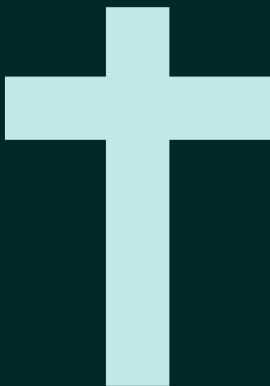

Mvù Ìgòḡ Feê

Mambilla NT (Cameroon-Le Nouveau Testament en mambila)

Mvù Ngòṅ Feê
Mambilla NT (Cameroon-Le Nouveau Testament en
mambila)

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cameroon Mambila

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 May 2025 from source files dated 13
May 2025

f0e8e7ba-c2cf-57f7-9a60-8ff0e792e158

Contents

Matíô	1
Mârk	72
Lûk	115
Jâņ	188
Seé b.	242
Rôm	309
1 Korênt	341
2 Korênt	371
Galatî	390
Efêse	401
Filíp	412
Kolôse	419
1 Tesalonîk	426
2 Tesalonîk	432
1 Timotê	436
2 Timotê	445
Tîte	452
Filemônġ	456
Hebreêh	458
Jâk	483
1 Piêr	491
2 Piêr	500
1 Jâņ	506
2 Jâņ	514
3 Jâņ	515
Júde	517
Mvù vuú	520

Njàgà Bagaà Matíó

Dògòtì bò nùàr Yeésò ké jomo

(Lùk 3:23-38)

¹ Hên né dògòtì bò nùàr Yeésò *Kristò. À né *ndùtè ndùtù Davíd; Davíd né ndùtè ndùtù Abrahâm.

² Abrahâm né tele Isâk; Isâk né tele Jakôb; Jakôb né tele Júdà bó bò bei mé bò òm seèn;

³ Júdà né tele Farésà bô Jará, meí bòn né Tàmár. Farésà né tele Eserôm; Eserôm né tele Àrâm;

⁴ Àrâm né tele Aminádàb; Aminádàb né tele Násòn; Násòn né tele Salomôn;

⁵ Salomôn né tele Boájà; meí Boájà né Rahâb; Boájà né tele Obêd; meí Obêd né Rút; Obêd né tele Jèsè;

⁶ Jèsè né tele mgbè Davíd. Davíd né tele Salomôn; meí Salomôn lé naâ veèh Yurí;

⁷ Salomôn né tele Roboâm; Roboâm né tele Abíà; Abíà né tele Àsáf;

⁸ Àsáf né tele Jósáfà; Jósáfà né tele Jorâm; Jorâm né tele Osíà;

⁹ Osíà né tele Joátàm; Joátàm né tele Àkàsà; Àkàsà né tele Èsékià;

¹⁰ Èsékià né tele Manasê; Manasê né tele Amôn; Amôn né tele Josiâ;

¹¹ Josiâ né tele Jekoniâ bó bò òm seèn. Sâ né nàm mé bó lé sie njií naâ bò *Iserálà bò ké Babilôn teèn.

¹² Bó yeé sie njií gi aá bò Iserálà bò ké Babilôn sâ, Jekoniâ ñar Sabatiêl; Salatiêl né tele Sorobábèl;

¹³ Sorobábèl né tele Abiúda; Abiúda né tele Eliákim; Eliákim né tele Asôr;

¹⁴ Asôr né tele Sàdôg; Sàdôg né tele Akim; Akim né tele Eliyúda;

¹⁵ Eliyúda né tele Eleasâr; Eleasâr né tele Matám; Matám né tele Jakôb;

¹⁶ Jakôb né tele Josêf sii Marí. Marí né meí Yeésò. Bó Yeésò yilá cu né *Nùà Còn ndò.

¹⁷ Yuoô ké jomo yoòr Abrahâm, nde ba mé Davíd né bò mbei ñàr yulà cùòb nèà; yuo cuù mé Davíd, nde ba lè nàm mé bó lé sie njií naâ bò huaán Iserálà ké Babilôn teèn sâ, né mbei ñàr yulà cùòb nèà; yuoò teèn sâ, nde wa mé ñàr Yeésò Nùà Còn, né cu mbei ñàr yulà cùòb nèà ndò.

*Ñàr dé Yeésò *Kristò
(Lùk 2:1-7)*

¹⁸ Bó lé ñàr naâ Yeésò Kristò faá bèh mán: Meí seèn Marí lé naâ veèh Josêf; sâ bó sua kwaá née bú lòu ye. À ñene, à baá mé lèi, sâ à née siíb kó ñgwéeh ye; Cúcuí Ñagâ lé ménâ boó naâ kóó.

19 Josêf si seèn lé naâ nùà dùlà-Càᅇ. À yeé ᅇene aá ménâ, à gwàn ᅇgwéh bú cie tueé soòm, à kaga lom aá ndòn, ye nyí nde né bú lè nábe ᅇgoón loó.

20 À yeé baá ménâ munó den, cìlì Càᅇ Nùà Dueè ᅇené yuo kelà toò seèn lè vuú, ye bú a: «Josêf, ndúté ndútù *Davíd, té vèh. Wèh veèh yeé Marí doò weèh; à ma mé lèi hueèh ᅇa né mé terreb Cúcuí ᅇagâ.

21 À nde né huaán dé siíb ᅇar, wò yilá bú Yeésò, * à yili som nde né dàm bò dé seèn te veèn boòn koó.»

22 Sâ doón boó gi né te yuo faá Càᅇ lé tueé keéh naâ sònò sòn-seèn déi nɔ, ye:

23 «Mbò yàgà déi nde né lèi weh, à ᅇar huaán dé siíb, bó yilá bú Èmánuèl.» Èmánuèl sâ tueé né ye: Càᅇ baá ká lètenè beèh.

24 Josêf nyimé yuoô ndɔ, à boó faá cìlì Càᅇ Nùà Dueè tueé naâ bú nɔ: bó colo haá bú veèh seèn.

25 Bó bú ka ndagá bílì ᅇgwéh, méménâ tóg Marí yeé ᅇar aá, Josêf yilá huaán Yeésò ndɔ.

2

Bò fém bò yuoô gè Bà

1 Bó lé Yeésò ᅇaar naâ ké Betelehem,* te tàbè Judè; cu sâ *Heròde lé naâ mgbè teèn koó. Bò fém bò déi yuoô gè Bà, bó wa ké Jerusalem,

2 bó bie ye: «Bó lé Mgbè bò *Júf ᅇaar naâ he wa? Béh lé ᅇene koò naâ mé mbentò seèn gè Bà; béh hèn ndeè né bú die weh.»

3 Te mgbè Heròde yeé nde ᅇgweé njií mân, feh ᅇellé bú ter, mé bò Jerusalem bò mene;

4 à yilá bílì bò *ᅇgàᅇ sèmè dé kokoò mé bò *ᅇjí-sòu te tàbè seèn doón, à bie njií mé bó, ye bó a: «Bó lo ye, bó ndeè *Nùà Còᅇ† sâ ᅇar nde né he wa?»

5 Bó ye bú a: «Bó lo ye, bó ndeè bú ᅇar nde né ká te tàbè Judè hèn lè loó Betelehem mà. *Sòn-Càᅇ lé nyagá kwaá naâ te mvù ménâ koó, ye:

6 Betelehem, wò jie né mbaá lètenè bò loó kokoò te tàbè Judè doón, Mgbè Dueè yuo ndeè né beè yeè,

te à feh dàm bò nùàr mò *Iserála ceér.»

7 Mgbè Heròde yeé ᅇgweé gi aá ménâ, à yilá nab njií bò fém bò doò ká toò seèn, te à bie ᅇgweé nyegé sònò boòn cu mé mbentò sâ lé ba duóòm naâ teèn.

8 Jomo sâ à ye bó a: «Bí ndé-re, né ké Betelehem; bí fón nyégé ká huaán sâ bagasé, mɔ bí ᅇene aá bú, bí cuú, bí tueé keéh mè teèn; te mè nde ké toò seèn mé feh mò ménâ cemmé weh ndɔ.»

9 Mgbè Heròde yeé tueé gi aá bó mân, bó som gò. Bó ké mbentò mé bó lé ᅇnenè naâ

1:21 1:21 Lùk 1:31 * 1:21 1:21 Yeésò, mé ju hebreèh, tueé né ye: Càᅇ Dueè né nùàr yili som. 1:23 1:23 Es. 7:14 1:25 1:25 Lùk 2:21 * 2:1 2:1 Betelehem mé ju hebreèh né: Gwà breéd. † 2:4 2:4 Nùà Còᅇ: né Kristò. 2:6 2:6 Mich. 5:2

gè Bà doô baá cu toò bòn baá kelá; bó né ndeé, à né ka méménâ baá ndeé den. Bó yeé wa baá ké teèn, mbentò ba njobá le ké ter felè gwà mé huaán né teèn.

¹⁰ Bó yeé ñene kò aá ménâ, vràb die, yo taré ñellé bó dón.

¹¹ Bó samé yila nde gwò, bó ñene ñjii huaán bô meí seèn Marí, bó cemmé nde gi doó toò huaán, bó komó logó bò ba bòn, bó haá bele bú bò ñhè huaán feh hihiné, bò goó, bò san, mé bò kómó múmú.‡

¹² Jomo sâ vuú kulu bó ndò, Càñ ye bó a: «Mò bí baá mé gò lò, bí té ké yoòr Heròde kélá cú.» Yeé baá ménâ, bó kela seér baá-re ceér dé hiîn, bó nde cu lo bòn.

Ké Ejiptò dula ndeé

¹³ Bò fém bò doô yeé nde gi aá, cìli Càñ Nùà Dueè nde ñené yuo kela cuù ké toò Joséf lè vuú, ye bú a: «Wùò ter, weh huaán bô meí, bí bó dùlà ndé ké Ejiptò, bí den den ké sâ, kò mè tueé cu aá wò kòó, bí cu cuù ye; wanón Heròde nde aá huaán fón, te à wula sòm bú.»

¹⁴ Joséf komo wuo ter kwar ndò, à weh huaán bô meí, bó bó dula ñaga cibiteèn, bó fón gò Ejiptò.

¹⁵ Bó ké teèn cer den ka ménâ, tóg nde wa mé cio Heròde. Sâ dón bóó gi né te yuo faá Càñ Dueè lé tueé

keéh naâ sònò sòn-seèn déi nò, ye: «Mè yilá sòm aá huaán mò ké Ejiptò kèn.»

Bò huaán tetòr koré wulá

¹⁶ Heròde yeé ñgweé bò fém bò pò lo aá bú ménâ, temé bógò ñaá bú ká jomo lè. À tema ñjii ye bó ndé kòrè wulá gi bò huaán dé sisiib ké Betelehem mé kukwarè mene dón, wa bó dùòm mé bò huaán mbembògò, nde wa mé bò huaán dé nyemà fèfà ma. À lé sâ tañ naâ mé nyemà mbentò, mé bò fém bò lé tueé naâ bú doò.

¹⁷ Sâ dón yuo gi né faá Jeremí *sòn-Càñ lé naá gi tueé kwaá nò, ye:

¹⁸ «Kéñ baá ké Rámà silí, mbà né lom ter jógòr ñaá.

Né Ràchèl yueé den né bò ñuna. Ye bó yì nyí be, bò huaán nyí kuú gi aá, nùàr té nyí bòn gòm dón.»

Ké Ejiptò cuú cuú

¹⁹ Heròde yeé kuú aá, cìli Càñ Nùà Dueè nde ñené yuo kela cuù ké Ejiptò toò Joséf lè vuú,

²⁰ ye bú a: «Wùò ter, weh huaán bô meí, bí bó cu cu ké *Iserála; bòó mé lé gwaán naâ huaán wulá doô kuú gi aá kèn.»

²¹ Joséf komo wuo ter ndò, weh huaán bô meí, bó bó cu cu ké lè tàbè Iserála.

²² Wa ké teèn, à ñgweé ñjii ye Arkelayúsè né ké Judé te kògò Heròde tele seèn kòó.

‡ 2:11 2:11 Bó kómó sâ yilá né "myrrhe". Né lèh ndò. 2:15 2:15 Os. 11:1 2:18 2:18 Jér. 31:15

Veéh sie bú, à gwàn cú ké teèn ceèr. Yeé baá mân, vuú feh bú ceér, à nde cer seér ké Galilé

²³ te loó Najarêt. Sâ doón bós gi né te yuo faá bò sòn-Càn bò lé tueé naâ nò, ye: «Bó yilá nde né bú nùà Najarêt.»

3

Ngòr Càn sònò Jân Bàptís (Mârk 1:1-8; Lúk 3:1-18; Jân 1:19-28)

¹ Nde nde, Jân Bàptís ñené yuo kela ké ya dueè te tàbè Judê, à né ngòr Càn teèn tueé, ye bò nùàr a:

² «Bí yúé fón feh bìi yueè, bí kwéh sér temé. Càn baá mbàm seèn ká kwarè bìi si njií.»

³ Jân né nuaá mé Esáyà *sòn-Càn lé naâ felè seèn tueé ye:

«Hueh nuaré dèi né ké ya dueè ngulí den, ye:

Bí tó nyégé ceér Nùà Dueè tò,

bí tó dilli nyégé bagasé.»

⁴ Cògò Jân lé naâ mé yúli ngelobà, à ké teneè cam tena né mé kándá paàr mân; yáb seèn lé naâ kètàr mé nyuí.

⁵ Bò Jerusalem bò lé naá gi yòòr seèn kem ndeé, mé bò nùàr te tàbè Judê sâ doón. Bòó mé né ké kwarè nòmò Jurdên doón kem nde gi ké yòòr Jân menâ ndo.

⁶ Bó né veèn bòn cie tueé sòm, Jân né bó dùà Jurdên kou den.

⁷ Jân yeé ke, bò *Farisiên bó bò *Sadusiên baá ká yòòr seèn bèh nòmò kou kem ndeè ndo, à ye bó a: «Bí bò gèh ngòbò, neì ye bí a, temé né Càn mé bí lè yulá, bí dùlà ndê, wanóón bí nde né gèr beè seèn ñené wa?

⁸ Sâ bí bó-re faá Càn gwaán nê nò, te feh keéh ye, kènê bí kweéh seér aá temé kèn.

⁹ Bí té mé huún bìi mbaá mùnò kú, ye: Abrahâm, tele beèh dé koò né teèn. Bí kóó ye, Càn né mé terreè bò taá hên kwellé seèr, te ña bò ndutè ndutù Abrahâm.

¹⁰ Mè tueé bí, mbògò fa gi aá kèn, baá gi ka toú. Tou mé tàb dé bagaà wá ngwéh doón, bó nde né bú tuar komo fuú njií.

¹¹ Mè bí kou lom né dé mò mé nòmò, te feh keéh ye bí baá temé kweéh seér. Nuaré dèi baá jomo mò ndeè, taré kela né bú mé mè. Né mene débágá seèn, mè wúlú ngwéh nuaá mé nde né bú débágá seèn huaár. À bí dé seèn kou nde né mé Cúcuí Ngáà bô we.

¹² À beè né mé suún, à nde né mvum bô tülù mé njéh nyegé geé; à nde né mvum ter te mbèn kwaá, à tülù kobo su njií ké tuar te we mé nyímé bèh.»

Nòmò Càn kou dé Yeésò (Mârk 1:9-11; Lúk 3:21-22)

13 Jomo sâ Yeésò yuoô ké Galilê, à nde ké dùà Jurdên, te Jân kou bú ndo.

14 Wa ké teèn, Jân berón ye bú a: «Wò sé la kou seér naâ mè koó, wanón mè mò wò kou nde né naàn wa!»

15 Mé njéh mene, Yeésò ye bú a: «Né dé kènê; gwàn ngógò yeè gwaàn. Ko béh bóó gi ka ménâ dóón, te yuo ye faá Càn gwaán nê no.» Yeé baá ménâ, Jân gwaán ndo.

16 À yeé kou som aá bú, Yeésò yuo kela cuù ká cie. À yeé ke, vulú gulu logó baá ké ter, à ñene njií Cúcuí Càn baá ké ter faá wogob no suagá, waà die felè seèn.

17 Hueh déi né ké jomo te vulúu ngulí, ye: «Hên né huaán yíé-temê mò; temé mò né lè mé bú nore.»

4

Bèh Yeésò mé veên taâb (Mârk 1:12-13; Lûk 4:1-13)

1 Jomo sâ, Cúcuí Njagâ weh njií Yeésò ké ya dueè te *Sátàn tab bú mé veên.

2 À soó ké teèn cieé yulà nèà, cibí yulà nèà ndo; à njeré déi sònò nágá kéh ngwéh. Jomo sâ, cùè yeé baá bú sie,

3 táhòrò doô ngoró nde ké kwarè seèn, ye bú a: «Mò wò né ka Njunà Càn bòn, jògò júé ke ye bò taá hên a, ñá ke sér ye.»

4 Yeésò ye bú a: «Né te mvù Càn nyagá den ye: Nùàr mé ndândaà sêr yili lòm ndé ngwéh, à yili seér nde né mé ngòr mé yuo gi né sònò Càn.»

5 Yeé baá ménâ, táhòrò doô weh njií bú te loó joloò, à weh ñaá mé bú ké te ndón gwà Càn koò,

6 ye bú a: «Mò wò né ka Njunà Càn bòn, sâ ló súagá ké doó lòu; né gi te mvù Càn nyagá den ye: Càn nde né bò cili seèn felè yeè tueé, te bó kwa sie wò teter, gule yeè te taá déi cén cú.»

7 Yeésò ye bú a: «Né te mvù Càn nyagá den ye: Té Càn Dueè Nùà koò yeè sòn féla.»

8 Sátàn nde weh ñaá cu mé bú ké te ndón tòr déi dàbsé mân. Wa ké teèn, à feh laré bú lò nùàr ká doó dóón mé ngulù bóòn mene,

9 ye bú a: «Mò wò cemmé né ka mò, wò né mè die, sâ mè bò njií hên dóón haá gi nde né mé wò.»

10 Yeésò ye bú a: «Yùò doó sâ noón, Sátàn. Né gi te mvù Càn nyagá den ye: Cemmé cégé toò Càn Dueè Nùà koò yeè, wò die lom bú.»

11 Sátàn kwaá loó bú ndo. Bò cili Càn waà, bó taré cu bú yo.

Bèh duóm séé Yeésò ké Galilê

(Mârk 1:14-15; Lûk 4:14-15)

12 Yeésò ñgweé njií ye Jân baá gwà cibì ndò. À yeé ñgweé aá ménâ, à som gò, à nde ké Galilé.

13 À kwaá lò Najarêt, à nde cer den ké Kaper-nahûm; loó sâ né ké sòn tub Galilé mân, né te gwèn tàbè Jebulôn bô Naftalí.

14 Sâ doón bôó gi né te yuo faá Esáyà *sòn-Càn lé naâ tueé no ye:

15 «Lò Jebulôn, lò Naftalí, mé né nòmò koò lemé, mé nòmò Jurdên né ká jomo doò, mè jue né Galilé tàbè bô kurû,

16 bó né gi te cibì cer den, bó nde né mèi bô ñagâ ñené. Ñagâ te lò bô cio bô waà baá kèn.»

17 Yeésò lé ñgòr Càn tueé duóóm naâ cu sâ, ye bô nùàr a: «Bí yúé fón feh biì yueè, bí kwéh sér temé. Càn baá mbàm seèn ká kwarè biì si njií.»

Yeésò mé bô siè-ñgò bô déi nèà

(Mârk 1:16-20; Lûk 5:1-11)

18 Cieé déi Yeésò yeé baá ké sòn tub Galilé, à né sòn nòmò bele ndeé, à ñene njií nuaré déi bô ñim né ndoór* ké duà vuú njií den. Lé naâ bô siè-ñgò bô Simôn, mé yilí seèn déi né cu Piêr, bô ñim seèn André.

19 Yeésò ye bó a: «Bí bèlè mè; mè bí kènê sie kwaá seér nde aá bô kòrò nùàr.»

20 Bó vu njií ndoór doó lè sòn Yeésò, bó yuo bele bú ndò.

21 À né ka ndeé. Wa beré déi, à ñene njií cu bô fâ bô déi, Jâk bô ñim seèn Jân; né bô ñunà Jebedê. Sâ, bó bô tele bôòn Jebedê né gi lè kome, bó né ndoór bôó nyegé. Yeésò yilá njií cu bó.

22 Bó komo wuo ter kwar, bó kwaá lo tele bôòn mé kom mene, bó yuo bele bú.

23 Yeésò né lè tàbè Galilé bèh doón ndeé, à né ñgòr Càn te *gwà sóu feh bele, à né bô nùàr Njàgà Bagaà felè *Lò Càn se, à né bô beén dé kàn mé nùr dé kân lètenè bô nùàr taré som bele.

24 Bôó mé né lè tàbè Sirí mene doón ñgweé gi njàgà seèn. Bó né mé bô beén bô hihiné toò seèn weh ndeé: bô déi lé naâ mé tándulu yoòr, bô déi né bô tí bô, bô déi gule mé be né kuú, doón à lé naá gi bó taré som.

25 Cìlì nùàr mé lò hihiné né lom bú jomo kem bele: bô déi yuoò te lò Galilé, bô déi te lò Dèkàpòlì,† bô déi yuoò ké Jerusalem te tàbè Judê mé bô loó dé kukwarè, mé lò dé yí jomo nòmò Jurdên mene, bó doón kem nde gi yoòr Yeésò.

5

Ñgòr Càn ké te tòre (Lûk 6:20-23)

1 Sâ Yeésò ñene njií né cìlì nùàr mé né doó merré den, à ñaá nde ké te tòre, à den

den ké sâ. Bò mbòŋ ŋgorò nde ké kwarè seèn ndò.

² À duóm bó njèh feèh, ye bó a:

³ «Samésé né bòó mé né saám yoòr bòòn ŋené kóó;

*Lò Càŋ né dé bòòn!

⁴ Samésé né bò kújere bò; Càŋ nde né bó bòŋ!

⁵ Samésé né bòó mé né dólésé; tàbè mé Càŋ lé ye nyí nde né bó haá doò, bó nde né kwa!

⁶ Samésé né bòó né mé nyúa dene jéjêg beè Càŋ;

temé nde né bó lè dólé.

⁷ Samésé né bòó mé né bò mbeí jere kóó;

Càŋ kò nde né bó jere ménâ ndò!

⁸ Samésé né bò temé ŋenagâ bò;

bó nde né Càŋ mé njolo ŋené!

⁹ Samésé né bòó mé né dólè lètenè bò mbaábòŋ goó su; Càŋ nde né bó bò ŋuna seèn yilá!

¹⁰ Samésé né bòó mé né sòn Càŋ ŋgweé, bó né mene bó teèn bunó yí; Lò Càŋ né dé bòòn!

¹¹ Samésé né bí ndò, mò bò nùàr baá bí selé, bó né bí bunó, bó né bí nyeén vevené yoòr coré su, ye bí né bò mbòŋ mò fí.

¹² Mè tueé bí, bí sàmè sér dé bìi cu sâ lòu; bí né tàbè dobo, ye sàgà bìi né ké te vulúu ŋgún

ma. Bí té njeré déi mùnò; bó lé naâ bò *sòn-Càŋ bò dé léi toò ménâ bunó ndò.»

Túóm mé Ŋagâ

(Mârk 9:50; Lûk 14:34-35)

¹³ «Dé bìi, bí né toò bò nùàr faá túóm nò. Mò túóm cuaré baá, bó bòó ŋgulí cu nde né bú naàn wa? Sâ gi aá kèn; à njeré déi gàm ndé cú; bó bú su njií nde aá doó, bò nùàr dobo fulú kela teèn.

¹⁴ «Bí né ŋagâ toò bò nùàr ndò. Lóó mé den né ké felè tòr, dé seèn lòu dèn lèr ŋgwéh.

¹⁵ Bó lâm mògò bèh, ye te bó kibí kwaá ka sòò. Bó lâm mògò seér né te bó tuú njií yí te súgo, te bò gwò bò ŋene njolo mé njèh.

¹⁶ Bí bá ŋagá toò bò nùàr ménâ ndò, te bó ŋene kò seé bagaà bìi teèn, bó seèn Tele bìi ké te vulúu.»

Njèh felè sòu feèh

¹⁷ «Bí té mùnò ye mè ndeè naâ *sòu Músi mé ŋgòr bò *sòn-Càŋ bò ŋellé sòm. Cí sam, mè ndeè naâ bó lòu mboón seér.

¹⁸ Mè né tueé ye bí a, mò vulú bô tàbè née ka te be sâ, ndóg njolo sòu déi kèh nyí ndé ŋgwéh. Le den nde né kóbè sâ, kò lòu mé njèh dónŋ mboón aá, sâ ye.

¹⁹ Sâ mò né mân, nuaá mé keh luar sòm njolo sòu déi, à feh bò mbeí ménâ ndò, nùà sâ luar le nde né te *Lò Càŋe

5:4 5:4 Es. 61:2 5:5 5:5 Ps. 37:11 5:6 5:6 Es. 55:1-2 5:8 5:8 Ps. 24:3-4

5:10 5:10 1 Pí. 3:14 5:11 5:11 1 Pí. 4:14 5:12 5:12 2 Chr. 36:16; Seé b. 7:52

5:14 5:14 Jân 8:12; 9:5 5:15 5:15 Mk. 4:21; Lûk 8:16; 11:33 5:16 5:16 1 Pí.

2:12 5:18 5:18 Lûk 16:17

lòu ménâ ndo. Nuaá mé jolo feh seér né dé seèn bò mbei sóu lòu, te bó jolo ménâ ndo, nde né nùà dueè te Lò Càŋe ŋaá.

²⁰ Mè tueé bí, mo bí koo ðili kélá ŋgwéh mé bò *njí-sòu bó bò *Farisiên, ndóg bí Lò Càŋe yílá ndé ŋgwéh.»

Njèh lè sie kwaá

²¹ «Bí lé naâ ŋgweé, bó lé ye bò jògò bò a: Té feh wúlá, wa nuaá mé wula feh doón nde né ju yílá ma.

²² Mè tueé seér né dé mò ye bí a: nuaá mé kwaá njí mene léláŋ njèh mé mbei, nde né ju yílá. Nuaá mé yílá mbei: doón, nde né ké sònò bogò te *mbàgà juù ndeé. Nuaá mé yílá mbei: duaàn, ju dé seèn wulu né mé we dé ndeèr.

²³ «Sâ mo wò nde aá Càŋ mbe ké te ko haá, jògò mùnò nyége munò ye, mo temé né nuaré déi mé wò yulá,

²⁴ sâ lògò kwá njí mbe sâ doó doón, wò jògò nde yoòr seèn, bí bú tueé kulú gi, te wò cu cuù, wò haá ye Càŋ mbe.

²⁵ «Mo bì nuaré déi baá mé ju, à né wò síí, à ju sâ njí né ké sònò bògò, mo bí bú go bilí né bècénè, lègè lòm ceér dueè tég, te bí bú den mé sòn cên, wanóŋ wò nde né ju beè seèn ké toò bò kokoò bò die, bó sie haá njí wò mé

bò sóji, te bó si yíí wò gwà cibì.

²⁶ Mè né tueé ye wò a, bó sie kwaá den nde né wò beè méménâ, tóg ko bò tò mò njèh nùà hèllè yuo kela gi baá kèn, sâ ye.»

Yàgà ndeé

²⁷ «Bí lé naâ ŋgweé, bó ye: Té yàgà ndé.

²⁸ Mè tueé seér né dé mò ye bí a: Nuaá mé ke mene ma vèh déi, tuaá sie bú mé bú, kuú gi aá yàgà kèn.

²⁹ Sâ mo njolo yeè dé gaá wò te veène dor yíí né koo, lùagà sòm bú, wò si njí ké dàb. Huom kela né mé ga cén leér lom yoòr yeè koo, mé bó si njí gùm yeè doón te we dé ndeèr.

³⁰ Mo be yeè dé gaá wò te veène dor yíí né koo, sâ cò téná sòm bú, wò si njí bú ké dàb. Huom kela né mé ga cén leér lom yoòr yeè koo, mé gùm yeè doón die yila te we dé ndeèr ndo.»

Ngòr felè siib bó véh geé
(Matíô 19:9; Màrk 10:11-12; Lúk 16:18)

³¹ «Bó lé naá cuù tueé ye: Nuaá mé som véh doón, bú a, nyàgà há bú mvù beè.

³² Mè tueé seér né dé mò ye bí a: mo ma déi yàgà ndé ŋgwéh, si bú som né mbaá, sâ si bú bèh yàgà kuú luú si né koo. Véh mé bó naâ lòu mele som, nuaá mé jògo bú doón kuú taré né yàgà ndo.»

Jègè

³³ «Bí lé naá giì ñgweé, bó lé ye bò jògò bò a: Nùàr a, té jègè kèh; bú a, jòlò lòm faá à lé naá giì toò Càṅ Dueé jege nɔ.

³⁴ Mè tueé seér né dé mò ye bí a: ndóg nùàr a, té jègè jègè nyì. Bí té vulú jègè kè mà, kɔgɔ Càṅ né ké sâ;

³⁵ bí té tàbè jègè kè mà ndɔ, gule seèn né toò; né mene Jerusalem, té bú jègè kè mà, né lɔɔ Nùà Dueè.

³⁶ Té feh yeè jègè kè mà ndɔ; yúlí feèh né mene dé wulê, né mene dé yilí, wò déi teèn kwéh sér kòmò ndé ñgwéh.

³⁷ Mɔ né nyea, júée nyea; mɔ né sam, júée sam ndɔ; wanɔɔṅ bò dé felèbò kabé gòò dɔɔṅ, yuo yeé beè Sátàn.»

*Njùṅ kuú**(Lúk 6:29-30)*

³⁸ «Bí lé naá ñgweé, bó ye: Njolo mé njolo, nyie mé nyie ndɔ.

³⁹ Mè tueé seér né dé mò ye bí a: Mɔ nuaré déi bóó bí veèn, bí té njùṅ kú. Mɔ nuaré déi bó wò te geí gaâ, kék cú bú geí dé ñgoù, à bó ndɔ.

⁴⁰ Mɔ nuaré déi tulu njií wò bèh juù, à gwaán né cògò suù yeè yiín weèh, há bílí bú mé cògò wagâ yeè mene.

⁴¹ Mɔ nùà koò déi ba haá wò seé dé kilómétà cèn, gò cú mé njéh kilómétà fà.

⁴² Mɔ nuaré déi né wò njeré déi dua, há bú teèn.

Mɔ nuaré déi bie wò hùà njeré déi, té bú nó mó.»

*Nùà bònò gwaân**(Lúk 6:27-28, 32-36)*

⁴³ «Bí lé naá ñgweé, bó ye: Gwàn mbeí yeè, wò né nùà bònò yeè bunó.

⁴⁴ Mè tueé seér né dé mò ye bí a: bí gwàn bò bònò bò biì gwaàn. Bòó mé né bí gèr feh keéh, bí dùà sér Càṅ felè bóòn lòu,

⁴⁵ te bí ṅa bò ṅnà Tele biì mé né ké te vulúu. Bí kóó ye Càṅ lou ba fue njií né felè bò jéré-temé bò, mé bò húóm-temé bò mene. Nu seèn né felè bò vevenê bò, mé bò bebagaà bò ménâ neé toóm ndeé ndɔ.

⁴⁶ Mɔ bí gwaán lom né bóó mé né bí gwaán, sâ bí sàgà teèn kela kuú né dé kei? Ñgweéh né mene bò wèh-kàgàlòṅ làmpòṅ bò, bó né gi ménâ bóó komo mà.

⁴⁷ Mɔ bí kɔ lom né lélán bò nùàr biì, sâ beè biì né njèh kàm déi wa? Ñgweéh né mene bò Càṅ-kó, bó né gi dé sâ bóó kɔɔ wa?

⁴⁸ Mè tueé bí, bí dèn lòm dé biì dilísé faá Tele biì ké te vulúu né dilísé nɔ.»

6*Njèh mé bò saâm bò haâ*

¹ «Mɔ bí baá njèh mé yilí Càṅ bóó, bí té toò bò nùàr lòu sàns gò, ye te bó keí bí. Mɔ sam, bí sàgà beè Tele biì ké te vulúu kwà ndé cú.

² Sâ mɔ wò nde aá nùà saâm njeré déi mé be yeè

haá, té jùàgà lòbò. Dé sâ né seé bò fù-ngàṅ bò. Né mene ké *gwà sòu, né mene ceér dueè, bó ménâ luerré gò né te bò nùàr keí bó keí. Mè né tueé ye bí a, bó sàgà bòn kwa gi aá kèn, déi toò sam cuú.

³ Té dé yeè ménâ bó. Mò wò baá nùà saâm njeré déi mé be gaá haá, be ngòu a, té kó.

⁴ Náb há bú lòu, te Tele yeè ṅene dé nâb ménâ, à wò sàgà haá seér kó.»

Njèh felè Càn duaà tueé ngáá

(Lúk 11:2-4)

⁵ «Mò bí baá Càn dua, bí té faá bò lòbò-kàṅ bò nò dèn. Mò bó nde aá Càn dua, kò bó njeba ter njolò bò nùàr; né mene ké *gwà sòu, né mene te làrè ceér-e, kò né njolò bò nùàr. Mè né tueé ye bí a, bó sàgà bòn kwa gi aá kèn, déi toò sam cuú.

⁶ Té dé yeè ménâ bó. Mò wò nde aá Càn dua, yílá ndé ké mí yeè, wò colo njií hin, wò dua leér Tele yeè lòu, te Tele yeè mé né bèh lèrrèb ménâ ṅené, à wò sàgà haá seér kó.

⁷ «Mò bí baá Càn dua, bí té njèh sònò faá bò Càn-kó nò mbèi gò. Bó munó né ye, kò bó kulá laré dàṁ njèh doón te Càn ṅweé ye.

⁸ Bí té dé bìi ménâ bó. Njií mé né bí saám doón, Tele bìi né gi ṅené, te bí nde ye bú dua.

⁹ Sâ mò bí baá Càn dua, bí júé:

Tele beèh mé né ké ter te vulúu, yílí yeè a: dèn beè bò nùàr jolosé.

¹⁰ Ndé kògò yeè ká lètenè beèh dilí kwaá.

Gàm béh te béh ṅweé sòn yeè ká doó faá bó né sòn yeè ké te vulúu ṅweé nò.

¹¹ Há béh yáb mé nde né béh lan wulú.

¹² Kúlú njí bò veèn beèh doó faá béh né veèn bò mbei beèh lè beèh kulú sòm nò.

¹³ Bèh mé veèn né béh taáb doón, té béh teèn njí, cí sér béh lòu. [Kògò mé terreḅ mé *sùsùm né gi dé yeè dé nyèmà mé nyèmà. È môn.]

¹⁴ Sâ tueé né ye: mò bí né veèn bò mbaábii lè bìi kulú sòm, Càn nde né bí veèn yoòr ménâ kulú sòm ndò.

¹⁵ Á, mò bí veèn bò mbaábii lè bìi kulú sòm ṅweéh, sá Tele bìi ké te vulúu bí veèn yoòr kulú sòm ndé ṅweéh ndò.»

Yáb joloò

¹⁶ «Mò bí baá yáb jolo, bí té kuún faá bò lòbò-kàṅ bò nò kàgà gò. Bó ménâ kaga gò né, te bò nùàr ṅene kò teèn, ye bó né yáb jolo. Mè né tueé ye bí a, bó sàgà bòn kwa gi aá kèn, déi toò sam cuú.

¹⁷ Té dé yeè ménâ bó. Mò wò baá yáb jolo, vúa ṅágá njolo yeè, wò sieé feh,

¹⁸ te wò mé nùàr fèh kèh cú ye nyí né yáb jolo; wò feh

keéh cegé mé Tele yeè nuuá mé né bèh lèrrèb ñené, à wò sàgà haá seér kóó.»

Ngúlú dé ké te vulúu
(Lúk 12:33-34)

¹⁹ «Bí té mé ngúlú wòñ bílí lè. Sueé bô jagàb nde né yieé sòm; yíb nde né gwà komo, à ñuóób yuo mé ñjéh ndo.

²⁰ Bí ngúlú bílí sér dé ké te vulúu; dé sâ sueé bô jagàb bú yíé kòmò ndé ñgwéh, yíb bú ñuóób kòmò ndé ñgwéh ndo.

²¹ Bí kóó ye, temé nùàr né gi bèh mé ngúlú seèn né teèn.»

Lâm mé né yoòr nùàr
(Lúk 11:34-36)

²² «Njolo nùàr den né yoòr seèn faá lâm nò. Mò njolo yeè né ñené, gùm yeè dóón nde né bèsóñé ñagá den.

²³ Mò njolo yeè baá nyimé, sâ gùm yeè dóón den nde né bèh cibì. Mè tueé wò: mò ñagá mé né yoòr yeè doò ña seér cibí, gùm yeè dóón nde né toò yilí kelá ndeé.»

Càn bô kàgàlòn hualé
(Lúk 16:13)

²⁴ «Nuaré déi seé nùà fà kèi cén bó kòmò ndé ñgwéh. À nde né cén bunó, à gwaán déi. À beè déi den nde né nùà gècèn, à seb déi. Bí seé Càn bô seé kàgàlòn fà dóón kèi cén bó kòmò ndé ñgwéh.»

Temé cén mé Càn kwaá njii
(Lúk 12:22-31)

²⁵ «Mè tueé bí, mò né mân, bí té mé yáb bô mbè nyàmè lè, ye te bí koó feh bìi. Bí té mé cògò nyàmè lè, ye te bí su kwaá yoòr ndo. Ngweéh kela né yòñ nùàr mé yab mà. Gùm nùàr huòm kela né kóó mé cògò ndo.

²⁶ Bí jògò kè ñjí ke bò non ye; bó yab dòbò bèh, bó kwá bèh, bó mé mbán sam ndo; mé ñjéh mene, Tele bìi ké te vulúu né gi bó koó laré; sé tagá bí wa? Ngweéh kela né bí mé bò non mà.»

²⁷ À den cuè ye bó a: «Bí né mene nyamé, lètenè bìi dóón ñeì cieé déi felè bò cieé seèn sàgá komo nde né kóó wa?

²⁸ Mò sam, bí cògò nyamé den né dé kei? Bí kè wèh yoòr bò mvue nyurè mé né ké ñueh baá: bó seé témá bèh, bó cògò cóló kó bèh ndo.

²⁹ Mé ñjéh mene, mè tueé bí, mgbè Salomón mé be ngúlú seèn mene dóón lé gèh nòmò cògò faá bò mvue nò sù kwà ná ñgwéh.

³⁰ Mò Càn né nyure ké ya dueè mbaá yàgà ménâ nyegé huóm, à cògò mé bí há kelá ndé ñgwéh wa? Ngweéh bò nyure ké ya den weh né dé laàn, kwéh bó nde né saá sòm wa? Temé kuú né bí lòu, mè tueé bí!

³¹ «Sâ bí té mbaá nyàmè dèn ye: béh yieé nde né kei? Béh ñueé nde né kei? Béh su nde né kei wa?

³² Dé sâ né seé bò *wón bò. Bó né gi ménâ nyamé fón.

Bí né dé bìi mé Tele ké te vulúu teèn; bò njií mé saám né bí δόνη, à né γι κωό.

³³ Bí jògò yúé fón lógo *Lò Càn ye, bí dèn dilísé faá Càn gwaán nê no; Càn nde né bí bò njèh dé jomò teèn haá keéh gií.

³⁴ Sâ mo né mân, bí té dé kwèh nyàmè; kò baá kwéh sâ, bí nyamé ye. Cieé dé kàn né mé seé seèn yoòr.»

7

Ju felè nùàr tená gòò
(Lúk 6:37-38, 41-42)

¹ «Bí té ju felè bò mbaábii mbaá téná gò, te Càn ju felè bìi téná cú.

² Mo sam, Càn nde né ju felè bìi faá bí né dé bò mbaábi no tená. Mòu mé bí né bò nùàr njèh teèn me haá δόνη, Càn bí me haá cu nde né teèn.

³ Mbeí mò, wò yeè tò mò nyurè dé njolò mbeí yeè nyene keéh naâ he, mé gùm ndilí toú δόνη né wò njolò ngelá den, wò cí jéné ngwéh wa?

⁴ Wò ye bú a: kwá nyí ge som wò tò mò nyurè njolò! Ngweéh wò njolò né mé gùm ndilí toú wa? Wò bú tò mò nyurè hèllè njolò ge som keéh nde né naàn wa?

⁵ Nùà lòbò-kàn, jògò mvúá sòm lógo ndilí toú dé njolò yeè; mo njolo ñagá baá, wò ge som ye nyure dé njolò mbeí yeè.

⁶ «Bí té bò njèh jojoloò mé bò boór há; mo sam, bó nde

cuù né mé bí ñaár cu cuù, bó nema ñaré som seér bí lòu. Bí té gòm matàn* toò bò ñguiàn sì kwá; mo sam bó nde né gulè dobo calé keéh.»

Njèh duaà

(Lúk 11:9-13)

⁷ «Bí dùduaà, bó nde né bí haá; bí féfòòn, bí nde né kwa; bí gó hin gòò, bó nde né bí gulu keéh.

⁸ Lòu sam, nuaá mé né dua δόνη nde né kwa. Nuaá mé né fòón δόνη nde né ñené. Bó nde né nuaá mé né gòò δόνη, gulu keéh ndo.

⁹ «Hên, mo lètenè bìi nuaré déi né mé huaán teèn, mo ñuna dua bú sér, à bú ðom haá seér nde né taá wa?

¹⁰ Mo sam, à sie haá seér bú sàb, sâ ñuna dua né bú ñgò wa?

¹¹ Bí mé jéré-temé bìi mene, bí né bò ñuna bìi bò njèh bebagaà haá komo; sé tagá Tele bìi ké te vulúu wa? Bí kóo ye: bòò mé né bú bò njèh bebagaà dua δόνη, à nde né bó haá.

¹² «Bí bó mé bò nùàr faá bí ye bò nùàr a, bó mé bí no. *Sóu Músi mé bò *sòn-Càn bò tueé gi né ménâ.»

Hin dé barê

(Lúk 13:24)

¹³ «Bí yí lá kélá sér lè hin dé barê; hin dé tànòr, mé ceér tàkpèlàn dé boòn nde né ké tuar. Mé njéh mene, bò nùàr due kela gi né teèn.

¹⁴ Ceér mé nùàr nde né yòn teèn kwa, né seér ceér

dé ngouú mé hin dé barê. Nùàr ngób bú fón kwa né kóó.»

Touú bô tàb seèn
(Lúk 6:43-44)

15 «Bí bòn feh bìi toò bò *sòn-Càn bò dé kòkòb. Bó yila den né lètenè bìi mé par yoòr faá sòrngaŋ nɔ, sâ yí lè né ngù. Bí nde né bó mé seé bòn nenené kóó.

16 Mè tueé bí, màkpelân beéh te kaŋkaŋ wá bèn; nyie ngòbò mángòrè wá bèn ndo.

17 Touú bagaà wa né dé seèn tàb dé bagaà; touú veèn wa cu ka tàb dé veèn.

18 Touú bagaà beéh tàb veèn wá sér bèn; touú veèn tàb dé bagaà wá ngwéh ndo.

19 Mè tueé bí, touú mé tàb dé bagaà wá ngwéh dɔŋ, bó nde né bú tuar komo fuú njí.

20 Sâ te bí nene kɔ bò sòn-Càn bò dé nyenyenê teèn mé seé bòn.»

Yeésò «Nùà Dueè» mbaá yilá kú

(Lúk 13:25-27)

21 «Bí té mùnò ye, bòó mé yilá né mè Nùà Dueè, Nùà Dueè doò nde gi né *Lò Càn dɔŋ yilá. Mè tueé bí, bòó mé bóó né faá Tele mò ké te vulúu gwaán nê nɔ, Lò Càn yila cegé nde né kóó.

22 Kwá nɔŋ, lòu mé ndeé jueè né jueè, bò nùàr ngún nde né tueé ye: Nùà Dueè, Nùà Dueè, béh lé naâ sòn-Càn mé yilí yeé tueé, béh lé naâ giì bò tándulu mé yilí

yeé kwɔgó, béh lé naâ bò féh hihiné mé yilí yeé bóó bele ndo.

23 Mè tueé bí, lòu sâ mè nde né tueé ye bó a: Mè bí kó ngwéh, bí né bò dúágá-tie bò. Bí nde sèr mé njéh toò.»

Gwà déi bô mbeí
(Lúk 6:47-49)

24 «Nuaá mé né ngòr mò hèn ngweé, né ménâ bóó dɔŋ den né faá nùà kógòn mé lé meè naâ gwà seèn felè kweéh nɔ.

25 À yeé me gi aá, nu die ndo. Nu yeé baá neé, nòmò yuo ber cie, né gwà doò luú; fu tarê né mene gwà doò kobó, njeré déi lé bú bó ná ngwéh, njua kweéh.

26 Nuaá mé né ngòr mò hèn ngweé, à dé seèn ménâ bó ngwéh dɔŋ, den nde né faá nùà yánè mé lé meè naâ gwà felè mbésebé nɔ.

27 Nu yeé baá neé, nòmò yeé baá cie yuo ber, fu yeé baá kobó taré, vela nem sɔm gwà sâ, gwà hèllè calé yuo.»

Terreb Yeésò

28 Yeésò yeé nde feh sɔm bò nùàr mân, hiím laré bó doó dɔŋ.

29 Lòu sam, à lé bó njéh feh loóm naâ faá nùà njéh nɔ, à lé bó faá bò *njí-sòu nɔ fèh ná ngwéh.

8

Nùà beén veên déi taré sòòm
(Màrk 1:40-45; Lùk 5:12-16)

¹ Yeésò suaga cuù ké te tòre ndò, bò nùàr ngún kem bele cu bú jomo.

² Nùà beén veên déi waa dé seèn, cemmé nde toò seèn, ye bú a: «Dé koò, mò wò né gwaán, wò nde né mè taré sòm, mè den cu ngagásé.»

³ Yeésò kema njií bú be yoòr ndò, ye bú a: «Mè gwaán aá kèn, táre yuò tarè.» Beén nùà doò nyimé yuo doó sà ndò.

⁴ Yeésò ye bú a: «Càŋ a bó wò tueé nuaré déi. Ndé lòm ké yoòr *ngàŋ sèmè, wò feh keéh bú yo yeè, wò haá bú sèmè faá Músi lo naá tueé nò, te bò nùàr ñene kò seér teèn.»

Nùà seé kwaá-taâb déi taré sòòm
(Lùk 7:1-10)

⁵ Yeésò yeé nde aá Kaper-nahúm yilá ndeé, kwaá-taâb bò Ròm bò déi ngoró ndeè kwarè seèn,

⁶ ye bú a: «Kúkùr yeè, dé koò, nùà seè mò galé ngaga le aá ké gwò, à né lom mé beén kwaré.»

⁷ Yeésò ye bú a: «Hin, béh nde, te mè taré sòm bú.»

⁸ Kwaá-taâb doò yeé ngweé aá môn, ye Yeésò a: «Dé koò, mè nuaá mé wò nde né ké lo seèn yilá, wúlú ngwéh. Kòmò níj cége yeé

léláŋ sòn, nde né nùà seè mò taré sòm.

⁹ Mè né kóó ye, bò kokoò bò né mé terreèb teèn. Lòu sam, mè né ka bò déi, bò déi né ka mò. Mè né mé bòn bò sóji beè. Mò mè ye déi a: Ndé mân! à nde. Mò mè ye cén déi a: Ndê! à ndeè. Mò mè ye nùà seè mò a: Bó mân! à bóó ka ménâ nág ndò. Mò né mân, túé cége yeè lòu, nùà seè mò nde né taré yuo.»

¹⁰ Te Yeésò yeé nde ngweé njií mân, hiím lo bú mbaá, à tueé njií mé bóó mé né jomo seèn ndò, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, ká te tàbè *Iserála hèn doóŋ, mè gèh ndèm hèn teèn ñéné ngúŋgwéh.

¹¹ Mè tueé bí, bò nùàr yuo ndeè né kèb bà, mé kèb nyiib,* bó kwa gi bèh denè te *Lò Càŋe kwarè Abrahâm mé Isâk bô Jakôb,

¹² sà bóó mé Lò Càŋ sé né dé bóòn, bó bó si njií aá ké cie te ndèndèŋ cibî, bèh kén silí mé nyie yieé kuú.»

¹³ Yeésò tueé njií mé kwaá-taâb doò ndò, ye bú a: «Ndé cú yeé ké lo. Bú a, bó wò faá wò né temé yoòr mò kwaá njií sà.» Nùà seé kwaá-taâb doò taré yuo beè nomo ndò.

Bò beén bò ngún taré sòòm

(Màrk 1:29-34; Lùk 4:38-41)

¹⁴ Jomo sà Yeésò nde ké lo Piêr. À wa ké teèn, sà gùnà

Piêr né doó cer den, à né mé dùlù yoòr.

¹⁵ Yeésò kema njií bú beè, dùlù kem yuo bú yoòr. Ma doó komo wuo ter, boó haá bú yáb.

¹⁶ Yeé baá liyili, bò nùàr kem waà mé bò beên bò ká yoòr Yeésò kókoó mbaá. À komo njií cegé né lélánj sòn mbaá, bò càŋ tándulu né bó yoòr durá yuo bele, bò beén bò doónj taré yuo gi ndo.

¹⁷ Sâ ménâ doónj boó gi né, te yuo faá Esáyà *sòn-Càŋj lé naá gií tueé no, ye: «Dé seèn, à jɔɔ weh né núr beèh, à ŋa weh beén beèh ndo.»

Bòó mé gwaán né jomo Yeésò beleè
(Lùk 9:57-62)

¹⁸ Bò nùàr yeé baá kwarè Yeésò ŋgún, à ye: «Kwá béh sela yuo kela tub kèb yágà.»

¹⁹ *Njì-sòu déi ndeè ndo, ye bú a: «Nùà fèh-njèh, wò nde mene he, béì nde né kóó.»

²⁰ Yeésò ye bú a: «Hên bò nyam boòn né mé gbàŋ, bò non mé fulu ndo. Kóó ye, *Huaán Nùàr dé seèn mé bèh cèrèrè teèn sam.»

²¹ Mbòŋ Yeésò cén déi deên ndo, ye Yeésò a: «Dé koó, kwá mè ndeè furú sòm tele mò ye.»

²² Yeésò ye bú a: «Bèlè lòm mè. Kwá ló bò komó nde furú bò mbei boòn kóó.»

Fu taré pam huné
(Màrk 4:35-41; Lùk 8:22-25)

²³ Jomo sâ, Yeésò ŋaá yila te kome, bò mbòŋ seèn njií lo bú.

²⁴ Fu taré kɔ die dùà te tub sâ ndo, né lom mé terreb kobó taré, né nòmò te kome pieém yií. Sâ Yeésò baá lóm.

²⁵ Bò mbòŋ ŋgoró nde kwarè seèn, bó nyimé bú, bó ye bú a: «Fehtoò beèh, béh nde aá kum le, yili sòm yeé béh teèn.»

²⁶ Yeésò ye bó a: «Bí môn veéh né dé kei wa? bò temé kuú bò!» À komo wuo ter ndo, à pam fu bò nòmò; pónj die dùà doónj.

²⁷ Geí lo bò nùàr mbaá, bó ye: «Hên né gèh nùà kei, mé sòn seèn ŋgweé bilí né mé fu bò nòmò mene wa?»

Nùàr fà mé càŋ tándulu yoòr taré sòm

(Màrk 5:1-20; Lùk 8:26-39)

²⁸ Bó wa yí sònò tuub kèb yágà, te tàbè Gadarénà, bó kwa bò nuaré déi teèn fà; bó yuoó naá ké mäsou, bó ndeè né te bó bò Yeésò kwaré. Sâ nùà hèllè bò mbei né gi mé bò càŋ jejelâ mân yoòr fà doónj, nùàr doó sâ kélá cú bèh mé veéh.

²⁹ Bó yeé waà baá toò Yeésò, bó sòm hueh, bó ye bú a: «Ŋunà Càŋ Dueè, béh bí né lè keé-re wa? Wò ká doó waà né te wò feh ducoóm béh gèr mé cu née le ye wa?»

³⁰ Sâ bònj bò ŋguiãŋ kókoó mbaá né yab ké bèh ndónj-ndòŋ mân ŋalé yieé den.

³¹ Bò càŋ hèllè boŋ baá-re Yeésò, ye bú a: «Mɔ wò nde

né béh kwɔ́gɔ́, kwɔ́gɔ́ yí sér béh ké lè b̀ò ñguiân kíê.»

³² Yeésò ye bó a: «Bí fón gò!» Bó durá yuo kela gi ndɔ́, bó nde yila nde ké lè b̀ò ñguiân hèllè. B̀ò ñguiân doô kem suagà ké cueè, bó sue yila nde ké te tube, bó kum le teèn.

³³ B̀ò t̀è ñguiân durá yuo gi ndɔ́; bó nde cu ké lo, bó né b̀ò nùà njií mé la kelà naâ felè b̀ò tándulu b̀ò tueé, bó né bó dé toò tueé ndɔ́.

³⁴ Yeé baá ménâ, b̀ò loó b̀ò kem yuo gi ké lo doón, bó né yoòr Yeésò ndeé, te bó bó kwaré. Bó yeé ñene aá bú, bó ye bú a: «Kúkùr yeé, yùò lè tàbè beèh yuòò.»

9

Nùà gule kuû déi taré soóm
(Màrk 2:1-12; Lùk 5:17-26)

¹ Yeésò yila cu kɔm, sela nde cu lo seèn.

² Wa lo, bó jɔgɔ waà mé nùà gule kuû déi toò seèn, à né te ndagáa cer den. Yeésò yeé ñene, ye temé boòn doón né lom yoòr nyí ménâ, à tueé njií mé nùà gule kuû doô, ye bú a: «Táré yo, huaán mò. B̀ò veên yeé gi aá wò mé ñjéh kèn.»

³ Te b̀ò *njí-sòú yeé nde ñgweé njií mân, bó yila lè boòn ndugó beleè ye: «Nùà hên feh seèn faá Càñ nɔ weh né dé kei wa?»

⁴ Yeésò ñene kɔ mùnò boòn ndɔ́, ye bó a: «Bí

veénsé mân munó né dé kei wa?

⁵ Beè bìi, taré kela né tueé ye: b̀ò veên yeé gi aá wò mé ñjéh kèn, wa né: wùò ter, gègòò wa?

⁶ Bí kóo ye: ká doó doón *Huaán Nùà né mé terreb veên kulú soóm teèn.» À den cuù baá-re, ye nùà gule kuû doô a: «Wùò ter, wèh ndagá yeé, ndé á lo.»

⁷ Nùà hèllè komo wuo ter ndɔ́, foon gò loó seèn.

⁸ Veéh sie ñellé nùà doó doón, bó né Càñ teèn seèn yíi, ye lòu sam, à né nùà terreb ménâ haá ma.

Bèh Matíô yilá

(Màrk 2:13-17; Lùk 5:27-32)

⁹ Yeésò yuo doó sâ ndɔ́, à nde ser toò. Wa beré déi, à ñene njií nuaré déi né ké gwò bèh seé seèn den den, à né kàgàlòn òlampôn weh. Yilí nùà sâ né Matíô. Ye bú a: «Yùò belè mè!» Matíô yuo bele bú ndɔ́.

¹⁰ Yeésò yeé baá ké gwò Matíô yáb yieé, b̀ò vevené b̀ò, mé b̀ò wèh-kàgàlòn òlampôn b̀ò déi kem wa cuù teèn ñgún, bó bó mé b̀ò mb̀òn seèn né yáb bècèné yieé bilí den.

¹¹ B̀ò *Farisiên yeé ñene aá ménâ, bó ye b̀ò mb̀òn a: «Nùà koô bìi bó b̀ò wèh-kàgàlòn òlampôn b̀ò, mé b̀ò vevené b̀ò yáb bècèné yieé bilí né dé kei wa?»

¹² Yeésò yeé ñgweé aá ménâ, ye bó a: «B̀ò beén b̀ò

né yeé mé koró nùà lèh kóó, dèn ηgwéh bò tetarê bò.

13 Bí ndé màn nyégé bò ηgòr hên maàn, né ter nyagá den ye: Mè gwaán kela né nùà kó-jerè mé nùà há-sèmè. Mè hên nde kuú naâ bò vevenê bò ká yoòr mò yilá njií, dèn ηgwéh bò didilí bò.»

Bèh yáb joloò

(*Màrk 2:18-22; Lùk 5:33-39*)

14 Lòu sâ bò mbòη Jân Bàptís ndeè ye Yeésò a: «Bóó né naàn mé béh bò *Farisiên né gi dé beèh yáb jolo, bò mbòη yeè dé bòn jòlò ηgwéh wa?»

15 Yeésò ye bó a: «Lòu mé bó sua yeé véh, mé si né doó samé den, bò mbeí nde né yáb jolo wa? Dé sâ ndóg. Mé njéh mene, bí kwá cieé déi, mɔ bó ηgaá sɔm aá bó siì fù beè, bó ndeè jolo ye bòn.

16 «Nuaré déi beèh cògò feè felè cògò dé cuúm téná làb njiì bèh. Mɔ sam, dé feè nde né dé cuúm doò komo ηrè sɔm.

17 «Bó tàgà mé kulu feè lè ηguú cuúme si kwá bèh ndo. Mɔ sam, ηguú hèllè nde né mbè doó velé ber njií, bó vu bilí be mé ηguú mene. Bó mbè mé kulu feè si seér yeé lè ηguú feè, te kér cú, mbè doó bèr ndé cú ndo.»

Nunà nùà koò déi bô ma mé lé naâ cògò Yeésò kema

(*Màrk 5:21-43; Lùk 8:40-56*)

18 Nùà koò déi waà, sâ Yeésò née mé bò nùàr ménâ tueé njií den; à cemmé nde toò seèn, ye bú a: «Huaán mò kuú aá kèn, à kuú née kuú ye. Mé njéh mene ndé kè mà njiì bú be yoòr, à nde né nyimé yuo.»

19 Yeésò komo wuo ter ndo, weh bò mbòη, bó bó bele sie bú.

20 Sâ ma déi né doó sâ teèn; baá nyèmà yulà cùbò fà húóm né bú yoòr yuo den.

À ηgoró nde yí jomo Yeésò, à kema weh sòn cògò seèn.

21 À né ké lè tueé den ye: «Mɔ mè kema cegé mene léláη cògò seèn, nde né mè yili sɔm.»

22 Yeésò bele seér ndo, ηene bú, ye bú a: «Dé vèh, taré yo, wò né temé yoòr mò kwaá njií, wò taré yuo aá kèn.» Ma doò taré yuo doó sâ ndo.

23 Yeésò wa ké lo nùà koò doò, sâ bòó mé tuaga yeé bené mé kù bó bò nùàr baá lom doó ηgún mbaá, bó né bèmè bóó. Yeésò yeé ηene aá môn,

24 ye bó a: «Bí yuò jí doó sâ doón, huaán njeré déi kú ηgwéh, à cer né lóm.» Te bò nùàr yeé nde ηgweé njií ménâ, bó kem sue bú yoòr mé séb.

25 Bó yeé sɔm keéh gi aá bò nùàr cie, Yeésò yila nde ké mí, à sie njií huaán vèh doò be ter; huaán doò komo den cu ter ndo.

26 Ngóg dé sâ ηgulí yɔη cu baá-re lò sâ doón.

Bò cùgò njolo bò déi fà taré sòòm

27 Yeésò yuo doó sâ ndò. À yeé baá beré déi kelá, bò cùgò njolo bò déi bô mbei duóòm bú jomo ngaré beleè, bó ye bú a: «Ijunà *Davíd, kó yeé béh jere teèn.»

28 Yeésò yeé baá ké gwò, bò cùgò njolo bò doò ngoró nde ké kwarè seèn ndò. À ye bó a: «Bí né temé kwaá njií ye mè né mé terreb faá bèh mân teèn wa?» Bó ye bú a: «Nyea, dé koò.»

29 Yeé baá ménâ, à kema njií bó be njolò ndò, ye bó a: «Bó bí faá bí né temé yoòr mò kwaá njií sâ.»

30 Njolo bòn kwògò ngagá ndò. À luóm bó, ye bó a: «Càn a bó nuaré déi ngweé tieè.»

31 Mé njéh mene, bó kò lom né mé yilí Yeésò lè tàbè sâ dójò saán yòh gò.

Nuà sòn ndûg déi taré sòòm

32 Bó yeé baá dé bòn mé gò, bò nuaré déi wa cuù mé nuà sòn ndûg déi ká toò Yeésò ndò. Nuà sâ lé naâ mé tándulu yoòr; càn hèllè lé naâ bú sòn yiín.

33 Te Yeésò yeé nde kwògò sòm bú lè nuà doò mân, nuà hèllè duóòm keéh sòn tueé. Cìli nuàr geí laré mé njéh doó dójò, bó ye: «Béh née gèh dé hèn te tàbè *Iserála dójò njéné ngún gwéeh ye.»

34 Bò *Farisiên den seér cuù dé bòn ye: «Mgbè bò tándulu bú terreb mân haá né kòò, à bò tándulu kwògò né mé njéh.»

Yeésò mé jere bò nuàr

35 Yeésò né te bò kòò kòkòò mé tetòòr mene kelá, à né ngòr Càn te *gwà sòu feh bele, à né Njàgà Bagaà felè *Lò Càn se yòh, à né bò beén dé kàn mé núr dé kàn taré sòm bele.

36 À yeé baá cìli nuàr ménâ njéné, jere bóó bú njéh. Lòu sam, bó lé naâ doó mbaá homó ndab den; bó né lom faá bò mbieè mé nuà njéh teèn sam nò.

37 Yeé baá ménâ, à ye bò mbòn seèn a: «Yab bolé lom né ngún. Njéh cén, bò seé bò mé nde né ká kò kwaá bilí njií màgà ngwéh.»

38 Bí bòn nuà njéh bòn, te à tema njií bò seé bò teèn, te bó kwa bilí njií bú mé njéh ká kò.»

10

Bò mbòn tebè yulà cùòb fà (Màrk 3:13-19; Lùk 6:12-26)

1 Yeésò yilá bilí bò mbòn yulà cùòb fà doò, à jege haá bó terreb te bó kwògò sòm bele bò nuàr càn tándulu yoòr, bó taré sòm bele bò beén bò, mé bò núr bò ndò.

2 Yilí bò mbòn yulà cùòb fà sâ lé naâ: Simòn mé yilí seèn déi né cu Pièr, bô òm seèn

Andrê; bô ñunà Jebedê, Jâk bô òm seèn Jân;

³ Filíp bô Bartelemî; Tomâs bô Matíô nùà wèh-kàgàlòn lampôn; Jâk ñunà Alfê bô Tadê;

⁴ Simôn nuaá mé gwàn bèh dé mé bô kìn den felè bô loó bô doô; mé Júdàs Iskariô, sàrnýe Yeésò.

Bò yulà cùòb fà bô ké cie temá njií

(Mârk 6:7-13; Lúk 9:1-6)

⁵ Yeésò tema sòm bô yulà cùòb fà bô sâ ndo, à luom ye bó a: «Bí té lè tàbè bòó mé *Júf sam ndé, bí té lè loó déi te tàbè *Samarí yílá ndo.

⁶ Bí ndé lòm yoòr bô *Is-erálà, bó né dé bòn faá bô mbieé mé né lòu leér le no.

⁷ Bí túé gò ngòr Càn ceceér, bí júee bô nuàr a: Càn baá mbàm seèn ká kwarè bòn si njií ma.

⁸ Bí taré sòm bèlè bô beén bô, bí né bô komó nyime sòm, bí né bô beén veèn bô taré sòm bele, bí kwógó sòm bèlè bô nuàr tándulu yoòr ndo. Bí terre kwa né dé lòu, bí ndé bó cú ká dé lòu méná ndo.

⁹ «Mò bí baá mé gò, bí té kàgàlòn beè wèh siè; né mene tò mò kàgàlòn, bí té beè wèh siè.

¹⁰ Bí té ba beè wèh siè; bí té cògò su fà mé débágá beè wèh siè; bí té cùgò beè wèh siè ndo. Bí kóo ye, nuà seé yieé né mé seé seèn.

¹¹ «Mò bí wa baá te loó déi, bí fón lòm nuaá mé gwaán né bí weèh, bí cer teèn. Bí cèr lòm lo nùà sâ. Mò cieé gò bìi wulu baá, bí yuo cu.

¹² Mò bí nde aá gwò yílá, bí júee bô gwà bô a: Kùsem, dolê a dèn mé bí ma!

¹³ Mò bó né gwaán, sâ dolê bìi nde né bó kwa. Á, mò bó né bí berón, bí jógó yuò cú mé dolê bìi.

¹⁴ Mò bí wa beré déi, bó bí wèh ngwéh, bó tie te ngòr bìi félá njií ngwéh, bí yuò kwá ló bó noón. Mò bí baá doó sâ yuo, né mene gwà, né mene loó déi, bí kàrè sòm gí fufú bòn gulè bìi karè.

¹⁵ Mè né tueé ye bí a, lòu ju tenâ, gèr ñene kela nde né loó hèllè mé *Sòdòm bô *Gòmôr.»

Gèr mé bó nde né bí feh keéh

(Mârk 13:9-13; Lúk 21:12-17)

¹⁶ À den cuè ye bó a: «Bí né ngweé wa, mè bí hèn yi njií né faá bô sòrngañ lètenè bô ngùè no; bí dèn lòm dene kòñkòñ faá sàb no; bí den mé sòn fuú faá vògòb ndo.

¹⁷ Bí dèn làn, bí kóo ye, bô nuàr nde né bí te *mbàgà juù mé sòn fuú jógó njií, bó nde né bí núr ké *gwà sòu bòn tegé ndo.

¹⁸ Bó nde né bí ké toò bô kokoò bô mé bô mgbéemgbè mgbómé njií, ye bí né bô nuàr mò fí. Sâ doón, mè ye te bí den nyegé cu ye baá-re

bò sòn mò ké toò bòn mé toò bò Càn-kô ndo.

¹⁹ Sâ mo bó baá mé bí ké te mbàgà juù jógó ndeé, njií mé bí nde né sònò tueé doón, bí té nyàmè. Lou sâ Càn nde né bí bò ngòr sònò tueé kwaá gií.

²⁰ Bí kóó túé ndé ngwéh, Cúcuí Tele bií ké te vulúu tueé nde né sòn bií kóó.»

²¹ À den cuù ye bó a: «Dim bô bei nde né yo bòn go kuú, te bó wula bó wulà. Bò tele nde né bò huaán go. Bò huaán nde né yoòr bò teleè ñaár die; bó go som bó, te bò nùàr wula taré bó ménâ ndo.

²² Bò nùàr nde né bí fele mò bunó kum. Mè tueé bí, nuaá mé nde né doón yoló komo gií, yili yuo nde né kóó.»

²³ À den cuù ye bó a: «Mo bó né bí lè loó déi bunó, bí dùlà ndé sèr te loó déi. Mè né tueé ye bí a, bí ndeè bò loó te tàbè *Iserálà hèn doón yòn làrè ndé ngwéh, mé *Huaán Nùàr née cú ngwéeh ye.

²⁴ «Mbòñ a, dèn méné naàn, à kóó taré kélá ngwéh mé ngàn. Nùà seè dèn méné naàn, à tele seè seèn taré yógó ngwéh ndo.

²⁵ Mo mbòñ den wa né faá ngàn nò, bú a, sèsamè. Mo nùà seè né faá nùà koò seèn nò den waá, bú a, sèsamè ndo. Mè tueé bí, mo bó né mè nùà koò bií “mgbè bò tándulù” yilá, sé tagá bí bò jomo bò mò wa?»

Nuaá mé bí nde né veéh
(Lúk 12:2-7)

²⁶ À den cuù ye bó a: «Sâ, bí té bó mbaá vèh dèn; bò njèh lèrrèb doón nde gi né cie ñené yuo; bò njèh dé nènâb ñené yuo kela giì bèsonè ménâ ndo.

²⁷ Bò njií mé bí né ká sònò mò bèh cibì ngweé gií doón, bí ndé túé bèh ñagâ. Bò njií mé bí né lòu ngweé naáb hèn doón, bí ndé yìè dèn ké felè gwà.

²⁸ Bí té bò wúlá-nùàr bò vèh; bó wula lom né lélán ngàn yoòr, sâ gi aá, bó yòn wúlá kó ngwéh. Bí vèh sér Càn nuaá mé nde né gùm nùàr mé yòn mene te we taré ñgie njií.

²⁹ «Hèn faá bò tásuagár doò, mo bó domó laáb mene bó fà, bó go som kóbò cén, nde né nùàr yulá wa? Mé njéh mene, cén déi lètenè bòn mbaá lèr lè bèh, bó né gi njolò Tele bií.

³⁰ Sé tagá bí wa? Mè tueé bí, né mene bò yúlí feèh bií, né gi njolò seèn.

³¹ Bí té mbaá vèh kú, kela né bí te mbeí yuií mé dàmbò tásuagár hèllè.»

Yeésò gwaân mé Yeésò
ngòñ
(Lúk 12:8-9)

³² «Nuaá mé né mè cie toò bò nùàr gwaân njií doón, lòu sâ mè nde né bú toò Tele mò ké te vulúu gwaân weh ndo, ye né nùàr mò.

³³ Nuaá mé né mè toò bò nùàr ηγοόν δόνη, mè nde né bú toò Tele mò ké te vulúu ménâ ηγοόν ndo.»

Yeésò yìè kèrrè

(Lúk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ «Bí té mùnò ye mè ká te wónje ndeè né bò nùàr dolê haá. Mè tueé bí, né seér salê.

³⁵ Mè ndeè nùàr bô tele kerré kwaá; huaán dé vèh bô meí kerré kwaá; vèh bô makò kerré kwaá ndo.

³⁶ Nuaré déi bô mbeí nde né mé gwà cên, déi nde né mbeí bunó.

³⁷ Nuaá mé gwaán kela né tele seèn mé mè, nùàr mò wúlú ηgwéh. Nuaá mé gwaán kela né meí seèn mé mè, nùàr mò wúlú ηgwéh. Nuaá mé gwaán kela né ηuna seèn mé mè, nùàr mò wúlú ηgwéh ndo.

³⁸ Nuaá mé tou gèr seèn jógó wèh ηgwéh, à mè bèlè ηgwéh δόνη, nùàr mò wúlú ηgwéh.

³⁹ Nuaá mé né yòn seèn mé feh seèn gagá kwaá, nde né bú leér loó. Nuaá mé né dé seèn cio felè mò ηγοόν seér, nde né yòn kwa.»

Sàgà dé ké te vulúu

(Mârk 9:41)

⁴⁰ «Nuaá mé né bí sie nyegé δόνη, sie nyegé né mè; nuaá mé sie nyegé né mè δόνη, sie nyegé né Nuaá mé lé temâ naâ mè ndo.

⁴¹ Nuaá mé né *sòn-Càη déi sie nyegé, ye Càη bú

temâ naâ κοό δόνη, nde né sàgà faá bò sòn-Càη bò no kwa. Nuaá mé né nùà dilí sie nyegé, ye né nùà gècên δόνη, nde né gèh sàgà bò gècên bò kwa.

⁴² Mè né tueé ye bí a, nuaá mé kwe haá cegé mene huaán déi lètenè bò mbòn mò hèn lélanj nòmò, ye né mbòn mò, nùà sâ nde né sàgà kwa.»

11

Bò tebé bò Jân

(Lúk 7:18-35)

¹ Yeésò yeé feh gi aá bò mbòn yulà cùòb fà doô faá bèh ménâ, à foon gò ndo, à nde ηgòr Càη lè loó mé loó tueé yon, à né bò nùàr feh.

² Sâ Jân Bàptís né cu sâ ké gwà cibì. Jân yeé ηgweé njií bò nùàr baá felè seé *Kristò tueé den, à tema njií bò mbòn seèn déi ké teèn, ye bó a:

³ «Bí ndé bíé ke ye bú a: Né bú mé béh né kela den doô wa, dé béh kèlà sèr nùà dé hiin wa?» Bó nde ndo, bó wa.

⁴ Yeésò ye bó a: «Bò njií mé bí né ηgweé, mé bí né gi ηené hèn δόνη, bí ndé túé jí mé Jân ménâ,

⁵ bí júée bú a: bò cùgò njolo bò baá njolo ηené, bò gule kuú bò baá go, bò beén-veên bò né taré yuo bele, bò tándúg baá ηgweé, bò komó baá lè cio nyimé yuo bele,

bò saám bò baá Njàgà Bagaà ngweé ma.

⁶ Wa nuaá mé temé yoòr mò sòm ngwéh dɔɔŋ nde né samésé den ma.»

⁷ Bò mbòŋ Jâŋ yeé nde cu aá, Yeésò duɔóm ye bò nùàr njèh felè Jâŋ tueé ñagâ, ye bó a: «Bí lé ké ya dueè nde ñenè naâ kei wa? Fu lé kobo jilí deén naâ gui wa? Háye ndò!

⁸ Á, bí lé ké sâ ke deén naâ kei wa? Bí lé ñenè naâ nuaré déi mé cògò nyàgàm yoòr wa? Bòó mé su yeé cògò nyàgàm bɔɔn yuo yeé ké mbàm ndò.

⁹ Á, ké ya dueè nɔ, bí lé ndeè naâ dé kei wa? Bí lé ye te bí ñene *sòn-Càŋ déi wa? Mè tueé bí, né sòn-Càŋ sâ bòn. Njèh cén, bí kɔɔ ye nùà dé sâ né sòn-Càŋ yɔgó keéh.

¹⁰ Lòu sam, Jâŋ dé seèn né nùà tebê mé bó lé naâ felè seèn nyagá kwaá ye: Càŋ ye, nyí nde né nùà tebê nyí toò yeè temá njí, te à tɔɔ nyegé wò ceér.»

¹¹ À den cuè ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, bèh lo mé wɔŋ lo deén naâ, bó lo née nùà koò déi faá Jâŋ Bàptís nɔ ñàr ngúŋgwéeh ye. Mé njéh mene, te *Lò Càŋe né mene huaán dé maàn, à ham kela seér cu né kɔɔ mé Jâŋ.

¹² Bèh léi mé Jâŋ Bàptís lé tueé duɔóm naâ ngòr Càŋ, tóg nde wa hèn, Lò Càŋ né lom mé taáb kwaré ndeé; bò taáb bò ye kɔ bó yieé bú yieè.

¹³ Dàm bò sòn-Càŋ bò lé naá gi felè Lò Càŋ tueé; mvù Músi tueé cu felè seèn môn ndò, te nde wa ye mé nàm Jâŋ.

¹⁴ Ngweéh bí né yeé *Elí kela den wa? Mɔ bí nde né gwaán, mè tueé bí Elí sâ né Jâŋ.

¹⁵ Nuaá né mé tie, bú a, ngwé nyégé ngòr hèn bagasé.»

¹⁶ À den cuè ye bó a: «Cafanê bò nùàr den né faá kei wee? Mè tueé bí, bó den né faá bò huaán mé né ké mbartogò vɔgò den nɔ; bò déi né mé bò mbei tueé njí, ye bó a:

¹⁷ Béh né mé térèm mbaá tuagá kuú, bí ngò ngwéh! Béh né mene bò bené kú-jerè genné, bí yúé ngwéh ndò! Bí ye: bó sà bá naàn wa?

¹⁸ Wanɔɔŋ Jâŋ yeé waà, à sér yieé ngwéh, à mbè ñué ngwéh, bó ye: À né mé tándulu yoòr.

¹⁹ *Huaán Nùàr yeé waà dé seèn, à yieé sér, à ñueé mbè, bó den cuè ye: Nùà hèn kɔ lom né yieé mé ñueé; à né mbei bò vevenè bò mé bò wèh-kàgàlòŋ làmpòŋ bò mene! Mé njéh mene, mè tueé bí: seé Càŋ né gi tueé ñagá, ye kékɔŋ Càŋ yila né teèn.»

*Bò loó dúagá-tieè déi
(Lúk 10:13-15)*

²⁰ Jomo sâ, bò loó mé Yeésò lé naâ fém teèn kókoó bɔɔ, à duɔóm bó nde njí. Lòu sam,

bó lé dene bòn kwéh sér ná ngwéh.

²¹ À ye bó a: «Wò ló Korasên, wò nde né meì bò gèr ñené! Becaïda, wò nde né gèr ñené ndo! Mò gèh fém mé lé bój naâ lètenè biì hèn sé bój naâ ké Tír bô Sídon, mè tueé bí, dàb mé bò nuàr ké sâ sé lo temé kweéh seér gi aá kèn, bó yií wè, bó su tou, te feh keéh ye bó kweéh seér aá temé.

²² Mè tueé bí, lòu ju tenâ, gèr dé biì taré kela nde né kóó mé dé Tír bô Sídon hèllè.

²³ Déi né cu wò Kaper-nahûm. Wò munó né ye, nyí nde né ké te vulúu ngulí waá wa? Ndóg, mè tueé wò, bó wò ba njií seér nde né ké ndugo bò càñ. Mò gèh fém mé lé bój naâ lètenè bò nuàr yeè hèn sé lé bój naâ ké *Sòdòm, ló hèllè sé née teèn ye.

²⁴ Mé gècèn mene, lòu ju tenâ, ju dé yeè nde né dé Sòdòm taré yógó ndo.»

*Dù beè Yeésò kwaà
(Lúk 10:21-22)*

²⁵ Jomo sâ Yeésò deèn ndo, ye Tele a: «È môn, Tele mò, vulú bô tàbè né gi beè yeè, mè vra baá wò! Lòu sam, njií mé né njolò bò kógòn bò mé bò lo bò cibi mbaá leér den, njua yeè mé wò bó feh keéh seér né mé bò huaán tetòr mân.

²⁶ È môn, Tele mò! Sâ né njií mé wò gwaán nê.

²⁷ «Mè tueé bí, Tele mò njèh dóón kwaá lo gi né beè mò. Mé njéh mene, nuaré déi kó ngwéh ye: hèn né Huaán; gi cu né ka Tele. Nuaré déi kó ngwéh ye: hèn né Tele ndo, gi cu né ka Huaán mé bój mé Huaán né bó Tele feh doô.»

²⁸ Jomo sâ, ye bó a: «Bí bój mé seé né bí felè mbiín den dóón, bí ndé gi ká beè mò, te bí kwa dù.

²⁹ Bí ndê màn njèh ká beè mò. Lòu sam, mè né mé temé dolê mé kó-jere lè, temé biì nde né lè die.

³⁰ Tòu dé mò taré ngwéh; seé mò bí líé yógó ndé ngwéh ndo.»

12

Lùà lòu sòu kwalé yieè

(Mârk 2:23-28; Lúk 6:1-5)

¹ Cu déi lé naâ teèn, sâ bò Yeésò né te ñueèh yolò go kelá. Lé naâ *cieé sòu ndo. Cùè yeè baá bò mbòn seèn sie, bó yila lùà kwalé weèh, bó né segé yieè.

² Bò *Farisiên yeé ñene aá ménâ, bó ye Yeésò a: «Kè kú bò mbòn yeè kán. Ngweéh *sòu beèh né yiín ye, lòu sòu bó té ménâ bó wa?»

³ Yeésò ye bó a: «Njií mé *Davíd nuà njèh lé naâ bój doô, bí née jáné kè ngwéh ye wa? Lòu sâ cùè lé naâ bó bò nuàr seèn sie,

⁴ à yila nde te gwà Càñe, à nde jógó weh yáb mé bó lé

11:21 11:21 Es. 23:1-18; Ese. 26:1-28:26; Joël 3:4-8; Am. 1:9-10; Zach. 9:2-4

11:23 11:23 Es. 14:13-15; Gen. 19:24-28 11:24 11:24 Mat. 10:15; Lúk 10:12

11:27 11:27 Jân 3:35; 1:18; 10:15 11:29 11:29 Jér. 6:16 12:1 12:1 Deut.

23:25 12:3 12:3-4 1 Sam. 21:1-6 12:4 12:4 LéV. 24:9

kwaá lòò naâ ké toò Càṅ, bó bô nùàr seèn yieé. Sâ bí né kóó ye, né yeé jolo, bô *ṅgàṅ sè mè yieé cegé yeé kóó.

⁵ Sòú Músi né cu beré dèi ménâ tueé ndò ye: lòú sòú, bô ṅgàṅ sè mè nde né seé ké gwà Càṅ koô bóó, bó *cieé sòú táṅ ndé ṅgwéh; mé njéh mene, sòú bó siè ndé ṅgwéh ndò. Bí nées dé sâ jágé ṅéné ṅgwéeh ye wa?

⁶ Mè tueé bí, kwarè bìi hèn den den né njií mé né gwà Càṅ sâ yóó keéh.

⁷ ṅgwéeh né te mvù Càṅe nyagá den ye: Mè gwaán kela né nùà kó-je-rè mé nùà há-sè mè. Mò bí sé la né ṅgòr sâ ṅgwéé kóó, bí sé la bô sòn fuú bô mbaá siè ná ṅgwéh.

⁸ Bí kóó ye, *Huaán Nùàr né cieé sòú yóó.»

Nùà be ṅemâ déi
(Mârk 3:1-6; Lúk 6:6-11)

⁹ Yeésò yeé yuo aá doó sâ, à yila nde te *gwà sòú bòòn.

¹⁰ Sâ nùà be ṅemâ déi né gwò sâ ndò. Bó bie njií ye Yeésò a: «Sòú beèh ye taré sòm nùàr lòú sòú taré wa?» Sâ bó ye te bó sie bú teèn.

¹¹ À deèn ndò, ye bó a: «Hèn mò lètenè bìi mbieè nuaré déi die suaga ké dòu lòú sòú, mé gi cegé né ka bú mé njéh sâ, à bú lòú sâ beè nomo sòm kéh ndé ṅgwéh wa?

¹² Á, sé tagá nùàr wa? Sâ mò né mân, sòú beèh tueé né ye, béh bó bagaà lòú sòú bòó.»

¹³ Jomo sâ Yeésò tueé njií mé nùà be ṅemâ doó, ye bú a: «Nèbbè be yeé nebbè.» Nùà hèllè nebbé be ndò, be seèn taré yuo, den cu ka faá kèb dèi nò.

¹⁴ Te bô Farisièn yeé nde ṅene njií ménâ, bó kem yuo kela gi cie, bó nde sòn nyóó, te bó wula sòm Yeésò.

Nùà seé Càṅ

¹⁵ Yeésò yeé ṅgwéé aá ménâ, à kwaá lò bó doó sâ, à foón gò seèn. Cili nùàr kem bele cu bú jomo ndò. À né bô beèn bô doón taré sòm gií.

¹⁶ À né bó luóm, ye bó a: «Càṅ a bó bí tueé sòm ndègè mò cie.»

¹⁷ Sâ doón bóó gi né te yuo faá Esáyà *sòn-Càṅ lò naâ tueé nò, ye:

¹⁸ «Càṅ ye: Hèn né nùà seé nyí,

nyí bú balé sòm né mé be nyí,

né huaán yíé-temé nyí, à né nyí temé lè bóó nòré.

Nyí nde né bú Cúcuí nyí yoòr nyeén kwaá,

te à feh bô nùàr ceér dilí, bó ju beè nyí diè cú.

¹⁹ À tóó mé nùàr mbembaá ndè gò ndé ṅgwéh,

à njèh lòu ṅgáré ndé ṅgwéh.

Né mene te kpoṅe, bó hueh seèn teèn ṅgwé ndé ṅgwéh ndò.

²⁰ Gor né mene gobosé, à bú siè kwá sòm ndé ṅgwéh.

Lâm yuúm le mene lòu,
à bú nyímé sòm ndé
ngwéh.

À bɔɔ den nde né méménâ
tóg te be gècên seèn yuo ña
ter.

21 Te lò nùàr doónj kwaá
njií gi ndèm yoòr seèn
ndo.»

*Bò *Farisiên ye Yeésò seé
bɔɔ né mé terreb *Sátàn
(Màrk 3:22-30; Lùk 11:14-
23)*

22 Bó weh waà mé nùà
cùgò njolò déi ká yoòr Yeésò
ndo. Nùà hèllè né cu
mùmúr; né càñ tándulu bɔɔ
né bú ménâ kɔɔ. Yeésò taré
sòm bú; à duɔóm sòn tueê, à
ñene njolo ndo.

23 Hiím laré bò nùàr doó
doónj; bó ye: «Bí ye hên
Ñunà *Davíd sam á?»

24 Te bò Farisiên yeé nde
ngweé njií mân, bó den
seér cuù dé bɔòn ye: «Nùà
hên bò tándulu mé feh seèn
kwógó ngwéh. *Beljebu,
mgbè bò tándulù, bú terreb
ménâ haá né kɔɔ.»

25 Yeésò kɔ gi mùnò bɔòn
ndo, ye bó a: «Né mene lè lò
mgbè dé heè, mo bò nùàr né
lètenè bɔòn kerré kuú, lò sâ
nde né tɔb yuo. Né mene loó,
né mene mbàgà déi, mo bò
nùàr né lètenè bɔòn kerré
kuú, sâ bó nde né kum yuo!

26 Mo Sátàn hên kwɔgo
den cu né Sátàn mbeí seèn
kɔɔ, sâ Sátàn lege kuú cu né
mé ngàñ yoòr seèn. Mo né
mân, sâ lò seèn tɔb yuò ndé
ngwéh wa?

27 Mo sé né gècên, ye mè
tándulu kwɔgo né mè terreb
Sátàn, sâ dé bò ñuna biì nɔ,
neì bó terreb haá yeé kɔɔ, bó
kwɔgo tándulu mé njéh wa?
Bí kwá biì nɔón, bò ñuna biì
sie nde né bí nyeén kɔɔ.»

28 À den cuù ye bó a: «Mè
bò tándulu kwɔgo né mé
terreb Cúcuí Càñ. Sâ bí kóo
ye: Mbàm Càñ die waà baá
ká yoòr biì kèn.»

29 À den cuù ye bó a: «Mo
nùà gwà né mé terreb yoòr,
nuaré déi gwò seèn mbaá
yílá ndé ngwéh, à nde yíb
ñuɔb, kɔ à jògò kaga gi aá
nùà gwà hèllè kèn, te à ñuɔb
ye bú.

30 Mè tueé bí, nuaá mé
jomo mò sam, né nùà bònò
mò; nuaá mé mè nùàr teèn
bílí gàm ngwéh, né nùà
ñéllé-nùàr ndo.

31 Mè cicie hên tueé njií né
dé cî, ye bí a: nùàr a, bó
mene gèh veèn dé heè, bú a,
júé mene yilí Càñ, Càñ nde
né doó kulú njií gií. Nuaá
mé dé seèn jue seér né Cúcuí
Ñagâ, bó veèn seèn lè kulú
sòm ndé ngwéh.

32 Nuaá mé né *Huaán
Nùàr jueé, bó nde né veèn
seèn doó kulú njií. Nuaá mé
dé seèn jue seér né Cúcuí
Ñagâ, bó veèn seèn lè kulú
sòm ndé ngwéh dé ndôg. Né
mene cafanê, ndeè né mene
ké jomo, mban le nde aá
môn dé nyèmà mé nyèmà.»

*Tou dé kàn mé tàb seèn
(Lùk 6:43-45)*

³³ Yeèsò den cuù ye bò nùàr a: «Nuaá mé gwaán né tàb bagaà, à dobo tou dé bagaà ndo; mo bí dobo né tou veên, bí kwa cu nde né tàb dé veên ménâ ndo. Bó kèkènè tou dé kàn ñene ko né mé tàb seèn.

³⁴ Gèh ngòbò faá bí no! Bí bìi ngòr bebagaà sònò tueé keéh nde né he mé jéré-temé bìi doô? Ngweéh sòn seèn tueé né njií mé goón den né ké te temé wa?

³⁵ Nùà bagaà bò ñjèh bebagaà som weh yeé lètenè bò ñjèh seèn dé bebagaà; nùà veên som weh yeé dé seèn lètenè bò ñjèh seèn dé vevenê ndo.

³⁶ Mè tueé bí, lòu ju tenâ, bò mamvuan ngòr mé sòn lé naá gi mbembaá fela njií doón, nde gi né lòu sâ cie kulu yuo.

³⁷ Bó ju yeé tena nde né faá leba yeé lé tueé naâ no, wò nde né-re mvelé wa, wò nde né die wa, né beè yeé.»

Bèh fém beè Yeèsò bieê

(Màrk 8:11-12; Lùk 11:29-32)

³⁸ Yeé baá ménâ, bò *njí-sòu mé bò *Farisiên déi ye Yeèsò a: «Nùà fèh-ñjèh, béh gwaán né fém cén beè yeé ñenê, te béh ko ye Càñ wò terreb haá né koó.»

³⁹ Yeèsò ye bó a: «Bò cafanê bò né lom bò jélá-temé bò: bó temé yoòr Càñ mbaá kwá ní cú, ko bó ñene né fém, sâ ye. Mè tueé bí,

bó ñenê ndé cú, faga le aá te fém mé Càñ lo boó naâ yoòr Jonâs *sòn-Càñ doò.

⁴⁰ Gèh dé mé Jonâs lé ceér naâ lè ngò cieé tagár doò, *Huaán Nùàr cer nde né dòu cieé tagár ménâ ndo.

⁴¹ Lòu téná-juù, bò Ninivè bò nde né ter kem wuo, bó sie bò cafanê bò nyeén. Lòu sam, bò Ninivè bò lé naá dé boón ngòr Jonâs ngweé, bó kweéh seér temé. Sâ nuaá mé né Jonâs yógo keéh né gi kwarè bò cafanê bò teèn. Mé ñjéh mene, bó temé kwéh sér ngwéh.

⁴² Kwá noón, lòu-téná juù, mgbè dé vèh mé lo deén naá ké túno, nde né ter komo wuo, à sie bò cafanê bò nyeén. Lòu sam, à lo yuoó naá tóg ké kundun, bèh mé tàbè bò vulú né teèn kwaré, à ndeè bèh ngòr kógòn sònò Salomôn ngweê. Sâ nuaá mé né Salomôn yógo keéh né gi kwarè bò cafanê bò teèn. Mé ñjéh mene, bó né lòu saán seér.»

Càñ tándulu mé baá yoòr nùàr cuú cuú
(Lùk 11:24-26)

⁴³ «Sâ càñ tándulu déi lé naâ lè nuaré déi dula yuo kelá, à nde ké ya dueè, à né bèh cèrre te hobó ñemâ foón go. Mé ñjéh mene, à bèh cèrre kwà ngwéh.

⁴⁴ Yeé baá ménâ, à ye: Kènê, nyí nde cu nde aá ké lo, lè nuaá mé nyí lé yuoó

naâ teèn doô. À wa, sâ gwà nées lòn mbaá den den ye, bó fo gi aá, bó te nyegé gi aá bèh denè gwò ndò.

⁴⁵ À yeé ñene aá ménâ, à nde yilá fón cu bò càṅ déi téhbeh mé né bú jelá yógó, bó bó waà, bó bilí yila nde lè nùà hèllè. Nùà doô die cu péb; beén seèn taré yógó keéh cu dé jomò.» Yeésò yeé tueé gi aá mân, à den cuù ye bó a: «Dé bò cafanê bò mé jélá-temé bòn doô, nde cu né ménâ nág.»

*Mei Yeésò mé bò òm
Yeésò*
(Màrk 3:31-35; Lúk 8:19-21)

⁴⁶ Mei Yeésò mé bò òm Yeésò waà, sâ Yeésò nées mé bò nùà mân tueé ñjii den ye. Bò meí seèn ñjebá le yí cie, ye te bó tueé bú ñjii.

⁴⁷ Nuaré déi tueé Yeésò ndò, ye bú a: «Meí yeé bó bò òm yeé né wò yí cie ñjebá ke den, bó gwaán né wò ñjii tueé.»

⁴⁸ Yeésò ye nùà doô a: «Meí mò né neí, bò òm mò né bò neí wa?»

⁴⁹ Jomo sâ, à me ñjii bò mbòn seèn mé be, ye nùàrè a: «Meí mò mé bò òm mò né seér bò hèn bò.»

⁵⁰ Bòó mé né sòn Tele mò ké te vulúu ṅweé dón, bò òm mò, bò tie mò, bò meí mò né bó.»

13

Kàn felè nùà vú-gèh
(Màrk 4:1-9; Lúk 8:4-8)

¹ Lou sâ Yeésò yuo ké lo, à nde den seér ké dùà sòn tuùb ñjèh feh den.

² Cili nùàr ṅgún bilí nde gi teèn. À yeé ñene aá ménâ, à ñaá yila te kome, à den nde doó, sâ cili nùàr baá gi sòn nòmò teé den.

³ À duóm bò nùàr ñjèh kókoó mbaá te kàne silí keéh, ye bó a: «Nuaré déi lé ndeè naâ ké ñjeh bèh gèh vuú.»

⁴ À yeé baá gèh vuú, kèb déi sue le ceér dueè. Bò non waà, gwaré yieé som.

⁵ Kèb déi nde sue yila te kèrré taâ, bèh sâ tàbè teèn màgà ṅgwèh. Ba yuoò wágácén ndò.

⁶ Lou yeé baá li, ñema yuo cu. Lòu sam, bèh jógob yí lé teèn ná ṅgwèh.

⁷ Kèb déi nde sue yila lètenè bò ṅgobó deduanè, ba yuo ter. Yeé baá kulá, bò ṅgobó deduanè hèllè lané wula som.

⁸ Kèb déi nde dé seèn sue yila bèh tàbè bagaà, ba yuo kelà, wa tàb: tab déi mvum teèn yuií, tab déi yulà ténjén, déi yulà tagár.»

⁹ Yeésò den cuù, ye bó a: «Nuaá né mé tie, bú a, ṅgwé nyegé ṅgòr hèn bagasé.»

*Yeésò ṅgòr te kàne si keéh
né dé kei?*

(Màrk 4:10-12; Lúk 8:9-10)

¹⁰ Jomo sâ bò mbòn seèn ṅgoró nde kwarè seèn, bó ye bú a: «Wò bó ṅgòr te kàne ménâ si gi né dé kei wa?»

11 Ye bó a: «Dé bìi, ngòr felè *Lò Càṅ mé Càṅ lo naâ lòu leér kwaá doô, Càṅ né bí ceér feh te bí ngweé komo. Dé bòn môn sam.

12 Mè tueé bí, nuaré déi nde gi né mé njèh beè, bó haá sagá cu bú déi teèn, te merré den bú beè lòu. Nuaré déi dé seèn mé njèh beè sam nde ngweéh, né mene dé maàn mé à né mé njéh doón, bó nde né bú beè horó sòm.

13 Mè bó te kàne silí keéh den né dé cí. Lòu sam, bó né mbaá ke den, bó njéné ngwéh; bó né mbaá felá den, bó ngwé kó ngwéh ndo.

14 Yeé baá mân, yuo baá-re felè bòn faá Esáyà *sòn-Càṅ lé naá giù tueé no ye: Dé felâ, bí nde gi né bagasé felá nyegé, bí seér ngwé ndé ngwéh lòu. Bí nde gi né bagasé ke den, ndóg bí seér njéné kòmò ndé ngwéh.

15 Lòu sam, temé bò nùà hèn baá gi lè manḡwan, te bó mùnò kòmò cú. Bó duagá baá tie kèn, te bó mé tie ngwé cú.

Bó lier aá njolo, te bó mé njolo njéné cú.

Te bó ká yoòr mò ndé sér cú te mè bó táre sòm cú ndo, jue mè Càṅ dueè.

16 Dé bìi, njua bìi wa: njolo bìi né njéné, tie bìi né ngweé.

17 Mè né tueé ye bí a: dàm bò sòn-Càṅ bò mé bò didilí bò kókoó mbaá lo ye te bó njene faá bí né njéné hèn, ndóg. Bó

ye te bó ngweé kwa faá bí né ngweé hèn, ndóg ndo, doón lé naá giù bó líim.»

Kàn nùà vú-gèh see

(Màrk 4:13-20; Lùk 8:11-15)

18 «Bí ngwé nyégé kwòm kàn nùà vú-gèh doò bagasé:

19 bòó mé né ngòr felè Lò Càṅ ngweé, bó ngwé kòmò ngwéh doón, né gi faá kpṛṅ ceér mé gèh lé sue leé naâ teèn cie doô. Nùà bònò yeé waà, à luaga sòm gi bó gèh njèh sâ lè ndo.

20 Bò déi felá né tàbè kèrré taâ mé gèh lé sue yilà naâ teèn doò ndo: bó nde né ngòr Càṅ ngweé, bó gwaán nyegé mé vógó-temé mene.

21 Njèh cén, ngòr sâ jṛḡḡb lè bòn yí ngwéh; bó gwaán lom né cuúr cén mbaá. Gèr sé yeé baá bó te ngòr Càṅe coró, bò nùàr né bó mé njéh bunó, bó cuaré yuo wúwágá.

22 Bòó mé né lètenè bò ngobó deduanê sue yilà doò né bòó mé né ngòr Càṅ ngweé, bó nyamé le mé *wón, bó né te ngùlù wónḡe faá bó gwaán nê no samé ndeé, né mé bó bele ndeé ndo. Nde nde bò njèh hèllè karé wula sòm njií ngòr Càṅ lè bòn, bó le cùr.

23 Bò nuaré déi dé bòn den né faá bò gèh mé bó vuú né te tàbè bagaà no. Bò sâ bò né ngòr Càṅ ngweé, bó né ngweé nyegé. Yeé baá ménâ, bó né tàb waá ndo; tab déi mvum teèn yuií,

tab déi yulà ténjén, déi yulà tagár.»

Kàn felè nyure veên déi

²⁴ Yeésò si cu bó kàn déi, ye bó a: «Lò Càṅ den cu né faá nuaré déi lé naâ gèh ké ñueh seèn vuú nɔ.

²⁵ Cíbiteèn, bò nùàr yeé baá gi lóm, nùà bònò seèn nde gui teèn naáb kɔ yíi bele, à fɔón gò seèn.

²⁶ Jomo sâ gèh doô ba yuoô, kula gi. Yeé baá velé, gui haá feh ndɔ.

²⁷ Bò seê bò seèn yeé ñene aá ménâ, bó waà ye bú a: Tele beèh, ṅgweéh wò lé ké ñueh vuú loóm naâ léláṅ gèh bagaà wa? Á, gèh nyure veên ké teèn kela he wa?

²⁸ Ye bó a: Nùà bònò déi bɔɔ né ménâ kɔɔ. Bó ye bú a: Kwá béh nde nyure veên hèllè komó sɔm wa?

²⁹ Ye bó a: Sam, bí nde né mé yab mene komó bilí.

³⁰ Bí kwá bó bó den bɔ̀n ménâ, kɔ bɔ̀lé baá kèn. Lou sâ mè tueé nde né ye bò seé bò a: kènê, bí ndé hóbó bá hobò; bí jògò kómò sòm gí nyure veên ye, bí ñuaán bilí kwaá keém keém, te bí fu njií tuar; jomo sâ bí weh kwaá njií yab ká lo te mbáṅe.»

Kàn mvum tàb làm

(Mârk 4:30-32; Lùk 13:18-19)

³¹ Yeésò si cu bó kàn déi ndɔ, ye bó a: «*Lò Càṅ den né faá mvum tàb làm* mé nuaré déi lé naâ ké ñueh seèn dobo kwaá nɔ.

³² Tábên lètenè bò mvuùm doón né lom bú; tàyàm lètenè bò toû né cu bú ndɔ. Mɔ à kula baá, bò non nde fulu tieé gi yeé teèn.»

Kàn déi mé kulu
(Lùk 13:20-21)

³³ Yeésò si cu bó kàn déi, ye bó a: «*Lò Càṅ den né faá kulu nɔ. Ma déi lé naâ doóm weh, à si ṅgàb tàgà ndètoón cùb tɔn mé ñjéh. Yeé baá jelá, fulu komo njií gùm tàgà doón ter.»

Yeésò kàn gwaán né dé kei?

(Mârk 4:33-34)

³⁴ Yeésò bò ṅgòr hèn doón si keéh lom né bò nùàr te kàne te kàne; à ṅgòr mbaá túé ní ṅgwéh.

³⁵ Á lé ménâ bɔɔ belé naâ, ye te yuo faá *sòn-Càṅ déi lé naâ tueé nɔ, ye: «Mè bó ñjèh si keéh nde né te kàne te kàne, mè bó teèn tueé keéh nde né bò njií mé bó lé naâ lòu leér kwaá, sâ wón duóóm née lòu ye.»

Kàn nyure veên seê

³⁶ Jomo sâ Yeésò kwaá lo bò nùàr doó sâ, à nde cu ké gwò. Wa ké teèn, bò mbòn ṅgoró nde ké kwarè seèn, bó ye bú a: «Sè yeé béh kàn nyure veên ké ñueh doó teèn.»

³⁷ Yeésò ye bó a: «Nuaá mé naâ gèh dé bagaà dobo né *Huaán Nùàr;

³⁸ ñueh né wón; gèh dé bagaà né bò *Lò Càṅ bò;

* **13:31 13:31** Ká Bà mvum mé jie kela né kɔɔ né mvum tàb làm. Dé ké lo bò Juf né mvum dé hiin. **13:35 13:35** Ps. 78:2

nyure veên dé seên né bòn bòn vevenê bòn.

³⁹ Nùà bònò mé naâ nyure veên dobo né *Sátàn. Cu yab hobô né lòu mé wón nde né teên gií; bòn seé bòn né bòn cili Càṅ.

⁴⁰ Gèh dé mé bó komó ṅgie njíi yeé nyure veên tuar doô, lòu mé wón gi nde né teên nde cu né ménâ nág ndo.

⁴¹ Huaán Nùàr nde né bòn cili seên te bòn bòn nùàr seên temá njíi. Bó nde né bòn vevenê bòn mé bòn njèh dé vevenê lètenè bòn doón geí sòm gií,

⁴² bó bili ṅgie njíi tuar te we tarê, bèh kén silí mé nyie yieé kuú.

⁴³ Lòu sâ, bòn didilí bòn te Lò Tele bòn ba nde né faá lou ndo. Nuaá né mé tie, bú a, ṅgwé nyégé ṅgòr hèn bagasé.»

Kàn déi felè ṅgúlù mé né leér den

⁴⁴ «*Lò Càṅ den né faá ṅgúlù mé lé naâ ké ṅueh leér den ndo. Nuaré déi yeé ṅa kwa baá, à baré leér cu, à nde bòn njèh seên mé vógó-temé mene go sòm gií, à ṅge weh seér ṅueh sâ.»

Kàn déi felè gòm matàn†

⁴⁵ «*Lò Càṅ den né faá nùà toón déi lé naâ gòm matàn fón go ndo.

⁴⁶ À yeé kwa baá, à nde bòn njèh seên go sòm gií, à ṅge weh seér cí.»

Kàn déi mé ndoór

⁴⁷ «*Lò Càṅ den cu né faá ndoór‡ mé bó né ké dùà vuú, à né ṅgò doón kabé bilí ndo.

⁴⁸ Yeé baá deí, bó tulu nde mé njèh yí sòn nòmò, bó den nde doó, bó geí weh bòn dé bebagaà teên, bó kwaá ter; bó su njíi cu bòn mvuagàr dùà.

⁴⁹ Mè tueé bí, lòu mé wón nde né teên gií, nde né ménâ nág. Bòn cili Càṅ nde né bòn vevenê bòn lètenè bòn dé bebagaà geí sòm,

⁵⁰ bó su njíi tuar te we tarê, bèh kén silí mé nyie yieé kuú.»

ṅgúlù dé feê mé dé cuúm

⁵¹ Yeésò ye bó a: «Bí né gi doón ṅgweé komo wa?» Bó ye bú a: «Nyea!»

⁵² Yeé baá ménâ, à den cuú ye bó a: «Sâ *njí-sòu mé nde né mbòn te *Lò Càṅe ṅaá doón, den né faá nùà njèh ndo. À te ṅgúlù seên sòm weh né bòn njèh dé fefeê mé bòn njèh dé cucuúm mene.»

Bòn Najarêt bòn

(Mârk 6:1-6; Lúk 4:16-30)

⁵³ Yeésò yeé si gi aá bòn kàn sâ, à fón go ndo,

⁵⁴ à cu cu lè loó mé à lé kulá naâ teên. Wa ké teên, à yila keéh lom njèh te *gwà sòu feh cuú. Bòn nùàr yeé ṅgweé aá, hiím gi bó doó doón; bó ye: «À gèh kónkón mé fém dé hèn weéh naâ he wa?»

⁵⁵ ṅgweéh hèn né ṅunà nùà kób-toú doo wa? ṅgweéh meí seên né Marí

† 13:44 13:45 Gòm bòn mgbè, bòn kwaá mé bòn ṅgèn. Né njèh kàm. ‡ 13:47 13:47 Né ndame mé bó vu né lòu.

ndo wa? Ngweéh Jâk bô Josêf, mé Simôn bô bô Jûde né gi bô òm seèn wa?

⁵⁶ Ngweéh lètenè beèh hên né gi bô tie seèn ndo wa? À gèh terreb dé hên weéh naâ he?»

⁵⁷ Yeé baá ménâ, bô temé yoòr seèn kwá nji cú ndo. Yeésò yeé ñene aá môn, ye bô a: «Bèh doón, bô nùàr né gi nuaá mé né *sòn-Càn veéh; sòn seèn ñgeén seér yeé bô loó bô seèn mé bô nùàr seèn ndo.»

⁵⁸ À yeé ñene bô temé teèn kwá nji ngwéh ménâ, à fém ké sâ kókoó bô cú ndo.

14

Cio Jân Bàptís

(Mârk 6:14-29; Lúk 9:7-9)

¹ Sâ *Herôde né mgbè cu sâ lè tàbè Galilé kóó. À yeé baá ñgóg Yeésò ménâ ñgweé njií,

² ye bô seê bô seèn a: «Né Jân Bàptís komo yuo cuù né dòu kóó! À fém boó né mé terreb sâ.»

³ Sâ lòu sam, à lé seèn tueé naâ kóó, ye bô siè kàgà nji Jân gwà cibì. À lé bú môn boó kuú naâ felè Herodiàs veèh Filíp òm seèn; à lé naâ ma sâ gwò ñgaá kwaá njií.

⁴ Sâ Jân lé naâ bú teèn bèsonè tueé njií ndo, ye bú a: «Né jolo. Wò sé lé veèh òm yeé gwò wèh kwá ná ngwéh!»

⁵ Yeé baá mân, Herôde kaga lom kàgà-ndòn veèn ndo, ye kó nyí wula som aá

Jân. Njèh cén, à lé naâ bô nùàr veéh. Lòu sam, bô lé naá gi dé boòn kóó ye Jân né *sòn-Càn.

⁶ Te cu sâ cieé mé bô lé ñaár naâ Herôde teèn yon kwaré cu ndo, à boó cieé koô. Nuna Herodiàs dé vèh waà, à ñgo bené toò bô kókoó bô mé né doó sâ. Temé yeé ñoré kela baá Herôde lè,

⁷ à jege toò huaán doô, ye bú a: Njií mé wò né gwaán doón nyí nde né wò haá ma!

⁸ Te meí yeé nde ñgweé njií ménâ, à soób ñuna ndo, te ñuna nde ye Herôde tueé, ye bú a: Téná kwá nyí feh Jân Bàptís te suñe ma.

⁹ Mgbè Herôde yeé nde ñgweé njií mân, temé yili lom bú lè lég, à né jègè mé à la naâ toò bô nùàr jege doó munó njií. Sie bú beè, ye sâ bô nde né bú feh Jân tená haá.

¹⁰ À tema njií ndo, ye bô ndé téná wellè feh Jân Bàptís ké gwà cibì ma.

¹¹ Bô tena waà mé njéh te suñe, bô haá njií mé huaán doó. Huaán nde mé meí haá njií ndo.

¹² Bô mbòn Jân nde jogo furu som kukuñ. Bô njií mé lé naâ kelá doón, bô nde Yeésò tueé.

Bò nùàr kám tîn koô
(Mârk 6:30-44; Lúk 9:10-17; Jân 6:1-14)

¹³ Yeésò yeé ñgweé aá njàgà sâ, à yuo doó sâ, à yila kom, à nde ser ké bèh

ndón-ndòñ mé huún seèn. Bò nùàr ñgweé gi ndò, bó kem yuo cu ké lo, bó bele bú ké sâ, bó go bele seér dé bòòn sòn nòmò sòn nòmò.

14 À yeé suaga die aá doó, à ñene njií cili nùàr né merré den. Jere bòó bú ñhèh, à duóòm cu bò beén bò lètenè bòòn taré sòm beleé.

15 Lou yeé yuóm aá, bò mbòñ seèn ñgoró nde ké kwarè seèn, bó ye bú a: «Cu nde aá kelá, bèh hèn né ká jomo ndò. Wò sé la kwaá lo bò nùà hèn nde cu lelo ñhèh yâb fòón ñge yieé.»

16 Yeésò ye bó a: «Mò bó nde cu ménâ, húóm ñgwéh. Bí há bó yáb kóó.»

17 Bó ye bú a: «Beè beèh gi cegé né breéd tîn mé ñgò fà té fá.»

18 Ye bó a: «Bí há ñjî môn.»

19 Jomo sâ ye bò nùàr a: «Bí dèn ndé gi doó te nyure.» À weh breéd tîn mé ñgò fà doó, à ke njií njolo ké te vulúu, à dua Càn teèn, à kolé haá ñjií mé bò mbòñ, te bó geé haá bele bò nùàr.

20 Nùàr doón yieé fulu gi; ndilí le. Bò mbòñ ñuaán bilí, yuú sògó yulà cùòb fà.

21 Bòó mé lé yieé naâ yáb sâ lé naâ nùàr kám tîn. Sâ bó bò véh mé bò huaán teèn kulá yí ñgwéh.

Felè nòmò gòó

(Mârk 6:45-52; Jân 6:15-21)

22 Bó yeé yieé sòm aá, Yeésò kou yíí njií bò mbòñ seèn lè kóme, te bó sela kela toó, bó nde kela den bú tub

kèb yágà; à le ñgògò dé seèn ká jomo, te à sòm gi bò nùàr.

23 À yeé sòm gi aá bó, à ñaá nde ké te tòre mé huún, bèh Càn duaà. Cibí yili lo bú ké teèn.

24 Sâ bò mbòñ mé kòm nde gi aá kèn; bó baá gi ké dàb; bó né mé fu taré kwaré ndò, sâ nòmò né mé kòm ké dùà libí ñaáñ yòñ.

25 Yeé baá mé be lôm nà, Yeésò nde ké yoòr bòòn ndò, à dé seèn go nde seér né felè nòmò felè nòmò.

26 Te bò mbòñ yeé nde ñene njií, à baá felè nòmò go ndeé ménâ, veéh bòó bó ñhèh, bó ye né càn tándulu, bó sòm kén, sâ veéh nde aá bó sie wulá.

27 Tètèi sam, Yeésò ye bó a: «Bí siè temé, né mè; bí té vèh.»

28 Pièr tueé keéh njií ndò, ye bú a: «Fehtoò beèh, mò né wò, há mè terrebe teèn, te mè go nde yí yoòr yeé felè nòmò ndò.»

29 Yeésò ye bú a: «Ndê!» Pièr yuo kela te kóme ndò, duóòm yí yoòr seèn felè nòmò go ndeé.

30 À yeé ke, fu né ménâ kobó taré, càn tené bú lè, gule logó yila dùà. À yeé baá ké ka nòmò logó suagá, à sòm kén, ye Yeésò a: «Yili sòm mè teèn Fehtoò mò!»

31 Yeésò njií be, kwa sie bú ndò, ye bú a: «Temé yeé né kuú, wanóón wò ménâ saán naâ dé kei?»

32 Bó bú ñaá yila nde te kóme fà doón, fu hèllè pón ndò.

33 Bò mbòn̄ mé né gi lè kòòm cemmé nde doó toò Yeésò, bó ye bú a: «Mé gècên mene, wò né Njuna Càṅ bòn!»

Bò beên bò te tàbè Jenesarètè
(Mârk 6:53-56)

34 Bó nde sela yuo kela tub kèb yágà. Bó suaga die doó te tàbè Jenesarètè.

35 Bò loô bò ḡene kò cu Yeésò, bó duóòm mé bò déi tueé keêh, bó né nùàr te loó kukwarè temá njií ndò, te bó ye bò nùàr a: Yeésò waà baá ma. Bò nùàr domó wa gií mé dà̀m bò beên bò ká toò Yeésò,

36 bó né bú bòn̄, ye bú a: «Mò bò beên bò kema weh cegé mene lélán̄ sòn cògò yeè, bó nde né taré.» Bóó mé lé naá belé kema dón̄, lé naá gií taré yuo ndò.

15

Tòu bò jògò bò
(Mârk 7:1-13)

1 Jomo sâ bò nuaré déi yuoô ké Jerusalem lètenè bò *Farisiên mé bò *njí-sòu, bó nde kwa Yeésò, bó ye bú a:

2 «Bóó né naàn mé bò mbòn̄ yeè né tabó kwaá loó wa? Wò ḡéné ḡwéh, bó né yáb yieé, bó be faá tabó tueé nê nò, yágà ḡwéh wa?»

3 Yeésò deên ndò, ye bó a: «Á bí nò? Bí sòn Càṅ ḡeén né dé kei wa? ḡwéh bí né tòu Càṅ kwaá loó, bí feh seér tòu bò tele biì wa?»

4 Sâ Càṅ né gi tueé ye: Léb toò tele mé meí yeè, wò ḡwéé sòn bòn̄. Á né cu tueé, ye nuaá mé duagá tele, wa né meí wa, bú a, kú taré lè teèn ḡwán.

5 Mé njéh mene, bí ménâ fèh bèh; bí den seér cu né ye: Mò nuaré déi tueé njií mé tele, wa mé meí wa, ye bú a: nyí sé la naâ wò gam; ḡhèn cén, baá gi *sèmè. Mò à né ménâ tueé, bí né gwaán.

6 ḡwéh sâ bí ye bú a: Té tele mbaá vèh kú cú wa? ḡwéh bí sâ bóó ḡellé né ḡòr Càṅ, te tòu loô biì yam seér kóó wa?

7 Bò sòn fà bò faá bí nò, Esáyà sòn-Càṅ lo felè biì jue bòn̄, wa Càṅ ye:

8 Bò nùà hèn nyí seén kuú den né mé par sòn mbaá,

temé bòn̄ né bèh hiîn.

9 Den né faá bó né nyí dua nò, sâ né dé lòu.

Bó kwaá lòu né tòu nyí,

bó feh seér tòu bò tele bòn̄.»

Bò njií mé bóó yili yeé nùàr

(Mârk 7:14-23)

10 Jomo sâ Yeésò yilá bilí bò nùàr, ye bó a: «Bí ḡwé nyé gé bagasé:

11 njií mé yila seér né sòn nùàr dé yilá, bú kóó bó yíli bèh; dé mé yuo kela seér né sòn seèn lòu bóó yili yeé bú kóó.»

12 Bò mbòn̄ ḡgoró nde kwarè seèn ndò, bó ye bú a: «Wò né kóó ye bò *Farisiên

la ngweé naâ ménâ, naâ bó seé weh wa?»

13 Yeésò ye bó a: «Bò tou mé Tele mò ké te vulúu lé kóó dòbò ná ngwéh dóón, bó nde né bó doó muró su njií.

14 Bí gè mé ceér bòn, né bò tácugó! Mò tácugó derré né tácugó be kóó, sâ bô mbei fà dóón nde gi né ké dòu lùgò vulú die suagá.»

15 Piêr den cuú ye bú a: «Kàn njií mé bóó yili né nùàr kóó doó, sè béh teèn.»

16 Yeésò ye bú a: «Mé bí mene, bí née njèh ngwé kòmò ngwéeh ye wa?

17 Bí née kó ngwéeh ye: njií mé yila yeé sònò nùàr, mò baá ké lè, nde né ké cie suagá yuo kelá wa?

18 Njií mé né sònò nùàr yuo kelá, yuo yeé ké lè temê. Dé sâ nùàr bóó yili né kóó.

19 Lòu sam, mùnò veèn dóón jeré yuo den né te temé nùàr: wúlá-feh né sâ; yàgà ndeê né teèn; sár yóón né sâ; yíb né teèn sâ; nyeén mé súi né gi teèn yaám den,

20 dóón yuo gií né te temê. Bó nùàr bóó yili yeé kóó. Mè tueé bí, yáb mé be yilí yieê, nùàr kóó bó yilí ngwéh.»

Ma kìn mé lé naâ temé yoòr Yeésò kwaá njií (Mârk 7:24-30)

21 Jomo sâ Yeésò yuo doó sâ ndo, à nde ser kwarè loó Tír bô Sídon.

22 Wa ké teèn, ma Kanahân déi keñ waà doó sâ, né ma loó ndo, ye bú a: «Dé koó, Njunà *Davíd, kó

yeé mè jere teèn, huaán mò dé vèh nde aá mé gèr ñené kuú, à né mé tándulu yoòr.»

23 Mé njéh mene, Yeésò bú sòn kòmò ngwéh.

Bò mbòn yeé ñene aá ménâ, bó ñgoró nde yoòr Yeésò, bó ye bú a: «Njí cú ma hên lo, à né béh jomo mbembaá keñ bele go.»

24 Yeésò deèn ndo, ye bó a: «Bó hên tema kuú naâ mè felè bò *Iserála bò. Bó den né faá bò mbieè mé né lòu leér le no.»

25 Ma doó nde cemmé die nde toò Yeésò ndo, ye bú a: «Dé koó, gàm yeé mè teèn.»

26 Yeésò ye bú a: «Mò bó si njií yáb bò huaân mé boór, húóm ngwéh.»

27 Ye Yeésò a: «Né ka môn jég, dé koó. Á sâ, bò boór tò mò yâb domó yieé yeé ka teleè ndo.»

28 Yeé baá ménâ, Yeésò ye bú a: «Môn, dé vèh, wò né temé yoòr mò mé terreb mene kwaá njií; bú a, bó wò faá wò né gwaán no.» Njunà ma hèllè taré yuo beè nomo ndo.

Bò beên bò ñgún taré sòòm

29 Yeésò yuo cuú doó sâ, à nde ké sòn tub Galilé. Wa ké teèn, à ñaá nde ké te tòre. Á yeé baá ké sâ den den,

30 bò nùàr ñgún kem wa cuú ké teèn mé bò beên bò beè: bò gule kukuú bò, bò cùgò njolo bò, bò gule cécéné bò, bò tándúg mé bò beên bò déi ndo. Bó nde bilí

kwaá gi bó ké toò Yeésò, à taré sòm bó.

³¹ Bò tándúg tueé gi sòn, bò gule kuú bò mé bò tácoḡḡ ḡḡ dilí gi, bò cùḡḡ njolo bò ḡene gi njolo. Cìli nùàr yeé ḡene aá ménâ, híim yḡḡ bó dé tueê. Bó né Cànḡ ké ter seén njií, ye Tele *Iseràlà né lom bú.

Bò nùàr kám nèà koô
(Màrk 8:1-10)

³² Yeésò yilá njií bò mbòḡ seèn, ye bó a: «Jere né mè mé bò nùà hên sie: kè kú lan baá cieé tagár, béh bó né lom kḡḡ; bó mé yáb beè sam cuú ndḡ. Mè gwàn ḡgwéh bó lo mé lèi cùè ménâ yi njií, bó nde né ceér dueè die le.»

³³ Bò mbòḡ ye bú a: «Á, ḡèh cìli nùàr dé hên, béh yáb ká ya dueè hên weh ndeè né he, te béh koó komo bó mé njéh wa?»

³⁴ Yeésò ye bó a: «Bí beè né mé breêd meèn wa?» Bó ye bú a: «Né téhbeh mé bò ḡḡḡ tetegér mân.»

³⁵ Yeésò ye bò nùàr a: «Bí dèn ndé jí doó.»

³⁶ Jomo sâ à weh breêd téhbeh mé bò ḡḡḡ doô, à vra Cànḡ teèn, à kolé haá njií bò mbòḡ, te bó ḡeé haá bò nùàr. Bó ḡeé haá gi bó ndḡ.

³⁷ Bó doḡḡ yeé fulu gi; ndilí le. Bò mbòḡ ḡuaán bilí, yuú sḡḡ téhbeh.

³⁸ Bòó mé lé yeé naâ yáb sâ doḡḡ lé naâ kám nèà; sâ bó bò véh mé bò huaán teèn kùlà yí ḡgwéh.

³⁹ Bó yeé yeé gi aá, Yeésò yi njií ye bó. À yila cu dé seèn kòm, à nde ser te tabè Magádàn.

16

Fém beè Yeésò bieê
(Màrk 8:11-13; Lúk 12:54-56)

¹ Bò *Farisiên mé bò *Sadusiên bilí ndeè yoòr Yeésò te bó felá bú sòn, bó ye bú a: «Jòḡḡ bó ke fém déi mé feh keéh né ye wò bḡḡ né seé mé terreḡ Cànḡ ye.»

² Yeésò ye bó a: «Jue ka bí! Mḡ baá liyilí mé bí ke vulú né ter bèlèsé, bí ye: kwéh nom nde né sḡḡ. Sḡḡ ka môn.»

³ Mḡ bí ḡene, yuoô maánjòḡḡ vulú né ter bḡ hunó, bí ye: nu nde né lan neé. Ne ka môn ndḡ. Bí né gi bò njií sâ ḡené kḡḡ. Yeé baá bò njèh dé nàm bìi hên, taré yḡḡ bí wa?

⁴ Bò cafanê bò né lom bò jélá-temé bò, bó temé yoòr Cànḡ mbaá kwá njí cú, kḡ bó né fém ḡené, sâ ye. Kèné bó ḡené ndé cú ndḡ, faga le aá te fém mé Cànḡ lé bḡḡ naâ yoòr Jonâs léi doô.» À yeé tueé gi aá mân, à foón ḡḡ seèn ndḡ.

*Kulu bò *Farisiên mé bò *Sadusiên*
(Màrk 8:14-21)

⁵ Jomo sâ bó bò mbòḡ seèn sela yuo kela tub kèb yáḡá ndḡ, bó nyen njií breêd beè weh sieè.

⁶ Yeésò yeé baá b́ luom, b́ munó seér cí. Sâ à lé ye b́ a: «Bí b̀n̄ feh bìi mé kulu b̀ Farisiên b́ b̀ Sadusiên.»

⁷ Yeé baá ménâ, b́ yila lètenè b̀on tueé kuû, ye: «À jue né breêd mé béh la naâ nyen doô.»

⁸ Yeésò yeé ñene aá ménâ, ye b́ a: «Bí lètenè bìi môn tueé den né dé kei ye: mè jue né breêd mé bí mé njéh beè sam doô wa? Temé kuú né bí lòu.»

⁹ Hên bí née ka njèh ñgwé kòmò ñgwéeh ye wa? Hên bí mùnò kó cú mé breêd tîn lé naâ nùàr kám tîn koó doô wa? Bí b̀ s̀g̀ ndilí yâb kùlà kó cú ndo wa?

¹⁰ Bí dé breêd téhbeh mé lé koó naâ nùàr kám nèà doô mùnò kó cú á? Bí b̀ s̀g̀ ndilí yâb mé bí lé j̀g̀ s̀óm naâ doô kó cú ndo sé wa?

¹¹ Wan̄on̄ mè yeé tueé, ye bí a: B̀n̄ feh bìi mé kulu b̀ Farisiên b́ b̀ Sadusiên, kei mé b́ó bí kwòm sâ ñgwé kó ñgwéh wa? Bí kó ñgwéh, ye mè felè breêd júé ñgwéh wa?»

¹² Yeé baá môn, te b̀ mb̀n̄ nde ye ñgweé komo, ye à b́ luom seér né felè leba mé b̀ Farisiên b́ b̀ Sadusiên né yeé feh doô, à felè kulu dé breêd túé ñgwéh ma.

Ngòr Piêr felè Yeésò
(Màrk 8:27-30; Lùk 9:18-21)

¹³ Yeésò yuo doó sâ, à nde ser te tàbè Sesarê Filíp. Wa

ké teèn, ye b̀ mb̀n̄ seèn a: «B̀ nùàr ye Huaán Nùàr né nèi wa?»

¹⁴ B̀ mb̀n̄ ye bú a: «B̀ déi ye wò né Jân̄ B̀ptís, b̀ déi ye wò né *Elí, b̀ déi ye: wò ne Jeremí, mo sam, sâ né *sòn-Càn̄ déi.»

¹⁵ Ye b́ a: «Á bí no, bí ye mè né nèi wa?»

¹⁶ Sim̀n̄ Piêr ye bú a: «Wò né *Nùà C̀n̄, * ñunà Càn̄ làn̄.»

¹⁷ Yeé baá môn, Yeésò ye bú a: «Njua yeè Sim̀n̄ ñunà Jân̄, nùàr wò gècên sâ koó fèh ná ñgwéh; né Tele mò ké te vulúu feh né wò ménâ koó.»

¹⁸ Kwá mè tueé ñagá wò mân: yilí yeè né Piêr, sâ jue né kweéh; mè b̀n̄ b̀ nùàr mò bilí kwaá nde né felè kweéh sâ. Cio mé terreb seèn mene bú njeré déi b́ ndé ñgwéh.

¹⁹ Mè nde né wò kí *Lò Càn̄ beè haá kwaá: mo wò yiin njeré déi ká doó, b́ yiin bú ké te vulúu ménâ; mo wò yi ká doó, b́ yi cu ké te vulúu ménâ ndo.»

²⁰ À yeé tueé gi aá mân, ye b́ a: «Càn̄ a b́ bí ye nuaré déi a, mè né Nùà C̀n̄!»

Ngòr felè cio Yeésò
(Màrk 8:31-9:1; Lùk 9:22-27)

²¹ Jomo sâ, à yila baá-re b̀ mb̀n̄ njèh feèh, ye b́ a: «Kó mè nde ké Jerusalem, te mè ñene laré dà m̀ gèr beè

bò kokoô bò loô, bó bò *ngàn sèmè dé kokoô mé bò *njí-sòu. Bó nde né mè wulá; lè cieé tagáre mè nde cu né lè cio komo yuo ndo.»

²² Yeé baá mân, Piêr weh nde mé bú ké jomo bèh ndón-ndón mân, à nde bú ndo, ye bú a: «Càŋ a bó wò kuú gèh cio bú sâ, Fehtoò mò. Càŋ a, lùagà sòm sér wò teèn lòu.»

²³ Yeésò bele seér ndo, ye Piêr a: «Máb *Sátàn, cú yo nòŋ! Hên, wò gwaán né mè te veéne tulu si njií; wò faá Càŋ nò múnò ngwéh, wò munó seér né faá bò nùàr nò.»

²⁴ Jomo sâ à tueé njií mé bò mbòn seèn ndo, ye bó a: «Nuaá mé ye nyí gwaán né jomo mò beleè doŋ, kò à ngon feh seèn, à nde mbin weh tou gèr seèn, à bele mè, sâ ye.

²⁵ Mè tueé bí: nuaá mé gwaán né yòŋ seèn mé feh seèn yili soòm, nde né bú leér loó. Nuaá mé né dé seèn cio felè mò ngoŋn seér, nde né yòŋ kwa.

²⁶ Njií mé gam nde né nuaá mé né njèh ka lè wónje doŋ kwa laré te yòŋ seèn leér le teèn, né kei wa? Njií mé nùàr nde né yòŋ seèn mé njèh ñaá sòm né teèn wa? Ndóg, teèn sam.

²⁷ «Bí kóŋ ye *Huaán Nùàr wa ndeé né loù sâ mé terreb Tele seèn yoòr. À *sum wa

ndeé né lètenè bò cili seèn mé sàgà nùà kàn beè: à gwom nde né nùà kàn faá seé seèn tueé keéh nê nò.

²⁸ Mè né tueé ye bí a, mé bí nde doŋ kuú gií, sâ Huaán Nùàr waà baá kèn, bò déi lètenè biì hên ñene bú te kogo mé njolo.»

17

Yeésò bèh yo kweéh seér
(Màrk 9:2-13; Lùk 9:28-36)

¹ Yeé kela baá cieé ténjén, mé téhbeh Yeésò weh Piêr bò Jâk mé Jâŋ òm Jâk, bó bó ñaá nde ké felè tòr mé huún boòn.

² Wa ké teèn, Yeésò kweéh seér yo njolò boòn: kuún seèn ba seér faá lou nò, bò cògò yoòr seèn ña seér bò dé wuwulê, wula ñuerré seér faá lou ndo.

³ Bò nuaré déi kar yuo kela toò boòn. Lé naâ Músi bò *Elí. Bó bò Yeésò né sòn tueé den.

⁴ Piêr ye Yeésò a: «Fehtoò beèh, kwá béh den le kò hên. Mò wò né gwaán, mè nde né pàgà tagár sieé: dé yeé cén, dé Músi cén, dé Elí cén ndo.»

⁵ Piêr yeé baá sònò mân tueé den, bègè déi ba wula suagà ter, ka sie bó beè. Hueh déi né yí lètenè-bò ngulí den ye: «Hên né Huaán yíé-temê mò, temê mò né lè mé bú nòré, bí ngwé gí sòn seèn.»

⁶ Bò mbòn yeé nde ngweé njií ménâ, veéh kibí su bó

yoòr, bó die sulí njií gi njolo doó.

⁷ Yeésò ngoró nde yí kwarè boòn ndo, à kema njií bó be yoòr, ye bó a: «Bí wùò ter, bí té vèh.»

⁸ Bó komó njií cu feh ter, bó ke, bó nuaré déi néné cú, bó nene lom aá Yeésò mé huún.

⁹ Bó yeé baá ké te tòre suagá cuú, à luóm bó, ye bó a: «Càn a bó bí tueé nuaré déi bò njií mé bí nene naâ hên. Bí kwá ló lè biì, ko louè mé *Huaán Nùàr komo yuo aá lè cio, sâ ye.»

¹⁰ Jomo sâ, bò mbòn ye bú a: «Bò *nji-sòu tueé né dé kei ye Elí wa logó ndeè né kóó mé *Nùà Còñ wa?»

¹¹ Ye bó a: «Né bòn! Elí ndeè né faá bèh sâ waâ, te à sie nyegé cu bò njèh doón.

¹² Mé njéh mene, mè tueé bí, Elí lé naá giì waâ, bò nùàr lé bú néné kó ná ngwèh lòu, bó sie seér cu bú faá bó lé gwaán naâ no. Nde né mé Huaán Nùàr ménâ ndo, bó nde né bú gèr feh keéh.»

¹³ À yeé tueé aá ménâ, bò mbòn nde ye ngweé komo, ye Elí mé à né tueé doô, à jue né Jân Bàptis ma.

Huaán déi mé càn tándulu yoòr

(Màrk 9:14-29; Lùk 9:37-43a)

¹⁴ Bó wa beré déi, cili nùàr né silí den, nuaré déi ngoró nde kwarè Yeésò, à cemmé nde doó toò seèn,

¹⁵ ye bú a: «Dé koô, kó yeé huaán mò jere teèn, à né yeé nab die. Gèh dé sâ né lom taré dé gècèn: mo baá bú njaâ, à né yeé tuar die yilá; cu déi, à die yila dùà ndo.

¹⁶ Mè weh njií mene bú ké yoòr bò mbòn yeé, bó tándulu sâ yoòr seèn kwógó kòmò ngwéh.»

¹⁷ Yeésò deèn ndo, ye: «Jue ka bí bò dúagá-tie bò mé jéré-temé biì sâ! Hên béh bí née cu-re heèh wa? Mè bí señ den cu nde né heèh ndo wa? Wèh ndê mé huaán sâ kán.»

¹⁸ Huaán yeé waá baá, Yeésò pam kwogó som tándulu hèllè yoòr seèn ndo, huaán doô taré yuo beè nomo.

¹⁹ Bò mbòn yeé nene aá ménâ, bó ngoró nde yí kwarè Yeésò lélan boòn, bó ye bú a: «La boó naâ naàn mé béh bú kwógó kòmò ngwéh wa?»

²⁰ Yeésò ye bó a: «Bí biì né mé temé kuú no! Mè né tueé ye bí a, mo ndèm biì sé la né faá mvum tàb làm *s no ham waá, bí sé la naâ tueé ye tòr hên a: Ndé kòmò dèn kié, à sé la né sòn biì ngweé, njeré déi sé la bí yógó ná ngwéh. [

²¹ Mè tueé bí: gèh tándulu bú hên kwógó som, ko né lom te Càn duaà mé yáb joloò ndo, sâ ye.»]

Ngòr felè cio Yeésò dé

17:10 17:10 Mal. 4:5 17:12 17:12 Mat. 11:14 17:20 17:20 Mat. 21:21; Mk.

11:23; 1 Κορ. 13:2 * 17:20 17:20 Κά Βα mvum mé jie kela né kóó né mvum tàb làm. Dé ké lo bò Jíf né mvum dé hiín.

mbelèm fà

(*Mârk 9:30-32; Lûk 9:43b-45*)

²² Cieé déi bò mbòŋ yeé baá gi cu ké Galilé bècénè dɔ́ŋ, Yeésò ye bó a: «*Huaán Nùàr nde né beè bò nùàr yilá,

²³ bó wula sòm bú; te cieé tagáre à nde cuù né lè cio komo yuo.» Bò mbòŋ yeé nde ñgweé njií méná, yo bɔ̀n kuú gi mé gùm mene.

*Làmpòŋ ké *gwà Càn koô gwɔ̀m*

²⁴ Yeésò bó bò mbòŋ cu cu ké Kapernahûm ndɔ. Wa ké teèn, bòò mé weh yeé kàgàlòŋ làmpòŋ te gwà Càn ɛne ngoró nde, ye Piêr a: «Tele bií dé seèn làmpòŋ gwà Càn gwòm bèh wa?»

²⁵ Piêr ye bó a: «À né yeé gwòm.»

Cu mé Piêr yeé baá ké gwò yilá ndeé, Yeésò jògò bie logó cuù bú kɔ́ ye, ye bú a: «Wò dé yeé ñene né naàn Simòŋ? Ká lè wónje dɔ́ŋ, bò mgbèemgbè làmpòŋ weh yeé beè bò huaân wa, né yeé beè bò nùàr wa?»

²⁶ Piêr ye bú a: «Né yeé beè bò nùàr.» Yeésò ye bú a: «Ne môn, kɔ bɔ́-re naàn wanɔ́ŋ bò huaán yeé gwòm bèh.

²⁷ Mé njéh mene, béh gwàn ñgwéh bó temé lè bɔ́ yulá. Wèh nób, ndé ké te tube si, mèlè sòm kèh ñgò cén, wò sie ñaám bú sòn, wò luaga weh kàgàlòŋ teèn,

wò nde, wò gwòm njií bó, dé làmpòŋ mò, mé dé yeé.»

18

Dé koô lètenè bò mbeí
(*Mârk 9:33-37; Lûk 9:46-48*)

¹ Cu sâ bò mbòŋ bilí nde ké kwarè Yeésò ndɔ, ye bú a: «Te *Lò Càn ɛne kela né kɔ́ mé bò mbeí wa?»

² Yeésò yilá njií huaán déi, à njebá kwaá bú ká toò bɔ̀n,

³ ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, mo bí kwéh sér ñgwéh, bí faá bò huaán tètɔ̀r no dèn ñgwéh, ndóg bí Lò Càn yilá ndé ñgwéh.

⁴ Nùà koô ké te Lò Càn ɛne nuaá mé né lom cie mbaá faá huaán hèn nɔ.

⁵ Nuaá mé né huaán déi faá huaán hèn nɔ sie nyegé, mo à bú sie nyegé né mè nùà njèh.»

Be cɔ tená sɔ̀m
(*Mârk 9:42-48; Lûk 17:1-2*)

⁶ «Bò huaán tètɔ̀r mé né temé yoòr mò kwaá njií hèn, nuaá mé dɔr njií cén déi lè veéne nde né mé gèr kwaré. Sâ nùà hèllè ye, mé sòn gèr hèllè bó wèh ndé kó mé nyí ké sòn nòmò koô, bó jógò kàgà kwá nyí nyèn tuagaá, bó vela si njií kɔ nyí dùà.

⁷ Kwá nɔ́ŋ, *wón nde né mèi bò gèr ñene, à nùàr te veèn bele su njií né kɔ́. Dé bò njií mé nde né nùàr mé veèn taáb, bó ká lè wónje lím ndé ñgwéh. Njèh cén, nuaá

mé né yèè déi teèn kóó, nde né mèi bò gèr ñené.

8 «Né mene be yeè, né mene gule yeè, mo à wò te veên ðor yíí né kóó, cò sòm bú, wò si njií bú ké dàb. Huòm kela né yòñ mé be cén, gule cén kwaà; wanóñ mo wò né mé be fà, gule fà, señ den, bó nde né gùm yeè ðóñ te we dé ndeèr si njií.

9 Mo njolo yeè wò te veên ðor yíí né kóó, lùàgà sòm bú, wò si njií bú ké dàb. Huòm kela né yòñ mé njolo cén kwaà; wanóñ mo wò né mé njolo fà señ den, bó nde né gùm yeè ðóñ tuar te we tarê si njií.»

Kàn sòrñgan mé lé naâ leér
(Lûk 15:3-7)

10 «Bí bòn feh bìi, bí té bò huaán tetòr sèb. Mè tueé bí, jomo bòn né bò cili Càñ mé den yeé ké te vulúu toò Tele mò.

11 Bí kóó ye, *Huaán Nùar tétég hèn nde kuú naâ ye te nyí yili sòm bòó mé né lòu leér le.

12 Bí jògò mùnò ke ye: hèn mo nuaré déi né mé mbieè yuií, cén déi nde leér le, à bòó nde né naàn? À bò dé yulà tárenèà cùòb tárenèà doò ké te tòre kwá ló ndé ñgwéh, à nde dé cên doò fón wellê wa?

13 Mè né tueé ye bí a, mo à fón kwaá baá bú, à vra kela nde né dé sâ, mé bò yulà

tárenèà cùòb tárenèà bò mé lèr ná ñgwéh doò.

14 Né ka beè Tele bìi ké te vulúu nág ménâ ndo: à gwàn ñgwéh mé lètenè bò huaán hèn cén déi leér le teèn.»

Nùar veên seèn tueé

15 «Mo mbeí yeè baá veên bòó, ndé yoòr seèn, bí bú fà, wò salé njií gi bú njonjolò. Mo à ñgweé né sòn yeè ñgweè, sâ wò ñgaá kwa cu aá nùar yeè kèn.

16 Á, mo à sòn yeè ñgúñgwéh, yílá wèh cú nùà cén, wa né fà wa, te ñhè ðóñ nyegé den njolò bòn.

17 Mo à cu ka sòn bòn ñgúñgwéh, sâ jógó ní bá bú te mògò bò Càñ bò. Mo à ñgeén cu aá sòn bòn, sâ kè ní á bú faá cón no; mo sam, nùà wèh-kàgàlòn lãmpôn.»

Ñhè yíin mé ñhè yíi

18 Yeèsò den cuè ye bó a: «Mè né tueé ye bí a: mo bí yíin njeré déi ká doó, bó yíin bú ké te vulúu ménâ; mo bí yi ká doó, bó yi cu ké te vulúu ménâ ndo.

19 Mè né ka bí tueé ye bí a: Mo lètenè bìi nuaré déi bô mbeí den bilí ká doó fà, bó colo sòn felè njeré déi, né mene kei, mo bó né Càñ teèn dua, Tele mò ké te vulúu nde né bó haá.

20 Bí kóó ye, bèh mé nùà fà mé tagár né teèn mé yilí mò bilí den ðóñ, mè né lètenè bòn.»

Kàn nuaá mé né njèh lè sie kwaá

²¹ Yeé baá ménâ, Piêr ngoró nde kwarè Yeésò, ye bú a: «Fehtoò mò, hên mo mbei mò né ka mè veên boó den no, mè doó kulu njií nde né mbei meèn wa? Nde né mbei téhbeh wa?»

²² Yeésò ye bú a: «Mbei téhbeh jí cégé ndé ngwéh, mè tueé wò, nde né yulá téhbeh mbei téhbeh.

²³ Sâ *Lò Càṅ né faá mgbè déi lé naâ kàgà-ndòn kaga, ye nyí nde né bò hùà nyí beè bò seè bò nyí kaá weh.

²⁴ À yeé baá mé njéh taṅ ndeé, bó weh waà bú mé mambin déi teèn; hùà hèllè né lom málaré mé málaré te mbei.

²⁵ Nùàrè boó mene naàn, à hùà doó gwòm kòmò ndé ngwéh. Yeé baá mân, mgbè doó ye bó gò sòm bú lòù, bó gò sòm veèh seèn, bó gò jí bò ṅuna mé bò njèh seèn mene doóṅ, te gwòm hùà nyí kèb déi.

²⁶ Nùà hùà doó yeé nde ngweé njií mân, à die tere nde doó toò tele seè seèn hèllè, à né bú be kobó, ye bú a: Kúkùr yeè, tele mò, siè temé felè mò, mè nde né wò gwòm jíí.

²⁷ Tele seè seèn yeé ṅene aá ménâ, jere sie yógó bú, à kwaá lo bú hùà doó doóṅ, à yi njií bú ndo.

²⁸ «Nùà hùà doó yeé baá doó sâ yuo, bô nuaré déi kwaré, à né nùà sâ kám yuií bele; né mbei seè seèn ndo. À yeé nde ṅene keéh

bú mân, à ṅar sie bú tuagaà tég, ye bú a: Gwòm nyí hùà nyí.

²⁹ Mbei die tere nde doó gule seèn, né bú be kobó, ye bú a: Kúkùr yeè, siè temé felè mò, mè nde né wò gwòm jíí.

³⁰ Mbei né mene môn tueé doóṅ, à dé sâ táṅ ngwéh, à nde mgbeé yií njií bú gwà cibì, ye bú a: Ko wò gwòm gi aá hùà nyí, sâ ye.

³¹ «Bò mbei seè déi yeé ṅene aá ménâ, temé yulá bó lè, bó nde cu ké yoòr tele seè boòn, bó tueé gi bú bò njií mé la kela gi naâ doóṅ.

³² Tele seè boòn yeé nde ngweé njií ménâ, ye bó ndé siè cú cú mé nùà hùà nyí hèllè. À yeé waà baá, tele seè seèn ye bú a: Nùàr seè jéré-temé faá wò no sam, mè tueé wò. Jògò wò yeé baá mè be kobó, jere sie yógó mè, mè yi lo wò dà m bò hùà mò doóṅ.

³³ Ngweéh wò sé la naâ mbei yeè jere faá bèh sâ koó wa?

³⁴ Temé ṅaà tele seè doó ndo, ye bó ndé si njií bú ké gwà cibì, ko à gwòm gi aá hùà nyí ndo, sâ ye.»

³⁵ Yeésò den cuù, ye bó a: «Mè tueé bí, mo bí né veên bò mbei biì lè kurú kwaá den, bí doó kúlú njií ngwéh, Tele mò ké te vulúu boó nde né mé bí faá bèh ménâ ndo.»

19

*Ndeb felè véh soòm
(Màrk 10:1-12)*

¹ Yeésò yeé tueé nyegé gi aá bó mân, à kwaá lo Galilê, à nde ser yí sòn nòmò Jurdên kèb yágà te sòn tàbè Judê kèb déi.

² Cìlì nùàr kem bele cu bú ké sâ ndo; à taré som gi bò beén bò lètenè bòn.

³ Bò *Farisiên déi ngoró nde baá-re Yeésò sòn felá, bó ye bú a: «Mò veèh nuaré déi bó sab aá njeré déi, né mene kei, *sóú beèh ye nùàr a, té bú sòm wa?»

⁴ Yeésò ye bó a: «Bí te mvù Càṅe jáṅé ṅéné ṅgwéh, ye: ké bèh duoòm, Càṅ lo naâ nùàr meé, dé siíb cén, dé vèh cén wa?»

⁵ À ye, né dé cí mé nùàr nde né tele mé meí si loó, à nde kwa veèh, bó bú den, te bó fà doón ṅa lom cén.

⁶ Sâ tueé né ye, kènê bó fà sam cuú, bó baá seér ṅèh cén. Mò né mân, ṅjii mé Càṅ nyogó bilí gi aá, ndóg nùàr a, té gè sòm.»

⁷ Bò Farisiên ye bú a: «Á, dé mé Músi lo ye: mò nùàr som vèh, bú a, nyàgà há ma sâ mvù beè nɔ?»

⁸ Yeésò ye bó a: «Músi lo ménâ gwaán kuú naâ felè dúágá-tie bìi, wanóón ké te ndègè lé môn ná ṅgwèh.

⁹ Mè né ka bí cicie tueé kwaá: nuaá mé som vèh mé yàgà ndé ná ṅgwèh, jɔgɔ cu déi ká jomo doón, kuú baá yàgà.»

¹⁰ Bò mbòṅ deèn ndo, ye bú a: «Mò hèn né ka ṅjii mé nde né felè huaán siíb bô ma

vèh kelá bòn, sâ nùàr a, té vèh mbaá jógó kú.»

¹¹ Yeésò ye bó a: «Né taré, bò nùàr ṅgòr hèn doón ṅgwé kòmò bèh, gi cegé yeé bóó mé Càṅ né bó terreḅ sâ haá.»

¹² À den cuú ye bó a: «Bò nùàr liím cu né vèh jɔgò mé yìè bò ṅèh hihinê ndo: bò déi né kuú, yɔgò né bó cí; bò déi, bò nùàr ka né bó tulu kóó; dé bò déi, ju *Lò Càṅ yila né bó yoòr kóó. Yeé baá ménâ, bó liím ye vèh ndo. Nuaá mé nde né ṅgòr hèn ṅgwéé, bú a, ṅgwé nyégé bagasé!»

Bò huaán tètòr kulú
(Mârk 10:13-16; Lúk 18:15-17)

¹³ Jomo sâ bò nùàr né mé bò huaán tètòr ká yoòr Yeésò weh ndeê, te à ba bó be felè, à dua Càṅ teèn. Bò mbòṅ nde seér cu bó dé ndeê.

¹⁴ Yeésò ye bó a: «Bí kwá bò huaán ndeè ká yoòr mò, bí té bó yín. Bí kóó ye, *Lò Càṅ né dé bóó mé den né faá bó nɔ.»

¹⁵ Jomo sâ à ba bó be felè, à yuo doó sâ ndo.

Dèbbè nua lieé déi
(Mârk 10:17-31; Lúk 18:18-30)

¹⁶ Nuaré déi ngoró ndeè kwarè Yeésò, ye bú a: «Nua fèh-ṅèh, mè bóó nde né gèh bagaà dé heè, te mè kwa yòn tètàgà teèn wa?»

17 Yeésò ye bú a: «Wò mè te njèh dé bagaà bie né mé ngei wa? Dé bagaà né lom Càṅ. Mò wò gwaán né yòn kwaà, wò jòlò *sóú Càṅ.» Ye Yeésò a:

18 «Sóú Càṅ dé heè wa?» Yeésò ye bú a: «Té feh wúlá, te yàgà ndé, te yíb núób, te nuaré déi nyeén yoòr cò kwá.

19 Ngwé sòn tele yeè mé meí yeè; gwàn mbeí yeè faá wò gwaán né ngàṅ yoòr yeè nɔ.»

20 Nùà doò ye bú a: «Mè né yeé bò sâ bò jolo gií. Njeré déi né cu mè le ye wa?»

21 Yeésò ye bú a: «Mò wò gwaán né ye te nyí yuo lom kóbè sâ jég, ndé gò sòm bò njèh yeè, wò geé haá njií bò saám bò kàgàlòn sâ, te wò kwa seér ngúlú ké ter te vulúu. Jomo sâ wò ndeè, wò bele mè ndɔ.»

22 Te huaán ndà hèllè yeé nde ngweé njií dé sâ mân, à munó njií gi ngúlú seèn doón, à durú yuo seér aá doó sâ lòu.

23 Yeésò yeé ṅene aá ménâ, à ye bò mbòn seèn a: «Mè né tueé ye bí a, te Lò Càṅ yilá, nde né beè nùà lieé taré.

24 Ngweéh né taré mé ngelobà yila kela te lón kògòtâr wa? Né ménâ mé nùà lieé ndɔ; te Lò Càṅe yilá nde né beè seèn taré.»

25 Bò mbòn yeé ngweé aá ménâ, bó hiím gi doón; bó ye

bú a: «Sâ, mò né mân, nuaá mé nde né yili yuo né nei?»

26 Yeésò ke njií bó, ye bó a: «Taré yógó né bò nùàr, wanɔón dé Càṅ njeré déi bú taré yógó ngwéh gùm doón.»

27 Piêr deên ndɔ, ye bú a: «Ngweéh béh hên vu lo gi aá bò njèh beèh doón, béh bele wò mà. Sâ béh ndeè dé beèh kwa nde né kei wa?»

28 Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, mò *Huaán Nùàr ndeè baá ké te loó feé te kɔgɔ seèn ṅaá *sum den, bí bò yulá cùòb fà bò mé né gi jomo mò hên, nde né te kɔgɔ ménâ den gií ndɔ, te bí tueé ju felè gèh bò huaán *Iseràlà yulá cùòb fà doò.

29 Bí kóɔ ye, bòò mé vu lo né gwà bòn wa, né bei wa, né òm wa, né mene tie, né mene tele mé meí, né mene ṅuna, né mene ṅueéh, mò bó vu lo né felè mò, bó nde cu né méménâ te mbeí yuií kwa gií, te bó teèn kwa bilí cu ye mé yòn tètàgà mene.

30 Mè tueé bí: nùàr kókoó lètenè bò ké toò bò nde gi né ké jomo kelá seér; nùàr kókoó lètenè bò ké jomo bò kela seér cu ké toò.»

20

Bò seé bò ké ṅueh mé lou hihiné

1 «Mè tueé bí, *Lò Càṅ felá né débè nùà ṅueéh déi; à lé komo yuoó naá maánjògò, à nde bò seé bò ké ṅueh * yii.

² Bó bó colo gi sòn, ye nyí gwòm nde né bó cieé cén kám cén faá bó gwòm yeé nɔ. Jomo sâ à weh njií bó ké ñueh bèh seê ndɔ.

³ À yuo kela cuè mé lou lòn tårènèà, sâ bò déi né ké cie mbaá tɔóm den,

⁴ ye bó a: Bí ndé ké ñueh mò seé bɔ́ ndɔ, mè gwòm yíí nde né bí teèn.

⁵ Bò sâ bò nde cu ké teèn. Nùà doô yɔ̀y yuo kela cuè déi, sâ lou dilí baá; déi mé lou lòn tagár; dɔ́ɔ̀y à bɔ́ɔ́ den ka ñhèh cén sâ.

⁶ À nde yuo kela weéh baá dé jomò mé lou lòn tîn, sâ bò déi baá cu ké cie mbaá tɔóm den, ye bó a: Bí ká cie mbaá bɔ́ɔ́ sɔ́ yeé kei wa?

⁷ Bó ye bú a: Nuaré déi seèn béh seé wèh ñgwééh nɔ! Ye bó a: Sâ bí ndé ké ñueh mò bèh seê ndɔ.

⁸ «Yeé baá liyilí, nùà ñueéh doô ye mabɔn a: Yílá bílí bò seé bò yilà, te wò gwòm bó kàgàlòn seé bɔ́ɔ̀n; gwòm dùòm bòò mé yila ceré naâ ká jomo, te wò nde ceré seér mé bòò mé la yila logó naâ maánjògò.

⁹ «Bòò mé yilà naâ seé liyilí mé lou lòn tîn doô waà ndɔ, bó weh bele kám cécéné.

¹⁰ Bòò mé la yila logó naâ seé kɔ́ yeé ñene aá ménâ, bó ye merré déi kàgàlòn dé bɔ́ɔ̀n maga kela nde né kɔ́; kàmber dɔ́ɔ̀y né gi ka kám cécéné sâ.

¹¹ Bó duɔ́òm kám cécéné hèllè ménâ weéh ndɔ; bó né weh, bó né teèn ndugó yíí,

¹² ye nùà ñueéh a: Hèn béh bò liyilí bò weh cu né kàgàlòn kèi cèn, sâ béh duɔ́óm naâ dé beéh seé maánjògò; lou ñgela sɔ́ béh teèn gùm cieé; yeé baá gi liyilí, te bò hèn bò nde ye waá; bó bɔ́ɔ́ cegé seé yò̀y lòu cén, sâ gi aá. Kènê yeé baá dé gwɔ́òm, wò gwòm ñgeré béh bó lòu; hèn né dilí wa?

¹³ «Nùà ñueéh doô tueé njií mé cén déi lètenè bɔ́ɔ̀n ndɔ, ye bú a: Mè wò lòu yíé ñgwééh, mbeí mò. Ñgwééh bélò naá giì sòn coló ye gùm cieé né kám cén, wò gwaán ndɔ mà.

¹⁴ Hèn né ka cí, siè mè beè, fón lòm gò nɔ́ɔ̀y; mè gwòm nde né bí bòò mé yila ceré naâ ká jomo dɔ́ɔ̀y kèi cén; бага né mè cí.

¹⁵ Bó ye mè a: té mé kàgàlòn mò faá mè gwaán keéh nê nɔ bó wa? Wò né huer mé húóm-temé mò hèn bɔ́ɔ́ wee?»

¹⁶ Yeésò den cuè ye bò nùà a: «Nde né ka faá bèh mân nág: bò ké jomo bò nde né ké toò kelá seér, bò ké toò bò kela seér cu ké jomo.»

Ngòr felè cio Yeésò dé mbelèm tagár

(Màrk 10:32-34; Lùk 18:31-34)

¹⁷ Sâ Yeésò né ké Jerusalem ndeé. Wa beré déi, à weh kwaá njií bò mbòn yulà cùòb fà doô bèh ndón-ndòn, ye bó a:

18 «Hên béh bí ñaá nde baá ké Jerusalem sâ. Wa ké teèn, bó nde né *Huaán Nùàr sar, bó yíi ñjií bú beè bò *ngàn sèmè dé kokoô, mé bò *ñjì-sòu. Bò sâ bò nde né bú ké bèh juù weh ñjií, te bó wula bú wulà.

19 Bó nde né bú beè bò lòu bò jógó yíi. Bò lòu bò nde né bú selé, bó nde né bú lobo, bó nde né bú ter fagá ñjií ndo. Te cieé tagáre, à nde né lè cio komo yuo cuú.»

*Ñjií mé mèi Jâk bô Jâñ lé naâ mé Yeésò dua
(Mârk 10:35-45)*

20 Jomo sâ mèi bò ñuna Jebedê ñgoró nde mé bò ñuna seèn kwarè Yeésò, à cemmé nde toò seèn bèh ñjeré déi bieè.

21 Yeésò ye bú a: «Wò gwaán né kei wa?» Ye Yeésò a: «Kwá bò huaán mò hên kwa gi bèh denè ké Mbàm yeè fà doón: déi te be gaâ, déi te be ñgoù yeè.»

22 Yeésò ye bú a: «Ñjií mé bí né bieé hên, bí kó ñgwéh, wanóón bí nde né ñgàb jelá faá mè nò jógó ñueé komo wa?» Bó ye bú a: «Béh nde né ñueé komo.»

23 À ye bó a: «Né bòn, bí nde né ñgàb mò ñueé; bí ñueé gi nde né dag. Njèh cén, dé te be gaâ mé be ñgoù mò deèn, beè mò sam. Bòó mé Tele mò lé nyegé kwaá naâ bèh denè sâ mé bó, kwa nde né kóó.»

24 Bò mbòñ dé yulà doò yeé nde ñgweé ñjií ménâ, temé yulá gi bó lè mé bò fà bò doò.

25 Yeésò yeé ñene aá môn, à yilá ñjií bó ká toò, ye bó a: «Bí né kóó ye bò mg-bèemgbè mé tàbè hihiné né bò nùàr lòu tuú; bò kokoô bò né bó ménâ tuú taré ndo.

26 Dé biì, bú a, té lètenè biì ménâ deèn. Nuaá mé gwaán né nùà koò lètenè biì ñaâ doón, bú a, ñá sér nùà seè bò mbeí kóó.

27 Nuaá mé gwaán né feh lètenè biì deèn, bú a, ñá sér kwer bò mbeí kóó ndo.

28 Mè tueé bí, *Huaán Nùàr ndé ná ñgwèh ye te bó boó kwaá nyí seé beè. À tétég nde seér naâ ye te nyí den nùà seè bò nùàr, te nyí ña weh cio nùàr ñgún mé húóm nyí.»

*Bò tácugó déi fà taré sòòm
(Mârk 10:46-52; Lúk 18:35-43)*

29 Bó yeé baá Jerikò yuo, bò nùàr ñgún kem bele cu bó jomo.

30 Wa beré déi, sâ bò tácugó déi fà né te sòn ceèr den den. Bó yeé baá ñgweé ye, Yeésò kela né kóó mân, bó sòm hueh, ye: «Fehtoò beèh Njunà *Davíd, kó yeé béh jere teèn.»

31 Bò nùàr yeé ñgweé aá ménâ, bó nde seér bó lòu, bó ye bó a: «Bí máb sòn biì doó sâ.» Mé njéh mene, bó kó lom né méménâ ké ter logó

njiî, ye: «Fehtoò beèh Njuna Davîd, kó yeè béh jere teèn!»

³² Yeésò njobá le ndo, à yilá njiî bó, ye bó a: «Bí ye mè a, gàm bí naàn wa?»

³³ Bó ye bú a: «Fehtoò beèh, bó yeè te béh njene njolo teèn.»

³⁴ Yeésò yeé ngweé aá ménâ, jere boó bú njèh, à kema njiî bó be njolò, njolo boòn kwogó yuo doó sâ. Bó yuo bele bú ndo.

21

Yeésò nde aá Jerusalem yilá

(Mârk 11:1-11; Lûk 19:28-40; Jân 12:12-19)

¹ Bó né ka ndeé, bó wa lè loó Betafajê kwarè Jerusalem. Loó sâ né ké te tòr Oliviê. Bó yeé nde aá loó yilá, Yeésò tema keéh bò mbòn fà déi toò, ye bó a:

² «Bí ndé lè loó toò biî sâ, bí nde né vuomndeé déi te yuî njené, à né mé huaán jomo, bí sè ndé gî mé bó.

³ Mo nuaré déi bie bí njeré déi, bí júée bú a: Nùà Dueè né bó gwaán ma, bó nde né bí kwaá loó.»

⁴ Sâ doón boó gi né te yuo faá *sòn-Càn déi lo naâ tueé no, ye:

⁵ «Bí júée loó Siyôn* a: kè nji sâ ndeé né Nùà Dueè seèn ma.

À né lom dolésé mân.

À ñaá né ngètenè mbò vuomndeé mé meí jomo mân ndo.»

⁶ Bò mbòn fà doó foon gò ndo, bó nde boó faá Yeésò tueé naâ bó no;

⁷ bó se ndeé mé vuomndeé doó bô njuna, bó huaré weh bò cògò suù boòn, bó te njiî gi bó ngètenè. Yeésò ñaá den teèn ndo.

⁸ Nùàr kókoó mbaá né bò cògò boòn ceceér huaré teé njiî, bò déi né bò cù kwa, bó né ceceér teé bele ndo.

⁹ Léh né lom gè toò mé ké jomo mene sue, ye: «Lieê né mé wò Njuna *Davîd! Kùsem Càn a, kúlú nyégé nuaá mé ndeé né mé yilí seèn hên kulù. Vulú a, sèn Càn seèn!»

¹⁰ Te Yeésò yeé nde yila nde baá-re Jerusalem mân, loó jilí; bò nùàr né lom bieé ye: «Dé sâ né nùà dé heè mân wa?»

¹¹ Cili nùàr ye bó a: «Né Yeésò sòn-Càn, nùà Najarêt ké Galilê.»

*Yeésò ké *gwà Càn koô*
(Mârk 11:15-19; Lûk 19:45-48; Jân 2:13-22)

¹² Yeésò yila nde yí cie gwà Càn koô ndo. À wa, sâ bò nùàr né toón teèn boó den: bò déi né go, bò déi né nge, bò déi né kàgàlòn kwellé. À yeé nde njene njiî ménâ, à kwogó som keéh gi bó cie, à vela njellé som gbàgà kàgàlòn mé kogó bò gò-vogob bò mene,

¹³ ye bó a: «Né gi lè mvù Càn nyagá den ye: Bó yilá nde né gwà mò, gwà Càn duaà. Keí mé boó, bí weh

21:5 21:5 Zach. 9:9 * 21:5 21:5 Siyôn né yilí Jerusalem déi. Due lemé njiî né mé Jerusalem dé léi toò (1 Chr. 11:4-5). 21:9 21:9 Ps. 118:25, 26 21:13 21:13 Es. 56:7; Jér. 7:11

kwaá seér aá gùr yîb bìi wa?»

14 Jomo sâ, bô cùgò njolo bô mé bô gule kuû bô ñgoró nde bele kwarè seèn ké cie gwà Càn koô sâ, à taré som gi bó ndo.

15 Bô *ngàn sèmè dé kokoô mé bô *njí-sòu yeé ñene, à baá ménâ bôó huóóm, temé ñaá seér bó lè lòu. Sâ bó ñgweé naâ mé bô huaán memanè naâ bú seén, ye bú a: «Lieê né mé wò, ñunà *Davîd!»

16 Yeé baá ménâ, bó ye bú a: «Wò né njí mé bó né tueé hên ñgweé wa?» Yeésò ye bó a: «Nyea. Bí née te mvù Cànje jáné ñéné ñgwéeh ye ndo wa? Dé mé nyagá den né ter ye: Bô huaán tetôôr mé bô dé mbembogò mene nde gi né Càn mé sòn bòn seén doô!»

17 À yeé tueé gi aá ménâ, à kwaá lo bó ndo, à yuo lo sâ, à nde cu ké Betanî, à cer le toò.

Tou déi duagâ

(Mârk 11:12-14, 20-24)

18 Cieé ñaga maánjògò à komo cu cuù ye ká jomo te loó koô, sâ cùè baá bú sie.

19 À ñene njí tou† déi kwarè ceér mân, à njebá nde ké teèn, ye ko ñgweéh tàb né teèn wa? Wa ké teèn, à ter kwa lom lélán yuè. À deèn ndo, ye tou a: «Ndóg wò tàb wá ndé cú.» Tou hèllè ñema yuo njolò bòn doó sâ ndo.

20 Bô mbòn yeé ñene aá ménâ, geí lo bó mbaá, bó ye: «Tou hên kènê mbaá ñema weh né kei wa?»

21 Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, mo bí temé kwaá njí né mé Càn, bí sàñ ñgwéh, sâ dé tou hên ñjeré déi sam gùm doón; né mene tòr hên, mo bí ye bú a: ndé kòmò diè ké dùà kié, nde né te sòn bìi bôó.

22 Mo bí né temé cén kwaá njí, njí mé bí né Càn teèn dua doón, bí nde né kwa gi.»

Terreb Yeésò yuoó naâ he?

(Mârk 11:27-33; Lúk 20:1-8)

23 Yeésò yila nde cu yí cie *gwà Càn koô ndo, à duóóm ñhè feèh. À yeé baá feh, bô *ngàn sèmè dé kokoô mé bô kokoô bô dé loó ñgoró nde ye bú a: «Wò bô njí hên bôó né mé gèh terrèb dé heè? Neì wò jegé naâ koó wa?»

24 Yeésò ye bó a: «Mè nde né bí ñjeré déi bieé ndo; mo bí né tueé koó, mè se ye bí kwòm dé mò hên:

25 Neì lé Jân Bàptîs tema njí naâ koó, ye bú a: ndé bô nùàr kou bele wa? Lé naâ Càn wa, lé naâ nùàr wa?»

Bó yila mé ñjéh lètenè bòn fellé kuû, ye: «Hên, mo béh ye bú a: Càn lé Jân temà naâ koó, à nde né tueé ye béh a: béh lé temé yoòr seèn kwá ní ná ñgwéh dé kei wa?

26 Á, mo béh ye bú a: bô nùàr lé bú temà naâ koó,

sâ dàm bò nùàr nde né béh yoòr kem sue ndo; lòu sam, beè bòòn Jân lé naâ *sòn-Càṅ.»

²⁷ Yeé baá ménâ, bó ye bú a: «Béh kó ṅgwéh.» Yeésò ye bó a: «Sâ mè bí nuaá mé jegé naâ mè doô túé ndé ṅgwéh ndo.»

Kàn felè nùà huaán fà déi

²⁸ Yeésò si cu bó kàn déi, ye bó a: «Bí né ṅgweé wa? Nuaré déi lo naâ mé bò huaán fà. Lòu sâ à nde ye bei a: Huaán mò, ndé lan ké ŋueh bèh seê mò.

²⁹ Nuna ye bú a: nyí ndé ṅgwéh. Jomo sâ, à munó nyegé cu mé be seèn, à fòón gò ŋueh doô.

³⁰ Tele nde tueé cu mé òm ménâ ndo, ye bú a: Ndé lan ké ŋueh bèh seê mò. Òm gwaán nyegé, ye tele a: nyí nde né ndeé. Jomo sâ à nomo.»

³¹ Yeésò den cuè ye bó a: «Lètenè bò huaán fà hên à, dé heè ṅgweé né sòn teleè kóó wa?» Bó ye bú a: «Né bei.» Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a: bòó mé weh yeé kàgàlòn làmpôn, mé bò sormbe wa logó nde né ké te *Lò Càṅe kóó mé bí.

³² Wanóṅ Jân yeé ndeé yoòr biì, ye te nyí feh bí ceér, bí temé teèn kwá ní ṅgwéh. Bò wèh-kàgàlòn làmpôn bò mé bò sormbe temé teèn kwaá ní seér kóó. Bí né mene bó ménâ ṅené,

njeré déi bí yúlá ṅgwéh; kwá noón.»

Kàn jéré-temé bò kè-ŋueh bò

(*Màrk 12:1-12; Lùk 20:9-19*)

³³ «Bí ṅgwé cú kàn déi: nuaré déi lé kieè naâ ŋueh[‡] seèn; à yeé dobo gi aá yab, à kaga sie ŋueh sâ beè, à nde ke beré déi, à sio kwaá vua dé tàb dorô teèn, à sie kwaá gbàgà teèn ndo. Jomo sâ, à haá kwaá ṅogô beè bò seé bò, te bó ke nyegé den jomo, à nde dé seèn bèh gò.

³⁴ «Cu mé yab yeé baá bolé, à tema níí bò seé bò seèn ké yoòr bò kè-ŋueh bò doô, ye te nyí kwa yab teèn ndo.

³⁵ Wa ké teèn, bò kè-ŋueh bò doô kem sue bó yoòr: bó duún déi núr, bó wula sòm déi, bó yuo die dé tagâr yoòr mé taá ndo.

³⁶ Nùà ŋueh doô yeé ṅene aá ménâ, à bó ké teèn tema níí lom ṅún. Wa ké toò, bò kè-ŋueh bò bóó cu bò sâ bò ménâ ndo.

³⁷ «Yeé baá ménâ, nùà ŋueh doô tema níí nuna seèn, ye dé hên né huaán nyí, bó nde né bú dé seèn veéh.

³⁸ Mé njéh mene, wa ké toò, bò kè-ŋueh bò doô yeé nde ṅene níí baá-re bú mân, bó nyogò sòn lètenè bòòn, bó ye: Hên né nuaá mé nde né nùà ŋueh ṅaá sâ. Mo sam, kó béh wula

som bú lòu, te ñueèh hên ña dé beèh.

³⁹ Bó cab sie bú ndo, bó tulu som keéh bú ké luaà ñueèh, bó wula si lo bú ké teèn.»

⁴⁰ Yeésò den cuù, ye bò nùàr a: «Sâ mo nùà ñueèh wa ké teèn, à bɔ́ nde né bò kè-ñueèh bò hèllè naàn wa?»

⁴¹ Bó ye bú a: «À wula ñjií nde né bò vevenê bò doo mbaá, à jere kó ndé cú; à haá kwaá seér ñueèh beè bò déi; mo yab baá bolé te bò sâ bò kwa haá bú teèn.»

⁴² Yeésò ye bó a: «Bí née dé mé né lè mvù Càñe nyagá den doo jáñé ñéné ñgwéeh ye wa? Bèh sâ né tueé ye:

Taá mé bò mé-gwà bò lé naá ké jomo

komo si ñjií hên, taá dàn ña seér cu né koo.

Sâ doóné né seé Nùà Dueè.

Ngweéh huom kela né cí mà. Béh kéí lòm mé gècên mene.»

⁴³ Yeésò den cuù, ye bó a: «Mè tueé bí: mo né mân, sâ bó nde né bí *Lò Càñ beè luaga som, bó haá ñjií seér bòò mé nde né tàb dé Lò Càñe waá.

⁴⁴ Kwá noóné, nuaá mé ceén die te taá sâ nde né teèn ñjerré le. Mo komo die seér né nuaré déi yoòr lòu, sâ nùà hèllè nde né faá fufú no nyoló den ndo.»

⁴⁵ Bò *ñgàñ sèmè dé kokoò mé bò *Farisiên yeé baá bò kàn sònò Yeésò ménâ ñgwéé, bó ko ye à si ñjií den né mé bó.

⁴⁶ Bó duoóm bú filí ndo. Njèh cén, bó veéh den née cili nùàr mé né temé yoòr Yeésò kwaá ñjií, ye à né *sòn-Càñ doo.

22

Kàn kùrmò fù
(Lùk 14:15-24)

¹ Yeésò né cu ka mé kàn tetoò si ndeé, ye bò nùàr a:

² «*Lò Càñ né faá mgbè déi lé naá kùrmò fù ñuna seèn neé no.

³ Yáb yeé bela baá, à ye bò seé bò a: Bí ndé júée bò nùàr a: yáb bela baá ma. Wa ké toò, bò nùàr beróné gi teèn ndeé.

⁴ Mgbè doo yeé ñgwéé aá môn, à tema som cu bò seé bò déi, ye bó a: bí ndé júée bó a: Né mé núógó nàgà cèllè, bó ne bela gi aá ndo; bó ndé gi kùrmò fù yieé ma.

⁵ Mé njéh mene, bó bú mé njéh táñ ñgwéh, bó né lom bèh sénâ bòn sané ndeé. Dé kàn foón gò ñueèh seèn, dé kàn gò toòn seèn.

⁶ Bò déi kem sue bò seé bò nùà koò doo yoòr, bó né bó selé, bó né bó wulá ndo.

⁷ «Mgbè doo yeé ñene aá mân, temé ñaá bú lè, ye bò sóji seèn a: Bí ndé sá kum sòm bó mé loó mene; né bò wulá-nùàr bò.

⁸ À den cuù ye bò seé bò a: Yáb baá gi doo. Bó mé béh naá gi yilá doóné nùàr wulú ñgwéh.

⁹ Bí yuò bèlè ceér; bòò mé bí né ñéné doóné, bí yilá kèmm ñi bó ká teèn.

10 Bò seê bò doô kem bele ceér ndò, bó né bò nùàr ké teèn doón yilá kabé njií. Tètèi sam nùàr baá gwò mbéranǵáǵ.

11 «Mgbè doô yila nde gwò bò nùàr yon ke ndò. À yeé baá yon, à nene njií nuaré déi yí doó lètenè bò nùàr, à dé seèn mé cògò fù yoòr sam;

12 ye bú a: Nùàr mò, wò mé cògò fù yoòr sam, wò ká gwò yila kelà naàn wa? Nùàrè sòn kòmò ngwéh.

13 Yeé baá ménâ, mgbè doô ye bò seé bò a: Siè kàgà bú kagaà, bí kàgà bú gule mé be mene, bí jògò si njií bú kèh cieè te cibi, bèh kèj silí mé nyie yieé kuû.»

14 Yeésò den cuù ye bó a: «Bí kóo ye, dé yilâ, bó nde né nùàr kókoó yilá. Njèh cén, bó balé weh lom nde né ngób.»

Làmpôn mgbè Rôm gwòòm
(Mârk 12:13-17; Lúk 20:20-26)

15 Jomo sâ bò *Farisiên yuo nde sòn felè Yeésò nyogò ndò, ye bó nde né bú sòn felá.

16 Bó né bò no bòn mé bò no dé mgbè *Heròde ké yoòr seèn temá njií bele, ye bú a: «Nùà fèh-njèh, béh né gècèn yeé kwaga; wò né bò nùàr ceér Càn mé gècèn mene feh dilí. Bò nùàr tueé mene felè yeé naàn doón, wò tán bèh, wò nùàr lòu bàlè bèh ndò.

17 Mò né mân, sâ jògò túé ke béh ndò ye: *Sóu beèh

ye gwòm làmpôn mgbè Rôm gwòòm wa, té gwòm wa?»

18 Yeésò yeé nene njií aá bó mé ndièm veèn lè ménâ, à ye bó a: «Bò leba bò faá bí nò! Bí mè mân tab tena né dé kei wa?

19 Bí jògò wèh kèh ke mè kàgàlòn mé bó gwòm yeé làmpôn mé njéh, sâ ye.» Bó weh haá keéh bú ndò.

20 À bie njií cu mé bó, ye bó a: «Feh nùàr mé yilí nùàr ká teèn hèn nyagá den né dé nèi wa?»

21 Bó ye bú a: «Né gi dé mgbè Rôm.» À deén baá-re, ye bó a: «Sâ bò njií mé né dé mgbè doón, bí gwòm ní cú mé mgbè; bí bò dé Càn há ní cú mé Càn ndò.»

22 Bó yeé ngweé aá ménâ, hiim yogó bó, bó yuo kwaá lo njií bú doó sâ ndò.

Njèh bie felè bò mé nde cuù né lè cio komo yuo
(Mârk 12:18-27; Lúk 20:27-40)

23 Lòu cên sâ bò *Sadusiên lé naâ kwarè Yeésò bilí ndeé, te bó bie bú njèh. Sâ bó né yeé tueé, ye mò nùàr kuú baá, sâ gi aá, à lè cio kòmò yuò ndé cú.

24 Bó yeé waà baá, bó ye bú a: «Nùà fèh-njèh, Músi lo naâ tueé ye: mò nuaré déi kuú kwaá lo véh mé huaán sam, òm a, sàgà cú ma kú doô, à nar yilá cu bei ma.

25 Yeé baá ménâ, nuaré déi bó bò òm lé naâ lètenè beèh téhbeh ndò. Bei yeé jògò aá

véh, à kuú yuo, huaán sam.
Dìm sagá weh ma kú doô,

²⁶ à kuú cu, huaán sam.
Dìm bòn deì sagá weh keéh
cu, bós cu bú môn ndo. Né
ka mé bó méménâ bós ndeé.
Nde nde bó kuú gi téhbeh
doón, huaán sam.

²⁷ Jomo bòn ma kú doô
kuú yuo ndo.

²⁸ Á sâ, lòu mé bò komó
ndeè né teèn komo yuo gií,
ma hèllè ña som nde né veèh
dé heè? Ngweéh lètenè
bòn téhbeh doón bó lé naá
gií bú sagá laré wa?»

²⁹ Yeésò deèn ndo, ye bó
a: «Dé sâ ndugó gò né bí.
Lòu sam, bí ñgòr Càn ñéné
kó ñgwéh, bí terreb Càn kó
ñgwéh ndo.

³⁰ Bí kóo ye, lòu mé bò
komó nde né te cio komo
yuo, bò siíb bó bò véh ndeè
jógó kú ndé cú, bó den nde
aá faá bò cìlì Càn ké te vulúu
no.

³¹ Dé lè cio komo yuoò, bí
dé mé Càn lo naá bí tueé
kwaá doô, jáñé kè ñgwéh
wa? À lo ye:

³² Nyí né Càn mé bò tele bìi
Abrahâm bô Isâk mé Jakôb
né yeé dua doô ma. Mè tueé
bí: Càn né Càn bò lèlàn bò, à
Càn bò komô sam.»

³³ Cìlì nùar yeé ñgweé aá
gèh dé mé à feh ñagá né sâ,
hiím lo bó mbaá.

**Sóu dé koò né dé heè wa?
(Mârk 12:28-34; Lúk
10:25-28)*

³⁴ Jomo sâ, bò *Farisiên
domó bilí ndo, sâ bó ñgweé
naâ ye sòn naâ bò Sadusiên
beè Yeésò ñemá. Bó waà.

³⁵ Cén deì lètenè bòn mé
né *ñjì-sòu, bie felá ñjì
Yeésò sòn, ye bú a:

³⁶ «Nùà fèh-ñjèh, sóu dé
koò lètenè bò sóu doón né dé
heè wa?»

³⁷ Yeésò ye bú a: «Gwàn gi
Càn Nùà Dueè mé temé yeè
mene, mé càn yeè mene, mé
mùnò yeè mene doón.

³⁸ Sâ né dé koò mé jolo kela
né koò.

³⁹ Jomo seèn né cu dé hèn,
bó bú né felá; à dé seèn
ye: Gwàn mbeí yeè faá wò
gwaán né ñgàn yoòr yeè no.

⁴⁰ Dàm bò sóu mé Músi bó
bò *sòn-Càn bò lo naá gií feh
doón yila gi né teèn.»

**Nùà Còñ bô *Davíd
(Mârk 12:35-37; Lúk
20:41-44)*

⁴¹ Sâ bò *Farisiên née ka
bècèné bilí den ye. Yeésò
yeé ñene aá ménâ, à bie ñjì
ye bó a:

⁴² «Bí ye Nùà Còñ né neì, à
yuoò te gèh bò neì wa?» Bó
ye bú a: «À yuoò te gèh bò
Davíd.»

⁴³ Yeésò ye bó a: «Á, dé
mé Cúcuí ñagá lé naá Davíd
ceér feh, à yilá seér Nùà Còñ
sâ Nùà koò seèn doô no? À
lé ye:

⁴⁴ Nùà Dueè ye Nùà koò nyí
a:

Dèn ndê ká te be gaá nyí;
ko nyí komó silí ñjì gi aá bò
bùnò bò yeè doó,

wò dobo kwaá bó gulè.

⁴⁵ Hên mo Davíd mé feh seèn Nùà Còṅ sâ yilá né Nùà koô seèn, sâ Nùà Còṅ né cu ndüté ndütù seèn wa?»

⁴⁶ Yeé baá ménâ, nuaá mé nde né Yeésò sòn komo som teèn yùò cú. Duóóm kaà louù sâ, nuaré déi njolo toò seèn kàgà nyi cú, ye nyí nde né bú njeré déi bieé ndo.

23

*Dene bò *nji-sòu mé bò *Farisiên beè Yeésò (Mârk 12:38-39; Lûk 11:43, 46; 20:45-46)*

¹ Yeé baá ménâ, Yeésò tueé njii mé bò nùàr bó bò mbòn seèn, ye bó a:

² «Seé bò nji-sòu mé bò Farisiên né sòu Músi se sò.

³ Mo né ménâ, sâ bí ṅgwé sòn bòn ṅweè, bí boó ka nág faá bó né bí tueé n. Njèh cén, bí té bó ṅá sér; bó dé bòn faá bó tueé nê nò bó bèh.

⁴ Bó né bò seé tetarê kaga, bó né felè bò nùàr mbiín kwaá njii, bó be teèn yí ṅgwéh, te gam bò mbeí.

⁵ Seé mé bó né gi boó doṅ né gi seé njolò bò nùàr. Bó ye te bò nùàr keí bó keí. Bò nùàr né yeé bò lè mè déi te mvù Càṅe weh, bó né yoòr saá kwaá. Yeé baá dé bòn, bó sa hamé seér lòu, te yogo gi dé bò mbeí. Né mene bò yùràb cògò bòn né dé bò mbeí dalé yogó gií, te bò nùàr seén kela bó ndo.

⁶ Bó nde mene beré déi bèh kùrmò yieé, bó gwaán lom né bèh denè dé jejóò. Né mene ké gwà sòu, bó gwaán kela né bèh denè dé njolò bò nùàr ndo.

⁷ Né mene ké tan mé ké mbartogò, bó ye ko bò nùàr gíbi bié bó lòu; bó yilá yí cú bó bò nji fèh-njèh teèn ndo.

⁸ Mè tueé bí, bí té dé bì gwàn mé nuaré déi yilá nyi bí nji fèh-njèh. Lòu sam, bí né dé bì bò òm bó bò bei, Nùà fèh-njèh bì né lom cén.

⁹ Bí té nuaré déi tele bì ká te wòṅe yilá, Tele bì né lom dé ké te vulúu, sâ gi aá.

¹⁰ Bí té gwàn mé nuaré déi yilá nyi bí Fehtoò ndo; bí kóo ye Nùà Còṅ né lom Fehtoò bì kóó.

¹¹ Lètenè bì nùà seé bì nde seér né nùà koô bì kóó.

¹² Mè tueé bí, nuaá mé né ter ṅumó ṅáa doṅ, bó nde né bú doó baá njii, te bó ter komo njii seér nùà dolè.»

*Leba bò *Farisiên mé bò *nji-sòu*

(Mârk 12:40; Lûk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³ «Bí nde né gèr ṅené, bí bò nji-sòu mé bò Farisiên; bí ṅene nde né gèr mé leba bì fi! Bí né bò nùàr hin *Lò Càṅ ferá yíin. Bí mé feh bì teèn yilá ṅgwéh; bò mé gwaán né teèn yilá, bí bó ceér kék ṅgwéh ndo.

[
¹⁴ «Bí nde né gèr mé leba bì ṅené kuú, bí bò nji-sòu mé bò Farisiên! Bí né njèh

beè bô ma kû horó weh bele; bí né Càṅ sònò mbaá dua tugó go, te den faá bí né bô gècên bô nɔ. Mè tueé bí, ju sie kela nde né bí mé bô déi.]

15 «Mè jue né bí bô nǝí-sòu mé bô Farisiên, bí nde né gèr mé leba biì doô ṅené kuú; bí né *wónj doónj golé go, bí né dùà kelá, bí né cie kelá, né mene nùà cén, te bí kweéh seér kwa bú. Mɔ bí kweéh seér aá nùàrè kèn, bí doóm seér kela cu bú te mbeí fà, te à yila nde lom tuar mé gum mene. Bí kwá biì.

16 «Mè tueé bí, bô tácugó faá bí nɔ, bí ye bí né bô mbeí ceér feh sé wa? Bí nde né mé gèr ṅené kuú. Bí ye, mɔ nùàr jege né *gwà Càṅ koô, jègè bú siè ndé ṅwéh; kɔ à jege seér né goó mé né ké gwò, jègè sie ye bú sé wa?

17 Bí né bô tándugó, wanóónj jolo kela né dé heè? Né goó wa, né gwà Càṅ mé nyeén né goó sâ kóó wa?

18 «Bí den cuú déi ye: mɔ nùàr jege mene kɔ, jègè bú siè ndé ṅwéh; kɔ à jege seér né mbe ké felè kòò, sâ jègè sie ye bú sé wa?

19 Bí né bô cùgò njolo bô, wanóónj dé heè jolo kela né kóó? Jolo kela né mbe wa, né kɔ mé mbe sâ den né teèn te ṅguú-ṅguli wa?

20 Mè tueé bí, nuaá mé jege kɔ, sâ à jege bilí né mé bô ṅhè teèn mene doónj;

21 nuaá mé jege gwà Càṅ, jege bilí né gwà Càṅ mé Càṅ nùà gwà mene doónj ndo.

22 Nuaá mé jege vulú, jege bilí né kɔgo Càṅ mé Càṅ nùà ṅhè felèbò mene.

23 «Bí nde né gèr mé leba biì ṅené kuú, bí bô nǝí-sòu mé bô Farisiên! Bí kɔ lom né Càṅ mbe haá; mɔ ṅhè baá yulà, bí né gi bú cécéné haá nyegé: bô sibì, bô soó, bô san, bí haá gi né ménâ dág. ṅhè cén, bô *sóú dé kokoô mé jolo kela né kóó, bí jòlò bèh; wanóónj bí sé la né ju mé gècên mene tená kóó, bí sé la né bô mbaábii jere kóó, bí sé la né seé doónj teèn boó yíi, te bí nde ye Càṅ mbe haá.

24 Mè tueé bí, bô tácugó faá bí nɔ, bí né mbè sɔm seér, te támvùgòr teèn kelá cú, bí boó kuú né mbaá, bí ṅgelobà teèn mena keéh gi aá kèn.

25 «Bí ṅene nde né gèr mé leba biì fi, bí bô nǝí-sòu mé bô Farisiên! Bí né gi bô ṅgàb mé bô sòò yagá nyegé. ṅhè cén, bí bó yaga seér né kèb cieè, kèb lè tena le môn, te bí teèn kurú kwaá seér yíb mé tuaá.

26 Tácugó bô Farisiên ceré né bí! Wanóónj bí sé la jògò yaga logó naá ṅgàb kèb lè, te kèb cieè ṅaga huom nyegé ménâ ndo.

27 «Bí nde né gèr mé leba biì ṅené kuú, bí bô nǝí-sòu mé bô Farisiên! Bí wula ṅjerré den né faá sà nɔ: kèb cieè né ṅené nyagá huóm, sâ kèb lè suóm den né ndàndaà kuú nùàr mé dàmbò ṅhè fefòò.

28 Bî ñenê huom nyegé né kèb cieè njolò bò nùar faá bèh ménâ ndò, sâ kèb lè bìi yuú lom né lélán tánagá mé veên.»

Kùr gèr

(Lûk 11:47-51)

29 «Bí nde né gèr mé leba bìi fî ñenê, bí bò nji-sòu mé bò Farisiên! Bí né sà bò *sòn-Càn bò léi jògò meé, bí waá nyegé sà bò didilí bò ndò.

30 Bí né sònò tueé nyegé ye: mo bí sé lé yuoó naâ lè nàm bò tele bìi kóó, bí sé be te cio bò sòn-Càn bò yí ná ngwêh sé wa?

31 Ngweéh bí sâ tueé né kóó, ye bí né bò nduté ndútù bòò mé lé naâ bò sòn-Càn bò wulá gii sâ mà.

32 Môn, bí wèh cú seé boòn weéh te ceré beè bìi!

33 «Kòcò, bò sàb, bí né bò gèh ngòbò! Bí mbaá munó kuú né dé kei, ye ju bí siè ndé ngwéh, bí tuar yílá ndé ngwéh wa?

34 Mè bí bò sòn-Càn bò déi tema njií cuù nde né dé cí, mè ndeé né bí bò lo bò mé bò kó-njèh bò mene temá njií ndò. Bí nde né bò déi lòu wulá, bí faga njií bò déi te toú, bí nde né bò déi núr te *gwà sòu bìi tegé, bí nde né bò déi te loó dé kàn mé dé kàn bunó gò.

35 Sâ doón boó né te húóm bòò mé lé naâ mé sòn fuú kuú doón bie nyegé ye bí. Duoóm nde né mé húóm Abèl nùà dilí, nde wa mé

húóm dé Jakarî ñunà Baràkì. Bí lo bú wula loò naâ lètené caá gwà Càn, sâ mò né yí toò, kò ká jomo mân.

36 Mè né tueé ye bí a: mèi bò gèr nde né mé bò cafané bò doó kibí kelá. Kwá noón.»

Jerusalem njolò Yeésò

(Lûk 13:34-35)

37 «Òè Jerusalem! Òè Jerusalem! Dàm bò *sòn-Càn bò wula gi né wò. Bòò mé Càn lé naâ yoòr yeè temá njií doón, wò bó mé taá tobé wula gi né kóó. Mè né mene gwaán, ye mè nde né bò nùar yeè ká ka mò koró bilí nyegé faá cuar kurú kwaá yeé bò huaán ka bà nò, wò gwàn bèh. Baá mbei meèn wa, Jerusalem?

38 Mè tueé bí, gwà bìi nde né ter le,

39 bí mè ñenê ngwé ndé cú; kò cu mé bí ndeé baá mé sòn bìi tueé ye: Càn Dueé a, kúlú nyégé nuaá mé ndeé né mé yilí seèn kulù, sâ ye.»

24

*Kùr felé *gwà Càn koò mé nde aá ñellé*

(Màrk 13:1-2; Lûk 21:5-6)

1 Yeésò yuo kelá gwà Càn koò. À yeé nde aá ndeé, bò mbòn seèn ngoró nde kwarè seèn, te bó feh keéh bú bò gwà hihiné mé bó me kwaá né te gwà Càn sâ.

2 Yeésò deên ndò, ye bó a: «Ïgweéh bí né bò gwà sâ doón ñenê wa? Mè né tueé

ye bí a: nde gi né dɔ́ŋ tɔ́bɛ yuo. Mè jue mene taá cén tà cén felè mbeí lè nyí ndé ngwéh.»

*Dàm bò gèr, te *wón ceré ye*
(Mârk 13:3-13; Lûk 21:7-19)

³ Yeésò yeé baá ké te tòr Olivîe den den, bò mbòŋ lélán bɔ́n ngoró ndeé kwarè seèn, bó ye bú a: «Bò njí sâ bɔ́ nde né te cu dé heè wa? Túé yeè béh teèn. Béh ñene kɔ́ nde né mé kei, ye wò baá ndeê, wón nde aá ceré ndɔ́ wa?»

⁴ Yeésò ye bó a: «Bí kógón ká lòù; nùàr a té bí bèlè.

⁵ Mɔ́ sam, bò nùàr kókoó mbaá nde né yilí mò ñaá weh, te bó bele weh gi bò nùàr mé ñéh. Nùà kàn tueé nde né ye: nyí né *Nùà Còŋ kɔ́ ma.

⁶ Bí nde né bèmè taâb kwarè biì ngweé, bí ngweé njí ñàgà bò taâb déi te lò hihiné ndɔ́. Mɔ́ bí baá ménâ ngweé, bí té lòù ndèrrè. Kɔ́ seèn bɔ́ ménâ. Mé ñéh mene, wón mé ñéh cèrè ndé ngwéh.

⁷ Taâb nde né lètenè lɔ́ déi bò mbeí kɔ́ die, lò déi nde né mbeí mé taâb ñaár kwa; cùè nde né die; tàbè nde né te bèh hihiné jílí.

⁸ Sâ dɔ́ŋ née seèn jèrè* ye, kar weh né faá nyer nɔ́.

⁹ Te bò nùàr ñar yila ye bí yoòr: bó nde né bí lè gèr-e fulú, te bí kuú le teèn. Lò

nùàr dɔ́ŋ nde né bí bunó, sâ dɔ́ŋ né gi felè mò.

¹⁰ «Sâ né cu mé bò nùàr ngún sɔ́m gi nde né temé yoòr mò teèn ndɔ́; bó nde né lètenè bɔ́n suí kuú, bó né bunó kuú ndɔ́.

¹¹ Bò *sòn-Càŋ bò dé nyenyenê nde né cie gɔ́lé ñab yɔŋ bele, bó né bò nùàr bele gɔ́.

¹² Dàm bò veên nde né cie kulu su, temé nde né nùàr kókoó mbaá lè kuú gií, te bó bò mbeí gwàn kòmò cú.

¹³ Mè tueé bí, nuaá mé nde né dɔ́ŋ yoló komo gií, nde né dé seèn yilí yuo.

¹⁴ Njàgà Bagaà felè *Lò Càŋ nde né wón dɔ́ŋ ngulí yɔŋ, te nùà kàn ngweé mé tie seèn. Jomo sâ wón ceré ye ndɔ́.»

Gègè veên lè mò Càŋe
(Mârk 13:14-23; Lûk 21:20-24)

¹⁵ «Bí nde né gègè veên ké te mò Càŋe ñené; ñebá den nde né faá Daniel sòn-Càŋ lé naâ tueé nɔ́. (Nuaá mé né ngòr hèn jaŋé, bú a, ngwé nyégé bagasé).

¹⁶ Mɔ́ baá môn, sâ bò Judé bò a, dùrà ñá gí ké te tòre.

¹⁷ Nuaá mé né ké felè gwà, bú a, fón lòm doò, à té ké gwò seèn felè bò ñhè seèn mbaá yílá kú cú.

¹⁸ Nuaá mé né ké ñueh, bú a, té ká lɔ́ cù, ye te nyí weh sie cògò dùlù nyí bèè.

* 24:8 24:8 Waà né feh; dé jomò baá ndeê. 24:9 24:9 Mat. 10:22 24:13 24:13 Mat. 10:22 24:15 24:15 Dan. 9:27; 11:31; 12:11 24:17 24:17-18 Lûk 17:31

19 Loù sâ bò véh mé lèi hueêh mé bò ma vùlù nde né mé gèr ñenê kuú.

20 «Bí dùà lòm Càṅ, te cu sâ bí lè cu dùlù dùrà gò cú; bú a, té mé *sóú yílá ndo;

21 wanóṅ gèr né teèn! Gèr dé loù sâ dé tueê sam. Bèh lo mé wón lo naá duóom doṅ, gèr déi lo nées teèn faá gèr bú hèn no sam ṅgwéeh ye; déi ndeè ménâ wá ṅwé ndé cù ndo.

22 Mo Càṅ jere kó ṅwéh, à bò cieé gèr sâ kèb déi sòm wàgà ṅwéh, sâ nuaré déi seèn làn lè ndé ṅwéh. Njua mé Càṅ lé naá giù ménâ taṅ kwaá ndo, ye nyí nde né bò cieé sâ kèb déi sòm waga; nyí sòm waga nde né fele bòó mé nyí lé naá balé weh doó.

23 «Sâ bí dèn dèn làn, wanóṅ nuaré déi sé den né mbaá ye bí a: Kè *Nùà Còṅ hèn! Kè à yíé! Mo à baá ménâ tueé, bí té temé teèn kwá njí.

24 Bò *Kristò dé kòkòb mé bò *sòn-Càṅ bò dé nyenyenè nde né cie bomó sue, bó nde né bò fém tetarê bòó bele, ye mo yieé né yieè, te bó bele weh bilí mé bòó mé Càṅ lé balé kwaá naá mene.

25 Mè bí tueé kwaá gi aá kèn, bí ṅwé nyégé bagasé!

26 «Sa kènê, mo bó ye bí a: Ké ya dueè kié né bú! bí té ké teèn ndé. Mo nuaré déi

ye bí a: Hèn leér den né bú sâ! bí té gwàn.

27 Gèh dé mé mbàn be njerré yeé ter, né gè Bà yuo, né nyiib† tehr ndeé doó, *Huaán Nùàr wa ndeè né ka môn nág.

28 Komó né mene he, bò jìè nde gi né teèn bilí ndeé.»

*Cuú *Huaán Nùàr
(Màrk 13:24-27; Lùk
21:25-28)*

29 «Loù sâ, jomo gèr tètèi sam, lou nde né yilí, weéh nde né cib, bò mbentò ndeé né ké te vulúu suelé suagâ, bò njii mé né mé terreb ké te vulúu doṅ nde gi né jilí.

30 Sâ baá cu mé njàgà Huaán Nùàr ṅagá yuo kela ndeè né ké te vulúu teèn ndo. Bò nùàr mé gèh hihiné ká doó doṅ nde gi né loù sâ yueé ṅgaré kuú, bó nde né Huaán Nùàr ñenê njii, à né te mvulu bège mé terreb mene *sum suagâ.

31 Meì bò tàn‡ nde né tu-agá, à nde né bò cili seèn kàn mé kán wón doṅ temá njii, te bó nde koró bilí bòó mé à lé naá giù balé kwaá.»

*Touú mé né kùr tueé
(Màrk 13:28-31; Lùk
21:29-33)*

32 «Bí kè wèh yoòr touú túé-kùr. Mo bí ñene à baá toó, ṅgweéh sâ bí ko gi aá, ye jà baá didi mà.

33 Loù mé Huaán Nùàr nde né teèn cuú né ménâ ndo.

24:21 24:21 Dan. 12:1; Vuú 7:14 24:26 24:26-27 Lùk 17:23-24 † 24:27 24:27 Kèb mé lou yila yeé teèn. 24:28 24:28 Lùk 17:37 24:29 24:29 Es. 13:10; 34:4; Ese. 32:7; Joèl 2:10, 31; 3:15; Vuú 6:12-13 24:30 24:30 Dan. 7:13; Zach. 12:10-14; Vuú 1:7 ‡ 24:31 24:31 Tògò dé koò mé hueh faá tàn no. § 24:32 24:32 Bó touú sâ yilá né "figuier".

Mɔ bí ηene bɔ̀ njèh kèkène hèllè baá bɔ́ bele, sâ bí kɔ́ ye: baá bú, à baá didì.

³⁴ Mè né tueé ye bí a, mé bɔ̀ cafanê bɔ̀ nde dɔ́ŋ kuú gií, sâ bɔ̀ njèh hèllè bɔ́ gi aá.

³⁵ Vulú bô tàbè nde né leér yuo; ndóg bɔ̀ ηgòr mò dé bɔ̀n nyímé ndé ηgwéh.»

Cieé cèrè jomò

(*Mârk 13:32-37; Lûk 17:26-30, 34-36*)

³⁶ «Nuaá mé né cieé bú sâ kɔ́ teèn sam, nuaré dèi cu sâ kó ηgwéh ndɔ; bɔ̀ cili Càŋ cieé sâ kó ηgwéh; né mene Huaán nùà njèh, à cieé bú sâ kó ηgwéh ndɔ; gi cegé né Tele mé huún.

³⁷ Lòu mé Huaán Nùàr cuù nde né teèn, njií mé lé kela naâ te nàm Noê, nde cu né ménâ bɔ́.

³⁸ Sâ te nàm Noê bɔ̀ nùàr lé kɔ loóm naâ yieé mé ηueé, bó né véh suaá, bó né bèh siíb ndeé ndɔ. Bó né ka mé njèh méménâ bɔ́ ndeé den, tóg nde wa lòu mé Noê lé yilâ naâ kɔm teèn.

³⁹ Bó yeé tán cú, nu koô die, nòmò laga kum lo bó teèn ndɔ. Lòu mé Huaán Nùàr cuù nde né teèn, nde cu né ka ménâ nág.

⁴⁰ Nuaré dèi bô mbeí nde né ké ηueh fà, bó nde né cén weh, cén le.

⁴¹ Ma dèi bô mbeí nde né ké jomo nyèn, bó nde né cén weh, cén le.

⁴² Bí dèn lòm làn, wanɔ́ŋ bí cieé mé Fehtoò biì cuù nde né teèn kó ndé ηgwéh.

⁴³ «Bí féla nyégé bagasé: mɔ nùà gwà sé né kɔ́ ye lòu sâ cibítenè yíb nde né nyí yilâ, à sé naâ làn den, à mɔm ηaga gwà seèn te yíb gwò yilâ cú.

⁴⁴ Sâ bí dèn dèn làn ménâ, wanɔ́ŋ Huaán Nùàr kar waà nde né, lòu mé bí cí mùnò ηgwéh.»

Nùà seê dé bagaà mé dé veên

(*Lûk 12:41-48*)

⁴⁵ «Kwá mè tueé bí felè nùà kɔ́gɔn mé né seé tele seê seèn mé temé cén bɔ́. Né nuaá mé tele lé bɔ̀ seé bɔ̀ dɔ́ŋ haá kwaá naâ beè seèn, te à geé haá bó yáb, à geé faá né tueé nɔ.

⁴⁶ Mɔ tele seê seèn waà, à né seé seèn te ceér-e bɔ́ yíi, à nde né beè teleè samé.

⁴⁷ Mè né tueé ye bí a, tele beè seèn haá lo bilí nde né mé bɔ̀ njèh seèn mene dɔ́ŋ.

⁴⁸ «Mɔ nùà seê cén sâ né seér nùà veên, à tueé seér nde né mé feh seèn ye: Tele seê nyí wágá cú ndé ηgwéh;

⁴⁹ à yila bɔ̀ mbaábon loboò, à né yáb yieé ndabé, bó bɔ̀ sèlà-mbè bɔ̀ né ηueé ndabé gɔ ndɔ.

⁵⁰ Mɔ à sé baá ménâ bɔ́, ηgwééh tele seê seèn nde né lòu kaár waâ, à weh bú seé wa?

⁵¹ À nde né bú kwɔ́gɔ som, te bó bɔ̀ leba bɔ̀ den mé gèh nûr cèn bèh kɛŋ silí mé nyie yieé kuû.»

25

Kàn felè bò kèràgà fù déi yulà

¹ «Louù sâ *Lò Càṅ den nde né faá bò mbò yàgà yulà mé lé naâ bò lâm bòn weh, bó nde bèh sù fù ceér dueè kwa weh nɔ.

² Lètenè bòn sâ, bò kùlù bò lé naâ teèn tìn, bò kógòn bò teèn tìn ndɔ.

³ Bò kùlù bò doô weh lom lâm mé nòmò lè, bó nòmò kèb déi beè wèh siè ṅwéh.

⁴ Bò kógòn bò weh dé bòn lâm, bó weh sie nòmò lâm kèb déi beè.

⁵ Sù fù yeé ṅgaga sela baá, bó duóm lóm yìi, jomo sâ bó lóm kpòg ndɔ.

⁶ «Yeé baá logòtenè, bó ṅgweé gògò die aá ye: Sù fù waà baá kèn, bí ndé kwa wèllè bú ma!

⁷ Bó yulà doṅ, bó nyimé kem wuo ter ndɔ, bó far njií lâm ter.

⁸ Bò kùlù bò doô ye bò kógòn bò a: Bí kó há béh nòmò lâm kèb déi teèn, lâm beèh nde aá nyimé.

⁹ Bò kógòn bò ye bó a: Háye, mé dé bìi mene wúlú ndé ṅwéh, bí ndé ṅgè sér yí lètenè loó.

¹⁰ Bò kùlù bò doô fón gò ndɔ. Bó yeé nde aá, sù fù waà jomo bòn, bó bò kógòn bò tìn doô yila nde gwò, bó colo njií hin, bó ferá sɔm.

¹¹ Te nde nde, bò kùlù bò tìn doô cu cuè ye. Bó yeé waà, sâ hin baá coló, bó yilá keéh ye bú a: Fehtoò beèh,

Fehtoò beèh, gùlù kéh béh teèn!

¹² Sù fù deèn ndɔ, ye bó a: Mè tueé bí, mè bí kó ṅwéh.»

¹³ Yeésò den cuè ye bò nùàr a: «Sâ bí dèn lom laṅ, wanɔṅ bí cieé mé cu kó ndé ṅwéh ménâ ndɔ.»

Kàn felè bò seé bò déi tagár

(Lùk 19:11-27)

¹⁴ À den cuè ye bó a: «Den cu nde né louù sâ faá nuaá mé nde né bèh gò ndeé nɔ. À yeé baá mé gò, à yilá bilí bò seé bò seèn, te à haá kwaá bó bò njèh seèn doṅ beè.

¹⁵ À haá kwaá beè déi kám yuií tìn; beè déi, kám yuií fà; beè déi, kám yuií. Nùà kàn kwa keéh né ka bèh mé terreḅ seèn kelà né teèn. Jomo sâ à yuo gò ndɔ.

¹⁶ Nùà seé dé mé kwaá naâ kám yuií tìn doô yila seé toòn mé njéh bôn, à kwa cu nòmò teèn kám yuií tìn ndɔ.

¹⁷ Dé mé kwaá naâ kám yuií fà doô bó cu ka ménâ, à kwa cu kám yuií fà ndɔ.

¹⁸ Dé mé kwaá naâ kám yuií cén doô nde kwe seér dé seèn tàbè, à leér kwaá kàgàlòn teleè doô teèn.

¹⁹ «Nde nde, louù sâ, tele cu cuè, bó bó yila bò njèh seèn taṅ nyegè.

²⁰ Nùà seé dé mé lé kwaá naâ kám yuií tìn doô ṅgoró ndeé mé kám yuií tìn déi beè, ye bú a: Dé koò, wò lé haá naâ mè kám yuií tìn, mè kwa sagá cu aá kám yuií tìn déi teèn, hèn nɔ.

²¹ Tele ye bú a: Môn, wò né nùà gècên! Wò né teèn bɔ́ɔ yíí. Mɔ wò né njèh mbaâ mé temé cén mân bɔ́ɔ huɔ́óm, sâ mè nde né wò njèh kókoó mbaá beè haá kwaá gií. Ndê, há-re mè be, te bélé samé fà dɔ́ɔŋ!

²² «Nùà seê dé mé lé kwaá naâ kám yuií fà doô ŋgoró ndeè ndɔ, ye bú a: Dé koô, wò lé haá naâ mè kám yuií fà, mè kwa sagá cu aá kám yuií fà déi teèn, hên nɔ.

²³ Tele doô ye bú a: Môn, wò né nùà gècên! Wò né teèn bɔ́ɔ yíí. Mɔ wò né njèh mbaâ mé temé cén mân bɔ́ɔ huɔ́óm, sâ mè nde né wò njèh kókoó mbaá beè haá kwaá gií. Ndê, há-re mè be, te bélé samé fà dɔ́ɔŋ.

²⁴ «Jomo sâ nùà seê dé mé lé kwaá naâ kám yuií doô ŋgoró ndeè ndɔ, ye bú a: Dé koô, mè kɔ gi aá ye wò né yeé nùà yɔ́gɔ: wò mene kɔ́ɔ dɔ̀bò bèh, wò né yeé mbaá keba njií. Wò mene kɔ́ɔ hóbó ŋgwéh, wò kɔ lom yeé te mbáŋe mbaá kuúm kwaá njií ndɔ.

²⁵ Kàgàlòŋ yeè hên, née ka faá wò lé haá naâ mè nɔ; mè lé leér kwaá naâ dòu, veéh lé naâ mè mé wò sie yɔ́gɔ; wèh cú-re njèh yeè.

²⁶ Tele doô ye bú a: Nùà seê veèn léláŋ fù̀ɔ̀b faá wò sam! Wò sé kɔ́ɔ naâ ye mè mene kɔ́ɔ dɔ̀bò bèh, mè né yeé mbaá keba njií. Mè mene kɔ́ɔ hóbó ŋgwéh, mè kɔ lom yeé te mbáŋe mbaá

kuúm kwaá njií ndɔ. Wò sé kɔ́ɔ naâ ménâ,

²⁷ wò sé kwaá njií naâ mè kàgàlòŋ mò te mbiîn, mè sé cuu, sâ né ŋar, te mè kwa mé nòmò mene.

²⁸ «Yeé baá ménâ, tele ye bò seé bò a: bí ŋà sòm bú kám yuií doô beè ŋgaà, bí há ságá nji mé nùà kám yuií tîn doô.

²⁹ Lòu sam, nuaré déi nde gi né mé njèh beè, bó haá sagá cu bú déi teèn, te merré den bú beè lòu. Nuaré déi dé seèn mé njèh beè sam nde ŋgweéh, né mene dé maàn mé à né mé njèh dɔ́ɔŋ, bó nde né bú beè horó sòm.

³⁰ Dé nùà seê veèn hên, bí sì nji bú ké cie te ndèndèŋ cibí, bèh kéŋ silí mé nyie yieé kuù.»

Lòu ju tenâ dé koô

³¹ «Mɔ *Huaán Nùàr ndeè baá *sum cuù, nde né bó bò cili Càŋ dɔ́ɔŋ, à nde né te kɔ́gɔ tàsùm mân ŋaá den.

³² Cu sâ dà m bò nùàr wón dɔ́ɔŋ nde gií né toò seèn bilí ndeè, te à geí bó faá bó geí sòm yeé sòŋŋaŋ lètenè bò mbieè sòr nɔ;

³³ à kwaá njií bò sòŋŋaŋ kèb be gaá, bò sòr kèb be ŋgoù.

³⁴ «Jomo sâ Nùà *Sùsùm tueé njií nde né mé bò dé kèb be gaá doô, ye bó a: Bí ndé dé bií, Tele mò kulu gi aá bí kèn; bí yílá ndê ká Mbàm; à lé nyegé kwaá naâ dé bií, sâ wón duɔ́óm née lòu ye.

35 Lòu sam, cùè lé naâ mè sie, bí haá mè yáb; nyúá nòmò lé naâ mè sie, bí haá mè nòmò; mè lé naâ nùà kìn, bí ke nyegé mè ké lo bìi;

36 mè lé naâ lunṭuru, bí su kwaá mè cògò yoòr; mè lé naâ baán, bí sie nyegé mè ndo; mè lé naâ ké gwà cibì, bí né mè yon ke.

37 «Bò gècèn bò doô tueé nde né ye bú a: Nùà Dueè, béh lé wò ñenè naâ he, wò né mé cùè, béh haá wò yáb wa? Mé nyúá nòmò, béh haá wò nòmò wa?

38 Béh lé wò nùà kìn ñenè naâ he, mé béh ke nyegé wò ké lo beèh wa? Wa béh lé wò lunṭuru ñenè naâ he, béh su wò cògò?

39 Wò lé baán naâ he, béh sie nyegé wò? Béh lé yon keé naâ wò te gwà cibì dé heè ndo?

40 «Nùà Sùsùm tueé nde né ye bú a: Mè tueé bí: bò njií mé bí lé boó gi naâ mé bò nùàr mò, né mene huaán maán dé heè doón, sâ bí lé boó gi naâ mé mè.

41 «Jomo sâ Nùà Sùsùm tueé njií nde né mé bò kèb be ngòu bò, ye bú a: Bí yùò dé bìi doó sâ noón, bí baá duagásé! Bí ndé ké tuar te we mé nyímé ndé cù. Bó lé naá gi we sâ mé *Sátàn bó bò cìlì seèn nyegé kwaá.

42 À den cuù ye bú a: Cùè lé naâ mè sie, bí mè yáb há ngwéh. Nyúá nòmò lé naâ mè sie, bí mè nòmò há ngwéh.

43 Mè lé naâ nùà kìn, bí mè ké lo bìi kè nyegé ngwéh. Mè lé naâ lunṭuru, bí mè cògò sù ngwéh. Mè lé naâ baán, mè lé naâ gwà cibì ndo, bí mè kè nyegé ngwéh.

44 «Cu sâ bó tueé nde né ye bú a: Nùà Dueè, béh lé wò mé cùè ñenè naâ he? Mé nyúá nòmò ndo? Béh lé wò nùà kìn ké lo beèh ñenè naâ he? Béh lé wò lunṭuru ñenè naâ he wa? Á, béh lé wò te beén-e mé gwà cibì ñenè naâ he, mé béh wò gàm ngwéh wa?

45 «Mgbè tueé lom nde né bó sòn cén, ye bú a: Mè tueé bí, bò njií mé bí lé nomò naâ mé nùà cén lètenè bò huaán memanè hên doón, bí lé boó njií naâ mé mè.»

46 Yeésò den cuù ye: «Bò sâ bò nde né te gèr dé ndeèr yilá, te bò gècèn bò yila nde dé boón te yòn tètàgà ndo.»

26

*Nyògò sòn felè Yeésò
(Màrk 14:1-2; Lúk 22:1-2;
Jân 11:45-53)*

1 Yeésò yeé tueé gi aá mân, à tueé njií mé bò mbòn seèn ndo, ye bú a:

2 «Bí né koó ye, le aá cieé fà, sâ baá cieé koô *Páskà mé *Huaán Nùàr yila nde né beè teèn, bó faga njií bú ter te toú.»

3 Jomo sâ bò *ngàṅ sèmè dé kokoô bó bò kokoô bò loó bilí nde gi ké lo Kayíf nùà koô bò ngàṅ sèmè.

4 Bó nyogɔ sòn ye bó nde né Yeésò filí sie, te bó wula bú.

5 Bó ye: «Sâ kɔ béh bú te cieé koô hên siè ngwéh, wanɔɔɔn bò nùàr nde né njaáj.»

Kómó múmû felè Yeésò yurú njií

(Mârk 14:3-9; Jâŋ 12:1-8)

6 Sâ Yeésò baá ké Betani gwò Simôn. Simôn lé naâ nùà beén veên.

7 Yeésò yeé baá ké gwò, ma déi ngoró nde kwarè seèn mé mbémbón* beè, kómó múmû mé keh tarê mân né lè déi. À komo yurú njií gi Yeésò felè, sâ Yeésò né te yábe.

8 Bò mbòŋ yeé nde nene njií ménâ, temé yulá bó lè, bó ye: «À kómó sâ ménâ boó beéh né dé kei wa?»

9 Mɔ bó sé go som nyegé naâ kómó mé keh tarê hên lòu nɔ, bó sé bɔ saám bɔ kàgàlòn sâ há nji ná ngwèh wá?»

10 Yeésò yeé nene bó baá mân tueé kuú, à ye bó a: «Bí ma hên temé lè boó yulá né dé kei wa? Njií mé à né mè boó hên né lom njèh bagaa beè mò dé gècên.

11 Dé bɔ saám bɔ, bí bó nde née cu dɔɔŋ kɔɔ ye; á dé mò nɔ, béh bí nde cu née he wa?»

12 Ma hên mè kómó yoòr yurú njií né te nyegé bilí mé gò mò ké te sà mene.

13 Mè né tueé ye bí a, bèh mé Njàgà Bagaà nde né teèn ká lè wónɛ dɔɔŋ ngulí ndeé, nde né mé njàgà ma hên mene ngulí bilí, te bó munó den bú teèn.»

Yeésò go sɔòm

(Mârk 14:10-11; Lúk 22:3-6)

14 Yeé baá ménâ, mbòŋ cén déi yuo lètenè bɔ yulá cùòb fà bɔ doò, yilí seèn né Júdàs Iskariò, à nde kwa bɔ *ngàŋ sèmè dé kokoò,

15 ye bó a: «Bí haá nde né mè kei, te mè go haá bí Yeésò wa?» Bó kula weh kám yulá tagár† ndɔ, bó haá njií bú.

16 Jomo sâ à yila lom baá-re ceér fɔɔn, te à jɔgɔ yií Yeésò beè boòn.

*Yáb *Páskà*

(Mârk 14:12-21; Lúk 22:7-14, 21-23; Jâŋ 13:21-30)

17 Yeé baá lòu cieé koô mé bó yieé yeé breèd mé kulu teèn sam sâ, bɔ mbòŋ nde ye Yeésò a: «Wò ye béh nyégé kwá nyí bèh Páskà yieé he wa?»

18 Yeésò ye bó a: «Bí ndé ké lɔ, bí kela nde ké lɔ nùà mân, bí ye bú a: Nùà fèh-njèh ye júée wò a: cu nyí wulu baá kèn, bó bɔ mbòŋ nyí yieé nde né Páskà ké lɔ yeè ma.»

19 Bò mbòŋ nde boó gi ka dɔɔŋ faá Yeésò naâ bó tueé nɔ, bó nyegé kwaá gi yáb Páskà.

26:7 26:7 Lúk 7:37-38 * 26:7 26:7 Jue né mbémbón dé maàn. 26:11 26:11 Deut. 15:11 26:15 26:15 Zach. 11:12 † 26:15 26:15 Kám yulá tagár sâ lé naâ sòn keèh mé bó nge yeé kwèr mé njèh (Ex. 21:32; Zach. 11:12).

20 Yeé baá liyili Yeésò bó bò mbòn seèn yulà cùòb fà doò nde kaŋ yáb ndò.

21 Bó yeé baá yáb yieé, Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, nùà cén déi lètenè bìi nde né mè go sòm.»

22 Bó yeé ŋweé aá môn, kuún curú gi bó toò doón, nùà kàn duóòm mé Yeésò bieé njií, ye bú a: «Ŋgweéh mè sam wa, Fehtoò mò?» Mò déi bie sòm aá, déi bie keéh cu ménâ ndò.

23 Yeésò ye bó a: «Né ka lè ngàb cén mé béh bí né teèn yieé bilí hèn, nùà cén déi teèn mè go sòm nde né kóó.

24 Dé kuú, *Huaán Nùàr nde né kuú, nde né faá bó lé naá gi felè seèn nyagá kwaá nò. Njèh cén, nuaá mé yíi keéh be teèn, jògò kwaá bú cie, nde né mé gèr mbiín kuú. Sâ, beè nùà sâ, huóm kela né mé bó sé bú ñàr ná ŋgwèh.»

25 Júdàs nuaá mé lé go soóm naâ bú sâ yeé nde ŋweé njií ménâ, à bie njií mé Yeésò ndò, ye bú a: «Ŋgweéh mè sam wa, Njí fèh-njèh?» Yeésò ye bú a: «Wò dé sâ tueé né kóó.»

Yáb Càŋ

(Mârk 14:22-26; Lûk 22:15-20; 2 Kòrènt 11:23-25)

26 Bó yeé baá yáb yieé, Yeésò weh breêd, à dua Càŋ teèn, à kolé haá mé bò mbòn seèn, ye bó a: «Bí wèh, bí yíyieè, hèn né ngàŋ yoòr mò.»

27 À jògò weh ngàb mbè ndò. À yeé vra gi aá Càŋ teèn, à haá njií bó, ye bó a: «Bí wèh, bí ñué làrè doón.

28 Hèn né húóm mò, húóm ngòŋ mé Càŋ kò kuú né, ye te nyí kulu sòm bò nùàr ngún veèn mé njèh yoòr.

29 Mè tueé bí: mè ndeé mbè déi mân ñué ŋgwé ndé cú, kò ndeé baá dé feê ké Mbàm Tele mò, béh bí ñueé kwaré cu ye.»

30 Jomo sâ bó de bené ndò, bó foón gò, bó ñaá nde ké te tòr Olivieè.

Ngòr Yeésò felè Pièr

(Mârk 14:27-31; Lûk 22:31-34; Jâŋ 13:36-38)

31 Wa ké teèn, Yeésò tueé njií mé bò mbòn seèn, ye bó a: «Lan cieé ñagá ndé ŋgwéh, sâ bí durá si lo gi aá mè kèn. Te mvù Càŋe né ménâ nyagá den. Càŋ ye, nyí nde né nùà mbieè wulá sòm. Bòn bò mbieè seèn nde né lòu durá ñellé le.

32 Mò mè komo yuo cu aá lè cio, mè nde né ké Galilé ndeé; bí nde mè kwa nde né ké sâ.»

33 À yeé tueé gi aá mân, Pièr deèn ndò, ye bú a: «Sâ mò bò déi né mene wò durá si loó, ndóg mè dé mò wò dùlà si ló ndé ŋgwéh.»

34 Yeésò ye bú a: «Mè né tueé ye wò a, lan mé kwaá sé nde tuagá, sâ wò yaáŋ aá njó baá mbei tagár ye nyí mè kó ŋgwéh.»

35 Piêr den cuù ndo, ye bú a: «Sâ mè sam; bélò nde mene fà doón kuú giú, mè túé nyí ndé ngwéh ye mè wò kó ngwéh.» Bò mbòn ðéi tueé gi ménâ ndo.

Yeésò ké Gecemanè
(Mârk 14:32-42; Lúk 22:39-46)

36 Yeésò bó bò mbòn seèn wa beré ðéi ndo, bó yilá né bèh sâ Gecemanè. Wa ké teèn, ye bó a: «Bí ðèn ngógò hên, mè nde aá kíê Càn dua weh.»

37 À weh lom Piêr mé bò ñunâ Jebedê fà doò, bó bó nde, sâ feh baá bú ter ñellé, à baá lom mé kú dé gécên.

38 Yeé baá môn, ye bó a: «Kú nde aá mè wulá. Bí ðèn lè hên, bí té lóm cèr, béh bí ðen ñaga nde né làn kóó.»

39 À kwaá lo bó doó sâ ndo, à kela nde ser ké toò bèh ndón-ndòn mân. Wa ké teèn, à ðie mbab nde doó, à né Càn dua, ye bú a: «Tele mò, mo nde né yieé, ngòrò sòm yeé mè ngàb gèr hên kwarè teèn. Mè né mene ménâ gwaán, bó sér faá wò né gwaán no.»

40 À yeé dua sòm aá, à cu cuù ká yoòr bò mbòn, à waà, sâ bó baá gi lóm, ye Piêr a: «Hên né mene be lóm cén, béh bí kóó gó sòm cú wa?»

41 Bí nyimè ðèn làn, bí né Càn dua, te *Sátàn bí mé veèn táb sié cú. Lòu sam, temé nùàr gwaán gi né ñhèh bagaà boò dág; ñhèh cén, yo né yuaásé.»

42 Jomo sâ à kwaá lo bó, à nde cu Càn dua, ye bú a:

«Tele mò, mo ngàb gèr hên kwarè mò yuò ndé ngwéh, te mè bú ñué cú, sâ kwá den faá wò né gwaán no.»

43 À cu cuù ká yoòr bò mbòn, à waà, sâ bó baá gi cu lóm, dé goó keè sam cuú.

44 Yeésò kwaá lo bó, à nde cu ké bèh ndón-ndòn cén sâ, à dua Càn dé mbei tagâr, à dua ferré cu ka ñhèh cén sâ.

45 À yeé cu cuù aá, ye bò mbòn a: «Wa hên bí née lóm ye wa? Bí cèr ká ceèr. Hên baá cu. Kèné *Huaán Nùàr nde aá beè bò vevené bò yilá.

46 Bí wuò ter, béh nde kwa bó! Kè hên baá gi nuaá mé go sòm né mè sâ!»

Bèh Yeésò sieé
(Mârk 14:43-50; Lúk 22:47-53; Jân 18:3-12)

47 Yeésò née sònò mân tueé den, à yeé ke, Júdàs mbòn cén ðéi lètené bò yulá cùòb fà bò doò, kar waà ndo. À né mé nùàr kókoó mbaá jomo, bó né bele mé bòu beè-beè, bó né cu mé cùgò beè ndo. Bò *ngàñ sèmè dé kokoô mé bò kokoô bò dé loò tema ñjii né bó kóó.

48 Sâ Júdàs mé nde né Yeésò go sòm doò naá giú bó ñjii mé à sé nde né boó tueé kwaá, te bó ñene kó Yeésò mé ñéh. Sâ à la ye bó a: «Mo bí ñene mè baá nuaré ðéi kumó vra den, sâ né bú ma. Bí kèr ndè, te bí sie bú.»

49 Yeé baá môn, Júdàs ngoró nde yí kwarè Yeésò, ye bú a: «Mè né bieé, Nji

fèh-njèh!» À vra kumó sie bú ndo.

⁵⁰ Yeésò ye bú a: «Mbeí mò, bó ká nág faá wò ndeè naâ boó sâ no!» Jomo sâ, bò nuàr kem sue Yeésò yoòr, bó sie bú.

⁵¹ Nùà cén déi lètenè bò mbòṅ Yeésò sua soóm bòu seèn ndo, mvur tena si njií nuaré déi tie doó; lé naâ tie nùà seé ngàṅ sèmè dé koô.

⁵² Yeésò yeé ṅene aá ménâ, ye bú a: «Yí njí cú bòu yeé te kóre. Lòu sam, bòu wula cu nde né bò sùà-bòu bò koó.

⁵³ Wò kó ṅgwéh ye mè sé la naâ Tele mò gàm bieé njií wa? À sé la mè bòn bò cili seèn yulà cùòb fà há yógó kék ná ṅgwèh wa?

⁵⁴ Á, mo sé la baá cu ménâ, sâ nde né faá bó lé nyagá kwaá naâ lè mvù Càṅe no, yuo wa? Né gi cie nyagá den, ye ko boó mân.»

⁵⁵ Yeésò yeé tueé gi aá ménâ, à ye bò nuàr a: «Den né faá bí mé bò bòu mé cùgò beè-beè hèn kem nde gií te bí sie nùà yíb no. Ngweéh cieé doón mè lé njèh feh den beéh ké *gwà Càṅ koô wa? Bí lé mè ké teèn siè ná ṅgwèh dé kei wa?

⁵⁶ Mé njéh mene, hèn boó gi né te yuo faá bò *sòn-Càṅ bò lé naâ gií nyagá kwaá no.» Jomo sâ bò mbòṅ durá si lo gi bú ndo.

*Yeésò ké te *mbàgà juú (Màrk 14:53-65; Lùk 22:54-55, 63-71; Jân 18:13-14,*

19-24)

⁵⁷ Bòò mé la sieé naâ Yeésò doò weh njií bú ké toò Kayíf ngàṅ sèmè dé koô, sâ bò *nji-sòu mé bò kokoô bò dé loó baá gi ké teèn bilí den.

⁵⁸ Pièr né Yeésò jomo ké bèh ndón-ndón naáb bele. Wa ké lo Kayíf, à yila nde yí cie lètenè caâ, à den nde kwarè bò gô, à né njií mé nde né kelá ke den.

⁵⁹ Sâ bò ngàṅ sèmè dé kokoô mé bò kokoô bò doón né lom ngòr fòón, ye né mene nyeén, bó nde né Yeésò yoòr coré kwaá, te bó wula bú teèn.

⁶⁰ Nyeén hèllè duoóm baá-re bú yoòr bomó sueè ndo; mé njéh mene, ka yíé ṅgwéh. Nde nde, nuaré déi bò mbeí komó wuo ter toò bò nuàr,

⁶¹ ye bó a: «Nùà hèn lé naâ tueé ye: nyí né mé terreb gwà Càṅ koô tulú soóm, te nyí me kwaá cu bú ter te cieé tagáre.»

⁶² Ngàṅ sèmè dé koô komo wuo ter ndo, ye Yeésò a: «Bò nùà hèn né wò yoòr tueé njií mân, wò sòn kòmò bèh wa? Bó ye naàn á?»

⁶³ Mé njéh mene, Yeésò bú sòn kòmò ṅgwéh. Yeé baá ménâ, ngàṅ sèmè dé koô doò ye bú a: «Mé yilí Càṅ làn, wò nde né toò beèh jege ye, *Nùà Còṅ Njuna Càṅ né wò wa?»

⁶⁴ Yeésò ye bú a: «Wò bú tueé aá kèn. Mè tueé bí: kènè bí nde aá *Huaán Nuàr ṅené njií, à nde né ké te be

gaâ Càn terrèb den den, à cu cuù nde né loù sâ njolò bìi te mvulu bègè ndo.»

⁶⁵ Te ngàṅ sèmè dé koô yeé nde ṅgweé njií mân, à sie ṅa cògò seèn nùà njèh yoòr, à né sònò tueé ye: «Nùà hèn né mé Càn ṅgeré. Sâ béh sònò bò nùàr bie sòó cu nde né kei wa? ṅgweéh béh né gi mé tie mân ṅgweé wa?

⁶⁶ Wa bí ye naàn?» Bó ye bú a: «À beè yila baá, kò bó wula bú wulà.»

⁶⁷ Bó yila bú dèh njolò kulú su njií, bó né bú teèn tulú yií. Bò déi né bú dé bolè bolé,

⁶⁸ bó ye bú a: «Ḷéné kó cú-re ṅenè, Nùà Còṅ, jògò túé ke béh nuaá mé né wò lobo hèn ye.»

Pièr yila njó yaân

(Màrk 14:66-72; Lùk 22:56-62; Jân 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Sâ Pièr née ka cu sâ ké lètenè caâ *ṅgàṅ sèmè dé koô den den ye. Ma seê déi njeba nde yí kwarè seèn, ye bú a: «Ḷgweéh bì Yeésò nùà Galilé hèn né yeé kóó wa?»

⁷⁰ Pièr cam toò bò nùàr doó sâ, ye ma doó a: «Wò jue né-re kei wa, mè dé sâ ṅgwé kó ṅwéh.»

⁷¹ Jomo sâ, à yuo doó sâ, à nde njebá den yí tütúlù. Nùà seê dé vèh déi ṅene njií cu bú, tueé njií mé bò nùàr, ye bú a: «Nùà hèn bò Yeésò nùà Najarèt né yeé kóó.»

⁷² Pièr cam cu, à jege ye bú a: «Kà, mè nùà hèn kó ṅwéh.»

⁷³ Den ser cu jomo sâ, bòó mé naâ teèn njebá, ṅgoró nde kwarè seèn, ye bú a: «Mé gècèn mene, wò né nùà cén déi lètenè bòn; leba yeé tueé ṅagá né ménâ kóó.»

⁷⁴ Pièr cam cu déi, ye bó a: «Mè sam, mò mè tueé né nyeén, Càn a dúágá mè a kà, mè nùà hèn kó ṅwéh lág!» À yeé tueé som aá, kwaá tuaga ndo.

⁷⁵ À munó ko cu baá-re dé mé Yeésò la ye bú a: «Mé kwaá cèn sé nde tuagá wa, sâ wò yaân aá njó baá mbei tagár, ye nyí mè kó ṅwéh ma.» À yeé munó ko aá ménâ, à jeré yuo doó sâ, à nde yúé njeger.

27

Kàgà-ndòn dé bò kokoô
bò
(Màrk 15:1; Lùk 23:1-2; Jân 18:28-32)

¹ Cieé yeé ṅaga baá, bò *ṅgàṅ sèmè dé kokoô, mé bò kokoô bò dé loó kaga lom aá kàgà-ndòn ye bó nde né Yeésò wulá.

² Bó kaga bú ndo, bó weh nde mé bú ké toò ṅgómna *Pilátò.

Cio Júdàs

(Seé b. 1:18-19)

³ Júdàs sàrnyé hèllè yeé ke bó nde aá Yeésò wulá, càn tené bú lè, à weh cu cuù mé kàgàlòn kám yulà tagár hèllè, à haá njií cu mé bò ṅgàṅ sèmè dé kokoô, bó bò kokoô bò dé loó,

⁴ ye bó a: «Mè beè Càṅ kuú aá kèn; mè jɔgɔ yií aá nùà mé sòn fuú lè cio.» Bó ye bú a: «Dé sâ ju beèh sam, wò kɔ né mé njéh kɔó.»

⁵ Júdàs su njií kàgàlòn hèllè doó ké gwà Càṅ koô, à yuo kela; à nde ter segé kuú ndo.

⁶ Bò ngàṅ sèmè dé kokoô domó sòm kàgàlòn hèllè, bó ye: «*Sóú beèh né yeé yiín, ye bó té gèh kàgàlòn bú hèn te fer gwà Càṅe kwá, né sòn húôm.»

⁷ Jomo sâ, bó colo sòn, bó nde nge weh ñueèh nùà mé-sòò déi mé njéh, te bó furú beh bò kin teèn.

⁸ Wa hèn, bó ñueèh sâ “ñueèh húôm” yilá den né dé cí.

⁹ Sâ dɔ́ɔṅ, bóó gi né te yuo faá Jeremí *sòn-Càṅ lé naâ tueé nɔ, ye: «Bó weh baá kàgàlòn kám yulá tagár kèn, né keh mé bò huaán *Iserálà lé tena kwaá naâ felè seèn,

¹⁰ bó nge weh baá ñueèh nùà mé-sòò, faá Nùà Dueè lé tueé naâ nyí nɔ.»

*Yeésò ké toò *Pilátò*

(Mârk 15:2-5; Lúk 23:3-5; Jân 18:33-38)

¹¹ Yeésò yeé wa ké toò ngómna, ngómna bie ye bú a: «Mgbè bò *Júf né wò wa?» Yeésò ye bú a: «Wò dé sâ tueé né kɔó.»

¹² Bò ngàṅ sèmè dé kokoô mé bò kokoô bò dé loô yeé baá mé bú sií njií den, à sòn kòmò cú.

¹³ Te Pilátò nde cu ye mé bú tueé njií, ye bú a: «Bó né

mé wò sií njií den, wò sòn kòmò ngwéh wa?»

¹⁴ Mé njéh mene, Yeésò bú sòn kòmò cú gùm dɔ́ɔṅ. Dé sâ hiím yɔgɔ cu ngómna mbaá.

Bèh ju felè Yeésò tená

(Mârk 15:6-15; Lúk 23:13-25; Jân 18:39-19:16)

¹⁵ Sâ te cu *Páskà dɔ́ɔṅ, ngómna né yeé nùà gwà cibì cén yi njií. Né yeé nuaá mé bò loó bò gwaán né kɔó, ye yi bú yií.

¹⁶ Yeé baá ménâ, nùà wúlá-feèh déi lé naâ cu sâ gwà cibì ndo, yilí seèn lé naâ Yeésò Barabás.

¹⁷ Pilátò bie njií baá-re mé cili nùar, ye bó a: «Bí gwaán né ye mè yi ní bí neí wa? Yeésò Barabás wa, Yeésò mé bó yilá né *Nùà Còṅ wa?»

¹⁸ Lòù sam, à lé naá gi kɔó, ye bó bunó né Yeésò lòù, wa bó bú ká beè nyí sie haá njií né dé cí.

¹⁹ Pilátò yeé baá te ju sâ tétég ménâ, veèh seèn tema keéh njií ye bú a: «Té nùà hèn njeré déi mbaá bó, à bèh njèh kó ngwéh. Lan cibítènè mè ñene kuú yili mé gèr felè seèn mé vuú.»

²⁰ Sâ bò ngàṅ sèmè dé kokoô, mé bò kokoô bò dé loô né lom bò nùar soób, ye bó a: «Bí júée Pilátò a: yi kéh bí Barabás, à wula seér Yeésò ma.»

²¹ Jomo sâ ngómna bie njií mé bó, ye bó a: «Lètenè bò fà bò hèn, bí gwaán né ye: yi

njí bí dé heè wa?» Bó ye bú a: «Yì kéh béh Barabâs!»

²² À den cuù ye bó a: «Á, dé Yeésò mé bó yilá né *Nùà Còḡ hên nɔ, mè bɔ́ɔ nde né mé bú kei wa?» Bó dɔ́ɔḡ ye bú a: «Bó fágá njí bú te toú.»

²³ Pilátò ye bó a: «À veên bɔ́ɔ naâ kei wa?» Mé njéh mene, bó kɔ lom né ké ter logó njií, ye bú a: «Bó fágá njí lóm bú te toú dé fagá.»

²⁴ Pilátò yeé ḡene bèmè baá ḡaá, wa nyí njeré déi bó kòmò ndé cú, ye bó kwè há nyí nòmò. Bó kwe haá njií bú, à yaga sɔm be seèn teèn toò bò nùàr doó sâ, ye bó a: «Njó mò, mè te cio nùà hên yilá ḡgwéh; né ju bií.»

²⁵ Cìlì nùàr gwaán laré doó dɔ́ɔḡ, ye bú a: «Nyea, kwá cio seèn sâ bie seèn béh ménâ; bú a, bié bílí mé bò ḡuna beèh mene, béh né gwaán!»

²⁶ Yeé baá mân, Pilátò yi njíí bó Barabâs hèllè ndɔ. Dé Yeésò, ye bó tégé bú núr, bó ndé fágá njí-re bú ké te toú sâ.

Bèh Yeésò selé
(Mârk 15:16-20; Jân 19:2-

3)

²⁷ Bò sójì ḡgómna weh nde mé Yeésò ké lè bɔ́ɔḡ ḡgómna, bó yilá bílí gi bò mbaáɔn ndɔ.

²⁸ Bó huaré sɔm gi bú còḡò yoòr, bó su seér bú còḡò déi bèlèsé mân.

²⁹ Bó nde fɔ́ɔn wellê bò ḡuàgà, bó beéh faá tàḡ nɔ, bó sulí kwaá bú felè, bó ye

né tàḡ mgbè ma. Bó kwa haá bú gor beè, à weh sie mé be gaâ. Bó né doó toò seèn cemmé ndeé, bó né bú gbêḡ haá, bó ye bú a: «Siè ḡgób, Mgbè bò Jûf!»

³⁰ Bó né bú dèh yoòr kulú njií, bó né bú mé gor hèllè felè lurú.

³¹ Bó yeé selé wulu aá bú, bó huar sɔm cu bú còḡò hèllè yoòr, bó su cu bú còḡò dé seèn. Jomo sâ bó weh nde baá-re mé bú ké bèh sâ, te bó faga wula bú.

Bèh Yeésò fagá
(Mârk 15:21-32; Lûk 23:26-43; Jân 19:17-27)

³² Bó yeé baá yuo kelá, bó bò nùà Sirèn déi kwaré, yilí seèn né Simòḡ; bó sie ba haá bú toú mé bó nde né Yeésò teèn fagá doó, à jɔḡɔ sie.

³³ Bó wa beré déi, bó yilá né bèh sâ Gólgótà, sâ tueé né ye: Gebá feèh.

³⁴ Wa ké teèn, bó haá Yeésò mbè mé ndièm né teèn jelá hualé den. À yeé naga ke aá, à beróḡ.

³⁵ Jomo sâ bó faga njií bú te toú, bó vu geé weh gi bò còḡò seèn mé bèi.

³⁶ Bó yeé faga gi aá bú, bó den le teèn, bó né mɔ́óm den.

³⁷ Bó nyagá fagá kwaá njeré déi ké ter felè seèn, te se kwòm cioò seèn doó, ye: «Nùà hên né Yeésò, Mgbè bò Jûf.»

³⁸ Bó lé naâ Yeésò bò yíb bò wúlá-feèh déi fà kwaré fagá kwaá ndɔ; dé kàn mé

toú seèn, déi te be gaâ, déi te be ηgoù, Yeésò lètenè.

³⁹ Nuaá mé kela doó sâ doón, né feh jilí, né bú teèn selé yíí.

⁴⁰ Nùà kàn ye bú a: «Ŋgweéh wò lé ye nyí nde né gwà Càṅ koô tulú sòm, nyí bú ter me kwaá cu te cieé tagáre wa? Yilí sòm-re feh yeé yilí. Mò wò né ka Njuna Càṅ sâ bòn, jògò súága ke yí te toú sâ ye.»

⁴¹ Bò ηgàṅ sèmè dé kokoô bó bò *njí-sòù mé bò kokoô bò dé loó né bú gbêg ménâ haá taré ndo, ye:

⁴² «À kò cegé né bò nùàr yilí soòm, à feh dé seèn nùà njèh yilí sòm kó ηgwéh. Ŋgweéh né Mgbè bò *Iserála bò wa? Sâ bú a, súága-re yí te toú sâ mà, te béh kwaá njií temé yoòr seèn.

⁴³ Ŋgweéh à temé seèn doón kwaá lo gi né beè Càṅ mà, wa nyí né Njuna Càṅ ndo. Sâ béh jògò ke-re bèh mé Càṅ nde né bú yilí sòm sâ.»

⁴⁴ Bò yíb bò mé bó lé faga kwaá naâ kwarè seèn doô né taré bú ménâ selé keéh ndo.

Cio Yeésò
(*Mârk 15:33-41; Lúk 23:44-49; Jâṅ 19:28-30*)

⁴⁵ Lou yeé dilí baá, lou cib cu. Cibí yilí laré cu ká doó doón, yilí soó gùm yòn loù tagâr.

⁴⁶ Yeé baá mé lou lòn tagâr, Yeésò sòm hueh mé terreb, ye: «Elí, Elí, lemá

sàbátanî?» Sâ tueé né ye: «Càṅ mò, Càṅ mò, boó né naàn mé wò si lo né mè wa?»

⁴⁷ Bò nuaré déi lètenè bòò mé né doó sâ yeé ηgweé aá ménâ, bó ye: «À baá *Elí yilá.»

⁴⁸ Cén déi lètenè bòòn nde dula dóm wellé fùlù, à yíí njií te mbè déi tanésé mân, à feéh kwaá te toú, à tíim haá njií mé bú, te à njuar weh.

⁴⁹ Bò déi ye bú a: «Kwá lo môn, béh jògò ke ke, kò ηgweé Elí sâ ndeé né waá, à yilí sòm bú wa?»

⁵⁰ Yeésò ηga cu mé terreb, jomo sâ à kuú ndo.

⁵¹ Cu sâ cògò *gwà Càṅ koô keér geé lèbôlé, yuoô ké ter, nde ba ké doó. Cògò sâ né kòn. Né yeé mò ké gwà Càṅ cíí leér. Tàbè né jilí, bò kweéh né kerré,

⁵² bò sà né komó logó bele; bò dùlà-Càṅ bò mé lé naá gií kuú, komó yuo gi cuù dòù.

⁵³ Yeésò yeé komo yuo aá lè cio, bò dùlà-Càṅ bò mé lé komó yuo gií naâ dòù sâ, yila nde gi ké lètenè loó joloò; bò nùàr kókoó mbaá lé naá gií bó mé njolo ηené.

⁵⁴ Kwaá-taáb bò Rôm bò mé bò sójì mé lé mom deèn naâ Yeésò doô, lé naâ bèh mé tàbè lé jilí naâ sâ ηené, bó lé naá gií bò njií mé lé boó belé naâ doón ηené ndo. Bó yeé ηene aá ménâ, veéh boó lom bó njèh, bó ye: «Mé gècèn mene nùà hèn né ηuna Càṅ bòn!»

⁵⁵ Ké teèn sâ bò véh lé naâ teèn kókoó mbaá, bó né ké bèh ndòŋ-ndòŋ njobá ke den. Bò sâ bò lé yuoó naâ ké Galilé, bó né jomo Yeésò bele ndeé, te bó gam beh bú.

⁵⁶ Lé naâ bò Marí Magdalá, bô Marí meì Ják bô Josêf, mé meì bò ŋunà Jebedê, mé bò déi ndò.

Bèh Yeésò furú

(*Mârk 15:42-47; Lúk 23:50-56; Jâŋ 19:38-42*)

⁵⁷ Lou yeé yuom aá, nùà lieê déi waà, à né nùà Arimatê, yilí seèn né Josêf, à lé baá giì mbòŋ Yeésò mé feh seèn ndò.

⁵⁸ À nde ké yoòr *Pilátò, à dua bú komó Yeésò. Pilátò ye bó há bú haà ma.

⁵⁹ Josêf nde jògò weh komó Yeésò doò, à vuob nyegé bú mé cògò nyógòr feésé mân,

⁶⁰ à jògò yiì njií bú gè dòu lè sà feésé mân ndò. À lé sà sâ kweè naâ kweéh, ye te bó ndeè furú nyí teèn ma. Jomo sâ à teré ferá kwaá taá koósé mân sònòbò ndò, à yuo.

⁶¹ Sâ Marí Magdalá bô Marí déi né doó, doóŋ lé naá giì njolò bòn.

Sà móm deèn

⁶² Cieé sòu yeé ŋaga baá, bò *ŋgàn sèmè dé kokoó mé bò *Farisièn nde bilí kwa Pilátò,

⁶³ bó ye bú a: «Dé koò, béh munó ko cu aá kèn, cu mé nùà nyeèn doò lé naâ mé njolo, à lé ye: te cieé tagáre

nyí nde né dòu komo yuo cuú!

⁶⁴ Mò né mân, sâ témá njí bò nùàr ké teèn, bó nde sà hèllè móm, kò baá cieé tagár sâ, sâ ye. Mò sam bò mbòŋ seèn sé nab waà né, bó ŋuob weh komó seèn, te bó ye bò nùàr a, à naâ lè cio komo yuo. Sâ nyeén dé jomò hèn nde né dé toò taré yògò.»

⁶⁵ Pilátò ye bó a: «Bò sóji né teèn. Bí ndé sà hèllè faá né tueé nò móm.»

⁶⁶ Bó yuo ndò, bó nde baá-re ké teèn ménâ ke nyegé, bó duagá lieré nyegé gi sòn sà mé taá, ye te njeré déi bó cú, bó kwaá lò beè bò sóji, te bó goó den teèn.

28

Lè cio komo yuoò

(*Mârk 16:1-10; Lúk 24:1-12; Jâŋ 20:1-10*)

¹ Jomo *cieé sòu sâ, lòu sóndè toò cieê, Marí Magdalá bô Marí déi komo nde bèh sà ke wellè.

² Wa ké teèn, bó ke, tàbè baá mé terreè mene jilí, cili Càŋ Nùà dueè déi suagà ké te vulúu, teré kwaá njií taá sònò sà doò yí jomo, den nde felèbò.

³ À né teèn wulá njerré den faá mbàn nò, bò cògò seèn né lom yoòr ménâ wulá njerré den ndò.

⁴ Càŋ tené bò sóji doò lè. Vééh keré su njií bó doó, faá bó kuú gi aá nò.

⁵ Cili Càŋ tueé njií mé bò véh doò ndò, ye bó a: «Bí té

vèh, mè né gi kɔ́ ye bí ndeé naâ yoòr Yeésò mé bó lé naâ fagá wulá doô.

⁶ À doó hên sam cuú, à komo yuo aá lè cio faá à lé naâ tueé nɔ. Bí ndê, kè kú biì, bèh mé à naâ teèn cer hên nɔ.

⁷ Bí ndé lòm wúwágá, bí júée bò mbòŋ seèn a: à komo yuo aá lè cio, à nde né toò kelá, à nde ké Galilê; wa bí ndé ké teèn, bí nde ñene nde né bú ké doó sâ ma. Mè ndeé naâ bí cí tueé weh.»

⁸ Bó yeé nde ñgweé gi ménâ, bó feré yuo ké te sà mé vɔ́gɔ-temé mene, mé veéh mene ndɔ, bó dula nde baá-re bò mbòŋ seèn ménâ tueé.

⁹ Bó yeé baá ceér dueè, Yeésò kar yuo kelà ndɔ, ye bó a: «Mè bie aá bí.» Te bò véh doô yeé nde ñene ñgweé cu bú mân, bó ñar nde yoòr seèn, bó sue cemmé nde doó, bó kumó sie bú gule ndɔ.

¹⁰ Yeésò ye bó a: «Bí té njeré déi vèh. Bí ndé júée bò nuàr mò a: bó ndé ké Galilê, bó nde ñene nde né mè ké sâ ma.»

¹¹ Bò véh doô fɔ́ɔn gò ndɔ. Cu sâ bò sóji déi lètenè bòó mé mɔm deén naâ sà doô, ñellé cu cu ké lɔ, te bó nde bò *ngàŋ sèmè dé kokoô njií mé la kelà naâ tueé weh.

¹² Bò ngàŋ sèmè dé kokoô yeé ñgweé aá ménâ, bó yilá bilí bò kokoô bò, bó bó colo sòn, bó weh kàgàlòŋ kókoó mbaá, bó haá mé bò sóji doô,

¹³ bó ye bó a: «Bí júé lòm ye bò nuàr a: bò mbòŋ seèn la waà naâ cibíteèn, sâ bí baá gi lóm, bó ñuɔb weh komó seèn ma.

¹⁴ Mɔ ñgómna ñgweé mene, béh nde né bú nagá yɔ́gɔ, te bí gèr ñéné cú.»

¹⁵ Yeé baá môn, bò sóji doó weh kàgàlòŋ hèllè ndɔ, bó yuo die teèn, bó né faá bò kokoô bò tueé naâ bó nɔ, tueé gɔ. Nyeén hèllè nde tum die yila lètenè bò *Júf doóŋ. Wa mene hên, née yaám ndeé den ye.

Yeésò ñené yuo kelà toò bò mbòŋ

(Mârk 16:14-18; Lûk 24:36-49; Jâŋ 20:19-23; Séé b. 1:6-8)

¹⁶ Bò mbòŋ dé yulà cùòb cén doô wa ké Galilê, bó ñaá nde ké te tòr mé Yeésò lé tueé naâ bó sâ.

¹⁷ Bó yeé nde ñene njií bú mân, bó sue cemmé nde gi doó toò seèn. Mé ñjéh mene, bò déi né dé boòn lòu saán seér.

¹⁸ Yeésò ñgoró nde kwarè boòn ndɔ, ye bó a: «Terreb ké ter mé ká doó doóŋ lé baá giì beè mò jege den.

¹⁹ Sâ bí wùò ter, bí yila nde lètenè bò nuàr wón doóŋ, bí né bó bò mbòŋ mò sie kwaá bele: bí né bó nòmò Càŋ mé yilí Teleè, mé yilí Huaân mé yilí Cúcuí Ñagâ ber bele ndɔ.

²⁰ Ngòr mò mé bí naá giì sònò mò ñgweé doóŋ, bí fèh lòm bó nág, te bó jolo ménâ. Bí kóɔ ye, cieé doóŋ béh bí

né kóó, tóg nde wa loù mé
wój gi nde né teèn.»

Njàgà Bagaà Mârk

*Ngòr Càṅ sònò Jâṅ Bâptîs
(Matîô 3:1-12; Lûk 3:1-18;
Jâṅ 1:19-28)*

¹ Njàgà Bagaà felè Yeésò
*Kristò Njunà Càṅ duóm né
hên.

² Né te mvù Esáyà *sòn-
Càṅ nyagá den ye:

«Kè nji, mè toò yeè tema
keéh né nùà tebê
te à toó nyegé wò ceér.

³ Né hueh nuaré déi; ké ya
dueè ṅgulí den né cí,
né tueé ye: Bí tó nyégé ceér
Nùà Dueè toó,
bí tó dilí nyégé bagasé.»

⁴ Yeé baá mân Jâṅ Bâptîs
ṅené yuo kelà ké ya dueè
ndo, à né ṅòr Càṅ se, ye bò
nùàr a: «Bí kwéh sér temé
biì, bí ndê, bí weh nòmò
Càṅ, te Càṅ kulu sòm bí veên
yoòr.»

⁵ Bò Jerusalem bò mé bò
nùàr te tàbè Judê doón kem
nde giì yoòr seèn, bó né veên
bòòn cie tueé sòm, Jâṅ né bó
dùà Jurdên kou den.

⁶ Cògò seèn lé naâ mé yúli
ṅgelobà, à ké teneè cam
tena né mé kándá paàr mân;
yáb seèn lé naâ kètàr mé
nyuí.

⁷ À né ké ter tueé njiì, ye bò
nùàr a: «Nuaré déi baá jomo
mò ndeê, taré kela né bú mé
mè. Né mene yuí débágâ
seèn, mè wúlú ṅgwéh nuaá

mé nde né toò seèn cemmé,
te à se yuí débágâ seèn.

⁸ Dé mò, mè bí kou lom né
mé nòmò; dé seèn à bí kou
nde né mé Cúcuí Njàgâ.»

*Nòmò Càṅ kou dé Yeésò
(Matîô 3:13-17; Lûk 3:21-
22)*

⁹ Lou sâ Yeésò yuoô ké
Najarêt te tàbè Galilê, à waa
ké dùà Jurdên, Jâṅ kou bú
nòmò Càṅ ndo.

¹⁰ À yeé baá yí dùà yuo
kelâ, à ṅene njiì vulú gulu
logó aá ké ter, Cúcuí Njàgâ
né ké felè seèn faá vògòb no
suagâ.

¹¹ Hueh déi né ké jomo
te vulúu ṅgulí, ye: «Wò né
huaán yíé-temé mò; temé
mò né lè mé wò nòr.»

*Bèh Yeésò mé veên taâb
(Matîô 4:1-11; Lûk 4:1-13)*

¹² Tètèi sam, Cúcuí Njàgâ
lu njiì bú ké ya dueè ndo,

¹³ à bó ké teèn cieé yulà
nèà, à né ké lètenè bò nyam
cer den; *Sátàn né bú mé
veên ké sâ taáb soó; bò cili
Càṅ né bú yo taré gam.

*Yeésò mé bò siè-ṅò bò déi
nèà*

*(Matîô 4:12-22; Lûk 4:14-
15; 5:1-11)*

¹⁴ Bó yeé yí njiì aá Jâṅ
gwà cibì, Yeésò foón gò ndo,
à nde ké Galilê, à né Njàgâ
Bagaà mé yuoó naâ beè Càṅ
se yon,

¹⁵ ye bò nùàr a: «Cu waa
baá kèn. Càṅ baá mbàm
seèn ká kwarè biì si njiì. Bí
yúé fón feh biì yueè, bí kwéh

sér temé, bí kwaá njií temé te Njàgà Bagaà.»

¹⁶ Yeésò yeé baá ké sòn tub Galilé gò ndeé, à ñene njií Simôn bô òm seèn André né ndoór * dùà vuú den. Né bô siè-ngò bô.

¹⁷ À ye bó a: «Bí bèlè mè; mè bí kènê sie kwaá nde aá bô kòrò nùà.»

¹⁸ Bó vu njií ndoór doó lè sòn Yeésò, bó yuo bele bú ndo.

¹⁹ À gò ser cu, à ñene njií Jâk bô òm seèn Jân bô ñuna Jebedê, bó né yí te kòm bòn ndoór bô nyegé den.

²⁰ À yilá njií cu bó. Bó komo wuo ter kwar, bó kwaá lo tele bòn Jebedê te kome mé bô seé bô mene, bó yuo bele bú.

Nuaré déi mé càñ yoòr
(Lùk 4:31-37)

²¹ Yeésò bó bô mbòn seèn wa lè loó Kapernahûm ndo. Yeé baá lòu sòu, à yila nde lè *gwà sòu, à né bô nùà ñhèh feh den.

²² À yeé baá feh, hiím seér bô nùà dé hiím. Lòu sam, à lé bó feh loóm naá faá nùà ñhèh nò, à lé bó faá bô *nji-sòu nò fèh ná ñgwèh.

²³ Sâ lè gwà sòu sâ, nuaré déi lé naá teèn, à né mé càñ yoòr.

²⁴ À lo gò njií ké ter, ye: «Òè, Yeésò nùà Najarêt, wò ndeé né béh wulá sòm wa? Béh bí né lè keé-re? Mè né gi ndègè yeé kóó, wò dé yeé né jolosé, Càñ wò temà naá kóó.»

²⁵ Yeésò pam bú ndo, ye bú a: «Húné sòn yeé, yùò kélâ lè nùà hèn wágácén.»

²⁶ Tándulu jege si njií nùà hèllè doó, yuo kelà, né kén sòm.

²⁷ Geí laré bô nùà gwà doón. Bó né lètenè bòn biehé kuú ye: «Hèn né kei mân? Né lom ñhè dé feé mé terreb mene. Kè kú, né mene bô càñ, à né tueé, bó né gi sòn seèn ñgwéé.»

²⁸ Tètèi sam, ñgóg Yeésò ñgulí sie aá tàbè Galilé doón beè.

Bò beén bô ñgún taré
sòm
(Matíò 8:14-17; Lùk 4:38-41)

²⁹ Bó yuo kelà lè *gwà sòu, tètèi sam, bó nde ké lo Simôn bô André; bó bô Jâk mé Jân lé naá kóó.

³⁰ Sâ gùnà Simôn né baán, à né doó cer den, à né mé dùlù yoòr. Yeésò yeé yila kweèh, bó tueé keéh bú cí ndo.

³¹ À ñgoró nde kwarè ma doó, à sie bú be, à komo sòm bú ter; dùlù kem yuo ma doó yoòr ndo. Ma doó bô haá bó yáb.

³² Lou yeé yila baá, bô nùà weh waá mé bô beén bô bòn doón, bô déi né mé tándulu yoòr ndo.

³³ Cili nùà lo sâ doón bilí nde gi ká tütùlù gwà.

³⁴ À né nùà ñgún te beén hihiné taré sòm bele; à né cu bô tándulu kókoó mbaá yoòr bô nùà kwógó sòm bele ndo. À yín bó sòn tueé.

* 1:16 1:16 Né ndame mé bó vu né lòu.

1:22 1:22 Mat. 7:28-29

Lòu sam, bó lé naâ bú ñene kɔ́.

Yeésò ké Galilé bèh ñgòr Càn tueé

(Lùk 4:42-44)

³⁵ Yeé baá toò cieê, Yeésò komo yuo kelà gwò, à nde ké bèh ndón-ndòn Càn dua.

³⁶ Simón bó bò mbeí nde bú fɔ́n ndo.

³⁷ Bó nde kwa bú, bó ye bú a: «Bò nùàr dɔ́n né wò fɔ́n.»

³⁸ À tueé seér ye bó a: «Béh nde ser toò, te mè tueé ju Càn te bò lɔ́ déi ndo. Lòu sam, mè ndeè naâ dé cí.»

³⁹ Yeé baá môn, bó bó wɔ́n sie tàbè Galilé dɔ́n beè. À né ñgòr Càn te *gwà sòu se bele, à né bò tándulu yoòr bò nùàr kwɔ́gò sòm bele ndo.

Nùà beén veên déi taré sɔ́m

(Matíò 8:1-4; Lùk 5:12-16)

⁴⁰ Nùà beén veên déi wàà, cemmé nde toò Yeésò ndo, ye bú a: «Kúkùr yeè, mɔ́ wò né gwaán, wò nde né mè taré sòm, mè den cu ñagásé.»

⁴¹ Jere bɔ́ Yeésò ñhè, à kema njií bú be yoòr, ye bú a: «Mè gwaán aá kèn, taré yùò tarè.»

⁴² Beén nùà hèllè nyimé yuo doó sâ ndo, à taré yuo.

⁴³ Yeésò yeé baá bú gò bieé, à luòm bú,

⁴⁴ ye bú a: «Càn a bó wò tueé nuaré déi. Nde lòm ké yoòr *ngàn sèmè, wò feh keéh bú yo yeè, wò haá bú gèh dàgà beén sâ, faá Músi

lo naâ tueé nɔ́, te bò nùàr ñene kɔ́ seér teèn.»

⁴⁵ Nùà hèllè yuo ndo. Ñhè cén, à nde seér cu bò nùàr tueé laré. Yeé baá ménâ, Yeésò lón kwà cú mé à nde né ké lo bèsonè yuo kelá, à nde den seér cu aá ké ya bèh ndón-ndòn. Kàn né yuoò, kán né yuoò, bó né ké yoòr seèn ndeé.

2

Nùà gule kuú déi taré sɔ́m

(Matíò 9:1-8; Lùk 5:17-26)

¹ Yeé cer weh baá, Yeésò cu cu ké Kapernahúm. Bó ñgweé cu ye à baá ké gwò.

² Cili nùàr kem wa cuú ñgún, fan yila gwò; bèh yuú gi, mé cie mene. À né bó ñgòr Càn se den.

³ Bò nuaré déi jɔ́gɔ wàà mé nùà gule kuú déi ndo. Nùà nèà lètenè bɔ́n lé jɔ́gɔ naâ bú kɔ́.

⁴ Bó wàà, sâ nùàr fan tena baá toò, ceér yí toò Yeésò wàà teèn sam cuú. Yeé baá ménâ, bó jɔ́gɔ ñaá mé bú ké felè gwà ndo, bó komo feh gwà, bó sege yí keéh bú teèn mé tèb mene, bó kwaá njií doó toò Yeésò.

⁵ Yeésò yeé ñene, ye temé bɔ́n dɔ́n né lom yoòr nyí ménâ, à ye nùà beén a: «Huaán mò, bò veên yeé gi aá wò mé ñéh kèn.»

⁶ Sâ bò *njí-sòu déi lé naâ doó sâ teèn. Te bó yeé nde ñgweé njií ménâ, bó yila lè bɔ́n ndugò beleé,

⁷ ye: «Nùà hên mân tueé né dé kei? Ngweéh à feh seèn weh né faá Càn mà. Nuaré déi né mé terreb veên nùàr kulú sòm wa? Né lom Càn.»

⁸ Yeésò ñene kɔ múnò bòn ndɔ, ye bó a: «Bí ménâ munó né dé kei wa?»

⁹ Beè bii, taré kela né tueé ye nùà beên a: Bò veên yeé gi aá wò mé njéh kèn, wa né: wùò ter, wèh tèb yeè, gègɔɔ wa?»

¹⁰ Bí kɔɔ ye: *Huaán Nùàr né mé terreb veên ká doó doón kulú sòm.» À den cuù baá-re, ye nùà gule kuù doô a:

¹¹ «Mè ye wò a: wùò ter, wèh tèb yeè, ndé á lo.»

¹² Nùà hèllè komo wuo ter kwar ndɔ, weh tèb seèn, fón gò njòlò bò nùàr doó sâ. Geí laré bò nùàr doó doón, bó né Càn teèn seèn yí, ye: «Béh née kèkènè dé hên ñéné ñgún gwéeh ye!»

Bèh Leví yilá

(*Matíò 9:9-13; Lúk 5:27-32*)

¹³ Yeésò yuo kela ndɔ, à nde cu ké sòn tub Galilê. Cìlì nùàr kem wa cuù ñgún, à né bó ñhèh feh den.

¹⁴ Jomo sâ à nde ser toò. Wa beré déi, à ñene njií Leví ñunà Alfê, à né ké gwò bèh seé seèn den den, à né kàgàlòn lãmpôn weh. Ye bú a: «Yùò bèlè mè!» Leví yuo bele bú ndɔ.

¹⁵ À nde ké lo Leví yáb yieé. Bó bò wèh-kàgàlòn lãmpôn bò mé bò vevenê bò kókoó mbaá lé yieé bilí naâ kɔɔ, mé bò mbòn seèn mene

ndɔ. Lòu sam, bò nùàr lé belé naâ jomo seèn ñgún.

¹⁶ Te bò ñjí-sòu mé né yeé lètenè bò *Farisiên yeé nde ñene njií Yeésò bó bò wèh-kàgàlòn lãmpôn bò mé bò vevenê bò né yáb bècénè yieé bilí ménâ, bó ye bò mbòn seèn a: «Bó bò wèh-kàgàlòn lãmpôn bò mé bò vevenê bò yáb bècénè yieé bilí né dé kei wa?»

¹⁷ Yeésò yeé ñgweé aá ménâ, ye bó a: «Bò beén bò né yeé mé koró nùà lèh kɔɔ, dèn ñgwéh bò tetarê bò. Mè hên nde kuú naâ bò vevenê bò ká yoòr mò yilá njií, dèn ñgwéh bò didilí bò.»

Bèh yáb joloò

(*Matíò 9:14-17; Lúk 5:33-39*)

¹⁸ Cieé déi bò mbòn Jân Bàptis bó bò *Farisiên lé naâ yáb jolo. Bò nùàr ndeè ye Yeésò a: «Bó né naàn mé bò mbòn Jân mé bò mbòn dé bò Farisiên né yáb jolo, bò mbòn dé yeé yáb jòlò ñgwéh wa?»

¹⁹ Yeésò ye bó a: «Lòu mé bó sua yeé véh, mé si né doó samé den, bò mbeí nde né yáb jolo wa? Dé sâ ndóg. Cu mé bó bò si né kɔɔ, bó yáb jòlò ndé ñgwéh.

²⁰ Mé njéh mene, bí kwá cieé déi, mɔ bó ñgaá som aá bó sii fù beè, bó ndeè jolo ye bòn.

²¹ «Nuaré déi beéh cògò feè felè cògò dé cuùm téná làb ñjí bèh. Mɔ sam, dé feè nde né dé cuùm doô komo ñjoré som.

22 «Bó tàgà mé kulu feê lè nguú cuúme sì kwá bèh ndo. Mo sam, tàgà nde né jelá, nguú keér, mbè ber nde doó. Bó vu be te mbè mé nguú mene fà doón. Mo bó baá mbè mé kulu feê si, bó bú si kwaá yeé lè nguú feê.»

Lùà lòu sòu kwalé yieé
(Matíô 12:1-8; Lúk 6:1-5)

23 Lòu sòu déi, bò Yeésò né te ñueèh yolò go kelá, bò mbòñ né mé lùà ceceér kwalé yieé ndeé.

24 Bò *Farisiên deên ndo, ye Yeésò a: «Ñéné ká mé njolo yeé: Bó né naàn mé *sòu beèh né yiín, bò mbòñ yeé né lùà lòu sòu kwalé yieé wa?»

25-26 Yeésò ye bó a: «Njii mé *Davíd nùà njèh lé naâ bɔɔ doô, bí nées jáñé kè ñgwéeh ye wa? Lé naâ te nàm Abiata *ngàn sèmè dé koô. Lòu sâ Davíd bó bò nùàr seèn yeé nde aá mé cùè kuú, à lé naâ te gwà Càñe yilá ndeé. Yáb mé bó lé kwaá lòò naâ toò Càñ, à lé naâ jógó weh, à yieé, à haá njii bó nùàr seèn kèb déi, bó yieé ndo. Sâ bí né kɔɔ ye né yeé jolo, bò ngàn sèmè yieé cegé yeé kɔɔ.»

27 Yeésò den cuù, ye bó a: «Càñ lé *cieé sòu sou kwaá naâ ye te gam nùàr, à lé nùàr mé sér ná ñgwèh ye te gam cieé sòu.

28 Sâ tueé né ye, *Huaán Nùàr né mé cieé sòu mene yógó.»

3

Nùà be ñemâ déi
(Matíô 12:9-14; Lúk 6:6-11)

1 Jomo sâ Yeésò nde cu ké *gwà sòu ndo. Sâ nùà be ñemâ déi né ké gwò sâ.

2 Bó né Yeésò mé ju taáb, ye mo à taré sòm nùà sâ lòu sòu, bó nde né bú sie ma.

3 Yeé baá ménâ, Yeésò ye nùà mé be ñemâ doô a: «Wùò njébá ter njolò bò nùàr.»

4 À den cuù, ye bò nùàr a: «Sóu biì ye naàn wa? Ye lòu sòu béh bó njèh bagaa wa, béh bó sér dé veèn wa? Ye huòm kela né nùàr lòu sòu yili sòm wa, dé nùàr wulá seêr wa?» Bó sòn kòmò ñgwéh.

5 À né bó doó doón mé njèh mene ke laré, temé né bú lè mé jéré-temé bòn yulá. À tueé njii mé nùà hèllè ndo, ye bú a: «Nèbbè be yeé nebbè.» À nebbé be ndo, be seèn taré yuo.

6 Te bò *Farisiên yeé nde ñene njii ménâ, bó kem yuo kela gi cie, bó bò nùàr *Heròde nde sòn nyogo, te bó wula sòm Yeésò.

Cilì nùàr ké yoòr Yeésò

7 Yeésò foón gò ndo, bó bò mbòñ seèn nde cu ké sòn tub Galilé. Bò nùàr ngún né bú jomo kem bele: bò déi né bò Galilé bò, bò déi yuoô Jerusalem

8 mé te tàbè Judê sâ bèh hihiné. Bò déi yuoô te tàbè

Idumê bô Jurdên kèb yágà, bô déi lè lóó hihinê kwarè Tír bô Sídon. Bò nùàr hên dón̄ lé ngweé gù naâ njií mé Yeésò né yeé bóó, bó ndeé né bèh cí.

⁹ Yeé baá ménâ, ye bò mbòñ seèn a: «Bí wèh kwá mè kòm ká kwarè, wanóñ bò nùàr nde aá mè baré wulá.»

¹⁰ Lòu sam, à né lom bò nùàr taré sòm dé gècên; bò beén bò dón̄ né ká yoòr seèn lege ndeê, ye te bó kema kwa bú kemâ.

¹¹ Bò tándulu mé lé naá gii bú ñené, suelé nde gi toò seèn, bó né ké ter tueé njií, ye bú a: «Iḡweéh wò dé yeé né Njuna Càn mà.»

¹² À né lom bó mé terreb luóm, te bó ndègè seèn cie túé sòm cú.

Bò mbòñ tebê yulà cùòb fà
(Matíò 10:1-4; Lùk 6:12-16)

¹³ Jomo sâ Yeésò ñaá nde ké te tòre ndo. À yilá njií bò nùàr ké yoòr seèn; lé naâ bòó mé à né gwaân. Bó yeé waà baá,

¹⁴ à balé weh bò yulà cùòb fà bò déi teèn, te bó bó den beh, te à tema beh bó, bó nde ngòr Càn se yon;

¹⁵ à haá bó terreb ndo te bó kwogó sòm bele bò nùàr càn tándulu yoòr.

¹⁶ Lé naâ Simôn, ye yilí seèn déi baá cu Pièr ma.

¹⁷ Déi né Ják ñuna Jebedê bô òm seèn Jân; à yilá cu bó Boaneje, ye: bó né faá mbàn no.

¹⁸ Bò déi né cu Andrê, Filíp, Bartelemî, Matíò, Tomâs, Ják ñuna Alfê, Tadê, mé Simôn nuaá mé gwàn bèh dé mé bò kìn den felè bò lóó bò doò,

¹⁹ mé Júdàs sàrnýé Yeésò.

Bò nùàr Yeésò ndeé bú weh keéh

²⁰ Yeésò nde cu lo ndo. À yeé wa baá, bò nùàr ngún bilí wa cuù, yogó bilí bó bò mbòñ seèn mé yáb yieé mene.

²¹ Bò nùàr seèn yeé ngweé aá ménâ, bó ndeé bú sie weh, ye: «À vera baá kèn.»

*Bò *nji-sòu ye Yeésò seé bóó né mé terreb *Sátàn*
(Matíò 12:22-32; Lùk 11:14-23; 12:10)

²² Bò nji-sòu mé lé yuoó naâ ké Jerusalem ye: «À yila baá beè *Beljebu kèn. Mgbè bò tándulù sâ haá né bú terreb kóó, à né bò tándulu mé njéh kwogó den.»

²³ Yeésò yilá njií bó ká toò seèn ndo, à né bó njèh lè kàne tueé keéh, ye bó a: «Naàn naàn mé Sátàn nde né yo seèn nùà njéh kwogó wa?»

²⁴ Mè tueé bí, né mene lè lò mgbè dé heè, mo bò nùàr né lètenè bòn kerré kuú, sâ lò sâ nde né ñellé veé.

²⁵ Né mene te mbàgà dé heè ndo, mo bò nùàr né lètenè bòn kerré kuú, sâ mbàgà hèllè nde né tob yuo.

²⁶ Mo Sátàn hên lege kuú cu né mé yo seèn nùà njèh, te lò seèn kerré den hihiné,

sâ terreb seèn toò ndé ndé ngwéh, nde né gií.

27 «Nuaré déi gwò nùà terrèb déi yílá kòmò ndé ngwéh, à ñuɔb bú. Kɔ à nùà hèllè doó kaga si gi aá, à nde ye bú ñuɔób.

28 «Mè tueé bí, nùàr a bó mene gèh veèn dé heè, bú a: júé mene yilí Càn, Càn nde né dé sâ doó kulú njií.

29 Nuaá mé dé seèn jue seér né Cúcuí Ñagâ, Càn veèn seèn doó kulú njií ndé ngwéh, veèn bú yoòr jí ndé cú dé nyemà mé nyemà.»

30 Sâ bó la naâ tueé ye, Yeésò yoòr né seér mé càn tándulu. À bó ménâ tueé né dé cí.

*Mei Yeésò mé bò òm
Yeésò*
(Matiô 12:46-50; Lûk 8:19-21)

31 Mei Yeésò mé bò òm Yeésò waà ndò, bó ñjebá le yí cie, bó ye bò nùàr a: «Yílá kêh béh Yeésò teèn.»

32 Sâ nùàr ñgún né kwarè seèn den kañ yon, bó ye bú a: «Mei yeè bó bò òm yeè né yí cie, bó ye yílá kêh wò ma.»

33 Ye bó a: «Mei mò mé bò òm mò né bò ñei wa?»

34 À né bò nùàr gwà doón ke yon. À den cuù, ye bó a: «Mei mò mé bò òm mò né seér bò hèn bò.

35 Bòó mé né sòn Càn ngweé doón, bò meí mò, bò òm mò, bò tie mò né bó.»

4

Kàn felè nùà vú-gèh
(Matiô 13:1-9; Lûk 8:4-8)

1 Yeésò yila cu ñgòr Càn ké sòn tub Galilé feèh. Cìli nùàr ñgún merré wa cuù, fan sie bú beè. Yeé baá yɔgò, à nde ña den dé seèn yí dùà te kome, bó le ká cie sòn nòmò.

2 À lé bó ñjèh kókoó mbaá feh keéh gií naâ te kàne te kàne, ye bó a:

3 «Bí ñgwé! Nuaré déi lé ndeè naâ ké ñjeh bèh gèh vuú.

4 À yeé baá gèh vuú, kèb déi sue le ceér dueè. Bò non waá gwaré yieé som.

5 Kèb déi nde sue yila te kèrré taâ, bèh sâ tàbè teèn màgà ñgwéh. Ba yuoó wágácén ndò.

6 Lou yeé baá li, ñema yuo cu. Lòu sam, bèh jɔgɔb yií lé teèn ná ñgwèh.

7 Kèb déi nde sue yila lètenè bò ñgobó deduanè, ba yuo ter. Yeé baá kulá, bò ñgobó deduanè hèllè lané wula som bó, bó tàb wá kwà cú.

8 Kèb déi nde dé seèn sue yila bèh tàbè bagaà, ba yuo kelà, kula, wa tàb: tab déi mvum teèn yulà tagár, tab déi yulà ténjén, déi yuií.»

9 Yeésò den cuù, ye bó a: «Nuaá né mé tie dé ñgweè, bú a, ñgwé nyégé ñgòr hèn bagasé.»

*Yeésò ñgòr te kàne si keéh
né dé kei?*
(Matiô 13:10-17; Lûk 8:9-10)

10 Bò nùàr yeé ñellé gi aá, bòò mé né kwarè seèn bó bò mbòñ yulà cùòb fà doò bie bú bò kàn sâ ndò.

11 À ye bó a: «Dé bìi, ñgòr felè *Lò Càn mé Càn lo naâ lòu leér kwaá, né tieè bìi. Dé bò déi, kò bó né bó lè kàne ménâ si keéh,

12 te bó ke den dé keè, bó ñéné cú; te bó felá den dé felá, bó ñgwé kó cú ndò. Mò sam, bó nde né temé kweh seér, Càn nde né veèn bòòn doó kulú ñjii.»

Kàn nùà vù-gèh seè

(Matîò 13:18-23; Lùk 8:11-15)

13 Yeèsò den cuù, ye bó a: «Bí kàn hèn ñgwé kó ñgwéh wa? Sâ bí bò déi ñgwéé kò nde né naàn wa?

14 Nùà vù-gèh né nuaá mé né ñgòr Càn tueé.

15 Bò nuaré déi né mapelím mbaá faá kpòñ ceér nò, gèh naá giì teèn sue. Bó yeé ñgwéé gi aá, tètèi sam, *Sátàn waà baá kèn, luaga sòm cu bó lè.

16 Bò déi kwa né dé bòòn gèh faá bèh kèrré taá nò. Bó nde né ñgòr Càn ñgwéé, bó gwaán nyegé mé vógó-temé mene.

17 Njèh cén, ñgòr sâ jògob lè bòòn yí ñgwéh; bó gwaán lom né cuúr cén mbaá. Gèr sé yeé baá bó te ñgòr Càn coró, bò nùàr né bó mé njéh bunó, bó cuaré yuo wúwágá.

18 Bòò mé né lètenè bò ñgobó deduanè sue yilá doò

né bòò mé né ñgòr Càn ñgwéé,

19 njèh cén, bó né mé *wón nyamé le, bó né te ñgulú wónje faá bó gwaán nê nò samé ndeé, bò tuaá hihiné né mé bó bele ndeé ndò. Nde nde, bò njèh hèllè karé wula sòm ñjii ñgòr Càn lè bòòn, bó le cùr.

20 Bò nuaré déi dé bòòn né faá bò gèh mé bó vuú né te tàbè bagaà nò. Bò sâ bò né ñgòr Càn ñgwéé, bó né gwaán nyegé. Yeé baá ménâ, bó né tàb waá ndò; tab déi mvum teèn yulá tagár, tab déi yulá ténjén, déi yuii.»

Kàn déi mé lâm

(Lùk 8:16-18)

21 Yeèsò den cuù ye bó a: «Mò bó mogo yilá baá mé lâm gwò, bó sulí kwaá seér nde né bú ka sòò wa? Bó nde né bú ka ndagâ sulí kwaá seér ndò wa? Ñgwééh bó tuú ñjii nde né yí te sùgo mà.

22 Mè tueé bí, bò ñjii mé né bèh cibì doón nde gi né cie ñené le; bò dé bèh lèrrèb ñené yuo kela giì bèsonè ndò.

23 Nuaá né mé tie dé ñgwéê, bú a, ñgwé nyé gé ñgòr hèn bagasé.»

24 À den cuù, ye bó a: «Bí ñgwé nyé gé bò ñjii mé bí né felá doón bagasé. Bí kóò ye, mòu mé bí né bò nùàr njèh teèn me haá doón, Càn bí me haá cu nde né teèn, à haá sagá cu bí déi felèbò.

25 Nuaré déi nde gi né mé njèh beè, bó haá sagá cu bú déi teèn. Nuaré déi dé seèn mé njèh beè sam nde ngweéh, né mene dé maàn mé à né mé njèh doón, bó nde né bú beè horó som.»

Gèh bô tàbè baá jueé

26 Yeésò den cuù, ye bó a: «*Lò Càṅ den né faá nùàr né gèh ké ṅueh vuú kwaá nɔ.

27 À yeé vu kwaá baá, cibíteèn à né lóm cer, suútenè à né bèh seé seèn ndeé; gèh hèllè né jomo seèn kar, né noóm, nùà hèllè kèkèné dé sâ ṅgwé kó ṅgwéh.

28 Gèh bô tàbè né ka boòn jueé den; à ba yuo kelà ndo, ṅa jìlì, velé sem, nde nde sie kèh.

29 Yeé ṅema gi aá, wulu dé kwaá. Nùà ṅueh doô kwaá som ndo.»

Kàn mvum tàb làm

(Matiô 13:31-32, 34; Lùk 13:18-19)

30 Yeésò den cuù, ye bó a: «Béh Lò Càṅ me njí nde né mé kej wee? Den né faá kàn dé heè wa?»

31 Ye bó a: «Lò Càṅ den né faá mvum tàb làm* nɔ. Mɔ bó baá bú dòu dobo yíí, támbèn lètenè bô mvum doón né bú.

32 Mɔ à kula baá, tàyàm lètenè bô toú doón né cu bú. Bò béh seèn nde né bèh beè yaám sie; bô non tieé beh fulu te yùm seène.»

33 Yeésò lé bô nùàr njèh kókoó feh gii naâ te kàne te

kàne, faá bô kàn dé hèn nɔ. À lé si beéh bó dé mé bó nde né ṅweé komo ndo.

34 À ṅgòr déi lòu mbaá túé njí ṅgwéh, kɔ né lè kàne. Dé bô mbòṅ, mɔ bó baá lélán boòn, à né bó se gii.

Fu taré pam huné

(Matiô 8:23-27; Lùk 8:22-25)

35 Cu ka lòu sâ liyilì, Yeésò ye bô mbòṅ seèn a: «Béh nde tub kèb yágà.»

36 Bó yuo kwaá lo cili nùàr ndo. Bò mbòṅ weh yuo mé bú te kòm mé à né lè doô; sâ bô kòm déi né kwarè mân.

37 Wa beré déi, fu taré kobo yilà dùà, né nòmò lè kome pieém njí den, kòm baá yuú.

38 Sâ Yeésò baá ké jomo boòn lóm, à né feh te kékèh cer kwaá den. Bó nyimé som bú, bó ye bú a: «Nùà fèh-njèh, béh nde aá kum le, wò yúlá ṅgwéh wa?»

39 À nyimé yuoô, à pam huné som fu, ye nòmò a: «Húné nɔóṅ.» Fu hèllè nɔóṅ, pɔṅ die dùà doón.

40 À ye bô mbòṅ a: «Bí veéh né dé kej wa? Bí temé mé mè kwá njí cú wa?»

41 Veéh boó bó njèh. Bó né lètenè boòn bieé kuú ye: «Hèn né neì, mé sòn seèn ṅweé bilí né mé fu bô nòmò mene wa?»

5

*Nuaré déi mé càṅ tándulu
yoòr taré sòòm*

(Matíò 8:28-34; Lùk 8:26-39)

¹ Bó wa yí sònò tuùb kèb yágà, te tàbè bò Jerasénè bò.

² Yeésò suaga die doó. À yeé ke, nuaré déi yuoô ké màsou, baá ká yoòr seèn ndeê. Nùà hèllè lé naâ mé càṅ yoòr,

³ à lé cer beéh ké màsou ndo. Né mene mé yuúì lòn, nuaré déi lé bú kàgà kòmò ná ṅgwêh.

⁴ Sâ bó lé bú be kaga beéh lòu, bó yíí bú fògò gulè ndo. Mé njéh mene, à lé naâ beh tené sòm. Nuaá mé nde né bú taré yògò sam.

⁵ Suútenè mé cíbítenè mene à né ké lètenè bò sà keéṅ sòó, mé te tòre mene ndo, à né yo mé taá tulú ṅerré.

⁶ À yeé nde ṅene njií Yeésò ké dàb mân, à sòm doò, à dula ndeé ká toò seèn, à cemmé nde doó,

⁷ à né ké ter logó njií, ye bú a: «Yeésò Njuna Càṅ terrèb, bélò né lè keé-re wa? Mé yilí Càṅ, té mè gèr fèh.»

⁸ Sâ Yeésò la baá càṅ lè seèn paám, ye bú a: «Tándulu, yuò kélâ nùà hèn lè nòóṅ.»

⁹ Jomo sâ Yeésò ye bú a: «Yilí yeè né neì wa?» Ye Yeésò a: «Yilí nyî né Bilíbob. Lòu sam, béh bilí den né lòu.»

¹⁰ À né Yeésò bòn den, ye bú a: «Té béh te tàbè hèn sòm.»

¹¹ Sâ bòn ṅguiāṅ né ké cueè tòr yieé den, bó né teèn ṅgún.

¹² Bò càṅ doò bòn baá-re Yeésò, ye bú a: «Kwá béh nde yila den seér ké lè bò ṅguiāṅ kíê.»

¹³ Yeésò gwaán ndo. Bó durá yuo kela baá-re, bó nde yila nde lè bò ṅguiāṅ hèllè. Bò ṅguiāṅ kem suaga ké cueè, bó sue yila nde ké te tube. Bó lé naâ doóṅ kám fà. Bó kum le teèn.

¹⁴ Bò tèn ṅguiāṅ durá yuo gi ndo; bó nde bò nùàr ké lo mé kè kèbè mene tueé. Bò nùàr né teèn kem ndeé, te bó nde ṅene mé njolo bòn ndo.

¹⁵ Bó yeé wa baá kwarè Yeésò, bó ṅene nuaá mé lé naâ mé tándulu yoòr doò, né doó den den, à su kwaá baá cògò yoòr, à taré yuo aá kèn. Veéh bóó bò nùàr njèh.

¹⁶ Bò njií mé la kelà naâ felè nùà beèn mé bò ṅguiāṅ doóṅ, bóó mé naâ ṅené, né bò nùàr se nyegé.

¹⁷ Yeé baá ménâ, bó bòn Yeésò, ye bú a: «Kúkùr yeè, yuò lè tàbè beèh yuoò.»

¹⁸ Yeésò yeé baá te kome yilá ndeé, nuaá mé la naâ mé càṅ yoòr doò bòn bú, te bó bú nde.

¹⁹ Yeésò beróṅ ye bú a: «Ndé dèn sér á ké lo yeè, wò tueé bele bò mbeí yeè njií mé Nùà Dueè la naâ felè yeè bóó doóṅ, wò tueé bó jere mé à la naâ wò kòó doò.»

²⁰ Nùà hèllè fòón gò ndo. Njií mé Yeésò naâ felè seèn bóó keéh doóṅ, à né mé

njéh lè lò Dèkàpòli* sâ saán ndeé. Bòó mé lé naâ ngòr hên ngweé dɔ́ɔ́ŋ geí laré gi.

Nunà Jàrùs bô ma mé lé naâ cògò Yeésò kema

(Matíò 9:18-26; Lùk 8:40-56)

²¹ Yeésò yuo cuù kèb yágà te kɔme, à cu cuù kèb kân. Cìlì nùàr bilí wa cuù kwarè seèn ngún, sâ à né sòn nòmò njebá den.

²² À yeé ke, nùà koô *gwà sòu déi waà baá, yilí seèn né Jàrùs. À yeé nde ñene njií Yeésò mân, à cemmé nde ka seèn,

²³ à bɔŋ bú, ye bú a: «Huaán nyí dé vèh nde aá kuú dólé. Kúkùr yeè, ndé kè mà nji yeè bú be yoòr teèn, te à yili yuo, à kú cú.»

²⁴ Yeésò yuo bele bú ndɔ. Cìlì nùàr né Yeésò jomo kem bele, bó né lom bú dé baré baré ñeí.

²⁵ Sâ ma déi né doó sâ teèn; baá nyè mà yulà cùòb fà húóm né bú yoòr yuo den.

²⁶ À né bèh lèh dé kàn mé dé kân ndeé, à né gèr teèn mbaá ñene kuú, kàgàlòn né bú beè gií. Mé njéh mene, toò ndé ngwéh, à né seér gèr mé njéh lòu ñene ñeí.

²⁷ Sâ ma hèllè lé naá baá njàgà Yeésò ngweé ndɔ. Yeé baá ménâ, à yila nde lètenè bò nùàr, à ngoró nde yí jomo seèn, à kema weh cògò seèn.

²⁸ À né ké lè tueé den ye: «Mɔ mè kema cegé mene lélán cògò seèn, nde né mè yili sɔm.»

²⁹ À yeé baá kema, húóm tené bú yoòr ndɔ. À ngweé kɔ ye nyí taré baá kèn.

³⁰ Yeésò ngweé kɔ yoòr dé seèn ndɔ, ye terreb nyí kèb déi naá yuo. À bele seér lètenè bò nùàr, ye: «Neì cògò nyí kema naá kɔ́ wa?»

³¹ Bò mbòŋ seèn ye bú a: «Bò nùàr baré sela baá ndɔ, wò ye neì nyí kemá naá kɔ́ wa?»

³² Yeésò né ka kwarè seèn ke yɔŋ, ye te nyí ñene nuaá mé la naá nyí kema sâ.

³³ Ma doó yeé ngweé kɔ aá yoòr seèn ménâ, à ndelè ndeé mé veéh mene, à die nde ka Yeésò, à tueé komo bú gècèn seèn dɔ́ɔ́ŋ.

³⁴ Yeésò ye bú a: «Huaán mò, wò né lom temé cén yoòr mò kwaá njií, wò taré yuo aá kèn. Mvélé yùò teèn, ndé bá-re.»

³⁵ Yeésò née seèn mé ma doó tueé den, tóm waà ndɔ, bó ye nùà koô doó a: «[J]una yeè kuú aá ma. Té yeè Nùà fèh-ñjèh mbaá kì kú cú.»

³⁶ Yeésò dé sâ tán ngwéh, à kɔ lom né nùà hèllè tueé, ye bú a: «Té vèh, kwá nji lòm ndèm mé mè.»

³⁷ À gwàn cú dé nuaré déi bele bó jomo ndɔ, à weh lom aá Pièr mé Jâk bô òm seèn Jâŋ.

³⁸ Bó bó nde ké lɔ nùà koô gwà sòu doó. Bó wa ké teèn, bèmè né lom bɔgò faá cí nɔ, mbà né doó jɔgòr ñellé.

³⁹ À yila nde yí gwò teèn, ye bò nùàr a: «Gèh bèmè mé

* 5:20 5:20 Lò Dèkàpòli jue né lò mé lóó né teèn yulà.

yúe mene hên né dé kei wa? Huaán njeré déi kú ngwéh, à cer né lóm.»

⁴⁰ Te bò nùar yeé nde ngweé njií ménâ, bó kem sue bú yoòr mé séb. À sòm keéh gi bò nùar cie ndo, à weh lom tele bô meí mé bò mbòŋ seèn doó, bó bó yila nde ké mí yoòr huaân,

⁴¹ à sie njií bú be ter, à tueé bú mé ju boòn, ye bú a: «Tàlità kúmì.» Sâ tueé né ye: «Huaán vèh, mè ye wò a, wùò ter.»

⁴² Huaán doó komo wuo ter ndo, yila gò gò. Sâ à lé baá gii mé nyemà yulà cùòb fà. Bó yeé nde nene njií mân, hiím laré bó doó doóŋ.

⁴³ Yeésò luom lom bó dé gècên ndo, ye bó a: «Càŋ a bó bí tueé nuaré déi. Bí há huaán yáb, à yieé.»

6

Bò Najarêt bò

(*Matió 13:53-58; Lúk 4:16-30*)

¹ Yeésò yuo bèh sâ ndo, à cu cu lè loó mé à lé kulà naà teèn. Bó bò mbòŋ seèn lé naà kó.

² Yeé baá lòu sóu, à yila nde ké *gwà sóu, à né bò nùar njèh teèn feh den. Bò nùar yeé ngweé aá, hiím gi bó doó doóŋ, bó ye: «À dé sâ kwaá naà he wa? Hên né gèh kógòn kei mân, hên baá-re fém ndo.

³ Ngweéh hên né kób-toù nunà Marî doó wa? Ngweéh Jâk bô Josês mé Jûde bô Simôŋ né gi bò òm seèn wa?

Ngweéh lètenè beèh hên né gi bò tie ndo wa?» Yeé baá ménâ, bó temé yoòr seèn kwá njií cú ndo.

⁴ Yeésò deén baá-re, ye bó a: «Bèh doóŋ bò nùar né gi nuaá mé né *sòn-Càŋ veéh; sòn seèn ngeén seér yeé bò loó bò seèn, bò nùar seèn, né mene te mbàgà seèn, bó né yeé sòn seèn ngeén.»

⁵ À yeé nene bó temé teèn kwá njií ngwéh ménâ, à bèh fém boó keéh kwà cú ndo. Mé njéh mene, à kema taré sòm cegé bò beèn bò déi.

⁶ Gèh temé mé bò nùar lé yoòr seèn kwá njií ná ngwéh sâ, lé naà bú hiím yogó.

Bò yulà cùòb fà bò ké cie temá njií

(*Matió 10:5-15; Lúk 9:1-6*)

Jomo sâ Yeésò nde bèh ngòr Càŋ lelo feh bele ndo.

⁷ À yilá bilí bò mbòŋ yulà cùòb fà doó, à tema sòm bó fèfà fèfà, à jege haá bó terreb te bó kwogó sòm bele bò nùar càŋ tándulu yoòr,

⁸ ye bó a: «Mò bí baá mé gò, bí té njeré déi beè wèh siè, kò né cegé cùgò. Bí té yáb beè wèh siè, né mene ba, né mene kàgàlòŋ, bí té beè wèh siè.

⁹ Bí yí lòm débágá, bí té cògò fà sù siè ndo.»

¹⁰ À den cuù, ye bó a: «Mò bí wa baá lè loó déi, bó feh bí bèh cèrrè, bí dèn lòm gwò sâ, kò gò biì wulù baá, bí yuo ye.

11 Mò bí wa beré déi, bó bí wèh ñgwéh, bó tie te ñgòr bìi félá nji ñgwéh, bí yùò kwá ló bó nòón. Mò bí baá doó sâ yuo, bí kàrè sòm gí fufú lóó sâ gulè bìi, te duòòm bó toò tueé kwaâ.»

12 Bò mbòñ fòón gò ndò, bó né mé ñgòr Càñ se ndeé, ye bò nùàr a: «Bí kwéh sér temé bìi kweèh.»

13 Bó né nùàr ñgún càñ yoòr kwógó sòm bele, bó né bò beén bò kókoó kómó bò, bó né bó mé njéh taré sòm bele ndò.

Cio Jân Bàptís

(Matíó 14:1-12; Lúk 9:7-9)

14 Mgbè *Heròde ñgweé njií njàgà Yeésò ndò. Lòu sam, ñgóg seèn lé baá bèh doón ñgulí ndeé. Sâ bò déi lé ye: «Né Jân Bàptís dòu komo yuo cuù né kóó. À fém bóó né mé terreb sâ.»

15 Bò déi ye: «Né *Elí.» Bò déi den cuù ye: «Né *sòn-Càñ déi faá bò sòn-Càñ bò dé léi toò nò.»

16 Heròde yeé ñgweé aá ménâ, à sie lom aá dé seèn ye: «Né Jân Bàptís. Nyí lé naâ bú feh tená; à komo yuo cuù né dòu kóó.»

17 Sâ Heròde lé seèn tueé naâ kóó, ye bó siè kàgà nji Jân gwà cibì. À lé bú môn bóó kuú naâ felè Herodiâs, veèh Filíp òm seèn. À lé naâ ma sâ gwò ñgaá kwaá njií.

18 Sâ Jân lé naâ bú tèn bèsonè tueé njií ndò, ye bú a: «Né jolo. Wò sé lé veèh

dìm yeé gwò wèh kwá ná ñgwéh!»

19 Yeé baá ménâ, Herodiâs sie kwaá lom aá Jân lè, ye kò nyí bóó wula sòm aá bú ndò. Njéh cén, à lé lón beè Heròde kwà ná ñgwéh lòu.

20 Lòu sam, Heròde lé naâ Jân veèh, ye Jân né lom nùà dilí, nùà gècên. À lé naá beèh Jân cií ndò. Gwaán né mene bú ki, mé njéh mene ye kò nyí né tie te ñgòr seèn felá njií.

21 Te cu sâ cieé mé bó lé ñaár naâ bú tèn yon kwaré cu ndò. À yilá baá-re bò nùàr, te bó nde tèen. À lé naâ bò kókoò bò seèn yilá, à yilá bò kwaá-taáb, mé bò kókoò bò te tàbè Galilè mene, ye bó a, bó ndé gí tèen. Lòu cieé kóó sâ, Herodiâs kwa keèh baá-re lón tèen.

22 Sâ ñuna seèn dé vèh lé naâ bené ké gwò ñgò. Yeé baá Heròde bó bò nùàr yoòr huóóm, Heròde ye huaán a: «Njií mé wò né gwaán doón, mò wò bie, mè nde né wò haá.»

23 À jege yií tèen ndò, ye bú a: «Né mene tàbè nyí, nyí nde né wò kèb déi kòb haá.»

24 Huaán vèh doó yuo kela ndò, nde ké yoòr meí, ye meí a, nyí júée bú a, há nyí kei wa? Meí ye bú a: «Júée bú a: há nyí feh Jân Bàptís ma.»

25 Huaán doó ndòr nde cu gè jomo yoòr mgbè, ye bú a: «Mè né feh Jân Bàptís te suúñe kènè gwaán.»

26 Te mgbè Herôde yeé nde ngweé njií mân, temé yili lom bú lè lég, à munó njií jègè mé à la naâ toò bò nùàr jege doô, yɔgò bú dé berôñ.

27 À yilá njií sóji seèn cén déi ndo, ye bú a: «Ndé téná wèllè feh Jân Bàptîs.» Sóji hèllè yuo ndo, nde ké gwà cibì, tena waà mé feh Jân lè suúñe,

28 haá njií mé huaán doô. Huaán doô nde mé meí haá njií ndo.

29 Bò mbòñ Jân yeé ngweé aá ménâ, bó nde furú njií kukuñ dòu ndo.

*Bò nùàr kám tîn koô
(Matiô 14:13-21; Lúk 9:10-17; Jân 6:1-14)*

30 Bò mbòñ tebê cu cuù ndo, bó tueé Yeésò njií mé bó lé bɔ́ keéh naâ, mé bó lé feh keéh naâ dɔ́ñ.

31 Cu sâ nùàr ngún lé naâ waâ, bò déi né ndeê, bò déi né cuú. Né mene dé yáb yieê, Yeésò bó bò mbòñ lón kwà ngwéh. Yeé baá ménâ, ye bò mbòñ seèn a: «Béh nde ser ké bèh ndón-ndòñ, te bí ko weh teèn.»

32 Bó yila kòm ndo, bó fɔ́n gò, bó nde ké bèh ndón-ndòñ lélán bɔ́n.

33 Bó yeé baá ndeé, bò nùàr kókoó mbaá lé naá gií bó ñené kɔ́, bó né te lɔ́ dé kàn, mé dé kân kem yuoô, bó né teèn mé gule durá ndeé. Mé bò Yeésò nde waá, sâ bò nùàr baá gi cu doó.

34 Yeésò yeé suaga die aá doó, à ñene njií cìli nùàr né merré den. Jere bɔ́ bú ñhèh. Lòu sam, bó lé naâ faá bò mbieè mé nùà ñhèh teèn sam nɔ. Yeé baá ménâ, à yila baá-re bó ñhèh feh ndo, à feh lom bó ñhèh ngún.

35 Nde nde, lou yeé yuóm aá, bò mbòñ seèn ngoró nde kwarè seèn, bó ye bú a: «Cu nde aá kelá, bèh hèn né ká jomo ndo.

36 Wò sé la kwaá lo bò nùà hèn nde cu lelo yáb fɔ́n ñge yieé.»

37 Yeésò ye bó a: «Bí há bó yáb kɔ́.» Bó ye bú a: «Wò ye béh ndé ñgè há bó yáb lòu, te béh ñhèh kám yuií fà dɔ́ñ weh ndeé né he wa?»

38 À den cuù, ye bó a: «Bí ndé jògò fón ke lètenè bií, bí né mé breêd beè meèn wa?» Bó yeé fɔ́n ñene aá, bó ye bú a: «Beè beèh né breêd tîn mé ñgò fà.»

39 Jomo sâ ye bó a: «Bí júée bò nùàr a, dèn ndé gí doó te nyurè, bó dèn bílí mɔ̀gò mɔ̀gò ma.»

40 Bò nùàr den nde doó ndo, bò mɔ̀gò déi mé nùàr teèn yuií, bò déi yulá titín.

41 Bó yeé den gi aá, Yeésò weh breêd tîn mé ñgò fà doô, à ke njií njolo ké te vulúu, à dua Càn teèn, à kólé haá njií breêd mé bò mbòñ, te bó geé haá bele bò nùàr. À geé yɔñ cu bò ñgò fà doó lètenè bɔ́n dɔ́ñ ndo.

42 Nùàr dɔ́ñ yieé fulu gi;

43 ndilí le, breêd mene, ngò mene. Bò mbòŋ ŋuaán bilí, yuú sɔgò yulà cùòb fà.

44 Sâ lètenè bò nùàr mé lé naâ yieé dɔ́ŋ, bó kula weh cegé né bò siib kám tîn.

Felè nòmò gɔ̀

(*Matíô 14:22-23; Jân 6:15-21*)

45 Dèn só ŋgwéh, Yeésò kou yíi njií bò mbòŋ seèn lè kɔme, te bó sela kela toò, bó nde kela den bú yí Becaída; à le ŋɔgò dé seèn ká jomo, te à som gi bò nùàr.

46 Bò nùàr yeé yuo gi aá, à ŋaá nde dé seèn ké te tòre bèh Càn duaà.

47 Cibí yili lo bú ké teèn. Sâ bò mbòŋ baá gi mé kɔm ké lètenè nòmò. Á ká cie le lom aá mé huún.

48 Á yeé ke, bó bò fu tarê baá ké dùà kwaré, bó né gèr mé njéh ŋené, bó né mene kɔgò, kɔm ndé kòmò cú.

Nde nde, yeé baá mé be lóm nèà, à nde ké yoòr bɔ̀n ndɔ, à dé seèn gɔ̀ nde seér felè nòmò felè nòmò, ye te nyí kela keéh bó.

49 Te bó yeé nde ŋene njií, à baá felè nòmò gɔ̀ ndeé ménâ, bó som kén, ye merré déi né càn tándulu.

50 Lòu sam, bó lé naá gii bú dɔ́ŋ ŋené laré, veéh lé naá bó njèh bɔ̀ ndɔ. Tètèi sam, ye bó a: «Bí siè temé, né mè; bí té vèh.»

51 Á ŋaá yila nde yí te kɔme yoòr bɔ̀n; fu hèllè pón ndɔ. Gei su njií bò mbòŋ doó.

52 Lòu sam, bó lé né mé temé macùr; fém mé Yeésò lé naâ mé breêd bɔ̀ doò, bó lé ŋgwé kòmò ná ŋgwèh.

Bò beên bò te tàbè Jenesarète

(*Matíô 14:34-36*)

53 Bó nde sela yuo kela tub kèb yágà. Bó wa te tàbè Jenesarète, bó colo lo kɔm sònò nòmò.

54 Bó yeé suaga die aá doó, bò nùàr ŋene kɔ cu Yeésò,

55 bó durá nde bò nùàr te tàbè sâ dɔ́ŋ tueé bele. Bò nùàr yeé ŋgweé aá ménâ, bó jɔgɔ wa belê mé bò beên bò te tèb-e. Bèh mé Yeésò né teèn dɔ́ŋ,

56 né mene te loó maàn, né mene te loó koò, né mene kè kèbè dɔ́ŋ, bó né mé bò beên bò teèn jɔgò ndeé, bó né bó ké mbartɔgò jɔgò njií, bó né bú bɔŋ, ye bú a: «Mɔ̀ bò beên bò kema weh cegé mene lélán sòn cògò yeé, bó nde né taré.» Bòó mé lé naá belê kema dɔ́ŋ lé naá gii taré yuo ndɔ.

7

Tòu bò jògò bò

(*Matíô 15:1-9*)

1 Bò *Farisièn mé bò *njií-sòu déi yuoò ké Jerusalem, bó bilí ndeé ká kwaré Yeésò.

2 Waà ká toò, bó ŋene, ye bò mbòŋ seèn déi né yáb yieé, bó be faá tabó né tueé nɔ̀ yàgà ŋgwéh.

3 Sâ bò Farisièn mé bò *Júf déi né yeé dé bɔ̀n tabó jolo: mɔ̀ bó be faá tabó né tueé nɔ̀ yàgà ŋgwéh, bó yáb yieé bèh.

⁴ Mò bó cuù baá tan, kò bó yaga kélé gi aá yo, bó yieé ye yáb. Bó né cu tòu hihiné faá tabó tueé nê nò jolo ndò: gèh dé mé bó yaga yeé njèh mé njéh, né mene bò ngàb, né mene bɔgɔ, né mene sɔɔ, né mene ndagá, bó né gi jolo.

⁵ Bò Farisiên mé bò nji-sòu hèllè yeé nde njene njií bò mbòn Yeésò né tabó ménâ kwaá, bó bie njií baá-re Yeésò ndò, ye bú a: «Bòó né naàn mé bò mbòn yeé tabó bèlè ngwéh, bó né yáb mé be yilí yieé wa?»

⁶ Yeésò deên ndò, ye bó a: «Esáyà lo jueè bòn, ye bí né bò sòn fà bò! À yeé baá sòn-Càŋ tueé, à nyagá kwaá te mvù ménâ ndò, ye: Càŋ ye: Bò nùà hèn nyí seén kuú den né mé par sòn mbaá, temé bòn né bèh hiín.

⁷ Den né faá bó né nyí dua nò, sâ né dé lòu; bó kwaá lòu né tòu nyí, bó feh seér tòu bò tele bòn.»

⁸ Yeésò den cuù, ye bó a: «Wanɔŋ bí né tòu Càŋ kwaá lòu, bí feh seér tòu bò tele bií nò.»

⁹ Yeésò den cuù baá-re, ye bó a: «Dé tòu Càŋ, bí né lom bú doó si njií kɔó dé gècên, te bí bele nyegé tòu bií.

¹⁰ Sâ Músi né gi tueé ye: Lé b toò tele mé meí yeé, wò ngweé sòn bòn. À né cu tueé, ye nuaá mé duagá tele, wa né meí wa, bú a, kú taré lè teèn ngwán.

¹¹ Mé njéh mene, bí ménâ fèh bèh. Bí den seér cu né

ye: Mò nuaré dèi tueé njií mé tele, wa mé meí wa, ye bú a: nyí sé la naâ wò gam; njèh cén, baá gi *sèmè, (sâ tueé né ye: baá gi dé Càŋ),

¹² à né mene môn tueé seér, bɔɔ né naàn mé bí ye né бага wa? Ngweéh sâ bí ye bú a: Té tele mbaá gam kú cú mà.

¹³ Ngweéh bí sâ bɔɔ njellé né ngòr Càŋ, te bí feh keéh tòu lòu bií wa? Bí né ménâ bɔɔ, bí né cu mé bò tòu ngún ménâ feh ndeé den.»

Bò njií mé bɔɔ yilí yeé nùàr

(Matió 15:10-20)

¹⁴ Jomo sâ Yeésò yilá bilí bò nùàr ndò, ye bó a: «Bí doóŋ, bí ndògò gi tie, te bí ngweé.

¹⁵ Mè tueé bí, njií mé yuo yeé kèb cieè, yila seér lè nùàr lòu, bú kɔó bó yilí bèh. Né seér dé mé yuo né ké lè te temé bɔɔ yilí né nùàr kɔó.

[¹⁶ Nuaá né mé tie, bú a, ngwé nyegé ngòr hèn bagasé.»]

¹⁷ Yeésò yeé kwaá lo aá bò nùàr, à baá ké gwò, bò mbòn seèn bie bú kàn sâ ndò.

¹⁸ À ye bó a: «Mé bí mene, bí ngwé kòmò ngwéh ndò wa? Bí nées kó ngweéh ye: njií mé yuo yeé kèb cieè, yila lè nùàr lòu, bú kɔó bó yilí ngwéh wa?

¹⁹ Lòu sam, dé sâ temé kè mà bèh, bele lom né tɔŋ, yuo kela nde ké cie.» Mé kàn hèn, sâ Yeésò tueé lògò baá

kèn, ye yáb doón né gi dé yieê ma.

20 À deén baá-re, ye bó a: «Bí kóo ye, njií mé yuo yee lè nùàr bóó yili seér né nùàr kóó.

21 Lòu sam, mùnò veên doón jeré yuo den né te temé nùàr: sár yóòn né sâ; yíb né teèn sâ, wúlá-feh né sâ; yàgà ndeê né teèn;

22 temé te njèh nùàre kwaá njií né sâ; jéla-temé né sâ; nùàr beleè né sâ; tándabé né sâ; sà né teèn sâ; súi né sâ; hám feh ceré né teèn mé kùlù mene,

23 doón yuo gií né te temé, bó nùàr bóó yili yee kóó.»

Ma kìn mé lé naâ temé yoòr Yeésò kwaá njií (Matíô 15:21-28)

24 Jomo sâ, Yeésò yuo doó sâ ndò, à nde ser kwarè loó Tír, à yila nde lè gwà déi, ye te nuaré déi kó cú ye nyí waà baá. Mé njèh mene, à lèr kòmò ngwéh.

25 Dèn só ngwéh, ma déi ngweé ngóg seèn, à waà, à cemmé nde doó toò seèn. Sâ njuna seèn dé vèh lé naâ mé tándulu yoòr.

26 Bú nùà njèh lé naâ nùà kìn, bó lé ñaár naâ bú ké Fenisî te tàbè Sirî. À yee cemmé nde aá doó, ye Yeésò a: «Kúkùr yeè, ndé kwógó sòm yeè huaán nyí càn yoòr teèn.»

27 Yeésò den seér, ye bú a: «Kwá mè jògò koó logô bò huaán loó ye. Mò bó si

njií yáb bò huaân mé boór, húóm ngwéh.»

28 Ma doò gwaân ndò, ye Yeésò a: «Né ka môn jég, dé koò. Á sâ, bò boór domó yieè yeè tò mò yâb ka bò huaân ndò.»

29 Yeésò deén baá-re, ye bú a: «Môn, mé ngòr yeè hên, ndé á yeè lo. Tándulu yuo aá njuna yeè yoòr kèn.»

30 Ma doò cu cu lo ndò. À wa, sâ njuna baá te ndagáa cer den; càn bú yoòr yuo aá kèn.

Nùà tándúg déi taré sòòm

31 Jomo sâ Yeésò yuo te tàbè Tír ndò, à kela seér ké Sídon, à cu cu seér te lò Dèkàpòli* lòu, ye te nyí yuo kela te tub Galilé.

32 Bó weh waà bú mé nuaré déi ndò, tie né ndúg, sòn né tácobó. Bó ye bú a: «Kúkùr yeè kè mà njií yeè bú be yoòr teèn.»

33 Yeésò weh nde mé bú ké bèh ndón-ndón, à fagá yíi bú nyògò beè tieè. Jomo sâ à kulu kwaá dèh te nyògò beè, à kema njií bú te leba,

34 à ke njií njolo ké te vulúu, à homo, ye nùàr a: «Efàtà.» Sâ tueé né ye: «Lélogò!»

35 Tie fun, leba weh yuo ter, nùà hèllè yila keéh sòn tueè ndò.

36 Yeé baá ménâ, Yeésò luóm bò nùàr, ye bó a: «Càn a bó bí tueé nuaré déi.» À né mene bó dé luóm luóm, bó né dé tueé tueé ñeí.

* 7:31 7:31 Lò Dèkàpòli jue né lò mé loó né teèn yulá.

³⁷ Gèh fém dé sâ lé naâ bó geí yɔgó dé gècên. Bó né lom tueé ye: «Seé seèn dɔɔŋ né lom seé gècên! Né mene bò tándúg, à né bó taré sɔm; bó ŋgweé cu tie, bó tueé sòn.»

8

*Bò nùàr kám nèà koò
(Matíô 15:32-39)*

¹ Cu sâ bò nùàr kókoò mbaá bilí wa cuù. Bó yeé mé yáb beè sam cuú, Yeésò yilá njií bò mbòŋ seèn, ye bó a:

² «Jere né mè mé bò nùà hên sie: kè kú lan baá cieé tagár, béh bó né lom kɔɔ; bó mé yáb beè sam cuú ndɔ.

³ Mɔ mè yi njií bó lo mé lèi cùè, bó nde né ceér dueè die le; lòu sam, bò déi yuoó naâ bèh dàb.»

⁴ Bò mbòŋ ye bú a: «Béh yáb ká ya dueè hên kwa caá nde né he, te béh koó laré bó mé njéh wa?»

⁵ Yeésò ye bó a: «Bí beè né mé breèd meèn wa?» Bó ye bú a: «Né téhbeh.»

⁶ Yeésò ye bò nùàr a: «Bí dèn ndé gí doó.» Jomo sâ à weh breèd téhbeh doô, à vra Càŋ teèn, à kolé haá njií bò mbòŋ, te bó geé haá bò nùàr. Bó geé haá gi bó ndɔ.

⁷ Bó lé naá cuù mé ŋgò déi tetegér mân beè teèn. Yeésò weh, à dua Càŋ teèn, ye bò mbòŋ a: «Gè há cú bó.» Bó geé haá gi bó ndɔ.

⁸ Bó yieé fulu gi; ndilí le. Bò mbòŋ ŋuaán bilí, yuú sɔgó téhbeh.

⁹ Bòó mé lé yieé naâ yáb sâ dɔɔŋ lé naâ kám nèà.

¹⁰ Bó yeé yieé gi aá, Yeésò yi njií ye bó, à nde dé seèn kɔm yilá. Bó bò mbòŋ fɔón gò, bó nde te tàbè Dalemanútà.

*Fém beè Yeésò bieé
(Matíô 16:1-4)*

¹¹ Bò *Farisiên waà ndɔ, bó duɔóm Yeésò sòn fɔón, te bó sie bú teèn. Bó ye bú a: «Jògò bó ke fém déi mé feh keéh né ye wò bóó né seé mé terreb Càŋ ye.»

¹² Homo yɔgó Yeésò dé tueé, à den cuù ye bó a: «Bòó né naàn mé bò cafanê bò ye: kɔ bó ŋene fém wa? Mè né tueé ye bí a, ndóg bó ŋéné ndé cú!»

¹³ Jomo sâ à fɔón gò seèn, à yila cu kɔme, à sela nde tub kèb yágà.

*Kulu bò *Farisiên mé kulu
mgbè *Herôde
(Matíô 16:5-12)*

¹⁴ Sâ bò mbòŋ lé naâ breèd nyen loó; lè kòòm lé gi cegé naâ breèd cén.

¹⁵ Yeésò yeé baá bó luóm, bó munó seér cí. Sâ à lé ye bó a: «Bí bòn feh bìi mé kulu bò Farisiên, bí bɔŋ feh mé kulu Herôde.»

¹⁶ Bò mbòŋ duɔóm baá-re lètenè bòn tueé kuú, ye: «À jue né breèd mé béh mé njéh beè sam doó.»

¹⁷ Yeésò yeé ŋene aá ménâ, ye bó a: «Bí môn tueé den né dé kei, ye: mè jue né breèd mé bí mé njéh beè

sam doô wa? Hên bí née ka njèh ñgwé kòmò ñgwéeh ye wa? Feh bìi née ka ter ndegé den á?

18 Bí né gi mé njolo; dé ñenê sam wa? Bí né gi mé tie; dé ñgweê sam ndo wa? Bí mùnò kó cú,

19 ye mè lé naâ breêd tîn kolé, koó bò nùàr kám tîn mà. Bò sɔgó ndilí yâb mé bí lé jɔgó sɔóm naâ doô lé naâ meèn?» Bó ye bú a: «Lé naâ yulà cùòb fà.»

20 À den cuù, ye bó a: «Mè yeé kolé cu aá breêd téhbeh, te koó nùàr kám nèà, sɔgó ndilí yâb lé naá cuù meèn ndo wa?» Bó ye bú a: «Téhbeh ndo.»

21 À deén baá-re ye bó a: «Wa mene hên, bí née ñgwé kòmò ñgwéeh ye wa?»

Tácugó déi ké Becaida

22 Wa ké Becaida, bò nùàr weh wa cuù mé tácugó déi toò seèn, bó ye bú a: «Kúkùr yeè, kè mà nji yeè bú be yoòr teèn.»

23 Yeésò sie weh tácugó doô be, weh nde mé bú ké jomo loô. Wa ké teèn, à kulu kwaá bú dèh njolò, à kema bú mé be, ye bú a: «Wò baá njeré déi ñené wa?»

24 Tácugó sòm njií njolo ter, ye bú a: «Mè baá bò nùàr ñené; bó den né faá tou no. Njèh cén, bó gɔ seér né lòu.»

25 Yeésò kema njií cu bú be njolò. Kènê tácugó ke njege njií lom aá ké toò seèn,

à taré yuo, à ñene ñagá gi njèh doón ndo.

26 Yeésò ye bú a: «Ndé lòm á lo yeè, té lètenè loô kélá cú.»

Ngòr Piêr felè Yeésò

(*Matiô 16:13-20; Lùk 9:18-21*)

27 Jomo sâ Yeésò bó bò mbòn seèn foón gò, bó nde ser te bò loó déi te tàbè Sesarê Filíp. Bó yeé baá ceér dueè, à bie ye bó a: «Bò nùàr ye mè né neì wa?»

28 Bó ye bú a: «Bò déi ye wò né Jân Bàptis, bò déi ye wò né *Elí, bò déi ye wò né *sòn-Càn cén déi.»

29 Ye bó a: «Á bí no, bí ye mè né neì wa?» Piêr ye bú a: «Wò né *Nùà Còñ.»

30 Yeésò luom bó ndo, ye bó a: «Càn a bó bí tueé nuaré déi ménâ.»

Ngòr felè cio Yeésò

(*Matiô 16:21-28; Lùk 9:22-27*)

31 Jomo sâ à yila bò mbòn seèn njèh feèh ndo, ye bó a: «Kɔ *Huaán Nùàr nde dà m bò gèr ñené laré. Bò kokoô bò loô, bó bò *ngàn sèmè dé kokoô mé bò *nji-sóu doón nde gi né bú ngóón, te bó wula sòm bú. Lè cieé tagáre à nde cu né lè cio komo yuo ndo.»

32 À lé bó dé sâ tueé ñagá loóm naâ bèsonè. Piêr yeé nde ñgweé njií ménâ, à weh nde mé bú ké bèh ndón-ndón, à yila bú teèn ndeè.

³³ Yeésò bele seér ndɔ, ke njií bò mbòn seèn, pam Piêr, ye bú a: «Máb *Sátàn, cú yo nɔ́ɔ́! Wò faá Càn nɔ̀ m̀nò ñgwéh, wò munó seér né faá bò nùàr nɔ.»

³⁴ À yilá njií bò nùàr mé bò mbòn seèn ndɔ, ye bó a: «Nuaá mé ye nyí gwaán né jomo mò beleè dɔ́ɔ́, kɔ̀ à ñgɔn feh seèn, à nde mbin weh toù gèr seèn, à bele mè, sà ye.

³⁵ Mè tueé bí: nuaá mé gwaán né yòn seèn mé feh seèn yili sɔm, nde né bú leér lɔ́. Nuaá mé né dé seèn cio felè mò ñgɔ́ɔ́n seér, né mé Njàgà Bagaà beè kuú, nde né yòn seèn yili sɔm.

³⁶ Njií mé gam nde né nuaá mé né ñhèh ká lè wónje dɔ́ɔ́n kwa laré te yòn seèn leér le teèn, né kei wa?

³⁷ Njií mé nùàr nde né yòn seèn mé ñjéh ñaá sɔm né teèn wa? Ndóg teèn sam.

³⁸ «Sâ lètenè bò cafanè bò mé né veèn bɔ́, mé temé yoòr Càn kwá njií cú, mò nuaré déi né mè teèn yaán, à né ñgòr mò yaán, loù mé mè Huaán Nùàr cuù nde né teèn, mè *sum waà nde né lètenè bò cili Càn, mé terreb Tele mò yoòr, loù sâ mè nde né nùà hèllè yaán sɔm ndɔ.»

9

¹ Yeésò den cuù, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, mé bí nde dɔ́ɔ́n kuú gií, sâ *Lò Càn mé terreb seèn mene ñené yuo kelà baá cie, bò

dèi lètenè biì hèn ñene mé njolo.»

Yeésò bèh yo kweéh seêr
(Matíò 17:1-13; Lùk 9:28-36)

² Yeé kela baá cieé ténjén, mé téhbeh Yeésò weh Piêr bô Jâk mé Jân, bó bó ñaá nde ké felè tòr mé huún bɔ́n. Wa ké teèn, Yeésò kweéh seér yo njolò bɔ́n.

³ Bò cògò yoòr seèn ña seér bò dé wuwulê, wula ñuerré seér dé ñuerrê, gèh wulá dé sâ ká doó dɔ́ɔ́n, nuaá mé nde né bú bɔ́ komo teèn sam.

⁴ Bò nuaré déi kar yuo kelà toù bɔ́n ndɔ. Lé naâ *Elí bô Músi. Bó bô Yeésò né sòn tueé den.

⁵ Piêr ye Yeésò a: «Nùà fèh-ñjèh, kwá béh den le kɔ̀ hèn, béh sie pàgà tagár, dé yeè cén, dé Músi cén, dé Elí cén ndɔ.»

⁶ Sâ Piêr tueé nderré weh né mbaá, veéh né bó ñhèh bɔ́.

⁷ Jomo sâ bègè déi suagá ter, ka sie bó beè. Hueh déi né yí lètenè-bò ñgulí den, ye: «Hèn né Huaán yíé-temé mò; bí ñgwé jí sòn seèn.»

⁸ Bò mbòn yeé ke cu, bó nuaré déi teèn ñéné cú, le lom aá Yeésò.

⁹ Bó yeé baá ké te tòre suagá cuù, Yeésò luom bó, ye bó a: «Càn a bó bí tueé nuaré déi njií mé bí ñenè naâ hèn. Bí kwá ló lè biì, kɔ̀ loù mé *Huaán Nùàr komo yuo aá lè cio, sâ ye.»

¹⁰ Bó ñgweé sòn seèn ndɔ. Mé ñjéh mene, bó né lètenè

bòòn bieé kuú, ye: «À ye nyí nde né te cio komo yuo; sâ ye naàn?»

¹¹ Jomo sâ bó ye bú a: «Bò *nji-sòu tueé né dé kei, ye Elí wa logó ndeé né kóó mé Nùà Còñ wa?»

¹² Ye bó a: «Né bòn! Elí ndeé né kóó waá logó, te à sie nyegé cu bò njèh dójò. Á, dé mé bó nyagá kwaá né te mvù Cànje, ye né môn, Huaán Nùàr nde né gèr kókoó ñené, wa bó nde né bú seb ndo no?»

¹³ Mé njèh mene, mè tueé bí, Elí lé naá gi waá, bò nùàr bú sie seér cu faá bó gwaán nê no. Ngweéh sâ né faá bó lo naá felè seèn te mvù Cànje nyagá kwaá mà.»

Huaán déi mé càn tandulu yoòr

(Matíò 17:14-21; Lùk 9:37-43a)

¹⁴ Bó wa ké kwarè bò mbòn seèn déi, bó ñene cili nùàr né kwarè bòòn kaán den. Bó bò *nji-sòu né njèh saán den ndo.

¹⁵ Bò nùàr yeé nde ñene njií Yeésò mân, geí yógó bó mbaá. Bó sòm doò, bó nde bú kwa weh ndo.

¹⁶ À ye bò mbòn seèn a: «Bí bò nji-sòu saán den né kei wa?»

¹⁷ Nuaré déi deên yí lètenè bò nùàr, ye bú a: «Nùà fèh-njèh, mè la weh ndeé naá wò mé huaán mò; à né mé càn yoòr, né bú sòn sie huné.

¹⁸ Mò baá bú ñaá, né yeé bú doó jógó si, fuú né bú sònò yuo, à né nyie yieé, à

né nab ndo. Mè la naá bò mbòn yeé dua, te bó kwogo sòm bú, né bó taré yógó.»

¹⁹ Yeésò deên ndo, ye bó a: «Jue ka bí bò dúágá-tie bò! Hèn béh bí née cu-re heèh wa? Mè bí señ den cu nde né heèh ndo wa? Wèh ndé mé huaán sâ kán.»

²⁰ Bó weh ndeé mé huaán ká yoòr seèn ndo. Càn doò yeé nde ñene njií Yeésò mân, à jilí komo si huaán hèllè doó mé terreb. Huaán né mé fuú sònò teré seér.

²¹ Yeésò ye tele a: «Lé bú mân bóó duóm naá heèh wa?» Tele ye bú a: «Lé naá sâ à née huaán maàn ye.

²² Né yeé bú tuar jógó si, jógó si cu bú dùà, ye te nyí wula bú. Mò wò nde né bóó komo, kó yeé béh jere, wò gam béh teèn.»

²³ Yeésò deên ndo, ye bú a: «Wò ye: mò mè nde né bóó komo sé wa? Mò nùàr né temé cén yoòr Càn kwaá njií, dójò nde gi né bóó komo.»

²⁴ Tele huaán doò logó njií ké ter ndo, ye bú a: «Mè né gi temé kwaá njií dág. Njèh cén, mè dójò kwá kòmò bèh; gam yeé mè teèn.»

²⁵ Yeésò yeé ñene bò nùàr baá ká yoòr bòòn kem ndeé, à pam njií càn hèllè ndo, ye bú a: «Wò tandulu mé né nùàr sòn mé tie duagá hèn, mè jue né wò, yùò kélà lè huaán hèn noón. Càn a bó wò yila ñgweé cu teèn.»

²⁶ Càn doò sòm kén ndo, jilí komo si huaán hèllè doó mé terreb, yuo kela sa. Huaán doò den lom faá

komó nɔ. Bò nùàr lé naá gii tueé ye: à kuú né lòu.

²⁷ Yeé baá ménâ, Yeésò sie som bú ter, à yuo njobá ndɔ.

²⁸ Yeésò bó b̀ mb̀n̄ seèn yeé baá ké gwò lélán̄ b̀n̄, bó ye bú a: «La b̀n̄ naâ naàn mé béh bú kwógó kòmò ngwéh wa?»

²⁹ Yeésò ye bó a: «Gèh càŋ bú sâ, kɔ bó né lom Càŋ dua, bó kwogɔ ye bú.»

Ngòr felè cio Yeésò dé mbelèm fà

(Matíò 17:22-23; Lùk 9:43b-45)

³⁰ Bó yuo doó sâ. Bó yeé baá te tàbè Galilé kelá, Yeésò gwàn cú mé b̀ nùàr kɔ b̀h mé à né teèn.

³¹ Lòu sam, à lé naâ b̀ mb̀n̄ seèn njèh feh, ye bó a: «*Huaán Nùàr nde né beè b̀ nùàr yilá, bó wula som bú. Mɔ bó wula som aá bú, te cieé tagáre à nde cuú né lè cio komo yuo.»

³² Mé njéh mene, b̀ mb̀n̄ lé ngwé kòmò ná ngwéh. Bó mé Yeésò bíe n̄i ngwéh ndɔ, veéh lé naâ bó sie yogó.

Dé koô lètenè b̀ mbeí
(Matíò 18:1-5; Lùk 9:46-48)

³³ Bó wa ké Kapernahúm. Bó yeé baá ké gwò, Yeésò bie n̄i mé b̀ mb̀n̄, ye bó a: «Bí la ceceér saán gɔɔ naâ kei wa?»

³⁴ Bó sòn kòmò ngwéh. Sâ ceér dueè bó la naâ saán gɔ

ye: «Dé koô lètenè beèh né neí wa?»

³⁵ Yeé baá ménâ, Yeésò den nde doó ndɔ, à yilá n̄i b̀ mb̀n̄ dé yulá cùb̄ fà doô, ye bó a: «Nuaá mé gwaán né feh lètenè b̀ mbeí deèn, bú a: dèn sér ka b̀ mbeí dɔɔŋ kɔɔ, à ŋa seér kwer b̀n̄ dɔɔŋ ndɔ.»

³⁶ Jomo sâ à weh njobá kwaá huaán déi ká toò b̀n̄, à kumó weh bú, ye bó a:

³⁷ «Nuaá mé né huaán déi faá bú hèn nɔ sie nyegé, mɔ à bú sie nyegé né felè mò, sâ à sie nyegé né mè. Nuaá mé né mè sie nyegé, mè mé huún siè nyegé lòm ngwéh, né b̀h Tele mò mé lé temà naâ mè, fà dɔɔŋ.»

Mɔ nuaré déi béh b̀n̄ ngwéh, sâ à né jomo beèh
(Lùk 9:49-50)

³⁸ Jân deèn ndɔ, ye Yeésò a: «Nùà fèh-njèh, béh la naâ nuaré déi ŋené, à lè b̀n̄ beèh sam, à né b̀ tándulu kwogó, à bó kwogó den né mé yilí yeè; béh la naâ bú yin.»

³⁹ Yeésò ye bú a: «Bí té bú yin. Mɔ nùàr né fém mé yilí mò b̀n̄, sâ à yilí mò kɔɔ bó béh ndé ngwéh.

⁴⁰ Mɔ nùàr béh b̀n̄ ngwéh, sâ à né jomo beèh.

⁴¹ Mè né tueé ye bí a, nuaá mé kwe haá cegé mene bí lélán̄ nòmò, ye bí né b̀ nùàr *Kristò dɔɔŋ, nùà sâ nde né sàgà kwa.»

Be cɔ tená sɔ̀m
(*Matiô 18:6-9; Lûk 17:1-2*)

42 «Bò huaán tetoôr mé né temé yoòr mò kwaá njií hên, nuaá mé ðor njií cén déi lè veéne, nde né mé gèr kwaré. Sâ nùà hèllè ye, mé sòn gèr hèllè bó wèh ndé mé nyí ké sòn nòmò koò, bó jógó kàgà kwá nyí nyèn tuagaà, bó vela si njií kɔ nyí dùà.

43 «Mɔ be yeè wò te veèn ðor yií né kɔ́, sâ cò téná sòm bú lòù. Huòm kela né yòn mé be cén kwaà; wancóŋ mɔ wò né mé be fà seŋ den, gùm yeè ðóŋ nde né tuar te we tarê die yila. [

44 Ké doó sâ, bí bò ŋgu nde né cu ðóŋ jueé den; we tèn nyímé bèh ndɔ.]

45 «Mɔ gule yeè wò te veèn ðor yií né kɔ́, sâ téná sòm bú tenà. Huòm kela né yòn mé gule cén kwaà; wancóŋ mɔ wò né mé gule fà seŋ den, bó nde né gùm yeè ðóŋ tuar si njií. [

46 Ké doó sâ, bí bò ŋgu nde né cu ðóŋ jueé den; we tèn nyímé bèh ndɔ.]

47 «Mɔ njolo yeè wò te veèn ðor yií né kɔ́, lùàgà sòm bú luagà. Huòm kela né *Lò Càn mé njolo cén yilá, wancóŋ mɔ wò né mé njolo fà seŋ den, bó nde né gùm yeè ðóŋ tuar si njií.

48 Ké doó sâ, bí bò ŋgu nde né cu ðóŋ jueé den; we tèn nyímé bèh ndɔ.

49 Bó nde né nùàr ðóŋ mé we temá, bó waá túóm teèn.

50 «Túóm né njèh bagaà. Á, mɔ túóm cuaré baá, bó bú bóó ŋgulí cu nde né naàn wa? Bí ðèn beè bò nùàr faá túóm nɔ, bí ðèn ðèn cu ðóŋ mé sòn cèn.»

10

Ndeb felè véh sɔ̀m
(*Matiô 19:1-12; Lûk 16:18*)

1 Yeèsò yuo doó sâ, à nde te tàbè Judê, à nde sela yuo kela Jurdên kèb yágà ndɔ. Cili nùàr bilí wa cuù ŋgún, à yila cu bó njèh faá bèh jomò nɔ feèh.

2 Sâ bò *Farisièn déi né doó teèn, bó ŋgoró ndeè Yeèsò sòn felá, bó ye bú a: «*Sóú beèh né yeé jolo mé nùàr sɔm véh wa?»

3 Yeèsò ye bó a: «Músi lo ye bí a naàn wa?»

4 Bó ye bú a: «À lo ye: mɔ nùàr nde aá véh sɔm, bú a: nyàgà há bú mvù beè, à sɔm ye bú ma.»

5 Yeèsò deén baá-re ndɔ, ye bó a: «Músi lo ménâ jue kuú naâ felè dúágá-tie biì;

6 wancóŋ ké bèh duɔ̀m, Càn yeé si gi aá wóŋ, à lé naâ nùàr meé, dé siíb cén, dé véh cén.

7 Né dé cì mé nùàr nde né tele mé meí si loó, à nde kwa veèh,

8 bó bú den te bó fà ðóŋ ŋa lom cén. Sâ tueé né ye: kènê bó fà sam cuú, bó baá seér njèh cén.

9 Mò né mân, njií mé Càn nyogó bilí gi aá, ndóg nùàr a, té gè sòm.»

10 Bó yeé baá ké gwò, bò mbòṅ bie cu bú njèh teèn.

11 À ye bó a: «Nuaá mé sòm véh, jɔgɔ cu déi ká jomo, cum aá gwòm beè veèh kèn, à sâ kuú né yàgà.

12 Ma mé yuo gwà siib, nde cu déi jɔgɔ dɔɔṅ, kuú taré né yàgà ndo.»

Bò huaán tetɔ̄r kulú
(Matiô 19:13-15; Lûk 18:15-17)

13 Bò nùàr né mé bò huaán tetɔ̄r ká yoòr Yeésò weh ndeê, te à kema njií bó be yoòr. Bò mbòṅ nde seér cu dé bɔ̀n dé ndeè.

14 Yeésò yeé nde ṅene njií ménâ, à deèn ndo, ye bó a: «Bí kwá bò huaán ndeè ká yoòr mò, bí té bó yín. Bí kɔ̀ɔ ye, *Lò Càn né dé bɔ̀ɔ mé den né faá bó nɔ.

15 Mè né tueé ye bí a, nuaá mé Lò Càn mé temé seèn mene faá huaán maàn nɔ wèh ṅgwéh dɔ̀ɔṅ, teèn yilá ndé ṅgwéh.»

16 Jomo sâ à kumó bilí bó beè seèn, à ba bó be felè, à kulú bó ndo.

Dèbbè nùà lieê déi
(Matiô 19:16-30; Lûk 18:18-30)

17 Yeésò yeé baá mé gò, nuaré déi dula waà, cemmé nde toò seèn, ye bú a: «Nùà fèh-njèh dé bagaà né wò. Hèn, mè bɔ̀ɔ nde né naàn, te mè kwa ye yòṅ dé tètàgà wa?»

18 Yeésò ye bú a: «Wò mè nùà bagaà yilá né mé ṅgei wa? Nùà bagaà gi cegé né Càn.

19 Wò né gi *sóú kɔ̀ɔ, ye: Té feh wúlá; té yàgà ndé; té yib ṅúób; té nuaré déi nyeén yoòr cò kwá, té nùàr njèh beè nágá wèh; ṅgwé sòn tele yeè mé meí yeè ndo.»

20 Nùà doò ye bú a: «Nùà fèh-njèh, mè lé jolo duɔ̀óm naâ ménâ, sâ mè née ndà ye, mè né yeé bò dé sâ jolo gií.»

21 Sâ nùà hèllè né Yeésò yoòr yilá ndo. Yeésò ke njií bú, ye bú a: «Le cu née wò njèh cén ye; ndé gò sòm bò njèh yeè, wò geé haá njií bò saám bò kàgàlòṅ sâ, te wò kwa seér ṅgúlú dé ké ter te vulúu. Jomo sâ wò ndeè, wò bele mè ndo.»

22 Te nùà hèllè yeé nde ṅgweé njií dé sâ mân, à munó njií gi ṅgúlú seèn dɔ̀ɔṅ, à curú kuún, à durú yuo seér aá doó sâ lòu.

23 Yeésò bele seér ndo, à ke njií bò mbòṅ seèn, ye bó a: «Nde né taré mé bò lilièè bò yila *Lò Càn.»

24 Bò mbòṅ yeé nde ṅgweé njií mân, hiim su njií bó doó. Yeésò den cuù, ye bó a: «Bò huaán mò, te Lò Càn yilá né taré.

25 ṅgweéh né taré mé ṅgelobà yila kela te lón kògòtár wa? Né ménâ mé nùà lieê ndo; te Lò Càn yilá taré kela nde né dé seèn mé dé ṅgelobà.»

26 Te ngòr hên hiim nyegé cu ye baá-re bò mbòn, bó né lètenè bòn biehé kuú ye: «Sâ, mo né mân, nuaá mé nde né yili yuo né nei?»

27 Yeésò ke njií bó ndo, ye bó a: «Taré yógó né bò nuàr, beè Càṅ táre ṅgwéh, njeré déi bú táre yógó bèh.»

28 Yeé baá môn, Piêr ye bú a: «ṅgweéh béh hên vu lo gi aá bò njèh beèh sâ, béh bele wò ma.»

29 Yeésò ye bú a: «Mè né tueé ye bí a, mo nuaré déi vu lo gwà seèn wa, né bò bei mé bò òm seèn wa, né bò tie seèn wa, né mene tele bò méi, né mene ṅuna mé bò ṅueèh seèn, mo à bó vu lo né felè mò, à bó vu lo né felè Njàgà Bagaà,

30 sâ à nde cu né méménâ te mbei yuú kwa yógó keéh, à kwa cu nde né bò gwà o, bò òm bó bò bei o, bò tie o, bò méi o, bò huaán o, bò ṅueèh o, doṅ à nde gi né bó cafanê kwa gií, à teèn kwa bilí cu mé bònò mene. Te à ndeè loù sâ kwa bilí cu mé yòṅ tètàgà mene.

31 Mè tueé bí: nuàr kókoó lètenè bò ké toò bò nde gi né ké jomo kelá seér; nuàr kókoó lètenè bò ké jomo bò kela seér cu ké toò.»

Ngòr felè cio Yeésò dé mbelèm tagâr

(Matíò 20:17-19; Lùk 18:31-34)

32 Kènè bó baá ceér dueè, bó baá ké Jerusalem ṅaá ndeé. Yeésò né ké toò bò mbòn seèn kóó. Bò mbòn né

lom mé veéh dé gècên. Bòó mé né jomo bòn veéh gi né ménâ ndo.

Yeé baá mân, Yeésò weh bò mbòn yulà cùòb fà doò, à tueé kwaá bó njií mé nde aá bú kwa ndo,

33 ye bó a: «Hên béh bí ṅaá nde baá ké Jerusalem sâ. Wa ké teèn, bó nde né *Huaán Nuàr beè bò *ṅgàṅ sèmé dé kokoò, mé bò *njí-sòu jógó yí. Bò sâ bò nde né ju felè seèn tená, te bó wula bú wulà. Bó nde né bú beè bò lòu bò jógó yí.

34 Bò lòu bò nde né bú selé, bó kulu su bú dèh yoòr, bó nde né bú lobo, bó wula sòm bú ndo. Kò baá cieé tagár, à komo yuo cu ye lè cio.»

Njií mé Jâk bô Jâṅ lé naá mé Yeésò dua

(Matíò 20:20-28)

35 Jomo sâ bò ṅunà Jebedé Jâk bô Jâṅ ndeè ye Yeésò a: «Nuà fèh-njèh, njií mé béh nde né wò dua hên, béh ye te wò gwaán ménâ.»

36 Yeésò ye bó a: «Bí jue né kei wa?»

37 Bó ye bú a: «Mo wò ndeè baá ké te kògò, wèh kwá béh kwarè yeè bèh *sùsùm ndo, déi den te be gaá, déi den te be ṅgoù yeè.»

38 Yeésò ye bó a: «Njií mé bí né biehé hên, bí kó ṅgwéh, wanṅóṅ bí nde né ṅgàb jelá faá mè nò jógó ṅueé komo wa? Bí nde né nòmò Càṅ faá mè nò kou komo ndo wa?»

39 Bó ye bú a: «Béh nde né bóó komo.» Ye bó a:

«Né bòn, bí nde né ngàb mò ñueé, bó nde né bí nòmò Càn faá mè ño kou ndo. Dé sã nde gi né ménâ dág.

⁴⁰ Njèh cén, dé te be gaá mé be ñgoù mò deèn, beè mò sam. Bòó mé Càn lé nyegé kwaá naâ bèh denè sã mé bó, kwa nde né kóó.»

⁴¹ Bò mbòñ dé yulà doó yeé nde ñgweé njií ménâ, temé yulá gi bó lè mé Jâk bô Jâñ.

⁴² Yeésò yeé ñene aá môn, à yilá njií bó ká toò, ye bó a: «Bí né kóó ye, bò nùàr né bò mgbèémgbè mé tàbè hihiné faá nùàr ño weh; bò mgbèémgbè hèllè né bó lòù tuú; bò kokoò bò né bó ménâ tuú taré ndo.

⁴³ Dé biì, bú a, té lètenè biì ménâ dèn. Nuaá mé gwaán né nùà koò lètenè biì ñaâ dóón, bú a, ñá sér nùà seê bò mbeí kóó.

⁴⁴ Nuaá mé gwaán né feh lètenè biì deèn, bú a, ñá sér kwer bò mbeí seèn dóón kóó ndo.

⁴⁵ Mè tueé bí, *Huaán Nùàr ndé ná ñgwèh ye te bó bóó kwaá nyí seé beè. À tétég nde seér naâ ye te nyí den nùà seê bò nùàr, te nyí ña weh cio nùàr ñgún mé húóm nyí.»

*Nùà tácugó déi taré sòòm
(Matíò 20:29-34; Lùk 18:35-43)*

⁴⁶ Bó wa ké Jerikò ndo. Yeésò bó bò mbòñ seèn mé bò nùàr ñgún yeé baá lo sã yuo cuú, sã tácugó déi né te sòn ceêr njèh dua den. Yilí

seèn lé naâ Bartimê, ñuna Timê.

⁴⁷ À yeé baá ñgweé ye Yeésò nùà Najarêt kela né kóó mân, à sòm hueh, ye: «Yeésò Njuna *Davíd, kó yeé mè jere teèn.»

⁴⁸ Bò nùàr kókoó yeé ñgweé aá ménâ, bó nde seér bú lòù, bó ye bú a: «Máb sòn yeé doó sã.» Mé njèh mene, à kò lom né méménâ ké ter logó njií, ye: «Njuna Davíd, kó yeé mè jere teèn.»

⁴⁹ Yeésò njebá le ndo, ye bó yilá njií bú. Bó yilá baá-re bú, ye bú a: «Táré yo, wùò ter, à né wò yilá.»

⁵⁰ Nùàrè yeé nde ñgweé njií mân, à wa si njií cògò wagâ seèn doó, à lo wuo ter, à nde yoòr Yeésò.

⁵¹ Yeésò ye bú a: «Wò ye mè a: gàm nyí naàn wa?» Ye Yeésò a: «Nùà fèh-njèh, bó yeé te mè ñene njolo teèn.»

⁵² Yeésò ye bú a: «Wò né temé yoòr mò kwaá njií, wò yilí yuo aá kèn. Ndé-re!» Njolo seèn kwogò yuo doó sã ndo, à yuo bele Yeésò.

11

Yeésò nde aá Jerusalem yilá

(Matíò 21:1-11; Lùk 19:28-40; Jâñ 12:12-19)

¹ Bó né ka ndeé, bó wa lè loó Betafajê bô Betaní, kwarè Jerusalem. Bò loó sã né ké te tòre, bó yilá yeé tòr sã tòr Olivíê. Bó yeé nde

aá Betafajê yilá, Yeésò tema keéh bò mbòn fà déi toò,

² ye bó a: «Bí ndé lè loó toò biì sâ. Mò bí baá teèn yilá, bí nde né huaán vuomndeè ñené. Nuaré déi nées teèn ñá lógó ñgwéeh ye, à né te yuii. Bí sè ndé mé ñjéh.

³ Mò nuaré déi ye bí a, bí ménâ bójó né dé kei wa, bí júée bú a: Nùà Dueè gwaán né bú kóó, te nyí haá njií cuù bí kènê.»

⁴ Bó fójón gò ndo, bó wa, bó ñene huaán vuomndeè né te yuii coló den, à né tütúlù gwà sòn ceêr mân. Bó se weh bú ndo.

⁵ Bóó mé lé naâ doó sâ yee ñene aá ménâ, bó ye bó a: «Vuomndeè mé bí né se sâ, bí mé ñjéh bójó nde né kei wa?»

⁶ Bó tueé baá-re bó faá Yeésò la tueé naâ bójó. Bò nùà sâ kwaá lo bójó ndo.

⁷ Bó weh haá njií Yeésò huaán vuomndeè doó, bójó né bò cògò suù bòn huaré weh, bójó né bú ñgètenè teé njií. Yeésò ñaá den teèn ndo.

⁸ Nùàr kókoó mbaá né bò cògò bòn ceceér huaré teé njií, bójó né bú cù ké ya kwa, bójó né mé ñjéh ceceér teé ndeé ndo.

⁹ Léh né lom gè toò mé gè jomo mene sue, ye: «Càn né duesé. Kùsèm bú a, kúlú nyégé nuaá mé ndeè né mé yilí seèn hên kulù.

¹⁰ Bògò tele beèh *Davíd mé komo waà né hên, Càn a, kúlú nyégé bú kulù. Vulú a, sèn Càn seèn.»

¹¹ Yeésò yila nde Jerusalem ndo, à kela nde ké gwà Càn koò. À yeé ke yon gi aá bò ñjéh teèn doón, bójó bò mbòn seèn nde cu Betanî, sâ cu nde aá kelá.

Tou déi duagâ

(Matíó 21:18-19)

¹² Cieé ñaga bójó yuo cu Betanî, sâ cùè baá Yeésò sie.

¹³ Bójó yeé baá beré déi, à ñene njií tou déi* né toó, à nde ké teèn, ye kò ñgwééh tàb né teèn wa? À wa ké teèn, à ter kwa lom lélán yuè. Lòu sam, cu tàb waá lè nées toò ye.

¹⁴ À deèn ndo, ye tou hèllé a: «Ndóg nuaré déi tàb yeè sònò nágá kéh ndé cú.» Sâ bò mbòn né ñgwéé ndo.

*Yeésò ké *gwà Càn koò*

(Matíó 21:12-17; Lúk 19:45-48; Jân 2:13-22)

¹⁵ Bójó wa ké Jerusalem. Yeésò yila nde yí cie gwà Càn koò. À wa, sâ bò nùàr né toón teèn bójó den: bójó déi né go, bójó déi né ñge, bójó déi né kàgàlòn kwellé. À yeé nde ñene njií ménâ, à yila bójó cie kwogò som keéh, à vela ñellé som gbàgà kàgàlòn mé kogò bò gò-vogob bójó mene.

¹⁶ À gwàn cú dé nuaré déi jogò kela mé njeré déi bèh sâ.

¹⁷ Jomo sâ à yila bójó ñjéh feèh ndo, ye bójó a: «Jgwééh né gi lè mvù Càn nyagá den ye: Bójó yilá nde né gwà mò, gwà Càn duaá dé nùàr

doôn wa? Keí mé boó, bí weh kwaá seér aá gùr yíb bìi wa?»

¹⁸ Bò *ngàṅ sèmè dé kokoô mé bò *njí-sòu yeé nde ṅgweé njií ménâ, bó duóm ceér fòón, te bó wula sòm bú. Lòu sam, njií mé à lé naâ feh doô lé naâ bò nùàr yoòr yilá. Bò kokoô bò lé bú veéh naâ dé cí.

¹⁹ Yeé baá liyili Yeésò bó bò mbòn seèn yuo lo sâ ndo.

Touí wá-tàb hèllè ṅema yuo aá

(Matíó 21:20-22)

²⁰ Cieé ṅaga bó komo yuo, bó bele cu ceér. Bó yeé wa baá bèh sâ, bó ke njií touí hèllè ṅema yuo aá mé jogob mene.

²¹ Piêr munó ko cu njií mé lé kelà naâ, ye Yeésò a: «Nùà fèh-njèh, kè njí touí léilé mé wò lé duagá naâ hèn ṅema yuo aá kèn.»

²² Yeésò deén baá-re ndo, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, mo bí temé kwaá njií né mé Càṅ,

²³ né mene tòr hèn, mo bí ye bú a: Nde kòmò diè ké dùà kié, nde né te sòn bìi boó. Mo bí sàṅ ṅgwéh, bí temé kwaá njií lom né ye njèh mân nde né boó, sâ nde né te sòn bìi boó.

²⁴ Mè bí tueé né dé cí, ye bí a: mo bí baá Càṅ njeré déi dua, bí kwaá lom ndèm, ye bí kwa gi aá kèn, sâ Càṅ bí haá nde né ménâ.

²⁵ Mo bí nde aá Càṅ dua, mo temé né bí lè mé nuaré déi yulá, bí jògò kúlú sòm gií

cí ye, te Tele bìi ké te vulúu kulu sòm gi veèn bìi lè seèn ménâ ndo. Jomo sâ bí dua ye bú.

²⁶ Mo bí veèn bò mbeí bìi doó kúlú njí ṅgwéh, Càṅ bò veèn bìi lè seèn kúlú sòm ndé ṅgwéh ndo.»

Terreb Yeésò yuoó naâ he?

(Matíó 21:23-27; Lúk 20:1-8)

²⁷ Bó wa cu ké Jerusalem. Yeésò yeé baá cie gwà Càṅ koó go den, bò *ngàṅ sèmè dé kokoô bó bò njí-sòu mé bò kokoô bò dé loó bilí ndeé kwarè seèn,

²⁸ bó ye bú a: «Wò bò njií hèn boó né mé gèh terrèb dé heè? Neì wò jegé naâ koó wa?»

²⁹ Yeésò ye bó a: «Mè nde né bí njeré déi bieé ndo: mo bí né tueé koó, mè se ye bí kwòm dé mò hèn.

³⁰ Bí jògò túé ke mè ye, neì lé Jâṅ Bàptis tema njií naâ koó, ye bú a: ndé bò nùàr kou bele wa? Lé naâ Càṅ wa, lé naâ nùàr wa?»

³¹ Bó yila mé njéh lètené boòn fellé kuú, ye: «Hèn, mo béh ye bú a: Càṅ lé Jâṅ tema naâ koó, à nde né tueé ye béh a: béh lé temé yoòr seèn kwá njí ná ṅgwéh dé kei wa?»

³² Á, mo béh ye bú a: bò nùàr lé bú temà naâ koó, sâ béh beè yila baá kèn.» Mé bó né ménâ tueé, sâ bó né bò nùàr veéh. Sâ beè bò nùàr Jâṅ lé naâ *sòn-Càṅ dé jéjêg.

³³ Yeé baá ménâ, bó ye bú a: «Béh kó ṅgwéh.» Yeésò ye bó a: «Sâ mè bí nuaá mé

jegé naâ mè túé ndé ñgwéh ndo.»

12

Kàn jéré-temé bô kè-ñueèh bô

(Matîô 21:33-46; Lûk 20:9-19)

¹ Jomo sâ Yeésò duóm bô ñjèh te kàne si keèh ndo, ye bó a: «Nuaré déi lé kieè naâ ñueèh* seèn. À yeé dobo gi aá yab, à kaga sie ñueèh sâ beè, à nde ke beré déi, à sio kwaá vua dé tàb dorô teèn, à sie kwaá gbàgà teèn ndo. Jomo sâ, à haá kwaá ñgogô beè bô seé bô, te bó ke nyegé den jomo, à nde dé seèn bèh gò.

² «Cu mé yab yeé baá bolé, à tema ñjii nùà seè seèn cén déi ké yoòr bô kè-ñueèh bô doô, ye te nyí kwa yab teèn ndo.

³ Nùà seè doô yeé wa ké teèn, bó cab sie bú, bó duún bú núr, bó kwogô ñjii bú lo be be.

⁴ Nùà ñueèh doô tema ñjii cu nùà seè déi. Wa ké teèn, bó gera yíi bú dé seèn felè, bó weh bú séb.

⁵ Nùà ñueèh doô tema ñjii cu déi ndo. Dé sâ, wa ké toò, bó wula som bú lòu. À né cu mene bô déi ké teèn temá ñjii, bó né lom bó seé faá bô mbei bòn nò weh. Bó né bô déi lobo, bó né bô déi lòu wulá.

⁶ «Nde le cegé huaán yí-temé seèn. Yeé baá ménâ, à tema ceré bú ndo, ye dé seèn bó nde né bú veéh.

⁷ Mé ñjèh mene, wa ké toò, bô kè-ñueèh bô hèllè nyogó sòn lètenè bòn, bó ye: Hèn né nuaá mé nde né nùà ñueèh ñaá sâ. Mò sam, kò béh wula som bú lòu, te ñueèh hèn ña dé beèh.

⁸ Bó cab sie bú, bó wula som bú, bó tulu si ñjii ké luaà ñueèh.»

⁹ Yeésò den cuù, ye bô nùà a: «Faá bèh mân, nùà ñueèh doô bô nde né naàn wee? Mè tueé bí, à nde cu né bô kè-ñueèh bô doô wulá som giú ndo, à ñueèh kwaá lo cu beè bô nuaré déi.

¹⁰ Bí née dé mé né lè mvù Càn nyagá den doô jáné ñéné ñgwéeh ye wa? Bèh sâ né tueé ye:

Taá mé bô mé-gwà bô lé naâ ké jomo

komo si ñjii hèn, taá dàn ña seér cu né kó.

¹¹ Sâ doóné né seé Nùà Dueè. Ñgweèh huóm kela né cí mà. Béh kéi lòm mé gécên mene.»

¹² Bô kokoô bô lètenè bô *Juf yeé ñgweé aá ménâ, bó kò ye Yeésò tueé ñjii né mé bó. Bó yila lom aá ceér fón, te bó sie bú. Ñjèh cén, veéh né bó mé bô nùà sie yogó. Yeé baá ménâ, bó kwaá lo bú, bó fón gò.

Lampôn mgbè Rôm gwóm

(Matîô 22:15-22; Lûk 20:20-26)

¹³ Jomo sâ bó tema ñjii bô *Farisièn mé bô nùà *Herôde déi ké yoòr Yeésò,

te bó nde bú sòn felá, bó sie bú teèn.

¹⁴ Bó yeé wa baá, bó ye bú a: «Nùà fèh-njèh, béh né gècèn yeè kwaga. Bò nùàr tueé mene felè yeè naàn dɔ́ɔ́ɔ́, wò dé sâ táɔ́ bèh, wò nùàr lòu bàlè bèh ndɔ́, wò né bò nùàr ceér Càn mé gècèn mene feh dilí. Sâ jògò túé ke béh ye: *sóú beèh ye gwòm làmpôn mgbè Rôm gwòm wa, té gwòm wa? Béh gùgwòm wa, béh gwòm ndé ñgwéh wa?»

¹⁵ Sâ Yeésò né gi leba bòn kɔ́, ye bó a: «Bí mè mân tab tena né dé kei wa? Bí jògò wèh kèh ke mè kàgàlòn déi ye.»

¹⁶ Bó weh haá njií bú cén déi ndɔ́. À ye bó a: «Feh nùàr mé yilí nùàr ká teèn hèn nyagá den né dé nei wa?» Bó ye bú a: «Né gi dé mgbè Rôm.»

¹⁷ À deén baá-re, ye bó a: «Sâ bò njií mé né dé mgbè dɔ́ɔ́ɔ́, bí gwòm ní cú mé mgbè. Bí bò dé Càn há ní cú mé Càn ndɔ́.» Hiím yɔ́gɔ́ cu bó.

Njèh bieê felè bòó mé nde cu né lè cio komo yuo
(Matíò 22:23-33; Lúk 20:27-40)

¹⁸ Bò *Sadusièn bilí ndeé ká yoòr Yeésò. Sâ bó né yeé tueé, ye mɔ́ nùàr kuú baá, sâ gi aá, à lè cio kòmò yùò ndé cú.

Bó yeé waá baá, bó ye bú a:

¹⁹ «Nùà fèh-njèh, Músi lo naá giì ter nyagá kwaá, ye béh a: mɔ́ nuaré déi kuú kwaá lo véh mé huaán sam, òm a, sàgà cú ma kú doò, à ñar yilá cu bei ma.

²⁰ Yeé baá ménâ, nuaré déi bó bò òm lé naâ téhbeh. Bei jògò véh, à kuú kwaá lo véh, huaán sam.

²¹ Òm sagá weh ma kú doò, à kuú cu, huaán sam. Òm bòn déi sagá weh kèh cu ndɔ́.

²² Bó sagá laré bú téhbeh dɔ́ɔ́ɔ́, huaán sam. Jomo sâ ma hèllè kuú bele bó ndɔ́.

²³ Á hèn, mɔ́ lòu sâ bò komó ndeé baá te cio komo yuo, ma hèllè ña som nde né veèh dé heè wa? Ñgweéh lètenè bòn téhbeh dɔ́ɔ́ɔ́, bó lé naá giì bú sagá laré wa?»

²⁴ Yeésò ye bó a: «Dé sâ ndugó gɔ́ né bí. Bí ñgòr Càn ñéné kó ñgwéh, bí terreb Càn ñéné kó ñgwéh ndɔ́.

²⁵ Bí kɔ́ ye, lòu mé bò komó nde né te cio komo yuo, bò siíb bó bò véh ndeé jògò kú ndé cú, bó den nde aá faá bó cilí Càn ké te vulúu nɔ́.

²⁶ «Dé mé nùàr nde né te cio komo yuoò, bí njií mé Músi lé naâ te mvù seèn nyagá kwaá doò jánjé kè ñgwéh wa? À lé mân nyagá naâ te lèmè mé à nyagá né ju jilí ñgémbeì teèn doò, wa Càn ye: Nyí né Càn mé bò tele biì Abrahâm bô Isák mé Jakôb né yeé dua doò ma.

²⁷ Mè tueé bí, Càn né Càn bò lèlàn bò, à Càn bò komó

sam. Mɔ né mân, sâ bí né mé gècèn mene saáb.»

**Sóú dé koò né dé heè wa?
(Matíô 22:34-40; Lùk 10:25-28)*

²⁸ Sâ *njí-sòú lé naâ doó, à lé naâ njií mé Yeésò bó bò *Sadusiên né saán sâ ngweé. À yeé ñene Yeésò né bó bagasé se nyegé, à ndeè ndo, ye bú a: «Sóú mé jolo kela né kɔ́ó né dé heè wa?»

²⁹ Yeésò ye bú a: «Sóú mé jolo kela né kɔ́ó né dé hên: Càn lé ye: Iseralà ngwé, Tele beèh Càn Dueè né lom Nùà Dueè mé huún, sâ gi aá.

³⁰ Wò gwàn jí Càn Nùà Dueè mé temé yeè mene, mé càn yeè mene, mé mùndò yeè mene, mé terreb yeè mene doón.

³¹ Sóú dé jomo mé bele né bú né cu dé hên: Gwàn mbei yeè faá wò gwaán né ngàn yoòr yeè nɔ. Bò sóú fà hên, sóú déi bó jòlò yógó ngwéh.»

³² Njí-sòú doò deên baá-re, ye Yeésò a: «Môn, Nùà fèh-ñhèh, wò tueé yíí né teèn, à né lom Càn mé huún, Càn déi toò sam.

³³ Nùàr a, gwàn lom bú mé temé seèn mene, mé càn seèn mene, mé terreb seèn mene doón, à gwàn mbei seèn faá à gwaán né ngàn yoòr seèn nɔ. Huóm kela né cí mé dàmbò *sèmè.»

³⁴ Yeésò yeé ñene à né ménâ tueé huóm, ye bú a: «Môn, wò né kwarè *Lò Càn, mè tueé wò.» Jomo sâ nuaré

dèi njolo toò seèn kàgà nyí cú, ye nyí nde né bú njeré dèi bieé ndo.

**Nùà Còñ bó *Davíd
(Matíô 22:41-46; Lùk 20:41-44)*

³⁵ Sâ Yeésò né ñhèh te *gwà Càn koò feh den, ye bò nùàr a: «Bò njí-sòú ye Nùà Còñ né *ndüté ndütù Davíd mé ñgei wa?

³⁶ Ngweéh Cúcuí Njagâ lé naâ Davíd nùà ñhèh ceér feh, à yilá Nùà Còñ Nùà koò seèn ma. À lé ye:

Nùà Dueè ye Nùà koò nyí a: Dèn ndê ká te be gaá nyí; kɔ nyí komó silí njií gi aá bò bònò bò yeè doó,

wò dobo kwaá bó gulè.

³⁷ Hên, mɔ Davíd mé feh seèn Nùà Còñ sâ yilá né Nùà koò seèn, sâ Nùà Còñ né cu ndüté ndütù seèn wa?»

*Feh beè bò *njí-sòú bó còñ
(Matíô 23:1-36; Lùk 20:45-47)*

Njií mé Yeésò lé tueé gi naâ doón, cìlì nùàr lé naá loóm mé vógó-temé dé gècèn.

³⁸ À né bó ñhèh feh, ye bó a: «Bí bòn feh biì beè bò njí-sòú. Bó gwaán lom né bò cògò dé dèdàbe lètenè bò nùàr su gòò. Né mene ké tan mé ké mbartogò, bó ye kɔ bò nùàr gíbi bíé bó lòu.

³⁹ Ké *gwà sóú, bó gwaán né bèh dené dé kokoò njolo bò nùàr. Bó nde mene bèh

kùrmò lo nùàr dɔ́ɔŋ, né gi ménâ ndɔ́.

⁴⁰ Bó né njèh beè bò ma kù horó weh bele. Mɔ bó baá Cànɔ dua, kɔ bó dua tugó lòu, te den faá bó né bò gècèn bò nɔ. Mè tueé bí, ju sie kela nde né bó mé bò déi.»

*Há-be ma kù déi
(Lúk 21:1-4)*

⁴¹ Jomo sâ Yeésò nde ké kwarè mvugó kàgàlòn gwà Cànɔ, à den nde doó. Bò nùàr né kàgàlòn teèn si. À né bó ke den. Bò déi né kókoó nuaán yíi.

⁴² Ma kù déi waà ndɔ́, à teèn si yíi kóbò fà. Bò kóbò fà sâ né sòn dála cên.

⁴³ Yeésò yeé nde ñene njií mân, à yilá bilí bò mbòn seèn, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, ma kù hèn si kela né kɔ́ɔ mé bò déi dɔ́ɔŋ.

⁴⁴ Bò nùàr dé bòn kabe si lom né wellè kàgàlòn. Dé ma kù hèn môn sam, à dé seèn karé si sòm né jèjègè cèr gwà seèn.»

13

*Kùr felè *gwà Cànɔ koò mé nde aá ñellé*

(Matíò 24:1-2; Lúk 21:5-6)

¹ Yeésò yeé baá ké gwà Cànɔ koò yuo kelá, mbòn seèn cén déi ye bú a: «Nùà fèh-njèh, kè njií, sâ né gèh taá huómé kei mân? Sâ né gèh gwà dudueèr kei mân ndɔ́?»

² Yeésò ye bú a: «[J]gweéh wò né bò gwà dudueèr hèn ñené wa? Nde gi né dɔ́ɔŋ tobé yuo. Mè jue mene taá

cén tà cén felè mbeí lè nyí ndé ñgwéh.»

Dàm bò gèr, te wónɔ ceré ye

(Matíò 24:3-14; Lúk 21:7-19)

³ Yeésò né ké te tòr Olivie den den, sâ gwà Cànɔ koò né kèb yágà. Bó bò Pièr mé Jâk mé Jân mé André yeé baá lélán bòn, bó ye bú a:

⁴ «Bò njií sâ bɔ́ɔ nde né te cu dé heè wa? Túé yeè béh teèn. Béh ñene kɔ nde né mé kei, ye hèn baá cí wa?»

⁵ Yeésò yila baá-re bó tueé ndɔ́, ye bó a: «Bí kógón ká lòu; nùàr a té bí bèlè.

⁶ Mɔ sam, bò nùàr kókoó mbaá nde né yilí mò ñaá weh, te bó bele weh gi bò nùàr mé njéh; nùà kàn nde né tueé, nùà kân ye: *Nùà Còn né nyí.

⁷ Mɔ bí baá njàgà taáb mé bò bèmè hihiné ñgweé njií, bí té lòu ndèrrè. Kɔ seèn bɔ́ɔ ménâ. Mé njéh mene, wónɔ mé njéh cèrè ndé ñgwéh.

⁸ Taáb nde né lètenè lɔ́ɔ déi bò mbeí kɔ́ɔ die, lò déi nde né mbeí mé taáb ñaár kwa; tàbè nde né te bèh hihiné jilí; cùè nde né die. Sâ née seèn jèrè * ye, kar weh né faá nyer nɔ.

⁹ «Mɔ né mân, sâ bí dèn lòm dé bìi làn. Bí kɔ́ɔ ye, bó nde né bí te *mbàgà juú mé sòn fuú jɔ́gɔ njií, bó nde né bí ké *gwà sòu lobo, bó nde né bí toò bò kokoò bò mé bò mgbèémgbè mgbómé njií, ye bí né bò nùàr mò

fí. Sâ dɔ́ɔŋ, mè ye te bí den nyegé cu ye baá-re bò sòn mò teèn.

¹⁰ Mé njéh mene, kɔ Njàgà Bagaà ndeè wɔ́ŋ beè ka sie gi aá kèn, te wɔ́ŋ ceré ye.

¹¹ Sâ mɔ bɔ baá mé bí te mbàgà juù sie ndeé, njíí mé bí nde né sònò tueé, bí té nyàmè. Bí túé lòm cu sâ ngòr mé bɔ nde né bí sònò tueé kwaá. Bí kɔ́ɔ túé ndé ngwéh, Cúcuí Njàgà tueé nde né sòn bìi kɔ́ɔ.»

¹² À den cuù ye bɔ a: «Dìm bô bei nde né yo bɔ̀n go kuú, te bɔ wula bɔ wulà. Bò tele nde né bò huaán go, bò huaán nde né yoòr bò teleè ŋaár die; bɔ go sɔm bɔ, te bò nuàr wula taré bɔ ménâ ndɔ.

¹³ Nuàr dɔ́ɔŋ nde né bí bunó laré; sâ dɔ́ɔŋ né gi felè mò. Mè tueé bí, nuaá mé nde né dɔ́ɔŋ yoló komo gií, nde né dé seèn yili yuo.»

Gègè veèn lè mò Càŋe

(*Matíò 24:15-28; Lùk 21:20-24*)

¹⁴ «Bí nde né gègè veèn ñené, à den seér nde né bèh mé à sé la teèn dèn ná ngwéh. (Nuaá mé né ngòr hèn jaŋé, bú a, ngwé nyégé bagasé.)

¹⁵ Mɔ baá môn, sâ bò Judé bò a, dùrà ñá gí ké te tòre. Nuaá mé né ké felè gwà, bú a, fón lòm doò, à té ké gwò seèn felè bò ñjèh seèn mbaá yílá kú cú.

¹⁶ Nuaá mé né ké ñueh, bú a, té ká lo cù, ye te nyí weh sie cògò dùlù nyí beè.

¹⁷ Lou sâ bò véh mé lèi hueèh mé bò ma vùlù nde né mé gèr ñené kuú.

¹⁸ «Bí dùà lòm Càŋ, te cu sâ bí lè cu dùlù kwà cú,

¹⁹ wanɔ́ŋ gèr né teèn. Gèr dé lou sâ dé tueé sam. Bèh lo mé Càŋ lo síí naá wɔ́ŋ dɔ́ɔŋ, gèr déi lo nées teèn faá gèr bú hèn nɔ sam ngwéeh ye; déi ndeè ménâ wá ngwé ndé cú ndɔ.

²⁰ Mɔ Càŋ Dueè jere kó ngwéh, à bò cieé gèr sâ kèb déi sòm wàgà ngwéh, sâ nuaré déi seèn làn lè ndé ngwéh. Njua mé Càŋ lé naá gií ménâ taán kwaá ndɔ, ye nyí nde né bò cieé sâ kèb déi sòm waga; nyí sòm waga nde né felè bòó mé nyí lé naá balé weh doò.

²¹ «Sâ bí dèn lòm làn, wanɔ́ŋ nuaré déi sé den né mbaá ye bí a: Kè *Nuà Còŋ hèn! Kè à yíé! Mɔ à baá ménâ tueé, bí té temé teèn kwá njí.

²² Bò *Kristò dé kòkòb mé bò *sòn-Càŋ bò dé nyenyené nde né cie bomó sue, bɔ nde né bò fém bɔ́ɔ bele, ye mɔ yieé né yieè, te bɔ bele weh gi bòó mé Càŋ lé balé kwaá naá mé njéh.

²³ Mè bí tueé kwaá gi aá kèn, bí dèn lòm á làn.»

*Cuù *Huaán Nuàr*
(*Matíò 24:29-31; Lùk 21:25-28*)

24 «Louè sâ, jomo gèr hèllè, lou nde né yilí, weéh nde né cib,

25 bò mbentò ndeé né ké te vulúu suelé suagâ, bò njií mé né mé terreb ké te vulúu dɔ́ɔ́ɔ́ nde gi né jilí.

26 Jomo sâ bò nùàr nde né Huaán Nùàr ñené njií, à né te mvulu bège mé terreb mene *sum suagâ.

27 À nde né bò cili seèn kàn mé kàn wɔ́ɔ́ɔ́ dɔ́ɔ́ɔ́ temá njií, te bó nde koró bilí bɔ́ɔ́ mé à lé naá gií balé kwaá.»

Tou mé né kùr tueé
(*Matió 24:32-35; Lúk 21:29-33*)

28 «Bí kè wèh yoòr tou† tué-kùr hèn. Mo bí ñene, à baá tɔ́ɔ́, ñgweéh sâ bí ko gi aá, ye já baá dídì mà.

29 Louè mé Huaán Nùàr ndeé né teèn cuú né ménà ndo. Mo bí ñene bò ñhèh kèkèné hèllè baá bɔ́ɔ́ bele, sâ bí kóɔ́ ye: baá bú, à baá dídì.

30 Mè né tueé ye bí a, mé bò cafanê bò nde dɔ́ɔ́ɔ́ kuú gií, sâ bò ñhèh hèllè bɔ́ɔ́ gi aá.

31 Vulú bô tàbè nde né leér yuo; ndóg bò ñgòr mò dé bɔ́ɔ́n nyímé ndé ñgwéh.»

Cieé cèrè jomò
(*Matió 24:36-44*)

32 «Nuaá mé né cieé bú sâ kóɔ́ sɔ́m teèn sam; nuaré déi cu sâ kó ñgwéh ndo. Bò cili Càɲ cieé sâ kó ñgwéh. Né mene Huaán nùà ñhèh, à cieé bú sâ kó ñgwéh ndo; gi cegé né Tele mé huún.

33 Bí bòn feh biì, bí té lóm cèr, wanɔ́ɔ́ɔ́ bí cu sâ kó ndé ñgwéh.

34 Den nde né faá nuaá mé nde né bèh gò ndeé nɔ. À yeé baá mé gò, à geé kwaá gi bò seé bò seèn seé, nùà kàn mé seé seèn, nùà kàn mé seé seèn; ye gó-lóm a, dèn lan ma.

35 Mo né mân, sâ bí dèn lan ndo, wanɔ́ɔ́ɔ́ bí cu mé nùà gwà cuú nde né teèn kó ndé ñgwéh. Merré déi nde né liyilí, merré déi logòtenè, merré déi toò cieé, merré déi maánjògò.

36 Mo à kar yuo kelà mene lòu, bí té gwàn mé à waà, sâ bí né lóm.

37 Njií mé mè né bí tueé hèn, mè tueé njií né mé nùàr dɔ́ɔ́ɔ́ ndo, ye: Bí dèn dèn lan.»

14

Nyògò sòn felè Yeésò
(*Matió 26:1-5; Lúk 22:1-2; Jân 11:45-53*)

1 Sâ cieé koô mé bó yilá né *Páskà doò le aá cieé fà. Né cieé koô mé bó yieé yeé breêd mé kulu teèn sam. Sâ bò *ngàn sèmè dé kokoô mé bò *ñjì-sòu né ceér fɔ́ɔ́n, te bó sie Yeésò; bó ye, bó sie leér nde né bú lòu ndo, te bó wula sɔ́m bú.

2 Bó ye: «Sâ ko béh bú te cieé koô hèn siè ñgwéh, wanɔ́ɔ́ɔ́ bò nùàr nde né ñaáj.»

13:25 13:25 Es. 34:4; Joël 2:10; Vuú 6:13 13:26 13:26 Dan. 7:13; Vuú 1:7
† 13:28 13:28 Bó tou sâ yilá né "figuier". 13:32 13:32 Mat. 24:36 13:34
13:34 Lúk 12:36-38 14:1 14:1 Ex. 12:1-27

Kómó múmû felè Yeésò yurú njii

(*Matiô 26:6-13*)

³ Sâ Yeésò baá ké Betanî gwò Simôn. Simôn lé naâ nùà beén veên. Bó yeé baá yáb yieé, ma déi ngoró nde kwarè Yeésò mé mbémbôn* beè, kómó múmû mé keh tarè mân né lè déi; bó yilá né kómó sâ "nâr". Ma doô kɔ sɔm sɔn mbémbôn ndɔ, à yurú njii gi Yeésò kómó sâ felè.

⁴ Bò nuaré déi yeé nde nene njii ménâ, temé yulá bó lè, bó duóm lètenè bɔn tueé kuû ye: «À kómó sâ ménâ bɔ́ beéh né dé kei wa?

⁵ Bó sé la go sɔm nyegé naâ lòu, bó kwa kám yuii tagár mé njeré déi teèn, bó haá bò saám bò nɔ.» Bó né ma doô teèn nde yii ndɔ.

⁶ Yeésò deên ye bó a: «Bí kwá ló ma hên nɔ́n ménâ, bí bú temé lè bɔ́ yulá né dé kei wa? Njii mé à né mè bɔ́ hên né lom njèh bagaà beè mò dé gècên.

⁷ Dé bò saám bò, bí bó nde née cu dɔ́n kɔ́ ye. Cu mé bí baá gwaán dɔ́n, bí nde né bó bagaà teèn bɔ́. Á, dé mò nɔ, béh bí nde cu née he wa?

⁸ Bí kwá à bɔ́; hên né njii mé à bɔ́ komo né dé seèn. À mè kómó yoòr mân yurú njii né, te nyegé njii mé gò mò ké te sà mene.

⁹ Mè né tueé ye bí a, bèh mé Njàgà Bagaà nde né teèn ká lè wónje dɔ́n ngulí ndeé,

nde né mé njàgà ma hên mene ngulí bilí, te bò nùàr munó den bú teèn.»

*Yeésò beè bò *ngàn sèmè jɔgɔ yii*

(*Matiô 26:14-16; Lúk 22:3-6*)

¹⁰ Yeé baá ménâ, Júdàs Iskariô mbòn cén déi lètenè bò yulá cùòb fà bò doô, nde ké yoòr bò ngàn sèmè dé kokoò ndɔ, ye te nyí go haá bó Yeésò.

¹¹ Bó yeé nde ngweé njii mân, temé yila bó lè wɔgɔ, bó ye bó nde né bú kàgàlòn teèn haá yii ma. À yila lom baá-re ceér foón, te à jɔgɔ yii Yeésò beè bɔn.

*Yáb *Páskà*

(*Matiô 26:17-25; Lúk 22:7-14, 21-23; Jân 13:21-30*)

¹² Sâ cieé bú toò jògò mé bó yieé yeé breêd mé kulu teèn sam, waà baá kèn. Bó né yeé huaán sòrngàng teèn nɔ́b, te bó yieé Páskà mé njéh. Cieé sâ yeé waà baá, bò mbòn ye Yeésò a: «Wò ye, béh ndé nyegé kwá nyí bèh Páskà yieé he wa?»

¹³ Yeésò tueé njii mé bò mbòn fà déi ndɔ, ye bó a: «Bí ndé ké lɔ, bí bò nuaré déi nde né mé lò nòmò felè kwaré, bí bèlè siè bú.

¹⁴ Gwà mé à yila nde né teèn, bí júée nùà gwà sâ a: Nùà fèh-njèh ye júée wò a, bó bò mbòn nyí Páskà yieé nde né te gwà dé heè wa?

¹⁵ À nde né bí gwà dé koò mân feh, né ké ter felè mbei;

14:3 14:3 Lúk 7:37-38 * **14:3 14:3** Jue né mbémbôn dé maàn mé bò kwe né taá. Yilí taá sâ né "albâtre". **14:7 14:7** Deut. 15:11

bó njèh dɔ́ɔŋ nyegé gi aá gwò kèn. Bí nyégé kwá béh yáb doó sâ.»

16 Bò mbòŋ fɔ́ɔŋ gò ndɔ, bó nde ké lɔ, bó kwa gi ka dɔ́ɔŋ faá Yeésò la naá bó tueé nɔ. Bó nyegé kwaá baá-re yáb Páskà teèn.

17 Yeé baá liyili, Yeésò bó bò mbòŋ seèn yulà cùòb fà wa gi ndɔ.

18 Bó yeé baá yáb yieé, Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, nùà cén lètenè bìi nde né mè go sòm. Béh bó dɔ́ɔŋ mé ngàb cên yieé bilí den né kɔ́.»

19 Bó yeé ngweé aá môn, kuún curú gi bó toò, nùà kàn duóóm mé Yeésò bie njií, ye bú a: «Ijgweéh mè sam wa?»

20 Yeésò ye bó a: «Né ka cén déi lètenè bìi yulà cùòb fà hèn, béh bó né mé ngàb cên yieé bilí.

21 Dé kuú, *Huaán Nùàr nde né kuú, nde né faá bó lé naá gi felè seèn nyagá kwaá nɔ. Njèh cén, nuaá mé yíi keéh be teèn, jɔgɔ kwaá bú cie, nde né mé gèr mbiín kuú. Sâ, beè nùà sâ, huóm kela né mé bó sé bú ñàr ná ngwêh.»

Yáb Càn

(*Matiô 26:26-30; Lúk 22:15-20; 1 Kòrènt 11:23-25*)

22 Bó yeé baá yáb yieé, Yeésò weh breêd, à dua Càn teèn, à kolé haá bó, ye bó a: «Bí wèh, hèn né ngàn yoòr mò.»

23 À jɔgɔ weh ngàb mbè ndɔ. À yeé vra gi aá Càn teèn, à haá njií bó, bó ñueé laré dɔ́ɔŋ.

24 À ye bó a: «Hèn né húóm mò, húóm ngòŋ mé Càn kɔ né, ber kuú né felè bò nùàr ngún.

25 Mè né tueé ye bí a, mè ndeè mbè déi mân ñué ngwé ndé cú, kɔ ndeè baá dé feé ké te Lò Cànje, mè ñueé cu ye.»

26 Jomo sâ, bó de bené ndɔ, bó fɔ́ɔŋ gò, bó ñaá nde ké te tòr Olivieè.

Ngòr Yeésò felè Piêr

(*Matiô 26:31-35; Lúk 22:31-34; Jân 13:36-38*)

27 Wa ke teèn, Yeésò tueé njií mé bò mbòŋ seèn ndɔ, ye bó a: «Bí nde né mè durá si lóó gií. Te mvù Cànje né ménâ nyagá den. Càn ye, nyí nde né nùà mbieè wulá sòm. Bò mbieè seèn nde né lòu durá ñellé le.

28 Sâ, mɔ mè komo yuo cu aá lè cio, mè nde né ké Galilé ndeé, bí nde mè kwa nde né ké sâ.»

29 À yeé tueé gi aá mân, Piêr deèn ndɔ, ye bú a: «Sâ mɔ bò déi né mene wò durá si lóó, mè dé mò wò dùlà si ló ndé ngwêh.»

30 Yeésò ye bú a: «Mè né tueé ye wò a, lan mé kwaá dé jomò sé nde tuagá, sâ wò yaáŋ aá njó baá mbei tagár, ye nyí mè kó ngwêh.»

31 Piêr den nyegé cuù ndɔ, ye bú a: «Sâ mè sam; béllò nde mene fà dɔ́ɔŋ kuú gií,

mè túé nyí ndé ñgwéh ye mè wò kó ñgwéh.» Bò mbòñ déi tueé gi ménâ ndo.

Yeésò ké Gecemanè
(*Matíò 26:36-46; Lùk 22:39-46*)

³² Bó wa beré déi, bó yilá né bèh sâ Gecemanè. Wa ké teèn, Yeésò ye bò mbòñ seèn a: «Bí dèn ñgógò hên, mè nde aá Càñ dua weh.»

³³ À weh lom Piêr mé Jâk bô Jâñ, bó bó nde kóó. Sâ feh baá bú ter ñellé, à baá lom mé kú dé gècên,

³⁴ ye bó a: «Kú nde aá mè wulá. Bí dèn lè hên, bí té lóm cèr.»

³⁵ À kwaá lo bó doó sâ ndo, à kela nde ser ké toò bèh ndón-ndòn mân. Wa ké teèn, à die mbab nde doó, à né Càñ dua, ye mo nde né boó, te Càñ nyí te gèr sâ yí cú.

³⁶ Ye bú a: «Baá, Tele mò, njeré déi wò táre yógó bèh. Mo né mân, ñgòrò sòm yeè mè ñgàb gèr hên kwarè teèn. Mè né mene ménâ gwaán, mé ñjéh mene, bó sér faá wò né gwaán no.»

³⁷ À yeé dua sòm aá, à cu cuù ká yoòr boòn, à waà, sâ bó baá gi lóm; ye Piêr a: «Simòñ wò baá lóm wa? Né mene be lôm cén, bélò kóó gó sòm cú wa?»

³⁸ Bí nyimè dèn làn, bí né Càñ dua, te *Sátàn bí mé veèn táb siè cú. Lòu sam, temé nuàr gwaán gi né ñjéh bagaà boó dág; ñjéh cén, yo né yuaásé.»

³⁹ Jomo sâ à kwaá lo bó, à nde cu Càñ dua, à dua cu ka bú faá à la naà dua no.

⁴⁰ À cu cuù ká yoòr bò mbòñ, à waà, sâ bó baá gi cu lóm, dé goó keè sam cuú. Yeé baá ménâ, bó bèh tueé keèh kwà cú ndo.

⁴¹ À yeé cu cuù aá dé mbei tagâr, ye bó a: «Wa hên, bí née lóm ye wa? Bí cèr ká ceèr. Wulu baá kèn. Baá cu. Kènê *Huaán Nuàr nde aá beè bò vevenê bò yilá.

⁴² Bí wùò ter, bèh nde kwa bó. Kè hên baá gi nuáá mé go sòm né mè sâ.»

Bèh Yeésò sieè
(*Matíò 26:47-56; Lùk 22:47-53; Jâñ 18:3-12*)

⁴³ Yeésò née sònò mân tueé den, Júdàs mbòñ cén déi lètenè bò yulá cùòb fà bò doò kar waà ndo. À né mé nuàr kókoó mbaá jomo, bó né bele mé bòu beè-beè, bó né cu mé cùgò beè ndo. Bò *ñgàñ sèmè dé kokoò bó bò *ñjì-sòu mé bò kokoò bò dé loó tema ñjii né bó kóó.

⁴⁴ Sâ Júdàs mé nde né Yeésò go sòm doò naá gi bó ñjii mé à sé nde né boó tueé kwaá, te bó ñene ko Yeésò mé ñjéh. Sâ à la ye bó a: «Mo bí ñene mè baá nuaré déi kumó vra den, sâ né bú ma. Bí kèmm ndê, te bí sie yuo mé bú, bí siè lòm bú tég.»

⁴⁵ Júdàs hèllè yeé waà baá, à ñgoró nde yí kwarè Yeésò, à yilá bú, ye: «Njì fèh-ñjèh!» À vra kumó sie bú ndo.

⁴⁶ Bò nuàr kem sue baá-re Yeésò yoòr, bó sie bú.

47 Nuaré déi sɔɔm bòu seèn, mvur tena si njií nuaré déi tie doó; lé naâ tie nùà seê ngàṅ sèmè dé koô.

48 Yeésò deên ndɔ, ye bò nùàr a: «Den né faá bí mé bò bòu mé cùgò beè-beè hên kem nde giì né, te bí sie nùà yìb nɔ.

49 Ngweéh cieé dɔɔṅ mè lé njèh feh den beéh ké *gwà Càn koô wa? Béh bí lé naâ kɔɔ, bí lé mè ké teèn siè ná ngwèh dé kei wa? Mé njéh mene, bɔɔ né mân, te yuo faá né te mvù Cànṅe nyagá den nɔ.»

50 Jomo sâ bò mbòṅ durá si lo gi bú ndɔ.

51 Huaán ndà déi né dé seèn Yeésò jomo bele ndeé. À lé yoòr naá cegê mé cògò wagâ. Bó yeé sie aá bú,

52 à se si lo cògò hèllè, à dula yuo doó sâ lunṭuru.

*Yeésò ké te *mbàgà juu*

(Matíò 26:57; Lùk 22:54-55, 63-71; Jân 18:13-14, 19-24)

53 Bó weh njií Yeésò ké toò ngàṅ sèmè dé koô ndɔ, sâ bò ngàṅ sèmè dé kokoô bó bò kokoô bò dé loô mé bò njí-sòu baá gi ké teèn bilí den.

54 Piêr lé naâ Yeésò jomo bele ndɔ. Njèh cén, à lé dé seèn gɔ naâ gè jomo dàb. Wa ké lo ngàṅ sèmè dé koô, à yila nde yí cie lètenè caâ, à den nde kwarè bò gô, à né we ṅuagá den.

55 Sâ bò ngàṅ sèmè dé kokoô mé bò kokoô bò dɔɔṅ

né lom ṅgòr fɔɔn, te bó sie Yeésò mé njéh, bó wula bú teèn. Mé njéh mene, ka yíé ṅgwéh.

56 Nùàr ṅgún né mene bú nyeén yoòr coré kwaá, nyeén hèllè nde yuo seér lètenè bɔɔn mé sòn hihiné.

57 Bò déi né ter komó wuo, bó né felè seèn lòu tueé gobó seér, ye:

58 «Béh lé naâ sònò seèn ṅgweé, à lé ye, gwà Càn dé koô mé bò nùàr lé meè naâ kɔɔ hên, nyí nde né tulú sɔm. Lè cieé tagár wa, nyí nde cu né déi ter meé kwaá; wa dé sâ bò nùàr bú kɔɔ mé ndé cú ma.»

59 Bó né mene ménâ tueé, dɔɔṅ né gi mé sòn hihiné.

60 Ngàṅ sèmè dé koô komo wuo ter lètenè bò nùàr ndɔ, ye Yeésò a: «Bò nùà hên né wò yoòr tueé njií mân, wò sòn kòmò bèh wa? Bó ye naàn á?»

61 Mé njéh mene, Yeésò lom bú sòn kòmò ṅgwéh gùm dɔɔṅ. Yeé baá ménâ, ngàṅ sèmè dé koô doò ye bú a: «*Nùà Còṅ Njunà Càn terrèb né wò wa?»

62 Yeésò ye bú a: «Nyí né bú sâ. Kènê bí nde aá *Huaán Nùàr ṅenè njií, à nde né ké te be gaâ Càn terrèb den den, à cu cuù nde né lòu sâ njolò bìi te mvulu bègè ndɔ.»

63 Te ngàṅ sèmè dé koô yeé nde ṅgweé njií mân, à sie ṅa cògò seèn nùà njèh yoòr, à né sònò tueé ye: «Sâ béh

sònò bò nùàr bie sòó cu nde né kei wa?

⁶⁴ Ngweéh béh né gi mé tie ngweé ma. Nùà hên né mé Càn ngeré. Wa bí ye naàn?» Bò nùàr gwaán laré doón, ye à die aá ju kèn, bó wúlá bú wulá.

⁶⁵ Bò déi deên lètenè bòn sâ, bó né bú dèh yoór kulú su njií, bó vuob bú njolo, bó né bú tulú, ye bú a: «Jéné kó cú-re ñenè, bò neì wò tulú né kóó?» Jomo sâ bò sóji weh yuo mé bú ndo, bó né bú tèn bolé yíi.

Pièr bèh njó yaân

(*Matiô 26:69-75; Lûk 22:56-62; Jân 18:15-18, 25-27*)

⁶⁶ Sâ Pièr née ka cu sâ ké túno lètenè caâ ye. Ma seê *ngàn sèmè dé koó waà doó sâ,

⁶⁷ ñene bú, à né we ñuagá den, ke nyegé bú, ye bú a: «Ngweéh bí Yeésò nùà Najarèt hên né yeé kóó wa?»

⁶⁸ Pièr cam, ye ma doô a: «Mè dé sâ kó ngwéh. Wò jue né-re kei wa, mè ngwé kó ngwéh ndo.» Jomo sâ à yuo doó sâ, à nde njobá den yí tütúlù. [Kwaá cên tuaga ndo.]

⁶⁹ Ma seê doô ñene njií cu bú, ye bò nùàr a: «Nùà hên né cén déi lètenè bòn.»

⁷⁰ Pièr cam cu.

Den ser cu jomo sâ, bòó mé naâ tèn njobá, ye bú a: «Mé gècên mene, wò né nùà cén déi lètenè bòn. Lòu sam, wò né nùà Galilé.»

⁷¹ Pièr cam cu déi, ye bó a: «Mè sam. Mò mè tueé né nyeén, Càn a dúagá mè a kà,

mè nùà mé bí né tueé hên kó ngwéh gùm doón.»

⁷² À yeé tueé som aá, kwaá dé jomò tuaga ndo. À munó ko cu baá-re dé mé Yeésò la ye bú a: «Mé kwaá dé jomò sé nde tuagá wa, sâ wò yaân aá njó baá mbei tagár, ye nyí mè kó ngwéh ma.» À yeé munó ko aá ménâ, à yila yueê, à yueé yueé, njolo fulú gi.

15

*Yeésò ké toò *Pilátò*

(*Matiô 27:1-2, 11-14; Lûk 23:1-5; Jân 18:28-38*)

¹ Cieé ñaga bò *ngàn sèmè dé kokoô bó bò kokoô bò dé loô bó bò *njí-sòu mé gùm mbàgà juù sâ doón komo yuo lòu, bó bilí nde ju Yeésò ke. Bó yeé taân gi aá, bó kaga bú, bó weh nde mé bú ké toò Pilátò.

² Pilátò bieé njií mé bú ndo, ye bú a: «Mgbè bò Júp né wò wa?» Yeésò ye bú a: «Wò dé sâ tueé né kóó.»

³ Sâ bò ngàn sèmè dé kokoô né lom ñhèh ñgún mé bú síí njií.

⁴ Te Pilátò nde cu ye mé bú tueé njií, ye bú a: «Bó né mé wò síí njií den, wò né ngweé, wò sòn kòmò ngwéh wa?»

⁵ Mé ñjéh mene, Yeésò sòn kòmò cú. Dé sâ híim yogó cu Pilátò mbaá.

Bèh ju felè Yeésò tenâ

(*Matiô 27:15-26; Lûk 23:13-25; Jân 18:39-19:16*)

⁶ Sâ te cu *Páskà doón, Pilátò né yeé nùà gwà cibi

cén yi njií. Né yeé nuaá mé bô lóó bô ye yi bú yìi.

7 Nuaré déi lé naâ teèn, yilí seèn né Barabâs. Bó bô wúlá-feh bô déi lé naâ bô lóó bô soób, bèmè die teèn lóó dón, nùàr kuú teèn. Bó yíi bô gwà cibì mé njéh.

8 Yeé baá môn, cili nùàr ñaá nde baá-re ké yoòr Pilátò ndo, bô dua bú, te à bôó cu bô faá bèh jomò nò.

9 Pilátò ye bô a: «Bí ye mè a, yi ní bí Mgbè bô Jûf wa?»

10 Lòu sam, à lé naá gii kóó, ye bô ñgàn sèmè dé kokoô bunó né Yeésò lòu, wa bô bú ká beè nyi sie haá njií né dé cî.

11 À yeé baá ménâ bieé, bô ñgàn sèmè dé kokoô soób seér cu bô nùàr lòu, ye bô a: «Bí júée Pilátò a: yi ní sér bí Barabâs ma.» Bó tueé Pilátò ménâ ndo.

12 Pilátò ye bô a: «Á, dé nuaá mé bí yilá né Mgbè bô Jûf hèn nò, mè bôó nde né mé bú kei wa?»

13 Bó tueé bomò njií ké ter, ye bú a: «Fágá ní bú te tou!»

14 Pilátò ye bô a: «À veèn bôó naâ kei wa?» Mé njéh mene, bô kò lom né ké ter logó njií, ye bú a: «Fágá ní lòm bú te tou dé fagâ!»

15 Yeé baá môn, Pilátò yi njií bô Barabâs ndo, ye te temé huom bô nùàr lè. Jomò sâ ye bô tégé Yeésò núr, bô ndé fágá ní-re bú ké te tou sâ.

Bèh Yeésò selé
(*Matiô 27:27-31; Jân 19:2-*

3)

16 Bô sójì weh nde mé Yeésò ké lè bôgò ñgómna, bô yilá bilí gi bô mbaábɔn ndo.

17 Bô su bú cògò déi bèlèsé mân. Bô nde fón wellé bô ñàgà, bô beéh faá tam nò, bô sulí kwaá bú felè, bô ye né tam mgbè ma.

18 Bô né bú mbaàn haá, ye bú a: «Sìè ñgób, Mgbè bô Jûf!»

19 Bô né bú mé gor felè lurú, bô né bú dèh yoòr kulú njií, bô né toò seèn cemmé ndeé, bô né ké doó leéb suagâ.

20 Bô yeé selé wulu aá bú, bô huar som cu bú cògò bèlè hèllè yoòr, bô su cu bú cògò dé seèn. Jomò sâ bô weh nde baá-re mé bú ké bèh sâ, te bô faga wula bú.

Bèh Yeésò fagâ

(*Matiô 27:32-44; Lúk 23:26-43; Jân 19:17-27*)

21 Bô yeé baá mé Yeésò weh ndeé, bô bô nùà Sirèn déi kwaré, yilí seèn né Simôn, à né telè Alesànda bô Rúfús; sâ à naâ ñueh. Bô bô yeé kwaré baá, bô sie ba haá bú tou mé bô nde né Yeésò teèn fagâ doó.

22 Bô wa beré déi, bô yilá né bèh sâ Gólgòtà. Sâ tueé né ye: Gebá feéh.

23 Bô ye te bô haá bú mbè mé lèh* déi teèn faá nó nò, à berón.

15:21 15:21 Rôm 16:13 * 15:23 15:23 Bô lèh sâ yilá né "myrrhe". Né kómó mómú ndo. 15:24 15:24 Ps. 22:18

24 Jomo sâ bó faga njií bú te tou, bó vu geé weh gi bò cògò seèn mé bèi.

25 Bó lé bú faga naâ sâ lou baá lòn tarenèa maánjògò.

26 Bó nyagá fagá kwaá njeré déi ké teèn, te se kwòm cioð seèn, ye: «Né Mgbè bò Jûf.»

27 Bó faga njií bò yíb wúlá-feèh bò déi fà kwarè seèn, dé kàn mé tou seèn, déi te be gaâ, déi te be ngou, Yeésò lètenè. [

28 Sâ doón yuo gi né faá né te mvù Cànje nyagá den nò, ye: «Bó bú kulá yíi keéh né lètenè bò vevenè bò.»]

29 Nuaá mé kela doó sâ doón né feh jilí, né Yeésò teèn selé yíi. Nua kàn ye bú a: «Cècàgà, ngweéh wò lé ye nyí nde né *gwà Càn koò tulú, te nyí me sòm cu bú te cieé tagáre wa?

30 Yili sòm-re feh yeé yili. Jògò súagá ke yí te tou sâ ye.»

31 Bò ngàn sèmè dé kokoò mé bò *nji-sòu né bú gbèg ménâ haá taré ndò, bó né lètenè bòòn tueé kuú, ye: «À kò cegé né bò nuàr yili soòm, à feh dé seèn nuà njèh yili sòm kó ngwéh.

32 *Nuà Còñ Mgbè bò Is-eralà bò a: súagà-re kènè yí te tou sâ, béh ñene njolò, te béh kwaá njií temé yoòr seèn.» Bòó mé né kwarè seèn fagá den doó né taré bú ménâ selé keéh ndò.

Cio Yeésò
(*Matió 27:45-56; Lúk 23:44-49; Jân 19:28-30*)

33 Lou yeé dilí baá, lou cib cu. Cibí yili laré cu ká doó doón, yili soó gùm yòn lou tagár.

34 Yeé baá mé lou lòn tagár, Yeésò sòm hueh mé terreb, ye: «Eloyí, Eloyí, lemá sàbatàní?» Sâ tueé né ye: «Càn mò, Càn mò, bóó né naàn mé wò si lo né mè wa?»

35 Bò nuaré déi lètenè bòó mé né doó sâ yeé ngweé aá ménâ, bó ye: «[Jgwé, à baá *Elí yilá.»

36 Cén déi nde dula dòm wellê fùlù, à yíi njií te mbè déi tanésé mân, à feéh kwaá te tou, à tiim haá njií mé bú, te à njuar weh, à né sònò tueé ye: «Bí kwá, béh jògò ke ke, kò ngweé Elí sâ ndeé né waâ, à mvelé sòm bú te tou wa?»

37 Yeésò nga cu mé terreb, jomo sâ à kuú ndò.

38 Cu sâ cògò *gwà Càn koò keér geé lèbòlé, yuoò ké ter, nde ba ké doó. Cògò sâ né kòn, né yeé mò ké gwà Càn cíi leér.

39 Sâ kwaá-taâb bò Rôm bò déi né kwarè Yeésò njebá den. À yeé ñene Yeésò kuú aá ménâ, ye: «Mé gècèn mene nuà hèn né ñunà Càn bòn.»

40 Ké teèn sâ bò véh lé naâ teèn ndò, bó né ké bèh ndòñ-ndòñ njebá ke den. Lé naâ bò Marí Magdalâ bò Marí

mei Jâk dé maàn bô Josê dim Jâk; bó bô Salomê mé bô déi ngún lé naâ koó.

⁴¹ Cu mé Yeésò lé naâ ké Galilê, bó lé naâ jomo seèn, bó né bú gam. Bó bó lé ká Jerusalem waà naâ doónj.

Bèh Yeésò furú

(*Matiô 27:57-61; Lúk 23:50-56; Jân 19:38-42*)

⁴² Sâ lou yuom gi aá, lé naá cuù mé nàñ† *cieé sòu mene ndo.

⁴³ Yeé baá ménâ, Josêf nùà Arimatê waà. À lé naâ nùà koó déi te *mbàgà juù, bó né yeé sòn seèn ngweé dé gècèn, à né yeé njolo mé *Lò Càñ ke den ndo. À yeé waà baá, à kaga njolo, à nde ké yoòr *Pilátò, à dua bú komó Yeésò.

⁴⁴ Te Pilátò yeé nde ngweé njií, ye Yeésò kuú aá kèn mân, geí yogó bú. À yilá njií kwaá-taâb hèllè, ye bú a: «Yeésò naâ kuú wa?»

⁴⁵ À yeé ngweé nyegé aá sònò kwaá-taâb doô, ye Josêf a: Ndé jógó wèh seèn komó sâ jógò ma.

⁴⁶ Josêf nde nge wellê cògò nyógòr mân ndo, à mvuale som komó te toù, à vuob nyegé bú mé njéh, à jògò yíí njií bú gè dòu lè sà. Bó lé sà sâ kweè naâ kweéh. À teré ferá kwaá taá sònòbò.

⁴⁷ Sâ né njolò Marî Magdalâ bô Marî mei Josê. Bèh mé bó lé naâ bú teèn yíí njií, bó lé naâ njéné kwaá.

16

Lè cio komo yuò

(*Matiô 28:1-8; Lúk 24:1-12; Jân 20:1-10*)

¹ Cieé sòu sâ yeé kela baá, Marî Magdalâ bô Marî mei Jâk bó bô Salomê nde nge wellê bô kómó múmû, te bó nde komó Yeésò mé njéh waá nyegé.

² Cieé ñaga mé sòndè bó komo yuo, bó nde ké te sà, sâ lou baá ñagá.

³ Bó né lètenè boòn tueé kuú, ye: «Te nei béh taá sònò sà teré som nde né koó wa?»

⁴ Bó yeé wa, bó kwa tàgèrà taâ hèllè baá gi ké jomo komo den.

⁵ Bó yila nde gè dòu ndo, bó ñene njií huaán ndà déi né kèb be gaâ den den, à né mé cògò wulésé mân yoòr. Bó yeé nde ñene njií bú ménâ, veéh boó bó njéh.

⁶ À ye bó a: «Bí té vèh. Ngweéh bí foón né Yeésò nùà Najarêt mé bó lé naâ fagá wulá doô mà. À komo yuo aá lè cio, à doó hèn sam cuú. Bí kè nji bèh mé bó lé naâ bú teèn cer kwaá hèn ndo.

⁷ Bí ndé túé bô mbòñ seèn mé Piêr mene, bí júée bó a: à nde né toò kelá, à nde ké Galilê. Bí ndé ké teèn, bí nde ñene nde né bú ké doó sâ. Né faá à lé naâ bí tueé ndo.»

⁸ Bó yuo kelá gè dòu ndo, bó foón doò, dùlù né bó yoòr su, bó né bené, bó nuaré déi túé ñgwéh ndo. Lòu sam,

† 15:42 15:42 Né cieé mé kwéh né cieé koó. 16:7 16:7 Mat. 26:32; Mk. 14:28

veéh lé naá loôm bó njèh bɔ́ɔ dé gècèn.

Yeésò ñené yuo kelà toò Marî Magdalâ

(Matîô 28:9-10; Jân 20:11-18)

⁹ Yeésò yeé komo yuo aá lè cio mé loù sóndè toò cieê mân, à ñené yuo kela logô toò Marî Magdalâ. À lé naá Marî sâ càŋ téhbeh yoòr kwɔ́gɔ sɔm.

¹⁰ Marî yeé ñene aá bú ménâ, à nde mé bɔ́ mbaábɔn tueé, sâ bó né mbà yueé.

¹¹ À né mene bó tueé, ye bó a, Yeésò baá cu mé njolo, nyí naá bú ñené, mé njéh mene bó temé teèn kwá njí ñgwéh.

Yeésò ñené yuo kelà toò bɔ́ mbòŋ déi fà

(Lûk 24:13-35)

¹² Jomo sâ Yeésò nde ñené yuo kela cuù gèh déi toò bɔ́ mbòŋ déi fà, sâ bó né te loó maàn déi ndeé den.

¹³ Bó yeé ñene aá bú, bó cu cuù, bó tueé cu mé bɔ́ mbeí. Bó cu temé teèn kwá njí ñgwéh.

Yeésò ñené yuo kelà toò bɔ́ mbòŋ yulà cùòb cèn

(Matîô 28:16-20; Lûk 24:36-49; Jân 20:19-23; Seé b. 1:6-8)

¹⁴ Yeésò nde ñené yuo kelà baá-re toò bɔ́ mbòŋ dé yulà cùòb cèn doô, sâ bó né yáb yieé. À né bó mé táré-feh bɔ́òn nde, ye bó a: «Bɔ́ né naàn mé bó né mene bí tueé, ye bí a, bó naá mè mé njolo

ñené, bí temé teèn kwá njí ñgwéh wa?»

¹⁵ Jomo sâ à ye bó a: «Bí ndé Njàgà Bagaà mé bɔ́ nùàr wón ðɔ́ŋ se yon.

¹⁶ Nuaá mé nde né temé teèn kwaá njí, bó kou bú nòmò Càŋ, nde né yili yuo. Nuaá mé dé seèn temé teèn kwá njí ndé ñgwéh, nde né ju die.

¹⁷ Bɔ́ mé nde né temé yoòr mò kwaá ðɔ́ŋ nde né fém bɔ́ɔ: bó nde né tándulu mé yilí mò kwɔ́gɔ; bó nde né leba juù hihiné tueé.

¹⁸ Bó né mene sàb mé be sie, bó né mene kwɔ́bé naga, njeré déi bó bó ndé ñgwéh. Bó nde né be felè bɔ́ beén bɔ́ baá, bɔ́ beén bɔ́ sâ nde né taré yuo ndɔ.»

Yeésò ké te vulúu ñaá ndé

(Lûk 24:50-53; Seé b. 1:9-11)

¹⁹ Fehtoò beèh Yeésò yeé tueé gi aá bó mân, à komo ñaá yuo ké te vulúu ndɔ, à nde den nde ké te be gaá Càŋe.

²⁰ Bɔ́ mbòŋ yuo nde baá-re bèh ðɔ́ŋ, bó né Njàgà Bagaà se yon. Fehtoò beèh né be te seé bɔ́one kwaá, bó né fém mé terreb seèn bɔ́ɔ bele, te feh keéh ye, njí mé bó né tueé ðɔ́ŋ, né gi ñgòr gècèn.]

Njàgà bagaà Lûk

Dògòtì ngòr felè Yeésò

¹ Tele mò Teofil,

kóo ye, bò njií mé lo naâ ká lètenè beèh kelá dɔ́ɔ́n, nùàr ngún lo naá gii débè sâ ter nyagá kwaá.

² Bó dɔ́ɔ́n tueé gi né nénág faá bɔ́ɔ́ mé lo naâ ké bèh duoôm ñené doô lé tueé naâ béh nɔ; Càn lo seé sâ haá naâ beè bɔ́ɔ́n.

³ Mè yeé ñene aá ménâ, mè nde cu ké jomo lè ndège fugo fɔ́ɔ́n ndo. Kènê tele mò, kwá mè bò njií sâ dɔ́ɔ́n nyagá kwaá bècénè te sòn mbeí,

⁴ te wò kɔ ye, bò njií mé bó lé naá gii wò feh dɔ́ɔ́n né gi bò ngòr gècèn.

Tebé ñàr Jân Bàptís

⁵ Cu sâ *Heròde lé mgbè te tàbè Judê ceér naâ kóó. Sâ nuaré déi né teèn, yilí seèn né Jakarí, à lé naâ *ngàn sèmè te bòn bò Abiá. Yilí veèh seèn lé naâ Elísábè; à dé seèn né ndüté ndütù *Arɔ́n, ngàn sèmè dé koó.

⁶ Bó veèh fà dɔ́ɔ́n lo naá gii bò gècèn bò toò Càn, bó lé *sóú Càn mé ngòr Càn jolo ka beéh nág faá tueé nê nɔ.

⁷ Bó veèh fà dɔ́ɔ́n lé naá gii kulí, bó huaán ñar kwá ngwéh. Lòu sam, Elísábè lé naâ ñjiín.

⁸ Cieé déi seé ngàn sèmè lé bɔ́ɔ́ naâ bòn bò Jakarí. Lòu sam, lé naâ toò bɔ́ɔ́n.

⁹ Bó yeé nde aá san ñgie, bó vu bèi faá gènnè bɔ́ɔ́n né tueé nɔ. Bó yeé vu cu aá bèi lòu sâ, Jakarí yieé kóó. À komo wuo ter, à yila nde yí gwà Càn koó, bèh san ñgieè.

¹⁰ Sâ te cu san ñgieè sâ, cili nùàr né dé bɔ́ɔ́n ká cie, bó né Càn dua.

¹¹ Jakarí yeé baá yí lè mò san ñgie, cili Càn Nùà Dueè ñené yuo kelà kwarè kóó, kèb be gaá mân.

¹² Jakarí ndɔ́ɔ́. Veéh yeé baá bú sie, feh ñellé bú ter.

¹³ Cili Càn ye bú a: «Té vèh Jakarí, Càn ngweé aá duaà yeè: Elísábè veèh yeé nde né huaán dé siib ñar, wò yilá bú Jân.

¹⁴ Wò nde né mé bú sagár kelá, bò nùàr nde né mé huaán sâ samé kuú ndo.

¹⁵ Lòu sam, à beè Càn Dueè nde né nùà dueè. À mbè kulù mé mbè taré ñué ndé ngwéh. À dé seèn lè yuo lom ndeè né mé Cúcuí Nágá yoòr.

¹⁶ À mé dà m bò huaán *Iseràlà ngún ká yoòr nùà Dueè Càn bɔ́ɔ́n weh cu cuú nde né kóó.

¹⁷ À nde né toò Càn mé terreb Cúcuí yoòr faá *Elí nɔ go. À nde né bò tele bó bò huaán mé sòn cèn coró bilí. À feh dilí nyegé bò dúágá-tie bò ceér gècèn, te bó ña bò didilí bò, bó kɔ Càn. Sâ dɔ́ɔ́n,

à nyegé kwaá gi né bò nùàr, te bó kela den Fehtoò bɔ̀ɔ̀n.»

¹⁸ Cìlì Càn yeé tueé gi aá, Jakarî den seér cuè ye bú a: «Hên, mè mò baá gi kuúm, veèh mò kuli gi aá ndɔ̀. Mè mò kɔ̀ nde né naàn ye né ngòr gècèn wa?»

¹⁹ Cìlì Càn ye bú a: «Mè né Gabriya, ké toò Càn seé bɔ̀ɔ̀ yeé mè. Càn ye mè a, ndê wò ngòr bagaà hên tueé.

²⁰ Mè yeé tueé aá wò, wò saán á? Wò sòn túé ndé cú; wò kènê den nde aá mùmúr, kɔ̀ cu mé bò njií hên dɔ̀ɔ̀n ndeè yuo gi aá ménâ, sâ ye. Mè tueé wò, yuo nde né ménâ ndɔ̀.»

²¹ Sâ ká cie bò nùàr baá lòu hiím seér, bó né Jakarî kela den, bó njií mé à bɔ̀ɔ̀ den né yí gwò kó cú.

²² Jakarî yuo kelà ndɔ̀, à sòn túé cú. Bò nùàr ñene kɔ̀ baá-re teèn ye, yí gwò njeré déi naâ bú njolò ñené yuo kelâ. Sâ ñèh dɔ̀ɔ̀n, Jakarî bó me lom aá mé be mé be, sòn baá kúb.

²³ Nde nde, bò cieé seé seèn yeé ceré baá, à nde cu ye lɔ̀.

²⁴ Jomo sâ veèh seèn Elísábè tomo lèi ndɔ̀. Veèh yeé ñene aá ménâ, à mé ñjèh leér go seér lòu. Wa gi mene weéh tîn, à né ka lòu leér go. À ye:

²⁵ «Kùsèm Càn Dueè Fehtoò mò, à ke njií aá mè njolo yoòr, à horó sɔ̀m aá mè fegùli beè bò siíb kèn.»

Tebé ñàr Yeésò

²⁶ Lèi Elísábè yeé baá weéh ténjén, Càn tema njií cìlì seèn Gabriya ké Galilê, te lɔ̀ɔ̀ Najarêt,

²⁷ yoòr mbò yàgà déi, yilí seèn né Marî. Bó sua kwaá né bú lòu ye. Yilí si seèn né Joséf, à né lè gèh bò nùàr mgbè *Davíd.

²⁸ Cìlì Càn wa ké teèn, yila nde gwò yoòr Marî, ye bú á: «Kùsèm mè né wò bieé, wò né mé fùgò beè Càn. Nùà Dueè né jomo yeè.»

²⁹ Te Marî yeé nde ñgweé njií gèh ñjàb bú sâ, feh ñellé bú ter; ye sâ né gèh bieé kei wa.

³⁰ Cìlì Càn ye bú a: «Té vèh Marî, njolo Càn né yoòr yeè.

³¹ Wò nde né ma mé lèi hueèh ñaá, wò ñar huaán dé siíb, wò yilá bú Yeésò.

³² À nde né nùà dueè kɔ̀ɔ̀; bó bú dé seèn yilá nde né ñunà Càn nùà ñjèh ké ter te vulúu. Càn Dueè nde né bú kɔ̀ɔ̀ jògò bò seèn *Davíd haá.

³³ À felè bò huaán *Iserála dé cu dɔ̀ɔ̀n cer lom nde aá kɔ̀ɔ̀; kɔ̀ɔ̀ dé seèn baá dé kèi cèn ndɔ̀.»

³⁴ Marî ye cìlì Càn a: «Mè née mò siíb kó ñgwéeh ye nɔ̀, gèh dé sâ bɔ̀ɔ̀ seér nde né naàn wa?»

³⁵ Cìlì Càn ye bú a: «Cúcuí Ñagâ ka waà nde né felè yeé kɔ̀ɔ̀, terreb Càn ké ter te vulúu nde né cemé felè yeé si. Huaán mé wò nde né ñar sâ, né dé cí mé bó bú yilá

nde né nùà joloò, Njuna Càṅ Dueè.

³⁶ Elísabè meí yeè né mé lèi ndo. À baá gi mene kuúm, mé njéh mene lèi seèn kènê baá weéh ténjén, à nde né huaán dé siib ṅar. Sâ bò nùàr lo ye, ma ṅiĩn huaán ṅar nde cu né he wa?

³⁷ Mè tueé wò, njií mé né Càṅ yogo sam.»

³⁸ Yeé baá mân, Marí ye bú a: «Mè né nùà seê Càṅ Dueè. Bú a, bó felè mò faá wò tueé nê no.» Cili Càṅ kwaá lo bú ndo.

Marí ké lo Elísabè

³⁹ Lè mbèh sâ, Marí wuo ter kwar ndo, à som gò, à ṅaá nde lom aá ké te bò tòre lè lo Judê, à wa lè lo sâ, te loó déi.

⁴⁰ À kela nde ké lo Jakarí, à yila kweh gwò yoòr Elísabè, à bie bú.

⁴¹ Te à yeé nde bie njií Elísabè mân, huaán jilí toró Elísabè lè. Cúcuí ṅagâ samé yila bú yoòr,

⁴² à som hueh, ye Marí a: «Càṅ ká doó lètenè bò vèh doóṅ kulu kela né wò. Huaán yí lè yeè sâ, Càṅ bú nyeén gi aá kèn.

⁴³ Á hên, kè cú-re ndo: meí Fehtoò mò ká yoòr mò koó nde seér cuù né dé kei?

⁴⁴ Kè kú, wò yeé baá mè bieé, huaán samé toró gi mè ká lè.

⁴⁵ Njua yeé wa, wò né sòn Càṅ ṅweé, wò né ndèm kwaá njií, ye njií mé Càṅ lé

tueé naâ nyí doóṅ, à nde né boó gií ma.»

Bené Marí

⁴⁶ Marí deên ndo, ye:

«Môn, mè né Nùà Dueè mé temé mò mene seén.

⁴⁷ Temé mò né mé Càṅ Yilì-nùàr sagár dé gècèn, à mè yili som aá kèn.

⁴⁸ Lòu sam, mè mbátágà nùà seê seèn mbaá, ye nyí nde né njolo yoòr mò ke njií.

Ṅgweéh kènê mbelèm nùàr hihiné nde aá mè bèh doóṅ keí laré mà.

⁴⁹ Lòu sam, Càṅ terrèb né be seèn felè mò som keéh.

Yilí seèn né jolosé.

⁵⁰ Cu doóṅ Càṅ nde né bò ṅgwé-tie bò jere koó.

⁵¹ Càṅ terrèb baá lè seé seèn mé be seèn.

Bò dúágá-tie bò baá mé njéh lòu ndugó seér.

⁵² Ndègè bò mgbè boòn calé baá kèn.

Càṅ mò baá bó doó komó su njií.

À ter som njií seér bò lòu bò.

⁵³ Bòó mé cùè né bó sie, à né bó koó.

À jomo be be kwogo njií seér bò lilié bò.

⁵⁴ Á hên ndeè *Iserála nùà seê seèn gam,

à né bú munó, à né béh jere koó,

⁵⁵ faá à lo tueé kwaá naâ mé tele beéh Abrahâm

bó bò ṅuna seèn no, ye nyí nde né bò ndùtè ndùtù boòn gam,

nyí gam den nde né bó dé
nyèmà mé nyèmà.»

56 Marî bô Elísábè bôó ké sâ
weéh tagár, à nde cu ye lo.

Nàar dé Jân Bàptîs

57 Cu ñàar Elísábè yeé waá
baá, à ñar kwa huaán dé
siib.

58 Bò nùar seèn mé bò
mbeí seèn yeé nde ñgweé
njií gèh bagaà mé Càñ Dueè
naâ Elísábè bôó sâ, bó kem
nde gi teèn, bó bó samé gi
dóón.

59 Huaán yeé baá cieé
téndelé, bò nùar ndeé bú
*ñgór ñóób, bó ye yilí seèn
né cu Jakarî faá tele seèn nò.

60 Meí ye bó a: «Sam, yilí
seèn né Jân.»

61 Bó ye bú a, sam ndò, Jân
yilí nùar bôòn déi sam.

62 Yeé baá ménâ, bó me bie
njií Jakarî yilí huaán mé be.

63 Jakarî me bieé njií bó
béh toú déi, à nyagá kwaá bó
yilí huaán teèn, ye yilí seèn
né Jân. Bó hiim laré mé njéh
doó dóón.

64 Sòn Jakarî komo logó
doó sâ ndò, à yila keéh Càñ
ké ter seén njií.

65 Veéh kwaá njií bò nùar
be yoòr mé bò nùar te loó
kukwarè mene. Ñgóg dé sâ
ngulí yon cu lè lò Judê kèb
dé ké te tòre bèh dóón.

66 Bôó mé né ñgòr hèn
ñgweé dóón, né ké lè munó,
ye huaán bú sâ ndeé nde né
naàn wa? Mé gècèn mene,
à lé yoòr naâ mé terreè Nùà
Dueè.

Bené Jakarî

67 Cúcuí Ñagâ samé yila
Jakarî tele huaán yoòr ndò, à
yila ñgòr *sòn-Càñ tueê, ye:

68 «Bí sén Nùà Dueè, Càñ bò
huaán *Iseràlà seèn;

ñjolo seèn né yoòr bôòn, à bó
yili sòm aá kèn.

69 À nùà terreè mé nde né
béh yili sòm

ñagá sòm keéh né lètené
bò nduté ndùtù mgbé
*Davíð nùà seé seèn,

70 te yuo faá à lé naá gi sònò
bò sòn-Càñ bò léi toò
tueé keéh ndò.

71 À lo ye, nyí nde né béh
toò bò bònò bò mvelé
sòm;

wa bôó mé né béh bar dóón
terreb felè beèh kwà
ndé ñgwéh ma.

72 Sâ dóón ye te nyí kò bò
jògò bò jere,

te ñgòñ nyí mboón faá jolo
né nò.

73 Sâ lé naâ jègè seèn toò
Abrahâm tele beèh dé
koó,

74 wa nyí ndé né béh beè bò
bònò bò mvelé sòm,

ye te béh bôó seé nyí, béh
vèh cú;

75 te cieé dóón béh beè nyí
den lom jolosé, dilisé
ndò.

76 Dé yeé huaán mò, bó wò
yilá nde né sòn-Càñ,
Càñ mé terreè dóón né beè
seèn.

Lòu sam, wò nde né toò Nùà
Dueè kelá,
wò nyegé kwaá bú ceér.

77 Wò bò nùar seèn tueé
nyegé nde né koó,

ye bó a, Càn nde né bó yili
sòm,

à kulu sòm gi bó veên yoòr
ma.

78 Lòu sam, Càn beèh né Càn
húóm-temê dé gècên,

à nde né felè beèh faá
nyerré lòu nò baá
den,

79 te bòó mé né te cibi bèh
ciòò cer den

yuo kela gi bèh ñagâ,
te à gule beèh lemé njií te
ceér còñe.»

80 Huaán né kulá ndo,
temé né taré ndeé, à nde den
seér ké ya dueè. Nde nde, cu
yeé wulu baá, à yuo kela ye
ké toò bò huaán *Iserála bèh
ñgòr Càn seè.

2

*Ñààr dé Yeésò *Kristò*
(*Matíò 1:18-25*)

1 Lè nàm sâ Sesár Agústè
lé naá nyàgà-nùàr dé wón
doón yie.

2 Lé naá nyàgà-nùàr dé toò
jògò. Sâ mgbè te tàbè Sirí né
Kirinûs.

3 Ye nùà kàn a, ndé yilí
seèn lo seèn nyagá kwaá ma.
Nei doón né lo seèn yuo
ndeé.

4 Josêf dé seèn yuoô ké
Galilè lè loó Najarêt, à né te
lò Judê ñaá ndeé, à nde né ké
Betelehem lo mgbè *Davíd
tele bòn dé léi jògò,

5 te bó nyagá yií bô veèh
seèn Marí jomo bòn. Sâ
Marí né mé lèi.

6 Bó wa ké Betelehem ndo.
Nde nde, cu yeé wulu baá,

7 à ñar kwa ndoón* seèn,
à waga kwaá bú cògò yoòr,

à cer kwaá njií bú te ñgàb
toù mé bó haá yeé bò nyam
nyure teèn. Sâ gwà mé bò
kin cer yeé teèn yuú gi aá,
bó bèh teèn kwà cú.

Cìli Càn ké ya dueè yoòr
bò tèn

8 Sâ te lò Judê sâ, bò tèn
dèi né yeé ké ya dueè ter den
ñagá, bó né bò mbieè bòn
ke.

9 Yeé baá lòu sâ lètenè cibí,
cìli Càn Nùà Dueè déi ba kar
suagà ter felè bò tèn, *sùsùm
Càn sie bó, veèh kibí su bó
yoòr.

10 Cìli Càn ye bó a: «Bí té
vèh, mè ndeé bí ñagà bagaà
tueé weh, nùàr doón nde né
mé njéh samé.

11 Lan ké lo *Davíd, bó ñar
aá nuaá mé nde né bí yili
sòm. Né *Kristò, *Nùà Còñ,
Fehtoò bií.

12 Bí nde né bú dé seèn
ñené koó, né huaán mbogò,
bó waga kwaá né bú cògò
yoòr, à né lè ñgàb mé bó haá
yeé bò nyam nyure teèn cer
den.»

13 Bò tèn yeé ke, bò cìli Càn
ngún kem wa cuú aá kèn. Bó
né Càn ké ter seèn njií, ye:

14 «Càn ké ter te vulúu
né duesé! Còñ baá ká doó
lètenè bò yíé-temé bò seèn.»

15 Bò cìli Càn yeé kem ñagá
cu aá ké te vulúu, bò tèn ye:
«Béh jògò nde ké Betelehem
njií mé Càn Dueè né béh tueé
hèn ñené wellé ye.»

16 Bó sòm gò ndo, bó né ké
lo ñaá ndeé. Bó wa, bó kwa
Marí bô Josêf, bó ñene njií

tógotí né lè ngàb mé bó haá yeé bò nyam nyure teèn cer den.

17 Bó yeé ñene aá ménâ, njií mé cìlì Càn naâ bó felè huaân tueé dɔ́ɔ́n, bó se kwaá gi cie.

18 Bòò mé lé naá gií ngweé dɔ́ɔ́n, geí laré bó.

19 Marí bò njií sâ dɔ́ɔ́n ngweé kwaá den né felè, à né teèn munó den.

20 Jomo sâ, bò tɛ̀n fɔ́ɔ́n cu gò, bó né ndeé, bó né Càn ceceér seén go. Bò njií mé bó la naâ ñené mé bó naâ ngweé dɔ́ɔ́n, bó seén laré gi bú teèn. Né nág faá cìlì Càn la tueé naâ bó nɔ.

21 Huaân yeé baá mé cieé téndelé, bó *ɲɔb bú ngór ndɔ. Bó yilá bú yilí Yeésò faá cìlì Càn lo naá gií yilá kwaá te meí nde ye lèi seèn weh nɔ.

*Yeésò ké *gwà Càn koô feh keêh*

22 Yeé baá te cieé mé bó *sené yeé bò meí faá *sóú Músi lé naâ tueé nɔ, Josêf bô Marí weh nde mé huaân ké Jerusalem te bó feh keéh bú toò Càn ndɔ,

23 faá né te mvù Cànɛ tueé nɔ, ye bò ndoón† dé sisiib dɔ́ɔ́n né gi bò gà dé Càn ma.

24 Kɔ bó haá *sèmè faá sóú Càn tueé nê ndɔ: vɔgɔb fà, mɔ sam, kórkɔdɔg ma.

25 Sâ nuaré déi lé naâ ké Jerusalem teèn, yilí seèn né Simeôn, né nùà dilí, nùà dùlà-Càn ndɔ. Cieé dɔ́ɔ́n, à né nuaá mé nde né *Iserála

yili sɔm kela sɔó; à lé yoòr naâ mé Cúcuí Ɗagâ ndɔ.

26 Lé naá gií bú toò tueé kwaá, ye bú a: «Wò ndeé kú ndé ngwéh, kɔ wò ñene aá *Nùà Còɲ mé Càn Dueè ndeé né temá njií, sâ ye.»

27 Lou sâ Cúcuí Ɗagâ jɔgɔ njií bú ke gwà Càn koô ndɔ. Josêf bô Marí weh waá mé huaân te bó bóó felè seèn faá sóú tueé nê nɔ.

28 Simeôn yeé nde ñene njií huaân mân, à jɔgɔ sie bú beè, à né Càn seén, ye bú a:

29 «Kùsèm Càn Dueè, kènè ndéb yeé jegé baá.

Kwá nùà seé yeé yuo gò mé dɔlè mene.

30 Lòu sam, mè ceér còɲ mé njolo ñene baá kèn.

31 Wò bú nyegé kwaá né toò bò nùàr dɔ́ɔ́n.

32 Né ɲagâ mé lò nùàr wón dɔ́ɔ́n nde né wò teèn ñené kɔó.

Iserála nùàr yeé be ter sɔm njií nde né mé bú ndɔ.»

33 Tele bô meí yeé nde ngweé njií Simeôn baá felè huaân ménâ tueé, geí si njií bó doó.

34 Simeôn kulu bó ndɔ, ye Marí meí seèn a: «Càn huaân hèn balé sɔm keêh né te ké Iserála nùàr ngún dielé gi ju felè seèn; te ngún yili yuo gi mé bú ndɔ. À nde né cìe den. Mé njéh mene, nùà ngún nde né bú lòu bar seér.

35 À nde né mùnò bò nùàr cie salé su gií. Dé yeé wò

meí, loù sâ wò lè yulá nde né faá bòu taáb naâ wò sieé ndo.»

³⁶⁻³⁷ Sâ ma déi lé naâ teèn, yilí seèn né Ánà, à lé naâ *sòn-Càṅ ndo. Né ṅunà Fanuêl, tele bòn dé koô lé naâ Asêr. Ma sâ lé baá ma kuúm ndo, nyemà seèn lé baá yulà téndelé cùòb nèà. À lé naâ siib jógó, bô si bóó cegé nyemà téhbeh, si kuú kwaá lo bú. Ma sâ lo seé Càṅ bóó beéh suútenè mé cibitenè mene: à né gwà Càṅ yagá, à né yáb jolo, à sòn mé Càṅ duaà dù ṅgwéh.

³⁸ À yeé nde cu aá gwà Càṅ loù sâ, à ṅene njií huaán mân, ye Càṅ a: «Kùsem, mè vra baá wò.» Bòó mé né cu dójò kela den, ye Càṅ nde né Jerusalem yilí sòm doò, à yila bó kùr huaán seè ndo.

Ké Najarêt cuú cuú

³⁹ Josêf bô Marí yeé bóó gi aá faá *sóú Càṅ Dueè né tueé sâ, bó bô huaán fón gò loò, bó cu cu ke Galilê, lè loó Najarêt.

⁴⁰ Huaán né kulá, à né taré ndeé, à né mé kékòṅ mene kulá, à né Càṅ yoòr mé gècèn mene huóm.

Yeésò mé nyemà yulà cùòb fà

⁴¹ Sâ nyemà dójò bô tele Yeésò né yeé bèh cieé koô *Páskà ké Jerusalem ndeé sóó.

⁴² Nyemà déi bó yeé baá cu mé gò, sâ Yeésò baá nyemà yulà cùòb fà, à nde ké teèn ndo.

⁴³ Wa ké teèn, Páskà yeé gi aá, tele bô meí nde cu lo, Yeésò le dé seèn ké sâ mé be, tele bô meí kó ṅgwéh,

⁴⁴ bó dé bòn ye, merré déi Yeésò bó bô mbeí go né kóó. Bó yeé baá ménâ munó, bó ko lom aá gò ndo, bó go sóó gùm cieé te bó nde ye bú lètenè bô nùàr bòn fón, bó né bú lètenè bô mbaábòn fón yon ndo.

⁴⁵ Bó yeé bú ṅéné cú, bó ṅaá nde cu bú ké Jerusalem fón ke.

⁴⁶ Bó nde bú kwa baá ké *gwà Càṅ koô, sâ baá te cieé dé tagáre. À né yí lètenè bô fèh-ṅjèh bô den den. Njií mé bó né feh dójò, à né felá, à né bó ṅjèh bieé ndo.

⁴⁷ Njií mé à lé naâ tueé dójò, lé naá gi bô ṅjèh nùà kógòn. Gèh kógòn bú sâ lé naâ bô nùàr doó dójò geí laré.

⁴⁸ Te tele bô meí yeé nde ṅene njií bú ménâ, hiim yógó bó dé tueê. Meí deèn ndo, ye bú a: «Huaán mò, sâ wò bóó né béh kei? Kè kú, bèh tele yeé né wò ndio, béh né wò fón kán.»

⁴⁹ Ye bó a: «Bí mè fón go né mé ṅgei wa? Bí kó ṅgwéh ye, mè sé la né ká gwò Tele mò wa?»

⁵⁰ Mé ṅjèh mene, bó ṅgwé kòmò ṅgwéh.

⁵¹ Yeé baá ménâ, à komo wuo ter ndo, bó bó fón gò, bó nde cu Najarêt. À ṅgweé den ka sòn bòn méménâ cu

ḁḁḁḁ. Bò njií mé né kelá sâ ḁḁḁḁ, meí né teèn munó den.

⁵² Yeèsò né kulá ndeé, à né kḁḁḁḁ ḁḁá, temé né Càḁ mé bú nḁré ndeé, né bò nùàr mé bú nḁré ndeé ndḁ.

3

*Ngòr Càḁ sònò Jâḁ Bâptîs
(Matîô 3:1-12; Mârk 1:1-8;
Jâḁ 1:19-28)*

¹ Sâ mgbè dueè mé yilí né Tibér *Sesâr cer aá mgbè ké Rôm baá nyemà yulá cùòḁ tîn. Cu sâ ḁḁḁḁná ké Judê lé naâ Pónsè *Pilátò. Sâ *Heròde mgbè cer né dé seèn ké Galilê. Dìm seèn Filíp mgbè cer ké Itúrè bḁ Trikonîk. Lisaniâs dé seèn lé naâ mgbè ké Abilên.

² Bò *ḁḁḁḁ sèmè dé kokoò cu sâ lé naâ *Hána bḁ Kayîf.

Jâḁ ḁḁḁḁ Jakarî né loù sâ ké ya dueè den, à ḁḁweé Càḁ baá bú ḁḁḁḁ seèn sònò tueé kwaá.

³ À komo wuo ter ndḁ, à nde ké kwarè nòmò Jurdên, à né mé ḁḁḁḁ Càḁ te tàbè sâ se ndeé, ye bò nùàr a: «Bí yúé fón feh bìi yueè, bí kwéh sér temé, bí ndê, bí weh nòmò Càḁ, te Càḁ kulu som bí veèn yoòr.»

⁴ Hên yuo né faá Esáyà *sòn-Càḁ lé naá ḁḁḁḁ te mvù Càḁḁ nyagá kwaá nḁ, ye:

«Hueh nuaré dèi né ké ya dueè ḁḁḁḁ den, ye:

Bí tó nyégé ceér nùà Dueè tḁḁ,

bí tó dilí nyégé bagasé!

⁵ Bí né ḁḁḁḁbe cu yuú nyégé, bí né bò tḁr mé gbég doó legé njií,

bò ceér gogobò né tḁḁ dilí nyégé,

bò lùgò né ceér dueè furú nyégé,

⁶ te bò nùàr ḁḁḁḁ kḁ ḁḁḁ dé mé Càḁ ye

te nyí yilí som bó.»

⁷ Cìlì nùàr ḁḁḁḁ kem wa ḁḁḁ ká yoòr Jâḁ bèh nòmò Càḁ kou ndḁ. Ye bó a: «Bí bò ḁḁḁ ḁḁḁḁ, nèi ye bí a, temé né Càḁ mé bí lè yulá, bí dùlà ndê, wanḁḁḁ bí nde né ḁḁḁ beè seèn ḁḁḁ wa?»

⁸ Sâ bí bó-re faá Càḁ gwaán nè ndḁ, te feh keéh ye, kènè bí kweéh seér aá temé kèn. Bí té mé huún bìi mbaá túé kú ye: Abrahâm tele beèh dé koò né teèn. Bí kḁḁ ye, Càḁ né mé terreb bò taá hên kwellé seér te ḁḁ bò ndùtè ndùtù Abrahâm.

⁹ Mè tueé bí, mbògò fa ḁḁ aá kèn, baá ḁḁ ka toù. Tou mé tàb dé bagaà wá ḁḁweh ḁḁḁḁ, bó nde né bú tuar komo fuú njií.»

¹⁰ Cìlì nùàr duḁḁḁ mé bú bieé njií ndḁ, ye bú a: «Á sâ, béh bó naàn wa?»

¹¹ Jâḁ ye bó a: «Nuaá mé cḁḁḁ né bú beè fà, bú a, há nuaá mé njéh teèn sam cén. Mḁ né yáb, bú a, ḁḁ lḁḁ ndḁ.»

¹² Bòḁ mé weh yeé kàḁḁḁḁ lāmpḁḁ bilí wa ḁḁḁ, te Jâḁ kou bó nòmò Càḁ. Bó né Jâḁ ménâ bieé ndḁ, ye bú a: «Á

béh nɔ, dé koò, béh bó naàn ndɔ wa?»

¹³ Ye bó a: «Mɔ bí baá kàgàlòn òlámòh weh, bí wèh lòm ká faá *sóú tena kwaá nê nɔ.»

¹⁴ Bò sójì né taré bú ménâ bieé ndɔ, ye: «Á dé beèh nɔ, béh bó nde né naàn ndɔ wa?» Jân ye bó a: «Bí té bò nùàr kàgàlòn beè mbembaá wèh bèlè, bí té nuaré déi nyeén yoòr còrè sù, bí kó lòm kàgàlòn weèh bìi, sâ gi aá.»

¹⁵ Sâ cìli nùàr né yeé *Nùà Còh kela den ndɔ, bó ye merré déi Jân baá Nùà Còh sâ kóó.

¹⁶ Jân tueé ñagá bó ndɔ, ye bó a: «Mè sam, mè dé mò bí kou lom né mé nòmò. Nuaré déi baá jomo ndeè, taré kela né bú mé mè. Né mene yuúí débágâ seèn, mè wúlú ñgwéh nuaá mé nde né yuúí débágâ seèn se. À bí dé seèn kou nde né mé Cúcuí Ñagá bô we.

¹⁷ À beè né mé suún, à nde né mvum bô tülù mé njéh nyegé geé, te à kwaá mvum te mbèh seèn, à tülù kobo su njíí ké tuar te we mé nyímé bèh.»

¹⁸ Jân tueé keéh baá-re bó Njàgà Bagaà te bò ñgòr hihiné faá bèh ménâ kókoò mbaá ndɔ.

¹⁹ Sâ né bèh mé Jân lé naá mgbè *Heròde teèn nde kwa keéh. Lòu sam, Heròde lé naá Herodiás veèh òm seèn Filip gwò ñgaá kwaá. À lé

naá cuù bò seé vevenê déi ñgún bóó ndɔ.

²⁰ Te à nde cu ye baá-re dé koò déi saáb veé: à nde kela cu Jân ké gwà cibì, à sie yíí.

Nòmò Càn kou dé Yeésò sâ Jân nêe gwà cibì yíla ñgwéeh ye

(*Matiô 3:13-17; Mârk 1:9-11*)

²¹ Cìli nùàr yeé kou gi aá nòmò Càn, Yeésò yila kela ndɔ, Jân kou sòm bú. Yeésò yeé weh aá nòmò Càn, à yeé baá Càn dua, vulú gulu lógó ké ter,

²² Cúcuí Ñagá yuo kelà ké teèn faá gùm vògòòb nɔ, né ká felè seèn suagâ. Hueh déi né ké jomo te vulúu ñgulí, ye: «Wò né huaán yíé-temé mò; temé mò né lè mé wò nòré.»

Dògòti bò nùàr Yeésò ké jomo

(*Matiô 1:1-17*)

²³ Mé Yeésò lo nde seé duóóm, sâ à baá ñjèh nyemà yulà tagár. Sâ bó lé naá munó, ye à né ñunà Joséf ndɔ. Joséf lé naá ñunà Hèlí.

²⁴ Hèlí ñunà Matatà; Matatà ñunà Leví; Leví ñunà Melkí; Melkí ñunà Janayíí; Janayíí ñunà Joséf;

²⁵ Joséf ñunà Matiàs; Matiàs ñunà Amos; Àmòs ñunà Nahúm; Nahúm ñunà Èsèlí; Èsèlí ñunà Naggáyí;

²⁶ Naggáyí ñunà Maâtè; Maâtè ñunà Mátatíás; Mátatíás ñunà Semeyín;

Semeyín ñunà Josêk; Josêk ñunà Jódà;

²⁷ Jódà ñunà Joanaàn; Joanaàn ñunà Résà; Résà ñunà Sorobábèl; Sorobábèl ñunà Salatiêl; Salatiêl ñunà Nerí;

²⁸ Nerí ñunà Melkí; Melkí ñunà Àdí; Àdí ñunà Kósàm; Kósàm ñunà Elmadâm; Elmadâm ñunà Êr;

²⁹ Êr ñunà Yeésò; Yeésò ñunà Eliesêr; Eliesêr ñunà Jorím; Jorím ñunà Matâtè; Matâtè ñunà Leví;

³⁰ Leví ñunà Simeôn; Simeôn ñunà Júdá; Júdá ñunà Josêf; Josêf ñunà Jonâm; Jonâm ñunà Eliákim;

³¹ Eliákim ñunà Méléà; Méléà ñunà Menâ; Menâ ñunà Mátálà; Mátálà ñunà Natân; Natân ñunà Davíd;

³² Davíd né ñunà Jèsè, Jèsè né ñunà Jobêd; Jobêd ñunà Bôôs; Bôôs ñunà Salâ; Salâ ñunà Násòn;

³³ Násòn ñunà Aminádàb; Aminádàb ñunà Admîn; Admîn ñunà Arnî; Arnî ñunà Eserôm; Eserôm ñunà Farésà; Farésà ñunà Júdá;

³⁴ Júdá ñunà Jakôb; Jakôb ñunà Isâk; Isâk ñunà Abrahâm; Abrahâm ñunà Tàrà; Tàrà ñunà Nakôr;

³⁵ Nakôr ñunà Serûk; Serûk ñunà Rágò; Rágò ñunà Falêk; Falêk ñunà Èbèr; Èbèr ñunà Salâ;

³⁶ Salâ ñunà Kayinâm; Kayinâm ñunà Arfasâk; Ar-

fasâk ñunà Sêm; Sêm ñunà Noê; Noê ñunà Lamêk;

³⁷ Lamêk ñunà Matusálà; Matusálà ñunà Hénòk; Hénòk ñunà Jarêd; Jarêd ñunà Maleleêl; Maleleêl ñunà Káyínàn;

³⁸ Káyínàn ñunà Enôs; Enôs ñunà Sètè; Sètè ñunà Ádàm. Ádàm dé seèn né ñunà Càṅ.

4

Bèh Yeésò mé veên taáb (Matíô 4:1-11; Mârk 1:12-13)

¹ Bó yeé kou som aá Yeésò nòmò Càṅ, à yuo kelà ké sòn nòmò Jurdên ndò, sâ Cúcuí Ṇagâ baá gi bú yoòr ṅulí den, derré njií bú ké ya dueé ndò.

² *Sátàn né bú mé veên ké teèn cieé yulà nèà taáb soó. À njeré déi sònò nágá kéh ṅgwéh. Bò cieé sâ yeé gi aá, cùè yila bú sieé.

³ Sátàn ye bú a: «Mò wò né ka Ṇunà Càṅ bòn, jògò júé ke ye taá hên a, ṅá ke sér ye.»

⁴ Yeésò ye bú a: «Né te mvù Càṅe nyagá den ye: Nùàr mé ndândaà sêr yili lòm ndé ṅgwéh ma.»

⁵ Sátàn nde weh ṅaá mé bú ké ter. Mvúár cén à feh laré bú lò nùàr ká doó doón,

⁶ ye bú a: «Mè terreb felè boòn doón haá nde né mé wò; bò njií mé né teèn doón, mè haá gi nde né beè yeé ndò. Lòù sam, né dé mò, bó lé naâ mè haá njií. Mò mè gwaán né nùàr haá, né beè mò.

⁷ Sâ, mo wò cemmé né toò mò, bò njií hên doón nde gi né dé yeè.»

⁸ Yeésò ye bú a: «Né gi te mvù Càṅe nyagá den ye: Cémme cége toò Càṅ Dueè Nùà koô yeè, wò die lom bú.»

⁹ Sátàn weh njií cu bú ké Jerusalem, à weh ṅaá mé bú ké te ndón *gwà Càṅ koô, ye bú a: «Mo wò né ka Nṅunà Càṅ bòn, sâ ló súágá ké doó lòu;

¹⁰ né gi te mvù Càṅe nyagá den ye: Càṅ nde né bò cili seèn felè yeè tueé, te bó ke nyegé wò;

¹¹ ye: bó nde né wò teter kwaá sie, te wò gule te taá déi cén cú ndo.»

¹² Yeésò ye bú a: «Né te mvù Càṅe nyagá den ye: Té Càṅ Dueè Nùà koô yeè sòn féla.»

¹³ Sátàn yeé tab ke aá Yeésò mé veên bèh doón ménâ, à jògò nde ṅogó cuè ye.

Bèh duóm seé Yeésò ké Galilé

(Matíò 4:12-17; Mârk 1:14-15)

¹⁴ Jomo sâ Yeésò som gò, à nde cu ké Galilé; sâ Cúcuí ṅagá né bú yoór ṅgulí. ṅgóg seèn ṅgulí yon baá-re lè lò sâ bèh doón.

¹⁵ À né bò njèh te bò *gwà sòu feh bele. Bò nùàr né bú bèh doón seèn ṅellé ndo.

Bò Najarête bò

(Matíò 13:53-58; Mârk 6:1-6)

¹⁶ Cieé déi Yeésò wa cu ké Najarêt, loó mé à lé kulà naá teèn. Yeé baá lòu sòu, à nde yila cu gwà sòu faá bèh jomò no. À komo wuo ter bèh njèh jaṅê,

¹⁷ bó weh haá keéh bú mvù Esáyà *sòn-Càṅ ndo, à komo kwa beré déi mé né teèn nyagá den ye:

¹⁸ «Cúcuí Càṅ né felè mò, à balé som aá mè, te mè tueé bò saám bò Njàgà Bagaà.

À mè tema njií né ká yoór bò nuaá mé né lòu tené le, ye mè a, juée bó a: bó mvelé yuo aá ma.

Mè nde né mé bò cùgò njolo bò tueé ndo, ye bó a: bó nde né njolo ṅené.

Càṅ mè temà né te mè mvelé som bò doón,

¹⁹ mè ye bò nùàr a: Hên baá nyemà mé Càṅ nde né bó jere teèn koó ma.»

²⁰ Yeésò yeé jaṅé gi aá ménâ, à cib mvù, à haá njií cu mé nùà seè, à den nde doó ndo. Bò nùàr gwà doón ke ṅagaga le mé bú.

²¹ À den cuè ye bó a: «Bò njií mé bí né gi te mvù Càṅe ṅgweé hên doón, lan mboón né cí.»

²² Bò nùàr yeé nde ṅgweé njií bò ṅgòr bebagaà mé Yeésò né tueé hên, bó seèn ṅellé bú doó doón, hiím yogó bó, bó ye: «ṅgweéh hên né ka ṅunà Josêf wa?»

²³ Yeésò ye bó a: «Né môn, mè né koó ye, bí nde né kàn

si, ye mè a: Nùà lèh, lò táré feh yeè mé be yeè. Bí tueé nde né ye: Bò njií mé wò lé naâ ké Kapernahùm bɔɔ dɔɔŋ, béh lé naá giì ŋgweé; ndê, bó dèn á môn ká lo yeè ndɔ.»

24 À den cuù, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, nuaá mé né *sòn-Càŋ a: dèn méné naàn, ndóg à lo seèn líé ndé ŋgwéh.

25 Né gècèn bòn, wanɔɔŋ cu dèi lé naâ ká lè tàbè *Iserála teèn, lé naâ lè nàm *Elí, nom lé naâ gùm nyèmà tagár mé kwèh kelá. Cùè lé naâ die, ka yɔŋ wɔŋ dɔɔŋ. Sâ Elí né doó. Bò ma kù ŋgún né mene kwarè seèn gèr ŋené, Càŋ lé bó táŋ ná ŋgwéh,

26 à Elí tema njií seér yoòr ma kù dèi lè loó Saréptà, te tàbè Síðòŋ.

27 Lé naâ faá bèh ménâ lè nàm Elisê sòn-Càŋ dèi ndɔ; ká lè tàbè Iserála hèn, bò beén-veèn bò lé naâ teèn ŋgún. Càŋ lé Elisê ké yoòr bɔɔn témá ní ná ŋgwéh, ye te à taré sòm bó. Nàmân nùà Sirí dèi nde taré yuo seér kɔɔ.»

28 Te bɔ nùàr ké *gwà sòu yeé nde ŋgweé njií mân, temé ŋaâ bó lè,

29 bó kem wuo ter, bó sie yuo kela mé Yeésò cie, bó tulu ŋa mé bú ké cueè tòr mé loó cer né teèn sâ, te bó nde bú ŋaár sòm.

30 Yeésò kar kela seér cu lètenè bɔɔn, à fɔón gò.

Nùàr mé càŋ tándulu yoòr

(Mârk 1:21-28)

31 Yeé baá môn, Yeésò nde lè loó Kapernahùm; né te tàbè Galilé sâ ndɔ. Lòu sòu dèi à duɔóm cu bò nùàr njèh feèh.

32 À yeé baá feh, hiím seér bò nùàr dé hiím. Lòu sam, à lé bó njèh feh loóm naâ faá nùà njèh nɔ.

33 Sâ lè gwà sòu sâ, nuaré dèi lé naâ teèn, à né mé càŋ tándulu yoòr. À loŋo njií ké ter, ye:

34 «Óè! Yeésò nùà Najarêt, wò ndeè né béh wulá sòm wa? Béh bí né lè keé-re? Mè né gi ndègè yeé kɔɔ, wò dé yeé né jolosé, Càŋ wò temá né kɔɔ.»

35 Yeésò pam bú ndɔ, ye bú a: «Húné sòn yeè, yùò kélâ lè nùà hèn wágácén.» Tándulu jege si njií nùà hèllè doó toò bò nùàr, yuo kelà nɔɔŋ, à bú njeré dèi bó ŋgwéh.

36 Geí laré bò nùàr gwà dɔɔŋ. Bó né lètenè bɔɔn bieé kuú, ye: «Hèn né gèh ŋgòr dé heè? Kè kú, à né mé terreb mé felè bò càŋ mene, à né tueé, bò càŋ né sòn seèn ŋgweé, bó né lè bò nùàr durá yuo kelá gií.»

37 Ngóg Yeésò ŋgulí yɔŋ cu baá-re lè tàbè sâ bèh dɔɔŋ.

Bò beén bò ŋgún taré sɔɔm

(Matíó 8:14-17; Mârk 1:29-34)

38 Yeésò komo wuo ter ndo, à yuo kelà lè *gwà sòu sâ, à nde ké gwò Simôn. Sâ gùnà Simôn né baán, á né mé dùlù kagâ. Yeé baá ménâ, bó bõn Yeésò, te à taré som bú teèn.

39 Yeésò geér nde doó yoòr seèn ndo, à pam dùlù hèllè, dùlù kem yuo ma doô yoòr, à komo wuo ter doó sâ, à bõó haá bó yáb.

40 Yeé baá liyili, bò nùàr weh waà mé bò beên bò feh hihiné ká yoòr Yeésò. Á né bó be yoòr baá bele, à taré som gi bó.

41 Bò tándulu durá yuo gi lè bò nùàr ngún ndo, bó né ké ter lógo njií ye: «Ijgweéh, wò dé yeè né Njuna Càṅ mà!» Yeésò pam bó ndo, à yíin bó sòn tueê. Lòu sam, bó lé naâ nené kóó ye à dé seèn né *Nùà Còṅ.

Yeésò ké Judê bèh ngòr Càṅ tueê
(Mârk 1:35-39)

42 Cieé ṅaga maánjògò Yeésò komo yuo kela gwò, à nde ké ya bèh ndón-ndòn. Bò nùàr yeé baá bú fón, bó nde kwa bú ndo, ye te bó bó den le, bó ye te à yùò cú.

43 À tueé seér ye bó a: «Kò mè nde lè bò lóó déi ndo, mè nde Njàgà Bagaà felé *Lò Càṅ se. Càṅ mè tema kuú naâ dé cî.»

44 À yeé tueé gi aá mân, à yuo ndo, à nde ké Judê ngòr Càṅ te *gwà sòu se yon bele.

5

Bò mbòn Yeésò dé toò jògò
(Matíó 4:18-22; Mârk 1:16-20)

1 Cieé déi Yeésò lé naâ ké sòn tub Jenesarété* njebá den, bò nùàr né bú beè kaán sie, ye te bó ṅgweé kwa ngòr Càṅ.

2 À ṅene njií bò kom déi fà ndo, bó né ké sònò nòmò, bò siè-ṅò bò teèn sam, bó né yí dùà ndoór† yaga den.

3 À ṅaá yila te kom dé Simôn, à den nde doó, ye Simôn a: «Ndé, kògò ndé sèr mé njéh yí dùà.» Bó yeé baá yí dùà, à duóm bò nùàr ngòr Càṅ tueê.

4 À yeé tueé gi aá, à tueé njií mé Simôn ndo, ye bú a: «Kògò ní sèr cú yí bèh legeè, te bí bò mbeí yeé jògò vu ke ke yí sâ ye.»

5 Simôn ye bú a: «Dé koò, hèn né ka lè sòn yeè, wanón béh naâ mé njéh vuú ṅagá, béh njeré déi kwà ṅgweh.»

6 Bó yeé nde vu njií mân, ngò yuú lè déi. Bó né tulu, ndoór duóm aá tené.

7 Bó né bò mbeí mé kom déi ci yilá njií, te bó ndeé gam bó teèn. Bó yeé waá baá, bó yila ngò sòm, bó som som som, kom fà dón yuú gi, ye kò nyí jím yila dùà.

8 Simôn Piêr yeé ṅene aá ménâ, à die cemmé nde toò Yeésò, ye bú a: «Fehtoò mò,

5:1 5:1-3 Mat. 13:1-2; Mk. 3:9-10; 4:1

5:2 Né ndame mé bó vu né lòu.

5:5 5:5 Jân 21:3

5:6 5:6 Jân 21:6

* 5:1 5:1 Né yilí tub Galilé déi.

† 5:2

té ká kwarè mò dèn ndê, mè né nùà veên.»

⁹ Simôn né tueé, veéh né bú sie, sie bó bò mbeí doón mé gèh ngò sieè bú sâ.

¹⁰ Sâ bò mbeí Simôn déi lé naâ teèn, yilí boòn né Jâk bô Jân, né bò ñunà Jebedê, veéh lé naâ bó ménâ sie ndo. Yeésò ye Simôn a: «Té vèh, wò kènê ña seér nde aá kòrò-nùà.»

¹¹ Yeé baá ménâ, bó kògò kwaá njií bò kòm yí cie ndo, bó vu lo gi ñèh doón, bó yuo bele bú.

Nùà beén veên déi taré soòm

(Matíò 8:1-4; Mârk 1:40-45)

¹² Yeésò yeé baá lè loó déi, nùà beén veên déi waa ndo. À ñene njií Yeésò, à die sulí nde toò seèn, ye bú a: «Kúkùr yeè, dé koò, mō wò né gwaán, wò nde né mè taré som, mè den cu ñagásé.»

¹³ Yeésò kema njií bú be yoòr ndo, ye bú a: «Mè gwaán aá kèn, táre yuò taré.» Beén nùà hèllè nyimé yuo doó sâ ndo.

¹⁴ Yeésò luóm bú, ye bú a: «Càn a bó wò tueé nuaré déi. Ndé lòm ké yoòr *ngàn sèmè, wò feh keéh bú yo yeè, wò haá bú gèh dàgà beén sâ, faá Músi lo naâ tueé no, te bò nùàr ñene kò seér teèn.»

¹⁵ Yeésò né seèn nùà beén veên doó dé luóm luóm den, ngóg Yeésò né dé ngulí ngulí ñeí. Yeé baá ménâ, cili nùàr ngún bilí waa, te bó

ngweé ngòr seèn, te à taré som bele bó ndo.

¹⁶ À né yeé bó taré som, à né yeé ké ya bèh ndón-ndòn ndeé, à né Càn teèn dua.

Nùà gule kuú déi taré soòm

(Matíò 9:1-8; Mârk 2:1-12)

¹⁷ Cieé déi Yeésò né ñèh feh den, sâ bò *Farisièn mé bò *nji-sòu né doó. Bó lé yuo belé naâ lè loó hihiné te tàbè Galilè mé tàbè Judê; lé teèn nde bilí naâ mé bò Jerusalem bò mene. Càn né lom Yeésò terreb haá, à né bò nùàr taré som bele.

¹⁸ Bò nuaré déi jògò waa mé nùà gule kuú déi; à né te ndagáa cer den. Bó né ceér foón te bó yila nde mé bú yí toò Yeésò.

¹⁹ Lón sam mé bò nùàr. Yeé baá môn, bó nde ñaá komo loó seér feh gwà; bó segé yí keéh bú teèn mé ndagá mene, bó kwaá njií bú doó toò Yeésò ké lètenè bò nùàr.

²⁰ Yeésò yeé ñene, ye temé boòn doón né lom yoòr nyí ménâ, à ye nùà beén a: «Nùàr mò, bò veên yeè gi aá wò mé ñèh kèn.»

²¹ Bò nji-sòu mé bò Farisièn munó baá-re ye: «Nùà hèn ye nyí né neí wa? À feh seèn faá Càn no weh né dé kei ndo wa? Nuaré déi né mé terreb veên nùàr kulú soòm wa? Né lom Càn.»

²² Yeésò yeé ñene mùnò boòn né ménâ, ye bó a: «Bí ménâ munó né dé kei?»

23 Beè biì, taré kela né tueé ye: Bò veên yeè gi aá wò mé njéh kèn, wa né: wùò ter, gègòò wa?

24 Bí kóò ye: ká doó doón *Huaán Nùàr né mé terreb veên kulú sòòm teèn.» Á den cuù baá-re, ye nùà gule kuù doò a: «Mè ye wò a: wùò ter, wèh ndagá yeè, ndé á lo.»

25 Nùà hèllè komo wuo ter toò bò nùàr doó sâ, weh ndagá seèn, fòón gò loô. Á né go, à né Càṅ seén.

26 Geí laré bò nùàr doó doón. Veéh yila bó lè, bó né Càṅ teèn seén yíí, ye: «Lan béh naá mé njéh kèkèné ñené kuú.»

Bèh Leví yilá

(*Matíò 9:9-13; Mârk 2:13-17*)

27 Yeésò yuo kela ndò, à ñene njíí nuaré déi né ké gwò bèh seè seèn den den. Yilí seèn né Leví. Á né yeé kàgàlòn làmpôn weh. Yeésò ye bú a: «Yùò bèlè mè.»

28 Á vu lo bò njéh seèn doón, à yuo bele bú.

29 Jomo sâ Leví ne haá Yeésò kùrmò ndò. Dàm bò mbeí mé weh yeé kàgàlòn làmpôn mé bò nuaré déi lé naá giì teèn, bó bó né bècéné yieé den.

30 Bò *Farisiên mé bò njí-sòú boòn yeé ñene aá ménâ, bó yila mé bò mbòn Yeésò ndugó njíí, ye bó a: «Bí bò wèh-kàgàlòn làmpôn bò mé bò vevenê bò yáb bècéné yieé bilí né dé keì wa?»

31 Yeésò yeé ṅgweé aá ménâ, à ye bó a: «Bò beén bò né yeé mé koró nùà lèh kóò, dèn ṅgwéh bò tetarê bò.

32 Mè hèn nde kuú naá bò vevenê bò ká yoòr mò yilá njíí, te bó kweéh seér temé, dèn ṅgwéh bò didilí bò.»

Bèh yáb joloò

(*Matíò 9:14-17; Mârk 2:18-22*)

33 Bò nuaré déi waá kwaré Yeésò ndò, ye bú a: «Bò mbòn Jâṅ né yeé yáb jolo, bó né Càṅ dua; bò mbòn dé bò *Farisiên né yeé ménâ boó ndò. Boó né naàn mé bò dé yeé ko lom né yieé mé ṅweé, bó jòlò ṅgwéh wa?»

34 Yeésò ye bó a: «Lòù mé bó sua yeé véh, mé si né doó samé den, bí nde né bò mbeí tueé ye bó a, jòlò yáb wa? Dé sâ ndóg.

35 Mé njéh mene, bí kwá cieé déi, mo bó ṅgaá som aá bó siì fù beè, bó ndeè jolo ye boòn.»

36 Á den cuù mé kàn déi ndò, ye bó a: «Nùàr cògò feè ṅà wèh bèh, à lab dé cuùm mé njéh. Mo sam, à nde né cògò dé feè mbaá tená kuú; dé cuùm bú siè kòmò ndé ṅgwéh ndò.

37 «Bó tàgà mé kulu feè lè ṅguú cuúme si kwá bèh ndò. Mo sam, tàgà nde né jelá, ṅguú keér, mbè ber nde doó. Bó nde né be te mbè vu, bó vu be te ṅguú ndò.

38 Mo bó baá mbè mé kulu feè si, bó bú si kwaá yeé lè ṅguú feè.

³⁹ Déi né cu teèn: mo nùar ñueé meh gi aá mbè loô kèn, à mbè dé kìn gwàn ndé cú, à ye: beè nyî, mbè loô huom kela né kóó.»

6

Lùà loù sòu kwalé yieé

(*Matíô 12:1-8; Mârk 2:23-28*)

¹ Loù sòu déi bò Yeésò yeé baá te ñueéh yolò gò kelá, bò mbòñ seèn yila lùà kwalé weéh, bó né segé yieé.

² Bò *Farisiên deèn ndò, ye bó a: «Bóó né naàn mé *sòú beèh né yíín, bí né lùà loù sòu kwalé yieé wa?»

³ Yeésò ye bó a: «Njii mé *Davíd nùà ñhèh lé naâ bóó doô, bí nées jáné kè ñgwéeh ye wa? Loù sâ cùè lé naâ bó bò nùar seèn sie,

⁴ à yila nde te gwà Càñe, à nde jògò weh yáb mé bó lé kwaá lòò naâ ké toò Càñ, à yieé, à haá njii bò nùar seèn kèb déi, bó yieé ndò. Sâ bí né kóó ye, né yeé jolo, bò *ngàn sèmè yieé cegé yeé kóó.»

⁵ Yeésò den cuù ye bó a: «Bí kóó ye, *Huaán Nùar né cieé sòu yógó.»

Nùà be ñemâ déi

(*Matíô 12:9-14; Mârk 3:1-6*)

⁶ Yeé baá cu loù sòu déi, Yeésò yila nde lè *gwà sòu, à né ñhèh teèn feh den. Nuaré déi lé naâ gwò sâ teèn, be gaá seèn né ñemásé.

⁷ Sâ bò *nji-sòu mé bò *Farisiên né Yeésò mé ju taáb kwaá, ye mo à taré som

nùà sâ loù sòu, te bó sie bú teèn.

⁸ Sâ Yeésò né gi mùnò boòn kóó ndò, ye nùà mé be ñemâ doô a: «Wùò ñjéba ter njolò bò nùar.» À komo wuo ter ndò.

⁹ Yeésò ye bò nùar a: «Mè bie njii né mé bí: Sòú bìi ye naàn wa? Ye loù sòu béh bó ñhèh bagaa wa, béh bó sér dé veèn wa? Ye huom kela né nùar loù sòu yili sòòm wa, dé nùar wulá seêr wa?»

¹⁰ À né bó doó doón ke laré. À tueé njii mé nùà be ñemâ doô, ye bú a: «Nèbbè be yeè nebbè.» Nùà hèllè nebbé be ndò, be seèn taré yuo.

¹¹ Te bó yeé nde ñene njii baá-re ménâ, temé ñaâ bó lè, bó yila lètenè boòn bieé kuû, te bó kwa ceér felé Yeésò.

Bò mbòñ Yeésò yulà cùòb fà

(*Matíô 10:1-4; Mârk 3:13-19*)

¹² Lè cu sâ, Yeésò ñaá nde ké te tòre bèh Càñ duaà. À dua ñagá mé Càñ.

¹³ Yeé baá maánjògò, à yilá njii bò mbòñ, à balé weh yulà cùòb fà lètenè boòn, à yilá bó bò mbòñ tebê.

¹⁴ Lé naâ: Simôn; ye yili seèn déi baá cu Piêr ma. Lé naâ mé André ñim Piêr ndò, Jâk bô Jân, mé Filíp bô Bartelemî,

¹⁵ Matíô bô Tomâs, mé Jâk ñunà Alfê bô Simôn nuaá mé

gwàn bèh dé mé bò kìn den
felè bò lóò bò doò,

¹⁶ Bò Júdàs ηunà Jâk mé
Júdàs Iskariô sàrnýé Yeésò.

*Bò nùàr njèh feèh, mé bò
nùàr taré sòm
(Matíò 4:23-25)*

¹⁷ Bó bó yeé suaga cuù aá
ké te tòre, bó waà te bela. Sâ
bò mbòn seèn déi ηgún mé
cili nùàr né doó bilí den. Bò
déi yuoò ké Jerusalem mé bò
lóò déi lè tàbè Judê. Bò déi
yuoò ké Tîr bò Sídon kwarè
nòmò koò.

¹⁸ Bó nde giì bèh ηgòr Càn
sònò Yeésò ηgweê, te à taré
sòm bó ndò. Bòó mé lé naâ
mé tándulu yoòr lé naá giì
lòu sâ taré yuo.

¹⁹ Nùàr doón né lom lege
ndeé te bó kema kwa bú.
Terreb déi lé naâ yoòr seèn
yuo, né bó doón taré sòm
ndò.

*Bò saâm bò mé bò lilieê bò
(Matíò 5:1-12)*

²⁰ Yeé baá môn, Yeésò ke
njií bò mbòn seèn ndò, ye bó
a:

«Samésé né bí bò saâm bò;
*Lò Càn né dé bìi.

²¹ Samésé né bí bòó mé né
kènê mé cùè;
bí nde né yieé fulu.

Samésé né bí bòó mé né
kènê yueé; bí nde né
ja wa.

²² Samésé né bí ndò, mò bò
nùàr baá bí bunó, bó
né bí faá bò mbaâ bò
no ke njií, bó né bí
selé, bó né bí seb, ye
bí né bò mbòn Huaán
Nùàr fí.

²³ Mè tueé bí, bí sàmè sér
dé bìi cu sâ lòu, bí né
tàbè dobo, ye sàgà bìi
né ké te vulúu ηgún
ma. Bí té njeré déi
mùnò; né seé boòn,
bò tele boòn lé naâ bò
*sòn-Càn bò faá bèh
mân bunó ndò.

²⁴ Bí bò lilieê bò, dé bìi né
seér gèr. Sàgà bìi gi né
ηgúlú sâ, bí sàgà déi
ké toò kwà ndé cú.

²⁵ Bí bòó mé né jùjùòb kènê
yieé, gèr né felè bìi
teèn, ké toò bí né bò
cùè bò.

Bí bòó mé né ja kènê kioó,
gèr né felè bìi teèn; ké
toò bí nde né mé yúé
kwaré, bí nde né mé
kú vuagá kuú ndò.

²⁶ Gèr né felè bìi teèn, mò
bò nùàr doón né bí lòu
seèn seér. Lòu sam,
bò tele boòn lé naâ bò
sòn-Càn bò dé kòkòb
ménâ seèn ndò.»

Nùà bònò gwaân

(Matíò 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Yeésò ye bó a: «Bí bòó
mé né ηgòr mò ηgweé, bí
gwàn bò bònò bò bìi gwaàn,
bí boó seér bó bagaà.

²⁸ Mò bò nùàr né bí duagá,
bí kúlú sér bó lòu. Mò bó né
bí jamé, bí dùà sér Càn felè
boòn lòu ndò.

²⁹ Mò nuaré déi né wò geí
mbaá boó weh, kéh cú bú geí
kèb déi, à bo ndò. Mò nuaré
déi né wò cògò wagá ηgaá
weh, húár há bilí bú mé cògò
suù yeè mene.

30 Mɔ nuaré déi né wò njeré déi dua, há bú teèn. Mɔ nuaré déi né wò njèh weh, té bú bié.

31 Bí bɔ́ mé bò nùàr faá bí ye bò nùàr a, bó mé bí nɔ́.

32 «Mɔ bí gwaán lom né bɔ́ mé né bí gwaán, sâ nei seèn bí vra nde né kɔ́ wa? Ngweéh né mene bò vevenê bò, bó né gi bò mbeí bɔ́n gwaán komo wa?

33 Mɔ bí bagaà bɔ́ njí lom né mé bɔ́ mé bɔ́ yeé bí bagaà, sâ beè biì né njèh kàm déi wa? Ngweéh né mene bò vevenê bò, bó né gi ménâ lètenè bɔ́n bɔ́ kuú ndɔ́ wa?

34 Mɔ bí hùà haá lom né mé bɔ́ mé nde cu né bí hùà haá, sâ beè biì né njèh kàm déi wa? Ngweéh né mene bò vevenê bò, bó né gi dé sâ lètenè bɔ́n haá kuú ndɔ́ wa?

35 Dé biì, bí gwàn sér bò bònò bò biì lòù, bí né bó bagaà bɔ́ seér. Bí há bò nùàr hùà teèn. Mɔ bí baá bó haá, bí sòm temé teèn. Bí kó ye, bí nde né sàgà dé koò kwa. Càn mé né ké te te vulúu, bí nde né bò nuna seèn njaá. Lòù sam, à dé seèn né Càn húóm-temê felè bɔ́ mé né be seèn seb, à né Càn húóm-temê felè bò jélá-temé bò mene dɔ́n.

36 Bí kó lòm bò nùàr jere, faá Tele biì Càn né yeé bí jere kó nɔ́.»

Ju felè nùàr tená gɔ́
(Matíô 7:1-5)

37 «Bí té ju felè bò mbaábii mbaá téná gò, te Càn ju felè biì téná cú. Bí té nùàr dúágá, te Càn bí dúágá cú. Bí kúlú njí veèn bò mbaábii doó, te Càn kulu sòm ye bò veèn biì lè seèn ndɔ́.

38 Bí há bò mbaábi teèn, Càn nde cu né bí haá; bó me kwaá cu nde né bí kàn déi, bó né baá, kèb déi né doó sueé kelá. Mòù mé bí né bò nùàr njèh teèn me haá dɔ́n, Càn bí me haá cu nde né teèn.»

39 Yeèsò si cu bó kàn déi, ye bó a: «Tácugó yeé mbeí be dèrrè bèh; mɔ sam bò mbeí fà dɔ́n nde né ké dòù lùgò vulú sue yilá.»

40 À ye bó a: «Mbòn a, dèn méné naàn, à kɔ́ táré kelá ngwéh mé ngàn. Kɔ́ lòù mé mbòn weéh baá kèn, sâ à baá ye mé terreb faá ngàn nɔ́.»

41 À den cuè ye bó a: «Mbeí mò, wò yeè tò mò nyurè dé njolò mbeí yeè nene keéh naâ he, mé gùm ndilí toú dɔ́n né wò njolò ngelá den, wò cí néné ngwéh wa?

42 Wò ye bú a: Mbeí nyí, kwá nyí ge sòm wò tò mò nyurè njolò! Wò gùm ndilí toú njolò yeè néné ngwéh, wò bú tò mò nyurè njolò ge sòm nde né naàn wa? Nùà lòbò-kàn, jògò mvúá sòm lógo ndilí toú dé njolò yeè; mɔ njolo ngagá baá, wò ge sòm ye nyure dé njolò mbeí yeè.»

Tou bô tàb seèn
(*Matíô 7:16-20; 12:33-35*)

43 «Tou dé bagaà tàb dé veên wá bèh. Tou veên tàb dé bagaà wá bèh ndò.

44 Bó tou dé kàn ñene ko né mé tàb seèn. Mè tueé bí, kaánkan mángòrè wá bèh. Nyie ngòbò màkpelân wá bèh ndò.

45 Nùà bagaà lè né mé bò ñhèh bebagaà, à cie sòm keéh yeé bò ñhèh bebagaà. Nùà veên lè né mé bò ñhèh vevenê, à dé seèn cie sòm keéh yeé bò ñhèh dé vevenê ndò. Bí kóo ye, sònò nùàr yuo kela yeé ñjii mé né lè seèn goón den.»

Gwà déi bô mbei
(*Matíô 7:24-27*)

46 «Bí mè Nùà dueè, Nùà dueè, yilá kuú né dé kei mé bí sòn mò ngúngwéh wa?

47 Nuaá mé né ká yoòr mò ndeê, né ngòr mò ngweé, né ménâ bóo dóoñ,

48 mè bú me ñjii nde né mé nuaá mé nde aá gwà seèn meé. À lé naâ bèh cu, à si maàn te kweêh, à me gwà. Lou sâ nòmò yuo, né gwà luú, gwà hèllè lé naâ ter njebá le. Lòu sam, nùà doô lé naâ teèn meé yií.

49 «Nuaá mé né ngòr mò ngweé, à ménâ bó ngwéh, né faá nùà mé-gwà déi ndò; à dé seèn gwà me ñjii né te bàn tàbe mbaá, à maàn si ngwéh. Nòmò yeé baá yuo, suú si ñjii gwà hèllè doó mvúób dé kèi cên.»

7

Nùà seé kwaá-taâb déi taré sòm
(*Matíô 8:5-13*)

1 Yeésò yeé tueé gi aá bò nùàr ñjii hèn dóoñ, à foón gò, à nde cu Kapernahûm.

2 Ké teèn sâ, nùà seé kwaá-taâb bò Rôm bò déi lé naâ baán, à nde aá kuú dolé, à né lom huaán yíé-temê kwaá-taâb hèllè ndò.

3 Kwaá-taâb doô yeé nde ngweé ñjii ñjàgà Yeésò mân, à sòm bò kokoô bò déi lètenè bò *Jûf, à tema ñjii bó yoòr seèn; ye bó ndé júée Yeésò a: ndé táre sòm nyí nùà seé nyí teèn ma.

4 Bó wa, bó tueé Yeésò ndò, bó né bú boñ, ye bú a: «Nùà sâ né nùàr, ndé gàm bú teèn,

5 à né yeé béh bò Jûf gwaán, à lé bóo naâ kóo, te bó me ye *gwà sòu beèh ndò.»

6 Yeé baá mân, bó bò Yeésò yuo gò. Bó yeé nde aá kwarè loô waá, kwaá-taâb doô tema ñjii bò mbei seèn déi, ye bó ndé júée Yeésò a: «Dé koô, té yeé ká lo nyí mbaá ndé hómó kû, nyí nuaá mé wò nde né lo seèn yilá, wúlú ngwéh.

7 Wa nyí la ké yoòr yeé yuò kélá ná ngwéh dé cí ma. Kòmò ñjii cége yeé lélán sòn, nde né nùà seé nyí taré sòm.

8 Nyí né kóo, ye bò kokoô bò né mé terreñ teèn. Lòu sam, nyí né ka bò déi, bò déi né ka nyí. Nyí né mé bòn bò sóji beè. Mò nyí ye déi a: Ndé mân! à nde. Mò nyí

ye cén déi a: Ndê! à ndeè. Mò nyí ye nùà seê nyí a: Bó mân! à bɔ́ ka ménâ nág ndɔ. Mò né mân, túé cégé yeè lòù, nùà seê nyí nde né taré yuo ma.»

⁹ Te Yeèsò yeé nde ñgweé njií mân, hiím lo bú mé kwaá-taâb doô mbaá. À bele seér, à tueé njií mé cili nùàr jomo seèn, ye bó a: «Mè tueé bí, ká te tàbè *Iseràlà hên dɔ́ɔ́, mè gèh ndèm hên teèn ñéné ñgúñgwéh.»

¹⁰ Bò tebé bò doô cu cu jomo ndɔ; bó wa, sâ nùà seê doô taré yuo aá kèn.

Nunà ma kú déi ké Nàin

¹¹ Jomo sâ Yeèsò nde lè loó déi, yilí loó sâ né Nàin. Bò bò mbòñ seèn mé bò nùàr lé naâ kɔ́.

¹² Bó yeé nde aá lo yilá, bó bò tèb komô kwaré; lé naâ ñunà ma kú déi lé kuú naâ kɔ́. Sâ huaán gi lom né ka ma kú hèllè cén sâ. Bò loó bò ñgún né kwarè bilí den.

¹³ Fehtoò beèh yeé ñene aá ma kú doô, jere bɔ́ bú ñjèh, ye bú a: «Té yúé!»

¹⁴ À kela nde yí kwarè tèb ndɔ, à kema njií be teèn. Bò mé né tèb doô jɔ́gɔ́, ñjebá le. À tueé njií mé komó ye bú a: «Huaán ndà, mè né wò yilá; wùò ter.»

¹⁵ Komó nyimé den ter ndɔ, duɔ́óm cu sòn tueê. Yeèsò haá njií bú mé meí.

¹⁶ Bò nùàr yeé nde ñene njií ménâ, veéh bɔ́ bó ñjèh, bó né Càñ seén, ye: «Môn, *sòn-Càñ dé koó baá ká doó

lètenè beèh teèn.» Bó den cuú ye: «Càñ baá bò nùàr seèn yon ke.»

¹⁷ Ngóg Yeèsò kela baá-re te tàbè Judê dɔ́ɔ́, ñgulí nde mé bò loó dé kukwarè mene.

Bò tebé bò Jân

(Matíô 11:2-19)

¹⁸ Bò mbòñ Jân yeé ñgweé aá bò njií mé Yeèsò né bɔ́ dɔ́ɔ́, bó nde Jân ménâ tueé njií ndɔ. Jân yilá njií bò fà déi teèn,

¹⁹ à tema njií bó yoòr Fehtoò beèh, ye bó ndé júée bú a: «Né bú mé béh né kela den doô wa, dé béh kèlà sèr nùà dé hiín wa?»

²⁰ Bó wa ké yoòr Yeèsò, bó ye bú a: «Jân Bàptís tema njií naá ye béh ndé júée wò a: Né wò mé béh né kela den doô wa, dé béh kèlà sèr nùà dé hiín wa?»

²¹ Sâ lòù sâ Yeèsò né bò beén bò ñgún taré sòm. Bò déi lé naâ mé yúlá yoòr, bò déi yoòr mé càñ, bò déi njolo né cugó. Dɔ́ɔ́ bó lé naá gi taré yuo.

²² Yeèsò tueé njií mé bò mbòñ Jân ndɔ, ye bó a: «Bò njií mé bí né ñéné mé bí né ñgweé dɔ́ɔ́, bí ndé túé gi mé Jân ménâ, bí júée bú a: bò cùgò njolo bò baá njolo ñéné, bò gule kuú bò baá gɔ, bò beén veèn bò né taré yuo bele, bò tándúg baá ñgweé, bò komó baá lè cio nyimé yuo bele, bò saám bò baá Njàgà Bagaà ñgweé ma.

²³ Nuaá mé temé yoòr mò sòm ñgwéh wa, nde né samésé den ma.»

24 Bò mbòn Jân som gò ndò. Bó yeé nde gi aá, Yeésò duóóm ye bò nùàr njèh felè Jân tueé ñagâ, ye bó a: «Bí lé ké ya dueè nde ñenè naâ kei wa? Fu lé kobo jilí deén naâ gui wa? Háye ndò!

25 Á, bí lé ké sâ ke deén naâ kei wa? Bí lé ñenè naâ nuaré déi mé cògò nyàgàm yoòr wa? Bòó mé né cògò nyàgàm su, mé né *wón yieé, bòn yuo yeé ké mbàm ndò.

26 Á, ké ya dueè nò, bí lé nde ñenè naâ kei wa? Lé naâ *sòn-Càn déi wa? Mè tueé bí, né sòn-Càn sâ bòn! Njèh cén, bí kóo ye, nùà dé sâ né sòn-Càn yógó keéh.

27 Lòu sam, Jân dé seèn né nùà tebê mé bó lé naâ felè seèn nyagá kwaá ye: Càn ye, nyí nde né nùà tebê nyí toò yeé temá njí, te à tóo nyegé wò ceér.»

28 Yeésò den cuè ye bó a: «Mè tueé bí, bèh lo mé wón lo deén naâ, bó lo née nùà koò déi faá Jân nò ñàr ñgún gwéeh ye. Mé njéh mene, te *Lò Cànè né mene huaán dé maàn, à ham kela seér cu né kóo mé Jân.»

29 Bòó mé weh yeé kàgàlòn lãmpòn mé bò nùàr kókoó mbaá yeé baá ménâ ñgweé, bó gwaán ndò. Lòu sam, cu mé Jân lé naâ bó ñgòr Càn tueé, bó lé naá gi gècèn Càn teèn ñgweé kóo; Jân lé naâ bó kou ndò.

30 Bò *Farisièn mé bò *njí-

sòu lé ceér Càn berón seér naâ kóo, bó nòmò Càn beé Jân kòu ñgwéh.

31 Yeésò den cuè ye bó a: «Bò cafanê bò den né faá kei wee? Bó felá né bò nèi wa?

32 Mè tueé bí, bó den né faá bò huaán mé né ké mbartogò vógó den nò; bò déi né mé bò mbeí tueé njí, ye bó a: Béh né mé térèm mbaá tuagá kuú, bí ñgò ñgwéh! Béh né mene bò bené kú-jerè genné, bí yúé ñgwéh ndò! Bí ye: bó sà bá naàn wa?

33 Wanóón Jân Bàptis yeé waà, à sér yíé ñgwéh, à mbè ñúé ñgwéh, bí ye: À né mé tándulu yoòr.

34 *Huaán Nùàr yeé waà dé seèn, à yieé sér, à ñueé mbè, bí den cuè ye: Nùà hèn kò lom né yieé mé ñueé; à né mbeí bò vevené bò mé bò wèh-kàgàlòn lãmpòn bò mene!

35 Mé njéh mene, mè tueé bí, bòó mé né bò ñunà Càn dóón né gi dé bòn kónkòn Càn ñené kóo, ye yila né teèn.»

*Yeésò ké gwò Simôn nùà *Farisièn déi*

36 Nùà Farisièn déi yilá njí Yeésò ké gwò seèn bèh yáb yieé. Yeésò wa ké teèn ndò, bó bò nùàr baá yáb yieé.

37 Sâ ma yòn yàgà déi né lo sâ teèn. Ma doò yeé ñgweé ye Yeésò né te yábe ké gwò nùà Farisièn doò, à nde jógò

sie mbémbónj* kómó múmû beè, à nde ké teèn ndo,

³⁸ à njobá nde mé kómó doô yí jomo Yeésò ké gulè seèn. À né yueé, à né bú yímé gulè yueé berré njií, à fò ñemá som mé yúlí feèh seèn. À kumó sie bú gulè ndo, à waá njií bú kómó múmû jògò teèn.

³⁹ Nùà Farisièn doô yeé nde ñene njií ménâ, à duóm ké lè seèn munó den ye: mo nùà hên sé la né *sòn-Càn dé gècèn bòn, à sé la naâ gèh dé mé ma hên den nê ñené kóó, ye né ma yòn yàgà; à sé la gwàn ná ñgwèh dé ma hên kema bú mé be.

⁴⁰ À yeé baá ménâ munó den, Yeésò yilá bú ndo, ye: «Simôn, mè nde né wò njeré déi bieé.» Simôn ye bú a: «Bíbieè, Nùà fèh-ñjèh.»

⁴¹ Ye Simôn a: «Nuaré déi lé naâ nùà fà hùà bele; déi kám yuií tîn, déi kám yulá tîn.

⁴² Bó fà doón, bó gwòm kòmò ñgwéh. Nùà doô yeé ñene aá môn, à yilá njií bó ká toò seèn fà doón, à ye bó a: Bí kwá ló á hùà doô môn, bí té bìi mè gwòm cú ma. Mo né môn Simôn, beè yeé dé heè vra kela nde né nùà doô kóó wa?»

⁴³ Simôn ye bú a: «Mè ye ko ñgwééh, nde né nuaá mé hùà dé seèn maga kela né kóó doô wa?» Yeésò ye bú a: «Môn, wò tueé yíí né teèn.»

⁴⁴ Yeésò bele seér ndo, ke njií ma doô, tueé njií mé Simôn, ye bú a: «Wò né

ma hên ñené wa? Mè la naâ ká gwò yeé yilá, wò mè nòmò gule yagaà há ñgwéh; ma hên yueé berré yaga mè gule mé yímé njòlò seèn, à fò ñemá cu mé yúlí feèh seèn ndo.

⁴⁵ Wò la yeé mè bíé nyégé ná ñgwèh; à yeé waá dé seèn, à ko lom né mè gule kumó den, à né mè bieé nyégé.

⁴⁶ Wò mè kómó felè túán nji ná ñgwèh; à mè dé seèn gulè waá naâ kómó múmû.

⁴⁷ Mè tueé wò: gèh gwaân mé ma hên né mè feh keéh hên né tueé ye bó naâ dà m bò veèn seèn doón doó kulú njií. Mo bó veèn nùàr kulu som lom né kèb cén, nùà sá bó gwaán lom nde né kèb cén ndo.»

⁴⁸ À yeé tueé gi aá mân, à tueé njií mé ma doô ndo, ye bú a: «Bò veèn yeé gi aá wò mé njéh kèn.»

⁴⁹ Bòó mé bó bó naâ gwò sá bèh yâb yila baá-re lè bòn ndugó beleè ye: «Nùà hên yuoò he, mé à ye nùàr a: bò veèn seèn gi aá bú mé njéh kèn wa?»

⁵⁰ Yeésò tueé njií cu mé ma doô, ye bú a: «Wò né temé cén yoòr mò kwaá njií, wò yili yuo aá kèn. Nde bá-re.»

8

Bò véh mé né jomo Yeésò

¹ Jomo sá Yeésò nde bele lè loó kokoò mé loó tètòr ndo, à né ngòr Càn teèn tueé, à né Njàgà Bagaà felè *Lò Càn se. Bó bò mbòn seèn yulá cùòb fà lé naâ kóó.

² Bò véh déi lé naâ bó jomo ndò. Bò déi, à lé naâ bó càṅ yoòr kwógó sòm, à taré sòm bò déi lòu. Lé naâ Marî mé bó yilá né Marî Magdalâ; bò càṅ tándulu téhbeh lé dula yuo kelà naâ lè seèn.

³ Déi lé naâ Sòsánà bô Jâne veèh Cusâ; Cusâ sâ lé naâ nùà koô te seé mgbè *Herôde. Bò véh kókoó mbaá lé naá cuù jomo bòn teèn ndò, bó né bele mé bò njeré déi beè beè, te bó gam beh bò Yeésò mé njéh.

Kàn felè nùà vú-gèh
(*Matîô 13:1-9; Mârk 4:1-9*)

⁴ Bò nùàr né lè loó dé kàn mé dé kân yuoô, bó né ká yoòr Yeésò bilí ndeê. Cili nùàr yeé baá doó, à si bó kàn, ye bó a:

⁵ «Nuaré déi lé ndeè naâ ké ñueh bèh gèh vuû. À yeé baá vuú, kèb déi sue le ceér dueè. Bò nùàr né gulè dobó keéh, bò non né gwaré yieé ndò.

⁶ Kèb déi nde sue yila te kèrré taâ. Yeé ba baá, ñema yuo cu. Lòu sam, nòmò lé bèh sâ ná ñgwèh.

⁷ Kèb déi nde sue yila lètenè bò ñgobó deduanê, ba yuo ndò. Yeé baá kulá, bò ñgobó hèllè lané wula sòm bó.

⁸ Kèb déi nde sue yila dé seèn bèh tàbè bagaà, ba yuoô, kula, wa tàb ñgún.» À yeé tueé gi aá ménâ, à loḡo njií ké ter ye bó a: «Nuaá né mé tie dé ñgweê, bú a, ñgwé nyégé ñgòr hèn bagasé.»

Yeésò ñgòr te kàne si keéh né dé kei?

(*Matîô 13:10-17; Mârk 4:10-12*)

⁹ Bò mbòṅ seèn bie bú kwòm kàn sâ ndò.

¹⁰ À ye bó a: «Dé bìi, ñgòr felè *Lò Càṅ mé Càṅ lo naâ lòu leér kwaá doô, Càṅ né bí ceér feh te bí ñgweé komo. Dé bò déi, ko bó si keéh bó lè kàne, te bó ke den dé keè, bó ñéné cú; te bó fela den dé felâ, bó ñgwé kó cú ndò.»

Kàn nùà vú-gèh seè
(*Matîô 13:18-23; Mârk 4:13-20*)

¹¹ Yeésò ye bó a: «Kàn sâ né mân: Gèh yaàb né ñgòr Càṅ.

¹² Gèh mé lé naâ lè kpon ceér-e sue le doô né bòó mé né ñgòr Càṅ ñgweé, *Sátàn waà, luaga sòm cu bó lè; te bó temé teèn kwá nji cú, te bó yili yuò cú ndò.

¹³ Bòó mé né te kèrré taâ doô, né bòó mé né ñgòr Càṅ ñgweé, bó gwaán nyegé mé vógó-temé mene. Njèh cén, jḡḡob lè bòn yí ñgwéh, bó gwaán lom né cuúr cén mbaá. Mo gèr baá bó kema, bó cuaré yuo cu.

¹⁴ Bòó mé né lètenè bò ñgobó deduanê sue yilá doô né bòó mé né ñgòr Càṅ ñgweé, njèh cén, bó né mé *wón nyamé le, bó né ñgùlù wón foon, bó gwaán seér né wón yieè. Sé yeé baá môn, bò njèh hèllè karé wula sòm njií ñgòr Càṅ lè bòn ndò, tàb le kḡṅ.

15 Bòó mé né dé bòn bèh tàbè bagaà sue yilá, né bòó mé né ngòr Càn ngweé, bó né mé temé cén sie huóm, bó né yoló, tàb né teèn yuo.»

Kàn déi mé lâm
(*Matíô 4:21-25*)

16 Yeésò ye bó a: «Bó lâm mògò bèh, ye te bó kibí kwaá ka soò mé ka ndagâ. Bó lâm mogo seér né te bó tuú njií yí te súgo, bò nùàr yilà gwò, bó ñene njolo mé njéh.

17 Mè tueé bí, bò njií mé né bèh cibì doón nde gi né cie ñené le; bò dé bèh lèrrèb ñené yuo kela giì bèsónè ndò.

18 «Sâ mo bí baá ngòr Càn ngweé, bí ngwé nyégé bagasé. Bí kóo ye, nuaré déi nde gi né mé njéh lè déi, bó haá sagá cu bú déi teèn. Nuaré déi dé seèn mé njéh lè sam nde ngweéh; né mene dé maàn mé à né munó ye nyí né mé njéh doón, bó nde né bú lè horó som.»

Mei Yeésò mé bò òm
Yeésò

(*Matíô 12:46-50; Mârk 3:31-35*)

19 Mei Yeésò mé bò òm Yeésò lé naâ yoòr Yeésò ndeé, bó wa, sâ bò nùàr yuú tena baá toò, bó ceér kwà ngweéh.

20 Bò nùàr tueé keéh ye Yeésò a: «Meí yeè bó bò òm yeè né wò yí cie ke den.»

21 Yeésò ye bó a: «Meí mò mé bò òm mò né seér bòó mé né ngòr Càn ngweé, mé né ménâ bóó ndò.»

Fu tarê pam hunê
(*Matíô 8:23-27; Mârk 4:35-41*)

22 Cieé déi Yeésò bó bò mbòn seèn nde yila lè kome, à ye bó a: «Béh nde tub kèb yágà.» Bó yuo gò ndò.

23 Bó né ka ndeé, bó wa beré déi, lóm sie bú. Tètè sam, fu baá kobó taré, né nòmò lè kome pieém njií den, kom baá yuú. Yeé nde aá jiím,

24 bó ngoró nde yí kwarè seèn, bó nyimé bú, ye bú a: «Dé koò, dé koò, béh nde aá kum le!» À nyimé yuoò, à pam fu bó nòmò; bó huné, pón die dùà.

25 À ye bò mbòn a: «Ndèm bì baá he wa?» Veéh kwaá njií bó be yoòr ndò, hiím yógó bó dé tueê. Bó yila lètenè bòn tueé kuú ye: «Nùà hèn né nei? Kè kú: né mene fu, né mene nòmò, bó né sòn seèn ngweé!»

Nuaré déi mé càn tándulu
yoòr taré soòm

(*Matíô 8:28-34; Mârk 5:1-20*)

26 Bó sela yuo kela te tàbè bò Jerasénè, sâ Galilè né kèb kân.

27 Yeésò suaga die doó. À yeé ke, nùà loò déi baá ká yoòr seèn ndeé. Nùà hèllè yoòr né mé tándulu. Dàb baá teèn mé à né lunturu mbaá yon go, à gwò cèr ngwéh, à cer yeé ké mäsou.

28 À yeé nde ñene njií Yeésò mân, à si kèñ, à komo die nde doó ka seèn, à tueé

njii ké ter, ye bú a: «Yeésò Nùnà Càn terrèb, bélé né lè keé-re wa? Kúkùr yeè, té mè gèr fèh.»

²⁹ Sâ Yeésò la baá càn yí lè seèn paám, ye te à yuo kelà lè seèn. Lòù sam, cu doón tándulu né yeè nùà hèllè seé weh. Mò baá bú seé weh, kò bó kaga bú be mé yuú lòn, bó colo kwaá bú lè fògò; mé njéh mene à né yeè bò yuú hèllè tené sòm, bò tándulu lu njii bú ya dueé.

³⁰ Yeésò yeé pam gi aá tándulu, ye nùàr hèllè a: «Yilí yeè né nei wa?» Ye Yeésò a: «Yilí mò né: Bilí bób.» À yilá kwaá né yilí seèn ménâ felè bò càn tándulù ngún mé bilí den né lè seèn doò.

³¹ Bò càn hèllè bòn Yeésò ndò, ye bú a: «Té béh ké te lege ngòbè kùm njí.»

³² Cu sâ bòn nguiân né yab ké cueè tòr yieé den; bó né teèn ngún. Bò tándulu hèllè bòn Yeésò te bó nde yila den seér ké lè bò nguiân. Yeésò gwaán ndò.

³³ Bó durá yuo kela baá-re lè nùà hèllè, bó nde yila nde lè bò nguiân. Bò nguiân kem nar suagà ké cueè, bó sue yila nde ké te tube, bó kum le dùà.

³⁴ Bò tèn nguiân yeé nde nene njii mân, bó fòón doò ndò, bó nde bò nùàr ké lo mé kè kèbè mene tueé wellè.

³⁵ Bò nùàr yeé ngweé aá ménâ, bó bilí nde teèn, ye te bó nde njii mé la naâ bóó sâ nené ndò. Bó wa, sâ nuaá

mé bò càn la kem yuoó naâ lè seèn doò né ké ka Yeésò mé cògò yoòr den den. À taré yuo aá kèn. Veéh bóó bó njèh.

³⁶ Njii mé la kelà naâ yoòr nùà hèllè te à nde ye taré, bóó mé la naâ nené doón tueé nyegé cu bò mbeí.

³⁷ Yeé baá ménâ, bò nùàr te tàbè bò Jerasénè doón, veéh bóó bó njèh, bó ye Yeésò a: «Kúkùr yeè, yùò lè tàbè beèh yuoò.» Yeésò naá yila cu kòm ndò. À yeé baá mé gò,

³⁸ nùà mé bò tándulu naâ bú lè doò bòn bú, te bó bú nde. Yeésò berón, ye bú a:

³⁹ «Ndé dèn sér á ké lo yeè, wò tueé bele bò nùàr njii mé Càn la naâ felè yeè bóó doón.» Nùà doò yuo baá-re doó sâ ndò. Njii mé Yeésò naâ felè seèn bóó keéh doón, à né loó mé njéh beè yon sie, à né bò nùàr saán gò.

Nùnà Jàrus bô ma mé lé naâ cògò Yeésò kema

(Matíò 9:18-26; Mârk 5:21-43)

⁴⁰ Yeésò yuo cuù kèb yágà, à cu cuù, sâ cili nùàr né bú kela den. À yeé waà baá, bó vra bú.

⁴¹ Nùà koò *gwà sòu déi waà ndò; yilí seèn né Jàrus. À cemmé nde ka Yeésò, à bòn bú, ye te à nde ké lo nyí.

⁴² Sâ huaán gi lom né ka bú cén sâ, né dé vèh, à baá mé nyemà yulà cùòb fà, à nde aá kuú dolé. Yeésò yuo gò ndò. À né ndeé, bò nùàr né bú baré nei.

43 Sâ ma déi né doó sâ teèn; baá nyemà yulà cùòb fà húóm né bú yoòr yuo den. Nuaá mé né beén sâ lo komo teèn sam.

44 Yeé baá mân, à ngoró nde yí jomo Yeésò, à kema weh sòn cògò seèn. À yeé baá kema, húóm tené bú yoòr ndò.

45 Yeésò bie njií ye bò nùàr a: «Nei mè kema né kòó?» Nùà kàn ye nyí sam. Piêr ye bú a: «Dé koô, bò nùàr faj sela baá, bó baré né wò lòu.»

46 Yeésò ye bú a: «Nùà sâ mè kema naâ mé be. Terreb mò kèb déi naâ yoòr mò yuo.»

47 Ma doó yeé kò aá ye, nyí lèr kòmò ndé cú, à ndelé ndeè ká toò Yeésò ndò, à die nde ka seèn, à se bú kwòm mé à la kemá naâ bú mé njéh, à bú se gi toò bò nùàr doó sâ, à tueé cu bú gèh dé mé beén seèn la naâ gií ndò.

48 Yeésò ye bú a: «Huaán mò, wò né lom temé cén yoòr mò kwaá njií, wò taré yuo aá kèn. Ndé bá-re.»

49 Yeésò née seèn mé ma doó tueé den, tóm waà ndò, ye Jàrùs a: «Ijuna yeé kuú aá ma. Té yeé Nùà fèh-njèh mbaá kì kú cú.»

50 Yeésò yeé ngweé aá ménâ, ye Jàrùs a: «Té vèh, kwá nji lòm ndèm mé mè; njuna yeé nde né taré.»

51 Bó yeé wa baá ké lo Jàrùs, Yeésò yíin bò nùàr doón gwò yilâ, gi cegé bó bò Piêr, mé Jâj bô Jâk, mé bò tele bô meí huaân.

52 Sâ bò nùàr baá huaán yueé, bó né mbà genné den. Yeésò deên ndò, ye bò nùàr a: «Bí té yué. Huaán njeré déi kú ngwéh, à cer né lóm.»

53 Te bò nùàr yeé nde ngweé njií ménâ, bó kem sue bú yoòr mé séb. Sâ bó kò gi aá ye huaán doó kuú aá kèn.

54 Yeésò kò lom né dé seèn huaán be ter sie njií, à né bú yilâ, ye bú a: «Huaán mò, wò ter!»

55 Huaán doó nyimé yuo ndò, à yila cu hueè, à komo wuo ter. Yeésò ye: bó fón há bú yáb.

56 Geí lo tele bô meí mbaá, Yeésò luóm bó ndò, ye bó a: «Bò njií mé naâ kelá hên, Càn a bó bí tueé nuaré déi.»

9

Bò yulà cùòb fà bò ké cie temá njií

(Matíó 10:5-15; Mârk 6:7-13)

1 Cieé déi Yeésò lé naâ bò mbòñ yulà cùòb fà yilâ bilí, à jege haá bó terreb, te bó kwógò sòm bele bò nùàr càn tándulu yoòr, te bó taré sòm bele bò beèn bò ndò.

2 Ye bó a: «Bí ndé *Lò Càn se, bí né bò nùàr taré sòm bele.

3 Bí té njeré déi beè wèh siè: né mene cùgò mé ba, né mene yáb, né mene kàgàlòñ, bí té beè wèh siè. Nùà kàn a, té cògò suù fà wèh siè ndò.

4 Bèh doón mò bí wa, bó feh bí bèh cèrrè, bí dèn lòm gwò sâ, bí té beré déi ndé

sèr. Mò bí cer wulu baá, bí yuo.

⁵ Mò bí wa beré déi, bò nùàr bí wèh ñgwéh, bí yuò kwá ló bó ñóñ. Mò bí baá lo sâ yuo, bí kàrè sòm gí fufú lóó sâ gulè bìi karè, te duòòm bó toò tueé kwaâ.»

⁶ Bó yuo gò ndo, bó nde bele lè lo mé lo, bó né Njàgà Bagaà se yon, bó né bò beèn bò bèh doón taré sòm bele ndo.

**Heròde baá seé cer
(Matíò 14:1-12; Mârk 6:14-29)*

⁷ Sâ njií mé né kelá doón, mgbè Heròde lé naá gii ñgwéé, né bú seé weh. Lòu sam, bò nuaré déi lé naá tueé ye: né Jân Bàptis dòu komo yuo cuù né kóó.

⁸ Bò déi ye, né *Elí kar waa né kóó; bò déi ye: né *sòn-Càn déi lètenè bò léi jògò bò dòu komo yuo kelà né kóó.

⁹ Heròde dé seèn ye: «Dé Jân, ñgwééh mè lé naá bú feh tená sòm mà. Dé mé ñjàgà seèn né ñgulí hèn né cu neì?» À yila baá-re ceér fôn, ye kò nyí ñene baá Yeésò ndo.

*Bò nùàr kám tín koò
(Matíò 14:13-21; Mârk 6:30-44; Jân 6:1-14)*

¹⁰ Bò mbòn tebê Yeésò cu cuù ndo, bó tueé bú njií mé bó lé boó keéh naá doón. À yeé ñgwéé gi aá, à weh bó lélán boòn, bó bó nde lè loó déi, yilí loó sâ né Becaída.

¹¹ Bò nùàr yeé ñgwéé aá ménâ, bó kem bele bó jomo. Bó yeé waá baá, Yeésò sie nyegé bó, à duòòm bó Lò Càn seè. À taré sòm bele cu bò beèn bò ndo.

¹² Lou yeé yuom aá, bò mbòn yulà cùòb fà doò ñgoró nde kwarè seèn, bó ye bú a: «Bèh hèn né ká jomo kela. Wò sé la kwa lo bò nùàr cu cu jomo bèh cèrrè lelò fón beleè, te bó fón yieé keéh yáb teèn.»

¹³ Yeésò ye bó a: «Bí há bó yáb kóó.» Bó ye bú a: «Béh beè né cegé mé breéd tín, mé ñgò fà té fá. Wò ye te béh nde dà m nùàr hèn doón yáb lòu ñge haá wa?»

¹⁴ Sâ lètenè bò nùàr sâ doón, bò siib lé naá ñhè kám tín. À ye bò mbòn a: «Bí júée bó a: bó dèn ndé gí doó, bó dèn bèlè yulà títin, yulà títin ma.»

¹⁵ Bò mbòn tueé njií bó ndo, bó den bele baá-re méménâ.

¹⁶ Yeésò weh breéd tín mé ñgò fà doò, à ke njií njolo ké te vulúu, à dua Càn teèn, à kolé haá njií mé bò mbòn, te bó geé haá mé cili nùàr.

¹⁷ Doón bó yieé fulu gi, ndilí le. Bó ñuaán, yuú cu sogó yulà cùòb fà.

*Ñgòr Piêr felè Yeésò
(Matíò 16:13-19; Mârk 8:27-31)*

¹⁸ Cieé déi Yeésò lé naá ké bèh ndón-ndòn Càn dua; à lé naá mé bò mbòn jomo. À bie

njii ye bó a: «Bò nùàr ye, mè né neì wa?»

¹⁹ Bó ye bú a: «Bò déi ye wò né Jân Bàptis; bó déi ye wò né *Elí, bò déi ye né *sòn-Càn léi jògò déi komo yuo cuù né dòu kó.»

²⁰ Ye bó a: «Á bí n; bí ye mè né neì wa?» Piêr ye bú a: «Wò né *Nùà Còñ mé naà beè Càn.»

²¹ Yeé baá môn, Yeésò luóm bó ndò, ye bó a: «Càn a bó bí tueé nuaré déi.»

²² À den cuù, ye bó a: «Kò *Huaán Nùàr nde dà m bò gèr ñené laré. Bò kokoò bò lò mé bò *ngàñ sè m dé kokoò mé bò *njí-sòu dójñ, nde gi né bú ngóón, te bó wula sòm bú wulà. Lè cieé tagáre à nde cu né lè cio komo yuo ndò.»

Naàn mé nùàr bele nde né jomo Yeésò

(Matíò 16:20-28; Mârk 8:34-9:1)

²³ À tueé njii mé bò nùàr dójñ ndò, ye bó a: «Nuaá mé ye nyí gwaán né jomo mò beleè dójñ, kò à ngon feh seèn, cieé dójñ à né tou gèr seèn mbiín weh, à né mè jomo bele, sà ye.

²⁴ Mè tueé bí: nuaá mé gwaán né yòñ seèn mé feh seèn yili sòm, nde né bú leér lò; nuaá mé né dé seèn cio felè mò ngóón seér, nde né yòñ seèn yili sòm.

²⁵ Njii mé gam nde né nuaá mé né ñhè ká lè wónje dójñ kwa laré te yòñ seèn nyoló le

teèn, né kei wa? Ndóg, teèn sam.

²⁶ Mò nuaré déi yaán mè, yaán ngòr mò, sà lòu mé mè *Huaán Nùàr nde né teèn *sum waá, mè sum waà nde né lètenè bò cili Càn mé terreb Tele mò yoòr, lòu sà mè nde né nùà hèllè yaán sòm ndò.

²⁷ Mè né tueé ye bí a, mé bí nde dójñ kuú gií, sà bò déi lètenè biì hèn ñene aá *Lò Càn mé njolo.»

Yeésò bèh yo kweéh seér
(Matíò 17:1-8; Mârk 9:2-8)

²⁸ Yeésò yeé tueé sòm aá, bó cu ñhè cieé téhbeh, mé téndelé à weh Piêr mé Jân bò Jâk, bó bó ñaá nde ké felè tòr bèh Càn duaà.

²⁹ À yeé baá Càn dua, kuún seèn kweéh seér ndò, bò cògò yoòr seèn dójñ ña seér gi bò dé wuwulê, wula ñuerré seér lòu.

³⁰ Bò nuaré déi kar yuo kela tò seèn fà, bó bó né njeré déi tueé den: lé naà Músi bò *Elí.

³¹ Bó lé *sum yuo kelà naà lòu. Bó bó tueé den né felè cioò mé à nde né ké Jerusalem kuú, te seé seèn jege doò.

³² Sà Piêr bó bò mbeí la kuú loóm aá dé bòn lóm dé kuú. Bó yeé nde nyimé yuoò mân, bó ñene njii lom aá Yeésò yí te *sùsùm seèn, mé bò nuaré déi fà kwarè.

³³ Bò nùà fà doò yeé nde aá yuo, Piêr ye Yeésò a: «Dé koò, kwá béh den le kò hèn,

béh sie pàgà tagár, dé yeé cén, dé Músì cén, dé Elí cén ndɔ.» Sâ Piêr tueé nderré weh né mbaá.

³⁴ À yeé baá sònò mân tueé den, bègè déi suagà ter, ka sie bó beè. Bò mbòŋ doô yeé surí le aá teèn ménâ, veéh boó bó njèh.

³⁵ Hueh déi né yí lètenè bègè sâ ŋgulí den ye: «Hên né Nuna mò, mè som kwaá né bú, bí ŋgwé gí sòn seèn.»

³⁶ Hueh doô huné ndɔ. Bó yeé ke, Yeésò le cu aá mé huún. Bò mbòŋ huné lo lè boòn noóŋ ménâ; njií mé bó la naâ doóŋ ŋené gií, bó mé nuaré déi cu sâ túé ŋgwéh.

Huaán déi mé càŋ tándulu yoòr

(*Matíò 17:14-18; Mârk 9:14-27*)

³⁷ Cieé ŋaga bó suaga cuù. Sâ bò nùàr kókoó mbaá baá yoòr Yeésò ndeé, bó bó kwaré le ndɔ.

³⁸ Nuaré déi logo njií ké ter yí lètenè bò nùàr, ye Yeésò a: «Kúkùr yeè, Nùà fèh-njèh, huaán gi lom né ka mè cén hên, kè nji yeè mè bú njolo yoòr teèn;

³⁹ à né mé càŋ déi yoòr teèn, mo baá bú ŋaâ, à keéŋ go mbembaá, né yeé bú jilí taré dé gècèn, fuú né bú sònò yuo, càŋ hèllè né-re bú nu den. Kɔ huaán njogó gi aá, à yi ye bú.

⁴⁰ Mè la naâ bò mbòŋ yeé boŋ, te bó kwogɔ som bú, né bó taré yogó.»

⁴¹ Yeésò deèn ndó, ye: «Jue ka bí bò dúagá-tie bò, mé jéré-temé bií sâ! Hên, béh bí née cu-re heèh wa? Mè bí seŋ den cu nde né heèh ndɔ wa? Wèh ndê mé huaán sâ kán.»

⁴² Huaán doô yeé nde aá kwaré Yeésò waá, tándulu hèllè nela si njií cu baá ye-re bú doó mé terreb. Yeésò pam kwogɔ som bú yoòr huaán doô ndɔ, à taré som bú, à haá njií cu bú mé tele.

⁴³ *Sùsùm Càŋ sie laré bò nùàr doó doóŋ, bó né teèn hiím den.

Ngòr felè cio Yeésò dé mbelèm fà

(*Matíò 17:22-23; Mârk 9:30-32*)

Sâ bò njií mé Yeésò lé boó gií naâ doóŋ née den ka bò nùàr geí loó ye. À tueé njií cu mé bò mbòŋ seèn, ye bó a:

⁴⁴ «Kèné bí ŋgwé nyégé bagasé: *Huaán Nùàr nde né beè bò nùàr yilá.»

⁴⁵ Bò mbòŋ ŋgwé kó ŋgwéh, njeré déi lé ndegé yogó naâ bó lòù. Bó mé Yeésò bíé nji ŋgwéh ndɔ, veéh lé naâ bó sie yogó.

Dé koò lètenè bò mbeí
(*Matíò 18:1-5; Mârk 9:33-37*)

⁴⁶ Bò mbòŋ duoóm baá-re lètenè boòn saán kuû, te bó ŋene kɔ nuaá mé né dé koò teèn.

⁴⁷ Yeésò yeé ŋene mùnò boòn né ménâ, à weh njebá kwaá huaán déi ká toò seèn,

48 ye bò mbòṅ a: «Nuaá mé né huaán hên felè mò sie nyegé, sie nyegé né mè; nuaá mé né mè sie nyegé, sie nyegé né Tele mò mé lé temà naâ mè ndo. Bí kóo ye, lètenè bì nuaá mé né huaán maàn dɔ́oṅ, dé koô né seér bú.»

Mɔ nuaré déi bí b̀̀nò ṅgwéh, sâ à né jomo bì
(Márk 9:38-40)

49 J̄aṅ deên ndo, ye Yeésò a: «Dé koô, béh la naâ nuaré déi ṅené, à lè b̀̀ṅ beèh sam, à né bò tándulu kwɔ́gò, à bó kwɔ́gò den né mé yílí yeè; béh la naâ bú yíin.»

50 Yeésò ye bú a: «Bí té bú yín. Mɔ nuàr bí b̀̀nò ṅgwéh, sâ à né jomo bì.»

*Lɔ́o déi lè tàbè *Samarí mé lé naâ Yeésò beróṅ*

51 Sâ cu mé Càṅ nde aá Yeésò ké te vulúu weh n̄jii, ndeè aá wulú. Yeésò ye kɔ nyí wa baá ké Jerusalem ndo.

52 À tema keéh baá-re bò tebé bò toò. Bó yuo gò, bó wa lè lóo déi te tàbè Samarí, te bó nyegé kwaá bú bèh teèn.

53 Bò lóo bò yeé ṅgweé aá ye, bó sâ nde né ké Jerusalem m̄n, bó bó siè nyegé cú.

54 Bò mbòṅ seèn J̄ak b̀̀ J̄aṅ yeé ṅene aá ménâ, bó ye Yeésò a: «Fehtoò beèh, kwá béh bie n̄jii we suagà ké te vulúu ṅgie sɔm bó wa?»

55 Yeésò bele seér ndo, nde bó.

56 Bó bó fɔ́oṅ gò, bó nde ser lè lóo déi.

B̀̀o mé gwaán né jomo Yeésò beleè
(Matíò 8:19-22)

57 Bó yeé baá ceér dueè, nuaré déi ndeè ye Yeésò a: «Wò nde mene he, bélò nde né kɔ́o.»

58 Yeésò ye bú a: «Hên bò nyam b̀̀oṅ né mé gbàṅ, bò non mé fulu ndo. Kóo ye, *Huaán Nuàr dé seèn mé bèh cèrre teèn sam.»

59 Jomo sâ, à tueé n̄jii mé déi, ye bú a: «Bèlè mè.» Dé sâ ye bú a: «Dé koô, kúkùr yeè, kwá mè ndeè furú sɔm tele mò ye.»

60 Yeésò ye bú a: «Kwá ló bò komó nde furú bò mbeí b̀̀oṅ kɔ́o. Ndé dé yeè bò nuàr *Lò Càṅ se nyegé.»

61 Déi den cuè ye Yeésò a: «Dé koô, mè nde né jomo yeè bele. Kúkùr yeè, kwá mè nde jògò bie wellê bò nuàr mò ye.»

62 Yeésò ye bú a: «Mè tueé wò, nuaá mé né boór kieé, né njolo jomo ke tená n̄jii, dé seèn nuà seê Lò Càṅ wulú ṅgwéh.»

10

Yeésò mé bò mbòṅ yulà téhbeh c̀̀òb f̄a

1 Jomo sâ, Fehtoò beèh balé sɔm cu bò mbòṅ déi yulà téhbeh c̀̀òb f̄a ndo, à tema keéh bó toò fèfà fèfà, te bó nde te lóo hihiné mé à nde né teèn ndeé ndo.

² Ye bó a: «Yab bolé lom né ngún. Njèh cén, bò seè bò mé nde né ká lo kwaá bilí njií màgà ngwéh. Bí bòn nùà njèh bòn, te à tema njií bò seè bò teèn, te bó kwa bilí njií bú mé njéh ká lo.

³ «Bí ndé-re. Mè bí hèn yi njií né faá bò huaán sòrngaaŋ lètenè bò ngùì nɔ.

⁴ Bí té njeré déi beè wèh siè: né mene kàgàlòn, né mene ba, né mene débágá, bí té beè wèh siè. Bí té nuaré déi ceér dueè njébá bié gò.

⁵ Mɔ bí nde aá gwò nuaré déi yilá, bí jògò júée bò gwà bò a: Kùsem, dolê a dèn mé bí ma!

⁶ Mɔ nùà bagaà déi né gwò sâ teèn, sâ dolê biì nde né felè seèn den. Mɔ sam, bí jógó yùò cú mé dolê biì.

⁷ Mɔ bí baá gwò sâ, bí dèn lè teèn, bí yíé, bí njúé dèn bò njií mé bó haá né bí doón gwò sâ. Bí kóo ye, nùà seé yieé né mé seé seèn. Bí té gùgwò lób ndé bèlè.

⁸ «Mɔ bí wa lè loó déi, bó né bí teèn sie nyegé, bí yíé lòm ká bò njií mé bó né bí haá.

⁹ Bí táre sòm bèlè bò beèn bò lo sâ tarè, bí júée bò loó bò a: Càn baá mé Mbàm seèn ká kwarè bòn si ndeé ma.

¹⁰ «Mɔ bí wa lè loó déi, bó bí teèn wèh ngwéh, bí ndé ké mbartogò, bí júée bò loó bò a:

¹¹ fùfú loó bòn sâ ma, bú a, ndé cú mé bó, à té béh gulè mbaá mègè lè. Bí júée bó a: Njèh cén, bó kóo ye, Càn baá mé Mbàm seèn kwarè bòn si ndeé ma.

¹² Mè tueé bí, sâ lòu ténajúu, gèr ñene kela nde né loó hèllè mé *Sódòm.»

Bò loó dúagá-tièè déi

(Matíô 11:20-24)

¹³ Yeésò deén baá-re ye: «Wò loó Korasên, wò nde né mèi bò gèr ñené! Becaída wò nde né gèr ñené ndo! Mɔ gèh fém mé lé boó naá lètenè biì hèn sé boó naá ké Tír bô Sídon, mè tueé bí, dàb mé bò nùàr ké sâ sé lo temé kweéh seér gi aá kèn, bó den ka nde doó, bó yíí wè, bó su tou, te feh keéh ye bó kweéh seér aá temé.

¹⁴ Mè tueé bí, lòu ju tená, gèr dé biì tarè kela nde né kóo mé dé Tír bô Sídon hèllè.

¹⁵ Déi né cu wò Kaper-nahùm; wò munó né ye, nyí nde né ké te vulúu ngulí waá wa? Ndóg, mè tueé wò, bó wò ba njií seér nde né ké ndugo bò càŋ; kwá yeè!»

¹⁶ À den cuè ye bò mbòn seèn a: «Mè tueé bí, nuaá mé né sòn biì ngweé doón ngweé né sòn mò. Nuaá mé né bí ngóón, ngon né mè ndo. Nuaá mé ngon mè, ngon né Nuaá mé lé temà naá mè.»

10:3 10:3 Mat. 10:16 **10:4 10:4-11** Mat. 10:7-14; Mk. 6:8-11; Lùk 9:3-5 **10:7 10:7** 1 Kòr. 9:14; 1 Tim. 5:18 **10:10 10:10-11** Seé b. 13:51 **10:12 10:12** Gen. 19:24-28; Mat. 11:24; 10:15 **10:13 10:13** Es. 23:1-18; Ese. 26:1-28:26; Joél 3:4-8; Am. 1:9-10; Zach. 9:2-4 **10:15 10:15** Es. 14:13-15 **10:16 10:16** Mat. 10:40; Mk. 9:37; Lùk 9:48; Jân 13:20

*Bèh cuù bò yulà téhbeh
cùòb fà bò*

17 Bò tebé bò yulà téhbeh cùòb fà doò cu cuù mé vógó-temé, bó ye Yeésò a: «Fèhtoò beèh, njií mé béh tueé naâ mé yilí yeè doón, né mene bò tándulu, bó naá giì sòn beèh ngweé.»

18 Yeésò ye bó a: «Mè naâ *Sátàn ñené njií, à die suagà naâ ter faá mbàn nɔ.»

19 À deén baá-re ndo, ye bó a: «Mè lé naâ bí terreb haá, te bí dobo keéh bò sàb mé tantàn gulè; bí né Sátàn mé be terreb seèn mene gulè dobo keéh, njeré déi bí bó ndé ngwéh.»

20 Njèh cén, bí té vrà ye bò tándulu ngweé aá sòn biì kèn. Yilí biì mé baá ké te vulúu nyagá den, bí jògò vrà sér cí.»

Vógó-temé Yeésò

(Matíò 11:25-27; 13:16-17)

21 Lòu sâ Yeésò lé naá loòm mé vógó-temé dé gècên. Lòu sam, Cúcuí Njagá lé naâ bú yoòr ngulí. Yeé baá ménâ, à vra Càṅ, ye bú a: «È môn, Tele mò, vulú bô tàbè né gi beè yeè, mè vra baá wò! Lòu sam, njií mé né njolò bò kógòn bò mé bò lo bò cibi mbaá leér den, njua yeè mé wò bó feh keéh seér né mé bò huaán tetôôr mân. È môn, Tele mò! Sâ né njií mé wò gwaán nê.»

22 «Mè tueé bí, Tele mò njèh doón kwaá lo gi né beè mò. Mé njèh mene nuaré déi

kó ngwéh ye: hên né Huaán; gi cu né ka Tele. Nuaré déi kó ngwéh ye: hên né Tele ndo, gi cu né ka Huaán mé bòó mé Huaán né bó Tele feh doò.»

23 Yeé gi aá, à bele seér, à tueé njií lom mé bò mbòṅ seèn, ye bó a: «Dé biì, njua biì wa. Lòu sam, bí ñene né bò njií hên mé njolo.»

24 Mè tueé bí, dàmbò *sòn-Càṅ bò mé bò mgbè kókoò mbaá lo ye te bó ñene faá bí né ñené hên, ndóg; bó ye te bó ngweé kwa faá bí né ngweé hên, ndóg ndo, doón lé naá giì bó líím.»

*Kàn felè nùà *Samarî déi*

25 *Njì-sòu déi ndeè Yeésò sòn felá weh, ye bú a: «Nùà fèh-njèh, mè boó nde né naàn, te mè kwa ye yòṅ dé ndeèr wa?»

26 Yeésò ye bú a: «Bó te sóu nyagá né kei wa? Wò teèn ngweé yeè naàn wa?»

27 Nùà hèllè ye bú a: «Bó nyagá kwaá né ye: Gwàn jí Càṅ Nùà Dueè mé temé yeè mene, mé càṅ yeè mene, mé terreb yeè mene, mé mùnò yeè mene doón ma; wò gwaán cu mbeí yeè faá wò gwaán né ngàṅ yoòr yeè nɔ.»

28 Yeésò ye bú a: «Môn, wò tueé yíí né teèn. Ndé bó dèn ká méménâ nág, te wò yilí yuo ye.»

29 Nùà hèllè bie nyegé cu, te bò nùàr ye nyí né nùà

gècên, ye bú a: «Neì né cu mbeí mò kɔ́ wa?»

³⁰ Yeèsò deên ndɔ, ye bú a: «Nuare déi lé yuoó naâ Jerusalem, à né ké Jerikò suagá ndeé, à wa ceér dueé beré déi, à die yila beè bò yíb bò wúlá-feèh déi. Bó huaré gi bú cògò yoòr, bó lobo si lo bú ceér dueè, sâ à nde aá kuú dólé.

³¹ «*Ngàn sèmè déi naâ jomo seèn ndɔ, à waà, à né bú yí doó ñené njií, à wɔ́ɔ́n kela sa.

³² Nùà *Leví déi wa cuù, ñene njií bú yí doó, wɔ́ɔ́n kela cu ménâ ndɔ.

³³ «Nùà *Samarî déi naâ bèh gò seèn, à waà jomo bɔ̀n, à ñene njií nùà doò yí doó, jere bɔ́ bú ñjèh,

³⁴ à suaga die doó, à se weh kómó mé mbè seèn lè baà, à berré njií bú lè nyere, à yaga nyegé, à kaga nyegé gi bú bò nyer sâ dɔ́ɔ́n, à jɔgɔ kwaá bú ñgètenè nyaàm, à derré njií bú ké lo, à nde gwɔm bèh cèrrè lòu, à ke nyegé bú ndɔ.

³⁵ Cieé ñaga, à sɔm kwaá lo nùà gwà kàgàlɔn déi, lé naâ kám fà, ye bú a: kè nyégé nyí nùà hèn jomo mé ñjèh. Bò njií mé wò nde cu né felèbò sagá dɔ́ɔ́n, mɔ nyí cuù baá, nyí nde né wò gwɔm gií.»

³⁶ Yeèsò yeé tueé gi aá, ye ñjì-sòu doò a: «Beè yeè, lètenè bò nùà tagâr hèn, dé heè né mbeí nuaá mé lé die yila naâ beè bò yíb bò doò kɔ́ wa?»

³⁷ Njì-sòu hèllè ye bú a: «Mbeí seèn né dé mé kɔ́ naâ bú jere doò.» Yeèsò ye bú a: «Mé wò mene, ndé ménâ bɔ́ ndɔ.»

Yeèsò ké lo Màrtà bô Marí

³⁸ Yeèsò bó bò mbòn né ka ndeé, bó wa lè loó déi; ma déi weh njií bó ké lo seèn; yilí ma sâ né Màrtà.

³⁹ Ma sâ lé naâ mé ñim teèn ndɔ. Yilí ñim né Marí. Marí lé dé seèn ndeè naâ ké kwarè Fehtoò beèh, à den nde ka seèn, bò njií mé Yeèsò né tueé dɔ́ɔ́n, à né felá den.

⁴⁰ Sâ Màrtà né ké gwò mé seé yâb feh hihiné kwaré. À ñar waà ndɔ, ye Yeèsò a: «Fehtoò beèh, wò yúlá ñgwéh mé ñim mò kwaá lo né mè seé yâb beè mé huún wa? Sâ júée bú a, ndé gàm mè teèn.»

⁴¹ Fehtoò beèh ye bú a: «Màrtà, Màrtà, wò dé yeè nyamé le né mé ñjèh ñgún bɔ́ laré.

⁴² Kɔ́ ye, dé bagaà né cén. Marí dé seèn ke sɔm né dé mé huɔm kela né kɔ́. Nuare déi ndeè bú beè lùàgà sɔm ndé cú.»

11

Bèh Càn duaà

(Matíô 6:9-13; 7:7-11)

¹ Cieé déi Yeèsò naâ beré déi, à né Càn dua den. À yeé dua sɔm aá, mbòn seèn déi ye bú a: «Fehtoò beèh, dùà fèh béh Càn teèn, dùà fèh béh faá Jân lé dua feéh naâ bò mbòn seèn nɔ.»

2 Yeésò ye bó a: «Mò bí baá dua, bí júée:

Tele beèh, yilí yeè a: dèn beè
bò nùàr jolósé.

Ndè kògò yeè ká lètenè beèh
dilí kwaá.

3 Wò né bèh yáb cieé dɔ́ɔ́n
haá.

4 Kúlú njí bò veèn beèh doó
faá béh né dé bò mbeí
beèh lè beèh kulú sòm
nɔ́.

Bèh mé veèn né béh taáb
dɔ́ɔ́n, té béh teèn njí.»

5 Yeésò den cuè ye bó a:
«Hèn, den né faá mò lètenè
bii nuaré déi kwa kìn lètenè
cibi: à wuo ter, à nde ké lo
mbeí seèn déi, ye bú a: Hùà
há nyí yáb teèn; há nyí sér
weh tagár ma.

6 Kìn kwa né nyí kɔ́ɔ́; né
mbeí nyí cén déi waà né kɔ́ɔ́,
à nde né bèh gò. Ké gwò nyí
njíí mé à nde né sònò yíí njíí,
teèn sam.

7 Mò mbeí den seér cuè
kèb gwò ye bú a: Té nyí kì,
nyí colo gi aá hin kèn. Bó bò
huaán nyí cer gi aá doó, nyí
ter wùò ndé cú te nyí haá wò
sér. Té nyí kì ma.»

8 Yeésò den cuè, ye bó a:
«Mò à né mene ménâ tueé,
sâ à mbeí gàm ndé ñgwéh
wa? Mè tueé bí, à nde né ter
wuo, à gam bú. Njèh cén, à
ter wùò ndé cú, ye né mbeí
nyí, baá seér dé te mbeí bú
dùà kì dèn cú. Bò njíí mé
mbeí gwaán keéh né dɔ́ɔ́n, à
nde né bú haá gií.

9 «Mè tueé bí: Bí dùduaà,
bó nde né bí haá; bí féfɔ́ɔ́n,
bí nde né kwa; bí gó hin gɔ́ɔ́,
bó nde né bí gulu keéh.

10 Lòù sam, nuaá mé né
dua dɔ́ɔ́n, nde né kwa; nuaá
mé né fɔ́ɔ́n dɔ́ɔ́n, nde né
ñené; bó nde né nuaá mé né
gɔ́ɔ́ dɔ́ɔ́n gulu keéh ndɔ́.

11 «Hèn mò nuaré déi
lètenè bii né tele, ñuna dua
bú ñgò, à sie haá seér nde né
bú sàb wa?

12 Mò sam, à sie haá seér
bú taɲtaɲ, sâ ñuna dua né
bú gei cuaàr wa?

13 Bí, mé jéré-temé bii
mene, bí né bò ñuna bii bò
njèh bebagaà haá komo; sé
tagá Tele bii ké te vulúu wa?
Bí kɔ́ɔ́ ye, bòò mé né bú
Cúcuí Njagâ dua dɔ́ɔ́n, à nde
né bó haá.»

*Bò nùàr ye Yeésò seé boó
né mé terreb *Sátàn
(Matíò 12:22-30; Mârk
3:20-27)*

14 Cieé déi, sâ Yeésò né
tándulu yoòr nuaré déi
kwɔ́gɔ́. Tándulu hèllè lé naá
nùà sâ sòn sie huné. Yeésò
yeé kwɔ́gɔ́ sòm aá bú, nùà
hèllè yila sòn tueé ndɔ́. Geí
laré bò nùàr doó dɔ́ɔ́n.

15 Bò déi tueé seér ye:
«*Beljebu mgbè bò tándulù
haá né bú terreb mân kɔ́ɔ́, à
bò tándulu kwɔ́gɔ́ den né mé
njéh.»

16 Bò déi né bú sòn lòù felá
seér, ye bú a: «Jògò bó ke
fém cén déi te feh keéh ye
wò seé hèn boó né mé terreb
Càɲ.»

17 Yeésò kò gi mùnò boòn
ndɔ́, ye bó a: «Né mene lè
lò mgbè dé heè, mò bò nùàr
né lètenè boòn kerré kuú, lò

sâ nde né tob yuo, bó kum le mé gwà mene.

¹⁸ Hên mo Sátàn bô ngan yòòr seèn lege kuú cu né kóó, sâ lò seèn tòb yùò ndé ngwéh wa? Bí ye: mè bò càŋ tándulu lòu kwógó ngwéh, mgbè bòòn mè terreba haá né kóó sé wa?

¹⁹ Mo sé né gècèn, ye mè tándulu kwógó né mè terreba Sátàn, sâ, dé bò ñuna biì nò, neì bó terreba haá yeé kóó, bó kwógó tándulu mé njéh wa? Bí kwá biì nòón, bò ñuna biì sie nde né bí nyeén kóó.»

²⁰ À den cuù ye bó a: «Mè bò tándulu kwógó né mè terreba Càŋ Dueè. Sâ bí kóó ye: Mbàm Càŋ die waá baá ká yòòr biì kèn.

²¹ «Mo nùà terrèb déi mom né gwà seèn kóó, à né gi mé bò njèh salè beè, ndóg yíb bò njèh seèn kè mà ndé ngwéh.

²² Mo siìb déi wa cuù felè seèn, né bú mé terreba yógó, bú sâ nde né bú bò njèh taàb mé temé seèn né gi teèn doò ngaá weh, à geé sòm bilí mé ngúlú seèn mene ndo.»

²³ À den cuù ye bó a: «Nuaá mé jomo mò sam, né nùà bònò mò. Nuaá mé mè nùàr teèn bilí gam ngwéh, né nùà njèllé-nùàr ndo.»

Càŋ tándulu mé baá yòòr nùàr cuù cuù
(Matíò 12:43-45)

²⁴ «Sâ càŋ tándulu déi lé naá yòòr nuaré déi dula yuo kelá, à nde ké ya dueè; à né

bèh cèrrè te hobó ñemâ foon go. Mé njéh mene, à bèh cèrrè kwà ngwéh. Yeé baá ménâ, ye: kènè nyí nde cu nde aá ké lo, lè nuaá mé nyí lé yuoó naá teèn doò.

²⁵ À wa, sâ ké gwò bó fo gi aá, bó te nyegé gi aá bèh denè gwò ndo.

²⁶ À yeé ñene aá ménâ, à nde yilá foon cu bò càŋ déi téhbeh mé né bú jelá yógó; bó bó waá, bó bilí yila nde lè nùà hèllè. Nùà doò die cu péb; beén seèn taré yógó keéh cu dé jomò.»

Nùà njuaà

²⁷ Yeésò yeé nde aá mân tueé gií, ma déi deèn yí lètenè bò nùàr, lo go njií ké ter, ye bú a: «Lèi njuaà jógò naá wò kóó; mbán njuaà koó naá wò kóó ndo.»

²⁸ Yeésò ye bú a: «Nùà njuaà né seér bòó mé né ngòr Càŋ ngweé, mé né ngòr Càŋ jolo ndo.»

Fém beè Yeésò bieé (Matíò 12:38-42)

²⁹ Cu sâ, bò nùàr ko lom né ké kwarè Yeésò bilí ndeê. À yeé ñene aá ménâ, à duóm baá-re tueê ndo, ye bó a: «Bò cafané bò né lom bò jéla-temé bò dé gècèn. Ko bó ñene aá fém, te bó ñene ko ye terreba Càŋ. Mè tueé bí, bó ñéné ndé cú, faga le aá te fém mé Càŋ lo boó naá yòòr Jonàs doò.

³⁰ Gèh fém mé bò Ninivè bò lo naá yòòr Jonàs ñené sâ, bò cafané bò nde cu

né ménâ yoòr Huaán Nùàr ñené ndò.

³¹ Bí kóó ye, lòu ju tenâ, mgbè dé vèh mé lo deén naâ ké túno, nde né ter komo wuo, à sie bò cafanê bò nyeén. Lòu sam, à lo yuoó naâ tóg ké kundun, bèh mé tàbè bò vulú né teèn kwaré, à ndeè bèh ngòr kógòn sònò Salomón ngweê. Sâ, nuaá mé né Salomón yógó keéh, né gi kwarè bò cafanê bò teèn. Mé njéh mene, bó né lòu saán seér.

³² Lòu téná-juù, bò Ninivè bò nde né ter kem wuo, bó sie bò cafanê bò nyeén. Lòu sam, bò Ninivè bò lé naâ dé bòn ngòr Jonâs ngweé, bó kweéh seér temé. Sâ nuaá mé né Jonâs yógó keéh, né gi kwarè bò cafanê bò teèn ndò. Mé njéh mene, bó temé kwéh sér ngwéh.»

Lâm mé né yoòr nùàr
(Matíó 5:15; 6:22-23)

³³ «Bó lâm mògò bèh, ye te bó leér kwaá lòu, wa te bó kibi kwaá ka sòò ndò. Bó lâm mògò seér né te bó tuú njií yí te sùgo, te bò nùàr yilà gwò, bò ñene njolo mé njéh.

³⁴ Njolo yeè né yoòr yeè faá lâm nò: mò njolo yeè né ñené, gùm yeè doón nde né bèsoné ñagá den. Mò njolo yeè baá nyimé, gùm yeè doón den nde né bèh cibi.

³⁵ Sâ kè keè, wanóón ñagá mé né yoòr yeè doò nde né cibi die.

³⁶ Mò yoòr yeè ñagá né teèn, bèh cibi déi teèn sam, sâ gùm yeè doón né bèh ñagá, ñagá nde né yoòr yeè faá lâm ba den né kóó nò.»

*Yeésò mé bò *Farisiên mé bò *nji-sòú*
(Matíó 23:1-36; Mârk 12:38-40)

³⁷ Yeésò yeé tueé gi aá mân, nùà Farisiên déi yilà njií bú ké lo seèn bèh yâb ndò. Wa ké gwò, bó yeé baá yáb yieé,

³⁸ hiím seér nùà Farisiên dé hiím. Lòu sam, Yeésò né yáb yieé, à be faá tabó né tueé nò, yàgà ngwéh.

³⁹ Fehtoò beèh deèn ndò, ye bú a: «Kè kú-re bí bò Farisiên kán: bí bò ñgàb mé bò sòò bìi doón yaga seér né kèb cieè, kèb lè tena le môn, te bí teèn kurú kwaá yíb mé jéré-temé.

⁴⁰ Bò kùlù bò faá bí nò sam! Bí ye Càñ nuaá mé bóó naâ kèb cieè, à kèb lè kóó bó ná ngwéh wa?

⁴¹ Mò bí ye te huòm, bí nyàmè sér kèb lè bìi. Njií mé né lè ñgàb bìi doón, bí há bò saám bò teèn. Mò bí né ménâ bóó, sâ ñèh doón nde gi né beè bìi ñagásé.

⁴² «Bí bò Farisiên, bí nde né gèr ñené! Bí kò lom né Càñ mbe haâ; mò ñèh baá yulà, bí né gi bú cécéne haá nyegé: bò sibì mé bò san mé bò nyure hihiné. Bí haá gi né bú mbe ménâ dág. Ñèh cén, bí bò *sòú dé kokoò jòlò kó ngwéh; wanóón bí sé la né

ju mé gècên mene tená kóó, bí sé la né Càn mé temé cén gwaán, te bí nde ye bú mbe haá.

43 «Bí bò Farisiên, bí nde né gèr ñené! Lè *gwà sòu, bí gwaán lom né bèh dené dé kokoô. Né mene ké tan mé ké mbartógô, bí ye kò bò nùàr gíbi bíé bèlè bí lòu.

44 Bí nde né gèr ñené! Bí den né faá sà nò; bò nùàr né teèn mbaá golé kelá, bó ñéné kó ñgwéh.»

45 Nuaré déi deên yí lètené bò *njí-sòu ndò, ye bú a: «Nùà fèh-ñjèh, gèh dé mé wò né tueé hên, wò seb bilí né mé béh mene.»

46 Yeésò ye bú a: «Mé bí mene, bí nde né gèr ñené, bí bò njí-sòu. Bí né seé tarê felè bò nùàr mbiín kwaá, bí be teèn yí ñgwéh. Né mene nyògò beè cén, bí teèn cór njí bèh te gam bó.

47 «Bí ñene nde né gèr fí! Dàm bò *sòn-Càn bò ñgí, bò tele biì lo wula giì naá kóó. Bí ké toò bóó nde den né mé seé bò tele biì, bí né sà bò sòn-Càn bò meé nyegé,

48 bí mé ñjéh feh keéh né ye, bí bò tele biì né mé seé cên, wa bó lo dé bóòn wula naá dé wulá, bí me dé biì sà ma.

49 Né dé cí mé Càn lo naá giì mé kógòn seèn tueé, ye nyí nde né bò sòn-Càn bò mé bò mbòn tebê ké yoòr bóòn temá njí, bó nde né bò déi bunó, bó wula bò déi lòu.

50 Bò sòn-Càn bò mé bó lé naá giì wulá sâ wón duóm nê lòu, tóg nde wa mé nàm hên dóón, húóm bóòn nde gi né bò cafanê bò bieé.

51 Duóm nde né mé húóm Ábèl, nde wa mé húóm Jakarí. Bó lo bú dé seèn wula lòò naá lètené caá gwà Càn, sâ mò né yí toò, kò ká jomo mân. Mè né tueé ye bí a, húóm bóòn dóón nde gi né bò cafanê bò bieé.

52 «Bí bò njí-sòu, bí nde né gèr ñené! Lòu sam, huaán kí mé komo yeé gwà kógòn, bí lé naá sòm weh. Bí mé feh biì gwò yílá ñgwéh; bóó mé gwaán né yílá, bí né bó toò yíin tená ndò.»

53 Jomo sâ Yeésò yuo ndò. À yeé yuo aá, temé fulu ñaá bò njí-sòu mé bò Farisiên lè. Bó duóm baá-re bú bò ñjèh mé yúlá-temé mene bieé baá,

54 te bó fón keéh bú sòn teèn, bó sie bú mé ñjéh.

12

*Dèn lanj mé bò leba bò
(Matíò 10:26-27)*

1 Sâ cìli nùàr mgbón né cu sâ doó ñab den. Yeésò yeé ñene aá ménâ, à jògò tueé njí logô mé bò mbòn seèn, ye bò a: «Bí bòn feh biì mé kulu bò *Farisiên; mè jue né leba bóòn doô. Bó ñgòr dóón tueé gi né mé sòn fèfà.

2 Mè tueé bí, bò ñjèh lèrrèb dóón nde gi né cie ñené yuo; bò ñjèh dé nènâb

nené yuo kela gi bèsonè ménâ ndo.

³ Njií mé bí né bèh cibì tueé doón nde né bèh ñagâ ñgulí den. Bí yila mene gwò, bí ferá mene hin, bí né ké mí namé den, mé ñjéh mene bó nde né ké felè gwà ñaá, bó yie den teèn, bò nùàr ñgweé laré doón.

Nuaá mé bí nde né veéh
(Matiô 10:28-31)

⁴ «Dé biì, bí bò mbeí mò, mè né bí tueé: bí té bò wulá-nùàr bò vèh. Bó wula lom né lélan ñgan yoòr, sâ gi aá, bó mé terreb déi toò sam cuú.

⁵ Mè tueé bí, nuaá mé bí nde né veéh né sér Càn. À dé seèn né mé terreb nùàr wulá, à si njií tuar te we tarè. Mè tueé bí: bí vèh sér bú.

⁶ «Hên faá tásuagar doò, mo bó domó laáb mene bó tîn, bó go som kóbò fà, nde né nùàr yulá wa? Mé ñjéh mene, Càn njolo mé cén déi létènè boón cì bèh,

⁷ sé tagá bí wa? Mè tueé bí, né mene bò yulí feèh biì doón né gi njolò seèn. Bí té mbaá vèh kú; kela né bí te mbeí yuií mé dàmbò tásuagar hèllè.»

Yeésò gwaân mé Yeésò
ngóón

(Matiô 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ «Mè tueé bí, nuaá mé né mè cie toò bò nùàr gwaán njií doón, lòu sâ *Huaán Nùàr nde né bú toò bò cili Càn gwaán weh ndo, ye né nùàr nyí.

⁹ Nuaá mé né mè toò bò nùàr ngóón doón, mè nde né bú toò bò cili Càn ménâ ngóón ndo.

¹⁰ «Nuaá mé né Huaán Nùàr jueé, bó nde né veèn seèn doó kulú njií. Nuaá mé dé seèn jue seér né Cúcuí Ñagâ, bó veèn seèn lè kulú sòm ndé ñgwéh.

¹¹ «Bí kóo ye: bò nùàr nde né bí sie, bó jògo njií bí ké *gwà sòu bèh juù, bó nde né bí ké toò bò kokoò bò dé lòò ménâ mgbomé njií ndo. Lòu sâ njií mé bí nde né sònò tueé, bí té nyàmè.

¹² Lòu sâ Cúcuí Ñagâ bí ngòr sònò tueé kwaá nde né kóó.»

Dene yánè nùà lieé déi

¹³ Nuaré déi lé naâ yí létènè bò nùàr teèn, ye Yeésò a: «Nùà fèh-ñjèh, tele beèh lé naâ béh ñgulú kuú kwaá loó. Júé bei mò a, gè há mè dé mò ma.»

¹⁴ Yeésò ye bú a: «Nùàr mò, kei mé yí keéh né mè teèn kóo wa? Mè ndeè naâ bèh ju biì tenâ, mé ñgulú biì geè wa?»

¹⁵ Jomo sâ à ye bò nùàr a: «Bí bòn feh biì mé temé te ñgulú jògo kwaâ. Nùàr a, kwà gí méné ñjèh doón, ndóg, à yòñ teèn kwà kèh ndé ñgwéh.»

¹⁶ À si baá-re bó kàn déi ndo, ye bó a: «Nùà lieé déi lé naâ mé ñueèh teèn, yab lé naâ teèn yuo dé gècèn.

¹⁷ À duóm baá-re mé huún seèn munô ye: Hên

bèh teèn sam; nyí yab hên dɔ́ɔ́n kwaá gi nde né he wa?

18 À den cu kaà mé be seèn ye: Nyí ko baá kèn: nyí nde né bò mbán nyí dɔ́ɔ́n ñerré som gií, nyí sie hamé seér bó lòu, te nyí bilí kwaá gi bò yab mé bò njèh nyí dɔ́ɔ́n teèn.

19 Jomo sâ nyí tueé nde aá ye yo nyí a: wò yab ñgún bilí kwa baá kèn, baá dé nyèmà ñgún ndo; dù bá duù, yíé bá dé yieê, wò ñueé lom dé ñueê; dòbò níj bá tàbè mbaá.

20 À yeé tueé gi aá mé huún seèn mân, Càn ye bú a: Nùà kùlù faá wò no! Wò kó ñgwéh ye lan cíbítènè wò nde né kuú wa? Sâ, nèi bò njèh yeè hèllè yieé nde né kó wa?»

21 Yeèsò den cuè ye bó a: «Mè tueé bí, sâ nuaá mé ñgùlù bilí kwaá lom né dé seèn, à dé Càn bilí ñgwéh dɔ́ɔ́n, nde né bú faá nùà kùlù hèllè no bó.»

*Ndèm mé Càn kwaá
(Matíò 6:25-34)*

22 À den cuè ye bò mbòn seèn a: «Mè tueé bí, mo né mân, bí té mé yáb nyàmè lè, ye te bí koó feh bìi. Bí té mé cògò nyàmè lè, ye te bí su kwaá yoòr ndo.

23 Kela né yòñ nùàr mé yáb; gùm nùàr huòm kela né kó mé cògò ndo.

24 Bí jògò kè níj ke bò non ye; bó yab dòbò bèh, bó kwá bèh, bó mé be yolò sam, bó mé mbán sam ndo. Mé njéh mene, Càn né gi bó koó laré;

sé tagá bí wa? Ñgweéh kela né bí mé non mà.»

25 À den cuè ye bó a: «Bí né mene nyamé, lètenè bìi dɔ́ɔ́n, nèi cieé déi felè bò cieé seèn sagá komo nde né kó wa?

26 Mo njèh dé maàn hên né bí yògò, sâ bí dé jomò mbaá nyamé den né dé kei wa?

27 Bí kè wèh yoòr bò mvue nyurè mé né ké ñueh baá: bó seé témá bèh, bó cògò cólò kó bèh ndo. Mé njéh mene, mè tueé bí, mgbè Salomôn mé be ñgùlù seèn mene dɔ́ɔ́n lé gèh nòmò cògò faá bò mvue no sù kwà ná ñgwéh.

28 Mo Càn né nyure mbaá yàgà ménâ nyegé huóm, à cògò mé bí há kélá ndé ñgwéh wa? Ñgweéh bò nyure ké ya den weh né dé laàn, kwéh bó nde né saá som wa? Temé kuú né bí lòu, mè tueé bí.

29 «Sâ bí té mé yáb bô mbè mbaá nyàmè fón lè, bí té seé cer.

30 Dé sâ né seé bò wòñ bò; bó né gi ménâ nyamé fón. Bí né dé bìi mé Tele teèn; bò ñjií mé saám né bí dɔ́ɔ́n, à né gi kó.

31 Bí yúé fón sér *Lò Càn, Càn nde né bí bò njèh dé jomò teèn haá keéh.»

*Ñgùlù dé ké te vulúu
(Matíò 6:19-21)*

32 Yeèsò den cuè, ye bó a: «Bí té vèh, bí mene màgà ñgwéh, bí né bò mbieè mò. Lò Càn né dé bìi; Tele bìi Càn

haá né bí kóó, ye nyí gwaán né ménâ.

³³ Sâ bí gò sòm bò njèh bìi, bí geé haá njií bò saâm bò kàgàlòn sâ. Bí fón sér ngúlú mé nde né ter le, bí né ké te vulúu bilí njií. Dé sâ gí ndé cú, yíb njúób ndé cú, sueé yíé ndé cú ndó.

³⁴ Bí kóó ye, temé nùàr né gi bèh mé ngúlú seèn né teèn.»

Dene làn

³⁵ «Bí dèn dene bò siíb; bí góló nyégé cògò bagasé, bí mògò siè lám beè.

³⁶ Bí dèn làn faá bò seê bò mé né tele seê bòn kela den nò. Te tele seê bòn cuù bèh kùrmò fù, à gò hin, bó gulu keéh bú wúwágá.

³⁷ Bò seê bò mé tele bòn nde né bó ménâ kwa dón, nde gi né samé. Mè né tueé ye bí a, mɔ à cu cuù baá, à nde né cògò goló nyégé, à feh bó bèh denè kwarè yâb, à bó yáb jɔgɔ haá seér kóó.

³⁸ À cu cuù mene logòtenè, né mene toò cieê, bòó mé né lóm goó dón nde gi né njua beè seèn kwa.

³⁹ Bí kóó ye, mɔ nùà gwà sé né kóó ye lòu sâ yíb nde né nyí yílá, à sé naâ làn den, à mɔm naga gwà seèn, te yíb gwò yílá cú.

⁴⁰ Sâ bí dèn dèn làn ménâ, wanón Huaán Nùàr kar wàà nde né lòu mé bí cí mùnò ngwéh.»

Nùà seê dé bagaà mé dé veên
(Matîô 24:45-51)

⁴¹ Piêr ye bú a: «Fehtoò beèh, wò kàn hên si njií lom né mé béh wa, né mé bò nùàr dón wa?»

⁴² Fehtoò beèh ye bú a: «Kwá mè tueé bí felè nùà kògòn mé né seé tele seé seèn mé temé cén bɔó. Né nuaá mé tele nde né bò seé bò dón haá kwaá beè seèn, te à geé haá bó yáb, à geé faá né tueé nɔ.

⁴³ Mɔ tele seé seèn waà, à né seé seèn te ceér-ɛ ménâ bɔó, à nde né beè teleè samé.

⁴⁴ Mè né tueé ye bí a, tele beè seèn haá lɔ bilí nde né mé bò njèh seèn mene dón.

⁴⁵ «Á, mɔ nùà seê cén sâ den seér cuù né mé feh seèn, ye: Tele seé nyí wágá cú ndé ngwéh, à né seér bò seê bò lobo, né mene bò dé sisiíb, né mene bò dé vévêh, à né bó lobo, à né yáb yieé ndabé, à né njeé sela;

⁴⁶ mɔ à né méménâ bɔó, ngweéh sâ tele seé seèn nde né lòu kaár waà, à weh bú seé wa? À nde né bú kwógó sɔm, te bó bò dúagá-tie bò den mé gèh nùr cên.

⁴⁷ «Nùà seê mé né gi njií mé tele gwaán nê kóó, à ménâ bó ngwéh, à bú bò njèh seèn nyégé ngwéh dón, nùà sâ nde né mé nùr beè teleè néné kuú.

⁴⁸ Njií mé tele seê gwaán nê, mɔ nùàr kó ngwéh lòu, à né mene veên bɔó, sâ dé seèn bó bú kókoó lòbò ndé ngwéh. Bí kóó ye, nuaá mé bó lé naâ bú njèh ngún haá, bó beè seèn bie weh cu

nde né ngún ménâ ndo; bó ngún bie weh kela nde né beè nuaá mé bó lé naâ ngún haá.»

*Yeésò yìè kèrrè
(Matíô 10:34-36)*

⁴⁹ Yeésò ye bó a: «Mè ká doó beè waà né mé we. Mè né gwaán ye sé la baá ngie.

⁵⁰ Mè nde né nòmò Càṅ weh ndo. Baá lom mè dé yieè yieè.

⁵¹ Bí té múnò ye mè ká te wónje ndeé né bò nùàr dólê haá. Mè tueé bí, mè ká lètenè biì nde seêr né bèh kèrrè siì.

⁵² Mò bò nùàr né gwò tín, kènê bò tagár bò déi nde né bò fà bò bunó; bò fà bò nde né bò tagár bò bunó ndo.

⁵³ Tele nde né huaán bunó; huaán bunó cu tele ndo. Meí nde né huaán dé vèh bunó, huaán bunó cu meí ménâ ndo. Bò makoò bó bò vèh ṅuna boòn nde né méménâ lètenè boòn bunó kuú.»

Cìè Càṅ lètenè bò nùàr ṅenè kóó

(Matíô 16:2-3)

⁵⁴ Yeésò tueé njií mé cili nùàr ndo, ye bó a: «Mò bí ṅene nu baá ter kèb nyiib* yilí komo ṅaá, bí ye: nu nde né neé. Ne ka ménâ.

⁵⁵ Mò bí ṅene fu né lòu kobó ṅaá, bí ye: lan nde né salé; salé ka ménâ ndo.

⁵⁶ Jue ka bí bò leba bò! Bí né gi bò njií sâ dónṅ ṅenè kóó; né mene ká doó, né mene ké ter, né gi njolò biì ṅagásé. Seèn boó né naàn

mé bò ṅèh dé nàm biì hên, bí ṅenè kó ṅgwéh wa?»

Sòn cên mé nùà bìnò deèn

(Matíô 5:25-26)

⁵⁷ «Boó né naàn mé bí ceér gècên mé be biì ṅenè kó ṅgwéh wa?

⁵⁸ Mò bí nuaré déi baá mé ju, à né wò sií, à ju sâ njií né ké toò nùà dueè; mò bí bú go bilí né kóó, lègè lòm ceér dueè tég, te bí bú jògò den giì mé sòn cên ye; wanóṅ wò nde né ju beè seèn toò bò kokoò bò die, bó sie haá njií wò mé sóji; te sóji nde wò ké gwà cibí yii njií.

⁵⁹ Mè tueé wò, bó sie kwaá nde né wò beè méménâ, tóg ko bò tomo ṅèh nùà hèllè yuo kela giì baá kèn, sâ ye.»

13

Temé kweéh seêr, mò sam, cio

¹ Cu sâ bò nuaré déi waà ndo, bó ndeé Yeésò njeré déi felè bò Galilé bò bieé. Bó ye bú a: «Cu mé bò Galilé bò lé naâ *sèmè ké toò Càṅ ṅóób, *Pilátò lé ye ṅóób bilí mé bó mene. Bó lé naâ mé bó mene ṅóób bilí ndo.»

² Yeésò ye bó a: «Beè biì, bí munó né ye gèh gèr mé bò Galilé bò hèllè lé naâ ṅenè sâ, bó lé veèn boó kela naâ kóó mé bò mbeí wa?

³ Cí sam; mè tueé bí, mò bí temé biì kwéh sér ṅgwéh, bí kuú gi nde né ménâ ndo.

⁴ ṅgweéh gwà tèb Siloè lé naâ ṅem, lobo wula lo bò

nùar gwò yulà cùòb téndelé wa? Bí munó né ye lètenè bò Jerusalem bò doón, bò sâ bò hèllè lé bôó sabé kelà naâ kôó wa?

⁵ Mòn sam; mè tueé bí, mo bí temé biì kwéh sér ngwéh, bí nde né ménâ doón kuú gií ndo.»

Kàn tou wá-tàb déi

⁶ Jomo sâ Yeésò si cu kàn déi, ye bó a: «Nuaré déi lé naâ tou* déi ké ñueh dobo kwaá. À né ké teèn ndeé, ye te nyí kwa tàb teèn, à njeré déi teèn kwà ngwéh.

⁷ Lou sâ, ye nùà seê seèn a: Baá nyèmà tagár, nyí né felè tou hên mbaá yagá kuú, tàb teèn sam. Kòmò si ñjí bú doó, à né bèh dé lòu yíin kwaá den.

⁸ Nùà seê doó ye bú a: Tele mò, kwá ló cú yeé bú nyèmà hên ménâ; mè nde né ké kaà kweé yon, mè su yelle teèn.

⁹ Merré déi nyèmà kwéh à nde né tàb waá. Mo sam, te béh komo som ye bú.»

Ma déi lòu sòu taré sòm

¹⁰ Lou sòu déi sâ Yeésò né bò nùar ñjèh ké *gwà sòu feh den.

¹¹ Ma déi lé naâ gwò sâ teèn, à né mé tándulu yoòr; baá nyèmà yulà cùòb téndelé, càñ doó né bú ngògò beè sie guú kwaá den. À bôó mene naàn, à ter ñjéba dilì kó ngwéh.

¹² Yeésò yeé ñene aá bú, à yilá ñjí bú, ye bú a: «Dé

vêh, lan wò yili yuo aá lè beên yeé hên kèn.»

¹³ À ba ñjí bú be felè; kwar cén ma doó ñjéba dilì yuo ndo, à yila keéh Càñ seên.

¹⁴ Nùà koô gwà sòu yeé ñene Yeésò taré som aá nùà beên lòu sòu, temé yulá bú lè, à tueé ñjí seér, ye bò nùar a: «Bò cieé seê bôó né téñjén. Bí ndê bèh teèn, te bí taré yuo; dèn ngwéh lòu sòu.»

¹⁵ Fehtoò beèh deên ndo, ye bú a: «Jue ka bí bò leba bô! Lou sòu cén sâ nùà kàn né yeé ndeé, à né nàgà seèn se weh, wa né vuomndeè wa, à derré ñjí bú bèh nòmò ñueé.

¹⁶ Sâ, ma mé né ndùtè ndùtù Abrahâm hên né gèr beè *Sátàn ñené, Sátàn né bú mé yuú lané den, lan baá nyèmà yulà cùòb téndelé. Mè yeé yili som aá bú, bí ye, wa lòu sòu húóm ngwéh mé mè se som bú lè yuú sé wa?»

¹⁷ À yeé tueé gi aá ménâ, fegùli kibí kela mé bò bònò bò seèn doó. Bò nùar dé bònò samé seér dé samé, Lòu sam, à lètenè bònò bôó lom né bò seé dé dudueèr.

Kàn mvum tàb làm

(*Matíó 13:31-32; Mârk 4:30-32*)

¹⁸ Jomo sâ Yeésò ye bó a: «*Lò Càñ fela né kei wee? Mè bú me ñjí nde né mé kei wa?»

¹⁹ Ye bó a: «Lò Càñ den né faá mvum tàb làm† mé

* **13:6 13:6** Bó tou sâ yilá né "figuier".

13:14 13:14 Ex. 20:9-10; Deut. 5:13-14

† **13:19 13:19** Ká Bà mvum mé jie kela né kôó né mvum tàb làm. Dé ké lo bò Juf né mvum dé hiin.

nuaré déi lé naâ ké mbar seèn dobo kwaá nɔ. Yeé baá ter baá yuo, ɲa toú, bɔ non tieé fulu teèn.»

Kàn déi mé kulu
(*Matíô 13:33*)

20 Yeésò den cuù, ye bó a: «Mè Lò Càn me njií nde né mé kei wee?»

21 Ye bó a: «Lò Càn den né faá kulu nɔ. Ma déi lé naâ doóm weh, à si ɲàb tàgà ndètoón cùb tin mé njéh. Yeé baá jelá, fulu komo njií gùm tàgà doón ter.»

Hin dé barê
(*Matíô 7:13-14, 21-23*)

22 Yeésò né te loó kokoô mé loó tetôôr ndeé, à né njèh teèn feh bele, ye te nyí yuo kela ké Jerusalem ndɔ.

23 Nuaré déi waà, ye bú a: «Dé koô, á hèn bɔ nùàr nde né kókoó yili yuo wa?» Yeésò tueé njií mé bɔ nùàr ndɔ, ye bó a:

24 «Hin né baré, bí lègè lòu te bí yila kela ye. Mè tueé bí, bɔ nùàr kókoó nde né lege ke; mé njéh mene bó yilá kwà ndé ɲgwéh.

25 Nùà gwà nde né ter wuo, à colo hin seèn, à ferá tena lo bí cie. Bí nde né hin gɔré, bí né bú teèn yilá yií, ye: Fehtoò beèh gùlù kéh béh teèn. À nde né bí tueé ye bí a: Bí yuo naá-re he wa? Nyí bí kó ɲgwéh.

26 Cu sâ bí nde né tueé ye bú a: ɲgweéh béh bí lé yieé beéh kɔó, béh ɲueé kɔó wa?

ɲgweéh wò lé naâ njèh ké lo beèh feh ndɔ wa?

27 À tueé lom nde né dé seèn ye bí a: Bí bɔ vevené bɔ doón, bí yùò doó sâ noón, nyí bí kó ɲgwéh.»

28-29 Yeésò den cu ye bó a: «Ké sâ kéɲ nde né silí, nyie nde né yieé. Bí nde né Abrahâm mé Isâk bɔ Jakôb mé bɔ *sòn-Càn bɔ doón ké te Lò Cànɛ ɲené njií. Nùàr hihiné nde né ké teèn yilá laré; bɔó mé naâ kèb bà, kèb nyiib, kèb fené mé kèb túnò mene doón, nde gi né teèn yilá, bó né kùrmò yieé. Sâ bí né dé biì kèb cieé.

30 Mè tueé bí, bɔ déi lètené bɔ ké jomo bɔ nde né ké toò kelá seér; bɔ déi lètené bɔ ké toò bɔ kela seér cu ké jomo.»

Feh Yeésò gɔòɲ ké Jerusalem
(*Matíô 23:37-39*)

31 Cu sâ bɔ *Farisiên déi bilí waà ndɔ, bó ye Yeésò a: «Yùò hèn yuòò, ndé sèr toò; *Heròde gwaán né wò wulá.»

32 À ye bó a: «Né sése! Bí ndé júée bú a: Mè né bɔ nùàr tándulu yoòr kwogó, mè taré sɔm bɔ beèn bɔ, wa mè nde né méménâ lan mé kwéh bɔó; kulà mè bɔó sɔm ma.

33 Sâ mè nde né mé seé mò toò bɔó ndeé ser lan mé kwéh bɔ kulà. Lòu sam, ye sòn-Càn déi a: té ké cie kú lè, wa bó ndé kú gí ké Jerusalem ma.

34 «Òè Jerusalem! Óè Jerusalem! Dàm bò sòn-Càṅ bò wula gi né wò. Bòó mé Càṅ lé naâ yoòr yeè temá njií dɔ́ɔṅ, wò bó mé taá tobé wula gi né kɔ́ó. Mè né mene gwaán, ye mè nde né bò nùàr yeè ká ka mò koró bilí, faá cuar kurú kwaá yeé bò huaán ka bà nɔ, wò gwàn bèh. Baá mbei meèn wa, Jerusalem?

35 Mè tueé bí, gwà biì nde né ter le, bí mè ñéné ṅgwé ndé cú; kɔ́ cu mé bí ndeé baá mé sòn biì tueé ye: Càṅ Dueè a, kúlú nyégé nuaá mé ndeè né mé yilí seèn kulú, sâ ye.»

14

Nùà beèn fufulú

1 Lòu sòu déi Yeésò nde ké gwò nùà koò bò *Farisièn cén déi bèh yáb yieê. Bòó mé lé naâ doó sâ dɔ́ɔṅ né Yeésò ke den.

2 Nuaré déi lé naâ doó sâ teèn ndɔ, à né mé beèn fufulú mân yoòr; à né toò Yeésò njebá den.

3 Yeésò yeé ñene aá ménâ, à bie njií mé bò *njií-sòu mé bò Farisièn, ye bó a: «Mɔ bó taré sòm nùàr lòu sòu, né jolo wa, jòlò ṅgwéh wa?»

4 Bó sòn kòmò ṅgwéh. Yee baá môn, Yeésò taré sòm nùàr beèn hèllè ndɔ, yi njií bú. À tueé njií mé bò nùàr ndɔ, ye bó a:

5 «Hèn, mɔ lètenè biì ṅuna nuaré déi, wa nàgà seèn wa, die yila ké dòu lòu sòu, à

bú beè nomo lègè sòm ndé ṅgwéh wa?»

6 Dé sâ gela yɔgó cu bó.

Bèh denè balé

7 Bòó mé bó yilá njií naâ bèh yáb hèllè né bèh denè lòu balé fɔ́ɔn. Yeésò yeé ñene aá ménâ, à ye bó a:

8 «Mɔ nuaré déi sua véh, à yilá njií wò ké gwò seèn bèh kùrmò yieê, té bèh denè dé koò kè wèh; kɔ ṅgwéh à naâ nùà dueè mé né wò yɔgó teèn yilá keéh ndɔ.

9 Mɔ nùà koò doò waà, nùà gwà mé naâ bí fà dɔ́ɔṅ yilá doò nde né wò ter komo sòm, nùà koò hèllè den keéh, wò nde seér ké jomo bò nùàr mé fegulí mene den ndeé.

10 Mɔ bó né wò yilá, ndé dèn sér ké jomo bò nùàr, te nùà gwà ñene ménâ, à yilá kwaá njií seér wò te bèh denè dé koò, te wò lie ye njolò bò nùàr doó sâ dɔ́ɔṅ.»

11 À den cuù ye bó a: «Bí kɔ́o ye, nuaá mé né ter ṅgumó ṅaá dɔ́ɔṅ, bó nde né bú doó baá njií, te bó ter komo njií seér nùà dɔ́lê.»

Nùàr yilá balé

12 Yeésò tueé njií mé nùà gwà ndɔ, ye bú a: «Mɔ wò né bò nùàr bèh kùrmò yilá njií, té bò mbei yeé mé bò nùàr yeé bó bò lilieê bò teèn yilá kéh; mɔ sam, bó nde cu né wò sòn sâ yilá haá sòm.

13 Mɔ wò gwaán né bò nùàr bèh kùrmò yilá njií, yilá sér bò saâm bò mé bò

tácɔgɔ, bòó mé be sam gule sam, mé bò cùgò njolo bò ndɔ.

¹⁴ Bò sâ bò mé terrebe sam, bó wò sòn sâ yílá há sòm ndé cú; te Càṅ kulu seér wò kɔ́, à ndeè gwɔm wò lòu mé bò didilí bò nde né te cio komo yuo gií.»

Kàn felè kùrmò déi
(Matíô 22:1-10)

¹⁵ Bòó mé né te yâb sâ yeé ṅweé gi aá ménâ, cén déi lètenè bɔ̀n ye Yeésò a: «Njua né felè nuaá mé nde né yáb ké te *Lò Càṅe yieé teèn!»

¹⁶ Yeésò deèn ndɔ, ye bú a: «Nuaré déi lé naâ kùrmò neé, à yílá njií bò nùàr kókoó teèn.

¹⁷ Cu yeé wulu baá, ye nùà seé seèn a: Ndé júée bò nùàr a: yáb baá gi doó, bó ndé yíe bá yieè ma.

¹⁸ Bó dɔ́ṅ, nùà kàn ye bú a: Nyí kuún aá kèn. Nùà toò jògò ye nùà seé a: Nyí lé naâ ṅueèh ṅge, nyí jògò nde née yɔṅ ke ye; kúkùr yeè, té ndè.

¹⁹ Dé jomò ye bú a: Nyí lé naâ nàgà yulà ṅge, nyí nde née bó fèfà fèfà laáb, te bó kie ke boór ye; kúkùr yeè, té ndè.

²⁰ Dé tagâr ye bú a: Nyí jɔgɔ baá véh, nyí teèn wá ndé cú.

²¹ «Nùà seé doò cu cuù, à tueé mé tele seé seèn ménâ ndɔ. Temé ṅaá tele lè, à ye nùà seé seèn a: Gò gò, ndé yílá wèh bèlè bò nùàr ceceér, mé ké mbartɔgô mene; yílá ndé bèlè mé bò saâm bò, mé

bò tácɔgɔ bó bò cùgò njolo bò mé bòó mé be sam gule sam dɔ́ṅ.

²² «Jomo sâ, nùà seé doò cu cuù ndɔ, ye bú a: Tele mò, mè yílá wa gií aá mé bó kèn; bèh née cu le ye.

²³ Tele ye bú a: Ndé bèlè bá kènê ké jomo loô mé yí fei ceceér, siè ndé bèlè mé bò nùàr lòu, te gwà mò yuú mé njéh.

²⁴ Mè tueé bí: mè la naâ bò toò jògò bò mbaá yílá kuú, bó yáb mò sònò nágá kéh ndé cú.»

Njèh dɔ́ṅ vuú loô, te nùàr ṅa ye mbòṅ Yeésò
(Matíô 10:37-38)

²⁵ Cìli nùàr ṅún né Yeésò jomo kem bele. À bele seér ndɔ, ye bó a:

²⁶ «Nuaá mé gwaán né jomo mò beleè dɔ́ṅ, bú a: gwàn kélá mè mé bò nùàr seèn, né mene tele bô méi seèn; né mene veèh seèn mé bò ṅuna seèn; né mene bei, né mene òm, né mene tie seèn; dɔ́ṅ, bú a: gwàn kélá mè mé bó. À gwaán kela cu mè mé yòṅ seèn nùà njèh ndɔ. Mɔ sam, à mbòṅ mò dèn kòmò ndé ṅgwéh.

²⁷ Nuaá mé tou gèr mé be seèn jógó ṅgwéh, à mè bèlè ṅgwéh dɔ́ṅ, mbòṅ mò dèn kòmò ndé ṅgwéh ndɔ.

²⁸ «Sâ mɔ lètenè bìi nuaré déi nde aá gwà sieé, bú a, dèn ndé doó, à taáṅ nyegé gi. Mɔ kàgàlòn nde né wulú, à duóóm ye seé gwà hèllè.

29 Mɔ sam, à nde né lélán maɲ gwà si cegé, kàgàlòn gi yuo, gwà le toò. Sâ bò nùàr nde né mé ja kuú den,

30 ye: kè nùàr hèllè kán, à duóóm gií dág; ké jomo beè mvúâr.

31 «Dèi né cu mân; Mɔ mgbè dèi gwaán né taáb mé mbeí lieê, bú a, dèn cèrè doó, à taán nyegé gi bò nùàr seèn, ye bò nùàr nyí né cegé kám yulà. Mɔ mbeí kem waà mé bò nùàr kam ndètoón, nyí nde né mé bó lieé komo wa?»

32 Mɔ sam, bú a, témá kóbó njí lòm mbeí be jògò, te pón die.

33 «Sâ, ko bí taán nyegé ménâ ndɔ, wanóón nuaré dèi seèn mbòn mò mbaá njá kòmò ndé ngwéh, mɔ à bò njèh seèn doón ngón ngwéh.»

Túóm cuaré
(Matíó 5:13; Mârk 9:50)

34 «Túóm né njèh bagaà. Á mɔ túóm cuaré baá, bó bóó ngulí cu nde né bú naàn wa?»

35 Sâ gi aá kèn; à yelle sam, à tàbè gàm ndé cú ndɔ. Bó bú su njí nde aá cie mbaá. Nuaá né mé tie dé ngweê, bú a, ngwé nyégé bagasé.»

15

Kàn sòrɲgan mé lé naâ leér

(Matíó 18:12-14)

1 Bóó mé weh yeé kàgàlòn làmpón mé bò vevenê bò doón bilí nde gi kwarè Yeésò bèh ngòr seèn ngweê.

2 Bò *Farisiên mé bò *njí-sòu yeé ɲene aá ménâ, bó duóóm lètenè bòn ndugò, ye: «Nùà hèn bò vevenê bò kwarè seèn weh kwaá né dé kei? Bó bó mé ngàb cèn yieé bilí né dé kei ndɔ wa?»

3 Yeésò yeé ɲene aá ménâ, à si bó kàn, ye bó a:

4 «Hèn mɔ lètenè bì nuaré dèi né mé mbeí yuú, cén dèi nde leér le, à bóó nde né naàn? Á bò dé yulà tárenèà cùb tárenèà doó yí fei kwá ló ndé ngwéh, à nde dé cèn doó foón wellè wa?»

5 Mɔ à foón kwa baá bú, à ndeé né bú tuagaà mé vógó-temé mene jógó sie,

6 à cu cuú mé njéh, à yilá bilí bò mbeí seèn mé bò nùàr kwarè seèn, ye bó a: Bí ndé vrà gàm mè teèn; sòrɲgan mò lé naâ leér, mè bú foón kwa cu aá kèn.»

7 Yeésò den cuú ye bó a: «Mè tueé bí, mɔ nùà veèn cén kweéh seér temé lètenè bò mbeí, vràb nde né ké te vulúu felè seèn ménâ ndɔ. Bó vra kela nde né bú mé bò didilí bò yulà tárenèà cùb tárenèà mé mùnò ngwéh temé kweéh seér doó.»

Kàn kàgàlòn mé lé naâ leér

8 Yeésò den cuú ye bó a: «Mɔ ma dèi né mé kàgàlòn beè kám cén, yuú cén nde die leér teèn, à we mògò ndé ngwéh, à fo bilí gwà, à ɲalé foón teèn wa?»

9 Mɔ à foón kwa cu aá, à nde né bò mbeí seèn mé bò nùàr kwarè seèn yilá bilí, ye bó a: Bí ndé vrà gàm mè

teèn; kàgàlòn mò lé naâ leér, mè kwa cu aá kèn.»

¹⁰ Yeèsò den cuù ye bó a: «Mè tueé bí, mo nùà veên cén kweéh seér temé seèn, vràb nde né lètenè bò cili Càn felè seèn ménâ ndo.»

Kàn felè huaán yíé ngúlù déi

¹¹ Yeèsò den cuù ye bó a: «Nuaré déi lé naâ mé huaán fà.

¹² Cieé déi òm ndeè ye tele a: Gè bò ngúlú yeè geè, wò kòb haá mè dé mò. Tele geé haá bó ndo.

¹³ Tètèi sam, à go sòm gi aá bò dé seèn kèn, à weh kàgàlòn hèllè, à fòón gò, à nde lè lò déi, bèh dàb mân. Wa teèn, à yila kàgàlòn doô yieé ndabê.

¹⁴ Nde nde, kàgàlòn hèllè gi yuo. Cùè die lè lò sâ ndo. Sâ bú doón, à mé njeré déi beè sam cuú.

¹⁵ «Yeé yògò baá, à nde yila seé beè nùà loô déi. Nùà hèllè njií baá-re bú ké ñueh seèn bèh nguián beleè.

¹⁶ Huaán doô ye merré déi nyí nde né bò tò mò yâb nguián teèn domó yieé kwa; ndóg, nuaré déi bú teèn há ngwéh.

¹⁷ Yeé baá ménâ, à den cuù mé huún seèn ye: Mè nde aá mé cùè mbaá kuú. Hên ké lo tele mò, bò seè bò seèn né mé yáb beè tabe den.

¹⁸ Mè nde aá lo, mè nde tueé nde né ye tele mò a: Tele mò, mè bój aá veên mé Càn, mè bój njií mé wò ndo.

¹⁹ Mè nuaá mé wò nde cu né ñuna yeè yilá, wúlú

ngwéh. Wèh kwá nji sér yeè mè faá nùà seè yeè déi no.

²⁰ À yeé tueé gi aá ménâ, à komo wuo ter ndo, à sòm gò, à cu cu ké yoòr teleè.

«Lòu sâ, tele ke njií yí dàb ñuna baá ndeê, à ñene njií bú mé jere mene, à komo wuo ter ndo, à dula nde ñuna ké ceér dueè kumó sie.

²¹ Ñuna ye bú a: Tele mò, mè bój aá veên mé Càn, mè bój njií mé wò ndo. Mè nuaá mé wò nde cu né ñuna yeè yilá, wúlú ngwéh.

²² Tele dé sâ tán só ngwéh, à kò lom né bò seè bò seèn yilá njií, ye bó a: Bí ndé dùlà wèllè cògò nyàgàm déi, bí su kwaá bú yoòr; bí yí kwá bú lòñ beè, bí yíi kwaá bú débágá gulè ndo.

²³ Bí ndé siè wèllè nàgà cèllè, bí ñob ne kwaá tuar, te béh yieé sòm kùrmò.

²⁴ Huaán mò lé kuú gi aá kèn, à nyimé cuù aá; à lé naâ leér, mè kwa cu aá bú. Bené kùrmò die ndo.

²⁵ «Sâ bei la naâ dé seèn ké ñueh. À baá cuú, à ngweé njií bèmè ké lo, bò nùàr né bené ñgo. Waà kwarè loô,

²⁶ à yilá njií nùà seè cén déi, à bie ke mé bú.

²⁷ Nùà seè doô ye bú a: Òm yeè cu cuù né kóó. Tele yeè sie ñob aá nàgà cèllè, te béh vra bú mé njéh, ye nyí kwa cu aá huaán nyí mé njolo.

²⁸ «Bei yeé nde ngweé njií mân, temé ñaá bú, à nja le ké ceér dueè. Tele yeé ñene

aá ménâ, à nde bú bɔŋ wellê ndɔ.

²⁹ Ye tele a: Kè-re sâ nɔ! Bèh lɔ mé naâ-naà, mè né lom seé yeè bɔɔ den, mè sòn yeè nǵén bèh. Mé njéh mene, né mene huaán mbieè déi, wò mè há nǵúŋgwéh, te mè yilá bilí bò mbeí mò, béh bò samé mé njéh.

³⁰ Lan wò yeé ke, nuna yeé bó bò huaán vèh seèn bɔɔ beéh gi aá wò bò njéh, à yeé cu cuù, nǵweéh hèn wò nɔb aá bú nàgà cèllè wa?

³¹ Tele ye bú a: Huaán mò, dé yeè bélò né den cu dɔɔŋ kɔɔ. Bò njéh mò dɔɔŋ né gi dé yeé.

³² Ndê, béh sé la naá kaà òm yeé mân vra, béh nǵɔ bené. À lé kuú gi aá kèn, à nyimé cuù aá. À lé naâ leér, mè kwa cu aá bú.»

16

Kàn felè nùà seé tánágà déi

¹ Yeésò den cuù, ye bò mbòŋ seèn a: «Nùà lieè déi lé naâ mé nùà seé seèn déi teèn. Lou sâ bò nùàr ndeè ye bú a: Nùà seé yeé né wò bò njéh bɔɔ beéh.

² À yilá nǵi nùà seé doò ká toò seèn ndɔ, ye bú a: Bó ye wò bɔɔ beéh gi aá mè bò njéh mò sé wa? Ndé bò njéh mò dɔɔŋ taáŋ gií, mè nde né wò seé sòm.

³ À yeé nde nǵweé nǵi ménâ, ye: Tele mò mè seé sòm aá kèn; mè kuú aá, wanɔɔŋ mè mò boór kíé kòmò cú; beè mò njéh duaá

né fegùlì ndɔ; te mè bɔɔ naàn?

⁴ À den cuù mé be seèn ye: Mè kɔ baá kèn! Mè nde né bò nùàr bou;* mɔ tele mò sòm aá mè seé, te bó ndeè yí keéh bɔɔn mè gwò teèn.

⁵ «À yilá nǵi bò hùà bò teleè ká toò seèn cécéné cécéné ndɔ. À bie nǵi mé dé toò jògò, ye bú a: Bì tele mò né mé hùà meèn wa?

⁶ Ye bú a: Né bɔgɔ kómò yuií. Nùà seé ye bú a: Né ménâ; dèn ndé doó, wèh nyàgà sér á yulá tìn.

⁷ À bie nǵi cu mé déi, ye bú a: Dé yeè nɔ, bì tele mò né mé hùà meèn ndɔ wa? Dé sâ ye bú a: Dé mò né ba yolò yuií tìn. Ye bú a: Né ménâ; siè, nyàgà sér á yuií nèà.

⁸ «Nùà lieè doò yeé nene nùà seé tánágà hèllè né feh seèn ménâ nyamé kɔɔ, à vra seér cu bú lòu. Ye: bò *wɔŋ bò nyamé kela né seé bɔɔn kɔɔ mé bò Càn bò. Lòu sam, bò Càn bò seé Càn ménâ nyàmè bèh.»

⁹ Yeésò den cuù, ye bó a: «Mè tueé bí, mé nǵulù wòŋ bí gàm bò saâm bò mé njéh gaàm. Mɔ ndeè gi aá beè bì, Càn ndeè né bí te dene dé nyèmà mé nyèmà yí keéh.

¹⁰ «Bì kɔɔ ye, nùà gècèn te njéh dé maàn né nùà gècèn te njéh dé koò ménâ. Nuaá mé né nùà nyeèn te njéh dé maàn, né cu nùà nyeèn te njéh dé koò ménâ ndɔ.

¹¹ Mɔ bí mân tueé nagá nées te nǵulù wóŋe ye, sâ neì

* 16:4 16:4 Nùàr laán wellê te nà nùàr yeé.

bí te njèh gècèn yíi keéh nde né kóó wa?

¹² Mò bí njèh bò nùàr vèh bèh, sâ neì bí njèh dé bìi mbaá haá kuú nde né kóó wa?

¹³ «Nuaré déi seé nùà fà kèi cén bó kòmò ndé ngwéh. À nde né cén bunó, à gwaán déi. À beè déi den nde né nùà gècèn, à seb déi. Bí seé Càṅ bô seé kàgàlòn fà dónṅ kèi cén bó kòmò ndé ngwéh.»

Ngòr Yeésò feh hihiné

(Matíò 11:12-13; 5:31-32; Mârk 10:11-12)

¹⁴ Te bò *Farisièn mé temé dónṅ né gi yoòr kàgàlòn, yeé nde ngweé njií mân, bó yuo die Yeésò yoòr mé séb.

¹⁵ Yeésò ye bó a: «Bí den né njolò bò nùàr faá bò gècèn bò nò. Sâ bí boó den né mbaá, Càṅ né gi temé bìi ṅené. Bí kóó ye, bò njií mé né dudueèr beè bò nùàr dónṅ, né gi bò njèh mbembaá beè Càṅ.

¹⁶ «*Sóú Músi bó bò *sòn-Càṅ bò lé naá gií mé terreb teèn, yuoô te cu sâ tóg nde wa mé nàm Jâṅ Bàptís. Sâ née mé terreb ye. Jomo sâ bó se waá mé Njàgà Bagaà felè *Lò Càṅ. Kènè nùà kàn né lom lege, ye te nyí yila teèn.

¹⁷ Á, sóú nò? Mè tueé bí, vulú bô tàbè nde gi né faá njèh mbaá nò ṅellé yuo, sóú le ter. Gwaán njolo sóú a, jíé méné gèh dé heè, ndóg à nyímé ndé ngwéh.

¹⁸ «Nuaá mé mele sòm veèh, nde jògò cu déi dónṅ, kuú né yàgà. Véh mé bó naá lòu mele sòm, nuaá mé jògò bú dónṅ kuú taré né yàgà ndò.»

Kàn felè nùà lieê déi bô Lasâr

¹⁹ «Nuaré déi lé naá teèn, lé naá nùà lieê; à né bò cògò bebagaà su, cieé dónṅ à né yáb bebagaà yieé, à né jùjùòb yieé.

²⁰ Nùà saâm déi lé naá teèn ndò, yilí seèn né Lasâr. Lasâr lé naá mé nyer yo dónṅ. À lé cer den beéh ké tütúlù nùà lieê hèllè,

²¹ ye te nyí domó yieé kwa tò mò yâb ka seèn. Bò boór né yeé ndeé, bó nagá bilí cu bú mé nyer mene.

²² «Lòu sâ, nùà saâm doò kuú, bò cili Càṅ nde jògò kwaá njií bú ké te vulúu kwarè Abrahâm. Nùà lieê hèllè kuú ndò, bó furú bú,

²³ à yila nde ké dòu bèh dà m gèr ṅené kuú; sâ Abrahâm bô Lasâr baá kóó, à ke njií den aá bó lòu.

²⁴ À logò njií ké ter, ye Abrahâm a: Tele mò, kó yeé mè jere teèn; témá nji yeé Lasâr, te à ndeè die kwaá mè nòmò ká te leba mé nyògò beè, mè ṅene kuú mé gèr ká tuar.

²⁵ Abrahâm ye bú a: Huaán mò, munnò kó cú munnò, ye ké cie nyí lé naá mé ṅgùlù sab, sâ Lasâr né mé gèr kwaré. Kóó ye, kènè

temé Lasâr dolé baá; gèr baá seér felé yeè.

²⁶ Toomá lètenè beèh béh bì jím tena né ηγοβε. Né mene béh, né mene bí, bèh kelâ sam.

²⁷ «Ye Abrahâm a: Sâ mo né mân, kúkùr yeè tele mò, témá njí cú Lasâr ké gwò tele mò teèn.

²⁸ Bò òm mò né ké gwò tîn; te Lasâr nde tueé nyegé bó, wanóŋ bó nde cuù né ká lè gèr-e yilá kuú.

²⁹ Abrahâm ye bú a: Ké jomo bò òm yeè né mé mvù Músi mé mvù bò *sòn-Càŋ bò beè; bó a, ηgwé cí.

³⁰ Ye Abrahâm a: Tele mò, dé sâ wúlú ndé ηgwéh. Ngulí kela né dé nuaá mé naâ dòu komo yuo, te bó kweéh seér ye temé.

³¹ Abrahâm ye bú a: Mo bó sòn Músi mé bò sòn-Càŋ bò ηgúŋgwéh, sâ nuaré déi komo yuo mene dòu, ndóg bó kwéh sér ndé ηgwéh.»

17

Veèn
(*Matiô* 18:6-7, 21-22;
Mârk 9:42)

¹ Yeèsò den cuù ye bò mbòŋ seèn a: «Njii mé nde né bò nuàr te veèn doór yii, lím ndé ηgwéh. Bóó mene naàn, nuàr a, te mbei teèn doór yí. Nuaá mé doór yii mbei teèn nde né mé gèr kwaré.

² À doór yii cegé mene huaán maàn cén déi lètenè bò huaán hèn te veèn, à nde né mé gèr kuú. Sâ, nuà hèllè

ye, mé sòn gèr hèllè bó wèh ndé kó mé nyí ké sòn nòmò koò, bó jógó kàgà kwá nyí nyèn tuagaà, bó vela si njii kò nyí dùà.

³ Sâ, bí bòn nyégé feh bìi bagasé.

«Mo mbei yeè déi né wò veèn bóó, túé nyégé bú lòu. Mo à kweéh seér aá temé, kúlú njí dèh doó.

⁴ Mo à né mene mbei téhbeh lè cieé sabé den, mo à né yoòr yeè ndeè ye wò a: kúlú njí doó, sâ kúlú njí dèn ménâ kulù.»

Temé kwaá njii

⁵ Bò mbòŋ tebê deèn ye Yeèsò a: «Fehtoò beèh, bó te béh kwaá ηeí seér temé yoòr yeè lòu.»

⁶ Fehtoò beèh ye bó a: «Mo ndèm bìi sé la né faá mvum tàb làm* nò ham waá, bí sé la naâ tueé ye toú hèn a: ndé kòmò njébá dèn yí dùà yíé; à sé la naâ sòn bìi ηgwéé.»

Seé nuà seé

⁷ Yeèsò den cuù ye bó a: «Hèn mo lètenè bìi nuaré déi né mé nuà seé seèn déi teèn; né nuà kíé-boór wa, tèn mbieè wa, mo à cu cuù ηueh, tele nde né bú ká kwaré yâb lòu yilá kaár njii wa?

⁸ Sam, à tueé seér nde né ye bú a: Nde nyí yáb tuar neé kwaá. Mo bela baá, wò su cògò, wò ndeè geé kwaá nyí. Mo nyí yieé gi aá, nyí ηueé gi aá, wò nde ye dé yeè yieé.

17:3 17:3 Mat. 18:15 * **17:6 17:6** Ká Bà mvum mé jie kela né kóó né mvum tàb làm. Dé ké lo bò Juf né mvum dé hiin.

⁹ Mɔ nùà seê bɔ́ó gi aá ménâ kèn, tele seèn nde né bú lòu vra seér faá né njèh kàm déi beè seèn wa?

¹⁰ Né felè biì faá bèh ménâ ndɔ: mɔ bí bɔ́ó gi aá bɔ́o njií mé né seé biì kèn, bí júee: Seé beèh né cí, béh né dé beèh bɔ́ seê bɔ́ mbaá.»

Bò beén veèn bɔ́ déi yulà

¹¹ Sâ Yeésò née ka te gò Jerusalem ye, à né lètenè *Samarí bɔ́ Galilê kelá.

¹² À wa lè lóó déi; sâ bɔ́ beén veèn bɔ́ déi yulà baá ká yoòr seèn ndeé. Bó yeé ñene njií aá bú, bó njebá le ké dàb,

¹³ bó logó njií ké ter ye bú a: «Yeésò, dé koò, kó yeé béh jere teèn!»

¹⁴ Yeésò ye bó a: «Bí ndé ké yoòr bɔ́ ñgàñ sèmè, bí feh keéh bó yo biì.» Bó sɔm gò ndɔ. Bó yeé baá ceér dueè, bó taré yuo gi.

¹⁵ Cén déi lètenè bɔ́on yeé ñene aá ménâ, à cu cuè dé seèn jomo. À né gɔ, à né Càn ké ter seén njií.

¹⁶ À waà, à die sulí njií njolo doó ka Yeésò, à né bú vra. À lé dé seèn naâ nùà Samarí.

¹⁷ Yeésò yeé ñene aá ménâ, à ye: «Ñgweéh bó yulà dɔ́ɔñ naá gi taré yuo mà. Hên, bɔ́ tarènèà bɔ́ déi né he wa?»

¹⁸ Nuaá mé cu cuè né Càn vra weh, gi cegé né nùà kìn hên wa?»

¹⁹ Jomo sâ Yeésò ye bú a: «Kòmò wùò ter, wò né temé

yoòr mò kwaá njií, wò yili yuo aá kèn. Ndé-re бага!»

*Cuú *Huaán Nùàr
(Matiò 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Bɔ́ *Farisiên ye Yeésò a: «*Lò Càn wa ndeé né heèh wa?» Ye bó a: «Lò Càn njolò biì bèsonè jógó wá ndé ñgwêh, te bí nde ye ñene kɔ́o.

²¹ Bó túé ndé ñgwêh ye bí a: kè, hên nɔ; kè yíé. Bí kékɔò ye Mbàm Càn ká lètenè biì die wa gi aá kèn.»

²² À yeé tueé gi aá ménâ, à tueé njií mé bɔ́ mbòñ seèn ndɔ, ye bó a: «Cu déi nde né teèn, bí nde né gwaán, ye bí sé la naâ biì *Huaán Nùàr cieé cén ñene ñgweé nɔ. Mè tueé bí, bí bú ñéné ndé ñgwêh.

²³ Bó tueé nde né ye bí a: bí kè ní kán! bí kè ní kán! Mɔ bó baá bí ménâ tueé, bí dèn lòm dé biì nɔ́ɔñ, bí té teèn ndé.

²⁴ Gèh dé mé mbàn né yeé ké te vulúu be terré doò, lòu sâ Huaán Nùàr nde né ménâ ñagá yuo kelá.

²⁵ Njèh cén, kɔ́ bɔ́ cafané bɔ́ jògò ñgɔn keéh gi aá bú kèn, kɔ́ à ñene sɔm aá dàb bɔ́ gèr beè bɔ́on kèn ndɔ, sâ ye.

²⁶ «Lòu mé Huaán Nùàr cuè nde né teèn, bɔ́ njií mé lé bɔ́ó gi naâ lè nàm Noé dɔ́ɔñ nde cu né ménâ bɔ́o.

²⁷ Sâ lè nàm Noé, bɔ́ nùàr lé kɔ́ loóm naâ yieé mé ñueé, bó né véh suaá, bó né bèh siíb ndeé ndɔ. Bó né ka mé

njéh méménâ bɔ́ ndeé, tóg nde wa loú mé Noê lé yilá naâ kɔm teèn. À yeé baá lé kɔm, nu koó die, nòmò laga kum lo bó teèn.

²⁸ «Nde cu né faá lè nàm *Lôt bɔ́ ndɔ: bɔ̀ nuàr lé kɔ cegé naâ yieé mé ηueé deèn, bó né ηge, bó né go, bó né gèh dobo, bó né gwà sieé.

²⁹ Loú sâ, Lôt yuo lè loó *Sódòme, we lé naâ ter lè nyùm nàgàkèn bomò suagá, ηgie kum sɔm cu bɔ̀ nuàr dɔ́ɔɔ jomò seèn ndɔ.

³⁰ Loú mé Huaán Nuàr ndeé né teèn ηené yuo kelá, nde cu né bɔ̀ nuàr ménâ bɔ́.

³¹ «Loú sâ kwa nde né nuaré déi, sâ à né ké felè gwà; bú a, fón lòm doò, à té gwò felè bɔ̀ njèh seèn mbaá yilá kú. Kwa lo nde né nuaré déi ké ηueh ndɔ, à té ká lo mbaá cú kú.

³² Bí mùnò nji cú dé mé lo naâ vèh Lôt kwa doò!

³³ Nuaá mé gwaán né yòn seèn mé be seèn gagá kwaá, nde né bú leér loó. Nuaá mé né dé seèn cio felè mò ηgɔ́n seér, nde né yòn seèn yili sɔm.

³⁴ Mè tueé bí: nuaré déi bɔ̀ mbeí nde né loú sâ te ndagá cén-e; bó nde né cén weh, déi le.

³⁵ Ma déi bɔ̀ mbeí nde né nyèn bècénè gwo; bó nde né cén weh, déi le.

³⁶ Nuaré déi bɔ̀ mbeí nde né ké ηueh fà; cén nde né weh, déi le.»

³⁷ Jomò sâ, bɔ̀ mbòn ye bú a: «Fehtoò beèh, ndeé ménâ

bɔ́ den nde né he wa?» Ye bó a: «Bèh mé komó né teèn dɔ́ɔɔ, bɔ̀ jìe nde gi né teèn bilí ndeé.»

18

Kàn felè nuà téná-ju bɔ̀ ma kú déi

¹ Yeésò si bó kàn déi, ye te bó dua den Càn cieé dɔ́ɔɔ, bó gùr cú; à ye bó a:

² «Nuà téná-juú déi lé naâ lè loó koó déi teèn, à lé Càn dùlà bèh, à nuàr vèh ηgwéh ndɔ.

³ Ma kú déi lé naâ lo sâ teèn ndɔ; cu dɔ́ɔɔ à né toò seèn yagá ndeé den, ye bú a: Téná sòm mè ju hèn teèn, te bèh nuà bònò mò geé.

⁴ Ma kú doò né ka méménâ yagá den, nuà téná-juú hèllè bú mé njéh tán ηgwéh. Yeé yɔgó baá, cieé déi à den kaà mé be seèn ye: Mè né koó ye mè Càn dùlà bèh, mè nuàr vèh bèh ndɔ.

⁵ Mé njéh mene, gèh dé mé ma kú doò né mè yoòr ηéi hèn, né mè ki. Kwá mè tena sɔm bú ju hèn, te mè ηgweé keéh tie.»

⁶ Fehtoò beèh deén baá-re ndɔ, ye bɔ̀ nuàr a: «Bí ηgwé nyégé ηgòr nuà téná-juú hèn bagasé.

⁷ À né ménâ bɔ́ komò, sé tagá Càn wa? Mè tueé bí, bɔ̀ nuàr Càn mé né toò Càn cu dɔ́ɔɔ yueé, Càn nde né bó gam, à ηgágá ndé ηgwéh gùm dɔ́ɔɔ,

⁸ à nde né kukwar bɔ́. Mé njéh mene, *Huaán Nuàr

17:28 17:28-29 Gen. 18:20-19:25 17:31 17:31 Mat. 24:17-18; Mk. 13:15-16

17:32 17:32 Gen. 19:26 17:33 17:33 Mat. 10:39; 16:25; Mk. 8:35; Lûk 9:24;

Jân 12:25

ndeè cuù, sâ bòó mé né temé cén kwaá njií, née-re teèn ye wa?»

*Kàn felè nùà *Farisiên bô nùà wèh-làmpôn̄ déi*

⁹ Yeésò kàn hên si kuú né felè bòó mé né munó ye bó dé bòn né bô gècên bô toò Càn, bó né bô mbeí lòu seb seér doô. Ye bó a:

¹⁰ «Nuaré déi bô mbeí lé wúó naâ ter fà doón, bó nde ké *gwà Càn koô bèh Càn duaà; déi né Farisiên, déi né nùà wèh-kàgàlòn̄ làmpôn̄.

¹¹ «Farisiên doô njobá nde dé seèn ké toò gèbàkàg, ye: O, Càn! Mè né wò vra; mè nùà mbaâ faá bô nuaré déi nò sam, bó né dé bòn yíb ηuób, bó né veên bóó bele, bó né yàgà ndeé; mè dèn ηgwéh faá nùà wèh-kàgàlòn̄ làmpôn̄ hên ndo, mè né cu wò mé dé sâ vra kókoó mbaá.

¹² Dé mò, lè sóndè doón, mè né yeé yáb teèn jolo cieé fèfà. Lè bô njèh mò doón, njií mé baá yulà doón, mè né yeé mbe teèn cécéné som, mè haá wò.

¹³ «Nùà wèh-kàgàlòn̄ làmpôn̄ doô njobá sua le dé seèn ké jomo, à sulí njií njolo doó mé kú mene, ye Càn a: Óè Càn mò, mè né nùà veên, kó yeé mè jere teèn.»

¹⁴ Yeésò den cuù baá-re ye bó a: «Mè tueé bí, Càn lé kwaá loò naâ sòn Farisiên hèllè ménâ, à ηgweé seér dé nùà làmpôn̄ doô. Nùà làmpôn̄ doô nde cu lo ndeé,

sâ à baá gi dé seèn beè Càn dilisé; nùà lòbò kàn hèllè le. Bí kóo ye, nuaá mé né ter ηgumó ηaá doón, bó nde né bú doó baá njií, te bó ter komo njií seér nùà dolé.»

Bò huaán tetóor kulú (Matió 19:13-15; Mârk 10:13-16)

¹⁵ Jomo sâ bô nùà né mé bô huaán ká yoòr Yeésò weh ndeé, bó weh nde bilí mé bô dé mbembogò mene, te à kema njií bó be yoòr. Bô mbòn yeé ηene aá ménâ, bó nde seér cu bô nùà lòu.

¹⁶ Yeésò yilá njií bô huaán doô ká toò seèn ndo, ye bô mbòn a: «Bí kwá bô huaán ndeé ká yoòr mò, bí té bó yín. Bí kóo ye, *Lò Càn né dé bòó mé den né faá bó nò.

¹⁷ Mè né tueé ye bí a, nuaá mé Lò Càn mé temé seèn mene faá huaán maàn nò wèh ηgwéh doón, teèn yilá ndé ηgwéh.»

Dèbbè nùà lieê déi (Matió 19:16-30; Mârk 10:17-31)

¹⁸ Nùà koô bô *Júf déi ndeé ye Yeésò a: «Nùà fèh-njèh dé bagaà né wò. Hên, mè bóó nde né naàn, te mè kwa ye yòn̄ dé tètàgà wa?»

¹⁹ Yeésò ye bú a: «Wò mè nùà bagaà yilá né mé ηgei wa? Nùà bagaà gi cegé né Càn.

²⁰ Wò né gi *sóú kóó, ye: té yàgà ndé; té feh wúlá; té yíb ηuób; té nuaré déi nyeén yoòr cò kwá; ηgwé sòn tele yeé mé meí yeé ndo.»

21 Nùà doô ye bú a: «Mè lé jolo duóòm naâ ménâ, sâ mè née ndà ye, mè né yeé bò dé sâ jolo gií.»

22 Yeésò yeé ngweé aá ménâ, ye bú a: «Le cu née wò njèh cén ye: ndé gò sòm gí-re bò njèh yeé doón, wò geé haá njií bò saám bò kàgàlòn sâ, te wò kwa seér ngúlú ké ter te vulúu. Jomo sâ wò ndeè, wò bele mè ndo.»

23 Nùà hèllè yeé nde ngweé njií faá bèh mân, à munó njií gi ngúlú seèn doón, temé kuú yuo bú lè ndo.

24 Yeésò ke njií bú ndo, ye bò nùàr a: «Né taré mé bò lilièè bò yila *Lò Càṅ.

25 Ngweéh né taré mé ngelobà yila kela te lón kògòtâr wa? Né ménâ mé nùà lieè ndo; te Lò Càṅ yilá taré kela nde né dé seèn mé dé ngelobà.»

26 Bò nùàr yeé ngweé aá ménâ, bó ye: «Sâ, mo né mân, nuaá mé nde né yili yuo, né neì?»

27 Yeésò ye bó a: «Njií mé né bò nùàr taré yògò, beè Càṅ taré ngwéh.»

28 Pièr ye bú á: «[Ngweéh béh hên vu lo gi aá bò njèh beèh sâ, béh bele wò mà.»

29 Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, mo nuaré déi vu lo gwà seèn wa, né veèh seèn wa, né mene bei mé òm, né mene tele bô meí, né mene ṅuna, mo à bó vu lo né felè Lò Càṅ,

30 bú a: kóo ye, nyí nde cu né ménâ cafané kwa yògò

keéh, te nyí ndeè te *wón dé feè kwa bilí cu ye mé yòn tètàgà mene.»

Ngòr felè cio Yeésò dé mbelèm tagâr

(Matiô 20:17-19; Mârk 10:32-34)

31 Yeésò weh bò mbòn seèn yulà cùòb fà, ye bó a: «Hên, béh bí ṅaá nde baá ké Jerusalem sâ. Njií mé bò *sòn-Càṅ bò lé naá gií felè mò *Huaán Nùàr nyagá kwaá doón, nde gi né ké teèn mboón.

32 Bó nde né Huaán Nùàr beè bò lòu bò jògò yí. Bò lòu bò nde né bú seb, bó selé bú; bó nde né bú dèh yoòr kulú su,

33 bó lobo bú, bó wula sòm bú. Lè cieé tagáre, à nde cu né lè cio komo yuo ndo.»

34 À yeé tueé gi aá mân, bò mbòn ngwé kó ngwéh lág; njeré déi lé ndegé yògò naá bó lòu.

Tácugó déi

(Matiô 20:29-34; Mârk 10:46-52)

35 Yeésò yeé nde aá Jerikò waá, sâ tácugó déi né te sòn ceèr njèh dua den.

36 Nùà hèllè yeé ngweé bò nùàr baá kem kelá, à bie kwòm.

37 Bó ye bú a: «Né Yeésò nùà Najarêt kela né kóo.»

38 À sòm hueh ndo, ye: «Yeésò ṅuna *David, kó yeé mè jere teèn.»

39 Bò gè toò bò mé baá kwarè seèn yeé ngweé aá ménâ, bó nde seér bú lòu, ye bú a: «Máb sòn yeé doó sâ.»

Mé njéh mene, à kò lom né méménâ ké ter tueé logó njií, ye: «Ɔunà Davíd, kó yeè mè jere teèn.»

⁴⁰ Yeésò njebá le ndò, ye bó dèrrè ndé mé bú. À yeé baá ká kwarè Yeésò, Yeésò ye bú a:

⁴¹ «Wò ye mè a: gàm nyí naàn wa?» Ye Yeésò a: «Fehtoò mò, bó yeè te mè ñene njolo teèn.»

⁴² Yeésò ye bú a: «Ɔéné njolo ñenè! Wò né temé yoòr mò kwaá njií, wò yili yuo aá kèn.»

⁴³ Njolo seèn kwògo yuo doó sà ndò. À yuo bele lom Yeésò nenóŋ, à né mé Càn teter seén ndeé. Bòó mé lé naâ ñené doóŋ seén gi Càn ménâ ndò.

19

Yeésò bô Jasê

¹ Yeésò wa Jerikò ndò, à né lètenè loô kelá.

² Nuaré déi lé naâ lo sà teèn, yilí seèn né Jasê, à né nua koô felè bò wèh-kàgàlòn lãmpòŋ bò. Né nua lieê.

³ À né ceér fòón, ye te nyí ñene kwa nuaá mé bó yilá né Yeésò sâ; lón sam mé bò nua, à lé naá cuù nua tibí ndò.

⁴ À yeé ñene aá ménâ, à dula kela nde gè toò bò nua, à sie ñaá tou* déi, à né Yeésò teèn kela den, te à ñene ngweé bú ndò.

⁵ Yeésò waà bèh sâ, à sòm njií njolo ter, à ñene njií bú; ye bú a: «Súágà ká doó

wúwágá, Jasê; lan mè cer nde né ké gwò yeè.»

⁶ Jasê wur suagà, à weh njií Yeésò ké gwò seèn mé vràb mene.

⁷ Bò nua yeé ñene aá ménâ, bó duóom ndugô, ye: Nua hèn nde ké gwò nua veèn cer seér né dé kei wa?

⁸ Jomo sâ Jasê komo wuo ter ndò, ye Yeésò a: «Fehtoò mò, mè nde né bò ñèh mò doóŋ fèfà kobé bele, mè geé haá njií bò saâm bò kèb déi. Mo mè lé naâ kàgàlòn beè nuaré déi bele weh, mè nde cu né bú jomo méménâ mbei nèa haá cuú.»

⁹ À yeé tueé gi aá ménâ, Yeésò ye: «Nua hèn né nduté ndutù Abrahâm ndò; lan, còŋ yilá baá te mbàgà seèn kèn.

¹⁰ Bí kóo ye, bòó mé né lòu leér le doóŋ, *Huaán Nua hèn nde kuú naâ bó fòón, te à yili sòm bó.»

Kàn felè bò seé bò déi yulá (Matíò 25:14-30)

¹¹ Bòó mé naâ ngòr hèn ngweé, Yeésò si cu bó kàn déi. Sâ, bó baá kwarè Jerusalem, bò nua baá lom munó ye, doó sâ *Lò Càn nde aá ñené ñagá.

¹² À ye bó a: «Nuaré déi lé naâ teèn, à né lè bòn bò huaán mgbè. À yeé nde aá mgbè cer, à nde lè loó déi bèh dàb mân, te bó lobo bú tì, à cuù, à cer ye mgbè.

¹³ «À yeé baá mé gò, à yilá bilí bò seé bò seèn yulá, à geé

* 19:4 19:4 Bó tou sâ yilá né "sycomore". 19:10 19:10 Mat. 18:11

haá kwaá bele bó kàgàlòn kám cécéné beè-beè, à ye bó a: Bí bó ñgógò toón mé njéh jomo; kò mè ndeè cuù aá. À yuo ndò.

14 À wa toò, bò loó bò seèn bunó bú ká jomo, bó tema njií ye: Té bú tì lòbò, béh bú gwàn ñgwéh, à mgbè beèh sam.

15 Mé njéh mene, bó lobo bú tì. À cu cuù ká lo lètenè bòn. À waà, à ye, bó yílá njií bò seè bò nyí doò, kò ñgweé kàgàlòn naá jomo ñar wa.

16 «Déi waà ye bú a: Dé koò, kám yeè cén doò ñar aá kám yulá; hên nò.

17 Mgbè doò ye bú a: Môn, wò né nùà gècèn; wò né njèh memanè ke nyegé kóó, wèh bá bò ndugo loó yulá hên, wò cèr mgbè teèn.

18 «Dé jomò wa cuù, ye bú a: Dé koò, dé mò ñar cu aá kám tìn déi ndò.

19 Mgbè doò ye bú a: Bò ndugo loó tìn hên baá dé yeè ndò; cèr á mgbè teèn kóó.

20 «Déi wa cuù ndò, ye bú a: Dé koò, wèh cú-re kàgàlòn yeè. Mè lé naá bú te cògò kaga nyegé, mè leér kwaá lòu.

21 Wò yeè né nùà yògò; mè veéh naá cí. Wò mene njeré déi kóó kwá ñgwéh, wò né yeé mbaá weh njií. Wò mene kóó dòbò bèh, wò né yeé mbaá kwaá njií.

22 «Mgbè doò ye bú a: Nùà veèn faá wò nò! Wò ju kènè beè mò die nde né mé ñgòr yeè sà. Wò lé naá gi kóó ye

mè né nùà yògò: mè mene kóó kwá ñgwéh, mè né yeé mbaá weh njií. Mè mene kóó dòbò bèh, mè né yeé mbaá kwaá njií.

23 Lé bój naá naàn mé wò lé mè kàgàlòn mò ké te mbiin kwá njií ná ñgwéh te ñar, mè cuù, sà nòmò baá teèn wa?

24 «À tueé njií mé bò nùàr ndò, ye bó a: Bí ñgà sòm bú kàgàlòn sà beè ñgaà; bí ságá njií mé nùà kám yulá jògò.

25 Bó ye bú a: Dé koò, á dé sà baá gi dé seèn mé kám yulá beè nò.

26 Ye bó a: Mè tueé bí, nuaré déi nde gi né mé njèh beè, bó haá sagá cu bú déi teèn. Nuaré déi dé seèn mé njèh beè sam nde ñgweéh, né mene dé maàn mé à né mé njéh dóón, bó nde né bú beè horó sòm.

27 Dé bò bònò bò mò, bí siè ndé gi mé bó ká toò mò; bó ye mè mgbè bòn sam, bí wúlá sòm gi bó wulá.»

*Ké Jerusalem yilá
(Matíò 21:1-11; Mârk
11:1-11; Jâñ 12:12-19)*

28 Yeésò yeé tueé gi aá ménâ, à go kela nde gè toò bò nùàr ndò, bó bó né Jerusalem ndeé.

29 Bó yeé wa kèbè Betafajê bô Betanî, kwarè tòr mé bó yilá yeé tòr Oliviê, Yeésò tema keéh bò mbòn fà déi toò, ye bó a:

30 «Bí ndé lè loó toò bií sà. Mò bí yilá baá lo, bí nde né huaán vuomndeé ñené.

Nuaré dêi née teèn nǎ lógó ñgwéeh ye. À né te yuii mân. Bí sè ndê mé bú.

³¹ Mò nuaré dêi ye bí a, bí bú se né dé kei wa, bí júée bú a: Nùà Dueè gwaán né bú kóó.»

³² Bó yuo gò ndo, bó wa, bó kwa gi ka doón faá Yeésò tueé naâ bó no.

³³ Bó yeé baá ménâ se den, bò ñhèh bò bie ye bó a: «Bí huaán vuomndeè sâ se den né dé kei wa?»

³⁴ Bó ye bó a: «Nùà Dueè gwaán né bú kóó.»

³⁵ Jomo sâ, bó se haá ñjii bú mé Yeésò ndo; bó né bò cògò bòn huaré weh, bó né ñgètenè vuomndeè teé ñjii, bó né Yeésò teèn jógó kwaá.

³⁶ À yuo gò, à né ndeé, bò nùàr né bò cògò yoòr bòn huaré weh, bó né ceceér teé ñjii.

³⁷ À né ké te tòr Olivie doò suagá ndeé, à wa kwarè Jerusalem, sâ dàmbò mbòn né ceér dueè lélán vógó-temé samé den, bó né Càn ké ter seén ñjii. Bó né bú felè bò fém mé bó lé naá gi ñenè doón seén laré.

³⁸ Bó ye: «Càn a, kúlú nyégé Nùà Dueè mé ndeè né mé yili seèn hên kulù. Còñ ké ter te vulúu mé *sùsùm né dé Càn.»

³⁹ Sâ bò *Farisiên dêi lé naâ lètenè bò nùàr doó sâ teèn. Bó ye Yeésò a: «Júée bò mbòn yeè a, bó húnè-re noón.»

⁴⁰ Yeésò ye bó a: «Mè tueé bí ndo, mò bó huné mene noón, bò taá nde né ménâ seén den.»

Felè Jerusalem yueé

⁴¹ Yeésò yeé baá kwarè Jerusalem, à ke ñjii loó, à yueé velé,

⁴² ye loó a: «Nuaá mé sé naâ wò dolê haá, wò sé naâ yeè bú kei mé né hên ñenè kóó no. Ñgwéeh kènè leér baá njolò yeè mà.

⁴³ Kékoò ye, cieé dêi nde né teèn, bò bònò bò yeè nde né wò beè kaán sie, bó kaga keéh wò yí lètenè, bó sané yilà nde né lètenè biì doón,

⁴⁴ bó kibí kela mé bò nùàr yeè doó, bó kum sòm bí. Taá dêi felè mbeì lè ndé ñgwéh. Lòu sam, Càn ndeè né ye te nyí yili sòm wò. Mé ñjéh mene, wò ñenè kó ñgwéh.»

*Yeésò ké *gwà Càn koò
(Matíó 21:12-17; Mârk
11:15-19; Jân 2:13-22)*

⁴⁵ Yeésò yila nde yí cie gwà Càn koò ndo. À wa, sâ bò nùàr né toón teèn bóó den. À yeè nde ñene ñjii ménâ, à yila bó cie kwógó sòm keéh.

⁴⁶ À né bó teèn tueé yii, ye bó a: «Né gi lè mvù Càn nyagá den ye: Gwà mò né lom gwà Càn duaà. Kei mé bóó bí weh kwaá seér aá gùr yib biì wa?»

⁴⁷ Cieé doón Yeésò né bò nùàr ñhèh ké gwà Càn feh den. Yeé baá môn, bò *ñgàn

sèmè dé kokoô mé bò *njí-sòù, bó bò kokoô bò doón duóóm aá ceér fòón, te bó wula sòm bú.

⁴⁸ Njèh cén, bó bú siè kwà ngwéh. Lòu sam, cili nùàr lé naâ doó, bó né ngòr seèn felá.

20

Kùòm terreb Yeésò
(*Matiô 21:23-27; Mârk 11:27-33*)

¹ Cieé déi lé naâ teèn, Yeésò né bò nùàr njèh ké *gwà Càṅ koô feh den, à né bó Njàgà Bagaà se. Bò ngàṅ sèmè dé kokoô mé bò njí-sòù kar waà mé bò kokoô bò dé loó jomo,

² bó ye Yeésò a: «Wò bò njí hèn boó né mé gèh terrèb dé heè? Neì wò jegé naâ kóó wa? Túé béh tueè.»

³ Yeésò ye bó a: «Mè nde né bí ménâ bieé ndo: bí jògò túé ke mè ye:

⁴ Neì lé Jâṅ Bàptís tema njí naâ kóó, ye bú a: ndé bò nùàr kou bele wa? Lé naâ Càṅ wa, lé naâ nùàr wa?»

⁵ Bó yila mé njéh lètenè boòn fellé kuú ye: «Mò béh ye bú a: Càṅ lé Jâṅ temà naâ kóó, à tueé nde né ye béh a: béh lé temé yoòr seèn kwá ní ná ngwéh dé kei wa?

⁶ Á, mò béh ye bú a: bò nùàr lé bú temà naâ kóó, sâ bò nùàr nde né béh tobé wulá. Lòu sam, beè boòn Jâṅ lé naâ *sòn-Càṅ.»

⁷ Yeé baá ménâ, bó ye bú a: «Béh kó ngwéh nuaá mé lé temà naâ bú.»

⁸ Yeésò ye bó a: «Sâ mè bí nuaá mé jegé naâ mè túé ndé ngwéh ndo.»

Kàn jéré-temé bò kè-ṅueèh bò

(*Matiô 21:33-46; Mârk 12:1-12*)

⁹ Jomo sâ Yeésò si njí bò nùàr kàn déi, ye bó a: «Nuaré déi lé kieè naâ ṅueèh* seèn; à yeé dobo gi aá yab teèn, à haá kwaá ngogò beè bò nuaré déi te bó ke nyegé den jomo. À yuo dé seèn, à nde bèh gò dàb déi.

¹⁰ «Cu mé yab yeé baá bolé, à tema njí nùà seè seèn cén déi ké yoòr bò kè-ṅueèh bò doò, ye te nyí kwa yab teèn. Nùà seè doò yeé wa ké teèn, bó lobo kwogò njí cu bú jomo be be.

¹¹ Nùà ṅueèh doò tema njí cu nùà seè seèn déi. Bó nde kem sue cu bú yoòr mé séb, bó lobo kwogò njí cu bú jomo be be ndo.

¹² Lè njùg tagáre, à tema njí cu nùà seè seèn déi ndo; dé sâ yeé wa cu, bó duún ye baá-re bú núr, bó tulu si njí bú ké luaa ṅueèh.

¹³ «Nùà ṅueèh doò ye ṅene aá ménâ, ye nyí boó nde né naàn wee? À deèn ndo, ye: Nyí kènè tema njí nde aá ṅuna nyí yíé-temé; merré déi dé seèn, bó nde né bú veéh.

¹⁴ ṅuna nde ndo. Bó yeé nde ṅene njí baá-re bú mân, bó nyogò sòn ye: Hèn né nuaá mé nde né nùà ṅueèh ṅaá sâ. Kò béh wula

som bú lòu, te ñueèh hên ña dé beèh.

¹⁵ Bó tulu nde mé bú ké luaa ñueèh, bó wula si lo bú ké teèn.»

¹⁶ Yeésò den cuù, ye bò nùàr a: «Faá bèh mân, nùà ñueèh doô bó nde né bó naàn wee? Mè tueé bí, à nde cu né bó wulá som gií ndo, à ñueèh kwaá lo cu beè bò nuaré déi.» Bò nùàr yeé ñgweé aá ménâ, bó ye bú a: «Ndóg gèh dé sâ ndeè seèn ménâ bó ndé ñgwéh.»

¹⁷ Yeésò né bó njonjolò ke ñjegé, ye bó a: «Kàn mé bó né te mvù Càñe nyagá kwaá hên tueé né kei? Ye:

Taá mé bò mé-gwà bò lé naâ ké jomo komo si ñjií hên, taá dàn ña seér cu né kóó.

¹⁸ Nuaá mé ceén die te taá sâ nde né teèn ñerré le. Mò komo die seér né nuaré déi yoòr lòu, sâ nùà hèllè nde né faá fufú no nyoló den ndo.»

Làmpôn mgbè Rôm gwòm

(*Matíò 22:15-22; Mârk 12:13-17*)

¹⁹ Bò *ñjì-sòu mé bò *ñgàn sèmè dé kokoò yeé ñgweé aá ménâ, bó ñgweé ko ye Yeésò kàn si ñjií den né mé bó; bó gwaán lom aá Yeésò doó sâ sieè. Njèh cén, veéh né bó mé bò nùàr sie yogó.

²⁰ Bó duóm bú filí, bó tema ñjií bò no ké kwarè seèn faá né bò gècèn bò no, te bó ñgweé weh ñgòr

sònò seèn, bó jogo yií bú beè ñgómna.

²¹ Wa ké teèn, bó ye bú a: «Nùà fèh-ñjèh, ñjií mé wò né yeé tueé, wò né bò nùàr feh doón né teèn yilá, béh né kóó. Wò nùàr bàlè bèh, wò né bó ceér Càñ mé gècèn mene feh dilí.

²² Sâ jògò túe ke béh ye: *Sóu beèh ye gwòm làmpôn mgbè Rôm gwòm wa, té gwòm wa?»

²³ Yeésò ñene ko ndo, ye ñgòr hên né njóg ñgòr; à ye bó a:

²⁴ «Bí kélé ke mè kàgàlòn sâ cén déi ye.» Bó weh haá ñjií bú cén déi. Ye bó a: «Feh nùàr mé yilí nùàr ká teèn hên nyagá den né dé neì wa?» Bó ye bú a: «Né gi dé mgbè Rôm.»

²⁵ À deén baá-re, ye bó a: «Sâ bò ñjií mé né dé mgbè doón, bí gwòm ñjì cú mé mgbè; bí bò dé Càñ há ñjì cú mé Càñ ndo.»

²⁶ À yeé tueé gi aá ménâ, hiím yogó bó dé tueé. Ñgòr mé à lé naá gi toò bò nùàr tueé doón, bó bú teèn siè kwà ñgwéh.

Njèh bieê felè bòò mé nde cuù né lè cio komo yuo

(*Matíò 22:23-33; Mârk 12:18-27*)

²⁷ Bò *Sadusièn déi bilí ndeè ká kwarè Yeésò. Sâ bó né yeé tueé ye: mò nùàr kuú baá, sâ gi aá, à lè cio kòmò yuò ndé cú.

28 Bó yeé waà baá, bó ye bú a: «Nùà fèh-njèh, Músi lo naá gii ter nyagá kwaá, ye béh a: mo nuaré déi kuú kwaá lo véh mé huaán sam, òm a, sàgà cú ma kú doô, à ñar yilá cu bei ma.

29 Yeé baá ménâ, nuaré déi bó bò òm lé naâ téhbeh. Bei jògò véh, à kuú kwaá lo véh sâ, huaán sam.

30 Òm sagá weh ma kú doô, à kuú cu, huaán sam.

31 Òm bòn déi sagá weh keéh cu ndò. Bó né ka mé bú méménâ sagá ndeé; bó sagá laré bú téhbeh doón, bó huaán mé ma hèllè ñar kwà ngwéh, bó kuú gi.

32 Jomo sâ, ma hèllè kuú bele bó ndò.

33 Á hên, mo lòu sâ bò komó ndeé baá te cio komo yuo, ma hèllè ña som nde né veèh dé heè wa? Ngweéh lètenè bòn téhbeh doón, bó lé naá gii bú sagá laré wa?»

34 Yeésò ye bó a: «Bò siib bó bò véh jògò kuú lom né ká cie.

35 Bòó mé wulu gi aá dé *Lò Càn kèn, nde né te cio komó yuo, bó yila nde teèn. Ké Lò Càn sâ nùà ndeé jógó kú ndé cú.

36 Ké sâ nùà ndeé kú ndé cú ndò, bó den seér nde aá faá bò cili Càn nò. Ngweéh bó lé naá gii te cio komó yuo mà, bó baá gi bò ñunà Càn.

37 Músi te mvù Càn tueé taré né ménâ ndò, ye: bò komó nde cuù né lè cio komo yuo gii ma. Á lé mân nyagá naâ te lè mè mé à nyagá né

ju jili ngémbèi teèn doô, ye Nùà koô nyí né Càn mé bò tele nyí Abrahâm bô Isâk mé Jakôb né yeé dua doô ma.

38 Mè tueé bí, Càn né Càn bò lèlàn bò, à Càn bò komó sam. Bí kóo ye, beè seèn nùà doón né gi bò lèlàn bò.»

39 Bò *njí-sòu déi yeé ngweé aá ménâ, bó ye bú a: «Nùà fèh-njèh, wò tueé yí né teèn.»

40 Yeé baá mân, nuaré déi njolo toò seèn kàgà nyí cú, ye nyí nde né bú njeré déi bieé.

**Nùà Càn bô *Davíd*

(Matíò 22:41-46; Mârk 12:35-37)

41 Yeésò ye bó a: «Bó ye Nùà Càn né *nduté ndütù Davíd, mé ñgei wa?

42 Davíd mé feh seèn lé naá gii lè mvù benê tueé kwaá ye:

Nùà Dueè ye Nùà koô nyí a: Dèn ndé ká te be gaá nyí;

43 ko nyí komó silí njí gi aá bò bònò bò yeé doó,

wò dobo keéh bó gulé.

44 Hên, mo Davíd mé feh seèn Nùà Càn sâ yilá né Nùà koô seèn, sâ Nùà Càn né cu nduté ndütù seèn wa?»

*Feh beè bò *njí-sòu bòn*

(Matíò 23:1-36; Mârk 12:38-40)

45 Yeésò né mé bò mbòn seèn njolò cili nùà tueé njí, ye bó a:

46 «Bí bòn feh bìi beè bò njí-sòu. Bó gwaán lom né bò cògò dé dèdàbe lètenè bò nùà su gòò. Né mene ké tan

mé ké mbartogô, bó ye ko bò nùàr gìbì bíé bó lòu. Ké *gwà sòu bó gwaán né bèh denè dé kokoô njolò bò nùàr. Bó nde mene bèh kùrmò lo nùàr doón, né gi ménâ ndo.

⁴⁷ Bó né njèh beè bò ma kù horó weh bele. Mo bó baá Càn dua, ko bó dua tugó lòu, te den faá bó né bó gècên bò ndo. Me tueé bí, ju sie kela nde né bó mé bò déi.»

21

Há-be ma kù déi
(Mârk 12:41-44)

¹ Yeésò né ke den, à ñene bò lilieê bò né kàgàlòn lè mvugó gwà Càn si den.

² À ñene njií ma kù déi baá kóbò fà teèn si yii ndo.

³ Ye bò nùàr a: «Mè né tueé ye bí a, ma kù hên si kela né kóó mé bò déi doón.

⁴ Bò nùàr dé bòn kabe si lom né wellè kàgàlòn. Dé ma kù hên môn sam, à dé seèn horó si sòm né cèr gwà seèn.»

*Kùr felè *gwà Càn koó mé nde áá ñellé*

(Matíô 24:1-2; Mârk 13:1-2)

⁵ Sâ bò nùàr baá lom gwà Càn koó keí; à lé naâ yàgà huóóm dé gècên. Bó lé bú meè naâ mé bò taá bebagaà mân, bó bú yàgà nyegé cu mé bò njèh há-be ndo. Bó yeé baá gwà ménâ keí, Yeésò ye bó a:

⁶ «Gwà mé bí né ñené hên, cieé déi nde né teèn, à nde gi né doón tobé yuo. Mè jue mene taá cén tà cén felè mbeí lè nyi ndé ñgwéh.»

Dàm bò gèr, te wón ceré ye

(Matíô 24:3-14; Mârk 13:3-13)

⁷ Bó ye bú a: «Nùà fèh-njèh, dé sâ ndeè ménâ boó nde né heèh wa? Mo ndeè nde áá ménâ boó, bó ñene ko nde né mé kei ndo wa?»

⁸ Yeésò ye bó a: «Bí kógón ká lòu; nùàr a, té bí bèlè. Mo sam, bò nùàr kókoó mbaá nde né yilí mò ñaá weh, nùà kàn nde né tueé ye bí a, Nùà Còñ né nyí; nùà kân ye bí a, cu waá baá ndo. Mè tueé bí, bí té tie teèn félá njí.

⁹ Mo bí baá njàgà taáb mé bò bèmè hihiné ñgwéé njií, bí té lòu ndèrrè. Ko seèn boó ménâ. Mé njèh mene, wón mé njèh cèrè ndé ñgwéh.»

¹⁰ À den cuù, ye bó a: «Taáb nde né lètenè loó déi bò mbeí kóó die. Lò déi nde né mbeí mé taáb ñaár kwa.

¹¹ Tàbè nde né jilí taré; cùè nde né te tàbè hihiné die; teèn yila bele cu mé fùà mene ndo. Bò kèkènè njèh nduàn feh hihiné nde né boó bele; bò ciè feh hihiné ndeè né ké te vulúu ñené yuo kelâ.

¹² «Bò nùàr jògò bunó nde nées bí lòu ye, te waá ye. Bó nde né bí mé sòn fuú sie, bó sie njií bí ké *gwà sòu bèh juù, bó yii bí gwà cibì. Bó nde né bí ké toó bò mgbè mé bò kokoô bò mgbómé njií, ye bí né bò nùàr mò fí.

¹³ Mè tueé bí, toó bòn sâ baá cu ye-re bèh mé bí den nyegé nde né sòn mò teèn.

14 Mɔ bó baá bí ménâ bɔ́, bí njéba lòm tég, ye béh njeré déi toò nyàmè ndé ngwéh.

15 Mè nde né bí kónkɔŋ haá, mè nde né bí ngòr sònò tueé kwaá gií ndo. Bò bònò bò biì toò biì njéba ndé ngwéh, bó tueé komo njeré déi.»

16 À den cuù, ye bó a: «Né mene bò tele biì, bó nde né bí go som. Né mene bò bei biì, bò òm biì, bò nùàr biì mé bò mbeí biì mene dɔ́ŋ, bó nde né bí go som. Lètenè biì, bó nde né bò nuaré déi teèn wulá.

17 Nùàr nde né bí bèh dɔ́ŋ bunó laré; sâ dɔ́ŋ né gi felè mò.

18 Mé njéh mene, yúlí feèh biì cén lèr nyì ndé ngwéh.

19 Kɔ bí yolo lòu, te bí yili som ye yòŋ biì.»

Kùr felè Jerusalem mé nde aá ñellé yuo

(Matiô 24:15-21; Mârk 13:14-19)

20 «Mɔ bí ñene taáb baá Jerusalem beè kaáŋ sie, sâ bí kóo ye, Jerusalem nde aá cim le.

21 Mɔ baá môn, sâ bò Judê bò a, dùrà ñá gí ké te tòre; bò Jerusalem bò durá taré môn ndo. Bòó mé né ké ñueh dɔ́ŋ a, té ká lo mbaá dùlà ndé cù.

22 Lòu sâ né cieé ñùŋ sòòm, te yuo ka nág faá bó lé naá lè mvù Cànje nyagá kwaá no.

23 Lòu sâ bò véh mé lèi hueèh mé bò ma vùlù nde né mé gèr ñene kuú. *Wóŋ nde né bò nùàr lòu sâ nyunò dulí. Mè tueé bí, Cànje feh keéh nde né yúlá-temè seèn yoòr bò nùàr lòu sâ.

24 Bó nde né bò déi lòu kɔré wulá, bó nde né mé bò déi lò nùàr dɔ́ŋ sie ñellé ndeé. Lòu sâ Jerusalem gule doró keéh nde né bò cɔ́ŋ. Kɔ cu bònò wulu baá, sâ ye.»

*Cuú *Huaán Nùàr*
(Matiô 24:29-31; Mârk 13:24-27)

25 «Lòu mé Huaán Nùàr cuù nde né teèn, bò ñèh nduàn nde né ké te vùlù feh hihiné bɔ́ bele: bò déi nde né te lou, bò déi te weèh, bò déi te mbentò. Ká doó, bò nùàr nde né mé veéh ndoré kuú: nòmò nde né naŋ, à nde né ngulí tulú.

26 Bò ñjií mé né gi mé terreb ké ter nde gi né lòu sâ jilí laré. Bò ñjií mé nde né ká lè wóŋe bɔ́, veéh nde né bò nùàr mé njéh sie, bó nde né seé cer.

27 Jomo sâ bó nde né Huaán Nùàr ñene ñjií, à né te mvulu bège mé terreb mene *sum suagá.

28 Mɔ bò ñjií sâ ndeè baá ménâ bɔ́, bí sàmè wùò sér dé biì ter lòu; bí kóo ye, nùà gàm biì baá didi ma.»

Tou mé né kùr tueé
(Matiô 24:32-35; Mârk 13:28-31)

22

29 Jomo sâ Yeésò si cu bó kàn dèi, ye bó a: «Bí kè wèh yoòr bò tou* túé-kùr.

30 Mò bí ñene, bó baá tóó, ñgweéh sâ bí kò gi aá ye já baá didi wa?

31 Nde né mé *Lò Càṅ ménâ ndo; mò bí ñene bò ñhèh kèkèné hèllè baá bóó bele, sâ bí kóó ye, Lò Càṅ baá didi.

32 Mè né tueé ye bí a, mé bò cafanê bò nde dɔ́ṅ kuú gií, sâ bò ñhèh hèllè bóó gi aá.

33 Vulú bô tàbè nde né leér yuo; ndóg, bò ñgòr mò dé bɔ̀n nyímé ndé ñgweéh.»

Dene làn

34 «Bí dèn dèn làn cu dɔ́ṅ, bí té mé cieé koò tùgò lè; bí té mé mbè sèlà lè, bí té mé *wón nyàmè lè ndo. Mò sam, ndeé né lòu kaár waá,

35 tena lo bí teèn. Kar waá nde né felè bò nùàr wón dɔ́ṅ.

36 Bí té lóm cèr, bí dùà dèn Càṅ cu dɔ́ṅ, te à haá bí terreb, bí yolo komo ñhèh, bí mvelé yuo te gèr-e. Mò baá mene jueé, te bí ñhebá le ter toò *Huaán Nùàr.»

37 Cieé dɔ́ṅ Yeésò né bò nùàr ké gwà Càṅ koò feh sɔ́ó. Liyilì, à né ké te tòre ndeé, à cer le toò. Tòr sâ, bó bú yilá né tòr Olivîè.

38 Maánjògò dɔ́ṅ bò nùàr lé naâ beéh gwà Càṅ komo ndeé, bó né ñgòr sònò sèen ñgweé ndo.

Nyògò sòn felè Yeésò

(*Matiô 26:1-5; Mârk 14:1-2; Jân 11:45-53*)

1 Sâ cieé koò mé bó yieé yeé breêd mé kulu teèn sam baá didi. Cieé koò sâ bó yilá yeé *Páskà.

2 Sâ bò *ṅgàṅ sèmè dé kokoò mé bò *ñji-sòu né ceér fɔ́ṅ te bó nde Yeésò lòu wulá naáb sɔm. Lòu sam, bó né bò nùàr veéh.

**Sátàn yoòr Júdàs*

(*Matiô 26:14-16; Mârk 14:10-11*)

3 Sátàn yila Júdàs lè ndo. Yilí Júdàs dèi né cu Iskariô; à né mbòṅ cén dèi lètenè bò mbòṅ yulá cùòb fà doô.

4 Yeé baá ménâ, à komo wuo ter ndo, à nde yoòr bò ṅgàṅ sèmè dé kokoò mé bò gó gwà Càṅ bò, bó bó né ceér fɔ́ṅ te à feh keéh bó Yeésò, bó sie bú.

5 Bó lé naá loôm mé vógó-temé dé gècèn, bó ye, bó nde né bú kàgàlòṅ teèn haá yí ma.

6 Júdàs gwaán ndo. À yila lom baá-re ceér fɔ́ṅ, te à feh nab kwaá bó Yeésò lòu.

*Yáb *Páskà*

(*Matiô 26:17-25; Mârk 14:12-21; Jân 13:21-30*)

7 Sâ cieé koò mé bó yieé yeé breêd mé kulu teèn sam, waá baá ndo. Bó né yeé huaán sòṅgaàṅ teèn ṅóób, te bó yieé Páskà mé ñjéh.

8 Cieé sâ yeé waá baá, Yeésò ye Piêr bô Jân a: «Bí

ndé nyégé kwá béh Páskà, te béh yieé.»

⁹ Bó ye bú a: «Wò gwaán né ye béh nde nyegé kwaá he wa?»

¹⁰ Ye bó a: «Bí ndé; mo bí wa baá ké lo, bí bò nuaré déi nde né mé lò nòmò felè kwaré; bí bèlè siè bú. À nde né lè gwà déi yilá ndeé.

¹¹ Bí júée nùà gwà sâ a: Nùà fèh-njèh ye júée wò a: bó bò mbònj nyí Páskà yieé nde né te gwà dé heè wa?

¹² À nde né bí gwà dé koò mân feh, né ké ter felè mbeì, bó nyegé gi aá bèh denè gwò kèn. Bí nyégé kwá yáb doó sâ.»

¹³ Bó som gò, bó nde kwa gi ka doónj faá Yeésò la naá bó tueé nò; bó nyegé kwaá baá-re yáb Páskà teèn.

Yáb Càn

(Matíò 26:26-30; Mârk 14:22-26; 1 Korênt 11:23-25)

¹⁴ Cu yeé wulu baá, bó bò mbònj tebê nde kan yáb ndo.

¹⁵ À ye bó a: «Mè lé gwaán kelà naá faá bèh mân, ye ko béh bí yieé bilí baá Páskà, te mè njene ye gèr.

¹⁶ Mè tueé bí: ndóg, mè ndeè Páskà yíe ngwé ndé cú, ko kwòm seèn ndeè baá ké te *Lò Cànje njagá yuo kelá, sâ ye.»

¹⁷ Jomo sâ à weh ngàb mbè ndo, à vra Càn teèn, ye bó a: «Bí wèh, bí njúé téná lètenè bìi.

¹⁸ Mè tueé bí: gi aá hèn, mè ndeè mbè déi njúé ngwé

ndé cú, ko lòu mé Lò Càn ndeè baá bèsonè njené njagá, sâ ye.»

¹⁹ Jomo sâ à weh breèd, à vra Càn teèn, à kolé haá bó, ye bó a: «Hèn né ngàn yoòr mò; mè haá kuú né felè bìi. Bí bó dèn mân, bí né mè teèn munó.»

²⁰ Mé ngàb mbè à boó cu jomo yâb sâ ménâ ndo, ye bó a: «Njgàb hèn né ngònj dé feé mé Càn ko né mé húóm mò; ber kuú né felè bìi.

²¹ «Bí kóo ye, nuaá mé nde né mè go som né ká lètenè beèh, béh bó yáb yieé den né kóo.

²² Dé kuú, *Huaán Nùàr nde né faá Càn lé tueé naá nò kuú. Njèh cén, nuaá mé yí keéh be teèn, jògo kwaá bú cie, nde né mé gèr mbiín kuú.»

²³ Bó yeé ngweé aá ménâ, bó duóòm baá-re lètenè boòn bieé kuú, ye: «Ká lètenè beèh hèn nei seèn ménâ boó nde né kóo wa!»

Nùà dé koò né nei?

²⁴ Bò mbònj duóòm baá-re lètenè boòn saán deèn, te bó njene ko nuaá mé né dé koò teèn.

²⁵ Yeésò deèn ndo, ye bó a: «Bò mgbèemgbè mé tàbè hihiné né bò nùàr lòu tuú. Bò kokoò bò teèn ye te bò nùàr keí bó ndo.

²⁶ Bí té dé bìi ménâ bó. Dé bìi, nùà koò lètenè bìi a: dèn sér faá huaán maàn nò; nuaá mé né toò bò nùàr a, dèn sér nùà seè boòn ndo.

²⁷ Hên, mo bò nùar né fà, deì né yáb den kela, deì né yáb geé, sâ nùà koô lètenè boòn né dé heè wa? Ngweéh nùà koô né dé mé den kela yeé lòu doô wa? Sâ, bí kè cúre kán! Ká lètenè bìi, mè né seér nùà seê kóó!

²⁸ «Dé bìi, gèr mé mè lé naâ ñené doón, bí lé mè mé huún sì ló ná ngwêh.

²⁹ Mè bí kogo ké te *Lò Càñe nyegé kwaá gi aá kèn. Né faá Tele mò lé naá giù mè nyegé kwaá no.

³⁰ Ké te Lò mò sâ, béh bí nde né yieé, béh ñueé bilí kóó. Bí nde né te kogo mgbè den, bí tueé ju felè gèh bò huaán *Iserála yulà cùòb fà doò.»

Ngòr Yeésò felè Piêr

(*Matiô 26:31-35; Mârk 14:27-31; Jâñ 13:36-38*)

³¹ Yeésò den cuù, ye Simôn Piêr a: «Simôn, Simôn, ñgwé nyégé bagasé: *Sátàn bie aá kèn, ye nyí nde né bí jilí. À ceéh nde né bí faá bó ceéh yeé ñgwàgàm, te bó kobo som tùlù teèn no.

³² Mè né Càñ felè yeè dua, te ndèm yeè toò cùàrè kélá ndé cú; mo wò ña cu aá nùar mò, te wò haá cu bò mbaábi terèh.»

³³ Piêr deèn ndo, ye bú a: «Fehtoò mò, né mene gwà cibì, né mene cio, mè kuú nde né jomo yeè.»

³⁴ À yeé tueé gi aá ménâ, Yeésò ye bú a: «Mè jue né wò Piêr, lan kwaá túágá ndé ñgwêh, sâ wò yaáñ aá njó

baá mbei tagár, ye nyí mè kó ñgwêh.»

Gèh taáb mé bò Yeésò bò nde né lieé

³⁵ Yeésò den cuù, ye bó a: «Mè lé naâ bí cu deì ké cie be-be temá ñjií, kàgàlòn sam, ba sam, débágá sam ndo. Mé ñjéh mene, ñjeré deì lé naâ bí toò saám wa?» Bó ye bú a: «Ñjeré deì lé béh sám ná ñgwêh.»

³⁶ À ye bó a: «Dé kènê môn sam nde cuù: nuaá né mé kàgàlòn, bú a, wèh siè beè; nuaá né mé ba, bú a, wèh siè beè ndo; nuaá mé ñjèh salé sam, bú a, gò sòm cògò seèn deì, à ñge sie bòu beè.

³⁷ Mè tueé bí, ko mboón yuo kelà felè mò faá bó lé naâ te mvù Càñe nyagá kwaá no, ye: Bó kulá yií keéh aá bú yí lètenè bò vevené bò teèn. Bí kóó ye, bò ñjií mé bó lé naá giù felè mò nyagá kwaá doón nde ye aá mboón.»

³⁸ Bò mbòn ye bú a: «Bòu fà né béh beè teèn, hên no.» À ye bó a: «Wulu baá kèn.»

Yeésò bèh Càñ duaà

(*Matiô 26:36-46; Mârk 14:32-42*)

³⁹ Yeésò yeé yuo kelà baá, à ñaá nde cu ké te tòr Olivieé faá bèh jomò no. Bò mbòn seèn ñaá bele bú ké teèn ndo.

⁴⁰ À yeé baá ké teèn, ye bò mbòn a: «Bí dùà dèn Càñ duaà, te *Sátàn bí mé veèn táb siè cú.»

41 À yeé tueé gi aá ménâ, à kwaá lo bó ndo, à nde ser ké toò boòn bèh ndón-ndòn mân. Wa ké teèn, à cemmé nde doó, à né Càṅ dua,

42 ye bú a: «Tele mò, mo wò né gwaán, ngòrò sòm yeè mè ngàb gèr hèn kwarè teèn. Mè né mene ménâ gwaán, bó sér faá wò né gwaán no.»

43 À yeé dua gi aá ménâ, cili Càṅ déi suagà ké te vulúu, ṅené yuo kelà toò seèn, boó taré bú yo.

44 À cer ṅéi cu seé dé ceèr. À né Càṅ dua njege, lemè keér bú yoòr, né doó faá húóm no diené ndeé den.

45 À yeé dua gi aá, à komo wuo ter ndo, à cu cuù ká jomo yoòr bò mbòn. À waà, sâ bó homo baá mé kú, bó baá gi lóm.

46 Ye bó a: «Bí lóm ménâ cer né dé kei wa? Bí wùò dèn làṅ, bí né Càṅ dua, te Sátàn bí mé veèn táb siè cú.»

Bèh Yeésò sieé
(Matiô 26:47-56; Mârk 14:43-50; Jân 18:3-11)

47 À yeé baá bó mân tueé den, bò nùàr kókoó mbaá kem waà ndo. Ké toò boòn lé naâ Júdàs, mbòn cén déi lètenè bò mbòn yulà cùòb fà doô. À yeé waà baá, à kela nde yí toò Yeésò, te à vra kumó sie bú.

48 Yeésò ye bú a: «Júdàs, wò bie feh seér cu aá Huaán Nùàr mé bò nùàr lòu wa?»

49 Bòó mé naâ jomo Yeésò yeé ṅene, ye njeré déi nde

né boó, bó ye Yeésò a: «Fèhtoò beèh, béh kòrè mé bòu wa?»

50 Yeésò nde sòn komo, sâ cén déi lètenè boòn bòu ter sòm aá, mvur tena si nji nuaré déi tie gaá doó; lé naâ tie nùà seé *ngàṅ sèmè dé koô.

51 Yeésò yiin bó ndo, ye bó a: «Bí gè mé ceér sâ!» À kema nji nùà hèllè be tieè, tie seèn taré yuo cu.

52 Jomo sâ Yeésò tueé nji mé bò ngàṅ sèmè dé kokoô bó bò gó gwà Càṅ bò mé bò kokoô bò dé loô. Sâ bó lé nde gi naâ yoòr seèn te bó sie bú; ye bó a: «Den né faá bí mé bò bòu mé cùgò beè-beè hèn kem nde gi né yoòr nùà yib no.

53 Sâ, cieé doón béh bí ké gwà Càṅ né yeé koó ndo. Cu sâ bí lé mè be yoòr nji ná ngwèh dé kei wa? Bí kóo ye: kó cibí baá mé terreèb mân te bí nde ye mân boó. Sâ hèn baá cu biè sâ.»

Pièr bèh njó yaân
(Matiô 26:57-58, 69-75; Mârk 14:53-54, 66-72; Jân 18:12-18, 25-27)

54 Bó sie Yeésò ndo. Bó sie nji bú ké lo *ngàṅ sèmè dé koô.

55 Pièr né bó jojomo ké bèh ndón-ndòn naáb bele. À wa, sâ bó fu kwaá baá we yí lètenè caâ, bó né ṅuagá den. À kela nde yí teèn ndo, à den nde doó kwarè boòn.

56 Nùà seé dé veèh déi ṅene kó bú, à né ka bú yí kwarè weè sâ ke njege den.

Jomo sâ, ye bò nùàr a: «Hên né nùàr seèn déi!»

⁵⁷ Piêr cam, ye ma doô a: «Njó mò, mè bú kó ñgwéh.»

⁵⁸ Den ser, nuaré déi wa cuù, ñene njií bú, ye bú a: «Wò né yeé lètenè bòn ndo!» Piêr cam cu, ye bú a: «Nùàr mò, mè sam.»

⁵⁹ Nde nde, lou kela sa gùm lòn déi, nuaré déi waà, tueé ñeí cu ye baá-re dé seèn mé terre, ye bó a: «Mé gècên mene, nùà hên né nùà Galilé, bó bú né yeé kó.»

⁶⁰ Piêr cam cu, ye bú a: «Nùàr mò, mè dé sònò yeé sâ ñgwé kó ñgwéh lág.» À yeé baá ménâ tueé den, kwaá tuaga lo bú mé ñjéh sònò.

⁶¹ Cu sâ, Fehtoò beèh bele seér ndo, ke njií Piêr, bó bú ke kwaré. Piêr munó ko cu baá-re dé mé Fehtoò beèh la tueé naâ ye bú a: «Lan mé kwaá sé nde tuagá wa, sâ wò yaáñ aá njó baá mbei tagár, ye nyí mè kó ñgwéh ma.»

⁶² Piêr yeé munó ko aá ménâ, à jeré yuo doó sâ, à nde yúé ñjegér.

Yeésò yoòr mé séb mé núr
(*Matíò 26:67-68; Mârk 14:65*)

⁶³ Bòó mé né Yeésò móm, né bú teèn selé yií, bó né bú lobó ndo.

⁶⁴ Bó vuob bú njolo, bó ye bú a: «Ñéné kó cú-re ñenè, jògò túé ke nuaá mé né wò lobo hên ye.»

⁶⁵ Bó né bú gbêg hihiné kókoó mbaá haá den.

Yeésò ké bèh ju tenâ

(*Matíò 26:59-66; Mârk 14:55-64; Jâñ 18:19-24*)

⁶⁶ Cieé yeé ñaga baá, bò kokoò bò dé loô mé bò ñgàn sèmè dé kokoò bó bò *njí-sòu nde bilí den gi ké te *mbàgà juù. Bó ye: wèh ndé mé Yeésò ndo.

⁶⁷ À yeé waà baá, bó ye bú a: «*Nùà Còñ né wò wa? Túé béh tueè.» Yeésò ye bó a: «Mè tueé kuú mene ménâ, bí bìi temé teèn kwá ñjé ñgwéh.»

⁶⁸ Mè bie mene bí ñjeré déi, bí bìi sòn kòmò ndé ñgwéh ndo.

⁶⁹ Duóm lan *Huaán Nùàr nde aá ké te be gaá Càn terre den ndeé.»

⁷⁰ Bó deèn doón ndo, ye bú a: «Á sâ, Njuna Càn né ka wò mà.» Ye bó a: «Bí tueé né tueè, né mè.»

⁷¹ Bó deèn baá-re ye: «Béh ñgweé gi aá sònò seèn mé tie beèh kèn. Béh sònò bò nùàr bie soó cu nde né kei?»

23

*Yeésò ké toò *Pilátò*
(*Matíò 27:1-2, 11-14; Mârk 15:1-5; Jâñ 18:28-38*)

¹ Dàm bò nùàr doón kem wuo ter ndo, bó weh nde mé Yeésò ké toò Pilátò.

² Wa ké teèn, bó né bú nyeén yoòr coré su, bó ye Pilátò a: «Béh nde kwaá naâ nùà hên, sâ à né tabè beèh soób, ye bò nùàr a, té làmpôn mgbè Róm gwòm; ye nyí né cu *Kristò, wa nyí né mgbè mé feh nyí sé wa.»

³ Pilátò bie njií ndò, ye Yeèsò a: «Mgbè bò Jûf né wò wa?» Yeèsò ye bú a: «Wò dé sâ tueé né kó.»

⁴ Pilátò ye bò *ngàṅ sèmè dé kokoô bò bò nùàr a: «Mè bèh saáb nùà hên ḡéné ṅwéh.»

⁵ Bò nùàr né mene dé sâ ṅweé, bó né lom teèn tétég ḡeí seér, ye Pilátò a: «À né yeé bò nùàr te tàbè beèh ḡóṅ soób; à lé bó feh ḡuóm naá ké Galilê, à ndeé ká te tàbè Judê, à feh cu bó ménâ. Hên, à mé ṅjéh waá baá kán.»

*Yeèsò ké toò *Heròde*

⁶ Pilátò yeé ṅweé aá mân, à bie cu bó ndò, ye bó a: «Nùà hên né nùà Galilê wa?»

⁷ À yeé ṅweé aá ye Yeèsò yuó naá lè tàbè mgbè Heròde mân, ye bó wèh ṅjí bú ké toò Heròde ma. Bó weh ṅjí bú ndò. Sâ, Heròde né lòu sâ ké Jerusalem.

⁸ À lé naá ṅgóg Yeèsò ṅweé, à né yeé ceér fón, dàb baá teèn, ye te nyí ḡene ṅweé bú, nyí ḡene ṅweé fém seèn cén déi ndò. À yeé ḡene aá bú ménâ, yo taré bú ndò.

⁹ À ḡuóm baá-re Yeèsò bò ṅjéh ṅgún bieé beleé. Ndóg, Yeèsò bú sòn kòmò ṅwéh.

¹⁰ Sâ bò ṅàṅ sèmè dé kokoô mé bò *ṅjí-sòu né ḡi doó, bó né lom Yeèsò nyeén yoòr coré su.

¹¹ Heròde bó bò sóji seèn né bú yoòr mé séb kem sue ndò, bó né bú seb, bó su kwaá bú còḡò nyàgàm déi

yoòr, bó weh cu cu mé bú ké yoòr Pilátò.

¹² Sâ né lòu mé Heròde bò Pilátò lé naá mé sòn cèn den cuú. Lòu sam, kèrrè lé naá lètenè boòn teèn.

Bèh ju felè Yeèsò tenâ

(Matíò 27:15-26; Mârk 15:6-15; Jâṅ 18:39-19:16)

¹³ Yeèsò yeé baá cu ké toò Pilátò, Pilátò yilá bilí ḡi bò *ngàṅ sèmè dé kokoô bó bò kokoô bò dé loó mé bò nùàr mene,

¹⁴ ye bó a: «Bí la weh waá naá mé nùà hên, ye mè a, à né yeé bò nùàr soób sé wa! Hên, mè bú ṅjéh ḡóṅ bie den né toò bií. Mè faá bí tueé nê nò ḡéné ṅwéh. Beè mò nùà hên bèh ṅjéh kó ṅwéh.

¹⁵ Ké beè Heròde né cu ka mân ndò; à bú ká jomo yoòr beèh haá ṅjí cuú né dé cí. Mè tueé bí, nùà hên te ṅjí mé bó wula nde né bú teèn sáḡ yilá ṅwéh ḡum ḡóṅ.

¹⁶ Mò né mân, mè boó nde né, bó lobo cegé bú lòu, mè yi ṅjí cu bú.»

[

¹⁷ Sâ lè tòu bò *Jûf, mò *Páskà waá baá ḡóṅ, kó Pilátò som keéh nùà ḡwà cibì déi, à yi ṅjí bú toò bò nùàr.]

¹⁸ Yeé baá mân, bò nùàr tueé keṅ ṅjí ké ter ḡóṅ ye bú a: «Bó wúlá sér nùà hên, wò yi ṅjí béh Barabâs.»

¹⁹ Sâ, cu déi Barabâs hèllè lé naá bò nùàr soób; bèmè lé naá loó ḡóṅ die. Bó lé naá bú ḡwà cibì teèn sie yí, bilí cu bú mé ju wúlá-nùàr mene ndò.

20 Bò nùàr yeé baá tueé ye Pilátò a, yì njí Barabâs mân, Pilátò tueé njií cu mé bó, sâ ye te nyí yi njií Yeésò.

21 Bò nùàr kɔ lom né ké ter logó njií, ye bú a: «Fágá wúlá lòm bú fagà! Fágá wúlá lòm bú fagà!»

22 Pilátò den cuù dé mbelèm tagâr, ye bó a: «À veên bɔɔ naâ kei wa? Mè dé mò veên mé bó nde né bú teèn wúlá yoòr seèn kwà nyí ngwéh. Mè bɔɔ nde né bó lobo cegé bú lòu, mè yi njií bú.»

23 Bó yeé nde ngweé cu ménâ, bó logó ñeí njií ye baá-re ké ter mé terreb, ye bú a: «Fágá wúlá nji lòm bú dé fagâ.» Hueh bɔɔn yieé ndo.

24 Pilátò ye bó a: nyí gwaán aá te sòn bɔɔn ma.

25 À yi njií seér bó nùà veên doô. Sâ nùà hèllè lé bò nùàr soób naâ kɔɔ, bèmè lé dieé naâ mé bú, bó lé naâ bú gwà cibì teèn sie yí, bilí cu bú mé ju wúlá nùàr mene ndo. Pilátò yeé yi njií seér aá bú ménâ, à haá seér bó Yeésò ndo, ye bó ndé bó bá-re mé bú faá bó gwaán né sâ no.

Bèh Yeésò fagâ

(Matíô 27:32-44; Mârk 15:21-32; Jân 19:17-27)

26 Bó yeé baá mé Yeésò weh ndeé, bó bò nùà Sirèn déi kwaré, yilí seèn né Simôn. Sâ à naâ ñueh. Bó sie ba haá bú touú mé bó nde né Yeésò teèn fagâ doô,

à jɔɔ bele Yeésò mé njéh jomo.

27 Bò nùàr kókoó mbaá né bó jomo kem bele ndo. Bò véh né felè Yeésò yueé ñaân.

28 Yeésò bele seér ndo, ke njií bò véh doô, ye bó a: «Véh Jerusalem bò, bí té dé mò yúé; bí yúé sér dé bì mé dé bò ñuna bì.

29 Lou mé ndeé jueé né jueé, bó tueé nde né ye: Njua bò ñgiín bò wa! Njua bò véh mé huaán ñàr ngwéh wa! Njua mé mbán ñgiín ndo wa!

30 Sâ né lou mé bò nùàr tueé nde né teèn, ye bò tòr a: Ndê ñem sùè kó béh yoòr; ye bò tòr déi a: Ndê sùrì kéh béh dòu ndo.»

31 À den cuù, ye bó a: «Mɔ we né yoòr touú ñgie mân, sâ mɔ né yoòr jaâr no wa?»

32 Bó weh sie bò vevenê bò déi bèè fà ndo, te bó nde faga njií bó ké kwarè Yeésò.

33 Wa beré déi, bó bèh sâ yilá né: Gebá feèh. Bó faga njií Yeésò ter; bó faga njií bò vevenê bò hèllè ter ménâ ndo, nùà kàn mé touú seèn, déi te be gaá Yeésò, déi te be ñgoù seèn.

34 Yeésò deèn ndo, ye Tele a: «Tele mò, kúlú nji veên bò nùàr hên doó. Njií mé bó né bɔɔ, bó kó ngwéh.» Jomo sâ bò sóji vu géé weh bò cògò seèn mé bèi lètenè bɔɔn.

35 Bò nùàr kókoó mbaá né bú bilí ke den. Bò kókoó bò lo sâ né bú gbèg haá, bó ye: «À kɔ cegé né bò nùàr yili soòm; mɔ à né ka Nùà Còn

mé Càṅ balé njií naâ kóó sâ, bú a: jògò yili yuo ke mé be seèn ye.»

³⁶ Bò sóji né bú teèn ménâ selé yíi ndò, bó njobá nde yí ka seèn, bó tiím haá njií bú mbè déi tanésé mân,

³⁷ bó ye bú a: «Jògò yili yuo ke mé be yeè, mò wò né ka Mgbè bò Jùf sâ bòn.»

³⁸ Bó nyagá faga kwaá njeré déi ké ter felè seèn ye: «Nùà hèn né Mgbè bò Jùf.»

³⁹ Nùà cén déi lètenè bò vevenè bò yí ter doó kuú ka dé seèn mé gbèg sònò ménâ ndò, ye Yeésò a: «Wò ye *Nùà Còṅ né nyí sé wa? Yili yùò-re yili, wò yili sòm keéh béh teèn.»

⁴⁰ Mbeí deèn kèb déi, nde njií bú ndò, ye bú a: «Wò né taré lè gèr-e ménâ, wò Càṅ dùlà ṅgwéh wee?»

⁴¹ Dé beèh bélé, yila né teèn, béh naâ veèn bóó, béh gèr ṅene né sòn sâ. Dé nùà hèn ménâ sam, à njeré déi bó ná ṅgwèh.»

⁴² Jomo sâ, à tueé njií mé Yeésò ndò, ye bú a: «Yeésò, mò wò ndeè waà baá bèh mgbè ceèr, wò múnò kéh yee mè teèn.»

⁴³ Yeésò ye bú a: «Mè né tueé ye wò a, lan lan bélé ṅaá wa nde né ké mbar Càṅ kóó.»

Cio Yeésò

(*Matió 27:45-56; Mârk 15:33-41; Jâṅ 19:28-30*)

⁴⁴⁻⁴⁵ Lou yeé dilí baá, lou cib cu. Cibí yili laré cu ká doó doóṅ, yili sóó gùm yòṅ

loù tagâr. Yeé baá mé lou lòn tagâr, cògò gwà Càṅ dé koó keér geé lèbòlé. Cògò sâ lé naâ kòṅ mé cií leér yeé mò gwà Càṅ.

⁴⁶ Yeésò loṅo njií ké ter ndò, ye: «Tele mò, mè yòṅ mò kwaá lo aá beè yeè.» À yeé tueé aá ménâ, à kuú yuo ndò.

⁴⁷ Sâ kwaá-taâb bò Rôm bò déi lé naâ doó. À yeé ṅene aá ménâ, à seèn Càṅ, ye: «Mé gècèn mene, nùà hèn kuú né mé sòn fuú.»

⁴⁸ Bòó mé lé kem ndeè naâ bò njií hèn ke weh doóṅ lé naá giì ṅené. Yeé gi aá, bó jomo vuaga cu cu mé kú.

⁴⁹ Bò mbeí Yeésò né dé boòn ké bèh ndòṅ-ndòṅ njobá ke den. Bò véh mé lé yuoó naâ Galilê, bó né jomo Yeésò bele doó, bó bó lé naâ kóó.

Bèh Yeésò furú

(*Matió 27:57-61; Mârk 15:42-47; Jâṅ 19:38-42*)

⁵⁰ Nuaré déi lé naâ teèn, yilí seèn né Josèf, né nùà Arimatê, loó déi lè tàbè bò *Jùf mân. Nùà sâ né yeé nùà gècèn, nùà húóm-temê ndò. Né nùà koó déi te *mbàgà juù.

⁵¹ Njií mé bò déi lé taáṅ naâ felè Yeésò doóṅ, à lé be teèn yí ná ṅgwèh. À dé seèn njolo ke lom né mé *Lò Càṅ.

⁵² Yeé baá ménâ, à nde ké yoòr *Pilátò komó Yeésò dua. Pilátò yeé gwaán aá,

⁵³ à nde mvualé weh, à vuob nyegé mé cògò nyógòr.

Sâ sà déi feésé mân lé naâ doó, bó kwe né lè gbàṅ kweêh mân, bó lé née nuaré déi teèn fùrù ṅgwéeh ye. Bó nde teèn jɔgɔ yíi lógó baá-re Yeésò.

⁵⁴ Lé naâ loù nàṅ * cieé koô bò Jûf mân. Sâ cieé koô hèllè nde áá liyilì sâ duɔóm ndɔ.

⁵⁵ Bò véh Galilé mé lé naâ jomo Yeésò doó yeé ṅene áá méná, bó yuo bele Joséf, bó ṅene sà, bó ṅene gèh dé mé bó né komó Yeésò teèn yíi njií ndɔ.

⁵⁶ Bó cu cuù, bó ne kwaá gi bò kómó wá-yoòr mé kómó múmû, te bó nde komó Yeésò mé njéh waá. Yeé baá mé cieé koô sâ, bó jolo soó mé cieé koô faá *sóú tueé nê nɔ.

24

Lè cio komo yuoó

(*Matíò 28:1-10; Mârk 16:1-8; Jân 20:1-10*)

¹ Yeé baá loù sóndè toò cieé, bò véh doó komo nde ké te sàa, mé bò kómó múmû doó beé.

² Bó wa ké teèn, taá baá ké jomo komo den, sà baá lɔṅ.

³ Bó yila nde gè dòu, bó komó Fehtoò beèh Yeésò teèn kwà cú.

⁴ Bó yeé baá-re munó den mân, bó ke, bò nuaré déi fà kar yuo kelà baá yí toò bòn mé cògò wuwulé mân yoòr.

⁵ Veéh bóó bó njèh, bó sulí njií njolo doó. Bò nùà fà doó ye bó a: «Bí nùà làn ká

lètenè bò komô fɔón né dé kei wa?

⁶ À doó hèn sam cuú; à baá cu mé njolo. Bí múnò kò cú dé mé à lé tueé naâ bí ké Galilé doó;

⁷ à lé ye: ko bó *Huaán Nùar go haá njií mé bò vevenê bò, te bó faga wula bú. Mɔ baá cieé tagár, à komo yuo cu lè cio.»

⁸ Bó munó ko cu baá-re dé mé Yeésò lé naâ bó tueé sâ.

⁹ Bó fɔón gò, bó nde bò mbònṅ dé yulà cùòb cèn mé bò nuaré déi méná tueé bele ndɔ.

¹⁰ Lé naâ Marî Magdalá, mé Jâne, bò Marî mèi Jâk mé bò véh déi.

¹¹ Bó yeé baá bò mbònṅ tebé méná tueé, bò mbònṅ doó ke njií faá né ṅòr kùlù nɔ, bó temé teèn kwá njií ṅgwéh.

¹² Pièr komo wuo dé seèn ter, à dula nde ké te sàa; à wa, à gimé ke njií gè dòu, à ṅene le mé bò cògò mé lé naâ yoòr komô doó. À cu cu ké lɔ; bò njií sâ doónṅ geí lɔ lom bú mbaá.

Lè ceér Emayûs

(*Mârk 16:12-13*)

¹³ Ka loù cèn sâ, bò mbònṅ fà déi baá lè lóó déi ndeé; yilí lóó sâ né Emayûs, à né kwarè Jerusalem, njèh kílòmétà yulà cùòb cèn mân.

¹⁴ Bó né felè bò njií mé lé naâ kelà doónṅ tueé den.

¹⁵ Bó né ka tueé ndeé, bó né teèn saán yíi ndɔ. Wa beré déi, Yeésò yila kwa bó, bó bó né bècènè go ndeé.

* **23:54 23:54** Né cieé mé kwéh né cieé koô. **23:56 23:56** Ex. 20:10; Deut. 5:14 **24:6 24:6-7** Mat. 16:21; 17:22-23; 20:18-19; Mk. 8:31; 9:31; 10:33-34; Lùk 9:22; 18:31-33

16 Njèh cén, bó bú ñéné kó cú, njeré déi lé naâ bó yíin.

17 Yeésò bie njií bó ndo, ye bó a: «Bí ceceér saán go né kei wa?» Bó njobá ke mierré njií gi bú fà doónj.

18 Yilí déi lé naâ Kelopâs, à tueé njií mé Yeésò, ye bú a: «Wò né gèh nùà Jerusalem dé heè, mé à dé seèn kèkèné njií mé lé kelà naâ cieé fà hên kó ñgwéh wa?»

19 Ye bó a: «Lé naâ caâ gèh dé heè wa?»

Bó ye bú a: «Béh jue né bò njií mé lé kwaá naâ Yeésò nùà Najarèt doô. À lé naâ *sòn-Càñ; à lé naâ mé terreb te seê teèn, te ñgòr-e ménâ ndo. À lé naâ nùà tarê beè Càñ, mé beè bò nuâr mene.

20 Bò *ñgàñ sèmè dé kokoô mé bò kokoô bò beèh lé naâ boó te bó tena ju felè seèn, bó faga njií bú ter te toú, à kuú.

21 Sâ béh lé baá giì ndèm kwaá, ye à bò huaán *Iserála yili som nde aá koó. Sâ kè cú-re, bò njèh sâ doónj boó baá lan baá cieé tagár.

22 Mé njéh mene, né béh mbaá hiim yogó: bò véh déi lètenè beèh naâ lan komo yuo, bó nde ké te sàa,

23 bó wa, bó komó seèn ké teèn kwà cú. Bó cu cuù, bó ye béh a: bò cìlì Càñ déi naâ toò bòn ñéné yuo kelá, ye bó a: à baá cu làn ma.

24 Bò mbei beèh déi nde cu ké te sàa ménâ ndo, bó wa, doónj né gi ka faá bò véh doô la naâ béh tueé no, bó bú dé seèn kwà cú.»

25 Te Yeésò deèn baá-re ndo, ye bó a: «Bí mé feh felè sam. Bò njií mé bò sòn-Càñ bò lé tueé belé naâ doónj, bí ñgweé fan njií den né lòu,

26 wanooñ lé túé ná ñgwèh ye ko *Nùà Còñ ñene gèr mân, te jomo sâ à lie ye wa?»

27 À yeé tueé gi aá ménâ, à se nyegé gi bó bò njií mé bó lé naâ felè seèn nyagá kwaá doónj. À duóm weèh ké jomo lè mvù Músi, à nde yuo kela mé njéh lè mvù bò sòn-Càñ bò doónj.

28 Bó yeé nde aá lo waá, Yeésò boó faá à nde né dé seèn kelá sa no.

29 Bó sie lo bú mé sòn ye bú a: «Lou yila baá, cibí nde aá yilí; kwá béh bí cer le.» Bó bó yila nde gwò ndo.

30 Bó yeé kan aá yáb, à weh breéd, à vra Càñ teèn, à kolé haá njií bó.

31 Njolo ñagá bó, bó ñene ko cu bú. À nyue leér yuo toò bòn doó sâ ndo.

32 Déi ye mbei a: «Jògò mé à la naâ ké ceér dueé tueé, à né béh ñgòr Càñ se komo, ñgweéh la naâ béh te temé njerré yilá wa?»

33 Bó cu ka ter komo wuoò, bó cu cu ké Jerusalem, bó wa, sâ bò mbòñ yulà cùòb cén doó bó bò mbei déi né koó.

34 Bó né sònò tueé den ye: «Fehtoò beèh komo yuo aá bòn. Simòñ naâ bú ñéné.»

35 Bò fà bò doó tueé yii cu bó teèn ndo, bó tueé bó gèh dé mé la naâ ké ceér dueé kelá; bó tueé cu bó gèh dé

mé à la naâ breêd kólé, mé bó ñene kò bú mé ñjéh ndò.

Toò bò mbòñ ñené yuo kelâ

(*Matíò 28:16-20; Mârk 16:14-18; Jâñ 20:19-23; Seé b. 1:6-8*)

³⁶ Bó nées sònò mân tueé den, sâ Yeésò mé feh seèn baá cu lètenè bòn ndò, à bie ñjii bó, ye bó a: «Dólê a, dèn mé bí.»

³⁷ Veéh sie bó, hèhèm sie bó ndò. Bó ye merré deì né càñ tándulu.

³⁸ Yeésò ye bó a: «Feh ñellé né bí ter mé ñgei wa? Bí lè biì saán den né kei ndò wa?»

³⁹ Bí jògò kè ñjii ke bò be mé gule mò kán ye, né ka mè! Bí jògò kema ke ke ye; tándulu né yeé mé kuú bò ñjeba yoòr faá ká yoòr mò hèn wa?»

⁴⁰ À né sònò ménâ tueé, à né bó be mé gule feh keéh bele ndò.

⁴¹ Bó yeé ñene aá ménâ, vógó-temé hiím yógó bó dé tueé, hiím yógó bó dé temé teèn kwaá ñjii ndò. À deèn baá-re ye bó a: «Bí né mé ñjèh yâb teèn wa?»

⁴² Bó weh haá bú ten ñgò keê.

⁴³ À yieé njolò bòn ndò.

⁴⁴ Jomo sâ, ye bó a: «Hèn baá ñjii mé mè lé naâ bí tueé sâ, lé naâ sâ béh bí nées kóó ye. Mè lé ye bí a: bò ñjii mé bó lé naá giì felè mò nyagá kwaá dón ñde gi né ménâ bóó ma. Né mene lè *sóú

Músi, né mene lè mvù bò sòn-Càñ bò, né mene lè mvù benê *Davíd dón, mè lé ye bí a, kò bóó gi ménâ. Hèn baá cí.»

⁴⁵ À ndoon* cu bó feh ndò, te bó nde ye bò ñjii mé bó nyagá né sâ ñgweé komo,

⁴⁶ ye bó a: «Hèn baá dé mé bó lé naâ nyagá kwaá, ye: *Nùà Còñ nde né gèr ñené; wa lè cieé tagâr, à nde cu né lè cio komo yuo.

⁴⁷ Wa nùàr nde né mé yili seèn lò nùàr dón se ndeé, ye bò nùàr a: Bí kwéh sér temé biì, te Càñ kulu sòm bí veèn yoòr. Wa jògò duóm nde nées ká Jerusalem ye ma.

⁴⁸ Sòn mò ké teèn né bí.

⁴⁹ Terreb mé Tele mò lé naâ tueé kwaá sâ, mè ndeé né bí temá ñjii. Bí jògò bílí dèn ká lo ye, kò bí ndeé kwa baá terreb mé suagaà nde né ké te vulúu sâ, sâ ye.»

Ké te vulúu ñaá ndeé

(*Mârk 16:19-20; Seé b. 1:9-11*)

⁵⁰ Jomo sâ, Yeésò weh nde mé bó ké jomo lóó, lé naâ kèb Betaní. Wa ké teèn, à sòm ñjii be ter, à kulu bó.

⁵¹ À né bó kulú, à né ké te vulúu nyueé ñaá ndeé.

⁵² Sâ bó né doó cemmé den, bó né bú keí. Jomo sâ bó cu cu ké Jerusalem mé vógó-temé mene.

⁵³ Cu dón bó né ké *gwà Càñ koò bílí ndeé, bó né Càñ teèn seèn den.

* 24:45 24:45 À komo logó bó feh.

24:49 24:49 Seé b. 1:4

24:50 24:50-51

Seé b. 1:9-11

Njàgà Bagaà Jâṅ

*Ngòr ṅa Nùàr, ṅagá yuo
kelà bèsonè*

¹ Càn lo ndeè wón si, sâ Ngòr baá gi teèn; Ngòr bô Càn lo naâ kóó, Ngòr lo naâ Càn nùà njèh.

² Sâ tueé né ye Càn bô Ngòr lo naâ ké bèh duóm kóó.

³ Càn lo njèh dón si gi naâ mé Ngòr; njií mé lo dieé naâ mbaá, mé Ngòr kóó si ṅgwéh, lo teèn ná ṅgwéh.

⁴ Te njolo Ngòr lo naâ yòn. ṅagá lètenè bô nùàr lo naâ yòn sâ.

⁵ ṅagá doô né te cibi baá den, mé njéh mene cibi bú nyímé kòmò ṅgwéh.

⁶ Yeé baá ménâ, Càn tema njii sòn seèn déi ká teèn, yilí seèn lé naâ Jâṅ,

⁷ te à ndeè bô nùàr ṅagá sâ se, bó kwaá njií ye temé teèn.

⁸ À lé ṅagá sâ kóó ná ṅgwéh, à lé tueé ṅagá loóm naâ felè seèn lòu.

⁹ Ngòr sâ lo naâ jéjég ṅagá kóó, à lé ká te wón ndeè naâ felè bô nùàr dón baá ṅagá.

¹⁰ À lé naâ ká lè wón; Càn lo wón dón si gi naâ mé bú. Mé njéh mene wón bú ṅéné kó ṅgwéh.

¹¹ À waà mene ká te tàbè seèn yoòr bô dé seèn, mé

njéh mene bô dé seèn hèllè berón seér cu bú lòu.

¹² Bô cécéné bô lé bú gwaán cegé naâ kóó, bó kwaá njií temé yoòr seèn. À lé naâ bô sâ bô terrebaa, te bó ṅa dé bòn bô ṅunà Càn.

¹³ Bó bô ṅunà Càn faá huaán mé bô nùàr ṅaár yeé lòu sam. Dé bòn, Càn nùà njèh haá né bó yòn kóó, dèn ṅgwéh bô nùàr.

¹⁴ Ngòr doô lé naâ nùàr ṅaá, à den ká lètenè beèh lélán húóm-temé mé lélán gècèn ndò. Béh lé naá gi *sùsùm seèn ṅené; né sùsùm mé gòndon ṅunà Càn lé kwaá naâ beè Tele seèn.

¹⁵ Jâṅ yeé ṅene aá bú ménâ, à tueé njií bèsonè, ye bô nùàr a: «Hèn baá nuaá mé mè lé naâ bí tueé sâ! Mè lé ye bí a: nuaré déi baá jomo mò ndeè, kela né bú mé mè, toò jògò lo naâ bú mé mè ndò.»

¹⁶ Béh né gi mé gà te ṅulú seène, à béh kulu njií den né te mbeí mbaá.

¹⁷ Dé *sòu, Càn lé béh sóu taga keéh naâ sònò Mùsì. Yeèsò *Kristò yeé waà baá, béh nde ye mé fùgò beè seèn kuú, béh ṅweé ye gècèn sònò seèn ndò;

¹⁸ wancón nuaá mé lé naâ Càn njolò ṅené sam, gi cegé né gòndon ṅuna seèn. À kèkènè Càn ṅené som keéh né kóó. Càn né bú; ké kwarè Teleè den yeé bú.

*Ngòr sònò Jâṅ Bàptís
(Matíó 3:1-12; Mârk 1:1-8;*

Lûk 3:1-18)

19 Hên né njií mé Jâŋ lé tueé naâ toò bò kokoò bò. Cieé déi bò *Jûf dé ké Jerusalem tema njií bò *ŋgàŋ sèmè mé bò *Leví bò ké yoòr seèn, te bó nde bie ke ye bú a: «Né wò nèi wa?»

20 Jâŋ cà m ŋgwéh ndo, à tueé njií bó bèsonè ye bó a: «Mè *Nùà Còŋ sam.»

21 Bó ye bú a: «Á sâ, wò né nèi wa? Wò né *Elí wa?» Jâŋ ye bó a: «Mè bú sam ndo.» Bó ye bú a: «Wò né *sòn-Càŋ mé béh né kela den doò wa?» Jâŋ ye bó a: «Sam.»

22 «Á sâ, wò né nèi, te béh nde bòó mé temà naâ béh tueé, wanóŋ wò ye naàn?»

23 Jâŋ ye bó a: «Mè né hueh nuaá mé né ké ya dueè ŋgulí den, ye: Bí tó dili nyégé ceér Nùà Dueè toò, bí tó dili nyégé bagasé! Esáyà sòn-Càŋ lé naâ mân tueé ndo.»

24 Sâ lètenè bòó mé lé ndeè naâ ké yoòr Jâŋ doò bò *Farisièn lé naâ teèn ndo,

25 bó ye Jâŋ a: «Á, mo wò Nùà Còŋ sam, wò Elí sam, wò sòn-Càŋ sam ndo, sâ wò bò nùàr nòmò Càŋ kou né dé kei wa?»

26 Jâŋ ye bó a: «Mè bó dé mò kou lom né léláŋ nòmò. Nuaré déi né lètenè bìi teèn, bí bú kó ŋgwéh,

27 à baá jomo mò ndeê. Mè tueé bí, né mene yuií débágâ seèn, mè wúlú ŋgwéh nuaá mé nde né yuií débágâ seèn se.»

28 Bò njií hên doóŋ lé boó deén naâ ké Betanî, sòn nòmò Jurdên kèb yágà, bèh mé Jâŋ lé kou deén naâ bò nùàr teèn doò.

*Yeésò *Mbieè Sèmè mé yuoó naâ beè Càŋ*

29 Cieé ŋaga Jâŋ yeé ke, Yeésò baá ká yoòr seèn ndeê, à deén ndo ye: «Kè Mbieè Sèmè mé yuoó naâ beè Càŋ hên no, à ndeè veèn bò nùàr ká lè *wóŋe ŋaá weh.

30 Hên baá nuaá mé mè lé naâ bí tueé sâ, mè lé ye bí a: nuaré déi baá jomo mò ndeê, kela né bú mé mè, toò jògò lo naâ bú mé mè ndo.

31 Mè lé kèkènè nùà sâ kó ná ŋgwêh; mé njéh mene mè jéjég ndeè naâ bú mé dà m bò *Iserálà bò feh keéh; mè bò nùàr nòmò hên kou den né dé cí.»

32-33 Jâŋ den cuù ye bó a: «Mè lé kaà nùà sâ ŋéné kó ná ŋgwêh. Càŋ nuaá mé lé ye mè a: ndé bò nùàr nòmò kou, lé tueé naâ mè kóó, ye mè a: Wò nde né Cúcuí Ŋagá ŋéné, à suaga ndeè né ter, à njobá den felè nuaré déi; sâ né nuaá mé nde né bò nùàr mé Cúcuí Ŋagá kou sâ. Jomo sâ mè ŋene Cúcuí Càŋ sâ ndo, à né ké ter faá vògòb no suagá, né felè seèn njobá den.

34 Mè yeé ŋene aá bú ménâ, mè tueé njií bèsonè, ye bò nùàr a: hên né Ŋunà Càŋ.»

Bò mbòŋ Yeésò dé toò jògò

35 Cieé ñaga cu, Jân wa cu ké teèn, à né mé bò mbòñ fà jomo ñjebá den.

36 À yeé ke, Yeésò baá kelá sa, ye: «Kè *Mbieè Sèmè mé yuoó naâ beè Càn sâ nò!»

37 Bò mbòñ mé lé naâ jomo seèn doô yeé ñgweé aá môn, bó yuo bele gi Yeésò fà doón.

38 Yeésò bele seér ndo, à ñene njií bó jomo seèn, ye bó a: «Bí foon yeé kei wa?» Bó ye bú a: «Wò den yeé he wa, Rábì?» (Rábì tueé né ye: Njí fèh-ñjèh.)

39 Ye bó a: «Bí ndê, bí nde né ñené.» Bó foon gò ndo, sâ baá ñjèh lou lòn nèa liyili mân, bó wa, bó ñene bèh sâ, bó bó soó weéh baá-re ké doó sâ.

40 Bò fà bò mé lé ñgweé naâ ñgòr sònò Jân, mé bó yuo bele Yeésò doô, cén déi lé naâ André dim Simôn Pièr.

41 Bó yeé yuo baá ké sâ, André nde kwa logô bei seèn Simôn, ye bú a: «Béh kwa baá *Nùà Còñ.» (Sâ tueé né ye *Kristò).

42 À weh njií bú ké yoòr Yeésò. Yeésò yeé ñene aá bú, ye bú a: «Wò né Simôn, ñunà Jân; wò nde cu né yilí Séfà ñguú.» Yilí sâ tueé né ye: Taá.

Yeésò bô Filíp mé Natanaël

43 Cieé yeé ñaga cu aá, Yeésò kaga gò te tàbè Galilé. Bô Filíp kwaré. Yeésò ye bú a: «Bèlè mè.»

44 Filíp lé naâ nùà Becaida, bó bò André mé Pièr né mé loó cên.

45 Jomo sâ Filíp bô Natanaël nde kwaré ndo, Filíp ye bú a: «Nuaá mé Músi bó bò *sòn-Càn bò lé naâ felè seèn te mvù Càn nyagá kwaá doô, béh ñene aá bú. Né Yeésò ñunà Joséf, nùà Najarêt.»

46 Natanaël deèn ndo, ye bú a: «Wò ye ñjèh bagaa déi ndeè né ké Najarêt yuoó wa?» Filíp ye bú a: «Ndê, kè kú yeé!»

47 Yeésò yeé ke, Natanaël baá ká yoòr seèn ndeê, à tueé weh ñjeré déi felè seèn teèn ye: «Hên baá ye nùà *Iserála dé gècên sâ, à dé seèn mé nyeèn yoòr sam.»

48 Natanaël ye bú a: «Wò mè ñene koò naâ mé ñgei wa?» Yeésò ye bú a: «Mè la naâ wò ké ka tou* ñené njií, te Filíp nde ye wò yilá.»

49 Yeé baá ménâ, Natanaël ye bú a: «Njí fèh-ñjèh, wò né Nùnà Càn, Nùà Dueè bò Iserála bò né wò!»

50 Yeésò ye bú a: «Mè yeé baá wò tueé ye wò a: mè naâ wò ké ka tou ñené njií, wò gwaán né dé cí wa? Wò nde cu né bò ñjèh dé bebagaà mân ñené yogó keéh.»

51 À den cuù ye: «Mè né tueé ye bí a, vulú nde né gulu logó, bí ñene bò cili Càn, bó né ké ter ñaá, bó né ká doó felè *Huaán Nùàr suagá.»

* 1:48 1:48 Bó tou sâ yilá né "figuier".

2

Kürmò fù ké Kánà

¹ Jomo sâ kela cieé fà mé tagár, kürmò fù fei ké Galilê te lóó Kánà. Meì Yeésò lé naá teèn ndeé,

² bó lé naá Yeésò bó bò mbòñ seèn ké teèn yilá njií ndo.

³ Nde nde mbè gi. Mbè yeé gi aá, meì Yeésò ye Yeésò a: «Bó mé mbè teèn sam cuú.»

⁴ Yeésò den seér cuú, ye bú a: «Ma, wò mè tueé nde aá kóó te mè bóó ye wa? Cu mò née wá ngwéeh ye.»

⁵ Yeé baá ménâ, meì ye bò seé bò a: «Bí bó gí faá à tueé nde né bí no.»

⁶ Sâ bò nguú déi lé naá doó sâ ténjén, né nguú mé bó kwe né taá, bò *Júf toó Càn vua tena yeé teèn. Bò nguú sâ né yilá: bò déi né bogo nèà, bò déi bogo tín mé ténjén.

⁷ Yeésò tueé njií mé bò seé bò, ye bó a: «Bí túé kwá bèlè nòmò lè bò nguú hèn dedeí.» Bó yeé tue yuú gi aá,

⁸ à deèn baá-re ye bó a: «Kèné bí síó wèh nòmò sâ kèb déi, bí haá njií mé nùà koó.» Bó sio haá njií bú ndo.

⁹ Nùà koó doó yeé naga ke, à ngweé nòmò doó baá seér mbè, à bèh mé yuoó naá teèn kó sòm ngwéh; sâ bò seé bò mé la tueé naá nòmò sâ né gi dé bòn kóó. Nùà koó doó yilá njií siì fù ndo,

¹⁰ à ye bú a: «Bó mbè sòm logó yeé dé njêñ; mɔ̀ bò nùàr fulu gi aá, bó sòm ye

mbièrrè. Wò nde leér seér dé yeé dé njêñ, te wò sòm ye kènè mà!»

¹¹ Hèn né fém Yeésò dé toó jògò, à lé bóó logó naá ké Galilê te lóó Kánà, te terreb seèn ñené yuo kelà teèn; bò mbòñ lé naá gi temé yoòr seèn kwaá njií ndo.

¹² Jomo sâ à yuo doó sâ, à nde Kapernahúm bô meì mé bò dim mé bò mbòñ mene. Wa ké teèn, bó kókoó cèr màgà ngwéh ndo.

*Yeésò ké *gwà Càn koó*

(*Matiô 21:12-13; Mârk 11:15-17; Lûk 19:45-46*)

¹³ Sâ cieé koó bò *Júf mé bó yilá né *Páskà baá dìdì. Yeé nde aá feí, Yeésò nde ké Jerusalem ndo.

¹⁴ À wa ké gwà Càn koó, sâ bò toón bò né bò nàgà bó bò sòrngañ mé vɔgɔb go den. Bò kwéh-kàgàlòn bò né ké te gbàgà kàgàlòn kweéh den ndo.

¹⁵ Yeésò yeé ñene aá ménâ, à weh yuií, à far bilí ngágá, à lurú sòm keéh gi bó cie mé njéh; à né bò nàgà mé bò mbieé cie lurú sòm keéh; à né bò kàgàlòn mé gbàgà mene doó velá su njií,

¹⁶ ye bò gò-vɔgɔb bò a: «Bí yuò mé njéh doó sâ nɔón, bí té gwà Tele mò faá gwà toón biì nɔ kwá sér!»

¹⁷ Bò mbòñ seèn yeé ñene aá ménâ, bó munó ko cu ye baá-re dé mé né te mvù Càn nyagá den, ye: «Càn mò, temé mò né lom ké gwò yeé; mɔ̀ mè munó njií gwà

yeé mân, temé boḡó gi mè lè.»

¹⁸ À yeé kwogó som aá b́o cie ménâ, b̀ò J́uf bie bú ndo, b́o ye bú a: «Wò boḡó feh nde né béh gèh fém dé heè, mé béh nde né teèn ñené kóó ye wò sé la naâ ménâ boḡó wa?»

¹⁹ Yeésò deèn ndo, ye bú a: «Bí túlú sù njí gwà Càṅ koô hên doó, mè bú ter komo som cu nde né te cieé tagáre.»

²⁰ B̀ò J́uf den cuù, ye bú a: «Gwà mé b́o lé temà naâ seé teèn nyemà yulà nèà cùòb ténjén hên, wò ye nyí nde né bú ter lè cieé tagáre komo som cuú sé wa?»

²¹ Kàmbér gwà Càṅ koô mé Yeésò né b́o tueé doô, à jue né gùm seèn nùà ñjèh.

²² Nde nde, à yeé komo yuo aá lè cio, b̀ò mb̀on seèn nde ye mân ñgweé komo, ye à lé naá giì mân tueé. B́o kwaá njí ye baá-re temé te mvù Càṅe, b́o né te ñgòr seèn kwaá njí ndo.

Temé nùàr né gi njolò Yeésò

²³ Cu mé Yeésò lé naâ ké Jerusalem te cu Páskà sâ, b̀ò nùàr kókoó mbaá lé naâ fém seèn ñené, b́o kwaá njí lom temé yoòr seèn ñgún mbaá ndo.

²⁴ Mé ñjèh mene, Yeésò njolo teèn kè njí ñgwèh; lòù sam, à lé naá giì b́o ñené kóó nyegé,

²⁵ à lé túé ná ñgwèh ye nuaré déi a, túé só nyí njeré déi felè nuaré déi lòù; à lé

naá giì temé nùà kàn ñené kóó.

3

Yeésò b̀ò Níkòdèm

¹ Nùà *Farisièn déi lé naâ teèn, yilí seèn né Níkòdèm, à né nùà koô lètenè b̀ò *J́uf.

² Cieé déi, yeé baá cibítenè mân, à nde ké yoòr Yeésò, ye bú a: «Njí fèh-ñjèh, béh ko baá ye Càṅ tema njí naâ wò ká yoòr beèh kóó, te wò feh nyegé béh, wanóṅ nuaré déi mé gèh terre b́o fém mé wò né boḡó hên sam, mo Càṅ mé bú sam ndo.»

³ Yeésò deèn ye bú a: «Mè né tueé ye wò a, mo b́o nùàr dé feè ñar sér ñgwèh, à *Lò Càṅ mé njolo ñené ndé ñgwèh.»

⁴ Níkòdèm deèn ndo, ye bú a: «Nuaá mé baá gi nùà koô, b́o bú dé feè ñar seér cu nde né naàn wa? À nde cu né lè meí yilá komo, te b́o ñar ferré cu bú ndo wa?»

⁵ Yeésò ye bú a: «Mè né tueé ye wò a, mo b́o nùàr dé feè, te nòmò mé Cúcuí ñar sér ñgwèh, à te Lò Càṅe yilá ndé ñgwèh.

⁶ Njí mé ñar né mé húóm, né ñjèh húóm; dé mé Cúcuí Ñagá ñar né kóó né mé Cúcuí Càṅ ndo.

⁷ B́u a, té wò mbaá ndègè kú, ye mè la ye nyí a: ko b́o nùàr ñar sér cú dé feè.

⁸ Fu né mé feh seèn kobó, wò né gi bèmè ñgweé; mé ñjèh mene wò bèh yuoò mé bèh ndeè seèn kó ñgwèh.

Beè nuaá mé nde né mé Cúcuí Càn kweéh seér, né yeé môn ndo.»

⁹ Yeé baá môn, Níkòdêm ye bú a: «Dé sâ seèn ménâ bɔ́ɔ nde né naàn wa?»

¹⁰ Yeésò ye bú a: «Wò gùm Nùà fèh-njèh dé koò déi lètenè bɔ́ɔ *Iserála bɔ́ɔ dɔ́ɔ, wò bɔ́ɔ njií hèn ngwé kòmò ngwéh wa?»

¹¹ Mè né tueé ye wò a, béh tueé né felè njií mé béh né kɔ́ɔ, felè njií mé béh naâ ñené ndo; mé njéh mene bí ngòr beèh gwàn ngwéh.

¹² Mè né mene felè bɔ́ɔ njií mé né ká te tabe tueé, bí temé teèn kwá njií ngwéh, sâ mɔ́ mè tueé mene bí bɔ́ɔ dé ké te vulúu, bí nde né temé teèn kwaá njií wa?

¹³ Nuaré déi née ké te vulúu ñá ngúngwéeh ye; gi cegé né *Huaán Nùàr mé lé suagà naâ ké teèn!

¹⁴ «Ngweéh ké ya dueè Músi lé naâ lòn weh, à bɔ́ɔ sàb mé njéh, à sòm njií ter wa? Bó nde né Huaán Nùàr ter ménâ sòm njií ndo,

¹⁵ te bɔ́ɔ mé né temé yoòr seèn kwaá njií dɔ́ɔ, yili yuo gi mé yòn tètàgà.

¹⁶ Lòu sam, Càn né lom *wɔ́ɔ mé temé cén mene gwaán, à lé gɔ́ndɔ́ɔ Nuna seèn tema njií naâ dé cí, te bɔ́ɔ mé kwaá njií né temé yoòr seèn dɔ́ɔ lèr lè cú, te bó kwa seér yòn tètàgà.

¹⁷ Càn lé Nuna seèn ká te wɔ́ɔ témá njií ná ngwéh ye te à nde ju felè wɔ́ɔ tená. À

lé bú tema njií naâ, ye te à yili sòm seér bɔ́ɔ nùàr lòu.

¹⁸ «Sâ, nuaá mé né temé yoòr Nuna Càn kwaá njií, dé seèn ju diè ndé ngwéh; nuaá mé temé yoòr Nuna seèn kwá njií ngwéh, die gi aá ju kèn. Lòu sam, à temé yoòr gɔ́ndɔ́ɔ Nuna Càn kwá njií ngwéh.

¹⁹ Mbòntí mbòntí ju dieè né mân: Ñagá lé naâ ká lè wɔ́ɔ ye yuo kelâ, bɔ́ɔ nùàr kwaá lòò ñagá, bó gwaán seér bèh cibi; né felè veèn bɔ́ɔn.

²⁰ Né yeé môn, nuaá mé né veèn bɔ́ɔ dɔ́ɔ berɔ́ɔ yeé bèsonè gɔ́ɔ ménâ, à bèh ñagá gwàn bèh, ye veèn nyí nde né cie ñagá le.

²¹ Dé nùà gècèn môn sam, à dé seèn seé bɔ́ɔ den yeé bèh ñagá, te bɔ́ɔ nùàr ñene ñagá teèn, ye à bɔ́ɔ né faá Càn tueé nê ndo.»

Yeésò bó Jân

²² Jomo sâ Yeésò bó bɔ́ɔ mbòɔ seèn fɔ́ɔn gò ndo, bó nde cu te tàbè Judê, bó cer weh ké sâ teèn, à né bɔ́ɔ nùàr kou bele.

²³ Sâ Jân né bɔ́ɔ nùàr ké Ayinɔ́ɔ kwarè Salím kou den ndo; ké bèh sâ nòmò lé naâ kókoó. Bɔ́ɔ nùàr kókoó mbaá kem wa gi teèn, Jân kou gi bó.

²⁴ Sâ bó lé née Jân cu sâ gwà cibi yí ngwéh ye.

²⁵ Yeé baá môn, jógó die lètenè bɔ́ɔ mbòɔ Jân bó bɔ́ɔ nùà *Juf déi ndo, bó bó lé saán naâ felè tòu nòmò kou.

26 Bó ndeè ye Jâŋ a: «Njì fèh-njèh, nùà lòu mé wò lé tueé naâ felè seèn, mé bí bú lé naâ yí sòn nòmò Jurdèn kèb yágà doò, kè kú, à baá bò nùàr kou den; bó baá gi yoòr seèn kem ndeé.»

27 Jâŋ deèn ye bó a: «Nuaré déi njèh mbaá bó kòmò ndé ŋgwéh. Kò Càn bú terreb sâ haá naâ kóó, sâ ye.

28 Bí mé feh bìi tueé nde né sòn mò kóó, ye mè lé naá gi tueé, ye mè *Nùà Còŋ sam, mè né seér dé mò nùà tebê mé bó lé tema keéh naâ toò seèn.

29 Sii fù né nùà fù kóó, mbeí nùà fù dé seèn njebá lom né kwarè, à né hueh seèn ŋgweé, à né lom mé vógó-temé felè seèn. Mè né ménâ, kènê temé mò né lè gùm doóŋ sagár.

30 Mè tueé bí, kò à ter ŋaá seér kóó, mè dé mò njoró seér lòu.»

Nuaá mé suagà né ké te vulúu

31 Nuaá mé lé suagà naâ ké te vulúu né dé seèn mé terreb felè njèh doóŋ. Bóó mé yuo né ká doó, dé bòn né bò ká doó bò, bó tueé lom né bò njèh dé ká doò ndo. Nuaá mé yuoó naâ ké te vulúu, felè bò njèh doóŋ né bú;

32 à dé seèn tueé né felè bò njí mé à naâ ŋené, mé à naâ ŋgweé ndo. Mé njéh mene, nuaá mé gwaán som ŋgòr seèn teèn sam ŋgwéh.

33 Nuaá mé né ŋgòr seèn gwaán, né dé seèn ŋené kóó ye Càn tueé né gècên.

34 Nuaá mé Càn tema njí naâ kóó, tueé né sòn Càn; Càn bú Cúcuí seèn haá né faá cí no.

35 Tele né bú, à né Nuna seèn gwaán, à terreb doóŋ haá kwaá gi aá beè Nuna.

36 Nuaá mé né temé yoòr Nuna kwaá njí doóŋ baá mé yòŋ tètàgà; nuaá mé né dé seèn sòn Nuna lòu ŋgeén, mé yòŋ sam; Càn né seér njèh mé bú kwaá.

4

*Yeésò bô ma *Samarî déi*

1 Bó ye bò *Farisiên a: Yeésò baá mbòŋ ŋgún si, à né bó nòmò kou, wa bò mbòŋ seèn baá bò dé Jâŋ maga yógó.

2 Á sâ, Yeésò bó mé be seèn kòu ŋgwéh ndo, né bò mbòŋ seèn kou den né bó kóó.

3 Yeésò yeé ŋgweé aá môn, à yuo te tàbè Judê sâ, à cu cu Galilé.

4 À yeé baá mé gò, ye kò nyí kela seér nde né te tàbè Samarî. À yeé baá kelá

5 à wa kwarè loó déi te tàbè Samarî sâ, kèbè ŋueèh mé Jakôb lo haá naâ mé ŋuna seèn Josêf. Yilí loó sâ né Sikâr.

6 Lùgò nòmò mé bó yilá yeé nòmò Jakôb doò né ké bèh sâ ndo. Wa ké teèn, sâ lou dilí baá, Yeésò homo baá mé gò. Yeé baá ménâ,

à den du nde kwarè lùgò nòmò hèllè.

⁷ À yeé ke, ma Samarî déi waà baá, à ndeè bèh nòmò tueê. Yeésò ye bú a: «Há mè nòmò ñueê teèn.»

⁸ Sâ bò mbòṅ seèn ñellé nde gi aá ké lètenè loô yáb ṅge fòón.

⁹ Yeésò yeé tueé aá bú ménâ, ye Yeésò a: «ገgweéh wò né nùà Jûf mà! Wò mè ma Samarî nòmò dua seér nde né naàn wa?» Sâ bò Jûf bó bò Samarî bò nyuùn kwàrè bèh.

¹⁰ Mé ñjéh mene, Yeésò ye bú a: «Njii mé Càṅ né haá, mo wò sé la né ñené kóó, wò ñene ko nuaá mé né wò nòmò dua hên ndo, wò sé la boṅ seér naâ bú kóó, te à wò nòmò haá seér dé yòṅ.»

¹¹ Ma doô ye bú a: «Dé koô, hên wò yeè mé ñjéh nòmò tueê beè sam, lùgò nòmò né yilá ndo; wò nòmò dé yòṅ sâ weh ndeè né he wa?»

¹² Jakôb, tele beèh dé koô lo kwaá loô naâ béh lùgò nòmò hên kóó, à lo tue ñueé beéh teèn. Bò ṅuna mé bò nyam seèn doón ñueé gi teèn ndo. Wò ye nyí né Jakôb yogó wa?»

¹³ Yeésò ye bú a: «Bòó mé né nòmò dé sâ ñueé doón, nyúá nde cu né bó sie.

¹⁴ Nuaá mé dé seèn ñueé né nòmò mé yuo ndeè né beè mò, dé seèn nyúá ṅwé ndé cú. Nòmò dé sâ nde né nduùn lè seèn si, haá bú yòṅ tètàgà.»

¹⁵ Ma doô den cuù, ye bú a: «Á sâ dé koô, há mè nòmò sâ teèn, te nyúá mè siè ṅwé cú, te mè ká dùà bèh nòmò tueê ndé dèn cù.»

¹⁶ Yeésò ye bú a: «Ndé yilá ndé mé si yeè.»

¹⁷ Ye Yeésò a: «Mè mé siib sam.» Yeésò den cuù ndo, ye bú a: «Wò tueé yií né teèn, mé wò ye nyí mé siib sam.

¹⁸ Wò jogó baá siib tín; nùà dé jomo hên, si yeè sam, wò tueé né gècèn.»

¹⁹ Yeé baá mân, ma doô ye bú a: «Wò né *sòn-Càṅ déi, mè ñene né môn dé koô!

²⁰ Bò tele beèh léi jògò lo Càṅ dua beéh te tòr hên; bí bò Jûf, bí den seér cuù, ye bèh Càṅ duaà ko né ké Jerusalem doô no!»

²¹ Yeésò ye bú a: «ገgwé yeè dé mò hên, dé vèh, kwá ñjí temé teèn: Cu déi ndeè né waâ, né mene ká te tòr hên, né mene ké Jerusalem, bí Càṅ Tele biì teèn dùà lòm ndé cú.

²² Bí bò Samarî bò, bí nuaá mé bí né dua sâ kó ṅwéh. Béh bò Jûf, dé beèh nuaá mé béh dua né doô béh né bú kóó: nuaá mé nde né *wón yili som yuo né lètenè bò Jûf.

²³ Mé ñjéh mene, cu baá ndeê, hên baá cí, bò jéjég dùà-Càṅ bò nde né Tele boòn teèn mé cúcuí mene, mé gècèn mene dua. Lòu sam, Tele boòn gwaán né bòó mé né gèh dé sâ dua kóó.

²⁴ Càṅ né Cúcuí; ko bòó mé né bú dua, dua lom bú mé

cúcuí mene, mé gècên mene, sâ ye.»

25 À yeé tueé gi aá mân, ma doô ye bú a: «Mè né kóó ye loró déi *Nùà Còŋ ndeè né waâ; sâ jue né *Kristò. Mò à ndeè waà baá, à nde né béh njèh doóŋ se ŋagá.»

26 Yeésò deên baá-re ndo, ye bú a: «Né mè sâ, mè hèn tueé den né wò kóó.»

27 Sâ bò mbòŋ seèn baá cuù cuù ndo, bó waà; hiim yógó bó mé à né mé ma vèh déi tueé njií den. Mé njéh mene, bó bú njeré déi bíé ŋgwéh ye bú a: bí bú la naâ naàn wa? Wò bú sònò tueé den né kei ndo wa? Bó ménâ bíé ŋgwéh.

28 Yeé baá môn, ma doô kwaá njií boó nòmò doó, à cu cu ké lo, ye bò nùàr a:

29 «Bí ndê kè kú bìi nuaré déi, à tueé gi aá mè bò njií mé mè lé boó naâ doóŋ, merré déi né Nùà Còŋ.»

30 Bò nùàr yeé ŋgweé aá ménâ, bó kem yuoó ké lo, bó né ká yoòr Yeésò ndeè.

31 Sâ bò mbòŋ né bú cu sâ boŋ den, te à yieé weh yáb, bó ye bú a: «Nùà fèh-njèh, jògó yíé kwá njeré déi lè ye!»

32 À den seér cuù, ye bó a: «Mè né mé yáb dé mé bí kó ŋgwéh teèn.»

33 Bò mbòŋ duoôm baá-re lètenè boòn bieé kuú deèn, ye: «Á sâ, nuaré déi naâ bú yáb haá wa?»

34 Yeésò deên ndo, ye bó a: «Yáb dé mò né seér hiín; mè ŋgweé né dé mò sòn nuaá mé temà naâ mè, te mè boó

weéh seé seèn, sâ né yáb dé mò.»

35 Bí née dé bìi tueé den ye: le ye aá weéh nèà te yab bole ye. Mè dé mò ye bí a, bí jògó ke ke ŋueh ye: yab bole gi aá kèn, baá gi dé kwaâ.

36 Nuaá mé né yab sâ kwaá, baá gi mé sàgà seèn teèn, à né tàb bilí, te yab sâ den dé ndeèr ndo. Mò baá môn, te nùà doboò bò nùà kwaá sagár gi fà doóŋ.

37 Sâ ŋgòr hèn tueé né gècên, ye: déi nde né nùà doboò, déi nùà kwaâ.

38 Mè hèn tema njií né bí te ŋueh mé bí lé kóó kíé ná ŋgwèh; bò déi lé kieè naâ kóó, bí te njua seè boòn yila nde né lòu.»

39 Lo sâ bò Samarî bò kókoó mbaá kwaá njií gi temé yoòr Yeésò. Bó temé sâ kwaá njií né felè ŋgòr mé ma doô naâ bó tueé ye bó a: njií mé nyí lé naá gi boó doóŋ à la naâ nyí tueé ma.

40 Bó yeé waà baá, bó boŋ bú ndo, te bó bó den le. Yeésò cer ké sâ cieé fà.

41 Bò déi ŋgweé cu bò ŋgòr mé yuoó naâ sònò seèn nùà njèh, nùàr ŋgún kwaá njií gi temé yoòr seèn,

42 bó ye ma doô a: «Béh temé yoòr seèn mé lélan ŋgòr yeé kwá ní lòm cú; kènè béh ŋgweé baá mé tie beèh, béh kó baá ye, mé gècên mene nuaá mé ndeè né wón yili som né bú.»

Be terrèb Yeésò felè ŋunà nùà seé koò déi

43 Yeésò yeé cer aá cieé fà, à yuo doó sâ, à nde cu te tàbè Galilê,

44 wa mo *sòn-Càn né te tàbè seène, bò nùàr bú sùmù ndé ngwéh. À lé naá menè mé sòn seèn ménâ tueé,

45 mé njéh mene, à yeé baá te tàbè Galilê sâ, bò Galilê bò lé naá bú weh nyegé. Lòu sam, bó lé naá ké Jerusalem te cieé koô teèn, bó lé naá njí mé à lé boó gií naá te cieé koô sâ ñené ndo.

46 Yeé baá ménâ, à cu cu ké Kánà dé Galilê, bèh mé à lé seér naá nòmò ña mbè doô. À wa, sâ nùà koô déi te seé ngómna né doó sâ, ñuna seèn né ké Kapernahúm baán.

47 À yeé ngweé aá ye Yeésò yuoó baá ké Judê kèn, wa à baá ké Galilê ma, à nde ké kwarè seèn ndo, ye bú a: «Kúkùr yeè, huaán mò nde aá ké Kapernahúm kuú, ndé taré sòm yeè mè bú teèn.»

48 Yeésò deèn ndo, ye bú a: «Mo bí fém mé ciè ñéné ngwéh, bí temé yoòr mò kwá njí bèh.»

49 Nùà koô doô ye bú a: «Dé koô, ndé mè ké teèn ndeè, te huaán mò kú cú.»

50 Yeésò ye bú a: «Ndé cú yeè lo, ñuna yeè taré aá kèn.» Nùàrè kwaá njí temé te ngòr Yeésò ndo, à fòón cu gò lòô.

51 À yeé baá ceér dueè, bó bò seé bò seèn kwaré, bó ndeè bú tueé weh, ye bú a: «Ìjuna yeè baá cu mé yòn!»

52 Ye bó a: «À taré naá mé cu dé heè wa?» Bó ye bú a: «Dùlù lé bú yoòr keém naá léilé mé lou lòñ cén.»

53 Tele munó ko njí ye né lè cu mé Yeésò lé naá nyí teèn tueé, ye nyí a: ñuna nyí taré aá kèn doô. Nùà koô doô temé yoòr Yeésò kwaá njí cu ye baá-re mé mbàgà seèn doón.

54 Bèh mé Yeésò lé yuoó naá Judê, à ndeè Galilê doón, hèn baá ye fém seèn dé mbei fà te tàbè Galilê sâ.

5

Yeésò bò tá-galé déi

1 Jomo sâ cieé koô bò *Júf déi feí ndo, Yeésò ñaá nde ké Jerusalem.

2 Sâ nduùn déi né ké Jerusalem sâ teèn, yilí seèn mé ju *hebreèh né Betsátà, à né kwarè hin mé bò sòrñgan yila yeé ké lo teèn; bó sie kwaá né pàgà tìn teèn ndo.

3 Bò beèn bò kókoó mbaá né yeé teèn bilí cer den: bò tácugó, bò tácugó mé bò tágalé mene, [bó né nòmò yí dùà kela den, mo baá jilí, te bó yila teèn.]

4 Sâ cìli Nùà Dueè déi né yeé cu déi te nduùn sâ suagá yilá, à jilí beh nòmò. Mo nòmò baá jilí, nùà beèn mé nde né toò jògò yí dùà yilá logó, nde né taré yuo; né mene gèh beèn dé heè, nde né taré.]

5 Sâ nuaré déi lé naá ké sâ teèn, à ban aá baá nyèmà yulà tagár cùòb téndelé.

6 Yeésò wa kwa bú ké teèn ndo, à ñene ko, ye nùà hèn cer aá doó dàb baá teèn, à bie njií ye bú a: «Wò gwaán né taré yuoò wa?»

7 Nùà beên doô ye bú a: «Dé koô, mè mé nùàr sam. Mò nòmò baá jilí, nuaá mé nde né mè yí dùà jógó yí teèn sam. Mé mè sé nde yí teèn su waá, sâ nuaré déi mè toò tena baá kèn.»

8 Yeésò ye bú a: «Wùò ter, wèh kè yeè, gègòò.»

9 Nùà hèllè taré yuo beè nomo ndo, à weh kè seèn, à yila gòò. Sâ lé naà lòu sòu.

10 Bò Jûf yeé ñene aá nuaá mé Yeésò la naà taré sòm doô, bó ye bú a: «Lan né sóú, té kè jógó, né jolo.»

11 Ye bó a: «Nuaá mé la naà mè taré sòm la tueé naà mè kóó, ye mè a: Wèh kè mò, mè gègòò ma.»

12 Bó bie baá-re bú nuaá mé la ye bú a: wùò ter, wèh kè yeè, gègòò sâ ndo.

13 Nùà hèllè yilí nuaá mé taré sòm naà bú doô kó ngwéh. Sâ Yeésò la naà doó sâ yuo. Lòu sam, bò nùàr la naà doó sâ ngún.

14 Nde nde nùà doô bô Yeésò nde kwaré cu ké gwà Càn koô. Yeésò deên baá-re ndo, ye bú a: «Féla nyégé bagasé: dé tarê, wò taré baá kèn, té veên déi fògò cú; mò sam, dé jomò hèn nde né wò taré yógó.»

15 Nùà hèllè njege nde bò Jûf dé kokoò tueé, ye bó a: Yeésò taré sòm naà nyí kóó ma.

16 Bò Jûf duóóm baá-re Yeésò teèn sâ bunô ndo, ye à lé ménâ bóó naà lòu sòu fí.

17 Yeé baá ménâ, Yeésò ye bó a: «Tele mò né seé cu dóón bóó den, mè seé bóó den né cu dóón ménâ ndo.»

18 Bò Jûf yeé nde ñgweé njií mân, bó Yeésò filí ñeí cu lòu, te bó wula sòm bú wulà; wa dé sóú kwaá gí cégé cú, à la naà cuù tueé ye Càn né Tele nyí fí. À feh seèn mé Càn mân me njií né dé kei wa?

Terreb Nuna Càn

19 Yeésò deên ndo ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, Huaán ñhè mé feh seèn mbaá bó wèh bèh; à bóó yeé njií mé à né beè Tele seèn ñené. Njií mé Tele né bóó dóón, Huaán nde né ménâ bóó ndo.

20 Lòu sam, Tele né Nuna seèn gwaán, à bú feh gi né ñhè dóón. Bò seé dé kokoò, mé né bò dé hèn yógó keéh, à nde cu né bú feh kwaá, te à bóó beh. Bò sâ bò nde cu né bí kóó hiím kelá, mè tueé bí.

21 Gèh dé mé Tele mò né bò komó te cio komo sòm, à haá bó yòn doô, Huaán nde né bó yòn ménâ haá ndo. Yòn sâ, à haá né mé bòó mé à gwaán nê.

22 Tele ju kóó túé ndé ngwéh, à terreb ju tueé gùm dóón haá lo né beè Huaán,

23 te bò nùàr veéh ye Huaán faá bó veéh né Tele no. Nuaá mé Huaán vèh ngwéh, sâ à Tele mé lé temà naà bú vèh ngwéh ndo.»

24 À den cuù ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, nuaá mé né ngòr mò ngweé, mé né temé yoòr nuaá mé tema njií naâ mè kwaá njií, né dé seèn mé yòn tètàgà. À dé seèn ju diè ndé cú, à kela keéh baá cio, à baá mé yòn dé tètàgà.

25 Mè né cu tueé ye bí a, cu baá ndeê, hên baá giì cí, bò komó nde né hueh Nuna Càn ngweé; bòò mé né hueh sâ ngweé nde né yili yuo.

26 Lòu sam, nùà njèh né Tele seèn, à haá yeé yòn kóó. À Nuna haá né terreb yòn haá ndo;

27 à bú haá cu terreb ju tenâ. Lòu sam, Huaán né *Huaán Nùàr.

28 Bí té biì teèn mbaá hím dèn, cu baá ndeê, bò komó nde né hueh seèn ngweé, bó komó yuo giì dòu.

29 Bòò mé lé naâ бага боó, nde gi né komó yuo, te bó kwa yòn; bò vevenê bò komó yuo giì nde né ménâ ndo, te ju sie bó.»

Bèh terreb Yeésò nené kóó

30 «Mè njeré déi mé feh mò bó wèh bèh, mè ju tueé lom né faá Càn tueé né mè no, ju mò né teèn yilá giì ndo. Lòu sam, mè mé feh mò túé bèh, mè tueé bele né sòn nuaá mé temà naâ mè.

31 Hên mo mè sòn mò tueé cu né kóó, sâ bò njií mé mè né tueé hên, bò nùàr nde né gwaán ye né gècên wa?

32 Mè tueé bí, nuaré déi sòn mò tueé seér né kóó, mè

né kóó ye nùà sâ tueé lom né gècên ndo.

33 «Bí lé naâ bò tebé bò ké yoòr Jân temá njií, à lé naâ gècên tueé ngá ndo.

34 Dé mò, mè túé ngwéh ye nuaré déi a, jògò túé sóo sòn mò kóó, mè felè Jân tueé lom né te bí yili yuo.

35 Jân lé naâ faá lâm mé né baá ngá den no. Bí yeé gwaán aá, bí nde ké te mógó seèn cuúr cén vógó weh ndo.

36 Mé njéh mene, njií mé né sòn mò tueé ngá hên ham kela né kóó mé dé Jân. Bò seé mé mè né bóó hên, né bò seé mé Tele mò haá naâ mè kóó, bó né sòn mò kóó tueé ngá, ye Tele mò lé mè temà naâ kóó.

37 Tele mò mé lé temà naâ mè kóó, né felè mò ménâ tueé den ndo. Bí née hueh seèn mé tie biì ngúngwéeh ye lòu, ndóg bí née njolo seèn njéné ngwéeh ye ndo.

38 Bí ngòr seèn lè biì siè kwá ngwéh. Lòu sam, nuaá mé à tema njií naâ hên, bí temé yoòr seèn kwá njií ngwéh.

39 «Bí mvù Càn kwe nyegé gi né dág, ye te bí kwa yòn tètàgà teèn. Bí kóó ye, bó jue né mè.

40 Mé njéh mene, bí gwàn ngwéh ká yoòr mò ndeê, te bí kwa yòn sâ.

41 Mè *sùsùm beè nuaré déi bié ngwéh.

42 Mè ko cegé né njèh cén ye: bí mé gwaán Càn lè sam,

⁴³ wanɔ́ŋj Tele mò yeé tema njií aá mè ká yoòr bìi, mè waà, bí mè gwàn ñgwéh. Nuaré dèi yeé waà, baá mé feh seèn tueé go, bí gwaán seér cu bú.

⁴⁴ Bí lòò né lieê dé gècên mé né beè Càn terrèb, bí lètenè bìi fɔ́on kuú seér mé lieê dé bò nùàr, sâ bí mè gwaán kɔ́ nde né naàn wa?

⁴⁵ «Mé njéh mene, bí té mùnò ye mè nde né bí ké toò Tele mò síí. Músi mé bí né ndèm yoòr seèn kwaá njií, bí síí nde né kɔ́ó.

⁴⁶ Mé gècên mene, mo bí sé naâ temé te ñgòr Músi kwaá njií, bí sé la naâ mè gwaán ndɔ́. Lòù sam, Músi lo ñgòr sâ nyagá kuú naâ felè mò.

⁴⁷ Mo bí bìi temé teèn kwá njií ñgwéh, bí ñgòr mò gwaán nde né naàn wa?»

6

*Bò nùàr kám tín koò
(Matíò 14:13-21; Mârk 6:30-34; Lúk 9:10-17)*

¹ Jomo sâ Yeésò sela yuo kela yí sòn tub Galilé kèb yagá. Yilí tub sâ dèi né Tiberiáde ndɔ́.

² Bò nùàr ñgún kem bele cu bú jomo. Lòù sam, bó lé naâ fém seèn ñené, à lé naâ bò beén bò taré som.

³ Yeésò wa, à ñaá nde ké te kun tòre, bó bò mbòñ seèn den nde doó.

⁴ Sâ *Páskà, cieé koò bò *Jûf, nde aá feí.

⁵ Yeésò yeé som njií njolo ter, à ke bò nùàr baá ká yoòr

seèn kem ndeê, à tueé njií mé Filíp, ye bú a: «Yáb mé nde né bò nùà hên koó laré, béh ñge kwa nde né he wa?»

⁶ Sâ njií mé à nde né boó, à né gi dé seèn kɔ́ó, à tueé ke né dé tueê, te à ñgweé njií mé Filíp nde né bú tueé.

⁷ Filíp deèn ndɔ́, ye bú a: «Kàgàlòñ dé yáb ñgeè, te koó bò nùà hên la né mene kám yuií fà, wúlú ndé ñgwéh, nùà kàn hám njeré dèi kwà nyi ndé ñgwéh.»

⁸ Mbòñ seèn cén dèi den cuù ndɔ́, dé sâ yilí seèn né André, òm Simôn-Piêr, ye bú a:

⁹ «Huaán dèi né lètenè beèh hên teèn, à né mé breêd* tín bò ñgò fà beè. Á, dé sâ seèn mé bò nùàr hên boó som nde né kei wa?»

¹⁰ Yeé baá ménâ, Yeésò ye bó a: «Bí júée bò nùàr a, bó dèn ndé gi doó.» Nyure lé naâ ké bèh sâ kókoó ndɔ́. Bó den nde gi doó te sòn seèn. Bò siib lé ndeè naâ teèn ñhèh kám tín mân.

¹¹ Yeésò weh bò breêd doó ndɔ́, à vra Càn teèn, à geé haá njií mé bòó mé den ndeè naâ doó sâ; à geé haá cu bó ñgò ménâ ndɔ́. Bó yieé keéh bèh mé bó gwaán nê.

¹² Bó yeé yieé fulu gi aá, ye bò mbòñ seèn a: «Bí ñuàn bílí cú bò dé mé leé naâ doó doóñ, te mbaá vù lè cú.»

¹³ Bò mbòñ ñuaán bílí bò ndilí breêd tín jògò hèllè, yuú sogó yulà cùòb fà.

¹⁴ Te bò nùàr yeé nde ñene njií cu baá-re fém mé Yeésò

* **6:9 6:9** Bó lé breêd sâ boó naâ mé nyùm "orge". Njií sâ né faá mgbòg no.

bɔɔ naâ doô, bó tueé njií lom aá bèsonè mbaá, ye: «Mé gècèn mene, nùà hèn né *sòn-Càŋ mé bó lé ye à ndeè né ká lè wɔŋe ndeè doô.»

¹⁵ Yeésò ŋene kɔ ndɔ ye, bó nde né nyí dé terrèb weh, te bó lobo nyí tì ma. Yeé baá ménâ, à sua yuo lètenè bɔɔn doó sâ mé huún, à ŋaá nde cu ké te kun tòre.

Felè nòmò gɔɔ

(*Matió 14:22-33; Mârk 6:45-52*)

¹⁶ Yeé baá liyili, bò mbòŋ seèn suaga nde ké sòn tuùb ndɔ,

¹⁷ bó nde yila kɔm, te bó sela yuo kela tub kèb yágà te lèmè Kapernahúm mân. Sâ cibí yili gi aá kèn, Yeésò née bó kwà siè ŋgwéeh ye ndɔ.

¹⁸ Bó né ka ndeé, fu né lom dùà mé terre b kobó taré yilá, né nòmò dùà doón jilí ñellé.

¹⁹ Bó né ka ndeé, bó kɔgɔ yɔŋ kilómétà tìn mé ténjén, bó ŋene njií Yeésò, à né ká yoòr bɔɔn felè nòmò gɔ ndeé, à ndeè ká kwarè kɔòm waá, sâ bò mbòŋ nde aá mé veéh kuú.

²⁰ À deèn ndɔ, ye bɔ a: «Né mè, bí té vèh!»

²¹ Bó yeé nde aá bú te kɔme weh yií, sâ kɔm hèllè wa gi aá yí sòn ŋgòm bèh mé bó nde né teèn sâ.

Bò nùàr né Yeésò fɔón gɔ

²² Cieé ŋaga, bò nùàr mé lé cer leé naá dé bɔɔn yí jomo sòn tuùb kèb yágà doô, ŋene kɔ ndɔ, ye kɔm lé naá cegê doó sâ cén; Yeésò

lé teèn yilá ná ŋgwèh, bò mbòŋ seèn lé mé njéh kèb yágà yila ndeè naá lélán bɔɔn.

²³ Sâ bò kɔm déi waá baá ndɔ, bó yuoó naá lè lɔó Tiberiâde, bó né njebá den. Sâ bèh mé bò nùàr yieé naá breêd mé Fehtoò beèh vra naá Càŋ teèn doô né kèbè sâ.

²⁴ Bò nùàr yeé ke, bó Yeésò ŋéné cú, bó bò mbòŋ seèn ŋéné cú ndɔ, bó kem yila gi bò kɔm dé sâ, bó nde bú ké Kapernahúm fɔón.

Yáb mé né nùàr yòŋ haá

²⁵ Bó wa tub kèb yágà, bó kwa Yeésò, bó ye bú a: «Njí fèh-njèh, wò la yeè kèb hèn waá heèh ndɔ wa?»

²⁶ Yeésò deèn ndɔ, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, bí mè hèn fɔón kuú né felè breêd mé bí lé naá yieé doô, dèn ŋgwéh ye bí né fém mò ŋené kɔó.

²⁷ Yáb mé nde né mbaá vu yuo, bí té seé seèn bó dèn, bí bó sér seé yâb mé nde né ter le. Gèh yáb dé sâ *Huaán Nùàr bí haá nde né kɔó. Lòu sam, Càŋ Tele seèn terre b doón haá kwaá gi aá beè seèn.»

²⁸ Yeé baá môn, bó ye bú a: «Béh bɔɔ nde né naàn, te yuo faá seé mé Càŋ gwaán nê wa?»

²⁹ Yeésò ye bó a: «Seé mé Càŋ né beè biì gwaán, né temé biì yoòr mò nùà tebè seèn kwaá njií.»

³⁰ Bó ye bú a: «Wò bɔɔ feh nde né béh gèh fém dé heè, te béh ŋene kɔ teèn, béh kwaá njií temé yoòr yeé

wa? Wò bɔ́o weéh nde né gèh seé dé heè ndo wa?

31 Bò tele beèh léí jògò lé bɔ̀on naá gii “*mánà” ké ya dueè yieé; bó lé nyagá kwaá naá te mvù Cànṅe ménâ, ye: À bó yáb haá né breèd mé lé yuoó naá ké te vulúu.»

32 Yeé baá ménâ, Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, yáb mé lé yuoó naá ké te vulúu sâ, Músi lé bí kɔ́o há ná ṅgwêh, lé naá seêr Tele mò.» Jomo sâ à ye bó a: «Tele mò né bí yáb gècèn mé yuo né ké te vulúu haá.

33 Yáb mé Cànṅ haá né sâ, né nuaá mé suagà naá ké te vulúu, à bò nuàr yònṅ haá né kɔ́o.»

34 Yeé baá ménâ, bó ye Yeésò a: «Fehtoò beèh, sâ há dèn ká béh gèh yáb sâ môn.»

35 À deên ndo, ye bó a: «Yáb mé haá né yònṅ sâ né mè. Nuaá mé ndeé ká yoòr mò, cùè bú dé seèn siè ndé cú; nuaá mé né temé yoòr mò kwaá njií, nyúá bú siè ndé cú ndo.

36 Mè tueé gi aá bí kèn, bí ṅene gi aá mè kèn ndo, mé njéh mene bí temé yoòr mò kwá njí ṅgwéh.

37 Mè tueé bí ndo, bòó mé Tele mò ye bó né bò dé mò dɔ́onṅ, nde gií né ká yoòr mò ndeé. Bòó mé né ká yoòr mò ndeé sâ, mè cén déi lètenè bɔ̀on bèrònṅ ndé ṅgwéh.

38 Mè ké te vulúu suaga kuú naá te mè bɔ́o njií mé Tele mò mé temà naá mè gwaán nê. Mè ndé sér ná

ṅgwêh te mè bɔ́o faá mè gwaán nê no.

39 Nuaá mé temà naá mè ye mè a: bòó mé né beè mò dɔ́onṅ, cén déi a, té teèn lèr lè, wa mè kòmò nyimè sòm sér bó lè cio te cieé cèrè jomò lòù.

40 Hên né njií mé Tele mò gwaán nê, ye te bòó mé né mè ṅené, mé né gi temé yoòr mò kwaá njií dɔ́onṅ, kwa yònṅ tètàgà; te mé cieé cèrè jomò mè komo sòm gi bó lè cio ndo.»

41 Te bò Jûf yeé nde ṅgweé njií mân, bó ndugó ṅellé doó dɔ́onṅ, wa Yeésò la tueé fí ye: nyí né yáb mé lé suagà naá ké te vulúu.

42 Bó ye: «Ṃgweéh hên né ka Yeésò ṅunà Josêf wa? Béh né gi tele mé meí seèn kɔ́o, à mân tueé né dé kei ye: nyí yuoó naá ké te vulúu wa?»

43 Yeésò tueé njií mé bó ndo, ye bó a: «Bí kwá ló ménâ lètenè bií ndugó deèn.

44 Nuaré déi ká yoòr mò mbaá ndé kòmò ndé ṅgwêh, kɔ Tele mò mé lé temà naá mè yilá njií né bú ká yoòr mò kɔ́o, te mé cieé cèrè jomò mè komo sòm ye bú lè cio.

45 Bò *sòn-Cànṅ bò lé naá gií te mvù Cànṅe nyagá kwaá ye: bó dɔ́onṅ, Cànṅ bó feh nde né kɔ́o ma. Sâ mè tueé bí, bòó mé né ndéb Tele mò ṅgweé, mé né gwaán dɔ́onṅ, nde gií né ká yoòr mò ndeé.

46 Sâ túé ṅgwéh ye nuaré déi lé naá Tele mò mé njolo ṅené ndo. Mè tueé bí, nuaá mé lé yuoó naá dé seèn ké

te vulúu Tele mò njolò ñene cegé né kóó.

47 Mé gècên mene: nuaá mé né temé teèn kwaá njií dɔ́ŋ baá dé seèn mé yòŋ tètàgà.

48 Mè né yáb mé haá né yòŋ kóó.

49 Dé bò tele biì léi jògò, bó lé naá menè “*mánà” ké ya dueè yieé, mé njéh mene bó lé naá gií kuú.

50 Yáb bú hên dé seèn suagà né ké te vulúu; nuaá mé yieé né bú dé seèn kú ndé ñgwéh.

51 Mè né yáb dé làŋ mé lé suagà naá ké te vulúu. Nuaá mé né yáb bú hên yieé, den nde né mé yòŋ dé ndeèr. Yáb mé mè nde né haá sâ, né ñgàŋ yoòr mò; mè haá nde né ménâ, te *wóŋ yili yuo mé njéh.»

52 Te bò Jûf yeé nde ñgweé njií cu mân, bó ñaáŋ ñeí cu ye baá-re mé njéh lètenè bɔ̀n dé ñaáŋ, ye: «Nùà hên béh ñgàŋ yoòr seèn haá seér nde né naàn, te béh yieé wa?»

53 Bó yeé baá ménâ bieé kuú den, Yeésò deèn ndo, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, mo bí ñgàŋ yoòr *Huaán Nùàr yíé ñgwéh, bí húóm seèn ñué ñgwéh, sâ bí mé yòŋ sam ndo.

54 Nuaá mé né dé seèn ñgàŋ yoòr mò yieé, né húóm mò ñueé, né dé seèn mé yòŋ tètàgà teèn; sâ lè cieé cèrè jomò mè nde né bú te cio komo sòm.

55 Lòu sam, núógó mò né yáb dé gècên, húóm mò né

mbè dé gècên ndo.

56 Nuaá mé né núógó mò yieé, né húóm mò ñueé, nyógó nde aá yoòr mò, sâ mè nyógó nde aá yoòr seèn ndo.

57 Tele mò mé tema njií naâ mè né làŋ; ká yoòr mò hên né yòŋ seèn. Né kèi cén mé nuaá mé yieé né mè, à né mé yòŋ mò yoòr seèn ménâ ndo.

58 Yáb mé suagà naá ké te vulúu né hên; à dé seèn faá dé mé bò tele biì léi jògò lé yieé naá doò sam, bó lé naá kuú gií. Dé yáb bú hên, nuaá mé yieé bú nde né làŋ dé kèi cên yili den.»

59 Yeésò lé ñgòr hên dɔ́ŋ tueé deén naá ké Kaper-nahùm, sâ à né bó ñhè ké *gwà sòu feh.

Ñgòr felè yòŋ tètàgà

60 Bò mbòŋ Yeésò kókoó mbaá yeé ñgweé aá ménâ, bó ye: «Ñgòr hên né taré; neì seèn dé sâ gwaán nde né kóó wa?»

61 Sâ Yeésò kɔ́ gi aá, ye bò mbòŋ né mé ñgòr hên ndugó ndo, à bie njií ye bó a: «Né bí sieé wa?»

62 Á, mo bí ndeè ñene *Huaán Nùàr baá ké te bèh mé à lé yuoó naá teèn ñaá ndeé nɔ́, den nde né naàn wa?

63 Cúcuí Càn yòŋ haá yeé kóó; núógó dé seèn né ñhè mbaá. Bò ñgòr mé la yuoó naá sònò mò hên né gi bò ñgòr mé Cúcuí Càn né teèn, bó nùàr yòŋ haá né kóó.

64 Mé njéh mene, bò déi lètenè bìi temé teèn kwá nji ngwéh.»

Sâ bèh lo mé yuoô ké bèh duoôm, bòó mé temé teèn kwá nji ngwéh doón, Yeésò né gi bó ñené kóó; né mene nuaá mé nde né bú cie sar kwaá, à né gi bú ñené kóó ndo.

65 Yeé baá ménâ, ye bó a: «Mè la bí hên tueé naâ dé cî, ye bí a: nuaré déi ká yoòr mò mbaá ndé kòmò ndé ngwéh; kò Tele mò haá né bú terreba kóó, sâ ye.»

66 Bò mbòn seèn kókoó yeé ngweé aá môn, bó suaré yuo gi, bó kwaá lo bú.

67 Yeésò deén baá-re ndo, ye bò mbòn dé yulà cùòb fà doò a: «Mé bí mene, bí nde né yuo gií ndo wa?»

68 Simôn Pièr ye bú a: «Béh dé beèh toò nde ser cu nde né yoòr neì wa, Fehtoò beèh? Ngweéh bò ngòr yòn tètàgà né gi beè yeè mà.»

69 Kènê béh dé beèh temé kwaá nji gi né yoòr yeè, béh né gi kóó ye wò dé yeè né ñagásé, wò yuoó naâ beè Càn ndo.»

70 Yeésò ye bó a: «Mè lé bí bò yulà cùòb fà bò hên kóó bàlè wèh ná ngwéh wa? Mé njéh mene, cén déi lètenè bìi né táhòrò!»

71 Sâ à ménâ jue né Júdàs ñunà Simôn Iskariô. Lòu sam, gwaán Júdàs né mene lètenè bò mbòn yulà cùòb fà doò, à Yeésò cie sar som nde né kóó.

7

Bò òim Yeésò

1 Jomo sâ Yeésò nde tàbè Galilè beè yon sie ndo, à gwàn cú te tàbè Judè yon deèn. Lòu sam, bò *Júf lé naâ bú ké teèn filí, ye te bó wula som bú.

2 Sâ cieé koò bò Júf déi nde aá feì ndo; bó cieé koò sâ yieé yeé ka pàgà.

3 Yeé baá ndeè, bò òim ye bú a: «Yùò doó hên yuoò, ndé ké Judè, te bò mbòn yeé ñene weh seé yeè teèn ndo.

4 Nuaá mé gwaán né bèsonè ñené yuo kelâ, ñèh lòu bó lèr bèh. Sâ mo wò né fém boó, bó ndé mé njéh bèh doón.»

5 Sâ né mene bò òim, bó lé temé yoòr seèn kwá nji ná ngwéh ndo.

6 Bó yeé tueé aá ménâ, Yeésò ye bó a: «Cu mò née wúlú ngwéeh ye; dé bìi cu doón né gi beè bìi.

7 Dé bìi, *wón bí bònò ndé ngwéh, wón bunó seér né mè; wón ye mè la tueé ñagá naâ bèsonè, ye seé nyî né seé veèn fí.

8 Bí ndé dé bìi cieé koò yieé, mè ké teèn ndé ndé ngwéh; cu mò née wá ngwéeh ye.»

9 À yeé tueé som aá mân, à den le ngogó ké Galilè sâ ndo.

Cieé koò mé né yeé ka pàgà

10 Bò òim yeé nde aá bèh cieé koò sâ, Yeésò nde teèn

ndo, à nab wa seér dé seèn ké teèn lòù, te bò nùàr bú ñéné cú.

11 Sâ bò Jûf hèllè baá bú te cieé koô sâ fòón ndo; bó né sònò bieé go ye: à né he wee?

12 Bó né lom ñhèlè felè seèn lètenè bò nùàr bieé namé go. Bò déi ye: né nùà bagaà; bò déi ye: sam, à bele den né bò nùàr lòù.

13 Nuaá mé nde né felè seèn bèsonè tueé sòm sam ndo, bó boòn né-re bò Jûf dé kokoô veéh nò.

14 Cieé koô yeé baá lèbôlé, Yeésò ñaá yila ké *gwà Càn koô, à duoôm ñhèlè feèh.

15 Bò Jûf yeé ñgweé aá ménâ, bó geí seér lòù, bó ye: «Bí kè kú nùà hèn kán, à lé *sòú jáné ná ñgwèh, à sòú kò né mé ñgei wa?»

16 Yeésò ye bó a: «Mè mé lèi mò túé ñgwèh, yuo né sònò Càn nuaá mé lé tema naâ mè, ye mè a, ndê bí mân feh.

17 Nuaá mé né faá Càn gwaán nê nò boó, nde né mè ñené kóó; né mene seé dé Càn, né mene seé kwaâ mò, à nde né dé seèn ñené kóó.

18 Mè tueé bí, nuaá mé né ñgòr kwaâ felè seèn tueé kwaâ doón, mé ñhèlè fòón né yilí seèn. Nuaá mé dé seèn ñgòr kwaâ tueé ñjii seér né yoòr nuaá mé temà naâ bú, seé dé seèn né dilisé, né nùà jèjèg, à dé seèn ñgòr kwaâ tueé kuú né dé nùà koô seèn.

19 Ñgweéh Músi lé bí sòú taga lòò naâ kóó wa? Hèn

nuaré déi né sòú sâ lètenè bìi jolo ke wa? Á, dé bí goṅ né mè, te bí wula sòm mè doò nò?»

20 Bò nùàr yeé nde ñgweé cu mân, bó ye bú a: «Wò né mé tándulu yoòr, wanóón nèi feh yeé fòón né kóó wa?»

21 Yeésò ye bó a: «Mè lé naâ seé cén boó, lé naâ *cieé sòú, bí lé naá gií mé ñhèlè ñaáṅ ndo!

22 Ñgweéh Músi lé naâ bí sòú taga lòó, ye bí ñób bò huaán dé sisiib *ñgór ñòòb wa? Sâ Músi hèllè lé kóó si ná ñgwèh ndo, né ka tabó bò tele bìi léi jògò. Bí yeé ñgweé gi aá sòú sâ, ñgweéh bí ye bó ñób bilí bò nùàr ñgór mé cieé sòú mene wa?

23 Mò bí nùàr ñgór mé lòù sòú mene ñóób bilí né, te bí sòú Músi ñgén cú, sâ mè yeé yili sòm gùm nùàr doón lòù sòú, bí mè yoòr furú kuú né dé kei wa?

24 Mè tueé bí, bí té ñhèlè mé njolo kèb cieé mbaá ñéné ñjí, bí tena ju cebâ; bí ñá sér bò gècèn bò, bí tena yií ju teèn.»

25 Yeé baá ménâ, bò Jerusalem bò déi yila lètenè boòn tueé ndo ye: «Ñgweéh hèn tueé den né nuaá mé bó jue bó nde né bú wulá doò wa?

26 Kè cú-re, à né sòn mé feh seèn tueé den, bó bú ñjeré déi bó cú! Hèn bò kokoô bò beèh né kóó ye nùà hèn né *Nùà Còṅ bòn wa?

27 Lòù mé Nùà Còṅ wa ndeé né teèn, nuaré déi

bèh yuoô seèn kó sòm ndé ηgwéh. Ngweéh dé nùà hèn béh né gi bèh yuoô seèn kóó mà.»

28 Te Yeésò yeé baá njèh ké *gwà Càη koô feh, à logo njií ye baá-re ké ter, ye bó a: «Bí ye bí né gi mè kóó á? Wa bí né gi bèh yuoô mò kóó ndó sé wa? Mè mé feh mò ndé ná ηgwéh, nùà gécèn mè tema naâ kóó. Bí bú kó ηgwéh lòu,

29 mè dé mò né bú kóó. Lòu sam, mè lé yuoó naâ ké beè seèn, à mè tema njií naâ kóó.»

30 Yeé baá ménâ, bó yila lom baá-re bú gòη, te bó sie bú. Njèh cén, cu seèn lé née wúlú ηgwéeh ye, bó bú siè kwà ηgwéh mé njéh.

31 Sâ ké lètenè cili nùàr bòó mé né temé yoòr seèn kwaá njií lé naâ ηgún; bó né sònò tueé den ye: «Mò Nùà Còη sâ ndeé né mene waâ, à bóó cu nde né gèh fém dé heè mé nùà hèn née bó ηgwéeh ye wa?»

Bò sóji ké yoòr Yeésò

32 Bò nùàr yeé baá felè seèn ké lètenè cili nùàr mân namé den, nde die yila tieè bò *Farisièn ndó. Bò *ηgàη sèmè dé kokoó mé bò Farisièn tema njií baá-re bò sóji ké teèn, te bó nde bú sie wellè.

33 À yeé ηene aá bó, ye bò nùàr a: «Dé kènê béh bí dèn màgà ndé cú, sâ mè nde cu aá ké yoòr nuaá mé lé tema njií naâ mè.

34 Bí nde né mè fòón; njèh cén, bí mè kwà ndé cú. Lòu sam, bí ké bèh denè mò wá kòmò ndé ηgwéh.»

35 Bò Jûf yila ké lètenè boòn bieé kuú, ye: «À nde cu né he, mé béh bú ηéné kwà ndé cú wa? À dé sâ nde né bò Jûf ké lètenè bò Greêk kwa wa? À nde né bò Greêk njèh feh ndó wa?»

36 Wanóη sâ à tueé né kei, mé ye: béh nde né nyí fòón, njèh cén, béh nyí kwà ndé cú? wa lòu sam, béh ké bèh denè nyí wá kòmò ndé ηgwéh, sâ à jue né kei?»

Nòmò yòη

37 Lòu mé cieé koô sâ ceré yeé teèn, kela seér yeé kóó. Lòu sâ Yeésò lé naâ ter wuo njebá, à logo njií ké ter ye bò nùàr a: «Mò nuaré déi né mé nyúá, bú a, ndê ká yoòr mò, à jueé kwa nòmò.

38 Nuaá mé né temé yoòr mò kwaá njií doóη, nòmò yòη nde né lè seèn kwaré yuo den, faá bó nyagá kwaá né te mvù Càηe no.»

39 Sâ Yeésò ménâ jue né Cúcuí Càη; wa bòó mé né temé yoòr nyí kwaá njií, nde né bú kwa ma. À lé ménâ tueé den née, sâ Càη lé née Cúcuí seèn témá njií ηgwéeh ye; cu sâ terreb Yeésò lé née bèsónè ηéné ηágá ηgwéeh ye ndó.

Kèrrè lètenè bò nùàr

40 Cili nùàr yeé nde ηgwéé njií mân, bò déi ye: «Mé

gècên mene, nùà hên né lom *sòn-Càŋ bú sâ.»

41 Bò déi ye: «Né *Nùà Còŋ!» Bò déi den seér cuù ye: «Nùà Còŋ yuo seér ndeè né ké Galilé naàn?»

42 Né te mvù Càŋe nyagá den ye: Nùà Còŋ nde né *ndùté ndùtù Davíd, ye à yuo ndeè né ké Betelehem lo Davíd. Loó Davíd baá cu ké Galilé wa?»

43 Yeé baá mân, cìli nùàr kòb geé hihiné felè Yeésò.

44 Teèn sâ, bò déi ye, kò bó sie bú sieè; mé njéh mene, bó bú be yoòr njí ŋwéh.

Dúágá tie bò kokoô bò Júf

45 Bò sójì cu cu ké jomo yoòr bò *ŋgàŋ sèmè dé kokoô mé bò *Farisiên ndò. Wa ké jomo, bò kokoô bò doó ye bó a: «Bóó né naàn mé bí mé bú siè wá ŋwèh wa?»

46 Bò sójì ye bó a: «Béh tueé bí, nuaá mé nde né faá nùà sâ tueé kóó teèn sam gùm doóŋ!»

47 Bò Farisiên ye bò sójì a: «Bó ké teèn sâ bele weéh cu aá mé bí mene ndò wa?»

48 Bí ŋene ŋgàŋ sèmè cén déi, wa né Farisiên cén déi lètenè beèh né temé yoòr seèn kwaá njii wa?»

49 Cìli nùàr seér *sóú Músi kó ŋwéh lòù, né bò dúágá-tie bò!»

50 Sâ Níkòdêm mé lé ndeè naà cu déi ké yoòr Yeésò njèh bieé nyegé doó né doó sâ, à né Farisiên faá bó nò, à deèn ndò, ye bó a:

51 «Né faá sóú beèh tueé yeé nò: ye mò bó née ju felè

nùàr bàlè ŋgwéeh ye, béh té ju felè seèn mbaá téná.»

52 Bó deèn ye bú a: «Wò né nùà Galilé ndò wa, né kei? Ndé mvù jané nyegé, wò beré déi ŋéné ndé ŋwéh ye sòn-Càŋ déi yuo ndeè né Galilé.» [

53 Jomo sâ nùà kàn foón gò gwò seèn.

8

Ma ndé-yàgà déi

1 Yeésò dé seèn ŋaá nde ké te tòr Oliviê.

2 Cieé ŋaga maánjògò à komo cu cuù ká *gwà Càŋ koô. Cìli nùàr bilí wa cuù kwarè seèn ŋgún. À den nde doó, á yila cu njèh feèh.

3 Bò *njí-sòú mé bò *Farisiên weh waà mé ma déi, bó njebá kwaá bú toò bò nùàr, sâ bó la naà ma hèllè te yàgà sie loó.

4 Bó bie njii ye Yeésò a: «Nùà fèh-njèh, bó la naà ma hên te yàgà sie.

5 Músi lé naà béh sóú taga loó, ye gèh bò véh mé né mân bóó doóŋ, béh tòbè wúlá bó tòbè ma. Á wò nò, wò ye naàn wa?»

6 Sâ bó Yeésò tab gi né lòù te bó sie bú teèn.

À yeé ŋgweé aá ménâ, à geér nde doó, à né njii te tàbe mé nyògò beè nyagá den.

7 Bó yeé baá bú méménâ bieé ndeé den, à komo sòm feh ter, ye bó a: «Lètenè biì, nuaá mé née dé seèn veèn bó ŋgúŋgwéeh ye, bú a, ndé

tòb nji lógò ma hên taá yoòr kóó.»

⁸ À yeé tueé gi aá mân, à geér nde cu doó, à yila cu njèh te tàbe mé nyògò beè nyagâ.

⁹ Bó yeé ngweé aá mân, bó duòòm cécéne cécéne suaré yuoò; duòòm mé bò bei, nde ceré mé bò dé memanè. Bó yuo gi ndò, Yeésò bó ma doò le lom fâ, à né toò Yeésò njebá den.

¹⁰ Yeésò komo wuo cu ter, ye ma doò a: «Dé vêh, bó baá gi he wa? Nuaré déi wò siè cú wa?»

¹¹ Ye Yeésò a: «Mè jue mene nuaré déi, Nùà fèh-njèh!» Yeésò ye bú a: «Sâ mè wò siè ndé ngwéh ndò, ndé cú njií yeè lo. Njèh cén, té veên bó cú».]

Bèh ñagâ

¹² Yeésò tueé njií cu mé bò nuàr, ye bó a: «Ñagâ ká te wòñ né mè. Nuaá mé né jomo mò bele dé seèn bèh cibì gò ndé cú, à gò seér nde né bèh ñagâ. Lòu sam, ñagâ né bú yòn haá.»

¹³ Bò *Farisièn yeé nde ngweé cu ménâ, bó ye bú a: «Wò sâ tueé den né sòn yeè mé be yeè, bò njií mé wò né tueé sâ, né gi dé mbaâ.»

¹⁴ Yeésò ye bó a: «Mè la né mene sòn mò mé be mò tueé doón, mè tueé gi né bò njèh dé gécên. Lòu sam, mè né dé mò bèh yuoò mò kóó, mè né bèh ndeé mò kóó ndò. Bí bèh yuoò mò mé bèh ndeé mò kó ngwéh kóó.»

¹⁵ Bí tueé den né ju faá bò nuàr tueé yeé nò; mè dé mò ju felè nuaré déi ténâ bèh.

¹⁶ Á, mò ye mè a, ténâ ju ndò, sâ mè nde né ju tená ngulí. Lòu sam, mè mé huún mò sam, bêh Tele mò mé lé temà naâ mè né kóó.

¹⁷ Né te mvù bìi soú den ye: mò nuà fâ bò mbeí tueé gi né felè njeré déi mé sòn cên, sâ njií sâ né lom môn ma.

¹⁸ Mè né sòn mò mé be mò tueé; Tele mò mé lé temà naâ mè sòn mò tueé cu né ménâ ndò.»

¹⁹ Bó ye bú a: «Tele yeè né he wa?» À ye bó a: «Bí mè kó ngwéh, bí Tele mò kó ngwéh ndò. Mò bí sé la né mè kóó, bí sé la né Tele mò kóó.»

²⁰ Yeésò lé bó mân tueé deén naâ sâ à né ké *gwà Càn koò bèh mé fer kàgàlòn né teèn, à né bó njèh feh. Mé njèh mene, nuaré déi lé bú siè ná ngwèh. Lòu sam, cu seèn lé née wá ngwéeh ye.

Ké bèh denè Yeésò

²¹ Yeésò den cuú ye bó a: «Mè nde né ndeé. Mò mè nde aá, bí nde né mè fòón, bí mè ñéné ndé ngwéh, bí nde né mé veên bìi mbaán kuú. Ké bèh denè mò bí wá kòmò ndé ngwéh ndò.»

²² Bò *Júf duòòm baá-re lètenè boòn tueé kuú ye: «Sâ à nde né feh seèn wulá, wanóñ à ye, béh ké bèh denè nyí wá kòmò ndé ngwéh mé ñgei?»

²³ Yeésò deén ndò, ye bó a: «Dé bìi bí né bò ká doò bò, mè dé mò lé yuoó naâ ké te

vulúu. Bí né dé bì bò *wón bò, mè dé mò nùà wón sam.

²⁴ Mè la jueè naâ dé cî, ye bí a: bí nde né mé veên bì mbaán kuú. Mò bí temé kwá nji ngwéh, ye né mè sâ, bí nde né mé veên bì mbaán kuú, mè tueé bí.»

²⁵ Bó ye bú a: «Wò né neì wa?» Ye bó a: «Mè né mè, nuaá mé mè lé naâ bí ké bèh dwoóm tueé sâ.»

²⁶ Mè né mé njèh tueê fele bì mé ju mene kókoó. Bí kóó ye, nuaá mé lé temà naâ mè dé seèn né nùà gècên; mè bò nùàr ká te wón hèn tueé lom né njií mé mè né sònò seèn ngweé.»

²⁷ Bó lom ngwé kòmò ngwéh, ye à sâ jue né Tele seèn.

²⁸ Te à den cuù ye baá-re, ye bó a: «Mò bí ndeè som njií aá *Huaán Nùàr ter, bí nde né cu sâ kóó ye né mè, nuaá mé né nùà sâ ma; bí nde né kóó ye, mè njèh mé feh mò bó bèh; bí kò nde né ye, mè tueé lom né njií mé Tele mò lé naâ mè feh ndò.»

²⁹ À lé mè temà naâ kóó, à mè mé huún kwá ló ngwéh, béh bú né kóó. Lòu sam, mè cu dwoón bó lom né njií mé né bú yoòr huóóm.»

³⁰ À yeé baá mân tueé, bò nùàr kókoó mbaá kwaá njií gi temé yoòr seèn.

Kwer mé nuaá mé den né mé feh seèn

³¹ Yeé baá ménâ, Yeésò tueé njií mé bò Jûf mé né temé yoòr seèn kwaá njií, ye bó a: «Mò bí né ndéb mò jolo

nyegé, sâ mé gècên mene bí né bò mbòn mò;

³² bí nde né gècên nené kóó, te bí ña seér bòó mé den né mé feh bwoón.»

³³ Bó ye bú a: «Béh né bò nduté ndütù Abrahâm, ndóg béh lé née kwer nuaré déi dèn ngúngwéeh ye. Naàn mé wò ye béh a: te béh ña seér bòó mé den né mé feh bwoón wa?»

³⁴ Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a: nuaá mé né veên bóó dwoón né kwer veên.»

³⁵ Kwer dé seèn huaán lòó ñá bèh, à mé bèh denè te mbàgà sam; bèh denè te mbàgà cu dwoón né dé huaân.

³⁶ Mò Huaán bí mé feh bì som kwaá né kóó, sâ mé gècên mene bí baá mé feh bì.

³⁷ Mè né gi kóó ye bí né bò nduté ndütù Abrahâm; mé njèh mene bí tie te ndéb mò féla nji ngwéh, bí gwaán seér né mè wulá.

³⁸ Mè dé mò tueé né njií mé Tele mò feh né mè; bí dé bì bóó seér njií mé tele bì né bí tueé.»

³⁹ Bó ye bú a: «Tele beèh né Abrahâm.» Yeésò deèn ye bó a: «Mò bí sé né bò ñunà Abrahâm bòn, seé mé Abrahâm lé bóó naâ doò, bí sé naâ cí bóó.»

⁴⁰ Wanoón mè né gècên sònò Càn ngweé, mè yeé tueé bí, bí ye, kò bí wula cu mè nò. Abrahâm lé naâ gèh dé sâ bóó wa?

⁴¹ Mè tueé bí, bí nág bóó cu né faá tele bì nò.» Bó ye bú a: «Dé beèh, béh bò

huaán cieè sam, tele beèh né lom cén, né Càŋ.»

42 Yeèsò ye bó a: «Mò tele bìi sé né Càŋ bòn, bí sé la né mè gwaán; mè yuoó naâ ké beè Càŋ, mè hên né te sòn seèn, mè lé mé feh mò ndé ná ngwêh, à mè tema njií naâ kóó.»

43 Bí ngòr mò ngwé kòmò ngwéh dé kei? Bí yeé tie teèn féla ní cú, yógó baá-re bí ndó.

44 Dé bìi, tele bìi né *Sátàn, bí bóó né seé mé tele bìi hèllè gwaán né sâ. À né nùà wúlá-feèh, à mé njéh yuoó naâ ké bèh duóòm. À te gècène njéba nyi bèh, à mé gècèn yoòr sam. Né nùà nyeên; nyeén né bú lè húóme, dàmm bò nyeên dóŋj ceré né sâ.

45 Mè dé mò tueé lom né gècèn, bí temé yoòr mò kwá ní ngwéh dé cí.

46 Lètenè bìi sâ nuaá mé nde né be ter sòm njií, ye mè né mé veên yoòr ndó, né nèi wa? Á, mò mè tueé né gècèn, bóó né naàn mé bí temé yoòr mò kwá ní ngwéh wa?

47 Nuaá mé né beè Càŋ, né yeé dé seèn ngòr Càŋ ngweé. Bí dé bìi te gà Càŋe sam, bí ngòr Càŋ ngúŋgwéh dé cí.»

48 Bò Jûf deên ye bú a: «Béh naâ tueé, ye wò né nùà *Samarî, wò yoòr né mé tándulu, wò ye béh teèn túé yí ngwéh á?»

49 Yeèsò ye bó a: «Mè mé tándulu yoòr sam lág; bí mè seb seér né kóó, wanóŋj mè né Tele mò seèn.

50 Mè túé ngwéh ye bò nùàr a, sèn mè seèn. Nuaá mé nde né mè seèn né teèn, à ju tena nde né kóó.

51 Mè né tueé ye bí a, nuaá mé né ngòr mò jolo, dé seèn kú ndé ngwéh ndóg.»

52 Bò Jûf yeé nde ngweé cu dé sâ mân, bó ye bú a: «La né bòn, béh kó nyegé baá kènê ye wò né mé tándulu yoòr, wanóŋj Abrahâm lé seèn naâ kuú, bò *sòn-Càŋ bò kuú gi ndó; wò yeé waá dé yeé kènê, wò ye: nuaá mé né ngòr nyi jolo, nùà sâ dé seèn kú ndé cú sé wa?

53 Wò ye nyi né Abrahâm tele beèh mé bò sòn-Càŋ bò yógó wa? Á, bó lé bóòn naá gi kuú nò? Wò hên, wò feh yeé weh kwaá né faá nèi wee?»

54 Yeèsò ye bó a: «Mò mè sé né yo mò mé be mò seèn, sâ mè sé bú seèn kuú né dé mbaâ. Nuaá mé né mè seèn né teèn, né Tele mò; né nuaá mé bí né gi tueé ye: né Càŋ bìi,

55 mé njéh mene, bí bú kó ngwéh doò. Mè né bú dé mò kóó. Mò mè sé ye, mè bú kó ngwéh, mè sé né nùà nyeên faá bí nò. Mè dé mò né bú kóó, mè né ngòr seèn jolo.

56 Abrahâm tele bìi lé naá loòm mé wógó-temé, ye nyi nde né cieé mò ñené. À lé naâ cieé sâ ñené, à vra lom mé gècèn mene.»

57 Bò Jûf deên ye bú a: «Wò née yeé nyemà yulà tín yíé ngwéeh ye, wò lé naâ Abrahâm ñené ngweé wa?»

58 Yeésò ye bó a: «Mè né tueé ye bí a: mé bó lo nde Abrahâm ñar, sâ mè baá giì teèn.»

59 Te bó yeé nde ñgweé njií cu dé sâ mân, bó duoôm taá domô, te bó tobé bú mé ñjéh; à leér yuo, à yuo kela sa lè *gwà Càñ koô sâ ndo.

9

Tácugó déi

1 Yeésò yeé baá beré déi kelá, à ñene njií tácugó déi, à lé mé ñjéh yuoó naâ lè.

2 Bò mbòñ Yeésò yeé ñene aá ménâ, bó ye Yeésò a: «Nùà fèh-ñjéh, hên boó né naàn mé nùà hên yuoô dé seèn lè mé njolo cugó wa? Né mé yìè veên seèn nùà ñjéh, wa né felè veên tele bô meí seèn wa?»

3 Yeésò ye bó a: «Mé yìè veên seèn sam, dé bò tele bô meí sam ndo. À cugó né mân, te seé Càñ ñené yuo kelà cie teèn.»

4 Keí mé née suútenè hên, ko béh boó mboón seé nuaá mé temà naâ mè. Cibí baá ndeê; mo waà baá, nuaré déi seé cibíteèn bó ndé cú.

5 Keí mé mè née ká te wòñ mân, ñagâ teèn né mè.»

6 À yeé tueé som aá, à kulu njií dèh doó, à huaán cà mé dèh, à luaré njií tácugó hèllè njolò,

7 ye bú a: «Ndé njolo yí te nòmò Siloê vuaá njií.» Siloê tueé né ye: né yógó nòmò. Tácugó doó nde bèh njolo vuaá wellê ndo, à cu cuù, sâ à baá njolo ñené.

8 Bò mbeí seèn bó bòó mé à lé dua beéh ñjéh njolò boòn, yeé nde ñene njií bú ménâ, bó ye: «Ïgweéh hên né nuaá mé lé dua den beéh ñjéh mé tíí doô wa?»

9 Bò déi ye: né bú; bò déi ye: bú sam, felá né bú lòu. Nùà hèllè ye bó a: «Né ka mè.»

10 Bó ye bú a: «Boó naâ naàn mé njolo yeé komo cu wa?»

11 Ye bó a: «Nuaá mé bó yilá yeé Yeésò doô huaán naâ cà, à luaré njií mè njolò, ye mè a: ndé njolo yí te nòmò Siloê vuaá wellê ma, Mè nde baá-re ndo; mè yeé vua gi aá, mè ke, njolo baá ñené.»

12 Bó ye bú a: «Nùà sâ né he wa?» Ye bó a: «Mè kó ñgwéh.»

*Tácugó toò bò *Farisiên*

13 Bó weh njií nuaá mé la taré yuoó naâ doô ké toò bò Farisiên ndo.

14 Sâ Yeésò lé cà huaán naâ lòu sòu, à taré som bú mé ñjéh.

15 Bó yeé baá toò bò Farisiên, bò Farisiên bie ñgweé nyegé mé sòn boòn ndo, ye nùà doô a: «Boó naâ naàn mé wò kwa njolo wa?» À ye bó a: «À luaré njií naâ mè cà njolò, mè vua som njolo ndo; mè yeé ke, mè baá ñené.»

16 Bò Farisiên déi yila baá-re tueé deèn ye: «Nuaá mé boó naâ njií hên dé seèn beè Càñ yuò ná ñgwéh, wanóñ à seèn *cieé sòu jòlò ñgwéh

no.» Bò déi ye: «Mò sé la né nùà veên, à sé la naâ gèh bò fémbú hên bɔ́ kómo ndo wa?» Yeé baá môn, kèrre die lètenè bɔ̀n, bó kɔb geé fà.

17 Bó den cuè ye nuaá mé taré yuoó naâ doô a: «Á wò no, wò ye nuaá mé taré sɔ́m naâ nyí doô né neì wa?» Ye bó a: «Á né *sòn-Càn.»

18 Kàmbér sâ bò Jûf kuú taré cu né toò mé saân cúg ndo, ye: nuaá mé né njolo ñené hên nùà cùgò njolò hèllè sam. Yeé yɔ́gò baá, bó yilá bie njií weéh mé tele bô meí,

19 ye bó a: «Hên né ka ñuna bìi doô wa? Bí ye mé gècên mene, à mé ñéh cúgò yuoó naâ lè á? Á sâ, kei mé bɔ́ naâ kɔ́, te njolo seèn ñene cu mân wa?»

20 Bò tele ye bó a: «Béh kɔ cegé né dé beèh ye hên né ñuna beèh, à lé tácugó yuoó naâ lè.

21 Bɔ́ naá-re naàn mé à ñene njolo wa, béh dé sâ kó ñgwéh. Béh nuaá mé bɔ́ komó naâ bú njolo kó ñgwéh ndo. Bí bié ní ká mé bú, à wulu baá dé ñèh tueé mé sòn seèn kèn.»

22 Sâ bò tele né bò Jûf veéh, bó bó ménâ tueé né dé cí. Sâ bò Jûf wɔ́n kwaá gi áá doó, ye nuaá mé nde né tueé ye Yeésò né *Nùà Còñ dɔ́ñ, bó nde né bú ké gwà Càn kwɔ́gò sòm keéh ma.

23 Bò tele veéh naâ cí, te bó nde ye tueé ye bó a, bíé ní ká mé bú, à wulu baá dé ñèh mé sòn seèn tueé.

24 Yeé baá ménâ, bò Farisiên yilá cu tácugó doó, bó ye bú a: «Dùlà Càn, túé lòm dé gècên. Béh né dé beèh kɔ́ ye nùà hên né nùà veên.»

25 Nùà doô ye bó a: «Á né-re nùà veên wa, à nùà veên sam wa, mè dé sâ kó ñgwéh. Mè kɔ cegé né ñèh cén, ye: mè lé naâ mé njolo cúgò, kènè njolo mò baá ñèh ñené.»

26 Bó den cuè ye bó a: «Á bɔ́ naâ naàn mé à kómo logó wò njolo wa?»

27 Ye bó a: «Mè naá giì bí tueé, bí temé teèn kwá ní ñgwéh lòu. Bí ye mè a, túé cú naàn, te bí ñgweé ye wa? Merré déi bí gwaán né bò mbòñ seèn ñaâ ndo?»

28 Bó yeé nde ñgweé njií dé sâ mân, bó kem sue bú yoòr mé séb, bó ye bú a: «Wò né ka mbòñ seèn kɔ́, béh sam; béh né dé beèh bò mbòñ Músi.

29 Béh né kɔ́ ye Càn lé ñèh tueé kwaá gi naâ sònò Músi. Dé nùà bú sâ, à yuoô-re he wa, béh kó ñgwéh.»

30 Nùà doô den cuè ye bó a: «Hên baá-re ñèh kèkènè sâ: nùà né gi mè njolo mân kómo logó, bí bèh yuoô seèn kó ñgwéh mà!

31 Béh né gi kɔ́ ye, Càn beéh sòn bò vevenê bò ñgwé bèh, à ñgweé cegé né sòn bòó mé né bú veéh, mé né sòn seèn ñgweé ndo.

32 Ndóg, bó née beré déi ñgwé sòm ñgwéeh ye, ye

nuaré déi lé yuoó naâ lè mé njolo cugò, bó lo taré bú ndo.

³³ Mo nùà hên sé la beè Càṅ yùò ná ṅgwêh, à sé la njeré déi mân bó kòmò ná ṅgwêh.»

³⁴ Bó deén baá-re kènê ye bú a: «Nuaá mé jelág yuoó naâ lè léláṅ veên faá wò sam, wò sòn toò beèh weèh he wa?» Bó kwɔgɔ som keéh bú te gwà Càṅe ndo.

Bò cùgò njolo bò te ceér Càṅe

³⁵ Jomo sâ Yeésò nde fɔón kwa bú ndo, sâ à lé ṅgweé naâ ye bó lé naâ bú cie kwɔgɔ kwaá. À yeé ṅene aá bú, ye bú a: «Wò né temé yoòr *Huaán Nùàr kwaá njií wa?»

³⁶ Nùà hèllè ye bú a: «Huaán Nùàr sâ né neì wa, dé koò, te mè kwaá njií temé yoòr seèn?»

³⁷ Yeésò ye bú a: «Wò né bú ṅené, à mé wò hên tueé njií den né kɔó.»

³⁸ Nùà doô ye bú à: «Mè kwaá njií aá temé yoòr seèn, Fehtoò mò!» À cemmé nde toò Yeésò ndo.

³⁹ Te Yeésò deén baá-re, ye bò nùàr a: «Mè ká te wóṅe ndeè né, te ju die: te bò cùgò njolo bò ṅene njolo, te bòó mé né njolo ṅené cugó seér cu lòu.»

⁴⁰ Sâ bó bò Farisiên déi né kɔó. Bó yeé ṅgweé aá môn, bó ye bú a: «Mé béh mene, béh né bò tácugó ndo wa?»

⁴¹ À ye bú a: «Mo bí sé né bò tácugó, bí sé la mé ju felè ná cù. Á, bí biì ye, bí

né ṅené; sâ ju né felè biì cu doóṅ teèn.»

10

Kàn nùà mbieè

¹ «Mè né tueé ye bí a: nuaá mé te hin kágá bò mbieè yílá kélá ṅgwêh, à nde mar kela seér felè kágá bèh hiìn, né nùà yíb dé wúlá feèh.

² Nuaá mé yila kela né dé seèn te hin kágá, né nùà mbieè kɔó.

³ Gó-lóm nde né bú hin gulu keéh, bò mbieè nde né hueh seèn ṅgweé kɔó ndo; à nde né bò mbieè seèn te yilí yilá, à som keéh bó cie.

⁴ Mo bò mbieè seèn baá gi cie, à nde né toò boòn kelá, bó kem bele bú. Lòu sam, bó né hueh seèn ṅgweé kɔó.

⁵ Dé nuaá mé bó bú kó ṅgwêh, môn sam, bó hueh seèn ṅgwé kó ndé ṅgwêh, bó yoòr seèn ndé ndé ṅgwêh ndo, bó bú dula seér nde né lòu.»

⁶ Yeésò né mene bó ṅòr te kàn mân si keéh, bó lom ṅgwé kó ṅgwêh ndóg.

Nùà mbieè dé bagàà

⁷ Yeésò den cuè ye bó a: «Mè né tueé ye bí a: Mè né hin kágá bò mbieè.

⁸ Bòó mé lé kelà naâ toò mò doóṅ né gi dé boòn bò yíb bò dé wúlá-feèh. Bò mbieè lé hueh boòn ṅgwé kó ná ṅgwêh.

⁹ Mè né dé mò hin kágá. Nuaá mé nde né teèn yilá kelá, nde né yili yuo. À nde né teèn yagá kelá den: à né

yilá, à né yuo, à nde né yáb kwa ndo.

¹⁰ Dé nùà yíb môn sam, à ndeè né dé seèn lòu ηυοόβ, à ndeè né wulá ceré sòm ndo. Mè ndeè né dé mò ye te bò nuàr kwa yòŋ mé gùm mene.

¹¹ «Nùà mbieè dé bagaa né mè. Nùà mbieè dé bagaa kuú né dé seèn cio bò mbieè seèn.

¹² Dé tèn môn sam, à dé seèn βοό lom né seé kàgàlòn, à nùà njèh sam. Yeé baá môn, mò ηγυì yila te bòn mbieè, à dula yuo, à si lo bò mbieè, bó bò ηγυì wulu den jomo, ηγυì sie ηellé sòm gi bó.

¹³ Lòu sam, à dé seèn teèn βοό lom né seé kàgàlòn, à mé jere bò mbieè sam, à bó dula si lo né mé njèh.

¹⁴ «Mè né dé mò nùà njèh. Mè né gi bò mbieè mò κοό, bó né mè κοό ndo.

¹⁵ Mè κο né bó faá Tele mò κο né mè κο, bó κο né mè faá mè κο né Tele mò ndo. Mè né nùà njèh, mè kuú né dé mò sòn bò mbieè mò.

¹⁶ Mè né cu mé bò mbieè déi teèn, bó dé βοον κά lé kágà hèn sam. Κο mè yilá bilí nji bó, te bó bilí den lom te kágà cén-e, bó ηγweé sòn mò, te nùà mbieè den lom teèn cén ndo.

¹⁷ «Temé Tele mò né lom yoòr mò. Lòu sam, mè nde né sòn bò mbieè mò kuú, te mè ndeè komo yuo cuú dé feé.

¹⁸ Nuaré déi mè yòŋ κοό sòm ηγwéh, mè yòŋ mò si lom né mé be mò. Mè né mé terreβ yòŋ mò sòm teèn,

mè né mé terreβ dé feé kwa cuú teèn ndo. Tele mò mè terreβ ménâ haá naâ κοό.»

¹⁹ Te bò *Júf yeé nde ηγweé nji cu mân, bó kerré ηéi cu ye baá-re dé kerré.

²⁰ Nuàr ηγún tueé lom aá lètené βοον, ye: «Nùà hèn né mé tándulu yoòr, né nùà tì! Bí sònò seèn felá den né kei wa?»

²¹ Bò déi ye: «Nùà tándulu déi lo mân tueé ηγweé baá he ndo wa? Tándulu déi né mé terreβ teèn mé nde né tácuγó njolo mân kwogo ηagá wa?»

Sàn sòn bò Júf

²² Sâ ké Jerusalem te nyèma δοόν, gèh cieé koò mé bó lé komó naâ gwà Càn teèn sâ né yeé feí σοό; feí yeé sâ dùlù baá sie. Nyèma hèn cieé koò sâ yeé feí cu aá,

²³ Yeésò yila nde ké *gwà Càn koò, à né te kòn déi golé den, bó kòn sâ yilá né Kòn Salomôn.

²⁴ Bò Júf bilí nde cuú kwarè seèn, bó ye bú a: «Wò béh temé ter tab lo né dé kei wa? Mò wò né *Nùà Còn κοό, tué ηagá béh tueè.»

²⁵ Yeésò ye bó a: «Mè lé naâ bí ménâ tueé gií, bí temé teèn kwá nji ηγwéh lòu. Mé njèh mene, bò seé mé mè né mé terreβ Tele mò βοό hèn tueé nde né κοό, ye mè né Nùà Còn sâ.

²⁶ Bí dé bìi temé teèn kwá nji ηγwéh. Lòu sam, bí te bòn bò mbieè mò sam.

²⁷ Bò mbieè mò né dé βοον hueh mò ηγweé κοό; mè né

bó ñené kóó ndó, bó né gi dé bɔ̀n jomo mò.

28 Mè né bó yòŋ tètàgà haá; bɔ̀ó mene naàn, bó dé bɔ̀n kú ndé cú, nuaré déi bó beè mò ñgà sòm ndé cú ndó.

29 Tele mò lé mè haá naâ kóó; mé terrebe felè ñhèh dɔ̀oŋ né bú. Nuaré déi bó beè Tele mò ñgà kòmò ndé cú.

30 Bèh Tele mò né lom cén.»

31 Te bò Jûf yeé nde ñgweé ñjii mân, bó domó cu taá, te bó tɔ̀bé bú mé ñhèh.

32 À deên ndó, ye bó a: «Mè bɔ̀ó baá seé bebagaá mé Tele mò lé feéh naâ mè ñgún, bí ñene gi aá kèn. Mè dé veên bɔ̀ó naâ dé heè mé bí ye, bí nde né mè teèn tɔ̀bé wulá wa?»

33 Bò Jûf ye bú a: «Bèh wò mé seé bargaà tɔ̀bè ñgwéh, béh ye te béh wò tɔ̀bé wula mé Càn seèb. Wò nùà mbaá, wò feh yeé faá Càn no weh né dé kei wa?»

34 Yeésò ye bó a: «Ŋgweéh bó nyagá kwaá gi né te mvù sòu biì, ye: Càn ye bí né bò Càn wa?»

35 Bèh né gi kóó ye, ñjii mé Càn nyagá kwaá gi aá te mvù kèn, nuaré déi bú fò kòmò ndé cú. Càn lé bò Càn sâ yilá naâ bɔ̀ó mé né ñgòr seèn ñgweé.

36 Sé tagá mè wa? Ká lè wóŋe, Tele mò Càn lé balé tema ñjii naâ mè. Sâ mɔ̀ mè né mene feh mò Njuna Càn

yilá, bí ye mè né feh mò faá Càn no weh fí sé wa?

37 Mɔ̀ mè seé Tele mò bó ñgwéh, sâ bí té temé yoòr mò kwá ñjii bòn.

38 Á, mɔ̀ mè bɔ̀ó né cí, mɔ̀ bí mene temé mé ñgòr mò kwá ñjii ñgwéh, bí temé kwá ñjii biì te seé mò. Bí nde né teèn ñené ñagá, ye Tele mò né yoòr mò, mè né yoòr Tele mò ndó.»

39 Bó yeé nde aá bú lòu sie weéh, à mvelé yuo bó beè.

40 À sela yuo kela nòmò Jurdèn kèb yágà, bèh mé Jâŋ lé kou logó naâ bò nùà nòmò teèn, à den den yí teèn.

41 Bò nùà ñgún kem wa cuù toò seèn, bó né tueé ye: «Jâŋ lé mene fém déi bó ná ñgwéh, kàmber ñjii mé à lé tueé gi naâ felè nùà hèn dɔ̀oŋ lo né gi bòn.»

42 Yeé baá môn, bò nùà kwaá ñjii cu ye baá-re temé yoòr Yeésò kókoó.

11

Cio Lasâr

1 Nùà Betanî déi lé naâ beén die, yilí seèn né Lasâr. Bò tie seèn Marî bô Mártà né te lóó sâ ndó.

2 Marî sâ né ma mé lé naâ Fehtoò beèh kómó múmù gulè waá kwaá, à fò sòm mé yúlí feèh doò. Bó yeé ñene tie bɔ̀n Lasâr baá baán,

3 bó tema ñjii nuaré déi ye Yeésò a: «Fehtoò beèh, yí-temé yeé baá baán ma.»

⁴ Yeésò yeé ŋgweé aá môn, à ye: «Beén Lasâr hên bú wúlá ndé ŋgwéh; boó né mân, te *sùsùm sie bò nùàr mé Càn, te terreb Nùnà Càn ŋené yuo kelà teèn ndo.»

⁵ Ju Mártà bô òm mé Lasâr lé naâ Yeésò yoòr yilá dé gècên.

⁶ À yeé ŋgweé aá ju beên sâ, à cer cu ká jomo cieé fà,

⁷ jomo sâ ye bò mbòŋ a: «Béh nde cu ké Judê.»

⁸ Bò mbòŋ ye bú a: «Nùà fèh-njèh, née dàb sam mé bò *Jûf lé naâ ceér fòón, ye bó nde né wò tobé wúlá. Wò hên baá cu mé gò ké teèn wa?»

⁹ Ye bó a: «Ŋgweéh yuoô maánjògò, nde wa liyili né suútenè mà. Sâ nuaá mé né suútenè gò doón né ŋagâ mé né ká lè wóŋe ŋené, à gule cén ndé ŋgwéh.

¹⁰ Nuaá mé gò né cíbíteèn dé seèn mé ŋagâ yoòr sam, à nde né gule ceén loó.»

¹¹ À den cuù ye bó a: «Mbeí beèh Lasâr cer né lóm; mè nde né ké teèn ndeé, te mè nyimé sòm bú.»

¹² Bò mbòŋ ye bú a: «Fehtoò beèh, mo à né lóm, sâ à nde né taré yuo.»

¹³ Sâ Yeésò ye te bó ŋgweé ko teèn, ye Lasâr kuú gi aá kèn. Mé njéh mene, bó ŋgwé kòmò ŋgwéh, bó dé bòn munó seér né ye Yeésò jue né lóm dé gècên.

¹⁴ Yeé baá môn, à tueé ŋagá bó ndo, ye bó a: «Lasâr baá komó ma.»

¹⁵ Jomo sâ à ye bó a: «Mè né mé vógò-temé felè bìi dé

gècên. Lòu sam, mè lé ké doó sâ ná ŋgwèh. Boó gi né ménâ felè bìi, te bí kwaá njií keéh temé yoòr mò teèn. Bí hin, béh nde ké kwarè seèn.»

¹⁶ Tomâs, mé bó yilá né huaán feèh doó deèn ndo, ye bò mbòŋ déi a: «Bí hin ké teèn, béh bò Fehtoò beèh nde kuú doón.»

Nùàr te cio komo sòm

¹⁷ Bò Yeésò wa ké Betanî, sâ bó lé furú sòm aá Lasâr baá cieé nèà.

¹⁸ Betanî sâ né kwarè Jerusalem mân, yuoô teèn nde Jerusalem kílómétà tagár wá ŋgwéh.

¹⁹ Bò Jûf ŋgún lé naá gi teèn kem ndeé, bó nde Mártà bô Marí cio tie bòn bieé weh.

²⁰ Mártà ŋgweé njií ndo, ye Yeésò baá ndeé, à nde bú ceér dueè kwa weh; Marí lé dé seèn ké gwò.

²¹ Mártà wa ye Yeésò a: «Fehtoò mò, mo wò sé naâ doó, tie beèh sé lé kú ná ŋgwèh.

²² Mé njéh mene, mè né kóó ye kènê, mo wò bie njií Càn njeré déi, à nde né wò haá.»

²³ Yeésò ye bú a: «Tie yeè nde cuù né lè cio komo yuoô.»

²⁴ Mártà ye bú a: «Mè né kóó ye, à nde né te cio komo yuo, dé sâ seèn né cieé cèrè jomò, lòu mé bò nùàr doón nde gi né teèn komo yuo.»

²⁵ Yeésò ye bú a: «Mè te cio komo sòm né nùàr kóó, mè haá bú yòŋ. Nuaá mé né temé yoòr mò kwaá njií

la kuú mene, à nde né komo yuo.

26 Nuaá mé né làn, mé né temé yoòr mò kwaá njií, dé seèn kú ndé cú ndo. Wò né temé teèn kwaá njií wa?»

27 Mártà ye bú a: «Nyea Fehtoò mò, mè né lom temé teèn kwaá njií, ye wò né *Nùà Còŋ, wò né Njunà Càn mé sé naâ ká te wónje mân ndeê.»

Yeésò ké te sà Lasâr

28 Jomo sâ Mártà nde mé òm seèn Marî tueé naáb wellê ndo, ye bú a: «Nùà fèh-njèh beèh waà baá kèn, à né wò yilá.»

29 Te Marî yeé nde ngweé njií mân, à lo wuo ter kpar, à njege nde ké yoòr seèn.

30 À wa, sâ Yeésò née ké sònò loò ye, à né bèh mé bô Mártà la kwaré naâ teèn.

31 Bò Jûf mé la naâ Marî ké gwò bilí bòn den doò yeé ke, à tené nde aá mân, bó kem bele bú ndo, bó ye merré déi à nde cu né mbà ké felè sà yueé den.

32 Marî yeé nde njene njií Yeésò ké bèh sâ mân, à die sulí nde doó gulè seèn, ye bú a: «Fehtoò mò, mo wò sé naâ doó, tie beèh sé lé kú ná ngwèh.»

33 Yeésò yeé ke, Marî né yueé, bò Jûf mé naá gii jomo seèn baá yueé, feh njellé bú ter, yili yuo bú lè.

34 Ye bú a: «Bí bú furú né he wa?» Bó ye bú a: «Ndé ké kú yeé hèn no, Fehtoò beèh.»

35 Yeésò yila yueé ndo.

36 Bò Jûf duóòm baá-re tueé ye: «À lé ko ye nyí bú gwaán kum aá!»

37 Bò déi den cuù lètené bòn ye: «Ŋgweéh bú nuaá mé lé naâ tácugó njolo kwogo, sé naâ bó te Lasâr kú cú mà.»

Lasâr te cio komo sòm

38 Jere bó cu Yeésò njèh, à nde ké sòn sà ndo. Sà hèllé lé naâ gbàn, bó sònòbò colo kwaá né tàmbàn taá mân.

39 Yeésò ye bó a: «Bí gulù sòm taá sâ gulù.» Mártà tieé Lasâr deèn ndo, ye bú a: «Á, à cer aá dòu baá cieé nèà no, Fehtoò beèh, kènê à baá dulí.»

40 Yeésò ye bú a: «Mè lé túé ná ngwèh, ye wò a: mo wò né temé yoòr mò kwaá njií, wò nde né terreb Càn njéné wa?»

41 Bó gulu sòm taá hèllé ndo. Yeésò ke njií njolo ké te vulúu, ye: «Tele mò, mè vra baá wò mé wò né sòn mò faá bèh mân ngweé.

42 Mè né gi dé mò kóó ye cu doón wò né yeé sòn mò ngweé. Mé njéh mene, Tele mò, mè wò ké ter hèn vra njií né te gam bóó mé né kwarè mò kaán den, te bó kwaá njií temé teèn, ye wò mè tema njií naâ kóó.»

43 À yeé dua sòm aá, à yilá logo njií ké ter, ye: «Lasâr, yùò kélâ!»

44 Nuaá mé lé naâ kuú hèllé yuo kelà te sòn seèn ndo; sâ gule bô be mé njolo née gi lé cògò vuob den ye. Yeésò ye bó a: «Bí sè sòm bú vùòb yoòr, bí keéh njií bú.»

Kàgà-ndòn veên felè Yeésò

(*Matiô 26:1-5; Mârk 14:1-2; Lûk 22:1-2*)

45 Bò Jûf mé ndeè naâ cio bieé doô yeé ñene aá môn, nùàr ngún lètenè bòn kwaá njií gi temé yoòr Yeésò.

46 Bò déi nde seér cu bò *Farisiên kwa, bó tueé bó njií mé Yeésò la bój naâ sâ.

47 Bò Farisiên bó bò *ngàn sèmè dé kokoô yeé ngweé aá môn, bó yilá bilí *mbàgà ju tarê ndo, bó ye: «Nùà hên baá fém bój maga, kènê béh bój nde né naàn?»

48 Mò à né mân bój, béh né bú kwaá lóó, sâ bò nùàr nde gi né temé yoòr seèn kwaá njií, sâ bò Rôm bò ndeè né ñaár waâ, bó tób sòm gwà Càn koô, mé lò beèh mene.»

49 Cén déi lètenè bòn, yilí seèn né Kayíf, à lé naâ ngàn sèmè dé koô nyèmà sâ kóó, ye bó a: «Bí njeré déi kó ngwéh lòu.

50 Huóm kela né mé nùà cén sòn bò mbei kuú seér kóó, wanóŋ sâ lò nùàr nde né kóó cim seér.»

51 Sâ ngàn sèmè dé koô nyèmà sâ lé naâ bú, à lé ngòr sâ mé feh seèn túé ná ngwéh, Càn lé sònò seèn tueé kwaá naâ kóó, ye Yeésò nde né felè bò Jûf kuú.

52 Gí cégé ngwéh lélán bò Jûf, à koró bilí cu nde né bò nùàr Càn wón dón bècéné kóó ndo.

53 Sâ baá bèh mé bò Jûf dé kokoô lé kagá naâ kàgà-

ndòn veên teèn, ye bó nde lom né Yeésò wulá.

54 Yeé baá môn, Yeésò geé mé ceér lètenè bò Jûf bèsónè yagâ ndo. À yuo te tàbè sâ, à nde ser ké ya dueè lè lóó déi mân, bó bò mbòn seèn cer den ké teèn; yilí lóó sâ né Efraîmà.

55 Sâ cieé koô bò Jûf mé bó yilá yeé *Páskà doô baá didì. Yeé nde aá feí, bò nùàr te tàbè lò sâ né kàn mé kán kem yuo kelâ, bó né ké Jerusalem ndeé, te bó *sené bó, bó yieé yeé Páskà.

56 Wa ké teèn, bó né Yeésò bieé fón, bó né ké *gwà Càn koô lètenè bòn bieé kuú, ye: «Bí dé bì munó né naàn, bí ye hên à ndeè né bèh cieé koô ndeé wa?»

57 Sâ bò ngàn sèmè dé kokoô bó bò Farisiên lé wón kwaá gi aá, ye mò nuaré déi né bèh seèn kóó, bú a túé bó teèn, te bó nde sie wellé bú ma.

12

Kómó múmû mé Marí lé naâ Yeésò gulè waá

(*Matiô 26:6-13; Mârk 14:3-9*)

1 *Páskà yeé le aá cieé ténjén, Yeésò nde cu ké Betanî lo Lasâr mé à lé komo sòm naâ lè cio doô.

2 Wa ké teèn, bó ne haá bú kùrmò. Mártà lé yáb sâ geé naâ kóó. Yeésò bó bò mbei mé Lasâr mene né yieé den.

3 Bó yeé baá yieé, Marí weh mbémbón* kómó múmû mé keh tarê mân, à

waá Yeésò gulè mé njéh, à fò som mé yúlí feèh seèn. Gwà dɔ́ɔŋ samé le gi léláŋ múmû sâ.

⁴ Sâ Júdàs Iskariô, mbòn Yeésò mé nde né Yeésò go som doô, lé naâ doó sâ. À yeé ñene aá ménâ, ye:

⁵ «Ŋgweéh kàgàlòn kómó múmû hên né dé gùm cieé seê yuí tagár mà. Bóó né naàn mé bó lòu gò sòm ñgwéh, te bó weh kàgàlòn sâ, bó geé haá mé bò saám bò wa?»

⁶ Sâ lemá jere bò saám bò hèllè ndo, Júdàs né seér yíb. À lé sie beéh mvugó kàgàlòn bòn kɔ́ɔ, à né yeé be teèn yíí, à ménâ tueé kuú né dé cî.

⁷ Yeésò deên ndo, ye bú a: «Kwá ló ma hên den ɔ́ɔŋ! Kwá ló bú, à yurú njií né te cieé déi kómó mò ndeè cer mé njéh dòu.

⁸ Dé bò saám bò, bí bó nde né cu dɔ́ɔŋ kɔ́ɔ; dé mò, béh bí kɔ́ɔ dèn né cú.»

Nyògò sòn veên felè Lasâr

⁹ Bò *Jûf kókoó mbaá ñgweé njií ndo, ye Yeésò né ké Betanî, bó kem nde teèn, bó ké yoòr Yeésò ndé lòm cú, bó nde bilí baá mé Lasâr ke wellê mene. Lòu sam, Yeésò lé naâ bú te cio komo som.

¹⁰ Bò *ŋgàn sèmè dé kókoó yeé ñene aá môn, bó kaga ndòn, ye bó nde né Lasâr wulá som cuú,

¹¹ wanɔ́ɔŋ bò Jûf ñgún baá bú ñené, bó né ceér bòn

kwaá loó, bó temé kwaá njií seér yoòr Yeésò.

Yeésò nde aá Jerusalem yilá

(*Matió 21:1-11; Mârk 11:1-11; Lúk 19:28-40*)

¹² Cieé ñaga, cìlì nùàr mé wa gií naâ bèh *Páskà doô, ñgweé njií ye Yeésò baá ká Jerusalem ndeè ndo.

¹³ Bó nde ñgéhe-teer tená, bó né mé njéh kem ndeé, bó nde bú mé njéh ɔ́ɔ wellê, bó né ceceér leéh ndeé, ye: «Lieé né mé Càŋ! Bú a, kúlú nyégé nuaá mé ndeè né mé yilí seèn hên kulú! Nùà Dueè bò *Iserála bò né bú!»

¹⁴ Yeésò kwa mbò vuómndeè ndo, à né ñgètenè ñaá den. Den né faá bó lé nyagá kwaá naâ te mvù Càŋe ɔ́ɔ, ye:

¹⁵ «Té vèh, loó Siyôn!† Kè sâ ndeè né Nùà Dueé yeè. À né ñgètenè mbò vuómndeè.»

¹⁶ Njií mé Yeésò bó bò nùàr né bóó sâ, bò mbòn seèn lom cu sâ ñgwé kòmò ñgwéh gùm dɔ́ɔŋ. Be terrèb seèn yeé ñené yuo kelà baá bèsonè, bó nde ye munó ko ye bó lé naâ felè seèn te mvù Càŋe ménâ nyagá kwaá, bò nùàr bú hên bóó né cí ma.

¹⁷ Bóó mé lé naá gií doó cu mé Yeésò lé komo sòm naâ Lasâr te cio doó, lé naá gií fém sâ mé bò nùàr tueé bele.

¹⁸ Cìlì nùàr lé bú ceér dueè ndeè naâ ɔ́ɔ wellê dé cî.

¹⁹ Te bò *Farisièn yeé baá-re faá bèh mân ñené njií,

12:8 12:8 Deut. 15:11 **12:13 12:13** Ps. 118:25, 26 **12:15 12:15** Zach. 9:9

† **12:15 12:15** Siyôn né yilí Jerusalem déi (1 Chr. 11:4-5).

bó yila lètenè bòn tueê ye: «Hêé dé hên baá dé mbaâ, béh bú njeré déi bó ndé cú, nùàr doón bú kem bele gi aá kèn!»

Yeésò bó bò Greêk

²⁰ Cieé koô yeé fei baá, bò nùàr bilí gi ké Jerusalem bèh Càŋ duaá ndo. Lètenè bòn sâ, bò Greêk déi lé naâ teèn,

²¹ bó ŋgoró nde yoòr Filíp dé ké Becaída te tàbè Galilé, bó ye bú a: «Dé koô, béh gwaán né Yeésò ŋenê.»

²² Filíp nde tueé keéh Andrê; bó bú fâ doón nde Yeésò ménâ tueé ndo.

²³ Yeésò ye bó a: «Cu wulu baá kèn; kènê, be terrèb *Huaán Nùàr nde ye aá bèsónè ŋenê ŋagá.

²⁴ Mè né tueé ye bí a, mo bó mvum ŋgwàgàm dòu fùrù ní ŋgwéh te à vuaán, à nde né mé huún ménâ le den. Ko à kuú baá, te mvum yuo ye teèn ŋún.

²⁵ Nuaá mé né feh seèn gagá, nde né lòu leér seér; nuaá mé né dé seèn cio ká lé wónje ŋgoón, nde né feh seèn yili som, à kwa yòn tètàgà.

²⁶ Nuaá mé gwaán né seé mò bô, bú a, yùò bèlè mè; sâ te nùà seê mò wa ye ké te bèh denè mò. Mè tueé bí, Tele mò nde né nùà seê mò ter jógò njií.»

Ŋgòr felè cio Yeésò

²⁷ Yeésò den cuù ndo, ye: «Kènê feh mò ñellé baá ter kèn, hên mè sòndò tueé cu nde né-re kei? Cu mò wulu

baá koó; te mè tueé cu-re kènê ye Tele mò a: lùàgà sòm cú mè teèn lòu wa, wa naàn? Ŋgweéh mè ká lé wónje nde kuú né bèh gèr mân ŋenê mà.

²⁸ Mè tueé nyegé nde né ye Tele mò a: Tele mò, kènê sòm kéh bá be terrèb yeé bèsónè.» Yeé baá môn, hueh déi ŋulí ké te vulúu ndo, ye: «Mè lé naá gi be terrèb mò som keéh, mè nde cu né bú som keéh ndo.»

²⁹ Bòó mé lé naá gi doó sâ doón ŋgweé gi hueh doò, bò déi ye: né nu gwaán né koó. Bò déi ye: né cili Càŋ tueé né bú njií.

³⁰ Yeésò deèn ndo, ye bó a: «Hueh hên felè mò túé ní ŋgwéh, tueé njií né felè bií.

³¹ Kènê bó nde aá ju felè wón tená; bó nde né mgbè wón kènê kwógò som.

³² Dé mò, mo bó jógò njií aá mè ter, mè nde né nùàr ŋún ká yoòr mò tulu njií.»

³³ Sâ, à bó ménâ tueé keéh den né gèh cio mé à nde né kuú sâ.

³⁴ À yeé baá mân tueé, cili nùàr ye bú a: «Bó nyagá kwaá né te mvù sòu beèh ye: Nùà Còŋ nde né cu doón laŋ. Wò dé yeé môn tueé né dé kei, ye bó nde né *Huaán Nùàr ter jógò njií wa? Huaán Nùàr sâ né neí wa?»

³⁵ Yeésò ye bó a: «Kènê, bí née mé ŋagá lètenè bií teèn; ñhèh cén, le me aá lòu. Bí gò cu mé née ŋagá hên, te cibí bí siè cú. Mo sam, nuaá mé

gɔ né te cibi ndugó nde den né mbaá, à lè mè kó bèh.

³⁶ Sâ keí mé bí née ŋagâ ŋené hèn, bí kwá nǝí temé teèn, te bí den bò ŋeŋagâ bò.»

*Bò *Júf mé temé yoòr Yeèsò kwá nǝí ŋgwéh*

Yeèsò yeé tueé gi aá ménâ, à sòm gò seèn ndɔ, à nde ké bèh ndón-ndòn leér den.

³⁷ À né mene fém hihiné toò bò Júf bɔɔ, mé nǝéh mene bó temé yoòr seèn kwá nǝí ŋgwéh.

³⁸ Sâ dɔɔŋ bɔɔ gi né te yuo faá Esáyà *sòn-Càŋ lé naá gii léi jògò tueé kwaá nɔ, ye:

«Nùà Dueè, nèi seèn temé te ŋgòr beèh hèn kwaá nǝí né-re kɔɔ?

Nùà Dueè terreè seèn mbaá feh kuú né mé nei?»

³⁹ Sé bɔɔ mene naàn, bó sé bɔɔn temé teèn kwá nǝí ná ŋgwéh; Esáyà sòn-Càŋ lé naá gii ménâ tueé ndɔ, ye:

⁴⁰ «Càŋ bele cugó seér aá bó njolo,

te bó mé njolo ŋéné cú.

À calé sòm bó temé lè, te temé bɔɔn nǝéh mùnò kòmò cú ndɔ;

ye te bó ká jomo yoòr nyí cú kó cú,

te nyí bó yìlì sòm cú ndɔ.»

⁴¹ Mé Esáyà nde ménâ tueé, sâ à terreè Yeèsò ŋene gi aá kèn,

⁴² ye bò nùàr nde né berón. Mé nǝéh mene, né mene bò kokoò bò lètenè bò Júf, ŋún lé naá gii temé yoòr Yeèsò kwaá nǝí. Nǝéh cén, bó lé

veéh seér yeé bò *Farisiên: ye mɔ bó gwaán sòm bú cie, bò Farisiên nde né bó gwà Càŋ kwɔgò sòm. Yeé baá mân, bó bú cie gwàn sòm cú.

⁴³ Bó lé gwaán kela seér naâ dé bò nùàr seèn bó kɔɔ, mé Càŋ.

Bòs mé nde né ju die

⁴⁴ Yeèsò tueé lɔgɔ nǝí ké ter ndɔ, ye bó a: «Nuaá mé né temé yoòr mò kwaá nǝí, à lélàŋ yoòr mò kwá nǝí lòm ŋgwéh, à kwaá nǝí né yoòr nuaá mé temà naâ mè.

⁴⁵ Nuaá mé né mè ŋené, ŋene né nuaá mé temà naâ mè.

⁴⁶ Mè dé mò ká lè wónje ndeè né faá ŋagâ nɔ, te bòs mé kwaá nǝí né temé yoòr mò te cibi dèn cú.

⁴⁷ Nuaá mé né ŋgòr mò ŋgwéé, à jòlò ŋgwéh, mè bú ju kɔɔ sì ndé ŋgwéh. Lòù sam, mè nde seér naâ dé mò *wón yili sòm, mè bú bèh ju sii ndé ná ŋgwéh.

⁴⁸ Nuaá mé ka si nǝí mè doó, à ŋgòr mò gwàn ŋgwéh, sâ baá ye bèh ju seèn dieè: bò ŋgòr mò mé à tie teèn félá nǝí ŋgwéh doó, tena nde né ju seèn te cieé cèrè jomò kɔɔ.

⁴⁹ Mè mé feh mò túé bèh. Tele mò mé temà naâ mè tueé naâ mè kɔɔ, à ye mè a, ndé ménâ tueé.

⁵⁰ Mè né kɔɔ ye, ndéb Tele mò né yeé yòn tètàgà ŋar. Sâ, nǝí mé mè né yeé tueé dɔɔŋ, mè tueé yeé faá Tele mò tueé né mè kɔɔ.»

13

Bò mbòṅ gule beè yagaà

¹ Sâ cieé ṅaga, baá *Páskà. Mé Páskà ndeè waâ, sâ Yeésò kò gi aá ye cieé nyí ká te wónṅe ceré baá, nyí baá cu mé gò ké yoòr Tele nyí ma. À lé naá loôm bò dé seèn ká te wónṅe mé gècên mene gwaán, à bó gwaán nde den né ménâ, kò ndeè ceré baá kóó.

² Yeé baá mân, Yeésò bó bò mbòṅ seèn yieé bilí ndò. Sâ *Sátàn lé naá gi kàgà-ndòn veèn lè Júdàs ṅunà Simòṅ Iskariô yíí, ye kò à Yeésò go som aá.

³ Mé njéh mene, Yeésò lé naá gi dé seèn kóó, ye nyí lé yuoó naâ ké beè Tele nyí Càn, nyí nde cu né beè Càn. Sâ, à né gi kóó ye Càn njèh doónṅ haá kwaá gi né beè nyí ndò.

⁴ Bó bò mbòṅ seèn yeé baá yáb yieé, à komo wuo ter, à huar som cògò seèn dé felèbò, à weh táhòrò, à cam njíí tenè.

⁵ À ber kwaá nòmò te ṅàb déi mân, à yila bò mbòṅ seèn gule beè yagaà. Táhòrò mé à cam kwaá naâ tenè doô, à né bó gule mé njéh fò ṅemá.

⁶ À yaga waà mé njéh toò Simòṅ Piêr. Simòṅ Piêr ye bú a: «Fehtoò mò, wò yaga seér cu nde aá mè gule beè kóó wa?»

⁷ Yeésò ye bú a: «Wò dé hên kènê ṅgwé kòmò ndé ṅgwéh, kò ndeè baá jomo.»

⁸ Piêr ye bú a: «Ndóg, wò mè gule beè kóó yàgà sér ndé ṅgwéh!» Yeésò den cuè, ye bú a: «Mò mè wò gule beè yàgà kwá ṅgwéh, sâ wò gà njeré déi beè mò kwà ndé cú ndò.»

⁹ Simòṅ Piêr deén baá-re ndò, ye bú a: «Á sâ, mò né mân, Fehtoò mò, sâ lélánṅ gulè jí cégé ndé cú, wò yàgà bilí mè mé be bó feh mene!»

¹⁰ Yeésò ye bú a: «Nuaá mé kou ṅaga gi aá yo kèn baá ṅagásé, à yo mbei fà kòù dèn ndé cú, à yaga lom nde aá gule. Bí dé biì ṅaga gi né ṅagaà dág. Njèh cén, bí doónṅ sam.»

¹¹ Sâ Yeésò né gi nuaá mé né sàrnyé lètenè boòn kóó. À lé ménâ tueé naâ dé cí, ye bó a: bí doónṅ sam.

¹² À yeé yaga gi aá bó gule, à su cu cògò seèn, à nde cu yí kwarè yáb. Jomo sâ ye bó a: «Njii mé mè boó naâ bí hên, bí né ṅgweé komo wa?»

¹³ Bí mè yilá né Nùà fèh-njèh, bí mè yilá Nùà Dueè, bí mè yilá yíí né teèn, mè tueé bí, mè né cí.

¹⁴ Mò mè Nùà fèh-njèh, gùm Nùà Dueè doónṅ, né bí gule beè yaga, sâ bí lètenè biì yàgà kú bèh ménâ ndò.

¹⁵ Mè la hên boó feéh naâ bí, te bí boó kuú den lètenè biì mân.

¹⁶ Mè né tueé ye bí a, ndóg nùà seè beéh tele seè seèn hàṃ yógó bèh; nùà tebê nùà temâ hàṃ yógó ṅgwéh ndò.

¹⁷ Kènê, bí ṅgweé baá kèn;

mɔ bí né ménâ bɔ́, bí nde né samésé den.

¹⁸ «Mè mò mé bí dɔ́ŋ túé nji ŋgwéh ndɔ. Bòó mé mè lé naâ bó balé weh, mè né bó kɔ́. Naâ ye te den faá né te mvù Cànje nyagá den nɔ, ye: Nuaá mé né yâb mò yieé, bele seér cuù né mé mè kɔ́.

¹⁹ Mè bí toò hèn tueé kwaá gi né te ndeè waà ye. Mɔ ndeè waà baá, te bí kwaá njií ye temé yoòr mò, ye hèn né mè nuaá mé né nùà sâ bòn.

²⁰ Mè né tueé ye bí a, nuaá mé né nùà tebê mò ke nyegé dɔ́ŋ, ke nyegé né mè; nuaá mé né mè ke nyegé, ke nyegé né nuaá mé lé temà naâ mè ndɔ.»

Sàrnyé

(Matiô 26:20-25; Mârk 14:17-21; Lùk 22:21-23)

²¹ Yeésò nde tueé gií, sâ feh baá bú ter ñellé, ye bó a: «Mè né tueé ye bí a, nùà cén lètenè bìi mè sar nde né kɔ́.»

²² Bò mbòn duɔ́m lètenè bòn ke kuú ndɔ, ye à sâ jue né-re nèi wa?

²³ Sâ mbòn dé mé yila yeé Yeésò yoòr doò né kwarè Yeésò doó sâ cer den.

²⁴ Simôn Pièr me njií bú mé be, ye bú a: «Jògò bíé náb ke Yeésò nùà sâ ye.»

²⁵ Mbòn doò geér nde yoòr seèn ndɔ, bie njií ye Yeésò a: «Sâ dé sâ né nèi mân, Fehto?»

²⁶ Yeésò ye bú a: «Mè nde né dòu breéd te to cie weh, mè haá njií nuaré déi, sâ

né nùà sâ.» À weh baá-re dòu breéd doò, à cie haá njií Júdàs ñunà Simôn Iskariò ndɔ.

²⁷ Júdàs mé dòu breéd beé Yeésò weéh, *Sátàn mé bú yoòr yilâ ndɔ. À yeé weh baá, Yeésò ye bú a: «Njií mé wò gwaán né bô sâ bó lòm kukwar!»

²⁸ Kwòm njií mé Yeésò né bú tueé den sâ, bòó mé né gi kwarè yâb sâ dɔ́ŋ ŋgwé kòmò ŋgwéh.

²⁹ Sâ mvugó kàgàlòn yeé beé Júdàs ndɔ; bò déi munó baá-re ye merré déi Yeésò tema né bú bèh ñhèh cieé koò ŋge wellê, te gam bó. Bò déi ye merré déi Yeésò ye bú a: ndé bò saám bò njeré déi haá bele ndɔ.

³⁰ Júdàs yeé weh aá breéd beé Yeésò, à yuo kela sa. Sâ baá cibitenè mân.

Terreb *Huaán Nùàr

³¹ Júdàs yeé nde aá, Yeésò ye bò mbòn a: «Kènè terreb Huaán Nùàr ñené ñagá baá kèn. Be terreb Càn ñené yuo kela baá cie.

³² Gèh dé mé Huaán Nùàr né bò nùàr be terreb Càn feh keéh hèn, Càn mé feh seèn nde né bò nùàr be terreb Nuna seèn bèsonè feh keéh, nde né toò hèn ndɔ.

³³ Bò huaán mò, béh bí dèn màgà ndé cú! Bí nde né mè fɔ́ŋ. Mè tueé né mé bí faá mè lé tueé naâ mé bò *Júf nɔ, ye bó a: ñhèh cén, bí ké bèh denè mò wá kòmò ndé ŋgwéh.

³⁴ «Bí ngwé cú ndéb mò dé feê: bí gwàn kú lètenè bìi mé temé cén. Bí gwaán kuú lètenè bìi faá mè né bí mé temé cén gwaán nò.»

³⁵ Mò bí né lètenè bìi mân gwaán kuú, bò nuàr nde né mé njéh ñené kóó ye bí né bò mbòŋ mò.»

Ngòr felè Piêr

(*Matíô 26:31-35; Mârk 14:27-31; Lúk 22:31-34*)

³⁶ Simôn Piêr bie njií ndò, ye bú a: «Wò nde né he wa, Fehtoò beèh?» Yeésò ye bú a: «Dé kènè wò mè ké bèh denè mò sâ bèlè kòmò ndé ngwéh; kò ndeè baá jomo, wò ndeè ye teèn.»

³⁷ Piêr ye bú a: «Mè wò jomo kènè bèlè ndé ngwéh mé ñgei wa, Fehtoò beèh? Mè baá gi hên, né mene cio felè yeè, mè nde lom né dé mò kuú.»

³⁸ Yeésò bie njií cu, ye bú a: «Wò ye né mene cio, nyí nde né felè mò kuú sé wa? Mè né tueé ye wò a, lan mé kwaá sé nde tuagá, sâ wò yaáŋ aá njó baá mbei tagár, ye nyí mè kó ngwéh ma.»

14

Ceér mé ñaá nde né ké yoòr Teleè né Yeésò

¹ Yeésò den cuú, ye bó a: «Bí té ndiò, bí temé kwá nji lòm yoòr Càŋ mé yoòr mò ndò.»

² Bèh denè né ké gwò Tele mò teèn ngún, mè nde né bí bèh denè dé bìi ké teèn nyegé kwaá ndò. Mò sé né nyeén, mè sé la bí mân túé ná ngwéh.

³ Mò mè wa ké teèn, mè nyegé gi aá bí bèh denè, mè ndeè né cuú, mè weh bí, bí nde den ké yoòr mò, béh bí den bècénè.

⁴ Bí né gi ceér mé nde né ké bèh sâ kóó.»

⁵ Tomàs ye bú a: «Fehtoò beèh, béh bèh ndeè yeè kó ngwéh, béh ceér kò nde né naàn wa?»

⁶ Yeésò ye bú a: «Ceér sâ né mè; gècên né mè, yòŋ né mè ndò. Nuaá mé yoòr mò kélá ngwéh, à ké yoòr Tele mò wá ndé ngwéh.»

⁷ Mò bí né mè kóó, sâ bí kò baá Tele mò kèn. Á sâ, kènè bí baá Tele mò kóó, bí ñene gi aá bú kèn.»

⁸ Filíp deèn ndò, ye bú a: «Fehtoò beèh, fèh kék yeè béh Tele yeè teèn, te temé die béh lè.»

⁹ Yeésò ye bú a: «Hên baá dàb mé béh bí né kóó, wò mè ñéné kó ngwéh wa, Filíp? Nuaá mé ñene aá mè, ñene né Tele mò sâ. Wò tueé den cu né kei, ye: fèh kék béh Tele yeè teèn wa?»

¹⁰ Wò née temé teèn kwá nji ngwéeh ye, ye mè né yoòr Tele mò, Tele mò né yoòr mò ndò wa? Bò ngòr mé mè né gi bí tueé hên doóŋ lè mò yuò ngwéh; né Tele mò, mé né yoòr mò, bóó den né seé seèn kóó.

¹¹ Bí kwá nji lòm temé te ngòr mò tég, ye mè né yoòr Tele mò, Tele mò né yoòr mò ndò. Hên né cegé mene te bò seé hên, bí ka teèn ñéné kó ngwéh ye né môn wa? Bí

kwá nji lòm temé te ngòr mò ñóŋ.

12 «Mè né tueé ye bí a, nuaá mé né temé yoòr mò kwaá njií ñóŋ, nde né bò seé hên faá mè ñó ñóó, à nde né mé bò dé kokoò mene ñóó bilí. Lòu sam, mè nde aá ké yoòr Tele mò ndeé.

13 Bò njií mé bí né gi mé yilí mò dua ñóŋ, mè nde gi né bí ménâ ñóó, te Huaán som keêh terreb Tele seèn bèsónè.

14 Sâ, mo bí né mè njeré déi mé yilí mò dua, mè njií sâ ñóó nde né ménâ.»

Ndeb mé Cúcuí Nágâ

15 «Mo bí né mè gwaán, bí nde né sòn mò ngweé.

16 Sâ mè nde né Tele mò dua, te à tema njií bí nuaá gàm déi, né Cúcuí mé gècên yoòr, te bí bó den beh kóó; nde né dé kèi cên ndo.

17 Dé sâ bò *wónh bò bú kwà kòmò bèh; lòu sam, bó bú ñéné bèh, bó bú kó ngwéh ndo. Bí né bú dé bìi kóó; lòu sam, bí bó né kóó, à nde né lè bìi den.

18 Mè bí mé huún sì ló ndé ngwéh, mè ndeé né ká yoòr bìi cuú.

19 Le aá maànjé sâ wónh mè ñéné ndé cú, bí ñene lom nde né mè kóó. Lòu sam mè nde né làn, bí nde né làn ménâ ndo.

20 Mo baá lòu sâ, bí nde né ngweé komo, ye mè né yoòr Tele mò, wa bí né yoòr mò, mè né yoòr bìi ndo ma.

21 Nuaá mé né ngòr mò ngweé, né ménâ jolo, né nuaá mé gwaán né mè sâ. Nuaá mé gwaán né mè, Tele

mò nde né bú gwaán, mè nde né bú gwaán ndo; mè ñéné yuo kela bilí ndeé né mé toò seèn mene.»

22 Sâ lètenè bò mbòŋ seèn, bò Júdas né fà, déi né Júdas, déi Júdas Iskariô. Bú mé né Júdas doô ye bú a: «Fehtoò beèh, ñóó né naàn mé wò ñéné yuo kela cegé ndeé né toò beèh, wò toò bò *wónh bò ñéné yuò kélá ndé ngwêh wa?»

23 Yeésò ye bú a: «Nuaá mé gwaán né mè, nde né ngòr mò jolo. Sâ Tele mò nde né bú gwaán, bêh Tele mò fà ñóŋ ndeé né ké yoòr seèn ndeé, béh bó den beh.

24 Nuaá mé mè gwàn ngwéh, ngòr mò jòlò ndé ngwéh ndo. Mè bò ngòr hên mé feh mò túé ngwéh, né Tele mò nuaá mé lé temâ naà mè, tueé né bí kóó.

25 «Mé ñjéh mene, béh bí nées kóó ye, mè bí bò ngòr hên tueé den né dé cí.

26 Le aá maànjé nuaá gàm bìi nde aá waâ. Né Cúcuí Nágâ, Tele mò tema njií ndeé né bú mé yilí mò. Mo à waà baá, à nde gi né bí ñjéh ñóŋ feh, à nde cu né bí bò ngòr mò ñóŋ feh ko cu ndo.

27 «Mè hên kwaá lo né bí ñólé, né mboó mò. Ñjéh cén, mè bí lòu faá bò nuaà lab yeé ñó, làb ngwéh. Bí té njeré déi ndiò, bí té vèh ndo.

28 Bí la naá gi ngweé, mè la ye bí a: mè nde né yuo; mé ñjéh mene wa, mè nde cuú né ká yoòr bìi ndeé ma. Mè tueé bí, mo bí sé la né mè gwaán, bí sé la né lòu samé

seér, ye mè nde né ké kwarè
Tele mò; à né nùà koò kóó
mé mè.

²⁹ Mè bí toò hên tueé kwaá
gi né te ndeè waá ye. Mò
ndeè waá baá, te bí kwaá njií
ye temé teèn.

³⁰ «Kènê mè bí njèh kókoó
túé màgà ndé cú; mgbè wòh
baá ndeê. Njèh cén, à mé
terreb felè mò sam.

³¹ *Wón a, kékòò ye mè né
lom Tele mò gwaán faá cí nò;
wón a, kóó ye mè bóó lom né
faá Tele mò lé tueé naâ mè
ndò.»

À yeé tueé gi aá mân, ye
bó a: «Bí wùò ter, béh yuo
doó hên yuoò!»

15

Yeésò né tou dé bagaà

¹ «Mè né dé mò tou* dé
jêjêg. Tele mò né nùà njèh,
à tou sâ kie né kóó.

² Bò béh mò mé tàb wá
ngwéh dón, à né yeé bó
kóre som. À mbellé nyegé
bòó mé né tàb waá, te bó wa
sagá cu déi.

³ Bò ngòr mò sie dilí nyegé
gi aá bí dé bìi kèn.

⁴ Bí dèn nyògò dèn yoòr
mò, faá mè né yoòr bìi den
nyógó den nò. Mò béh
tou te meí tou nyògò dèn
ngwéh, à tàb wá kòmò ndé
ngwéh. Mò bí yoòr mò
nyògò dèn ngwéh, bí tàb wá
ndé ngwéh ménâ ndò.

⁵ «Mè dé mò né meí tou,
bí né béh mò. Nuaá mé né
yoòr mò nyógó den, mè né
yoòr seèn nyógó den dón,

tàb kókoó wa nde né kóó;
wanón bí njeré déi bó kòmò
ndé ngwéh, kò mè né teèn,
sâ ye.

⁶ Nuaá mé dé seèn yoòr
mò nyògò dèn ngwéh, ngò
die gi aá ké doó faá béh tou,
bó nuaán fu njií tuar, à ngie
yuo.

⁷ Mò bí nyógó den né yoòr
mò, bí né mé ngòr mò lé
ngulí den, sâ bí dua mene
njií mé bí né gwaán dón, bí
nde né kwa gií.

⁸ Mò bí né lom tàb mé
gècèn mene waá, bí né mé
njèh feh keéh ye bí né bò
mbòh mò sâ. Terreb Tele mò
nde né teèn nené ngá.

⁹ «Mè bí gwaán lom né faá
Tele mò né mè gwaán nò. Bí
dèn nyògò ndé lòm yoòr mò
nón, bí kó lòm mè.

¹⁰ Mò bí né ngòr mò jolo,
temé mò nde né yoòr bìi
le; faá mè né sòn Tele mò
ngweé, temé seèn le yoòr
mò nò.

¹¹ Mè bí ménâ tueé kuú né
ye te bí den lom mé vógó-
temé faá mè nò, te bí samé
gi mé gùm mene.

¹² «Ndéb mò né mân: bí
gwàn kú lètenè bìi mé temé
cén faá mè gwaán né bí nò.

¹³ Gwaân dé koò mé nùàr
nde né bèsonè som keéh, né
yòn seèn felè bò mbaábòn
sií.

¹⁴ Mò bí né faá mè tueé né
nò bóó, sâ bí né bò mbeí mò,

¹⁵ mè bí bò seé bò yílá ndé
cú. Lòu sam, nùà seé beéh
ndègè tele seé seèn kó bèh.
Dé bìi, mè feh keéh gi aá bí

* 15:1 15:1 Yilí tou mé Yeésò tueé né sâ né "vigne". 15:12 15:12 Jân 13:34; 15:17; 1 Jân 3:23; 2 Jân 5

ndègè bò njií mé mè né ké sònò Tele mò ñgwêh kèn. Bí kóó ye, bò mbeí mò né bí.

¹⁶ Bí lé mè kóó bàlè wèh lógó ná ñgwêh, mè lé balé wèh seér naâ bí kóó, mè jege haá bí seé beè, ye bí a, ndé wá tàb, te tàb bìi sâ le ter. Sâ dóón né te Tele mò haá laré bí bò njií mé bí dua né mé yilí mò.

¹⁷ Mè taga lom né bí gwaân: bí gwàn kú dèn lètenè bìi cu dóón mé temé cén.»

**Wóné né Yeésò bó bò mbòh seèn bunó*

¹⁸ «Mò wóné né bí bunó, bí kóó ye wóné lé bunó lógó naâ mè, te bunó ye bí ma.

¹⁹ Mò bí sé né bò wóné bò, wóné sé naâ bí gwaân, ye bí né bò nùàr nyî. Á seèn môn sam; mè bí balé wèh gi aá kèn, bí bò nùàr seèn sam cuú, à bí bunó né mé njéh.

²⁰ Bí mùnò kó cú faá mè lé tueé naâ bí nò, mè lé ye bí a: ndóg, nùà seè beéh tele seè seèn hàmm yógó bèh ma. Mò bó lé naâ mè bunó, sâ bó bí bunó nde né ménâ ndò. Mò bó lé naâ ñgòr mò jolo, sâ bó nde né dé bìi ménâ jolo ndò.

²¹ Mè tueé bí, bó bí bò njií hèn dóón bóó gi nde né felè mò. Lòu sam, nuaá mé lé tema njií naâ mè, bó bú kó ñgwéh.

²² «Mò mè sé ká yoòr bòn wá ná ñgwêh, mè tueé bó ñgòr Càñ, ju sé bó mé veèn

bòn siè ná ñgwêh. Dé kènê, bó mé sòn sam cuú.

²³ Mè tueé bí: nuaá mé né mè bunó, bunó bilí né mé Tele mò mene.

²⁴ Seé mé nuaré déi sé bó kòmò ná ñgwêh, mò mè sé lètenè bòn bó ná ñgwêh, bó sé mé ju yoòr ná ñgwêh ndò. Á, bó ñene gi aá kèn, bó mè bunó seér né lòu, bó né Tele mò bunó. Ñgwééh sâ bó né mé ju yoòr wa?

²⁵ Sâ dóón bóó gi né te yuo faá bó lé nyagá kwaá gi naâ te mvù sòu bòn nò, ye: Bó bunó wèh né mè mbaá, kwòm sam.»

²⁶ Jomo sâ Yeésò den cuú, ye bó a: «Nuaá mé gam nde né bí baá ndeê: né lom Cúcuí jégé mé né ké beè Tele mò. Mè nde né bú temá njií, à yuo ndeè né ké yoòr seèn, à sòn mò tueé nde né kóó.

²⁷ Bí nde né sòn mò tueé ndò; lòu sam, ké bèh duóm béh bí lé naâ kóó.»

16

¹ «Mè bí ménâ tueé den né ye te ndèm bìi yúa cú.

² Bó nde né bí te *gwà sòu kwógó som. Cu déi nde né tèen, bó nde né bí lòu wulá. Bòó mé wula nde né bí sâ nde né munó, ye bó sâ bóó né seé Càñ ndò.

³ Bó nde né môn bóó go. Lòu sam, bó Tele mò kó ñgwéh, bó mè kó ñgwéh ndò.

⁴ Mè bí toò hèn tueé kwaá né, ye mò ndeè baá bí cu sâ

kwa, te bí kɔ ye, mè lé naá giì bí mân tueé.»

Seé Cúcuí Ṇagâ

À den cuù, ye bó a: «Mè lé bí mân ké bèh duɔ̀m túé ná ṅgwêh. Lòu sam, béh bí lé naá née kɔ́ ye.

⁵ Dé kènê baá gò mò, mè nde cu aá ké yoòr nuaá mé lé temà naá mè. Bɔ́ó né naàn mé lètenè bìi nuaré dèi teèn bíé kè ṅgwéh, ye mè a: wò nde né he wa?

⁶ Sâ tueé né ye, kú né bí njèh bɔ́ó; bɔ́ó né bí mé ṅgòr mò.

⁷ Á sâ, mè tueé lom né bí gècèn ndɔ́, ye bí a: dé bìi, huɔm kela né dé mè nde ménâ. Mɔ́ mè mɔ̀n ndé ṅgwéh, nùà gàm bìi ká yoòr bìi wá ndé ṅgwêh ndɔ́. Kɔ́ mè nde, te mè tema njíi ye bú.

⁸ «Mɔ́ à ndeè waà baá, à nde né bò nùàr ká te wɔ̀ṅe feh keéh, te bó gwaán komo ye veèn bɔ̀òn né veèn ma. Bó gwaán komo gècèn mò ndɔ́, bó ṅene kɔ́ gèh dé mé Càn nde né ju tená.

⁹ Veèn mé à nde né bó feh keéh sâ, ye bó temé yoòr mò kwá njí ṅgwéh ma.

¹⁰ Dé gècèn mò, mɔ́ mè ṅaá nde cu aá ké yoòr Tele mò, mé bí mè ṅéné ndé cú doò, gècèn mò nde né teèn ṅéné ṅagá ndɔ́.

¹¹ Dé ju tenâ, gèh dé mé ju né mgbè wɔ̀ṅ karé sie, bó nde né mé njolo ṅéné.

¹² «Mè née cu bí mé bò njèh tueé ká lè mò silí den ye. Njèh cén, bí bó kènê yóló kòmò ndé ṅgwéh.

¹³ Mɔ́ Cúcuí Ṇagâ jéjég sâ ndeè waà baá, à nde né bí bèh gècèn dɔ̀ṅ feh gií. À ndeè mé feh seèn mbaá túé wèh ndé ṅgwéh ndɔ́, à tueé lom nde né dé mé à ṅgweé naá ké jomo; njíi mé ndeè né waà dɔ̀ṅ, à nde né bí tueé kwaá.

¹⁴ À terreb mò cie sɔm keéh nde né kɔ́ó. Lòu sam, à ṅgòr ṅgweé nde né sònò mò, te à tueé ye bí.

¹⁵ Bí kɔ́ó ye, ṅgúlú Tele mò dɔ̀ṅ né gi beè mò. Mè tueé né dé cí ye bí a, bò njíi mé Cúcuí Ṇagâ tueé nde né bí dɔ̀ṅ yuo gi ndeè né sònò mò ma.»

Yúlá-temé nde né vógó-temé ṅaá

¹⁶ À den cuù, ye bó a: «Le aá maànjé bí mè ṅéné ndé cú, te jomo sâ maànjé bí ṅene cu ye mè.»

¹⁷ À yeé tueé aá bó mân, bò mbɔ̀ṅ seèn dèi duɔ̀m lètenè bɔ̀òn tueé beleè ndɔ́, ye: «Dé sâ tueé né kei, mé à ye béh a: le aá maànjé béh nyí ṅéné ndé cú, te jomo sâ maànjé béh ṅene cu ye nyí wa? Mé à ye: lòu sam, nyí ṅaá nde cu aá ké yoòr Tele nyí doò ndɔ́ wa?»

¹⁸ Bó den cuù ye: «Sâ tueé né gèh le aá maànjé dé heè? Dé mé à gwaán né tueé sâ, béh bú ṅgwé kòmò ṅgwéh.»

¹⁹ Yeèsò ṅgweé kɔ́ ndɔ́, ye bó gwaán né mé nyí bieé njíi, à tueé njíi baá-re ye bó a: «Mè la ye bí a: le aá maànjé bí mè ṅéné ndé cú, te jomo sâ maànjé bí ṅene

cu ye mè. Mè yeé tueé mân, bí bò njèh lètenè biì hên bie kuú den né teèn wa?

²⁰ «Mè né tueé ye bí a, dé biì bí nde né yueé; *wónj dé seèn samé seér nde né lòu. Temé nde né bí lè ngwerré; mé njéh mene yúlá-temé biì nde cu né vógó-temé ñaa seér.

²¹ Mɔ ma déi nde aá huaán ñar, né yeé bú ménâ yulá; sâ lòu sam, à muno njií lom né núr nyeèr felè seèn. Mɔ huaán baá ká cie, à nde cu né núr nyeèr hèllè nyen njií. Nde né felè vógó-temé ñuna seèn mé à la ñar kwaá naâ doô.

²² Nde ménâ mé bí ndɔ; kènê bí né mé yúlá-temé. Mé njéh mene, mɔ mè ndeè ñene cu aá bí, temé biì nde né lòu vógó seér; nuaré déi ndeè bí vógó-temé sâ beè lùagà sòm ndé cú.

²³ «Lòu sâ, njèh doónj den nde né njolò biì ñagásé, bí mè lòu bíé só ndé cú. Mè né tueé ye bí a, bò njií mé bí dua né mé yilí mò doónj, Tele mò nde né bí haá gií.

²⁴ Ngweéh, wa hên bí née njeré déi mé yilí mò dùa ngwéeh ye wa? Bí dùduaà, bí nde né kwa, sâ te temé biì sagár gi ye lè.»

*Yeésò yogó baá *wónj*

²⁵ «Mè bí njèh hên doónj tueé keéh gi yeé te kàne te kàne. Cu déi ndeè né waâ, mè bí njèh te kàne si kéh ndé cú, mè tueé ñagá seér nde aá bí felè Tele mò lòu.

²⁶ Te lòu sâ bí bò njèh mé Tele mò bie njií lom aá mé

yilí mò; mè bú felè biì lòu bònj só ndé cú ndɔ.

²⁷ À né gi bí mé feh seèn gwaán. Lòu sam, bí né mè gwaán, bí né temé yoòr mò kwaá njií, ye mè lé yuoó naâ beè seèn.

²⁸ Né bòn, mè lé yuoó naâ ké te vulúu beè Tele mò, mè suagà ká te wónje. Kènê, mè kwaá lo cu nde aá wónj, mè nde cu ké yoòr Tele mò.»

²⁹ À yeé tueé gi aá mân, bò mbònj seèn ye bú a: «Kè-re sâ nɔ, kènê wò tueé ñaré njií lom aá juar, wò kàn sili só cú.

³⁰ Kènê béh kɔ gi aá kèn, ye wò né gi njèh doónj kɔɔ, wò jògò naá giì njèh bieé beèh ngweé, te béh nde ye bieé den. Béh temé yoòr yeé hên kwaá njií né dé cî, ye wò lé yuoó naâ ké beè Càn.»

³¹ Yeésò deèn ndɔ, ye bó a: «Bí baá ye gwaán sâ nɔ.

³² Mè tueé bí: cu baá ndeè, hên baá giì cí. Cu mé bí nde gi né teèn durá ñellé, waâ baá; nùà kàn nde né gwò seèn dula yilá, mè le mé huún. Mé njéh mene, ndóg, mè mé huún sam: béh Tele mò né kɔɔ!

³³ Mè né bí mân toò tueé kwaá, ye te bí mban nde gi yoòr mò, temé die bí lè. Mè tueé bí, dé ká te wónje bí nde né mé gèr kwaré. Mé njéh mene, bí siè lòm temé tég, mè yogó gi aá wónj kèn!»

17

Yeésò né Càn felè bò mbònj seèn dua

¹ Yeésò yeé tueé gi aá mân, à ke njií ké te vulúu ndo, ye Tele a: «Tele mò, cu wulu baá kèn. Sòm kèh be terrèb Njuna yeè bèsonè, te Njuna yeè sòm njií be terrèb yeè ter ndo.

² Ngweéh wò lé terreb felè bò nùàr doón haá gi naâ beè seèn wa? Wò lé naâ tueé ye bú a, há yòn tètàgà mé bòó mé wò haá kwaá né beè seèn.

³ Mò bó ko baá wò, Càn jéjég, bó ko cu Yeésò *Nùà Còṅ mé wò lé naâ tema njií, sâ né yòn tètàgà sâ.

⁴ Tele mò, mè feh gi aá bò nùàr ká doó be terrèb yeè kèn, mè bòó gi aá seé mé wò lé tueé naâ mè ndo.

⁵ Sâ kènê Tele mò, kwá mè den yila cu te dene koô mò ké yoòr yeè doô; lo naâ bèh denè mò, sâ wónj nées dùòm ṅgwéeh ye.

⁶ «Mè feh keéh gi aá wò mé bòó mé wò lé yilá kwaá naâ beè mò ká lè wónje kèn, kènê bó né gi wò kóó. Bó lé naâ bò dé yeè, wò lé bó haá kwaá naâ beè mò, bó jolo ko gi aá ṅgòr yeè kèn.

⁷ Kènê bó né gi kóó ye bò njií mé né ká beè mò doón né gi dé yeè; wò lé haá naâ mè kóó.

⁸ Lòu sam, bò ṅgòr mé wò lé ye mè a ndé bó tueé doón, mè bó tueé gi aá kèn, bó gwaán gi aá ndo. Bó njene ko gi aá kènê ye, mé gècèn mene, mè lé yuoó naâ ké beè yeè, bó né temé teèn kwaá njií, ye wò lé temà naâ mè

kóó ndo.

⁹ «Mè tètég dua né wò felè bò sâ bò, Tele mò. Mè bò *wónj bò júé ṅgwéh, mè dua lom né wò felè bòó mé wò lé haá naâ mè hèn, bó né dé boòn bò nùàr yeè.

¹⁰ Bò njií mé né gi dé mò doón né dé yeè; bò dé yeè né gi bò dé mò ndo; terreb mò cie ṅéné yuo kelà né yoòr boòn.

¹¹ «Kènê mè dé mò ká lè wónje sam cuú, mè nde cu nde aá ké yoòr yeè; dé boòn, bó nées ká te wónje ye. Càn ṅagâ Tele mò, kúru bílí kwá bó ka yeè mé terreb yeè mé wò lé haá naâ mè doô; kúru bílí bó, te bó ṅa bílí gi cén, faá bébò né cén no.

¹² Cu mé béh bó lé naâ kóó, mè lé kúru nyegé naâ bó kóó. Lé naâ mé terreb yeè mé wò lé haá naâ mè, cén déi lètenè boòn lèr lè ṅgwéh ndo. Gi lom né ka nuaá mé sé naá kaà dé seèn leér sâ, te yuo faá bó nyagá kwaá né te mvù Cànje no.

¹³ Kènê mè baá ké yoòr yeè ndeé, mè ká te wónje mân tueé den cu nées ye te bó den dé boòn mé vógó-temé faá mè no, te temé boòn gùm doón sagár gi lè ndo.

¹⁴ «Mè tueé gi aá bó ṅgòr yeè kèn. Wónj né bó bunó ndo. Lòu sam, wónj ye bó bò nùàr nyí sam, faá mè nùà wónj sam ndo.

¹⁵ Mè túé ṅgwéh ye wò a, yilá sòm bó ká te wónje yilá; mè tueé seér né ye wò a,

kúrú nyégé bó, te táhòrò bó kè mà cú.

¹⁶ Bó dé bòn bòn wón bòn sam, faá mè nùà wón sam doò nò.

¹⁷ *Sènè ñágá kwá lòm bó mé gècèn yeè bèsonè; gècèn yeè sâ né ñgòr yeè.

¹⁸ Mè tema ñjii né bó wón doón, faá wò lé tema ñjii naâ mè ká te wónge ndò nò.

¹⁹ Mè wò gùm mò hèn *semé haá kuú né felè bòn, te bó den lom *senésé dé kèi cèn.

²⁰ «Mè wò felè bòn dùà lòm cú, Tele mò; mè dua cu né wò felè bòn mé ñgweé nde né ñgòr yeè sònò bòn, bó kwaá ñjii temé yoòr mò ndò.

²¹ Mè ye wò a, te bó doón bilí ña lom cén, bó den ndeè yoòr beèh, faá wò né yoòr mò, mè né yoòr yeè nò. Te bó nyogó bilí bècènè, wón kò ye wò lé tema ñjii naâ mè kóó.

²² Mè jògò ñjii né bó ter, faá wò né mè jògò ñjii nò; te bó ña cén faá bélò né cén hèn nò:

²³ mè né yoòr bòn, wò né yoòr mò, sâ te bó te yuo nyegé cén bagasé mân, te bòn wón bòn ñene môn, bó kò ye wò lé tema ñjii naâ mè kóó, wò gwaán né bó faá wò gwaán né mè ndò ma.

²⁴ «Tele mò, wò lé bó haá kwaá naâ beè mò, mè né gwaán ye béh bó nde den ké bèh denè mò kóó, te bó ñene kò be terrèb mò teèn. Wò mè gwaán né mé temé cén, wò lò mè terrèb kò haá

naâ ké yoòr yeè sâ wón née dùòm ñgweeh ye.

²⁵ «Tele mò, kè ñjii kán, wò mé be gècèn yeè mene, wón wò ñéné kó ñgweh, mè kò cegé né wò kóó; bòn hèn bòn né ñéné kóó ye wò lé tema ñjii naâ mè kóó.

²⁶ Mè feh gi aá bó yilí yeè kèn; mè nde cu née bó yilí yeè ménâ feh den ye, te gèh gwaán mé wò né mè gwaán doò den lètenè bòn, te mè den lè bòn môn ndò.»

18

Bèh Yeésò sieè
(*Matió 26:47-56; Mârk 14:43-50; Lúk 22:47-53*)

¹ Yeésò yeé tueé gi aá mân, à weh bòn mbòn seèn ndò, bó bó sela yuo kela nòmò Kiderón kèb yágà. Sâ yí jomo nòmò sâ lé naâ ñueèh soğò déi. Yeésò bó bòn mbòn seèn lé yila ndeè naâ teèn.

² Sâ Júdàs sàrnýé né gi bèh sâ kóó ndò. Lòu sam, Yeésò bó bòn mbòn seèn lé naá beéh teèn bilí ndeé.

³ Lòu sâ Júdàs kem sie bòn bòn sóji beè; bó bó nde yí teèn. Bò *ngàn sèmè dé kòkòó bó bòn *Farisièn som haá cu bú bòn sóji dé bòn ndò, bó bó kem nde ké teèn mé gwaga beè-beè, bó né mé we beè-beè ndò.

⁴ Sâ Yeésò kò gi aá ñjii mé nde né felè seèn kelà ndò. À yeé ñene aá ménâ, à gò ña yuo kelà ká toò bòn juar ndò, ye bó a: «Bí foón yeè neì wa?»

⁵ Bó ye bú a: «Béh foón né Yeésò nùà Najarèt.» Ye

bó a: «Mè hên.» Sâ bó bò Júdàs sàrnýé né gi doó sâ dɔ́ŋ njebá den.

⁶ Te Yeésò yeé nde tueé njií ye bó a, nyí hên mân, bó kem cu cu gè jomo mágu mágu, bó né doó jɔ́gɔ́ dielé ndeé.

⁷ À den cuù, ye bó a: «Bí ye bí fɔ́ŋ yeé neì á?» Bó ye bú a: «Béh fɔ́ŋ né Yeésò nùà Najarêt.»

⁸ Ye bó a: «Ŋgweéh mè ye bí a, mè hên wa? Mɔ́ hên bí fɔ́ŋ den né mè, sâ bí kwá ló bò hên bò cu cu dé bɔ́ŋ lɔ́.»

⁹ Kɔ́ seèn bɔ́ŋ ka mân jéjég, te yuo ye faá à la tueé naá ye Tele seèn a: bò nuaá mé à lé haá kwaá gi naá beè nyí dɔ́ŋ, nyí cén déi teèn lèr ló ngwéh ma.

¹⁰ Sâ Simôn Piêr naá mé bòu beè, à sua sɔ́ŋm ndɔ́, à mvur tena si njií nuaré déi tie gaá doó. Lé naá nùà seè ngàŋ sèmè dé koò. Yilí nùà hèllè lé naá Malkùs.

¹¹ Yeésò yeé ñene aá môn, à yíin Piêr, ye bú a: «Yí njí cú bòu yeè lè kórè nɔ́ŋ. Wò né munó ye ngàb gèr mé Tele mò haá né mè doó, mè bú wèh ñué ndé ngwéh wa?»

*Yeésò ké toò *Hána*

¹² Bò bòn sɔ́ŋ bó bò kwaá-taáb bòn mé bò sɔ́ŋ dé bò Jûf dɔ́ŋ kem sue gi Yeésò yoòr, bó sie kaga bú ndɔ́.

¹³ Bó jògò bú weh njií logô ké lɔ́ Hána. Né gùnà Kayíf mé né *ngàŋ sèmè dé koò te nyèmà bú sâ kóó.

¹⁴ Sâ Kayíf lé feéh naá bò Jûf kóó, ye bó a: «Huom kela

né dé mé nùà cén kuú seér te sòn bò mbei dɔ́ŋ kóó.»

Piêr yila njó yaŋ

(*Matiô 26:69-70; Mârk 14:66-68; Lúk 22:55-57*)

¹⁵ Simôn Piêr bô mbòn cén déi yuo bele Yeésò ndɔ́. Mbòn dé sâ, ngàŋ Càn dé koò lé naá bú dé seèn kóó nyegé; yeé baá ménâ, à wa dé seèn ké teèn, à yila bele Yeésò ké lè bɔ́gò ngàŋ sèmè sâ.

¹⁶ Piêr njebá le dé seèn ké tütülù bɔ́gò. Te mbòn dé mé ngàŋ sèmè dé koò né bú kóó doó yeé cu cuù, tueé nyegé baá ma mé njebá tena né te hin doó, à yíi keéh ye Piêr.

¹⁷ Ma mé njebá tena né te hin hèllè deèn ndɔ́, ye Piêr a: «Wò hên, wò mbòn nùà hên sam wa?» Piêr ye bú a: «Ndóg, mè sam!»

¹⁸ Sâ dùlù baá dɔ́lé ndɔ́, bò seé bò bó bò sɔ́ŋi la naá we cie fuú kwaá, bó né njebá ñuagá den. Piêr yeé ñene aá ménâ, à njebá nde kwarè bòn we ñuagá ndɔ́.

*Yeésò ké toò *ngàŋ sèmè dé koò*

(*Matiô 26:59-66; Mârk 14:55-64; Lúk 22:66-71*)

¹⁹ Yeé baá mân, ngàŋ sèmè dé koò duóŋm Yeésò bò njèh felè bò mbòn seèn bieé, à né bú felè bò njèh feèh seèn bieé ndɔ́.

²⁰ Yeésò ye bú a: «Mè bò nùàr njèh dɔ́ŋ tueé njií yeé ké ter; mè feh den yeé te *gwà sòu, bò déi te *gwà Càn

koô; bô Jûf né yeé teèn bilí ndeé; mè njeré déi lòu túé lèr bèh.

²¹ Wò mè ménâ bie né dé kei wa? Bíe nji mé bôó mé lé naá gii ŋgweé, bó nde né wò tueé, bó né gi kóó.»

²² Yeésò yeé baá mé bú mân tueé njií, sóji déi naâ kwarè seèn, bô bú, ye bú a: «Wò mé ŋgàŋ sèmè dé koô mân tueé den né dé kei wa?»

²³ Yeésò deèn ndo, ye bú a: «Mò mè tueé né ve, fèh kékè mè bèh veèn mò sâ. Á, mò mè tueé yíí né teèn, wò mè bô né dé kei wa?»

²⁴ Jomo sâ *Hánà ye bó há nji bú mé Kayíf ndo. Bó weh njií baá-re bú ké toò Kayíf, ŋgàŋ sèmè dé koô, sâ à née te yuií ye.

Yáŋ njó Piêr dé jomò
(*Matíó 26:71-75; Mârk 14:69-72; Lúk 22:58-62*)

²⁵ Sâ Simôn Piêr née ka dé seèn cu sâ we ŋuagá den ye. Bó bie njií ye bú a: «Wò hên, wò mbòŋ nùà hên sam á?» Piêr cam cu, ye bó a: «Ndóg, mè mbòŋ seèn sam.»

²⁶ Sâ nùà seé *ŋgàŋ sèmè dé koô cén déi né doó sâ, à né nùà nuaá mé Piêr la kó tené sóóm naá bú tie doó; à ye Piêr a: «[ŋgweéh mè la ké ŋueh ŋenè naá bí bú wa?»

²⁷ Mé njéh mene, Piêr cam cu. À yeé baá ménâ cam, kwaá cên tuaga lo bú teèn ndo.

*Yeésò ké toò *Pilátò*
(*Matíó 27:1-2, 11-14; Mârk 15:1-5; Lúk 23:1-5*)

²⁸ Cieé yeé ŋaga baá, bó weh Yeésò ké toò Kayíf, bó njií bú ké lo ŋgómna Pilátò. Wa ké teèn, bô Jûf dé bòn ké lè bògò yílá ŋgwéh, ye te sóú bòn bó lóro cú, bó yieé kwa yáb *Páskà.

²⁹ Pilátò lé ŋenè naá cí, te à yuo kela ye ké cie yoòr bòn, ye bó a: «Bí nùà hên sie né mé ŋgei wa?»

³⁰ Bó ye bú a: «Mò sé la nùà veèn ná ŋgwéh, béh sé bú ká toò yeé siè nji ná ŋgwéh.»

³¹ Pilátò ye bó a: «Sâ mò né mân, bí wèh yùò mé bú weh, bí nde tena ju felè seèn mé feh bìí faá *sóú bìí tueé yeé sâ.» Bô Jûf ye bú a: «Ndóg, béh dé beèh mé terreb nùàr wulâ sam.»

³² Hên doón bôó gi né, te yuo faá Yeésò lé tueé naá nò; sâ gèh cio mé à nde né kuú, à lé naá gii jògò tueé kwaá.

³³ Yeé baá mân, Pilátò yila nde cu gè jomo ndo, à yílá njií Yeésò, ye bú a: «Mgbè bô Jûf né wò wa?»

³⁴ Yeésò ye bú a: «Wò mân munó né kóó, wa bó tueé né wò lòu wa?»

³⁵ Pilátò ye bú a: «Wò ŋene mè né nùà Jûf wa? Bôó mé bí bó né mé tàbè cên, mé bô ŋgàŋ sèmè dé kokoò teèn mene la sie waà naá mé wò kóó. Wò bôó naá kei wa?»

³⁶ Yeésò ye bú a: «Bèh Mgbè ceèr mò dé ká te wónè sam. Mò bògò Mgbè mò sé la né dé ká lè wónè, bô seé bô mò sé naá taáb lieé, te mè beè bô Jûf yílá cú. Mè tueé

wò: bèh Mgbè ceèr mò dé ká te wóŋe sam.»

³⁷ Pilátò ye bú a: «Á sâ, wò né mgbè mà?» Ye Pilátò a: «Wò tueé né tueè, mè né Mgbè. Mè lé ká te wóŋe ndeè naâ ceér gècèn tueé ŋagá. Bó lé mè ŋaár naâ dé cî. Nuaá mé né nùà gècèn dɔ́ɔŋ né gi dé seèn sòn mò ŋgweé.»

³⁸ Pilátò ye bú a: «Gècèn sâ né kei wa?»

Pilátò yeé bie gi aá bú mân, à yuo kela cuù ká cie, à nde ké yoòr bò Jûf, ye bó a: «Njii mé béh nde né nùà hên teèn sie, mè dé mò ŋéné ŋgwéh.»

³⁹ Dé tòu biì, faá bèh jomò nɔ, mè nde né bele. Né yeé cu dɔ́ɔŋ, mɔ Páskà nde aá feí, mè né yeé bí nùà gwà cibì cén déi yi njii. Sâ bí gwàn ŋgwéh ye mè a, yi njí bí mgbè bò Jûf hên wa?»

⁴⁰ Bó ye bú a: «Hê ceè, té bú yi! Yi sér béh Barabâs!» Á sâ, Barabâs hèllè lé naá seèr nùà wúlá-feèh ndo.

19

*Saân lètenè *Pilátò mé bò *ŋgàŋ sèmè*

(Matíò 27:15-31; Mârk 15:6-20; Lûk 23:13-25)

¹ Yeé baá môn, Pilátò ye bó wèh yùò mé Yeésò weèh, bó nde tegé bú núr.

² Bò sóji nde fɔ́ɔn wellê bò ñuàgà, bó beéh faá tàmm nɔ, bó sulí kwaá bú felè, bó ye né tàmm mgbè ma. Bó weh su kwaá bú cògò bèlè jùm mân yoòr faá cògò mgbè ndo.

³ Bó né ká yoòr seèn cɔ́ɔ ndeè, bó né bú mbaàn gbêg haá, bó ye bú a: «Siè ŋgób, Mgbè bò Jûf!» Bó né bú teèn bolé yiì ndo.

⁴ Pilátò yuo kela cuù déi, ye cili nùàr a: «Bí ŋgwé: mè nde cuù né bí nùà hên ká cie weh haá njii, te bí ŋene kɔ teèn, ye mè dé mò kwòm mé béh nde né bú teèn sie ŋéné ŋgwéh gùm dɔ́ɔŋ ma.»

⁵ Yeésò yuo kelà ndo; à né ka mé tàmm ñuñuàgà doò felè ménâ den den, à né mé cògò bèlè jùm doò yoòr ndo. Pilátò ye bó a: «À baá hên!»

⁶ Te bò ŋgàŋ sèmè dé kokoò mé bò sóji bɔ̀ɔn yeé nde ŋene njii bú mân, bó bɔ̀m su lom mé sòn cèn dɔ́ɔŋ, ye: «Fágá njí lòm bú te toú dé fagâ! Fágá wúlá lòm bú fagâ!» Pilátò ye bó a: «Bí ndé wèh fágá ká bú mé feh biì; mè dé mò kwòm nùà hên sieè ŋéné ŋgwéh gùm dɔ́ɔŋ.»

⁷ Bò Jûf ye bú a: «Béh né mé sóú teèn; kɔ à kuú faá sóú beèh tueé nê nɔ: à lé tueé naâ dé kei ye nyí né Njuna Càn wa?»

⁸ Te Pilátò yeé nde ŋgweé cu dé sâ mân, veéh sie ŋeí cu bú dé sieè.

⁹ À yila nde cu ké lè bɔ̀gò, ye Yeésò a: «Wò yuoò he wa?» Mé njéh mene, Yeésò bú sòn kòmò ŋgwéh.

¹⁰ À den cuù, ye Yeésò a: «Wò mè sòn kòmò ŋgwéh wa? Wò kó ŋgwéh ye mè né mé terreè teèn wa? Mɔ mè ye yi njí wò, bó nde né wò yi; mɔ mè ye bó fágá wò

fagà, bó nde né wò ter fagá njií ndo.»

11 Yeésò ye bú a: «Mò Càn sé wò terre b felè mò há ná ŋgwêh, wò sé mé ndògò terre b déi felè mò teèn ná ŋgwêh ndo. Mò né mân, sâ nuaá mé sie haá njií naâ mè beè yeè, veèn dé seèn maga kela né koo.»

12 Yeé baá môn, Pilátò lege lom aá ye te nyí yi njií bú yii. Njèh cén, bò Jûf né lom ké ter tueé logó njií, ye bú a: «Mò wò yi njií nua hên, sâ wò mbeí mgbè *Sesâr sam. Ngweéh wò né koo, nuaá mé ti felè seèn lobo né mé be seèn doon, né yeé nua bunò Sesâr wa?»

13 Te Pilátò yeé nde ŋweé njií aá dé sâ mân, à ye bó ndé sòm kéh nji Yeésò ká cie; à nde den nde bèh ju tenâ. Bèh sâ bó te kwaá né bò taá mbembalê mân doo; bó yilá né bèh sâ: Gàbátà, te ju *hebreéh.

14 Lé naâ lòu nàŋ* Páskà; sâ lou dili baá. Pilátò tueé njií baá-re mé bò Jûf ndo, ye bó a: «Mgbè biì sâ!»

15 Bó yeé nde ñene ménâ, bó tueé njií ké ter ye: «Wúwulà! Wúwulà! Fágá nji bú te toú!» Pilátò ye bó a: «Mè te toú fágá nji mgbè biì wa?» Bò ŋgàn sèmè dé kokoô ye bú a: «Mgbè beèh gi lom né Sesâr.»

16 Yeé baá môn, Pilátò haá njií bó Yeésò, te bó nde bú fagá sâ. Bó cab sie bú ndo, bó yuo mé bú.

Bèh Yeésò fagá

(Matiô 27:32-44; Mârk 15:21-32; Lûk 23:26-43)

17 Yeésò jògo sie toú mé bó nde né bú teèn fagá ndo, bó bó nde mé njéh ké bèh mé bó yilá né: Geba feèh. Te ju *hebreéh né Gólgòtà.

18 Wa ké teèn, bò sóji faga njií Yeésò te toú ndo. Bó faga kwaá cu bò nuaré déi kwarè seèn fà, dé kàn te toú seène, cén déi kèb déi, cén déi kèb déi ndo, Yeésò lètenè.

19 Pilátò ye, bó nyàgà fágá kwá njeré déi teèn; bó nyagá kwaá baá-re teèn ye: «Yeésò nua Najarêt, Mgbè bò Jûf.»

20 Bò Jûf kókoó mbaá jané ñene gi môn. Lòu sam, bèh mé bó lé fagá naâ Yeésò teèn sâ, lé naâ kwarè lòo; bó lé nyagá naâ njií sâ mé ju hebreéh, ju latèn, mé ju greèk.

21 Bò *ŋgàn sèmè dé kokoô yeé ñene aá ménâ, bó ye Pilátò a: «Té bú mgbè bò Jûf nyàgà kwá; nyàgà sér ye: nua hên ye nyí né mgbè bò Jûf ma.»

22 Pilátò ye bó a: njií mé nyí nyagá baá, nyagá gi aá kèn.

23 Bò sóji yeé faga sòm aá Yeésò, bó weh bò cògò seèn, bó geé bèh nèà, sóji dé kàn weh cén. À lé naâ mé cògò suu déi teèn, bó bú lòu sá ŋgwéh, bó dé sâ colo né lòu.

24 Bò sóji yila lètenè bòn tueé kuû ye: «Béh té bú lòu siè ñèrre sòm, béh vú sér mé bèi, te nua cén yieé weh

* 19:14 19:14 Né cieé mé kwéh né cieé koo. 19:24 19:24 Ps. 22:18

lòu.» Sâ doónj bɔ́o gi né te yuo faá bɔ́ lé nyagá kwaá naâ te mvù Càŋe nɔ, ye:

«Bó geé weh gi aá cògò mò lètenè bɔ̀n,

bó vu yieé weh cu cògò mò déi mé bèi ndɔ.»

Hên né njií mé bɔ́ sɔ́jì lé bɔ́o naâ.

²⁵ Sâ meí Yeésò bô bei mé Marí veèh Kelopâs, bô Marí Magdalâ né ké kwarè tou fagâ doô njebá den.

²⁶ Yeésò ke njií meí ndɔ, à ñene njií mbòŋ dé mé temé seèn doónj né gi yoòr seèn doô yí kwarè meí, ye meí a: «Ma, ñuna yeé baá sâ.»

²⁷ À tueé njií mé mbòŋ doô ndɔ, ye bú a: «Meí yeé sâ ndɔ.» Sâ baá bèh mé mbòŋ doô weh kwaá njií baá bú yoòr teèn.

Cio Yeésò

(*Matiô 27:45-56; Mârk 15:33-41; Lúk 23:44-49*)

²⁸ Kènê Yeésò yeé ke, ñjèh doónj mboón aá faá bèh ménâ, à tueé te yuo faá bɔ́ lé nyagá kwaá naâ te mvù Càŋe nɔ, ye: «Mè baá mé nyúá.»

²⁹ Sâ sɔ́o mbè tanê déi né kwarè sâ ndɔ. Bò sɔ́jì déi yeé ñene aá ménâ, bó weh fùlù, bó yí njií te mbè tanê doô, bó feéh kwaá te tapè, bó tím cie njií bú ké sònò.

³⁰ À yeé naga ke aá, ye: «Jegé baá!» À doóm njií feh doó, à kuú yuo ndɔ.

Sɔ́jì déi sie logó Yeésò kwar mé gwaga

³¹ Lòu sâ lé naâ nàŋ† cieé sòu; sòu sâ lé naâ cieé koò dé gècèn. Bò *Jùf lé gwàn ná ñgwèh mé bó né cieé koò yieé, bɔ́ nùàr né ké te tou lòu cieé koò sɔ́o den. Yeé baá ménâ, bó nde bie ye *Pilátò a: «Kwá bó nde kwalé sòm bɔ́ nùà ké te tou fagâ doô gule, te bó mvualé sòm bó mvualè.»

³² Pilátò yeé gwaán aá, bɔ́ sɔ́jì nde ké teèn ndɔ. Bó jògò kwalé sòm logó ñgeéh nùà tou jògò mé bó faga kwaá naâ kwarè Yeésò doô, bó kwalé sòm dé mbeí ndɔ.

³³ Bó yeé nde aá dé Yeésò kwalé, bó ñene à kuú aá, bó dé seèn kwálé cú.

³⁴ Mé ñjèh mene, sɔ́jì cén déi lé naâ gwaga weh, à sie logó bú kwar mé ñjèh. À yeé sie logó aá, húóm bô nòmò kwarè yuo kelà teèn ndɔ.

³⁵ Hên tueé den né nuaá mé lé naá giì bɔ́ njií sâ mé njolo ñené, né ka nág faá bèh sâ nɔ. Nùà hên né kɔ́o ye nyí tueé lom né gècèn; à tueé né bí ménâ te bí kwaá njií temé teèn, ye né lom môn ndɔ.

³⁶ Hên doónj bɔ́o gi né te yuo faá bɔ́ lé nyagá kwaá naâ te mvù Càŋe nɔ, ye: «Bó bú dé seèn kuú déi yoòr siè kwá nyí ndé ñgwéh.»

³⁷ Beré déi né cu te mvù Càŋe nyagá den ndɔ, ye: «Nuaá mé bó lé sie logó naâ

19:28 19:28 Ps. 69:21; 22:15 † **19:31 19:31** Né cieé mé kwéh né cieé koò.

19:36 19:36 Ex. 12:46; Nomb. 9:12; Ps. 34:20 **19:37 19:37** Zach. 12:10; Vuú

kwar doô, bó nde né bú bilí ke.»

Bèh Yeésò furú

(*Matiô 27:57-61; Mârk 15:42-47; Lûk 23:50-56*)

³⁸ Jomo sâ Josêf nùà Ari-matê déi nde Pilátò komó Yeésò dua. Josêf sâ lé naâ mbòñ Yeésò cén déi ndò. Njèh cén, à lé leér gò beéh dé seèn lòù, à né bò Jûf veéh. À yeé dua baá ménâ, Pilátò gwaán. Josêf nde jògò weh baá-re komó doô, à nde mé njéh.

³⁹ Níkòdêm, nuaá mé lé nab ndeè naâ ké yoòr Yeésò cibíteèn doô, waà kwa Josêf ndò. À waà dé seèn mé bò tou lèh[‡] beè ba déi, nde njèh kilò yulá tagár mân, bó bórè hualé né bò tou ngwóbè mé bò tou múmù déi.

⁴⁰ À yeé waà baá, bò Josêf bilí baá-re nùà fà, bó weh cògò wulésé mân, bó waga nyegé komó Yeésò mé njéh, bó né bò lèh sâ teèn waá njií, faá bò Jûf waá yeé nò. Mò bó nde aá nùàr furú, bó waá yeé ménâ.

⁴¹ Sâ ké bèh mé bó lé fagà naâ Yeésò teèn sâ, ñueèh sogò déi lé naâ teèn. Sà feésé mân lé naâ ké ñueèh sâ ndò, bó lé nées nuaré déi teèn fùrù lógó ngwéeh ye.

⁴² Ñueèh sâ né bèh didi mân. Bó yeé ke, cibí nde aá yilí, *Páskà bò Jûf nde aá bó mé njéh beè kwa loó, bó nde jògò furú njií Yeésò teèn.

20

Bò mbòñ ké te sà

(*Matiô 28:1-8; Mârk 16:1-8; Lûk 24:1-12*)

¹ Yeé baá mé sòndè toò cieè, Marì Magdalâ komo nde ké te sàa ndò. À wa, sâ taá mé bó lé colo kwaá naâ sònòbò doô ñgeré nde aá gè jomo.

² À ñar cu cuù ká jomo mé doò, à nde kwa Simôn Piêr bò mbòñ dé mé temé Yeésò né lom yeé yoòr seèn doô, ye bó a: «Bó mé komó Fehtoò beèh sòm nde aá kèn, ké te sà sam cuú. Béh kó cú bèh mé bó kwaá né teèn.»

³ Piêr bò mbòñ doô nde ké te sà ndò;

⁴ bó dula nde den ka teter ménâ, te wa ké toò déi dula kela keéh ye mbeí; dé sâ wa logô ké te sà kóó mé Piêr.

⁵ À wa ké teèn, à geér ke njií gè dòù, à ñene njií bò cògò wuwulê doô né doó gurú den, à gè teèn yilá ndé ngwéh.

⁶ Simôn Piêr dula waá jomo, à yila kela nde lom dé seèn gè dòù dé yilá, à wa, à ke bò cògò wuwulê doô baá gi doó den den,

⁷ mé mbán cògò dé mé bó lé vuob kwaá naâ Yeésò sònò doò mene. Sâ dé sâ né dé seèn hiin keéh den.

⁸ Jomo sâ mbòñ dé mé la dula wa logó naâ ké te sà kóó doô, yila bele ye bú. À yeé ñene aá ménâ, à kwaá njií ye temé teèn, ye Yeésò komo yuo aá kèn.

9 Sâ bò mbòŋ lé née bòòn mvù Cànŋ ŋgwé kòmò ŋgwéeh ndo, ye Yeésò nde cu né lè cio komo yuo.

10 Jomo sâ bò mbòŋ fà doô cu cu ké lo bòòn.

Yeésò ŋené yuo kelà toò Marî Magdalâ

(*Matîô 28:9-10; Mârk 16:9-11*)

11 Marî né ka dé seèn ká cie sònò sà yueé den, à né yueé, á né gè dòu gimé ke njií.

12 À yeé ke, bò cili Cànŋ déi fà, mé cògò wuwulê mân yoòr, né gè dòu den den; déi ké felè, déi ké gulè bèh mé komó Yeésò la cer deén naà teèn doô.

13 Bò cili Cànŋ doô bie njií ye bú a: «Dé vêh, wò yueé né kei wa?» Ye bó a: «Bó jògò weh aá Fehtoò mò, mè kó ŋgwéh bèh mé bó kwaá njií né bú teèn.»

14 À yeé tueé sòm aá mân, à bele seér, à ñene njií Yeésò ndo, sâ Yeésò baá doó sâ njobá den; njèh cén, Marî ñéné kó cú ye né bú.

15 Yeésò bie njií cu ye bú a: «Dé vêh, wò yueé né kei wa? Wò fón yeé neì ndo wa?» Ma doô ye merré déi né nùà ñueèh, à tueé njií mé bú ndo, ye bú a: «Dé koô, mɔ wò jògò soóm naá bú kóó, fèh mè bèh sâ teèn, te mè nde jògò weh bú.»

16 Yeésò ye bú a: «Marî.» À bele seér, à ke njií bú ndo, ye bú a: «Rabúnì!» Mé ju

*hebreèh sâ tueé né ye: Njí ndêb.

17 Yeésò ye bú a: «Té mè siè ló; mè née ké yoòr Tele mò ná ŋgwéeh ye. Nde júée bò nùàr mò a: mè ñaá nde aá ké yoòr Tele mò mé né Tele biì ndo ma, ké yoòr Cànŋ mò mé né Cànŋ biì ndo ma.»

18 Marî Magdalâ nde lom baá-re bò mbòŋ ménâ tueé, ye bó a: «Mè ñene aá Fehtoò beèh mé njolo!» Jomo sâ à tueé bele bó njií mé à tueé naá bú ndo.

Yeésò ŋené yuo kelà toò bò mbòŋ seèn

(*Matîô 28:16-20; Mârk 16:14-18; Lúk 24:36-49*)

19 Né cu ka loú sóndè cên sâ liyili mân, sâ bò mbòŋ né te gwà déi bilí den, bó ferá né hin lòu, bó né bò Juf veéh. Bó yeé baá gwò den den, Yeésò ñené yuo kelà lètenè bòòn ndo, ye bò a: «Dólè a, dèn mé bí!»

20 À yeé tueé sòm aá dé sâ, à feh keéh bó be mé kwar seèn ndo. Bò mbòŋ yeé nde ñene njií cu Fehtoò bòòn mân, njií ye bó a, sàmè kú lòm mé vógó-temé lòu.

21 À den cuù, ye bó a: «Dólè a, dèn mé bí! Mè tema né bí faá Tele mò lé temà naá mè nɔ.»

22 À yeé tueé gi aá ménâ, à fam njií bó cúcuí yoòr, ye bó a: «Bí wèh Cúcuí Ñagâ.

23 Bòó mé bí nde né veèn bòòn doó kulú njií, Cànŋ nde né bó mé njéh kulú sòm gií. Mɔ bí veèn bòòn doó kulú nji

ngwéh, Càṅ bó mé njéh kúlú sòm ndé ngwéh ndo.»

Yeésò bô Tomâs

²⁴ Sâ cu mé Yeésò la waá naá doô, cén déi lètenè bô mbòṅ la doó ná ngwêh. Naâ Tomâs mé bó yilá né Huaán feèh doô.

²⁵ Bô mbòṅ déi yeé baá tueé ye bú a: béh la naâ Fehtoò beèh ṅené mân, à saán seér cu lòu, ye bó a: «Mò mè bú mé bàn kusà beè ṅéné ngwéh, mè mé be kè mà ṅéné ngwéh, mè bú kwar kè mà ṅéné ngwéh ndo, sâ mè temé teèn kwá nji ndé ngwéh.»

²⁶ Sòndè cén yeé kela baá, bô mbòṅ seèn baá cu ké gwò bilí den. Mé lòu sâ Tomâs baá teèn. Bó ferá cu né ka hin lòu ndo. Bó yeé ke, Yeésò ṅené yuo kela cuú aá lètenè bòn, ye bó a: «Dolê a, dèn mé bí!»

²⁷ À tueé nji mé Tomâs ndo, ye bú a: «Kè mà nji nyògò beè yeé ká toò, kè be mò sâ hèn; kè mà kè kwar mò sâ hèn ndo. Kwá ló saán yeé doô ménâ, gwàn lòm dé gwaân!»

²⁸ Tomâs ye bú a: «Fehtoò mò, wò né Càṅ mò!»

²⁹ Yeésò ye bú a: «Ḷḡweéh wò yeé ṅene aá mè, wò baá ye gwaán mà. Mè tueé wò, bò mé kwaá nji keéh né temé yoòr mò dé kwaâ, mé née mè ṅéné ngwêeh ye, bô sâ bô nde né samé.»

Kwòm mvù hèn

³⁰ Sâ Yeésò lé naá cuú bô fém déi toò bô mbòṅ seèn bòó ndo; lé naá loôm ṅún. Bô sâ bô te mvù hèn nyàgà yuò kélá ngwêh lòu.

³¹ Te mvù hèn nyagá den lom né bô hèn bô, te bí kwaá nji temé teèn, ye *Nùà Còṅ né Yeésò, Njuna Càṅ né bú ndo; mò bí né temé ménâ kwaá nji, te bí kwa ye yòn te yilí seèn ndo.

21

Bò mbòṅ déi téhbeh bô Yeésò

¹ Yeé cer weh aá, Yeésò nde ṅené yuo kela cuú toò bô mbòṅ seèn; lé naá ké sòn tub Tiberiâde.*

² Sâ Simòṅ Pièr bô Tomâs mé bó yilá né Huaán feèh doô né kóó. Bó bô Natanaêl nùà Kánà ké Galilé, mé bô ṅuna Jebedê, bó bô mbòṅ Yeésò fà déi né kóó ndo.

³ Simòṅ Pièr ye bó a: nyí nde aá bèh ndoór vuú ma. Bó ye bú a: «Béh bí nde nde né kóó.» Bó yuo doón, bó nde yila kòm ndo. Njèh cén, bó nde koró ṅaga kuú mé ndoór dé lòu.

⁴ Cieé yeé baá ko ṅagá, Yeésò ṅené yuo kelà yí sòn nòmò; mé njéh mene bô mbòṅ ṅéné kó ngwéh ye né bú.

⁵ À tueé nji mé bó ndo, ye bó a: «Bí naâ ṅò sie kwa wa, bô ndà?» Bó ye bú a: «Béh njeré déi siè kwà ngwéh gum doón.»

* 21:1 21:1 Né yilí tub Galilé déi. 21:3 21:3 Lûk 5:5 21:6 21:6 Lûk 5:6

6 Ye bó a: «Bí vú nji sér ndoór sâ kwarè kòòm, kèb be gaâ mân, te bí sie kwa bó teèn.» Bó vu njií môn ndo. Bó yeé tulu, dé tuluù sam cuú; sâ ngò yuú kela né lè lòu.

7 Mbòñ dé mé temé Yeésò né gi yeé yoòr seèn doô, ye Piêr a: «Né Fehtoò beèh.»

Te Simôn Piêr yeé nde ngweé njií, ye né Fehtoò bòn mân, à weh su njií lom cògò yoòr, à die lobo yila dùà. Sâ, à la naâ kèb déi lunturu.

8 Bò mbeí tulu nde mé ndoór ngò déi doô yí te kòme ndo; sâ le aá njèh métà yuií, te wa yí sòn ngòm.

9 Bó wa yí teèn, bó suaga die doó, bó ñene we né ñgie den, ngò né tuar, mé breéd teèn.

10 Yeésò ye bó a: «Bí wèh ndê mé ngò mé bí la sieé naâ sâ kèb déi teèn.»

11 Simôn Piêr ñaá yila te kòme, à tulu kwaá njií ndoór ngò déi doô ká cie ndo: ngò né lom bò ngò kokoò, kokoò mân. Ngò sâ doón lé naâ yuií mé yulà tîn cùòb tagár. Bó né mene kókoó, mé njèh mene, ndoór doô beré déi téné nyi ñgwéh.

12 Yeésò ye bó a: «Bí ndê yáb yíé.» Mbòñ dé mé nde cu né bieé nyi, ye bú a: né wò neí wa, lé teèn ná cù. Nùà kàn lé baá gií lè seèn kóó ye né Nùà Dueé.

13 Yeésò ñjebá nde yí teèn, weh breéd doô, haá njií bó; à haá bó ngò doô ndo.

14 Hèn baá dé mbei tagâr mé Yeésò yeé komo yuo aá te cio, à ñené yuo kela cuù toò bò mbòñ seèn teèn.

Yeésò bò Piêr

15 Bó yeé yieé gi aá, Yeésò ye Simôn Piêr a: «Simôn, ñunà Jân, wò gwaán kela né mè kóó mé bò hèn bò wa?» Simôn ye bú a: «Né môn Fehtoò mò, wò né gi kóó, ye mè né nyí gwaán.» Yeésò ye bú a: «Kó nyégé bò huaán mbieè mò bagasé»

16 À den cuù, ye bú a: «Simôn, ñunà Jân, wò né mè gwaán wa?» Simôn ye bú a: «Né môn Fehtoò mò, wò né gi kóó, ye mè né nyí gwaán.» Yeésò ye bú a: «Kè nyégé bò mbieè mò bagasé.»

17 À den cuù dé mbei tagâr, ye bú a: «Simôn, ñunà Jân, wò né mè gwaán wa?» Piêr gwaán mierré seér aá mé dé mbei tagâr hèn lòu, ye bú a: «Fehtoò mò, hèn njèh doón seèn kò gi né wò, wò yeé kò gi né kpòg, ye mè né nyí gwaán!» Yeésò ye bú a: «Kó nyégé bò mbieè mò bagasé.»

18 Jomo sâ, ye bú a: «Mè né tueé ye wò a, cu mé wò lé naâ ndà, wò lé tene cam beèh mé be yeé, wò né bèh mé wò né gwaán keéh ndeé ndo. Mò wò ndeé kulí baá kèn, wò sòm njií nde aá mbagá ter lòu, nuaré déi cam kwaá wò beè; à derré njií wò bèh mé wò kóó gwàn ndé ñgwéh, wò nde seér teèn.»

19 Sâ Yeésò ménâ tueé kwaá né bú gèh cio mé à

ndeè nde né kuú, te terreb
Càŋ ñené yuo kelà cie teèn.
Jomo sâ à ye bú a: «Bèlè mè
ndo!»

*Yeésò bô mbòŋ yíé-temé
seèn*

²⁰ Piêr yeé ke njií njolo
jomo bôŋ, à ñene mbòŋ dé
mé temé Yeésò né gi yoòr
seèn doô baá ndeê. Sâ né
ka mbòŋ dé mé lé geér ndeê
naâ yoòr Yeésò, cu mé bó
lé naâ yáb yieé doô; à lé
bieè naâ Yeésò kóó, ye bú a:
Fehtoò mò, nèi sar nde né
wò kóó?

²¹ Piêr yeé ñene aá bú
ménâ, à bie njií ndo, ye
Yeésò a: «Á, dé mbòŋ hên
no, Fehtoò mò, kei kwa nde
né bú dé seèn kóó?»

²² Yeésò ye bú a: «Mo mè
gwaán mene ye bú a, dèn lè
làŋ, ko mè ndeè cuù baá, dé
sâ yulá né wò he wa? Bèlè
lòm dé yeè mè!»

²³ Njàgà hèllè ñgulí ka nde
seér baá-re lètenè bò mbeí
hiín mbaá, ye: mbòŋ dé sâ
dé seèn kú ndé cú. Á sâ,
Yeésò lé túé ná ñgwêh ye
Piêr a: mbòŋ sâ dé seèn kú
ndé cú. À lé tueé seér naâ ye
bú a: mo nyí gwaán mene ye
bú a, dèn lè làŋ, ko nyí ndeè
cuù baá, dé sâ yulá né wò he
wa?

²⁴ Né mbòŋ bú sâ tueé né
bò njií mé lé kelà naâ sâ kóó,
à nyagá kwaá gi aá bó ter
ndo. Béh ko né ye, à tueé
lom né ñhè gècèn.

²⁵ Bò njií mé Yeésò lé
bóó gi naâ née cu kókoó
mbaá ye. Mo bó sé ye
bó nyagá kwaá gi te mvù
cécéné cécéné doóŋ, mè
tueé bí, mvù sé naâ wónŋ
doóŋ beè yuú berré sie.

Bèh ceré

Seé bò mbòṅ tebê

Ndeb Yeésò felè Cúcuí Nagâ

¹ Tele mò Teofil,

lè mvù mò dé toò jògò mè lé naâ dògòti seé Yeésò, mé bò njèh feèh seèn doón teèn tueé, yuoô ké bèh duóm,

²⁻³ nde wa lè cieé mé à lé ñaá cuù naâ ké te vulúu teèn. Cu mé à lé naâ ká lè wónje, à lé naâ kuú, à komo yuo cu. Jomo sâ à ñené yuo kelà toò bò mbòṅ tebê mé à lé naâ balé kwaá. Te cieé yulà nèà à né toò boòn mé bèh hihiné ñené yuo kelá bele, te bó ko nyegé bagasé ye nyí baá cu làn. À né bó ndéb mé terreb Cúcuí Ñagâ leéb, à né bó felè *Lò Càn se.

⁴ Cieé déi bó bó yeé baá yáb yieé, à ye bó a: «Bí tée Jerusalem yuò ye. Bí kèlàn dèn Cúcuí Ñagâ mé Tele mò lé tueé kwaá naá bí sâ. Mè lé bí tueé den naâ cí ndo.»

⁵ Bí kóo ye, Jân lé bò nùar kouú naâ mé nòmò. Cieé màgà ndé cú, mè kou seér nde né bí mé Cúcuí Ñagâ.»

Te vulúu ñaá ndeé

⁶ Bó bó yeé baá cu bècénè, bó ye bú a: «Fehtoò beèh, hèn baá cieé mé wò bó nde né te béh bò *Iserála den cu mé feh beèh teèn wa?»

⁷ Yeésò ye bó a: «Dé sâ ju biì sam, né ju Tele mò; né mene cieé, né mene cu, doón né gi beè Tele mò.

⁸ Dé biì, Cúcuí Ñagâ ndeé né ter suagâ, kema bí, te bí kwa ye terreb, bí nde tueé den sòn mò. Bí sòn mò tueé duóm nde né ká Jerusalem, bí tueé nde mé njèh kukwarè te tàbè Judé doón, bí né te tàbè *Samarí tueé, bí túé ndé mé njèh bèh mé tàbè bò vulú né teèn kwaré doón ndo.»

⁹ À yeé tueé gi aá, à yuo komo ñaá ter ndo. Bó né bú ke, à né nyueé ndeé. Nde nde, bègè ka leér weh bú njolò boòn.

¹⁰ Bó né ké ter ke den. Bò nuaré déi fà kar yuo kelà kwarè boòn mé cògò wuwulè yoòr,

¹¹ bó né sònò tueé ye: «Bí bò Galilè bò, bí ké te vulúu njebá ke den né dé kei? Yeésò mé né ké te vulúu njolò biì komo ñaá hèn, suaga cuù nde né loù sâ, nág faá à la naâ njolò biì ñaá no.»

Nuaré déi sòn Júdàs

¹² Jomo sâ bò mbòṅ tebê suaga yila cu ké Jerusalem ndo. Yuoô ké te tòr mé bó yilá né tòr Olivie sâ nde ké lo, bó né njèh kílòmétà cén.

¹³ Bó wa ké lo, bó ñaá kela nde ké gwò te jèh gwà dé ké teèr, bó yila nde cu ké mí bèh dene boòn. Lé naâ bò Pièr

mé Jân mé Jâk bô André; Filíp bô Tomâs; Bartelemî bô Matiô; Jâk ñunà Alfê mé Simôn nuaá mé gwàn bèh dé nua kìn ñaá bó, mé Júdàs ñunà Jâk.

¹⁴ Bó bò véh déi, mé Mari meî Yeésò mé bò òm Yeésò lé naâ kóó, bó né Càn cu òóó òóó dua, bó bú dua lom mé sòn cèn òóó.

¹⁵ Mé cieé déi lè gwèn sâ, Piêr komo wuo ter lètenè bò Yeésò bò. Bó bóó né ñhèh nùàr yuî mé ndètoón. Ye bó a:

¹⁶ «Bí ñgwé bò nùàr mò! Kò ñjii mé né te mvù Càn fele Júdàs nyagá den òóó sé naá kaà mân mboón, te yuo faá Cúcuí Ñagá lé naâ sònò *Davíd tueé kwaá ño. À lé Yeésò cie jògò kwaá naâ kóó, te bó nde ye bú mân sie.

¹⁷ Á sâ, Júdàs lé naâ te bòn beèh ndo, à lé naá giî mé seé seèn teèn.

¹⁸ (Mé ñhèh mene, à lé Yeésò go sòóm naâ kóó, à nde ñueèh mé kàgàlòn hèllè ñge. Yeé baá ménâ, à die doóm seér ké teèn ndo, komó seèn velé, lèi ñellé sue cie.)

¹⁹ Bò Jerusalem bò ñgwéé laré ménâ bèh òóó, bó yilá kwaá baá-re ñueèh hèllè: Hakeldamà. Mé ju bòn sâ tueé né ye: né ñueèh húóm.)

²⁰ Sâ né gi lè mvù bené *Davíd nyagá den ye:

Gwà seèn a, lè lòu;
Nuaré déi a, té ké teèn cèr.
Déi né cu nyagá den ndo ye:

Nuaré déi a, dèn sér cú lè sòn dene seèn kóó.»

²¹⁻²² Piêr den cuù ye bó a: «Sâ kò nuaré déi ndeè, à yila kwa béh, te à den sòn Júdàs, à né bò nùàr sòn Fehtoò beèh tueé nyegé ye bó a, Fehtoò beèh baá cu mé njolo ma. Kò né nuaá mé béh bó yon yeé jomo Yeésò Fehtoò beèh kóó ndo, yuoò bèh mé Jân lé kou naâ bú nòmò, nde wa lòu mé à lé komo ñaá naâ ké ter teèn. Kò nua sâ né gi òóó kóó giî, sâ ye.»

²³ Piêr yeé tueé gi aá, bó sie kwaá baá-re nùàr fà. Déi lé naâ Joséf; bó bú yilá cu né Barsabâs; yilí seèn déi né cu Jústùs. Bó sie kwaá cu Matiâs ndo.

²⁴ Jomo sâ bó dua Càn teèn, ye bú a: «Fehtoò beèh, wò ñene kò né temé bò nùàr òóó kóó; lètenè bò fà bò hèn, fèh sòm béh nuaá mé wò balé kwaá naâ mé be yeé,

²⁵ te nua sâ ña cu nua tebê yeé, à weh seér cu seé Júdàs kóó. Lòu sam, Júdàs bèh séná seèn nde aá kèn.»

²⁶ Bó yeé dua sòm aá Càn, bó vu bèi fele bò fà bò sâ; bèi sie Matiâs, bó weh sagá yiî bú fele bò mbòn tebê dé yulá cùòb cén doò.

2

Cieé *Pàntèkôt

¹ Cieé Pàntèkôt waà, sâ bò Yeésò bò né gi bècènè ménâ bilí den.

² Bó yeé ñgwéé, bèmè baá ké ter te vulúu faá fu tarê ño

ngulí; waà, gwaán tulu yila kweh gwò yoòr bòn, yuú gwà deí.

³ Bó ñene leba né teèn faá leba weè nò tená yuo bele, né bó yoòr cécéné cécéné labé ndeé.

⁴ Cúcuí Ñagâ samé yila bó lè ndò, bó yila leba juù hihiné tueê faá Cúcuí Ñagâ ye bó a, tútueè nò.

⁵ Sâ bò *Jûf mé né Càn dula yuoó baá lò nùàr wón dón, bó baá gi lòu sâ ké Jerusalem.

⁶ Bèmè yeé baá ngulí, bò nùàr kem bilí ndò. Lò dé kàn mé dé kàn yeé ngweé, bò Yeésò bò baá mé ju bòn tueé, hiím yógó bó,

⁷ feh ñellé gi bó ter. Bó deèn ndò ye: «Ŋgweéh bòó mé né ju beèh tueé hèn né gi bò Galilé bò wa?

⁸ Kèkèné! Bóó né naàn mé bó né ju beèh mé lò hihiné tueé, lò dé kàn mé dé kàn né ngweé wa?

⁹ Lò Pártà, lò Mèdià, mé Elám, lò Mèsòpòtamí, lò Judé mé lò Kapadòs, lò Pôn mé tàbè Asià,

¹⁰ lò Friji mé Pamfilí, tàbè Ejiptò mé kòb tàbè Libí dé ké kwarè Sirên; bòó mé yuoó Rôm,

¹¹ bò déi né bò huaán Jûf, bò déi ña né bò Jûf lòu; bò Kreéta bò mé bò Arâb mene; dón nùà kàn né bó mé ju seèn sònò ngweé, bó tueé den né be seê Càn.»

¹² Yeé baá ménâ, hiím yógó bó, feh ñellé gi bó ter,

bó den cuù lètenè bòn ye: «Kèkèné dé sâ ye naàn?»

¹³ Bò nuaré deí haá seér cu bò mbòn tebê gbêg ye, ngweéh bó sela tugó den né mbè mà.

Njèh tueé dé Pièr

¹⁴ Pièr yeé ngweé aá ménâ, à komo wuo ter mé bò mbòn tebê yulà cùòb cén mene, à logó njií ké ter, ye bò nùàr a: «Bí bò huaán *Jûf, mé bò kìn ká Jerusalem dón, bí félá nyégé bagasé, bí kóó ye,

¹⁵ bò nùà hèn mbè faá bí tueé né nò selà ngwéh. Bí ñéné ngwéh ye née maánjògò ye wa?

¹⁶ Mboón seér né njií mé Joël *sòn-Càn lé naá tueé kwaá ye:

¹⁷ Càn ye: lè cieé cèrè-jomò nyí ndeé né Cúcuí nyí yoòr bò nùàr dón faám njií. Bò huaán biì dé siib mé bò dé vèh nde né bò sòn-Càn bò ñaá gi;

bò mbò biì nde né njèh lè vuú mé njolo lòu ñené;

vuú nde né bò kuúm kulu ndò.

¹⁸ Jue nyí Càn, lòu sâ nyí nde né Cúcuí nyí

yoòr bò seê bò nyí faám njií bele,

te bò dé siib, mé bò dé vèh mene ña gi

bò sòn-Càn bò.

¹⁹ Lòu sâ nyí nde né bò fém ké te vulúu mé ká doó mene bóó;

húóm nde né kwaár, we nde
né bɔ́gó, ju nde né
jeré;

²⁰ lou nde né cibí ñaá seér,
weéh bɔ́ faá húóm nɔ́,
te cieé dé Fehtoò bìi ndeè wa
nyegé ye.

Lou sâ né cieé *sùsùm.

²¹ Nyí tueé bí, nuaá mé né
Nùà Dueè dua dɔ́ɔŋ

nde né yili yuo.»

²² Pièr den cuè ye bó a: «Bí
bò *Iserála bò, bí féla nyégé
bagasé! Càn lé naá terreb
Yeésò nùà Najarèt lètenè bìi
feh keéh, à né bú fém hihiné
beè haá kwaá, à né ciè hi-
hiné mé bú bɔ́ó. Né ka faá
bí né gí kɔ́ó nɔ́.

²³ Mé njéh mene, bí nde
kela nùà hèllè beè bò nùàr
mbaá, bí jɔ́gɔ yíí. Sâ Càn lé
naá gii mé kàgà-ndòn seèn
nyegé kwaá ndɔ́, ye te yuo
ménâ. Yeé baá ménâ, bí
ye bò vevené bò a, wúlá bú
wulà, bó fagá njií bú ter ndɔ́.

²⁴ Càn mé ngeér sam. À yeé
kuú aá, Càn komo sɔ́m cu bú
lè núr ciòò. Lòu sam, cio sé
bú siè kòmò ná ñgwèh.

²⁵ Né ka nág faá *Davíd lé
naá gii felè seèn tueé nɔ́, ye:
Cu dɔ́ɔŋ nyí né Fehtoò nyí
toò nyí ñené den,
à né te be gaá nyí te nyí
ndèrrè cú.

²⁶ Temé nyí lè sagár né dé cî;
nyí ñgòr tueé samé né dé cî
ndɔ́.

Nyí né mene yuaásé, nyí kuú
nde né mé ndèm beè.

²⁷ Nyí kɔ́ né ye wò sé yeé càn
nyí te ndugo bò càn

sì ló ndé ñgwéh;

wò sé yeé gwàn ndé ñgwéh
ye nùàr nyí a, fò lè
ndɔ́.

²⁸ Wò lé naá gii nyí ceér yòn
ñjolò feh kwaá.

Ké kwarè yeé nyí nde né mé
vɔ́gó-temé mene

samé kuú.»

²⁹ Pièr den cuè ye bó a: «Bò
nùàr mò, kènè mè kwa baá
terreb, mè nde né bí njèh
felè tele beèh Davíd tueé
ñagá: à lo naá kuú, bó furú
bú, sà seèn née ká lètenè
beèh ye.

³⁰ À lé naá *sòn-Càn, à lé naá
gii kɔ́ó ye Càn lé naá jege
ye nyí a: lètenè bò ndùtè
ndùtù nyí dɔ́ɔŋ, huaán déi
ndeè nde né teèn yuo, à den
te kɔ́gɔ nyí ma.

³¹ Sâ tueé né ye Davíd lo naá
gii kɔ́ó, te ndeè ye ká jomo
bɔ́ó den. À lé môn tueé kuú
naá ye *Nùà Còŋ nde né lè
cio komo yuo, wa Càn ndeè
bú lètenè bò komò sì ló ndé
ñgwéh, komó seèn ndeè lòu
fò ndé ñgwéh ndɔ́ ma.

³² «Mè tueé bí: Yeésò mé
bí lé naá te toú fagá njií doò,
Càn lè cio hèn komo sɔ́m né
bú. À baá cu làn, béh bò
nùàr seèn dɔ́ɔŋ, béh lé naá
gii bú mé njolo ñené, béh né
sòn seèn.

³³ À ñaá nde aá ké te be
gaá Càn, à kwa baá Cúcuí
Ñagâ beè Tele seèn faá Tele
seèn lé naá tueé kwaá nɔ́. À
ká yoòr beèh hèn fam njií
den né Cúcuí Ñagâ sâ. Bí

ká yoòr beèh ñene né cí, bí sònò beèh ñgweé né cí ndò.

34 «Dé *Davíd, à lé ké te vulúu ñá ná ñgwèh, à lé tueé naá lòu ye:

Nùà Dueè ye Nùà Koô nyí a:
Dèn ndê ká te be gaá nyî;

35 kò nyí komó silí njií gi aá
bò bònò bò yeé doó,

wò dobo keéh bó gulè.»

36 Piêr den cuè ye bó a:
«Bí bò huaán *Iserálà bò lé Yeésò faga wulá naá kóó. Mè né tueé ye bí a ndò ye, kènê Càn bú felè ñjèh dɔ́ɔ́ɔ́ sie kwaá né Nùà dueè; *Nùà Cɔ́ɔ́ɔ́ né bú.»

37 Bò nùàr yeé nde ñgweé njií mân, càn tené bó lè. Bó ye bò Piêr a: «Á hên, béh kènê bóó nde aá naàn, bò nùàr beèh?»

38 Piêr ye bó a: «Bí kwéh sér temé biì. Nùà kàn a, ndê, bó kou bú mé yilí Yeésò *Kristò, te Càn kulu sòm bú veèn yoòr. Bí nde né Cúcuí Naga beè seèn kwa.

39 Lòu sam, à lé naá giì tueé kwaá, ye né dé biì, dé bò ñuna biì, mé bò jomo bò mene. Nuaá mé Tele beèh Càn Dueè né bú yoòr seèn yilá njií dɔ́ɔ́ɔ́, né dé seèn.»

40 Piêr tueé sagá cu baá-re bó ñgòr mé nde né bó beè sie teèn ñgún, à né bó teèn sɔ́gɔ́ yíí, ye bó a: «Bí gè mé ceér bò dúágá-tie bò nɔ́ɔ́ɔ́, te bí yili yuo.»

41 Bò nùàr kókoó mbaá gwaán gi ñgòr Piêr, bó kou bó. Lòu sâ, bò nùàr sagá yila

cu felè bò Yeésò bò nde ñjèh kám tagár.

42 Bò mbòn tebê né bó ñgòr Càn feh, bó né temé teèn kwaá njií, bó bò mbeí né meh, bó né yáb bècèné yieé bilí, bó né Càn bècèné dua bilí ndò.

Dene bò Yeésò bò

43 Veéh waá bò nùàr yoòr. Bó ñene bò mbòn tebê né bò fém hihiné bóó bele. Bó né bò ciè kókoó mbaá ñene ndò.

44 Bò Yeésò bò dɔ́ɔ́ɔ́ lé naá loòm mé sòn cên, ñjèh bóòn dɔ́ɔ́ɔ́ lé bilí den beéh ndàságá ndò.

45 Bó né bò ñueèh mé bò ñjèh feh hihiné go bele, bó né bècèné kwaá bilí, bó geé haá bóó mé ñjèh beè sam teèn.

46 Cieé dɔ́ɔ́ɔ́, bó né lè *gwà Càn koò bilí ndeé, bó né yáb bècèné ké gwò bóòn yieé bilí ndò, bó né teèn mé temé cén samé,

47 bó né Càn teèn seèn, bó né nùàr dɔ́ɔ́ɔ́ yoòr yilá giì ndò. Fehtoò beèh né be teèn kwaá; bóó mé baá yili yuo, cieé dɔ́ɔ́ɔ́ à né bó lè mògò bò nùàr seèn sagá yíí.

3

Dèbbè nùà gule kuù déi

1 Cieé déi, cu Càn duaà, mé lou lòn tagár yeé waá baá, Piêr bò Jân nde ké *gwà Càn koò.

2 Bó yeé nde aá gwò yilá, bó ñene nùà gule kuù déi né tütúlù den den, à né kwarè hin cén déi, bó hin sâ yilá né:

Hin nyàgàm. Nùà beên hèllè lé mé njéh yuoó naâ lè. Cieé doón bó né yeé bú ké tütùlù gwà Càn jogó kwaá njií, te à dua beh kàgàlòn beè bòn.

³ À yeé ñene Piêr bô Jân nde aá gwò yilá, à dua bó njèh ndo.

⁴ Piêr bô Jân ke njií bú, bó né bú ke njege, Piêr ye bú a: «Kè nji béh.»

⁵ Nùà hèllè ke njií bó ndo, ye te nyí kwa ke njeré déi beè bòn.

⁶ Piêr ye bú a: «Mè mé kàgàlòn beè sam. Njií mé né beè mò, mè haá seér nde né wò cí. Mé yilí Yeésò *Kristò Nùà Najarèt wùò ter, gegò.»

⁷ À yeé tueé gi aá mân, à sie som bú ter mé be gaâ ndo. Doó sâ, bòn gule mé bòn kogó gulè seèn yila gi cu.

⁸ À lo wuo ter kpar, à njebé mé be seèn, à go mé be seèn ndo. Bó bòn mbòn tebê bilí yila nde gwà Càn mé gule cên, à né go, à né ter loó ñaá, à né Càn seèn.

⁹ Bòn nùà gwà doón yeé ke, à baá seér ter mé be seèn go, à né Càn seèn den,

¹⁰ bó ñene ko gi ye né bú ndo, à njèh tütùlù gwà kwarè hin nyàgàm dua den yeé kóó. Veéh yila bó lè, njií mé naâ nùà beên hèllè bók, geí lo bó mbaá.

*Ngòr Piêr ké *gwà Càn koó*

¹¹ Nùà hèllè Piêr bô Jân kwá lo cú ndo. Bó bó nde lè kòn Salomôn; bó kòn sâ yilá né ménâ. Bòn nùà kem nde gi ké teèn ndo. Feh né bó ter njellé.

¹² Piêr yeé ñene aá ménâ, à ye bó a: «Bí bòn *Iserála bòn, njií hèn bí ménâ geí né dé keí wa? Bók né naàn mé bí béh ke njií né faá béh nùà hèn bók goó naâ mé terreb dé beè wa? Bí ye béh bú taré som naâ mé ñagá-temé beèh nùà njèh wa?

¹³ Mè tueé bí, né Càn nùà njèh. Abrahâm lé naâ bú dua. Isâk bô Jakôb mé bòn tele beèh doón lé naá gi bú dua. À be terreb seèn ter som njií né kóó, te terreb Nùà seé seèn Yeésò ñené mé njéh. Ngweéh bí lé Yeésò beè bòn kokoò bòn jogo yilá naâ kóó wa? *Pilátò né mene tueé ye, nyí nde né bú yi njií, bí lé naâ berón.

¹⁴ Bí lé ngòr naâ Nùà gècèn mé né ñagásé, bí ye Pilátò a: siè sér bú, à yi njií bí nuaá mé wula yeé feh ma.

¹⁵ Bí lé bók naâ mân, bí wula som Nuaá mé yòn doón né gi beè seèn. Mè tueé bí, Càn mé ñgeér sam. À yeé kuú baá, Càn komo som cu bú teèn, à baá cu làn, béh lé naâ bú mé njolo ñené, béh né sòn seèn.

¹⁶ Nùà beên hèn, bí né bú ñené, bí né gi bú kóó ndo. Bí kékò ye, à taré yuo né mé yilí Yeésò. Né temé yoòr Yeésò kwaá njií taré som né

bú kɔ́. Né njolò biì ndɔ.

17 «Bò nùàr mò, mè né kɔ́ ye, njií mé bí bò mgbè biì lé bɔ́ gii naâ Yeésò dɔ́ɔ́, bí lé bɔ́ cugó naâ lòù.

18 Sâ beè Càn né seér njií mé à lé naá gii sònò bò sòn-seèn bò dɔ́ɔ́ tueé keéh ye: Huaán nyí *Nùà Còɔ́ nde né gèr ñené. Mè tueé bí, hèn mboón né cí.

19 Kènê, bí kwéh sér á temé, bí bele ceér Càn, te Càn kulu sòm gi bí veèn yoòr.

20 Mɔ́ bí bɔ́ né mân, bí nde né dù beè Nùà Dueè kwa, bí kwa cu Nùà Còɔ́ mé à lé naâ bí sòm kwaá. Sâ jue né Yeésò.

21 À kènê né ké te vulúu ye. Kɔ́ ndeè baá lòù mé njèh dɔ́ɔ́ baá cu dé feè ñaá seér, sâ ye. Bɔ́ nde né faá Càn lo naá gii sònò bò sòn-seèn bò tueé kwaá nɔ.

22 Músi lé naá gii tueé ñagá ye: Càn Dueè ndeè né bí sòn seèn déi faá nyí nɔ tema njií; nde né nùàr biì déi ndɔ. Bí nde né sòn seèn dɔ́ɔ́ ñgweé.

23 Nuaá mé ñgeén sòn seèn, bó nde né bú lè bòn bò nùàr Cànɛ kwɔ́gó sòm.»

24 Piêr den cuè ye bó a: «Nàm mé béh né teèn hèn, bò *sòn-Càn bò lé naá gii njèh teèn tueé, duɔ́m mé Samuel nde wa mé bò déi.

25 Ndéb mé Càn lé tueé lòò naâ sònò bò sòn seèn bò dɔ́ɔ́, né gi dé biì. Bí né mé ñgòɔ́ yoòr, faá Càn lé naâ

mé bò tele biì kɔ́ nɔ. À lé ye Abrahâm a: nyí gèh nùàr *wɔ́ɔ́ dɔ́ɔ́ kulú keéh gi nde né mé nduté ndùtù seèn ma.

26 Yeé baá ménâ, Càn tema njií Nùà seè seèn ndɔ, à bú tema njií loḡô mé bí, ye te nyí kulu bí, te nùà kàn kwɔ́bé leba seèn, à veèn bó cú.»

4

*Piêr bô Jân ké te *mbàgà juù*

1 Piêr bô Jân yeé baá bò nùàr njèh ménâ tueé den, bò *ngàn sèmè mé nùà koò felè bò gó gwà Càn bò mé bò *Sadusiên

2 furú waà, ye Piêr bô Jân la tueé ngòr Càn fí. Sâ Piêr bô Jân la naâ bò nùàr ngòr Càn feh den, ye bó a: Yeésò komo yuo aá lè cio kèn. Sâ tueé né ye, bò komó nde gi né ménâ komo yuo ndɔ ma.

3 Bó yeé waà baá, bó sie yí Piêr bô Jân gwà cibì, bó cer ngòḡô teèn. Sâ baá liyilì.

4 Mé njéh mene, bò nùàr kókoó mbaá lé ngòr Càn ñgweé nyegé gi aá kèn, bó gwaán gi aá ndɔ. Lòù sâ bò Yeésò bò dɔ́ɔ́ wa njèh kám tín.

5 Cieé yeé ñaga baá, bò ngàn sèmè dé kokoô mé bò kokoô bò déi bó bò *nji-sòu bilí gi ké Jerusalem.

6 *Hána ngàn sèmè dé koò lé naâ teèn; Kayíf bô Jân mé Alesándà, mé bò nuaré déi lè mbàgà ngàn sèmè dé koò dɔ́ɔ́ lé naá gii teèn.

7 Bó yeé bilí gi aá ménâ, bó som waà mé Piêr bô Jâṅ ndo, bó dilí kwaá bó toò bòn, bó ye bó a: «Bí ménâ jég bók naâ mé gèh terreb dé heè wa? Nei bí terreb sâ haá naâ kók ndo wa?»

8 Piêr samé wuo ter mé Cúcuí Nṅâ yòòr, ye bó a:

9 «Mò bí bòn kokoò bòn béh njèh bie né felè seé bagaà mé naâ nùàr beên hên yili som,

10 sâ bí bók mé né doó doón, bí ṅwé. Huaán *Is-erálà lò nùàr doón a, kók ye, nuaá mé né toò biì njebá den hên, né yilí Yeésò *Kristò nùà Najarèt taré som né bú kók. Bí lé naâ Yeésò fagá njií, à kuú. Càn bú te cio komo som cu aá kèn.

11 À kènê né faá taá mé ṅgòr Càn né felè seèn tueé nò, ye:

Né taá mé bí bòn mé-gwà bòn lé naâ ké jomo

komo si njií, taá dàn ṅa seér cu né kók.»

12 Piêr den cuú, ye bó a: «Nùàr yili yuo lom nde né mé Yeésò. Ndóg, nuaré déi ká te wónje teèn sam mé nde né nùàr yili som. Gi cegé né bú.»

13 Piêr yeé tueé gi aá ménâ, bòn kokoò bòn hèllè ṅene kò ye bòn Piêr né ṅgòr tueé ṅgulí, wanóón bó né bòn lòu bòn mé njèh due kó ṅgwéh, bó sé la vèh ná ṅgwèh wa? Yeé baá ménâ, geí lo bó ndo. Bó ṅene kò ye baá-re, ye né bòn mbòn Yeésò ma.

14 Sâ nuaá mé lé taré yuoó naâ doò né doó sâ njebá den;

bó dé sâ njèh tueé sònò kwà cú.

15 Bó ye, mò né mân, sâ bó sòm kéh ṅgógò bòn Piêr cie, bó som kéh bó lè gwà juù. Bó duóm ká jomo lètenè bòn tueé

16 ye: «Béh bók nde né bòn nùà hên naàn wa? ṅgweéh bòn Jerusalem bòn doón né gi kók ye, fém felè nùà hên bók naâ bó wa? Seèn naá giì bèsónè mbaá, bèh caàm sam cuú.

17 Njèh cén, mò béh ye te ṅgòr hên toò ṅgulí ndé cú, kò béh pamé yíin seér bó lòu, béh ye bó a: Càn a bó bí saán feh cu nuaré déi yilí Yeésò hèllè.»

18 Bó yeé tueé gi aá ménâ, bó yilá njií cuú bó ndo, bó ye bó a: «Bí máb mé yilí Yeésò! Càn a bó bí feh cu nuaré déi njèh mé yilí seèn sâ.»

19 Piêr bô Jâṅ deên ye bó a: «Bí jògò téná ke ju hên mé be biì ye. Beè Càn dilí kela né dé heè? Béh dùlà bí wa, béh dula nde né Càn wa?

20 Dé beèh, njií mé béh lé naá giì ṅgweé, béh lé naá giì ṅené, béh vu lo nde né naàn wa? Ndóg, bók mene naàn, béh tueé den nde né cí.»

21 Bòn kokoò bòn yeé ṅgweé aá ménâ, bó luóm ferré cu bòn Piêr, te bó nde ye bó yi njií. Lòu sam, njií mé bó nde né bó gèr teèn feh kéh, bó lé kwà ná cú, bòn nùàr kò lom aá Càn felè nùà beèn doó vra deèn.

22 Nuaá mé lé taré yuoó naá mé fém hèllè lé naá nyemà yulà nèà yógó keéh.

Càn duaà

23 Pièr bô Jân yeé yuo kela baá, bó nde cu ké yoòr bô mbeí bòòn, bó se bó njií mé bô *ngàn sèmè dé kokoò mé bô kokoò bô déi naá bó tueé gií ndò.

24 Bô mbeí yeé ngweé gi aá, bó bilí dua Càn, ye Càn a: «Nùà Dueè, wò lé vulú bô tàbè mé nòmò dɔ́ɔ́n bɔ́ɔ́ naá kɔ́ɔ́; bô njèh teèn dɔ́ɔ́n lé si kwaá gií naá wò ndò.

25 *Davíd tele beèh dé koò lo naá nùà seé yeè. Wò lo naá sònò seèn tueé keéh, te à nde ye mé terreè Cúcuí Njagá tueé ye:

Lò nùàr dɔ́ɔ́n gágà mé Càn môn saán njií né

dé kei wa?

Bó mbaá bɔ́ɔ́ kuú né dé kei ndò wa?

26 Bô mgbè dé kokoò njebá wɔ́ɔ́n kwaá gi aá taáb kèn.

Bô mgbè dé tetɔ́ɔ́r bilí gi aá ndò.

Bó dɔ́ɔ́n taáb njebá njií gi né mé Càn Dueè bô Njuna seèn *Nùà Còɔ́n.

27 Bɔ́ɔ́ ka nág faá Davíd lé naá tueé ndò. Sâ *Heròde mé Pónsè Pilàtò bó bô kìn mé bô huaán *Iserála bô lé naá lo hèn bilí gií, bó né Yeésò Nùà Còɔ́n gɔ́ɔ́n. À né mene Nùà seé yeè dé njagá, bó né bú gɔ́ɔ́n.

28 Dɔ́ɔ́n bɔ́ɔ́ gi né te mboón faá wò lé naá gií ké bèh duòòm nyegé kwaá nò.

29 «Tele beèh, ngwé njií mé bô kokoò bô né béh luòm kán, bó ye, béh máb ló ngòr yeè ménâ. Mo né mân, béh né wò dua, kè njií béh bô seé bô yeè njolo yoòr teèn, há béh terreè te béh tueé ngòr yeè, béh vèh cú.

30 Kwá be teèn, te bô beén bô taré yuo bele mé yilí Yeésò Nùà seé yeè dé njagá, te bô fém mé bô ciè nené yuo kela gií bèsonè ndò.»

31 Bó yeé dua som aá, gwà jilí. Bó dɔ́ɔ́n, Cúcuí Njagá samé yila gi bó yoòr, bó yila baá-re ngòr Càn mé terreè mene tueé, bó vèh cú.

Ndàságá lètenè bô Yeésò bô

32 Bô Yeésò bô lé naá loòm mé sòn cèn, temé cèn ndò. Nuaré déi lo njèh seèn hiín gè kwá bèh. Lètenè bòòn njèh dɔ́ɔ́n lé naá gií ndàságá.

33 Bô mbòn tebè ngòr Càn njebá lom mé terreè, bó ye bô nùàr a, mé gècèn mene, Yeésò Fehtoò beèh lé naá te cio komo yuo ma. Húóm-temé Càn lé naá gií nùàr dɔ́ɔ́n beè yaám sie ndò.

34 Njeré déi lé nuaré déi lètenè bòòn sám ná ngwèh. Bô déi lé beè naá mé ñueh, bô déi mé gwà, bó né go som bele, bó weh kàgàlòn sâ,

35 bó né beè bô mbòn tebè haá njií, te bó géé haá bô

nùàr. Mɔ njeré déi né nùàr saám, bó haá bó teèn.

³⁶ Nuaré déi lé naâ teèn, yilí seèn né Josêf. Bò mbòn tebê bú yilá sagá cu né Bàrnàbâs; sâ tueé né ye, né dɔ̀gò nùàr. Né bò huaán *Leví, à lé yuoó naâ ké Sîpre.

³⁷ À né mé ñueèh teèn, à go som ñueèh sâ ndɔ, à kàgàlòn sâ haá njií beè bò mbòn tebê.

5

Ananià bô Safirà

¹ Sâ nuaré déi lé naâ teèn ndɔ, yilí seèn né Ananià, dé veèh né Safirà. Bô veèh yeé nyɔ̀gɔ aá sòn, à go som ñueèh bòn,

² à kɔb leér kàgàlòn kèb déi, sâ veèh né kɔ́, à weh dé jomò, à haá njií beè bò mbòn tebê.

³ Piêr ye bú a: «Ananià, bó né naàn mé *Sátàn né wò lè yilá, wò bele Cúcuí Nágá wa? Mɔ sam, wò yeé go som aá ñueèh hèllè, wò kàgàlòn kèb déi kɔb leér né dé kei wa?

⁴ Ngweéh ñueèh hèllè lé jògò naâ dé yeè wa? Wò yeé go som aá, ngweéh kàgàlòn sé né dé yeè ndɔ wa? Wò sâ goló caá né kei wa? Wò bele né Càn, wò nùàr bèlè lòm ngwéh.»

⁵⁻⁶ Ananià yeé ngweé aá ménâ, à komo die nde doó ndɔ̀, à kuú. Bò mbò wuo ter, bó weh cògò, bó vuɔb bú, bó nde bú furú som. Nuaá mé lé ngweé naâ ngòr hèn dɔ̀, veéh bó bú njèh.

⁷ Bó bó teèn yòn loù tagár, veèh seèn yila kweèh ndɔ, à kó ngwéh dé mé la naâ toò kelá.

⁸ Piêr ye bú a: «Túé mè mé gècèn mene, ngweéh kàgàlòn ñueèh mé bí lé goó naâ doó, gi lom né hèn wa?» Ye bú a: «Gi né ka sâ.»

⁹ Piêr ye bú a: «Bó né naàn mé bí si yeè naâ sòn nyɔ̀gɔ, bí fela Cúcuí Nùà Dueè sòn wa? Kè nji yí tütúlù yíè, yila cuù né bó mé naâ si yeè furú weh, bó nde cu né wò furú.»

¹⁰ Tètèi sam à komo die nde doó toò Piêr, à kuú. Bò mbò yila kweèh, sâ à baá komó. Bó jɔ̀gɔ cu bú, bó nde ké kwarè sii furú njií.

¹¹ Bò nùàr te mbàgà Càn hemé laré dɔ̀. Bèh mé bò nùàr ngweé ngòr hèn dɔ̀, dùlù su bó yoòr ndɔ.

Bò fém feh hihiné

¹² Bò mbòn tebê lé naâ bò fém mé ciè kókoó mbaá lètenè bò nùàr bó bele. Bò Yeésò bò lé bilí den beéh lè kòn Salomòn.

¹³ Nuaá mé née temé mé Yeésò kwá nji ngweéh ye, lé yoòr bòn mbembaá nde wèh ná ngwéh, bó lé bó seèn njií beéh lòu.

¹⁴ Cili nùàr né lom temé kweéh seér, bó né te bòn bò Yeésò bò yilá ndeé, véh mene, siíb mene, né lom faá cí yaám ndeé.

¹⁵ Bó né mé bò beén bò ká cie jɔ̀gɔ yuo kelá, bò déi te ndagáa, bò déi te kèe, ye mɔ Piêr baá kelá, mɔ né mene cecemé seèn, te cor kema déi ma.

¹⁶ Bò nùàr kókoó mbaá lè loó hihinê kwarè Jerusalem lé naâ mé bò beén bò jógó ndeê. Δοῶν bó lé naá giì taré yuo; bòó mé né mé tándulu yoòr taré yuo gi ndo.

Bùnò

¹⁷ *Ngàṅ sèmè dé koô yeé ṅene aá ménâ, temé ṅaâ bú lè. Bòó mé né jomo seèn δοῶν, furu gi bó ménâ ndo. Bò sâ bò lé naâ lètenè bò *Sadusiên. Temé yeé baá bó lè furú, bó tema njií nùàr, ye bó ndé bò mbòṅ tebê sie.

¹⁸ Bó nde bó gwà cibì dé koô sie yíi ndo.

¹⁹ Yeé baá lètenè cibì, cìlì Càn déi waà gulu sòm hin gwà cibì hèllè, sòm keéh bò mbòṅ cie, ye bó a:

²⁰ «Bí ndé dèn ké *gwà Càn koô, bí tueé né bò nùàr kùr yòṅ feê.»

²¹ Bò mbòṅ ṅgweé sòn seèn: yeé baá maánjògò bó komo nde ké gwà Càn koô ndo, bó né njèh teèn feh den. Jomo sâ ṅgàṅ sèmè dé koô, mé bòó mé né gi jomo seèn δοῶν, yilá bilí bò kokoô bò lètenè bò *Júf, te bó bilí *mbàgà juù.

Bó yeé baá gi doó δοῶν, bó tema njií baá-re ké gwà cibì, ye bó sòm ndê mé bò mbòṅ tebê ma.

²² Bò sójì yeé wa, gwà baá mvúâr, mbòṅ déi teèn sam cuú. Bó cu cuú, bó tueé bò kokoô bò ménâ,

²³ bó ye bó a: «Béh wa ké teèn, hin δοῶν né gi lílír ménâ. Nùà seé dé kàn né

tùtúlù ndo. Béh yeé gulu hin, nuaré déi teèn sam.»

²⁴ Nùà koô felè bò gó gwà Càn mé bò ṅgàṅ sèmè dé kokoô yeé nde ṅgweé njií ménâ, feh ṅellé bó ter, bó né lètenè boòn bieé kuú, ye sâ naâ gèh dé heè wa?

²⁵ Jomo sâ, nuaré déi kar waà ndo, ye bó a: «Mò bí jue né bò nuaá mé bí lé sie yíi naâ gwà cibì doô, bó né bò nùàr njèh ké gwà Càn feh den.»

²⁶ Bó yeé nde ṅgweé njií ménâ, nùà koô felè bò gó gwà Càn doô wuo ter, à weh nde mé bò nùàr seèn ké teèn, te bó bó weh cu cuú mé bò mbòṅ hèllè. Wa ké teèn, bó njèh lòu bó ṅàṅ cú ndo, bó veéh lom aá ye, bò nùàr nde né bó mé taá tobé.

²⁷ Bó weh bó, bó bó cu cuú.

Bó yeé baá ké te mbàgà juù, *ṅgàṅ sèmè dé koô bie njií ye bò mbòṅ a:

²⁸ «Béh lé naá giì bí luòm ye bí a: máb ló njèh mé yilí nùà hèllè feèh ménâ. Bí hèn boó den cu né kei wa? ṅgweéh ká Jerusalem loó δοῶν ka yon cu né njèh mé bí né feh sâ mà. Bí ye te bí luar kwa béh cio nùà hèllè yoòr wa?»

²⁹ Bò Piêr ye bú a: «Kò béh dula kela Càn mé bò nùàr.

³⁰ Mè tueé bí, ṅgweéh bí lé Yeésò faga wulà naâ kóó wa? Càn mé lé naâ bò tele beèh léi jògò gam, komo sòm cu aá bú te cio,

³¹ à bú weh kwaá njií ké te be gaâ seèn; ké te kògò né

bú, Yilì nùàr né lom bú ndò, te haá bò huaán *Iserálà bò terreb temé kweéh seér, te Càṅ kulu sòm gi bó veèn yoòr.

32 Bò njií sâ dɔ́ɔ́ṅ lé bɔ́ɔ́ deén naá njolò beèh, béh né bò sòn seèn; Cúcuí Nḡgâ né sòn seèn ndò. Càṅ lé bú tema njií naá yoòr bòó mé né tie ṅgweê.»

33 Te bò kokoò bò hèllè yee nde ṅgweé cu mân, temé ṅaá cuù bó lè, bó gwaán lom aá bò mbòṅ tebê bɔ́ɔ́ wulá.

34 Càṅ mé ṅgeér sam. Nùà *Farisiên déi naá lètenè bò kokoò bò sâ teèn, yilì seèn né Gamaliêl, à né *njií-sòu, bò nùàr dɔ́ɔ́ṅ né gi bú veéh. Nùà sâ komo wuo ter, ye bó a: «Bí jògò sòm kéh nées bó cie ye.»

35 Jomo sâ, à tueé njií mé mbàgà juù, ye bó a: «Bò huaán *Iserálà, bí kè nyégé ká njií mé bí nde né mé bò nùà hèn bɔ́ɔ́ bagasé, mè tueé bí.

36 Bí kwá seé bɔ́ɔ́ṅ ndeé sòm fù mé beè seèn faá seé Teudàs nɔ. Lòu sam, dàb nées sam mé Teudàs lé naá mé nùàr yuú nèà jomo kar waà, ye te nyí junó lóó, wa nyí né nùà dueè ma. ṅgweéh bó lé naá bú wula sòm wa? À yeé kuú baá, ṅgweéh bò nùàr seèn lé naá mbaá ṅellé le gií wa?

37 «Júdàs nùà Galilê lé naá cuù ménâ ndò. À lé naá te cu nyàgà nùàre kar waà, à né lom bò nùàr kókoó mbaá soób, te bó ṅa gi bò nùàr seèn. ṅgwéeh bó lé naá cuù

bú ménâ wulá sòm, bò nùàr seèn durá leér gi ndò wa?

38 Kènê, bí lògò sòm á be biì yoòr bò nùàr hèn nɔ́ɔ́ṅ, bí yi njií bó. Bí kóo ye, mɔ bó ban né seé dé ká lè *wóṅe, nde né mé be seèn laga le.

39 Mɔ né dé Càṅ, sâ bí bɔ́ɔ́ kuú né mbaá, ndóg ṅellé kòmò ndé ṅgwéh. Sâ bí kè nyégé keè, mɔ sam bí bò Càṅ nde né taáb lieé liím.»

Mbàgà juù dɔ́ɔ́ṅ gwaán gi ṅgòr Gamaliêl.

40 Bó yilá yií cuù bò mbòṅ tebê, bó ye, dún bó núr. Bó yeé duún aá bó, bó luom ferré cu, ye bó a: «Càṅ a bó bí saán feh cu bò nùàr yilí Yeésò hèllè.» Jomo sâ bó yi njií bó ndò.

41 Bò mbòṅ samé yuo seér te mbàgà juù mé vógo-temé mene, ye: «Béh naá nùàr njolò Càṅ wulú. Béh gèr felé Yeésò ṅene né dé cí mà.»

42 Cieé dɔ́ɔ́ṅ bó né njèh ké gwà Càṅ feh, bó né gùgwò feh bele ndò. Bó né bò nùàr Njàgà Bagaà se, ye *Nùà Còṅ né Yeésò.

6

Nùàr téhbeh mé nde né bò mbòṅ tebê gam

1 Cu mé bò mbòṅ Yeésò yeé baá tetoò maga ndeé, bòó mé né ju greék tueé, si togo ye bò mbòṅ mé né ju *hebreéh tueé né yeé yáb geé, bó né bò ma kù bɔ́ɔ́ṅ seb ma.

2 Yeé baá ménâ, bò mbòṅ tebê yulá cùòb fà doô yilá bilí bò mbòṅ dɔ́ɔ́ṅ, bó ye bó a: «Hèn, mɔ béh kwaá lo

ngòr Càṅ, béh nde bèh yáb geé, né dilí wa?

³ Mɔ ye te huom, belà, bí bàlè sòm sér bò gècèn bò lètenè bìi, bò loò bò téhbeh mé Cúcuí Nạgâ né yoòr bòn ngulí, te béh haá bó seé sâ.

⁴ Béh kɔ lom dé beèh Càṅ duaà, mé ngòr Càṅ tueê.»

⁵ Bò nùàr doó doón gwaán laré ménâ ndo. Bó balé sòm baá-re Etiên, nùà mé Cúcuí Nạgâ né bú yoòr ngulí, mé temé cén kwaá njií lom né mé Yeésò; bó bò Filíp mé Prokôr bô Nikanôr mé Timôn mé Parmenâ mé Nikolâ nùà Antiôs; dé seèn à lé ɲaà naâ *Júf lòu.

⁶ Bó yeé balé sòm aá bó, bó weh njií bó ké toò bò mbòn tebê. Bò mbòn tebê dua Càṅ felè bòn, bó ba bó be felè ndo.

⁷ Ngòr Càṅ kɔ lom baá-re tetoò yaám ndeé deèn. Ké Jerusalem bò mbòn né tetoò maga ndeé. Bò *ngàn sèmè ngún kwaá njií gi temé yoòr Yeésò.

Bèh Etiên sieè

⁸ Càṅ kulu Etiên ndo, à haá bú terreb. Etiên yila cu bò fém tetarê lètenè bò nùàr bɔ́ beleè.

⁹ Bó Júf déi yeé ɲene aá ménâ, bó berón. Bó né dé bòn lè *gwà sòu mé bó yilá yeé gwà bɔ́ mé lé naâ kwer, mé kènê baá mé feh bòn doò. Né bele bò Júf mé naâ lè tàbè Sirên bô Alesandrî; bò déi naâ lè tàbè Silisî mé tàbè Asiá mene. Bó doón taré gi sòn toò Etiên.

¹⁰ Cúcuí Nạgâ mé lé naâ yoòr Etiên ngulí doò né bú kògòn haá. Yeé baá ménâ, bó sòn toò Etiên kwà cú ndo.

¹¹ Bó yeé ɲene aá ménâ, bó nde gwom nab seér bò kòb bò déi kàgàlòn, te bó nde bò nùàr tueé, ye bó a: «Béh naâ mé tie beèh ngweé, à naâ Músi bô Càṅ selé.»

¹² Bó soób baá-re bò nùàr, bó soób bò kokoò bò mé bò *njií-sòu mene. Temé ɲaá bó ndo, bó sie njií Etiên ké te *mbàgà juù,

¹³ bó weh sie cu bò nyeên bò beè, bó wa, bó ye bò nùàr a: «Cu doón nùà hèn né yeé njií felè gwà Càṅ beèh tueé beéh, à né *sòu Músi tueé cuaré ndo.

¹⁴ Béh naâ mé tie beèh ngweé ye: Yeésò nùà Nạjarêt nde né gwà Càṅ tulú sòm. Gènnè mé Músi lé feh loò naâ béh, ye Yeésò nde né kweéh seér sé wa?»

¹⁵ Bò nùàr yeé ngweé aá ménâ, bó su Etiên njolo yoòr gwà doón. Bó ke, njolo Etiên den seér aá faá dé cili Càṅ.

7

Njií mé Etiên lé naâ tueé

¹ *Ngàn sèmè dé koò bie njií mé Etiên ndo, ye bú a: «Né bòn wa?»

² Etiên ye bó a: «Bò nùàr mò, bò tele mò, bí ngwé! Càṅ Nùà *sùsùm lo naâ toò tele beèh Abrahâm ké Mèsòpòtamî ɲené yuo kelá, te Abrahâm nde ye ké Karân cer.

³ À yeé ñené yuo kela baá, ye Abrahâm a: Wùò ter, kwá ló lò yeé mé mbàgà yeé ménâ, ndé sèr lè lò déi. Nyí nde né wò lò sâ feh ma.

⁴ Abrahâm boó ménâ, à kwaá lo lò bò Kaldé bò, à nde den ké Karân. Jomo sâ tele seèn kuú ndo. Càn sòm cu bú ké Karân, à kwaá ye bú lè lò mé béh née teèn hèn.

⁵ Càn bú tàbè teèn há ñgwéh, à liím bilí bú mé bèh gule doboò mene, à tueé kwaá seér ye bú a: ko ndeè baá ké jomo, te bò ndùté ndùtù seèn ndeè kwa ye tàbè ma. Sâ Abrahâm née seèn mé huaán sam ye.

⁶ Càn tueé ñjii cu bú déi, ye bú a: Bò ndùté ndùtù seèn ndeè te lò bò nuàre den nde né kìn, bó nde né kwer ñaá, bó gèr ñene nde né fì. Nde né nyemà yuif nèa,

⁷ te ju die ye felè bò tú-kwer bò sâ beè nyí, jueé nyí Càn. Jomo sâ bò ndùté ndùtù seèn ndeè né teèn yuo, bó ndeè dua nyí kán.

⁸ Yeé gi aá, ye Abrahâm a: Bó bú baá mé ñgòñ. Ñgòñ sâ, ko à *ñob ñgór ma. Jomo sâ Abrahâm ñar Isâk ndo. Yeé baá cieé téndelé, à ñob baá-re bú ñgór. Isâk yeé ñar aá Jakôb, à ñob cu bú ménâ ndo. Jakôb ñar huaán yulà cùòb fà, bò jògò bò beèh né bó, Jakôb ñobé gi bó ñgór ménâ ndo.

⁹ «Jomo sâ, sà yila lètenè bò ñuna Jakôb. Bó bar Joséf, bó go ñjii bú te tàbè Ejiptò. Ñjèh cén, Càn lé naá jomo seèn;

¹⁰ gèr hihiné lé naá menè bú kwa laré, mé ñjèh mene, Càn lé naá bú teèn doón gam laré, à lé naá bú kógòn haá. Joséf lé naá *Farôñ mgbè Ejiptò yoòr huóòm. Yeé baá ménâ mgbè sie kwaá keéh bú ñgómna ndo, à sie kwaá bú te tàbè seèn doón, à mbàm seèn kwaá lo beè seèn ndo.

¹¹ «Jomo sâ cùè die, cùè dueé yilà te tàbè Ejiptò mé tàbè Kanahân mene. Bò jògò bò beèh ñene gèr, bó yáb kwa cú.

¹² Cieé déi Jakôb ñgwéé ñjii ye ké Ejiptò yáb né teèn. À tema ñjii bò ñuna ké teèn, bó nde yáb ñge wellè.

¹³ «Yeé baá gò dé jomò, Joséf sòm keéh yo seèn toò boòn. Farôñ ko baá-re teèn ye bó né bò bei Joséf ndo.

¹⁴ Yeé baá ménâ, Joséf ye bó ndé wèh ndé mé tele, mé mbàgà seèn mene ma. Sâ bó lé baá te mbàgà sâ doón nuà yulà téhbeh cùòb tìn.

¹⁵ Bó yeé nde tueé ñjii Jakôb ménâ, à foón lom gò Ejiptò. Nde nde, Jakôb kuú le ké teèn. Jomo sâ bò ñuna seèn kuú le gi ké teèn ménâ ndo.

7:4 7:4 Gen. 11:31; 12:4 **7:5 7:5** Gen. 12:7; 13:15; 15:18; 17:8 **7:6 7:6-7** Gen. 15:13-14 **7:7 7:7** Ex. 3:12 **7:8 7:8** Gen. 17:10-14; 21:2-4; 25:26; 29:31-35:18
7:9 7:9 Gen. 37:11, 28; 39:2, 21 **7:10 7:10** Gen. 41:39-41 **7:11 7:11** Gen. 42:1-2 **7:13 7:13** Gen. 45:1, 16 **7:14 7:14** Gen. 45:9-10, 17-18; 46:27 **7:15** Gen. 46:1-7; 49:33 **7:16 7:16** Gen. 23:3-16; 33:19; 50:7-13; Jos. 24:32

16 Bó jɔgɔ cu cuù mé bò komó bɔ̀n ké Sikèm, bó bó furú gi lè sà mé Abrahâm lo ngeé naâ beè bò ñuna Hémôr.

17 «Nde nde, cu ndêb mé Càn lé naâ Abrahâm tueé kwaá yeé nde aá wulú, gèh bò ndùtè ndùtù seèn kar ndo, bó yam sie tàbè Ejíptò beè.

18 Jomo sâ, bó sie cu mgbè Ejíptò dé hiîn. Dé sâ lé Josêf kó ná ñgwêh,

19 à felè bò nùàr beèh bɔ̀ɔ sabé njií lom mbaá. Bò jɔgɔ bò beèh gèr ñene lom dé fi; à né bó baá, ye bó a: mɔ bó ñar aá huaán, bó silì ní jí bó ya dueè te bó kuú ma.

20 «Sâ né nàm mé bó lé ñaár naâ Músi teèn ndo. Huaán bú sâ lé naâ beè Càn bagasé. Tele leér kwaá bú gwò weéh tagár.

21 Yeé yɔgɔ baá, bó som keéh bú gwò, bó nde leér njií bú yí dùà. Ñuna *Farɔ̀n dé vèh nde jɔgɔ kwa bú, à nde koó nyegé bú faá ñuna seèn no.

22 Músi né kulá ndeé, bó né bú lo bò Ejíptò bò dɔ̀ɔn feh. Jomo sâ à kula jolo, à yuo nùàr toò bò nùàr, seé seèn ñgulí cu ménâ ndo.

23 «À yeé baá mé nyèmà yulà nèà, à kaga ndòn ye nyí nde aá *Iserála bò nùàr nyí yɔ̀n ke.

24 À yeé ke nùàr seèn déi nde cu aá mé gèr beè nùàr Ejíptò déi ñene kuú, à kela

gàm, à bɔ̀n njìè, à lobo wula som nùà Ejíptò hèllè.

25 À munó lom aá ye te bò nùàr nyí ñgwéé kɔ teèn, ye Càn kela keéh né gàm bɔ̀n beè nyí ma. Mé njéh mene, bó ñgwé kòmò ñgwéh.

26 «Cieé ñaga, Músi kwa lo cu bò Iserála bò déi fà, bó né lègè lege. À ye bó a: Bí né bò cèn bò, bí sà fɔ̀ɔn né dé kei wa? Sâ ye te nyí sie bilí cu bó mé sòn cèn.

27 Dé mé taré yɔgɔ naâ mbeí doô berɔ̀n sòn Músi, ye bú a: Neì sie kwaá né wò nùà téná-juù felè beèh kɔ̀ɔ wa?

28 Wò gwaán cu né mè wulâ, faá wò lé wulâ naâ nùà Ejíptò doô wa?

29 Músi yeé nde ñgwéé njií ménâ, càn tené bú lè, à dula nde lè lò Màdínà, à ñar kwa huaán fà ké sâ,

30 à cer ké teèn nyèmà yulà nèà.

«Jomo sâ, à yeé baá ké ya dueè kwarè tòr Sinayí, cìlì Càn déi ñené yuo kelà toò seèn te leba weè te jìlì ñgèmbèi.

31 Músi yeé ñene aá ménâ, geí seér bú lòù; à né yí teèn ndeé ser, te nyí ñene nyegé, à ñgwéé hueh Càn Dueè baá ñgulí ye bú a:

32 Né nyí Càn bò jògò bò yeè. Nyí né Càn Abrahâm, Càn Isâk bô Jakôb ma. Veéh sie Músi, à duɔ̀m ndelè, à gwàn cú njolo yí teèn ke njií.

33 Nùà Dueè den cuù, ye bú a: Húar sòm débágá gulè huaàr; wò né te bàṅ tàbè dé ṅagâ.

34 Ndê, nyí tema njií wò ké Ejíptò, wanóṅ nyí ṅene bò nùàr nyí né mé gèr ké teèn kwaré. Bó baá cuané, nyí né hueh bòn ṅweé njií, nyí hên suagà né bó yili sòm.

35 «Sâ Músi cên sâ, bò *Iserálà bò lé naâ bú beróṅ, bó lé ye bú a: Neì sie kwaá né wò nùà téná-juù kóó wa? Á sâ, Càn lé bú sie kwaá naâ kóó ndò, ye te à den nùà kóò felè bòn, à yili sòm bó. Càn lé bú ménâ tueé keéh naâ sònò cìlì seèn mé lé naâ ké te jìlì ṅémbèi ṅenè yuo kelá doò.

36 Músi cên sâ lé Iserálà lè yuii kwer-e se sòm naâ kóó. Á lé naâ fém hihiné ké Ejíptò bóó bele, à bóó cu déi ké dùà Nòmò Belè. Á bò déi bóó cu ké ya dueè lè nyèmà yulà nèà ndò.

37 Músi cên sâ tueé cu ye bò Iserálà bò a: Càn ndeè né bí sòn seèn déi faá nyí nò tema njií; nùà sâ yuo ndeè né lètenè bìi ma.

38 Ké ya dueè felè bò Iserálà bò lé naá cuù Músi cên sâ; bó bò jògò bò beèh lé naâ kóó. Á lé naâ nàṅ lètenè bòn mé cìlì Càn. Njií mé cìlì Càn lé tueé naâ ké te tòr Sinayí doṅ, à lé bó tueé keéh naâ kóó. ṅgòr Càn mé baá ká beè beèh ṅulí den hên, ké sònò Càn lé ṅweé

weéh naâ bú ndò.

39 «Mé ṅjéh mene, bò jògò bò beèh ṅgeén sòn seèn, bó ṅgbe njií bú yí jomo, ye bó nde lom cu ké Ejíptò ma.

40 Bó ye *Aróṅ a: Bó kwá yeè béh cècàn teèn, te feh béh ceér, wanóṅ Músi seèn wá cù nò. Á lé béh ké Ejíptò sòm weéh naâ kóó, kènê béh kóó cù njií mé kwa né bú.

41 Bó nde me kwaá baá-re cècàn déi faá huaán nàgà nò, bó né bú *sèmè ṅóób haá. Yo né bó mé be seè bòn hèllè taré ndò.

42 Càn yeè ṅene aá ménâ, à keéh seér bó mé ṅgògò, te bó dua gò bò mbentò. Sâ né gi te mvù bò *sòn-Càn bò ménâ nyagá den ndò, Càn ye:

Iserálà, bí lé naâ ké ya dueè nyèmà yulà nèà bóó,

bí né sèmè haá sòó.

Mé gècèn mene bí lé sèmè sâ haá beéh mè wa?

43 Ké gwò mò, bí lòò né mè, bí dua seér *Mòlòk.

Bí né cècàn faá mbentò nò bóó kwaá,

bí ye né càn bìi,

bí bú yilá kwaá né Rafan, bí né bú dua den.

Bí kwá nòṅ!

Mè nde né bí ké jomo Babilón domó su njií keéh.»

44 Etièn den cuù ye: «Ké ya dueè sâ bò jògò bò beèh lé naâ *gwà cògò sieé, te bó kwaá nyegé mvù sòu teèn. Bó lé sieè naâ faá Càn lé feéh

naâ mé Músi nõ, à lé ye bú a:
Ndé síé kwá ká ménâ nág.

⁴⁵ «Gwà sâ nde dõgo yuo
kela mé nàm Josúê, sâ nùà
koô lètenè bò tele beèh né
bú. Bó bó jõgo yilà mé njéh
ká te lò mé Càn lé naâ bó
tueé kwaá, Càn lé ye bó a,
nyí nde né bò lòò bò toò bõn
kwõgõ som, te bó cer keéh
ma. Bó den le baá-re mé gwà
cògò hèllè teèn méménâ tóg
nde wa mé nàm *Davíd.

⁴⁶ Davíd lé naâ Càn mé
gècèn mene yoòr yilà, à lé
naâ bú dua, ye bú a, Càn Tele
nyí Jakôb, kwá nyí me kwaá
wò gwà ma.

⁴⁷ Njèh cén, Salomôn nde
gwà sâ me seér aá kóó.

⁴⁸ «Mé njéh mene, gwà mé
bò nùàr me né mé be dõõn,
Càn terrèb ké te vulúu teèn
cèr nyi bèh. Né faá sòn-Càn
lé tueé naâ nõ, ye:

⁴⁹ Càn ye, vulú né kõgo nyí,
tàbè né bèh dòbò gulè
nyí,

jue nyí Càn Dueè.

Bí nyí me komo nde né gèh
gwà dé heè,

te nyí du beh teèn wa?

⁵⁰ Ngweéh njèh dõõn bõó giì
naâ nyí mà.»

⁵¹ Etièn den cuù ye bó a:
«Kòcò! Bí bò dúágá-tie bò
mé ndòn kuú lè! Bí né yeé
sòn mé Cúcuí Nágá taré! Bí
saán cu né ka sòn-Càn faá bò
tele biì léi jògò nõ.

⁵²⁻⁵³ Sòn-Càn dé heè mé bò
tele biì lõ bònò ná ngwèh
wa? Ngweéh bòó mé lé tueé

naâ ye Nùà gècèn baá ndeê,
bò tele biì lõ bó wula giì naâ
kóó wa? Bí bò tele biì né cu
ka nág! Bó lé ngweé naâ
*sóú sònò bò cili Càn, bí né
mene sóú sâ ngweé, bí jòlò
ngwéh. Nùà gècèn sâ yeé
waà baá, bí bú jõgo kwaá
seér cie. Ngweéh bí lé bú
wula sóm naâ kóó wa?»

Cio Etièn

⁵⁴ Etièn tueé gi nõ. Bò
kokoò bò yeé nde ngweé njií
ménâ, temé yulá bó lè, bó né
nyie yieé.

⁵⁵ Etièn mé Cúcuí Nágá né
yoòr ngulí, kò lom né njolo
ké te vulúu ke njií. À ñene
njií *sùsùm Càn, mé Yeésò
ké te be gaá Càn, à né ter
njebá den.

⁵⁶ Etièn tueé njií bò nùàr
nõ, ye bó a: «Bí kè! Vulú
gulu baá kèn! Mè ñene njií
aá *Huaán Nùàr ké te be gaá
Càn, à né ter njebá den.»

⁵⁷ Bó bõm bú, bó bõm lõgo
njií ké ter, bó faga tie bõn
nõ. Jomo sâ bó kem sue bú
yoòr dõõn,

⁵⁸ bó tulu yuo kela mé
bú ké jomo lõ. Bò nyeèn
bò hèllè huaré haá njií cògò
bõn beè nuaré déi, yilí nùà
sâ né Sól, bó duõm Etièn
tobé.

⁵⁹ Bó yeé baá bú tobé, à né
Càn sònò dua, ye: «Fehtoò
mò Yeésò, wèh kèh yòn mò.»

⁶⁰ Jomo sâ, à cemmé nde
doó, à lõgo njií ké ter ye:
«Fehtoò mò, té veèn hèn mé

bó bíe.» À yeé tueé gi aá ménâ, à kuú.

8

¹⁻² Temé Sôl lé naâ nore mé cio sâ ndo.

Sôl nùà bònò bò Yeésò bò
Etiên yeé kuú aá, bò dùlà-
Càṅ bò nde jɔɔɔ furu bú.
Bó yueé ṅellé mbà seèn doó
doṅ.

Sâ né loù mé bònò ké
Jerusalem lé duóm naâ
teèn. Bò Yeésò bò durá ṅellé
yila nde lè lò Judê mé lò
*Samarî doṅ. Bò mbònṅ tebê
le lom ké Jerusalem kóó.

³ Sâ Sôl yuo die lom aá dé
seèn bò Yeésò bò yoòr, te bó
ṅeéṅellè. À né bó gùgwò
yilá sie weh, véh mé siíb
mene, à yíí njií bó lè gwà
cibi.

*Filíp ké *Samarî*

⁴ Bóó mé lé naâ bèh doṅ
dula ṅellé ndeé, wa toò, bó
yila ṅòr Càṅ tueê ndo.

⁵ Filíp dé seèn nde lè loó
dèi te tàbe Samarî, à né bó
ṅòr felè *Kristò tueé.

⁶ Bò nùàr né ṅweé, à
né fém bóó, bò nùàr né mé
njolo ṅené, bò nùàr kókoó
mbaá kwaá njií gi tie teèn
ndo.

⁷ Tándulu keéṅ durá yuo lè
bò nùàr ṅún, bò gule-kuú
bò mé bò tácoṅ taré yuo gi
ndo.

⁸ Bò nùàr loó doṅ samé
lom mé njéh dé gècèn.

⁹ Sâ nùà táhunò dèi lé naá
baá lo sâ táhuno lètenè bò
nùàr bóó den, ye nyí né nùà
koó; yilí nùà sâ lé naâ Simôn.

Bò Samarî bò doṅ lé naá gi
ṅené ye seé seèn né mé fém
teèn,

¹⁰ bó né tie teèn felá njií,
bò kàm bò mé ndà mene né
gi tueé ye: Nùà hên né mé
terreb Càṅ yoòr, né lom mèi
bò terreb sâ.

¹¹ Lòù sam, dàb baá teèn
mé à né lètenè bóòn ménâ
bóó.

¹² Filíp yeé baá Njàgà
Bagaà se, à baá dene Lò
Càṅ se, à né ṅòr felè Yeésò
*Kristò tueé, bó kwaá njií
temé teèn; siíb mene, véh
mene weh gi nòmò Càṅ.

¹³ Simôn mé feh seèn
kweéh seér temé, bó kou bú
ndo. Bó yeé kou som aá bú,
à den le kwarè Filíp. Bò fém
gèh hihiné mé Filíp né bóó
bele doṅ lé naâ njolò seèn,
né bú mbaá geí yoṅó.

*Piêr bô Jâṅ ké *Samarî*

¹⁴ Bò mbònṅ tebê ṅweé
njií ké Jerusalem ye, bò
Samarî bò baá ṅòr Càṅ
gwaán. Bó tema njií Piêr bô
Jâṅ ké teèn.

¹⁵ Bó yeé wa baá, bó dua
Càṅ felè bò sâ bò te bó kwa
Cúcuí Njàgâ.

¹⁶ Lòù sam, bó lé bó kou
kwaá loóm naâ mé yilí Yeésò
Fehtoò beèh, bó lé née Cúcuí
Njàgâ kwà ṅwéeh ye.

¹⁷ Bó yeé dua gi aá Càṅ, bó
ba bó be felè ndo, bó kwa
baá-re Cúcuí Njàgâ.

¹⁸ Simôn yeé ṅene bò nùàr
né Cúcuí Njàgâ mé njéh kwa,
à haá Piêr bô Jâṅ kàgàlòn,

19 ye bó a: «Bí há mè gèh terrèb bú sâ teèn ndɔ, te mè ba bò nùar be felè mé njéh, bó kwa Cúcuí Njagâ.»

20 Piêr deên ndɔ, ye bú a: «Bí kàgàlòn yeè a, calé jí fà dɔɔŋ, te wò kɔ ye, njií mé Càn haá né dé lòu, nùar lòu ngè bèh!

21 Mè tueé wò, ndóg gà dé yeè lè seé hên sam, temé yeè né lom beè Càn veénsé mân.

22 Kwéh sér temé yeè, wò kwɔbé leba, wò dua lom Nùà Dueè, te à kulu sɔm wò veên sâ yoòr,

23 wanɔɔŋ temé yeè né lè jelásé, wò né kwer veên ndɔ.»

24 Simôn ye Piêr a: «Mɔ né mân, bí dùà Fehtoò beèh felè mò teèn, te njeré déi mè faá bí tueé naâ sâ kwà cú.»

25 Bò mbòn tebê fà doô yeé se gi aá sòn Fehtoò beèh, bó tueé gi aá ngòr Càn, bó cu cu ké Jerusalem ndɔ. Bó né gɔ, bó né mé Njàgà Bagaà lè loó hihiné te tàbè Samarí tueé ndeé.

Filíp bó nùà Etiopî déi

26 Jomo sâ cili Càn déi ye Filíp a: «Wùò ter, ndé sér kèb túnò, te ceér ya dueè mé suagà né ké Jerusalem nde Gàsà doô.»

27 Filíp wuo ter ndɔ, à nde, à wa ceér dueè, à ñene nùà Etiopî déi teèn. À né nùà seé dé koò beè Kàndâse. Kàndâse né mgbè dé vèh felè bò Etiopî bò. Bò ngùlù loó dɔɔŋ né gi beè nùà koò sâ. À naâ ké Jerusalem bèh Càn duaà,

28 à nde cu aá lo. À né te màtúá déi den den, à né mvù Esáyà *sòn-Càn jané den.

29 Cúcuí Njagâ ye Filíp a: «Ŋgòrò ndé yí kwarè màtúá sâ.»

30 Filíp dula nde yí teèn ndɔ, à ngweé nùà doô né njeré déi lè mvù Esáyà jané den. Filíp bie njií, ye bú a: «Wò né njií sâ ngweé kɔɔ wa?»

31 Nùà hèllè ye bú a: «Mɔ nuaré déi mè lòu sè ngwéh, mè ngweé komo nde né naàn wa?» Jomo sâ, ye Filíp a: «Ndê ñá dèn ká kwarè mò.» Filíp den nde ndɔ.

32 Sâ nùà hèllè lé jané deén naâ bèh mé bó nyagá kwaá né teèn ye:

«À lé deén naâ faá sòrŋgan mé bó derré njií né bèh ñɔɔb nɔ.

Mé sòn kúb faá huaán sòrŋgaàn den né toò nuaá mé né bú hobó nɔ, à lé sòn kòmò nyí ná ngwèh.

33 Bó lé naâ ju nyeên felè seèn tená, bó bóó guli bú.

Dene seèn ká lè wónje ceré baá kèn; gèh seèn ceré le aá mé bú ndɔ.»

Sâ nùà hèllè lé jané deén naâ bèh sâ.

34 Jomo sâ, ye Filíp a: «Kúkùr yeè, sè yeè mè teèn. Sòn-Càn hên tueé njií né felè neì wa? À tueé den né felè seèn nùà ñjèh wa, né felè nuaré déi wa?»

35 Filíp kwa baá-re ceér ndɔ. À yeé baá bú se, à tueé keéh

bú Njàgà Bagaà felè Yeésò teèn.

³⁶ Bó bú né ka ndeé, bó wa beré déi, bó kwa nòmò. Nùà koò doò ye Filíp a: «Kè nòmò hên. Kei yiin né mè kou soòm koó wa?» [

³⁷ Filíp ye bú a: «Mò wò kwaá njií aá temé cén yoòr Yeésò *Kristò, mè kou wò mà.» Nùà hèllè ye bú a: «Mè kwaá njií aá temé mò yoòr Yeésò Kristò, ye à né Njuna Càṅ.»]

³⁸ À yeé tueé gi aá ménâ, ye bó siè njéba màtúâ njebà. Bô Filíp suaga nde ké dùà fà doón. Filíp kou sòm bú ndo.

³⁹ Bó yeé yuo kela baá yí dùà, Cúcuí Fehtoò beèh nyue leér sòm Filíp. Nùà koò doò yeé Filíp ñéné cú, à foón gò seèn mé vógó-temé mene ndo.

⁴⁰ Filíp nde yuo kela dé seèn ké Asótà. Jomo sâ, à tueé bele ṅòr Càṅ te loó hihinê, à né bò nùàr Njàgà Bagaà se, à mé njéh tóg se yuo kela ké Sesarê.

9

Naàn mé Sôl lé kweh seér naâ temé

¹ Sâ Sôl née dé seèn mé bò mbòn Fehtoò beèh bunó ndeé ye, à bó bunó lom né dé ciòò. À nde kwa *ṅàṅ sèmè dé koò,

² ye bú a: Nyàgà jègè há nyí mvù beè, te nyí nde mé njéh ké Damàs lè *gwà sòu, bó haá nyí lón, mò nyí kwa baá bòò mé né ceér Yeésò ké teèn bele, siíb mé véh mene

doón, te nyí sie nde gií mé bó ká Jerusalem ma.

³ Bó yeé jege haá baá bú, à foón gò Damàs ndo. À yeé baá kwarè loô, ṅagâ déi ba suagà ter, ka sie bú beè.

⁴ À jege die doó. À ṅweé njií hueh déi né ṅgulí den, ye bú a: «Sôl, Sôl, wò mè ménâ bunó né mé ṅgei wa?»

⁵ Sôl ye bú a: «Né wò neì wa, Nùà Dueè?» Hueh doò ye bú a: «Né mè Yeésò mé wò né bunó den sâ.

⁶ Mé njéh mene, kòmò wùò yeé ter, wò yila nde ké lo. Mò wò baá ké lo, njií mé wò nde né bòò, bó nde né wò feh.»

⁷ Bòò mé lé naá gií jomo Sôl doón, njebá ndegé le gi, yógó bó dé tueé; bó né hueh ṅweé, bó nùàr teèn ñéné ṅgwéh.

⁸ Jomo sâ Sôl komo wuo ter ndo. À yeé wa njolo, njolo njeré déi ñéné cú. Bó mé bú ké Damàs derré wa baá lòu.

⁹ À cugó soó cieé tagár. À yáb mé nòmò sònò yí ṅgwéh.

¹⁰ Sâ mbòn Yeésò cén déi né ké Damàs sâ teèn, yilí seèn lé naâ Ananiá. Fehtoò beèh lé naâ njolò seèn ñéné yuo kelá, ye bú a: «Ananiá!» À gwaán ye bú a: «Mè hên nò, Fehtoò mò.»

¹¹ Fehtoò beèh ye bú a: «Wùò ter, ndé ké te ceér mé bó yilá né Ceér Dilí doò, wò nde ké gwò Júdàs, wò bie nùà Târse déi ké teèn, yilí seèn né Sôl. À né mè kènè sònò dua den.

12 Wò Ananià naâ njolò seèn ñene yuo kelá, wò naâ bú be felè baá, te à ñene cu njolo.»

13 À yeé tueé gi aá Ananià ménâ, Ananià ye bú a: «Fehtoò mò, bò nùàr kókoó mbaá ye mè a, nùà sâ né lom nùà veên. Njií mé à né yeé bò nùàr yeé ké Jerusalem bɔ́ɔ, mè ñgweé gi aá kèn.»

14 À ká lo hên nde kuú né felè bɔ́ɔ mé né wò dua, ye te nyí kagá njií bó ké Jerusalem. Bò ñgàn sèmè dé kokoô jege haá gi aá bú terrebe ké jomo kèn.»

15 Fehtoò beèh ye Ananià a: «Nde yeé ndeè! Mè bú balé weh né kɔ́ɔ, kènê à baá seér nùà seê mò, à nde né mé yilí mò lò nùàr dɔ́ɔñ tueé ndeé, à tueé bilí mé bò mgbè bɔ́ɔn mene. À nde né bò *Iserála bò ñgòr mò se ndɔ́.»

16 Mè bú feh nde né mé feh mò ye bú a, gèr né teèn, à nde né gèr mé yilí mò fi ñene ma.»

17 Yeé baá ménâ, Ananià fɔ́ɔn gò ndɔ́. À wa ké gwò, à ba Sôl be felè, ye bú a: «Sôl nùàr mò, Yeésò Fehtoò beèh mé lé naâ ké ceér dueè yoòr yeé ñagá yuo kelá, tema njií né mè kɔ́ɔ, te wò ñene cu njolo, wò kwa Cúcuí Ñagá ndɔ́.»

18 Ananià yeé tueé sɔm aá mân, bò njeré déi kebá yuo bele Sôl njolò faá werrè mân, dielé nde doó, à ñene cu njolo, à komo wuo ter. Bó nde kou bú nòmò Càn.

19 À yieé cu yáb, à kwa cu terrebe faá bèh jomò nɔ́.

Njàgà ñgòr Càn ké Damâs
Sôl bó bò mbòñ dé ké Damâs sâ cer weh cegé ñgòb.

20 À ñar yila lom aá ñgòr Càn te *gwà sòu tueé beleè, ye bò nùàr a, Ñunà Càn né Yeésò ma.

21 Bò nùàr yeé ñgweé cu aá sònò seèn ménâ, geí seér bó lòu; bó ye: «Ñgweéh hên né nuaá mé lé bunó lom beéh bò nùàr Yeésò ké Jerusalem dé kùm doó wa? Ñgweéh à hên nde kuú naâ ye te nyí sie njií cu bó ké toò bò ñgàn sèmè dé kokoô wa?»

22 Mé njéh mene, Sôl ñgòr Càn tueé seér cu mé terrebe, à né lom bò *Júf dé ké Damâs sâ tueé, ye bó a, *Nùà Còñ né Yeésò ma. Bó bèh tueé kwà cú ndɔ́.

23 Cèr dè ñgwéh, bò *Júf nyɔ́ɔ sòn, ye bó nde né Sôl wulá sɔm.

24 Nyɔ́ɔ sòn sâ nde ñgulí kwa Sôl. Bó kwaá tena bele nùàr ké tütúlù bɔ́ɔ loó dɔ́ɔñ, bó né bú teèn cíbí mé suútenè mene mɔ́óm den, te bó wula bú wulá.

25 Bò mbòñ Sôl yeé ñene aá ménâ, bó nde cíbítenè, bó jɔ́ɔ yíí bú te sɔ́ɔ, bó segé sɔm keéh te kùm bɔ́ɔ, bó kwaá njií bú ké doó, à yuo.

Njàgà ñgòr Càn ké Jerusalem

26 Sôl cu cu ké Jerusalem. À wa ké teèn, ye te bó bò mbòñ déi den bilí. Bó yeé

ηene njií bú, veéh sie yɔgɔ bó mé bú. Sâ bó née kó nyégé ηgwéeh ye Sôl baá mbòη Yeésò.

27 Bàrnâbâs yeé ηene aá ménâ, à weh njií bú ké toò bò mbòη tebê, à nde se ηagá nyégé bó naàn mé Sôl lé naâ Fehtoò beèh ké ceér dueè ηené, à se bó njií mé Fehtoò beèh lé naâ bú tueé ndɔ. À tueé cu bó gèh dé mé Sôl lé naâ ηgòr Càη mé yilí Yeésò ké Damâs se, ye bó a, à lé vèh ná ηgwèh ma.

28 Doó sâ Sôl yila nde lètenè bò mbòη doò ndɔ, à né ndeé, à né cuú, à né ηgòr Càη lètenè lòó Jerusalem mé yilí Yeésò se bele, à njeba lom teèn tég.

29 Bò *Jûf mé né ju Greêk ηgweé, à né mé bó tueé njií, bó bó né saán kuú. Yeé baá ménâ, bó nyɔgɔ cu sòn, te bó wula bú wulâ.

30 Bò Yeésò bò yeé ηgweé aá ménâ, bó weh njií bú ké Sesarê, à nde cu Târse.

31 Jomo sâ, bò Yeésò bò lé tàbè Judê mé Galilé bô *Samarí doòη ηgweé fu ndɔ, bó né mé terreη Cúcuí Naga yaám ndeé den, bó né taré ndeé, bó né Fehtoò beèh teèn mé temé cén dula.

Njàgà Enê

32 Piêr lé naâ lò beè yɔη sie, à lé naâ ké Lídà yoòr bò Yeésò bò dé ké doó sâ ndeé,

33 à nde kwa nùà gule-kuú déi ké teèn, yilí seèn né Enê, baá nyèmà téndelé à né lè ndagâ cer den.

34 Piêr ye bú a: «Enê, Yeésò *Kristò né wò taré sòm! Wùò ter, nyégé ndagâ yeè nyegè.» Enê komo wuo ter ndɔ.

35 Bò Lídà bò mé bò nùàr ké te bela Sâròη doòη yeé ηene aá ménâ, bó kweéh seér gi temé, bó bele ceér Fehtoò beèh.

Njàgà Dɔrékà

36 Sâ mbòη dé vèh déi lé naâ ké Jopê teèn, yilí seèn lé naâ Tàbità. Yilí sâ lè ju Greêk né Dɔrékà. Sâ tueé né ye: mbélèm. Cu doòη à lé naá beèh bò saâm bò njolo yoòr ke njií, à né bó gam.

37 Cu sâ Dɔrékà nde die beén teèn, à kuú. Bó ye kou sòm aá bú, bó jɔgɔ njií komó seèn lè gwà dé ké teèr, bó yíi njií ké mí.

38 Sâ bò mbòη dé ké Jopê lé ηgweé naâ ye Piêr né ké Lídà, kwarè Jopê doó sâ. Yeé baá ménâ, bó tema njií nùà fà ké yoòr seèn, ye bú a: Kúkùr yeé, jògò ndê béh kán ye, gò ká gòò ma.

39 Piêr komo wuo ter ndɔ, bó bó foón gò.

Bó yeé wa baá, bó weh njií bú ké mí, lè gwà dé ké teèr sâ. Bò ma kù mé lé naâ teèn kem nde gi ké yoòr seèn, bó né yueé, bó né bú bò cògò hihiné feh keéh bele, bó ye bú a: «Hèn Dɔrékà lé saà naâ kɔó, sâ à née mé njolo ye.»

40 Piêr sòm keéh gi nùàr cie, à cemmé nde doó, à dua Càη. Jomo sâ, à bele seér, à ke njií komó, à ye: «Tàbità,

wùò ter!» À wa njolo ndo, à nene Piêr, à komo den ter.

⁴¹ Piêr sie gam bú be, à komo njobá cu ter. Piêr yilá njií bô mbòŋ mé bô ma kû doô, à haá njií cu bó nùàr bôòn, sâ à taré yuo aá.

⁴² Ngóg sâ ngulí yon Jopê doón. Bô nùàr ngún yee ngweé aá ménâ, bó kwaá njií ye temé bôòn yoòr Feh-toò beèh.

⁴³ Piêr cer yii ké Jopê sâ kóbeè; lé naâ ké lo Simôn nùà sá-paàr.

10

Piêr bô Kòrnê

¹ Nuaré déi lé naâ ké Sesarê teèn, yilí seèn né Kòrnê, à lé naâ kwaá-taâb te bòn taâb bô Rôm bô mé bó yilá yee bòn Itali doô.

² À né yee Càŋ dula; mé mbàgà seèn mene, bó né bú cu doón dua; à né bô saám bô lètenè bô *Jûf kókoó mbaá gam ndo.

³ Cieé déi lou yee geér aá, mé lòn tagár, kulu bú faá vuú n; à nene cili Càŋ déi yila kweèh ká gwò seèn, ye bú a: «Kòrnê!»

⁴ À ke njií bú mé veéh mene, ye bú a: «Né naàn wa, Nùà dueè?» Cili Càŋ ye bú a: «Càŋ ngweé aá duaà yee kèn, à nene baá gàm mé wò gam yee bô saám bô kèn ndo. Lan à munó baá wò.

⁵ Témá ní nùàr kènê ké Jopê yoòr nuaré déi, yilí seèn né Simôn, yilí seèn déi né cu Piêr, te bó yilá ndeè mé bú.

⁶ À cer né ké gwò nuaré déi, yilí seèn né Simôn ndo; né nùà mé sa yee par. Gwà seèn né ké sòn nòmò koò mân.»

⁷ Cili Càŋ yee tueé gi aá bú ménâ, à yuo ndo.

Jomo sâ Kòrnê yilá njií bô seè bô seèn déi fà, mé sóji seèn déi; sóji sâ né taré nùà dùlà-Càŋ ndo.

⁸ À se gi bó njií mé kelà naâ doón, à tema njií baá-re bó ké Jopê.

⁹ Cieé ŋaga, bó né ka ndeé. Bó yee nde aá Jopê waá, lou dili. Sâ Piêr la ŋaá baá ké ter felè gwà bèh Càŋ duaà.

¹⁰ Cùè baá lom bú sie ndo. Bó yee baá yáb neé, kulu bú faá vuú n.

¹¹ À nene njií vulú gulu logó baá, tàmbàn njeré déi faá cògò n yuo kelà ké teèn, bó sie né bèh nèa te gou te gou; né ka felè seèn segé suagâ, waà, bó kwaá njií doó.

¹² Lè teèn lé naâ bô nyam mé bô sàb, bó bô non feh hihiné.

¹³ Hueh déi deèn ye bú a: «Wùò ter Piêr, wúlá yíè bô njií sâ wulá.»

¹⁴ Piêr berón ye bú a: «Hôs Nùà Dueè! Mè gèh dé sâ yíè bèh, né yilisé, mè nde né mbaá fulá.»

¹⁵ Hueh doô tueé ferré cu, ye bú a: «Té njií mé Càŋ ye né ŋagásé jìnè, té túé ye nyí nde né mé njéh fulá.»

¹⁶ Yee wa baá mbei tagár, cògò hèllè ŋaá yuo cu ké te vulúu.

17 Piêr yila baá-re kwòm vuú sâ munô.

Cu mé à né ménâ munó den, sâ bò tebé bò Kòrnê bie ñene baá gwà Simôn kèn ndo, bó né ké tütúlù njobá den.

18 Bó né yilá bieé den ye: «Simôn cer yeé hên wa? Yilí seèn déi né cu Piêr.»

19 Sâ Piêr née ka dé seèn kwòm vuú hèllè munó den ye. Cúcuí Ñagâ tueé njií bú ndo, ye bú a: «Ñgwé, bò nuaré déi tagár né wò hên fón den.

20 Wùò ter, súágá ké doó, bí bó nde, té njeré déi mùnò, mè tema njií naâ bó mân kóó.»

21 Piêr wuo ter ndo, à suaga nde ké yoòr bòn, ye bó a: «Nuaá mé bí fón den né sâ né mè. Bí ndeè bèh kei wa?»

22 Bó ye bú a: «Kòrnê kwaá-taâb temà naâ béh kóó. Né nùà dilí, à né yeé Càn dula. Bò *Júf doóné né gi bú keí. Cìlì Càn déi lé naâ bú feh, ye bú a: Ndê, yilá nji wò ké lo seèn, te à ñgweé njií mé wò nde né bú tueé ma.»

23 Bó yeé tueé gi aá ménâ, Piêr weh yilí njií bó gwò, à feh bó bèh cèrrè. Cieé yeé ñaga baá, bó bò Piêr yuo bele ceér. Bò Yeésò bò déi lètenè bò Jopê bò njií lo bó ndo.

24 Cieé ñaga cu bó wa Sesarê, sâ Kòrnê né bó kela. Bó bò nùàr seèn, mé bò mbeí seèn mé à yilá njií belé naâ doóné, né kóó.

25 Te Piêr yeé nde aá lo Kòrnê yilá ndeé mân, Kòrnê

ndeè ka gule seèn cemmé ndeé ndo.

26 Piêr yeé ñene aá ménâ, à sie som bú ter, ye bú a: «Wùò ter, mè né ka nùàr faá wò ndo.»

27 Bó bú yila bieé. Jomo sâ bó yila nde gwò ndo. Sâ bò nùàr ñgún né gwò bilí den.

28 Piêr ye bó a: «Bí né gi mé feh bìi kóó ye, né jolo, nùà Júf bó bò kin bècénè dèn bilí bèh. Béh gwò bò kin yilá bèh ndo. Dé mò, cieé fà hên Càn mè feh seér naâ kóó, ye mè a: té nuaré déi kurú yilá.

29 Bí yeé tema njií, ye mè a, ndê, mè tán só cú dé cí. Á, bí mè yilá naâ mé ñgei wa?»

30 Kòrnê ye bú a: «Lé naá kaà faá cu kènê ndo, lan baá cieé nèà, mè lé naâ Càn ká gwò mò dua den, sâ baá lou lòñ tagár. Mè yeé ke, nuaré déi baá toò mò njobá den. À né mé cògò wulésé mân yoòr.

31 Ye mè a: Kòrnê, Càn ñgweé aá duaà yeé kèn, à ñene aá gàm mé wò gam yeé bò saám bò ndo. Lan à munó baá wò.

32 Kènê témá nji nùàr ké Jopê yoòr Simôn, yilí seèn déi né cu Piêr, te bó yilá njií bú ká yoòr yeé. À cer né ké gwò nuaré déi, yilí seèn né cu Simôn ndo. Né nùà mé sa yeé par; gwà seèn né ké sòn nòmò koò mân.

33 Mè yeé ñgweé aá ménâ, mè tema njií baá-re, ye bó ndé yilá wèh wò ma. Wò waà baá ndo, wò bók huom aá dé gècèn. Kènê béh doóné, béh baá gi ká toò Càn, te béh

ngweé njií mé à nde né béh sònò yeé tueé keéh.»

Njií mé Piêr lé tueé naâ ké lo Kòrnê

³⁴ Kòrnê yeé tueé gi aá mân, Piêr deên ye bú a: «Kènê mè kò baá ye né gècên, Càn nùàr lòu gèi bèh.

³⁵ Sâ tueé né ye, nùà gècên mé né Càn dula, né mene lè lò dé heè dójn, né gi beè Càn dilí huóm.

³⁶ Tebé mé Càn lé tema njií naâ mé bò huaán *Iserála, bí né gi kóó. Né Njàgà Bagaà, né béh dólê beè Yeésò *Kristò haá keéh. Nùà Dueè felè njèh dójn né lom bú.

³⁷ «Njií mé lé bóó gi naâ lé tàbè Judê dójn bí né gi kóó, lé duóm naâ ké Galilê, sâ Jân tueé gi aá bò nùàr ngòr Càn kèn, à bó nòmò Càn kou gi aá ndo.

³⁸ Gèh dé mé Càn lé fam njií naâ Cúcuí Nàgâ felè Yeésò Nùà Najarêt, bí kò gi aá kèn. Yeésò lé naâ lò dójn beè yon sie, à né bagaà bóó bele. Bòó mé lé baá gi ka *Sátàn dójn, à né bó taré som bele. Càn lé naâ mé bú, à lé naâ bú terreb haá, bí né gi ménâ kóó.

³⁹ «Mè tueé bí, béh né sòn seèn; njií mé à lé bóó naâ ké Jerusalem mé lè tàbè bò Jûf mene dójn, béh lé naá gi mé njolo ñené. Bó lé naâ bú te tou fagá wulá.

⁴⁰ Càn mé ñgeér sam. Yee baá cieé tagár, à komo som cuù bú lè cio, à ñené som keéh bú tòò bò nùàr.

⁴¹ Dèn cú tòò nùàr dójn ndo, à bú ñené som keéh lom aá tòò beèh. Lòu sam, à lé naá gi béh balé kwaá, ye béh né bò sòn nyí. Béh bó yieé bilí cu, béh ñueé cu bècènè faá bèh jomò no.

⁴² «À béh hên temà naâ kóó, ye béh ndé ngòr nyí bèh dójn tueé, béh té cam, béh júéè bò nùàr a: Càn sie kwaá baá nyí nùà téná-juù felè bò làn bò mé bò komó mene ma.

⁴³ Bò *sòn-Càn bò dójn lé naá gi felè seèn ménâ tueé ndo, ye nuaá mé né temé cén mé bú kwaá njií dójn, Càn nde né nùà sâ veên yoòr mé yilí seèn kulú som ma.»

Cúcuí Nàgâ yoòr bóó mé Jûf sam

⁴⁴ Piêr yeé baá sònò ménâ tueé, bóó mé né ngòr seèn ngweé dójn, Cúcuí Nàgâ ka suagà felè bóòn.

⁴⁵ Sâ bò Yeésò bò mé njií lòò naâ Piêr né bò Jûf, bó né gi doó. Bó yeé ñene bóó mé Jûf sam kwa gi aá Cúcuí Nàgâ ndo, geí yogó bó dé tueé.

⁴⁶ Lòu sam, Càn lé naâ bòó mé Jûf sam doô leba bele seér. Bò Jûf yeé ngweé, bó baá ju hihiné tueé, bó né terreb Càn mé njéh seén. Piêr yeé ñene aá ménâ, à ye bó a:

⁴⁷ «Kènê bò nùàr hên Cúcuí Nàgâ faá béh no kwa gi aá kèn. Neì bó nòmò Càn kou yilín né kóó wa?»

48 Jomo sâ ye, bó ndé kòu bó mé yilí Yeésò *Kristò kòu. Yeé gi aá, bó ye Piêr a, sâ ko bó bó cer weh teèn ndò.

11

Piêr ké toò bò Yeésò bò ké Jerusalem

1 Bò mbòṅ tebê mé bò Yeésò bò déi ké Judê ṅgweé njií ndò, ye bòó mé *Jûf sam baá ṅgòr Càn gwaán.

2 Piêr yeé cu cuù aá ké Jerusalem, bò Yeésò bò nde bú. Bò sâ bò lé naâ bò Jûf.

3 Bó ye bú a: «Lé seèn boó naâ naàn mé wò nde ké lètenè bò kurû, bí bó yieé bilí wa!»

4 Piêr se bele bó kwòm ndò, ye bó a:

5 «Sâ mè né ké Jopê Càn dua den, kulu mè faá vuú nò, mè ṅene tàmbàṅ njeré déi faá cògò nò, baá ter segé suagâ, bó sie né bèh nèa te gou te gou. Yeé waà, njebá le.

6 Mè ke nyegé yí lè, né bò nyam feh hihiné, mé bò sàb bó bò non.

7 Hueh déi né tueé ye mè a: Wùò ter Piêr, wúlá yíé bó wulà ma.

8 Mè ye bú a: Sam, Nù Dueè! Mè gèh dé sâ yíé bèh, né yilísé, mè nde né mé njéh fulá.

9 Hueh doô tueé cu ké te vulúu, ye mè a: Té njií mé Càn ye né ṅagásé jìné; té túé ye nyí nde né mé njéh fulá.

10 Yeé waà baá mbei tagár, cògò hèllè ṅaá yuo cu ké te vulúu.

11 «Sâ nùà tagár la baá mè tütùlù gwà njebá den ndò, bó yuoó naâ ké Sesarê, bó tema njií naâ bó yoòr mò, bó ndeè mè yilá weh.

12 Cúcuí ṅagâ tueé naâ koó, ye mè a: Béh bó ndé beèh ndeè, té njeré déi mùnò ma. Bò Yeésò bò ténjén hèn njií lo mè ndò. Béh bó wa ké teèn, béh yila nde gi gwò Kòrnê ndò.

13 À se bele béh dé mé cìli Càn lé naâ bú gwò yilá kwa, ye bú a: Témá njí nùàr ké Jopê yoòr Simôn, yilí seèn déi né cu Piêr, te bó yilá njií bú ká yoòr yeé.

14 À tueé nde né wò ṅgòr mé nde né wò yili sòm, te yili sòm mé mbàgà yeé mene doóṅ ma.

15 «Mè yeé ṅgweé aá sònò Kòrnê ménâ, mè yila ṅgòr Càn tueé ndò. Tètèi sam Cúcuí ṅagâ ka suagâ felè boòn, faá lé ka suagâ naâ felè beèh ké bèh duoôm nò.

16 Mè munó ko cu baá-re dé mé Fehtoò beèh lé ye: Jân lé bò nùàr kou kwaá naâ mé nòmò; dé biì, bó bí kou seér nde né mé Cúcuí ṅagâ.»

17 Piêr den cuù, ye bó a: «Mè yeé ṅene Càn bó Cúcuí seèn haá né mé temé yoòr Yeésò *Kristò Fehtoò beèh kwaá njií faá à lé naâ béh haá nò, sâ mè né nei, mé nde né sòn Càn ṅgeén wa?»

18 Bó yeé ṅgweé aá mân, temé boòn die lè ndò, bó yila Càn seèn, ye: «Càn haá taré baá bòó mé Jûf sam terreb

ndo, te bó kweéh seér temé, bó kwa yòṅ tètàgà.»

Bò Yeésò bò ké Antiôs

¹⁹ Bùnò mé lé yuoó naâ lé cu mé bó lé wulà naâ Etièn teèn hèllè lé naâ bò Yeésò bò boó ṅellé sòm. Bò déi dula nde Fenisî, bò déi nde Sîpre, bò déi nde ké Antiôs. Bó ṅgòr Càṅ tueé njií lom aá mé bò Jûf.

²⁰ Lè cu sâ ndo, bò mbòṅ dé Sîpre mé bò dé Sirèn nde ké Antiôs, bó né mé bò Greêk tueé njií ndo, bó né bó Njàgà Bagaà felè Yeésò Fehtoò beèh tueé.

²¹ Càṅ lé naâ be teèn mé terreb mene kwaá njií, nùà ṅgún kweéh seér gi, bó kwaá njií temé yoòr Fehtoò beèh.

²² Bò Yeésò bò ké Jerusalem yeé ṅgweé aá ménâ, bó tema njií Bàrnàbâs ké Antiôs ndo.

²³ À wa ké teèn, à ṅene gèh dé mé Càṅ né bò Yeésò bò kulú, temé samé lom bú lè dé gècèn, à toó nyegé cu bó, ye bó a: «Bí dèn lòm beè Fehtoò beèh nòṅ, bí dèn táré tég.»

²⁴ Sâ Bàrnàbâs toò naá gi nùà húóm-temé ndo, temé seèn doṅ né gi yoòr Yeésò, Cúcuí ṅagâ né bú yoòr ṅgulí faá cí nò. À né ṅòr Càṅ se. Yeé baá ménâ, nùà ṅgún sagá yila cu lè mògò bò Yeésò bò.

²⁵ Jomo sâ Bàrnàbâs nde ké Târse, à nde Sôl foón.

²⁶ À yeé ṅene aá bú, à weh njií bú ké Antiôs. Bó

bú fà doṅ cer ké teèn gùm nyemà. Bó né seé te mbàgà Càṅe boó, bó né bò nùà ṅgún ṅjèh feh bele. Bò nùà lé bò mbòṅ Yeésò «bò *Kristò bò” yilá loḡó naâ ké Antiôs sâ.

²⁷ Cu sâ bò *sòn-Càṅ bò déi lé naâ ké Jerusalem yuo, bó nde ké Antiôs.

²⁸ Yilí cén déi lètenè boòn lé naâ Àgàbùs. Cúcuí ṅagâ kema bú, à wuo ter, ye bò nùà a: «Cùè nde né wóṅ doṅ die ma.» Cùè sâ lé naâ môn die ndo. Lé naâ te nàm mgbè Klòdè.

²⁹ Àgàbùs yeé tueé aá ménâ, bò mbòṅ bilí sòn lètenè boòn, ye njií mé nùà kàn né beè kwa keéh doṅ, bú a, há njií, te bó gam njií bò Yeésò bò dé ké Judê mé ṅjèh ma.

³⁰ Bó lé naá gi ménâ boó ndo, bó tema keéh baá-re beè Bàrnàbâs bò Sôl, bó nde bò kokoò bò te mbàgà Càṅe ké Judê haá njií.

12

Jâk bò Piêr baá lè gè-re

¹ Lè cu sâ, mgbè *Heròde yuo die bò Yeésò bò déi yoòr mé bònò.

² À wula sòm Jâk bei Jân mé bò.

³ À yeé ke, né bò Jûf yoòr huóm ménâ, à sie cu Piêr. Lé naâ lè cu *Pâskà mé bó yieé yeé breèd, bó kulu teèn kwá ṅgwéh.

⁴ Heròde yeé sie aá bú ménâ, à yilí bú lè gwà cibì,

à weh kaŋ kwaá bú sóji bòn nèa kwarè; bòn cén sóji né teèn nèa. Bó né bú móm; ye mo Páskà kela baá, te nyí weh njií ye bú ké toò bò nùàr.

⁵ Cu mé Piêr lé naâ ké gwà cibì sâ, bò Yeésò bò lé Càŋ dua loóm naâ mé terreb mene.

⁶⁻⁷ Cieé mé Herôde njií nde aá bú ké toò bò nùàr yeé baá faá kwéh no, cibíteèn sâ, cìlì Fehtoò beèh kar waà ké mí yoòr seèn, ñagá sie gwà beè. Sâ Piêr baá lóm, à né lètenè bò sóji fà cer den. Bó kaga né bú be lòu. Sâ bòó mé mom yeé gwà cibì né gi tütùlù ndo.

Cìlì Càŋ doô yeé waà baá, à kema Piêr kwar, à nyimé som bú, ye bú a: «Wùò ter kwar.» Lòŋ tené yuo bú be ndo.

⁸ Ye Piêr a: «Cóló nji kándá yeè teneè, yí nji débágá gulè.» Piêr boó ménâ. Ye Piêr a: «Sù cògò dùlù yeè, béh nde, bèlè mè.»

⁹ Piêr ndaŋ bele bú, à kó ngwéh ye né dé gècèn, ye merré déi vuú kulu né nyí kóó.

¹⁰ Bó kela keéh kòn fà, mé bò sóji né gi tütùlù, bó wa lè hin déi, à sòn keéh njií né ké lo, né hin lòŋ. Dé sâ komo weh ké toò bòòn mé be seèn mbaá, bó yuo kela nde yí ceér dueè. Cìlì Càŋ kwaá lo bú ndo.

¹¹ Njolo yeé ñagá baá bú, à ye: «Kèné mè ñene ko baá ye né bòn, Fehtoò beèh naâ

cìlì seèn ká yoòr mò temá njií, à bú tema njií naâ, te à ndeè mè beè *Herôde se som, te bò Jûf kwè* mò sén kwà cú.»

¹² À yeé ñgweé nyegé aá ménâ, à nde ké gwò Marí meí Jâŋ. Jâŋ sâ, yilí seèn déi né cu Mârk. Sâ, bò nùàr né ké teèn ñgún bilí den, bó né Càŋ dua.

¹³ Piêr waà, à go hin ndo. Nùà seê dé vêh déi né teèn, yilí seèn né Rôdè, à nde yí tütùlù gwà bèh hin guluù.

¹⁴ À yeé nde ñgweé kèb cieè né hueh Piêr mân, vràb sela seér bú lòu, à loó Piêr hin gulu keéh, à cu cu seér yí jomo bò nùàr gwà doón tueé wellé, ye bó a: «Piêr baá gè cie ma.»

¹⁵ Bó su bú sòn yoòr, bó ye bú a: «Wò né nùà kùlù wee!» À né teèn ñgelá, ye bó a: «Né ka bú.» Bó den cuù, ye bú a: «Sâ né càŋ seèn.»

¹⁶ Cu sâ hin née ka goó den ye. Bó gulu hin ndo, bó ñene né ka Piêr bòn, geí laré bó gwà doón.

¹⁷ À me njií bó mé be, ye bó a, bí húné noón. À se bó gèh dé mé Fehtoò beèh la naâ bú lè gwà cibì som keéh. Jomo sâ, ye bó a, bó túé kèh Jâk mé bò déi ménâ ma. À yuo kela ndo, à nde ser toò.

¹⁸ Cieé yeé ñaga baá, bèmè tarê mân ko die lètenè bò sóji, bó munó kuú njií mé Piêr la naâ ñaá seér, bó kwà ñgwéh.

* 12:11 12:11 Mo nùàr die, bó né lòu seèn seér, sâ né kwè.

19 *Herôde ye, bó fón bú fòòn. Bó fón kuú mene, bó bú kwà ngwéh ndo. À ye, bó bíe bò sóji cécéné cécéné ma. À bie le mé bó, ye wúlá bó wulà. Jomo sâ, à yuo ké Judê, à fón gò Sesarê ndo, à nde cer den ngogó ké sâ.

*Cio *Herôde*

20 Herôde bar lom bò Tír bò, mé bò Sídon bò dé nduàn. Yeé baá ménâ, bó kwaá sòn, bó nde sie gule nuaá mé ke yeé gwà cèrrè Herôde. Yilí nua sâ né Blasta. Bó ye te bó bó nde ké yoòr Herôde, bó dua bú dólè lètenè bòn bóbô ma. Lòu sam, yáb bòn yuo yeé te tàbè seèn.

21 Cieé mé bó lé sie kwaá naâ sâ yeé waá baá, Herôde su cògò mgbè seèn, à ñaá den te kògò, à yila bó ndeè, à nde bó faá nua koò nde yeé no.

22 Bó bom bú ye: «Dé hên hueh nuàr sam cuú, né hueh Càn.»

23 Tètèi sam, cili Càn Dueè suagà ter, si bú ngwagán, sòn mé à la meé naâ Càn doò, à kuú ndo.

24 Ngòr Càn dé seén kò lom né bèh doón yaám ndeè.

25 Bàrnàbâs bô Sôl yeé bób som aá seé bòn ké Jerusalem, bó fón gò, bó cu cu jomo, bó weh sie Jân mé bó yilá cu né Mârk beè.

13

Càn balé kwaá Bàrnàbâs bô Sôl hiín

1 Bò *sòn-Càn bò mé bò fèh-ñjèh bò lé naâ lè bòn

bò Yeésò bò ké Antiôs teèn. Lé naâ bò Bàrnàbâs mé Simeón; bó bú yilá né Nua Yilí. Lusiús nua Sirên lé naâ teèn ndo, bô Manahên. Dé seèn, bô mgbè *Herôde lé kulà naâ bècèné. Sôl lé naâ teèn ndo.

2 Cieé déi, bó yeé baá Càn dua, bó né yáb jolo, Cúcuí Ñagâ ye bó a: «Bí sòm kwá Bàrnàbâs bô Sôl hiín, mè né bó mé seé déi yilá.»

3 Bó yeé ngweé aá ménâ, bó jolo cu yáb, bó dua Càn, bó ba bó be felè, bó yi njií bó.

Bàrnàbâs bô Sôl ké Sîpre

4⁵ Cúcuí Ñagâ yeé tema njií aá Bàrnàbâs bô Sôl ménâ, bó nde baá-re ké Selusi. Bó weh sie Jân-Mârk jomò, te à nde gam bó. Bó wa ké teèn, bó yila bàtô, bó nde lè tàbè Sîpre; tàbè sâ tena le né yí lètenè nòmò. Bó wa lè loó déi, yilí seèn né Sàlámínà, bó yila ngòr Càn te gwà sóu bò *Jûf seè.

6 Jomo sâ bó kela keéh loó sâ, bó yuo kela ké Pafôs. Bó wa teèn, bó kwa nua táhunò déi, yilí seèn né Bar-Yeésò, né nua Jûf, à né bò nuàr bele den, wa nyí né sòn-Càn.

7 Dene seèn lé naá loôm kwarè ngómna Serjiù Polús. Ngómna sâ lé naâ mé feh teèn. À yeé ngweé aá njàgà Bàrnàbâs bô Sôl, à yilá njií bó ká toò seèn bèh ngòr Càn ngweè ndo.

8 Nua táhunò hèllè, yilí seèn lè ju loó bòn né Elímà, à yeé ñene aá ménâ, à furú kuú mé sà, à né kèkèné déi

boó, te ngómna temé te ngòr Càṅe kwá njí cú.

⁹ Sâ Sôl mé yilí déi né cu Pôl, lé naâ mé terreb Cúcuí Nagâ yoòr, à yila nùà doò njolò ke njegeé,

¹⁰ ye bú a: «Mè jue né wò ṅunà *Sátàn, wò bò nùàr bele wula gi né kooó, nùà bònò bò gècên bò né wò, nùàr veên. Wò nde né mé bò njèh Fehtoò beèh ménâ boó gobó ndeé den wa?

¹¹ Mè tueé wò, kènê Fehtoò beèh nde né wò lobo cugó sòm, wò njolo lòu ṅéné ndé cú, kò ndeé baá cu déi.» Njolo Elímà nyimé yuo ndò. À duoóm lòu bobô, à né nùàr foón te derré bú be.

¹² Ngómna yeé ṅene aá ménâ, à kwaá njí temé yoòr Fehtoò beèh. Lòu sam, njí mé bó la naá gi bú mé yilí Fehtoò beèh tueé doón naâ bú hiím yogó.

Bò Pôl ké Antiôs lè tàbè Písidí

¹³ Pôl bó bò mbaábon yila cu bàtô, bó yuo Pafôs, bó nde ké Pèrgè te tàbè Pamfilí. Bó wa ké teèn, Jáṅ-Mârk si lo bó ké sâ, à cu cu dé seèn ké Jerusalem.

¹⁴ Bó yuo cu Pèrgè, bó nde Antiôs lè tàbè Písidí. Yeé baá mé *cieé sòu, bó yila nde ké gwà sòu, bó den nde doó noón.

¹⁵ Bò nùàr né mvù *sòu Músi jané, bó né dé bò *sòn-Càṅ bò jané. Bó yeé jané

weh aá, bò kokoô bò gwà sòu bie njí, ye bò Pôl a: «Beè biì njèh tueé né teèn wa, bí gàm bò nùàr mé njèh teèn, te yo taré bó taré.»

¹⁶ Pôl komo wuo ter ndò, à fo njí be ter, ye bó a: «Bí bò *Iseràlà bò, mé bò dùlà-Càṅ bò déi doón, bí ndògò tie.

¹⁷ Béh bò Iseràlà bò doón, Tele beèh Càṅ lé naâ bò jògò bò beèh balé sòm, à boó yam bó ké Ejíptò, sâ bó ké sâ né kìn. Nde nde, à sòm cu bó ké teèn mé be terrèb seèn.

¹⁸ Mé njèh mene, à nde yolo soó bó ké ya dueé nyèmà yulà nèà.

¹⁹ «Jomo sâ à kum sòm ndugo téhbeh te tàbè Kanahân felè boòn, te bó cer keéh.

²⁰ Bò njí sâ doón lé naâ nyèmà yuii nèà mé yulà tìn boó, te jomo sâ à sie sòm ye bó bò téná-juù bò teèn. Bó boó nde den ka mé njèh ménâ, tóg nde yuo kela lè nàm Samuel sòn-Càṅ.

²¹ «Yeé wa baá te nàm Samuel, bó ye Càṅ a, há sér bó mgbè. Càṅ haá bó Sàwúlù ṅunà Kís ndò; né bò gèh Benjamên. Sàwúlù boó te kogo nyèmà yulà nèà.

²² Càṅ yeé sòm si njí aá bú doó, à haá keéh cu kogo mé *Davíd. À tueé kwaá bò nùàr dene Davíd tieè ndò, ye bó a: Nyí ṅene Davíd ṅunà Jèsè né nyí yoòr yilá, à nde né sòn nyí ṅgweé ma.»

23 Pôl den cuù, ye bó a: «Mè tueé bí, *nduté ndütù Davíd déi né Yeésò. Càn lé naâ bú Nùà dueè bò Iseràlà bò sie kwaá, te à yili sòm bó. Né faá à lé naá giì bó tueé kwaá nò.

24 Mé Yeésò ndeè waà, sâ Jân baá bò huaán Iseràlà dɔɔŋ tueé ye bó a, kwéh sér temé kweh, te bó weh nòmò Càn ma.

25 Jân yeé nde aá seé boó gií, à ye bò nùàr a: Bí ye nyí né neì wa? Nyí tueé bí, nyí nuaá mé bí né kela den doô sam. À dé seèn baá jomo nyí ndeê, à né nyí mé terreb yɔgɔ. Nyí wúlú ngwéh nuaá mé nde né bú débágá gulè sòm.»

26 Pôl yeé tueé sòm aá dé sâ, à den cuù ye bó a: «Bò nùàr mò, né mene bí bò nduté ndütù Abrahâm, né mene bí bò dùlà-Càn bò déi, bó ngòr hên tema njií kuú né felè beèh dɔɔŋ, te yili sòm béh.

27 Mé njéh mene, bò Jerusalem bò mé bò kokoô bò boòn mene lé ndègè Yeésò néné kó ná ngwéh. Mé *cieé sòu dé kàn bó né mene felè seèn lè mvù bò sòn-Càn bò jané, dɔɔŋ né gi beè boòn ndúg. Mé njéh mene, bó yeé sií njií aá bú ju yoòr, mboón ye faá bò sòn-Càn bò lé naá giì tueé nò.

28 Bó mene bú mé kwòm ciò yoòr néné ngwéh, bó ye

*Pilátò a, wúlá lòm bú wulá.

29 Bò njií mé ngòr Càn tueé gi né felè seèn yeé mboón gi aá, bó mvualé sòm ye bú te tou fagâ, bó nde jɔgɔ furu sòm bú ndò.

30 Càn mé ngeér sam, à yeé kuú aá, Càn komo sòm cu bú lè cio.

31 À boó cu ká lè wɔŋe cieé kóbeè, à dé sâ néné yuo kela lom aá njolò bò mbòn seèn. Bò sòn seèn kènê né bó. Bó bò sâ bò lé yuoó naâ Galilê kɔɔ, bó njií lo bú ké Jerusalem.

32 «Béh hên nde kuú naâ bí Njägà Bagaà sâ tueé ndò. Béh tueé bí, ndéb mé Càn lé tueé lòò naâ mé bò jògò bò beèh dɔɔŋ

33 kènê mboón aá ká lètené beèh, béh bò nduté ndütù boòn. Càn lé naâ Yeésò te cio komo sòm cu, faá bó lé nyagá kwaá naâ lè mvù bene *Davíd kòb fà nò, ye:

Wò né Huaán mò,
lan mè baá Tele yeè.»

34 Pôl den cuù ye bó a: «Càn lé ye, nyí nde né bú dé seèn te cio komo sòm, te à dé seèn tàbè njá cú. À lé naá giì ménâ tueé ye:

Njií mé nyí lé naá mé Davíd tueé kwaá,
nyí nde né bí mé njéh kulú ngagá nyegé.

35 Davíd beré déi tueé cu né ménâ ndò, ye:

Wò ndeè yeè gwàn ndé
ngwéh dé nùàr yeè fo
le dòù.

³⁶ Á sâ, Davíd lé bɔ́o naá
kaà te nàm dé seèn sâ faá
Càṅ gwaán nê ndɔ. Mé njéh
mene, à kuú, bó furu yíí bú
lè sà mé bó lé furú naâ bò
tele seèn léí jògò teèn, à ṅa
dé seèn tàbè.

³⁷ Dé nuaá mé Càṅ lé naâ lè
cio komo sòm, môn sam, à lé
dé seèn lòù fò ná ṅwéh.

³⁸ «Sâ bò nùàr mò, bí kɔ́o
ye, Càṅ bí veèn yoòr kulu
sòm lom nde né mé yilí nùà
bú sâ. Né Yeésò.

³⁹ Bí kó cú kòò ye, bòó mé
né temé yoòr seèn kwaá njií
dɔ́oṅ yili yuo nde né mé bú,
dèn ṅwéh mé *sóú Músì.
Lòù sam, sóú Músì dé seèn
nùàr yilí kòmò ndé ṅwéh.

⁴⁰ Sâ bí bòn feh biì. Mɔ
sam, njií mé bò sòn-Càṅ bò
lé naâ toò nyagá kwaá doò
nde né bí kwa; bó lé ye:

⁴¹ Ménâ, bí kè fàṅ dèn mé
njolo, bí bò sèb-nùàr
bò.

Bú a, him ló bí lòù, bí njéllé
yùò njellè ndɔ!

Te cafanê nyí Càṅ bɔ́o
mboón seé nyí,
seé mé bó sé tueé kuú mene
bí,

bí sé biì gwàn ná ṅwéh
doò.»

⁴² Pól bô Bàrnàbâs tueé gi
ndɔ. Bó yeé baá cie yuo kelá,
bò gwà-sòù bò bɔṅ bó, ye bó
a: «Bí cú cú mé sóú dé toò
hên, te bí tueé ferré cu béh.»

⁴³ Jomo bilí sâ, bò *Júf
mé bòó mé ṅa né Júf lòù

kókoó mbaá bele gi Pól bô
Bàrnàbâs. Pól bô Bàrnàbâs
né bò nùàr tueé nyegé, te bó
kuú nde den mé fùgò beè
Càṅ tetoò.

⁴⁴ Sóú sâ yeé waà baá,
nùàr lóó dɔ́oṅ kem waà
ndɔ, bó bilí ndeè ṅòr Càṅ
ṅgweé.

⁴⁵ Bò Júf yeé nde ṅene njií
cili nùàr ménâ, sà ṅaâ bó lè.
Bó duóóm bò njéh sònò Pól
tueé vurú beleè, bó né bú
selé.

⁴⁶ Pól bô Bàrnàbâs né lom
tég te ṅòr Càṅe njebá taré,
bó ye bò Júf a: «Njua mé béh
lé ṅòr Càṅ duóóm naâ ká
lètenè biì, te bí ṅgweé logò
kóó. Mɔ bí né lòù berɔṅ seér,
ye bí yòn tètàgà beè Càṅ
gwàn ṅwéh, wa bí wúlú
ṅwéh, sâ béh mé njéh nde
ser nde aá yoòr bòó mé Júf
sam,

⁴⁷ te den faá Nùà Dueè naá
giì béh tueé ndɔ, à lé ye:

Nyí lé naâ wò toò bòó mé Júf
sam sie kwaá,

te wò den faá ṅagâ ndɔ,

wò ṅagá nde mé njéh bèh
dɔ́oṅ,

te bò nùàr wón dɔ́oṅ yili
yuo.»

⁴⁸ Bòó mé Júf sam yeé nde
ṅgweé njií mân, bó samé
njellé doó dɔ́oṅ, bó né ṅòr
Fehtoò beèh seén. Bòó mé
Càṅ lé naâ dé yòn tètàgà
balé kwaá dɔ́oṅ kwaá njií gi
temé mé Yeésò.

⁴⁹ ṅòr Càṅ né ka yaám
ndeé. Nde nde, laré sie lò sâ
beè dɔ́oṅ.

50 Bò Jûf yeé ñene aá ménâ, bó soób bò dùlà-Càᅇ bò lètenè bò véh dé kokoô, mé bò njonjolo bò lo sâ, te bó bunó Pôl bô Bàrnâbâs. Bó kwôgo som bó te tàbè sâ ndo.

51 Pôl bô Bàrnâbâs yeé baá mé gò, bó karé som fufú gulè, bó fulú njií bó yoòr, bó foón gò Ikoniûm.

52 Bò mbòᅇ le ké Antiôs ndo. Sâ bó baá gi mé Cúcuí Nagâ yoòr ᅇgulí den, temé lé naâ bó mé gècèn mene vògò.

14

Pôl bô Bàrnâbâs ké Ikoniûm

1 Pôl bô Bàrnâbâs wa ké Ikoniûm, bó yila nde lè *gwà sòu bò Jûf, bó né bò nùàr ᅇgòr Càᅇ tueé. Bò Jûf mé bòò mé Jûf sam kókoó mbaá kwaá njií gi temé yoòr Yeésò.

2 Bò dúágá-tie bò lètenè bò Jûf yeé ñene aá ménâ, bó suí njií bòò mé Jûf sam yoòr Pôl bô Bàrnâbâs.

3 Yeé baá ménâ, Pôl bô Bàrnâbâs cer ᅇeí seér cu ké Ikoniûm lòu, bó né te ᅇgòr Fehtoò beèh tég njebá taré, ye bò nùàr a, Càᅇ bò nùàr yili som yeé dé lòu. Fehtoò beèh lé naâ bó terrebaa, bó né bò fém mé ciè teèn boó yii, te bò nùàr ñene kò mé njéh ye né ᅇgòr gècèn.

4 Yeé baá ménâ, loó ker fà: bò déi bele bò Jûf, bò déi jomo bò mbòᅇ tebè.

5 Jomo sâ, bò Jûf mé bòò mé Jûf sam bó bò mgbè boòn

doón kaga taáb, te bó nde Pôl bô Bàrnâbâs tobé wulá.

6 Bó yeé ᅇgweé aá ménâ, bó dula leér nde ser te tàbè Likoní, lè loó Lîstrè mé Dèrbè. Bó né kè kèbè ndeé bele,

7 bó se Njàgà Bagaà teèn.

Pôl bô Bàrnâbâs ké Lîstrè

8 Ké Lîstrè sâ, nuaré déi lé naâ teèn, gule né kuú, à lé mé njéh yuoó naâ lè, à gò gò ᅇᅇᅇᅇᅇ.

9 Nùà hèllè yeé ñene Pôl baá njèh tueé, à felá njií tie teèn. Pôl né ka bú njolò ke njege den, à ñene kò ye, nùà hèn né temé te ᅇgòr nyí kwaá njií te taré som bú.

10 À tueé njií mé bú ndo, ye bú a: «Kòmò wùò ter, njébá mé gule yeè!» Nùà hèllè lo wuo ter kwar, go keéh lom dé gòò.

11 Te bò nùàr yeé nde ñene njií mé Pôl boó naâ sâ, bó si gògò mé ju loó boòn Likoní, bó ye: «Né bò càᅇ ᅇa né nùàr koó, bó suagà ká yoòr beèh.»

12 Bó yilá kwaá bó yilí bò càᅇ boòn yoòr. Dé Bàrnâbâs, bó yilá bú *Jeús; bó yilá Pôl *Hermès, ye nùà njèh tueé né bú.

13 Ngàᅇ Jeús lé naâ teèn ndo. À yeé ñene aá ménâ, à sie ndeé mé bò tela nàgà mé njèh yàgà yoòr, à waa mé njéh ké tùtùlù bògò bân, ye te bó bò nùàr ᅇob haá Bàrnâbâs bô Pôl njèh *sèmè. Sâ mò Jeús hèllè né ké jomo loó mân.

14 Bàrnàbâs bô Pôl yeé nde ngweé njií mân, temé yulá bó mé njéh, bó sie ñaré bô cògò bòn, bó ñar nde ké lètenè bô nùàr, bó né ké ter logó njií, ye bô nùàr a:

15 «Bí béh mân bôó né dé kei wa? Ngweéh béh né gi bô nùàr faá bí nò wa? Béh ndeè naâ bí Njàgà Bagaà tueé, ye bí kwéh sér temé, bí som be yoòr bô cècàñ mân, bí dua seér Càn dueè. À dé seèn né làn, vulú bô tàbè lo síí naâ bú; nòmò mé bô njèh dójò lo si gií naâ bú ndò.

16 Léí toò, à lé bô nùàr mé gèh hihiné kwaá lò naâ mé feh bòn, gèh dé kàn né càn seèn dua.

17 Mé njéh mene, à né béh feh den, ye nyí né teèn: nyí béh bagaà bôó den né kóó ma. À né bí nu yi keéh, yab né yaám, dé kàn mé cu seèn, dé kàn mé cu seèn, yab né bí beè merré den, bí né mé vógó-temé mene samé, bí ménâ ñéné kó ngwéh wa?»

18 Pôl né mene ménâ tueé, njií ye bô nùàr a, há lòm bó *sèmè haà. Pôl bô Bàrnàbâs nde bó lege yiín weéh baá lòu.

19 Jomo sâ, bô Jûf kem yuoô ké Antiôs mé Ikoniúm, bó waà doó sâ, bó tueé seér manjo, bô nùàr gwaán seér cu ngòr bòn, bó tobé si Pôl doó, bó tulu si njií bú ké jomo bân, ye merré déi kuú baá kèn.

20 Bô Yeésò bô yuo bele jomo ndò. Bó yeé baá ké

kwarè seèn kaáñ den, à komo wuo ter, à yila nde cu ké lètenè lò. Cieé ñaga, bô Bàrnàbâs fòón gò, bó nde ké Dèrbè.

Baá dé jomo cuú

21 Pôl bô Bàrnàbâs wa ké Dèrbè, bó yila cu Njàgà Bagaà seè. Bô nùàr kókoó mbaá ña gi bô mbòñ ké doó sâ. Jomo sâ, bô Pôl cu cu ké Lîstrè, bó cu cu ké Ikoniúm, mé Antiôs dé Pisidí,

22 bó né bô Yeésò bô yo bôó taré, bó né bó toó nyegé, ye bó a: «Bí dèn lòm te ngòr Càn tég; gèr né teèn. Béh gèr ñene nde né feh hihiné, te béh nde ye *Lò Càn yilá.»

23 Bó wa mene te bòn bô Yeésò bô dé kàn, bó né bô nùàr teèn balé kwaá, te bó den bô kokoô bô; bó bó jolo weh yáb, bó né Càn felè bòn dua, te bó kwaá lo bó beè Càn. Bó ndèm kwaá lom mé bú.

24 Bó lé naâ te loó hihiné te tàbè Pisidí kelá bele, bó yuo kela te tàbè Pamfilí. Bó yeé wa baá ké teèn,

25 bó duóóm cu ngòr Càn ké Pèrgè tueé. Jomo sâ, bó nde ké Atalí.

26 Bó yila cu bàtô doó sâ, bó nde Antiôs. Sâ né bèh mé bô Yeésò bô lé naâ bó teèn nyeén, bó kwaá lo bó beè Càn, Nùà húóm-temé, te bó nde bèh seé seèn mé né kènê mboón hèn.

27 Bó yeé wa baá ké Antiôs, bó yilá bilí cu bô Yeésò bô, bó se bó njií mé Càn lé naâ beè bòn bôó keéh dójò, bó

se bó gèh dé mé à lé naâ bòò mé Jûf sam ceér gulu keéh ndò, bó ye bó a, bòò mé Jûf sam lé naâ temé yoòr Yeésò kwaá njií ma.

28 Bó bò Yeésò bò cer yíi cu ké sâ kóbeè.

15

Mbàgà juù dé bò mbònj tebê ké Jerusalem

1 Bò nuaré déi yuoò ké Judê, bó waà ké Antiôs, bó né bò Yeésò bò njèh feh, ye bó a: «Mò bí *ngór ñób ngwéh, faá *sóú Músi tueé nè nò, bí yìli yuò ndé ngwéh.»

2 Pól bô Bàrnàbâs yeé nde ngweé njií ménâ, bó bóm bó, bó bó kwaá njií saân taré mân doó felè ngòr sâ.

Yeé baá ménâ, bò Yeésò bò kaga ndòn ye, Pól bô Bàrnàbâs mé bò mbeí déi nde né ké Jerusalem yoòr bò mbònj tebê mé bò kokoò bò ñaá ndeé ma, te bó nde nyegé ju sâ.

3 Bó sòm njií bó ndò. Bó né te tàbè Fenisí mé *Samarí kelá, bó né bò nuàr saán gò, ye bó a, bòò mé Jûf sam kènê baá ceér Càn bele ma. Bò Yeésò bò yeé ngweé aá ménâ, nòré lom bó yoòr dé gècên.

4 Bó wa Jerusalem. Bò mbònj tebê bó bò kokoò bò mé bò Yeésò bò doónj vra weh bó ndò. Jomo sâ, bò Pól se bele bó bò njií mé Càn lé naâ mé bó bóò keéh doónj.

5 Bò Yeésò bò déi lètenè bò *Farisiên yeé ngweé aá ménâ, bó komo wuo seér cu ter, bó ye: Ndóg, bòò mé Jûf sam, kò bó ñòb bó ngór ñòb, bó taga cu bó sóú Músi ndò.

6 Bò mbònj tebê mé bò kokoò bò bilí, te bó taán nyegé ngòr sâ.

7 Bó yeé baá saán taré, Piêr komo wuo ter, ye bó a: «Bò nuàr mò, bí né gi kóò ye, Càn lé naâ mè ká lètenè bìi balé sòm, baá dàb ndò. Sâ doónj, à lé ye te mè nde bòò mé Jûf sam Njàgà Bagaà nyí se, te bó kwaá njií temé teèn.

8 Càn mé né temé nuàr doónj ñené laré lé béh Cúcuí Njàgà temá njií naâ kóò, à lé bòò mé Jûf sam Cúcuí Njàgà cén sâ tema njií naâ kóò ndò. Sâ ye nyí né bó gwaán faá nyí gwaán né béh nò.

9 À gwèn lètenè beèh mé bó kwá nyi ngwéh. À bó temé bóò ñagá lom né mé temé yoòr seèn kwaá njií.

10 Mò né mân, bí né Càn teèn me ke, wanóónj bí bò nuàr seèn seé felè mbiin kwaá né dé kei? Ngweéh né seé mé lé naâ bò tele beèh léi jògò yògò, lé naâ béh ménâ yògò ndò wa? Mò né mân, béh mé bò déi mbin haá seér né dé kei wa?

11 Béh né gi kóò ye, Yeésò Fehtoò beèh lé béh yili sóóm naâ dé lòù. À bó yili sòm né kèi cén ménâ ndò.»

12 Piêr tueé sòm. Sâ bò nuàr né lom noónj huné den.

Jomo sâ bó ngweé Bàrnàbâs bô Pôl baá tueé ndo. Bó tueé bele bó bô fém bó bô ciè mé Càṅ lé naâ beè bòn lètenè bôó mé Jûf sam bôó keéh.

13 Bàrnàbâs bô Pôl yeé tueé gi aá ménâ, Jâk komo wuo ter, ye bô nùàr a: «Bí ngwé, bô nùàr mò.

14 Simôn hên debbé kuú né felè bôó mé Jûf sam, ye Càṅ lé duóm naâ bó kwômê, ye te bó den bô nùàr nyí, sâ bòn beèh duóm née lòu ye.

15 Ngòr bô *sòn-Càṅ bô die yila cu né ka teèn ménâ nág ndo, né lè mvù nyagá den ye:

16 Né mè Càṅ Dueè. Gwà *Davíd mé lé naâ die, mè nde cu né bú ter komo sie kwaá,

mvùr seèn nde cu né yilá gií, mè bôó nyegé bú,

17 te bô ndùtè ndùtù seèn ṅene ménâ, bó fón ceér mò.

Bôó mé mè né lò nùàr doṅ yilá, nde gi né ceér mò Càṅ Dueè fón ndo.

18 Né Càṅ Dueè mân tueé né kóó,

à lé naá gií bô nùàr tueé, baá dàb ndo.»

19 Jâk den cuú ye bó a: «Mo né beè mò, béh té bôó mé Jûf sam mbaá kì cú, bó kweéh seér gi aá temé kèn.

20 Béh bó nyàgà tágá njí lòm bô ṅèh dé cècàṅ, bó té yàgà yòn ndo, núógó nyaàm mé bó naâ lòu nei wulá, bó té yíé. Né mene húóm dé heè, bó té sònò nágá njí.

21 Lòu sam, dàb baá teèn mé bó né bô sóú dé jomò lè *gwà sóú dé kàn feh sóó, bó né lè gwà sóú dé kân mé *cieé sóú doṅ jané ndo.»

Mvù mé bó tema njií né yoòr bô Yeésò bô mé Jûf sam

22 Yeé gi aá, bô mbòn tebè bó bô kokoò bô mé bô Yeésò bô doṅ kaga ndòn, ye bó nde né bô nuaré déi lètenè bòn sòm, bó kwaá bó jomo Pôl bô Bàrnàbâs, bó tema njií bó ké Antiôs ma. Bó balé weh baá-re Jûde, yilí seèn déi né cu Barsabâs, bó balé weh Silâs ndo. Bó fà doṅ né gi bô njonjolo bô lètenè bô mbeí.

23 Bó nyagá haá bó mvù beè, bó ye:

«Bô mbeí beèh, béh bô mbòn tebè mé bô kokoò bô mé bô mbeí bií doṅ né bí bôó mé Jûf sam bieé. Bí né mene ké Antiôs, né mene ké Sirí, né mene ké Silisí doṅ, béh né bí bieé.

24 «Béh lé naâ ngweé ye, bô nuaré déi lé naâ kán yuo, bó nde bí feh ter ṅellé kwaá sé wa? Bí té múnò ye béh lé temà naâ bó kóó.

25 Béh né seér ká lètenè beèh bilí taṅ nyegé, te béh balé tema njií bí bô nuaré déi teèn, te bó njií lo bô mbeí beèh Bàrnàbâs bô Pôl.

26 Béh tueé bí, Bàrnàbâs bô Pôl lé naâ cio lè seé Yeésò *Kristò líim.

27 Béh bô tebè bô sâ balé sòm né Jûde bô Silâs. Mvù mé béh nyagá né hên, bó

nde né mé sòn bòn tueé ndo.

²⁸ Béh bò Cúcuí Nágâ naâ ndòn kaga, ye bó té bí seé déi felè mbaá mbín kwá, béh tágá lòm bí bòó mé né teèn yilá hên:

²⁹ Bí té *sèmè dé cècàn yié, bí té húóm sònò nágá kéh, núógó nyaàm mé bó naâ lòu nei wulá, bí té yié, bí té yàgà yòn ndo. Mò bí né bò njèh hên jolo, bí nde né bagasé den. Sâ bí dèn bá-re.»

³⁰ Bó yeé nyagá som aá, bò tebé bò foon gò Antiôs ndo. Bó wa ké teèn, bó yilá bilí bò Yeésò bò doón, bó haá bó mvù hèllè,

³¹ bó jané baá-re toò bò nùàr. Bò nùàr yeé ngweé aá, temé vógó bó lè, yo taré cu bó ndo.

³² Sâ Júde bô Silâs fà doón toò naá giì bò *sòn-Càn bò. Bó yila cu teèn tètèi tueé den, bó né bò nùàr toó nyegé, bó né bó yo bó taré.

³³ Bó bó cer weh ké doó sâ teèn. Jomo sâ bó bò nùàr bie gò, bó yuo, te bó cu cu ké yoòr bòó mé lé temà naâ bô.

[³⁴ Te Silâs nde ye tueé, ye nyí nde né ké sâ den le.]

³⁵ Sâ Pól bô Bàrnábâs né yeé ké Antiôs sâ ndo, bó bò mbei déi kókoó mbaá né bò nùàr ngòr Fehtoò beèh feh, bó né bó se.

Kèrrè lètenè Pól bô Bàrnábâs

³⁶ Nde nde, Pól ye Bàrnábâs a: «Ndê, béh nde bò Yeésò bò yon ke, ko ngweéh bèh mé béh lé naâ mé ngòr Fehtoò beèh te loó hihiné tueé kelá doón, bó né gi taré wa?»

³⁷ Bàrnábâs ye te bó weh sie Jân, mé bó yilá cu né Mârk beè.

³⁸ Pól beron ye bú a: «À lé naâ béh ké Pamfilí si loó, ye nyí bèh seé déi ndé cú.»

³⁹ Teèn sâ togo ko die lètenè bòn, bogó naá ter, bó geé le doó sâ. Bàrnábâs weh Mârk, bó bú yila bàtò, bó nde ké Sîpre.

⁴⁰ Pól balé weh dé seèn Silâs. Bó bú yeé baá mé gò, bò Yeésò bò dua Càn felè bòn, bó kwaá lo bó beè Fehtoò beèh, te à gam bó mé húóm-temé seèn.

⁴¹ Bó yuo ndo, bó nde yon laré tàbè Sirí mé Silisí mene, bó né bò Yeésò bò bèh doón yo bó taré bele.

16

Timoté jomo Pól bô Silâs

¹ Pól wa ké Dérbè, à nde ké Lîstrè ndo. Sâ mbòn déi lé naâ ké sâ teèn, yilí seèn né Timoté. Meí seèn né *Jûf mé gwaán né ceér Yeésò. Tele dé seèn né nùà Greêk.

² Bò Yeésò bò ké Lîstrè mé Ikoniùm mene né gi dene seèn keí.

³ Yeé baá ménâ, Pól ye nyí nde né bú jomo nyí weh sie; à weh bú ndo, à nde *ngob bú ngór. Lé naâ felè bò Jûf. Sâ

bò Jûf te tàbè sâ né gi kóó ye, tele Timotê né nùà Greèk.

⁴ Jomo sâ bó yuo, bó nde te loó hihiné kelá bele. Ndéb mé bò mbòŋ tebê bó bò kokoò bò lé naâ ké Jerusalem sagá doò, bó né bò nùàr Yeésò tagá bele.

⁵ Bò Yeésò bò né cu terreb te ceér Cànje kwa ñeí; cieé doóŋ nùàr kò lom baá-re te mbeí sagá yilá.

Vuú Pôl ké Troâs

⁶ Cúcuí Ñagâ yíin bó ñgòr Càn lè tàbè Asià tueê. Yeé baá ménâ, bó kela keéh tàbè Frijî mé Galatí,

⁷ bó wa ké kwarè Misí, ye te bó yuo kela Bitiní. Lón sam, Cúcuí Yeésò yíin cu bó.

⁸ Bó kela keéh Misí, bó suaga nde ké Troâs.

⁹ Yeé baá cíbíteèn, kulu Pôl faá vuú nò; à ñene nùà Masedínà déi waà baá, né ter njobá den, ye bú a: «Kúkùr yeè, ñá kélâ yeè ká Masedínà yoòr beèh, te wò gam béh teèn!»

¹⁰ Vuú yeé kulu aá Pôl mân, béh yila ceér Masedínà fòŋn ndò. Sâ béh naâ mé njéh kóó giú, ye Càn béh yilá njií né ké sâ, te béh nde Njàgà Bagaà ké lètenè bòn se.

Ndèm Lídià ké Filíp

¹¹ Jomo sâ, béh yila bàtò, béh yuo Troâs, béh lemé nde Samoterâ; tàbè sâ né yí lètenè nòmò mân. Cieé ñaga béh fòŋn cu gò, béh nde Niàpòlí.

¹² Béh yuo cu sâ, béh nde Filíp; lè tàbè Masedínà doóŋ ñgómna lé den logó

naâ teèn. Kòb tàbè sâ né dé seèn beè bò Rôm bò. Béh cer yíi lo sâ kóbeè.

¹³ Mé *cieé sòu, béh yuo ká lo, béh nde ké sòn nòmò, ye merré déi béh kwa nde né béh mé bò *Jûf dua yeé Càn teèn ké sâ. Béh wa ké teèn, béh den nde doó, béh bò véh mé lé bilí deèn naâ ké sâ né sòn tueé den.

¹⁴ Ma déi naâ lètenè bòn teèn, yilí seèn né Lídià; à lé yuoó naâ Tiatír, à né yeé cògò nyàgàm go. Ma bú séná né nùà dùlà-Càn. Béh yeé baá tueé, Fehtoò beèh gulu logó bú temé te à felá njií tie teèn.

¹⁵ Jomo sâ bó kou bú nòmò Càn mé mbàgà seèn mene ndò. À ye béh a: «Ŋgweéh bí né kóó ye, mè baá nùà Fehtoò beèh mà. Sâ bí ndé cèr wèh ké lo mò teèn.» À yeé baá béh ménâ ñeí, béh bó nde ndò.

Ké Filíp lè gwà cibi

¹⁶ Cieé déi béh lé naâ bèh Càn duaà ndeé, béh bò huaán vèh déi kwaré ceér dueè. À lé naâ mé tándulu yoòr. Mò baá bú ñaâ, bò njií mé nde né bó doóŋ, à né yeé cie tueé kwaá, à né kàgàlòŋ teèn kókoó mbaá kwa, à né bò tele seé seèn haá.

¹⁷ À yeé ñene aá béh, à yuo bele béh, à né ké ter yie njií, ye bò nùàr a: «Bò nùà hèn dé bòn bóó né seé dé Càn terrèb. Bó ndeè naâ bí ceér feh keéh, te bí yili yuo mé njéh.»

¹⁸ À yie soó méménâ cieé kókoó mbaá. Yeé yógó

baá, temé ñaâ Pól mé càṅ tándulu yoòr huaán doô, à bele seér, ye bú a: «Mé yilí Yeésò *Kristò, yùò kélâ yoòr huaán hên, mè tueé wò!» Tándulu hèllè yuo kela lè sòn seèn nòṅ mênâ ndò.

19 Bò tele seê huaán doô yeé ñene ye ceér kàgàlòṅ bòn beè huaán doô surí baá kèn, bó sie mgbómé njií Pól bô Silâs ké cie yoòr bô kokoô bô dé ló.

20 Bò sâ bô weh njií ser cu bó ké toò bô dé ṅómna, bó ye bó a: «Bò fà bô hên né ló beéh. Bó né Jûf,

21 béh né bô Rôm bô; bó béh feh seér né *sòú bòn, ye béh bele cí. Ṅweéh beè beèh né jolo mà.»

22 Te bô nùàr yeé nde ṅweé njií mân, bó jeré ñellé doó doṅ. Bò kokoô bô sie ñaré sòm Pól bô Silâs cògò yoòr, ye te bô nùàr tegé nyegé ye bó nùr.

23 Bó yeé duún aá bó mênâ, bó nde si yíí bó gwà cibì, bó taga ló kè-nùàr ndò.

24 Te kè-nùàr yeé ṅweé njií mênâ, à nde weh ferá kwaá bó ké lè kòṅ dé ké jomò, à yíí bó fògò gulè ndò.

25 Yeé baá logòteèn, sâ Pól bô Silâs né Càṅ dua, bó né bú mé bené seèn njií. Sâ bô gwà cibì bô né ṅweé ndò.

26 Bó yeé ṅweé, tàbè baá jilí taré, né gwà cibì hèllè mé maṅ mene teèn jilí keéh. Bò hin né mé be bòn komó ndeé, fògò né bô gwà cibì bô doṅ gulè koló yuo gíí, né doó sue ndeé.

27 Kè-nùàr nyimé yuoô, sâ bô hin gwà cibì doṅ baá gi lelòṅ. Feh ñellé bú ter, ye merré déi bô gwà cibì bô durá yuo gi aá. À sua bòu, ye te nyí nde aá yo nyí sieé wulá.

28 Pól pam njií ké ter, ye bú a: «Té feh yeé mbaá wulá kú, béh né gi hên doṅ ye!»

29 Kè-nùàr bie we ndò, à mogo dula yila nde ké gwà cibì, à ndelé cemmé nde doó gulè Pól bô Silâs mé veéh mene.

30 Jomo sâ à sòm keéh bó, ye bó a: «Bò kokoô bô mò, mè boó nde né naàn, te mè yilí yuo wa?»

31 Bó ye bú a: «Kwá nji lòm temé mé Yeésò Fehtoò beéh, wò nde né yilí yuo, mé mbàgà yeé mene.»

32 Bó tueé kwaá bú mé mbàgà seèn mene ṅòr Fehtoò beéh ndò.

33 Cíbítènè doó sâ kè-nùàr weh bó, à nde bó nyer yaga nyegé. Bó kou sòm bó nòmò Càṅ gwà doṅ ndò.

34 À ñaá kwaá njií bó ké gwò seèn, à haá bó yáb. Yo nòré bú mé mbàgà seèn mene. Lòu sam, à lé naá loôm mé vógó-temé, ye nyí temé kwaá njií aá yoòr Càṅ.

35 Cieé yeé ñaga baá, bô kokoô bô dé ṅómna tema njií ye kè-nùàr a, yì nji bô nùà sâ ma.

36 Kè-nùàr nde ké yoòr Pól, ye bú a: «Bò kokoô bô tema njií naá ye, yì nji bí yìi. Sâ bí ndé bá-re бага.»

37 Pól deèn ndò, ye bô tebé bô a: «Béh né bô huaán Rôm; bó lé ju felè beéh túé

ná ngwêh, bó ye bò nùàr a, kó lòm béh núr duûn, bó ndé béh ká gwà cibì yíí njií. Lé naâ njolò bò nùàr. Yeé baá dé soòm, te bó som leér béh lòu wa? Ndóg ndo. Mò né ménâ, sâ bó ndê yi ká béh mé be bòn.»

³⁸ Bò tebé bò nde cu bò kokoô bò ménâ tueé. Bó yeé nde ngweé njií ye Pôl bô Silâs né bò huaán Rôm mân, veéh bó bó njèh.

³⁹ Bó nde bó be kobó. Jomo sâ, bó som bó gwà cibì, bó ye bó a: «Kúkùr, bí yuò lo hèn yuò.»

⁴⁰ Pôl bô Silâs yeé yuo kela baá gwà cibì, bó nde ké gwò Lídià. Bó yeé ñene aá bò Yeésò bò, bó toó nyegé cu bó, jomo sâ bó fón gò ndo.

17

Pôl bô Silâs ké Tesalonîk

¹ Bó kela keéh Amfipolî mé Àpòlòni, bó wa ké Tesalonîk. Ké sâ *gwà sòu bò Jûf né teèn.

² Yeé baá mé *cieé sòu, Pôl yila nde cu teèn, faá à né yeé mé bò gwà sòu déi bó no. Bó bò nùàr né felè ngòr Càn tueé kuú. À bó ké teèn sóndè tagár.

³ À né bó se, ye bó a: «Lé naá gií tueé ye, *Nùà Còñ sé naá kaà gèr ñené, te à nde ye lè cio komo yuo. Sâ jue né Yeésò mé mè né bí se hèn, Nùà Còñ né bú.»

⁴ Bò déi lètenè bòn kwaá njií temé teèn, bó yuo bele Pôl bô Silâs. Bò dùlà-Càn bò lètenè bò Greèk, mé bò véh

dé kokoô ngún mbaá bó gi ménâ ndo.

⁵ Bò Jûf yeé ñene aá ménâ, sà ngwa ñaá cuù bó lè, bó nde bò vevenê bò ceceér domó fón, te bó nde kó si bèmè lètenè bò nùàr. Lóó doón jilí gi. Bó ñar wa ké gwò Jásòn, te bó sie njií Pôl bô Silâs ké cie toò bò nùàr.

⁶ Bó wa ké teèn, bó Pôl bô Silâs kwà ngwéh, bó sie le mé Jásòn bó bò Yeésò bò déi, bó tulu nde mé bó ké toò bò kokoô bò, bó né sònò bóm ye: «*Wón doón beéh gi né bò nùàr hèn, bó mé njéh ká lètenè beéh waà kèn!

⁷ Jásòn bó ké gwò seèn weh kwaá né dé kei wa? Bó bó doón né gi bò táre-feh bò, bó sòu Mgbè Rôm dùlà cú, bó ye bò nùàr a, mgbè dueé déi né teèn, wa yilí seèn né Yeésò sé wa!»

⁸ Bò nùàr bó bò kokoô bò yeé nde ngweé njií mân, bó cer gi seé.

⁹ Bó ye Jásòn bó bò mbaábòn a: «Kó bí gwòm sòn sâ lòu.» Bó yeé gwòm aá, bó yi ye bó ndo.

Pôl bô Silâs ké Bèrê

¹⁰ Cibí yeé yili baá, bò Yeésò bò som njií ser Pôl bô Silâs ké Bèrê. Bó yeé wa baá ké teèn, bó yila cu gwà sòu bò Jûf.

¹¹ Bò Jûf dé sâ lé huòm kela naá kóó mé bò dé ké Tesalonîk. Ngòr Càn mé Pôl lé naâ bó tueé doón, bó lé naâ tie teèn felá njií, bó né mvù Càn cieé doón ke sóó, te bó ñene, njií mé Pôl né tueé

doó ko ngweéh né teèn yilá wa?

¹² Bó yeé ñene nyegé aá, bò nùàr kókoó mbaá kwaá njií gi temé teèn ndo. Lètenè bò Greêk, bò véh dé kokoô mé bò siib ngún mbaá kwaá njií gi temé lè ngòr Càṅe.

¹³ Bò Jûf dé ké Tesalonîk ngweé njií cu, ye Pôl né ngòr Càṅ ké Bèrê tueé, bó kem fulu nde ké teèn, bó né bò nùàr soób, bò nùàr duóm furú.

¹⁴ Doó sâ bò Yeésò bò som Pôl ndo, bó lemé njií bú ké sòn nòmò koô. Silâs bô Timotê den le dé bòn ké Bèrê.

¹⁵ Bòò mé lé njií lòò naâ Pôl wa ké Àtên, bó kwaá lo bú teèn, bó cu cu ké Bèrê, te bó tueé cu Silâs bô Timotê tebé Pôl, ye bó a: «Pôl ye, júée bí a, bí yùò bèlè nyí, bí té ngágá só ma.»

Pôl ké Àtên

¹⁶ Pôl yeé wa baá ké Àtên, à kela den Silâs bô Timotê ké teèn. À ñene bò Àtên bò né càṅ gènnè hihiné dua, mò né lom loó doṅ merré ndeé. Pôl yieé kuú cu mé nyie.

¹⁷ Yeé baá ménâ, à nde ké *gwà sòu bò Jûf. Bó bò Jûf mé bò dùlà-Càṅ bò déi né njèh tueé. Cieé doṅ à né ké mbartogo lètenè bò nùàr ndeé, bó bó né njèh tueé ndo.

¹⁸ Bò nùà-tòu bò déi lé naâ teèn; bò déi lé naâ bò *Èpikuriên, bò déi *Sitoyisiên. Bó yeé baá njèh sònò Pôl ngweé, bò déi ye, à sâ

tueé cugó den né kei wa? Bò déi tueé seér ye, den né faá à tueé den né felè bò càṅ dé hiin no. Sâ Pôl lé tueé deén naâ felè Yeésò, mé lé naâ lè cio komo yuo.

¹⁹ Yeé baá ménâ, bó weh njií bú ké te mògò. Yilí mògò sâ né Areopáje, bó ye bú a: «Njèh feê mé wò né feh doó yuoó he wa?

²⁰ Béh sònò yeé ngweé né njèh kèkèné. Béh gwaán né ngweé nyegê.»

²¹ Sâ bò Àtên bò bó bò kìn mé né lètenè bòn doṅ né yeé doó sâ soó, bó ko lom njèh fefeê lètenè bòn tueé kuú.

²² Yeé baá ménâ, Pôl komo wuo ter ké lètenè Areopáje ndo, ye bó a: «Mè né ñené ye, mé gècên mene bí bò Àtên bò né mé temé bò càṅ duaà lè.

²³ Mè naâ loó biì beè yoṅ sie, mè naâ bò mò càṅ biì hihiné ñené. Mè nde kwa mò déi teèn, à dé seèn née lòu ye. Bó teèn nyagá kwaá né ye: Càṅ dé hên, béh née bú dé seèn kó ngwéeh ye. Bí ngwé-re! Njií mé bí né bú mbaá dua den, mé bí kó ngwéh sâ, mè tétég hên ndeè naâ bí felè seèn tueé nyegé.

²⁴ Càṅ bú sâ lé wón sií naâ koó, bò njèh teèn doṅ lé si gií naâ bú. Né Nùà Dueè, à vulú bô tàbè boó naâ koó. Mò mé bò nùàr me né mé be, à dé seèn teèn cèr bèh.

²⁵ À túé ngwéh ye nuaré déi a, há nyí njeré déi, à bò

nùàr dɔ́ŋ koó seér né kɔ́. À bó yòŋ mé cúcuí mé njèh dɔ́ŋ haá gi né kɔ́.

²⁶ «À lé boó naâ kɔ́, te gèh nùà cèn nde ye wón beè yaám sie, à bó kerré kwaá bele mé lò hihiné, nàm hihiné ndo.

²⁷ Sâ dɔ́ŋ ye te bó fɔ́n ceér nyí fɔ́n; ye merré déi bó nde né nyí beré déi bobó kwa. Bó né kàn mé kàn bobó ndeé, sâ Càn nùà njèh né gi kwarè beèh ndo.

²⁸ «Mè tueé bí, den né faá bò gɔ́-njɔŋ lètenè biì lé naá giì tueé nɔ, bó lé ye: béh yɔŋ né mé bú, béh yieé yili né mé bú, béh den né mé bú. Bó lé naá cuù tueé ye, béh né bò njunà Càn ndo.

²⁹ «Bò mbeí mò, hèn mɔ béh kɔ gi aá mân kèn, ye béh né bò njuna seèn, sâ béh munó seér den né kei, ye kɔ Càn sé la den seér cu faá ngùlámúr* nɔ wa? Sâ tueé né ye, nùàr den cuù nde né mé lo seèn nùà njèh, à bɔré cu touí, à me lòŋ, à gɔré taá, te ɲa Càn terrèb wa? Bò nùàr boó yeé ménâ.

³⁰ Mé njèh mene, Càn dé sâ tán cú, à tueé seér né ye, sâ dɔ́ŋ bó lé ndugó seér naá lòu. Kènè à né mé nùàr wón dɔ́ŋ tueé njií ye bó a, kwéh sér temé kweèh.

³¹ Lòu sam, Càn cieé ju tenâ ter sie kwaá gi aá kèn; nde né felè wón dɔ́ŋ. Nùà gècèn ju sâ tena nde né kɔ́. À tena yií nde né teèn. Càn lé naá giì nùà sâ balé kwaá,

à lé naâ nùà sâ te cio komo som, te bò nùàr ɲene kɔ teèn.»

³² Bò nùàr yeé nde ngweé njií dé mé Pól ye: nùàr lé naâ lè cio komo yuo mân, bò déi tobé bú séb; bò déi ye bú a: «Béh nde cu née ngòr hèn sònò yeé cieé déi ngweé nyegé ye.»

³³ Yeé baá mân, Pól kwaá lo bó ndo.

³⁴ Sâ bò déi ngòr seèn gwaán gi aá kèn, bó yuo bele bú. Ké lètenè boón sâ lé naá Denís, nùà Areopáje, mé ma déi, yilí seèn né Damarís, bó bò mbaábɔn.

18

Pól ké Kòrènt

¹ Jomo sâ, Pól yuo ké Àtèn ndo, à nde ké Kòrènt.

² Wa ké teèn, à kwa nùà *Júf déi, yilí seèn né Akilâ, né bò huaán loó Pòŋ. Bò veèh seèn Prisíl lé yuoò lè loó Ròm lè tàbè Italí, bó waà née ké Kòrènt waà ye. Lòu sam, mgbè Klòdè lé ye bò Júf a, yuò gí ká Ròm dɔ́ŋ yuoò. Pól ye wa baá, à yila kwa bó.

³ Sâ bò Akilâ né mé seé cèn ndo. Seé boón né gi *gwà cògò saâ. Pól den baá-re ké lo boón, bó bú né gwà cògò saá.

⁴ Mé *cieé sòu dé kàn, Pól né ké *gwà sòu bò Júf ndeé, à né ngòr Càn teèn tueé, à né bò Júf mé bò Greèk teèn dɔr kwa keéh.

⁵ Jomo sâ Silâs bò Timoté mé lé naâ ké Masedínà waà ndo. Bó yeé waà baá, Pól

* 17:29 17:29 Njií mé bó boó né te den faá nùàr, faá nyam ndo.

ko lom aá dé seèn ngòr Càṅ tueê, à né bò Jûf tueé γῶη, ye bó a: «Yeésò né *Nùà Còṅ.»

⁶ Bò Jûf berón, bó kem sue bú yoòr mé séb. À yeé ηene aá ménâ, à ka cògò seèn, te fufú loó bòn mvugo cu cu yoòr bòn; à ye bó a: «Mò bí leér le mene, né beè biì; bó mé mè bíé ndé cú. Kènê, mè nde seér nde aá yoòr bòó mé Jûf sam, mè feh bó.»

⁷ À fón gò ndo, à nde ké lo nùà dùlà-Càṅ déi, yilí seèn né Títius Jústus. Gwà seèn né kwarè gwà sòu hèllè.

⁸ Sâ Krispûs, nùà koô gwà sòu sâ dé seèn Fehtoò beèh gwaán gi aá kèn; bú mé mbàgà seèn mene. Bò Korênt bò kókoó mbaá lé naâ ngòr Pól ηgweé, bó kwaá njií temé teèn ndo. Bò weh nòmò Càṅ.

⁹ Cíbíteèn déi, kulu Pól faá vuú nò, Fehtoò beèh ye bú a: «Té vèh, kó lòm tueê, té húné.

¹⁰ Mè né teèn; nuaré déi wò be veèn yoòr kè mà njií ndé ηgwéh. Bò nùà mò né lo hèn ηgún.»

¹¹ Pól bòó ké Korênt gùm nyèmà mé kwèh ndo, à né ngòr Càṅ tueé.

¹² Cu mé Gàliôn, nùà Rôm, lé naâ ηgómna te tàbè Akayí, bò Jûf lé naâ Pól ké te *mbàgà juù bilí sie njií.

¹³ Bó wa, bó ye: «Nùà hèn né bò nùà doór, te bó dua seér Càṅ faá sòu beèh né yiin nò.»

¹⁴ Pól yeé nde aá sòn komo, Gàliôn ye bò Jûf a: «Hèn, mò

sé né-re ngòr dùkàṅ déi, mè sé naá-re sòn biì ηgweé.

¹⁵ Á, gèh bò saân dé mbe-mbaâ hèn seèn né felè bò ngòr, mé bò yilí nùàr, mé bò sòu biì. ηgweéh dé sâ né ju biì wa? Mè teèn sam.»

¹⁶ À sòm keéh bó cie.

¹⁷ Yeé baá ménâ, bó ηar sie Sostên nùà koô ké *gwà sòu bòn, bó duún lo bú núr ké cie sâ; Gàliôn sòn teèn yí ηgwéh ménâ ndo.

Ké Antiôs cu cuú

¹⁸ Pól cer yilí cu ké Korênt kóbeè. Jomo sâ, à kwaá lo bò mbaábòn, à yila bàtò, te à nde Sirí. Lé naâ bó bò Prisíl mé Akilâ. Bó yeé baá mé gò, à bele sòm feh ké Sênkrè, te à jolo tou.

¹⁹ Jomo sâ bó fón gò Efêse ndo. Bó yeé baá ké sâ, Pól kwaá lo Akilâ bò Prisíl, à nde dé seèn ké gwà sòu, bó bò Jûf yila ngeh teèn tueê ndo.

²⁰ Yeé baá ménâ, bó bòn bú, te bó bó cer weh teèn. Pól berón,

²¹ ye bó a, mò Càṅ gwaán aá, nyí ndeè né cuú ma. Bó bó bie. À yila cu bàtò ké Efêse sâ, à fón gò.

²² À nde doó suaga ké Sesarê, à nde cu ké Jerusalem bò Yeésò bò bie weh, te à nde cu ké Antiôs.

²³ À cer weh ké Antiôs sâ teèn, te à yuo cu ye ké sâ, à nde cu lè tàbè Galatí mé Friji, à né cu bò mbòn doón yo bòó taré.

Apólôs ké Efêse mé Korênt

24 Nùà Jûf déi lé waà naâ ké Efêse, yilí seèn né Apolôs. À né bò huaán Alesandrî. Nùà hêllè lé naâ njèh sònò tueé ngulí, à né mvù Càᅇ kóó nyegé ndò.

25 Bó lé naâ bú ceér Fehtoò beèh Yeésò feh. À teèn tegé yila lom mé feh mene, à né bò déi jégég ménâ feh keéh. Njèh cén, à lé kó loóm naâ nòmò Càᅇ dé Jâᅇ.

26 À yeé wa baá, à yila keéh lom njèh te *gwà sòu feèh, à njeré déi vèh ngwéh. Prisil bô Akilâ yeé ngweé aá ménâ, bó weh njí bú ké jomo, bó se nyegé bú ceér Càᅇ.

27 Jomo sâ à ye, nyí nde né te tàbè Akayî ndeé. Bò mbeí yeé ngweé aá ménâ, bó gwaán, bó nyagá haá bú mvù beè te bò Yeésò bò te tàbè Akayî njene ménâ, bó sie nyegé bú. À yeé baá ké teèn, Càᅇ bôó bú бага ndò, à gam lom bò Yeésò bò dé tueé sam.

28 Bò Jûf sòn toò seèn túé kwà cú. À né bó cie toò bò nùàr tueé som, ye bó né feh sabé; à né bó te mvù Càᅇ lemé njí, te bó njene kó teèn, ye *Nùà Còᅇ né Yeésò.

19

Pól ké Efêse

1 Te cu mé Apolôs né ké Kórênt sâ, Pól lé naâ dé seèn te bò lò tòre ᅇaá kelá bele, à suaga nde ké Efêse. Wa ké teèn, à kwa bò mbòᅇ déi,

2 ye bó a: «Cu mé bí lé naâ temé mé Càᅇ kwaá njí, bí lé naâ Cúcuí ᅇagâ kwa wa?» Bó ye bú a: «Ndóg, nuaré déi béh túé ngúᅇgwéh ye Cúcuí ᅇagâ né teèn.»

3 Pól ye bó a: «Bó lé bí kou naâ mé nòmò Càᅇ dé heè wa?» Bó ye bú a: «Lé naâ mé nòmò Càᅇ dé Jâᅇ.»

4 Pól ye bó a: «Jâᅇ lé bò nùàr kou belé naâ, te feh keéh ye bó kweéh seér aá temé. À lé naá gii bó tueé ye bó a, nuaré déi baá jomo nyí ndeé, bó kwá njí temé yoòr seèn ma. À lé sâ jueè naâ Yeésò.»

5 Bó yeé ngweé aá ménâ, bó weh nòmò Càᅇ mé yilí Yeésò ndò.

6 Pól ba bó be felè, Cúcuí ᅇagâ waà felè boòn, kema bó, bele seér bó leba, bó né ju bò nùàr hihiné tueé, bó né *sòn-Càᅇ tueé bele ndò.

7 Bó doóᅇ lé waà naâ yulá cùòb fà.

8 Pól boó ké doó sâ weéh tagár, à né ngòr te *gwà sòu tueé, à njeré déi vèh ngwéh, à né bó felè *Lò Càᅇ tueé, à né ceér foón, ye te nyí dor keéh bò nùàr teèn.

9 Mé njéh mene, bò nuaré déi lé naâ beróᅇ, bó duagá seér cu tie lòù, bó né ceér Fehtoò beèh toò bò nùàr tueé beéh. Pól yeé njene aá ménâ, à weh bò mbòᅇ, bó bó yuo nde ser lè gwà jaᅇndè Tiranûs, à né ngòr Càᅇ teèn cieé doóᅇ feh den.

10 Bó boó teèn nyèmà fà.

Bó yeé bɔ́ baá ménâ, bɔ́ Jûf mé bɔ́ mé Jûf sam te tàbè Asià dɔ́ŋ ɲgweé laré gi ɲgòr Fehtoò beèh.

Bò ɲunà Seévà

11 Càn lé naâ bò kèkènè fêm beè Pôl bɔ́ keéh.

12 Bò nùàr né bò fùlù cògò beè seèn mé yoòr seèn weh bele, bó né bò beèn bò mé njéh kemá bele, bó né taré yuo, bò tándulu né bó yoòr durá yuo bele ndɔ́.

13 Bò Jûf mé né yeé teter yɔŋ go lé naâ doó sâ teèn, bó né yeé tándulu kwɔ́gò ndɔ́. Bó yeé ɲene aá ménâ, bó yegé weh yilí Yeésò Fehtoò beèh, bó nde tándulu mé njéh kwɔ́gò ndɔ́. Dé kàn ye bò tándulu a: Yeésò mé Pôl né tueé doò, nyí wò kwɔ́go né mé yilí seèn ma.

14 Sâ lètenè bò sâ bò, bò huaán déi naâ teèn téhbeh. Bó né bò ɲunà *ɲgàŋ sèmè dé koò déi. Yilí ɲgàŋ sèmè sâ né Seévà. Bó né yeé ménâ bɔ́ taré ndɔ́.

15 Bó yeé baá ménâ bɔ́, tándulu ye bó a: «Mè né Yeésò kɔ́, mè né Pôl kɔ́ ndɔ́. Á, dé bìi nɔ́? Bí né bò neì wa?»

16 Nùà mé tándulu yoòr hèllè toró ɲgumó yila bó yoòr ndɔ́, à né bó téhbeh dɔ́ŋ taré yɔ́gò, à né bó nu, bó né cie luɲturu mé nyer yoyoòr durá yuo kelá.

17 Bò Efêse bò mé né Jûf mé bò Greêk mene dɔ́ŋ yeé ɲgweé aá ménâ, veéh yila bó lè, bó yila yilí Yeésò Fehtoò beèh seèn.

18 Bò mé baá temé mé Yeésò kwaá ɲjii, né ká toò Pôl kem ndeê, bó né bò veèn bɔ́n cie tueé sɔm.

19 Bò táhuno bò kókoò mbaá domó wa gi mé bò mvù táhunò bɔ́n, bó né toò bò nùàr ɲgie sɔm. Mɔ́ bó sé naâ kàgàlɔŋ bò mvù sâ dɔ́ŋ mberé, sé lé naâ kám yulá tɪn waá.

20 Yeé baá ménâ, ɲgòr Fehtoò beèh sɔm keéh terreb seèn cie; né lom tetoò yaám ndeé.

Bèmè tarê ké Efêse

21 Jomo bò njéh sâ, Pôl kaga ndòn, ye nyí nde né ké Masedínà mé Akayí kelá, te nyí nde cu ké Jerusalem. Ye, mɔ́ nyí baá ké sâ, kɔ́ nyí wa Rôm ndɔ́.

22 Yeé baá ménâ, à tema keéh bò gàm bò toò fà, lé naâ Timotê bô Herástà, ye bó a, bí ndé ké Masedínà ma. À dé seèn le ɲgɔ́gò lè tàbè Asià.

23 Cu sâ bèmè tarê lé naâ kɔ́ die, lé naâ felè ceér Fehtoò beèh.

24 Yiè lé naâ mé nùà lè déi, yilí seèn né Dèmeteriyû. Sâ ké Efêse mò cècàŋ déi lé naâ teèn. Yilí cècàŋ hèllè né *Aretémì. Dèmeteriyû né yeé mò sâ mé lɔŋ si seér, à nde go, bó bò seè bò seèn kwa nòmò teèn.

25 ɲgòr Càn yeé baá tetoò yaám ndeé, à yilá bilí bò seé bò seèn, mé bɔ́ mé bó bó né mé seé cên ndɔ́, ye bó a: «Belà, bí né kɔ́ ye, béh yieé yeé mé seé hên, béh ɲueé mé njéh.

26 ɲgweéh bí né Pôl ɲenè wa? Á né cie tueé sɔm, ye bò

nùàr a, bò càṅ mé bó boó né mé be doón, Càṅ gècèn déi sam. À né ménâ tueé, à né bò nùàr doór weh. Kènê bò nùàr kókoó mbaá yuo bele gi aá bú. Ká Efése hên gi lóm cú, nde aá mé tàbè Asiá mene doón beè laré sie.

27 Nde né seé beèh nyimé som. Mò Aretémi, càṅ beèh dé koô, nde né mé njéh calé yuo, te bò nùàr ke njií terreb seèn faá njéh mbaâ nɔ. Bí njéné ṅgwéh ye bò Asiá bò mé bò nùàr wón doón dua gi né bú wa?»

28 Te bò nùàr yeé nde ṅgweé njií mân, temé ṅaâ bó lè doó doón, bó som gi hueh ye: «Hê ceè, Aretémi bò Efése bò kela né kóó.»

29 Ló doón salé gi mé njéh. Bó sie kwa bò mbeí seé Pól déi fà. Né bò Masedínà bò. Yilí boón né Gayûs bô Aristârk. Bó mgbómé nde mé bó ké gwà sòn.

30 Pól yeé nde aá teèn ndeé, bò Yeésò bò yiín bú.

31 Bò mbeí seèn mé né bò kokoó bò dé ṅgómna lè tàbè Asiá, tema njií ye bú a, kúkùr seèn, à té ké gwà sòn ndé ma.

32 Ké gwò bèmè lé dé tueé ná cù. Dé kàn né tueé, dé kàn né tueé. Nùà ṅgún né lom mbaá ṅgaré njií, bó kwòm juù hèllè kó ṅgwéh.

33 Bò nuaré déi yeé ṅene aá ménâ, bó se Alesándà dògòtì. Sâ bò Jûf lé bú toò lu keéh naâ kóó. Alesándà yeé ṅgweé nyegé aá dògòtì, à me

njií bò nùàr mé be ndɔ, ye te nyí se bó.

34 Bò nùàr yeé nde ṅene kɔ ye, à né nùà Jûf mân, bó bom njií cu ké ter mé sòn cèn ye: «Hê ceè! Aretémi bò Efése bò kela né kóó!» Bó mé njéh tum nde den ka tóg gùm yòn lòu fà, bó né tum den.

35 Jomo sâ te nuaá mé nyagá yeé njéh lɔ sâ boó cemé ye bó, ye bó a: «Bí bò Efése bò! Mò Aretémi dé koô den né ká Efése. ṅgùlamúr* seèn lé naâ ké te vulúu die suagâ. Nuaá mé ménâ kó ṅgwéh, né neì wa?»

36 Nuaré déi nde né saán ndɔ wa? Mɔ né ménâ, bí sé la nêe mbaá mbóro wèh ṅgwéh ye. Bí sé la naâ nɔón den.

37 Bí mé bò nùà hên weh nde kuú né mbaá, bó njeré déi ké lè mò beèh ṅúób ṅgwéh; bó càṅ beèh sèb ṅgwéh ndɔ.

38 Mɔ Dèmeteriyú bó bò seé bò seèn gwaán né nuaré déi mé ju, bèh ju tueé né teèn, bò kokoó bò né teèn ndɔ. Mɔ né ménâ, kɔ bó nde lòu sií.

39 Mɔ bí né cu mé ju déi teèn, bó nde né ju sâ faá né yeé nɔ tená.

40 Mè tueé bí, njií mé né kelá hên, béh nde né njìe teèn jógó. Lòu sam, bó sé ye «túé bá kùòm”, béh sè kòmò ndé ṅgwéh.»

41 À yeé tueé gi aá ménâ, ye bó a: «Bí ṅèjellè!» ndɔ.

* 19:35 19:35 Njií mé bó boó né lòu te den faá nùàr nɔ.

20

Gò Pôl ké Masedínà bô Akayí

¹ Jomo sâ, bèmè hèllè huné ndo. Pôl yilá bilí cu bô Yeésò bô, à toó nyegé bó, te yo taré bó tarè. À yeé toó gi aá bó, à bie bó, à fón gò Masedínà ndo.

² À wa ké teèn, à né bô Yeésò bô mé ngòr Càṅ toó ndeé den, te bó kwa bele terrebe mé njéh. Jomo sâ à kela nde ser te tàbè Akayí.

³ À cer ké sâ weéh tagár, à ye nyí nde né bàtô yilá, te nyí nde cu ké Sirí ma. Sâ bô Jûf lé baá cuù sòn felè seèn nyogò, te bó wula bú. À yeé ngweé aá ménâ, à kaga baá-re ndòn, ye nyí kela seér cu nde né Masedínà. À lé naâ ménâ bô ndo.

⁴ Bô nuaré déi lé naâ bú njí loó. Lé naâ Sopátà ṅunà Pirûs nùà Bèrê, mé bô Tesa-loník bô déi fà, yilí bòn né Aristârk bô Sekúndù. Déi naá cuù Gayûs nùà Dèrbè bô Timotê. Bó bô Asià bô déi fà lé naâ kó ndo, yilí bòn né Tişik bô Trofîm.

⁵ Bô sâ bô lé naâ toò kelá, bó nde kela den béh ké Troâs.

⁶ Cieé koò mé bô Jûf yieé yeé breêd mé kulu teèn sam, yeé kela baá, béh nde ye dé beèh bàtô ké Filíp yilá, béh bô ceér dueè cieé tîn, béh nde ye bó ké Troâs kwa. Béh bó bô ké teèn cieé téhbeh.

Yáb Càṅ ké Troâs

⁷ Mé samedí liyilí, béh yeé nde aá yáb Càṅ yieé, béh bilí den bècènè. Pôl né bô nùà

ngòr Càṅ tueé, sâ cieé ṅaga, à baá mé gò. À né tueé, à tueé den ka méménâ tóg logòteèn.

⁸ Béh lé deén naâ ké gwò lè jèh gwà dé ké teèr, lâm lé naâ gwò kókoó mbaá.

⁹ Pôl né ka mé ngòr Càṅ tueé ndeé, sâ huaán ndà déi né lóm yi den; à né yí kwarè kùm. Yilí seèn né Etikù. À yeé baá ménâ yi den, à yi yuo kela mé njéh toò, à die suagà, à kela keéh jèh gwà fà, à tob die doó, bó bú ter jògò som baá komó.

¹⁰ Pôl suagà ndo, geér nde doó felè seèn, jògò sie bú beè, ye bô nùàr a: «Bí té nyàmè, à né làṅ!»

¹¹ Te Pôl ṅaá cu ye ké ter, kolé yieé breêd, tueé ṅaga cu mé ngòr. Cieé yeé ṅaga baá, à fón ye gò.

¹² Sâ bó la naâ mé huaán ndà hèllè weh yuo ndo. À la baá cu làṅ. Temé die cu bô nùàr doón lè.

Gò ké Milê

¹³ Béh yuo gò, béh kela dé beèh toò. Béh weh bàtô, ye te béh ṅaá weh keéh Pôl ké Asô faá à lé tueé naâ no. À lé dé seèn goó naâ mé gule.

¹⁴ Béh bó yeé kwaré baá ké Asô, béh weh bú ndo, béh bó nde Mitilèn.

¹⁵ Béh yuo cu doó sâ mé bàtô. Cieé ṅaga béh wa kwaré Siô. Cieé ṅaga cu, béh yila Samósà. Cieé yeé ṅaga cu aá déi, béh wa ké Milê ndo.

¹⁶ Sâ béh lé naâ Efêse kelá keéh. Lòu sam, Pôl lé ye nyí ké teèn njéba ndé ṅgwéh,

mɔ sam nyí nde né te tàbè Asià ngagá kelá. À lé ye, mɔ nde né bɔ́, te nyí ké Jerusalem wa loù *Pàntèkòt.

Pòl mé bɔ̀ kokoò bɔ̀ gwà Càn dé ké Efèse

¹⁷ Pòl tema njií ké Efèse, ye bɔ̀ kokoò bɔ̀ lètenè bɔ̀ Yeèsò bɔ̀ a, bó nde kwà nyí ká Milê ma.

¹⁸ Bó waà ndo. Pòl ye bó a: «Bí né gi dene mò ké lètenè bìi kɔ́, yuoò loù mé mè lé naâ ká te tàbè Asià waâ, nde mé ké toò mene.

¹⁹ Mè seé Fehtoò beèh bɔ́ lom né mé temé ðolê, mé yímé njolò ndo. Bò Jùf lé naâ sòn felè mò nyogo, mè gèr beè bɔ̀n ñene lom dé fì.

²⁰ Mé njéh mene, mè bí njeré ðeì lòu túé gúgò ló ngwéh, sâ mè ye te gam bí. Mè bí ngòr Càn feh gi aá kèn. Né mene cie, né mene gwò, mè lé naá giì bí feh.

²¹ Mè lé naá giì bɔ̀ Jùf mé bɔ́ mé Jùf sam ðoón yilá, te bó kweéh seér temé, bó bele ceér Càn, bó kwaá njií temé yoòr Fehtoò beèh Yeèsò *Kristò.

²² «Mè kènè baá mé gò Jerusalem. Cúcuí Nágâ mè ké sâ ba njií né lòu. Njií mé nde né mè ké teèn kwa, mè kó ngwéh.

²³ Mè kɔ̀ cegé né njèh cén, ye lè ló dé kàn ðoón Cúcuí Nágâ né mè tueé ye mè a, gwà cibì né mè kela mé gèr mene.

²⁴ Mè nde né mene kuú, mè mé nyàmè sam, mè kɔ̀

lom né ké sònòbò dula yuo kelâ, te seé mé Fehtoò mò Yeèsò né beè mò haá kwaá hèn mboón. À lé beè mò haá kwaá naâ Njàgà Bagaà, ye mè a, ndé bɔ̀ nùàr húóm-temé Càn tueé ma.

²⁵ Mè bí njèh felè *Lò Càn feh laré gi aá. Mè né kɔ́ ye, kènè bí mè njéné ndé cú.

²⁶ Mè bí hèn tueé komo né lan dé cì, ye bí a, mɔ nuaré ðeì baá mene lètenè bìi leér, be mò teèn sam.

²⁷ Lòu sam, njií mé Càn lé naá giì nyegé kwaá ðoón, mè bí feh gi aá, mè ðeì toò kwá ló ngwéh.

²⁸ Bí bòn feh bìi. Bòn bɔ̀ nùàr mé Cúcuí Nágâ né beè bìi kurú kwaá doò, bí gó lóm teèn, bí né bó ke nyegé. Né mbàgà Càn, à lé naâ bú mé húóm Njuna seèn ñaá weh.

²⁹ «Mè né kɔ́ ye, mɔ mè doó sam cuú, bɔ̀ ngùì nde né lètenè bìi yilá, bó ñellé sòm mògò bìi.

³⁰ Né mene lètenè bìi, bɔ̀ nuaré ðeì ndeè né teèn yuo kelâ, bó né bèh hiín tueé fɔ́ njií, bó né bɔ̀ mbòn Yeèsò mé njéh bou.*

³¹ Bí ðèn làn dé cì, bí té nyèn ye, lè nyemà tagâr, mè lé sòn dù ná ngwéh, mè lé njèh ké lètenè bìi feéh naâ cibíteèn mé suútenè mene, mè né bí mé yímé njolò mene luòm ndo.

³² Mè bí kènè kwaá lɔ̀ né beè Càn. Ngòr húóm-temé seèn a, ká siè bí beè. À nde né bí terreè haá te bí temé kwaá yam njií gi mé bú, à

haá bí ngúlú mé à lé naá gii dé bò nuàr seèn doón nyegé kwaá doò ndo.

³³ «Mè lé mé tuaá kàgàlòn bô cògò nuaré déi ná ngwêh.

³⁴ Bí né gi kóó ye, mè seé tema yeé mé be mò, mè né teèn kwa, mè koó bò mbei seé mò mé njéh.

³⁵ Mè lé doón boó gii naá ye te bí ñene weh teèn, bí seé tema mé be biì, bí né bò saám bò gam. Bí té ngòr Fehtoò beèh Yeésò nyèn. À lé ye: Ngulí kela né dé haá mé dé weèh ma.»

³⁶ Pól yeé tueé gi aá, bó bó doón cemmé nde gi doó, à dua Càṅ.

³⁷ Bó si lo yúé teèn, bó né bú kumó sie, bó né bú gò bieé.

³⁸ Bó doó sâ curú yuo baá mé kuún. Lòu sam, Pól la naá bó tueé ye bó a, bó nyí ñéné ngwé ndé cú ma. Bó njií lo bú ké sòn nòmò te à yila bàtô.

21

Gò Pól ké Jerusalem

¹ Bó bó yeé geé aá, béh bó yila bàtô ndo, béh lemé nde ké Kòs. Cieé ñaga béh wa Ródè; béh den cuù ké sâ, béh nde ké Pàtárà.

² Béh wa ké teèn, béh kwa bàtô mé nde né Fenisî, béh yila nde teèn ndo, béh foón cu gò.

³ Béh wa kwarè Sîpre, béh woón kela kèb túnò, te béh nde lè tàbè Sirî. Béh wa ké

Tîr, béh suaga doó, te bàtô som su seé.

⁴ Ké doó sâ, béh foón kwa bò Yeésò bò déi teèn, béh bó cer weh cieé téhbeh. Bó né Pól tueé ye bú a: «Té ké Jerusalem ndé.» Sâ Cúcuí Ñagâ lé naá gii bó tueé ye bó a, Pól nde né gèr ké teèn ñéné ma.

⁵ Mé njéh mene, sóndè sâ yeé gi aá, béh foón cu gò. Bó njií lo béh ké jomo loò. Lé naá bó bò véh boòn, mé bò huaán boòn mene. Béh bó yeé wa baá ké sòn nòmò, béh cemmé nde gi doó doón, béh dua Càṅ.

⁶ Béh bó bie gò ndo. Béh yila cu bàtô, béh foón gò; bó dé boòn cu cu lo.

⁷ Béh yuo ké Tîr sâ, béh nde ké Tolemays; gò dé dùdùà ceré le ké sâ. Béh suaga doó, béh nde bò Yeésò bò dé ké sâ bieé weh, béh bó cer cieé cén.

⁸ Cieé ñaga, béh foón cu gò Sesarê. Béh wa ké teèn, béh kela nde ké lo Filîp. À né nuà ngòr Càṅ se yoón. Béh cer ké lo seèn. Lètenè bò téhbeh bò mé bó lé naá ké Jerusalem balé som doò, cén déi lé naá bú.

⁹ À né mé bò huaán dé vêh nèà, bó né gi bò *sòn-Càṅ bò.

¹⁰ Ké lo seèn sâ béh lé naá teèn cer weh.

Cieé déi sòn-Càṅ déi waà, yilí seèn né Àgàbùs, à lé yuoó naá ké Judé,

¹¹ à waà ká yoòr beèh, à dom weh kàndá Pól, à né bò gule bô be mé njéh kaga bele, ye béh a: «Cúcuí Ñagâ

né tueé ye: Nuaá mé kàndá hên né dé seèn wa, bò Jûf nde né bú ké Jerusalem mân kaga ma; wa bó nde né bú mé bò kin haá njií.»

12 Béh yeé nde ngweé njií mân, mé béh mene, mé bò dé ké Sesarê mene dɔɔŋ, béh boŋ gi Pôl, ye bú a: «Kúkùr yeè, té ké Jerusalem ndé.»

13 Pôl den seér cuè, ye béh a: «Sâ né kei wa? Hên bí fɔɔn né ceér, te bí yueé tur som mè temé là! Mè tueé bí, mè baá hên. Ké Jerusalem né mene dé kagaà, né mene cio, mɔ né felè Yeésò Fehtoò mò, mè hên nɔ.»

14 Béh yeé ñene, yíé ngwéh ménâ, béh kwaá lo ménâ ndɔ, béh tueé lom aá ye, Fehtoò beèh a, bó bá njií mé à gwaán nê ma.

15 Béh yeé cer weh cu aá, jomo sâ béh nyegé ñhèh, béh fɔɔn gò Jerusalem ndɔ.

16 Bò mbòŋ ké Sesarê dêi njií lo béh, bó weh njií béh ké lo Násòŋ, nùà Sîpre, béh cer ké teèn. Né nùàr Yeésò baá dàb.

Pôl ké yoòr Jâk

17 Béh yeé wa baá ké Jerusalem, bò Yeésò bò samé weh lom béh mé vógó-temé mene.

18 Cieé ñaga, béh bò Pôl nde ké lo Jâk, bò kokoò bò te mbàgà Càŋe bilí gi ké teèn ndɔ.

19 Pôl yeé bie aá bó, à se bele bó dèbbè seè seèn mé Càŋ lé boó keéh naâ beè seèn lètené bòó mé Jûf sam dɔɔŋ.

20 Bó yeé ngweé aá ménâ, bó yila Càŋ teèn seèn. Bó den cuè ye Pôl a: «Wò ñéné ngwéh bò Jûf ngún baá gi bò Yeésò bò ndɔ wa? Bó né lom te *sóú joloò tètég.

21 Bó lé naá gi ngweé, ye wò né yeé bò Jûf mé tàbè hihiné feh, ye bó a, té sóú Músi jòlò, bó té bò huaán *ngór ñób cú, bó té gènnè bò Jûf bèlè ndɔ ma.

22 Á hên, te béh boó nde né naàn? Béh kɔ né ye, bó nde né ngweé gií, ye wò waà baá kèn.

23 Mɔ né mân, kɔ wò kènè boó faá béh nde né wò tueé nɔ. Béh né mé bò nùà nèà teèn, bó né yáb jolo.

24 Wèh siè bó beè, bí bó nde te bó *sené bí, wò gwom sòn boòn, te bó bele som tou yoòr. Mɔ baá mân, bò njií mé bó né wò felè tueé kwaá dɔɔŋ, bò nùàr nde né faá ñhèh mbaâ nɔ ke njií, bó tueé seér ye, wò né sóú Músi jolo ndɔ ma.

25 Dé ju bò Yeésò bò mé Jûf sam, béh lé naá gi bó kàgà-ndòn beèh nyagá njií, ye bó a: bó té *sèmè dé cècàŋ yíé, bó té húóm sònò nágá kéh; núógó nyaàm mé bó nei wulà naâ lòù, bó té yíé, bó té yàgà yòn ndɔ.»

26 Pôl weh bò nùà nèà sâ ndɔ. Cieé ñaga, bó bó nde ké bèh *sènè sâ, bó kou bó. Jomo sâ à nde ké *gwà Càŋ koò, à tueé kwaá bó cieé mé bó nde né teèn kou ceré, mé bó nde né sèmè dé nùà kàn haá ndɔ.

Pôl yila beè ké gwà Càn koô

²⁷ Mé bò cieé téhbeh hèllè nde gií, sâ bò *Jûf mé lé yuoó naâ te tàbè Asià ñene gi aá Pôl ké gwà Càn koô kèn. Bó soób su Pôl dàm nùàr yoòr, bó sie bú.

²⁸ Kéñ die, bó ye: «Bò *Iserála bò, bí ndê, bí yí be teèn! Nùà hên mañgo felè dàm bò Iserála bò tueé seér yeé koó. À felè *sóú Músi bô gwà Càn koô hên tueé gi né ménâ ndo. Hên ká gwà Càn à yí keéh bilí cu aá mé bò kurú mene, à gwà Càn mé ñjéh boó yilí som aá kèn.»

²⁹ Sâ bó lé ñenè naâ Pôl bô Trofîm nùà Efése, bó lé naâ ké lètenè loô, bó ye merré déi Pôl lé naâ bú ké gwà Càn yí keéh.

³⁰ Yeé baá ménâ, bèmè ka salé yon loó doón. Bò nùàr né kàn mé kán durá yuoô, bó né teèn ndeé. Bó né mé Pôl cie tulu yuo kelá, bó né bò hin gwà Càn jomo coló ñjii.

³¹ Bó né ceér foón ye te bó wula Pôl wulà. Njàgà nde tob kwa kwaá-taâb bò Rôm bò, ye bú a: Jerusalem baá jilí ma.

³² À yeé nde ñgweé ñjii mân, à yilá weh bò kokoô bò lètenè bò sóji, mé bò sóji déi, bó bó dula suaga ké teèn. Bò nùàr yeé ñene ñjii aá kwaá-taâb bó bò sóji seèn baá ndeé, bó vu lo Pôl núr loboò ndo.

³³ Kwaá-taâb doô waá ñjebá nde yí kwarè Pôl, ye bó cáb siè bú sieè, bó yí bú

fògò lòn beè. Jomo sâ ye bó a: Pôl né ñeí wa? À boó naâ kei ndo wa?

³⁴ À né mene ménâ bieé, bò nùàr ko lom né ké ter logó ñjii. Dé kàn ye mbeí kàn, dé kàn ye kelà kàn. Bó yeé baá tieé kwaá-taâb ménâ tueé vurú den, ye bó wèh ñjii bú ké te mbàn bò sóji.

³⁵ Mé bó nde ké ka cébbê waá, sâ Pôl nde aá mé núr beè bò nùàr kuú dolé, bò sóji ñgaá jogo weéh baá bú lòu.

³⁶ Bò nùàr né lom jomo kem bele. Dé kàn ye wulá bú wulà, dé kàn ye wulá bú wulà ma.

Ngòr sònò Pôl

³⁷ Bó yeé nde aá mé Pôl ké te mbàne komo yuo kelá, à tueé ñjii kwaá-taâb mé ju Greêk, ye bú a: «Mè nde né lón kwa, te mè tueé wò ñjeré déi wa?» Kwaá-taâb doô ye bú a: «Wò la né ju Greêk tueé noó?»

³⁸ Wò nùà Ejiptò loú doó sam wa? Nùà hèllè lé naâ bò nùàr soób, loó jilí gi mé ñjéh, à lé naâ mé bò wulá-feh bò kám nèà ké ya dueè ker yilá. Wò bú sam wa?»

³⁹ Pôl ye bú a: «Mè né dé mò nùà *Jûf, bó lé ñaár naâ mè ké Târse te tàbè Silisî. Né loó koô; mè teèn né huaán. Kúkùr yeé, kwá mè tueé weh mé bò nùàr teèn.»

⁴⁰ Kwaá-taâb ye bú a: «Túé yeé tueè.» Pôl wuo ñjebá ter ké te cébbée, me fo ñjii bò nùàr mé be. Bò nùàr noón ndo. Pôl duoóm

bó njèh mé ju *hebreêh tueé
njjí, ye bó a:

22

¹ «Bò nùàr mò, bò tele mò,
bí ngwé! Mè nde aá sòn mò
tueé.»

² Te bó yeé nde ngweé njíí
bú mé ju hebreêh sònò mân,
bó huné ñeí cu baá ye-re
nóõñ. À deén baá-re ndo, ye
bó a:

³ «Mè né nùà Jûf; bó lé mè
ñaár naâ ké Târse te tàbè
Silisí. Mè lé kulà naâ ká
Jerusalem. Jéjég sòu bò tele
beèh léí jògò, Gamaliél lé mè
feéh naâ kóó. Mè lé toò Càn
bogó naâ faá bí né lan bogó
sâ.

⁴ Bòó mé né ceér Yeésò
bele dóõñ, mè lé naâ bó
bunó, mè né bó wulá sòm
bele, mè né sííb mé véh
mene gwà cibì sie yíí.

⁵ *Ngàñ sèmè dé koô mé
bò kokoô bò dóõñ sòn mò
tueé nde né kóó. Bó lé mè
mvù beè nyagá haá naâ kóó,
te mè nde ye terreb njolò bò
Jûf dé ké Damâs kwa. Mè lé
naâ ké teèn ndeé ndo, ye mo
mè wa baá ké teèn, mè ndeé
né bò Yeésò bò ká Jerusalem
sie turú ndeê, te bó ñene gèr
ma.»

Bèh temé kweéh seêr
(Seé b. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Pôl den cuù, ye bó a: «Mè
fóõn gò Damâs ndo. Mè né
ka ndeé, mè wa kwarè loô,
sâ lou nde aá dilí. Te mè yeé
ke, ñagâ déi ba suagà ter, né
kwarè mò wula njerré yõñ.

⁷ Mè jege die doó, mè né
hueh déi ngweé njíí, ye mè
a: Sôl, Sôl, wò mè méná
bunó né mé ñgei wa?

⁸ Mè bie njíí ye bú a: Né
wò nei wa, Nùà dueè? Ye mè
a: Né nyí Yeésò nùà Najarêt
mé mè né bunó den sâ ma.

⁹ Bòó mé lé naá gií jomo
mò ñene cegé ñagâ, bó lé
dé bõõn hueh sâ ngwé ná
ngwêh.

¹⁰ Mè ye: á hên, mè
bòó nde aá naàn wa, Nùà
dueè? Nùà Dueè doô ye mè
a: Kòmò wùò ter, ndé ké
Damâs; ké teèn sâ, njíí mé
nyí ye wò a, bébõò, bó nde
né wò tueé.

¹¹ Bòó mé lé naá jomo mò
doô mé mè ké Damâs derré
wa baá lòu. Sâ ñagâ mè
njolo cugó sòm aá kèn.

¹² «Sâ nùà dùlà-Càn déi
né lo sâ teèn, yilí seèn
né Ananíà, à né *sóú beèh
bagasé jolo nyegé. Né nùà
gècèn beè bò Jûf ké sâ ndo.

¹³ Nùà sâ waà njebá ndeé
kwarè mò, ye mè a: Sôl,
nùàr nyí, njolo yeè a, kòmò
cú wò mé njéh komò ma! À
yeé cib sòn, njolo mò kwõgo
ñagá ndo, mè ñene njíí bú.

¹⁴ Ye mè a: Càn mé né felé
bò tele beèh léí jògò lé wò
balé sòm naâ kóó, ye te wò
ñene ko njíí mé nyí gwaán
nê. À lé naâ wò Nùà dilí
njolò feh gií, wò lé naâ bú
ñené, wò ngweé hueh seèn.

¹⁵ Wò nde né sòn seèn toò
bò nùàr dóõñ ñaá. Njíí mé
wò lé naâ ñené dóõñ, wò nde

né bó feh, wò feh bó njií mé wò lé naâ ngweé ndo.

16 À deén baá-re ye mè a: Sâ mè kela cu né kei wa? Wùò ter, bó kou sòm wò nòmò Càn, te veên yeè yaga yuo mé yilí Fehtoò beèh ma.»

Kwòm mé Pól lé ndeè naâ ké yoòr bòó mé Jûf sam

17 «Jomo sâ mè cu cuù ká Jerusalem. Mè yeé baá Càn ké *gwà Càn koò dua den, kulu mè faá vuú nɔ.

18 Mè ñene Nùà Dueè ye mè a: Wùò ter kwar, yùò ká Jerusalem nɔɔñ. Njií mé wò né felè mò tueé den hên, bò nùàr gwàn ndé ngwéh.

19 Mè ye bú a: Nùà Dueè, ngweéh bó né gi kóó ye, mè lé naâ te bò *gwà sòu ndeé bele, mè sie bòó mé né temé yoòr yeé kwaá njií, mè nde bó gwà cibì yilí njií, bó duún bó núr wa?

20 Ngweéh loù mé bó lé wulà naâ sòn yeè Etiên, mè lé naâ teèn ndo wa? Bòó mé lé wulà naâ bú, mè lé naâ bó seén, bó lé cògò huaré kwaá lòò naâ beè mò.

21 Nùà Dueè tueé baá-re mè ndo, ye mè a: Ndé yeè ndeè, mè wò tema njií nde né ké bèh dàb, ké yoòr bòó mé Jûf sam ma.»

Pól bó kwaá-taâb bò Rôm bò

22 Pól yeé baá dé bòó mé Jûf sam teèn tueé kwaá, bòó mé lé naá giì ngweé dɔɔñ keéñ njií ké ter, ye bó nyòlò sòm nùà hèllè mé cio; Càn a bó à hue cu ma.

23 Bó né ké ter geba njií, bó né cògò yoòr salé, bó né fùfù ter ñuaán vuú njií.

24 Kwaá-taâb bò Rôm bò doò yeé ñene aá ménâ, ye bó yí njií Pól yí te mbàn bò sòjì, bó dún bú núr ma. Sâ ye, mo núr baá bú yoòr yilá, à nde né cie tueé sòm, te nyí kɔ kwòm teèn, nyí kɔ njií mé bó nùàr né mé njéh ñaáñ doò.

25 Bó yeé kaga si aá Pól doó, faá bó nde aá bú lobo nɔ, à deèn ndo, ye nùà koò lètenè bò sòjì a: «Mo nùàr né bò huaán Rôm, bó née ju túé ngwéh ye, sòú bìi ye lòbò kéh bú mbaá wa?»

26 Nùà koò hèllè yeé nde ngweé njií ménâ, à nde mé kwaá-taâb tueé njií ndo, ye bú a: «Wò jue te nyí bòó naàn á? Nùà hên né bò huaán Rôm.»

27 Kwaá-taâb yeé nde ngweé njií mân, à ndeè ká teèn mé be seèn, ye Pól a: «Júe mè a, nyí né bò huaán Rôm?» Pól ye bú a: «Nyea!»

28 Kwaá-taâb hèllè den cuù ye: «Mè lo nde nùà Rôm ñaá, mè lo gwɔóm naâ kàgàlòn kókoó.» Pól deèn ndo, ye bú a: «Dé mò, mè né huaán, bó lé mè ñaár naâ ké teèn.»

29 Te bòó mé la ye bó nde aá bú lobo doò yeé nde ngweé njií mân, bó ñellè nde gi gè jomo. Kwaá-taâb mé feh seèn yeé ngweé, wa nyí mé yuií kagá naâ bò huaán Rôm mân, veéh bòó bú njéh.

*Pôl ké te *mbàgà ju tarê*

30 Cieé ñaga, kwaá-taâb kaga ndòn, ye njií mé bò Jûf ye kò bó wúlá sòm Pôl mé ñjéh doô, kò nyí ñgweé nyegé baá kwòm sâ. Yeé baá ménâ, à ye bó sè sòm bú seè. À yilá bilí bò *ngàñ sèmè dé kokoô mé gùm mbàgà juú sâ doón, à weh suaga mé Pôl ké toò juú ndo.

23

1 Wa ké teèn, Pôl ke dilí njií lom bò túé-ju bò njolo, ye bó a: «Bò nùàr mò, bèh mé lé naâ-naâ, mè ñjéh doón ká lè mò bóó gi né njolò Càñ mé húóm-temé mene; wa hên né den ka cí ye.»

2 Te Ananiá *ngàñ sèmè dé koô yeé nde ñgweé njií ménâ, ye bòó mé den né yí kwarè Pôl a, bó fágá yí Pôl be sònò.

3 Pôl ye bú a: «Wò nùà sòn fà, Càñ lobo seér nde né wò! Wò te kogo den nyegé né, ye te nyí tena ju mò faá *sóú tueé nê nò, kambér wò sóú kwa seér cu nde né lòu, wanóñ keí bóó mé wò ye bò nùàr a, lòbò mè lobò wa?»

4 Bòó mé naá gii kwarè doón su gi sòn, ye bú a: «Wò hên seí né ngàñ sèmè dé koô!»

5 Pôl ye bó a: «Mè kó ná ñgwéh ye, né ngàñ sèmè dé koô, wanóñ né te mvù Càñe nyagá den ye: Té veên felè nùà dueè túé njí.»

6 Sâ Pôl naá gii kóó ye bò téná-juú bò kèb déi né bò *Sadusiên, kèb déi bò *Farisiên ndo. Yeé baá ménâ, à logó njií ké ter ye bó a: «Bò nùàr mò, mè né Farisiên, ñunà Farisiên. Mè né ndèm kwaá, ye bò komó nde cu né lè cio komo yuo. Mè ju hên yila kuú né dé cí.»

7 Pôl yeé nde tueé sòm faá bèh mân, togo kò die lètenè bò Farisiên bó bò Sadusiên, bó ker fà.

8 Lòu sam, bò Sadusiên ye bò komó lè cio kòmò yùò ndé cú, wa cili Càñ teèn sam, càñ déi teèn sam ndo ma, Sâ dé bò Farisiên doón, bó né gi temé teèn kwaá njií.

9 Yeé baá ménâ, bèmè ñaáñ seér cu lòu. Bò *njí-sòú déi mé né jomo bò Farisiên doô, wuo ter, ye: «Ndóg, béh ñjéh veên déi beè nùà hên kwà ñgwéh. Sâ merré déi càñ déi naá bú njeré déi tueé, mo sam né cili Càñ.»

10 Yeé baá ménâ, togo bogó ñeí cu baá-re faá we nò. Kwaá-taâb veéh lom aá ye bó nde né Pôl sie ñaré. À yilá njií baá-re bò sóji seèn, te bó nde Pôl beè bò nùàr ñgaá weh, bó nde bú ké te mbàn bóòn yíí njií.

11 Cíbíteèn sâ, Fehtoò beèh ñené yuo kelà toò Pôl, ye bú a: «Môn, fágá feh! Wò sòn mò ká Jerusalem tueé sòm aá kèn, kò wò nde cu sòn mò ké Rôm mân tueé ndo.»

Nyògò sòn felè Pôl

12 Cieé yeé ñaga baá, bò Jûf déi nyògò sòn, bó jege ye, bó njeré déi sònò nágá ndé ñgwéh, kò bó wula sòm aá bú, sâ ye.

13 Bò sâ bò lé naâ yulà nèà yògò keéh.

14 Yeé baá ménâ, bó nde kwa bò *ñgàn sèmè dé kokoô bó bò kokoô bò déi, bó ye bó a: «Kènê béh jege baá, ye béh nde né yáb felè Pôl jolo. Kò béh wula sòm aá bú, sâ ye.

15 Mò né mân, bí bò *mbàgà juù bò ndé júée kwaá-taâb a, sòm kèh bí Pôl, faá bí nde cu née ju seèn taáñ ye. Béh nde né beré déi njebá tená, béh wula ló bú, sâ à née ké te mbàgà juù wá ñgwéeh ye.»

16 Kàmber ñunà tie Pôl déi né ñgweé, à nde ké te mbàn bò sóji, à tueé kwaá Pôl toò ndò.

17 Pôl yilá ñjií nùà koô bò sóji déi, ye bú a: «Wèh ñji mbò ndà hèn ké yoòr kwaá-taâb, à nde né bú njeré déi tueé.»

18 Nùà koô doô weh ñjií huaán sâ ké yoòr kwaá-taâb ndò. Wa ké teèn, ye bú a: «Pôl nùà gwà cibì ye mè a, ñji ló huaán ndà hèn ká yoòr yeé, à nde né wò njeré déi tueé sé wa.»

19 Kwaá-taâb sie weh mbò ndà doô be ndò, bó bú nde ké bèh ndón-ndón, ye bú a: «Wò ye naàn wa?»

20 Ye kwaá-taâb a: «Bò Jûf wòñ kwaá gi aá kèn, ye bó nde né wò tueé ye wò a,

kwéh, wèh ndé cù mé Pôl ké bèh juù, bó nde cu né ju seèn taáñ nyegé ma.

21 Mè tueé wò, ndóg té lòm gwàn. Bó né ñhè yulà nèà yògò keéh, bó wòñ kwaá gi aá kèn, ye bó nde né beré déi leér den, te bó mòm bú. Bó jege kwaá gi aá, ye bó nde né yáb felè seèn jolo, bó njeré déi sònò nágá kèh ndé ñgwéh, kò bó wula sòm aá bú, sâ ye. Bó kènê tab den né mân, bó kela lom aá te wò komo ñjií bó sòn.»

22 Kwaá-taâb yeé ñgweé gi aá mân, à luòm mbò ndà doô, ye bú a: «Té nuaré déi mân túé nyi wâ? Sâ ndé bá-re.»

Pôl ké toò ñgómna Felísi

23 Yeé baá ménâ, kwaá-taâb yilá ñjií bò sóji déi kokoô fà, ye bó a: «Bí bílí bò sóji yuií fà, bò ñá-nyam bò yulà téhbeh mé bò gwaga bò yuií fà ndò, bí nyegé kwaá gò. Liyilí mé lou lòn tarènèà bí nde né Sesarê ndeé.

24 Bí kàgà kwá gí bò nyam mé Pôl nde né teèn ñaá, te bí logò weh bú lòn, bí ñjií ló ké beè ñgómna Felísi.»

25 À nyagá kwaá tebé teèn ndò, ye:

26 «Né mè Klòdè Lisiás nyagá ñjií né nùà koô seèn ñgómna Felísi mvù hèn kóó, ye bú a:

27 Bò Jûf lé naâ nùà hèn beè ceéhr keéh, le man bó wula yili bú. Mè yeé ñgweé aá ménâ, mè dula nde teèn mé bò sóji beè, mè nde bú

ngaá weh. Sâ mè naâ ngweé ye, né bò huaán Rôm.

²⁸ Yeé baá ménâ, mè yilá bilí *mbàgà juù bò Jûf ndo, te mè kò kwòm mé bó né bú teèn bunó.

²⁹ Mè ke njií dògòti juù hèllè né lom felè *sóú bòn. Gèh dé sâ seèn dé ciòò mé dé gwà cìbì sam bèh.

³⁰ Á, nùàr lé naâ waâ, ye mè a: bò Jûf wɔŋ kwaá gi aá nɔ. Mè yeé ngweé aá ménâ, mè bóò lom wúwágá, ye kò mè bú haá njií mé wò. Jomo sâ, mè tueé njií mé bò Jûf ndo, mè ye bó a: bó ndé sí sèr bú ké toò yeè.»

³¹ Jomo sâ bò sóji bóò faá bó ngweé naâ nɔ: bó weh Pól cìbíteèn sâ, bó njií lɔ bú tóg ké Àntipàtrís.

³² Cieé naga bò sóji mé lé gɔɔ naâ mé gule cu cuù dé bòn ká te mbàne; bò nyam bò njií lom aá Pól ké Sesarê kó.

³³ Bò sâ bò wa teèn, bó haá njií ngómna mvù hèllè, bó haá njií bú Pól ndo.

³⁴ Ngómna yeé jané gi aá, ye Pól a: «Wò né te kòb tàbè dé heè wa?» Pól ye bú á, nyí né te kòb tàbè Silisí ma.

³⁵ À den cuù ye Pól a: «Kò bòò mé lé naâ wò sí baá doó, mè bie ye wò njèh». Ye bó ndé kwá ngógô bú ké lè bógò *Heròde ndo.

24

Njií mé bó sí Pól mé njéh

¹ Jomo sâ kela cieé tìn, Ananiá *ngàn sèmè dé koò

bó bò kokoô bò déi mé nùà kélá-gàm bòn, wa ké Sesarê. Nùà kélá-gàm sâ, yilí seèn lé naâ Tèrtúlù. Bó yeé wa baá, bó nde ké toò ngómna Felisí mé ju Pól hèllè.

² Bó yilá njií Pól ndo.

Tèrtúlù duóm Pól sí; à ye ngómna a: «Dé koò, béh pón den né mé wò. Wò te kɔgɔ den né mé lo ndo. Wò né seér tàbè beèh bóò nyegé, te den bagasé.

³ Né mene he, dé koò, béh bó-bagaà yeè weh né mé be fà.

⁴ Mè sé ki né wò ndo, kúkùr yeè, gér ní tie te ngòr beèh teèn:

⁵ Beè beèh dón, mèi bò kì-nùàr faá nùà hèn nɔ sam. Lètenè bò Najarèt bò dón feh né bú. Bèh mé à né lètenè bò Jûf kelá dón bèmè né die.

⁶ À nde teèn kema bilí baá mé *gwà Càn koò mene; béh lé bú sieé naâ ké teèn. [Béh ye te béh tena ju seèn faá *sóú beèh tueé nê nɔ.

⁷ Kwaá-taáb Lisiás bó bò sóji seèn nde ta tena toò, bó ngaá weh bú beè beèh mé terreb,

⁸ à tueé njií mé bóò mé né bú sí doò, ye bó a, bó ndé túé sèr ju seèn ká toò yeè ma.] Mo sam, bíé kú yeè bú, wò nde né gècèn beèh nené kó, te wò kò ye béh bú sí yí né teèn.»

⁹ À yeé nde cib sòn mân, bò Jûf gwaán yí teèn, te den ka faá né ménâ nɔ.

Dé tueé baá toò Pól

10 Jomo sâ ηγómnà me njií Pôl mé be, te à tueé dé seèn ndò. Pôl ye bú a: «Mè ko né ye, baá nyèmà kóbeè nùà téná-juù felè bò nùàr beèh dɔ́ɔ́n né wò. Mè sòn mò toò yeè tueé sòm nde né mé yógó-temé mene.

11 Mè tueé wò, mè lé naá cuù ké Jerusalem bèh Càṅ duaà ndeé, lan née cieé yulà cùòb fà yógó kék ηgwéeh ye. Mò wò né gwaán, bíé kú yeè.

12 Né mene ké *gwà Càṅ koò, né mene ké *gwà sòu, bêh nuaré déi lé sán kú ná ηgwêh. Né mene ké lètenè loò, mè cili nùàr sób ηgwêh. Ndóg, nuaré déi lé mè teèn kwà ná ηgwêh.

13 Bò nùàr hên tueé né mbaá, njií mé bó né mè teèn síí, bó wò cí fèh kòmò ndé ηgwêh.

14 «Mè dé mò toò yeè ko cegé né njèh cén, ye mè seé Càṅ bò tele beèh léi jògò boó né mé ceér dé feê. Bó den seér cu né kɔ́ɔ́, ye né nyeén. Sâ, né mene te mvù sòu, né mene te mvù bò *sòn-Càṅ bò, njií mé né gi teèn nyagá den dɔ́ɔ́n, mè temé kwaá njií né teèn ndò.

15 Mè ndèm mé Càṅ kwaá njií né faá bó né mé bú kwaá njií nɔ. Béh bó né gi kɔ́ɔ́, ye bò gècên bò mé bò nyeén bò nde gi né lè cio komo yuo ma.

16 Mè tég lege lom né dé cí, ye te ká lè mò, né mene njolò Càṅ, né mene njolò bò nùàr, mè njèh dɔ́ɔ́n boó gi né mé húóm-temé.

17 «Mè lé naâ cie nyèmà ηgún boó, mè lé ké Jerusalem cu cuù lòù. Mè ndeè kàgàlòn mé bò nùàr beèh haá njií, te gam bó. Mè ndeè *sèmè dé mò ké toò Càṅ haá ndò.

18 Bó lé mè ké *gwà Càṅ koò ηnenè naâ, sâ mè né mé tou yoòr. Béh cili nùàr lé kɔ́ɔ́ ná ηgwêh, bèmè lé teèn ná ηgwêh ndò.

19 Doó lé naâ bò Jûf mé lé yuoó naâ lè tàbè Asiá. Bò sâ bò sé la ká toò yeè waà né kɔ́ɔ́. Mò béh bó né mé njeré déi, bó tueé.

20 Mò sam, bò hên bò a, túé kwòm veèn mò sâ. Loù mé bó lé naâ mè ké te *mbàgà juù njií, mè lé saàb naâ kei wa? Bó túé sòm cie.

21 Mè dé mò ko cegé né njèh cén, ye mè lé naâ ké ter logó njií, ye mè né ndèm kwaá, ye bò komó nde cu né lè cio komo yuo. Mè ju hên yila kuú né dé cí.»

22 Sâ Felísi né ceér bò Yeésò bò kɔ́ɔ́. À yeé ηgweé aá ménâ, ye bó a: Ju kuún aá kèn; ko Lisiâs kwaá-taâb waà baá, nyí tena ye ju biì sâ ma.

23 Jomo sâ ye nùà koò bò sóji a: «Wèh ní cú Pôl ké gwà cibì, wò yi kwaá bú lòù, te bò mbei yɔ́n nde beh yoòr seèn, bó gam bú.»

Pôl ké toò Felísi bó Drusílà

24 Yeé cer weh baá, Felísi bó veèh seèn Drusílà waà. Veèh dé seèn né nùà *Jûf. Bó yeé waà baá, bó tema yilá

njií Pôl. Pôl waà ndo, à yila tueê, bó né felá. À tueé bó felè temé yoòr Yeésò *Kristò kwaá njií.

²⁵ À tueé bó gèh dé dene dilí, à tueé bó gèh dé yo sieè ndo. À yeé baá bú dé ju beè Càn dieè tueé, veéh boó bú njèh, ye Pôl a: «Ndé cú ké gwò ye. Mo mè kwa cu aá lòn, mè yilá ye wò.»

²⁶ À lé beè Pôl kèb déi gwaán naâ kàgàlòn ndo. À lé bú ká yoòr seèn yilá njií beéh dé cí. Bó bú né sòn tueé.

²⁷ Ka méménâ nyèmà fà yeé kela baá, Pòrsiú Fésetù waà kweéh ngómna Felisi. Sâ Pôl lé née gwà cibì ménâ den den ye. Lòu sam, Felisi lé gwàn ná ngwèh njolo mé bò Jûf veê.

25

Ju Pôl ké toò mgbè Rôm njií

¹ Fésetù waà te tàbè sâ ndo. À yeé cer aá ké Sesarê cieé tagár, à nde ké Jerusalem.

² Wa ké teèn, bò *ngàn sèmè dé kokoò, mé bò Jûf dé njonjolò bilí nde cuù ju Pôl toò seèn síí, bó ye bú a:

³ «Há ní cù yeé béh Pôl ká Jerusalem teèn». Sâ bó lé naá gii wòh kwaá, ye bó wula lo nde né bú ceér dueè, te à wa ye ké Jerusalem.

⁴ Bó yeé dua baá Fésetù ménâ, à tueé seér ye bó a: «Pôl née ké Sesarê gwà cibì ye, mè nde né ké teèn cuù cuù ndo.

⁵ Mo mè baá mé gò, ko béh bò kokoò bò bií nde bilí. Mo nùà hèllè lé naâ veèn boó, bó nde síí bú ké sâ.»

⁶ Fésetù cer ké lètenè boòn sâ nde njèh cieé yulá, à cu cu ké Sesarê ndo. Cieé naga à naá yila te kogo ju tueê, ye bó yilá njií Pôl.

⁷ Pôl yeé waà baá, bò Jûf mé lé yuoó naâ ké Jerusalem hèllè kan bú, bó né bú síí, bó né bú ngòr dùkàn yoòr coré su.

⁸ Mé njéh mene, Pôl ko lom né sòn seèn cie tueé kwaá, ye bó a: «Ndóg, mè *sóú bò Jûf déi kwá ngwéh, mè *gwà Càn koò sèb ngwéh, mè sóú mgbè Rôm kwá ngwéh ndo. Ndóg be mò teèn sam.»

⁹ Fésetù gwaán né bò Jûf temé lè boó norê. Yeé baá ménâ, à bie njií seér mé Pôl, ye bú a: «Wò gwaán né ké Jerusalem ndeê, te béh tena ju hèn ké teèn wa?»

¹⁰ Pôl ye bú a: «Mè kènè baá gi ká te mbàgà juù dé mgbè Rôm; mè njebá né teèn. Sâ né bèh mé bó tena nde né ju mò teèn. Ngweéh wò né gi mé feh yeé koó, ye mè bò Jûf veèn déi bó nyi ná ngwèh mà.

¹¹ Mè naâ mene sóú kwaá, né mene njií mé bó wula yeé nùàr teèn doón, mo mè naâ kema, mè cio bèròn ndé ngwéh. Mo bó mè sar kuú né sòn fuù ndo, sâ nùàr a, té mè beè boòn mbaá jógó yí.»

À den cuù ye bó a: «Mè ju mò hèn njií seér nde aá ké toò mgbè Rôm.»

12 Yeé baá ménâ, Fésetù b́ò kokoô b́ò nde kwaá sòn. Jomo sâ ye Pól a: «Wò la ye nyí ju nyí njií seér nde aá ké toò mgbè Rôm. Sâ mgbè Rôm ju yeè tena nde aá kóó.»

Pól ké toò mgbè Agrípà

13 Yeé cer weh aá, mgbè Agrípà b́ò Bereník ndeè ké Sesarê Fésetù bieé weh.

14 B́ò cer weh cu ké sâ teèn. Yeé baá cieé déi, Fésetù tueé Agrípà ju Pól doó, ye bú a: «Felísi lé naâ nuaré déi te gwà cibì kwaá loó.

15 Cieé déi mè yeé baá ké Jerusalem, b́ò ngàṅ sè mè dé kokoô mé b́ò kokoô b́ò lètenè b́ò J́uf lé naâ ké toò mò ndeé, b́ò síí bú teèn, b́ò ye mè a: túé siè bú mé ju.

16 Mè ye b́ò a: mo b́ò naâ nuaré déi síí, béh b́ò Rôm b́ò ju kèb cén téná bèh. Kó b́ò b́òó mé naâ bú síí baá gi doó doón, à tueé gi aá sòn seèn, ju tena ye.

17 Yeé baá ménâ, béh b́ò ndeè kán ndo. Cieé ṅaga mè nde te kogo juù ṅaá yílá, mè ye, b́ò ndé yílá nji nùà hèllè.

18 B́ò b̀nò b́ò seèn yeé salé gi aá b́ò njií sâ, mè ṅgòr veèn déi teèn faá mè naâ munó no ṅéné ṅgwéh.

19 Lé naá cegê b́ò wèllè saàn déi felè gènnè boòn, mé felè nuaré déi, yilí seèn né Yeésò. Nùà hèllè lé kuú baá ndo. B́ò ye, Pól lé ye, nùà sâ lé naâ lè cio komo yuo ma.

20 Gèh b́ò ṅhèh dé sâ né mè dé pií yogó. Mè lé bú bieè naá dé cì, ye bú a: Wò gwaán né ké Jerusalem ndeé, te béh nde ju yeè tená ké sâ wa?

21 Ye mè a: b́ò yí kwá ṅgógò nyí ké gwà cibì ye; wa mgbè Rôm ndeè ju nyí tena nde né kóó ma. Jomo sâ mè ye: b́ò nji cú bú ké gwà cibì ndo, à den ṅgogò teèn, te b́ò ndeè njií ye bú ké toò mgbè dé koó.»

22 Agrípà yeé ṅgweé gi aá ménâ, ye Fésetù a: «Mè gwaán né sònò nùà sâ mé tie mò ṅgweé ndo.» Fésetù ye bú a: «Kwéh wò nde né bú ṅené.»

23 Cieé ṅaga ndo Agrípà b́ò Bereník waá. B́ò kokoô b́ò lo sâ, mé b́ò kwaá-taáb, bilí co njií b́ò, b́ò yila nde ké gwò bèh ju tueé. Jomo sâ Fésetù ye: b́ò ndé yílá ndé mé Pól. À waá ndo.

24 Fésetù deèn ye: «Mgbè Agrípà mé b́ò nùàr doó doón, bí né nùà hèn ṅené. Lé naâ mene ké Jerusalem, né mene kán, dà m b́ò *J́uf lé naâ bú toò mò síí, b́ò lé naâ ké ter logó njií, ye mè a: wúlá bú wúlá.

25 Sâ bèh saáb mé b́ò nde né bú teèn wúlá, mè dé mò ṅéné ṅgwéh. Bú nùà ṅhèh yeé ṅene aá ménâ, ye ju nyí kènê nde aá ké toò mgbè Rôm ma. Mè nde né bú ménâ tema njií ndo.

26 ṅhèh cén, kwòm teèn sam. Mè mé nùà dueè mò nyagá njií nde né kei? Mè bú ká toò bií hèn yílá kwaá né dé cì, due né toò yeè mgbè Agrípà; te béh kwa kwòm, mè nyagá njií ye mé mgbè.

27 Lòu sam, njií mé b́ò lé naâ nùà gwà cibì teèn síí, mo mè kwòm hèllè sè kó ṅgwéh,

mè njií weh bú mbaá, sâ seé kùlù sam wa?»

26

Sòn Pól ké toò Agrípà

1 Jomo sâ Agrípà ye Pól a: «Baá toò yeè.» Pól me fɔ njií bó mé be ndɔ, à tueé sòn seèn, ye:

2 «Mgbè Agrípà, lan temé mò die baá lè, ye mè sòn mò tueé nde né toò yeè, te kwòm mé bò Jûf né mè teèn síí dɔɔŋ, wò ŋgweé mé tie yeè.

3 Mè né kɔɔ ye, wò né gi tòu bò Jûf kɔɔ, wò né gi bò njií mé bó kuú yeé saân teèn dɔɔŋ kɔɔ ndɔ. Kúkùr yeè, kwá sèŋ, te wò ŋgweé gi bò ŋgòr mò.

4 «Dàm bò Jûf né gi dene mò kɔɔ. Mè lé naâ ké lètenè bò nùàr mò kulá, mè nde kula weéh ké Jerusalem.

5 Bó né mè kɔɔ dàb baá teèn. Mò bó né gwaán, bó nde gi né mé sòn bɔ̀ɔ̀n tueé, ye mè lé naâ te bɔ̀n bò *Farisièn teèn ma. Bòó mé tòu bò Jûf jolo lom né mé terreb lé naâ béh. Kò bó gwàn ŋgwéh gècèn tueê, wanɔ̀ɔ̀ŋ né ménâ.

6 «Kènê ndéb mé Càn lo naâ mé bò tele beèh léí jògò kwaá kwaá sâ, mè yeé baá ndèm teèn kwaá den, mè ju hèn yila kuú né mé njéh.

7 Gèh bò nùàr beèh yulà cùòb fà hèn dɔɔŋ ndèm mé ndéb Càn cèn sâ kwá njí táre ŋgwéh ndɔ wa? Ŋgweéh bó Càn cibi mé suútenè mene

dua den né dé cí mà. Mè tueé wò mgbè, bò Jûf mè hèn bunó seér cu né mé ndèm cèn sâ.

8 Kei bɔ̀ɔ̀ né bí kɔ̀ɔ̀? Bí gwàn ŋgwéh ye, Càn né nùàr lè cio komo sòm dé kei?

9 «Mè lo naá giù tég lege lom ndɔ, ye te nùàr yilí Yeésò nùà Najarèt sònò fèlà cú.

10 Seé mò ké Jerusalem lé naâ cí. Mè lé naâ ké yoòr bò *ŋgàŋ sèmè dé kokoò ndeé, mè jege weh terreb teèn, mè nde bò Yeésò bò mé njéh te gwà cibi nuaán yíí. Bó yeé nde aá bó wulá, mè lé naâ be ter sòm njií taré ndɔ.

11 Mè lé naâ te bò *gwà sòu ndeé bele; mè feh keéh bó gèr teèn, te bó selé seér yilí Yeésò lòu. Mè nde mé njéh jeré yuo kela bilí ké cie te tàbè bò nùàr mene.»

Dògòti sér temé Pól

(Seé b. 9:1-19; 22:6-16)

12 «Né ka ndeé, lòu sâ mè nde bie cu terreb déi mé bò *ŋgàŋ sèmè dé kokoò. Bó yeé jege haá baá mè, mè nde ké Damàs.

13 Wa ceér dueè beré déi, sâ lou baá dilí. Mè tueé wò mgbè, te mè yeé ke, ŋagà déi ba suagà ter, né lou njerré yɔ̀gɔ̀, né kwarè mò njerré yɔ̀ŋ, né béh bòó mé njií lo né mè beè kaán sie.

14 Béh né gi doó jege dielé ndeé. Mè ŋgweé hueh déi né mé ju *hebreèh tueé, ye mè a: Sôl, Sôl, wò nyí ménâ bunó né mé ŋgei wa? Wò feh yeè lè gèr-e yíí né mé be

yeè. Den né faá nàgà teé yila né lè cùgò beè tele seèn nɔ.

¹⁵ Mè bie njií ye: Né wò nei wa, Nùà Dueè? Nùà Dueè ye mè a: né nyí Yeésò nuaá mé wò né bunó den sâ.

¹⁶ Ye mè a: Wùò njéba cú ter. Nyí njolò yeè mân ñagá yuo kelà né te nyí sie seér wò nùà seê nyí. Wò nde né sòn nyí toò bò nùàr den; gèh dé mé wò né nyí lan ñené hên, te wò tueé bó. Nyí nde né wò bò njeré déi feh keéh cuú, te wò tueé cu bó.

¹⁷ Ye mè a, né mene beè bò *Júf, né mene beè bòó mé nyí nde né mè teèn temá njií dɔ́ɔ́ɔ́, nyí nde né mè yili sɔm ma.

¹⁸ «Nùà Dueè den cuú ye mè a, nyí nde né mè yoòr bɔ̀ɔ̀n tema njií, te mè nde bó njolo komo logó, mè sɔm keéh bó te cibi, bó den bèh ñagá; mè sɔm keéh bó beè *Sátàn, bó den beè Càn, bó kwaá njií temé yoòr nyí, nyí kulu sɔm bó veèn yoòr, te bó kwa ye bèh dene lètenè bò nùàr nyí ma.»

Dògòtì seé Pól

¹⁹ «Mè tueé wò, mgbè Agrípà, njií sâ yeé ñené áá toò mò faá bèh mân, mè nde cu né sòn seèn ñgeén wa?

²⁰ Mè ñar yila baá-re seé seèn ndɔ, mè ñgòr Càn tueé duoòm ké Damàs sâ, mè nde ye ké Jerusalem, mè né mé njéh kukwarè te tàbè Judé dɔ́ɔ́ɔ́ tueé ndeé. Jomo sâ mè tueé nde mé njéh lètenè bòó mé Júf sam ndɔ, mè ye bó

a, bó yúé fón feh bɔ̀ɔ̀n yueè, bó bèlè ceér Càn, bó bòó seé mé nde né feh keéh ye, bó kweéh seér áá temé kèn.

²¹ «Bò Júf lé mè sieé naá dé cî, sâ mè né ké *gwà Càn koò, bó ye, ko bó wula sɔm mè wulà.

²² Càn mé ñgeér sam, wa hên à nées mè beè bɔ̀ɔ̀n yili sɔm den, te mè sòn seèn den toò bò nùàr dɔ́ɔ́ɔ́, huaán maân mé kàm bò mene, mè né bó tueé. Mè hên tueé den cu né ka nág faá bò *sòn-Càn bò mé Músi lo tueé naá nɔ, bó lo ye nde né bòó;

²³ wa *Nùà Còɔ́ nde né gèr ñené, à nde né lè cio komo yuo ma; wa te cio komo yuo logó nde né bú ndɔ. Mè tueé bí, ceér mé bò nùàr nde né mé njéh yili yuo, ñené ñagá baá mé bú. À nde né dàm bò nùàr beéh cí tueé, à né bòó mé Júf sam tueé ndɔ.»

Pól ye te Agrípà kweéh seér temé

²⁴ Sâ Pól nées sòn seèn tueé den ye, Fésetù tueé njií ké ter ndɔ, ye bú a: «Wò né kùlù wa, Pól! Wò maán kela baá ñèh, feh yeè ñellé né ter lòù.»

²⁵ Pól ye bú a: «Mè kùlù sam dé koò, mè dɔ́ɔ́ɔ́ tueé gi né ñgòr gècên mé né teèn yilá.

²⁶ Mgbè Agrípà lo baá gií mé njéh tieè, mè ká toò seèn hueh lèr cú dé cî. Bò njií mé lé naá gií felè Yeésò kelá dɔ́ɔ́ɔ́, mè né koó ye, mgbè lé naá gií ñgweé. Lòù sam,

bò njií sâ lé bɔ́ deén naâ bèsónè.»

²⁷ Pól den cuù ye: «Mgbè Agrípà, wò nɔ, wò né temé yoòr bò sòn-Càṅ bò kwaá njií wa? Mè né kɔ́ ye, wò né temé yoòr bɔ̀n kwaá njií.»

²⁸ Agrípà deén ndɔ, ye Pól a: «Wò ye te nyí mè nùà *Kristò sie seér wúwágá mân wa?»

²⁹ Pól ye bú a: «Né mene wúwágá, né mene jomo dɔ́ṅ, mè né Càṅ dua, te wò den faá mè nɔ. Wò mé huún gí lòm ṅgwéh ndɔ, te bí bɔ́ mé né lan felá dɔ́ṅ, den gi faá mè nɔ. Njèh cén, dé biì, fògò lòn a, té bí kèrà.»

³⁰ Mgbè bô ṅómnà mé Bereník, mé bɔ́ mé naâ kwarè bɔ̀n dɔ́ṅ komo wuo gi ter, bó nde ké bèh ndɔṅ-ndɔṅ,

³¹ bó né lètenè bɔ̀n tueé kuú, ye: «Nùà hèn njeré déi sáb nyí ṅgwéh. Né mene dé wulâ, né mene dé gwà cibì yilá dɔ́ṅ, dé seèn hèn cí sam.»

³² Agrípà deén baá-re ye Fésètù a: «Mɔ nùà hèn sé ju seèn ké toò mgbè dé koò njí ná ṅgwéh, kènê bó sé la naâ bú yi njií.»

27

Gò Rôm

¹ Yeé baá môn, bó kaga ndòn ye, béh nde né bàtô yilá, béh nde te tàbè Italí ndɔ. Bó yeé nyegé gi aá gò, bó weh haá kwaá Pól bó bò

gwà cibì bò déi beè kwaá-taâb déi, yilí seèn né Julíù.

À né kwaá-taâb te bòn taâb mé bó yilá né bòn dé mgbè koò.

Bó yeé baá beè seèn,

² béh yila bàtô ndɔ, béh yuo gò. Bàtô sâ lé yuoó naâ Aderámí, nde né lè bò lɔ́ hihiné ké te tàbè Asiá kelá bele. Béh bò nùà Masedínà déi lé naâ kɔ́, à lé yuoó naâ ké Tesaloník, yilí seèn né Aristârk. Béh bó né ndeé,

³ Cieé ṅaga, béh wa ké Sídɔṅ. Julíù feh keéh lom Pól húóm-temé seèn mé gécèn mene, à kwaá lɔ́ bú te à nde bò mbeí dé ké sâ yɔṅ ke, à kwa bò njií mé né bú saám beè bɔ̀n.

⁴ Jomo sâ béh yila cu bàtô, béh fɔ́n gò. Béh bò fu tarê nde kwaré, béh cí kela seér tàbè Síp̄re kèb jomò,

⁵ béh wa kwarè tàbè Silisí mé Pamfilí, te béh nde ye ké Mírà te tàbè Lisí yuo kelá.

⁶ Ké teèn sâ, kwaá-taâb kwa cu bàtô déi; dé sâ lé yuoó naâ ké Alesandrí, à baá mé gò Italí, à yíi cu béh teèn, béh bó fɔ́n gò.

⁷ Cieé mé cieé béh né dùà lè ndèndèṅ nòmò lege den, fu tarê né béh seé weh. Béh nde ké kwarè lɔ́ Senidò lege yuo kela baá lòù. Béh yeé bèh toò ndeê kwà cú, béh nde seér cu kèb Salmónê,* te béh cí kela seér tàbè Kreéta kèb jomò.

⁸ Cieé mé cieé béh dùà lege nde den né lòù. Béh nde lege yuo kela ké kwarè Lasé

* 27:7 27:7 Salmónê né vuaá tàbè mé né yí lètenè nòmò die ndeé. † 27:8 27:8 Né bèh mé bò kom njehá yeé teèn, bò nùàr suaga doó.

bèh mé mgbán[†] né teèn. Bó mgbán sâ yilá né Mgbán Bagaà.

⁹ Béh lé naâ cieé kókoó mbaá ceér dueè bɔ́. Dé toò ndeê sé bó ná cù. Lòu sam, cieé yáb joloò lé naâ kelá, bó lé naâ mé njéh ñené kɔ́, ye cu dùà gɔ̀ kela baá, dé dùà gɔ̀ nde né yɔ́gɔ́. Pôl yeé ñene aá ménâ, à tueé kwaá bó toò ndɔ, ye bó a:

¹⁰ «Belà, mè né kɔ́ ye, béh nde né mé gèr te gò hèn kwaré. Mɔ wulu, bàtô bô seé seèn mene nde gi né dùà kum le, te béh liím nyegé ye dé beèh cio.»

¹¹ Pôl né mene mân tueé, kwaá-taâb dé sâ tán ñgwéh, à temé kwaá njií seér né te ñgòr nùà fár-bàtô, bô nùà bàtô.

¹² Nùàr ñgún gwaán kela dé toò ndeê ndɔ. Lòu sam, cu veèn baá ndeê, mɔ kwa lɔ bó ké te mgbán sâ, bó nde né gèr ñené. Bó ye, mɔ nde né bɔ́, te bó lege wa ké Fenís te mgbán bô Kreétà bô déi, te cu veèn hèllè nde bó kwa seér ké teèn. Mgbán sâ né seér kèb nyiib[‡] mân.

Fu tarê ké te ndèndèn nòmò

¹³ Fu dolé yuoò kèb túnò ndɔ, yila kobô. Bó né mé njéh taán ye, gò bɔ̀n nde né huóm. Bó sòm kùn ndɔ, bàtô yuo gò. Bó né Kreétà ke njií.

¹⁴ Tètèi sam, fu tarê kobo yuoò kèb bà, tulu suagà yí te tòre,

¹⁵ vela far seér bàtô, né béh dé lege kè taré yɔ́gɔ́, lu yuo mé béh.

¹⁶ Béh nde kela seér aá tàbè Kódà kèb túnò, te cií weh béh teèn. Sâ né bèh mé béh lé naâ mé gècèn mene lege, te béh nde ye kòm dé gam mvelé sòm.

¹⁷ Bó tulu kaga kwaá njií ké ter sònò bàtô ndɔ. Bó né bàtô kaga nyegé, te ñèrrè cù. Bó se si kwaá kùn dùà, te bàtô gɔ lie lòu, bó ye, mɔ sam, nde né te mbésebé ké kwaré Libi cu yilá ma. Fu mé béh kobo nde den baá-re méménâ.

¹⁸ Fu dé tarê hèllè béh yoòr ñar yila cu ye baá-re dé gècèn. Cieé yeé ñaga baá, bó duóm bô seé dùà sòm sili njií.

¹⁹ Cieé ñaga cu, bó yila njèh bàtô dùà mé be bɔ̀n sòm su njií.

²⁰ Fu doò ye júée nyí ndɔ. Béh sɔ́ ké kundun, béh cer; cieé mé cieé, lou bá ñgwéh, nuaré déi mbentò mé njolo ñéné cù ndɔ, doón béh munó lom aá ye, béh kuú gi aá kèn.

²¹ Cieé kókoó mbaá, nuaá mé yieé sòm yáb te bàtô teèn sam. Yeé baá ménâ, Pôl komo wuo ter toò bô nùàr, ye bó a: «Belà, mɔ bí sé naâ sòn mò ñgweé, béh sé naâ ké Kreétà den ñgɔ́gɔ́, béh sé gèr mé bô njèh mân kùm ló ná ñgwéh.

²² Mé njéh mene, mè né bí kènè tueé, bí táre sér yo. Lètenè beèh doón nuaré déi kú ndé ñgwéh, ñèrrè lom

[‡] 27:12 27:12 Kèb mé lou yila yeé teèn.

nde né bàtô.

²³ Cìlì Càn naâ mè cíbíteèn tueé; mè né beè Càn, mè hên bɔ́ɔ yeé seé seèn ndɔ́. Cìlì Càn naâ ká kwarè mò njobá ndeé,

²⁴ ye mè a: Pôl, té vèh, kɔ́ wò wa ké toò mgbè Rôm waà. Bòó mé né lè bàtô hên dɔ́ɔ, Càn mé húóm-temé seèn nde né bó jomo yeé yili sɔ́m keéh ndɔ́.»

²⁵ Pôl den cuè ye bó a: «Bí taré temé taré belà! Mè né gi Càn mò kɔ́ɔ; à bɔ́ɔ nde né faá à la naâ mè tueé nɔ́.

²⁶ Njèh cén, mɔ́ béh baá kwarè ten tàbè déi, béh nde né sòn nòmò karé sue le.»

²⁷ Sâ béh ké dùà sâ bɔ́ɔ baá cieé yulà cùòb nèà, fu né mé béh ké te ndèndèy nòmò faár ndeé den. Nòmò sâ bó yilá né Mediteranê. Te cieé yulà cùòb nèà sâ, yeé baá logòteèn, bò fár-bàtô bò ngweé kɔ́ ndɔ́, ye tàbè déi baá didì.

²⁸ Bó si yíi mòu dùà, nde cor tàbè, sâ baá métà yulà tagár cùòb téhbeh. Bó né ka ndeé, wa berré déi, bó si yíi cu mòu doò dùà, sâ yila le aá métà ndètoón cùòb téndelé.

²⁹ Bó yeé ñene aá ménâ, bó se silí njií kùn dùà nèà, ye te go den lilieé, wanɔ́ɔ bó nde né te kweéh déi ceén. Bó né cieé teèn lulú kela den ndɔ́.

³⁰ Sâ né cu mé bò fár-bàtô bò lé fɔ́ɔn naâ ceér teèn, ye te bó dula si lo bàtô. Yeé baá ménâ, bó se kwaá njií kɔ́m dé gàm dùà ndɔ́, bó né bɔ́ɔ

faá bó nde né kùn ké te feh bàtô bɔ́ɔ nyegé nɔ́.

³¹ Pôl yeé ñene aá ménâ, ye kwaá-taáb mé bò sóji a: «Mɔ́ bò fár-bàtô bò hên lè bàtô dèn lè ngwéh, bí nde gi né dùà kum le.»

³² Bò sóji nde kɔ́ tena sɔ́m yuií kɔ́òm ndɔ́, kɔ́m hèllè kwar yuo.

³³ Cieé yeé nde aá ñagá, Pôl bɔ́y bó, te bó yieé yáb, ye bó a: «Lan dɔ́ɔ baá cieé yulà cùòb nèà bí né mé lèi cùè den den.

³⁴ Bí yíé bá yáb yieè, te gam bí. Mè tueé bí, né mene yulí feèh nuaré déi lèr nyí ndé ngwéh.»

³⁵ Pôl yeé tueé gi aá ménâ, à weh breèd ndɔ́, à vra Càn teèn, à yila kolé yieè.

³⁶ Yo taré cu ye bó dɔ́ɔ, bó yila baá-re yieè ndɔ́.

³⁷ Béh lé naâ te bàtô nùà yuií fá mé yulà téhbeh cùòb ténjén.

³⁸ Dɔ́ɔ bó yieé fulu gi, bó ñuaán su njií yab dé jomò dùà, te bàtô líé cú.

Dùà su yilá

³⁹ Cieé ñaga, bó ñene tàbè ndɔ́. Njèh cén, bó tàbè sâ ñéné kó ngwéh. Bó ñene njií mgbán§ déi mé mbésebé mene, bó kaga lom aá ndòn ye, mɔ́ nde né bɔ́ɔ, bó lemé njií lom nde aá bàtô ké teèn ma.

⁴⁰ Yeé baá ménâ, bó koré tená sɔ́m yuií, bò kùn sue le dùà, bó se yi pili ndɔ́. Jomo sâ, bó daá kwaá cògò ké toò bàtô, te fu yila teèn,

§ 27:39 27:39 Bèh mé bò kɔ́m njobá yeé teèn.

lu bàtô, bó lemé njií bú ké te mbésebê hèllè.

⁴¹ Bó né ka ndeé, bó wa berré déi, mbésebé ngimé geé baá nòmò kpon fà, nòmò né bèh sâ kwar taré, kwar dóm weh bàtô hèllè, feh nde cor nyue yila te mbésebê tég, gurú ngela le teèn, nòmò tulu nerré sòm tíí ké jomo ndo.

⁴² Bò sójì dé bòn ye, bó nde aá bò gwà cibì bò wulá sòm, te bó gwágá dùlà yùò cú.

⁴³ Kwaá-taâb yeé nene aá ménâ, à yíin bó, ye te nyí yili sòm Pól. Jomo sâ ye, bòó mé né nòmò gwagá kóó dón a, lólé diè jí dùà, bó gwagá kela tòò ma.

⁴⁴ Bò déi a, wèh béh-toú, bó gwagá mé njéh, bò déi weh ten bàtô. Bó lé bóó naâ ménâ, te béh nde ye dón yili yuo.

28

Pól ké Máltà

¹ Béh yeé yili yuo gi aá, te béh ngweé den ye yilí ten tàbè sâ, ye né Máltà.

² Bò lòò bò sâ weh lom béh mé vógó-temé mene. Bó yeé ke, nu baá neé, dùlù baá dólé, bó fu kwaá béh we, bó bilí kwaá béh teèn, béh né nuagá den.

³ Pól nde kabe weh keém jaâr, à né tuar kwaá den. We yeé baá bógó, ngòbò yuo kelà lè jaâr, à gwa sege le Pól beè.

⁴ Bò lòò bò yeé nde nene njií ménâ, bó duóòm lètenè bòn tueé kuú, ye: «Nùà hèn

né lom nùà wulá-feèh. À naá menè yí dùà mvelé yuo, à nde né kuú faá nduàn Càn né bú yoòr no.»

⁵ Mé njéh mene, Pól mele kaga si njií ngòbò hèllè tuar, njeré déi bú beè ngwèrrè nyí ngwéh.

⁶ Sâ bò lòò bò dé bòn né lom kela, ye nde aá fulu; mó sam, Pól nde aá mé njéh die kuú. Bó né ka ke den, bó ke ke, njeré déi Pól bó ngwéh. Yeé baá ménâ, bó den cuú mé feh bòn, ye: «Nùà hèn né càn.»

⁷ Ké bèh sâ, lé naâ kwaré lòó nùà koò te tàbè sâ, yilí seèn lé naâ Publiyûs. Nùà sâ feh béh bèh cèrrè ndo, béh cer ké teèn cieé tagár, à ke lom béh dé gècên.

⁸ Sâ tele seèn lé naâ baán ndo, à lé naâ mé dùlù yoòr, à lé naâ mbo sura ndo. Pól yeé ngweé aá ménâ, à yon nde teèn, à dua Càn, à ba bú be felè, à taré sòm bú.

⁹ Jomo sâ bò beèn bò te ten tàbè sâ wa belê ndo, bó taré yuo gi.

Ké Rôm waá

¹⁰⁻¹¹ Béh cer ké sâ weéh tagár. Bò lòò bò né béh húóm-temé bòn feh keéh. Béh yeé baá mé gò, bó bie béh gò mé njèh beè ngún. Jomo sâ béh yila cu bàtô déi, béh fón gò. Bàtô sâ lé yuoó naâ ké Alesandrî. Bó teèn nyagá kwaá né «Bò càn huaán feèh». À lé ké doó sâ du deén naâ, te cu dùlù gi.

¹² Béh né ka ndeé, béh wa Sirakû, béh bóó ké sâ cieé tagár.

13 Béh yuo cu ké sâ, béh nde Regiô. Cieé ñaga fu déi kobo yuoô kèb túnò, weh sie béh beè; béh bɔ́ cegé cieé fà, béh yila Pùjôl.

14 Béh wa te loó sâ, béh kwa bò Yeésò bò déi teèn, bó yilá njií béh ké yoòr bɔ́n, béh bó cer ké sâ cieé téhbeh. Jomo sâ béh fɔ́n gò Rôm.

15 Bò Yeésò bò dé ké Rôm yeé ñgweé aá ñjàgà beèh, bó ndeè béh ceér dueè kwa weh. Bò déi kela le béh ké bèh mé bó yilá né Gwà-mbè-tagár. Bò déi ndeè kela béh ké tan Apiyû. Te Pôl yeé nde ñene njií bó mân, à Càn vra lom mé be fà, yo taré cu bú ndɔ.

16 Béh yeé wa baá ké Rôm, bó ye Pôl a, ndé dèn bá dé seèn hiín, bó bú jomo kwaá lom aá sɔ́jì cén.

Ngòr Càn ké Rôm tueé

17 Pôl cer cieé tagár, à yilá njií bò *Jûf dé kokoô ké lo seèn. Bó yeé waà baá, ye bó a: «Bò nùàr mò, mè ye te bí kɔ ye, bó lé mè ké Jerusalem sie kuú naá dé lòu, bó haá njií mè beè bò Rôm bò. Mè lé veèn déi mé bò nùàr beèh bó ní ná ñgwêh, mè lé tòu bò tele beèh kwá ná ñgwêh ndɔ.

18 Bò Rôm bò lé naá menè kwòm bieé, bèh saáb mé bó nde né mè teèn wulá, bó lé kwà ná ñgwêh. Bó yeé nde aá mè yi njií,

19 bò Jûf ye, ndóg ménâ bó ndé ñgwêh ndɔ. Mè yeé ñene aá ménâ, mè ye, mè ju mò njií seér nde né ké toò

ngbè Rôm ma. Dèn ñgwêh ye mè lé sâ sií naâ bò nùàr beèh ndɔ.

20 Yeé baá mân, mè ye, kò mè yilá njií bí ká toò, te bí kɔ ye, nùà mé dà m bò *Iserála bò dɔ́n né gi ndèm yoòr seèn kwaá njií doò, mè lé fɔ́gò lòñ hèn cer kuú né felè seèn.»

21 Bò kokoô bò hèllè ye bú a: «Bò Judê bò lé béh njeré déi felè yeè nyàgà ní ná ñgwêh. Nuaré déi lé ké sâ yuò ná ñgwêh, à ndeè béh ñgòr veèn déi felè yeè tueé ndɔ.

22 Mò né mân, sâ béh gwaán né sònò yeè mé tie beèh ñgweé. Lòu sam, béh né kɔ́ ye, bɔ́n dé mé wò né teèn sâ, bèh dɔ́n bó né yeé bú bunó.»

23 Bó bò Pôl tena kwaá cieé ndɔ. Yeé baá lòu sâ, bó komo waà ké gwò seèn kókoó mbaá, Pôl né bó njèh se, à se sɔ́ mé njéh tóg wa liyili. À né bó felè *Lò Càn tueé. Njií mé *sóú Músi tueé né felè Yeésò, à né bó se. Njií mé bò *sòn-Càn bò tueé né felè Yeésò, à né bó se ndɔ. À né ceér fɔ́n ye te nyí dɔr weh bó mé njéh.

24 À yeé tueé gi aá, bò déi kwaá njií temé teèn, bò déi berɔ́n seér lòu.

25 Bó yeé baá lòu saán yuo ménâ, Pôl deèn ndɔ, ye bó a: «Cúcuí Ñagá lo jue bɔ́n. Cu mé à lé naâ bò tele bií njèh sònò Esáyà sòn-Càn tueé keéh,

26 à lé ye:

Ndé yoòr bò nùà hên, júée

bó a:

Dé felâ, bí nde gi né bagasé

felá nyegé,

bí seér ηgwé ndé ηgwéh lòù.

Bí nde gi né bagasé ke den,

ndóg bí seér ηéné kòmò ndé

ηgwéh.

27 Lòù sam, temé bò nùà hên

baá gi lè mangwan,

te bó mùnò kòmò cú.

Bó duagá baá tie kèn, te bó

mé tie ηgwé cú.

Bó lier aá njolo, te bó mé

njolo ηéné cú.

Te bó ká yoòr mò ndé sér cú,

te mè bó táré sòm cú ndo, jue

mè Càη Dueè.»

28 Pól den cuù, ye bó a: «Bí

kóo ye, Càη lé naâ bòó mé Jûf

sam ceér seèn feh keéh, te bó

yili yuo. Dé boòn, bó nde né

ηgweé.» [

29 Te Pól yeé nde tueé sòm

mân, bò Jûf kem yuo, bó

né lom mé njéh lètenè boòn

ηaáj ndeé.]

30 Pól cer ké sâ nyèmà

fâ. À lé gwà sâ gwòm beéh

lòù ndo. Bò nùàr lé naâ

yoòr seèn ndeé, à né bó weh

nyegé,

31 à né bó felè *Lò Càη se, à

né bó ηòr felè Yeésò *Kristò

Fehtoò beèh feh. À bó njèh

tueé ηagá lom gùm doón, à

njeré déi vèh ηgwéh.

Mvù Pôl mé bò Yeésò bò ké Rôm

Bèh bieê

¹ Né mè Pôl, nùà seê Yeésò *Kristò; mè né cu nuaá mé Càṅ lé balé weéh naâ ye te mè ḡa mbòṅ tebê nyí, à jege haá mè Njàgà Bagaà seèn beè, ye mè a, ndé sè yòṅ seè ndò.

² Càṅ lo naâ ndéb ter kwa kwaá, à tueé keéh sònò bò sòn-seèn bò ye nyí nde né Njàgà Bagaà sâ cie sòm keéh; bó lé naâ te mvù nyagá kwaá ndò.

³ Né Njàgà Bagaà felè Njuna seèn, Fehtoò beèh Yeésò Kristò. À né *ndùtè ndùtù Davíd kèb dé nùàr.

⁴ Kèb dé Cúcuí, à né Njuna Càṅ. Càṅ lé bú sie kwaá naâ kóó; à lé naâ bú te cio komo sòm te feh keéh mé terreb mene ye, né Njuna nyí.

⁵ Mè fùgò beè Càṅ hèn kuú né mé yilí seèn; mè mbòṅ tebê seèn ḡa né mé njéh ndò. Càṅ ye mè a: ndé ju seèn ké lètenè bò nùàr mé gèh hihiné tueé bele, te bó kwaá njíí lom temé cén yoòr seèn, bó ḡweé sòn seèn, yilí seèn ḡgulí mé njéh.

⁶ À jue né mé bí bò Rôm bò mene, Càṅ lé naâ bí yilá, te bí ḡa bò nùàr Yeésò Kristò mân.

⁷ Mè hèn nyagá njíí né mé bí bò Rôm bò, bí bòó mé temé Càṅ né yoòr biì dɔ́ṅ,

à lé naâ bí yilá, te bí den bò nùàr seèn. Càṅ Tele beèh bò Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí dɔ́lê.

Pôl gwaán né ké Rôm ndeê

⁸ Mè jògò felè biì dɔ́ṅ vra logó née Càṅ ye; mè né bú jomo Yeésò Kristò vra keéh. Lòu sam, bí né temé yoòr Yeésò *Nùà Còṅ kwaá njíí, ḡgòg biì né wón dɔ́ṅ ḡgulí ndeé.

⁹ Bú Càṅ mé feh seèn né gi kóó, ye mè tueé né gècèn, bú mé mè né seé seèn mé temé mò mene bòó, mè né Njàgà Bagaà felè Njuna seèn se doò: à né kóó ye mè né yeé nyí felè biì cu dɔ́ṅ dua den.

¹⁰ Mè né bú dua, ye bú a, mé húóm-temé seèn, à há mè lón mé be seèn, te mè ndeè ké yoòr biì ma.

¹¹ Wanɔ́ṅ mè né mé tuaá biì kela, mè ndeè né bí gá seé Cúcuí Càṅ feh, te bí kwa nyegé terreb mé njéh.

¹² Mè tétég gwaán né ké lètenè biì deèn, te yo taré mè, taré bí, te yo taré gi béh bí felè temé cèn mé béh né yoòr Càṅ kwaá njíí hèn dɔ́ṅ.

¹³ Belà, mè ye te bí kɔ ye, cu dɔ́ṅ mè né gò ké yoòr biì gwaán sɔ́ó, mè lón kwa ḡgwéh lòu. Mè ye te seé mò wa tàb ké lètenè biì, faá né lètenè bò nùàr lè tàbè déi waá ndeé nɔ.

¹⁴ Kɔ mè né ménâ bèh dɔ́ṅ bòó ndeé; seé mò né cí. Né mene lètenè bòó mé cer yeé lo, mé ya dueè mene; lètenè bò kógòn bò mé bò

cùr mene, kɔ mè né ménâ bɔ́ɔ́.

¹⁵ Mè gwaán né mé Njàgà Bagaà ké Rôm lètenè bìi se waâ dé cî.

Terreb Njàgà Bagaà

¹⁶ Mè tueé bí, Njàgà Bagaà né mè yoòr sagár: à né mé terreb Càn yoòr, te à yili sòm bɔ́ɔ́ mé né temé yoòr Yeésò *Kristò kwaá njií; duòòm né mé bò Jùf, nde mé bòó mé Jùf sam.

¹⁷ Mɔ né mân, sâ Njàgà Bagaà né seé Càn cie feh kwaá; à feh kwaá né nùàr gèh dé mé Càn nde né bú nùà dilí teèn yilá keéh. Gèh dé sâ né lom temé yoòr Yeésò Kristò kwaá njií, ceér déi toò sam cuú. Né te mvù Cànje ménâ nyagá den ndo, ye: «Nuaá mé ña né nùà dilí beè Càn mé temé cén yoòr seèn kwaá njií doón, kwa nde né yòn kɔ́ɔ́.»

Nùàr mé ju yoòr

¹⁸ Bí kɔ́ɔ́ ye, Càn ké te vulúu baá bèsonè feh kwaá, ye nyí né mé yúlá-temé fele veèn hihiné mé bò nùàr né bɔ́ɔ́ doò; bó né bò seé vevenè bɔ̀òn hèllè bɔ́ɔ́, bó né gècèn nyí mé njéh doó do bó baré njií, bó nyí vèh cú.

¹⁹ Kèkènè seé Càn mé bó sé naâ Càn mé njéh ñené kɔ́ɔ́, Càn né mene bó bèsonè mé feh seèn feh keéh, mé njéh mene bó ñené kó ñgwéh.

²⁰ Á sâ, bèh lo mé Càn lo síí naâ wón, bó mene bú mé njolo ñené ñgwéh, kèkènè

seé seèn né yeé cie ñené ñagá, ye né Càn terrèb, Càn ndeèr ma. Mɔ bó mân gwàn ñgwéh, sâ bó mé sòn toò seèn sam ndo.

²¹ Bó né mene Càn ñené kɔ́ɔ́, bó bú sén ñgwéh, bó bú vrà ñgwéh faá bó sé naâ bú vra ye à né Càn. Yeé baá môn, bó duòòm baá-re lòu munó ndegé seér, bó né te cibi ndugó faán ndeé.

²² Wa bó né bò kó-ñjèh bò sé wa, sâ kùlù mé bó lo jueé ceré né bó.

²³ Bó lòò né gùm Càn Ndeèr Nùà *sùsùm duaà, bó nde cècàn bɔ́ɔ́ kwaá, bó dua seér cí; bò déi fela né nùàr, mé né ká lè wónje wàn mbaá; bò déi fela né non, bò déi fela nyam, bò déi sàb; doón bó né gi bó dua ndualé go.

²⁴ Yeé baá mân, Càn sòm be seèn yoòr bɔ̀òn ndo, te bó teré yila kɔ te núlu, faá bó né gwaán sâ nɔ, te bò dé kàn mé dé kân loró den mé fegùli yoòr ndo.

²⁵ Bó bɔ̀òn naâ gècèn Càn kwaá lòó, bó gwaán seér nyeén. Càn mé lo síí naâ ñjèh doón, bó né bú kwaá lòó, bó né njií mé à lo síí naâ lòu dua seér. Ngweéh bó sé la dua seér né bú wa? È môn.

²⁶ Càn yeé ñene aá ménâ, à sòm be yoòr bɔ̀òn ndo, te bó loró kwaá nyegé bò ñjèh fegùli sâ mé njéh yoòr bagasé. Bò véh bɔ̀òn nde né mé feh bɔ̀òn kweéh seér: bó bò síib kɔ́ɔ́ cèr ndé cú,

bò véh cer seér nde aá bò mbaábon kɔ́.

²⁷ Bò siíb gwàn ndé cú bò véh ceèr ndo, tuaá sie seér nde aá bó mé bò siíb mbaábon ceèr. Bò nuàr mân bóó sabé go né te bò dé kàn mé dé kân loró le gi lélan fegùli, bó tulu su dùkàn yoòr mé be bóòn; né sòn veèn mé bó né bóó go sâ.

²⁸ Bó yeé berón baá Càn ménâ, Càn som be yoòr bóòn ndo, à kwaá lo bó mé lo mapelím bóòn sâ, te bó bóó seér njií mé bó sé lé bó ná ngwêh.

²⁹ Yeé baá ménâ, bó gela den baá-re mé gèh veèn hihiné lè dedeí ndo: dene gogobô o, temé te njèh nuàre kwaá njií o, jéré-temé o, huer o, wúlá-feh o, jógó o, tánágá o, jéla-temé o, doón né seé bóòn. Bó né sòn tuagá sar go,

³⁰ bó né bò njèh vevenê létènè bóòn yoòr tueé su kuú, bó né Càn bunó, bó né bò mbaábon selé, bó né feh ham, bó né punó, bó né bò veèn dé fefeé munó fón go, bó sòn bò tele mé bò meí ngwé cú ndo.

³¹ Bó baá gi mé ndòn kukuú mân, bó faá bó tueé kwaá yeé no bó wá cú, bó baá gi bò mangwan, bó jere bò mbaábon kó cú.

³² Bó né gi ndéb Càn kɔ́ nyegé, ye bóó mé né gi gèh bò njií hên bóó wa, sàgà bóòn né yeé cio ma. Bó né mene mân kɔ́, mé njéh mene bó né cu bóó ñeí.

Nuaá mé né lòu bóó sabé seér doón, bó vela seér cu bú be lòu.

2

Bèh ju tenâ

¹ Mò né mân, sâ wò nuaá mé né ju felè bò mbeí tená go doò, wò né mene nei, wò né beè ndo. Wò yeé ju felè bò mbeí tena né kɔ́. Wò yeé tena gi aá, wò né cu ménâ bóó taré, sâ ju wò siè ndé ngwéh wa?

² Béh né kɔ́ ye, bóó mé né veèn faá bèh ménâ bóó, Càn ju felè bóòn tena lom yeé jéjég.

³ Sâ, wò nuaá mé né ju felè bò déi tená sâ, wò né munó ye nyí nde né ju beè Càn mvelé wa? Ngweéh seé yeé né taré cí mà.

⁴ Mè tueé wò, wò né sèn mé bó-bagaà Càn seb, wò né húóm-temé seèn seb ndo, Wò kó ngwéh ye Càn nyí bagaà ménâ bóó den né, te cieé déi nyí kweéh seér dene nyí wa?

⁵ Kòcò, tangwan temê mé kwéh sér bèh. Wò meí bò gèr felè yeé mé be yeé nyegé kwaá baá kèn. Lòu mé ña-temé Càn nde né bèsonè yuo kelá, à nde né ju jéjég tená, ju nde né wò sie.

⁶ À sàgà nuà kàn mé nuà kân lòu sâ gwóm nde né mé seé seèn.

⁷ Bóó mé né be mé seé bagaà kwaá njií, ye bóó né ngulù Càn kela, wa bó gwaán né nuàr beè Càn ñaá,

te bó kwa yòn tètàgà doô, yòn tètàgà lòu sâ kwa nde né bó.

⁸ Dé bò taáb bò seèn, à yúlá-temé seèn tieé su njií nde né yoòr bòn. Né bò dúágá-tie bò mé né ceér gècèn kwaá ló, bó sabé bele seér bò njèh vevenê doô.

⁹ Mé bò vevenê bò dón, bó mèi bò gèr lòu sâ ñene nde né fi. Duóm nde né yoòr bò *Jûf, jomo sâ yoòr bò mé Jûf sam.

¹⁰ Dé bò bebagaà bò, Càn nde né bó faá nùar nò weh kwaá, à yíí njií bó te ngùlù seène, à haá bó dólé. Duóm nde né yoòr bò Jûf, jomo sâ bò mé Jûf sam ndò.

¹¹ Lòu sam, Càn dé seèn nùar lòu gèi bèn.

¹² Bò mé lé naá gii veên bó, mé *sóú Músi kó ñgwéh dón, bó ju bòn mé sóú Músi téná ndé ñgwéh; dé bòn veên bòn sie nde né bó kó. Bò mé lé naá veên mé sóú Músi lè bó dón, bó ju bòn tena nde né mé sóú Músi ndò.

¹³ Lòu sam, mò nùar nde né nùà dilí beè Càn ñaá, kò à sóú jolo komo mé gùm mene, dèn ñgwéh mé sóú mbaá ñgwéé faáj njií.

¹⁴ Mò bò mé Jûf sam né sóú mbaá jolo weh, bó kó ñgwéh ye né sóú Músi, sâ bó né gi feh keéh ye sóú sâ né bó lè húóme.

¹⁵ Sâ bó teèn ménâ feh keéh né ye, njií mé sóú né taga doô né lè bòn nyagá den ndò ma. Ndòn bòn tueé

den baá-re bó ménâ ndò; cu déi né bó lòu ki seér, cu déi à den seèn nón.

¹⁶ Bí kó ye, lòu mé Càn kwaá ló nde né ju beè Yeésò *Kristò teèn, bò njií hèn dón nde gii né cie ñené yuo kelâ, ñené yuo kela nde né faá Njàgà Bagaà sònò mò hèn tueé den nê nò. Lòu sâ Càn ju tena nde né mé felè bò njií mé né lè nùar leér den mene.

*Bò *Jûf bó bò *sóú Músi*

¹⁷ Wò nùà Jûf dé yeè, yilí yeè né Jûf, wò né gi sóú kó, wò yieé né mé njéh, wò ñueé mé njéh, yo yeè né gi mé yilí Càn sagár.

¹⁸ Njií mé Càn gwaán nê dón, wò né gi kó, sóú né gi wò feh, te wò ñene kò njèh bebagaà.

¹⁹ Wò ye, wò né bò tácugó ceér feh, wa wò né ñagá toò bò cibi bò ndò;

²⁰ wò ye nyí bó dilí né bò cùr ceér kó, wa nyí né bò huaán tètòr njèh feh, te bó ñene kò ceér Càn. Ngweéh wò ye mé sóú sâ nyí kògón gi aá, nyí baá gi mé gècèn teèn wa?

²¹ Sâ kè cú-re! Wò nuaá mé né bò déi feh hèllè, kei mé bó wò yeè gùm yeè nùà njèh teèn fèh kéh ñgwéh wa? Wò ye bò nùar a: té yíb ñúb; wò dé yeè ñuob né dé kei wa?

²² Wò ye bò nùar a: té yàgá ndé; wò dé yeè yàgá nde né dé kei wa? Wò ye bò nùar a: cècàn duaà né lom ve.

Bɔ́ɔ né naàn mé wò né lè mò bɔ̀òn yílá ndeé, wò né njèh teèn kema wa?

²³ Wò né sagár nyegé ye nyí né mé sóú Càn lè, wò kó ngwéh ye, nyí né bú lòu kwaá seér wa? Wò sé yee baá méménâ bɔ́ɔ, ngweéh sâ wò bɔ́ɔ gulí né Càn nùà njèh wa?

²⁴ Né te mvù Cànɛ môn nyagá den ndɔ, ye:

«Bò nùàr yilí Càn hèn dɔ́ɔɔ
bɔ́ɔ beéh keéh né
mé yìè bìi bò Jùf.»

²⁵ Bí ngwé mè tueé bí felé *ngór ɔ̀ɔ̀b. Mɔ bí né sóú jolo komo, sâ ngór ɔ̀ɔ̀b né njèh gàm. Mɔ bí né sóú kwaá, sâ mɔ bí ɔ̀b mene ngór, bí nées den ka faá kurú nɔ.

²⁶ Cu sâ ndɔ, mɔ kurú déi né dé seèn sóú jolo kɔ́ɔ, sâ Càn bú faá nuaá mé ɔ̀b aá ngór nɔ yílá ndé ngwéh wa?

²⁷ Mè tueé bí, nuaá mé né sóú jolo kɔ́ɔ, bó mene bú ngór ɔ̀b ngwéh, nde né wò mé ju sie, wò nuaá mé sóú jòlò kòmò ngwéh hèllè. Wò né mene mé sóú yeè sâ beè, bó ɔ̀b mene wò ngór, ju nde né wò sie den.

²⁸ Mè tueé wò, nùà Jùf dé gècèn, bó bú te lélán mvum njolò ɛ́né lòm ngwéh. *Ngór ɔ̀ɔ̀b gí cégé ngwéh mé ngàɔ yoòr mbaá ɔ̀ɔ̀b kuú ndɔ.

²⁹ Nùà Jùf dé gècèn né seér nuaá mé né Jùf yí lè, à dé seèn ngór ɔ̀b seér né temé seèn. Gèh ngór dé sâ Cúcuí Càn ɔ̀b né bú kɔ́ɔ,

dèn ngwéh sóú mé bó nyagá né lòu. Nùà Jùf dé gècèn sâ, Càn seèn nde né bú kɔ́ɔ ndɔ, dèn ngwéh nùàr.

3

¹ Á sâ, mè né mene *Jùf, né cu gam wa? Ngór ɔ̀ɔ̀b né cu njeré dèi gam ndɔ wa?

² Gàm né lom ngún mbaá. Lòu sam, Càn lé ngòr seèn haá kwaá naâ beè bò Jùf.

³ Á, mɔ lètenè bɔ̀òn bò dèi teèn dilí ngwéh nɔ, sâ béh tueé nde né naàn? Sâ Càn dé seèn dilísé dèn ndé cú wa?

⁴ Ndóg, dé sâ seèn môn bó ndé ngwéh! Dé Càn, à njebá taré lom nde né te gècèn seèn-e tég, gwaán bò nùàr a dèn gí lélán bò nyeén bò. Né faá bó nyagá kwaá né te mvù Cànɛ nɔ, ye: «Gwàn dé mé wò den nùà njèh faá wò tueé nê nɔ; mɔ bò nùàr ye te ju sie wò, te wò yɔ́gó bó.»

⁵ Mɔ veèn mé béh né bɔ́ɔ hèn feh seér cu né kɔ́ɔ, ye bò nùàr a: Càn né dé seèn Nùà gècèn, sâ béh sònò tueé cu nde né kei wa? Mɔ béh né veèn bɔ́ɔ, Càn béh gèr feh keéh né mé njéh, sâ bí ye Càn teèn bó yí ngwéh wa? Bò nùàr né ye mân bie seér; mè jue né cí.

⁶ Mè tueé bí, Càn bɔ́ɔ yíi né teèn. Mɔ sam, à sé la ju felé wòh tena né naàn wa?

⁷ Mɔ nyeén beèh hèllè feh den né ka gècèn Càn kɔ́ɔ, te gam bò nùàr, bó seèn nyegé Càn mé njéh, sâ Càn seèn

béh mé ju sie cu nde né dé kei?

⁸ Á sâ, kei mé yíin cu nde né béh veên bɔ̀ɔ́ kɔ́ɔ́ ndɔ́ wa? Sâ béh júee ye: béh bó lòm veên bɔ̀ɔ́, nde né dé bagaà sâ ñaá seér. Bò deì né mè yoòr tueé kwaá, ye mè né yeé môn tueé sé wa. Kwá nɔ́ɔ́, Càn nde né bó gèr feh keéh, à bó feh keéh nde né faá seé bɔ̀ɔ́n tueé nê nɔ́.

Nei né sɔm nùà dilí kɔ́ɔ́?

⁹ Mɔ́ né mân, béh bò *Júf, béh né cu bò nuaré deì yɔ́ɔ́ wa? Ndóg! Mè la naá gii tueé ñagá ye: né mene Júf, mene Júf sam, dɔ́ɔ́ bó né gi kwer veên ma.

¹⁰ Né te mvù Cànɛ môn nyagá den ndɔ́, ye:

«Nuaá mé né sɔm nùà dilí, ndóg teèn sam.

¹¹ Nuaá mé né ñgweé kɔ́ɔ́, teèn sam.

Nuaá mé né Càn fɔ́ɔ́n, teèn sam ndɔ́.

¹² Bó sabé nde gi aá bèh dàbe, bó toò leér le gi aá kèn.

Ndóg nuaá mé né seé bagaà bɔ́ɔ́, né mene cén tà cén, teèn yùò kélá ñgwèh.

¹³ Bó né gi mé togo lon faá sà lɔ̀ɔ́n nɔ́;

bó né mé leba fèfà;

ngòr né lom bó sònò faá ndièm sàb nɔ́ faám yuo ndɔ́.

¹⁴ Sòn den né bó beè faá nó nɔ́,

né lom léláɲ ñhèh duagá.

¹⁵ Tètèi sam, bó baá feh wulá.

¹⁶ Bèh mé bó né kelá dɔ́ɔ́n, bó né dùkàn bò gèr teèn we su lɔ́ɔ́.

¹⁷ Bó ceér dɔ́lè ñéné kó ñgwéh.

¹⁸ Bó Càn vèh bèh ndɔ́.»

¹⁹ Béh né kɔ́ɔ́ ye ñjii mé mvù sòu né tueé dɔ́ɔ́n, à tueé ñjii né mé bòò mé né ka sòu. Mɔ́ né ménâ, sâ nuaá mé nde né Càn tueé ye bú a, nyí ceér kó ñgwéh teèn sam; te dà m bò nùàr wɔ́n dɔ́ɔ́n die gi ju beè seèn ndɔ́.

²⁰ Nùàr a, jòlò kó mene sòu gèh dé heè, Càn bú nùà dilí ké toò seèn mé ñjéh yilá ndé ñgwéh. Sòu feh lom né dé seèn dé feèh, ye nùàr a: wò né mé veên yoòr ma.

Naàn mé Càn nde né nùàr yili sɔm

²¹ Kènè ceér dé feè ñené yuo kelà baá cie kèn; né ceér mé béh ña gi nde né bò didilí bò beè Càn mé ñjéh. Ceér bú sâ dé seèn jomo sòu kélá sér ñgwéh. Mvù sòu bó bò *sòn-Càn bò lé naá toò mân tueé taré ndɔ́, ye:

²² Càn bò nùàr ké toò seèn bò didilí bò yilá lom né mé temé yoòr Yeésò *Kristò kwaá ñjii. Bòò mé né temé yoòr seèn kwaá ñjii dɔ́ɔ́n, à né gi bó yilá, à dé seèn mé gwèn sam, nùàr dɔ́ɔ́n né gi beè seèn kèi cén.

23 Nùàr doónj naá giì veên bɔ́. Yeé baá ménâ, bó kwarè Càn *sùsùm dèn cú.

24 Càn yeé ñene cu aá môn, à yili sɔm bó mé Yeésò Kristò, à sie seér bó bɔ́ didilí bɔ́ mé húóm-temé seèn, dé lòu ndɔ.

25 Càn lé sɔm kwaá naá Yeésò faá ñhèh *sèmè nɔ, te à kuú sòn beèh, te à yaga sɔm béh veên yoòr mé húóm seèn. Càn ceér bú hèn feh keéh né mé bɔ́ mé né temé yoòr Yeésò Kristò kwaá njií, te bɔ́ nùàr ñene kɔ, ye nyí né Càn mé né dilísé. Bɔ́ mé lé naá veên léi toò bɔ́, à lé bó gèr mé ñhèh fèh kèh ná ñgwèh,

26 à lé yolo seér naá dé yolô. Dé kènê à feh keéh né bèsónè ye: nyí né Càn mé né dilísé ma, te bó ñene kɔ ye bɔ́ mé né temé yoòr Yeésò kwaá njií doónj, nyí né bó bɔ́ didilí bɔ́ sie seér ndɔ ma.

27 Sâ kènê bɔ́ nùàr né cu mé ceér púnò déi toò teèn wa? Dé sâ ndóg! Càn béh bɔ́ didilí bɔ́ yilá né felè temé cén mé béh né yoòr Yeésò kwaá njií doò; dèn ñgwèh mé sòu beleè.

28 Béh kɔ né ye Càn nùàr nùà dilí ké toò seèn yilá lom né mé temé seèn yoòr Yeésò kwaá njií, dèn ñgwèh mé sòu bele komò;

29 wanɔónj sâ Càn sé la gi lom né dé bɔ́ Jûf, à sé la dé bɔ́ nuaré déi ná cú. Mè tueé bí, Càn né Càn, à né dé bɔ́ nùàr doónj,

30 Càn Dueè né lom cén, sâ gi aá. Mɔ bɔ́ Jûf né temé yoòr Yeésò kwaá njií, sâ à nde né bó bɔ́ didilí bɔ́ ké toò seèn yilá. Nde cu né mé bɔ́ mé Jûf sam ménâ ndɔ; mɔ bó né gi temé kwaá njií taré, à nde né bó bɔ́ didilí bɔ́ ké toò seèn yilá ndɔ.

31 Á sâ, sòu nɔ? Mɔ béh baá temé yoòr Yeésò kwaá njií, sâ béh ye, sòu njeré déi gàm cú wa? Môn sam; béh né kɔ́ ye, sòu né mé bèh seé dé seèn teèn.

4

Faá Abrahâm nɔ

1 Béh felè Abrahâm tele beèh léi jògò tueé nde né naàn wa? À lé beè Càn kwaá naá kei wa?

2 Mɔ Abrahâm sé beè Càn nùà dilí ñaà naá mé seé seèn, à sé naá mé lónj toò Càn punô teèn. Á, lé seèn môn ná ñgwèh, sâ à mé lónj toò Càn punô sam gùm doónj.

3 Te mvù Cànje né bèsónè nyagá den ye: «Abrahâm lé naá temé cén yoòr Càn kwaá njií; Càn lé bú nùà dilí yilá naá mé ñhèh.»

4 Béh né kɔ́ ye nùà seé nde né sàgà seé seèn kwa; dé sâ dé lòu sam, né ka sàgà seé.

5 Dé nuaá mé né ndèm mé Càn kwaá njií, ye Càn né ju felè bɔ́ vevenê bɔ́ mé jere mene tená, à seé bó ná ñgwèh doónj, Càn nde né temé mé à né yoòr seèn

kwaá njií doô ñené, à bú nùà dilí yilá nde né mé ñjéh.

⁶ *Davîd lé tueé naâ felè gèh nùà bú sâ, ye:

⁷ «Samésé né bòò mé Càn kulu sòm gi aá

bó veên yoòr kèn!

Bó lé naá menè *sóú kwaá, à lé naâ dèh doó kulú njií.

⁸ Samésé né nuaá mé Nùà Dueè veên seèn lè siè kwá ñgwéh ndo!»

⁹ Á sâ, gèh samésé bú hèn gi lom né dé bòò mé naâ *ñgór ñóób wa? À dé bò kurú sam wa? Mè tueé bí, né mé bò kurú mene. Béh la naâ jògò tueé ye, Càn lo Abrahâm nùà dilí yilá naâ mé temé yoòr seèn kwaá njií.

¹⁰ Á sâ, lo naâ heèh wa? Lo naâ sâ bó ñóób gi aá Abrahâm ñgór wa, sâ bó née bú ñóób ñgwéeh ye wa? Mè tueé bí, lo naâ sâ bó née bú ñgór ñóób ñgwéeh ye, te jomo sâ bó nde ye bú ñóób den.

¹¹ Bó lo ndeè Abrahâm ñgór ñóób, sâ baá gi ká jomo mbaá, te feh keéh lòu, ye Càn lo bú nùà dilí yilá naâ mé temé seèn yoòr seèn kwaá njií, sâ bó née bú ñgór ñóób ñgwéeh ye ma. Yeé baá ménâ, Abrahâm ña tele bòò mé né gi temé yoòr Càn kwaá njií ndo, bó mene bó ñgór ñóób ñgwéh; Càn ye bó né gi bò didilí bò beè nyí ma.

¹² Abrahâm né cu tele bòò mé ñóób gi aá ñgór kèn ménâ ndo. Ñjèh cén, ko bó né temé

cén yoòr Càn faá Abrahâm no kwaá njií. Lòu sam, tele beèh Abrahâm lé naâ temé yoòr Càn kwaá njií, te bó nde ye bú ñgór ñóób.

Bó ndéb Càn kwa né mé temé kwaá njií

¹³ Càn lo kwa kwaá naâ Abrahâm bó bò ndùtè ndùtù seèn ndéb tieè, ye bó a: ñgúlú boòn nde né wónj dóoj ma. Càn lo ndéb sâ kwá ná ñgwèh ye Abrahâm né *sóú bele komo. À lé ndéb kwa njií seér naâ felè temé mé Abrahâm lé kwaá njií naâ yoòr seèn, à ña nùà dilí mé ñjéh doô.

¹⁴ Mo ñgúlú sé kwa cegé né bòò mé né sóú jolo kóó, ñgwéeh sâ temé mé béh né yoòr Càn kwaá njií hèn sé né dé lòu, ndéb Càn sé né ñjèh mbaâ ndo mà.

¹⁵ Bí kóó ye, sóú bóó yeé kóó, te temé ñaá Càn lè, ye bò nùàr jéjég faá sóú tueé nê no, bèlè bèh. Á sâ, mo sóú teèn sam, bó nde né sóú kwaá wa?

¹⁶ Càn lé ndéb kwa kwaá naâ felè temé yoòr seèn kwaá njií, te ñgúlú sâ ña njií mé nyí haá né dé lòu, te den ñjèh gàm dé bò ndùtè ndùtù Abrahâm dóoj; dèn cégé ñgwéh dé bòò mé né sóú bele kóó, te ña dé bòò mé kwaá njií né temé yoòr Càn faá Abrahâm no. Lòu sam, Abrahâm né tele beèh, béh dóoj,

17 faá né te mvù Cànɛ nyagá den nɔ, ye:

«Mè sie kwaá baá wò tele cìlì nùàr ngún.»

À né tele beèh ké toò Cànɛ, Nuaá mé à lé kwaá njií naá temé yoòr seèn doô; né Cànɛ mé komo sòm yeé bò komó te cio kɔ́. Bò njií mé lé teèn ná ngwèh doón à lé si gií naá bó kɔ́ ndɔ.

18 Mò lo den mene beè Abrahâm faá à ndéb Cànɛ kwà ndé cú, mé njéh mene à lé naá loôm temé cén yoòr Cànɛ kwaá njií. Yeé baá mân, à ɲa baá-re tele cìlì nùàr ngún faá Cànɛ lé tueé naá nɔ; sà Cànɛ lé ye bú a:

«Bòn bò ndùté ndùtù yeé maga nde né mân.»

19 Abrahâm lé baá gi mene nyèmà yuií, à né mene ɲené kɔ́ ye yo nyí baá gi faá komó nɔ, à né mene kɔ́ ye Sará né ngiín, mé njéh mene à lé yúa ná ngwèh,

20 à lé temé yoòr Cànɛ sòm nyí ná ngwèh gùm doón, à ndéb mé Cànɛ lé kwa kwaá naá bú tieè doô sànn ngwéh ndɔ; à kwaá njií ɲeí seér cu temé yoòr Cànɛ dé kwaá, à né bú teèn seén yií.

21 À lé naá gií kɔ́ nyegé, ye Cànɛ né lom mé terreɓ teèn, à nde né faá à lé tueé naá nɔ bó komo.

22 Cànɛ lé bú nùà dilí beè seèn yilá kuú naá dé cì.

23 Njií mé bó nyagá kwaá né ye: Cànɛ yilá baá bú nùà dilí beè seèn hèn, bó dé seèn nyagá lom ngwéh.

24 Bó nyagá kuú né dé beèh, te béh kɔ ye, Cànɛ nde né béh bò didilí bò yilá ndɔ. Kɔ béh né temé yoòr seèn kwaá njií, ye à lé naá Fehtoò beèh Yeésò lè cio komo sòm, sâ ye.

25 À lé te cio yila kuú naá felè veèn beèh. À yeé kuú aá, à komo yuo cuù lè cio, ye te béh ɲa gi bò didilí bò ké toò Cànɛ mé nyí ma.

5

Còn péb njua Yeésò

1 Sâ tueé né ye, béh lé bò didilí bò beè Cànɛ ɲaá naá mé temé beèh yoòr seèn kwaá njií. Yeé baá ménâ, kènê lètenè beèh, béh bò Cànɛ, baá lom aá còn felè Fehtoò beèh Yeésò *Kristò.

2 Yeésò mé béh né temé yoòr seèn kwaá njií hèn feh keéh né béh ceér kɔ́, te béh nde ye te fùgò Cànɛ den yilá. Kènê béh njebá taré lom né teèn mé vógó-temé mene tég, ndèm beèh doón né gi sâ, ye béh nde né ngúlú Cànɛ yieé.

3 Dé koô baá cu ye-re dé hèn: sâ temé béh sagár gi cu né mé dàmm gèr mene ndɔ. Lòu sam, béh né kɔ́ ye gèr ɲenê né yeé béh njèh yoló maán feh.

4 Dé yoló, ɲar né dé jolò; dé jolò ɲar dé seèn ndèm.

5 Ndèm sâ béh mbaá pó lo bèh. Lòu sam, Cànɛ lè beèh kulu yií kwaá gi né dàmm bò gwaân seèn doón; à béh kulu

né mé seé Cúcuí Njagâ seèn yoòr beèh.

⁶ Né môn, cu sâ béh lé mé terreb yoòr ná ngwêh, Kristò lé kuú naâ sòn bò jéré-temé bò kóó, à lé kuú naâ te cu mé Càn lé nyegé kwaá naâ sâ ndo.

⁷ Sâ, sé né mene nùà dili dé heè, nuaré déi sé cio seèn njá wèh ná ngwêh. Kó ngweéh nuaré déi nde né-re dé seèn temé sie, à njá weh cio nùà bagaà déi wa?

⁸ Mè tueé bí, hèn baá bèh mé Càn feh keéh né gèh dé mé à né lom béh gwaán teèn: béh né mene lélanj veèn, Kristò né lom cio beèh ménâ njá weh.

⁹ Béh bò didilí bò ké toò Càn njá né mé húóm seèn. Yeé baá mân, béh kó nyegé baá ndo, ye béh nde né mé bú yili yuo, te ju béh beè Càn siè cú.

¹⁰ Wanóónj béh lé naá giì bò bònò Càn bò. Mé njéh mene, à béh weh nyogó njí cu aá yoòr seèn mé cio Njuna seèn. Sé tagá kènê mé béh bò bònò bò seèn sam cúú wa? Njuna seèn mé baá cu lanj béh yilí sòm ndé ngwéh wa?

¹¹ Te dé koò déi cu ye-re ndo: vógó-temé dé koò sagár njí né béh mé Càn nùà njéh. Sâ né gi felè Fehtoò beèh Yeésò Kristò, bú nuaá mé lé nyogó bilí naâ béh bò Càn.

*Ádàm mé Yeésò *Kristò*

¹² Veèn lé ndeè naâ ká te wónje yilá doónj, yìè lé naâ mé nùà cén, Ádàm; yeé baá

môn, veèn sâ njá cio ndo. Cio yila baá-re bò nùàr doónj sie keéh. Lòu sam, bó doónj lé naá giì veèn bóó.

¹³ Né môn; mé Càn lo nde Músi *sóú beè haá kwaá, sâ veèn lé baá giì ká te wónje kaá den. Njéh cén, sóú lé teèn ná ngwêh. Bó né mene veèn bóó, sóú mé Càn nde né bó mé njéh sie lé teèn ná ngwêh.

¹⁴ Mé njéh mene, cio lé naá felè bò nùàr ngumó. Yuoò lé nàm Ádàm, nde ba mé nàm Músi, cio lé naâ bò nùàr seé weh. Bóó mé lo mene sòn Càn faá Ádàm nò ngén ná ngwêh doónj, cio lo naá giì bó teèn kumó keéh.

Ádàm lé sâ deèn naâ faá nuaá mé ndeè né waá nò.

¹⁵ Njéh cén, seé bònò lé kèi cén ná ngwêh. Béh fùgò Càn mé veèn Ádàm mè ndé ngwéh. Nùàr ngún lé naá giì mé yìè veèn nùà cén hèllè kuú. Dé fùgò Càn môn sam, à gam seér né béh dé seèn lòu. Nùà ngún kuú gi né mé fùgò felè nùà cén ndo. Nùà cén sâ né lom Yeésò Kristò.

¹⁶ Sàgà mé Càn haá yeé dé lòu né dé seèn hiín, dèn ngwéh faá sàgà veèn nùà cén-tà-cén hèllè nò. Veèn mé nùà cén sâ lé naâ bóó doò sòm aá sàgà kèn: nùàr kókoó mbaá yila gi aá ju beè Càn mé njéh. Sàgà dé fùgò Càn môn sam; bò nùàr lé né mene dàm bò veèn toò Càn ménâ bóó seér, mé njéh mene Càn né bó teèn dé lòu huaár sòm seér.

17 Mé gècên mene, cio lé naâ bò nùàr felè ngumó. Mé yìè veên nùà cén hèllè, dà m bò nùàr lé naá giì be te cio yí keéh. Mé Yeèsò Kristò cén mé huún seèn né ménâ ndò: dà m beèh mé né fùgò beè Càn kuú, mé Càn né béh bò didilí bò beè seèn yilá dɔ́ɔ́n, béh nde gi né yòɔ́n tètàgà felè Yeèsò Kristò kwa, te béh ɲa gi bò huaán.

18 Gèh dé mé veên nùà cên Ádàm hèllè né nùàr dɔ́ɔ́n te ju tulu yí hèn, seé gècên mé Yeèsò Kristò mé huún seèn lé naâ toò Càn bó dí lí dɔ́ɔ́n, nde né bò nùàr ngún ju yoòr ménâ huaár sɔm gií, te bó kwa yòɔ́n.

19 Gèh dé mé bò nùàr dɔ́ɔ́n ɲa gi né bò vevenê bò felè nùà dúágá-tieè cén doò, nùàr ngún ɲa gi nde né bò didilí bò ké toò Càn felè nùà ngwé-tieè cén ménâ ndò.

20 Dé sòu, à kar yilá né dé te veên bò nùàr maga seér dé magaà. Njèh cén, bí kɔ́ɔ́ ye, bèh mé veên né teèn silí, sâ húóm-temé Càn teèn maga kela seér cu kɔ́ɔ́ ndò.

21 Mè tueé bí: gèh dé mé veên lé naâ felè bò nùàr cer, tulu yí bó lè cio doò, fùgò Càn cer né felè beèh ménâ, te béh den bò didilí bò beè Càn, béh kwa yòɔ́n tètàgà beè seèn. Dé sâ né mé njua Fehtoò beèh Yeèsò Kristò.

6

Beè veên béh né komó, mé Yeèsò béh né làɲ

1 Á hèn, béh ye naàn wa? Sâ béh bó ndé dèn ká mé veên boò, huóm kela né cí, te béh kuú ye mé fùgò Càn wa?

2 Dé sâ tí ndôg! Beè veên béh teèn sam, béh baá nɔ́ɔ́n faá komó nɔ; béh lo nyimé naâ heèh, te béh yila cu veên wa?

3 Bí kó ngwéh ye, béh bòó mé lé naá giì nòmò Càn te yilí Yeèsò kou, béh lé sâ kou bilí naâ mé cio seèn mene wa?

4 Te nòmò Càn sâ, béh bó lé kuú bilí naâ teèn dɔ́ɔ́n, bó lé bú furú bilí naâ mé béh mene ndò, te Tele beèh Càn komo sɔm cuù béh te cio, faá à lé komo sɔ́ɔ́m naâ *Kristò mé terreb seèn nɔ, te kènè béh kwa seér yòɔ́n dé feê, béh teèn njebá lom aá tég.

5 Lòu sam, béh bó lé kuú bilí naâ kɔ́ɔ́. Mɔ né mân, sâ Càn nde né béh te cio faá bú nɔ komo sɔm ndò.

6 Béh kó nyégé dé hèn kɔ́ɔ́, ye: mé bó lé ndeè bú ké te toú fagá, sâ bó lé faga bilí naâ mé béh mene; mè jue né gùm beèh dé cuúm, te gùm beèh dé veên sâ vuaán yuo dé seèn, béh kwer veên dèn cú.

7 Lòu sam, mɔ nùàr kuú baá, sâ veên felè seèn ngumó ndé cú.

8 Mɔ béh bò Kristò lé naâ kɔ́ɔ́ kuú bilí, sâ béh né kɔ́ɔ́ ye, béh bó nde cu né làɲ yili den.

9 Béh né gi kɔ́ɔ́ ye, bèh lo mé Kristò lo komo yuoó naâ te cio, à ndeè cio déi kú ngwé

ndé cú; cio mé terreb felè seèn sam cuú ndo.

¹⁰ À lé mbei cén sâ kuú naá sòn veên bò nùàr, te veên terreb kwà cú. Yeé baá ménâ, à mé yòn den lom aá dé Càṅ.

¹¹ Bí né faá bèh ménâ ndo; bí kóo ye, beè veên, bí baá nɔ́ɔṅ faá komó nɔ; bí baá seér bò lèlàn bò yoòr Yeésò Kristò, te bí den lom dé Càṅ.

¹² Mɔ né mân, sâ veên a, té felè bìi ngúmó cú, wanɔ́ɔṅ sâ yo bìi dé wàn hèn nde né bí te veéne tuan yíi.

¹³ Gà déi yoòr bìi a, té veên kè mà, wanɔ́ɔṅ sâ nde né njèh seè seèn ṅaá. Mɔ ye te huòm, bí kwá ló gùm bìi beè Càṅ; ṅgweéh à lé naá bí te cio komo sòm mà. Bí bó bílí seé seèn mé gùm bìi mene dɔ́ɔṅ ndo; te bí den gi bò njèh seè dé didilí beè seèn.

¹⁴ Bí té gwàn mé veên cer felè bìi kɔ́. Bí ka sòu sam cuú, bí baá dé bìi beè Càṅ, bí ka seèn kuú seér né fùgò.

Kwer lè gècène

¹⁵ Sâ baá cu-re kei wa? Kènê, mɔ béh ka sòu sam cuú, béh baá beè Càṅ fùgò kuú seér, sâ béh bó bá veên mbaá wa? Dé sâ tí ndôg!

¹⁶ Bí né gi kɔ́ nyegé ye, mɔ bí né ka nuaré déi seé seèn bɔ́, bí né sòn seèn ṅgweé, sâ bí né bò kwer nùà sâ. Né fà: cén né dé kwer veên ṅaá te bí yila te cio; déi né dé tie ṅgweé, te bí ṅa bò didilí bò tò Càṅ.

¹⁷ ṅgweéh né mân wa: léi tò bí lé naá gi kwer veên; kènê bí lè baá seér mé ndéb

Càṅ, faá bó lé naá bí feh nɔ. Béh né Càṅ mé njèh vra dé gècèn.

¹⁸ Bí te yuii veên huar yuo aá kèn, bí kènê baá seér te ceér gècène.

¹⁹ Mè bí mé kwer ká lè wɔ́ṅ me njií né, te bí ṅgweé komo, wanɔ́ɔṅ bí né bò yuyuaá bò kela. Léi tò bí lé naá gi seé vevenê bɔ́, bí né lom te núlu teré ndeé. Kènê bí té ménâ gwàn cú, bí bó sér á seé didilí te bí ṅa bò ṅeṅgá bò mé gùm mene.

²⁰ Léi mé bí lé naá kwer veên sâ, gècèn lé mé terreb felè bìi ná ṅgwèh, bí lé naá seèr mé feh bìi.

²¹ Bí lé naá njeré déi te seé fúarè hèllè kwa wa? ṅgweéh kènê bí baá mé njèh lòu gulí seér wa? Bí kó ṅgwèh ye, né lom seé ciòd wa?

²² Càṅ mé ṅgeér sam. Yeé baá kènê, à huar sòm bí yuii veên sâ yoòr, te bí seé bɔ́ seér dé seèn. Gam kela né cí, te bí den ṅagásé, bí kwa yòn tètàgà beè seèn ndo.

²³ Bí kóo ye, sàgà veên né cio; njií mé Càṅ haá né mé húòm-temé seèn né yòn tètàgà, dé lòu ndo. À béh mân haá kuú né felè Fehtoò beèh Yeésò Kristò.

7

Kàn felè ma gwà

¹ Bò nùàr mò, bí né gi *sóu kɔ́. Sâ njií mé mè nde né bí tueé hèn, bí nde gi né kɔ́ ye sóu né lom mé terreb felè nùàr, cu mé nùà sâ né làn.

² Né faá dene gwà ndo no: ma vêh gwòm jolo lom né cu mé si née mé njolo ye. Mo si kuú baá, sâ à baá mé feh loŋ, sóú gwòm boòn doô gi aá ndo.

³ Mo ma sâ nde jogo ser siíb déi mé si née ká jomo mé njolo, sâ ma sâ cum aá gwòm. Á, mo si kuú né lòu, sâ à baá mé feh loŋ; mo à joga cu mene siíb déi, sâ à gwòm cùm ngwêh.

⁴ Né felè bìi faá bèh ménâ ndo, bò nùàr mò. Bí né kènê toò sóú faá komó no, sóú mé terreb felè bìi sam cuú. Yeésò *Kristò lé naâ bí yoòr seèn nùà njèh nyogó njíi. Bí kènê baá gi beè seèn, bú nuaá mé lé naâ te cio komo yuo. À lé sâ ye te béh bí wa gi tàb ké toò Càŋ doŋ ndo.

⁵ Léi toò, cu mé béh lé belé naâ ceér dé beèh nùà njèh, tuaá lé seé lè beèh boó loóm naâ kóó; né-re béh ñaáŋ, né tàb waá, né béh te cio kulu su yíi. Sâ sóú soób né béh kóó.

⁶ Dé kènê môn sam cuú; sóú mé lé naâ béh sie loó sâ, béh ka seèn mvelé yuo aá kèn, béh baá gi komó toò seèn. Kènê béh boó seér nde aá seé dé feé mé Cúcuí Naga feh né béh kóó, te béh den lom bò seé bò Càŋ. Sóú dé lo toò mé bó lé nyagá naâ mé be hèllè, béh ka seèn sam cuú.

**Sóú mé seé seèn*

⁷ Á sâ, kènê béh tueé nde aá naàn wa? Sóú né njèh veèn wa? Tí ndôg! Mé njéh

mene, sóú feh keéh né mè veèn mò kóó. Mo sóú sé túé ná ngwêh ye: té temé te njèh nùàr kwá njí, mè sé ñéné kó ná ngwêh ye, temé te njèh nùàr kwaá njíi né jolo.

⁸ Sóú yeé baá mân tueé, veèn kwa keéh baá-re ceér teèn ndo: à ngela lom né te bèh joloò doô tég, te à kulu su keéh mè tuaá hihiné yoòr teèn. Sâ tueé né ye, mo sóú sé teèn ná ngwêh, veèn sé né komó mbaá ndo.

⁹ Léi toò mè lé sóú kó ná ngwêh, mè lé naá beéh njíi mò làŋ. Sóú yeé waá baá, veèn ñéné yuo kelà cie ndo, à ngumo yila mè yoòr.

¹⁰ Yeé baá ménâ, mè cùg ndo. Sóú mé sé la naâ mè lòu yili som hèllè mè yili som cú, derré yíi seér aá mè lè cio.

¹¹ Lòu sam, veèn kwa baá ceér, à né lom te sóú tétég ngelá yilá, à né mè bele, à mè wula seér né mé sóú.

¹² Mo né mân, sâ sóú mé feh seèn né ñagásé, sâ bèh joloò né ñagá dilí huóóm ndo.

¹³ Á sâ, dé bagaà jògò baá cu aá yìè cioò mò kóó wa, né kei? Dé sâ, tí ndôg! Veèn né lom ka yìè cioò mò kóó. À ñéné ñagá lom aá yoòr mò mé terreb veèn seèn doô mene; à mè wula som cu né mé njèh bagaà jògò hèllè, te bò nùàr ñene ko teèn, ye veèn né núlú. Mo né mân, sâ njua sóú ndo.

Veèn baá nùàr doró

¹⁴ Béh né gi kóó ye sóú lé yuoó naâ beè Càŋ, à né

ngásé tâŋ. Dé mò, môn sam, mè né lom nùàr mbaá, mè né kwer veên ndo.

¹⁵ Mè né njeré déi bɔ́, mè be seê mò ngwé kòmò bèh: mè njèh bagaà faá mè né gwaán nɔ, bó kòmò ngwéh, mè bɔ́ seér cu né njií mé temé mò né yeé bar.

¹⁶ Njií mé temé mò né yeé bar hèllè, mɔ mè baá cí bɔ́, mè né teèn ñené kɔ́ ye sɔ́u né njèh bagaà bòn.

¹⁷ Mɔ né mân, sâ mè seé veên doô mé be mò bó ngwéh, né veên mé né yoòr mò bɔ́ den né mè ménâ kɔ́.

¹⁸ Lòu sam, mè né ñené kɔ́, ye mè mé bagaà yoòr sam; mè jue né yo mò dé mé húóm né teèn hèn. Wanoónj mè né gi mene seé bagaà gwaán, mè bó kòmò ngwéh nɔ.

¹⁹ Mè njèh bagaà faá mè né gwaán nɔ, bó kòmò ngwéh. Veên mé mè né bar hèllè, mè né seér cí bɔ́.

²⁰ Mɔ mè bɔ́ seér né veên mé mè kɔ́ gwàn ngwéh ménâ, sâ mè sam, né veên mé né yoòr mò hèllè bɔ́ den né mè ménâ kɔ́.

²¹ Á sâ môn ndo, kènê mè ñene kɔ baá kèkènè bú sâ kèn. Né faá bèh mân: mɔ mè nde aá bagaà bɔ́, mè bɔ́ komo seér veên.

²² Temé mò né lom mé sɔ́u Càn sagár dé gècèn.

²³ Mé njéh mene, sɔ́u dé hiín née cu ka seé ká yoòr mò bɔ́ ye. À né sɔ́u dé Càn seé ká lè mò weh den. À né-re ménâ bɔ́, à né mè te veéne sie kwaá den.

²⁴ Mè jamé aá kèn! Yo hèn né mè te cio tulu njií. Te ñèi mè teèn tulu sɔm nde né kɔ́?

²⁵ Môn, Càn mé ngeér sam ndo, mè nde né mé Fehtoò beèh Yeésò *Kristò yili yuo.

Yeé baá mé sɔ́u veên hèllè ménâ bɔ́, ngàn yoòr mò gwaán lom baá-re dé seèn mé njéh bɔ́ ndeê ndo. Né mene môn, temé mò gwaán seér né sɔ́u dé Càn.

8

Yòŋ dé feé mé Cúcuí Naga

¹ Sâ mɔ né mân, sâ kènê, bòó mé nyɔ́gɔ den né yoòr Yeésò *Kristò, dé bòn mé ju felè sam cuú.

² Lòu sam, Cúcuí Càn mé né yòŋ tètàgà haá, né mè nùà Yeésò Kristò beè yaám sie, à huar sɔm aá mè yuii veên mé yuii cioò yoòr kèn.

³ Càn hèn bɔ́ né njií mé sé bɔ́ mene naàn, *sɔ́u Músi sé lé bó kòmò ná ngwéh. Lòu sam, nùà lélánj seèn sɔ́u jòlò kòmò bèh. Né dé cí mé Càn lé tema njií naâ Nuna seèn nùà njèh ká lè wóŋe mé yo dé nùàr yoòr faá nùà veên nɔ, te à kuú weh cio beèh, ju tené.

⁴ Càn lé ménâ bɔ́ naâ, ye te béh den lom dilisé, faá sɔ́u nyí tueé nè nɔ. Mɔ né mân, sâ béh mé terreb dé ngàn yoòr dèn cú, béh yoòr baá seér mé terreb dé Cúcuí Naga.

⁵ Lòu sam, bòó mé den né dene dé ngàn yoòr, taánj lom né njií mé ngàn yoòr gwaán

nê. Bòó mé den né dene dé Cúcuí Nágâ dé bòn taán né njíí mé Cúcuí Nágâ gwaán nê ndo.

⁶ Nuaá mé né dé ngàn yoòr taán, bele né ceér ciòò; dé mé taán né dé Cúcuí Nágâ, bele né dé seèn ceér dé yòn, à né pón.

⁷ Bòó mé taán lom né dé bòn bòn nhèh dé ngàn yoòr sâ dóné né gi bò bòn Càn bò; bó sòú Càn bèlè ngwéh. Dé sâ bóó mene seèn naàn, bó bòn môn bèlè kòmò ndé ngwéh ndo.

⁸ Bòó mé den né dene dé ngàn yoòr sâ dóné, ceér mé bó nde né Càn yoòr yilá nyi teèn sam.

⁹ Dé bìi môn sam, bí te ceér dé ngàn yoòr bìi sam; bí dé bìi bele né ceér Cúcuí Càn. Ngweéh à baá gi bí yoòr mà. Nuaá mé Cúcuí Kristò bú yoòr sam, nùà Kristò sam ndo.

¹⁰ Mò Kristò né yoòr bìi teèn bòn, yo bìi la né gi mene komó mé yìè veèn, bí kòó ye, Cúcuí né dé seèn yoòr bìi làn njua mé Càn lé naá gi bí bò didilí bò toò seèn sie kwaá.

¹¹ Mò Cúcuí Càn né yoòr bìi teèn, bú Càn mé lé naá Yeésò te cio komo sòm, nde né bò komó bìi te cio ménâ komo sòm gií ndo; à ménâ dóné bóó gi né mé Cúcuí seèn mé né yoòr bìi doò.

¹² Mò né mân, sâ bò nùàr mò, béh bí né mé hùà yoòr. Gèh hùà dé sâ né ye: kò béh gò faá Cúcuí Nágâ tueé

nê nò, dèn ngwéh faá ngàn yoòr beèh tueé né kòó.

¹³ Mò bí né faá ngàn yoòr bìi gwaán nê nò bóó, sâ bí nde né te cio yilá kuú ndo. Á, mò bí gùm bìi dóné kwaá lo né beè Cúcuí Nágâ, te à nyimé sòm bí veèn yoòr, sâ bí nde né làn yili den.

¹⁴ Bòó mé Cúcuí Càn feh né bó ceér kòó dóné né gi bò nuna Càn.

¹⁵ Lòu sam, Cúcuí mé né yoòr bìi doò bí kwer siè kwá cú, à bí veéh lè yí ndé cú ndo; à dé seèn né Cúcuí mé bóó né te bí ña seér bò nuna Càn dé ñaâ, à béh terreb haá né kòó, te béh nde ye Càn fela, ye bú a: «Tele mò eè!»

¹⁶ Cúcuí Càn mé feh seèn né lè beèh tueé den, ye béh né gi bò nuna Càn.

¹⁷ Béh baá gi bò nuna Càn sâ bòn. Mò né mân, béh nde né ngúlú Càn yieé. Béh bò Kristò ngúlú sâ yieé nde né kòó. Lòu sam, béh bó gèr ñene né dóné; mò né mân, sâ béh bó te ngúlú seèn yila gi nde né dóné ndo.

Ngúlú Càn mé né béh kela

¹⁸ Mè né bagasé kòó nyegé ye, béh nde né tànòr ngúlú Càn lòu sâ mé njolo ñené ñagá, sâ béh né mene gèr cafané ñené dóné, béh mé ñéh tán ndé ngwéh, béh njolo ke lom né mé ngúlú Càn.

¹⁹ Cieé mé Càn nde né bò nuna seèn cie teèn ñené sòm

keéh sâ, *wónj dójn né lom cieé bú sâ gaán.

²⁰ Wónj hèllè lo baá wèllè kela ndo. Mé njéh mene, à lo kóó gwàn ná ngwêh, né seé Càn. À lo kwaá lòò naâ bú teèn lòù. Mé njéh mene, ndèm né lom cu dójn kwaá den ye:

²¹ cieé déi wónj gùm dójn nde né ka ciòò te yuú kwer-e huaár yuo, à kwa terreb dé koò beè Càn faá bò ñuna Càn nò.

²² Béh né kóó ye, wa hên, wónj gùm dójn née den ka gèr ñené ye, à né lom faá ma nyeèr nò cuané den.

²³ Mè tueé bí ndo, wónj mé huún gi lòm ngwéh; né mé béh mene. Càn lé béh Cúcuí Njagâ haá logó naâ faá jèrè* nò; béh né kukuñ lè beèh cuané kela den, ye te Càn kweéh seér lom béh gùm dójn, béh ña gi bò ñuna seèn, à horó som béh gèr yoòr dé kèi cên ndo.

²⁴ Béh né gi kóó ye béh yili yuo gi aá kèn; mé njéh mene, née te ndèm ye. Njii mé nùàr né ndèm teèn kwaá njii dójn, mo à baá gi mé njolo ñené, à ndèm sâ mbaá kwá dèn ndé cú. Á sâ, nuaá mé naá gi njeré déi ñené, nde cu né ndèm kwaá den wa?

²⁵ Béh dé beèh ndèm kwaá njii né te njii mé béh née mé njolo ñené ngwéh ye. Mo béh baá ménâ kwaá njii ndo, sâ béh señ kela den né lòù.

²⁶ Yeé baá ménâ, Cúcuí

Njagâ waà, à né béh gam; wanóñj béh né bò yuyuaá bò kela, béh Càn teèn dùà yí bèh. Né Cúcuí Njagâ mé feh seèn dua den né Càn sòn beèh kóó, à Càn bñj lom né dé tueé komoò sam.

²⁷ Càn dé seèn né gi temé ñené; njii mé Cúcuí Njagâ né bú dua sâ, à né ngweé kóó. Lòù sam, Cúcuí Njagâ Càn felè bò Yeésò bò dua lom né faá Càn gwaán nè nò.

²⁸ Béh né gi kóó ye, bòò mé né Càn gwaán dójn, à ñèh dójn bóò gi né te gam seér bó lòù. Né bòò mé à lé yilá kwaá naâ beè seèn, faá à lo nyegé kwaá naâ nò.

²⁹ À lo naá gi bó jògò balé kwaá, lo naâ mé kàgà-ndòn seèn ndo, ye te bó we Huaán nyí, te Huaán nyí den bei dà m bò dim seèn dójn ma.

³⁰ Bòò mé Càn lé naâ ndòn felè bòn kagá sâ, à bó yilá bilí gi aá kèn; à bó bò didilí bò ké toò seèn sie seér gi aá kèn ndo. Bò sâ bò baá gi dé bòn ké toò Càn tàbè dobo.

Tànòr gwaán Càn

³¹ Sâ béh nde né mân tueé yogó keéh cuú wa? Mo Càn né jomo beèh, neì bunó cu nde né béh kóó wa?

³² Mo Càn Njuna seèn lòù gágá ngwéh, à né seér bú felè beèh lòù semé, sé tagá bò ñèh dé jomò wa? Mè tueé bí, à nde né béh ñèh dójn mé Njuna seèn mene haá bilí.

33 Á sâ, bòó mé Càn lé naâ balé sòm sâ, neì bó toò juù sií komo nde né kóó wa? Ndóg nuaré déi mé terreb teèn sam. Càn nùà njèh tueé naâ kóó, ye bó né beè nyí dilisé ma.

34 Á sâ, neì bó mé ju si nde né kóó? Ndóg, nuaré déi mé terreb teèn sam. Yeésò Kristò lé naâ kuú, à lé naâ te cio komo yuo, kènê à baá ké te be gaâ Càn; à né Càn felè beèh dua den.

35 Á sâ, nuaré déi nde né béh bò Kristò geé sòm, te Kristò béh gwàn cú wa? Nde né gèr feh hihiné wa? Nde né bònò wa? Nde né cùè mé saám wa? Nde né òkàn mé cio wa?

36 Mè tueé bí, né te mvù Càn nyagá den, ye:

«Béh cio cieé òóh hên lím sóó né felè yeè.

Béh den né beè bò nùà faá mbieè mé bó nde né òóó nò.»

37 Mé njèh mene, béh né gi bò gèr sâ òóh mé terreb Yeésò Kristò yóó, njua mé temé seèn né yoòr beèh.

38 Sâ mè né lom kóó nyegé, ye njeré déi Yeésò yín kòmò ndé ngwéh ye bú a: té béh gwàn. Né mene cio, né mene yòn, né mene bò cili Càn, né mene bò njèh tetarê ké te vulúu, bó bú yín kòmò ndé ngwéh. Né mene kènê, né mene loró déi,

39 né mene bò terreb dé ké teèr, né mene bò terreb dé ká doò, bó bú yín kòmò ndé ngwéh. Né mene lètenè

bò njií mé Càn si gi naâ òóh, njeré déi béh bò Càn gè kòmò ndé cú, ye bú a, té béh gwàn. Càn béh gwaân seèn yoòr Fehtoò beèh Yeésò Kristò feh keéh gi aá kèn.

9

*Càn bó bò huaán *Iserála*

1-2 Mè tueé bí, mè nùà Yeésò *Kristò, mè nyeén túé ngwéh: temé mò ká lè yili gi aá kèn, né lom mè yulá faá cí nò. Ndòn mò né ménâ tueé, Cúcuí Naga né mè ménâ tueé ndò, ye mè a, nyeén sam.

3 Sâ tueé né ye, mò ceér sé né teèn, huòm kela né mé Càn sé duagá kóò naâ mè lòù, mè geé kò mé ceér Kristò, te gèh bò nùà mò yili yuo seér kóó.

4 Bó né bò ndùté ndùtù Iserála; Càn ye, né bò njua nyí, wa terreb nyí nené yuo kela ndeé né lètenè bòòn ma; à lé naâ ngòn hihiné mé bó kò, à sou kwaá bó *sóú seèn tieè, à feh bó ceér mé bó nde né bú teèn dua, à kwa kwaá bó ndéb tieè ndò.

5 Abrahám bó bò njua seèn né bò jògò bò bòòn. Cu mé *Nùà Càn lé naâ nùà mé húóm yoòr naá, bó lé bú naár naâ lè gèh bòòn sâ ndò. Felè njèh òóh né cegé bú Càn Nùà njèh. Kùsèm bú a, líe dèn ménâ cu òóh. Mòn.

6 Mè túé ngwéh ndò, ye ndéb Càn tueé keéh né doó. Mòn sam, à tueé yíí né teèn; wanòóh bòó mé né te gèh bò

Iserála bò dɔ́ɔ́n, kèb cén né cegé bò gècèn bò kɔ́.

⁷ Sâ tueé né ye, te bòn bò ndùté ndùtù Abrahâm bò huaán seèn dé gècèn né cegé kèb cén ndɔ. Càn lé naá gii tueé ye Abrahâm a: beè nyí bò ndùté ndùtù seèn gi cegé nde né te gèh Isâk ma.

⁸ Sâ tueé né ye, bò ñunà Càn bò huaán mé bó né mbembaá ñar gɔ doô, sam; bò ñunà seèn gi cegé né bò huaán nùà ñèh mé ndéb Càn né teèn yilá.

⁹ Càn lé ndéb sâ kwa kwaá naá ye, mɔ cu wulu baá, nyí ndeé né cuú, te Sará ñar kwa huaán ma.

¹⁰ Cí gí lòm ñgwéh ndɔ: Rèbékà, veèh Isâk tele beèh dé koô, lé naá feh ñar kwa.

¹¹⁻¹² Sâ Càn nyegé kwaá gi aá felè bò huaán fà sâ kèn, ye Rèbékà a: Bei nde né ka òm den seér ma. Càn lo nde ménâ nyegé kwaá, sâ bó fà dɔ́ɔ́n, déi née veèn bó ñgwéeh ye, sâ bó lo née bó ñar ñgwéeh ye ndɔ. À lé ménâ bó seér naá, ye te bò nùà ñene kɔ teèn, ye nyí ñèh dɔ́ɔ́n bó né mé kàgà-ndòn nyí ma. Nyí nùà balé weh lom né faá nyí gwaán nê nɔ, nyí mé seé seèn tán só bèh.

¹³ Den né faá né te mvù Cànè nyagá den nɔ, ye: «Mè gei weh né Jakôb, mè si lo Esayú.»

¹⁴ Á sâ, kènê béh tueé nde né naàn? Sâ Càn bó gobó

seér cu né lòu wa? Dé sâ tí ndóg!

¹⁵ Bí né kɔ́ ye, Càn lé tueé naá mé Músi, ye bú a: Mɔ nyí gwaán né nuaré déi jere kɔ́, nyí nde né bú jere kɔ́ ma. Mɔ nyí nde né nuaré déi bagaà bó, nyí nde né bú bó ndɔ.

¹⁶ Mɔ né mân, dé sâ beè nuaré déi sam, dé lòu legeè sam ndɔ; né lom beè Càn kó-jerè nùà ñèh.

¹⁷ Né cu te mvù Cànè nyagá den faá Càn lé tueé ñjii naá mé mgbè Ejíptò nɔ, ye bú a: Nyí wò mgbè sie kwaá né ye te be terrèb nyí ñené yuo kelà yoòr yeè, te yilí nyí ñgulí nde wón dɔ́ɔ́n.

¹⁸ Sâ tueé né ye, mɔ Càn né gwaán, à kɔ nùà jere; mɔ à né gwaán, à ñgwan sɔm bú temé lè ndɔ.

Nùà mé-sò

¹⁹ Merré déi nuaré déi nde né bieé ye mè a: mɔ né mân, sâ Càn mé bò nùà bie le cu né dé kei wa? Mɔ Càn baá ñèh mé temé seèn bó, nèi taré komo nde né kɔ́ wa?

²⁰ Mɔ né mân ndɔ, sâ nùà mò, wò né nèi, mé né Càn ndugó wa? Sòò né yeé mé nùà mé-sò bieé ñjii ye bú a: wò nyí mân me kwaá naá dé kei wa?

²¹ Bí kó ye, mɔ nùà mé-sò tie gi aá màr kèn, à nde né màr sâ faá à gwaán nê nɔ kɔb geé, à mé déi me sòò dé nyàgàm, à mé kèb déi me lom sòò.

22 Mɔ né mân, sâ nuaré déi nde né sòn mé Càn komo nyi wa? À gwaán né bò nùàr yúlá-temé seèn feh keéh, à feh keéh bó be terrèb seèn ndɔ. Mé njéh mene, bòó mé à sé naâ bó mé yúlá-temé sâ wulá sɔm gií, à bó yolo seér cu né lòu.

23 À lé sâ gwaán naâ, ye te be terrèb nyí ñené yuo kelà cie lètenè bòó mé nyí lé naá gií jògò nyegé kwaá, ye nyí nde né bó jere kɔó, te bó yila te ñgùlù nyí.

24 Né béh. À lé naâ béh bò dé seèn yilá kwaá. Lètenè bò *Júf gí lòm ñgwéh, né cu mé bò déi lètenè gèh bò nùàr hihiné mene.

25 À te mvù Hosè tueé ñagá né môn ndɔ, ye:

«Bòó mé lé bò nùàr nyí ná ñgwèh,
nyí bò nùàr nyí yilá nde né bó;

lò nùàr mé nyí lé naâ bunó,
nyí bò yíé-temé bò nyí yilá nde né bó ndɔ.

26 Bèh mé nyí lé ye bó nùàr nyí sam doón,
nyí yilá nde né bó bò ñuna nyí kó bèh sâ,
jue nyí Càn làñ.»

27 Kèb déi, Esáyà lé naâ ké ter felè bò *Iserálà bò môn logó ñjií ndɔ, ye:

«Gwaán dà m bò Iserálà bò a: màgà yógó mbésebé nòmò kòò,
ngób yili yuo lom nde né lètenè bòòn kóó.

28 Lòu sam, Nùà Dueè gwaán lom aá ju dé kèi cên felè wôn tenâ.»

29 Esáyà lé naá cuù déi ménâ tueé kwaá ndɔ, ye:

«Mɔ Càn terrèb sé ndutè ndutù kèb déi mé be téná ló ná ñgwèh,
mè tueé bí, béh sé naá gií faá *Sòdòm nɔ tɔb yuo,
béh bò *Gòmôr sé baá kèi cén ndɔ.»

**Iserálà mé Njàgà Bagaà*

30 Sâ ye naàn wee? Sâ ye, bòó mé *Júf sam, mé lé ceér fón ná ñgwèh te bó ña bò didilí bò beè Càn doón, Càn bò didilí bò ké toò seèn yilá seér cu aá bó. À bó ménâ yilá né felè temé mé bó né yoòr seèn kwaá ñjií doò.

31 Dé dà m bò Iserálà bò môn sam. Bó dé bòòn bele né *sòú te bó ña bò didilí bò beè Càn mé njéh, bó née dé bòòn bèh sâ wá ñgwéeh ye.

32 Bó teèn wá ñgwéh dé kei wa? Mè tueé bí, bó temé mé Càn kwá ñí ñgwéh, ye te bó ña bò didilí bò toò seèn mé njéh, bó ndèm kwaá seér né mé seé bòòn, ye bó bò didilí bò toò Càn ña nde né mé njéh. Yeé baá ménâ, bó ceén baá-re te taá cén-gulè ndɔ.

33 Te mvù Cànɛ né môn nyagá den ndɔ, ye:

«Mè komo kwaá tena baá taá cén-gulè ké Siyôn,*
né kweéh dièb.
Nuaá mé né temé yoòr seèn kwaá ñjií doón,

9:25 9:25 Os. 2:23 9:26 9:26 Os. 1:10 9:27 9:27-28 Es. 10:22-23 9:29

9:29 Es. 1:9 9:33 9:33 Es. 28:16 * 9:33 9:33 Siyôn né yilí Jerúsalem déi (1 Chr. 11:4-5).

à bú dé seèn pó ló ndé
ngwéh.»

10

¹ Bò nùàr mò, mè né lom
Càṅ felè bò *Júf dua, ye te bó
yili yuo. Né lom mè yoòr yilá
dé gècèn.

² Mè ñene bó né lom te seé
Càṅe faá cí nɔ bɔgó. Njèh
cén, bó seér ṅgwé kòmò
ṅgwéh;

³ wanoón ceér mé Càṅ
yilá né bò nùàr bò didilí bò
mé njéh, bó bɔòn ṅgwé kó
ṅgwéh nɔ. Bó yeé ṅgwé kó
cú ménâ, bó yila baá-re ceér
mé feh bɔòn fɔón gɔò, ye
te bó den beè Càṅ dilísé mé
njéh. Yeé baá ménâ, ceér
mé Càṅ sé né bó bò didilí bò
mé njéh yilá, bó teèn ṅgwan
seér cu baá-re lòu ndo.

⁴ Á sâ, *Kristò lé *sóú
Músi te bèh denè seèn ṅgoró
kwaá gi aá kèn ndo, ye te bòó
mé kwaá njií seér né temé
yoòr nyí dɔón, ṅa seér bò
didilí bò beè Càṅ kóó.

Càṅ dé bò nùàr dɔón

⁵ Ceér sóú joloò mé nùàr sé
naâ nùà dilí beè Càṅ mé njéh
ṅaá, Músi nùà njèh lé naá
gii ter nyagá kwaá, ye: Nuaá
mé né sóú mé gùm mene jolo
komo dɔón, yòṅ kwa nde né
kóó ma.

⁶ Sâ, ceér dé temé kwaá
njií, te nùàr ṅa nùà dilí beè
Càṅ mé njéh né seér hiín
ndo, à dé seèn ye: «Té mé
feh yeé túé ye: Neì ṅaá nde
né ké te vulúu kóó wa?» Sâ

tueé né ye: Neì ṅaá nde né
ké te vulúu kóó, te à yila njií
Kristò ká doó wa?

⁷ Té túé ndo, ye: «Neì
suaga nde né ké dòu ka tàbè
kóó wa?» Sâ tueé né ye: Neì
suaga nde né ké dòu kóó, te
yilá wellè bú ndo wa? Té
ménâ túé ndóg.

⁸ Càṅ né seér tueé ye, ṅgòr
nyí né kwarè yeé sâ, né sònò
yeé, né te temé yeé ndo.
ṅgòr sâ né felè temé kwaá
njií. Béh bò nùàr hèn tueé
yeé cí.

⁹ Mɔ wò né toò bò nùàr
mé sòn yeé tueé, ye Yeésò né
Nùà Dueè kóó, wò kwaá njií
temé teèn ye Càṅ lé naâ bú
te cio komo sɔm ndo, sâ wò
yili yuo aá kèn.

¹⁰ Mɔ béh baá temé yoòr
Yeésò ménâ kwaá njií, Càṅ
nde né béh bò didilí bò beè
seèn yilá. Mɔ béh né mé
sòn beèh gwaán, ye Yeésò né
Nùà Dueè kóó, sâ Càṅ nde né
béh yili sɔm.

¹¹ ṅgòr Càṅ né môn tueé
ndo, ye: «Nuaá mé né temé
yoòr seèn kwaá njií dɔón lòu
pó lè ndé ṅgwéh.»

¹² Mɔ né mân, sâ lètenè bò
Júf mé bòó mé Júf sam, gwèn
teèn sam cuú; bó baá lom
dɔón mé Nùà Dueè cèn. Bòó
mé né bú yueé fɔón dɔón, à
né gi bó bagaà bóó laré.

¹³ Né te mvù Càṅe môn
nyagá den, ye: «Nuaá mé
nde né Nùà Dueè yueé fɔón
dɔón nde né yili yuo.»

¹⁴ Á, bò nùàr bú yueé yilá

keéh nde né he, mo bó temé yoòr seèn kwá nji ngwéh wa? Bó temé yoòr seèn kwaá nji keéh nde né naàn, mo bó née ngúngwéeh ye wa? Bó ngweé keéh nde né he, mo nuaré déi seèn ndé ngwéh bó tueé wa?

¹⁵ Á, neì tueé nde né bó kóó, mo bó nuaré déi ké teèn témá nji ngwéh wa? Né cu te mvù Càṅe nyagá den ye: «Bó baá mé gò Njàgà Bagaà! Keé bèh huòm nê!»

¹⁶ Mé njéh mene, bò nùàr Njàgà Bagaà sâ doón gwàn làrè ngwéh. Esáyà *sòn-Càṅ lo naâ mân tueé ndo, ye: «Nùà Dueè, neì seèn kwaá nji né-re temé te ngòr beèh kóó?»

¹⁷ Mo né mân, bí kóó ye, ko bó ngweé logó ngòr, te bó gwaán ye. Mè ngòr sâ jue né kùr Kristò.

¹⁸ Njií ye mè a, bíe bí lòu: Hên bó née ka ngòr sâ ngúngwéeh á? Hêceè, bó ngweé gi aá kèn! Te mvù Càṅe né bèsónè nyagá den, ye:

«Hueh bò tebê bò ngulí sie aá *wón beè;

bò ngòr bòn ngulí nde gi aá bèh mé tàbè bò yulú né teèn kwaré doón.»

¹⁹ Mo né ménâ, kwá mè jògò bie cu déi ye: Hên bò Iserála bò lé kaà ngwé kó ná ngwéh á? Mè tueé bí, Músi lo naá gi bó tueé, ye:

«Càṅ ye: nyí bóó nde né mé be,

te bí bar seér bò kurú lòu. Nyí nde né bí soób, te temé ṅaâ bí mé bò kùlù bò ṅaà.»

²⁰ Esáyà salé sòm cuù dé seèn ndo, ye:

«Càṅ ye: Bòó mé lo ceér nyí fón ná ngwéh doón

ṅene seér cu né nyí kóó.

Nyí ṅene yuo kela seér cuù né

toò bóó mé nyí bíe bèh.»

²¹ Dé bò Iserála bò, Càṅ den cuù ye:

«Cieé doón nyí né bó mé be ci yilá kuú,

kàmbér la né bò dúágá-tie bò, mé bò taâb bò nyí.»

11

*Càṅ njolo mé *Iserála ci ngwéh*

¹ Kwá mè jògò bie ke ndo ye: sâ Càṅ sòm si njií aá bò nùàr seèn Iserála doó wa? Dé sâ, tí ndòg! Mè mé feh mò, mè né nùà Iserála sâ, mè né te gèh Benjamên, nduté ndùtù Abrahâm.

² Càṅ bò nùàr seèn sòm si ngwéh, à lé ké bèh duoôm ṅene ko logó naâ bó, bó né bò dé seèn. Ngweéh njií mé bó nyagá kwaá né felè *Elí te mvù Càṅe doò, bí né gi kóó wa? À lé naâ ju bò Iserála bò toò Càṅ nde, ye Càṅ a:

³ «Nùà Dueè, bó wula sòm gi aá bò sòn yeè, bó tulú komó sòm gi aá bò ko *sèmè yeè kèn, mè tene le aá mé

huún; bó né cu ceér fcón, te bó wula cu mè ndo.»

⁴ À yeé tueé gi aá mân, Càn lé ye bú a naàn wa? Ngweéh Càn lé ye bú a: «Wò mé huún sam mà.» Ye bú a, bò nùàr nyî kám téhbeh né teèn, bó toò Bahâl cècàn mbaâ cémmé bèh ma.

⁵ Mè tueé bí, kènê né cu faá bèh ménâ; bòn dé Càn lètenè bò Iseràlà bò née le ye; Càn lé bò sâ bò balé kwaá naâ mé húóm-temé seèn;

⁶ lé naâ dé lòù, dèn ηgwéh mé seé bòn. Mò sé né mé seé bòn, sâ húóm-temé Càn doò sé húóm-temé dé gècèn ηjà ná cû.

⁷ Sâ ye naàn wee? Sâ ye, njií mé bò huaán Iseràlà lé naâ fcón sâ, bó lé kwà ná ηgwêh, ye bòó mé Càn lé balé soóm naâ lètenè bòn sâ lé kwa cegé naâ kóó; bò déi dé bòn lé taré seér naâ feh lòù.

⁸ Né te mvù Cànê môn nyagá den ndo, ye: «Càn lé naâ bó temé lè bòó kuú som, te wa mene hên, bó mé njolo ηéné cú, bó mé tie ηgwé cú ndo.»

⁹ *Davíd né cu felè bòn ménâ tueé ye:

«Bò kùrmò bòn a, bíe cú bó kóó;

bú a, siè bó tuagà,
te bó ηene gèr beè Càn mé njéh fî.

¹⁰ Njolo bòn a, yílí sér lòù,
te bó njèh ηéné cú.

Càn a, siè gú kwá dèn bó ηgògò beè môn;

bú a, té be dù.»

¹¹ Kwá mè jògò bie cuù bieè ndo, ye: Bò *Jûf yeé ceén aá môn, bó lé naâ toò die nyoló kelá ndeé á? Môn sam ndo! Bó yeé ceén aá ménâ, Càn nde seér bò hiín bò yili som, te furú seér bò Jûf mé bò sâ bò lòù.

¹² Mò hên bò Jûf lé ceén naâ, te Càn bòó seér bò nùàr wónη doónη bagaà mé njéh, bó yeé die, Càn dà m nùàr wónη doónη kulu gi mé njéh, sâ mò dà m bò Jûf cu cu gi te ceér Cànê, dé sâ den weéh nde né naàn wa? Mè tueé bí, Càn nde né dà m gèh nùàr kulú samé gií mé njéh.

*Pól tueé njií né mé bòó mé *Jûf sam*

¹³ Bí bòó mé Jûf sam, mè kènê tueé njií né mé bí, ye bí a: mè né mbòn tebé Càn; à mè dé mò tema njií né ké lètenè bòó mé Jûf sam. Yeé baá ménâ, mè sie nyegé seé mò mé vógó-temé mene ndo!

¹⁴ Mè né ndèm kwaá ye mè nde né bòó mé béh bó né mé gèh cèn jilí; mò huer baá bó mé bòó mé Jûf sam ηgwa, te Càn yili som bò déi lètenè bòn;

¹⁵ wanóónη Càn yeé som si njií aá bò Jûf gè jomo, bó *wónη nde ye huóóm doò no.

Á sâ, mò Càn ndeè weh gi cu aá bó, dé sâ ndeè den weéh nde né naàn wa? Mè tueé bí, sâ baá cu ye-re dé mé bò komó teèn kwa bilí cu nde né mé yònη mene.

16 Mɔ jèrè* baá gi beè Càn, sâ bí kɔɔ ye, kukun né dé seèn ndɔ. Mɔ jɔgɔb toú né gi beè Càn, sâ mé béh mene dɔɔɔn né gi beè seèn ndɔ.

17 Bò huaán *Iserála den né faá tou mé fei yeé kómó, mé bó dobo kwaá né ká lɔ nɔ. Bòó mé *Jûf sam dé bɔɔn né faá tou kómô dé ké ya dueè. Bó yeé dobo gi aá dé lɔɔ kèn, bó nɔb som béh déi teèn, bó nɔb wellé dé ké ya dueè, bó nyɔgɔ yíi keéh te bèh sâ. Né kèi cén mé wò ndɔ. Wò mene nùà Jûf sam, wò njua dɔm keéh né fele nùà mé né Jûf. Jɔgɔb yeé baá tou hèllè koó, à koó bilí baá-re mé wò mene.

18 Mɔ né mân, sâ wò té béh tou mé bó lé naâ nɔɔb som doô sèb ndɔ. Té mbaá púnó kú, wò jɔgɔb kɔɔ kwá nɔgwéh, jɔgɔb kwaá seér né wò kɔɔ.

19 Merré déi wò nde né tueé ye: bó lé naâ béh déi nɔɔb som, bó nyɔgɔ keéh nyí.

20 Né gi môn dág; njèh cén, bó lé seér temé mé Càn kwá ní ná nɔgwéh, Càn lé bó werré sɔóm naâ dé cí. Wò yeé baá dé yeé temé yoòr Càn kwaá njií, bó wò te bèh denè bɔɔne nyɔgɔ yíi keéh né dé cí. Mɔ né mân, sâ té feh mbaá hà m kú! Léb sér lòu.

21 Wanɔɔɔn bò Jûf mé né bò béh tou dé jéjèg kɔɔ, mɔ wò ke, Càn bó kwá ló nɔgwéh. Sâ júée, mɔ né nyí, à tàn só ndé nɔgwéh gùm dɔɔɔn.

22 Mè tueé wò, yíé kwàgà

mé húóm-temé Càn, wò yieé cu kwàgà mé jélá-temé seèn ndɔ: mɔ nɔá baá bú fele bòó mé né tie te ceér seène duagá, à né yeé bó seé faá cí nɔ weh. Dé yeé môn sam; à né seér fele yeé nùà húóm-temé. Njèh cén, kɔ wò né beè seèn pɔn ndɔ, sâ ye; wanɔɔɔn à wò nɔb som cu aá kèn.

23 Mɔ bò Jûf mé lé naâ temé duagá doô kweéh seér cu temé, sâ Càn nde né bó te ndilí nyɔgɔ njií cuú. Mè tueé wò, à né mé terre b mé à nde né bó te ndilí nyɔgɔ gií cuú.

24 Wò dé yeé nùà Jûf sam, wò né seér béh dé ya dueè, bó lé wò nɔb tena weéh naâ lòu, bó nyɔgɔ njií te ndilí dé ká lɔɔ. Mɔ né mân, sé tagá bò Jûf mé né béh nùà njèh wa? Mè tueé wò, dé bɔɔn dé nyɔgɔ sɔɔ sam nde cuú, bó toó lom nde aá lòu.

*Càn baá bò *Jûf ceér temé kweéh seér feh*

25 Bò nùà mò, mè bí hèn feh keéh né njií mé lé leér deén naâ lòu, te bí feh bìi faá bò kɔgɔn bò nɔ wèh kwá cú. Sâ tueé né ye: bò huaán *Iserála kèb déi mene temé yoòr Càn kwá ní nɔgwéh, bó né mene tie duagá, mé njèh mene, bó nde né temé kweéh seér. Kɔ bòn bòó mé Jûf sam ndeè kweéh seér gi aá temé, te bò Jûf kweéh seér ye ndɔ.

26 Mɔ gi aá, te dà m bò Jûf yili yuo ye, faá né te mvù Càn nɔyagá den nɔ, ye:

«Nuaá mé nde né bò nùàr
yili sòm,

ndeè yuo nde né ké Siyôn,[†]
à fò sòm bò ndùté ndùtù
Jakób veèn yoòr.

27 «Cu mé nyí nde né bó veèn
yoòr kulú sòm,

ngòñ nyí nde né cí.»

28 Lòù sam, Càṅ lo naâ bó
balé weh. Bó né mene
taán, Càṅ bó gwaán keéh né
felè bò tele boòn léi jògò.
Wanóñ te Njàgà Bagaà bó
né bò bònò Càṅ bò kela. Mò
né ménâ, te gam seér bí ndò.

29 Bí kóó ye, mò Càṅ balé
weh baá nuaré déi, à kulu
bú, sâ gi aá kèn, Càṅ sòn
kwéh sér ndé cú.

30 Léi toò bí bòó mé Jûf
sam doón lé naá gi sòn Càṅ
ngeén. Kènê bò Jûf yeé baá
sòn seèn ménâ ngeén, à jere
kò seér cu aá bí.

31 Né cu mé bó ménâ ndò;
bó yeé ngeén aá sòn Càṅ, à
bí bagaà hên bóó seér né lè
sòn boòne, te bó ṅene ménâ,
bó kweéh seér temé, à kò cu
bó jere môn ndò.

32 Sâ tueé né ye, bí bó doón
naá gi sòn Càṅ ngeén, te seé
biì sie nyegé bí be bagasé, à
kò ye bí jere.

Kùsèm Càṅ Dueè

33 Njua Càṅ né felè beèh
yaámsé mân! Kógòn seèn dé
tueê sam, à né gi ṅèh doón
kóó laré! Neì se komo nde né
kàgà-ndòn Càṅ kóó wa? Njii
mé Càṅ nyegé kwaá né ter,

neì ṅgweé komo nde né kóó
ndo wa?

34 Né te mvù Càṅe môn
nyagá den ndò, ye:

«Neì kò né mùnò Nùà Dueè
kóó wa?

Neì leéb komo nde né bú
ndéb kóó ndò wa?

35 Neì lé Càṅ ṅèh haá loḡó
naâ kóó,

te Càṅ nde ye bú sòn sâ haá
cuú wa?»

36 Bí kóó ye, ṅèh doón naá
gi beé Càṅ, à bó kóó gi
né kóó, doón né gi dé seèn.
Kùsèm, terre Càṅ a, sùmù
yùò kélà cie dé kèi cèn. È
môn!

12

Dene nùà seé Càṅ

1 Mò Càṅ né béh jere faá
bèh mân kóó, sâ kùkùr biì
bò nùàr mò, keí mé bí nées
mé njolo hên, bí mé Càṅ há
njí gí gùm biì doón faá ṅèh
*sèmè toò seèn nò. Ceér Càṅ
duaà dé bagaà né cí, né bú
yoòr huóóm.

2 Bí té gule wôn bèlè, bí
bèlè sér gule dé Càṅ, te à
kweéh seér gùm biì, mé lo
biì mene, bí ṅgweé komo
ye njii mé à né gwaán ndò!
Sâ tueé né ye, à gwaán né
bò ṅèh dé bebagaà mé né
ṅagásé tâṅ, mé né lom bú
yoòr huóóm dé gècèn.

3 Mè baá te fùgò Càṅe, mè
bí doón hên tueé keéh né
dé cí, ye bí a, té mé feh biì
púnó kélá. Sòn sâ, bí ṅéné
kó sér bèh denè biì dé jéjêg.

[†] 11:26 11:26 Siyôn né yili Jerúsalem déi (1 Chr. 11:4-5).

31:33-34 11:33 11:33 Es. 55:8 11:34 11:34 Es. 40:13

41:11 11:36 11:36 1 Kòr. 8:6 12:4 12:4-5 1 Kòr. 12:12

11:27 11:27 Jér.

11:35 11:35 Job

Temé mé nùà kàn né yoòr Càn kwaá njií ðóón, bú a, ñéné kó terreb sâ ñenè.

⁴ Bí kóó ye, nùàr né mé gà yoòr hihiné mé seé teèn hihiné ndò.

⁵ Né cu mé bò Yeésò bò ménâ: béh maga mene naàn, béh né lom gùm nùàr cén, béh nyógó bilí né yoòr *Kristò. Sâ béh bò mbeí beèh nyógó bilí né ðóón ndò, béh den né faá bò gà hihiné nyógó bilí né yoòr nò, te bó me sòm gùm nùàr cén.

⁶ Béh né gi mé gà seé hihiné yoòr; Càn nùà kàn haá né dé lòu ndò. Mò lètenè beèh Càn nuaré déi haá né sòn seèn tueê, bú a, ñéné kó temé mé à né yoòr Càn kwaá njií, à yila tueê.

⁷ Mò Càn haá né wò lo dé bò déi gaàm, sâ gààm bó gaàm, né seé yeè. Mò dé nuaré déi né ñjèh feèh, bú a, fefeèh, né seé seèn.

⁸ Nuaá mé Càn dé seèn haá né bú lo dé nùàr sògò, bú a, fágá feh, né seé seèn. Mò dé yeè né be haâ, sâ há lòm bú mé be fà. Mò dé yeé né dé nùàr sie nyegê, siè nyégé bó mé temé yeè mene. Mò dé yeè né dé bò jáàm bò gaàm, gààm lòm bó mé vógó-temé mene.

⁹ Bí gwàn lòm nùàr mé temé cén, bí nyénné veèn nyennè, bí gwàn sér bagaà.

¹⁰ Bí gwàn kú lètenè bìi, bí né lètenè bìi veéh kuú ndò.

¹¹ Bí dèn lòm bò seé bò, bí té fùòb gwàn. Bí bó lòm seé

Nùà Dueè mé terreb mene, ¹² bí né ndèm mé bú kwaá njií, bí né mé bú samé. Bí né gèr yoló, bí né Càn cu ðóón dua ndò.

¹³ Mò njeré déi né nuaré déi lètenè bìi saám, bí há bú teèn. Mò nuaré déi waà lo bìi, bí té njolo mé bú cì.

¹⁴ Mò bó né bí bunó, bí dùà sér Càn felè bòn lòu; bí júée Càn a, kúlú sér bò bònò bò bìi dé kulù ma, à té bó lòu dúágá.

¹⁵ Mò bò nuaré déi baá samé, bí bó sàmè jí ðóón. Nuaá mé né yueé, bí bó yúé jí ðóón ndò.

¹⁶ Bí dèn lòm lètenè bìi mé sòn cén, bí té lòu ngúgò sér. Nùàr ðóón a, yú njolo bìi yuù; bí té dèn faá bí kògón yógó né bò nùàr ðóón nò.

¹⁷ Nùàr a, té veèn mé veèn cú. Bí fón sér ceér, te bí bój lare nùàr ðóón bagaà.

¹⁸ Mò lónj né teèn, bí lègè lòm faá bí né lege nò, te bí bò nùàr den gi mé sòn cén.

¹⁹ Bí té mé njùnj kóó ndé sér, bò mbeí mò, bí kwá ló Càn nùà ñjèh sòm njùnj mé feh seèn, faá né te mvù Càn nyagá den nò, ye: «Mè njùnj sòm nde né kóó. Mò nuaré déi né wò veèn bój, mè bú sòn sâ bój sòm cu nde né kóó ndò, jueè mè Càn Dueè.»

²⁰ Né cu te mvù Càn beré déi nyagá den, ye: «Mò cùè né nùà bònò yeè sie, há bú yáb teèn; mò à né mé nyúa, há bú ñjèh ñueê teèn ndò; te à ñene ménâ, fegùli bógó

bú faá we nõ, à kweéh seér temé.»

²¹ Té gwàn mé veên yógó wò, yógó sér veên kóó, bó yógó bú mé bagaà.

13

Sòn ngómna ngweê

¹ Nùar kàn a, ngwé sòn bò ngómna ngweê; bó dóón, bó né gi beè Càṅ, à bó terreb haá né kóó, bó mé feh bòn cèr ngwéh.

² Sâ mọ wò né feh mé bó taré, sâ wò ngen né sòn Càṅ nùà njèh. Lòu sam, à lé naá gii bó nyegé kwaá. Mọ né mân, sâ bọó mé né feh toò bò ngómna taré dóón né ju yoòr bòn mé be bòn turú su.

³ Bí kóó ye, nuaá mé né gècèn bọó, dé seèn ngómna lòu vèh bèh; nùà veên bú veéh yeé kóó. Mọ wò ye te nyí bò kokoò bò dùlà cú, sâ bó lòm bò njèh bebagaà, te bó seèn wò mé njéh.

⁴ Seé mé bó né bọó sâ, Càṅ bó haá naá kóó, te bó gam wò, wò bọó komo bagaà. Á, mọ wò né yeé veên bọó, sâ vèh bó veéh bòn! Mọ sam, bó nde né wò gèr feh keéh, terreb né beè bòn. Bó né bò seé bò Càṅ. Mọ nuaré déi bọó veên, bó nde né bú gèr fí feh keéh. Càṅ ye te bò nùar nene kọ yúlá-temé nyí teèn.

⁵ Sâ tueé né ye, mọ wò né toò bò ngómna leéb, né njèh bagaà dé gècèn. Dé yúlá-temé Càṅ gí lòm ngwéh ndo; né cu te ndòn bí lè sé cú.

⁶ Bí làmpôn gwom yeé dé cí. Bò seé bò mé né làmpôn weh sâ, né gi bò seé bò Càṅ ndo, à ye te bó bọó dilí nyegé lòu.

⁷ Njii mé nùà kàn né bí bieé dóón, bí gwòm gí bó faá bí sé naá kaà gwom nõ; bí gwòm njí làmpôn mé bò làmpôn bò, dé kóstòn mé bò kóstòn ndo. Nuaá mé bí sé naá bú veéh dóón, bí vèh bú veéh; bí *sumú nuaá mé bí sé naá bú sumú ndo.

Bò mbaábi gwaân

⁸ Bí té mé hùà nùar yoòr ngágá dèn; yoòr biì a, ngágá dèn sér hùà lètenè biì gwaán kuù. Nuaá mé né mbeí mé temé cén gwaán dóón, bọó komo né dé seèn njii mé *sóú Càṅ tueé nê.

⁹ Mè tueé bí, bèh joloò Càṅ mé né tueé ye: té yàgà ndé, té feh wúlá, té yíb núb, té temé te njèh nùare kwá njí, mé bò sóú dé jomò mene dóón, yila gi né te meí bòn cén hèn, à tueé lom né dé seèn ye: gwàn mbeí yeé faá wò gwaán né ngàn yoòr yeé nõ.

¹⁰ Mọ nùar né mé gwaân lè, à veên mé mbeí bó njí ndé ngwéh. Mọ wò né bò mbaábi mé temé yeé mene gwaán, sâ wò bele lom né dé yeé sóú gùm dóón.

Dene kôr

¹¹ Bí né kóó ye, baá cu. Mọ né mân, bí nyimè dèn làn, hèn baá gii cu mé Càṅ nde né béh teèn yili sòm. Dè wá

ndé cú faá dé léi toò mé béh lé temé kwaá logó naá yoòr Yeésò *Kristò nɔ.

¹² Cibí geé baá kèn, cieé baá gè jomo kɔ ɲagá ndɔ. Béh kwá ló seé cibítenè ménâ, béh yí wèh sér bò njèh taâb mé béh nde né taâb mé njèh suútenè lieé.

¹³ Béh gò dili lòm faá bòó mé gɔ né bèh ɲagâ nɔ. Béh té *wónj selà, béh té mbè selà, béh té sár gwá, béh té ndiéŋ, béh té togo ndè, béh té huer ɲgwà ndɔ.

¹⁴ Bí yoòr sù sér á yòn dé feé mé Fehtoò beèh Yeésò Kristò. Njii mé ɲgàŋ yoòr bii né gwaán doónj, bí té teèn téré yílá cú.

14

Nuàr té mbeí bò

¹ Mɔ nuaré déi né te ceér Càŋe yuaá, bí tá bú taà, bí té bú lòu bò sér.

² Sâ tueé né ye: mɔ nuaré déi né mé terreb njèh doónj yieé larê teèn, mbeí né dé seèn te ceér Càŋe yuaá, à dé seèn yieé lom né yuè,

³ sâ nuaá mé yieé laré né doónj a, té mbeí mé yieé geí né lòu doô sèb. Dé mé yieé geí né lòu a, té dé mé yieé njii né mbaá doô ndúgó ndɔ; à né beè Càŋ.

⁴ Wò né neì, mé né ju felè nuà seê nuàr tená gɔ wa? À boó mene bagaà, né mene veên, doónj né lom ju tele seê seèn. Mè tueé wò, nuà hèllè nde né bagaà boó komo; Nuà

Dueè né mé terreb teèn, à nde né bú taá.

⁵ Bò nuaré déi ye: bò cieé déi né bò mbeí yɔgɔ. Sâ bò déi né dé boòn tueé ye: cieé doónj né gi kèi cén. Mɔ né mân, sâ nuà kàn a, njéba nyégé te mùnò seèn bagasé.

⁶ Nuaá mé ye cieé déi né bò mbeí yɔgɔ doô, cieé sâ jolo né ye te seén Nuà Dueè. Nuaá mé né njèh doónj yieé laré doô, mé njèh seén taré né Nuà Dueè ndɔ. Mɔ à nde aá yieé, à né yeé Càŋ vra, faá dé mé yieé geí né lòu vra yeé Càŋ, à né Càŋ seén ndɔ nɔ.

⁷ Á sâ, nuaré déi den lom né dene dé seèn nuà njèh wa? À cio kuú lom né dé seèn nuà njèh ndɔ wa?

⁸ Mè tueé bí, mɔ béh né yɔŋ, béh yɔŋ né dé Nuà Dueè; mɔ béh né kuú, béh kuú né dé Nuà Dueè ndɔ. Mɔ né mân, sâ béh yili mene lòu, béh kuú mene, doónj béh né gi beè Nuà Dueè.

⁹ Kristò lé kuú naá dé cî, à komo yuo cu lè cio, ye te nyí den Nuà Dueè bò komô mé bò lèlàn bò.

¹⁰ Sâ, mɔ né mân, wò mbeí yeè jue né dé kei wa? Á, wò ndɔ nɔ, wò nuàr seb né dé kei ndɔ wa? Ngweéh béh nde gi né ké toò Càŋ waá, à tena ju felè beèh doónj mà.

¹¹ Né gi te mvù Càŋe nyagá den, ye:

«Càŋ Dueè ye: Kwá noónj, mɔ Càŋ gècèn né lom nyí,

nùàr dɔ́ɔŋ nde gi né toò nyí cemmé.

Nùà kàn nde né loù sâ ké ter mé sòn seèn lɔ́gɔ́ njií, ye nyí Càn né lom Nùà terrèb kɔ́ɔ.»

12 Á sâ, nùà kàn a, njébá tég, à nde né sòn seèn mé be seèn toò Càn tueé.

Nùàr jueê

13 Mɔ né mân, sâ béh gè mé nùàr jueê lètenè beèh geè, béh gwàn sér bò mbeí beèh lòù. Njií mé nde né mbeí beèh te veèn luú njií, béh té gwàn.

14 Bèh Yeésò Fehtoò beèh nyɔ́gɔ́ bilí baá kèn. Kènê mè baá gi kɔ́ɔ, ye yáb nùàr kɔ́ɔ bó yílí bèh. Á, mɔ nuaré déi né munó ye, nyí nde né mé njéh fulá kuú, sâ né ka beè seèn fulásé ménâ ndɔ.

15 Mɔ wò né mbeí yeè temé mé yáb déi yieé yulá, sâ kɔ́ɔ ye nyí bú lòù gwàn sér ngwéh. Té bú teèn bó lèr kéh, né lom yáb mbaá; *Kristò lé naá gi felè mbeí yeè sâ kuú!

16 Bí té gwàn dé njií mé né beè bìi huóóm, ña seér njèh júèb beè bò déi.

17 *Lò Càn dé seèn mé yáb bò mbè dɔ́gɔ́ dèn ngwéh; né seér mé dene didilí bò pɔ́ŋ mé vɔ́gɔ́-temé, faá Cúcuí Nágâ haá nê nɔ.

18 Nuaá mé né seé Kristò gèh dé hèn bóó dɔ́ɔŋ, né lom nùà bagaà beè Càn mé njolò bò nùàr mene.

19 Mɔ né mân ndɔ, sâ béh fón nyégé ceér mé cɔ́ŋ nde

né teèn yuo, te béh bò mbeí beèh ta kuú te ceér Càŋe.

20 Nùàr a, té seé Càŋ mé yáb túlú ñèrrè sòm. Dé yáb dɔ́ɔŋ yieé larê né gi môn dág. Njèh cén, njií mé nde né mbeí te veène luú njií, húóm ngwéh mé nùàr yieé njií sâ.

21 Huóm kela né mé nùàr núɔ́gɔ́ yíé ngwéh, à mbè ñúé ngwéh. Bú a, bèrɔ́ŋ gí bò njií mé nde né mbeí te veène luú njií dɔ́ɔŋ ndɔ.

22 Sâ njií mé wò naâ lè yeè ngweé nyegé doò, kwá ló lè yeè bì Càŋ fà. Mè tueé bí, nuaá mé né kɔ́ɔ ye nyí bóó yíí né teèn, samésé nde né bú.

23 Nuaá mé né njeré déi lòù yieé kiné, baá te ju beè Càŋ ndɔ. Lòù sam, ndòn seèn né mene bú tueé, à teèn jéjég njébá dilí ngwéh. Mè tueé bí, mɔ nuaré déi né njií sâ kɔ́ɔ, mé njéh mene à né ka teèn ñeí den, sâ né veèn.

15

*Gule Yeésò *Kristò beleè*

1 Béh bóó mé baá gi te ceér Càŋ tarésé dɔ́ɔŋ, mɔ béh ye te huóm, béh gam sér bò yuyuaâ bò lòù. Béh té faá béh né gwaán nɔ bó.

2 Nùà kàn a, bó sér njií mé nde né mbeí yoòr huóóm, te gam mbeí, mbeí bele ceér Càŋ mé temé seèn mene.

3 Te den faá Yeésò Kristò lé bóó naâ nɔ; à lé dé seèn dé mé à gwaán né kɔ́ɔ bó ná ngwéh. À lé bóó seér naâ

faá né felè seèn te mvù Càṅe nyagá den nɔ, ye: «Séb mé bó lé selé naâ wò doô, sue le seér aá felè mò.»

⁴ Bò njií mé né gi te mvù Càṅe nyagá den doón, bó lé nyagá kwaá naâ léí toò, ye te béh ndeè maán weh njèh teèn, yo taré béh tarè, béh kwaá sèṅ. Sâ doón ye te béh ndèm kwaá njií gi mé Càṅ.

⁵ Bú Càṅ nuaá mé sèṅ bô taré-yo yuo gií né beè seèn doô, bú a, há bí terreb, te bí bele gule Yeésò Kristò, bí den lètenè bìí mé sòn cên,

⁶ te bí seén gi Càṅ Tele Fehtoò beèh Yeésò Kristò mé sòn cên doón ndo.

Njàgà Bagaà dé bò nùàr doón

⁷ Mo né mân, sâ bí bò mbeí bìí kè nyégé kú yo bìí lètenè bìí faá Yeésò Kristò lé ke nyegé naâ bí nɔ, te bò nùàr ṅene ménâ, bó seén Càṅ mé njéh.

⁸ Mè tueé bí, Yeésò Kristò lé nùà seè bò Jûf ṅa kuú naâ, ye te yuo faá Càṅ lé tueé kwaá naâ mé bò tele beèh léí jògò nɔ, te nyí feh keéh béh teèn, ye béh a, Càṅ nyeén túé bèh ma.

⁹ À lé déi nde cuù naâ, ye te bòó mé Jûf sam ṅene kó-jere Càṅ felè boón, bó seén bú mé njéh. Né te mvù Càṅe ménâ nyagá den, ye:

«Mè wò lètenè bòó mé Jûf sam hên seén go nde né dé cî;

mè nde né yilí yeè mé bené seén.»

¹⁰ Te mvù Càṅe né cu nyagá den ndo, ye:

«Bí bòó mé Jûf sam doón sàmè gi ménâ ndo, bí yilá ndé gi te mbàgà Càṅe.»

¹¹ Né cu beré déi tueé ye:

«Bí bòó mé Jûf sam doón, bí sèn làrè Càṅ Dueè seèn.

Dàm nùàr a, sèn làrè bú lò nùàr doón!»

¹² Esáyà *sòn-Càṅ tueé né môn ndo, ye:

«Ndüté ndütù Jésè* baá ndeé,

à Nùà Dueè felè lò nùàr doón den nde né kóó,

bòó mé Jûf sam ndèm kwaá njií gi nde né yoòr seèn.»

¹³ Càṅ mé haá yeé ndèm a, há bí dàm vógó-temé mé dole, njua mé bí né temé yoòr seèn kwaá njií, te bí kwaá ṅeí cu ndèm mé terreb Cúcuí Ṅagá lòu.

Pól né mé terreb beè Càṅ

¹⁴ Bò nùàr mò, mè né bagasé kóó nyegé, ye bí né gi bò húóm-temé bò, bí né ceér gécên ṅené kóó, bí né gi mé terreb ndéb lètenè bìí leéb kuú teèn.

¹⁵ Mé njéh mene, te bò beré déi lè mvù hên mè la naâ bí lòu nyagá turú, te bí nyèn cú. Lòu sam, mè né mé fùgò beè Càṅ kuú,

¹⁶ à lé ye mè a, mè né nùà seè Yeésò Kristò ké lètenè

bòó mé Jûf sam ma. À lé naâ mè Njàgà Bagaà seèn beè jege haá, ye mè a, ndé ké lètenè bòn tueé den, te bó ña gi ñhè *sèmè mé né nyí yoòr huóóm, te Cúcuí Ñagâ haá bó terreb, bó den lom beè nyí jolosé ma.

17 Yeé baá mân, ñjii ye mè a, sàgàr kú lòm mé seé Càṅ dé sagâr ndo. Sâ dóṅ né gi mé njua Yeésò Kristò.

18 Mò mè nde né sòn komo, sâ kò mè jue cegé né seé mé Kristò né beè mò bóó keéh hên: mè né bòó mé Jûf sam ceér Càṅ feh, te bó ṅweé sòn seèn. Kristò né ṅgòr sònò mò tueé keéh, à né seé beè mò bóó keéh:

19 bò fé m, mé bò cìè hihiné mé terreb Cúcuí Ñagâ mene né gi teèn ñené yuo kelá.

Mè lé terreb kwaá naâ faá bèh sâ, te mè nde ye mé Njàgà Bagaà felè Kristò bèh dóṅ tueé ndeé. Mè lé tueé duóóm naâ ké Jerúsalem, nde wa mé lò Ilíí.

20 Mè Njàgà Bagaà sâ tueé lom yeé bèh mé yilí Yeésò Kristò née teèn ṅgúlí wá ṅgwéeh ye, mè ye te mè gwà déi felè maàṅ nuaré déi mé yí cú.

21 Te den faá né te mvù Càṅe nyagá den ndo no, ye: «Bòó mé bó née bó njeré déi túé ṅgwéeh ye

nde né bú ñené;
bòó mé née ju seèn
ṅṅṅgwéeh ye
nde né ṅweé gií ndo.»

Gò Pól ké Rôm

22 Sâ né ñjii mé lé naâ mè cu dóṅ yíin; mè gwaán né mene ké yoòr biì ndeé, mè wá kòmò ṅgwéh.

23 Kènê mè seé te tàbè hên bóó gi aá kèn; mè nde né bí yṅ ke. Baá nyèmà kóbeè mè né gò sâ kaga den.

24 Kò mè baá mé gò Espânye, mè kela ye ké yoòr biì ndo. Mè gwaán né bí ñenê, te béh bí cer weh ndo, mè kwa gàm beè biì, mè kela nde ye ké Espânye sâ.

25 Ñhè cén, mè jògò nde née ké Jerúsalem ye, te mè haá ñjii bò Yeésò bò ké sâ gàm.

26 Lòu sam, bò Yeésò bò ké Masedínà mé Akayí bilí gi aá kàgàlòṅ kèn; né lom bó yoòr huóóm dé gècèn, bó ye, há ñjii mé bò saám bò ké Jerúsalem lètenè bò Yeésò bò.

27 Lé naâ mé kàgà-ndòn bòn ndo; sé né ka môn bòn. ṅgwéeh bò Jûf mé né ceér Yeésò ké Jerúsalem bele dóṅ lé naá gií Njàgà Bagaà mé bòó mé Jûf sam se wa? Sâ kènê kò bóó mé Jûf sam yíi be teèn, te gam bò Jûf mé bò ñhè dé ṅṅṅ yoòr ndo.

28 Mò seé hèllè ndeé gi baá, mè haá lo aá bó kàgàlòṅ sâ, mè wa ye ké yoòr biì, te mè nde ye Espânye kelá ndeé.

29 Mè né kóó ye: mò mè ndeé waá baá ké yoòr biì, Yeésò Kristò nde né béh bí kulú nyegé.

30 Bò nuàr mò, mé yilí

Fehtoò beèh Yeésò Kristò bô Cúcuí Nágâ mé né gwaân lètenè beèh kaá kwaá, mè né bí bõη, ye bí dùà gàm mè Càn teèn, bí dua lom bú felà mò tég,

³¹ te mè beè bô dúágá-tie bô ké Judê yílá cú, te mè wa nyegé mé gàm bô Yeésò bô ké Jerúsalem bagasé, bó weh nyegé mé vógó-temé mene ndò.

³² Mò bí né ménâ dua, mè ndeè né ké yoòr bìi mé vógó-temé mene waâ. Mò Càn né gwaân, sâ mè nde né ké lètenè bìi du weh ndò.

³³ Á sâ, Càn mé haá yeé nùàr dolê a, kúru nyégé bí dõõη. È môn.

16

Bèh nùàr hihiné bie keéh

¹ Bí kè nyégé tie beèh Fébè бага, à né nùà seé Càn te bõη bô Yeésò bô ké Kánkrè.

² Mò à waà, bí wèh lòm bú mé yílí Fehtoò beèh lè; seé bô Càn bô né ménâ. Njii mé né bú yogó dõõη, bí gàm bú gaàm. Á né lom nùà gàm nùàr dé gècèn, à lé naâ mè gam.

³ Bí bié kèh Prìsìl bô Akilâ бага; né bô mbei seé mò te seé Yeésò *Kristò.

⁴ Bó lé naâ cio felè mò liím, te bó yili som ye mè. Mè né lom bó vra dé gècèn; bõη bô Yeésò bô mé Juf sam dõõη né taré bó môn vra ndò.

⁵ Bí bié kèh mè bõõ mé bilí dua yeé Càn ké gwò bõòn ndò. Bí bie keéh mbei mò Efanète. Ké te tàbè Asiá

dõõη, nuaá mé lé kwaá njií logó naâ temé yoòr Kristò lé naâ bú.

⁶ Bí bié kèh mè Marí, à né lom seé felè bìi mé terreb mene bõõ.

⁷ Bí bié Androníkù bô Juníâ, né bô nùàr mò, béh bó lé ké gwà cibi naâ kòó. Ké lètenè bô mbõη tebé dõõη, bô nùàr né lom bó vra dé gècèn. Bó lé bô mbõη Yeésò ηa logó naâ kòó mé mè.

⁸ Bí bié kèh mè Àmpliátù, né mbei mò te yílí Fehtoò beèh.

⁹ Bí bie keéh mè Hùrbèn, né mbei seé beèh te seé Kristò. Bí bie keéh mbei mò Setákì ndò.

¹⁰ Bí bié kèh mè Àpelê бага; à lé naâ feh keéh ye né mene te gèr-e, nyí né temé yoòr Kristò kwaá njií. Bí bie keéh mè mbàgà Aristobûl ndò.

¹¹ Bí bié kèh mè nùàr mò Herodiõη бага. Bõõ mé né temé yoòr Fehtoò beèh te mbàgà Nársì kwaá njií dõõη, bí bié kèh mè bó teèn.

¹² Bí bie keéh Trifèna bô Tripósà mé né seé Fehtoò beèh temá. Bí bie keéh mbei beèh Pèrsidâ, nuaá mé né seé seèn faá cí nò bõõ.

¹³ Bí bié kèh mè Rúfùs; à né lom te ceér Càn mé gècèn mene njebá taré. Bí bie keéh meí seèn mé né meí mò ndò.

¹⁴ Bí bié kèh bô Asenkretà bô Felegõη mé Hermê бага; bí bie keéh Pàtróbà bô Harmâ mé bô mbei bõòn ké yoòr bõòn бага ndò.

¹⁵ Bí bié kèh mè Filológà bô Júli mé Néré bô tie seèn

baga. Bí bie keéh Holimpâ mé bò Càn bò ké sâ dɔɔŋ.

16 Bí bié kú lètenè biì mé temé cén. Bòŋ bò Kristò bò dɔɔŋ ye: bíé kéh bí бага dɔɔŋ ndo.

Ndéb dé cèrè jomò

17 Bò nùàr mò, kúkùr biì, bí kè kógòn nyégé bagasé, wanɔɔŋ njií mé béh lé feéh naâ bí dɔɔŋ, bò nuaré dèi né lom teèn feré ndugó gɔ, ye te bó yí kèrrè lètenè biì, bí sab ceér, bí temé te ngòr beèh kwá njií cú. Mɔ né mân, bí gè lòm mé ceér bɔɔn ɔɔŋ.

18 Gèh bò sâ bò seé Fehtoò beèh Kristò bó ngwéh, bó lege seér né dé ngàŋ lèi bɔɔn! Seé bɔɔn né lom ngòr bebagaà sònò tueé nagâ; bó né-re ménâ bɔɔ, bó né bòó mé bèh njèh kó ngwéh dɔɔŋ bele gɔ.

19 Dé biì môn sam, bò nùàr né gi kɔɔ ye, bí né dé biì sòn Nùà Dueè ngweé. Môn, mè né lom mé vógó-temé felè biì dé gècèn. Njèh cén, mè né gwaán ye bí den lom bò kógòn bò mé né бага bɔɔ, te bí nyenné komo veèn.

20 Mè tueé bí, Càn mé haá yeé dɔlê, nde né toò hên *Sátàn gulè biì njalé kwaá. Húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò a, ká siè bí beè!

21 Mbeí seê mò Timotê ye bíé kéh bí; bó bò nùàr mò Lùsiûs bô Jásòŋ mé Sosipàtà ye bíé bí ndo.

22 Né mè Tèrtiù, mè mvù hên nyagá né kɔɔ, mè né bí lè yíli Fehtoò beèh bieé.

23 Gayûs ye bíé bí; mè cer né ká lo seèn. Bò Yeésò bò dɔɔŋ bilí yila yeé ká lo seèn ndo. Herástà mé fer kàgàlòn bò loó bò dɔɔŋ né beè seèn ye bíé bí. Dìm beèh Kwártù ye bíé bí ndo.

[
24 Húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, ká siè gi bí beè dɔɔŋ. È môn!]

Càn seén ceré

25 Béh sén Càn seèn! Terreb né beè seèn, à nde né bí te ceér seèn bɔɔ taré. Njàgà Bagaà seèn felè Yeésò Kristò mé mè né yeé se hên né ménâ tueé ndo. Càn béh ménâ feh keéh né kɔɔ. À lo Njàgà Bagaà sâ munó nab kwaá naâ ter. Lo naâ sâ wɔŋ nées teèn sam ye.

26 Kènê, cu yeé wulu baá, à nené sɔm keéh ye bú bèsóné mé mvù bò *sòn-Càn bò, te dà m bòó mé Jûf sam dɔɔŋ ngweé laré, faá Càn ndeèr lé tueé naâ nɔ, te bó kwaá njií temé teèn, bó ngweé tie.

27 Béh sén Càn seèn. Kógòn dɔɔŋ ceré le né mé bú. Terreb seèn a, *sùmù yuò kèlà cie dé kèi cèn mé Yeésò Kristò. È môn.

Mvù Pôl dé toò jògò mé bò Yeésò bò ké Kòrênt

Bèh bieé

¹ Né mè Pôl, mé Càn lé naâ mé kàgà-ndòn seèn balé weh, te mè ña mbòn tebé Yeésò *Kristò. Bèh mbei beèh Sostèn nyagá né kóó,

² béh nyagá njií né mé bòn bìi, bò Càn bò ké Kòrênt. Càn bí yílá kwaá né beè seèn, te bí ña bò nùàr seèn mé yílá Yeésò Kristò. Mé bò nuaré déi mene, bó né mene he, mɔ bó né yílá Fehtoò beèh Yeésò Kristò dua, Càn né bó ménâ yílá ndɔ. À né Fehtoò bòn faá à né Fehtoò beèh ndɔ.

³ Càn Tele beèh bô Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí dólê.

*Bagaà mé bò nùàr né beé *Kristò kwa*

⁴ Mè né Càn felè bìi cu dɔ́ɔ́n vra. Lòu sam, bí né lom mé fùgò seèn beè Yeésò Kristò kuú den.

⁵ Né bòn: sòn cên mé bí bò Kristò né coór bilí hên bóó né kóó, te bí nde ye mé gà fùgò hihiné beè Càn kuú. Tétég bí kɔ gi aá ceér gècên kèn, bí né gi gècên sâ tueé kóó ndɔ.

⁶ Né môn, cu mé béh lé tueé naâ ngòr Càn ké lètenè bìi, bí lé naá giì temé tèn nɔ́ɔ́n kwaá njií,

⁷ bí né Yeésò Kristò Fehtoò beèh kela den, ye cieé déi à nde cuú né ñené yuo kelâ. Yeé baá ménâ, lo dé kàn mé Càn haá yeé bò nùàr seèn doô bí sám cú ndɔ.

⁸ Bú Yeésò Kristò nùà njèh nyeén nyegé nde né bí kóó, te bí taré wa lòu mé à nde né ju teèn tená ñagá, te nuaré déi bí bò nyi cú.

⁹ Càn né Càn húóm-temê felè bò njií mé à tueé gi né dɔ́ɔ́n, à bí kwarè Njuna seèn Yeésò Kristò Fehtoò beèh yílá njií né kóó, te béh bó te bilí cén.

Kèrrè lètenè bò Yeésò bò

¹⁰ Bò nùàr mò, mè né bí mé yílá Yeésò Kristò Fehtoò beèh dua: bí dèn mé sòn cên; kèrrè a, té lètenè bìi yílá; bí dèn lòm mé temé cên, bí múnò gí njèh dɔ́ɔ́n mé sòn cên ndɔ;

¹¹ wanɔ́ɔ́n bóó mé lé yuoó naâ ké yoòr Kòlòwê lé waá naâ, ye mè a: jóg baá ké lètenè bìi tèn ma.

¹² Sâ tueé né ye, nùà kàn né tueé ye nyí né hiín. Dé kàn ye nyí né dé nyí nùàr Pôl, dé kàn ye: nyí né nùàr Apólôs; déi den cuú ye: nyí né dé nyí nùàr Piêr; déi ye: nyí né nùàr Kristò ndɔ.

¹³ Hên bí né munó ye Kristò kèrré den né hihiné ménâ wa? Bó lé ké te toú sòn bìi fagà naâ mè Pôl wa? Bó lé nòmò Càn kou naâ bí mé yílá mò Pôl ndɔ wa?

¹⁴ Mè né Càn vra dé mé lètenè bìi dɔ́ɔ́n mè lé nuaré déi nòmò Càn kóó kòu ná

ngwêh, gi cegé né Krispûs bô Gayûs doô.

¹⁵ Sâ nuaré déi seèn mbaâ gwàn wèh ndé ngwéh, ye bó lé bí nòmò Càn kou naâ mé yilí mò ndo.

¹⁶ È heè, mè lé naâ cuù bò nuàr te mbàgà Setéfánàs kou ndo. Kò ngweé mè lé naâ cuù-re nuaré déi kou wa, mè dé sâ kó cú.

¹⁷ Kristò lé mè bèh nuàr kou témá nji ná ngwêh, à lé tema njií seér naâ mè bèh Njàgà Bagaà seè, ye mè a, té leba kógòn bò nuàr teèn yí kéh, wanóñ cio mé nyí Kristò lé kuú naâ ké te tou fagà doô nde né njèh mbaâ njolò bò nuàr ñaá le.

Càn né mé terreb mene mé kógòn mene

¹⁸ Bí kóo ye, kùr cio mé Kristò lé kuú naâ ké te tou doô, né seér ngòr kùlù beè bòó mé nde né tuar yilá. Dé beèh môn sam; dé beèh, béh bòó mé Càn né yilí sòm hên, kùr cio seèn né lom ngòr gècèn mé sòm keéh né terreb Càn cie kóó.

¹⁹ Né te mvù Càn nyagá den ye:

«Mè nde né kógòn bò kékogòn bò beéh sòm, mè vurú sòm ndòn bò kó-njèh bò ndo.»

²⁰ Á sâ, bò kógòn bò hèllè baá gi he? Bò *njií-sòu baá gi he ndo? Bò sàñ gò njèh bò nò? Mè tueé bí: Càn dé seèn feh keéh né ye: dàñ bò kógòn bòòn ká lè wóñe sâ doñ beè nyí né gi kùlù dé tuàr.

²¹ Bò nuàr mé be kógòn bòòn sâ mene doñ, bó Càn ñéné kó ngwéh, bó kógòn seèn ñéné kó ngwéh ndo. Yeé baá mân, Càn kaga baá-re ndòn, ye nyí yilí sòm seér nde né bòó mé né temé yoòr nyí kwaá njií ma. À si baá-re kòu. Lé naâ mé ngòr kùlù seèn hèllè ndo; béh hên se yon yeé cí.

²² Bò Jûf ye, kò né fém, te bó ñene kò mé njéh; bòó mé Jûf sam dé bòòn ye kò né kógòn te bó gwaán ye.

²³ Mé njéh mene, béh kò lom né dé beèh kùr cio Kristò ké te tou doô tueé deèn. Béh né kóó ye ngòr hên né lom beè bò Jûf duduané; beè bòó mé Jûf sam né ngòr kùlù ndo.

²⁴ Dé bòó mé Càn balé sòm aá doñ, né mene bò Jûf, mene bòó mé Jûf sam, beè bòòn Kristò sòm keéh né terreb Càn mé kógòn Càn cie kóó.

²⁵ Te bò nuàr nde bòòn munó den ye Càn hên bòó den né seé kùlù. Mò sé la né mene seé kùlù sâ, bò nuàr a, kóo ye: bó kógòn mene gèh dé heè wa, bó ké bèh kùlù Càn doô kógòn wá ngwéh ma. Njií mé bó ye né yuaâ Càn sé wa, bó a, kóo ye, dàñ terrèb bòòn doñ ké teèn táre wá nyí ngwéh ma.

²⁶ Bò nuàr mò, sâ Càn te bòñ bìi hên yilá bilí kwaá né bò nèi wee? Mò ye tútueè, bí kóo ye, beè bò nuàr bò kógòn bò lètené

bii màgà ñgwéh, bò terreb bò né ñgób, bò ñjonjolo bò màgà ñgwéh ndo.

²⁷ Càñ balé weh seér né bòó mé bò nùàr ká lè wónje ye bó né duaàn sâ, te bò kógòn bò gulí; à balé weh seér cu né bòó mé bò nùàr né bó bò yuyuaâ bò yilá, te fegùli sie nyegé bò terreb bò mé ñjéh.

²⁸ À balé weh seér né bò mbaá bò njolò bò nùàr, bò lólòb bò mé bò kòn, te bò sâ bò ñellé sòm bò terreb bò doô.

²⁹ À mé ñjéh ye te nuaré déi toò nyí mbaá púnó kú cú.

³⁰ Bí kékòò ye Càñ bí yoòr Yeésò Kristò bilí yíi gi né kóó, te béh bí ñene weh kógòn beè seèn. Mé yilí Kristò cên sâ kènê, béh bí baá gi bò didilí bò njolò Càñ, te béh den lom aá dene Kristò, à lé béh ña weéh naâ kóó.

³¹ Te yuo faá né te mvù Càñe nyagá den ño, ye: «Nuaá mé nde né punó, bú a, púnó lòm mé yilí Nùà Dueè ma.»

2

Gule gò Pól ké Korènt

¹ Bò nùàr mò, mè lé naâ ké lètenè bii waá, mè tueé bí kùr gècèn mé Càñ lo naâ ter leér kwaá, mè lé bí te hueh mé nde né bí yogó, túé ná ñgwêh ndo; lé mé lo mò ná ñgwêh.

² Sâ doónj mè lé ye te mè njeré déi ké lètenè bii kó cú,

mè kò lom ka Yeésò *Kristò, mè tétég kò lom bú Yeésò Kristò mé bó lé naâ ké te toû fagá ñjií doô.

³ Yeé baá ménâ, mè ké yoòr bii yua ndelé yuo kelà baá-re lòù.

⁴ Mè né mene ñjéh feh, mè né mene ñgòr Càñ tueé, mè lé mé kógòn dé nùàr túé ná ñgwêh ye te mè bou* bí lòù. Cúcuí Càñ mé terreb seèn lé bí feh keéh naâ kóó, ye né ñgòr gècèn.

⁵ Te kènê temé bii te kógòn dé nùàr ñjéba dèn cú, te bí ñene kò seér terreb Càñ, bí kwaá ñjií temé teèn.

Kógòn Càñ

⁶ Á sâ, mè tueé den né ñgòr kógòn ndo, mè ñgòr kógòn sâ tueé ñjií né mé bò jojolò bò te ceér Càñe. Gèh kógòn bú sâ dé wón sam, dé bò tetarê bò mé nde né dé boòn mbaá vu le sam ndo.

⁷ Hòs, dé hèn né kógòn mé Càñ lé leér kwaá naâ lòù, ye nyí kwaá né dé beèh, te béh den kwarè nyí liesé. À lo boó naâ ménâ sâ wónj née dùòm ñgwêh ye.

⁸ Gèh kógòn bú sâ, bò tetarê bò ká lè wónje bú kó ñgwêh ndóg. Mò bó sé naâ bú ñgweé kóó, bó sé lé Nùà Njèh te toû fagá ñjé ná ñgwêh; bó sé la kò ye, terreb ñjèh doónj né gi beè seèn.

⁹ Mé ñjéh mene, yuo né faá né te mvù Càñe nyagá den ño, ye:

«Ŋgúlú mé nùàr mé njolo
jéné bèh,

à mé tie ηgwé bèh,

dé mé sé bɔ́ mène naàn
temé mùnò kó bèh,

Càη ηgúlú sâ nyegé kwaá
seér né dé bɔ́ mé né
bú gwaán.»

¹⁰ Mè tueé bí, Càη bò njií hên
feh keéh lom né mé béh; à
béh feh keéh né mé Cúcuí
Ŋagâ. Cúcuí Ŋagâ né gi dé
seèn njèh dɔ́η ηené kɔ́;
Càη nyegé kwaá né mene
njeré déi ké lè seèn lòu,
Cúcuí Ŋagâ né gi dé seèn
ηené kɔ́.

¹¹ Né faá mé nùàr nɔ, càη mé
né lè seèn kɔ lom né njèh mé
né lè seèn kɔ́. Né ménâ mé
Càη Dueè ndɔ, Cúcuí Càη kɔ
lom né njií mé né lè Càη kɔ́.

¹² Dé beèh, béh lé cúcuí
dé wɔη kwà ná ηgwêh, béh
kwa seér né Cúcuí mé yuo
né beè Càη, te béh ηene kɔ
gèh ηgúlú mé Càη né béh mé
húóm-temé seèn haá.

¹³ Mɔ béh baá dé beèh bò
njèh sâ tueé, béh ηgòr mé
bò nùàr munó yeé mé feh
bɔ̀n kèrà bèh, béh tueé yeé
dé mé Cúcuí Càη feh né béh
kɔ́. Yeé baá ménâ, bɔ́ mé
Cúcuí Ŋagâ né bó lè ηgulí,
béh seé Cúcuí Ŋagâ sâ se
ηagá nyegé baá-re mé bó.

¹⁴ Nuaá mé Cúcuí Càη bú
lè sam, à bò njèh gècèn mé
né beè Cúcuí sâ felè wèh
kwá ndé ηgwéh: beè seèn
bò njií sâ dɔ́η né seér bò
njèh kùlù, à bó ηgwé kòmò
ndé ηgwéh ndɔ. Lòu sam,

Cúcuí Ŋagâ seèn nùàr njèh
se yeé kɔ́.

¹⁵ Nuaá mé Cúcuí Càη né
bú lè ηgulí, nde né ju felè
njèh dɔ́η tená kɔ́. Dé seèn
nùàr bèh ju tená felè seèn
kwà ndé ηgwéh.

¹⁶ Te ηgòr Càηe né mân
nyagá den ndɔ, ye:

«Nei kɔ né mùnò Nùà Dueè
kɔ́ wa?

Nei bú njèh feh komo nde né
kɔ́ ndɔ wa?»

Béh bɔ́ mé Cúcuí Càη né
béh lè ηgulí dɔ́η, béh né gi
gèh mùnò dé *Kristò kɔ́.

3

Bò seé bò Càη

¹ Bò nùàr mò, mɔ ye
tútueè, mè lé mé bí faá bɔ́
mé Cúcuí Càη né bó yoòr nɔ,
túé ná ηgwêh: mè lé tueé
loóm naá kaà mé bí faá bò
nùàr ká lè wɔηe nɔ, faá bò
huaán memanè mé baá ye
ceér Yeèsò *Kristò bele ndɔ.

² Mè lé haá naá bí mbán,
dèn ηgwéh sér. Mɔ sé
naá sér, bí sé yíé kòmò ná
ηgwêh. Né mene hên, bí yíé
kòmò ndé ηgwéh ndɔ.

³ Lòu sam, bí née ka faá bò
nùàr ká lè wɔη ye nɔ. Mɔ
huer bò jógó né ké lètenè
biì ter saá ηaá mân, sâ fèh
kéh ηgwéh ye bí né faá bò
nùàr ká le wɔηe wa? Sâ bí
túé ηgwéh ye dene biì né faá
dene bò *wɔη bò nɔ wa?

⁴ Mé nùà kàn ye: nyí né
dé nyí nùàr Pòl, nùà kàn ye:
nyí né dé nyí nùàr Apòlòs

doò, sâ bí faá bò lòu bò no bó ḡwéh wa?

5 Apolôs né nei? Mè Pôl, mè né nei? Bí kóo ye, béh né lom ka bò seé bò Càṅ mé lé naâ bí ceér feh, te bí nde ye temé yoòr seèn kwaá njií. Béh fà dɔ́ɔṅ, nùà kàn ndeè lom né bèh seé seèn mé Càṅ lé haá kwaá naâ beè seèn.

6 Mè né nùà doboò, Apolôs nùà nòmò berrê; Càṅ nùà njèh boó né kóó, te ba yuo ye.

7 Sâ tueé né ye, nùà doboò bô nùà berrê fà dɔ́ɔṅ né gi mbaá; Càṅ né lom nùà njèh teèn mé huún, à boó né kóó, te ba yuo ye.

8 Nùà doboò bô nùà nòmò berrê né gi fà dɔ́ɔṅ kèi cén; Càṅ haá keéh nde né bó sàgà seé boòn faá nùà kàn boó keéh nê no.

9 Béh né dé beèh bò mbei seé, béh seé boó né dé Càṅ. Bí né dé bìi ḡueèh Càṅ.

Bí né cu gwà mé Càṅ me kwaá nê ndo.

10 Mè dé mò teèn si nyegé né maṅ, ka nág faá njií mé-gwà no. Sâ né seé mé Càṅ haá né beè mò mé húóm-temé seèn. Nuaré déi dé seèn me né tuàgà felèbò. Sâ mo nùà kàn nde né be teèn yií, bú a, kè nyégé gi seé seèn hèllè bagasé, te à cor njií ye be teèn.

11 Wanɔ́ɔṅ maṅ den nyegé gi aá kèn; maṅ sâ né Yeésò Kristò nùà njèh. Nuaré déi maṅ déi sòn maṅ sâ sì kòmò ndé cú.

12 Bí kóo ye, bò déi nde né felèbò mé goó meé kwaá, bò déi me nde né mé lòn, bò déi nde né mé bò taá bebagaá; bò nuaré déi sie nde né dé boòn toú, bò déi ḡgaá ḡgwàgàm, bò déi waga kwaá nde né nyure.

13 Mè tueé bí, kɔ baá lòu ju tenâ, te gèh seé nùà kàn ḡené yuo kela ye cie. Lòu sâ lèh boòn nde né we; we nde né gèh seé nùà kàn lòu sâ cie sie sòm keéh.

14 Nuaá mé seé seèn tuar ḡgiè lè ndé ḡwéh, nde né sàgà kwa.

15 Nuaá mé seé seèn ḡgie le aá tuar, dé seèn sàgà kwà ndé ḡwéh. Dé yilií, à nde né yili yuo; njèh cén, den nde né faá à dula taré yuoó naâ tuar no.

16 Bí né gi bagasé kóó nyegé ye, bí né gwà Càṅ kóó, wa Cúcuí Càṅ cer yeé lè bìi ma.

17 Nuaá mé beéh sòm gwà Càṅ sâ, Càṅ nde né bú beéh sòm ndo. Lòu sam, *gwà Càṅ koò né bèh joloò. Mè tueé bí: bí né gwà Càṅ sâ.

18 Nùàr a, té feh seèn mbaá bèlè kú. Mo nuaré déi né lètenè bìi munó, ye nyí né ká te wóṅe kɔ́gòn, bú a, ḡá sér nùà kùlù, te à den ye nùà kɔ́gòn dé gècên;

19 wanɔ́ɔṅ kɔ́gòn dé ká te wóṅe né seér kɔ́gòn dé kùlù njolò Càṅ. Mvù Càṅ tueé né cí ndo, ye: «Kɔ́gòn bìi sie cu nde né bí be toò Càṅ kóó.»

20 Né cu beré déi nyagá

den ndo, ye: «Càn Dueè né múnò bò kógòn bò koo, ye né njèh mbaâ ma.»

²¹ Mo né mân, sâ nùà a, té mé yilí mbeí mbaá púnó kú, njèh doóné né gi dé bìi:

²² né mene Pól, né mene Apolôs, né mene Piêr, né mene wón, né mene yòñ, né mene cio, né mene kènê, né mene cieé déi, doóné né gi dé bìi.

²³ Bí né dé bìi dé Yeésò Kristò. Bú, à né dé Càn.

4

*Mbòn tebé *Kristò.*

¹ Sâ bò nùà a, kékòò ye, béh né dé beèh bò seé bò Yeésò Kristò ma. Ngòr Càn mé lé naâ léi toò bèh nâb doò, Càn haá kwaá gi aá beè beèh, te béh feh bò nùà.

² Mè tueé bí, mo nùà haá kwaá baá mbeí njèh beè, sâ à ye bú a, bó lòm seé sâ mé temé cén.

³ Dé mò, bí né mene njeré déi felè mò tueé, bó sií mene mè toò juù, mè dé sâ tán ngwéh; mè ju felè mò mé be mò téná ndé ngwéh ndo.

⁴ Càn mene mè lè sé ngwéh, sâ túé ngwéh ye mè né nùà gècèn, Càn Dueè tueé nde né ju felè mò koo.

⁵ Mo né mân, bí tée ju felè nuaré déi mbaá téná wèh; koo baá lòu sâ. Fehtoò beèh ndeé né cuú; lòu sâ, bò njií mé né te cibi doóné, à nde né cie ñalé som gií, à nde né múnò bò nùà bèsonè salé kwaá gií ndo. Sâ né lòu mé Càn nde né nùà kàn mé seé seèn teèn seèn.

⁶ Bò nùà mò, mè hên me njií né bí yoòr Apolôs mé yoòr mò, te bí ngweé kwa bò njèh gàm teèn; te bí bò njií mé bó lé nyagá naâ lè mvù Càn kélá kékú. Nuaré déi a, té lètenè bìi mé yilí Apolôs bò Pól mbaá púnó kú. Mo sam, nde né déi seèn, nde né déi seb ndo.

⁷ Nei lé wò nùà koò bò déi sie kwaá naâ koo wa? Càn lé wò bò njèh yeè doóné koo há gí ná ngwèh wa? Á, mo Càn lé wò haá gií naâ koo bòn, wò mé njéh faá à wò lòu há ná ngwèh no, punó caá né dé kei wa?

⁸ Bí ye, bí kwa gi aá bò njií mé bí né gwaán kèn sé wa? Wa bí lie gi aá kèn! Bí baá gi bò mgbè, wa béh dé beèh mgbè sam sé wa? Mè gwaán né môn ndo: bí bò mgbè sâ dèn lòm dé gècèn, te béh bí ndeè ña gi bò mgbèemgbè doóné;

⁹ wanoón den né faá béh bò mbòn tebé, Càn béh dé beèh weh kwaá njií né ké jomo no, béh den né faá bòó mé bó nde né ké mbartogò wulá loó, te bò nùà wón doóné wogò nde gi ké teèn, te ke bilí béh mé bò cili Càn mene.

¹⁰ Ngweéh béh felè Kristò ña baá bò kùlù bò; bò kógòn bò beè seèn né bí wa? Béh né bò yuaâ bò; bò tetaré bò né bí wa? Béh né njolò bò nùà faá njèh mbaâ no; bí né mé yilí koo wa?

¹¹ Ngweéh, wa mene hên, béh né cùè mé nyúa nòmò homó, béh mé cògò sam, béh

né núr kuú, béh né kàn mé kán ndeé bele,

¹² béh né seé temá, te béh yili sòm ye yòn beèh mé be beèh. Á, bí nɔ? Mɔ bó baá béh selé, béh vra seér cu bó lòu; bó né béh bunó, béh né dé yolô yoló;

¹³ bó né béh veên felè tueé kwaá, béh tueé seér dé beèh bò ngòr dé bebagaà. Wa hên béh né lom gáb mbaá. Siàgà beè bò nuàr wón dɔɔn né cu béh ndɔ.

¹⁴ Bò nuàr mò, mɔ mè né mene bí mân nyagá njií, mè nyàgà ngwéh ye te bí guli mé njéh, mè nyagá né ye te bí kogón seér mé njéh lòu; bò huaán mò né bí, temé mò né gi yoòr bìi.

¹⁵ Bí sé né mene mé bò gàm bò beè kám yulà mé né bí ceér Yeésò Kristò feh, tele bìi sé né cegé ka cén, sá gi aá. Dé ceér Yeésò Kristò feèh, tele bìi sá né mè. Lòu sam, mè lé bí Njàgà Bagaà se logó naá kɔó.

¹⁶ Á sá, mè né bí bɔn, bí bèlè lòm gule mò jéjég.

¹⁷ Mè bí Timotê huaán yí-temê mò hên tema njií kuú né dé cî, à né nuà gècên te ceér Fehtoò beèh ndɔ, à nde cu né bí dene mò te ceér Yeésò Kristò feh ferré faá mè né bɔn bò Yeésò bò bèh dɔɔn feh gɔ nɔ.

¹⁸ Bò nuaré déi baá ké lètenè bìi punó gɔ, ye mè ndeè bí yòn kè ndé cú sé wa?

¹⁹ Môn sam, mè tueé bí, mɔ Càn né gwaán, toò hên mè baá cuú ké lètenè bìi

ndeê, te mè ñene bò hám feh bò sâ, kɔ ngweé seé bɔòn hèllè né-re mé terreb faá bó tueé né sâ wa?

²⁰ Mè tueé bí, béh *Lò Càn ñene kɔ né mé seé, dèn ngwéh mé par sòn.

²¹ Bí ye naàn? Mɔ mè baá ké yoòr bìi ndeê, mè wèh siè ngágá beè wa, mè ndê mé temé dólê, te bí ñene kɔ ye mè né bí gwaán wa?

5

Gwàrè lètenè bò Yeésò bò

¹ Mè né ngweé, bó ye gwàrè baá ké lètenè bìi teèn; ye gèh sár bú sâ, né mene bòò mé Càn dùlà bèh, bó ménâ tóbó cá ngwéh: wa nuaré déi lètenè bìi né veèh teleé weh sé wa?

² Ye mé njéh mene, né seér cu beè bìi njèh hám feèh ma. Kòcò, bí sé lé yueé seér naá mé njéh lòu. Bí kwógó sòm nuà hèllè te mògò bìi.

³ Mè ju felè seèn tena gi aá, faá mè sé né lètenè bìi nɔ. Mè né kɔó ye, mè ké kwarè bìi sam; mé njéh mene temé mò né ké yoòr bìi.

⁴ Mè ju seèn mé yilí Yeésò Fehtoò beèh tena gi aá kèn. Mè né bí bɔn, bí bilí dèn bècénè, temé mò né ké lètenè bìi, terreb Fehtoò beèh Yeésò né ké lètenè bìi ndɔ.

⁵ Mɔ bí bilí gi aá, bí sòm kwá kèh nuà bú séná yí bèh *Sátàn, te gèr weh bú seé, ngàñ yoòr seèn ñerré yuo. Te lòu mé Fehtoò beèh Yeésò

ndeè cuù teèn, Càṅ yili sòm ye yòṅ seèn.

⁶ Bí té teèn mbaá púnó dèn. Mè tueé bí, kulu maànjé né yeé gùm tàgà dɔ́ɔṅ ter fulú komo njií.

⁷ Mɔ né mân, bí luàgà sòm kulu veèn sâ yoòr biì luagà, te bí den ṅagásé, bí den seér faá nyàb nɔ. Sâ mé gècèn mene, bí né gi nyàb sâ ndɔ. Lòu sam, cieé koó beèh *Páskà duɔ́óm gi aá: Yeésò Kristò *mbieè sèmè dé Páskà yili sòm gi aá béh mé húóm seèn.

⁸ Kenê, béh kó lòm á Páskà yieé; béh yieé lom nde aá breêd cií, béh kulu faá léi toò nɔ kwá ndé cú. Béh té bɔ́ jéré-temé bɔ́ dèn cú, béh sòm gí be te veéne. Né kulu selà nùàr.

⁹ Mè lé bí mvù déi nyagá tema kuú naâ, te mè tueé teèn ye bí a: bí bɔ́ gwàrè bɔ́ té bècènè dèn bílí ma.

¹⁰ Mè lé dé sâ felè bɔ́ lòu bɔ́ túé ná ṅgwèh. Lòu sam, né bɔ́ *wón bɔ́; sár gwaá né bɔ́, temé te njèh nùàre kwaá njií né bɔ́, yíb ṅuɔ́ɔb né bɔ́, cècàn duaà né bɔ́. Bí mé bɔ́ gè kòmò ndé ṅgwèh. Mɔ bí ye te bí geé mé bɔ́, sâ kɔ́ bí kwaá lɔ́ wón, wanɔ́ɔṅ bɔ́ né ṅún kela.

¹¹ Mè lé jue seér naâ bɔ́ Yeésò bɔ́. Mɔ nùàr ye nyí né nùà Yeésò, à né cu sár gwaá, à né temé te njèh bɔ́ nùàr jɔ́gɔ́ kwaá, à né cècàn dua, à né nùàr selé, à né mbè sela gɔ́, à né yíb ṅuɔ́ɔb, sâ bí bɔ́ té bècènè dèn. Né mene yáb,

bí bɔ́ sâ bɔ́ té mé ṅgàb cèn yieé bílí ndóg.

¹²⁻¹³ Dé bɔ́ wón bɔ́ hèllè, mè ju felè bɔ́ɔn kɔ́ téná ndé ṅgwèh, Càṅ ju bɔ́ɔn tena nde né kɔ́. Dé bɔ́ Yeésò bɔ́, bí téná biì ju felè bɔ́ɔn tenà. Te den faá né te mvù Càṅe nyagá kwaá nɔ, ye: «Bí kwógó sòm nùà veèn lètenè biì kwɔ́gò.»

6

Nùàr té mbeí ju bɔ́.

¹ Mɔ nuaré déi né mbeí ju lè mògò biì bele, kei bɔ́ mé à toò bɔ́ Càṅ bɔ́ túé ṅgwèh, à nde seér mé njèh toò bɔ́ mé Càṅ kó bèh wa?

² Bí kó ṅgwèh ye bɔ́ Yeésò bɔ́ tena nde né ju felè *wón kɔ́ wa? Mɔ ju felè wón tena nde né bí, sâ ju dé maàn lètenè biì tenà né bí yɔ́gɔ́ wa?

³ Bí kó ṅgwèh ye béh ju tena bílí nde né mé felè bɔ́ cili Càṅ mene wa? Mɔ béh ju tena nde né felè bɔ́ sâ bɔ́, sé tagá bɔ́ ju dene wón wa?

⁴ Mɔ né mân, mɔ ju déi die lètenè biì, bí toò bɔ́ mé né ké cie njií yeé dé kei wa?

⁵ Fegùlì bí mé njèh siè ṅgwèh wa? Hèn lètenè biì dɔ́ɔṅ, nùà kógòn cèn ka teèn yùò kélá nyi ṅgwèh, te tena ju felè bɔ́ mbaá bɔ́ɔn wa?

⁶ Mè tueé bí: húóm ṅgwèh mé bí sií kuú mé ju lètenè biì, bí yuo kela mé njèh ké cie toò bɔ́ mé Yeésò kó bèh,

te bó nyegé seér bí mé njéh kóó.

⁷ Mè tueé bí, mé ju né lètenè biì lané den, tueé né ye, bí die gi aá kèn. Bí njèh lòu yóló sér bèh dé kei wa? Bòó mé né bí yíb ηουóβ, bí bó kwá ló bèh mé ηgei wa?

⁸ Dé sâ né lom beè biì yogó; bí dé yoló yoló bèh, bí bóó gobó seér cu né dé gobô, bí né njèh bò nùàr ηουóβ, né mene lètenè biì, bí né ménâ bóó.

⁹ Mè né tueé ye bí a ye, bò vevenê bò *Lò Càη yílá ndé ηgwéh. Bí té feh biì mbaá bèlè kú: bòó mé né yàgà tobó gò o, bòó mé né cècàη dua o, bòó mé né gwòm cum o, bò sííb mé cer yeé bò mbeí o,

¹⁰ hò yíb bò o, hò tuaá bò o, hò sèlà mbè bò o, hò sélé nùàr bò o, hò yíb wúlá feèh bò o, dóóη Lò Càη yílá ndé ηgwéh.

¹¹ Bò déi lé naâ lètenè biì ménâ. Mé njéh mene, Càη yaga som aá bí veèn sâ yoòr kèn, à som kwaá bí hiín, te bí den bò dé seèn, bí ηa bò didilí bò beè Càη mé njua yilí Fehtoò beèh Yeésò Kristò hò Cúcuí Càη.

Dene mé yilí Càη nde né mé njéh lieé

¹² Bò nuaré déi lètenè biì ye bó né gi mé ceér njèh dóóη bóó. Né gi môn dág; njèh cén, bó dóóη húóm gi ηgwéh. Mò sam, mè sé lé naâ ménâ tueé ndo ye: mè nde né njèh dóóη bóó gií. Á

sâ, né mene dé heè, mè teèn faá kwer nò ndaré lè ndé ηgwéh wa?

¹³ Bí né cu yeé déi tueé ye: yáb né dé lèi, lèi né dé yáb. Né gi môn ndo; njèh cén, bí kóo ye Càη nde né bó fà dóóη ηerré som gií. Dé yàgà yòòη, Càη yo beèh dé cí mé kwá ηgwéh, à me kwaá seér né yo beèh dé Fehtoò beèh, te Fehtoò beèh gam yo beèh ndo.

¹⁴ Càη lé naâ Fehtoò beèh lè cio komo som, à nde né béh lè cio mé terreèb seèn ménâ komo som ndo.

¹⁵ Bí kóo ye, yo biì né gi bò gà yoòr Yeésò Kristò. Á sâ, mè nde né gà déi yoòr Kristò weh, te mè bóó yàgà mé njéh wa? Ndóg, môn sam gùm dóóη!

¹⁶ Bí kóo ye, nuaá mé cer sormbe déi, sâ bó bú fà dóóη ηa baá cén. Mvù Càη tueé né môn ndo, ye: bó fà dóóη ηa nde né nùà cén ma.

¹⁷ Dé nuaá mé né yoòr Fehtoò beèh teé ndeé, bó bú baá mé temé cèn.

¹⁸ Sâ tueé lom né ye, bí dùlà sár gwaâ dulà. Bò veèn dé mé nùàr né jomo sâ bóó dóóη, né gi yo kèb cieè. Sár gwaâ né dé seèn veèn mé nùàr bóó njíí seér né yoòr seèn nùà njèh.

¹⁹ Bí kó ηgwéh ye: yo biì né *gwà Càη koò mé Cúcuí Naga den yeé teèn wa? Cúcuí sâ, Càη lé haá naâ bí kóó. Yo biì dé biì sam cuú, baá seér dé Càη.

²⁰ Càṅ nge weh gi aá bí kèn, à lé bí ngeé naâ mé keh tarê. Mɔ né ménâ, bí siè nyégé lòm yo biì bagasé, te yilí Càṅ lie mé njéh.

7

Dene si bô veèh

¹ Bí lé naâ mè bò njèh nyagá bieé njií. Dé véh jɔgô, huòm kela né mé nùàr véh jɔgô ngwéh.

² Á hên, yàgà yòṅ seèn né-re teèn ndo. Sâ mɔ né ménâ, nùà kàn a, jógó véh, jógó siib ndo.

³ Lètenè bòn, déi a, té mbeí mé ngògò bèlè sér.

⁴ Ma vèh a, té mé yo seèn faá à gwaán keéh nê nɔ bó, yo seèn né dé si seèn. Né cu mé huaán siib môn ndo: à té mé yo seèn faá à gwaán keéh nê nɔ bó, yo seèn né dé veèh seèn.

⁵ Sâ si bô veèh a, té mé yo bòn nómó kú. Merré déi, kɔ né cu tou joloò mé bí né Càṅ teèn dua, sâ ye. Jomo sâ bí weh cu dene biì cuúm. Mɔ sam, bí yóló kòmò ndé ngwéh; bí sé yeé yóló kòmò cú, *Sátàn yii keéh be teèn.

⁶ Mè bí lòu tágá ngwéh, bò mbeí mò, mè leéb né bí lòu.

⁷ Mɔ ye te huòm, nùà kàn sé la naâ faá mè nɔ den. Á hên, nùà kàn seèn yoòr né mé seé seèn hiín faá Càṅ haá né bú nɔ; mɔ seé dé hên sam, sâ né dé yíê. Dé sâ, kɔ né beè Càṅ.

⁸ Mè hên tueé njií né mé bò kòu bò, bó bò ma kú, ye

bó a: huòm kela né mé huún faá mè nɔ deèn.

⁹ Á, mɔ bó ke, bó yóló kòmò ndé ngwéh, sâ bó jéjɔgò ndo: huòm kela né dé jɔgô mé bógó-temé.

¹⁰ Mè hên tueé njií né mé bò Yeésò bò mé jɔgɔ baá véh mé siib kèn; mè mé feh mò túé ngwéh, Fehtoò beèh tueé né kɔó, ye ma vèh a, té gwà siib yuò.

¹¹ Á, mɔ à yuo, sâ bú a, te siib déi jógó cú. Mɔ né naàn wa, bô si túé kúlú cú lòu, te à cu cu gwò siì. Huaán siib a, té veèh sòm ndo.

¹² Kènê baá dé bò jomo bò, mè tueé né dé hên kɔó, Fehtoò beèh sam, mè ye bó a: mɔ nùà Yeésò déi né mé véh gwò, mé ma sâ dé seèn ceér Yeésò bèlè bèh, mɔ ma sâ gwaán lom né dene siib, sâ bú a, té ma sâ sòm.

¹³ Né cu ménâ ndo, mɔ ma Yeésò déi jɔgɔ kwa siib mé dé seèn Yeésò dùà bèh, à gwaán lom né dene ma gwà, sâ ma doò a, té bú ngón ndo.

¹⁴ Mè tueé bí, Càṅ nde né huaán siib mé Càṅ dùà bèh doò kulú, à kulu keéh nde né bú felè veèh seèn mé né yeé Càṅ dua doò. Càṅ nde né ma mé Càṅ dùà bèh doò felè siì mé né yeé Càṅ dua doò kulú keéh ndo. Mɔ sam, bò huaán bòn nde né faá ṅunà bò Càṅ-kô nɔ den. Á sâ, bó né gi bò ṅunà Càṅ ndo.

¹⁵ Mɔ kènê dé mé Càṅ dùà bèh ṅon mbeí, ye nyí nde aá, sâ bó kwá ló bú, à nde. Mɔ à yuo aá, dé mé né yeé

Càn dua doô, la né mene si, né mene veèh, sâ à baá mé feh seèn. Dé Càn, à gwaán lom né dolê, à bí yilá bilí naâ dé cî.

¹⁶ Wò ma dùà-Càn, wò né ka jéjég kóó nyegé, ye nyí nde né si nyí yili som wa? Wò si mé né Càn dua, wò ko nyegé nde né jéjég mé ngei, ye nyí nde né veèh nyí yili som ndo wa?

Dene yeè nùà njèh, te Càn nde ye wò yilá

¹⁷ Mé njéh mene, nùà kàn a, njébá taré lòm te dene seèn nùà njèh mé Càn lé haá naâ bú tég. Càn lé bú yilá naâ, sâ à baá gi teèn. Hên né njií mé mè né te bòn bòn Yeèsò bòn doón tagá bele.

¹⁸ Mò Càn lé yilá naâ nuaré déi, sâ bó ñob gi aá bú ñgór, bú a, té mbaá lèr kú cú. Mò Càn lé yilá naâ nuaré déi, sâ bó née bú *ñgór ñob ñgwéeh ye, bú a, té ñgór mbaá ñob kú cú ndo.

¹⁹ Bó ñob mene wò ñgór, bó mene ñob ñgwéh, fà doón njeré déi gàm ñgwéh; njèh gàm né cegé *sóú Càn joloò.

²⁰ Nùà kàn a, dèn lè ká te dene seèn mé à lé naâ teèn te Càn yilá ye bú doô.

²¹ Càn lé yilá naâ wò, sâ wò né kwer wa? Té nyàmè. Mé njéh mene, mò ceér déi né toò yeè teèn ñené te wò den mé feh yeè, sâ léi be fà!

²² Mò wò né mene kwer, kóó ye kwer dé mé Fehtoò beèh Yeèsò *Kristò né bú yilá, baá dé seèn mé feh seèn beè Fehtoò beèh. Dé nuaá mé Yeèsò Kristò lé yilá naâ

bú, sâ à né mé feh seèn, baá dé seèn kwer Kristò.

²³ Càn ñge weh gi aá bí mé keh taré kèn, bí té kwer nuaré déi mbaá ñá kú.

²⁴ Bò nùàr mò: nùà kàn a, dèn lè ká toò Càn te gèh dené seèn mé à lé naá kaà teèn, te Càn yilá ye bú doô.

Felè bò kòu bò mé bò ma kú

²⁵ Kènê mè tueé nde aá bí felè bò kòu bò. Dé sâ ndèh Fehtoò beèh sam, mè tueé né kóó; mè né nùà gècên, mè nùà gècên ña né mé njua Fehtoò beèh.

²⁶ Mè tétég jue né felè cu mé baá kènê taré hên, ye bí a: huòm kela né mé nùàr den le te dene seèn.

²⁷ Wò né mé véh wa? Sâ té ceér mé bí bú géé nde né teèn fón. Wò née véh jógó ñgwéeh ye wa? Sâ té véh fón.

²⁸ Mè né mene mân tueé doón, mò wò jògo véh, wò veèn bó ñgwéh; mò mbò yàgà déi jògo síib, à veèn bó ñgwéh ndo. Njèh cén, mò bí né jógó kuú, bí kékoò ye, bí nde né mé gèr lè dene biì cafanê kwaré. Mè bí hên tueé kuú né dé cî, te gam bí.

²⁹ Bò nùàr mò, mè ye bí a, cu nde aá wulú. Kènê bò véh bò a, dèn lòm faá bó mé véh sam no;

³⁰ bòó mé né yueé a, dèn lòm faá temé bó yilá ñgwéh no; bòó mé né ja wa, faá temé bó lè vógó ñgwéh ndo; bòó mé né njèh ñge, faá bó mé njéh beè sam no;

³¹ bòó mé bò njèh wôn né bó gam, faá bò njií sâ

bó njeré déi gàm ñgwéh nɔ. Lòu sam, gèh *wónj bú hèn ñgágá ndé cú.

³² Mè gwaán né ye te bí njeré déi mùnò gò cú. Nuaá mé née vèh jógó ñgwéeh ye dé seèn faga lom né feh mé seé Fehtoò beèh tég, ye te huòm Fehtoò beèh yoòr.

³³ Nuaá mé jɔgɔ aá vèh, dé seèn faga seér né feh mé bò ñjèh wónj, te huòm veèh yoòr.

³⁴ Yeé baá môn, geé yíi baá-re bú seé bèh fà. Mé bò vèh né gi ménâ ndɔ; né mene ma kòu, né mene huaán vèh, à nde né feh te seé Fehtoò beèh fagá nyegé, ye te nyí den nde lom yí ka seèn mé gùm mene. Dé mé jɔgɔ baá dé seèn siíb, faga seér nde né feh mé bò ñjèh wónj, te huòm si yoòr ndɔ.

³⁵ Mè hèn tueé kuú né ye te gam seér bí lòu, mè bí dé baá bá ñgwéh, mè gwaán né ye te bí gɔ dilí nyegé, bí den mban nde yoòr Fehtoò beèh Yeésò mé seé seèn beè tég.

³⁶ Kènê baá dé bò ndà mé baá vèh gɔ: mɔ huaán ndà bò gwòm seèn kaga ndòn, ye bó jógó ndé cú, nde nde si munó cu, ye mɔ né môn, sâ nyí bɔɔ né gwòm doò veên, temé bú lè diè cú, à yóló kó cú ndɔ, mɔ à munó cu aá ye nyí nde cu né bú jógó, sâ bú a, jógó bú jógò; dé sâ veên sam.

³⁷ Á, mɔ huaán ndà doò kaga lom né kàgà-ndòn seèn, nuaré déi sòn teèn kɔɔ yí ñgwéh, ye nyí ka huaán vèh doò jógó cú, à né ka

ménâ yoló ndɔ, sâ à bɔɔ né bagaà mé à huaán vèh doò jógó ñgwéh.

³⁸ Sâ mɔ né ménâ, nuaá mé sua kwaá né huaán vèh gwò, bɔɔ né bagaà; nuaá mé vèh jógó ñgwéh bɔɔ huòm kela né kɔɔ ndɔ.

³⁹ Ma vèh mé bó jɔgɔ kwaá baá gwò, mɔ si née mé njolo ye, à mé feh seèn sam. Kɔ si kuú né lòu, sâ ma sâ baá ye mé feh seèn, à gwaán né mene siíb dé kàn, à jɔgɔ mé be seèn. Ñjèh cén, kɔ né siíb mé né ceér Yeésò *Kristò bele ndɔ.

⁴⁰ Dé mò, mɔ ma sâ ye nyí nde né mé huún den, yoòr huòm kela nde né bú cí. Mè lòu túé ñgwéh; mè ká yoòr né mé Cúcuí Càn.

8

*Nyam *sèmè yieê.*

¹ Kènê mè tueé nde aá felè njeba mé bó semé naâ te gènnè. Bí tueé né gècèn, ye béh né gi bò kógòn bò. Ñjèh cén, kógòn sâ sela seér cu né nùàr lòu, né bú hám feh haá. Á sâ, njií mé gam nde né béh te ceér Cànje né lom gwaân ndɔ.

² Mè tueé bí, nuaá mé né punó gɔ, wa nyí né njeré déi kɔɔ doónj, tueé seér né ye, nyí njií sâ kó ñgwéh. Mɔ sam, kɔ à kɔ faá Càn gwaán nê nɔ, sâ ye.

³ Nuaá mé dé seèn gwaán seér né Càn, Càn ye, nùàr nyí né bú.

⁴ Mɔ né ménâ, sâ béh yíi nùógó sèmè mé yuoó naâ te gènnè yieè wa? Mé béh né gi

ƙɔɔ ye cècàŋ né njèh mbaâ, à mé yòŋ sam doô. Ngweéh béh né gi ƙɔɔ ndo ye, nùà yòŋ né lom Càŋ Dueè wa?

⁵ Mo bò càŋ né mene ké ter ka vulúu ngún, bó né mene ká doó ngún mé bò kokoô bò ngún ndo,

⁶ mé njéh mene béh né gi dé beèh ƙɔɔ, ye Càŋ terrèb né lom cén mé huún, Tele beèh né cegé bú mé njèh doóŋ yuo gi beè seèn; béh hèn den lom né dene seèn. Béh né cegé ka mé Fehtoò beèh cén-tà-cén ndo: né Yeésò *Kristò. Njèh doóŋ né gi beè seèn, béh yòŋ kwa né mé bú.

⁷ Mé njéh mene, bò nùàr gècèn sâ doóŋ kó làrè ngwéh. Beè bòòn den né faá cècàŋ hèllè née den ka mé terreŋ ye no. Lòu sam, bó lé meh seér naâ mé bò càŋ gènnè. Bó te ceér Yeésò táre kòmò ngwéh. Yeé baá ménâ, mo bó baá núógó sèmè hèllè yieé, temé bòòn lè diè cú ndo.

⁸ Mè tueé bí, yáb béh ké kwarè Càŋ ƙɔɔ ní ndé ngwéh; béh yieé mene yáb hèllè, béh mene yíé ngwéh, doóŋ ju sam, njèh gàm déi sam.

⁹ Mo né ménâ, sâ bí kè nyégé-re bagasé, wanóŋ bí sé dé bìi yieé njií né mbaá, bòó mé te ceér Càŋe táre ngwéh yeé ñene ménâ, bó sue yila keéh te veéne teèn.

¹⁰ Lòu sam, mo nùà yuaá ñene njií wò yí te mò mé yáb hèllè sònò, wò nùà kó-gècèn

jògò, sâ wò bú teèn mé vógó-temé mene lú ní ngwéh wa?

¹¹ Ngweéh sâ nùà yuaá doô nde né dé seèn mé kógòn yeè hèllè leér le mà. Njèh cén, kékòò ye né nuaá mé Yeésò Kristò lé naâ felè seèn kuú ma.

¹² Mo bí veèn felè bò mbei bìi sela weh né faá bèh mân, bí né bó temé lè bòó yuaá, sâ bí kóo ye, bí veèn sâ bòó njií né mé Yeésò Kristò nùà njèh.

¹³ Kènê mo mbei mò te veèn hèn die yila nde né felè yáb, sâ bòó mene naàn, mè yáb hèllè sònò nágá kéh ndé cú, te mbei mò teèn mbaá diè kéh cú.

9

Felè bò mbòn tebé

¹ Mè mé feh mò sam wa? Mè mbòn tebé sam ndo wa? Mè lé Fehtoò beèh Yeésò mé njolo ñéné ná ngwéh wa? Te seé Fehtoò beèh, bí bò tàb seé mò sam wa?

² Mo bò déi la mene ñéné kó ngwéh ye mè né mbòn tebé, bí sé la né mè dé bìi ñéné ƙɔɔ. Lòu sam, bí lé bò Yeésò bò ña gi naâ mé mè; hèn né njií mé tueé né ye, mè né mbòn tebé sâ.

³ Bòó mé né mè jueé, mè feh mò toò bòòn cij tena né faá bèh mân, ye bó a:

⁴ hèn, mè mé ceér yáb bò njèh ñueé te seé mò hèn sam wa?

⁵ Mo mè sé né faá bò mbòn tebé déi no bòó, mè weh sie véh mé né te ceér Yeésò jomo, faá bò òm Fehtoò beèh mé Pièr né yeé weh sie

no, mè sé mé ceér dé sâ ná ngwêh wa?

⁶ Wa dé bêh Bàrnàbâs boó lom nde né seé kóó, te bêh nde ye yáb teèn kwa wa?

⁷ Bí lo ngweé naâ he, ye mo sójì baá taáb lieé, à yieé seér kàgàlòŋ dé beè seèn wa? Wa dé bí ngwé bèh ye, bó né tàb toú mé bó dobo kwaá né ké ñueh kagá yieé wa? Bí ngwé bèh ye, tèn mbán kam ñueé yeé te bòn ngà sâ wa?

⁸ Bí té mùnò ye, mè tueé né mé kógòn bò nùàr; sam, *sòú Músi né ménâ tueé ndo.

⁹ Lè mvù Músi sâ bó sou nyagá kwaá né ter ye: nàgá mé né yolo dobo, té bú kagá sònò yí kwá. Sâ njeré déi né Càn mé nàgá yulá wa?

¹⁰ Ngweéh mé gècèn mene, Càn hèn tueé njií né mé béh mà. Mé gècèn mene, bó ngòr jéjég nyagá njií né mé béh. Né mene nùà boór kieê, né mene nùà yolo loboò, bó a, kwá ndèm ye gà yâb dé boòn né gi teèn ma.

¹¹ Mé béh, né cu ménâ ndo: béh lè bìi dobo kwaá gi aá gèh Cúcuí Njagá kèn. Mo béh sé la né mene ñhèh wòŋ beè bìi weh, sé la né ñhèh veèn wa?

¹² Bò déi né ménâ boó komo, sé tagá béh wa?

Mé ñhèh mene, béh ceér bú sâ cór kè mà ngwéh, béh né seér lòu yoló, te béh bò nùàr ceér yín cú, te bó ngweé nyegé Njagá Bagaà felè *Kristò.

¹³ Bí né gi kóó, ye bòó mé né seé ké *gwà Càn koò boó doóŋ, yieé yeé beè gwà Càn koò sâ; ye bòó mé haá yeé sèmè ké te ko, gà sèmè dé boòn yuo yeé teèn sâ ndo.

¹⁴ Fehtoò beèh tueé né ménâ ndo, ye bòó mé né Njagá Bagaà se a, yáb boòn yuo ndeé né teèn ma.

¹⁵ Mé ñhèh mene, mè dé mò ceér sâ cór kè mà bèh, mè nyàgá ñjì ngwéh ye bí a, témá ñjì mè njeré déi ndo. Kwá mè kuú mò! Dé mò, nuaré déi mè ngòr sàgàr yoò hèn beè lùàgá sòm ndé cú.

¹⁶ Mè dé Njagá Bagaà tueé púnó ngwéh, ba né mè lòu. Mè beròŋ, mè gwaán mene, né seé mò. Càn a bó mè sé ke Njagá Bagaà sè ye, te mè ñene gèr.

¹⁷ Mo mè sé lé gwaán weéh naâ seé hèn kóó, mè sé né dàgá kela. Á seèn môn sam, mè lé seé hèn mé be mò kè wèh ná ngwéh, Càn nùà ñhèh lé mè beè jege haá naâ kóó, ye mè a, né seé mò.

¹⁸ Á sâ, sàgá mò né kei ndo? Mè tueé bí, sàgá mò né seér mân: mè Njagá Bagaà se né dé lòu, vógó-temé mò né cí, mè njeré déi teèn faá mè sé la bieè naâ no, bíe ngwéh.

¹⁹ Mè né mé feh mò, mè kwer nuaré déi sam. Mé ñhèh mene, mè né kwer nùàr doóŋ; mè gwaán né ménâ mé be mò, sâ te mè kum kwa ye nùàr ñgún.

²⁰ Mɔ mè baá seé lètenè bò Jùf bɔ́, kɔ mè den seér faá nuá Jùf, te mè kum kwa ye bó. Mè la mene ka *sóú Músi sam, kɔ mè den lom faá mè né gi ka sóú sâ nɔ, te mè kum kwa ye bó.

²¹ Né cu môn mé bò déi ndɔ: mɔ mè baá lètenè bɔ́ mé sóú Músi kó ngwéh, kɔ mè den cu faá bó ndɔ: mè den faá mè sóú Músi kó ngwéh nɔ, te mè kum kwa ye bó. Dé hên túé ngwéh ye, mè sóú Càn jòlò ngwéh; môn sam gùm dɔ́ɔn, mè né sóú Càn jolo; ngweéh mè né beè Yeésò Kristò mà!

²² Mé bɔ́ mé né yuaá, né cu ka ménâ ndɔ, mè ké lètenè bɔ́n den nde né yuaásé faá bó nɔ, te mè kum kwa ye bó. Mè dɔ́ɔn mé bó dɔ́ɔn mân bɔ́ gi né, te mè kwómé njii bò déi teèn yoòr Yeésò, te à yili som bó.

²³ Sâ mè dɔ́ɔn bɔ́ kuú né felè Njàgà Bagaà, ye te mè kwa gà dé mò teèn ndɔ.

²⁴ Bí né gi kɔ́, ye bɔ́ mé dula yeé doò dɔ́ɔn, doò kem yuo yeé lòu. Mé njéh mene, nuaá mé dula kela né kɔ́, yieé lom né sàgà kɔ́. Sâ bí sòm doò, bí dùlà lòm dé kɔ́ yieé weéh.

²⁵ Bɔ́ mé nde né doò dula dɔ́ɔn né yeé doò maán, te bó memèh. Sâ dɔ́ɔn, bó bɔ́ gi né te lòu sâ bó tena feh, bó kwa ye tà̀m ngôg. Á sâ, tà̀m ngôg hèllè nde cu né mbaá ñerré le ndɔ. Dé beèh môn sam, béh bɔ́ né

dé beèh ménâ, te béh ndeé tà̀m ngôg kwa seér dé kèi cên.

²⁶ Mè dé mò doò mé njolo ké teèn hên tɔ̀b lom né dé cî. Mè dèn ngwéh faá nuaá mé fi njii né kwàr mbaá.

²⁷ Mè nuaá mé tueé yeé ngòr Càn kɔ́, mè yo mò tétán lobó meh né, ye te mè lòu diè sér cú.

10

Felè cècàn

¹ Bò nuàr mò, mè ye te bí munó kɔ cu dé mé lé naâ felè bò tele beèh léi jògò bɔ́. Bó lé naâ jomo Músi gɔ. Càn lé naâ bó dɔ́ɔn jomo bègè cií kwaá; bó dɔ́ɔn, bó lé naá giì nòmò koò sela.

² Sâ tueé né ye, bègè bô nòmò sâ lé naâ bó nòmò Càn kou gií, te bó bilí den yoòr Músi.

³ Yáb mé lé suagaà naâ ké ter beè Càn, bó dɔ́ɔn, bó lé naá giì yieé,

⁴ bó ñueé gi nòmò mé lé yuoò beè Càn ndɔ. Ngweéh bó lé sâ ñueé naâ nòmò kweéh jeleé mé né bó ke nyegé wa? Kweéh sâ lé naâ *Kristò.

⁵ Mé njéh mene, bó gàm Càn sâ ngwé kòmò ngwéh, nuàr kókoó mbaá lètenè bɔ́n lé naâ Càn temé lè bɔ́ yulá; bó lé ké ya dueé kuú sue leé naâ dé cî.

⁶ Bò ñhèh kèkènè sâ né béh ñhèh teèn feh den, te béh mé kàgà-ndòn veèn lè faá bó nɔ dèn dèn cú.

⁷ Bò déi lètenè bòn lé naâ cècàn dua. Bí té faá bó nò dèn. Né te mvù Cànè nyagá den ye: Cìlì nùàr né doó den ndeé nyegé, bó né yáb gènnè yieé, bó né mbè ñueé; jomo sâ, bó kem wuo ter, bó yila *wón ñgòò.

⁸ Mé sár gwaâ né ménâ ndò. Béh té sár faá bò déi lé gwaá naâ lètenè bòn nò gwá. Bó lé naâ sár ménâ gwaá, nùàr kám ndètoón cùòb tagár kuú gi mé cieé cèn.

⁹ Béh té Nùà Dueè sòn felá; bò déi lé naâ bú sòn lètenè bòn felá, sàb gwaré wula gi bó ndò.

¹⁰ Bí té Càn júé; bò déi lé naâ Càn lètenè bòn jueé, cìlì Càn mé wula yeé nùàr waà, wula gi bó.

¹¹ Bò gèr hèn bó kwa gi né, te feh bó ñhè teèn. Bó nyagá kwaá né bó ter, te bó tueé kwaá béh ndò. Lòu sam, béh dé beèh baá bèh mé wón nde áá jíí.

¹² Sâ nuaá mé munó né ter njebá dón, bú a, kè nyégé bagasé, mò sam à nde né komo die.

¹³ Bò ñjíí mé né bí jíí dón, né gi ñhè cèn mé né bò nùàr wón dón jíí. Bí kóo ye, Càn né Càn húóm-temê felè beèh faá à lé tueé kwaá naâ béh nò. Sâ bó jíí mene bí naàn, à gwàn ndé ñgwéh ye bó a: táre yógó bí. Njeré déi né mene bí jíí, à nde né bí terreb haá, te bí yolo komo,

bí mvelé yuo teèn.

¹⁴ Sâ mò né mân, bò mbei mò, bí dùlà cècàn duaà dulà.

¹⁵ Mè né kóo ye, bí né bò kógòn bò, mè tueé ñjíí né mé bí, bí kè nyégé bò ñjíí hèn mé be biì.

¹⁶ Cu mé béh baá yáb Càn yieé, béh né bú felè ñgàb mbè vra, bí kó nyégé bagasé ye, sâ béh bò húóm Yeésò Kristò hualé bilí né kóo. Né faá bèh ménâ mé breèd ndò. Ñgweéh breèd mé béh kolé yieé yeé doò, sâ béh bò ñgàn yoòr Yeésò Kristò hualé bilí né kóo wa?

¹⁷ Breèd né lom yeé cén tà cén; béh kolé dón. Béh né mene kókoó, béh me yuo lom né ñgàn yoòr cén faá breèd cén mé béh bilí gi yeé teèn doò.

¹⁸ Bí kè ñjí ke bò huaán *Iseràlà: Ñgweéh bó nyam *sèmè ñobé yieé né ké toò Càn mà. Ñgweéh ké te kò, bó bò Càn bilí né kóo wa?

¹⁹ Kènè te mè tueé-re ye cècàn mé nyam sèmè né mé terreb faá bèh ménâ teèn wa?

²⁰ Ndóg, mè tueé seér né dé mò ye, bòó mé né cècàn gò dón, bó nyam sèmè sâ ñobé haá yeé mé bò tándulu, dèn ñgwéh mé Càn Dueè. Mè tueé bí, bí té gwàn mé bí bò tándulu den bilí bècénè.

²¹ Bí mbè dé tándulù bò dé Càn Dueè fà dón ñúé kòmò ndé ñgwéh; bí yáb tándulù

mé yáb dé Càn Dueè fà dɔ́ɔ́n yíé kòmò ndé ɲgwéh ndɔ́.

²² Mɔ́ béh né ménâ bɔ́ɔ́, temé nde né Càn mé béh ɲaâ. Bí né munó ye, béh taré kela né kɔ́ɔ́ mé Càn wa?

Dene mé nde né yilí Càn toò bò nuàr seén

²³ Bò nuaré déi lètenè bìi ye, bó né gi mé ceér njèh dɔ́ɔ́n bɔ́ɔ́. Nyea, né gi môn dág. Njèh cén, bò njií sâ dɔ́ɔ́n húóm gi ɲgwéh. Béh né gi mé ceér njèh dɔ́ɔ́n bɔ́ɔ́ dág. Njèh cén, bó béh te ceér Cànɛ dɔ́ɔ́n gàm làrè ndé ɲgwéh.

²⁴ Nùà kàn a, té njèh dé seèn nuà njèh fón; bú a, fón sér dé bò mbaábɔ́ɔ́n.

²⁵ Bí nde né núógó ké tan ɲge yieé wa? Ceér né teèn, bí té kìnè.

²⁶ Né gi te mvù Cànɛ ménâ nyagá den ndɔ́, ye: Tàbè mé bò njií teèn dɔ́ɔ́n né gi dé Càn Dueè.

²⁷ Mɔ́ nuaá mé Càn kó ɲgwéh né wò bèh yáb yilá njií, mɔ́ wò baá ké teèn, njií mé bó geé kwaá né toò yeè dɔ́ɔ́n, kó lòm mbaá yieé njií, té kìnè.

²⁸ Njèh cén, mɔ́ nuaré déi den teèn, ye wò a: Núógó hên né núógó cècàn, sâ té sònò nágá kékú. Mɔ́ sam, nuà hèllè nde né yieé, nde né bú seé weh.

²⁹ Mè hên tueé den né felè nuà hèllè mé nde né lòu nyamé den sâ, mè dé yeè mùnò ɲgwéh. Á sâ, nuà kàn nde né bieé ye: Naàn mé bó

ye nyí a, té njií mé né te ceér-e yíé; mɔ́ sam, nde né mbei nyí ki ma?

³⁰ Á, mɔ́ nyí né dé nyí Càn te yáb hèllè vra nɔ́, bó nyí teèn jue cu né dé kei wa?

³¹ Mè tueé lom né ye bí a: bí né mene yieé, bí ɲueé mene lòu, bí né mene kei bɔ́ɔ́, bí bó gi njií mé yilí Càn nde né mé njèh lieé.

³² Bí té gwàn mé bò *Júf ceén gule, bòó mé Júf sam be lo gule, bò Yeésò bò be lo gule ndɔ́, ye sâ dɔ́ɔ́n né mé mbòntí mbòntí bìi.

³³ Bí bó sér faá mè nɔ́: mè lege lom né te mè huòm laré beè nuàr dɔ́ɔ́n, te njèh dɔ́ɔ́n ndɔ́; mè dé mé gam nde né mè nuà njèh fón ɲgwéh, mè lege né dé nuàr dɔ́ɔ́n, te bó yili yuo.

11

¹ Mɔ́ né mân, bí kè wèh beè mò faá mè ke weh né beè Yeésò *Kristò ndɔ́ nɔ́.

Ju cògò felè kaga kwaá

² Bò nuàr mò, mè vra baá bí, bí né gi mè te njèh dɔ́ɔ́n munó den, bí né tabó ɲgwéé, bí bɔ́ɔ́ faá mè lé naâ bí tueé keéh nɔ́.

³ Mè ye te bí kɔ́ cu dé hên: bí kóo ye, felè bò siíb dɔ́ɔ́n né Yeésò Kristò; felè ma vèh né huaán siíb; felè Yeésò Kristò né Càn ma.

⁴ Sâ mɔ́ né mân, huaán siíb mé né Càn mé tà m felè dua, wa né *sòn-Càn mé tà m felè tueé dɔ́ɔ́n, né Fehtoò seèn Yeésò Kristò seb.

⁵ Dé ma vèh, cu mé à né Càṅ dua, wa né sòn-Càṅ tueé wa, mo à seér cògò felè kàgà kwá ṅgwéh, sâ à seb né si seèn mé né felè seèn ndo. Mo né mân, sâ à né faá ma mé bele né feh lòu no.

⁶ Mo ma vèh cògò felè kàgà kwá ṅgwéh, sâ bú a, dèn kó mé feh kóbò! Á sâ, feh kóbò hèllè mé feh hobô nde né ma vèh sie ndo wa? Njèh fegùli sam wa? Sâ, bú a, kàgà kwá lòm cògò felè noṅ.

⁷ Dé huaán siib, mo à nde aá Càṅ dua, bú a, té tàmm felè súlí kwá. Lòu sam, à dé seèn felá né Càṅ; yoòr seèn ṅené yuo kelà né terrebb Càṅ. Dé ma vèh, dé seèn feh keéh lom né terrebb dé sii.

⁸ Lòu sam, bó lé huaán siib yoòr ma vèh mé sòm ná ṅgwéh, bó lé ma vèh me sòm seér naâ yoòr huaán siib.

⁹ Càṅ lé huaán siib felè ma vèh mé ná ṅgwéh, à lé me seér naâ ma vèh felè huaán siib.

¹⁰ Ma vèh cògò felè kaga kwaá nde né dé cí, te à feh keéh ye, nyí né ka si ma, wanóṅ sâ bò cìli Càṅ nde né ṅaáj.

¹¹ Mè né mene mân tueé, bí kóo ye, beè beèh bò Yeésò bò, ma vèh mé feh seèn dèn ṅgwéh, huaán siib mé feh seèn sam ndo.

¹² Lòu sam, bó lé ma vèh me sòm naâ yoòr huaán siib. Bó yeé me gi aá bú, à nde ye bò siib déi ṅar keéh. Bí té nyèn ye, doṅ Càṅ boó gi naâ kóo ma.

¹³ Bí jògò ke ke mé be biì ye: mo ma vèh né Càṅ mé feh lòu dua, né huóom wa?

¹⁴ Bò nùàr né gi bèh doṅ kóo nyegé, ye mo huaán siib den dé seèn mé feh tù, wa né njèh fegùli.

¹⁵ Feh tù né seér njèh bò vèh, ma vèh lie huóm seér né dé seèn mé njèh lòu. Càṅ bú yúli feèh dèdàbè ménâ haá né kóo, te cíi nyegé bú feh.

¹⁶ Mo nuaré déi né njeré déi te ṅòr hèn saán, bú a, kó cége mân, ye né mene béh, né mene bò Yeésò bò dé kàn, béh mé tòu déi toò lè mògò beèh sam cuú ma.

Yáb Càṅ yieê

(Matíô 26:26-29; Mârk 14:22-25; Lúk 22:15-20)

¹⁷ Mè nde né bí njeré déi tueé, mè bí teèn vrà ndé ṅgwéh. Ṅòr sâ né mân: ye mo bí baá lè mògò biì, bí teèn boó kela seér né veèn mé bagaà sé wa?

¹⁸ Dé toò jògò bó ye, mo bí baá bècènè Càṅ dua wa, bí den né kekobé ma. Merré déi né bòn.

¹⁹ Ko né ménâ ndo, te bò nùàr ṅene ko ye bò gècèn bò lètenè biì teèn.

²⁰ Mé njèh mene, cu mé bí bilí yeé dé yáb Càṅ yieê, bí te ceér Càṅ bó yí bèh;

²¹ wanóṅ bó ye, mé bí nde yeé yáb kaáj gií, sâ nùà kàn baá seér mé yáb seèn beè, à né mé njèh sela den, sâ bò mbeí kwarè seèn né mé cùè kuú.

22 Mɔ né ménâ, bí ké gwò biì yíe bèh, bí ñueé den teèn wa? Bí kó ñgwéh ye bí sâ seb den né bòn bòn Yeésò bòn wa? Bí kó ñgwéh ndɔ, ye bí bɔɔ gulí né bɔɔ mé yáb beè sam wa? Kòcò, bí ye, júee bí a naàn? Bí ye, kèí bí mé ñjéh lòu wa? Mè teèn sam, mè tueé bí, mè bí dé sâ kèí nyí ndé ñgwéh.

23 Bòn ñjìí mé mè lé ñgweé naâ sònò Fehtoò beèh Yeésò, mè lé bí feéh naâ cí. Lè cibí mé bó lé ndeè naâ Fehtoò beèh teèn sar, à lé naâ breèd weh,

24 à vra Càn teèn, à kolé, ye: Hèn né ñgàn yoòr nyí; nyí haá kuú né felè biì. Bí bó dèn ménâ, bí né nyí teèn munó ma.

25 À bó cu mé ñgàb mbè ménâ ndɔ. Bó yeé yieé gi aá, à jɔgɔ weh ñgàb doò, ye: Mbè hèn né ñgòn feé mé Càn kɔ né mé húóm nyí; wa cu dɔɔn mɔ bí baá ñueé, bí bó bèh mân, bí né nyí teèn munó den ma.

26 Mɔ né mân, sâ yuoò hèn nde wa lòu mé Fehtoò beèh cu ndeè né teèn, cu dɔɔn mɔ bí baá breèd mân yieé, bí né mân ñueé, sâ bí teèn tueé keéh né cio seèn.

27 Mɔ né ménâ, sâ nuaá mé né breèd Fehtoò beèh mé yílí temé mene yieé, né mbè seèn mé yílí temé mene ñueé dɔɔn, né ñgàn yoòr mé húóm Fehtoò beèh seb. Sâ bú a, kɔɔ ye nyí né mé ju felè ndɔ.

28 Sâ nuaà kàn a, mùnò nyégé ká lè seèn bagasé, te

à nde ye breèd yieé, à ñueé ye mbè.

29 Nuaá mé né breèd sâ yieé, né mbè sâ ñueé, mé ñgàn yoòr Fehtoò beèh teèn ñéné kéh ñgwéh, né ju yoòr mé be seèn ñuaán su.

30 Beén bòn nuaré déi lètenè biì tétán nu yeé mé ñjéh, bòn déi mé ñjéh ñjou den né lòu, bòn déi mé ñjéh kuú gi aá.

31 Mɔ béh sé né mé be beèh ke nyegé, te béh nde ye yieé, béh sé né ju beè Càn líim.

32 Sâ mɔ Nuaà Dueè né kènè ju beèh tená, à né béh gèr feh, sâ à bó né te lòu mé *wón nde né ju die, béh teèn yílá cú.

33 Sâ bòn nuàr mò, mɔ bí nde aá yáb Càn bilí yieé, bí kèlâ bòn mbaábi teèn.

34 Mɔ cùè né nuaré déi sie, bú a, jògò yíe gi ké gwò seèn ye. Mɔ sam, bí mògò bilí nde né dé ju yoòr biì tulu suù.

Mè bòn ju dé jomò kwaá lɔ née ménâ ye. Kɔ mè ndeè baá ké lètenè biì, mè tueé ye.

12

Seé mé Cúcuí Ñagâ haá né nuaà kàn

1 Kènè mè nde né bí seé Cúcuí Ñagâ se. Bòn nuàr mò, mè ye te bí kɔ nyegé gècèn felè bòn seé sâ.

2 Bí né kɔɔ ye, cu mé bí lé Yeésò kó ná ñgwéh, bí lé càn dua beéh càn tándûg, bó lé bí turú gɔ beéh lòu.

3 Mè ye te bí ñgweé nyegé kènè, ye môn sam cuú; te bí

ko ye, nuaá mé tueé né mé terreb Cúcuí Càn, dé seèn túé ndé ñgwéh ye Càn a, dúagá Yeésò duagá! Nuare déi túé kòmò ndé ñgwéh ye: Yeésò né Nùà Dueè, mo à mé Cúcuí Ñagâ lè sam ndo.

4 Seé Cúcuí Ñagâ ñené yuo kelà né yoòr nùàr mé gèh hihiné; Cúcuí cén sâ boó gi né ménâ doón koó.

5 Ceér né hihiné, bó doón boó gi né seé Fehtoò beèh cén sâ.

6 Kèkènè seé boó hihiné doón, Càn cén sâ bò nùàr terreb haá gi né koó.

7 Nùà kàn né mé seé seèn yoòr faá Cúcuí Ñagâ haá keéh naâ bú no, ye te gam nùàr doón.

8 À bò déi haá né terreb ñgòr mé kógon mene tueé; à haá bò déi terreb dé kàgà-ndòn Càn seè.

9 Né bú Cúcuí cén sâ haá né bò déi temé cén yoòr Càn kwaá nji koó, à bò déi haá né terreb dé beén hihiné taré soóm.

10 Bú Cúcuí cén sâ bò déi haá né terreb dé fém boó, haá cu bò déi terreb dé *sòn-Càn tueé. À haá bò déi terreb te bó ñene geé ko bò ñhèh dé tándulù mé dé Cúcuí Ñagâ. À bò déi haá né terreb dé leba juù hihiné mbaá tueé; à bò déi dé boòn haá né terreb dé bò leba juù sâ ñgweè te bó se.

11 Né lom ka terreb Cúcuí cén sâ boó gi né ménâ koó; à nùà kàn seé seèn haá né faá à gwaán keéh nê no.

Gùm nùàr mé bò gà hihiné teèn

12 Béh né gi koó ye, nùàr né gùm cén, mé gà teèn hihiné. Gùm nùàr sâ né mene teèn mé gà hihiné, doón né gi yo cén. Mé Yeésò *Kristò né ménâ ndo:

13 né mene bò *Jûf, mé bòó mé Jûf sam, né mene bò kwer, mé bòó mé kwer sam doón, béh lé kou gi naâ nòmò Càn mé terreb Cúcuí Ñagâ cén, te béh ña yo cén. Béh doón kwa bilí Cúcuí cén sâ ndo.

14 Bó gùm nùàr mé gà cén mé lòm ñgwéh, né mé gà teèn hihiné.

15 Mo gule sé ye: nyí be sam, sâ nyí gà déi yoòr nùàr sam; mo à né mene ménâ tueé, sâ à gà mé né yoòr nùàr sam wa?

16 Mo tie sé ye: nyí hám gà déi yoòr nùàr sam, ko nyí sé la né njolo; mo à né mene ménâ tueé, sâ à gà mé né yoòr nùàr sam wa?

17 Mo gùm nùàr doón sé né gi lélán njolò, bó sé ñgweé naâ mé kei wa? Mo sé né gi lélán tieè, bó sé ñhèh dulí ñgweé naâ mé kei?

18 Mè tueé bí, Càn gà dé kàn yoòr nùàr me kwaá né te bèh seèn-e faá à gwaán nê no.

19 Mo gà cén mé huún sé né gi gùm nùàr doón koó, sâ yo sé teèn ná ñgwèh!

20 Gà hihiné me bilí né koó, te nde ye ñaá gùm nùàr.

21 Mo né mân, sâ njolo a, té túé ye be a: nyí wò gwàn

ngwéh! Feh a, té mé bò gule túé ye bó a: nyí bí gwàn ngwéh ndo!

²² Háye, bò gà mé né beè nùàr yuyuaásé dɔ́ɔ́ɔ́, né gi mé seé bɔ̀ɔ̀n.

²³ Bò mé béh né munó ye bó hà̀m gà déi sam dɔ́ɔ́ɔ́, ngweéh béh ke nyegé kela cu né bó wa? Béh cií nyegé seér né bò gà mé béh né mé njéh gulí.

²⁴ Bò dé mé béh mé njéh gùlì bèh, den né dé bɔ̀ɔ̀n ménâ. Càn lé me sɔ̀óm naâ yo mé gùm mene, ye te béh cií kela seér bò gà dé me-manè.

²⁵ Yeé baá mân, yo lòu nà̀rè dèn cú ndo, te bò gà gam kuú seér lètenè bɔ̀ɔ̀n lòu.

²⁶ Mɔ̀ gà cén déi né yòòr yeè baán, sâ nùr ngweé né mé bò mbeí mene. Mɔ̀ gà déi né yòòr yeè ngulí, sâ bó bò mbeí nde né samé gií dɔ́ɔ́ɔ́ ndo.

²⁷ Bí kóo ye, bí né gi dɔ́ɔ́ɔ́ gùm yòòr Yeésò *Kristò; nùà kàn yòòr seèn né gà cén déi.

²⁸ Né ménâ mé bòn bò Yeésò bò ndo, Càn bó teèn te kwaá né lòu: tòò jògò né bò mbòn tebê, jomo sâ bò *sòn-Càn bò; dé tagár né bò fèh-njèh bò; te bò fém bò nde ye bele. Jomo sâ né bò mé taré sòm yeé bò nùàr o, bò mé gam yeé bò mbeí o, bò mé né seé ke nyegé o, bò mé tueé né leba juù hihiné o, dɔ́ɔ́ɔ́ Càn bó te bòn bò Yeésò bò te kwaá né lòu.

²⁹ Faá bèh mé bí né bó nené sâ, bó bò mbòn tebê dɔ́ɔ́ɔ́ sam, bó bò sòn-Càn bò dɔ́ɔ́ɔ́ sam, bó bò fèh-njèh bò dɔ́ɔ́ɔ́ sam ndo. Bó gi mé terreb fém bɔ̀ɔ̀ dɔ́ɔ́ɔ́ sam,

³⁰ bó mé terreb beèn taré sòm dɔ́ɔ́ɔ́ sam, bó gi mé terreb leba juù hihiné tueé dɔ́ɔ́ɔ́ sam, bó gi mé terreb leba juù sâ seé dɔ́ɔ́ɔ́ sam ndo.

³¹ Mɔ̀ né ménâ, sâ bí gwàn kélá sér bò gà seé dé kokoò, bí gwàn lòm mé temé bii mene.

Mé njéh mene, kwá mè feh bí dé mé né bò mbeí dɔ́ɔ́ɔ́ huóóm yɔ̀gò.

13

Gwaân

¹ Mɔ̀ mè sé né mene ju nùàr wón dɔ́ɔ́ɔ́ tueé laré, mè tueé bilí mé ju bò cìlì Càn mene, mɔ̀ mè mé gwaân nùàr lè sam, sâ mè né mbaá faá jùàgà nɔ̀ ngulí tum den, mɔ̀ sam faá sɔ̀gɔ̀ ngulí ndan den né kɔ̀ ndo.

² Mè sé kwa gi mene terreb *sòn-Càn tueé, mé bò njèh nènâb ngweé komò, mé terreb njèh dɔ́ɔ́ɔ́ kɔ̀ gií, mɔ̀ mè mé gwaân nùàr lè sam, sâ mè né njèh mbaâ. Mè sé kwaá njí gi mene temé mò dɔ́ɔ́ɔ́ yòòr Càn, mè né mene tueé ye tòr a: kòmò yùò doó sâ, ndé sèr tòò, à né mene sòn mò ngweé, mɔ̀ mè mé gwaân nùàr lè sam, sâ mè né njèh mbaâ.

³ Mè sé geé njií gi mene bò njèh mò mé bò saám bò, mè yila nde bilí tuar mé gùm mò mene, mo mè mé gwaân nùàr lè sam, sâ ndóg kwòm sam.

⁴ Nuaá mé né nùàr gwaân, né yeé sèn kwaá, né yeé nùà bagaà, à huer kú bèh, à mènàṅ bó bèh, à feh hàṁ bèh.

⁵ Mo nùàr né nùàr gwaân, à njèh fegùli bó bèh, à nùà nyaâ ná ndé ṅgwéh, à nùà fúru-temê dèn ndé ṅgwéh, à njùṅ kú ndé ṅgwéh ndo.

⁶ Nuaá mé né nùàr gwaân, kwè* sèn bèh, à gwaân seér né gècèn.

⁷ Nuaá mé né nùàr gwaân, né yeé veên bò mbeí seṅ, à kwaá njií lom temé mé Càṅ, à né ndèm kwaá, ye Càṅ nde gi né njèh dɔ́ṅ nyegé, à né gi dɔ́ṅ yoló ndo.

⁸ Gwaân dé seèn nde den né méménâ dé kèi cèn. Ngòr bò sòn-Càṅ bò gi nde né kóó, terreḅ mé béh lé kwaá naâ dé leba juù hihiné tueé gi, kógòn bò nùàr gi yuo ndo.

⁹ Lòu sam, béh njèh dɔ́ṅ kó gi ṅgwéh, béh ṅgòr dé sòn-Càṅ dɔ́ṅ túé làrè ṅgwéh ndo.

¹⁰ Mo njií mé né gùm dɔ́ṅ ndeè waà baá, dé mé gùm dɔ́ṅ sam doò nde né leér yuo.

¹¹ Léi mé mè lé naâ huaán maàn, mè lé tueé beéh ṅgòr huaán maàn, mè lé munó beéh faá huaán maàn no, mè

njèh dɔ́ṅ ṅgweé kɔ lom faá huaán maàn ndo. Mè yeé kula baá, seé huaán maàn hèllè gi yuo mè yoòr.

¹² Kènê béh ṅene njií den né bò njèh cibi mbaá, faá béh ṅene yeé te nòmò† no. Cieé déi béh nde né mé njolo ṅené ṅagá. Kènê mè kɔ cegé né njèh kèb cén, loòró déi mè nde né dɔ́ṅ kóó gií, faá Càṅ né mè mé gùm mene kóó gií no.

¹³ Njèh tagár gi ndé ṅgwéh: temé cén mé béh né yoòr Càṅ kwaá njií doò gi ndé ṅgwéh; ndèm mé béh né mé bú kwaá, gi ndé ṅgwéh; gwaân gi ndé ṅgwéh ndo. Lètenè bò njèh tagár hèn, gwaân kela né kóó.

14

Seé Cúcuí ṅagá

¹ Sâ bí fágá lòm feh mé bò mbaábi gwaân. Bí gwàn seé Cúcuí ṅagá yoòr bií gwaàn ndo. Bí tétég gwàn kélá *sòn-Càṅ tueé.

² Nuaá mé kwa né dé seèn terreḅ dé leba juù hihiné tueé, tueé njií lom né mé Càṅ, à mé bò nùàr túé njií ṅgwéh, à tueé seér né bò njèh nénâḅ faá Cúcuí ṅagá tueé né bú no. Bò nùàr bú sâ ṅgwé kòmò ndé ṅgwéh.

³ Dé nuaá mé kwa né terreḅ sòn-Càṅ tueé, môn sam. À dé seèn tueé njií né mé bò nùàr, te bó kwaá yam njií gi

* **13:6 13:6** Mo nùàr die, bó né lòu seèn seér, sâ né kwè. † **13:12 13:12** Bó mé nòmò me njií né cafanè. Pól lé dé seèn me njií seér naâ mé daregà. Lòu sam, daregà dé léi tòò lé naâ fufulú.

temé yoòr Càṅ, te toó nyegé bó, temé die bó là.

⁴ Nuaá mé kwa né dé seèn terreb leba juù hihiné tueê sâ, tueé ṅgulí nyegé lom né temé dé seèn nùà njèh. Dé nuaá mé kwa né dé seèn terreb sòn-Càṅ tueê, môn sam; à dé seèn tueé ṅgulí nyegé né temé bò Yeésò bò dɔ́ɔ́ṅ.

⁵ Mè sé la ye bí dɔ́ɔ́ṅ, túé gí leba juù hihiné; njèh cén, mè gwaán kela né ye bí tueé seér sòn-Càṅ. Mè tueé bí, nuaá mé tueé né sòn-Càṅ huòm kela né kɔ́ó mé nùà leba juù hihiné tueê. Mɔ sam, kɔ sè-njàb né teèn, te bò Yeésò bò ṅgweé kwa ye, bó kwaá yam njií gi temé yoòr Càṅ. Mɔ sam, sâ sòn-Càṅ kela né kɔ́ó.

⁶ Wanɔ́ɔ́ṅ bò nùà mò, hèn mɔ mè waà ké yoòr biì, mè tueé bí mé leba juù hihiné, mɔ bí ṅgúṅgwéh, sâ nde né bí gam wa? ṅgweéh mɔ mè waà ké yoòr biì, kɔ mè tueé bí te ju mé nùà dɔ́ɔ́ṅ né ṅgweé, te bí ṅgweé ye mà. Mɔ né ménâ, bò njií mé mè naâ ké toò Càṅ ṅené, mè nde né bí se nyegé; mè tueé mene ṅgòr kógòn, né mene ṅgòr sòn-Càṅ, né mene njèh feèh, mè tueé bí, kɔ mè bɔ́ó ménâ, sâ gam ye bí.

⁷ Béh me njií mé kù bô njáṅ; bó né bò toú mbaá. Mɔ wò tuaga vurú njií né mbaá, wò lobo vurú njií njáṅ mbaá ndɔ, nde né ṅgulí cegé wa?

⁸ Hèn, mɔ nùà túágá-tàṅ*

né gèh tàṅ dé taáb tuagá vurú den, nuaré déi nde né taáb mbaá nyegé kuú wa?

⁹ Né kèi cén ménâ ndɔ: mɔ bí tueé den né tebé te leba juù hihiné, sâ bò nùà nde né tebé ṅgweé wa? Mè tueé bí, bí tueé den né mbaá, bó ṅgúṅgwéh, kobo kela né ter.

¹⁰ Bò ju hihiné né lom ká là wónje ṅgún, bó dɔ́ɔ́ṅ né gi te ceér-e ndɔ.

¹¹ Mé njéh mene, mɔ mè ju mé bó né mè teèn tueé njií sâ ṅgwé kó ṅgwéh, sâ nùà hèllè né beè mò kìn, mè né taré kìn beè seèn ménâ ndɔ.

¹² Né cu mân mé bí ndɔ, bí bɔ́ó mé né lom terreb seé Cúcuí ṅagâ gwaán dɔ́ɔ́ṅ, bí lègè lòm terreb dé kokoô kwaà; tétég sé la né bɔ́ó mé nde né bò Yeésò bò gam, te bó kwaá yam njií lom temé yoòr Càṅ.

¹³ Teèn sâ, mɔ nuaré déi kwa terreb leba juù hihiné tueê, sâ bú a, dùà Càṅ, te Càṅ haá bú terreb bò njàb teèn seè ndɔ.

¹⁴ Wanɔ́ɔ́ṅ mè sé né Càṅ mé leba juù hihiné dua den, temé mò né dé seèn ṅgweé, feh mò dé seèn ṅgwé kwà ṅgwéh.

¹⁵ Á hèn, mè bɔ́ó sɔm nde aá naàn wee? Mɔ né ménâ, kɔ mè dua né mé ju lɔ́ó mò, mè né mé leba juù hihiné dua ndɔ. Mɔ né bené, mè bené de nde né mé ju lɔ́ó mò, mè de cu mé leba juù hihiné ménâ.

¹⁶ Wanɔ́ɔ́ṅ mɔ wò vra lom né Càṅ mé leba juù hihiné,

* 14:8 14:8 Tògò dé koò mé hueh faá tàṅ nɔ.

sâ bòó mé né kwarè yeè lòu bilí felá den, nde né ngòr yeè gwaán, ye «Môn” wa? Bó gwàn ndé ngwéh. Lòu sam, njií mé wò né teèn tueé sâ, bó ngwé kó ngwéh.

17 Sâ ngòr yeè hèllè la huòm mene naàn, mbei yeè dé seèn gam ndé ngwéh.

18 Mè né Càṅ mé gècèn mene vra. Lòu sam, mè né gi bí doóṅ mé leba juù hihiné tueé yóḡó.

19 Mé njéh mene, mo bò Yeésò bò bilí baá, mè gwaán kela né njàb tîn té tîn tueê, te yila bó felè, te gam bó; mè gwaán kela né cí, mé njàb kám te leba juù hihiné tueé deèn.

20 Bò nùàr mò, bí té njèh faá bò huaán tetòòr no munnò; bí munnò sér faá bò jojoló bò no. Kó né dé veèn boó, sâ ye; dé sâ bí teèn dèn sér faá bò huaán tetòòr no; bó dé boòn veèn bó kó ngwéh.

21 Dé leba juù hihiné tueê, né te mvù Càṅe nyagá den ye:

«Càṅ Dueè ye: nyí nde né dà m bò nùàr nyí njèh tueé,

nyí bó tueé keéh nde né sònò bò kìn;

bò kìn nde né bó mé ju loó boòn kìn sâ tueé.

Mé njéh mene, bò nùàr nyí sòn nyí ngwé ndé ngwéh.»

22 Sâ tueé né ye, Càṅ né njeré déi te leba juù hihiné feh kwaá; à feh kwaá né mé bò nùàr dé ké cieè. Dé

sâ dé bòó mé né temé yoòr Yeésò Kristò kwaá njií sam. Dé boòn né seér terreb dé sòn-Càṅ tueé beleè, te feh bó njèh, te bó ḡene kó teèn, ye Càṅ baá lètenè boòn mé terreb mene. Dé bò ké cie bò, bó dé sâ ḡéné kó ndé ngwéh.

23 Hèn mo bò Yeésò bò bilí baá mōḡò dé Càṅ duaà, dé kàn mé dé kàn tueé lom né leba juù hihiné, mo bò lòu bò mé bò ké cie bò né lètenè biì teèn, sâ bó bí bò kùlù bò yílá ndé ngwéh wa?

24 Mè tueé bí, mo bí tueé seér né sòn-Càṅ mé ju loó, sâ, né mene nùà lòu né mene nùà ké cie nde né teèn yílá, à ngweé kwa, veèn seèn nde né bú be sie,

25 bò munnò lèrrèb seèn doóṅ nde giì né cie ḡené yuo kelá, à nde né toò Càṅ cemmé ndeé, à die bú, ye bí a: Né bòn, Càṅ terrèb né lètenè biì kóó.

Njèh te ceér-e boó

26 Dé hèn béh sònò tueé cu nde né kei, bò mbei mò? Mo bí bilí baá kèn, nuaré déi de bené, cén déi feh njèh, déi né bí njií mé à ḡenè naâ ké toò Càṅ se nyegé, cén déi tueé mé leba juù hihiné, cén déi se seér te ju loó. Te bò njií mé bí boó gi né sâ doóṅ gam seér bò Yeésò bò lòu, bó kwaá yam njií gi temé yoòr Càṅ.

27 Mo bí tueé né mé leba juù hihiné, sâ bí túé lòm nùà fà mé tagár, bí tueé te sònè te sònè; nuaré déi né bò njií mé bí tueé né sâ se seér.

28 Gèh bò ngòr te leba juù hihiné hên, mo nùà seè teèn sam, sâ nùà kàn a, té mé njéh ter te mògo mbaá kòmò wùò kú; bú a, túé lòm ké lè mé Càṅ.

29 Mo bòó mé tueé né dé boòn *sòn-Càṅ baá tebé tueé, bó a, túé lòm nùà fà mé tagár ndo, te bò mbeí felá nyegé, bó pi lòu.

30 Mo nuaré déi baá njèh mé njolo ké toò Càṅ ṅenè njíi, sâ nuaá mé né njíi sònò cu sâ tueé, bú a, téná ló môn, te mbeí tueé keéh.

31 Bí né gi mé ceér sòn-Càṅ tueé larê doón. Njèh cén, bí túé cécéné, sâ te bò nùàr maán weh njèh teèn, temé taré gi bó lè doón.

32 Lòu sam, bò sòn-Càṅ bò né yeé bò siè-sòn bò.

33-34 Wanoón Càṅ gwàn ṅgwéh mé béh ndabé go lòu, à gwaán seér né ye, béh bó njèh te ceér-e te ceér-e.

Bò véh a, té sòn lè mògò bò Yeésò bò túé, te mògò bìi den faá dà m mògò bò Yeésò bò wón doón no; bó mé ceér sòn tueé ké te mògò sam. Bó sou nyagá kwaá né te mvù Càṅe môn ndo, ye: Bò véh a, lèh dèn lòu.

35 Mo bò véh gwaán né njeré déi ṅgweé nyegé, wa bó a, ndé bíé nyé gé mé bò si boòn ké gwò ma; wanoón mo ma vèh tueé sòn ké te mògò bò Yeésò bò, húóm ṅgwéh.

36 Môn! Merré déi bí munó né ye, ṅgòr Càṅ lé yuoó naâ beè bìi; merré déi

bí ye, ṅgòr Càṅ lé nde loóm naâ dé bìi ndo?

37 Mo nuaré déi munó né ye, nyí né sòn-Càṅ, wa nyí né mé terreb Cúcuí ṅagá, sâ à nde né kóó ye, bò njíi mé mè nyagá né hên yuoó naâ sònò Fehtoò beèh.

38 Mo à ménâ ṅéné kó ṅgwéh, sâ bí té sòn seèn mbaá ṅgwé kú, bí té mé bú táṅ.

39 Mo né mân bò mbeí mò, sâ temé bìi a, gwàn kélá sòn-Càṅ tueé. Mé njéh mene, bí té leba juù hihiné yín ndo.

40 Bí bó nyé gé gi njèh doón, te bele ceér.

15

Komo yuoò Yeésò

1 Bò nùàr mò, mè lé naâ ké lètenè bìi Njàgà Bagaà se, bí lé naâ temé teèn tég kwaá njíi; wa hên bí nées den ka teèn tég njebá taré ye. Kènè mè gwaán cu né bí se ferrê.

2 Càṅ bí hên yili som keéh né mé Njàgà Bagaà sâ; ko bí né temé teèn noón kwaá njíi ndo, sâ ye. Mo sam, sâ bí lé gwaán kuú naâ dé mbaâ.

3 Bí kóó ye, mè lé bí sâ feh keéh naâ ṅgèi ṅgòr mé Yeésò *Kristò lé naâ mè tueé; mè lé ye bí a, Yeésò Kristò lé naâ felè veèn beèh kuú ma, né ka nág faá bó lo nyagá kwaá naâ te mvù Càṅe no;

4 bó furú bú; lè cieé tagáre à komo yuo te cio, faá bó lo naâ te mvù Càṅe nyagá kwaá ndo;

⁵ à ñené yuo kelà toò Piêr; jomo sâ toò bò mbòn tebé yulà cùòb fà doô.

⁶ À ñené yuo kela cuù toò bò mbòn seèn déi, sâ bó né bècénè, bó lé naâ ñèh yuif tîn mân yogó, bó ñene gi bú kèi cén doón. Lètenè bòó mé lé naâ bú ñené sâ, bò nùàr kókoó née mé njolo ye, kuú gegé né bò déi.

⁷ Jomo sâ, à nde ñené yuo kelà toò Jâk, à ñené yuo kela cuù toò bò mbòn tebé doón ndo.

⁸ Jomo bòn doón, te à ñené yuo kelà ye toò mò. Á sâ, huaán mvuòòb te ñàr lè faá mè nò sam.

⁹ Lètenè bò mbòn tebé Fehtoò beèh doón lolòb bò cèrè-mbân né mè ndo. Mè wúlú ñgwéh nuaá mé sé la né lètenè bò mbòn tebé yilá. Mò bó ye tútueè, mè lé naâ bòn bò Yeésò bò gèr mé gècên mene feh keéh.

¹⁰ Mé ñjéh mene, Càn kó-jerè njolo yoòr mò ci ñgwéh; njua seèn mé kènê mè baá ye nuaá mé né mè hên. Kambér njua Càn sâ lé dé mbaá ná ñgwéh; mè tema yogó seér cu aá bò mbòn tebé seé mé ñjéh hên nò. Mé ñjéh mene, ka mè sam, né lom húóm-temé Càn mé né yoòr mò bóó den né mân kóó.

¹¹ Sâ, mò mè se mene Njàgà Bagaà kóó, né mene bò mbòn tebé déi, doón ju sam, béh se gi né Njàgà

Bagaà cén mé bí né gi temé teèn kwaá ñjii sâ.

Komo yuoò bò nùàr

¹² Béh yeé baá ñgòr Càn se yon, ye Yeésò Kristò komo yuo aá lè cio kèn, bóó cu né naàn mé bò nuaré déi lètenè biì ye, bò komó te cio kòmò yuò bèh wa?

¹³ Ñgweéh sâ Yeésò Kristò sé lé te cio kòmò yuò ná ñgwéh ndo wa?

¹⁴ Mò Yeésò Kristò sé lé te cio kòmò yuò ná ñgwéh, sâ béh ñgòr Càn tueé kuú né dé lòu, sâ bí temé teèn kwaá ñjii kuú né dé lòu ndo.

¹⁵ Te jomo sâ bó sie sagá cu ye béh nyeén teèn, ye béh né bò *sòn-Càn bò dé nyenyenê, kei mé bóó béh ye bò nùàr a, Càn komo sòm aá Yeésò te cio wa? Mò sé né ka gècên ye bò komó te cio kòmò yuò bèh, ñgweéh sâ Càn sé lé Yeésò te cio kòmò sòm ná ñgwéh mà.

¹⁶ Mò Càn bò komó te cio kòmò sòm bèh, sâ Yeésò Kristò sé lé te cio kòmò yuò ná ñgwéh.

¹⁷ Mò Yeésò sé lé te cio kòmò yuò ná ñgwéh bòn, sâ bí temé yoòr seèn kwaá ñjii den né dé lòu. Mò né ménâ, sâ bí vu aá be ndo, veèn biì né cu ka yoòr biì mbaán den.

¹⁸ Sâ tueé cu né ye, bóó mé lé naâ te ceér Yeésò kuú doón, lòu leér le gi aá kèn ndo.

¹⁹ Mò ye ndèm mé béh né yoòr Yeésò kwaá ñjii hên gam lom né béh dé ká lè

wónje, sâ bò nùàr a, yúé kélá béh mé bò déi.

²⁰ Mè tueé bí, Kristò lé naà te cio komo yuo, à baá cu mé njolo, te feh kwaá ye béh a, bò komó nde né te cio môn komo yuo gií ma.

²¹ Lòu sam, cio lo yilà naà ká lè wónje felè nùà cên, béh te cio komo yuo gi nde né felè nùà cên ndo.

²² Gèh dé mé bò ndùtè ndütù Ádàm né cio felè Ádàm bilí yilà hên, bòó mé mban bilí né yoòr Yeésò Kristò komo yuo nde né te cio felè seèn ménâ ndo.

²³ Njèh cén, nùà kàn né mé lè mè seèn: toò jògò pêm né Kristò. Lòu cuú seèn, bò Kristò bò bele keéh;

²⁴ sâ wónje ceré baá ndo. Lòu mé wónje ceré nde né teèn sâ, bò tándulu bó bò mgbè bòn mé bò kokoò bò mé ye wónje né beè bòn dónje, Kristò nde gi né bó nyoló sòm, te à haá njí cu kogo mé Tele seèn Cànje.

²⁵ Bú Kristò te kogo den ngogo nde né kóó. Kò Cànje domó njalé kwaá gi aá bò bònò bò ka ba gulè seèn, sâ à haá njí cu ye kogo mé Tele.

²⁶ Nùà bònò mé bó nde né nyoló ceré né Cio.

²⁷ Te mvù Cànje né gi ménâ nyagá den ndo ye: Cànje ka ba gulè Kristò ba kwaá gi né njèh dónje. «Dónje» bú hên né dé seèn hiín, à Cànje nùà njèh teèn kè mà kéh ngwéh. Dé seèn à njèh dónje ka ba gulè Kristò ba kwaá gi né

kóó. Cànje ka Njuna seèn dèn sér ndé ngwéh.

²⁸ Mò njèh dónje ndeè baá gi ka Njuna Cànje, sâ Njuna mé feh seèn baá ka Teleè ndo. Lòu sam, Tele bú terreb felè bò njí sâ dónje haá gií naà kóó. Cu sâ, Cànje den lom nde aá Nùà Dueè dé ndeèr felè njèh dónje kóó.

²⁹ Mè nde né bí njeré déi tueé. Bòó mé kou né nòmò Cànje te sòn bò nùàr bòn mé kuú gi aá, bí jògò múnò ke felè bòn ye. Bó ménâ bóó né dé kei? Mò sé la né ka bòn, ye bò komó te cio kòmò yùò ndé ngwéh, sâ bó bòn nòmò Cànje te sòn bòn kou kuú né dé kei wa?

³⁰ Mé béh mene, sâ béh te gèr-e cu dónje nar yila kuú né dé kei?

³¹ Mè tueé bí, bò nùàr mò, mè né cio cieé dónje líim sòó. Mè né mé vógó-temé felè bìi, mè tueé né bí dé cí. Vógó-temé sâ né ye: kènê béh bí dé beèh baá gi beè Fehtoò beèh Yeésò Kristò.

³² Né mene ká Efèse, béh bò nyam yaà né mé lègè kwaré. Mò se la né dé bò njèh wónje, ngweéh sâ mè sé lege kuú den né dé mbaâ mà. Mè tueé bí, mò Cànje bò komó te cio kòmò sòm bèh, sâ mè sé la tueé naà faá kàn hên ndo, ye: «Béh yíé yáb kókoó, béh njúé mbè kókoó ndo, kwéh béh nde né kuú gií.»

³³ Bí té feh bìi teèn bèlè ló: nùà veèn né yeé nùà bagaa jin.

34 Bí dèn faá nùàr nɔ, bí té veên kè mà cú. Mè tueé bí, bò nuaré déi lètenè bìi Càṅ kó ṅgwéh. Fegùlì bí mé njéh siè ṅgwéh wa?

Yo dé feê

35 Nuaré déi nde né bieé ye, bò komó te cio komo yuo cu nde né naàn wa? Yo bɔ̀n den nde né naàn ndɔ wa?

36 Sâ wò né tándugó! Wánɔ́ṅ mɔ wò dobo yíi gèh njèh dòu, à beéh dòu vùàn lè bèh, te jìlì yuo teèn, feí ye wa?

37 Wò né mene ṅgwàgàm dobo, wò dobo yeé mvum, wò ṅgege dòbò bèh.

38 Càṅ haá keéh né mvum dé kàn jìlì seèn faá à gwaán nê nɔ, à haá bú kèkènè dé seèn mé né ka yoòr seèn ndɔ.

39 Mé núógó né cu ménâ ndɔ. Núógó njèh cecemâ dɔ́ṅ kèi cén sam: núógó nùàr né hiín, núógó nyaàm hiín ndɔ; núógó noòn mé núógó ṅgò né bele hihiné ménâ.

40 Yo né kèi fà: dé ké te vulúu né hiín, dé ká doó hiín ndɔ. Bò yo dé ké te vulúu huómé nde né dé bɔ̀n hiín mé bɔ̀ yo dé ká doó.

41 Yàgà huómé dé lòu né hiín, dé weéh hiín, dé bò mbentò hiín; ké lètenè bò mbentò sâ, yàgà huómé bɔ̀n né hihiné ndɔ.

42 Nde né ménâ lòu mé bò komó nde né lè cio komo yuo gií. Mɔ bó furú sɔm aá nùàr, à nde né fɔ yuo. Mé yo dé feê, mɔ nùàr komo yuo aá te cio, à dé seèn fɔ ndé cú.

43 Mɔ bó furú njií aá komó dòu, sâ à baá yuaásé, veénsé mân. Lòu mé à komo yuo cu aá te cio, à nde né yàgà huómé, à den seér tarésé.

44 Cu mé bó né bú ka tàbè furú njií, à né núógó mé húómé. Mɔ à komo yuo aá te cio, sâ yo seèn baá seér dé feê mé Cúcuí Càṅ haá naâ bú. Lòu sam, yo dé njèh wòṅ né teèn, sâ yo dé Cúcuí né teèn ménâ ndɔ.

45 Né gi te mvù Càṅe ménâ nyagá den, ye: «Ádàm nùà toò jògò lé naâ mé yòṅ.» Ádàm dé jomò né Yeésò, à dé seèn né Cúcuí mé haá né yòṅ kɔ́.

46 Bò nùàr yo dé Cúcuí sâ ṅéné lógó bèh, bó ṅene lógó yeé yo dé wòṅ, te bó nde ye dé Cúcuí ṅené.

47 Bó lé Ádàm nùà toò jògò meè naâ mé tàbè. Ádàm dé jomo lé dé seèn yuoó naâ ké te vulúu.

48 Bò *wòṅ bò felá né nuaá mé bó lé meè naâ mé tàbè hèllè; bò dé ké te vulúu felá dé bɔ̀n nuaá mé yuoó naâ ké te vulúu ndɔ.

49 Né kèi cén mé béh ndɔ; béh felá né dé mé bó lé meè naâ mé tàbè; béh felá cu nde né nuaá mé lé yuoó naâ ké te vulúu ménâ ndɔ.

50 Bò nùàr mò, mè bí hèn tueé né te bí kɔ ye, bò njií mé bó me gi né mé núógó bɔ̀ húómé dɔ́ṅ, te *Lò Càṅe yílá ndé ṅgwéh. Naàn mé njií mé nde né lòu fɔ bɔ̀ dé mé fò bèh nde né bècénè den bilí wa?

⁵¹ Bí kwá mè feh kwaá bí njèh nâb dèi njòlò: béh ndeè lòu dɔ́ɔ́n kú gí ndé ñgwéh, béh nde né dɔ́ɔ́n kweéh seér gíí.

⁵² Lòu mé tàṅ* dé cèrè jomò tuaga nde né teèn, béh nde né mvúár cén faá bó ci né njolo nɔ kweéh seér. Mɔ tàṅ sâ ndeè baá tuagá, bò komó nde gíí né dòu mé yo dé feê komó yuo: yo dé sâ ndeè dé seèn kú ndé cú. Béh bò làṅ bò, yo dé beèh kweéh seér nde né lòu.

⁵³ Sâ tueé né ye, yo mé nde né kuú hên, ña seér nde aá yo mé kú ndé cú; à né yeé fɔ, à lòu fò ndé cú.

⁵⁴ Mɔ yo mé nde né kuú, mé nde né fɔ, ndeè ña seér aá dé mé kú ndé cú, fò ndé cú, sâ baá jéjég faá bó lé nyagá kwaá naâ te mvù Càn nɔ, ye:

«Cio nyoló yuo aá kèn; yɔgɔ aá bú!»

⁵⁵ «Cècàgà Cio, terreb yeè sâ baá he?

Cècàgà Cio, njòr yeè sâ baá he wee?»

⁵⁶ Cio yùòm kwaá né mé veèn, te à nde ye nùàr wulá. Veèn yùòm kwaá né mé *sóú te nùàr nde ye ju die ndɔ.

⁵⁷ Kùsèm Càn, siè ñgób! Kènê béh Cio yɔgɔ aá kèn. Béh Cio yɔgɔ né mé Fehtoò beèh Yeésò Kristò.

⁵⁸ Belà, mɔ né mân, sâ bí sòm ní njágá ter, bí té kèkòg dèn, bí mbán ndé lòm yoòr Fehtoò beèh tég, bí né seé seèn cu dɔ́ɔ́n tetoò temá njií.

Lòu sam, bí kɔ gi aá kèn ye, seé mé bí né mé terreb Fehtoò beèh bɔ́ɔ́ hên nde né bí nòmò kókoó haá.

16

Kàgàlòṅ si bilí

¹ Mè gwaán cu né njeré dèi tueé; né felè kàgàlòṅ mé bó né bilí, te gam bò Yeésò bò ké Jerusalem doò: bí bó ká kèi cén faá mè lé tueé naâ mé bò Yeésò bò te tàbè Galatí nɔ.

² Mé sóndè dɔ́ɔ́n, nuaá mé kwa baá kàgàlòṅ, bú a, sòm kwá kèb dèi yí jomo; mɔ mè ndeè waà baá ké sâ, te bó lòu bilí só cú.

³ Mɔ mè ndeè waà baá, te bí balé sòm bò nuaré dèi, mè tema njií bó mé njéh ké Jerusalem, mè nyagá kwaá mvù teèn.

⁴ Mɔ huòm kela né ké toò mé feh mò ndeè, béh bó nde dɔ́ɔ́n.

Bò njií mé Pól gwaán né bɔ́ɔ́

⁵ Mè nde né ké yoòr bìi ndeé. Njèh cén, mè jògò kela nde nées Masedínà ye. Kɔ mè kela ké teèn kelà ndɔ.

⁶ Mɔ mè ndeè waà baá ké yoòr bìi, merré dèi mè nde né kóbeè cer weh; kɔ ñgwééh cu dùlù nde né mè ké sâ kelá gíí wa? Mè kó nyégé ñgwéh. Sâ mɔ mè ndeè baá mé gò beré dèi, bí nde né mè teèn gam.

⁷ Mè ye, mɔ mè kela ké yoòr bìi kènê, sâ mè cèr màgà ndé ñgwéh. Kɔ mè kela logò Masedínà, te mè

* 15:52 15:52 Tògò dé koò mé hueh faá tàṅ nɔ. 15:54 15:54 Es. 25:8 15:55 15:55 Os. 13:14 16:1 16:1 Rôm 15:25-26 16:5 16:5 Seé b. 19:21

ndeè wa ye ké yoòr bìi, béh bí cer weh, mo Càṅ gwaán.

⁸ Mè née ká Efése ye. Ko *Pàntèkòt ndeè waà baá, sâ ye.

⁹ Lòu sam, Càṅ haá baá mè ceér ḡgòr seèn ká teèn tueê; seé né gò; bò bònò bò né doó merré den ndò.

¹⁰ Mo Timotê waà baá ké lètenè bìi, bí kè nyégé ká bú bagasé, te yo seèn se lètenè bìi. À faá mè no bóó né seé Fehtoò beèh.

¹¹ Nuaré déi a, té bú sèb. Bí gàm sér bú lòu, te gò seèn kela lè dolê, à wa cuù ká yoòr mò. Mè né bó bò mbeí kela den.

¹² Dé mbeí beèh Apòlòs, mè né yeé bú cu doón toó nyegé, te bó bò mbeí ndeè waà ké yoòr bìi ndò. Mé njéh mene, à gwàn ḡgwéh ké sâ kènê ndeê. Mo lón ndeè ḡnené baá, à nde ye.

Bèh ceré

¹³ Bí dèn làn, bí kwá njí lòm temé yoòr Fehtoò beèh noón, bí dèn bò fágá-feh bò, bí dèn mé terreèb ndò.

¹⁴ Njii mé bí né bóó doón, bí gwàn bò mbeí bìi teèn gwaàn.

¹⁵ Bí né gi Setéfánàs mé mbàgà seèn mene kóó, bí né cu kóó ye, te tàbè Akayî bòó mé lé kweéh seér logó naâ temé né bó ndò. Jomo sâ bó yila seé, te bó gam bò Yeésò bò. Sâ bò mbeí mò, mè né bí boṅ,

¹⁶ bò nùàr faá bò sâ bò, bó bò mbaábòn, bí kwá ló bó feh dilí nyegé bí ceér kóó.

¹⁷ Setéfánàs mé Fortunátùs bô Akayíkùs mé waà né hèn, mè né mé vógó-temé felè bòn; bó né ka beè mò faá sòn bìi doón no.

¹⁸ Temé mò né lè mé bó die, faá temé bìi lé naâ lè mé bó die no. Bí kó nyégé gèh dé mé bí vra nde né bò sâ bò teèn bagasé.

¹⁹ Bòṅ bò Yeésò bò ká te tàbè Asià ye, bíé kéh bí бага.

Akilâ bô Prisił bó bò Yeésò bò mé bilí yeé ké gwò bòn ye, bíé kéh bí mé yilí Yeésò ndò.

²⁰ Bò mbeí beèh mé né gi ká kwarè mò doón ye, bíé kéh bí бага. Bí bíé kú lètenè bìi mé temé cén mene doón.

²¹ Dé hèn mè nyagá lom né mé be mò jégég, ye: Pól né bí bieé o.

²² Nuaá mé Fehtoò beèh gwàn ḡgwéh doón, bú a, sísi bí! Maranàtà!* Fehtoò beèh, ndê!

²³ Húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò a, ká siè gí bí beè.

²⁴ Temé mò doón né gi ké yoòr bìi mé yilí Yeésò Kristò.

16:8 16:8-9 Seé b. 19:8-10 **16:8 16:8** Lévi. 23:15-21; Deut. 16:9-11 **16:10**
16:10 1 Kor. 4:17 **16:15 16:15** 1 Kor. 1:16 **16:19 16:19** Seé b. 18:2 * **16:22**
16:22 Maranàtà mé ju hebreèh ye: Fehtoò beèh, ndê!

Mvù Pôl dé jomò mé bò Yeésò bò ké Kòrênt

Bèh bieê

¹ Né mè Pôl mbòŋ tebê Yeésò *Kristò. Càn lé mè sie kwaá naâ mé kàgà-ndòn seèn. Bèh òm beèh Timotê nyagá njií né mé bí bò Càn bò ké Kòrênt, mé bò nùàr Yeésò te tàbè Akayî mene òòŋ.

² Tele beèh Càn bò Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí òòlê.

Bèh gèr mé bèh bòŋ

³ Kùsèm Càn Tele Fehtoò beèh Yeésò Kristò. Tele kójere né bú. Né mene gèh gèr dé heè, à né béh teèn òòŋ bòŋ laré.

⁴ À béh te dà m gèr-e bòŋ laré né kóó, ye te béh bòŋ keéh cu bòò mé né gèr feh hihiné òjéné môn.

⁵ Yoòr beèh né gèr mé lé naâ yoòr Kristò. Càn béh bòŋ né mé Kristò ndò.

⁶ Mò béh né mene dà m bò gèr mân òjéné laré, sâ, béh mé njéh bòŋ né bí, te yili sòm bí. Mò béh baá òòŋ, nde né bí bòŋ ndò, te bí kwa terre b, bí yolo laré ye gèr faá béh nò.

⁷ Béh né kwàgà bìi yieé, béh né kóó ye, yoòr bìi né gèr mé né yoòr beèh. Mò né mân, sâ Càn béh bí bòŋ nde né òòŋ.

⁸ Mò bó ye tútueè, njèh faá gèr nò, béh lé naâ bú ké te tàbè Asià òjéné kum. Gèr béh nyunò dulí seér cu lòu; nuaré òl lé mùnò ná cù ye nyí nde né teèn yili yuo.

⁹ Á sâ, lé béh feh seér naâ lòu ndò, ye te béh mé terre b beèh táŋ cú, te béh temé kwaá njií seér yoòr Càn. À nùàr te cio komo sòm yeé kóó.

¹⁰ À lé béh te gèr hèllè yili sòm naâ kóó, à nde cu né béh môn yili sòm. Béh ndèm beèh kwaá né ye, à béh méménâ yili sòm den nde né kóó ma.

¹¹ Bí nde né béh Càn teèn dua gam, te Càn ògweé hueh bò nùàr kókoó, à gam béh; te nùàr ògún vra gi bú felè beèh ndò.

Gò Pôl mé à lé naâ kuún

¹² Temé beèh né lè sagár. Lòu sam, ndòn beèh ye béh a: béh yoòr né mé dene bèsonè mé dene gècèn, wa né toò bò nùàr òòŋ òjéné, tétég né njolò bìi ma. Bí kóó ye, béh mé kógòn dé nùàr òm ògweéh, né seér húóm-temé Càn gam né béh kóó.

¹³ Yeé baá môn, béh bí bò njèh dé tetarê nyàgà njí cú ndò, béh bí nyagá njií lom aá bò njií mé bí nde né ògweé komo. Mè né gwaán ye te bí ògweé komo.

¹⁴ Dé kènè mè né kóó ye, bí ògweé faŋ den né lòu. Mé njéh mene, cu òl bí nde né ògweé komo, ye lòu mé Fehtoò beèh Yeésò Kristò

cuù nde né teèn, bí sagár nde né mé béh, faá béh nde né mé bí sagár nõ.

15-16 Teèn sâ mè lé naá gii gwaán ye te mè wa logô ké lo bìi, mè kela nde ye Masedínà. Mò mè cuù baá, béh bí den weh cu ndo, te bí dé bìi kwa njua mbei fà. Jomo sâ bí sé naâ mè gam, te mè nde ser ké Judê.

17 Njèh cén, mè lé ménâ bó ná ngwêh. Mè yeé ménâ bó cú, bí ye, sâ mè mé bí boó né ja wa? Wa bí ye, mè hên boó né seé ngàn yoòr, mè né mé sòn fà wa?

18 Càn né sòn mò koo, béh mé bí tueé lom né sòn cén; mò béh ye: «Nyea», sâ gi aá. Mò béh ye: «Hôs», sâ gi aá ndo.

19 Lòu sam, Njuna Càn Yeésò Kristò, mé bèn Silàs mé Timotê lé naâ ké lètenè bìi se doò né lom nùà gècèn. À dé seèn nyea bô hós bècénè gwàn huàlè bèh; à gi lom né «Nyea».

20 À né dé seèn «nyea» mé bò ndéb Càn doón mboón gi né teèn. Béh «È môn» mé yilí Yeésò Kristò tueé yeé dé cì, te Càn ter ñaá lom koo.

21 Càn béh bí hên kurú kwaá né koo, te béh beè Kristò njebá lom tég. À béh balé kwaá né koo, ye béh né bò nùàr nyí.

22 À béh magá seèn yoòr maga kwaá gi aá, à nyeén kwaá gi béh Cúcuí seèn te temê ndo, te béh ñene kò mé

njéh, ye nyí nde né béh njèh doón haá gií ma.

23 Mè tueé bí, sòn mò né Càn. Mò né nyeén, mè kú kuù. Mò mè sé naâ ké lo bìi waá, mè sé naâ bí seé weh. Mè lé kuún naâ dé cì.

24 Béh gwàn ngwéh felè bìi taàb ndo. Lòu sam, bí ceér Yeésò Kristò sie lom né tég. Njii mé né lè beèh, béh ye te béh bí seé boó lom felè bìi, te gam bí, yo sagár bí.

2

1 Mè kuún baá-re gò hèllè ndo, te mè bí temé lè bó yulá cú;

2 wanoón sâ nèi mè temé lè boó samé cu nde né koo wa? Ngweéh sé la né bí mà. Hên, mò temé bìi né lè yulá, bí nde né mè temé lè boó samé cuù wa? Dé sâ ndóg.

3 Mè lé bí mvù hèllè nyagá naâ dé cì, ye te mè ndeè waà, bí mè temé lè bó yulá cú. Lòu sam, bí sé la mè temé lè boó samé seér naâ koo. Dé mò, mè lé naá gii koo ye, mò mè né samésé, bí nde gi né mé vógó-temé mene doón sagár ndo.

4 Mè tueé bí, mè lé bí mvù hèllè nyagá njii naâ mé yimé njolò, mé yilí temé mene doón. Mè lé nyàgà ná ngwéh ye te temé yilí bí mé njéh lè ndo, mè ye te bí ñene kò seér lòu, ye mè né lom bí mé gècèn mene gwaán ma.

Veèn lè kulú som gii

5 Mò nuaré dèi lé naâ bò nùàr temé lè boó yulá, à mé mè bó ní ngwéh, à boó njii

né mé bí mene. Mɔ sam, à sâ bɔ́ɔ njíí né mé bò déi lètenè biì.

⁶ Bí lé naâ bú gèr feh keéh. Kènê wulu baá kèn.

⁷ Bí kúlú sòm á yúlá-temé sâ lè biì, bí bɔ́ɔ seér cu bú lòu, wanɔ́ɔ à nde né mé kú vuagá kuú.

⁸ Mɔ né mân, mè né bí bɔ́ɔ, bí fèh kéh bú gwaân biì ndɔ.

⁹ Mè lé bí mvù sâ nyagá njíí naâ ye te mè jògò ke ke, bí né sòn mò ñgweé wa.

¹⁰ Mɔ bí kulu sòm gi aá veên nùà hèllè lè biì, sâ mè nde né veên seèn lè mò kulú sòm. Mé njéh mene, mɔ à naâ mè njeré déi bɔ́ɔ, sâ mè veên seèn lè mò kulú sòm gi aá kèn. Mè ménâ bɔ́ɔ né felè biì, toò Yeésò Kristò,

¹¹ te *Sátàn terreb felè beèh kwà cú. Lòu sam, béh né gi seé seèn kɔ́.

Nyàmè Pól ké Troâs

¹² Bí né kɔ́ ye, mè lé naâ ké Troâs ndeé, te mè se Njàgà Bagaà felè Kristò. Wa ké teèn, mè kwa Fehtoò beèh gulu kwaá baá mè ceér seé seèn lɔ́.

¹³ Njèh cén, mè lé òm beèh Títe ké teèn kwà ná ñgwêh. Mè yeé bú ké teèn kwà cú, temé mò lè diè cú ndɔ. Mè bie weh bò nùàr, mè fɔ́ɔn gò, mè nde Masedínà.

*Bò tángóg jomo *Kristò*

¹⁴ Siè ñgób, Càɔ Dueè, béh né wò vra! Béh jomo Kristò né bò tángóg. Wò béh mân sie kwa naâ kɔ́, ye te cu

ɔ́ɔɔ béh cɔ beh nyí, béh yoòr den mé múmú nyí, bèh ɔ́ɔɔ béh né nyí mé bò nùàr ñgɔ feh.

¹⁵ Mé gècèn mene, béh né faá kómó múmú mé Kristò né mé Càɔ haá njíí nɔ. Bɔ́ɔ mé nde né yili yuo ɔ́ɔɔ nde né múmú sâ ñgweé. Bɔ́ɔ mé nde né lòu leér le, ñgweé gi múmú sâ ndɔ.

¹⁶ Dé bɔ́ɔn nde né múmú ciòò, bó kuú nde né mé njéh. Dé bɔ́ɔ mé nde né yili yuo, múmú yòɔ. Sâ nuaré déi nde né seé hèn bɔ́ɔ komo wa?

¹⁷ Mé njéh mene, béh dé beèh faá bò déi nɔ sam. Dé bɔ́ɔn, ñgòr Càɔ beè bɔ́ɔn né seé kàgàlɔ́n. Sâ béh dé beèh tueé sege lom né ñgòr Càɔ. Càɔ lé béh temà naâ kɔ́, béh tueé den né toò seèn, béh tueé né mé yilí Kristò.

3

Bò seé bò dé ñgòɔ feé

¹ Sâ ñgòr hèn tueé né ye, béh punó né lòu wa, né naàn? Kɔ bó nyagá sɔ́ɔ cu bí mvù, ye bí a, béh né bò gècèn bò wa? Wa kɔ bí nyagá haá béh mvù beè, te béh nde ye beré déi ndɔ wa? Bò déi dé sâ bɔ́ɔ yeé kɔ́, dé beèh môn sam, bò nùàr né gi béh kɔ́.

² Mvù beèh né bí. Né gi te temé biì nyagá den. Bò nùàr nde né ñené kɔ́, bó jané cí.

³ Né lom bèsonè ñené den ye *Kristò lé nyagá naâ mvù sâ kɔ́, à beè beèh tema keéh

né lòu. À mé nòmò nyàgà ngwéh, à nyagá seér né mé Cúcuí Càn làn. À te taâ nyàgà kwá ngwéh, à nyagá kwaá seér né lè nùàr.

4 Né lom môn, temé beèh né gi bèh sâ. Baá gi ké toò Càn mé njua Kristò.

5 Bóó mene naàn, gèh seé hên, béh túé ngwéh ye béh né bú mé feh beèh bóó komo ndò. Mò béh né njeré déi bóó komo, sâ Càn njií sâ bóó né kóó.

6 À bóó naâ kóó te béh nde ye bô seé bô dé ngòñ feê ñaá. Ngòñ feê sâ dé seèn mé *sóú tán ngwéh. Sóú né mene te mvù nyagá den, à cí tán ngwéh. Né seér Cúcuí Ñagá feh né béh ceér kóó. Sóú mé bó lo naâ nyagá kwaá sâ, nùàr kem yíí seér né te cio. Cúcuí Càn dé seèn nùàr yili som seér né lòu.

7 Bó lo naâ sóú sâ te taâ nyagá kwaá; bô nùàr ñene kò terrebb Càn teèn; kuún Músi lé naâ mé njéh lòu baá seér. Bò huaán *Iserála yeé nde aá njolo teèn ke njií, dé keè sam. Á sâ, ñagá hèllè nde cu né mbaá nyimé le ndò. Mè tueé bí, mò sóú mé bèh cerê seèn né cio, né bò nùàr terrebb Càn mân feh keéh,

8 sé tagá seé Cúcuí Ñagá nùà ñèh wa?

9 Mò ngòr mé nde né bò nùàr te ju sie yíí, né gi mé terrebb Càn yoòr, sé tagá ngòr mé nde né nùàr toò Càn nùà dilí yilá wa?

10 Njií ye béh a, júée ye terrebb mé lé naâ terrebb sâ ña baá ñèh mbaá; wanóñ terrebb dé kènè seèn taré kelá né kóó nò.

11 Mò dé mé lé cèr màgà ná ngwéh doò, lé naâ ménâ lieé huóóm, sé tagá dé mé cer den nde aá kèi cén wa?

12 Yeé baá mân, ndèm beèh yieé ndò.

13 Béh dé beèh faá Músi sam. Músi dé seèn lé naâ njolo vuòb, ye te ñagá mé né toò kuún nyí njolò bò huaán *Iserála nyimé dèn cú.

14 Bò huaán Iserála lé naâ lòu ndegé seér. Né mene bò ndüté ndütù bòn née ngwé kòmò ngwéeh ye. Bó né mene mvù ngòñ cuúm jané, bó lom njeré déi teèn ngwé kòmò ngwéh; den cu né ka nág faá bó née njolo vuòb den ye nò. Lòu sam, kò nùàr né jomo *Kristò, vùòb seèn huar yuo ye bú njolò.

15 Mé cafané mene, bó né mene mvù Músi jané, bó lom ngwé kòmò ngwéh; den né faá vùòb cén sâ bó lalé den né kóó nò.

16 Kò nùàr ña seér né nùà Fehtoò beèh, vùòb huar yuo ye bú yoòr.

17 Lòu sam, Fehtoò beèh né Cúcuí. Bèh mé Cúcuí Fehtoò beèh né teèn dóñ, bò nùàr kwer sóú sam cuú.

18 Béh bôó mé né gi ka Yeésò dóñ, vùòb béh njolò huar yuo aá kèn. Yoòr beèh ñené seér aá terrebb Fehtoò beèh. À né béh kweéh seér, te béh ndeè den faá bú nò, te

terreb seèn yoòr beèh yam ñeí cu lòu. Dé sâ Cúcuí Fehtoò beèh boó lom né kóó.

4

Sòò màr mé bò ñjèh gècèn Càn ò

¹ Càn mé húóm-temé seèn béh seé hèn beè haá kwaá né kóó, temé béh lè kú ñgwéh dé cí.

² Bò ñjèh fegùli mé bò nùàr né lòu boó naáb bele doón, be beèh teèn sam. Béh lòu túé nágá ñgwéh, béh ñgòr Càn lòu túé kwéh sér ñgwéh ndo. Béh tueé seér né ñgòr gècèn, béh né toò Càn bèsonè mbaá, béh ye te bò nùàr ñene kó gècèn beèh teèn ndo.

³ Mè tueé bí, mo beè bò déi Njàgà Bagaà ka ñágá ñgwéh, sâ ñágá ñgwéh beè boó mé nde né lòu leér le sâ.

⁴ Bó temé teèn kwá ñjì ñgwéh. Lòu sam, *Sátàn né *wónj hèn tuú, à bó temé beè vuob sie gi aá kèn, ye te bó ñagâ Njàgà Bagaà ñéné kòmò cú, te bó ñéné kó cú ye yoòr *Kristò ñéné né gùm Càn Dueè nùà ñjèh.

⁵ Bí kóó ye, mo béh baá ñgòr Càn se, béh felè beèh túé bèh, béh se lom né Yeésò Kristò, ye Fehtoò né lom bú. Béh dé beèh né bò seé bò biì, felè Yeésò Kristò ma.

⁶ Càn mé lo tueé naâ ye ñagâ a, bá lètenè cibì baà doò, béh ñagâ seèn lè ba kwaá né kóó, te feh bò nùàr ñagâ seèn, bó ñene kó

*sùsùm seèn mé né toò kuùn Kristò baá den.

⁷ Béh né faá sòò màr no. Mé ñjèh mene, Càn bò ñjèh gècèn seèn yìi kwaá seér né lè beèh, te feh keéh ye terreb né lom dé Càn, dé beèh sam ma.

⁸ Béh né mene te dà m gèr-e huná yilá, mé ñjèh mene, gèr hèllè béh dób ñgwéh. Béh né mene ndio, béh ndèm sòm bèh.

⁹ Bó né mene béh bunó, mé ñjèh mene, Càn njolo mé béh cí ñgwéh. Bó né mene béh doó turú, mé ñjèh mene, béh ñèrrè ñgwéh.

¹⁰ Béh yoòr beèh cu doón kó lom né núr cioò Yeésò, te yòn seèn yoòr beèh ñéné seér kóó.

¹¹ Béh bòó mé né làn hèn, béh né lom te cio; né felè Yeésò, te yòn seèn ñéné yuo kelà yoòr beèh, béh bò wàn bò.

¹² Mo né mân, cio nde né béh seé weh, te yì yoòr biì ñéné seér yòn.

¹³ Né gi te mvù Càn ñe nyagá den ye: «Mè né temé cén mé Càn kwaá ñjì, mè ñgòr seèn se né dé cí.» Dé beèh ménâ ndo, béh né temé cén mé Càn kwaá ñjì, béh bò nùàr ñgòr seèn se né dé cí ndo.

¹⁴ Béh né kóó ye, Càn mé lè naâ Yeésò Fehtoò beèh te cio komo sòm, nde né béh te cio faá bú no komo sòm ndo, te à weh bilí ñjì gi béh bí doón ké toò seèn.

¹⁵ Njì mé né kelá doón boó gi né te gam bí, te nùàr ñgún kuú fùgò beè Càn, nùàr ñgún vra ñeí bú lòu

ndo. Sâ dóónj te be terrèb Càṅ ṅa ter kóó.

Dene ṅgulí

¹⁶ Temé béh lè kú ṅgwéh dé cí. Yo beèh yua nde den né dé yuaâ kóó, temé beèh né dé seèn lòu taré ṅaá seér; cieé dóónj Càṅ né bú terreb sagá.

¹⁷ Gèr né mene béh kema dóónj, beè beèh né ṅjèh mbaâ, nde né gií. À béh tóó kwaá seér né ceér kùrmò. Né mèi bò kùrmò; à ter le nde né cu dóónj.

¹⁸ Béh dé beèh temé kwaá ṅjii né te ṅjii mé bó lòu ṅéné bèh. ṅjii mé bó né lòu ṅené, béh temé teèn kwá ṅjii ṅgwéh. Lòu sam, ṅjii mé bó né lòu ṅené doò beèh ṅgága bèh. ṅjii mé bó lòu ṅéné bèh ter dé kèi cên ṅgaga le né kóó.

5

¹ Béh ká cie cer ṅgogó née lè dùṅ ye. Sâ jue né yo beèh dé ká te *wónje. Mò ṅerré baá, Càṅ nde né béh gwà nùà ṅjèh ké te vulúu haá. Sâ baá gwà beèh dé kèi cên, mé nùà kóó mé ná ṅgwèh.

² Mò béh né mene kènè cuané, béh mé ṅjèh gaán gi né gwà feè ké te vulúu kwaà.

³ Béh ndeé ké sâ kwa lom nde aá yo dé tètàgá.

⁴ Dé ká te wónje né môn, béh lè dùṅ hèllè cuané nde né fí. Sâ túé ṅgwéh ye, béh gwaán lom aá te yo húóme huaré yuoò. Béh gaán né yo dé ké te vulúu, te yo dé

húóm hên ṅa seér dé Cúcuí mé dé seèn kú ndé cú.

⁵ Càṅ mé feh seèn lé ye nyí nde né béh ménâ kweéh seér. À béh Cúcuí seèn haá gi aá kèn, te béh ṅene kò mé ṅjèh ye, nyí nde né béh ṅjèh dóónj haá gií ma.

⁶ Yeé baá môn, temé beèh lè kú cú ndo. Béh kò lom aá ṅjèh cén, ye mò yo hên née béh yoòr ye, sâ loó Fehtoò beèh née dàb mé béh ye ndo.

⁷ Né môn, béh temé kwaá ṅjii né te ṅjii mé béh lòu ṅéné bèh. Béh táṅ só ṅgwéh ye, kò béh ṅene baá.

⁸ Béh yeé môn táṅ cú, temé beèh lè kú cú ndo. Béh gwaán lom né yo dé hên kwaá loó, te béh nde ké kwarè Fehtoò beèh.

⁹ Sâ béh né mene mé njolo, béh kuú mene, béh gwaán lom né seé mé à gwaán nê.

¹⁰ Lòu sam, béh nde gi né toò *Kristò ṅjebá, te à tena ju nùà kàn. À tena nde né mé seé seèn; né mene seé bagaà, né mene dé veèn, baá sàgá seèn.

Nàṅ lètenè nùàr bô Càṅ

¹¹ Béh né gi Fehtoò beèh veéh kóó. Yeé baá mân, béh né lom tég lege, ye te bò nùàr cer gi ménâ ndo. Càṅ né gi béh kóó nyegé. Mè né munó ye, bí né gi mè kóó ndo.

¹² Béh toò bìi lòu púnó ṅgwéh, béh ye te béh se nyegé bí dé seè, te bí sagár mé béh. Mò sam, bò nuaré dèi né lètenè bìi punó gò, bó mé yòṅ nùàr táṅ ṅgwéh,

bó dé bòn punó seér mé dé ngan̄ yoòr. Mò né ménâ, te bí ke weh yoòr beèh, bí maáb tena lo bó toò.

¹³ Bó ye béh né kùlù sé wa? Mò béh né mene kùlù, sâ né felè Càn̄. Á, mò béh né te ceér-e, sâ né te gam bí ndò.

¹⁴ Béh dé beèh kò lom né ye, gwaân Kristò béh mân lu né kóó. Béh né gi kóó ye, nùà cén naâ felè nùàr dón̄ kuú. Sâ tueé né ye, nùàr dón̄ né gi mé gà te cio sâ teèn.

¹⁵ À cio kuú né dé nùàr dón̄, te bòó mé né mene yon̄, dé bòn yon̄ dèn cú, bó yon̄ seér aá dé nuaá mé lé naâ felè bòn kuú, mé lé naâ felè bòn te cio komo yuo cuú ndò.

¹⁶ Mò né mân, sâ béh nuaré déi mé njolo nùàr kè ndé cú. Béh lo naâ mene Kristò mé njolo nùàr ke njií, béh bú kènê ménâ wèh ndé cú.

¹⁷ Nuaá mé nyogó den né yoòr Kristò baá dé seèn nùà feè. Bò njèh dé cucuùm bú yoòr huar yuo aá kèn; yoòr seèn ñené lom nde aá dé feè.

¹⁸ Sâ dón̄ Càn̄ ye te mé Kristò béh bó nyogó bilí. Kènê, à seé sâ haá keéh né beè beèh, ye béh bilí nji bó nùàr ká yoòr nyí te bó bó nyogó bilí ndò ma.

¹⁹ Bí kóó ye, Càn̄ lé bò nùàr ká yoòr seèn nyogó njií naâ mé Kristò, à lé mé veèn bòn lè siè dèn ná ngwèh. À lé béh yoòr bòn tema njií seér naâ lòu, ye béh ndé júée bó a, bó ndé nyògò ndé gí ká

yoòr nyí ma.

²⁰ Béh kela baá-re bò sòn Kristò, béh ña ndò. Càn̄ mé feh seèn sònò beèh tueé keéh né kóó. Béh né bí mé yili Kristò bòn, kúkùr biì, bí dèn nyògò ndé gí ká yoòr Càn̄.

²¹ Bí kóó ye, Kristò lé mé ndògò veèn déi yoòr ná ngwèh. Mé njèh mene, Càn̄ lé naâ bú te nulu felè beèh loró yíi. Sâ dón̄ Càn̄ ye te béh mé bú toò nyí ña seér bò didilí bò.

6

¹ Bí kóó ye, béh bò Càn̄ seé hèn bóó yeé kóó. Bí né gi fùgò beè Càn̄ kuú. Mò né mân, kúkùr biì, bí té gwàn mé fùgò sâ ña njèh mbaá beè biì.

² Né gi te mvù Càn̄e nyagá den, Càn̄ ye:

«Cu mé húóm-temé nyí né bí beè yaám sie hèn, nyí né hueh biì ngweé.

Lòu mé bí nde né teèn yili yuo, nyí nde né bí gam.»

Mè tueé bí, hèn baá cu mé nùàr gwaán nde né húóm-temé Càn̄ teèn sâ, à nùàr yili sòm nde né lan lan.

³ Béh gwàn ngwéh mé nuaré déi ndugó seé beèh; béh né ceér fón̄, ye te nuaré déi béh gule beè bè ló cú.

⁴ Te ñené den yoòr beèh cu dón̄, ye béh né bò seé bò Càn̄: béh né mene dà m gèr ñené laré, béh né yeé bó dón̄ yoló gíi.

⁵ Bó lé naâ béh núr duún,

bó yíi béh gwà cibì,
 bó né béh gèr yoòr soób su.
 Béh né gèr mé seé temâ
 ñené,
 cu déi yógó bilí béh mé yáb
 yieê mene,
 béh lóm cèr kwà ñgwéh.
 6 Mé njéh mene, béh né lom
 feh keéh ye béh né bò seé bò
 Càṅ ma:
 veên déi yoòr beèh ñéné nyi
 ñgwéh,
 béh né lom ceér gècên kóó,
 béh né gèr yoló,
 béh né bò nùàr húóm-temé
 feh keéh,
 Cúcuí Ñagâ né béh yoòr
 ñené,
 béh né bò mbeí beèh mé
 temé cén gwaán,
 7 béh né bò nùàr ñgòr gècên
 tueé,
 yoòr beèh ñéné lom né ter-
 reb Càṅ.
 À béh yilá né bò didilí bò.
 Sâ né bò njèh taáb beèh, béh
 be fà dóṅj weh sie né cí.
 8 Bò nuaré déi né béh seén,
 bò déi né béh lòu bóó
 gulí.
 Bò nuaré déi né dé veên felé
 beèh tueé, bò déi tueé
 dé bagaa.
 Béh né bò gècên bò; mé njéh
 mene, bó né béh bò
 nyeén bò yilá.
 9 Den né faá bó béh kó
 ñgwéh nò, sâ bó né gi
 béh kóó.
 Den né faá béh né bò komó,
 sâ béh né gi bò làṅ bò.
 Bó né béh te gèr-e fagá yíi;
 mé njéh mene, béh kú
 ñgwéh.

10 Bó né mene béh temé lè
 bóó yilí, béh né lòu
 samé seér.
 Béh né bò saám bò njolò bò
 nùàr, sâ bò nùàr ñgùn
 lie gi né mé béh ndò.
 Den né faá béh mé njeré déi
 sam, sâ dà m njèh ceré
 né beè beèh.
 11 Belà, Korênt bò, béh bí
 dàb dóṅj hèn tueé ñagá né
 njií mé né ká lè beèh.
 12 Dé beèh, béh né bí
 gwaán, bí seér béh gwàn
 ñgwéh kóó.
 13 Kènê, mè nde aá mé bí
 faá bò huaán mò nò, tueé
 njií: bí ñgwé kó béh yoòr bií
 ñgweè, te den faá béh né bí
 ká yoòr beèh ñgweé njií nò.
 Bí kwá ló béh temé bií lṅj.

Dene kôr

14 Bì nuaá mé Yeésò kó
 ñgwéh té njèh kèi cén múnò,
 faá bó nàgà mé terreb hi-
 hiné te vún cén-e kwá bílí
 bèh nò. Naàn naàn mé njèh
 dilí bô njèh gobô nde né mé
 sòn cên den wa? Ñagâ bô
 cibí huàlè bèh ndò.

15 Bóó mene naàn, *Kristò
 bô *Sátan bècénè té bílí ndé
 ñgwéh. Nuaá mé né temé
 yoòr Yeésò kwaá njií, bô
 nuaá mé temé yoòr Yeésò
 kwá njí ñgwéh né yeé kèi
 cén munó gií wa?

16 Naàn naàn mé gwà Càṅ
 bô sùàgà nde né felá nyi wa?
 Bí kékòò ye, béh dé beèh né
 gwà Càṅ dé Càṅ làṅ. Càṅ mé
 sòn seèn tueé né ménâ ndò,
 ye:

«Jue nyí Càṅ Dueè, nyí cer
 nde né ké lètenè bií,

nyí né teèn yon den.
 Càn biì nde né nyí, bí nde né
 bò nùàr nyí ndo.
 17 Mò né mân, nyí tueé bí, bí
 gè mé *wón geè,
 bí té njií mé né dulí cór, te
 nyí weh kwaá ye bí
 kèbè nyí.
 18 Tele biì nde né nyí;
 bò huaán nyí dé sisiìb mé dé
 vévèh nde né bí ndo,
 jue nyí Càn terrèb.»

7

1 Bò mbei mò, ndéb mé
 Càn kwa kwaá né béh tieè
 né cí. Mò né mân, béh yàgà
 sòm gí veèn yoòr beèh, béh
 den lom njolò Càn ñagásé,
 béh veéh lom bú mé temé
 beèh mene.

Vógó-temé Pól

2 Bí temé biì kwá ló mé
 béh, bò nùàr mò! Béh
 lé nuaré déi veèn bó ná
 ñgwèh, nuaré déi gule beè
 beèh bè ló ñgwèh, béh
 nuaré déi lòu bèlè ñgwèh
 ndo.

3 Mò béh né mân nyagá,
 béh nyàgà ñgwèh ye ju a,
 siè bí. Dé sâ ndóg! Lòu
 sam, temé beèh né bí. Né ka
 faá mè lé naá giì bí tueé nò,
 né mene dé yilií mé dé kuú
 dóón, béh bí né kóó.

4 Temé mò né lom ké yoòr
 biì, mè sagár né mé bí. Te
 dà m gèr mé né béh kwa laré
 dóón, temé mò lé kú ñgwèh,
 mè kuú seér cu né mé vràb
 dé kuú.

5 Mè tueé bí, béh wa mene
 ké Masedínà, bèh dù lé teèn
 ná ñgwèh. Béh lé naá mé

lègè kwaré; kèb cieè lègè o,
 kèb lè veéh o, lé naá béh seé
 weh.

6 Mé njéh mene, Títe yeé
 waà baá, yo taré cu béh. Sâ
 dóón, Càn Yili nùàr lé béh
 ter sóóm naá kóó.

7 Gí cégé ñgwèh dé waá
 Títe ndo. À lé naá cuè béh
 tueé ye béh a, temé nyí né
 lè mé bí nòré dé gècên. Lòu
 sam, bí ye bí gwaán lom né
 mè ñenè, wa bí né mé yimé
 njolò, bí né jomo mò ma.
 Mòn, bò nùàr mò, temé mè
 ká lè sagár seér aá lòu.

8 Mè né kóó ye, mvù mò
 lé naá bí temé lè bóó yulá.
 Mè lé naá cí nyamé ndo, ye
 temé nde né bí lè mé njéh
 yilií weh. Mé njéh mene, mè
 nyàmè cú, mè né seér lòu
 samé.

9 Mè dé yulá-temé biì
 sàmè ñgwèh, mè samé seér
 aá, ye bí mé njéh kweéh seér
 aá temé ma. Lòu sam, mvù
 mò hèllè lé bí veèn bó ná
 ñgwèh; Càn mé yulá-temé
 biì hèllè bóó seér né seé.

10 Yulá-temé dé Càn né yeé
 môn. À temé nùàr kweéh
 seér yeé mé njéh, te nùàr
 nde ye yili yuo. Sâ nùàr a,
 té mbaá nyàmè kú. Yulá-
 temé de wôn, nùàr mé njéh
 ku seér né cio.

11 Bí ñené ñgwèh ye, yulá-
 temé biì hèllè baá seér kènè
 njèh seè beè Càn wa? Yulá-
 temé sâ lé naá seèr bí temé
 ter jógó kwaá, nùà kàn baá
 sòn seèn mé be seèn se. Veéh
 lé naá bí sie, bí sòm kwaá njií
 nùà veèn hiín, bí gwaán seér

cu ngòr mò, bí né teèn bɔ́gɔ́, ye te nùà hèllè ñene gèr mé njéh. Sâ dɔ́ɔ́ɔ́, bí tueé ñagá né sòn biì, ye be biì teèn sam ma.

¹² Mè tueé bí, mè lé naá menè bí mvù dé jomò nyagá njií, lé felè nùà veên doô ná ñgwêh; lé felè nuaá mé à naá bú veên bɔ́ɔ́, ná ñgwêh ndɔ́. Lé naá seêr ye te bí ñene kɔ́ mé yilí Càn, ye bí né béh gwaán.

¹³ Bí yeé baá ñené kɔ́ɔ́, yo béh hên taré cu né mé njéh ndɔ́.

Mé dé sâ gí lòm ñgwéh, béh tétég samé cu né mé vɔ́gɔ́-temé Títe. Lòu sam, ye bí né lom nyí yo mé gècên mene bɔ́ɔ́ taré.

¹⁴ Sâ tueé né ye, púnò mé mè lé naá toò seên mé yilí biì punó doô, lé naá teèn yilá, ye né ngòr gècên, wa né faá ngòr gècên mé béh lé tueé naá bí ma.

¹⁵ Lòu sam, à lé naá ké yoòr biì waá, bí bene nde bú faá nùàr nɔ́ kwa weh, bí né tie faá cí nɔ́ ñgwéé. À né cí munó njií, vɔ́gɔ́-temé bɔ́ɔ́ bú njéh.

¹⁶ Mè né lom mé vɔ́gɔ́-temé dé gècên ndɔ́, ye mè né kwàgà biì yieé.

8

Be haâ

¹ Bò nùàr mò, béh ye te bí ñene kɔ́ húóm-temé Càn mé né ké Masedínà lètenè bò Yeésò bò ndɔ́.

² Bó lé naá gèr faá gèr nɔ́ ñené; mé njéh mene, bó lé

naâ yoòr yoló kwaá njií, bó mé njéh samé seér cu lòu. Bó né mene bò saám bò, bó kàgàlòɔ́ seé Càn haá lom mé be fà.

³ Mè tueé bí, njéh faá há-be nɔ́, bó lé naá mé terreb bɔ́ɔ́n mene haá, bó né ménâ mé kàgà-ndòn bɔ́ɔ́n haá yɔ́gɔ́ keéh.

⁴ Bó né cu béh teèn lòu bɔ́ɔ́n yii, ye béh há bó ceér, te bó yii be te seé sâ ndɔ́, te gam bò Càn bò ké Judê ma.

⁵ Dé sâ yɔ́gɔ́ keéh cu baá-re faá béh lé naá munó nɔ́; bó lé jògò temé kwaá njií naá mé Fehtoò beèh, bó kwaá njií mé béh ndɔ́, bó kwaá njií lom faá Càn gwaán nê nɔ́.

⁶ Béh Títe hên bɔ́ɔ́n kuú né dé cí, ye bú a, kúkùr seên, à ndé cú ké lètenè biì, te seé mé à lé ban lòò naá doò, nde den méménâ; bú a, ndé bílí wèh kàgàlòɔ́ dé biì ndɔ́ ma.

⁷ Mè né kɔ́ɔ́ ye, bí né gi te seé Càn ñe ngulí, bí mé Yeésò kwaá njií né temé cén, bí né njéh kɔ́ɔ́, bí né tueé kɔ́ɔ́ ndɔ́, bí te seé Càn tegé né lòu, bí né mé temé beèh lè. Sâ mɔ́ né mân, bí ngulí yùò kélâ mé te seé kàgàlòɔ́ mene, bí haá lom be fà dɔ́ɔ́ɔ́.

⁸ Mè bí lòu tágá ñgwéh ndɔ́; sâ mè ye te bí ke weh yoòr bò déi, bí feh keéh gèh dé mé gwaán biì né yieé.

⁹ Lòu sam, bí né gi húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò kɔ́ɔ́. Nùà sèsàm né bú. Mé njéh mene, à lé nùà saám ña seér naá felè biì. Njua mé à lé naá ménâ bɔ́ɔ́, te bí nde ye

bò sèsàm bò mé saám seèn hèllè ñaá.

¹⁰ Mò né mân, mè dé mò ye: seé mé bí lé ban loò naâ nyèmà léllê hên, bí bó ndé dèn mé njéh toò. Bò toò jògò bò te seé hên lé naâ bí; bí lé seé hên gwaán logó naâ kóó.

¹¹ Bí tégé cú teèn mé terreb te seé sâ mboón, faá bí lé ye bí nde né bój ño. Bí kwa mene kei, bí há cí.

¹² Lòu sam, njií mé bí kwa keéh né beè, mò bí né Càn mé vógó-temé mene haá, à nde né weh. Mò bí mé njéh beè sam, Càn túé ñgwéh ye bí há nyí ndo.

¹³ Bí té mùnò, ye béh ba né bí lòu, te bí die saám felè bò déi. Sam, mè ye te bí bó den seér kèi cén.

¹⁴ Kènê bí né mé njéh beè, bí há bòó mé njéh sam teèn. Lòu mé bí mé njéh sam cuú, te bó ndeè gam bí teèn te den gi kèi cén.

¹⁵ Te mvù Cànje né ménâ nyagá den ndo, ye:

«Nuaá mé lé naâ yáb kókoó kwa lé túnú ná ñgwêh.

Nuaá mé lé kwaá naâ ñgób lé cùè ñgwé ná ñgwêh ndo.»

Tîte mé bò mbeí déi fà

¹⁶ Kùsèm Càn Dueè. À lé bój naâ kóó te Tîte nde ye bí mé temé seèn mene gam, à teèn bógó lom dé bógô faá béh ño!

¹⁷ Béh yeé baá bú dua ye bú a, ndé ké yoòr biì, à

gwaán ndo. Sâ à lé toò baá giì mé kàgà-ndòn sâ lè.

¹⁸ Béh ye te bò nuaré déi nde kóó. Nùà sâ, bò gwà Càn bò né yeé bú keí, ye à né seé Njàgà Bagaà bój huóm.

¹⁹ Béh bú mé dé cén sâ témá cégé ñgwéh, bò gwà Càn bò lé balé sòm cuú naâ bú kóó, ye te béh bó go, à bilí gam béh kàgàlòñ teèn, te húóm-temé Fehtoò beèh ñené ñagá mé njéh, te bò nùàr ñene kò teèn, ye temé beèh né yoòr boòn ndo.

²⁰ Kàgàlòñ sâ né kàgàlòñ mé yilí, béh né lom bú ke nyegé, te nuaré déi béh teèn nam cú;

²¹ te béh yuo bò gècèn bò beè bò nùàr, dèn lom ñgwéh beè Fehtoò beèh.

²² Béh né cu bó òm beèh déi jomo sòm kwaá, te bó bó nde. Béh lé naá giì nùà bú sâ kweé nyegé, temé seèn cu doóñ né te seé Cànje. Temé seèn kènê né cu yoòr biì ndo, à teèn tegé ñeí seér né dé tegê.

²³ Dé Tîte, à né mbeí seè mò, béh bú seé bój yeé kóó, te gam bí. Dé bò fà bò jomo seèn doò, bò gwà Càn bò tema né bó kóó. Bò nùàr nde né bó ñené, bó seèn *Kristò.

²⁴ Bí fèh kéh be gwaán felè bò nùà hên, te bò gwà Càn bò mé lé temà naâ bó doò ñene kò teèn, ye né gècèn, béh felè biì mbaá sàgàr kú ñgwéh.

Be haâ mé vràb mene

¹ Gàm mé béh nde né mé bò Càn bò ké Judè temá njií doô, né gi tieè bìi, kò mè nyagá soó cu bí lòu wa?

² Mè né gi kóó ye bí lé gwaán naâ kóó, ye bí nde né bó gam. Mè mé njéh ké toò bò Masedínà bò punó gi aá kèn ndo, ye bó a, bò mbeí beèh ké Akayî né lom te gule, wa bó lé kàgàlòn sâ bilí duóóm naâ nyèmà léilé ma. Bò Masedínà bò yeé nde ngweé njií mân, bò nùàr ngún sagár gi ye bó nde né be teèn yíí ndo.

³ Mè bí Títe bó bò mbeí hên tema njií kuú né dé cí, ye te bí nyegé kwaá gi bò njèh doón doó. Mò béh ndeè waà baá, te bó mè nyeén mé púnò mò hèllè siè cú. Ngweéh mè lé naâ tueé ye bí baá gi te gule mà.

⁴ Mò sam, béh bò Masedínà bò ndeè né waâ, kàgàlòn hèllè nées bilí ngwéeh ye, sâ mè nde né njolò bòn gulí. Mò né môn, sé tagá bí wa?

⁵ Mè yeé ñene aá ménâ, mè ye, kò mè bòn bò tagár bò hên, ye bó a, kélá toò, bó ndé kàgàlòn mé bí lé naâ tueé sâ bilí kwaá ma. Mò né mân, sâ mè ndeè né waâ, mè kwa ye, bí lé naâ mé vógó-temé mene haá, bó lé bí lòu bá ná ngwèh.

⁶ Bí kóó ye: nuaá mé dobo né ngób doón kwa cu nde né ngób; nuaá mé dobo né

ngún, nde né ngún kwaá ndo.

⁷ Sâ nùà kàn a, há ká mé kàgà-ndòn seèn, bó té bú lòu bá. Bú a, té lòu há nyàmè ndo. Lòu sam, Càn gwaán kela né dé nuaá mé haá ngulí né lòu.

⁸ Mè tueé bí, Càn né Càn ngùlù, à né mé terreè dé bí njèh doón haá larê, te njeré déi bí sám cú, te bò njèh fu bí beè, bí bóó laré seé bebagaà mé njéh cu doón.

⁹ Né te mvù Cànge ménâ nyagá den ye:

«Nùà bagaà né yeé bò saám bò be haá.

Húóm-temé seèn né dé cu doón.»

¹⁰ Càn nuaá mé né yeé nùà kié-boór gèh njèh haá, né bú yáb haá, nde né bí ménâ haá ndo, te beè bìi merré den lòu, né mé tàb be fà waá ndeé,

¹¹ né bí wulú, bí né bò déi teèn haá. Kàgàlòn mé bí nde né bò nùàr beè haá keéh sâ nde né bó yoòr huóóm, te bó seèn Càn mé njéh.

¹² Bí kóó ye, kàgàlòn mé bí nde né haá sâ nde né bò Càn bò gam. Dèn lòm ngwéh bú sâ; bò nùàr ngún nde cu né Càn mé njéh seèn ndo.

¹³ Há-beè bí sâ nde né feh keéh ye bí né bò ngwé-tie bò, bí né Njàgà Bagaà *Kristò mé temé cén sie ma. Mò baá ménâ, te bò nùàr seèn laré Càn, bó ye bú a, bí bó njèh haá naâ be fà, bí né bò nuaré déi ménâ haá ndo ma. Bó nde né bú ménâ vra.

¹⁴ Bó nde né bú felè bìi dua, temé bòn jògò le yoòr bìi, ye lòu sam, bí lé naâ mé fùgò beè Càn kuú, dé tueé sam, wa bí lé naâ bó mé njéh gam ma.

¹⁵ Kùsèm, béh sén bílí Càn Dueè; be mé à lé naâ béh haá doò dé meè sam.

10

Pól gwaán né sòn seèn tueé

¹ Né mè Pól, mè né mé bí tueé njií. Bí ye, mo mè né ká kwarè bìi, mè né nùà dólè; mo mè kwarè bìi sam cuú, mè ña nùà salé sé wa? Sâ kúkùr, mè bí bòn né mé húóm-temé *Kristò nùà dólè.

² Bí kwéh sér dene bìi, te mè ndeè waà ké yoòr bìi, mè ñañ cú. Bò nyeén bò déi né ké lètenè bìi tueé gò, ye mè bój yeé seé *wòñ sé wa! Mè tueé bí, mè nde né bó seé weh, mè né gi mé terreb ménâ bò teèn.

³ Dé môn, né môn, béh né gi mé yo bò wòñ bò yoòr dág; njèh cén, béh gèh seé dé nùà wòñ mé njéh bó ñgwéh.

⁴ Bò njèh taáb dé beèh mé béh né taáb mé njéh lieé, faá dé wòñ no sam. Bó dé bòn né mé terreb Càn teèn. Né mene gbàn, béh nde né mé njéh ñaré som. Béh mé njéh ñaré yeé bò mùnò nyenyenè ndò.

⁵ Bò njèh púnò mé né ceér Càn soló tená dój, béh ny-oló som yeé mé njéh, te bò nùà ñene kéh gècèn Càn. Né mene mùnò bò nùà; béh né gi ka Kristò sie kwaá njií.

⁶ Béh baá lom kènê te gule. Mo bí né sòn beèh ñgwéé, béh nde né bò dúagá-tie bò seé weh.

⁷ Ñgwééh bí njèh ñene lom né kèb cieè mà. Mè tueé bí ndò, mo nuaré déi ye nyí né nùà Kristò, sâ bú a, kó nyégé bagasé ye mè Pól, mè né nùà Kristò ndò.

⁸ Mo mè né mene bí terreb mé Fehtoò beèh haá naâ mè saán keéh, mè fegùli kwá ndé ñgwéh. À lé mè haá naâ ye te gam bí; à túé ñgwéh ye mè a, ndé bí mé njéh sie ñaré.

⁹ Mè gwàn ñgwéh mé veéh sie bí mé bò mvù mò.

¹⁰ Wanój, bó né felè mò tueé ye: mo Pól nyagá njií né béh njèh lòu, à né lom njèh tueé jelá dé gècèn. Á sâ, mo à baá ká lètenè beèh mé feh seèn, à né lom yuaásé, ñgòr sònò seèn táré bèh ndò.

¹¹ Mè tueé bí, nuaá mé né ménâ tueé dój, bú a, kó nyégé bagasé ye: béh né mene ká dàb, njií mé béh né lòu nyagá dój, mo béh baá ké kwarè bìi, béh bój nde né cí.

¹² Lètenè bòn sâ, bò déi né tueé gò ye bó né bò kokoò bò, bó né keèn ñgeré. Béh mé bó ñgeré njií ndé ñgwéh. Bó mòu coré né mé be bòn, bó né feh bòn mé njéh me. Né bò tándugó.

¹³ Dé beèh, mòu mé Càn ye béh wá teèn, béh kélá kéh ndé ñgwéh, béh bò nùà saán keéh lom né seé mé né beè beèh. Càn lé béh mé njéh tema njií naâ mé ké lo bìi mene.

14 Cu mé béh lé naâ ké lo bìi mé Njàgà Bagaà felè Kristò waá, béh lé mòu Càṅ sèlà kéh ná ṅgwêh.

15 Béh mé seé nuaré déi mbaá púnó wèh ndé ṅgwêh. Béh ndèm kwaá seér né yoòr bìi, ye bí nde né temé yoòr Kristò mé gècèn mene kwaá yaám njií, te seé beèh yam ké lètenè bìi faá Càṅ tɔr kwaá né béh nɔ.

16 Te jomo sâ, béh kwa ye ceér, béh se nde mé Njàgà Bagaà te bò lò dé ké toò ndɔ. Dé beèh, te seé mé bò déi bɔɔ kwaá né kɔɔ, béh teèn púnó yílá ndé ṅgwêh.

17 Né gi te mvù Càṅe nyagá den ye: «Nuaá mé gwaán né punò dɔɔṅ, bú a, púnó mé yilí Fehtoò beèh.»

18 Mɔ sam, bòɔ mé né seé bɔɔn mé be bɔɔn seén, Fehtoò beèh njolo teèn kè njií ndé ṅgwêh. À njolo ke njií seér nde né yoòr nuaá mé né bú yoòr yilá.

11

Pɔl bó bò mbònṅ tebé dé nyeên

1 Bí ṅgwé-re, kènê mè nde aá ṅgòr kùlù tueé, bí yóló ká bìi môn.

2 Mè tueé bí, bòɔ mé bele yeé bí doò, mè né huer mé bó ṅgwa, mè huer kuú né mé temé Càṅ. Mè kulu kwaá gi aá bí dé *Kristò kèn, mè ye te bí den lom ṅagásé faá mbò yàgà mé né yo seèn jolo nɔ, te mè coló njií bí gwa siib, sâ bí née ṅagásé ye.

3 Veéh né mè sie, ye nuaré déi sé waá né, bele se sɔm bí temé yoòr Kristò, faá sàb tánàgà lé naâ Evà bele leér sɔm nɔ.

4 Mè lòu túé ṅgwêh, bò nuaré déi né yeé ké lètenè bìi waá, bó né bí Yeésò dé hiin feh mé Yeésò dé beèh sam; bó né bí cúcuí dé hiin feh mé bí cúcuí hèllè kó ṅgwêh; bó feh bí Njàgà Bagaà dé hiin mé dé beèh sam; bí né tie teèn felá njií. ṅgweéh sâ bí féla nyégé ká bagasé mà.

5 Bí munó né kɔɔ, ye bò nùà hèllè né bò mbònṅ tebé dé kokoò; mè né dé mò kɔɔ ye, bó mè yógó ṅgwêh.

6 Mè la mene túé nágá kó ṅgwêh, dé njèh kɔɔ, mè né kɔɔ ye mè né ṅgàṅ teèn. ṅgweéh béh lé naá gi bí dé sâ feh nyégé mà.

7 Cu mé mè lé naâ ké lètenè bìi Njàgà Bagaà Càṅ se, mè lé kàgàlònṅ beè bìi wèh bèh, mè lé leéb suagà naâ doó, ye te bí ter yuo seér kɔɔ. Sâ mè lé bɔɔ saàb naâ lòu wa?

8 ṅgweéh mè lé kàgàlònṅ sieé weh seér naâ beè bò Yeésò bò te loó dé hiin, te mè nde ye bí gam mà.

9 Ké lètenè bìi sâ, mè lé kàgàlònṅ beè bìi dùà ná ṅgwêh. Bò njií mé lé naá gi mè saám, bò Yeésò bò ké Masedínà lé waà naâ kɔɔ, bó haá mè. Mè lé nuaré déi seé beè há ná ṅgwêh, mè nuaré déi seé beè há ndé ṅgwêh ndɔ.

10 Felè ngòr hên mè né lom sagár dé gècên, ye te tàbè Akayî hên doôn nuaré déi mè gèh vógó-temé hên lè lùagà sòm ndé cú, mè bí mé gècên Kristò lè tueé gi aá.

11 Sâ mè mân tueé né dé kei wa? Mè bí gwàn cú wa? Heè ceè, Càṅ né kóó ye mè né bí gwaán!

12 Faá mè né mé bí bɔ́ó hên, mè bɔ́ó den nde né ménâ, te bò mbòn tebê dé nyenyeên hèllè ceér punò kwà cú, te bó túé cú ye béh kò né mé seé kèi cén ndo.

13 Mè tueé bí, bò mbòn tebê dé nyeên ceré né bò sâ bò! Bó den né mbaá, bó né bò mbòn tebê Kristò ṅaá seér, bó né bò nùàr mé njéh bele go.

14 Mo bó né mene mân bɔ́ó go, bú a, té bí ndègè, cu déi *Sátàn mé feh seèn né yeé faá cìli Càṅ dé ṅagâ no ṅaá seér.

15 Sâ mo Sátàn né yeé mân bɔ́ó, sé tagá bò seé bò seèn wa? Bó nde né faá bò seé bò dé gècên ṅaá seér ndo. Kwá nɔ́ón, lòu ju tenâ, Càṅ bó seé weh nde né mé seé bɔ́ón hèllè.

Gèr mé lé naâ Pól kwa

16 Mè né cu tueé: nuaré déi a, té mè nùà kùlù yílá. Á, mo bí ye mè né nùà kùlù, sâ bí wèh mè faá nùà kùlù sâ no, te mè punó weh teèn.

17 Fehtoò beèh mè dé hên kóó túé ṅgwéh, seé kùlù mò sâ ye mè a, púnó ménâ punò.

18 Mè punó né mé njéh faá bò nuaré déi punó né mé *wón no.

19 Ngweéh bí né gi bò kógòn bò mà. Bí bò kùlù bò yolo kòò naâ he?

20 Bó doóm seér mene bí lòu, bí ṅa mene kwer, bó né mene bí bò njéh beè bele yieé, bí né gi yoló kòó; bó seb mene bí lòu, bó né mene bí be njolò yíi, beè biì huom kela seér yeé cí.

21 Fegùli wula mè! Béh yua sela baá-re ndo, wanɔ́ón béh sé lé naâ mân bɔ́ó mà!

Bí kwá mè tueé bí ngòr kùlù: Kèné mè punó nde aá faá bòò mé né punó sâ. Mo nuaré déi baá mé njeré déi punó, mè nde né ménâ punò taré ndo.

22 Bó ye, bó né *Hebreêh. Mè tueé bí, mè né Hebreêh ndo. Bó né *Iserála, mè né taré Iserála. Bó né bò ndùté ndùtù Abrahâm, mè né ndùté ndùtù Abrahâm ndo.

23 Bó ye, bó né bò seé bò Kristò, mè né taré nùà seé Kristò. Mo bó ye tútueè, mè né bó mé seé sâ bɔ́ó yógó. Mè tueé aá kèn, mè tueé né faá nùà kùlù sâ. Ngweéh seé lé tema kelà naâ mè mé bó wa?

Ké gwà cibì lé den kelà naâ mè mé bó.

Bó lé mé touí mbalé kelà naâ mè mé bó;

te cio cíci lé naâ mè.

24 Ngágá yulà tagár cùòb tãrènéà, beè bò *Júf kàn mé kán, lé naâ mè

kwaá. Lé kwaá naâ
mè mbei tîn.

²⁵ Bò Rôm bò lé naâ mè lobo.
Bó mè lobó naâ mbei
tagár.

Bó lé naâ mè mbei cén tóbé.
Bàtô mè te ndèndèṅ nòmò
su yíi mbei tagár.

Mè nde cén déi cer bilí mé
dùà mene gùm cieê.

²⁶ Mé gò dé gulè cu dɔɔṅ, gèr
mè ló ṅgwéh.

Né mene dùdùà, gèr.

Né mene ceér dueè, bò yíb
wúlá-feèh bò.

Né mene beè bò Juf, gèr.

Né mene beè bòó mé Juf
sam, gèr.

Né mene lelo, né mene yeya,
gèr.

Né mene dùà te ndèndèṅ
nòmò, gèr.

Né mene beè bò Yeésò bò dé
nyeên, gèr.

²⁷ Njèh faá núr seê nɔ, mè lé
naâ ṅgweé.

Lóm goô ye, júée nyí.

Nyúa mé cùè né njèh bòó.

Yáb joloò né sâ. Dùlù né sâ.

Saám cògò ye, kéh nyí.

²⁸ Mè kulá caá nde né mé
ngei, cieé dɔɔṅ felè bò Yeésò
bò bèh kàn mé bèh kân temé
mè lè diè ṅgwéh.

²⁹ Mɔ nuaré déi yua te ceér
Càṅe, mè yua taré ménâ.
Mɔ nuaré déi die yila baá te
veêne, né mè lè bɔgò.

³⁰ Mɔ sé la né mè dé punò
haá, sâ mè punò nde né te
njií mé né yuaâ mò tueé.

³¹ Càṅ Tele Fehtoò beèh
Yeésò né kɔɔ ye, mè nyeén
túé ṅgwéh. Kùsèm seèn.

³² Cu mé mè lé naâ ké
Damâs, sâ Arétàs né mgbè
kɔɔ. Ngómna te tàbe seèn
lé naâ bò sóji ké sònò kágà
kwaá tená, ye bó siè mè sieè.

³³ Bò Yeésò bò lé naâ mè
lè sɔgɔ yíi kwaá, bó segé
sɔm keéh mè te lón bɔgò, bó
kwaá keéh mè ké cie, te mè
nde ye beè seèn mvelé yuo.

12

*Njií mé lé naâ Pól njolò
ṅené yuo kelá*

¹ Mè nde né punó, la mene
gàm ṅgwéh, mè punó nde
né môn. Mè kènê punó nde
aá mé vuú felè Fehtoò beèh
mé lé naâ njolò mò ṅené yuo
kelá.

² Mè né nùà Kristò déi kɔɔ,
né mè. Lan baá nyèmà yulá
cùòb nèà mé Càṅ lé weh njií
naâ mè ké ter te vulúu, jomo
sâ, mè suaga cuù ye. Kɔ
ṅgweé, mé gècèn mene, mè
lé naá-re ké ter sâ ṅaá wa,
né-re vuú lé ṅené naâ mè
njolò kɔɔ wa, mè kó ṅgwéh.
Càṅ kɔ lom né dé sâ kɔɔ.

³ Mè tueé cu né ye, mè né
kɔɔ ye, mè hèllè lé naâ ké
mbar Càṅ ṅaá waá, mè né
cu tueé ndo ye, kɔ ṅgweé mé
gècèn mene, mè lé naá-re ké
ter ṅaá sâ, wa né-re vuú lé
ṅené naâ mè njolò kɔɔ wa,
mè kó ṅgwéh, Càṅ kɔ lom né
dé sâ kɔɔ.

⁴ Bò ṅgòr mé nùàr fèlà
kòmò ndé ṅgwéh, mè lé naâ
ké tèn ṅgweé; né jolo mé
nùàr tueé ṅgòr sâ ndo.

5 Mè punó lom nde né mé mè nùà Kristò hèllè, mè mé dé felè mò punó ndé ñgwéh. Mò mè nde né mé dé felè mò punó, kò mè punó seér felè bèh yuyuaâ mò.

6 Mò mè tueé mene ye mè nde né punó, mè nùà kùlù sam, mè tueé yíí né teèn. Mé njéh mene, mè gwàn ñgwéh punò, te bí mè weh lom faá bí né mè ñené, bí né mè ñgweé nò, te mè beè bìi nùà koò mé vuú mò hèllè ñá cú.

7 Mè tueé bí, felè bò njií mé Càñ lé feh keéh naâ mè dɔ́ɔñ, mè sé naâ nùà punò teèn ñaá. Njèh cén, Càñ nde mè haá seér cu gèr te den yoòr mò faá ñgwaga nò, njege lom mè faá seé *Sátàn nò, te mè bèh punò hèllè kwà kéh cú.

8 Mè lé naâ Fehtoò beèh teèn dua, mè dua bú mbei tagár, ye bú a, sòm mè njèh hèn yoòr teèn.

9 Ye mè a: mè né fùgò beè nyí kuú, mè kó cégé dé mò cí, nde né mè wulú; wa kò nùà baá yuaá, terreb nyí ñené ye yoòr seèn ma. Mò né mân, mè né lom mé vógó-temé dé gècèn, mè punó seér nde aá mé yuaâ mò hèllè lòu, te terreb Kristò kurú nyegé mè kɔ́ɔ.

10 Sâ kènê, mè samé seér nde aá mé yuaâ mò dé samê. Né mene séb, né mene núr, né mene bündò, né mene dàm gèr feh hihiné, mò né felè Kristò, mè samé seér nde né mé njéh dé samê. Lòu sam, kò mè baá yuaásé, te mè den ye tarésé.

Nyàmè Pól felè bò Korênt bò

11 Mè né mene nùà kùlù mân ñaá dɔ́ɔñ, bí haá né mè sònò kɔ́ɔ. Ñgweéh sòn mò sé lé tueé naâ bí mà. Mè sé né mene njèh mbaâ, bí kóɔ ye, mè ka bò mbòñ tebê dudueèr bìi hèllè sam.

12 Bò seé mé né tueé ye, mè né mbòñ tebê dé gècèn lé naá gií ké lètenè bìi ñené, mè lé naâ fém mé cìè hihiné bɔ́ɔ, mè né sèñ kwaá, mè sèñ kwaá lom dé fí.

13 Mè lé naâ bí hiín weh kwaá, mè weh kwaá bò Yeésò bò te loó déi hiín wa? Kò bí jue né-re yáb, dé sâ mè lé bí dé bìi bíé ná ñgwèh, ye te bí kì cú. Ñgweéh sâ mè lé saàb naâ lòu mà, bí kùlù njí-re bìi dèh doó, bí té ndè.

14 Mè baá cu gò ké yoòr bìi kaga; sâ baá dé mbei tagár. Mò mè wa cuù mene ké yoòr bìi, mè ka bí dé yáb kì ndé ñgwéh. Mè gwaán kela né gùm bìi, njèh bìi sam. Bò huaán njèh kɔ́ɔ fón bèh, te koó bò tele; bò tele foón seér yeé njèh kɔ́ɔ, bó koó bò huaán.

15 Ká beè mò, mò mè né mene bò njèh mò felè mò sòm gií, mè sòm bilí mé yòñ mò mene te gam bí, nde né mè yoòr sagár. Mò mè né bí gèh dé hèn gwaán, sâ bí temé yoòr mò sòm waga seér nde né lòu wa?

16 Bí kóɔ ye, mè lé bí yáb bíé ná ñgwèh ye te bí kì cú. Mé njéh mene, nuaré déi túé ndé ñgwéh ye mè lé bí njèh beè bele weéh naâ lòu wa?

17 Á sâ, mè lé naâ bò nuaré déi ké yoòr bìi temá njií; cén déi lé naâ bí njèh beè bele weh wa?

18 Mè lé ye Tîte a, kúkùr ndé ké yoòr bìi, mè sòm kwaá bú mbei déi jomo. Sâ bí ye Tîte lé naâ bí njèh beè bele weh wa? Dé sâ ndóg! Njií mé mè lé bɔ́ɔ naâ, Tîte bɔ́ɔ lom né cí. Te dene beèh toò bìi, béh bú né mé temé cén.

19 Kɔ́ ngweéh dàb baá tèn mé bí né munó den, ye béh toò bìi hèn tena den né sòn beèh wa? Sâ mè tueé bí, bò mbei mò, cí sam. Béh tueé né dé beèh toò Càṅ faá *Kristò gwaán nê nɔ́. Sâ dɔ́ɔṅ béh ye te bí kwaá yam njií gi temé yoòr seèn.

20 Mè né veéh ye, mè sé ndeè wa né ké yoòr bìi, mè bí faá mè né gwaán nɔ́, kwà ngwéh; bí mè faá bí né gwaán nɔ́ kwà cú wâ? Lòu sam, mè né jógó mé huer ké lètenè bìi veéh; mè né sà bô kèrrè mé séb veéh; mè né júéb bô púnò mé ngare veéh ndɔ́.

21 Mè né veéh ye, mè sé ndeè wa né ké lètenè bìi, mè gulí kuú mé bí, mè keré die toò Càṅ ndɔ́. Sâ mè nde né mé yúé yueé kuú. Né felè bòò mé né lom veèn bɔ́ɔ, bó temé kwéh sér ngwéh doô: bó né te veèn jóu yilá, bó né yàgà bɔ́ɔ tobó gɔ́, sár né lulí ndeé den, mè veéh né cí.

13

Bèh tagá ceré

13:1 13:1 Deut. 17:6; 19:15

1 Mè nde cuù né ké yoòr bìi ndeé, sâ baá dé mbei tagâr. Mɔ́ béh nde né ju dé kàn tená, kɔ́ bòò mé lé naâ njéné né doó nùà fà mé tagár, faá mvù Càṅ tueé nê nɔ́.

2 Mè lé naâ bí njeré déi te gò mò dé jomò tueé. Bòò mé lé bɔ́ɔ naâ veèn, mè lé naâ bó tagá, mè taga lɔ́ bò déi ndɔ́. Mè né mene ká dàb mân, mè né cu bí tueé ye bí a, mɔ́ mè ndeè waà baá ké yoòr bìi, mè nde né bò sâ bò gèr feh keéh.

3 Bí ye te bí sònò mò njene kɔ́ ngòr *Kristò. Bí nde né njéné ndɔ́. Mɔ́ Kristò baá seé seèn lètenè bìi bɔ́ɔ, à lòu yúá sér bèh, à taré seér yeé dé taré.

4 Né môn, bó lé naá gii bú te toú faá nùà yuaâ nɔ́ fagá njií. Càṅ mé ngeér sam, à baá cu làn. Né mé terreb Càṅ. Béh bòò mé né yoòr seèn nyógó ndeé, béh né gi yuaásé môn ndɔ́. Mé njéh mene, lètenè bìi béh né làn faá bú nɔ́. Né mé terreb Càṅ ndɔ́.

5 Bí múnò nyégé mé feh bìi bagasé! Mɔ́ bí né te ceér Càṅe ngulisé, bí nde né njéné kɔ́ɔ. Bí kó ngwéh ye Yeésò Kristò né te temé bìi wa? Sâ kɔ́ bí ka ngúlí ngwéh lòu, wanɔ́ɔṅ à né gi te temé bìi.

6 Mè né ndèm kwaá, ye bí nde né njéné kɔ́ɔ ye béh né dé beèh ngulisé.

7 Béh né Càṅ felè bìi dua, ye bú a, gàm bí, te bí veèn déi mé be kèrà cú. Béh feh

beèh mé njéh cí ñgwéh ndɔ, béh mé njéh yueé seér né bí. Seé beèh la mene njolò bò nùàr ñéné ñgwéh, béh dé sâ táñ ñgwéh.

⁸ Lòu sam, béh gwaán lom né gécên, béh bú gè jomo sì ló bèh.

⁹ Mɔ béh né yuaásé, né béh yoòr lòu huóm seér, te bí taré seér kɔɔ, bí den lom ñagásé. Béh Càn dua yeé ménâ.

¹⁰ Mè né mene ká dàb, mè bí nyagá njiú né te mè ndeè waà, sâ bí kweéh seér gi aá, mè bí lòu ndè cú. Mè né kɔɔ ye, Càn lé naâ mè terreb jege haá, à lé mè haá naâ, ye te gam bí, à túé ñgwéh ye mè a, ndé bí mé njéh sie ñaré.

¹¹ Sâ bí dèn bá-re, bò nùàr mò! Bí lègè lòm tég te bí den ñagásé, bí né lètenè bìi toó kuú. Bí dèn mé sòn cên, bí dèn mé dólé ndɔ. Te Càn húóm-temê mé haá yeé dólé kurú nyegé bí.

¹² Bí bíé kú lètenè bìi mé húóm-temé Kristò lè. Bò Yeésò bò dɔɔñ ye bíé kéh bí ndɔ.

¹³ Fùgò Fehtoò beèh Yeésò Kristò mé húóm-temé Càn a, ká siè bí beè. Cúcuí Ñagá a, kúru bílí bí dɔɔñ.

Mvù Pôl mé bò Yeésò bò te tàbè Galatí

Bèh bieé

¹ Né mè Pôl, mbòn tebé mé bò nùàr mè kóó témá ná ngwêh, mè jomo nuaré déi kélá ná ngwêh ndo. Né Yeésò *Kristò bô Càn Tele seèn nuaá mé lé komo sòm naâ bú lè cio sie kwaá né mè kóó.

² Béh bò mbeí mò mé né gi ká kwarè mò doón bí mvù hên nyagá njií né kóó, béh tema njií né mé bí bò Yeésò bò mé bòn hihiné te tàbè Galatí doón, béh né bí bieé.

³ Càn Tele beèh bô Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí dolé.

⁴ Bú Yeésò Kristò mé feh seèn lé naâ te veên beèh yilá kuú, à lé ménâ boó naâ, ye te nyí yili som béh faá Tele beèh Càn gwaán nê no, wanóón *wón baá ve.

⁵ Kùsèm terreè Càn a, sùmù yuò kélà cie dé kèi cèn. È môn.

Njàgà Bagaà né lom cén

⁶ Né mè lòu geí loó; wanóón Càn né bí yilá, te bí nde fùgò beè *Kristò kuú, kwar cén bí né seér bú durá si loó, bí nde te Njàgà Bagaà dé hiin faár yilá no.

⁷ Mè tueé bí, bò nùàr bí feh ter boó ñellé né kóó, bó ye te bó kweéh seér Njàgà Bagaà felè Kristò mé dé hiin. Mé gècèn mene bí kóó ye,

Njàgà Bagaà déi teèn sam gùm doón.

⁸ Mo nuaré déi waà, né mene béh, né mene cili Càn déi suagà né ter kóó, à tueé seér bí Njàgà Bagaà dé hiin, dé mé béh lé naâ bí tueé hên, à bí cí túé ngwéh, sâ Càn a, dúágá bú!

⁹ Béh lé naá gi bí mân tueé ndo, mè hên ferré cu né bí dé ferré, ye bí a: mo nuaré déi waà, à né bí Njàgà Bagaà dé hiin tueé seér, dé mé bí lé naá gi ngweé, à bí cí túé ngwéh, sâ Càn a, dúágá bú!

¹⁰ Bí ye, mè mân tueé kuú né te bò nùàr seèn mè mé njéh wa? Hôs, mè yueé lom né gam dé beè Càn. Á sâ, mè ye te huom bò nùàr yoòr mé mè ndo wa? Mo mè sé la ye te mè huom cu bò nùàr yoòr, mè tueé bí, mè sé née nùà seé Kristò ñá ngwéeh ye.

Gèh dé mé Pôl lé ñà naâ mbòn tebé teèn

¹¹ Mè tueé bí bò nùàr mò: Njàgà Bagaà mé mè né se hên, nùàr lé bú kóó si ná ngwêh.

¹² Mè lé bú beè nuaré déi wèh ná ngwêh, nuaré déi lé mè bú kóó fèh ná ngwêh ndo. Yeésò Kristò mé feh seèn lé mè Njàgà Bagaà hên feh loóm naâ kóó.

¹³ Bí lé naá gi ñàgà denè mò dé léi toò ngweé, sâ mè née te tòu bò *Juf ye. Bí lé naâ ngweé, ye mè lé naâ bòn bò Yeésò bò gèr mé terreè mene feh, ye ko bó ñellé yuo aá, temé mò dolé ye.

14 Bò Jûf mé né kèi mò doón, mè lé naá gii bó mé gènnè beèh kóó yóó. Mè tueé bí, tòu bò jògò bò lé mè yoòr yila loóm naâ faá seé mò nùà njèh nò.

15 Kàmbér sâ Càṅ mé húóm-temé seèn lo mè balé kwaá gi aá kèn, à lo mè balé kwaá naâ sâ bó née mè ṅàr ṅgwéeh ye, ye te mè ndeè ṅa nùà seé nyí ma.

16 Cu sâ yeé wulu baá, ye nyí nde né mè ṅuna nyí feh ṅagá, te mè nde bú ké lètenè bòó mé Jûf sam saán yon ma. À feh ṅagá mè ndo. Mè tueé bí, mè lé ndé ná cù sòn nuaré déi bieé soó.

17 Bò mbòn tebé mé né gi ké toò mò, mè lé ké Jerusalem yoòr boòn ndé ná ṅgwèh te mè bie nyegé lòu ndo. Mè lé nde seér naâ te tàbè Arabí; jomo sâ mè nde cu ké Damâs.

18 Nyèmà tagár yeé kela baá, mè nde ye ké Jerusalem yoòr Piêr, te béh bú meh. Mè yeé wa baá, mè cer ké sâ sóndè fà.

19 Mé njéh mene, mè lé mbòn tebé déi ké teèn ṅéné ná ṅgwèh ndo, lé gi cegé naâ Jâk, òm Fehtoò beèh.

20 Mè tueé bí, njií mé mè né bí nyagá hèn, Càṅ né ṅené, mè nyeén túé ṅgwéh, né ka môn jég.

21 Te jomo sâ mè nde ye te tàbè Sirí bò Silisí.

22 Bòn bò *Kristò bò dé ké Judé lé mè kó ná ṅgwèh,

23 bó lé ṅgweé cegé naâ ṅjàgà mò mé bó né tueé ye: Nuaá mé lé naâ béh seé weh, ye te nyí wula ceré som béh doò, ṅjàgà Bagaà hèn tueé den cu aá bú ma.

24 Yeé baá mân, bó yila baá-re Càṅ felè mò seèn ndo.

2

Pól bó bò mbòn tebé déi

1 Nyèmà yulà cùòb nèa yeé kela baá, mè cu cu ké Jerusalem, béh Bàrnábâs lé naâ kóó; mè weh sie Tîte beè ndo.

2 Càṅ lé tueé naâ kóó, ye mè a, ndé ké teèn ménâ. Wa ké teèn, béh bò kokoò bò lètenè bò Yeésò bò nde bèh ndón-ndòn, béh den bilí teèn, mè tueé bó gèh dé mé mè né yeé ṅjàgà Bagaà lètenè bòó mé Jûf sam doò se, te bó ṅgweé kò, wanóṅ seé mò dé jomò mé dé toò mene nde né lòu sibí le.

3 Béh bò Tîte lé naâ kóó. À né mene nùà Greêk, à mene *ṅgór ṅób ṅgwéh, mé njéh mene bó lé cí táṅ só ná ṅgwèh.

4 Bò mbeí seé beèh dé nyenyenê lé né mene lètenè beèh tueé foré go, ye ṅób bú ṅgór ṅòòb, mé njéh mene lé yíé ná ṅgwèh. Sâ, bò sâ bò hèllè lé naâ lètenè beèh sulá yilá, bó né dene beèh te ceér Yeésò Kristò kweé, ye te bó ṅene dene mé béh né mé feh beèh den sâ. Bó lé ye, kò béh den den ka *sóú bò Jûf ma.

5 Càn mé ngeér sam, bó lón beè beèh kwà ngwéh dé ndôg, béh ye te Njàgà Bagaà mé gècên seèn yoòr den le ter kóó, bí nḡweé lom cí.

6 Dé bò kokoô bò jògò, bó né bò kokoô bò njolò bò nùàr, mè dé sâ tán ngwéh, beè Càn nùàr dɔ́ɔ́n né gi kèi cén. Bò kokoô bò sâ, mè yeé se nḡá baá seé mò toò bòn ménâ, bó pón ndɔ́, bó njeré déi tèn túé yí cú.

7 Bó nene kɔ́ seér cu lòu, ye kàmber Càn lé naâ bêh Piêr Njàgà Bagaà beè jege kwaá bòn; wa Piêr nde né dé seèn ké lètenè bò *Júf, mè nde dé mò ké lètenè bòó mé Júf sam ma.

8 Né bòn, Càn mé lé haá naâ Piêr terreb, à tema njií bú ké lètenè bò Júf doô, haá cu né mè terreb mân kóó, à tema njií mè dé mò ké lètenè bòó mé Júf sam.

9 Bò Jâk mé Piêr bô Jân mé né bò kokoô bò lètenè bò Yeésò bò yeé nene kɔ́ baá ye, mè hèn bóó lom né seé jéjêg mé yuoó naâ beè Càn ménâ, bó haá bêh Bàrnâbâs be, ye béh bó né mé sòn cên, wa béh dé beèh ndé cú ké lètenè bòó mé Júf sam, te bó nde dé bòn lètenè bò Júf ma.

10 Njèh cén, bó ye béh a: kúkùr beèh, béh té bò saám bò te bòn bòn nyèn, béh gàm bó gaàm ma. Sâ né njií mé mè lé naâ feh mé njéh fagá ndɔ́.

11 Cu mé Piêr lé waà naâ ké Antiôs, mè lé naâ bú njolò bò nùàr yaga. Lòu sam, à lé naâ bóó saáb.

12 Sâ, cu mé à lé waà naâ ké teèn, bó bóó mé Júf sam lé yieé bilí beéh kóó. Jomo sâ Jâk tema njií bò nuaré déi ndɔ́; bó lé naâ dé bòn lètenè bòó mé ye kɔ́ *nɔ́b ngór nɔ́òb doô. Bó yeé waà baá, veéh sie yɔ́gɔ́ Piêr mé bó, à som yo seèn ndɔ́, bó bò mbei mé Júf sam hèllè yí bilí cú.

13 Bò Yeésò bò mé né Júf yeé nene aá ménâ, bó som yo bòn faá Piêr ndɔ́. Te gùm Bàrnâbâs mé feh seèn nde cu ye-re ménâ bóó gobó, bó bó dɔ́ɔ́n som gi yo bòn.

14 Mè yeé nene, bó jéjêg faá Njàgà Bagaà né tueé nɔ́ gò dilí cú, mè tueé nare njií lom Piêr cicie toò bò nùàr dɔ́ɔ́n, mè ye bú a: Wò né gi kóó ye nyí né nùà Júf, wa dene nyí né faá nuaá mé Júf sam nɔ́ ndɔ́; wò kɔ́ gi aá ye nyí faá nùà Júf nɔ́ dèn cú. Keí mé bóó, wò ye bóó mé Júf sam a, kɔ́ dèn gí faá bò Júf nɔ́ wa?»

*Né mene *Júf, mene Júf sam, cegé né beè ndèm*

15 Béh né gi dé beèh bò Júf dé nàr lè, béh te gèh bóó mé ceér Càn kó ngwéh yuò ná ngwêh.

16 Mé njéh mene, béh kɔ́ né ye, Càn nùàr nùà dilí yilá lom né mé temé seèn yoòr Yeésò *Kristò kwaá njií, dèn ngwéh mé *sóú bele komoò.

Pól bô Piêr ké Antiôs

Né mene béh, béh né gi temé yoòr Yeésò Kristò kwaá njií, te Càṅ nde ye béh bò didilí bò mé njéh yilá, dèn ṅgwéh mé sòú beleè. Lòu sam, nùàr nùà dilí ké toò Càṅ mé sòú ṅá ndé ṅgwéh.

17 Béh bò Jûf ndèm mé Kristò kwaá njií kuú né, ye te béh den njolò Càṅ dilísé, béh ndèm mé sòú kwá njií cú. Sâ béh né gi ṅené koó, ye béh né mé veèn yoòr faá bòó mé Jûf sam ndò. Á, sâ tueé baá-re ye Kristò né gwaán ye veèn a, yám ndé sér toò wa? Dé sâ tándóg ndò!

18 ṅgweéh mè lo naá sòú ké jomo kaáb si njií mà. Mò mè hèn mena den cu né sòú mé mè lé naá gií doó kaáb si doó, sâ mè beè Càṅ kuú den cu né sòú hèllè mé be mò.

19 Lòu sam, sòú lé mè te cio lu yíí naá koó, mè beè seèn baá seér faá komó nò, te mè làṅ den seér te ceér Càṅe. Lòu sam, bó lé ké te toú faga bilí naá bèn Kristò.

20 Mò mè kènê nées mene làṅ ye, sâ mè sam cuú; yoòr mò baá seér yòṅ dé Kristò. Dene mò ká lè wónṅ hèn baá seér dene dé ndèm mé ṅuna Càṅ kwaá njií. Á lé mè gwaán naá koó, à lé felè mò kuú naá koó ndò.

21 Ndóg mè fùgò Càṅ faá njèh mbaá nò wèh ndé ṅgwéh. Mò sé la ye nùàr nde né nùà dilí ké toò Càṅ mé sòú ṅaá, ṅgweéh sâ Kristò kuú vu né dé lòu mà!

3

**Sòú wa, ndèm wa?*

1 Kòcò, tándugó Galatî bò! Neì bí mân yieè wula caá né koó, mé bó se nyegé gi mene bí cio Yeésò *Kristò ké te toú, bí né lom ndugó ṅeí doó?

2 Mè gwaán lom né bí njèh cén bieè, bí jògò túé ke mè ye: Càṅ lé bí Cúcuí seèn tema njií naá felè sòú joloò wa, lé naá felè temé te Njàgà Bagaà kwaá njií wa? Mè tueé bí, lé naá seér felè Njàgà Bagaà mé bí lé naá ṅgweé, bí kwaá njií temé teèn doó.

3 Bí mân ndugó caá né dé kei? Bóó né naàn mé bí lé duóóm nyegé gií mé Cúcuí Càṅ kpóg, kènê bí lòò cí, bí bóó seér cu aá mé feh bií wa?

4 Bí lé naá gèr felè Njàgà Bagaà ṅené. Sâ tueé né ye, bí lé ṅene kuú naá dé lòu wa? ṅgweéh dé lòu sam ṅgweéh mà.

5 Mò Càṅ né bí Cúcuí seèn haá, à né bò fém lètenè bií bóó bele, sâ à ménâ bóó kuú né felè sòú joloò wa? ṅgweéh né felè Njàgà Bagaà ṅgweé mé temé teèn kwaá njií mà.

6 Né te mvù Càṅe felè Abrahâm nyagá den ye: Abrahâm lé naá temé cén yoòr Càṅ kwaá njií; Càṅ lé bú nùà dilí yilá naá mé njéh.»

7 Sâ bí féla nyégé-re bagasé, ye: bóó mé né temé yoòr Càṅ faá Abrahâm nò

kwaá njií, bò nduté ndùtù Abrahâm dé jéjêg né bó.

⁸ Càn lé naâ Abrahâm jògò tueé kwaá, ye nyí felè seèn kulu keéh gi nde né dà m nùàr wón dón ma. Lòu sam, à lo naá gi ménâ jògò nyegé kwaá, ye nyí nde né bòó mé Jûf sam bò didilí bò yilá; nyí bó ménâ yilá nde né mé temé cén yoòr nyí kwaá njií ma.

⁹ Abrahâm lé naâ temé teèn kwaá njií; Càn lé naâ bú ménâ kulú ndo. Mo né mân, bòó mé temé kwaá njií né yoòr Càn dón, Càn nde né bó ménâ kulú.

¹⁰ Bòó mé né dé bòn te sòu tétég ngelá den dón, bó né lom duagásé. Ngweéh Ngòr Càn né gi ménâ tueé ndo wa? ye: Bòó mé sòu Càn mé gùm mene faá bó nyagá kwaá né te mvù Càn nò, jòlò jégé ngwéh dón, bó a, dèn duagásé.»

¹¹ Ngweéh ngòr Càn né gi tueé nyagá mà, ye: nuaré déi nùà dilí ké toò Càn mé sòu joloò ná wá ndé ngwéh. Lòu sam, né te mvù Càn nyagá kwaá gií, ye: nuaá mé ña né nùà dilí beè Càn mé temé cén yoòr seèn kwaá njií dón kwa nde né yòn kóó.

¹² Ngweéh sâ sòu né hiín, temé yoòr Càn kwaá njií né hiín ndo mà. Lòu sam, né te mvù Càn nyagá den gií, ye: Dé sòu, nuaá mé né sòu mé gùm mene jolo komo, yòn kwa nde né kóó.»

¹³ Kristò lo ndeè duagásé den dón; lo naâ felè beèh, ye te nyí ña som béh dúagátí yoòr, béh geé mé ceér sòu. Dé sâ né gi te mvù Càn nyagá den ye: Nuaá mé bó segé njií né te toú dón yoòr né mé dúagátí.»

¹⁴ Kristò lé mân boó kuú naâ ye te dèh mé Càn lé naâ Abrahâm mé njéh kulú doò, kema keéh bòó mé Jûf sam teèn. Bó dèh sâ kwa nde né mé Kristò, te béh ndèm kwaá njií gi yoòr seèn, béh kwa Cúcuí Njagá faá Càn lé naâ béh tueé nò.

**Sóu mé ndéb*

¹⁵ Belà, mè nde né bí njeré déi tueé, mè me njií nde né bí mé njèh wón: mo nuaré déi naá gií ngúlú seèn taán nyegé, nuaré déi sòn teèn yí ndé cú, ye te nyí vurú som. À túé ndé ngwéh ye nyí nde cu né njeré déi felèbò sagá ndo.

¹⁶ Beè Càn né môn. Càn lé ndéb kwa kwaá naâ mé Abrahâm bò nduté ndùtù seèn. Sâ tueé né ye, ngòr Càn dé bò nduté ndùtù seèn dón júé ngwéh, te nùà dón làgà cú. Te mvù Càn bó jue lom né nduté ndùtù seèn cén tà cén. Mo né mân, sâ bó jue lom né Kristò.

¹⁷ Mè gwaán né tueé njagá ndo, ye bí a: Càn lé naâ ngòn coló, à kwa kwaá ndéb ter, ye ngòn sâ le nde né ménâ. Mo à lo naá gií ménâ coló, cer ter nyemà yuif nèà mé

nyèmà yulà tagár te sóú nde ye cie yuo. Á sâ, sóú né mé terrebe teèn, à nde né ngòŋ sâ cum lo wa? Ndóg! Mé ndéb mene sóú bó cále kòmò ndé ngwéh.

18 Mò ngúlú Càn yieê sé né mé sóú beleè, sâ ndéb dé seèn sé teèn mbaá ná kú cú. Mè tueé bí, Càn lo Abrahâm ngúlú seèn tieè kwa kwaá naâ mé ndéb.

19 Mò né cu mân, á sâ Càn lo dé seèn sóú sou kuú naâ dé kei ndò? Bí kóó ye, Càn lo sóú teèn sou sagá cuú naâ, ye te bò nùàr ñene kò veèn mé njéh. À lo ménâ sou kwaá ngogó naâ, sâ nduté ndütù Abrahâm nùà ñèh lo nées wá ngwéeh ye. À yeé waà baá, sóú hèllè cuaré yuo. Càn lo sóú sâ tueé keéh naâ sònò bò cili Càn. Nuaré déi kela lètenè boòn mé bò nùàr faá nàŋ nò, à den, à né bò nùàr njií mé lé yuoó naâ sònò bò cili Càn tueé keéh.

20 Ngweéh mò nàŋ né teèn, sâ né lètenè ñèh fà: déi né kèb déi, déi kèb déi wa? Dé Càn, à dé seèn né cén.*

Kwòm sóú

21 Sâ tueé né ye, *sóú bô ndéb Càn nyuùn kwàrè bèh wa? Mòn sam ndò! Mò sóú mé nde né bò nùàr yòŋ haá sé né teèn, à sé naâ bò nùàr sie seér, te bó ña bò didilí bò mé njéh.

22 Á, seèn môn sam. Mvù Càn seèn né gi cie tueé kwaá,

ye veèn né lom *wóŋ doŋ beè kebbé sie; wa dé sâ boó né te ndéb Càn mboón, faá Càn lé naâ tueé nò, ye nyí nde né bò nùàr yili som, nyí yili som nde né bòó mé né temé boòn yoòr Yeésò Kristò kwaá njií ma.

23 Léi toò béh lé naá gi ka sóú faá bò gwà cibì bò nò. Kristò yeé waà baá, te bò nùàr nde ye temé yoòr seèn kwaá njií.

24 Cu sâ sóú lo naâ dé seèn faá dèi beèh nò, ye te Kristò nde waà, béh ña bò didilí bò njolò Càn mé temé yoòr seèn kwaá njií.

25 Kènê cu temé kwaá njií sâ waà baá. Béh geé baá mé ceér sóú, béh beè dèi hèllè yuo gi aá.

26 Lòù sam, béh bò Yeésò Kristò bilí seér aá kóó; béh baá bò ñunà Càn. Béh bò ñunà Càn ña né mé temé cén yoòr seèn kwaá njií.

27 Bí lé nòmò Càn kou kuú naâ, ye te bí bò Kristò nyogó bilí cén. Sâ kènê bí baá gi mé Kristò yoòr.

28 Mò né mân, sâ kènê lètenè bò *Jûf mé bòó mé Jûf sam gwèn teèn sam cuú; lètenè bòó mé den né mé feh boòn mé bò kwer, gwèn teèn sam cuú; lètenè bò sib mé bò véh mene gwèn teèn sam cuú ndò; doŋ bí nyogó bilí gi aá cén yoòr Yeésò Kristò.

29 Mò bí né bò nùàr Kristò, sâ kènê bí baá gi bò nduté ndütù Abrahâm ndò; sâ bí

3:18 3:18 Rôm 4:14 * **3:20 3:20** Sâ tueé né ye, cu mé Càn lé kwa kwaá naâ Abrahâm ndéb tieè, à lé Abrahâm tueé njií naâ mésòn seèn, nàŋ lé teèn ná ngwéh. **3:29 3:29** Rôm 4:13

yieé nde né ngúlú Càn faá à lé naá gii tueé kwaá nɔ.

4

¹ Bí kwá mè tueé cu bí ndɔ: huaán mé nde né ngúlú teleè yieé, mɔ à née mbò ye, mé be njèh seèn sâ mene, bô kwer né kèi cén.

² Cu sâ, à nde née sòn bò dèi seèn ngweé ye; à ngweé sòn bòò mé né bò njèh seèn ke nyegé ndɔ. Kɔ cu mé tele seèn lé sie kwaá naâ ndeé wulu baá, sâ ye.

³ Béh né ménâ ndɔ: cu mé béh lé naâ bò huaán tetɔɔr; béh lé naá gii ka tòu beèh faá kwer nɔ.

⁴ Nde nde, cu mé Càn lé sie kwaá naâ yeé wulu baá, à tema njií Nuna seèn ndɔ: ma dèi ñar bú, à yíi keéh feh te *sòú bò Jùf ménâ ndɔ.

⁵ Sâ dɔɔɔn ye te nyí yili sɔm bòò mé né gi ka sòu, te béh dɔɔɔn ña gi ye bò ñuna Càn ma.

⁶ Càn tema njií baá-re Cúcuí Nuna seèn ká lè biì, te ñené huɔm, ye béh dɔɔɔn né bò huaán nyí ma. Cúcuí sâ né mé sòn seèn yilá, ye: Tele mò!

⁷ Mɔ né mân, sâ wò kwer sam cuú, wò baá huaán. Sâ ngúlú mé Càn lé nyegé kwaá naâ mé bò ñuna seèn doô, à nde né wò teèn haá.

Nyàmè Pól felè bò Galatí bò

⁸ Léi toò bí lé Càn kó ná ngwêh, bí lé naá seêr kwer bò cècàn.

⁹ Dé kènê môn sam cuú, bí ñene kɔ baá Càn gècên

kèn. Dé mò, mè nde né tueé seér ye bí a, Càn ñene kɔ né bí kɔó. Á, mɔ baá gi mân, sâ naàn naàn mé bí nde cu né kènê bò càn tándûg mbaá dua go wa? Naàn naàn mé bí nde cu né kwer bɔòn ñaá den ndɔ wa?

¹⁰ Bí bò cieé mé bò weéh dèi jolo den né dé kei wa? Bí bò kùr bené dèi jolo yeé dé kei? Bí né yeé bò nyemà dèi jolo. Né dé kei ndɔ wa?

¹¹ Ngweéh sâ seé mò ké lètenè biì nde né mbaá mvuaán le mà. Mè hên veéh kuú né cí!

¹² Bò nùàr mò, kúkùr biì, bí dèn gí faá mè nɔ; mè baá gi dé mò faá bí kèn. Léi toò bí lé naâ mè veèn dèi bɔó wa?

¹³ Bí né gi kɔó ye, mè lé naâ ké lètenè biì mé beén yoòr waá seér, mè lé ké sâ den leé naâ dé cí, mè né bí Njàgà Bagaà teèn se keéh ndɔ.

¹⁴ Beén mò hèllè ye júée nyí. À kɔ ye nyí bí gèr felè mò feh kum aá. Mé njéh mene, bí lé mè sî ló ná ngwêh, bí mè kwógó ngwêh ndɔ; bí lé weh kwaá njií seér naâ mè yoòr biì faá cìlì Càn dèi nɔ; lé den loóm naâ faá bí sie nyegé né Yeésò Kristò nùà njèh.

¹⁵ Mè tueé bí, mɔ ceér sé né beè biì teèn, bí sé naâ mè njolo biì luagá haá njií gií! Bí yeé bɔó kɔ gi aá mân kèn, sâ hên jég seèn kwa cu né bí kei wa?

¹⁶ Wanɔɔɔn mè yeé tueé gi aá bí gècên kèn, mè den seér cu faá nùà bònò beè biì wa?

17 Bò nyenyenê bò hèllè né ké lètenè bìi tueé nagá gò, bó ye te bó bou* weh gi bí beè mò mé njéh, bí bɔ́ seér seé bɔ̀n.

18 Mɔ́ né mân, sâ nùàr a, bóu yí nùàr teèn, te gam bú. Mɔ́ mè né mene ké lètenè bìi, mè mene teèn sam, te den den faá béh bí né kɔ́ nɔ́.

19 Òè, bò huaán yíé-temé mò, mè te gèr-e yila cu aá kèn, mè baá cu gèr yoló. Mè yolo den né faá ma déi yolo né nyer nɔ́. Kɔ́ bí ndeè ña nyegé baá bò mbòn Kristò kèn, sâ ye.

20 Mè tueé nde né naàn? Dene mò sé la né kènê ké yoòr bìi; feh mò ter mé ju bìi nellé gi aá kèn.

Dèbbè Hågâr bô Sarâ

21 Bí bɔ́ mé gwaán né ka sòu deèn dɔ́n, bí jògò túé ke mè ye, bí beéh *sòu sâ ñgwé bèh wa?

22 Ngweéh bó nyagá kwaá né te mvù Cànje, ye Abrahâm lé naâ mé huaán fà wa? Déi né ñunà kweèr, déi ñunà veèh seèn nùà njèh.

23 Ñunà dé kweèr, bó lé bú ñaár naâ faá bó ñar yeé bò huaán dɔ́n nɔ́. Ñunà dé veèh nùà njèh, Càn lé naá gi ñaàr seèn toò tueé kwaá, te bó nde ye bú ñar.

24 Béh nde né njeré déi teèn ñgweé keéh: bò véh fà sâ né sòn ñgòn fà. Cén déi, yilí seèn né Hågâr; né sòn ñgòn déi. Dé sâ né ñgòn mé Càn lé tueé naâ ké felè tòr

Sinayî doò. Bò huaán mé bó lé ñaár naâ te ñgòn bú sâ dɔ́n lé naá gi dé bɔ̀n te yuú kwer-e.

25 Hågâr né sòn tòr Sinayî sâ te tàbè Arabî. Hågâr cèn sâ né cu sòn Jerusalem dé cafané bó bò nùàr teèn mene. Lòu sam, bó né gi bò kwer sòu.

26 Jerusalem dé gècèn né ké te vulúu, à dé seèn né véh dé nùà njèh, à kwer sam. Dé beèh, meí beèh dɔ́n né bú.

27 Né te mvù Cànje nyagá den ye:

Sàmè sér dé yeè lòu, ma ñgiîn!

Kwá ñjí lòm be mé ja kioô, nyer déi wò némá ñgúngwéh!

Si yeè lé naâ wò si lɔ́, wò mé huaán sam.

Mé njéh mene, bò huaán yeé maga kela nde né kɔ́ mé dé huer yeè.

Wò samé nde né dé cí.»

28 Bò nùàr mò, bí né dé bìi bò ñunà Càn. Càn lé naâ ménâ toò tueé kwaá faá à lé naâ felè Isâk toò tueé kwaá nɔ́.

29 Léi toò huaán mé bó lé ñaár naâ bú mé terreb Cúcuí Càn sâ, bó lé naâ bú bunó; huaán mé bó lé ñaár naâ faá bó ñar yeé nùàr nɔ́, lé bunó naâ bú kɔ́. Mé kènê mene, née den ka môn ye.

30 Yeé baá môn, ñgòr Càn tueé ñagá ndɔ́, ye: Kwógó sòm ma mé né dé seèn kwer sâ kwógò; kwógó sòm bò ñuna seèn mene. Kóo ye,

* 4:17 4:17 Nùàr laán wellé te ña nùàr yeè. 4:22 4:22 Gen. 16:15; 21:2 4:27 4:27 Es. 54:1 4:29 4:29 Gen. 21:9 4:30 4:30 Gen. 21:10

ngúlú teleè né dé ñunà veèh nùà ñjèh; ñunà kweèr dé seèn te gà ngúlu sam.»

³¹ Mò né mân, bò nùàr mò, sâ béh bí dé beèh bò ñunà kweèr sam, béh né bò ñunà veèh dé nùà ñjèh.

5

Ka sòu mvelé yuoò

¹ *Kristò béh te yuii kwer-e se som aá kèn, ye te béh den lom mé feh beèh, béh ka sòu dèn cú. Sâ, bí dèn lòm mé feh biì nòón mênâ, bí té te yuii kwer-e yílá cú.

² Né mè Pôl, mè tueé né kóó, bí félá nyégé bagasé: mò bí né cu *ngór ñóób, sâ Kristò ñjèh gàm beè biì sam cuú.

³ Bòó mé né ngór ñóób dóón, sâ bó a: jòlò kòmò lòm *sòú mé gùm mene ndò.

⁴ Bí bòó mé né sòú jolo, ye bí bò didilí bò beè Càn ña nde né mé ñjèh dóón, bí kóó ye, bí bò Kristò geé baá kèn; bí vu aá be mé fùgò Càn ndò.

⁵ Dé beèh môn sam; béh dé beèh ndèm kwaá njií seér né mé bú, ye loù sâ à nde né béh bò didilí bò beè seèn yílá. Béh hèn kela den né cí, béh né temé teèn mé terreè Cúcuí Naga kwaá njií gií ndò.

⁶ Béh kò né ye, mò béh nyogó den né yoòr Yeésò Kristò, béh ñóób mene ngór, béh mene ñóób ngwéh, dóón ju sam. Ñjèh gècèn né lom temé cén yoòr Kristò kwaá

njií. Bó temé cén sâ ñene kò nde né mé lètenè beèh gwaán kuú.

⁷ Bò nùàr mò, hèn bí lé baá giì ceér gècèn faá nùàr nò bele nyegé; bóó né naàn mé bí ceér gècèn sâ bèlè cú wa? Neì bí yíin né kóó?

⁸ Dé mé bí né seér ngò sâ, bí kékòò ye, beè Càn mé né bí yílá doò yuò ná ngwèh.

⁹ Bó ló kò tueê ye: Nyure* cén beèh yeé túóm kóó. Hèn baá-re cí sâ.

¹⁰ Mé ñjèh mene, mè né kóó ye, béh bí baá gi dé beèh beè Fehtoò beèh, béh bí nde né mé sòn cèn den ndò. Mè né cu kóó ye, né mene neì, nuaá mé né bí feh ter ñellé gò sâ, nde né ju tarê die.

¹¹ Bò nùàr mò, mè dé mò túé ngwéh ye nuaré déi a, kò ñóób só cú ngór, te Càn gam ye bú. Mò sé né môn, mè sé né cu gèr beè bò *Juf ñene den wa? Sâ cio mé Yeésò lé kuú naâ ké te toú doò sé naá cuú ñjèh dièb beè bóòn ñaá wa?

¹² Mè teèn sam. Bòó mé né ka bí feh ter ñellé gò sâ, bó a, ní ká bó njií, bó teèn kà bílí mé túlù mene!

¹³ Dé biì bò nùàr mò, Càn bí yílá gi aá kèn, ye te bí den mé feh biì. Ñjèh cén, mé feh biì deèn sâ, túé ngwéh ye bí bó làrè njií mé ngàn yoòr né gwaán dóón. Sòn sâ, bí gwàn kú sér mé ñjèh lètenè biì dé gwaân, bí né lètenè biì gam kuú.

14 Lòu sam, bò sóú dɔ́ɔŋ yila gi né yoòr sóú bú cén mé né tueé ye: Gwàn mbeí yee faá wò gwaán né ngàn yoòr yeè doò.

15 Á, mo bí den seér cu né faá bò nyam ké ya dueè nɔ, bí lètenè bìi bɔ́o kuú seér veèn mé veèn, sâ bí kè keè, mè tueé bí, bí nde né lètenè bìi calé kuú.

Ceér dé bò nùàr mé ceér dé Cúcuí Càn

16 Mo né mân, mè tueé bí, bí kwá ló yòŋ bìi beè Cúcuí Nɔgâ, te à feh bí ceér kɔ́o. Njii mé ngàn yoòr bìi gwaán seér né kɔ́o, bí té dé sâ bó.

17 Lòu sam, bò njii sâ bó bó dé Cúcuí Càn nyuùn kwàrè bèh. Yeé baá môn, Cúcuí Càn bar taré bó ndo: déi bô mbeí nyuùn kwàrè cú, te njii mé bí gwaán né bɔ́o dɔ́ɔŋ, bí bó kòmò cú ndo.

18 Bí kóo ye, mo Cúcuí Càn bí ceér feh né kɔ́o, sâ bí dé bìi ka sóú sam cuú.

19 Nùàr dɔ́ɔŋ né gi seé ngàn yoòr bagasé mân kɔ́o nyegé: ngàn yoòr gwaán né yàgà yòŋ tobô; à gwaán né fúár, à gwaán né sár tegê.

20 Ngàn yoòr gwaán né cècàn dua gɔ́o; táhunó né bú. Bò nùàr né bò mbeí bunó gɔ; tɔgɔ bô huer mé ñá-temé né li; keên né bó seé weh, bó né mé sòn hihiné kerré den,

21 bó né njèh kàn gwaán, bó né sela gɔ, bó né soóm gɔ, bó né lom mé bò veèn déi faá bèh mân bɔ́o ndeé. Mè bí tueé kwaá cu né faá mè lé naá gi bí tueé nɔ, ye bí

a: bòó mé né mân bɔ́o dɔ́ɔŋ *Lò Càn mé njolo ñéné ndé ñgwéh ndóg.

22 Tàb dé Cúcuí Nɔgâ né seér gwaán, vógó-temé, còŋ, sèŋ, jere kɔ́o, húóm-temé, dene kóbè sâ,

23 dolê, mé yo sieè. Bò njii mé né bò njèh bebagaá méná dɔ́ɔŋ, *sóú gwaán né cí.

24 Bò nùàr dé Yeésò Kristò dɔ́ɔŋ faga wula gi aá ngàn yoòr bɔ́on ké te toú, bó dé bɔ́on bò tuaá dé vevenê sâ doó su njii gi aá kèn.

25 Cúcuí Nɔgâ béh yòŋ haá né kɔ́o. Mo né mân, sâ béh kwá ló gí yòŋ beèh beè seèn, te à feh béh ceér kɔ́o.

26 Béh té feh hàmm, béh gè mé sà lètenè beèh fɔ́on, béh té mé huer lètenè beèh ñgéré kú cú.

6

Mambin seé lètenè bìi jɔgó kuú

1 Bò nùàr mò, mo bí ñene mbeí bìi déi baá te veèn yilá, bí bɔ́o mé Cúcuí Càn né bí lè teèn, bí tülù sòm kèh bú teèn tülù, bí feh nyegé bú ceér dé dilí, bí feh bú mé hueh dolê; wò né feh yeè teèn bɔ́ŋ keéh ndo. Mo sam, wò nde né faá bú nɔ die.

2 Bí gàm kú lètenè bìi gaàm, bí né mé seé lètenè bìi jɔgó kuú. Mo bí né méná bɔ́o, sâ bí né tòu *Kristò bele huóm.

3 Mo nuaré déi né lètenè bìi munó, ye faá nyí nɔ sam, mé à hàmm ñjeré déi sam ndo,

sâ bú a, té feh seèn mbaá bèlè kú.

⁴ Nùà kàn a, kè nyégé kèkènè seèn mé be seèn. Mò né teèn yilá, à nde né mé seé dé seèn nùà njèh sagár, à mé seé dé bò mbei mè só ndé cú.

⁵ Mè tueé bí, nùà kàn jɔɔɔ nde né seé seèn nùà njèh mé feh seèn.

⁶ Nuaá mé bó né bú Njàgà Bagaà se, bú a, kòb sòm bò njèh seèn kèb déi, à haá nuaá mé feh yeé bú Njàgà Bagaà sâ teèn.

⁷ Bí té feh bìi bèlè: bó beéh Càn séi bèh. Nùà kàn kwa cu nde né njií mé à lé dobo naâ.

⁸ Mò à dobo né njií mé ngàn yoòr né gwaán, sâ ngàn yoòr nde né bú cio beè kwaá haá. Á, mò à dobo né dé mé Cúcuí Njàgà gwaán né kóó, sâ Cúcuí kwa haá nde né bú dé seèn yòn tètàgà.

⁹ Béh bó lòm bagaà, béh té be mé njéh dù. Mò béh gùr ngwéh, lòu sâ béh nde né kwaá.

¹⁰ Sâ, mò né mân, keí mé née hèn, béh bó làrè bagaà mé nùàr dɔɔɔ, tétég mé bòó mé né te mbàgà Cànje faá béh nɔ, béh té bó nyèn.

Bèh cerê

¹¹ Bí né gèh bò njolo mvù dé kokoò hèn nènè wa? Mè bó nyagá né mé be mò, te mè tema njií bí.

¹² Bòó mé né seé fù ngàn bóó dɔɔɔ nɛí né bí mé *ngór ngòb kóó. Bó ye te *wón seèn bó mé njéh seèn. Lòu sam, bó né gèr veéh; bó ye, mò bó tueé lom né felè cio

Kristò ké te toú wa, bó nde né bó lòu bunó seér ma.

¹³ Á sâ, bòó mé né te ngór ngòb ngelá den sâ, bó *sóú hèlè mé feh bóòn jòlò kòmò bèh ndo. Bó gwaán lom né ye te bí ngòb kuú mé ngór, bó punó seér mé njéh lòu, ye bí baá mé mágá bóòn yoòr ma.

¹⁴ Dé mò môn sam. Beè mò, mè punó seér nde né mé cio Fehtoò beèh Yeésò Kristò ké te toú. Mè wón kó cú mé njéh, wón mè kó cú mé njéh ndo; mè baá gi te njéh wónje komó mbaá.

¹⁵ Béh né mene ngór ngòb, béh mene ngór ngòb ngwéh dɔɔɔ, ju sam. Njèh gècèn né lom nùà feè beè Càn nà.

¹⁶ Bòó mé né gi ceér dé sâ bele dɔɔɔ, Càn a, kó bó jere, há bó dólé, à kulu bilí bó mé bò dé seèn lètenè bò huaán *Iseràlà mene dɔɔɔ.

¹⁷ Duoòm mé lan, nuaré déi a, té mè feh ter bó njéllé cú. Bò mágá mé né yoòr mò hèn tueé ngagá gi aá kèn, ye mè baá dé mò nùàr Yeésò.

¹⁸ Bò nùàr mò, húòm-temé Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, ká siè jí bí beè. È môn.

Mvù Pôl mé bò Yeésò bò ké Efèse

Bèh bieê

¹ Né mè Pôl, mbòn tebé Yeésò *Kristò. Càn lé mè mân sie kwaá naâ mé kàgà-ndòn seèn. Mè mvù hèn nyagá njii né mé bí, bò nùàr Càn ké Efèse mé né gi temé tég yoòr Yeésò Kristò kwaá njii dóõ.

² Tele beèh Càn bò Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí dolê.

Bò njèh bebagaà mé Càn né béh felè Yeésò haá

³ Kùsèm Càn Tele Fehtoò beèh Yeésò Kristò! À lo naá giì béh bò dàmbò njèh bebagaà ké te vulúu kulú haá. À lo béh haá keéh naâ beè Kristò.

⁴ Mé à lo nde wón si, sà dàb mé à lo béh yoòr Yeésò Kristò balé yíi gi aá, ye te béh ndeè den lom bò nùàr nyí, mé ndògò veèn déi yoòr beèh ñéné sáb cú.

⁵ Càn mé húóm-temé seèn lo ménâ nyegé kwaá giì mé kàgà-ndòn seèn, ye nyí ndeè nde né béh bò huaán nyí mé Yeésò Kristò sie seér ma. À lé ménâ gwaán naâ kóó.

⁶ Sâ ye te tànòr húóm-temé nyí ñéné yuo kelà cie

mé njéh. Béh yila baá-re fùgò làgàtì beè seèn kuû. Sâ dóõ ñé mé Huaán yíé-temé seèn.

⁷ Mé húóm Nùnà, à lé naâ béh te veène yili som, à kulu som yúlá-temé beèh lè seèn ndò. Sâ dóõ, ye te béh ñene kò tànòr húóm-temé nyí teèn.

⁸ Né lom felè beèh faá cí ño yaám ndeé, ye te kónkón bò lo nyí yam sie lom béh beè mé gùm mene.

⁹ Njii mé à lo naâ ter nyegé naáb kwaá sâ, lo naá giì mé kàgà-ndòn seèn, ye te ndeè mboón mé Kristò ma. À béh hèn feh keéh né cí,

¹⁰ wa lou mé wón nde né teèn giì, nyí nde né njèh ké te vulúu mé ká doó mene dóõ bècénè horó bilí, te Kristò den lom felè bóõn kóó.

¹¹ Mé Kristò béh baá gi mé gà teèn. Sâ tueé né ye, Càn lo béh ter ké toò balé kwaá naâ mé kàgà-ndòn seèn. Né ménâ, à njèh dóõ bóõ gi yeé jéjég faá à nyegé kwaá yeé ño,

¹² te be terrèb seèn ñéné yuo kelà yoòr beèh bò toò-jògò bò mé lo naá giì ndèm mé Kristò kwaá logó.

¹³ Mé bí mene ndò, cu mé Njàgà Bagaà mé né ñgòr gécèn lé waà naâ ké lètenè biì te yili som bí, ñgweéh bí

lé naá giì temé yoòr Kristò kwaá njií mà! Yeé baá ménâ, Càṅ maga kwaá gi bí yilí seèn yoòr ndo. Mágá sâ né Cúcuí Nágâ. Cúcuí Nágâ sâ lo ndéb seèn jegé naá kóó.

14 Béh yeé kwa baá bú, béh kɔ baá-re mé njéh ndo, ye ngúlú Càṅ né béh kela, ye loù mé Càṅ nde né béh dé kèi cên yili sòm wa, béh nde né ngúlú seèn yieé ma. Sâ doón, Càṅ ye te be terrèb nyí ñené yuo kelà cie mé njéh.

Pól né Càṅ teèn vra

15 Mɔ né mân, mè né lom Càṅ felè biì mé gècên mene vra. Lòù sam, bó ye mè a, bí né lom temé yoòr Fehtoò beèh Yeésò kwaá njií, wa bí bò Yeésò bò gwaán né mé temé cén ndo ma.

16 Mè né Càṅ felè biì vra, mè sòn dù bèh. Mè né bú dua,

17 bú Càṅ *sùsùm, Tele Fehtoò beèh Yeésò Kristò, mè ye bú a:

Há ñeí cú bí Cúcuí seèn lòù, te bí ngweé komo njéh, à feh ñagá bí gècên seèn, te bí kɔ ñeí cu Càṅ dé ñeí.

18 Bú a, kúkùr seèn, à sì kwá lege ñagá seèn lè biì, te bí ñene gèh ndèm mé à yilá kwaá né bí beè seèn mé njéh doò.

Bú a, bó te gèh sèsàm ngùlù mé bò nùàr seèn nde né kwa doón den den njolò biì bèsóné.

19 Bú a, bó te béh bí bòó mé né gi temé yoòr

seèn kwaá njií doón, béh ñene kɔ be terrèb seèn mé né lom yoòr beèh faá cí nɔ yieé. Terreb seèn bú sâ, dé seèn dé se komoò sam.

20 À lé Yeésò Kristò te cio komo sòm naâ mé terreb bú sâ, à weh ñaá mé bú ké te vulúu, à kwaá njií bú te be gaâ seèn.

21 Felè njéh doón né bú. Terreb wòṅ né mene naàn, né mene gèh terrèb dé heè ké te vulúu doón, né gi ka seèn. Gwaán yilí boòn a, ngúlí yòṅ méné wóṅ doón, gwaán bú a, ndé ngúlí yilá te nàm dé ké toò mene doón, felè boòn doón né Kristò.

22 Càṅ lo ka ba gulè Kristò ba yilí giì naâ njéh doón; à feh te mbàgà seèn sie kwaá né bú ndo.

23 Mbàgà seèn sâ né faá kukuṅ Kristò nɔ. Kristò mé gùm mene ñené yuo kelà né teèn, à yoòr né mé kèkèné Càṅ mé gùm mene ndo.

2

Bèh yili yuoò

1 Léí toò, bí lé naâ mé gècên mene sabé, bí né te veèn teré yilá, bí lé beè Càṅ naá giì cùg faá bò komó nɔ.

2 *Wóṅ lé bí yoòr yila seér naâ kóó, bí ngo seér cí. Bí lé sòn ngweé seér naâ dé mgbè

terrèb ké ter ka vulû. Wa hên, terreb seên hêllè ka gí ñgwéh ndo, née ka mé seé yoòr bò ñgên-sòn bò temá ndeé den ye.

³ Béh né kóó ye, béh doón lé naá gii ménâ ndo. Tuaá veên lé naâ béh lè salé, béh lé naá gii njií mé ñgàn yoòr beèh gwaán né kóó bóó seér, béh lé ñhèh doón bóó gii naâ mé feh beèh ménâ. Béh sé naá gii ju mé gèh dene bú sâ die, faá bò nùàr doón ño.

⁴ Mé ñjéh mene, húóm-temé Càn né ñhèh yogô: Càn mé húóm-temé seên né seér cu béh jere kóó.

⁵ Béh lé né gi mene toò seên mé veên beèh hêllè komó cúg, à lé naâ béh yòñ dé feê mé *Kristò haá seér, à yili sòm béh dé lòu,

⁶ à béh te cio komo sòm keèh mé bú, à béh kwaá njií seér ké te vulúu, te béh bó den kóó.

⁷ Càn béh tàñòr húóm-temé seên mé Yeésò Kristò ménâ feh keéh gi né, ye te bò jomo bò doón ñene kwaá gi fùgò dueè nyí njolò.

⁸ Bí lé yili yuoó naâ mé fùgò húóm-temé Càn sâ. Lé naâ mé temé yoòr Càn kwaá njií. Bú sâ lé mé kàgà-ndòn biì nùà ñhèh ná ñgwêh. Càn lé bí fùgò sâ haá naâ mé lèi seên.

⁹ Béh lé seé bagaà déi bó kòmò ná ñgwêh ndo; à lé béh haá naâ dé lòu, ye te nùàr mé seé déi mbaá púnó kú cú.

¹⁰ Bí kó sér ye, Càn lo béh meè naâ kóó; wa, à lo béh

si bilí kwaá naâ yoòr Yeésò Kristò, ye te ká jomo, yoòr beèh ndeé yam lom bò seé bebagaà mé nyí lo naá gii léi jògò ter nyegé kwaá doò.

Gèh nùàr cén dé feê

¹¹ Mo né mân, bí mùnò nji cú dene biì dé léi toò, bí bòó mé Jûf ñàr-lè sam, mé bò *Jûf bí yilá né kurú, wa lòu sam, bó né dé bòn *ñgór ñóób ma. Sâ né lom mágá te ñgàn yoòr kèb cieè mbaá ndo.

¹² Bí bòó mé bó né ménâ yilá sâ, bí mùnò nji cú gèh dene biì dé léi toò sâ ndo, bí bò Kristò lé née nòmò dàb we dàb ye. Sâ bí lé beè Càn née kin ndo. Sâ te bòn bò nùàr seên *Iserála bí lé née teèn sam ye. À lo né mene ñgòn ko ye te ndéb nyí mboón, mé ñjéh mene à lo bí teèn yí kéh ná ñgwêh. Sâ bí lo cu sâ née *wón ñgo ye, bí mé ndèm lè sam, Càn lé mé yilí beè biì cu sâ ná ñgwêh ndo.

¹³ Mé ñjéh mene, kènê Càn bí bò Kristò sie bilí gi aá kèn. Bí bòó mé lé naá gii nòmò dàb we dàb mé Càn léi toò sâ baá gi kènê kwarè seên. Sâ doón né gi mé njua húóm Kristò.

¹⁴ Càn beèh né bú. Lòu sam, à lé naâ feh seên *semé, à sie bilí bò Jûf mé bòó mé Jûf sam mé ñjéh, à tulu sòm kòn mé lé naâ bó mé sòn hi-hiné kerré kwaá doò. Bùnò gi lètenè bòn ndo, bó doón ñaá bilí gèh cèn.

15 Né mene bò *sóú Jûf dé kàn mé dé kân δούη, Kristò bó tor wula gi aá kèn, ye te gèh nùàr fà ηα bilí, bó me yuo gèh dé feê cén, bó den yoòr nyî, bó ηgweé fu ma.

16 Kristò yeé kuú baá ké ter te toú, à kuú nyoló lo kèrrè hèllè ké teèn sâ. À lo gèh nùàr fà sie bilí naâ mé cio bú sâ, te nde ye gèh dé feê cén ηaá, à nyogó njií bú yoòr Càη.

17 Kristò lé ká te wóηe ndeè naâ Njàgà Bagaà se ndo, te bí bòó mé Jûf sam kwa gi còη, wanóηη bí bò Càη lé naá giì nòmò dàb we dàb. Déi né cu, te bò Jûf mé né dé bòn kwarè Càη kwa gi còη ménâ ndo.

18 Sâ kènê né mene Jûf mene Jûf sam δούη, Cúcuí Tele beèh Càη né gi béh yoòr, béh baá mé sòn toò Càη; né mé njua Kristò.

19 Mο né mân, sâ bí bòó mé Jûf sam δούη, kin beè Càη sam cuú. Bí bó nòmò dàb we dàb sam cuú ndo. Bí kènê baá gi huaán, faá bò déi no, bí bó kènê mbàgà Càη sio né δούη, bí bó né bò nùàr seèn.

20 Bí né gi felè maàη meé den. Maàη sâ né bò mbòn tebê bó bò *sòn-Càη bò. Taá dàn teèn né bú Yeésò Kristò nùà ηèh.

21 Gwà sâ tarésé den né mé bú, te ham nyegé bagasé, ηa gwà Càη dé koò mé bú nùà ηèh ndo.

22 À gwà sâ me né mé bí, te den bèh joloò Càη, Cúcuí

seèn cer beh teèn. Lòu sam, bí bò Yeésò Kristò né koó teé bilí.

3

Seé Pól felè bòó mé Jûf sam

1 Yeé baá ménâ, mè Pól mé né ká gwà cibì felè Yeésò *Kristò, mè né Càη felè bìi bòó mé Jûf sam dua.

2 Bí lé naá giì ηgweé, ye Càη mé húóm-temé seèn lé naâ mè seé hèn jege haá, ye mè a, ndé ké lètenè bìi seé nyî bòó jegé.

3 Njií mé à lo naá giì nyegé naáb kwaá sâ, à lé naâ mè njolò ηené feh ndo. Mè la naâ bò njàb déi teèn nyagá weh, te mè tema njií bí.

4 Mο bí baá mvù mò hèn jané, bí nde né teèn ηené koó, ye mè né gi mé ηèh nâb felè Kristò sâ ká lè ma.

5 Njií mé lé naâ lòu leér den sâ, Càη lo bú mé bò léi-toò bò ηené fèh ná ηgwèh. À nde Cúcuí seèn yoòr bò mbòn tebê seèn mé bò *sòn-Càη bò tema njií seér aá kènê, te à nde ye bó ηené feh.

6 Njèh lèrrèb sâ né ye: mé Njàgà Bagaà sâ, bò Jûf mé bòó mé Jûf sam δούη, nde gi né ηgúlú Càη yieé, bó δούη baá gi yoòr yo cèn, bó né gi te ndéb mé Càη lo kwa kwaá naâ mé Yeésò Kristò doò teèn ndo.

7 Mè mbòn Njàgà Bagaà hèn ηa lom né mé fùgò húóm-temé Càη felè mò, à

mè terreb seèn yoòr nyeén su né κωό.

⁸ Wanoón, ηγweéh lètenè bò nuàr Càn doón, lolòb cèrè-mbàη bò cèrè-mbâη faá mè nɔ sam mà. Mé njéh mene, Càn né cu mè jere lòu κωό seér, ye mè a, ndé bòó mé Juf sam ηgòr felè ηgùlù mé né beè Kristò se. Mè tueé bí, ηgùlù bú sâ dé tueé sam.

⁹ Ye mè a, sè ηágá kwá nuàr doón tieè ma, te bó ηγweé κω gèh dé mé Càn né njèh nâb sâ mboón. Nùà njèh né bú Càn, à lo ménâ nyegé nab kwaá naâ κωό,

¹⁰ ye te ndeè ηené yuo kelà te mbàgà nyí mân, te bò cìli Càn bó bò tetarê bò ké ter ka vulù ηene ηagá κήκηη nyí mé ceér hihiné teèn.

¹¹ Càn mé Yeésò Kristò Fèhtoò beèh mân boó né jéjég faá à lo naá giì mé kàgà-ndòn seèn dé kèi cèn nyegé kwaá nɔ.

¹² Kènê, béh baá mé sòn toò Càn teèn, béh njeré déi vèh cú njua mé béh né beè Kristò, mé temé beèh né gi yoòr seèn ndo.

¹³ Sâ kúkùr bìi, mɔ dà m gèr né mene mè seé felè bìi weh, bí té gùr, mè gèr ηene né te bí yila ηgùlù Càn.

Gwaân *Kristò

¹⁴ Yeé baá ménâ, mè né toò Tele beèh Càn cemmé.

¹⁵ Né mene ké ter, né mene ká doó, mbàgà bò nuàr doón njebá gi né mé yilí seèn.

¹⁶ Càn ηgùrmò* né lom bú. Mè né bú dua, ye bú a, sì

kwá bí lege Cúcuí seèn lè, te bí kwa beh terreb, bí né tég njebá taré.

¹⁷ Kristò a, cèr lòm te temé bìi tég. Lòu sam, bí temé kwaá njíi né yoòr seèn. Bú a, bó te gwaân yíi lom jɔgɔb lètenè bìi mé terreb,

¹⁸ te bí bò nuàr Càn mbaábi ηγweé komo ye dàb bô hám gwaân Kristò, bí ηγweé komo gèh dé mé gwaân Kristò teèn né yilá keéh ndo.

¹⁹ Dé sâ né môn, bí nde né gwaân seèn ηγweé komo. Njèh cén, nuàr bú mé gùm mene ηgwé kòmò bèh. Mé njéh mene, mɔ bí baá bú ηγweé κωό, te bí yoòr den lom mé kèkènè Càn mé gùm mene.

²⁰ Bú nuaá mé né seé yoòr beèh mé terreb seèn boó, nde né faá béh dua né bú nɔ boó yɔgó keéh. Béh né mene njeré déi lòu munó loó, à nde né béh ménâ boó yɔgó keéh ndo.

²¹ Kùsèm, ηgóg Càn a, ηgùlú dèn te mbàgà seène mé Yeésò Kristò dé nyemà mé nyemà ménâ. È môn.

4

Yo cén mé gà hihiné

¹ Sâ, mè nuaá mé né dé mò ká gwà cibì felè seé Nùà Dueè hèn, né bí boη, ye bí a, bí dèn lòm dene jéjég mé Càn né bí mé njéh yilá sâ.

² Bí dèn lòm yebbése, dolésé, lélanη sèη; bí né

* 3:16 3:16 Nuaá mé né gi mé njèh doón beè. 4:2 4:2 Kòl. 3:12-13

lètenè bìi yoló kuú, bí né
lètenè bìi gwaán kuú ndo.

³ Bí kóo ye, Cúcuí Càn né bí
bècénè teé bilí. Bí lègè lòm
tég, te bí den le bò cèn bò,
bí den mé còŋ lètenè bìi, faá
Cúcuí te bilí né bí nɔ.

⁴ Ngweéh yo *Kristò né
gùm cén, Cúcuí Naga cén
ndo mà. Mé ndèm né ménâ
ndo, à né lom bèh cén. Càn
bí doŋ yilá bilí gi né teèn.

⁵ Fehtoò beèh né lom cén,
bèh temé kwaá njií cén,
nòmò Càn kou cén,

⁶ Càn né lom cén ndo, Tele
beèh doŋ né bú, felè njèh
doŋ né bú, à seé boó laré
né doŋ, lè njèh doŋ né gi
bú ndo.

⁷ Bí kóo ye, lètenè beèh
nùà kàn né mé gà seé seèn
yoòr faá Kristò haá keéh né
bú mé húòm-temé seèn nɔ.

⁸ Né faá né te mvù Caje
felè Kristò nyagá kwaá ndo,
ye:

À yeé baá ké ter te vulúu ŋaá
ndeé,

à sie sie bò bònò bò beé,
à seé ká doó haá lo mé bò
nùà.»

⁹ À yeé ŋaá nde aá ké ter te
vulúu, sâ tueé né ye naàn?
Ngweéh sâ ye, à lo jògò kura
suagà logó naâ tóg ká doó
mà.

¹⁰ Nùà cèn mé lé ká doó
suagà naâ kóó sâ, lé ké ter
felè vulúu ŋaá nde cuù naâ
kóó, te à ñené yuo kela giì te
njèh doŋ.

¹¹ À nùà kàn seé hihiné
haá né kóó: à bò déi haá
né seé mbòŋ tebé, bò déi
*sòn-Càn, bò déi ñgòr Càn

se yoŋ, bò déi tèn bòn bò
Kristò bò, bò déi nùà fèh-
njèh.

¹² À bó seé hihiné ménâ
geé haá né te bó gam bò Càn
bò, bó yií gi be te seé Caje
ndo, te mbàgà Càn mé né
kukun Kristò kwaá yam njií
gi temé yoòr seèn.

¹³ Gèh dé sâ, ndeè béh sie
bilí nyegé nde né kóó, te
temé mé béh né yoòr Kristò
kwaá njií doò yuo gi kèi cén,
te béh doŋ ko nyegé Nuna
Càn bagasé, béh kula jolo wa
ye nùàr faá bú nɔ, béh yoòr
den mé kèkènè seèn mé gùm
mene ndo.

¹⁴ Sâ, béh faá bò huaán
memañè dèn ndé cú. Gwaán
cu sâ ndéb bò nyeèn bò né
mene ter lulí ŋaá, mé béh
kóbó ndóré gò ndé cú, faá
fu né mé mvùòb nòmò dùà
doŋ kobó ndoré go nɔ.

¹⁵ Béh dé beèh túé ŋagá
sér á gècèn mé gwaân mene;
béh né te njèh doŋ mé
gècèn mene kulá laré, te béh
kula wa faá Kristò nɔ. Felè
beèh né bú.

¹⁶ À bò gà hihiné bècénè
me jolo bilí né kóó. Bò gà
sâ yo ŋa né kóó ndo. Bò gà
sâ, dé kàn yoòr mbeí bagasé
nyogó nde né mé cègè seèn
faá Càn boó kwaá nê nɔ; ye
mo gà dé kàn baá seé seèn
faá tueé nê nɔ boó, te yo
somo huòm, gwaân yam sie
bú beé mé gùm mene ma.

*Dene dé feé mé *Kristò*

¹⁷ Mè bí hèn tueé njií né
mé yilí Nùà Dueè: Càn a bó

bí gɔ cu gò bò Càŋ-kô bò déi. Bó dé bɔ̀n kɔ cegé né mbaá munó cur njií,

18 lo bɔ̀n felè né cibi mbaá, bó te yòŋ Càŋe né kin. Lòu sam, bó né bò cùr, bò tanɣwan bilí né bó ndɔ.

19 Bó fegùli kó cú, bó yoòr yɔ waá seér né fúár; bó né núlú yoòr huan su, dé sie komoò sam nde cuú.

20 Bí gè lòm mé ceér bɔ̀n nɔ́ŋ. Kristò lé bí dé biì gèh dene bú sâ fèh sér ná ngwêh.

21 Ngweéh mé gècên mene, bí lé naá giì kùr Kristò ngweé, bó feh bí gècên mé né yoòr seèn ndɔ mà.

22 Sâ, bí huár yùò lòm dé biì te dene bú léi toò hèllè nɔ́ŋ, bí ñá bò fefeê bò, wanɔ́ŋ gèh dene bú lélanj négêr hèllè lé bí bele njií seér naâ lè cio.

23 Kènê yoòr biì a, ñéné sér á dene feê, mé mùnò feê ndɔ.

24 Bí yoòr sù sér á yo dé feê. Bú sâ né yo mé Càŋ lo síí naâ, ye te felá yo dé nyí nùà ñjèh; te teèn ñéné lom seé didilí, jéjég seé mé yuo yeé te gècên.

25 Mɔ né mân, bí máb nyeén! Nùà kàn a, túé lòm gècên mé mbeí. Lòu sam, béh dɔ́ŋ bilí me gi né yo cén.

26 Mɔ temé baá nuaré déi yulá, bú a, kèkeè; mɔ sam, à nde né veèn mé ñjéh sela. Nùàr a, té mé yulá-temé lè gùm cieê só yíí.

27 Bí té gwàn mé táhòrò yíí keéh be teèn.

28 Nuaá mé né yeé yíí ñuɔ́b, bú a, sòm be teèn nɔ́ŋ. Bú a, té kòb bó cú, à lègè sér mé ba beè seèn te gam bú, à gam keéh bò saám bò teèn ndɔ.

29 Ngòr a, té bí sònò yùò jéla; sònò biì a, yùò sér bò ngòr bebagaà mé nde né bò mbaábi te ceér Càŋe gam, te Càŋ kulu bó mé ñjéh.

30 Càŋ a bó bí bɔ́ yulá Cúcuí Càŋ temé; bí kóo ye mágá Càŋ nùà ñjèh yoòr biì né bú. Temé beèh lè die né mé bú, ye lòu sâ wa, Càŋ nde né béh dé kèi cên yili sòm ma.

31 Bí káb lóu ní jéla-temé ké dàb; ñá-temé bò fúru-temé ké dàb ndɔ. Tɔgɔ bò séb a tíndôg. Bí té temé jéré, te ngòr veèn leér yuo lètenè biì.

32 Bí dèn sér lètenè biì lélanj húóm-temé, bí né mé jere lètenè biì kóo kuú ndɔ. Dé kàn a, kúlú sòm veèn mbeí senà lè seèn, faá Càŋ né veèn beèh doó mé Kristò kulú njií nɔ.

5

Dene bèh ñagá

1 Kènê, bí baá bò huaán yíé-temé Càŋ. Mɔ né mân, sâ dene Càŋ nùà ñjèh a, ñéné lòm yoòr biì kóo.

2 Bí ñjèh dɔ́ŋ bó gí mé gwaân bò mbaábi lè faá *Kristò né mé gwaân beèh lè nɔ. À lé mé ñjéh kuú naâ

felè beèh, à nde dé seèn Càn *sèmè haá seér mé gùm seèn nùà njèh; te yo Càn noré mé njèh.

³ Kènê, bí baá bò nùàr Càn; Càn a bó bí nde yàgà; bí té négér cór, bí té temé te ngúlú kwá njí. Né mene dé tueê, gèh bò njií hên a, té sònò bìi yuò.

⁴ Bò ngòr vevenê a, té sònò bìi nduàlè yuò. Né mene ja, bú a té bí sònò yuò jélá vé ndò. Bí te njèh dóṅṅe vrà sér Càn dé vraà.

⁵ Mè né tueé ye bí a, nuaá mé né sár gwaá, bò tánégér mé nùà nyaâ dé bòn ngúlú Kristò bò Càn yíé ndé ngwéh. Dé nyaâ, njií mé nùàr né mbeí nomó dóṅṅ, né cècàn beè nùà sâ.

⁶ Càn a bó nuaré déi waà, né bí mé bò ngòr mbembaâ bele weh. Bí kóo ye, temé né yeé Càn mé bò seé vevenê hèllè ṅaá, à jeré njií bò dúagá-tie bò gèr yoòr.

⁷ Bí bò sâ bò té mé njeré déi bó kwàrè gùm dóṅṅ.

⁸ Bí dé bìi te cibi faá léi toò nò sam cuú, bí kènê yoòr baá gi mé ṅagâ Fehtoò beèh Yeèsò Kristò. Bí gò bá gò nuaá mé né bèh ṅagâ,

⁹ bí né tàb faá bòó mé né bèh ṅagâ nò waá ndò: bí dèn lòm lélán húóm-temê, lélán dene dilí, mé lélán gècèn.

¹⁰ Bí lègè lòm tég, te bí ṅene kò bò njií mé né Fehtoò beèh yoòr huóóm, bí bóó cí.

¹¹ Bò ṅiín seé mé bò macùr né bèh cibi bóó dóṅṅ, bí té be teèn yí, bí sàlè sér bó mé njèh lòu.

¹² Wanóṅṅ njií mé bò sâ bò né yeé lòu bóó leér gò hèllè, dé mé nùàr nde né tueé komo mé fegùli sam.

¹³ Mò bó né njeré déi cie salé sòm, kèkènè njií sâ nde né cie ṅagá le.

¹⁴ Lòu sam, njií mé né ye bèsonè dóṅṅ, né suútenè. Bó te mvù Cànṅe tueé né dé cí, ye:

Wò baá lóm kpóg.

Nyimè yuò lètenè bò komò nyimè,

te yoòr yeé ṅené seér ṅagâ Kristò.»

¹⁵ Sâ, mò né mân, kò bí bòn nyegé feh mé dene bìi bagasé ndò. Bí té dene macùr kèrà; yoòr bìi a, yám sér á dene kóṅṅ.

¹⁶ Lónṅ mé né toò bìi ṅené dóṅṅ, bí té yí kék, wanóṅṅ cafanê veèn fíí né kela.

¹⁷ Bí té lòu bó mbì njí, bí félá nyéyé lòu, te bí ṅgweé ye njií mé Fehtoò beèh né gwaán, bí bóó cí.

¹⁸ Bí té mbè sèlà. Mò sam, bí lòu ndabé seér aá kèn. Sòn sâ, bí sèlà sér Cúcuí ṅagâ,

¹⁹ bí né ngòr Càn mé bené lètenè bìi se kuú, bí né tòu Càn lòu de; bò bené mé Cúcuí ṅagâ né bele teèn dóṅṅ, bí sèn gí Fehtoò beèh mé njèh seèn, bí sèn lòm bú mé temé bìi mene.

²⁰ Bí vrà làrè Tele beèh Càn te njèh dóṅṅe, bí vra

bú mé yilí Fehtoò beèh Yeèsò Kristò, bí té sòn dù.

Dene ma gwà lètenè si bô veèh

²¹ Bí bòò mé né *Kristò veèh ðóón, bí ñgwé kú sòn lètenè bìi ñgwèè.

²² Bò véh a, ñgwé sòn bò si bòòn faá bó ñgwèé né sòn Fehtoò beèh ño.

²³ Lòu sam, felè veèh né si; né faá felè mbàgà Càñ né Kristò ndo ño. Mbàgà sâ né kukuñ seèn, à bú yili sòm yeé kóó.

²⁴ Sâ bò véh a, ñgwé làrè sòn bò si bòòn te ñjèh ðóónje, faá mbàgà Càñ ñgwèé né sòn Kristò ño.

²⁵ Mé bí bò siíb ndo, bí gwàn lòm bò veèh bìi mé temé cén faá Kristò lé naâ mbàgà Càñ gwaán, à kuú felè seèn ño.

²⁶ À lé teèn kuú naâ ye te mbàgà Càñ den lom beè Càñ ñagásé, faá nyí lé naá giì bú mé nòmò bô ñgòr nyeén kwaá ño.

²⁷ Sâ ðóón, ye te mbàgà Càñ toò nyí yuo kela lom kóbè sâ, à luagár huòm yàgà, à den pí, à dé nyí den lom mé gùm mene.

²⁸ Mò né mân, sâ bò siíb a, gwàn lòm bò véh bòòn mé temé cén faá bó gwaán né ñgàñ yoòr bòòn ño. Nuaá mé né veèh mé temé cén ménâ gwaán ðóón, gwaán né ñgàñ yoòr seèn nùà ñjèh.

²⁹ Á sâ, nuaré ðèi né yeé ñgàñ yoòr seèn kóó bunó

cuú ndo wa? Ñgwèéh à bú koó seér yeé mé yáb, à bõñ nyegé bú wa? Né faá Kristò bõñ yeé mbàgà Càñ ndo ño.

³⁰ Lòu sam, béh ðóón, béh né gi bò gà seèn.

³¹ Né dé cí mé nùàr nde né tele bô meí si lòó, à nde veèh kwa, bó bú den, te bó fà ðóón ña lom cén.» Né te mvù Càñe ménâ nyagá den.

³² Ngèi ñgòr gècèn né te lèmè hèn ñené ñagá. Mè ko né dé mò ye, ñgòr hèn tétég jue né Kristò bô mbàgà Càñ.

³³ À jue cu ma gwà ndo. Nùà kàn a, gwàn lòm veèh seèn mé temé cén faá à gwaán né ñgàñ yoòr seèn ño. Ma dé kàn a, ñgwé táre sòn siì ndo.

6

Bò huaán bó bò tele mé meí

¹ Bí bò huaán, seé bìi toò Fehtoò beèh né sòn bò tele bìi mé meí bìi ñgwèè, te dilí ye.

² Né te mvù Càñe ménâ nyagá den ndo, ye: Ñgwé sòn tele yeé mé meí yeé ma. Bèh joloò Càñ dé toò jògò mé ndéb né teèn baá ye bú hèn,

³ ye mò wò né mân bóó, wò nde né samésé den, cieé yeé maga ye ká te wóñje ndo.

⁴ Mé bí bò tele huaân ndo, bí té bò huaán temé bó yúlá, bí léb sér bó ndéb, bí né bó mé temé Fehtoò beèh lè soró nyegé.

*Bò kwer bó bò tele seê
bòòn*

⁵ Bí bò kwer, bí ngwé sòn bò tele seê bìi, bí vèh bó veèh, bí né toò bòòn lòu ndelé seér. Bí bó lòm seê bòòn mé temé cén faá né seé *Kristò nɔ.

⁶ Bí té lélán njolò nùàr bó húóm lòm, ye te bó keí bí, bí ðóŋ bó sér faá bò kwer Kristò nɔ. Bí njèh ðóŋ bó gí mé temé cén faá Càn gwaán nê nɔ.

⁷ Bí seé bòòn bó lòm mé kàgà-ndòn bìi faá né seé Fehtoò beèh nɔ, bí té túé ye né lom seé dé bò nùàr.

⁸ Bí kóo ye, nuaá mé né seé teèn bóó yíi ðóŋ, né mene kwer, mene kwer sam, nde né sàgà beè Nùà Dueè mé seé sà kwa ma.

⁹ Bí bò tele seê, bí bó yí mé bò kwer bìi teèn ménâ ndo, bí té bó lòu mgbálé. Bí kóo ye, ké te vulúu bí bó ðóŋ né gi mé Tele cên, à dé seèn nùàr lòu gèi bèh.

Kò bò Yeésò bò

¹⁰ Mè tueé lo né ye bí a, bí bílí dèn gí beè Fehtoò beèh, te bí taré nyegé mé terreb dé seèn.

¹¹ Bí yoòr wèh sù kwá sér bò njèh taáb mé né beè Càn, te bí kwa nyegé terreb, bí njebá taáb mé táhòrò nùà kónkòŋ, à bí bèlè cú.

¹² Bí kóo ye, béh taáb sà mé nùàr líé ní ngwéh, béh lie njií né mé bò càŋ tándulu ké ter ka vulû, béh lie njií mé kundun *wón cibì bó bò terreb ká teèn hihiné mene.

¹³ Mò né mân, bí beè njebá lòm mé bò njèh taáb dé Càn, te lòu mé cieé veèn nde jueé teèn, bí kwa terreb, bí weh *Sátàn seé; bí ko taáb, sà bí née ter njebá den ye.

¹⁴ Bí mélá dèn gí te gule; bí dèn lòm bò gècèn bò, sà né kàndá bìi, bí teneè cam kwá cí. Dene dilí né cògò taáb bìi, bí yoòr vùòb kwá cí.

¹⁵ Bí yílá Njàgà Bagaà mé feh mene seè, te nùàr ðóŋ kwa ðolê. Bí yílá ménâ, sà né débágá bìi, bí gulè yí kwá cí.

¹⁶ Bí kwá ní dèn temé yoòr Fehtoò beèh, kò bìi né cí, te cí nyegé bí, sàŋ bí siè cú. Táhòrò né mene bí sàŋ yoòr si njií, nde né mbaá nyimé le.

¹⁷ Bí gwàn lòm dé gwaán ye Càn né bí yili sòm; tà m taáb bìi né cí. Bòu-taáb bìi né ngòr Càn; bí wèh siè beè. Cúcuí Njàgà haá né bí kóo.

¹⁸ Bí dùà dèn Càn cu ðóŋ mé Cúcuí seèn lè, bí té sòn mé bú dù. Bí dèn làn ndo, bí né tég njebá taré, bí né Càn felè bò nùàr seèn ðóŋ dua laré.

¹⁹ Bí né bú felè mò dua ndo; bú a, há mè njàb ngòr mé né teèn yílá, mè tueé cí, te mè se ñaré nyegé Njàgà Bagaà mé lé naâ bèh naâb leér den doò, mè njeré déi vèh cú.

²⁰ Mè la née mene ká gwà cibi ye, mé njéh mene, Yeésò Kristò mè sie kwaá né nùà tebè, ye mè a, sè Njàgà Bagaà seè. Bí dùà Càn felè

mò, te mè se lom mé terreb
faá gwaán nê nɔ.

Bèh cerê

²¹ Yíe-temé beèh Tişik mé
né seé Fehtoò beèh teèn bɔɔ
yii, tueé nde né bí dene mò
kɔɔ, te bí den mé njàgà mò
tieè.

²² Mè bú ké yoòr bìi tétég
tema njií né dé cî, te bí kɔ
gèh dene beèh, temé die bí
lè.

²³ Tele beèh Càṅ bô Fehtoò
beèh Yeésò *Kristò a, há làrè
bò mbaábi dɔlê dɔɔṅ; bó a,
bó te bí gwaán kuú lètenè
bìi, bí kwaá njií ṅeí temé
yoòr bɔɔn dé ṅeí.

²⁴ Bòó mé né gi Fehtoò
beèh Yeésò Kristò dé kèi
cèn gwaán dɔɔṅ, húóm temé
Càṅ a, ká siè jí bó beè.

Mvù Pôl mé bò Yeésò bò ké Filíp

Bèh bieê

¹ Né mè Pôl, bēh Timotē nyagá njií né mé bí kóó. Béh né bò seê bò Yeésò *Kristò. Béh bie né bí bò Càṅ bò lè loó Filíp; béh né bò kokoô bò mé bò mabon lètenè biì doón bieé ndó. Bí né gi te ceér Yeésò Kristò.

² Càṅ Tele beèh bô Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí dolê.

Njií mé Pôl né Càṅ teèn felè bò Yeésò bò dua

³ Cu doón, mɔ mè baá bí munó, mè né yeé Càṅ felè biì vra.

⁴ Mɔ mè baá bú felè biì dua, mè dua lom yeé bú mé vógó-temé mene ndó.

⁵ Lòu sam, bí lé naâ mè seé Càṅ gam. Bí lé ducoóm naâ lòu mé bí lé ṅgweé logó naâ ṅgòr Càṅ teèn, tóg nde waà hên, bí yì ṅgweh.

⁶ Mè né kóó ye, seé bagaà mé Càṅ lé ban lòò naâ ké lètenè biì hên, Càṅ nde né bú mboón som keéh; nde né lòu mé Yeésò Kristò cu ndeè né teèn.

⁷ Mè dé hên tueé yíí né teèn. Lòu sam, mè né kwàgà biì yieé. Béh bí baá gi dé beèh kènê te fùgò Càṅe. Mè né kóó ye, bí né jomo mò ká gwà cibì, faá bí lé naâ jomo mò te ṅgòr Càṅ nɔ. Béh bí lé

Njàgà Bagaà ter lege njií naâ kóó.

⁸ Càṅ né dé seèn kóó ye, mè gwaán né bí mé temé Yeésò Kristò mene doón ndó.

⁹ Mè né lom Càṅ cu doón felè biì dua, te gwaán yam nde den lètenè biì ménâ, te bí den komo ye mé kékɔṅ, bí ṅene kɔ bò ṅhè dé bebagaà mé dé vevenê,

¹⁰ bí geí weh bò dé beba-gaà. Te Kristò ndeè cuù lòu sâ, à kwa gi bí ṅagásé mé veèn yoòr sam.

¹¹ Bí boó komo gi nde né bò seé didilí mé terreḅ Yeésò Kristò, te bò nuàr ṅene môn, bó seén Càṅ teèn, bó *sumú bú ndó.

*Yeésò *Kristò né yòṅ*

¹² Bò nuàr mò, bí kóó ye, bò njií mé né gi mè kwa hên doón né seér ṅgòr Càṅ lòu gam ma.

¹³ Bò sójì mé ke yeé bògò mgbè Rôm né gi kóó, ye mè né mbòṅ Yeésò Kristò, wa mè gwà cibì hên yila kuú né dé cí ma. Bò nuàr doón né gi mân kóó ndó;

¹⁴ te bò Yeésò bò kókoó mbaá yeé nde ṅene mè né ká gwà cibì te ṅgòr Càṅe mân, haá bó terreḅ te ceér Fehtoò beèh ndó, bó ṅar yila lom ṅgòr Càṅ seè, bó njeré déi vèh cú.

¹⁵ Mè né gi kóó ndó, ye bò nuaré déi dé boón ṅgòr Kristò tueé lom né mé sà mene, te bó ba njií mè doó. Mé njéh mene, ju sam, bò déi né teèn, bó né ṅgòr Càṅ mé temé cén tueé.

16 Temé bòn né gi yoòr mò, bó né kóó ye mè né ká gwà cibì, te gam Njàgà Bagaà ma.

17 Dé bò dé hèllè, bó ngòr Kristò tueé né mé temé fà, bó né huer felè mò kuú, te ká gwà cibì mè ñene seér gèr mé njéh lòu.

18 Yúlá ngwéh ndò. Bò temé fèfà bò tueé mene kóó, né mene bò temé cécéné bò, dón ò bó tueé gi né ngòr Yeésò Kristò, temé mò né gi mé njéh vóó; nde né ménâ vóó ndeé den ndò.

19 Mè né kóó ye, bò njií hên nde né dón huóm gií, te gam sòm mè lè gwà cibì, njua Càṅ duaà mé bí dua yeé felè mò doò; njua Cúcuí Yeésò Kristò mé né gàm mò ndò.

20 Mè tueé bí, mè fegùli gwàn ngwéh, mè gwaán seér né dene tarê lè ngòr Càṅe. Mè kò né ye nde né ménâ bóó ndò, ndèm mò né gi teèn sâ. Mè née mene làn, mè kuú mene, mè gwaán lom né te ngóg Yeésò ngulí yuo kelà yoòr mò cu dón faá bèh mân.

21 Mè kò né ye, cu mé mè née mé njolo, yòṅ mò né Kristò. Mò mè kuú, huóm kela cu ye baá-re cí sâ.

22 Á hên, mò ye mè dèn lè ká cie, te mè bóó nyegé seé Càṅ, sâ mè ke weh nde né dé heè?

23 Mè ndaṅ le aá kèn. Mè gwaán kela né yí kwarè Kristò yuo den ndeê; yí doó sâ huóm kela né kóó.

24 Á, ká lè wóṅ kwarè bìi mé njolo deèn, né cu njèh bagaà ndò, te gam bí,

25 mè né dé sâ ménâ kóó nyegé.

Mò né mân, sâ, mè né kóó ye, mè nde née ká cie den weh ye. Béh bí den nde né kóó, te gam njií ser bí ké toò, te bí samé kwaá njií nyegé temé yoòr Càṅ bagasé.

26 Mè nde né te gwà cibì yuo. Mò béh bí baá cu kóó, bí nde né sagár, te bí seén nyegé Yeésò Kristò felè mò, ye mè baá cu lètenè bìi ma.

27 Njèh cén, bí dèn dillí yí teèn faá Njàgà Bagaà Kristò tueé né nò. Mò bí né teèn ménâ den yíí, sâ mè né mene kwarè bìi, mè né mene dàb, mè nde né ngweé njií, ye bí né lom ceér seèn tég sie huóm, wa bí né gi mé sòn cên, bí né gi dón mé temé cên lege, te Njàgà Bagaà yam, bò nuàr kwaá njií temé teèn ma.

28 Mò né mân, bí té bò bònò bò bìi vèh nyí gùm dón, te bó ñene kò teèn, ye bó vu le aá kèn; wa bí dé bìi yili yuo aá kèn ndò. Càṅ yili sòm nde né bí kóó.

29 Njua mé bí né beé Kristò, bí baá gi dé bìi mé fùgò Càṅ yoòr. Fùgò sâ né mân: déi né temé yoòr Kristò kwaá njií; déi né gèr jomo seèn ñenê ndò.

30 Sâ tueé né ye, bí yíí aá be teèn kèn; béh bí taáb hên lieé né dón. Mè lé naá gií mé njéh ké lètenè bìi lieé yuo kelâ, lé naâ njolò bìi

ndo. Hên nde den née cí ye,
bí bú ñgwéé gi áá kèn.

2

*Dene Yeésò *Kristò*

¹ Yoòr Kristò nyogó deèn,
né bí terreb haá wa? Gwaán
mé à né bí gwaán hên, né
bí yoòr taré ndo wa? Teèn
sâ Cúcuí Ñagâ te bilí áá bí
bécénè wa? Bí né jere lètenè
bii kóó kuú wa? Bí né temé
lètenè bii huóóm kuú ndo
wa?

² Mo né mân, sâ bí mógó
dèn cu dóón mé sòn cên, mé
temé cên, bí né lètenè bii
gwaán kuú. Mo bí né lètenè
bii ménâ jéjég bóó, temé mò
nde né lè sagár dé gècên.

³ Bí té keên ñgéré, bí té bò
mbaábi yoòr ñgúmó. Nùà
kàn a, ñá sér nùà dólé toò bò
mbeí lòù. Nùà kân a, wèh
mbeí faá nùà koò seèn no.

⁴ Nuaré déi té ñjèh lélánj dé
seèn bó lòm; ñjèh dóón bí bó
kwá dé bò mbaábii teèn.

⁵ Bí dèn lètenè bii mé temé
Yeésò Kristò lè.

⁶ Kèkènè Càn mé gùm mene
né gi yoòr seèn.

Mé ñjèh mene, à teèn ñjéi
ñgwéh.

⁷ À bèh denè seèn kwaá lo
seér naá mé be,

à ña nùàr; bó ñar bú lòù, à
ña kwer ndo.

⁸ À ndabé lo feh seèn teèn mé
sòn Càn ñgwéé.

À yila nde weéh te cio; né
mene cio te toù,

à lé ñgén ná ñgwéh.

⁹ Yeé baá ménâ, Càn *sumú
ñjii bú ter ndo,

à bú sie kwaá seér dé koò
felè ñjèh dóón,

à yilá kwaá bú yilí dé koò
yoòr ndo.

Yilí bú sâ né gi yilí bò nùàr
dóón mé terreb

yoógó keéh.

¹⁰ Né yilí Yeésò. Ye te *wónj
dóón veéh gi cí;

né mene ké ter, né mene ká
doó, mé ké dòù mene
dóón, te bó cemmé gi
toò seèn,

¹¹ bó né mé sòn bòòn tueé ye:
Yeésò Kristò né Nùà Dueè
kóó;

te terreb Càn Tele seèn ñenè
yuo kelà bèsónè mé
ñjèh.

*Bí dèn ká lè wónje faá
ñagâ no*

¹² Bò mbeí mò, sâ mo né
mân, mè la mene kwarè bii
sam cuú, bí ñgwé dèn ká
tie cu dóón, faá bí lé ñgwéé
naá, cu mé mè né ké yoòr
bii no; bí ñgwé yógó kékú
ménâ. Bí vèh Càn veéh, bí
béné yilá jí lè seé seène, te
bí yili yuo.

¹³ Bí kóó ye, Càn bóó den
né seé yoòr bii kóó te bí
gwaán ye ñjii mé à gwaán
nê, bí bóó ye ñjii mé né bú
yoòr huóóm ndo.

¹⁴ Mo bí baá seé dé kàn
bóó, bí té ndúgó, bí té lùlù
ndo.

¹⁵ Bí né bò ñunà Càn; bí
dèn mé sòn fuù, bí dèn
ñagásé; ñjeré déi a, té bí
yoòr túán, wanóón bí né
lètenè bò gogobó bò kela,
bó veèn dùlà bèh. Bí né

ngagâ lètenè bɔ̀ɔ̀n, bí né faa mbentò nɔ̀.

16 Bí kɔ́o ye, bí né mé ngòr yɔ̀n beè, te bí feh bò nùàr. Mɔ̀ bí bɔ́o né ka mân jéjég, sâ lòu cuù Kristò temé mò nde né felè biì sagár, ye seé mò ké lètenè biì lé mbaá vù lè ná ngwèh, mè lé núr mbaá kú ná ngwèh ndɔ̀.

17 Bí kɔ́o ye, mbe dé biì né temé mé bí né yoòr Càn kwaá njií sâ. Dé mò, merré déi bó nde né mè wulá. Mɔ̀ mè kuú mene, sâ húóm mò nde né lè mbe biì doò sagá yilá ndɔ̀. Mɔ̀ né mân, sâ mè né mé vógó-temé dé gècèn; bí sàmè gam mè teèn.

18 Bí dèn mé vógó-temé ménâ ndɔ̀, te mè samé gam bí teèn.

Timotê bô Èpàfèrodi

19 Mɔ̀ Fehtoò beèh Yeésò né gwaán, sâ toò hèn mè ndeè né Timotê ké yoòr biì temá njií, te mè ngweé nyegé njàgà biì sònò seèn, yo taré mè.

20 Nuaá mé béh bú né seé hèn munó, né lom bú. A munó lom né bí dé gècèn.

21 Bò déi nyamé lom né seé bɔ̀ɔ̀n, bó dé Yeésò Kristò tán ngwéh.

22 Dé Timotê, bí né kwàgà seèn yieé, bí né kɔ́o ye, à né yeé mè seé bɔ́o gam, béh bú seé Njàgà Bagaà bɔ́o lom né faa tele bô huaán nɔ̀.

23 Kɔ̀ mè ngweé ngagâ baá njií mé né felè mò ndɔ̀, te mè tema njií ye bú ké yoòr biì.

24 Mè né kɔ́o nyegé, ye Fehtoò beèh né mé terreb teèn; sâ toò hèn mè mé feh

mò, mè ndeè né bí yɔ̀n ke ndɔ̀.

25 Mè ye te kènê Èpàfèrodi jògò nde cuù ké lo ye. Né mbeí seé mò, à mè taáb Njàgà Bagaà lie gam yeé kɔ́o. Bí lé ye bú a, ndé gam mè teèn; à gam aá mè kèn. Huóm né dé kènê à cu cu ké lo yoòr biì.

26 Lòu sam, à lé naâ baán, bí lé naá giù ngweé. À yeé ngweé aá ménâ, temé bú lè diè cú ndɔ̀, à né mé tuaá biì.

27 Mè tueé bí, à lé naâ beén taré die; le man à kuú yili. Càn lé kɔ̀ loóm naâ bú jere kɔ́o. Dé sâ Càn lé kɔ̀ bilí naâ teèn mé jere mò mene, wanɔ́ɔ̀n mè sé naâ mé yúlá-temé te mbeí kuú ndɔ̀.

28 Mè bú ké jomo wágácén hèn tema njií cuù né te yo taré bí, temé die bí lè, die mè lè ndɔ̀.

29 À baá ké yoòr biì ndeè. Mɔ̀ à waà, bí siè nyégé bú mé vógó-temé, bí sie bú mé temé Fehtoò beèh lè mene. Bí wèh kwá bú nùàr beè biì.

30 Mè tueé bí, à lé naâ cio te seé Kristò ngɔ́ɔ̀n; ye kɔ̀ nyí gam aá mè sòn biì kèn. Le man à kuú yili teèn ndɔ̀.

3

Dene gècèn njolò Càn

1 Bò nùàr mò, mè tueé lo né ye bí a: bí sàmè dèn beè Fehtoò beèh lòu. Mè né mene lòu tueé ferré, mè hómó ndé ngwéh, te gam bí.

2 Mè ye bí a, bí bòn feh biì mé bò nyeèn bò; né bò nyam; bó ngela seér né te

*ngór ñòb tég, wa te nùàr ña ye nùà Càṅ.

³ Sâ ngór gècên ñòb né yeé dé beèh ndò. Seé Càṅ mé terreb Cúcuí seèn bɔ́ yeé béh; béh sagár lom né mé Yeésò *Kristò, béh ndèm mé tòu bò nùàr kwá bèh.

⁴ Mɔ sam, mè sé né ndèm teèn kwaá njií ndò.

⁵ Lòu sam, mè lé yeé baá cieé téndelé, bó lé naâ mè ngór ñòb. Mè né bò huaán Iserála, bó lé mè ñaár naâ lè gèh bò Benjamên, mè né bò *Hebreèh bò jéjég sâ. Mɔ bó jue né *sóu beèh joloò, mè né *Farišièn.

⁶ Mè lé jolo lom beéh sóu beèh faá cí nɔ, mè nde teèn wula bilí cu mé bò nùàr Yeésò Kristò mene. Mɔ bó sé ye, nùàr nde né mé sóu yili yuo, mè sé yili yuo naâ mé sòn fuú.

⁷ Mé njéh mene, bò njií mé lé naá gii beè mò faá njèh kàm hèllè ðóṅ kènê baá seér beè mò mbièrrè mbaá. Mè kɔ lom aá njií mò Kristò.

⁸ Léláṅ bò dé hèn gí lòm ngwéh, mè né cu mé bò njèh ðóṅ mene ngóón bilí. Mè bó ngɔn né te mè kɔ lom Yeésò Kristò Fehtoò mò, tétán né cí. Mè horó sɔm aá be mò te bò njií sâ ðóṅ kèn. Mè su njií gi aá bó doó faá ngwòb nɔ, te Kristò den lom njèh kàm beè mò kɔ́,

⁹ mè nyogó nde yoòr seèn. Yeé baá môn, mè baá toò Càṅ dilisé ndò. Dé sâ dèn cú mé sóu hèllè joloò, baá seér mé temé yoòr Kristò kwaá

njií. Bú sâ né njua Càṅ. Bòó mé né temé yoòr Kristò kwaá njií ðóṅ, à né gi bó ménâ bɔ́ ndò.

¹⁰ Kènê mè gwaán lom né Kristò kɔ́ nyegê; mè gwaán né terreb seèn felè ciò kɔ́ nyegê ndò. Mè gwaán né gèr faá bú nɔ ñenê, te mè kuú faá bú ndò.

¹¹ Mè né ndèm kwaá, ye mɔ nde né yieé, mè nde né lè cio komo yuo faá bú nɔ.

Ké teèn dula waá

¹² Mè túé ngwéh ye, mè wa baá dé mò ké teèn kèn, wa mè baá dé mò ñagásé ndò; môn sam. Mè née te doò ye. Yeésò Kristò ke sɔm aá mè kèn, mè bú hèn ke weh né dé cí.

¹³ Bò mbeí mò, mè baá lè doò. Mè mùnò ngwéh ye mè sie kwa baá; dé sâ ndóg. Mè kɔ lom né njèh cén, ye dùlà ndé lòm tetoò, mè njolo jomo kè ní ndé cú.

¹⁴ Hèn mè dula nde den né ké sònòbò te mè yieé weh sàgà doò mò. Né ké te vulúu, bèh mé Càṅ né béh jomo Yeésò Kristò yilá njií.

¹⁵ Béh bòó mé taré gi aá lè ceér Càṅe ðóṅ, béh mùnò gí kèi cén ménâ ndò. Mɔ lètenè bìi bò déi né mene bèh hiín munó keéh, Càṅ nde né bó feh nyegé.

¹⁶ Bɔ́ mene naàn, béh bèlè dèn ká ceér Càṅ kèi cén faá béh lé bele duóóm naá nɔ.

¹⁷ Bò mbeí mò, bí bèlè lòm gule mò. Bí kè wèh yoòr bòó mé den né faá béh ndò.

18 Mè lé bí tueé beéh cu dɔ́ɔ́ŋ, mè bí kènê tueé né mé yímé njolò mene, ye bí a: bò nùàr kókoó mbaá né Kristò bunó. Béh né yoòr bɔ̀ɔ̀n ñené kɔ́ɔ́, ye cio mé à lé kuú naâ ké te toú doò né faá ñjèh mbaá beè bɔ̀ɔ̀n nɔ.

19 Bò sâ bò nde né dé bɔ̀ɔ̀n mbaá kum le. Lòu sam, bó Càn òlò bèh, bó kɔ lom né lèi bɔ̀ɔ̀n. Bò ñjii mé bó nde né teèn gulí, bó né seér teèn taré kuú. Temé bɔ̀ɔ̀n gwaán kela né bò ñjèh wân.

20 Dé beèh môn sam, béh bí né gi dé beèh bò huaán loó ké te vulúu. Hên béh kela den né Yili nùàr Fehtoò beèh Yeésò Kristò mé ndeè né suagâ.

21 Mɔ à ndeè waà baá, à nde né yo beèh dé wàn hên kweéh seér, te den ñagásé faá yo dé seèn nɔ. À bɔ́ɔ́ nde né mé terre b seèn; à ñjèh dɔ́ɔ́ŋ ka seèn bilí kwaá gi né mé terre b bú sâ.

4

1 Mɔ né mân bò nùàr mò, bí dèn ndé lòm dé biì ka Fehtoò beèh nɔ́ɔ́ŋ. Temé mò né gi yoòr biì, mè né mé tuaá biì ndɔ. Bí sɔm keéh né be seè mò cie kɔ́ɔ́. Bò mbeí mò, mè né mé vɔ́gɔ-temé felè biì dé gècèn.

Bèh ndéb leéb

2 Mè hên tueé ñjii né mé Èvòdì bô Sèntík; mè ye bó a: Kúkùr bɔ̀ɔ̀n, bó dèn kè beè Fehtoò beèh mé sòn cèn.

3 Mbeí mò, mè né wò bɔ̀ɔ̀n ndɔ, bélé né lè seé cén-e fà dɔ́ɔ́ŋ; kúkùr yeè ndé gàm bò véh fà hên gaàm; béh bó

lé seé Njàgà Bagaà bɔ́ɔ́ naâ dɔ́ɔ́ŋ, béh bó lé naâ seé temá dé gècèn. Bò fà bò hên mé Klèmân bó bò mbeí seè mò dèi lé naâ kɔ́ɔ́. Mè tueé wò, yilí bɔ̀ɔ̀n baá gi ké te mvú yòŋ nyagá den.

4 Bí sàmè dèn cu dɔ́ɔ́ŋ beè Fehtoò beèh; mè né tueé ferré, bí sàmè dèn teèn lòu.

5 Bí dèn dolésé toò bò nùàr dɔ́ɔ́ŋ. Fehtoò beèh baá ndeè.

6 Bí té njeré déi nyàmè gùm dɔ́ɔ́ŋ. Né mene cu dé heè, mɔ njeré déi né bí yɔ́gɔ, bí dùà ñjii mé Càn, bí né bú kugór, bí né bú vra ndɔ.

7 Càn nde né bí dolé haá, te temé die bí lè, bí den lom beè Yeésò *Kristò pón. Gèh dolé bú sâ, bò nùàr bú ñgwé kòmò bèh.

8 Bò nùàr mò, mè tueé lo né ye bí a: bò ñjèh dé bebagaà mé bò nùàr nde né Càn teèn seén, bí siè nyégé bó sieè. Bò dé gècèn mé bò nùàr dɔ́ɔ́ŋ nde né veéh gií, bò dé didilí, bò dé ñjagâ mé né njolò bò nùàr lieé huɔ́ɔ́m dɔ́ɔ́ŋ, bí siè nyégé cí.

9 Bò ñjii mé bí lé naá gií sònò mò ñgwéé, mé bí lé naâ gwaán, bí bó bá cí. Mè lé tueé deén naâ tieè biì, mè bɔ́ɔ́ den njolò biì ndɔ, kènê bí bó bá mé be biì. Mɔ bí né ménâ bɔ́ɔ́, bí bò Càn mé haá yeé dolé den nde né kɔ́ɔ́.

Pól né Càn felè bò Filíp bò vra

10 Mè beè Fehtoò beèh né mé vɔ́gɔ-temé dé gècèn. Lòu sam, bí baá cu mè ke nyégé. Sâ bí lé naá gií ménâ felè mò munó ndɔ, ye te bí gam mè.

Njèh cén, bí lé lón kwà ná ngwêh lòu.

¹¹ Mè túé ngwéh ye njeré déi né mè saám ndɔ. Mè den meh gi aá dé mò mé gèh dé hên kèn.

¹² Né mene dene saâm, né mene dene sèsàm, mè né gi den kɔ́. Né mene he, né mene naàn, beè mò táré cú. Mè né mene fulu, mè sɔ́ mene cùè, njèh né mene teèn, mene teèn sam, mè maán kɔ gi aá dene bú sâ kèn.

¹³ Mè né bò njií sâ dɔ́ɔ́n bóó kɔ́ gií. Né Kristò haá né mè terre b sâ kɔ́.

¹⁴ Mé njéh mene, bí lé naâ mè lè gèr-e gam dé gècên; mè né bí vra.

¹⁵⁻¹⁶ Bí bò Filíp bò, bí né gi kɔ́, ye cu mé mè lé ndeè naâ Njàgà Bagaà ké Tesaloník tueé duɔ́m, bí lé mè njèh ké sâ tema njií beéh kɔ́, te gam mè. Mè kwaá lɔ mene tàbè bìi Masedínà, béh bí lé gam kuú cegé naâ kɔ́, bò Càɲ bò déi lé be teèn yí ná ngwêh.

¹⁷ Mè túé ngwéh ye mè né njeré déi beè bìi gwaán; háyè, mè gwaán seér né te bí kwa sagá cu nòmò bìi teèn.

¹⁸ Bò njií mé bí lé naá gií mè temá njií sâ dɔ́ɔ́n, mè lé naá gií ñené; né kókoó. Kènê mè baá lom mé njèh beè ngún. Èpàfèrodí lé waa naâ mé njéh kɔ́, ye naâ beè bìi ma. Kùsèm sâ né mbe dé bìi, Càɲ né njolo teèn ke njií, né njèh bagaà beè seèn dé gècên.

¹⁹ Càɲ mò né Càɲ sèsàm; njií mé né bí saám dɔ́ɔ́n, à nde né bí mé be terrèb seèn haá laré; à bí haá né mé njua Yeésò Kristò.

²⁰ Kùsèm Tele beèh Càɲ, be terrèb yeè a, ñá dèn cu dɔ́ɔ́n ter dé nyemà mé nyemà. È môn.

Bèh cerê

²¹ Bí bíé kéh bò Yeésò bò lɔ́ dɔ́ɔ́n mé yilí seèn. Bò mbeí mò mé béh bó né kɔ́, ye bíé kéh bí ndɔ.

²² Bò Yeésò bò ká lɔ dɔ́ɔ́n ye bíé kéh bí; tétég né bòó mé né ké mbàm lè bògò mgbè dueè.

²³ Húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, ká siè jí bí beè.

Mvù Pôl mé bò Yeésò bò ké Kolôse

Bèh bieê

¹ Né mè Pôl, mbòn tebê Yeésò *Kristò. Càn lé mè mân sie kwaá naâ mé kàgà-ndòn seèn. Bèh òm beèh Timotê nyagá njií né mé

² bí bò nuàr Càn ké Kolôse. Bí bò mbeí beèh mé né gi temé tég yoòr Kristò kwaá njií doón, Tele beèh Càn a, kúlú bí, à haá bí òlê.

Càn vraa

³ Bèh né yeé Càn Tele Fehtoò beèh Yeésò Kristò felè biì dua. Cu doón bèh né bú teèn vra.

⁴ Lòu sam, bèh né njàgà biì ngweé, ye bí né lom temé yoòr Yeésò Kristò tég kwaá njií, ye bí né lom bò Yeésò bò mé temé cén gwaán ndò.

⁵ Sâ doón, bí ndèm kwaá njií gi né te njií mé Càn lo naâ bí ké te vulúu nyegé kwaá. Njií sâ, bí lé naá giì bú te Njàgà Bagaà ngweé, bó lé naâ bí se. Ngòr gècèn né cí.

⁶ Lé naâ ké lètenè biì kar waá, né *wón doón kaá ndeé, né mé tàb bèh doón waá yaám ndeé, né bò nuàr gam. Ké lètenè biì né ménâ ndò. Bèh lo mé bí lo ngweé naâ Njàgà Bagaà, tóg nde wa hên, née den ka môn yaám ndeé ye. Bí lé naâ mé fùgò beè Càn kuú, bí né gècèn seèn teèn ñené kóó ndò.

⁷ Epaferâs lé feéh naâ bí Njàgà Bagaà sâ kóó. Né mbeí seè beèh, temé beèh doón né gi yoòr seèn, à seé Kristò bóó yeé mé temé cén, à seé ké lètenè biì bóó né mé sòn beèh mene.

⁸ Gèh terreb mé Cúcuí Nàgà lé haá naâ bí te bí gwaán bò mbeí biì mé njéh doò, à lé naá giì béh tueé nyegé.

⁹ Bèh yeé ngweé aá ménâ, béh yila Càn felè biì duaà, béh sòn dù cú. Bèh ye bú a, há lòm bí terreb te bí ngweé komo njií mé temé seèn gwaán nê; bú a, há bí kógòn bô lo mé terreb Cúcuí Nàgà, te bí ñene kò njéh gècèn.

¹⁰ Mò baá mân, te bí teèn gò yíí lom aá faá Fehtoò beèh gwaán nê nò, te bí bóó komo ye bò njií mé né bú yoòr yilá ndò. Sâ te bí wa tàb mé njéh, bí bóó seé bagaà, bí né cu Càn dé kóó kóó ñeí.

¹¹ Bèh né bú dua ye bú a: sòm nji be terrèb seèn ter, à nyén kwá bí terreb yoòr, te bí kwaá sèn, bí yolo komo ye njéh.

¹² Bí kóbó Tele beèh be mé vógó-temé mene. À lé bóó naâ kóó, te bí nde ye ké bèh ñagà yilá komo, bí yieé ngúlú mé à lo nyegé kwaá naâ dé bò nuàr seèn.

¹³ À lé naá giì béh ka cibì turú som, à yíí njií béh ké lè bógò Huaán yíé-temé seèn.

¹⁴ Mé Njuna seèn cèn sâ à lé naâ béh te veéne yili som,

à kulu sòm yúlá-temé beèh
lè seèn ndo.

**Kristò felè njèh dɔɔŋ*

15 Béh Càn mé njolo ñéné
bèh,

béh bú mé njolo ñene né
yoòr Kristò.

Huaán né bú,

Nùà Dueè felè bò njií mé Càn
lo si gií naâ dɔɔŋ

né lom bú ndo.

16 Lòu sam, Càn lo njèh dɔɔŋ
si gií naâ mé bú,

ye te den gi dé seèn.

Né mene bò njèh dé ké te
vulúu,

né mene bò dé ká doô,

bòó mé njolo né ñéné o, bòó
mé njolo ñéné ñgwéh
o,

dɔɔŋ Càn lo si gií naâ mé bú.

Felè njèh dɔɔŋ né bú ndo.

Sâ terreɓ wɔŋ né mene
naàn, né mene gèh
terrèɓ dé heè ké te
vulúu dɔɔŋ né gi ka
seèn.

17 À lo teèn naá logô kɔó, te
wɔŋ nde ye die.

Njií mé né teèn dɔɔŋ lané sie
gi né yoòr seèn.

18 Felè mbàgà Càn né bú;

à né feh, mbàgà Càn né
kukun.

Yòŋ dé feê duɔóm né yoòr
seèn.

Te cio lé komo yuo logó naâ
bú.

Càn ye te felè njèh dɔɔŋ den
lom bú,

19 wa lòu sam, kèkènè nyí
mé gùm mene né yoòr
seèn;

20 nyí njèh dɔɔŋ ká yoòr nyí
nyogó njií gií né

mé bú ma.

Bó faga njií bú ter te toú ndo.

Húóm seèn yeé ber aá, pón
die lètenè nùàr bó
Càn.

À lé mân bóó naâ, ye te bó
bò njèh dé ké te vulú
mé ká doó dɔɔŋ den
cu mé sòn cèn.

21 Né mé bí ménâ ndo; léi
toò bí bò Càn lé naá gií nòmò
dàɓ we dàɓ. Mùò bìi mé
seé bìi lé naâ feh keéh ye, bí
né lom bò bònò Càn bò ma.

22 Mé njéh mene, kènê Càn
bí ká yoòr seèn weh nyogó
njií cuú aá kèn. Né mé cio
Nuna seèn. À lé naâ faá
nùàr nɔ kuú, te yaga sòm bò
veèn bìi dɔɔŋ. Càn ye te bí
yuo kelà toò nyí ñagásé, te
nuaré déi bí mé ndògò veèn
deí yoòr ñéné sáɓ cú.

23 Mo né mân, sâ kɔ bí
den lom nɔɔŋ, bí né te ñgòr
Cànɛ tég njebá taré, te bí
ndèm yoòr Njàgà Bagaà sòm
cú. Bí lé naâ Njàgà Bagaà
sâ ñgweé, né *wɔŋ dɔɔŋ beè
ñgulí sie, bò nùàr dɔɔŋ bú
ñgweé gi aá kèn. Mè Pól
ndo, mè nùà seè hèn ña keéh
né felè Njàgà Bagaà sâ.

Seé gwà Càn mé né beè Pól

24 Mè né mé wógó-temé, bò
nùàr mò, mè la né mene
dàm gèr felè bìi ñéné laré,
mè samé seér né mé njéh
dé samê. Nğan yoòr mò
jamé né mân, te gèh gèr mò
mboón faá *Kristò lé ye mè
nde né felè mbàgà nyí ñené
nɔ. Né kukun seèn.

25 Càn mè seé hên jege haá naá kóó, ye mè a: ñá nùà seé mbàgà nyí, mè nde bí ñgòr nyí mé gùm mene se ma.

26 Càn lo ñgòr sâ leér nab kwaá beéh lòù. Nde nde, cu yeé wulu baá, à nde ye bú ñjolò bò nùàr seèn ñené sòm keéh,

27 ye te bó ñene kò ñhèh dueè mé nde né nùàr wón ðóón gam laré. Né ñjii mé nyí lo nyegé leér kwaá naá lòù. Mè tueé bí, bòó mé Juf sam, ñhèh dueè sâ né Kristò yoòr biì. Bí mé ñjéh kwaá gi aá ndèm, ye bí nde né ké mbàm Càn dobo yilá.

28 Béh bò nùàr ðóón hên tueé den né felè Kristò sâ. Béh né nùà kàn tie ndogó, béh né nùà kàn mé lo mene feh, te bó den mé Kristò yoòr, bó ké toò Càn yuo lom faá nùàr nò.

29 Terreb mé Yeésò haá né mè hên, mè mé ñjéh lege den né cí.

2

1 Bí kóó ye, mè né mé seé felè biì kwaré. Seé sâ né felè biì bò Kolôse bò, bò Laodísè bò, mé bò toò bò mene. Bí mene mè kó ñgwéh,

2 mè lege lom né ye te temé bí lè kú cú, te bí gwaán kuú lètenè biì, bí ña bilí gi ðóón cén; te lo yam sie bí beè mé gùm mene, bí mé ñjéh den bò sèsàm bò te ceér Càñe, temé die bí lè. Teèn sâ, ñhèh gècèn mé Càn lé leér nab kwaá naá doò, bí nde né ñgwéé kóó: né gùm *Kristò nùà ñhèh.

3 Kógòn bô lo mé gùm mene merré den né beè seèn.

4 Mè bí mân tueé né ye te nuaré déi bí beè Kristò bèlè nágá sòm cú.

5 Mò mè la mene ké kwaré biì sam, temé mò ðóón né gi ké yoòr biì. Mè né ñgwéé ye bí né te ceér Kristò tég, bí né temé cén mé bú kwaá ñjii ndò. Mè né lom mé vógó-temé biì lè dé gècèn.

*Dene ñjên beè Yeésò *Kristò*

6 Ñgwééh bí lé naá gi gwaán ye Yeésò Kristò né Fehtoò biì mà. Sâ bí ñgò bú.

7 Bí dèn lòm beè seèn nóón, bí né yoòr seèn teé ndeé, bí temé nóón kwaá ñjii lom mé bú faá bó lé naá bí feh nò; bí né bú teèn vra yii.

8 Bí dèn làn, te nuaré déi bí kónkón nyeên déi lè bèlè yí cú. Gèh kónkón dé sâ né yeé tánágá bò *wón bò. Bò sâ bò né dé bòòn beè tándulù, bó feh yeé ñjii mé nùàr munó né kóó, dèn ñgwéh mùnò dé Kristò.

9 Dé Kristò, yoòr seèn né gi lélán kèkènè Càn mé gùm mene.

10 Sâ tueé né ye, bí bòó mé né gi yoòr seèn ðóón baá gi mé ñjéh yoòr mé gùm mene ndò. À dé seèn né mé terreb felè ñhèh ðóón. Né mene gèh terrèb dé heè ðóón, né gi ka seèn.

11 Bí bòó mé né gi yoòr Kristò ðóón, bí baá gi mé mágá seèn yeyoòr. Né faá bó sé la naá bí *ñgór ñóób nò. Ñhèh cén, bó bú mé be ñób ñgwéh; Kristò nùà ñhèh bú

yoòr bìi maga kwaá né kóó, ye te bí geé mé ceér veên.

¹² Nòmò Càṅ mé bó lé kou náâ bí doô, bó lé sâ furú bilí naâ bí bò Kristò. Càṅ lé sâ te cio komo som bilí naâ bí bó ndò. Lòu sam, bí lé naá giì temé cén yoòr seèn kwaá njií, ye Càṅ terrèb lé naâ bú lé cio komo som ma.

¹³ Sâ lo toò, bí lo naá giì bò komó làn, bí lé ceér Càṅ kó ná ṅgwêh, bí lé *sóú seèn cum seér naâ lòu. Mé njéh mene, Càṅ bò veên beèh doón kulu njií seér doó, à komo som béh mé Kristò.

¹⁴ Mò sam, béh sé kuú seér naâ kóó. Lòu sam, béh lé naá giì ju beè Càṅ sela. Mé njéh mene, Càṅ nde hùà sâ gwòm seér mé cio Kristò; den cu né faá à lé naâ hùà sâ ké te toú toór wulá ndò.

¹⁵ Mé cio cén sâ, à né bò cècàṅ te kògò mé njéh huaré som. Njií sâ né mene mé gèh terrèb dé heè doón, à né bú toò bò nùàr huaré; gògò né die ndeé.

¹⁶ Mò né mân, sâ bí té gwàn mé nuaré déi taán haá seér bí njèh lòu, né mene yáb, né mene njèh ṅueê, bú a, té bí lòu tán há. Nuaré déi a, té bí cieé koô déi lòu tán há ndò; né mene lòu weéh feê joloò, né mene lòu sóú, nuaré déi té bí tèen mbaá nàm kú.

¹⁷ Bò njií sâ doón lé nées gi jèrè* ye; kukun lé naâ jomo, né Kristò nùà njèh.

¹⁸ Bí té gwàn mé bò nùàr taán yií bí seé bòn déi, wa

bí kwàrè mé nò, bí dùà gò cili Càṅ. Bó né mene ndòn se gò, ye né seé Càṅ, doón bí té sòn bòn ṅgwé, né gi bò hàmm feh bò, bó sâ punó gò né dé wòṅ.

¹⁹ Bò sâ bò dé bòn yoòr Fehtoò beèh sam. Fehtoò beèh dé seèn né feh; kukun né bò nùàr seèn. À bó yoòr nyogó bilí né faá yo nyogó bilí yeé bò gà mé cègè nò; à né bó kóó, bó né faá Càṅ gwaán nè nò kulá huóm ndò.

*Cio mé yòṅ beè Yeésò *Kristò*

²⁰ Bí né kóó ye, bí bò Kristò lé naâ kóó kuú bilí, ye bò tándulu ká te wòṅe mé terreb felè bìi sam cuú. Bí yeé kò gi aá ménâ, kei mé bòó bí den cu faá bò *wòṅ bò nò wa? Bí tie te bò njií sâ felá njií né dé kei wa? Bó né bí tagá,

²¹ wa té dé kàn kèrà, té dé kàn nágá, té dé kàn cór ndò. Bí tie tèen felá njií yeé dé kei wa?

²² Mè tueé bí, gèh bò *sóú bú sâ, bó tagá kuú né felè bò njèh wàn. Bò nùàr bò sóú sâ si yeé kóó, bó bó feh cu né kóó ndò.

²³ Bò sóú hèllè njolò nùàr ṅené né faá njèh kógòn nò. Dé kàn ye bèh joloò né mân, dé kàn ye né mân; wa nùàr a, kwàrè mé nò. Bú a, jámé sér yo. Né gi ménâ dág. Njèh cén, nùà kàn a, kóó ye, ndóg bò sóú hèllè veên

mé né lè nyî sòm kòmò ndé ngwéh ma.

3

¹ Bí né gi kɔ́o ye, bí bò Kristò lé komo yuo gi naâ te cio kɔ́o. Mɔ né mân, sâ bí fón lòm bò njèh dé ké te vulû, bèh mé Kristò né teèn den den. À né ké te be gaâ Cànɛ.

² Bò njèh dé ké te vulû a, yilá kélá bí yoòr kɔ́o mé bò njèh dé ká lè wónɛ.

³ Lòu sam, bí bò Kristò lé naâ kuú bilí, Cànɛ né bò yòn biì ké beè seèn leér kwaá, à leér kwaá né yoòr Kristò.

⁴ Yòn biì dé jéjêg né Kristò. Mɔ à ndeè cuù baá, te bí nené lie nyegé kwarè seèn.

Dene dé cuùm mé dé feê

⁵ Mɔ né mân, sâ bí kwóbé leba mé ceér wónɛ. Mè ye, bí kwóbé leba mé yàgà yòòn, mé fúár ndɔ. Bí té njèh cì, bí té tuaá ngàn yoòr bèlè, bí té temé te njèh nùare kwá njí. Mɔ sam, nde né cècàn biì ñaá.

⁶ Bòó mé né ménâ bɔ́o dɔ́on, né gi feh mé Cànɛ taré. Temé bú lè mé bɔ́ ñaá nde né dé cì.

⁷ Mé bí mene, bí lé naá gi veèn sâ ngɔ; felè biì lé cer loóm naâ cí.

⁸ Kènê bí sòm á be teèn. Temé a, té bí lè ñá, bí té fúru, bí té temé jéré ndɔ. Séb a, té bí sònò yuò; bí té biag sònò biì gèh sòm.

⁹ Bí té mé nyeén lètenè biì còrè kú. Lòu sam, yoòr biì yo dé cuùm sam cuú,

¹⁰ baá yo dé feê. Yo dé feê sâ, Cànɛ mé lo naâ bú si, né bú beè beè nyeén, te den faá yo seèn nùà njèh nɔ, ye mɔ bí baá faá yo nyî nùà njèh, bí nde né nyî mé gùm mene kɔ́o nyegé.

¹¹ Mɔ né mân, sâ bòó mé Jûf sam bó bò Jûf né kèi cén; bòó mé *ngɔb aá ngór mé bòó mé ngór ngɔb ngwéh dɔ́on né gi kèi cén ndɔ. Né mene bò ya dueè bò, né mene bò cùr, né mene bò kwer, né mene bòó mé kwer sam dɔ́on né gi beè Cànɛ kèi cén. Cànɛ dé seèn kɔ lom né Kristò mé né lè bɔ́on.

¹² Cànɛ lé balé weéh naâ bí kɔ́o, bí né bò dé seèn, temé seèn né gi yoòr biì. Mɔ né mân, bí dèn mé jere bò mbaábì lè, bí dèn bò húóm-temé bò, bí té ngúmó, bí dèn sér dɔ́lèsé, bí né temé sie,

¹³ bí né lètenè biì yoló kuú. Temé né mene nuaré déi mé mbeí yulá, bú a, kúlú sòm lè seèn kulù. Bí kúlú sòm gi veèn bò mbaábì lè biì, faá Nùà Dueè né bò dé biì lè seèn kulú sòm nɔ.

¹⁴ Njii mé kela né kɔ́o né gwaân. Bú a, ká siè lòm bí beè mé gùm mene, te bí dɔ́on nyogó bilí gi cén.

¹⁵ Bí kwá Kristò lab bí mboó. À bí yilá kuú né mé njéh, ye te bí dɔ́on ña bilí cén. Sâ bí vrà bilí bú.

¹⁶ Bí kwá ngòr Kristò si

ngùlù lètenè bìi, bí né lètenè bìi feh kuú, bí né sɔ́gó kuú mé kógòn mene ndɔ́. Bí sì bené, bí né ngòr Càn lòu de. Bò bené mé Cúcuí Njagâ né bele teèn dɔ́ɔ́ɔ́, bí sɛ́n gí Càn mé njéh seèn, bí sɛ́n lòm bú mé temé bìi mene, bí né bú vra ndɔ́.

¹⁷ Bí né mene njeré dèi bɔ́ɔ́, bí tueé mene lòu, bí dɔ́ɔ́ɔ́ bó gí mé yilí Fehtoò beèh Yeésò. Bí né Tele beèh Càn beè seèn vra keéh ndɔ́.

Dene nùà Yeésò toò bò mbéi

¹⁸ Bí bò véh, bí ngwé sòn bò si bìi ngweè, seé bìi toò Fehtoò beèh né cí.

¹⁹ Bí bò siib, bí dèn mé gwaân bò véh bìi lè ndɔ́, bí té bó lòu fúru sér.

²⁰ Bí bò huaân, bí ngwé làrè sòn bò tele bìi mé meí bìi te njéh dɔ́ɔ́ɔ́. Mɔ́ bí né ménâ bɔ́ɔ́, nde né Càn yoòr huóm.

²¹ Bí bò tele huaân, bí té bò huaân lòu ndè jélá sér; temé nde né bó lè gur.

²² Bí bò kwer, bí ngwé sòn bò tele seé bìi ngweè, bí témá làrè seé bɔ́ɔ́n mé temé cén, bí té lélán njolò nùàr bó húóm lòm, ye te bó keí bí. Bí dé bìi dula né Fehtoò beèh.

²³ Seé sâ den mene naàn, bí bó lòm bú mé temé cén faá seé Fehtoò beèh nɔ́, bí té túé ye né lom seé dé bò nùàr.

²⁴ Bí kóɔ́ ye, Fehtoò beèh gwɔ́m nde né bí kɔ́ɔ́. Gà ngùlù mé à lé naâ mé bò

nùàr seèn nyegé kwaá, bí nde né yieé ndɔ́. Lòu sam, seé bìi né seé Fehtoò beèh Kristò.

²⁵ Nuaá mé né seé vevenè bɔ́ɔ́ dɔ́ɔ́ɔ́, Fehtoò beèh nde cu né bú mé sàgà dé veèn ménâ gwɔ́m ndɔ́; à seèn nùàr lòu gèi bèh.

4

¹ Bí bò tele seé, bí bó dilí nyegé felè bò kwer bìi bagasé. Bí kóɔ́ ye, bí né taré ka Nùà koò bìi ké te vulúu ménâ ndɔ́.

Ndéb ceré jomò

² Bí dùà dèn Càn cu dɔ́ɔ́ɔ́, bí né làn den, bí né bú teèn vra keéh,

³ bí né bú felè beèh dua ndɔ́, te béh kwa ceér, béh se ngòr seèn, te ju *Kristò mé lé naâ lòu leér den, ñené yuo kelà bèsonè. Mè ká gwà cibì tétég hèn yila kuú né mé njéh.

⁴ Sâ bí dùà Càn teèn, te mè se bò nùàr faá né tueé nɔ́.

⁵ Bɔ́ɔ́ mé bò Yeésò bò sam, bí dèn toò bɔ́ɔ́n ngulisé. Lón mé né toò bìi ñené dɔ́ɔ́ɔ́, bí té yì kéh.

⁶ Bò ngòr bìi a, ngúlí sábé lòm bò nùàr tieè cu dɔ́ɔ́ɔ́ lòu. Njií mé bó né bí bieé nyegé dɔ́ɔ́ɔ́, bí kó gèh dé mé bí nde né bó bagasé se nyegé.

Bèh ceré

⁷ Tisík òm yíé-temé beèh tueé nde né bí njàgà mò kóɔ́.

3:18 3:18 Ef. 5:22; 1 Pi. 3:1 **3:19 3:19** Ef. 5:25; 1 Pi. 3:7 **3:20 3:20** Ef. 6:1

3:21 3:21 Ef. 6:4 **3:22 3:22-25** Ef. 6:5-8 **3:25 3:25** Deut. 10:17; Ef. 6:9

4:1 4:1 Ef. 6:9 **4:5 4:5** Ef. 5:16 **4:7 4:7-8** Ef. 6:21-22 **4:7 4:7** Seé b. 20:4;

2 Tim. 4:12

À né lom seé Fehtoò beèh mé temé cén βοό, béh bú seé βοό yeé κωό.

⁸ Mè bú ké yoòr bìi tétég hên tema njií kuú né, ye te bí ηγωεé kùr beèh, temé taré cu bí lè.

⁹ Bô Onesîm òim yíé-temé beèh déi go nde né κωό. Onesîm dé seèn né nùàr bìi cén déi, à seé Càn βοό né mé temé cén. Njií mé né kán kelá δωόη, bó nde né bí tueé.

¹⁰ Aristârk ye bíé kék bí. Béh bú né ká gwà cibì κωό. Mârk ηjunà bei Bàrnâbâs ye bíé kék bí ndo. Mè lé naá gi bí tueé ye bí a, mo à waà baá, bí siè nyégé bú bagasé ma.

¹¹ Yeésò mé bó yilá cu né Jústus, ye bíé kék bí ndo. Lètenè bò Jûf mé né bò Yeésò bò δωόη, seé *Lò Càn ká lo βοό lom né béh bò tagár bò hên. Yo mò né lom mé bó taré dé gècên.

¹² Nùà bìi Epaferâs ye bíé kék bí. Né nùà seé Yeésò Kristò ndo. À né Càn felè bìi dua, à sòn dù ηγωéh, ye Càn a, há bí terreb, te bí den lom tég, bí né teèn joló huóm; te njií mé Càn gwaán nê, bí njií sâ ηene ko lom mé gùm mene, bí βοό cí.

¹³ Dé hên, mè nde né sòn seèn gwaán: à né lom bí mé gècên mene munó. À né bò nùàr Laodísè munó, à né bò Hierapolí bò ménâ munó ndo.

¹⁴ Lûk dóptà yíé-temé beèh bô Demâs ye bíé kék

bí ndo ma.

¹⁵ Bí bíé kék bò mbei beèh ké Laodísè δωόη, bí bie keéh Nimfà mé bò Yeésò bò mé bilí yeé ké gwò seèn mene.

¹⁶ Mo bó jané gi aá mvù hên lètenè bìi, bí há nji mé bò Laodísè bò te bó jané ké te mògò βοòn ndo. Mo bò Laodísè bò tema njií aá bí mvù mò déi, bí jané cú lè mògò bìi ménâ ndo.

¹⁷ Bí júée Arsîp a, seé Fehtoò beèh mé né beè seèn doô, bú a, bó sòm βοò ma.

¹⁸ Né mè Pôl, mè bèh hên nyagá né mé be mò, mè bie aá bí. Bí té nyèn, ye mè né dé mò ká gwà cibì ndo. Húóm-temé Càn a, ká siè gi bí beè.

Mvù Pôl dé toò jògò mé bò Yeésò bò ké Tesalonîk

Bèh bieê

¹ Né mè Pôl bô Silvên mé Timotê nyagá né kɔ́. Béh nyagá njií né mé bòn bií ké Tesalonîk, bí bòò mé né beè Càn Tele beèh bô Fehtoò beèh Yeésò *Kristò bilí den. Bó a, kúlú bí, bó haá bí dolê.

Dene bò Tesaloník bò

² Béh né Càn cu doón felè bií doón vra, béh né cu bú felè bií dua ndo, béh sòn dù bèh.

³ Mɔ́ béh baá Càn dua, seé mé bí né mé njéh bɔ́o kuú doò, béh né yeé teèn munó keéh, ye lòu sam bí né temé yoòr Yeésò Kristò kwaá njií, wa bí né bú gwaán ndo, bí seé tema kuú né dé cî ma. Béh kɔ́ né ye, bí né lom ndèm mé Fehtoò beèh Yeésò Kristò tég kwaá njií.

⁴ Bò mbeí mò, béh né kɔ́o ye, Càn né bí gwaán, à hèn balé weh né bí dé cî.

⁵ Sâ tueé baá kènê ye, Njàgà Bagaà mé béh lé ndeè naâ bí se doò lé ngòr cii ná ngwêh, terreb Cúcuí Nàgâ lé naá gií teèn ngulí den; béh lé naâ kɔ́o ye, béh tueé yií né teèn ndo. Bí lé naá gií te dene beèh lètenè bií nené nyegé; sâ doón lé naâ ye te gam bí.

⁶ Jomo sâ bí lé naâ faá béh nɔ́ bɔ́o, bí né gule Fehtoò

beèh bele, bí né temé te ngòr Càn kwaá njií, bí né lè gèr-e beè bò nuàr mbiín yilá ndeé, bó né bí bunó; mé njéh mene, terreb Cúcuí Nàgâ né seér cu bí yoòr lòu ngulí huóóm.

⁷ Yeé baá ménâ, bò Yeésò bò ké Masedínà mé Akayí doón nene weh gi beè bií ndo.

⁸ Njua mé bí lé naâ ménâ bɔ́o komo, te ngòr felè Fehtoò beèh nené yuo kelà teèn ké Masedínà mé Akayí, te ngóg ngulí nde felè bií bèh doón, ye bí dua lom né Càn mé temé cén ma. Kènê béh njeré déi teèn túé ságá ndé cú,

⁹ bò nuàr né gi mé be bɔ́on felè bií tueé, ye cu mé béh lé waà naâ ké yoòr bií wa, bí lé naâ béh ke nyegé ma. Bó né cu tueé, ye bí kweéh seér aá temé bií kèn, wa bí be yoòr bò cècàn doón sɔ́m gi aá, bí kènê dua lom né Càn gècèn mé né Càn làn ma; ye bí né seé seèn bɔ́o ndo,

¹⁰ wa Njuna seèn Yeésò mé à lé komo sɔ́óm naâ lè cio doò, bí né bú kela den ma. Né môn, à née ké te vulúu ye. Lòu téná-juú à ndeè béh lè juú beè Càn yili sɔ́m nde né kɔ́o.

2

Seé Pôl ké Tesaloník

¹ Bò nuàr mò, bí né gi mé feh bií kɔ́o ye, seé mé béh lé bɔ́o naâ ké lètenè bií lé mbaá mvúán lè ná ngwêh.

² Bí kò gi aá kèn ndò, ye béh lé naâ gèr ké Filíp fī ñené, te béh waà ye ké Tesaloník yoòr biì. Béh yeé baá cu bí Njàgà Bagaà se nyegé, bò nùàr kókoó mbaá yila cu béh bunô ndò. Mé ñjéh mene, Càṅ lé haá ñeí cuù naâ béh terreb dé haâ, te béh se bí Njàgà Bagaà mé lé yuoó naâ beè seèn mé ñjéh.

³ Bí kóó ye, ñgòr Càṅ mé béh né tueé hèn te nyeéne yùò ñgwêh, béh kòb teèn yí ñgwéh, béh bò nùàr lòu bèlè nyì ñgwéh ndò.

⁴ Càṅ lé naá giì béh kweé nyegé, te à nde ye béh Njàgà Bagaà beè haá kwaá, te béh nde ye bò nùàr faá bèh mân se ndò. Béh túé ñgwéh ye nuaré déi a, sèn béh seèn. Béh kò lom né dé beèh Càṅ; à ká lè beèh ñene gi né kóó.

⁵ Bí né gi kóó, ye boó mene naàn, béh ñgòr tánágà déi fèlà nyì bèh; béh túé nágá bèh dé kàgàlòn beè nuaré déi kwaà ndò. Mè tueé bí, Càṅ né sòn beèh kóó.

⁶ Béh túé ñgwéh ye bò nùàr a, *sùmù béh sumù. Né mene beè biì, né mene beè bò nùàr, béh teèn sam lág.

⁷ Mò sé né dé dene *sùsùm deèn, béh né bò mbòn tebé Yeésò *Kristò, béh sé lé naâ bí yoòr ñgumó. Mé ñjéh mene, béh seér ménâ gwàn ñgwéh. Béh lé toò biì dólé seér cuù naâ lòu, béh boṅ seér cu bí, faá meì huaân boṅ yeé bò ñuna seèn ndò.

⁸ Sâ doónj béh lé gwaán giì naâ bí, ye te béh tueé bí Njàgà Bagaà mé lé yuoó naâ beè Càṅ. Lé gí cégé ná ñgwêh dé ñgòr Càṅ tueé ndò, béh lé felè biì ñgòn bilí naâ mé cio mene. Sâ ye bí né lom béh yoòr yilá faá cí ndò.

⁹ Seé faá seé ndò, béh lé naâ gèr mé ñjéh ké lètenè biì ñené. Ngweéh bí né gi ménâ kóó mà, belà. Béh lé naâ seé mé cibíteèn mene temá bilí. Sâ ye te béh bí yáb lòu dùà kì dèn cú, te bí sònò beèh ñgwéé lom Njàgà Bagaà mé lé yuoó naâ beè Càṅ.

¹⁰ Dene beèh ké lètenè biì bò nùàr Càṅ lé naâ ñagásé, dilísé ndò, veèn déi lé teèn túán nyì ná ñgwêh lág. Bí lé naá giì dene beèh ñené; Càṅ lé naâ ménâ ñené giì ndò.

¹¹ Bí né cu kóó giì, ye béh lé boó naâ mé nùà kàn ké lètenè biì faá tele boó yeé mé bò ñuna seèn ndò.

¹² Béh lé naâ bí seén, ye te yo taré bí taré; béh né bí toó nyegé, béh né bí soḡó, ye bí a: bí dèn yí lòm dene biì teèn, faá Càṅ gwaán nê ndò. Nùà ñjéh né bú. À bí yilá né kóó, ye te bí yila ñgùlù nyí.

¹³ Béh né cu Càṅ cu doónj vra. Béh vra den né bú felè ñgòr seèn mé béh lé naâ ké lètenè biì tueé doò. Lòu sam, bí yeé baá ñgwéé, bí lé naá giì lè sie kwaá, ye né ñgòr gècèn mé lé yuoó naâ beè Càṅ, wa lé beè nùàr yùò ná ñgwêh ma. Á sâ, né lom môn ndò, né jéjég ñgòr Càṅ.

Bí bò Yeésò bò δοῶν, à né mé terreb lètenè biì teèn.

¹⁴ Bò nùàr mò, gèr mé kwa né bí hèn né faá gèr mé lé kwaá naâ bò nùàr Yeésò Kristò ké Judê ndo no. Sâ tueé né ye, bò loô bò biì tulu su aá bí gèr yoòr, faá bò *Júf lé tulu suú naâ bò nùàr Càṅ dé ké Judê no.

¹⁵ Bò Júf hèllè lé naâ Fehtoò beèh Yeésò Kristò wulá som, bó lo bò *sòn-Càṅ bò wula giì naâ koo ndo. Béh δοῶν, bó lé naá cuù béh bunó. Bó yeé baá ménâ boó, bó yuo Càṅ te temê, bó ḡa bò bònò bò njolò nùàr δοῶν ndo.

¹⁶ Bó ye te bó yiín bilí béh mé ceér ḡòr Càṅ seè mene, te dà m nùàr hihiné ḡòr Càṅ ḡwé kwà cú, te Càṅ bò nùàr yiìl sòm cú ndo. Dàm veèn boòn hèllè yeé mboón aá ménâ, Càṅ jeré njií bó yúlá-temé seèn yoòr ndo.

Pól baá mé tuaá bò Tesalonik bò

¹⁷ Bò nùàr mò, béh né mé tuaá biì ká lè beèh, béh bí njolo kwàrè ḡwéh lòu, wanooṅ temé beèh jooṅ le lom né yoòr biì. Cu δοῶν béh né gi gò ké yoòr biì gwaán soó.

¹⁸ Mè Pól né mene mé feh mò lege, mé njéh mene *Sátàn né lom béh yiín, wanooṅ béh né lom gò ké yoòr biì gwaán soó.

¹⁹ Lòu sam, yiè ndèm beèh mé vógó-temé beèh δοῶν né bí; te béh kwa ye tà m ḡôḡ,

te lòu mé Fehtoò beèh Yeésò ndeè cuù teèn, béh dobo tàbè toò seèn.

²⁰ Mè tueé bí, yo nde né béh lòu sâ mé bí samé kelá.

3

¹⁻² Béh yeé ḡene dé ménâ yoló deèn nde aá yooṅ, béh kaga lom aá ndòn, ye béh nde né Timotê ké yoòr biì temá njií, te béh le lom ké Àtèn mé huún beèh. Timotê né ò m beèh, béh bó boó yeé seé Càṅ koo, béh bó né yeé Njàgà Bagaà felè *Kristò se. Béh tema njií né bú ké yoòr biì, te à nde bí seèn, à toó nyegé bí te ceér Càṅe,

³ ye te gèr bí jìlì cú. Bí né gi koo ye gèr ḡenê né seé beèh δοῶν.

⁴ Cu mé béh lé naâ ké lètenè biì, béh lé ye bí a, gèr ḡenê né toò beèh teèn ma; hèn né cí sâ, bí né gi koo.

⁵ Mè lé Timotê hèn tema njií kuú naâ dé cí. Mè yeé yolo mene, dé yoló sam cuú; mè ye te à nde jògò ke-ke bí née te ceér Càṅe ḡulí den ye wa. Càṅ lé naâ mè lè tené dé gècèn, mè ndio lom ye merré déi *Sátàn bele weh gi aá bí kèn, te seé beèh mvuan le.

⁶ Timotê yeé nde aá, à cu cuù, à tueé lom béh ḡòr bebagaà dé gècèn, ye béh a: bí née gi ḡulí den ye ma; wa bí né lom lètenè biì gwaán kuú ndo; ye béh a: bí né lom béh mé vógó-temé mene cu δοῶν munó den, wa bí né taré mé tuaá beèh lè,

faá béh né mé tuaá bìi ndo
no,

⁷ Te Timotê yeé nde tueé
gi béh mân, bò nùàr mò, yo
sagár laré béh doón. Béh né
mene mé gèr kwaré, béh dé
sâ tãj cú. Lòu sam, temé bìi
né lom yoòr Yeésò tég,

⁸ bí baá gi beè Fehtoò
beèh, bí né lom bú tég sie.
Sâ kènê temé beèh die aá lè
kèn.

⁹ Mè tueé bí, gèh dàmm
vógó-temé mé bí né béh beè
Càn haá hèn, dé tueé sam,
béh bú dé sâ vrà kó cú ndo.

¹⁰ Béh né lom bú suuteèn
mé cíbíteèn mene dua, ye bú
a, kòmò kéh béh ceér teèn, te
béh nde ñene ñgweé cuù bí
mé njolo ye, te béh feh jege
bò njií mé né toò le doón.

¹¹ Béh né Tele beèh Càn
nùà ñjèh bô Fehtoò beèh
Yeésò dua, ye bó a: há béh
ceér kóó, te béh nde ké yoòr
bìi.

¹² Béh ye Fehtoò beèh
Yeésò a, bó yám dèn ká
gwaân lètenè bìi yaàm; bú
a, gàm bí te bí gwaân nyegé
bò nùàr doón faá béh né bí
gwaân no;

¹³ à há bí terreb te ceér
seène, te lòu mé bó bò nùàr
seèn ndeè cuù teèn, à kwa bí
beè Tele beèh Càn, sâ bí né gi
ñagásé tãj.

4

*Dene mé né beè Càn
ñagásé*

¹ Sâ bò nùàr mò, mè tueé
lo né ye bí a, bí dèn lòm
beè Càn ñagásé faá béh lé
feéh naá bí no, te huòm Càn
yoòr. Béh né kóó ye, dene

bìi né gi ménâ dág. Mé ñjèh
mene béh né cu bí mé terreb
yílí Fehtoò beèh Yeésò boñ:
kúkùr bìi, bí bó yógó kéh cú
ménâ.

² Bò njií mé béh lé feh belé
naâ bí mé yílí Yeésò Fehtoò
beèh doón, bí né gi kóó.

³ Càn gwaân né ye bí dèn
lòm jolosé. Sâ tueé né ye: bí
té yàgà ndé.

⁴ Nùà kàn a, kó lòm veèh
seèn, bó bú dèn lòm beè
nyí fà doón jolosé; te bò
nùàr ñene ménâ, bó seèn
nyí teèn.

⁵ Bó té mé tuaá veèn lè faá
bò Càn-kó no dèn.

⁶ Te bò njií hèn doón,
nuaré déi a, té mbeí felè kéh;
nùàr té ñjèh mbeí kèrà ndo.
Béh lé naá gi bí tueé kwaá,
nùà kàn né mé tie cí, ye:
bòó mé nde né teèn die yílá,
Fehtoò beèh nde né bó gèr
feh keéh.

⁷ Càn lé béh dé yàgà ndeé
yílá fón ná ñgwèh; à lé yílá
seér naá béh, ye te béh ñaga
seér beè nyí dé ñagâ.

⁸ Sâ kènê bí ñgweé gi aá
kèn; nuaá mé si njií ñgòr
hèn doó, nùàr sì ñgwéh, à si
njií né Càn Nùà ñjèh mé haá
yeé bí Cúcuí Ñagá kóó.

⁹ Béh né kóó ye, bí né dé bìi
lètenè bìi gwaân kuú, bí túé
cú ye, kó bó nyàgà túé ñjí sô
bí njeré déi teèn, Càn lé naá
bí dé bìi feh gií.

¹⁰ Né mene bò nùàr Yeésò
*Kristò ké Masedínà doón, bí
né gi yeé bó gwaân. Mé
ñjèh mene, béh né cu bí boñ:
Kúkùr bìi bò nùàr mò, bí bó
yógó kéh cú dé jomò.

11 Bí fágá lòm feh te bí den ñóŋ; nuaré déi té lè njèh mbeí ló yílá; bò njèh biì ðóŋ, bí bó gí mé be biì, te bí koó feh biì mé njéh, faá béh lé tueé naâ bí ñ.

12 Mò bí né mân bóó, bí bò nùàr kì ndé ñgwéh, ye bó a, kó bí koò. Sâ né mene bò Càŋ-kó, bó nde né bí teèn seén.

Lou cuú Fehtoò beèh

13 Bò nùàr mò, béh gwaán né te bí ko nyegé njèh felè bòó mé lé naâ kuú; te bí dèn cú faá bòó mé ndèm yoòr Yeésò Kristò kwá nji ñgwéh ñ; wanóŋ mò cio kwa baá bó, bó né yeé kú vuagá. Bí té dé biì ménâ bó.

14 Lòu sam, béh né gi koó ye, Yeésò lé naâ kuú, à komo yuo cu aá lè cio kèn. Mé béh né cu ménâ ndó. Bòó mé né gi temé yoòr Yeésò kwaá nji ðóŋ, Càŋ nde né bó felè seèn komó sòm keéh, à weh nji bó bó ké yoòr seèn.

15 Hèn béh tueé nde aá bí bò ñgòr mé Fehtoò beèh lé feéh naâ mé sòn seèn, ye: lòu mé nyí cuú nde né teèn wa, bòó mé lé kuú baá, ndeè kela lògò nde né toò koó; te béh bòó mé née kú ñgwéeh ye, ndeè bele ye bó ma.

16 Sâ né lòu mé hueh tarê Càŋ nde né teèn ñgulí. Cili seèn dé koò nde né lòu sâ tueé taré; tàŋ* Càŋ nde né tuagá; Yeésò Kristò Fehtoò beèh mé feh seèn ndeè né ké te vulúu suagá; bò nùàr mé lé naâ lè yílí seèn kuú gií

ðóŋ komo yuo lògò ndeè né koó;

17 te Càŋ nde ye béh bò lèlàn bò weh, à koró bilí béh bó ðóŋ te bègè. Jomo sâ béh bó nde né ké ter kem ñaá, te béh bò Fehtoò beèh kwaré ké sâ, béh bó den le ké yoòr seèn dé cu ðóŋ.

18 Ñgòr hèn, bí bó ðólé kú bèh temé lètenè biì mé njéh.

5

1 Bò nùàr mò, felè cu mé bò njèh kèkènè sâ nde né teèn bóó bele, bó bí dé biì lòu nyàgà só ndé cú.

2 Bí né gi mé feh biì koó ye: Fehtoò beèh kar waà nde né lòu. Lòu sâ nde né faá nùà yíb kar waà né cibítenè ñ.

3 Ko bò nùàr baá yo nyen, bó baá tueé ye: *wóŋ huom aá, wa lòó ðólé baá ma. Ko baá ménâ, te kar waà ye felè bóòn, kum sòm bó. Mè tueé bí, dé mvelè sam ndé ñgwéh; ceéhr keéh nde né bó faá nyer ceéhr keéh yeé ma mé lèi hueèh ñ.

4 Dé biì, bí bèh cibì sam. Cieé sâ bí faá nùà yíb ñ kár kwà ndé ñgwéh.

5 Bí né gi dé biì bòó mé gò né bèh ñagâ, bí né bò bèsóne bò. Béh bò nuaá mé gò né bèh cibì sam, béh cibíteen gò bèh.

6 Mò né mân, sâ béh té lóm faá bò déi ñ cèr dèn, béh nyimè dèn sér làn, béh né teèn yoló kelá den.

7 Bó lóm cer yeé cibítenè, bó sela cibítenè ndó.

⁸ Dé beèh môn sam, béh né gi bò suútenè bò, béh yíyolò, béh kwá nji jí temé yoòr Yeésò, béh né lètenè beèh gwaán kuú. Sâ né kò dé beèh. Béh ndèm tég kwá nji lòm yoòr Yeésò mé nde né béh lòu sâ yili sòm. Sâ né cu tààm taàb dé beèh ndò.

⁹ Càn lé béh dé ju dieè mé ná ngwêh, à lé balé kwaá seér naâ béh, ye te béh yili yuo mé Fehtoò beèh Yeésò *Kristò.

¹⁰ Yeésò Kristò lé naâ felè beèh kuú, ye te lòu sâ béh né mene làn, béh kuú aá mene, te béh bó ndeè den beh ma.

¹¹ Á sâ, bí táré kú lètenè bìi ménâ dój; bí sén kú lètenè bìi seèn, faá bí bój ka yeé nò.

Bèh cerê

¹² Belà, béh né bí bój; bòò mé né seé Càn lètenè bìi temá, Fehtoò beèh bí haá kwaá né beè bòn, bó bí ceér feh yeé kój; bí ngwé sòn bòn ngweè.

¹³ Bí wèh kwá bó faá nùàr beè bìi, bí gwàn bó mé temé cén ndò. Lòu sam, bó né mé seé Càn beè. Bí bò mbaábi dèn mé sòn cèn.

¹⁴ Belà, béh né bí dua, bí kwágá bò fùòb bò kwagà ndò; bí tó nyégé bò veéh bò toò; bí gàm bò yuyuaâ bò gaàm; bí kwá làrè sèy yoòr bòn dój.

¹⁵ Bí kè nyégé keè, nuaré dèi a, té veèn cú, bí húóm sér lètenè bìi lòu; bí bò nùàr dój húóm jí ménâ ndò.

¹⁶ Bí sàmè dèn cu dój lòu.

¹⁷ Bí dùà dèn Càn kèi cén.

¹⁸ Né mene kei, bí vrà dèn Càn teèn ménâ. Bí bò nùàr Yeésò Kristò, sâ né njií mé Càn gwaán né beè bìi.

¹⁹ Bí té Cúcuí Nágâ toò cí téná.

²⁰ Bí té ngòr bò *sòn-Càn bò doó sì nji.

²¹ Njèh dój bí kè nyégé jí bagasé, te bí weh le mé bò dé bebagaà beè.

²² Bí té veèn dèi mé be cór nyi lág.

²³ Càn mé kulu dolé yeé njèh kój, bú a, sènè kwá bí beè seèn lòu, à ke nyégé yòy bìi mé cày bìi mé yo bìi mene, te lòu mé Fehtoò beèh Yeésò Kristò ndeè cuè teèn, à kwa lom bí ngásé tāj.

²⁴ À lé bí yilá naâ kój; à né nùà jéjég, bú nùà njèh nde né bí mé feh seèn ke nyégé.

²⁵ Bò nùàr mò, bí dùà Càn felè beèh duaà ndò.

²⁶ Bí bié kèh béh bò mbei bìi dój, bí jógó siè bó beè.

²⁷ Mè né bí mé yilí Fehtoò beèh bój, bí jáné làrè mvù hèn toò bò nùàr bìi dój.

²⁸ Húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, ká siè jí bí beè.

Mvù Pôl dé jomò mé bò Yeésò bò ké Tesalonîk

Bèh bieê

¹ Né mè Pôl mé Silvên bô Timotê nyagá njií né mé bòn bìi ké Tesalonîk, bí bòó mé né gi beè Tele beèh Càṅ bô Fehtoò beèh Yeésò *Kristò doṅ.

² Tele beèh Càṅ bô Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí dolê.

Lòu ju tenâ

³ Bò nùàr mò, béh vrà lòm Càṅ felè bìi, béh té sòn dù. Mò béh né ménâ bòó, sâ né teèn yilá. Lòu sam, bí né temé cén kwaá ṅgulí huóóm, né tetoò yaám ndeé; gwaân mé dé kàn né mbeí lètenè bìi gwaân doô né naṅ ndo.

⁴ Béh mé yilí bìi te bòn bò Yeésò bò bèh doṅ hèn punó go né mé njéh. Gèh sieè mé bí né lom mé temé cén sie huóóm sâ né бага dé gécèn. Bó né mene bí teèn bunó, bó né mene bí gèr feh keéh, mé njéh mene bí temé teèn sòm ṅgwéh; béh hèn punó go né mé njéh.

⁵ Bí né ménâ yoló, te ṅené yuo kelà teèn, ye Càṅ ju tena yíí né teèn, wa dé *Lò Càṅ yilá bí nde né wulú ma. Lòu sam, bí dàm gèr hèn yoló laré né felè Lò Càṅ sâ.

⁶ Yila né teèn ndo. Càṅ bò njèh doṅ bòó gi nde né te ceér-e te ceér-e. Bòó mé né

bí gèr feh keéh hèllè, à nde né bó gèr sâ horó haá cuú,

⁷ te bí bòó mé né gèr ṅené, kwa seér cu dù koo. Béh nde né ménâ kwa ndo. À ndeè mân bòó nde né lòu mé Fehtoò beèh Yeésò cuú nde né teèn.

Lòu sâ à ndeè né ké te vulúu ṅené yuo kelâ, à nde né mé bòn bò cìlì seèn dé tetarê jomo,

⁸ à wa ndeè né te leba weè, te à weh bò Càṅ-kó seé, à nde né bò tàn-tie bò seé ménâ weh ndo. Lòu sam, bó temé te Njàgà Bagaà Fehtoò beèh Yeésò kwá njí ṅgwéh.

⁹ Bó nde né te gèr dé nyemà mé nyemà nyoló le, bó leba den gèr ké ndoṅ-ndòṅ, bó dé bòn *sùsùm Nùà Dueè yoòr bòn ṅgwé ndé cú, bó te ṅgùlù seèn-e yilá nyi ndé cú ndo.

¹⁰ Mò à ndeè baá lòu sâ cuú, bò dé seèn nde né bú seèn; bòó mé né gi temé yoòr seèn kwaá njií doṅ nde né mé bú *sumú kuú. Lòu sâ bí doṅ, bí nde gi né lètenè bò sâ bò ndo. Lòu sam, ṅòr Càṅ mé béh lé naâ bí tueé doô, bí né temé teèn kwaá njií.

¹¹ Béh Càṅ felè bìi cu doṅ hèn dua den né dé cí. Béh ye Càṅ a, bó te bí den komo dene jéjêg mé à né bí mé njéh yilá doô. Béh ye bú a, kúkùr seèn à há bí terreb teèn, te bí bòó komo багаà mé bí né gwaân doô; bò seé mé bí bòó né mé yilí seèn doṅ, bú a, nyén ṅgulí jí bó nyeèn ndo.

12 Mɔ né mân, sâ yilí Fehtoò beèh Yeésò nde né felè biì lieé ñagá, bí nde né mé bú lieé nyegé ndɔ. Bò njíi hên dɔɔŋ Cànɔ bô Yeésò Kristò Fehtoò beèh nde né mé húóm-temé bɔ̀n dé lòu bɔ̀o gíí.

2

Lòu mé Fehtoò beèh cuù nde né teèn

1 Mè dé kènê tueé nde aá felè cieé mé Fehtoò beèh Yeésò *Kristò ndeé né teèn cuù, mé béh nde né toò seèn bilí gíí ndɔ. Béh né bí bɔ̀ŋ, kúkùr biì bò nùàr mò,

2 bí té kèkòg dèn; cànɔ a té bí lè mbaá téné kú. Bò nuaré dèi né mene tueé ye bí a, cúcuí ye bó a, Fehtoò beèh cu gíí aá kèn, bí tée gwàn ye. Bó né mene ñgòr Cànɔ ménâ se, bó né mene mvù dèi jané, ye bí a, béh nyagá naâ ménâ kɔ̀o, bí té lòm gwàn; feh a, té bí ter mbaá ñéllé kú.

3 Bí té gwàn mé nuaré dèi bele bí felè cieé sâ lòu.

Mé cieé bú sâ ndeé dé seèn waâ, kɔ̀ veèn bò nùàr baá furú, bó baá Cànɔ taáb saán; kɔ̀ meì bò jéré-temé bò ndeé ñené ñaga baá bèsónè, sâ ye. Né nùà yílá-beè bòn.

4 Nùà jéré-temé hèllè nde né Cànɔ yoòr yuo njobá, ye bò nùàr a, té bú dùà, bó té njeré dèi dùà gò. À nde né Cànɔ felè njobá tená, ye nyí né bú yɔ̀gò. Dé sâ gí lòm ndé ñgwéh, à nde cu né mé ñjéh ké *gwà Cànɔ koò logó yilá bilí, à nde mela den te

kɔ̀gɔ, ye nyí né Cànɔ nùà ñjéh sâ.

5 Á, ñgweéh cu mé béh bí lé naâ kɔ̀o, mè lé naá gíí bí ménâ tueé ndɔ wa? Bí dé sâ mùnò kó cú á?

6 Mé ñjéh mene, dé kènê à née mé ceér sam ye, njeré dèi né bú toò lalé tená, kɔ̀ cu mé Cànɔ lé sie kwaá naâ sâ ndeé waá baá kɔ̀o, sâ ye; bí né gi ménâ kɔ̀o.

7 Cí gí cége ñgwéh ndɔ: bó née mene bú beè ménâ sie kwaá, terreb jéré-temé seèn hèllè né doó naáb ñɔ den, né lom mé seé yieé ndeé. Ñjéh cén, bú nùà ñjéh nde née wá ñgwéh ye, kɔ̀ nuaá mé sie kwaá né bú beè sâ ndeé sòm aá yo, sâ ye.

8 Cu sâ meì bò jéré-temé bò hèllè nde né cie ñené ñagá, te Yeésò Fehtoò beèh ndeé weh nyegé ye bú seé: à nde né bú mé ndândaà cúcuí mbaá fulú wulá sòm, te ñjènjàn ñagá seèn nyoló sòm weéh ye bú.

9 Mɔ tájéré hèllè ndeé baá cie ñagá den, à nde né njágá mé terreb *Sátàn sieé: à nde né bò ñjéh kèkènè hihiné bɔ̀o bele; bò fém mé bò ciè nyenyenê nde né cie bomó sue,

10 te à bele kwa bò nùàr teèn. À nde né jomo veèn mé nòmò hihiné kelá, te à bele kwa bɔ̀o mé nde né leér le mé ñjéh. Lòu sam, gècèn mé sé né bó yili sòm, bó temé teèn kwá ñjé ñgwéh; bó bú gwàn ñgwéh ndɔ.

¹¹ Càn yeé ñene aá ménâ, à bó terreb manğelèn mbaá hên tema njií seér né mé njéh, te bó gwaán kela seér bò njèh dé gogobô sâ ndo.

¹² Sé yeé baá môn, te bòò mé gècên gwàn bèh doón yila gi beè. Veên seèn huom kela né bó yoòr koo no.

Bòò mé Càn nde né yili som

¹³ Bò nùàr mò, bí bòò mé Fehtoò beèh né bí gwaán hên, béh né lom Càn felè biì vra dé gècên. Yila né teèn ndo. Lòu sam, Càn lé naâ bí balé kwaá, sâ wón née sam ye, ye te bí ndeè yili yuo faá bèh mân, bí ña bò dé nyí. Bí bò dé seèn ña né mé terreb Cúcuí Njagâ bô temé cén mé bí né te ngòr gècên kwaá njií doò.

¹⁴ Càn lé bí yilá naâ mé njéh; lé naâ mé Njagâ Bagaà mé béh lé seé naâ bí doò, ye te bí yila ké bèh *sùsum Fehtoò beèh Yeésò Kristò.

¹⁵ Mo né mân bò nùàr mò, sâ bí húné lòm noón, bí kwaá njií temé te tabó mé béh lé naâ ngweé, béh feh keéh cu bí doò; bò déi béh lé tueé naâ bí mé feh, bò déi béh lé bí nyagá naâ lòu; bí kwá njí temé teèn noón.

¹⁶⁻¹⁷ Fehtoò beèh Yeésò Kristò mé feh seèn bô Tele beèh Càn a, siè nyégé bí. Bó gwaán né béh koo, bó cu doón toó nyégé né béh koo, bó temé beèh ter joo kwaá né koo; doón né gi mé húom-temé boòn. Bó a, tó nyégé bí, bó haá bí terreb, te bí boó lom bò njèh bebagaà, bí

tueé nyégé ngòr sònò bagasé ménâ ndo.

3

Pól ye, bó dùà Càn felè nyí duaá

¹ Bò nùàr mò, mè tueé lo né ye bí a, bí dùà kéh béh Càn teèn, te ngòr Fehtoò beèh sela yam nde bèh doón kukwar, te lie faá lé lie huom naâ ké lètenè biì no.

² Bí dùà cú bú, te à mvelé som béh beè bò jéré-temé bò teèn, wanóón né bò vevené bò. Ngòr Càn mé béh né se hên, bò nùàr bú doón gwàn làrè ngwéh.

³ Mé njéh mene, Càn né den ka te be sâ. À nde né bí terreb haá, à nde né bí kurú nyégé, te veên bí kèrà cú.

⁴ Béh né kwàgà biì mé yili Fehtoò beèh yieé, ye bí né yeé boó, bí nde cu né mé njéh faá béh lé tueé naâ bí no boó ndeé den.

⁵ Fehtoò beèh a, lèmè nyégé bí temé lè, te bí gwaán ñeí cu Càn dé gwaán, bí yolo komo njèh faá Yeésò *Kristò no.

Pól ye nùà kàn a, bó seé

⁶ Bò nùàr mò, béh tueé né bí mé yilí Fehtoò beèh Yeésò Kristò, ye bí a: bò Càn bò mé né dene fùòb boòn den doón, bí bó té bècèné dèn bílí, bò sâ bò tabó mé béh lé naâ bó feh hên bèlè ngwéh.

⁷ Dé biì, bí né gi gule beèh koo, bí gò bèlè teèn. Lòu sam, léi mé béh lé naâ lètenè biì, béh lé bò fùòb bò ná ngwéh.

⁸ Béh lé gùm beèh beè nuaré déi yì ló ná ηgwêh, ye te à koó den béh dé lòu. Béh lé tema seér cuù naâ seé dé temâ, béh tema bilí seé mé cibítenè mene. Sâ dɔ́ɔ́n béh ye te béh nuaré déi lètenè bì seé beè há cú.

⁹ Lé túé ná ηgwêh, ye sâ béh mé ceér yâb sam cuú; dé sâ ndóg ndɔ́. Béh lé ménâ tema seér naâ, ye te bí ke weh teèn, bí bele gule beèh.

¹⁰ Béh lé cie ké lètenè bì tueé ηaré njií naâ dé cí, ye bí a: nuaá mé seé gwàn ηgwéh dɔ́ɔ́n, bú a, té yâb sònò nágá kéh ndɔ́;

¹¹ wanɔ́ɔ́n bó ye béh a, bò nuaré déi né ké lètenè bì teèn, bó né lélán fùòb mbaá ηgolé gɔ́; wa seé bɔ́ɔ́n né lom ηgòr bò nùàr hua weèh sé wa.

¹² Mé yilí Fehtoò beèh Yeésò Kristò, béh né mé bò sâ bò tueé njií, ye bó a, bó témá lòm seé nenɔ́ɔ́n, te bó koó feh bɔ́ɔ́n mé be bɔ́ɔ́n ma.

¹³ Béh né mé bí tueé njií ndɔ́, bò nùàr mò, bí té be dù, bí bó dèn bagaà cu dɔ́ɔ́n.

¹⁴ Ndéb mé béh né lè mvù hên leéb kwaá, mɔ́ nuaré déi tie teèn féla ní ηgwéh, bí kè bú keè, sâ bí gè lòm mé ceér seèn nɔ́ɔ́n, te à gulí kɔ́.

¹⁵ Bí té bú cu sâ faá nùà bònò bì nɔ́ wèh ndɔ́, bí fèh sér bú lòu, ye né nùàr bì.

Bèh cerê

¹⁶ Nùà Dueè mé kulu dɔ́lé yeé njuh kɔ́ɔ́, bú a, kúlú dɔ́lé nyégé dèn bí mé gèh kulû hihiné cu dɔ́ɔ́n. Nùà Dueè a, dèn mé bí dɔ́ɔ́n!

¹⁷ Mè bie aá bí, né mè Pôl, mè bèh hên nyagá né mé be mò. Hên né be mò, te mvù mò dɔ́ɔ́n mè jege gi né mân.

¹⁸ Húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, ká siè jí bí beè dɔ́ɔ́n.

Mvù Pôl dé toò jògò mé Timotê

Bèh bieê

¹ Né mè Pôl, mbòn tebê Yeésò *Kristò. Càn Yili nùàr bô Yeésò Kristò mé ndèm beèh doón né gi yoòr seèn hên lé ye mè a, dèn mân kóó.

² Mè nyagá njií né mé wò Timotê. Wò né faá huaán mò nàr lè nò. Bèlò fà doón né gi temé yoòr Yeésò Kristò kwaá njií. Huaán mò, Càn Tele beèh bô Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kó wò jere, bó kúlú wò, bó haá wò dolê.

Dene kôr

³ Cu mé mè lé nde aá ké Masedínà ndeé, mè ye wò a, dèn lè ké Efése, te wò yíin bò nùàr njèh nyenyenê feèh.

⁴ Júée bó a: té mé bò débè bò tele bòn léi jògò sà n lè, bó té mé dògòti yilí bò tele bòn sâ gènnè lè ndò, wanóón saàn nde né mé njèh lòu yaám seér, te yíin ceér Càn. Júée bó a, dé ceér Càn môn sam; wa Càn dé seèn bò nùàr yili sòm seér né mé temé yoòr seèn kwaá njií ma.

⁵ Sâ doón né ye te bí gwaán kuú lètenè bìi gwaàn. Mò né mân, kó bí lè den seér mé temé ñagâ, ndòn bìi lòu sé ñgwéh, bí temé bìi kwaá njií lom mé Càn ndò, sâ ye.

⁶ Wanóón bò nuaré dèi durá yuo gi aá te ceér gècên

hên. Bó né seér lè saáne ndugó yilá.

⁷ Dé kàn ye, kó júée nyí ña nde né nùà fèh-sóú Càn kóó; dé kàn ye, kó nùà fèh-njèh júée nyí ndò. Á sâ, bó ndègè bò njèh hèllè ñgwé kòmò bèh ndò. Né mene sònò bòn yuo, bó bú ñgwé kòmò bèh lág.

⁸ Bèh né gi kóó ye, *sóú né njèh bogaà. Njèh cén, kó wò jolo bú faá tueé nê nò.

⁹ Dé nùà gècên, sóú bú kóó tágá cú. Càn sóú sou njií né mé bò vevenê bò, bò kwá-sóú bò o, bò táre-feh bò o, bò jéré-temé bò o, bò ñgèn-sòn Càn bò o, bò sèb-Càn bò o, bò wúlá-feh bò o, bò wúlá-tele bò o, bò wúlá-meí bò o,

¹⁰ bò gwá sár bò o, bò siíb mé cer seér né bó mbeí bòn o, bò gò kwer bò o, bò nyeén bò o, bò jègè kòb bò o, doón Càn sóú sou njií né mé bó. Bòó mé gècên faá tueé nê nò bèlè bèh doón, Càn sóú sou njií cu né mé bó ndò.

¹¹ Njàgà Bagaà né gi ménâ tueé. Càn lé jege kwaá naá beè mò, ye mè a, ndé ménâ feh. Né Njàgà Bagaà mé tueé né felè Càn *Sùsùm, Nùà Ngùrmò.*

Pôl ye njua mé Càn lé naá nyí jere kóó

¹² Mè né lom Fehtoò beèh Yeésò *Kristò vra dé gècên; à mè terreb lè seé hên haá né kóó. Á lé naá gií kwàgà mò yieé, te à nde ye mè nùà seè seèn mân sie kwaá.

¹³ Sâ léi toò mè lé naá beh bú bunó, mè né bú gèr feh, mè né bú teèn selé yíi. Mé njéh mene, Fehtoò beèh dé sâ táŋ ngwéh, à né seér mè jere teèn dé kóò kóó yíi, ye mè née temé yoòr nyí kwá njí ngwéeh ye lòu, wa mè bɔ́ɔ́ cur den né mbaá ma.

¹⁴ Yeé baá mân, húóm-temé seèn ka sie mè beè ndo, à kweh seér mè, te mè sie lom bú mé temé cén, mè gwaán bò nùàr seèn mé temé seèn lè.

¹⁵ Kwá mè tueé bí jéjég ngòr; bò nùàr a, siè be mé njéh tég. Jéjég ngòr sâ ye: Yeésò Kristò lé ndeè naá ká te wónje bò vevenê bò yili sòm. Kánkán nùà veèn sâ lètenè bòòn doónj né mè hên.

¹⁶ Mé njéh mene, mè kánkán nùà veèn la jògò hèllè, Càn né cu mè bagaa lòu bɔ́ɔ́ seér. Sâ doónj ye te bò nùàr ñene ko siè-temé Yeésò Kristò teèn, te haá bò jomo bò terreb, bó kwaá njií taré temé yoòr nyí, bó ndeè kwa yòŋ tètàgà.

¹⁷ Bò nùàr a, sén Càn seèn. Terrebe seèn a, sùmù yùò kelà cie dé kèi cén. Nùà Dueè dé cu doónj né bú. Nùàr bú mé njolo ñéné bèh ndo. Càn ndeèr né lom bú. È môn.

Pól baá Timotê ndéb leéb

¹⁸ Huaán mò Timotê, mè ngòr hên doónj kwaá lo aá beè yeè, te yuo faá bò *sòn-Càn bò lé tueé naá felè yeè no. Mè ye te wò sie be mé njéh, wò lie yíi taáb teèn.

¹⁹ Mò wò baá mân bɔ́ɔ́, kwá njí lóm temé yoòr Càn

tég, wò bó gi njèh doónj mé ñágá-temé mene ndo. Bò nuaré déi lé naá ceér bagaa hên berónj, bó sòm gi temé yoòr Càn. Yeé baá mân, bó lé naá lòu leér le gií ndo.

²⁰ Lètenè bòòn sâ Himenê mé Alesándà né teèn. Mè lé naá be felè bòòn sòm, te bó yila nde ko beè *Sátàn, bó né njèh teèn maán, te bó Càn sèb cú.

2

Ndéb felè Càn duaá

¹ Mè toò jògò tueé logó né ye bò nùàr a: dùà làrè Càn felè nùàr doónj, bó kúgór bú kugòr, bó vra laré bú felè nùàr doónj ndo ma.

² Bó dùà bú felè bò mg-bèemgbè mé bò kokoò bò mene, te bó sie dilí nyegé njèh, béh ngweé ye fu, temé die béh lè, béh sie lom Càn mé temé cén, béh den dene bò kàm bò.

³ Mò bí né Càn Yili nùàr mân dua laré, sâ bí bɔ́ɔ́ né njií mé né bú njolò dilí huóm.

⁴ À gwaán né ménâ ndo, ye te bò nùàr doónj ñene ko gècèn nyí, bó yili yuo gi.

⁵ Lòu sam, Càn gi cegé né bú mé huún. Lètenè Càn bó bò nùàr kòu né cegé cén ndo. Kòu sâ né lom nùà cén; nùà cén sâ né Yeésò *Kristò.

⁶ À lé bò nùàr mé húóm seèn nge weéh naá kóó. Lé naá te cu mé Càn lé nyegé kwaá naá ndo. Yeé baá môn, ñéné yuo kelà bèsonè, ye Càn gwaán né bò nùàr doónj yili sòm ma.

7 Càn lé mè mbòn tebé seèn hên sie kwaá naâ dé cî, ye mè a, ndé ngòr nyî lètenè bòò mé Jûf sam se yon; wa fèh bó feèh, né ngòr gècên, te bó kwaá njií temé cén teèn ma. Né ka môn jég, mè nyeén túé ngwéh.

8 Yeé baá môn, mè né lom gwaán, ye bò siíb a, dùa làrè bú bèh dón, bó sòm nji be Càn duaà ter, bó dùa lòm bú mé temé ñagâ. Togo mé saân a, té lètenè boòn fúru kè.

9 Bò véh a, sù yí cògò teèn, bó fón gèh cògò mé né te ceér-e, bó su lom cí; bó té feh lòu nyàgà góné; bó té yiyâr mé gòm bègè yí, bó té cògò bègè sù ndo.

10 Bó bó sér bò seé dé bebagaà mé né teèn yilá, te feh keéh ye bó né Càn veéh.

11 Mo bò véh baá ju Càn maán, bó té sòn kòmò, bó léb sér teèn lòu.

12 Mè né ma vèh yiín; bú a, té bò siíb njèh kóó fèh sér, à mé sòn toò bò siíb sam ndo; bú a, húné lòm noón.

13 Lòu sam, Càn lé me logó naâ Ádam, te à nde ye Evà meé.

14 *Sátàn lé Ádam bèlè ná ngwéh, à lé belé naâ Evà. Evà lé *sóú Càn kwaà naâ kóó.

15 Mé njéh mene, ma vèh nde né mé bò huaán yili yuo; ko à né temé yoòr Càn kwaá njií ndo, à né bò mbeí mé temé cén gwaán, à bò nùà

doó karé sì ngwéh, à né veèn nyenné, sâ ye.

3

Seé bò kokoô bò gwà Càn

1 Kwá mè tueé wò jégég ngòr. Jégég ngòr sâ né: nuaá mé gwaán né dé seèn seé gwà Càn, ye te bó haá beè nyí, fón kwa baá seé dé bagaà kèn.

2 Sâ bú a, dèn nuaá mé yili seèn ngúli vé ngwéh, à dèn lòm mé véh cén, à té mbè selà, à dèn nùà kógòn, à bó yí njèh te ceér-e. Bú a, dèn nùà wèh-kìn; bú a, dèn lòm nùà fèh-njèh dé gècên;

3 à té sibi, à té sà fón, à té nùàr mgbé, à dèn sér dolésé, à té kagàlòn gwàn selà ndo.

4 Bú a, dèn nuaá mé né mbàgà seèn nyegé komo, à ko nyegé bagasé ye bò huaán nyí né tie ngweé, bó né leéb, sâ ye.

5 Wanón mo nùàr mbàgà seèn nùà njèh nyégé kó ngwéh, à mbàgà dé Càn nyegé komo nde né naàn wa?

6 Mo bí nde aá nùà koò sie, bí té nùà feè siè. Mo sam, à nde né mé njéh lòu punó seér, te à die ju beè Càn, faá *Sátàn lo dieé naâ no.

7 Mo bí nde aá nùà koò sie, ko bú a, dèn dene bò kàm bò, te bò loó bò veéh ye bú ndo. Mo sam, bó nde né bú seb; fegùli sé ye baá bú sie, à sela yuií Sátàn.

Bò mabon gwà Càn

⁸ Bò mabon gwà Càn a, dèn lòm cu doón dene bò kàm bò ménâ ndo, bó té sòn fà túé. Bó a, té mbè sibi, bó té kagàlòn mé kòb mene fón;

⁹ bó kwá nji jí temé te ngòr gècên mé Càn né béh feh hên, bó ñaga seér temé lè.

¹⁰ Mo bí nde aá mabon gwà Càn sie, bí jògò kwé nyége bú bagasé ye; mo à kela né kelà, à yila ye seé sâ.

¹¹ Bò véh boòn a, dèn lòm dene bò kàm bò ménâ ndo, bó té sòn túágá sàr gò, bó té mbè sèlà, bó dèn lòm te ñhèh doónge kóbè sâ.

¹² Mabon gwà Càn a, dèn lòm mé véh cén; bú a, dèn nuaá mé né bò huaán nyegé komo, à né mbàgà seèn nyegé komo ndo.

¹³ Bò mabon gwà Càn mé né gi seé boòn faá Càn tueé nê no boó komo doón nde gi né njolò bò nùàr lieé huóm. Bó ngòr Càn sâ tueé lom nde né mé terreb teèn, ye bò nùàr a, bó temé kwá nji jí yoòr Yeésò *Kristò ma.

Tànòr ñhèh nâb déi

¹⁴ Mè né munó ye, mè ndeè né ké yoòr yeè ndeé. Mé ñhèh mene, mè ye, kwá mè nyagá njií ngogò wò lòu ye.

¹⁵ Mo mè né mene ñgagá, te wò ñene mvù hên, wò kò gèh dé mé bò nùàr Càn nde né den. Bò nùàr Càn sâ, mè jue né mbàgà Càn. Càn mé né Càn làn lé naâ gècên seèn teèn nyeén kwaá, te kù den

bú sâ, à taá kwaá gècên sâ ter kóó.

¹⁶ Mè tueé bí, dé saân sam, bò ñhèh nâb mé Càn né béh te ceér seène feh hên né lom tànòr, ye:

À lo naâ nùàr ñaá.

Cúcuí Ñagâ feh keéh ye à né dilisé.

Bò cili Càn lé naâ bú mé njolo ñené.

Lò nùàr ñgweé gi ju seèn.

Bèh doón bò nùàr né temé yoòr seèn kwaá njií.

À ñaá nde cu aá ké te vulúu kèn.»

4

Bò nyeén bò

¹ Sâ Cúcuí Ñagâ lé naâ giì bèsónè tueé kwaá, ye mo wón nde aá gií wa, bò nuaré déi nde né temé yoòr Yeésò *Kristò som, bó kwaá njií seér yoòr bò cècàn mé nde né bó bele weh gií, wa bó nde né ngòr bò tándulú ñgweé seér ndo.

² Ye bó nde né mé feh boòn beè bò tánágá bò leér le gií. Lòu sam, bò sâ bò mé ndòn lè sam cuú; ndòn boòn fí yuo aá kèn.

³ Bò nyeén bò sâ nde né bò nùàr ndéb vevenê tieè kurá kwaá; bó nde né bò nùàr tueé, ye bó a: té véh jógó, bó té gèh yáb dé kàn yíé, bó té dé kàn yíé ndo. Á sâ, Càn lé bò yáb sâ doón si giì naâ kóó ndo, ye te bòó mé né temé yoòr nyí kwaá njií, mé né gècên nyí kóó doón yieé beh ménâ, bó né nyí teèn vra ma.

⁴ Mè tueé bí, sâ bò njií mé Càn lé si giì naâ doón né gi

baga. Mɔ né mân, nùàr té deì teèn mbaá jìnè kú; bú a, vrà lòm Càn dé vraà, à yieé njií sònò.

⁵ Ngòr Càn bì Càn duaà nyegé gi aá bò njií sâ beè Càn kèn.

*Nùà seé Yeésò *Kristò dé bagaà*

⁶ Mɔ wò né bò nùàr ndéb mân leéb nyegé, sâ wò né nùà seé Yeésò Kristò dé bagaà, wò né te ngòr Càn kulá ndeé. Lòu sam, wò né temé te ngòr gècên kwaá njií, wò né ceér Yeésò bele.

⁷ Mɔ né mân, té be yeè te dèbbè bò jògò bò yí, né gènnè tándugò, ceér Càn sam. Mán sér dé yeè gò nùà Càn.

⁸ Gò dé ká te *wónje mé yo taré nde né mé njéh né ka teèn huóm weh ndò. Mé njéh mene, gò dé beè Càn huóm kela né kóó. Mɔ wò né faá Càn gwaán nê nɔ gɔ, sâ wò baá gi kènê mé yòn teèn, te wò ndeé kwa cu ye yòn dé tètàgà.

⁹ Bèlè môn, jéjég ngòr né cí; bò nùàr a, siè be mé njéh tég.

¹⁰ Béh seé hèn lege kuú né dé cí. Lòu sam, ndèm beèh dɔón né gi yoòr Càn; à né Càn làn, Yili nùàr né bú; à né dé bò nùàr dɔón ndò. Tétég né dé bòò mé né temé bòòn yoòr seèn kwaá njií.

¹¹ Fèh jí bò nùàr ngòr hèn dɔón, néi lòm bó yoòr tég.

¹² Té gwàn mé nuaré deì seb wò, wa wò née huaán maàn ye. Mè tueé wò, dèn lòm dé yeè toò bò Yeésò bò

faá mòu nɔ, wò gɔ feh seér bó gò bò Yeésò bò. Ngòr yeè a, dèn môn; dene yeè môn. Ngò fèh bó gwaán yeè, wò ngɔ feh bó temé yoòr Yeésò kwaá njií, wò jolo feh bó ndò.

¹³ Cu mé wò née mè kela den hèn, fágá lòm feh tég, wò né ngòr Càn ké ter toò bò nùàr jané njií, wò né bó se, wò né bó feh nyegé ndò.

¹⁴ Té seé yeè mé Càn lé haá kwaá naâ beè yeè sâ seb. Wò lé terreb sâ kwaá naâ cu mé bò *sòn-Càn bò lé naâ felè yeè tueé doò, bò kokoò bò lé naâ wò be felè baá ndò.

¹⁵ Mè tueé wò, kè nyégé seé sâ bagasé, bó lòm bú mé temé cén, te bò nùàr ke njií njolo teèn, bó kɔ ye wò né te ceér Càn tetò yaám ndeé.

¹⁶ Bòn feh yeè mé dene yeè. Njií mé wò né bò nùàr feh dɔón, bòn feh yeè mé njéh ndò. Dèn lòm teèn tég, te wò yili sòm gùm yeè nùà njèh, wò yili sòm keéh bòò mé né sòn yeè ngweé ndò.

5

Dene toò bò Yeésò bò

¹ Mɔ wò nde aá nùà kàm njèh tueé, té bú lòu ndè, né tele yeè, túé ní bú mé hueh dólê. Kè nyégé bò ndà bagasé ndò, kè ní bó dɔón faá bò dé yeè nɔ.

² Bò véh mé né ké toò yeè, wèh kwá bó faá bò méi yeè nɔ; bòò mé né jomo yeè faá bò tie yeè ndò, jòlò lòm bó mé temé cén.

3 *Sùmù nyégé ma kù bagasé. Mɔ né ma kù dé gècên, té njolo mé bú cí.

4 Á, mɔ ma kù né mé bò huaán teèn, wa né bò ndù seèn wa, sâ júée bó a, bó jògò gàm lógò bú kóó ye, wa seé bò Càṅ bò né cí ma, te bó meh mé njéh meèh. Bó a, kóó ye bò tele bɔ̀n lé naâ bó ménâ koó ndɔ ma. Mɔ bó né ménâ bɔ̀, nde né Càṅ njolo dilí huɔ̀m.

5 Mɔ ma kù mé bó jue né ma kù sâ né lom dé seèn mé huún, nùà gàm déi toò sam, sâ ndèm seèn dɔ̀ṅ né gi yoòr Càṅ, à dé seèn sòn mé Càṅ duaà dù ndé ṅwéh, à nde né bú cíbí mé lou mene dua den, ye bú a, gàm nyí teèn ma.

6 Dé ma kù mé né *wón gwaán, môn sam; à née mene làṅ, à baá gi dé seèn komó. Dé sâ né môn.

7 Ndògò nyégé bó tie mé ṅòr hèn bagasé, te yilí bɔ̀n ṅúlí vé cú.

8 Mɔ nùàr temé yoòr bò nùàr seèn kwá njí ṅwéh, tétég mè jue né mbàgà seèn, mɔ à temé teèn kwá njí ṅwéh, sâ à né ceér Yeésò *Kristò seb; sâ nùà bú sénâ veèn seèn né dé bò Càṅ-kò dɔ̀ṅ dulí yògò.

9 Mɔ wò nde aá yilí ma kù déi lètenè bò mbeí nyagá yíí, kɔ à yògò keéh baá nyemà yulà ténjén; kɔ à gwòm cùm bèh ndɔ;

10 kɔ bò nùàr né yeé seé seèn keí, ye à lé naâ bò huaán bagasé koó nyegé, sâ ye. Kɔ bó ye à lé naá beh kìn

ké lo seèn weh njií; à né bò Càṅ bò gule beè yaga kwaá, à né bò nùàr te gèr-e gam, sâ ye; kɔ à lé naâ bò njèh bebagaà mé temé seèn mene bɔ̀ laré. Mɔ né gi ménâ, wò nyagá ye yilí seèn.

11 Mɔ ma kù né cui, té yilí seèn te mvù mbaá nyàgà kú. Lòu sam, cu mé njií sâ nde cuù né bú ṅaá, à nde né ceér Yeésò Kristò doó si njií, à nde siib seèn jògò.

12 Sé yeé baá môn, sòn mé à lé komó naâ toò bò nùàr ye nyí siib jògò ndé cú hèllè sie bú ndɔ.

13 Mɔ sam, wò sé yeé baá bú nyagá, à lógò le, à yila baá-re gùgwò mvuaán gò. Sé yeé yògò baá, à yila tuaga sar gò, à né ṅòr bò nùàr hua weh bele. Bò njií mé à sé la sònò fèlà ná ṅwéh, à suaré seér cí.

14 Mɔ né môn, sâ ma kù mé né cui a, jògò kó dé seèn siib, à sie nyegé gwà; bó ṅar kwa huaán teèn, te bò bònò bò veèn yoòr beèh túé njí cú.

15 Wanɔ̀ṅ bò ma kù déi si lo gi aá ceér Yeésò Kristò, bó né *Sátàn ṅo seér.

16 Mɔ ma Yeésò Kristò déi né mé ma kù déi jomo, bú a, ndé gàm sér ma kù sâ kóó, te bò Càṅ bò gèr mé njéh ṅéné cú; te bò ma kù mé né bò dé gècên le lom beè bò Yeésò bò kóó.

17 Bò kokoò bò mé né seé lètenè bò Càṅ bò bɔ̀ dilí huɔ̀m dɔ̀ṅ, bí vrà bó dé bɔ̀n te mbeí fà. Mè tétég jue né bò mé se yeé ṅòr

Càn mé temé cén, mé né ngòr Càn feh ndo.

¹⁸ Lòu sam, né te mvù Cànne ménâ nyagá den, ye: Nàgà mé né yolo mé gule lobo, bí té bú kagá sònò yí kwá!» Ye nùà seé a, dèn mé sàgà seé dé seèn teèn ndo ma.

¹⁹ Mɔ bó né nùà koô gwà Càn deì toò yeè mé ju bele, téè sòn kòmò ye, kɔ wa baá nùà fà mé tagár mé naâ njií sâ ñené, sâ ye.

²⁰ Mɔ bò nuaré deì né veên boó, ndè sòm bó cie toò bò nùàr doón, te veéh sie bò jomo bò sieè.

²¹ Mè né wò tueé; mè tueé né wò toò Càn mé toò Yeésò Kristò. Bò cili Càn mé à lé balé kwaá naâ, né gi ñgweé ndo. Mè ye wò a, té ngòr hèn nyèn, bó lòm ménâ, té gwèn teèn kwá. Bò njií mé wò né boó doón, bó lòm be cén.

²² Téè nuaré deì be felè kwar cén mbaá bá, ye bú a: ndé bèh seé Càn. Jògò kè nées seé seèn keè ye. Té te veên nuaré deì diè yílá, dèn lòm dé yeè ñagásé.

²³ Kènê té ndândaà nòmò ñué cú, ñué téná wèh mbè teèn ngób, te gam lèi mé né wò yulá doò.

²⁴ Veên né hihiné. Veên bò nuaré deì jògò ñgumó yuo kela logô nées cie ye, te bò nùàr nde ye ju teèn tená; bò deì kɔ bó tena gi aá ju, ñené yuo kela ye cie.

²⁵ Bò seé bebagaà né gi ménâ ndo, bó né gi bèsoné ñené den. Bòó mé nées mene

lòu leér den, nde gi né cie yuo kelá.

6

¹ Júée bò kwer a, ñgwé nyégé sòn bò tele seé boòn bagasé; bó a, sùmù húóm lòm bó mé temé cén, te nuaré deì yilí Càn fèlà béh cú, te bó njií mé béh né feh hèn bó béh cú ndo.

² Bò kwer mé tele seé boòn né bò Yeésò bò, mè ye bó a, bó té bò tele seé boòn sèb, wa lòu sam, bó bó né gi kèi cén toò Yeésò *Kristò ma. Mɔ sé la né bèh kei wa, bó sé la seé boó kela seér naâ mé bó. Lòu sam, bó gam né bò Yeésò bò, bó bó né gi mé ceér cên, bó né bó gwaán ndo.

Bò nyenyenê bò

Ndé bò nùàr ngòr hèn feh, ñéi lòm teèn tég.

³ Mɔ nuaré deì né bò nùàr ngòr dé hiin feh seér, à ngòr gècên mé lé yuoó naâ sònò Fehtoò beèh Yeésò Kristò fèh ñgwéh, mɔ à tòu seèn mé béh né yeé feh doò fèh ñgwéh ndo,

⁴ sâ nùà hèllè njeré deì kó ñgwéh, à punó mbou go né lòu. Lè seèn kurú lom né saân, à dé seèn tɔgo nde lom né felè bò njàb ngòr ndo. Sé yeé baá môn, huer yuo teèn, tɔgo bô séb kolé die teèn, júéb nde né cie bomó sue ndo.

⁵ Bó yeé leér lo aá ceér gècên, bó baá lòu go cur seér, madar saân kɔ die lètenè boòn ndo. Sâ doón bó munó gi né ye, mɔ nùàr

baá tòu Càṅ feh wa, à nde né kàgàlòn ṅgún teèn kwa ma. Kàmber sâ ndóg dé kàgàlòn sam.

⁶ Mè gwaán aá ndo, tòu Càṅ né ṅgúlú dueè bòn. Njèh cén, kò temé nùàr né lè mé bò njèh dé seèn nùà njèh huóóm ndo, sâ ye.

⁷ Béh lé ká te *wónḡe waà naâ be be. Mò béh baá kuú, béh cu cu nde né be be ndo.

⁸ Mò waà ká toò, béh baá yáb mé cògò mene teèn kwa, sâ wulu né wulù mà.

⁹ Bòó mé gwaán gi né njèh dónḡ kwa larê, *Sátàn nde né bó sòn teèn felá sie, à nde né bó mé njèh hihiné nyuagá keéh, bó nde né teèn ndugó yilá, bó sela yuii seèn, bó sibí le teèn ndo.

¹⁰ Tétán né yeé kàgàlòn. Dògòtì yúlá-temê bò nùàr dónḡ bilí gi né felè kàgàlòn gwaân. Bò nùàr kókoó mbaá yuo kwaá lo gi aá ceér Càṅ felè kàgàlòn, bó né te gèr-e sielé yilá, gèr né lom bó seé faá cí nò weh ndo.

Bèh cerê

¹¹ Dé yeè, wò nùà Càṅ, beè yeè a, té ménâ dèn; sòm be yeè te bò njií sâ dónḡ, lègè lòm tég te wò den dilisé, màn sér dé yeè gò nùà Càṅ, kwá njí lòm temé yoòr seèn, kó lòm bò mbeí yeè gwaân, yóló bó yolò, dèn lòm toò bòn yébbè yébbè mân ndo.

¹² Líé lòm taáb mé temé cén faá nùà Càṅ nò, kúmó kwá yòn tètàgà beè tég; Càṅ lé wò hèn yilá kuú naâ dé

cí. Wò lé naá gi toò bò nùàr ṅgún mé gècèn mene tueé, ye nyí kwaá njií aá temé teèn.

¹³ Mè nde né wò ndéb tieè kwaá kwaá. Càṅ né ṅgweé; yòn dónḡ haá yeé bú. Yeésò Kristò né ṅgweé ndo; à lé naâ gècèn seèn toò Pónsè *Pilátò ménâ tueé. Bó né gi ṅgweé. Mè ye wò a:

¹⁴ jòlò nyégé *sóú Càṅ bagasé, kébbé nyégé bagasé, te Fehtoò beèh Yeésò Kristò ndeè cuù, sâ nées ṅagásé tḡṅ, veèn déi teèn kèrà ṅgwéh.

¹⁵ Càṅ nùà njèh ndeè cu sâ tueé nde né kòó.

Terreb dónḡ né gi beè seèn,

bú Nùà ṅgùrmò.*

Mgbè bò mgbè né lom bú.

Nùà Dueè felè bò dudueèr bò dónḡ gi lom né bú ndo.

¹⁶ Nuaá mé dé seèn kú ndé ṅgwéh gi cegé né bú.

Bèh cèrè seèn né lom yí te njolo ṅagâ jéjég;

nùàr a, bó mene naàn, à ké teèn wá nyí ndé ṅgwéh.

Nuaá mé ḡene ṅgweé aá bú mé njolo nées sam ye;

ndóg nuaá mé nde né bú njolò ḡené, teèn sam nde ṅgweéh ndo.

Bò nùàr a, sén bú seèn; terreb dé seèn né dé nyèmà mé nyèmà. È môn!

¹⁷ Hèn né ndéb bò sèsàm bò; júée bó a, mò bó baá ṅgúlú wónḡ yieé satí, bó té ṅgàṅ fù; bó té ndèm mé ṅgúlú wónḡ mbaá kwá njí kú, né wàn; bó ndèm kwá njí sér

mé Càn. À béh njèh doón
haá gi né kóó, ye te béh samé
huóóm mé njéh ma.

¹⁸ Sógó bó soḡò, te bó boó
komo bagaà, júée bó a, bó
bó màgà kélá sér cí ma; bó
dèn làgàti, bó há njí lòm be
mbaá ma.

¹⁹ Mo bó né ménâ boó, sâ
bó né bò ngúlú boòn ter dé
cieé kwêh leér kwaá, te bó
ndeè kwa yòḡ tètàgà teèn.

²⁰ Huaán mò Timotê, seé
mé Càn né wò beè jege kwaá
hên, kébbé nyégé bú téḡ.
Mo bò nùàr baá bò wòb ngòr
doô kwarè yeè tueé den, ye
bó né njèh kóó sé wa, té sòn
yeè teèn yí gùm doón; dé sâ
ceér Càn sam;

²¹ wanóón bò nuaré déi
som gi aá temé yoòr Càn kèn,
bó né lòu tueé gobó seér, ye
bó né gi kóó sé wa. Té sòn
yeè teèn yí.

Húóm-temé Càn a, ká siè gi
bí doón beè.

Mvù Pôl dé jomò mé Timotê

Bèh bieê

¹ Né mè Pôl, mbòn tebê Yeèsò *Kristò. Càn lé mè mân sie kwaá naâ mé kàgà-ndòn seèn, ye mè a, ndé kùr yòn se; júée bò nùàr a: mɔ bó bilí den né beè Yeèsò Kristò wa, bó nde né yòn tètàgà kwa ma.

² Mè nyagá njií né mé wò huaán yíé-temé mò Timotê. Càn Tele beèh bô Fehtoò beèh Yeèsò Kristò a, kó wò jere, bó kúlú wò, bó haá wò dólé.

Pôl né Timotê seén

³ Mè né Càn vra, mè né lom seé seèn mé temé ñagá bɔɔ; mè bɔɔ né faá bò tele mò léí jògò lé bɔɔ naâ nɔ. Cu dɔɔn mè né Càn dua, mè yilí yeè suúteèn mé cíbíteèn mene nyèn bèh, mè né bú felè yeè vra.

⁴ Mè né wò munó dé gècên. Lòu sam, mè lo nde ké yoòr yeè yuo, wò lé naâ yúé si. Kènê mè yeé ñene aá ménâ, mè ye sâ kɔ mè wa cuù ké yoòr yeè waà, te yo sagár cu mè.

⁵ Gèh temé yeè cén mé wò né yoòr Yeèsò Kristò kwaá nyegé doò né ká lè mò, mè bú nyèn ñgwéh. Sâ lé naâ seé Loyisè meí yeè dé koò, à lo naâ temé cén yoòr Càn kwaá njií. Jomo sâ meí yeè Enisè kwaá njií cu ka ménâ.

Wò hên kwaá njií cu né cí, mè né kɔɔ.

⁶ Mɔ né ménâ, huaán mò, seé mé Càn lé haá kwaá naâ beè yeè doò, té be mé ñjéh dù, wanɔɔn nde né nyimé yuo. Càn lé wò haá naâ kɔɔ; lé naâ lòu mé mè lé baà naâ wò be felè doò.

⁷ Té njeré déi vèh nyi gùm dɔɔn. Cúcuí mé Càn lé haá naâ béh hên nde né béh temé lòu taré seér, nde né béh gwaán haá, haá béh terreb, te béh sie komo yo mé ñjéh ndɔ; à béh veéh lè yí ndé ñgwéh.

⁸ Sâ mɔ wò baá felè Fehtoò beèh tueé, té fegulí kwá. Né mene felè mò kwer seèn, té gulí ménâ ndɔ. Néné lòm gèr te Njàgà Bagaà faá mè nɔ; kó lòm ye, terreb nyi né beè Càn.

⁹ À lé béh yili soóm naâ kɔɔ; à béh yilá bilí né dé cí, ye te béh ña bò nùàr nyí. Lé naâ mé kàgà-ndòn seèn ndɔ, béh lé seé bagaà déi bó kòmò ná ñgwéh, à lé béh yili soóm naâ dé lòu. Béh lé njua sâ kwa keéh naâ mé Yeèsò Kristò, sâ wón lo née teèn sam ye.

¹⁰ Yeé baá kènê, à nde ye húóm-temé sâ yoòr Yilí nùàr Yeèsò Kristò ñené som keéh. Lòu sam, Yeèsò Kristò duagá som aá terreb ciòò kèn, à né béh Njàgà Bagaà feh, à teèn sâ ñené som keéh né béh yòn tètàgà ndɔ.

¹¹ Kènê à Njàgà Bagaà sâ jege haá né beè mò, ye mè

a, ndé bò nùàr bèh dɔ́ŋ feh bele, sè bó seè.

¹² Mè gèr hèn ñene kuú né dé cî. Mé njéh mene, mè mé gèr tán cú. Lòu sam, mè né gi bèh ndèm mò kɔ́, mè né kɔ́ ye, seé seèn mé à jege kwaá né beè mò hèn, à nde né kebbé nyegé, à kebbé nyegé den nde né ménâ tóg kɔ ndeè wa baá cieé sâ ndɔ.

¹³ Bò ñgòr jéjêg mé wò lé naá gi sònò mò ñgweé dɔ́ŋ, siè kwá felè, wò bele ménâ ndɔ, wò sie lom Yeésò Kristò mé temé cén, wò né bò nùàr mé temé Yeésò lè gwaán.

¹⁴ Njàgà Bagaà mé Càn jege kwaá né beè yeè sâ, té gwàn mé nuaré déi kweéh seér bú. Kébbé nyégé lòm bú mé terreb Cúcuí Njàgà mene; à baá gi béh lè lè.

¹⁵ Ngweéh wò né gi kɔ́ ye, bò Càn bò mé né te tàbè Asía dɔ́ŋ durá si lo gi aá mè wa? Fíjèn bô Hermɔ́jènè né gi lètenè sâ teèn ndɔ.

¹⁶ Dé Onesifôr môn sam. Càn a, té njolo mé mbàgà seèn cì. Lòu sam, cu dɔ́ŋ à lé naá mè yo boó taré. À fegùlì tán ñgwéh ye mè né nùà gwà cibì.

¹⁷ À yeé waà baá ká Rôm, gèh dé mé à lé fɔ́n kwaá naá mè doô, lé dé tueê ná ñgwêh.

¹⁸ Wò né cu kɔ́ ye, à lé mè ké Efêse gam kelà naá kɔ́ ndɔ. Nùà Dueè a, bó húóm lòm bú bagaà lòu téná-juù dé gècèn.

2

*Dene sóji Yeésò *Kristò*

¹ Sâ huaán mò, kwá fùgò mé wò né beè Yeésò Kristò kuú hèn haá wò terreb kɔ́.

² Njii mé wò lé naá gi sònò mò ñgweé dɔ́ŋ, mè lé tueé naá toò bò nùàr ñgún, wò jègè há kèh bò njii sâ mé bò gècèn bò déi ndɔ, te bó feh ser mé bò déi ménâ.

³ Néné taré gèr ndɔ, dèn lòm kóbè sâ faá sóji Yeésò Kristò nɔ.

⁴ Mò sóji yila baá taáb, à dé seèn be te dene bò lòu bò yí ndé cú, à gwaán seér né kwaá-taáb boòn yoòr yilâ.

⁵ Déi né cu nùà dùlà doò ndɔ: nuaá mé né doò dula, nde né tà m ñgòg kwa. À kwa nde né mé doò teèn dula yií.

⁶ Déi né cu nùà kié boôr ndɔ. Mò à né boór seèn kóbè sâ lege kieé nyegé, à nde né yab kɔ́ yieé lógó.

⁷ Mùnò nyégé bò ñgòr mò hèn bagasé. Fehtoò beèh nde né wò terreb haá, te wò ñgweé komo njèh dɔ́ŋ.

⁸ Mùnò njí cú dé Yeésò Kristò, *ndútè ndútù Davìd. Ngweéh à lé naá te cio komo yuo mà. Njàgà Bagaà mé mè né yeé tueé dɔ́ŋ né gi ménâ tueé ndɔ.

⁹ Mè gèr hèn ñene gi né mé Njàgà Bagaà sâ; bó mè ká gwà cibì faá nùà veèn nɔ yií kwaá né dé cî ndɔ. Mé njéh mene, né бага, bó te yuií sie colo kwaá lom né mè, bó ñgòr Càn siè kwá ñgwéh.

¹⁰ Mè gèr hèn yolo den né dé cî, te bòó mé Càn né balé sòm dɔ́ŋ yili yuo gi, bó yili

yuo nde né mé Yeésò Kristò, te bó den ké bèh *sùsum dé nyèmà mé nyèmà.

¹¹ Kwá mè tueé wò jéjég ngòr déi; jéjég ngòr sâ ye:

Mò béh bò Yeésò kuú né kóó, béh bó làn den gi nde né kóó.

¹² Mò béh né nɔ́ɔ́n den, béh né gèr yoló,

sâ béh bó nde né mgbè dɔ́ɔ́n cer gií.

Mò béh ye béh bú kó ngwéh, sâ à nde né ménâ tueé taré, ye nyí béh kó ngwéh ndo.

¹³ Mò béh kóbè sâ sam, béh kóó ye,

à né dé seèn cu dɔ́ɔ́n kóbè sâ ma;

wanɔ́ɔ́n à seèn hihiné kerré den nde né naàn wa?»

Nùà seê mé né Càn yoòr huɔ́óm

¹⁴ Wò kè mà jìlì cú bò nùàr kemà, te bó munó ko cu ngòr hèn, lùòm ñágá lòm bó mé yilí Càn, júée bó a: té mé togo felè bò wɔb ngòr ndè lè ma; ñhèh gàm déi sam. Mò sam, bò déi nde né ngweé, bó sibí le kéh teèn.

¹⁵ Fágá lòm dé yeè feh, dèn lòm nùà seê mé né seé seèn teèn bɔ́ɔ́ yíí, te wò huɔ́m Càn yoòr, fegùlì wò mé seé yeè siè cú, wò né ngòr gècèn te ceér-e te ceér-e tueé yíí.

¹⁶ Gè dé yeè mé bò ceér wɔb ngòr faá bèh sâ nɔ; bó dé bɔ́ɔ́n te ceér Càn sam. Bòó mé né teèn yilá dɔ́ɔ́n nde gi né ndèm bɔ́ɔ́n teèn cuaré lóó, te bó veé ñáá seér dé ñáá.

¹⁷ Bò ngòr bɔ́ɔ́n hèllè ño sie lom né bò nùàr beè faá nyer nɔ. Hemenê bô Filétè né lètenè bɔ́ɔ́n ndo.

¹⁸ Bó geé lom aá dé bɔ́ɔ́n mé ceér gècèn gùm dɔ́ɔ́n, seé bɔ́ɔ́n baá seér bò nùàr bɔ́ɔ́ sù. Bó né bò nùàr tueé ye bó a: Càn lo nùàr te cio komo sɔm gií baá kèn sé wa. Yeé baá ménâ, bò nuaré déi yila temé yoòr Càn sɔm beleè ndo.

¹⁹ Mé ñjéh mene, Càn mé ñgeér sam; à lo naá gií maàn nùà ñhèh si kwaá, né doó nɔ́ɔ́n den den. Bó felèbò nyagá kwaá né ye: Nùà Dueè né gi bò dé seèn kóó, wa nuaá mé gwaán aá ye nyí baá dé Nùà Dueè dɔ́ɔ́n, bú a, nyénné veèn nyennè ma.

²⁰ Kóó ye, ké gwò nùà lieê bò ñhèh gwà feh hihiné né gi teèn. Bò déi, bó me né mé goó, bò déi mé lòh bèlè, bò déi mé màr, bò déi bó kwe né tou; dé kàn né mé bèh seé seèn teèn. Bò déi né teèn, kɔ baá mé lou cieé koó, bó kema ye bó dé bɔ́ɔ́n. Dé bò déi, bó seé mé ñjéh bɔ́ɔ́ gi né cieé dɔ́ɔ́n.

²¹ Né yoòr beèh faá bèh ménâ ndo: nuaá mé sɔm aá be te veène, baá dé seèn ñagásé, nde né ménâ den; dé seèn kɔ né lom dé seé koó, sâ bó nde ye seé mé bú bɔ́ɔ́. Tele nde né bú dé seèn lòu kwaá nebbé nyegé, ye lòu sam, à nyí gam nyegé né kóó. Mò seé bagaà déi ñené yuo kelà mene beré déi, tele bèh seé sâ ñjii nyegé nde né bú

ndo.

²² Mo né mân, sâ té ja mé veên faá bô ndà no wà; fón sér dé yeè ceér dé didilí; kwá njí temé yoòr Càṅ, gwàn lòm bô mbeí yeè mé temé cén, dèn toò bòn dólésé. Bó mé né Fehtoò beèh mé temé cén yueé fón dón, bí bó dèn gí ménâ.

²³ Mo bô nùàr baá saán ndualé go, té sòn yeè teèn yí njí; wò né kóó ye, gèh bô saán kùlù bú sâ nde ké toò mboón yeé mé jóg.

²⁴ Kóó ye, nùà seê Nùà Dueè beéh dé seèn togo ndé bèh; seé seèn né seér bagaà mé bô nùàr dón bó larê. Bú a, dèn lòm nùà fèh-njèh dé gècèn, à yoló bô nùàr yolò.

²⁵ Bú a, fèh nebbé gí bô tásaan njèh lòu, à feh lom bó mé temé dólé ndo. Merré déi Càṅ nde né bó ceér cieé déi feh, te bó yueé fón feh bòn, bó bele ceér gècèn.

²⁶ Lòu sam, *Sátàn lé naâ bó te yuií curú kwaá, bó né sòn seèn ṅweé. Mo nùà seê Càṅ né bó lòu feh nebbé seér, merré déi lòu sâ bó nde né te yuií huaré yuo, bó cu cuú ká beè Càṅ.

3

Lòu mé wón gi nde né teèn

¹ Kóó ye, mo wón nde aá gíí wa, bô cieé dé cèrè jomò ndeè den gi nde né tetaré ma.

² Bô nùàr nde gi né bô nyaá bô ñaá, bó nde gi né mé kàgàlòn gwaán le, bó nde

né mé púnò kuú, bó nde né feh ham, bó nde né Càṅ seb, bó nde né sòn bô tele mé bô meí bòn ṅgeén; nùàr né mene bó bagaà bóó, bó vrà ndé ṅgwéh; bô njíí mé né gi beè Càṅ jolo dón, bó vèh ndé ṅgwéh ndo.

³ Bó nde né temé jeré, bó jere mé bô mbeí kwá ndé ṅgwéh, bó nde né nùàr sar go, bó yo siè ndé ṅgwéh, bó nde né lélán taâb jélákág. Bó bô njíí mé né teèn yilá nyuùn kwàrè ndé ṅgwéh.

⁴ Bó nde né lélán súi, bó nde né fií, bó nde né mé ṅgàṅ fu sela, bó gwaán kela nde né *wón mé Càṅ.

⁵ Dé ṅgòr Càṅ bó né gi yoòr dág wagá kwaá; njèh cén, bó né terreb Càṅ kèb cén ṅgoró njíí, ye né njèh mbaâ ma. Mè tueé wò, gè lòm mé ceér gèh bô sâ bô nón.

⁶ Bô déi lètenè bòn né gùgwò ṅgou yilá ndeé, bó né bô véh yuyuaâ teèn togo weh bele. Bô véh hèllè né-re te veèn mé ceér hihiné teré seér faá bó gwaán nê no.

⁷ Bó né gi njèh maân gwaán dág; mé njèh mene, bó ceér gècèn kó kòmò bèh.

⁸ Nde cu mé bô siíb hèllè, bó né lom ṅgòr gècèn saán beéh som, bó saán né faá bô Jánè bô Jambèrè lé saán taré naâ mé Músi ndo no. Lòu sam, lè bòn né seér cúcuí veèn, bó né mé njèh lòu cur go, ye bó né temé yoòr Càṅ kwaá njíí sé wa?

⁹ Càṅ mé ṅgeér sam, bó mé njèh dàb ndé ndé ṅgwéh

ndo. Lòu sam, bò nùàr nde né ñené kóó gií, ye bó bóó ndugó gó né lòu, bó né faá bò Jánè bô Jambèrè nò.

Bèh ndéb sɔ́gɔ́ cerê

¹⁰ Dé yeè, wò kɔ́ gi aá bò njií mé mè né yeé feh kèn, wò né gi gule gò mò kóó, wò né kwòm seé mò kóó gií, wò kɔ́ gi aá temé mé mè né mé Càn kwaá njií kèn ndo; wò né gi siè-temé mò kóó, wò né gwaán mò kóó; mè né yoló, wò né gi kóó;

¹¹ Bùnò mé bò nùàr né mè bunó, wò né gi ñené, bò dà m gèr mé mè lé ñenè naá dɔ́ɔ́n né gi lè yeè; bò njií mé lé kwa gií naá mè ké Antiôs dɔ́ɔ́n né gi lè yeè ndo. Bò dé ké Ikoniúm o, bò dé ké Lîstrè o, dɔ́ɔ́n njèh faá bònò nò, mè lé naá mé njèh kwaré, wò né gi kóó. Mé njèh mene, Nùà Dueè lé naá gií mè tè m yelè sòm.

¹² Kóó ye, bòó mé gwaán né beè Yeésò *Kristò mé temé cén deèn dɔ́ɔ́n nde gi né mé bònò ménâ kwaré ma.

¹³ Dé bò jéré-temé bò mé bò bèlè nùàr bò, bó nde né mé seé ñgeêr bònò tètò bóó ndeé den, bó nde né bò nùàr bele, te bó bele keéh mé gùm bònò mene.

¹⁴ Dèn lòm dé yeè nɔ́ɔ́n; bò njií mé wò lé naá gií maán, mé wò lé naá gií mé temé yeè mene gwaán doô, dèn lòm tè m tég. Gèh bò nùà fèh-njèh mé lé feéh naá wò bò njií sâ dɔ́ɔ́n, wò né gi bó kóó.

¹⁵ Bò njií mé né te mvù Càn nyagá den, wò né gi bó kóó ndo. Wò lé bó kɔ́ duóóm naá, sâ wò née huaán maàn ye. Ngòr Càn sâ nde né wò ceér feh, né ceér dé bóó mé né temé yoòr Yeésò Kristò kwaá njií, te Càn yili sòm bó.

¹⁶ Bò njií mé né gi te mvù Càn nyagá den hèn dɔ́ɔ́n né gi mé Cúcuí Càn tè m, te feh dilí béh ceér gècèn; à nde né béh bèh sesabê beèh njolò feh kwaá, te béh soró nyegé gi, béh bóó seér bò njèh dé didilí njolò Càn.

¹⁷ Sâ te nùà Càn den ye nùà Càn jéjég sâ, à bóó komo ye seé bebagaà ndo.

4

¹ Mè né wò tueé, mè tueé né wò toò Càn, mé toò Yeésò Kristò ndo. Kóó ye, à ndeé né cuú, à sòm be terrèb seèn ter, à tena ju bò komò mé bò lèlàn bò. Mè tueé né wò toò bònò:

² túé lòm ngòr Càn tè m faá wò né tueé nò, sɔ́gɔ́ njébá lòm tè m tég. Bó gwaán mene, bó berɔ́n mene, kó lòm tueê, wò né bó lòu bɔ́n. Ndè bò déi lòu, wò né bò déi lòu seèn, wò né sèn kwaá, wò né bó feh,

³ wancɔ́n cu baá ndeê, bò nùàr ngòr gècèn gwàn ndé cú, bó nde né bò nùà fèh-njèh dé nyenyenè ngún yilá weh seér. Lòu sam, bó gwaán né cí, né tieè bònò ngulí huóóm.

⁴ Bó tie te gècèn féla ní ndé ngwéh dé ndôg, bó nde

né lòu faár seér, bó gwaán kela bò dèbbè nyenyenê hèllè.

⁵ Dé yeè, siè lòm yo mé be yeè, siè yo felè njèh dɔ́ɔ́n, yóló sér gèr lòu, wò né bò nùàr Njàgà Bagaà se. Né seé yeè. Seé mé Càŋ lé haá kwaá naá beè yeè dɔ́ɔ́n, bó jégé lòm bú mé gùm mene.

⁶ Dé mò, cu waà baá kèn, kènê mè nde aá feh mò semé njií; hèn baá cu kuú mò waà né kɔ́ɔ́.

⁷ Mè taáb lie huòm gi aá kèn, mè mé doò mò ké sònòbò dula yuo kela baá ndo; wa hèn temé mò né gi kóbè sâ.

⁸ Sâ kènê, sàgà mò baá gi ter: né tà m ngòg. Càŋ bú haá yeé nuaá mé né seé teèn bɔ́ɔ́ dilí yíí. Lòu sâ Nùà Dueè mé né yeé ju tená dilí, nde né mè tà m sâ felè sulí kwaá. Mè gi cégé ngwéh, bɔ́ɔ́ mé né gi gwaán ye bú a, cú cù dɔ́ɔ́n nde gi né tà m ngòg sâ kwa ndo.

Bò nùàr pɔ́ lo gi aá Pól

⁹ Fágá ká feh, cieé fà hèn wò nde cuú ká yoòr mò.

¹⁰ Demâs mè dula si lo njií aá kèn. À kènê gwaán lom né *wón mé feh seèn vɔ́gɔ́ gɔ́; à nde aá ké Tesaloník ndo. Kèrésàŋ fɔ́ón aá dé seèn gò Galatí; Títe fɔ́ón taré gò Damatí.

¹¹ Kènê ká kwarè mò le lom né Lúk. Mò wò baá

ndeê, wèh siè Mârk beè; à né yeé mè seé gam.

¹² Mè tema njií aá Tisík dé seèn ké Efêse.

¹³ Mò wò baá ndeê, wèh siè kèh mè cògò dùlù teèn; mè lé kwaá lòò naá ké Troâs ké lo Kárpus. Wèh siè kèh mè bò mvù beè teèn ndo, mè tétég jue né bò mvù dé paàr doò.

¹⁴ Alesándà nùà lè lé naá mè veèn bɔ́ɔ́ maga sela. Ju sam, Càŋ gwòm nde né bú kɔ́ɔ́.

¹⁵ Dèn lòm dé yeé toò seèn mé kónkɔ́n mene, wanɔ́n njií mé béh né yeé feh dɔ́ɔ́n, à né yeé berón, ye te njèllé yuo njèllé.

¹⁶ Cu mé bó lé tueé logó naá ju mò teèn, mè né mene sòn mò se, nuaré dèi lé mè gam kélá ná ngwéh, bó lé si lo seér naá mè lòu. Mé njéh mene Càŋ a, té bó mé njéh táŋ.

¹⁷ Fehtoò beèh nùà njèh lé mè mé huún kwá ló ná ngwéh, à haá cu ye baá-re mè terreb, mè né ngòr seèn mé njéh tueé jege seér. Lòu sâ bɔ́ɔ́ mé Jûf sam dɔ́ɔ́n ngweé gi ngòr seèn. À luaga sòm keéh baá-re mè sònò gélòg teèn ndo.

¹⁸ Mè né kɔ́ɔ́ ye, Nùà Dueè nde né mè te veèn dé kàn ménâ luaga sòm ndo; à nde né mè cií nyegé, te mè ndeé ŋaá ké te vulúu, mè den ké Mbàm kwarè seèn. Kùsèm

terrèb Càṅ a, sùmù yuò kélà
cie dé kèi cên. È môn.

Bèh cerê

¹⁹ Bíé kéh mè Prisîl bô Ak-
ilâ бага, wò bie keéh mbàgà
Onesifôr ndɔ.

²⁰ Herástà den le aá dé
seèn ké Kòrênt. Trofîm lé
naâ dé seèn baán; mè lé
kwaá lɔ̀ naâ bú ké Milê.

²¹ Lègè ndé kâ jògò te cu
dùlù ndeè ye waâ.

Bò Ebúlù mé Púdèn bô
Línù mé Kelódìà bó bô Yeésò
bò déi dɔ́ɔŋ ye bíé kéh wò
baga ma.

²² Fehtoò beèh a, kúru
nyégé wò. Húóm-temé seèn
a, ká siè jí bí dɔ́ɔŋ beè ndɔ.

Mvù Pôl mé Títe

Bèh bieè

¹ Né mè Pôl, nùà seê Càn; mè né cu mbòn tebê Yeésò *Kristò ndò. Càn né mè temá, ye mè a: bò nuaá mé nyí né yilá, ndé bó ngòr nyí tueé nyegé, te bó kwaá njií temé yoòr nyí, bó ñene kò ngòr gècèn, bó bele tòu nyí ma;

² te bó den mé ndèm, ye bó nde né yòn tètàgà faá nyí lo tueé naâ nò kwa. À nyeén túé bèh lág; à lo tueé naâ sâ *wón née ké jomo lè ndègè ye;

³ te cu yeé wulu baá, à nde ye yòn sâ lè ngòr seène feh ñagá. Jomo sâ à kwaá lo beè mò, ye mè a, ndé bò nùà ménâ se nyegé ndò. Nyí Càn Yili nùà tueé naâ ménâ kóó ma.

⁴ Mvù hèn mè nyagá njií né mé wò Títe. Wò né faá huaán mò ñàr lè nò. Bèlò fà dójò kwaá njií gi né temé te ngòr cén-e. Huaán mò, Tele beèh Càn bô Yeésò Kristò Yili nùà a, kúlú wò, bó haá wò dólè.

Seé mé Títe nde né bój den

⁵ Huaán mò, mè lé kwaá lò naâ wò lè tàbè Kreéta, te wò bój cor nyegé bò njií mé lé leé naâ toò dójò, wò sie kwaá bele bò nùà, bó den bò kokoò bò te bòn bò Yeésò

bò lè lòó dé kàn mé dé kân. Mùnò dèn ká bò ndéb mò munò; mè lé ye wò a:

⁶ nùà koò gwà Càn né lom nùà gècèn mé bò nùàr yili seèn túé vé ñgwéh ma; kò à né lom mé véh cén; kò bò ñuna seèn né temé yoòr Càn kwaá njií, bó né veèn nyenné, bó né tie ñgwéé, bò nùàr né ménâ ñené kóó ndò; sâ ye.

⁷ Nùà seê gwà Càn a, kóó ye nyí beè né mé seé Càn Dueè ma. Yili seèn a dèn lòm ñgulisé. À té ñgúgó, à té nùà ñá-temé dèn, à té mbè sèlà, à té sà fón, à té kàgàlòn mé kòb mene fón.

⁸ À dèn sér cu dójò nùà wèh kìn, nùà húóm-temé, nùà kógòn, nùà dili, nùà ñagá, mé nùà siè yoò ndò.

⁹ Bú a, ñjéba táre lòm te ngòr Càn tég, te den faá tueé nê nò; ye né ngòr gècèn. Mò né mán, sâ à nde né bò nùàr feh nyegé, à toó nyegé bó mé ñjéh; te sie bò sànsòn bò be.

¹⁰ Tétán né bò nuaré déi lètenè bò *Júf; bò sâ bò Càn dùlà bèh; bó né bò nùàr bele gò, bó né bó ngòr kùkùlù tueé ndualé gò ndò.

¹¹ Mò bó baá ménâ tueé, yín bó yiin; wanójò bó né mbàgà bò nùàr bój ñellé. Njií mé bó sé la fèh ná ñgwéh, bó né bò nùàr cí feh seér, bó né-re kàgàlòn kòkòb tèen yieé keéh.

¹² Nùà ndòn déi lètenè bòn mé feh seèn lo jueé

bòn, wa:
 Cu òóŋ nyeén tueê né tabó
 bò Kreétà bò,
 né bò nyam veên,
 né bò fùòb bò mé gwaán lom
 né lòu yieé deén.»

¹³ Nùà hèllè lo jueé bòn. Mè
 tueé wò, mo wò baá bó njèh
 tueé, ndè sér bó lòu, te bó
 taré seér lè ceér Càŋe dé
 tarê.

¹⁴ Yílá bó yilà, te bó mé
 débèè ndègè bò Jùf kwé lè
 cú, bó mé ndéb bò nyeên bò
 ngwé lè cú ndò, wanoŋ bò
 nyeên bò hèllè ngòr gècên
 gwàn bèh.

¹⁵ Dé nùà ñagâ, beè seèn
 njèh òóŋ né gi ñagásé. Dé
 bòó mé ñagá ñgwéh môn
 sam; njèh òóŋ beè bòn
 ñagá bèh. Lòu sam, bó temé
 yoòr Càŋ kwá njí bèh, ndòn
 bòn né kuú, lè bòn né lom
 ndândaà veên.

¹⁶ Bó tueé né faá bó né
 Càŋ kóó nò, sâ né lom nyeén,
 seé bòn nde seér né bèh
 hiín, bò dúágá-tie bò mé seé
 dudulí yo òóŋ ceré né bó.
 Ndóg seé bagaà né lom bó
 yogó dé gècên.

2

Ngòr gècên

¹ Dé yeè, mo wò baá ngòr
 Càŋ feh, fèh lòm te ceér-e faá
 tueé nê nò.

² Júée bò kuúm a, bó té
 mbè sèlà, bó dèn dene bò
 kàm bò, bó dèn bò kógòn
 bò, bó kwá njí temé lè njèh
 gècên, bó dèn mé gwaán lè,
 bó yóló njèh yoló.

³ Túé cú mé bò ma
 kukuúm ménâ ndò, júée bó

a: bó dèn lòm te ceér-e, bó té
 sòn túágá sàr gò, bó té kwer
 mbè ñá, bó fèh nyégé bò véh
 dé tetòr njèh bagasé ma.

⁴ Sâ bò véh dé tetòr nde
 né bò si bòn mé bò ñuna
 bòn bagasé gwaán nyégé,

⁵ bó nde né bò kógòn
 bò den, bó den ñagásé, bó
 nde né njèh ké gwò bòn
 mé húóm-temé mene bòó
 nyégé, bó nde né sòn bò
 si bòn ñgwéé, te bò nùà
 ngòr Càŋ túé béh cú.

⁶ Túé bò ndà ménâ ndò,
 júée bó a: bó siè yo sieè.

⁷ Wò mé feh yeè, dèn fèh
 bò nùà dene gècên, te bó ke
 weh teèn. Fèh ngúlí nyégé
 njèh bagasé, né njèh kàm;
 fèh lòm bú faá nùà kàm nò.

⁸ Túé lòm bò ngòr dé
 didilí. Mo wò né bò ngòr
 ménâ tueé, bò nùà sàndé
 ñgwéh, bò bònò bò nde né
 lòu gulí seér, te sòn nyeên
 duú bó ndò.

⁹ Júée bò kwer a, bó ñgwé
 tie ñgwéè, bó bó làrè njí mé
 bò tele seé bòn gwaán nê
 òóŋ, te bó den beè bò tele
 bòn huóómsé. Bó té sòn
 bòn ñgén,

¹⁰ bó té bó njèh ñúób, bó
 dèn lòm bò gècên bò jéjêg
 sâ. Mo bó bòó né ménâ, sâ
 bò nùà nde né ngòr Càŋ
 teèn seén keéh. Càŋ Yili
 nùà né bú.

¹¹ Bí kóó ye, húóm-temé
 Càŋ né njolò bò nùà ñené
 laré, ye nyí gwaán né bò
 nùà òóŋ yili soòm.

¹² Gèh húóm-temé bú hèn
 né béh lòu tueé kwaá, te béh
 nyenné veên, béh sòm temé

beèh te *wónje, te béh ña seér bò lo bò, béh ká te wónje den dilí nyegé lòu. Béh go lom gò bò Càṅ bò,

¹³ béh gaán cieé sèsàm mé ndèm beèh dǎ́ǎ́ né gi teèn doò. Lòu sâ *sùsùm Yeésò *Kristò Yili nùàr ndeè né bèsónè ñené yuo kelâ. Càṅ Dueè né bú.

¹⁴ À lé béh lè veèn ña weéh naâ mé feh seèn, ye te béh den lom ñagásé, béh ña bòn bò nùàr nyí, te béh bǎ́ǎ́ komo bagaà, béh bǎ́ǎ́ lom teèn dé bǎ́ǎ́.

¹⁵ Sâ kènê fèh lòm bò nùàr ménâ, fèh sòm kèh be seé yeè toò bǎ́ǎ́, te bó kwa ye terrebe te ceér Càṅje. Ndè bílí bó teèn mé dé ndeè mene. Mè tueé wò, té gwàn mé nuaré déi seb wò ndò.

3

Dene nùà Càṅ

¹ Túé cú ye bò nùàr a: bó ñgwé sòn bò ñgómna ñgwèè, bó ñgwéé sòn bò kokoò bò ndò; bó léb toò bǎ́ǎ́ leèb, bó kǎ́ gi ye, seé bagaà bǎ́ǎ́ larê né seé bǎ́ǎ́ ma.

² Júée bò nùàr a, bó té nùàr júé, bó té tǎ́ǎ́ ndè, bó húóm temé, bó dǎ́ǎ́ sér toò bò nùàr dǎ́ǎ́ lòu ma.

³ Kǎ́ ye béh dǎ́ǎ́, béh lé naâ gi ndugó gǎ́; béh lé naâ bò tàṅ-tie bò, béh né mbembaá bǎ́ǎ́ sabé ñjii; tuaá né lom béh yoòr faá cí nǎ́ yilá huóm, béh né temé jeré sǎ́, béh né huer kuú, béh bò nùàr né bunó kuú ndò.

⁴ Mé ñjéh mene, Càṅ Yili nùàr lé naâ seér béh húóm-temé seèn feh keéh, à temé yoòr beèh sòm ñgwéh,

⁵ à lé naâ béh yili sòm; lé naâ dé lòu ndò, dèn ñgwéh mé seé bagaà bǎ́ǎ́ komoò. À lé kǎ́ seér naâ béh jere lòu, à yaga sòm béh veèn yoòr, te bó ñar seér béh dé feè; terrebe Cúcuí Ñagâ kweéh seér béh ndò.

⁶ Kènê Càṅ fam ñjii aá béh Cúcuí sâ yoòr, béh baá mé ñjéh lè lè. À béh ménâ bǎ́ǎ́ kuú né felè Yeésò *Kristò, nuaá mé lé naâ béh yili sòm.

⁷ À lé béh ménâ bǎ́ǎ́ naâ mé húóm-temé seèn, ye te béh ña bò didilí bò beè nyí, béh kwa yòn tètàgà mé béh né gi ndèm teèn kwaá ñjii doò.

⁸ Bò jéjég ñgòr né cí. Mè gwaán né ye wò tueé ñeí den teèn lòu, te bǎ́ǎ́ mé né temé yoòr Càṅ kwaá ñjii dǎ́ǎ́ faga feh, bó yila lom seé gècèn bǎ́ǎ́. Huóm kela né cí, te gam nùàr dǎ́ǎ́.

⁹ Ñjèh cén, té sòn te ñgòr kùlù yí, gè mé ceér dèbbè ndègè bò nùàr, té tǎ́ǎ́ ndè, té mé *sǎ́ sǎ́n lè, gam ñgwéh lág, né lom wǎ́b ñgòr mbaá.

¹⁰ Mǎ́ nuaré déi baá kèrrè si, túé kwá bú tueè; túé bú mbei fà, jomo sâ yùò kwarè seèn yuoò.

¹¹ Kǎ́ ye, kèkènè bò sâ bò jomo saàb naâ ceér gècèn, bó ju die nde né mé be bǎ́ǎ́ ma.

¹² Mɔ mè tema njií aá wò Artemâs, wa né Tisîk wa, lègè ndé kâ ndeè, wò ndé kwà mè ké Nikòpòlîs; mè taán gi aá, ye cu dùlù kwa nde né mè ké sâ ma.

¹³ Bó nyégé ká bagasé, te wò gam Jènâs bô Apolôs mé gò bɔ̀n teèn ndɔ. Jènâs né dé seèn nuaá mé né gi sòu kɔ́. Té gwàn mé bó gɔ be be.

¹⁴ Bò Yeésò bò dɔ́n a, yí gí be te seê, bó mèh mé seé bagaà bɔ́, te bó koó bòó mé njèh né bó saám ndɔ, bó té mbaá dèn vù dèn.

¹⁵ Bò nùàr ká kwarè mò dɔ́n ye, bíé kék wò бага. Bíé kék bò mbeí beèh mé né gi te ceér Yeésò ndɔ.

Húóm-temé Càn a, ká siè gi bí beè dɔ́n.

Mvù Pôl mé Filemôn

Bèh bieè

¹ Né mè Pôl, mè né ká gwà cibì felè Yeésò *Kristò; bèh òm bèh Timotê nyagá né kóó, béh tema njií né mé wò mbeí seé beèh Filemôn. Temé beèh né yoòr yeè.

² Béh né bí bò tie beèh Apiâ bieé. Arsîp mé né sóji Yeésò Kristò faá béh nò, béh né bú bieé ndò. Bíe kèh bò Càṅ bò mé bilí dua yeé Càṅ ké gwò yeé òóṅ ndò.

³ Càṅ Tele beèh bô Fehtoò beèh Yeésò Kristò a, kúlú bí, bó haá bí òlê.

*Gwaân lètenè Filemôn bó
bò Yeésò bò*

⁴ Cu òóṅ, mò mè baá Càṅ dua, mè né yeé bú felè yeé dua, mè né lom bú felè yeé vra dé gècèn.

⁵ Lòu sam, bó ye mè a, wò né bò Yeésò bò mé temé cén gwaân, wa wò né temé yoòr Fehtoò beèh Yeésò kwaá njií ndò ma, mè né bú vra.

⁶ Mè né Càṅ dua, te bilí mé béh bí né ka Yeésò Kristò den bilí hên, yam sòm keéh gií húóm-temé Càṅ mé né yoòr beèh òóṅ bèsonè.

⁷ Òm mò, gèh dé mé wò né bò mbaábi gwaân sâ né lom mè yoòr sagár dé gècèn, né lom mè yoòr taré húóm dé gècèn ndò. Lòu sam, wò sâ bóó nòré né temé bò Càṅ bò.

Ju Onesîm

⁸ Mè né wò bòn ndò. Mè né mbòn tebê Kristò, à mè terreb jege haá né kóó. Mè sé la ye wò a: bó lòm mân bóò.

⁹ Mé njéh mene, dé bò mbaábi gwaân, kò mè bòn wò lòu. Kóó ye né mè Pôl, gùm tela kàm òóṅ. Mè né cu ká gwà cibì felè Yeésò Kristò ndò.

¹⁰ Mè wò bòn né kóó. Né felè Onesîm. Onesîm né huaán mò te ceér Yeésò Kristò; mè ká gwà cibì ṅa baá tele seèn.

¹¹ Léi toò, à lé njèh gàm beè yeé ná ṅgwêh, kènè njèh gàm beè beèh fà òóṅ faá bú nò sam cuú.

¹² Mè nde né bú ké yoòr yeé temá njií, mè bú tema njií né faá mè cua tema njií né wò temé mò ká lè nò.

¹³ Mè sé la ye bú a: Cu mé mè né ká gwà cibì felè Njàgà Bagaà hên, à dèn bèh kwarè mò, te à gam beh mè faá sòn yeé nò.

¹⁴ Mé njéh mene, mè ménâ bó ndé ṅgwéh. Sâ òóṅ mè gwàn ṅgwéh dé mé ba wò lòu, te wò bóó ye mè bagaà; huóm kela né mé wò gwaân seér mé be yeé.

¹⁵ Merré déi lé ye bú a: dùlà kwá ló wò ménâ, te à ndeè cu cuú, wò kwa ye bú dé kèi cèn.

¹⁶ Mò né mân, sâ kènè à faá kwer nò sam cuú, à huóm kela seér cu aá kóó mé kwer. Né nùà yíé-temé beèh beè Yeésò Kristò. Tétég né ká beè mò, à né lom nùà yíé-temé mò dé tueè sam. Mè

né kɔ́ ye à nde né ké beè
yeè ménâ huóom yɔ́gɔ́ keéh.
Lòu sam, kèb déi à né kwer
yeè, à baá òm yeè te ceér
Nùà Dueè ndɔ.

¹⁷ Sâ mɔ wò né mè faá
mbeí seé yeè weh, siè nyégé
bú faá wò sé la sie nyégé naâ
mè nɔ.

¹⁸ Mɔ à lé naâ wò njeré déi
bɔ́ sabé, wò né bú hùà bele,
túé nji kán, mè gwɔm wò.

¹⁹ Mè wò bèh hên nyagá
lom né mé be mò Pól, ye mè
nde gi né wò bɔ́ njií sâ gwɔm
ma. Kékɔ́ ye, nyí né mé hùà
mò yòr ndɔ; mè lé wò ngòr
Càn feéh naâ kɔ́, te wò nde
ye yòr dé feê kwa.

²⁰ Mɔ né mân, sâ kúkùr
yeè òm mò, bó sòm yeè mè
seé hên mé temé Nùà Dueè
lè teèn; bó nóré yeè mè temé
lè faá nùà Yeésò Kristò nɔ
teèn ndɔ.

²¹ Mè né kɔ́ ye mè baá
nyagá hên, wò nde lom né
mân bɔ́; wò nde né ménâ
bɔ́ yɔ́gɔ́ keéh, mè né gi
kwàgà yeè yieé.

²² Nyégé kwá mè bèh
cèrré déi teèn ndɔ. Mè né
ndèm kwaá ye Càn nde né
faá bí né bú dua nɔ gwaán,
bí nde cu né mè ñené.

Bèh ceré

²³ Epaferâs mé né ká gwà
cibi felè Yeésò Kristò faá mè
nɔ, ye bíé kéh wò бага.

²⁴ Bɔ́ mbeí seé mò Mârk bɔ́
Aristârk mé Demâs bɔ́ Lúk
ye bíé kéh wò бага ndɔ.

²⁵ Húóm-temé Fehtoò bèh
Yeésò Kristò a, ká siè jí bí
beè.

Mvù mé bò Hebreèh bò

*Càṅ béh kènê njèh tueé
seér aá mé Njuna seèn*

¹ Lɔ jògò Càṅ lɔ bò tele beèh njèh tueé keéh beéh sònò bò *sòn-Càṅ bò; à lɔ naâ bó mé ceér hihiné mbei ngún tueé.

² Nde nde ká jomo te nàm cèrè jomò hên, à bò nùàr njèh tueé seér aá mé Njuna seèn. À lɔ njèh doón si gii naâ mé bú, à bò dàṃ njèh seèn doón jege kwaá gi né beè seèn.

³ Terreb Càṅ nùà njèh nené né yoòr seèn; kèkènè Càṅ mé gùṃ mene né bú. À *wón doón ta né kóó, à ta kwaá né mé ngòr terrèb seèn. À lé ndeè naâ bò nùàr mé húóm seèn *sené, te veèn boón gi. Seé seèn yeé mboón aá, à ṅaá nde cu ké te vulúu, à né te be gaâ Càṅ terrèb den den.

*Kela né Huaán mé bò cili
Càṅ*

⁴ Huaán né seér Nùà Dueè kóó mé bò cili Càṅ. Yilí mé Càṅ yilá kwaá né bú yoòr né cu yilí dé bò cili Càṅ ham yògò ndo.

⁵ Bèh lɔ mé naâ-naà, lètenè bò cili Càṅ doón, Càṅ mé cén déi teèn túé ní ngwéh, ye bú a:
Wò né Huaán nyí,
Lan nyí ṅa baá Tele yeè.»

À cu mé cili Càṅ déi túé ní ngwéh ye nyí nde né Tele seèn ṅaá, à ṅa ṅuna nyí ndo.

⁶ À lé ménâ jue seér naâ mé ndoón seèn. Cu mé à lé ndeè naâ bú ká te wónje temá njii, à lé naâ tueé ye:

Dàm bò cili nyí doón a,
cémmé gí toò Huaán nyí, bó
die bú.»

⁷ Dé bò cili seèn, à lé felè boón tueé seér naâ ye:

Bó né bò cili nyí; bó né faá
fu no;

ye bó né cu bò seé bò nyí; bó
né faá leba weè ndo.»

⁸ Dé Njuna seèn, à ye:

Kùsèm Càṅ, kògò dé yeè né
dé ndeè.

Wò né Mgbè te Lò yeè cer
dilé,

⁹ wò gwaán lom né njii mé
né teèn dilí yilá,

wò veèn gwàn nyi bèh.

Càṅ mé né Càṅ yeè lé wò hên
balé weh kuú naâ

dé cí.

À wò dàṃ bò vógó-temé seèn
yoòr hên kulu su gi né
mé njéh ndo;

À ye te kògò dé yeè lie kela
kóó mé kògò

dé bò mbaábii.»

¹⁰ Càṅ lɔ naá cuù déi felè
Njuna seèn tueé ye:

Né wò Nùà Dueè,
tàbè ké bèh duóm lé dieé
naâ mé wò.

Wò lé vulú boó naâ mé ba
beè yeè ndo.

¹¹ Dé bò njii sâ, bó nde gi né
nyueé leér yuo,

wò cie le lom kóó.

Bó nde gi né faá cògò nɔ kulí
yuo;

12 wò nde né bó bècénè faa
cògò nò gurú bilí ndò.
Bó nde gi né kweéh seér;
ndóg wò dé yeè kwéh sér
ndé ngwéh,
wò kúlé nyí ndé ngwéh
ndò.»

13 Bèh lo mé naá kaà sà
Càn mé cìlì Càn déi túé nji
ngúngwéh ye bú a:
Dèn ndé ká te be gaá nyí,
kò nyí ba yíí gi aá bò bònò bò
yeè ka ba gulè yeè.»

À lé ménâ jue seér naâ mé
Njuna.

14 Á sà, dé bò cìlì Càn nò, bó
né bò nei wa? Ngweéh bó
dóón né gi bò càn mé bóó yeé
seé Càn Dueè wa? Càn tema
yeé bó, te bó nde gam bòó
mé à nde né bó yili sòm.

2

Ceér còh

1 Mò né ménâ, sà béh
mègè néí cú te ngòr gècèn
mé béh lé ngweé naâ doò
téq. Mò sam, béh nde né
ceér leér loó.

2 Béh kóó ye, ngòr Càn mé
bò cìlì Càn lé tueé waà naâ
mé njéh doò né gi cie mé
feh seèn néné ngá, ye né
lom ngòr gècèn ma. Bí kóó
ye, bòó mé lé naâ ngòr sà
ngeén, mé lé naâ bú lòu seb
seér dóón, lo naá giì gèr beè
Càn teèn néné yíí.

3 Sé tagá béh wa? Mò ceér
koò mé nde né béh yili sòm
hên, béh né bú lòu seb seér,
naàn naàn mé béh nde né ju
beè Càn mvelé wa? Mè tueé
bí, Nùà Dueè mé feh seèn lé

naâ mé ngòr sà tueé waà,
toò jògò lé naâ bú. Jomo sà
jege bele bòó mé lé naá giì
ngòr hên sònò seèn ngweé
ndò, bó ye béh a, né lom
ngòr gècèn ma.

4 Càn nùà njèh lé naâ be
teèn mé terreb mene kwaá;
à né bò cìè mé bò fém hihiné
teèn bóó bomó yíí, à né nùà
kàn seé Cúcuí Ngá yoòr
kwaá, à né nùà kân faá à
gwaán nè nò kwaá ndò.

Yeésò yòh haá né kóó

5 Né mene *wónj dé jomò
mé béh né sònò tueé hên,
Càn túé ngwéh ye bò cìlì Càn
a, né beè bóòn.

6 Beré déi tueé seér né te
mvù Càn ye:

Hè, sà nùàr né-re hàmm kei
mé wò nde né bú munó nyi
ná Càn?

Sà wò te ndândaà nùàr
mbaá ke nyegé

kuú né kei wa?

7 Cu déi wò lé naâ bú ka bò
cìlì yeè maànjé

sie kwaá weh.

Yeé gi aá, wò bó bú ngog, wò
*sumú seér bú lòu,

8 wò terreb felè njèh dóón
haá gi beè seèn ndò.»

Mò né gi tueé ye: Càn terreb
felè njèh dóón haá gi né beè
nùàr, sà tueé né ye, né lom
ménâ, sànj lè ngwéh, njèh
dóón né gi beè nùàr sà. Mé
njéh mene, wa mene hên,
béh néné sòm ngwéh bèh
mé njèh dóón né gi beè nùàr
sà ndò.

9 Béh njene kò cegé né mé
Yeésò. Dé seèn, cu déi Càn lé
naâ bú ka bò cìlì Càn maànjé

sie kwaá weh. Njua mé Càn lé naâ bú ménâ sie kwaá weh sâ, ye te à cio kuú seér felè nùàr dɔ̀ɔ̀n. Yeé gi aá, Càn bɔ̀ bú ngɔ̀g ndɔ̀, à bú sumú seér cu lòu. Lé naâ mé núr ciòò bú sâ.

¹⁰ Càn nùà njèh mé lo síi naâ njèh dɔ̀ɔ̀n kɔ̀ɔ̀, ye kɔ̀ nyí Yeésò sieé seér né mé gèr bú sâ, te nùàr ngún ña keéh gi bò huaán nyí teèn, nyí weh njií bó ká mbàm yoòr nyí ma. Lòu sam, bó né mé Yeésò yili yuo.

¹¹ À bò nùàr veèn yoòr yaga sɔ̀m gi né kɔ̀ɔ̀. Bòó mé baá gi jolosé dɔ̀ɔ̀n, bó bó baá gi kèné mé Tele cèn. Né dé cì mé Yeésò bò sâ bò yilá né bò lòb seèn, à fegùli kwá só cú.

¹² À tueé seér né ye:
È Càn, mè nde né yilí yeè
lètenè bò lòb mò saán,
mè nde né wò mé bené seén,
mè wò seén nde né toò cili
nùàr.»

¹³ À den cuè ye:
Dé mò, mè temé kwaá lo nde
né mé Càn.»

À den cuè ndɔ̀, ye:
Mè hèn nɔ̀, béh bò huaán mé
Càn lé naâ mè beè haá
kwaá.»

¹⁴ Yeésò lé nùàr ñaà naâ, ye lòu sam, bò huaán mé nyí né bó huaán yilá sâ né gi bò nùàr, wa kɔ̀ nyí ña nùàr ndɔ̀. Sâ dɔ̀ɔ̀n ye te nyí kuú cio, nyí mé njèh nyoló sɔ̀m *Sátàn mé terreb ciòò né beè seèn.

¹⁵ Ye te bòó mé lé naá beéh cio veéh dɔ̀ɔ̀n, cio vèh cú, te bó huaré den gi mé feh bɔ̀ɔ̀n.

Lòu sam, bó lé ka ciòò naá giì bò kwer.

¹⁶ Mè tueé bí, à lé ndé ná ngwèh ye te nyí gam bò cili Càn; à lé tétég nde kuú naâ ye te nyí gam bò ndutè ndùtù Abrahâm.

¹⁷ À lé nùàr tétég hèn ña kuú naâ mé njèh. Kɔ̀ à sé lé naá kaà nùàr ménâ ñaá seér ndɔ̀, te à we ye bò lòb seèn, à den *ngàn sèmè bɔ̀ɔ̀n dé koò, mé né lom beè Càn kóbè sâ, léláñ húóm-temê ndɔ̀. Sâ dɔ̀ɔ̀n ye te nyí bɔ̀ɔ̀ yíi seé Càn teèn, nyí *semé sɔ̀m feh nyí nùà njèh, te Càn kulu sɔ̀m cili nùàr veèn yoòr.

¹⁸ Wa mene hèn, bòó mé gèr né bó jilí, veèn né bó taáb dɔ̀ɔ̀n, à nde né bó gam den. Lòu sam, bó lé naâ bú mé veèn ménâ taáb ndɔ̀, à lé naâ mé gèr kwaré.

3

Kela né Yeésò mé Músi

¹ Mɔ̀ né môn bò nùàr mò te ceér Yeésò, Càn lé yilá naâ bí kɔ̀ɔ̀ ndɔ̀; bí njolo kè nji lòm mé tebé Càn Yeésò ngàn sèmè dé koò. Béh bò nùàr saán keéh yeé bú.

² Càn lé naâ bú nùà seè seèn sie kwaá. À seé seèn bɔ̀ɔ̀ lom mé temé cén faá Músi lo naâ ké gwà Càn bɔ̀ɔ̀ nɔ̀.

³ Á, ngweéh yilí nùà mé-gwà ngulí kela yeé kɔ̀ɔ̀ mé gwà nùà njèh wa? Mé Yeésò bô Músi né ménâ ndɔ̀. Músi dé seèn né faá gwà nɔ̀. Terreb dé koò wulu né

mé Yeésò nùà mé-gwà, dèn
ngwéh Músi.

⁴ Ngweéh gwà dé kàn né
seé nùà mé-gwà wa? Né
ménâ mé Càn, à njèh dɔɔŋ
si gi né kɔɔ.

⁵ Músi dé seèn te mbàgà
Cànɛ né nùà seê. Càn lé ye
bú a, ndé bò nùàr sòn nyî toò
tueé kwaá. À lé naâ ménâ
mé temé cén tueé gi ndɔ.

⁶ Dé *Kristò, à né Huaán.
Mbàgà Càn né beè seèn. À
bú ke den né te be sâ. Mbàgà
Càn sâ né béh. Njèh cén, kɔ
béh né bú mé temé cén sie,
béh né ndèm mé bú kwaá,
béh né mé njéh sagár, sâ ye.

*Bèh dù né bò nùàr Càn
kela*

⁷ Mɔ né mân, béh ngwé
sòn Cúcuí Nɔgâ; à lé ye:
Lan mɔ bí baá hueh Càn
ngweé,

⁸ bí té temé lòu dúágá sér,
bí té faá bò tele biì léí jògò
nɔ dèn.

Wa cieé déi ké ya dueè bó
lé naâ gágà mé Càn
saán.

⁹ Càn nùà njèh ye:
bò tele biì léí jògò lé naâ mè
sòn felá.

Bó né mene gèh terrèb mò ké
kundun

te nyèmà yulà nèà njéné,
mé njéh mene bó né lom
gágà mé mè saán.

¹⁰ Temé lé mè lè mé bó nɔá
njií naâ dé cí,

ye: bò nùà hèn ceér mò njéné
kó ngwéh,

bó cu dɔɔŋ munó sabé seér
né lòu.

¹¹ Yeé baá mân, temé nɔá njéi
cuù mè mé bó lòu,
mè jege ye: lòlòm bò nùà
hèn bèh dù ká yoòr
mò ndé ndé cù ndɔ.»

¹² Sâ belà, bí kè nyégé keè,
te nuaré déi mé temé veèn
lètenè biì lè dúágá dèn cú,
te à ceér Càn làn kwá ló cú
ndɔ.

¹³ Mɔ ye te huɔm, bí fágá
sér feh, bí né lètenè biì cieé
dɔɔŋ lòu toó kuú. Lòu sam,
cieé mé yuoò bà dɔɔŋ né gi
lan mé Càn jue né sâ. Bí
té gwàn mé nuaré déi sela
veèn, à ngwan le teèn.

¹⁴ Béh bò Kristò gɔ né kɔɔ.
Njèh cén, kɔ béh né bú mé
temé cén sie, béh bele faá
béh lé naâ ké bèh duɔòm nɔ
ngweé, tóg nde wa bèh ceré
ndɔ.

¹⁵ Né te mvù Cànɛ ménâ
nyagá den ye:

Lan mɔ bí baá hueh Càn
ngweé,

bí té temé lòu dúágá sér,
bí té faá bò tele biì léí jògò
nɔ dèn.

Bó lé naâ gágà mé Càn
saán.»

¹⁶ Á sâ, bòó mé lé naá gi
hueh Càn ngweé, bó né seér
gágà mé bú saán sâ, lé naâ
bò nèi wee? Ngweéh lé naâ
dàm bòó mé Músi lé ker
yuoó naâ mé njéh ké Ejipto
doò mà.

¹⁷ Á, te nyèmà yulà nèà sâ,
temé lé Càn lè nɔá njií naâ
mé bò nèi ndɔ wa? Lé naâ
mé bòó mé lé gela kuú gi
naâ mé veèn ké ya dueè sâ
ndɔ.

18 Càn lé naâ jege ye, bò nùà hên bèh dù ké yoòr nyí ndé ndé cù. À lé sâ jege njií naâ mé bò nei ndo wa? Ngweéh lé naâ mé bòó mé lé saán naâ bú gágá sâ wa?

19 Béh ngweé ko mé njéh ye, bó lé bú mé temé cén siè ná ngwêh; ye bó lé bèh dù sâ ndé ná ngwêh dé cí ma.

4

1 Càn lé naá giì béh ndéb tieè kwaá loó, ye béh nde né bèh dù ké yoòr nyí kwa, te béh bó den ké sâ. Sâ mo né mân bò nùàr mò, bí kè nyégé keè, te nuaré déi lètenè bìi dèn cú faá à nde né bèh sâ liím no.

2 Lòu sam, béh baá gi mé tie Njàgà Bagaà faá bò jògò bò lo naá giì mé tie cí ké ya dueè no. Njèh cén, bó lo dé bòn ngweé fañ deén naâ lòu, bó temé teèn kwá njí ngwéh. Yeé baá môn, lé bó dé bòn gàm ná cú ndo.

3 Dé beèh mé né gi temé cén yoòr seèn kwaá njií doón, béh nde né teèn yilá. Né bèh dù mé Càn lé ye:

Yeé baá mân, temé ñaá ñei
cuù nyí mé bó lòu,

nyí jege ye: lòlòm bò nùà
hên bèh dù ké yoòr
nyí

ndé ndé cù.»

À lo né mene mân tueé, sâ dàb mé à lo wón si gi aá kèn; sâ seé seèn lo gi aá ndo.

4 Nde cu beré déi te mvù Càn né felè cieé téhbeèh nyagá kwaá ndo, ye: Càn lé

bóó giì naâ seé. Yeé baá mé cieé téhbeh, à du soó lòu ma.

5 Bèh dù cên sâ né te mvù Càn nyagá den, ye:

Lòlòm bò nùà hên bèh dù ké
yoòr nyí ndé ndé cù.»

6 Bò léi toò bò mé lé Njàgà Bagaà ngweé logó naâ koó lé bèh dù sâ yilá ná ngwêh ndo. Lòu sam, bó lo temé teèn kwá njí ná ngwêh. Mo né mân, sâ bèh sâ née teèn ye, né bò jomo bò kela den.

7 Yeé baá mân, Càn sie kwaá cu cieé dé hiín, à yilá kwaá cieé bú sâ lan". Te nde nde, Càn tueé keéh ye sonò *Davíd faá mè la naâ nyagá no, ye:

Lan mo bí baá hueh Càn
ngweé,

bí té temé lòu dúagá sér.»

8 Hên mo Josué sé lo naá giì bò tele beèh léi jògò bèh dù lemé yí, Càn sé naá cuù cieé déi sie kwaá wa?

9 Mè tueé bí, sâ bèh dù sâ née teèn ye, né bò nùàr Càn kela den. À né faá dù dé loù cieé téhbeh mé Càn lo duú naâ teèn no.

10 Nuaá mé yila te dù sâ nde né dé kèi cên du, faá Càn lo naâ seé seèn bóó gií, à du dé kèi cên no.

11 Sâ belà, béh fágá lòm feh dé teèn yilá, béh té gwàn mé cén déi lètenè beèh ngeén sòn Càn, à liím bèh dù sâ, faá bò léi toò bò no.

12 Ngòr Càn né làn, à né lélàn terrèb, à né bòu nulá yogó, kèb fà doón nulásé túéñ. À nula yila nde né yí

te njolo temê mbaá, à né mé suàrmú bô cègè weé ndeé; à né mé mùnò nùàr tená ndeé, à né mé tuaá lè nùàr ñòbè ndeé ndò.

¹³ Njii mé nde né njolò Càn lòu leér le teèn sam. Dàm bò njii mé Càn lo si giì naá dɔɔŋ né gi njolò seèn. Nùà kàn ñgúlú mé be seèn sulá nde né toò seèn.

*Yeésò *ngàn sèmè dé koô*

¹⁴ Béh né mé ngàn sèmè beèh dé koô teèn. Ngàn sèmè sâ né Yeésò *Kristò Njuna Càn, à lé naá ké ter te vulúu ñaá ndeé, à den ké felèbò. Mɔ né mân, béh siè lòm ñgòr Càn tég, béh né mé njéh toò bò nùàr njebá.

¹⁵ Ngàn sèmè beèh dé koô né béh jere kɔɔ, à né gi yuaâ beèh kɔɔ ndò. Lòu sam, bó lé naá bú te njéh dɔɔŋ ceéh, bó lé bú ceéh naá faá béh nɔ. Njéh cén, dé seèn à lo veèn déi cór ná ñgwêh.

¹⁶ Mɔ né mân, belà, bí ndé, béh bilí nde gi ké kwarè kɔgɔ Càn bèh fùgò kuû, béh té njeré déi nyàmè. Ké teèn sâ, à nde né béh jere kɔɔ, béh nde né mé fùgò beè seèn yieé kuú ndò. Béh hin, mɔ njeré déi né béh yɔgɔ, te gam béh.

5

¹ *Ngàn sèmè dé koô dɔɔŋ balé yuo giì né lètenè bò nùàr, te à ña nùà seê Càn dé bò mbeí seèn. Seé seèn né

mbe mé *sèmè toò Càn haâ, te veèn bò nùàr gi mé njéh.

² À nde né yuaâ bò cùr ñgweé komo, à ñgweé komo yuaâ dé bòó mé né bɔɔ sabé gɔ ndò. Lòu sam, bú nùà njéh né yuaásé faá bó nɔ.

³ Sé yeé baá ménâ, à lélán veèn dé bò mbeí sèmè lòm ndé cú, à semé bilí nde aá mé dé seèn mene.

⁴ Nùàr ti felè seèn mé be seèn lòbò bèh, wa nyí baá ngàn sèmè dé koô. Càn haá yeé nùàr bèh bú sâ kɔɔ; à lo naá *Arɔŋ ménâ bɔɔ.

⁵ Né kèi cén mé Kristò ndò, à lo yo seèn kɔɔ siè hám ná ñgwêh, ye te nyí ña ngàn sèmè dé koô. Càn lo bú ngàn sèmè dé koô sie kwaá naá kɔɔ, ye:

Wò né Huaán mò,
lan mè ña baá Tele yeè.»

⁶ Wa cu beré déi ye:

Wò né dé yeé ngàn sèmè dé kèi cên,

wò né te gule Melkisedêg.»

⁷ Cu déi ká te wɔŋe, Yeésò lé naá Càn mé terreɓ dua, à né bú lòu bɔŋ, à teèn lɔgɔ bilí mé yúé mene, yímé lé naá bú njolo berré ndò. À lé sâ dɔɔŋ ñgweé giì naá sòn Càn mé nde né bú te cio yili sɔm. Yeé baá ménâ, Càn ñgweé njii mé à né dua ndò.

⁸ À lo né mene Njuna Càn kɔɔ, mé njéh mene à lo naá tie ñgwê maán; lo naá mé dàm gèr ñené larê.

5:3 5:3 Lév. 9:7 5:4 5:4 Ex. 28:1 5:5 5:5 Ps. 2:7 5:6 5:6 Ps. 110:4

5:7 5:7 Mat. 26:36-46; Mk. 14:32-42; Lúk 22:39-46 * 5:9 5:9 Manyor né njolo nomò mé né dòu yuo. Tueé néye:còŋ yuo né beè Yeésò.

⁹ À yeé sieé yuo aá teèn, Càᅇ sie kwaá bú manyor* còᅇ dé bòó mé né sòn seèn ᅇᅇweé đóᅇ, te bó yili yuo dé kèi cèn.

¹⁰ Lòu sam, Càᅇ ye: à né dé seèn ᅇᅇᅇ sèmè dé koò, à né te gule Melkisedêg ma.

Nuaá mé kwaá lo ceér Càᅇ, bú a, kè kè

¹¹ Te ju hèn béh né lom mé ᅇᅇh tueê teèn ᅇᅇún. ᅇᅇh cén, né taré. Béh se mene lòu, tie bìi baá lieé.

¹² Wanóᅇ hèn né cu mé bí sé la baá ᅇi bò nùà fèh-ᅇᅇh teèn, bí sé la né bò déi lòu feh seér. Mé ᅇᅇh mene, bí ye, ᅇᅇò Càᅇ mé bí lé naá ᅇi ᅇᅇweé hèn, ko bó fèrre dèn cú bí cí. Sâ tueé né ye, bí sér yíé kó ᅇᅇwéh, bí gwaán seér né mbán.

¹³ Nuaá mé né mbán ménâ ᅇaám đóᅇ né faá huaán mbogò nᅇ; à mé terreb sam, à ᅇᅇò bagaà mé dé veèn gè kó ndé ᅇᅇwéh.

¹⁴ Dé nùà koò, yáb tetaré né seé seèn, à mé seé bò kokoò bò meh gi aá, à né gi bò ᅇᅇh dé bebagaà mé dé vevenê geé kóó.

6

¹ Mᅇ né mân, sâ béh joló ᅇá sér ter lòu. Bò ᅇᅇò mé béh lé naá ᅇi felè *Kristò ᅇᅇweé doò baá gi béh lè faá maᅇᅇ nᅇ. Bó maᅇᅇ lòu sì fèrre ndé cú. Né mene dé feh yueé fᅇᅇn, te bí kwaá lo ceér veèn, né mene

temé yoòr Càᅇ kwaá ᅇi, bí ᅇᅇweé gi aá kèn.

² Né mene tòu nòmò Càᅇ, né mene dé nùàr be felè baá, né mene te cio komo yuoò; né mene dé lòu ju tenâ đóᅇ, bí baá gi mé ᅇᅇh lè.

³ Mᅇ né mân, sâ béh joló ᅇá sér ter lòu! Béh nde né ménâ mé terreb Càᅇ bᅇᅇ komo.

⁴ Mᅇ sam, bᅇ déi nde né ceér Yeésò si loó. Mᅇ bó né ceér Yeésò si loó ndᅇ, sâ bèh yili yuo bᅇᅇn nde né taré. Á, ᅇᅇweéh bó lé baá ᅇi ké toò Càᅇ bèh ᅇᅇᅇ mà. Bó lé naá ᅇi dàᅇ ᅇᅇh ké te vulúu kwa laré, bó kwa bilí mé Cúcuí ᅇᅇᅇ mene.

⁵ Bó ᅇene nyegé, ye ᅇᅇò Càᅇ né lom ᅇᅇh gècèn kóó. Terreb *wᅇᅇ mé baá ndeê hèn, bó lé naá ᅇi ᅇene ndᅇ.

⁶ Mᅇ bó né cu lòu die seér, ᅇᅇweéh sâ bèh yili yuo bᅇᅇn nde né taré wa? Sᅇᅇ kuú mene, bó temé kwéh kòmò ndé cú. Lòu sam, bó né seér ᅇᅇnà Càᅇ yí ter lòu fagá ᅇi cuú, bó sellé kwaá bú ké mbartogᅇ, te séb bomo sue bú yoòr bomò.

⁷ Mè tueé bí, mᅇ tàbè déi né nu kwa, né lom bú yoòr te mbeí te mbeí neé yilá, yab né teèn yuo huᅇᅇm, né nùà ᅇᅇèh gam, sâ Càᅇ né tàbè sâ kulú.

⁸ ᅇᅇh cén, mᅇ teèn ba yuo seér né téker bᅇ ᅇᅇè, sâ tàbè hèllè né cùr, Càᅇ nde né bú lòu duagá seér, tàbè hèllè ᅇᅇie yuo.

⁹ Béh la né mene sònò mân tueé, mé njéh mene bò nùàr mò, béh né kwàgà bìi yieé, bí nde né dé bìi yili yuo.

¹⁰ Càn nùà tá-gobó sam. À seé bìi nyèn ndé ngwéh; à né gwaân lètenè bìi ñené. Gà m mé bí lé naâ bò nùàr seèn mé yilí seèn gam doô, à né ñené. À né ñené ye, bí née bó gam den ndo. À bí nyèn ndé ngwéh.

¹¹ Mé njéh mene, belà, béh né gwaân ye nùà kàn a, fágá cú feh, te seé bìi jegé, bí kwa ye njií mé bí né ndèm teèn kwaá njií sâ.

¹² Bí té ndòm, bí bèlè sér gule bòó mé né ceér Càn mé temé cén sie, mé né njèh yoló komo, mé njèh doón kwa gi né faá Càn lé tueé naâ no.

Ndéb Càn mé jègè mene

¹³ Lo mé Càn lo kwa kwaá naâ Abrahâm ndéb tieè, à lo naâ bú teèn mé jègè mene jege bilí. Càn yeé ke, nùà koô mé né bú ham yógó teèn yùò kélá ngwéh, à jege seér gùm seèn nùà njèh,

¹⁴ ye Abrahâm a:
Nyí nde né wò kulú;
bò ndüté ndütù yeè nde né mbaá yaám ndeé den ma.»

¹⁵ Yeé baá môn, Abrahâm yila baá-re yolô ndo; à né ka yoló. Nde nde, Càn kulu njií bú faá à lé tueé kwaá naâ bú no.

¹⁶ Mo bò nùàr né njeré déi tueé, bó né lòu jege, sâ bó

jege né mé yilí nuaá mé ham yógó né bó haàm. Mo bó jege aá ménâ, sâ la né mene gèh saân dé heè, nde né lètenè boòn tené, bó ko lom jègè doô.

¹⁷ Lo naâ mé Càn ménâ ndo, ye te nyí feh keéh bòó mé nde né ngulù nyí yieé mé njéh, te bó ñene ko teèn, ye kàgà-ndòn nyí kwéh sér ndé ngwéh ma. À lo jègè te ndéb sâ jege yilí naâ dé cí.

¹⁸ Ndéb bò jègè né bò njèh fà mé beè Càn kèh bèh. Bóó mene naàn, Càn nyeén túé bèh. Mo né mân, sâ béh bòó mé Càn né gbàñ beèh doón, yo né gi béh mé njéh taré, ye ndèm beèh nde né yieé.

¹⁹ Ndèm sâ né beè beèh faá kùn* no. À béh pón sie njeba kwaá né koó, te temé nde ye béh lè die. Né mene kòn cògò *gwà Càn koó ké te vulúu, ndèm sâ teèn nyueé yilá nde né koó, à yuo kela yí lètenè mò yoòr Càn.

²⁰ Ké bèh sâ lo yila loó naâ Yeésò, à né sòn beèh ké sâ koó. À lo naâ *ngàn sèmè dé koó ñaá, né dé kèi cèn te gule Melkisedég.

7

*Melkisedég, *ngàn sèmè dé koó*

¹ Melkisedég sâ lo naâ mgbè Salêm.* Ké toò Càn Dueè ngàn sèmè né bú. Cu mé Abrahâm lé lieè naâ taáb mé bò mgbè, à yeé wula gi

6:14 6:14 Gen. 22:16-17 **6:19 6:19** Lé. 16:2 * **6:19 6:19** Kùn né njií mé sie kwaá né njèh bècénè. **6:20 6:20** Ps. 110:4 **7:1 7:1-2** Gen. 14:17-20 * **7:1 7:1** Salêm lé naâ yilí Jerusalem déi. Mé ju hebreèh ye: Dene dolé.

aá bó, à baá cuû, nuaá mé lé ndeè naâ ké ceér dueè, bô Abrahâm kwaré, à kulu Abrahâm, lé naâ Melkisedêg sâ.

² Abrahâm lo naâ bú mbe haá ndo: njií mé lé naâ yulà doón Abrahâm lé naâ bú cén teèn som kwaá. Yilí Melkisedêg sâ tueé né ye: né mgbè mé dilí lom né dé seèn dé gècèn. Mgbè Salèm tueé né ye: né mgbè mé haá yeé dole ndo.

³ Nuaá mé ko som tele Melkisedêg bô mei, teèn sam. Né mene jògò bô seèn déi, nuaré déi kó som ngwéh. Nuaá mé tueé som kùr ñaàr mé kùr ciò seèn teèn sam ndo. À den né faá Nuna Càn no: à né ngàn sèmè dé nyèmà mé nyèmà.

⁴ Melkisedêg né duesé! Bí kwàgà yíé mé Abrahâm: Abrahâm né mene tele dàmm bô huaán *Iserálà doón kóó, mé njéh mene bú mé feh seèn lé naâ Melkisedêg mbe haá; bô njií mé à lé cu gií mé njéh bèh taáb doón, te njèh yulà, à lé naâ Melkisedêg teèn cécéné som haá.

⁵ Bò ndùté ndùtù *Leví mé né ngàn sèmè né gi mé *sóú Músi tieè, né bó sògó den, ye bó a: bí ndé beè bô huaán Iserálà; njií mé baá yulà doón, bí weh bele teèn cécéné cécéné ma. Sâ doón lé naá den cuù lètenè bô nùàr bòn mé né gi ndùté ndùtù Abrahâm ndo.

⁶ Melkisedêg lé dé seèn jògò bô Leví ná ngwéh. Mé njéh mene, à lé naâ mbe beè

Abrahâm weh; te njèh yulà doón Abrahâm lé naâ bú teèn cécéné cécéné som haá bele. Abrahâm lé né mene kóó ye nyí né mé ndéb Càn yoòr doón, mé njéh mene à lé Abrahâm kulu seér cuù naâ kóó.

⁷ Bí né gi kóó ye, nuaá mé kulu yeé mbeí ham kela né kóó mé mbeí.

⁸ Wanóñ ngweéh bô ngàn sèmè te mbàgà Leví, mé weh yeé mbe doón, né yeé kuú gií wa? Dé Melkisedêg môn sam; à né mbe faá bó no weh, mé njéh mene à kú bèh. Mvù Càn tueé né ménà.

⁹ Sâ Leví né mene mbe beè bô huaán Iserálà weh, à mene Melkisedêg bèsonè há ngwéh, mé njéh mene à lé naá gií bú mbe haá ndo.

¹⁰ Lòu sam, cu mé Abrahâm tele koò seèn bô Melkisedêg lé kwaré naâ teèn, sâ à lé baá gií yoòr Abrahâm. Njèh cén, sâ à lé née te càn ye.

**Ngàn sèmè dé koò déi faá Melkisedêg ndo*

¹¹ Seé bô ngàn sèmè te gèh *Leví doón lo gule dobo gií naâ mé *sóú ké lètenè bô huaán Iserálà. Mò seé bô ngàn sèmè Leví sé né seé ngulí, sé lo húóm ná cù mé ngàn sèmè dé koò déi ñenè yuo kela cuù beré déi te gule Melkisedêg. Ngàn sèmè dé koò sé lo yuo cegé kaà te gèh *Arón ñuna Leví.

12 Ngweéh mɔ gèh ngàṅ sèmè kweéh seér, sóú né yeé kweéh seér ndɔ wa?

13 Bí kóó ye, Fehtoò beèh mé béh né felè seèn tueé hèn, dé seèn nùà Levī sam, gèh dé seèn né híín. Te gèh seèn-e nuaré déi ngàṅ sèmè teèn nǎ ngúṅgwéh.

14 Béh né gi kóó ye, à né dé seèn te gèh bò Júdá bò. Béh né cu kóó ye, Músì yeé baá felè bò ngàṅ sèmè tueé wa, à lo njeré déi te gèh bú hèn túé ná ngwéh ma.

15 Bí kóó ye, ngòr hèn ṅenè ṅagá baá kèn; ngàṅ sèmè déi faá Melkisedêg nɔ waá baá.

16 Bú sâ sóú lo kóó táṅ ná ngwéh, te bó nde ye bú ngàṅ sèmè sie kwaá. À dé seèn né nùà njèh, à né ngàṅ sèmè mé né den cu dɔ́ṅ lǎṅ.

17 Te mvù Cànɛ tueé taré né ménâ ndɔ, ye:

Wò né dé yeé ngàṅ sèmè dé kèi cèn,

wò né te gule Melkisedêg.»

18 Yeé baá môn, Càn tɔr wula sóú dé léi toò sâ ndɔ, ye né yuaá, gàm teèn sam ma.

19 Mé gècèn mene, sóú Músì hèllè nùà njolò Càn *sènè kòmò bèh. Càn mé ṅgeér sam; njií mé né sóú sâ huóóm yɔgó, waá baá kèn. Ndèm beèh kènè dɔ́ṅ baá gi teèn, à béh ké yoòr Càn ṅgoró njií né kóó.

20 À dé seèn né nuaá mé Càn lo nde bú ngàṅ sèmè dé koò sie, à lo teèn jege bilí naá mé jègè mene. À lo dé bò

ngàṅ sèmè déi lòu jègè ná ngwéh.

21 Dé Yeésò à lé naá jege, ye bú a:

Jue nyí Nùà Dueè, nyí jègè kèn ndé ngwéh;

wò dé yeé né ngàṅ sèmè dé kèi cèn.»

22 Yeé baá ménâ, béh yieé kwàgà mé Yeésò ndɔ, ye ṅgòṅ dé seèn yieé kela né kóó mé ṅgòṅ dé cuùm.

23 Njeré déi né cu teèn ndɔ. Bí kóó ye bò ngàṅ sèmè lé naá ṅgún. Lòu sam, bó né yeé seé ngàṅ sèmè toò kuú kwaá loó.

24 Dé Yeésò môn sam; à seé seèn toò kú kwá lo ngwéh; cu dɔ́ṅ à né den lǎṅ.

25 À bò nùàr yili komo né dé cí. Bòò mé né gi yoòr Càn mé bú ndeé, à né bó dé kèi cèn yili sɔm. Lòu sam, cu dɔ́ṅ à né dé seèn lǎṅ, à né Càn felè bɔ̀̀n dua den.

26 Yeé baá ménâ, ngàṅ sèmè mé nde né béh gam, ko né bú. À dé seèn né jolosé, mé sòn fuú ndɔ, à veèn déi cór bèh. Càn lo naá bó bò vevenè bò híín geé kwaá, à weh njií bú dé seèn ké ter te vulúu.

27 À dé seèn faá bò ngàṅ sèmè dé kokoò hèllè sam. À Càn *sèmè felè veèn dé seèn nùà njèh há ngúṅgwéh, à dé bò mbaá̀̀n cieé dɔ́ṅ faá bó *semé yeé sâ, sèmè bèh ndɔ. À lo dé seèn semé naá mbei cèn dé kèi cèn. À lo ménâ semé naá mé gùm seèn nùà njèh ndɔ.

28 Bò ngàṅ sèmè mé sòú Músi lo sie kwaá gii naâ kóó dɔ́ɔṅ lo naá gii bò wàn. Te jomo sòú, Càn nde ye lòu jege; à ngàṅ sèmè dé koò teèn sie kwaá seér baá-re Nuna seèn mé né dé seèn tē dé kèi cèn.

8

**Ngàṅ sèmè beèh dé koò*

1 Njolo ngòr mé béh né tueé hèn dɔ́ɔṅ né ye: ngàṅ sèmè beèh né gèh ngàṅ sèmè dé koò sâ. À né ké te vulúu yoòr Càn terrèb mé né te kɔ́ɔ. À né te be gaá seèn den den.

2 À seé seèn bɔ́ɔ den né ké gwò lètenè mò. Gwà sâ né sòn *gwà cògò; njèh cén, à né dé seèn gwà gècèn mé Càn nùà njèh lé sieè naâ kóó, nùàr lé bú kóó síé ná ngwèh.

3 Bó ngàṅ sèmè dé koò dɔ́ɔṅ sie kwaá né, te à haá beh Càn mbe mé *sèmè. Yeé baá ménâ, kɔ́ ngàṅ sèmè beèh dé koò sâ haá bú njeré déi ménâ ndo.

4 Mɔ́ à sé né ká te wónje, à sé naâ ngàṅ sèmè den kwa wa? Lòu sam, bò ngàṅ sèmè bɔ́ɔn né ká doó teèn, bó né gi Càn mbe faá *sòú Músi lé tueé naâ sâ haá.

5 Njèh cén, seé mé bò ngàṅ sèmè hèllè bɔ́ɔ yeé sâ, bó si weh lom né lòu, bó si weh yeé yoòr seé dé Càn ké te vulúu. Mé seé Músi lé naâ faá bèh ménâ ndo: cu mé Músi lé ndeè naâ gwà sieé, Càn lé ye bú a: kè nyégé bagasé, wò nde ménâ sieé

ma. Síé sòm ká nág faá nyí lé naâ wò ké te tòre nɔ́ feh.

6 Kènè seé dueè baá seér beè Yeésò, né dé bɔ́ɔn hèllè yɔ́gò keéh, à béh yoòr Càn nyɔ́gò njií né mé ngòṅ dé feé; dé sâ né ngòṅ dé cuúm yɔ́gò. Lòu sam, ngòṅ bú sâ né mé ndéb dé bagaà teèn. Ndeb bú sâ kela né kóó mé ndéb dé cuúm.

7 Mɔ́ ngòṅ dé toò jògò sé lo naâ teèn yílá, sé lo húóm ná cù mé Càn kweéh seér bú mé ngòṅ dé feé.

8 Béh kɔ́ baá ye, bú sâ lo teèn yílá ná ngwèh bòn. Lòu sam, Càn lé née bò nùàr seèn teèn bɔ́ den, ye:

Cu déi ndeè né waá,
nyí nde né ngòṅ dé feé mé
bò huaán *Iserála kɔ́.
Nyí nde né mé gèh bò huaán
Júdà ménâ kɔ́ ndo,
jue nyí Nùà Dueè.

9 Dé sâ dèn ndé cú faá dé mé nyí lé kóó naâ
mé bò tele bɔ́ɔn léi jògò nɔ́.

Nyí lo né mene bó te tàbè
Ejíptò mé be nyí

kou sòm keéh,
mé njèh mene bó lé naâ
ngòṅ sâ lòu cum seér.

Nyí yeé njene aá ménâ,
nyí sòm be nyí yoòr bɔ́ɔn
ndo;

jue nyí Nùà Dueè.

10 Hèn né ngòṅ mé nyí kɔ́
nde né mé bò huaán
Iserála lòu sâ, jue nyí
Càn Dueè:

Nyí bó sòú nyí sòú kwaá seér
nde aá felè,
nyí bó nyagá kwaá seér nde
aá te temè ndo,

te Càn bòn den lom nyí, bó den bò nùàr nyí.

11 Cu sâ nuaré déi bò mbaábon lòu fèh só ndé cú,

ye bó a: kè Nùà Dueè baá ye hên nɔ.

Né mene huaán maàn, né mene nùà koò,

ɔɔɔɔ nde gi né nyí ñené kɔɔ.

12 Nyí nde né yúlá-temé bòn lè nyí kulú sɔm;

nyí veên bòn ká lè nyí siè kwá ndé cú.»

13 Mé Càn nde mé ñgòn feê mân tueé, sâ à ye ñgòn dé léi toò hèllè baá dé cuùm ma. Né yeé môn ndɔ, mɔ njeré déi kulí baá, à né yeé dé cuùm ñaá, te jomo sâ à nyoló yuo weéh lòu.

9

*Seé bò *ñgàn sèmè mé seé dé Yeésò*

1 Ñgòn dé léi toò lé naá gii mé bò *sóu teèn, bò nùàr lé Càn dua ñene beéh mé ñjéh. Bèh Càn duaà lé naá gii teèn.

2 Bó lé naâ *gwà cògò sieé, kòn lé naâ teèn fà. Kòn dé toò jògò, bó lé yilá naâ bú mò. Tándán lâm kpàcògò lé naâ gwò sâ; gbàgà breéd mé bó haá yeé toò Càn lé naâ gwò sâ ndɔ.

3 Tùtùlù kòn dé yí jomò bó lé teèn colo tenà naâ cògò; bó yilá mí bú sâ mò dé joloò.

4 Kɔ lé naâ gwò sâ teèn, bó me né mé goó, te bó ñgie beh bò san teèn. Mbèn déi

lé naâ gwò sâ teèn ndɔ, bó mban sie né bú mé goó. Né mbèn ñgòn. Bó me cu né ñguú déi mé goó, bó dili kwaá yí lè mbèn sâ ndɔ. Yí lè ñguú sâ né *mánà. Lè mbèn sâ lé naâ cùgò *Aròñ mé lé naâ mvue faám doò. Bò mbeh taá déi fà lé naâ lè mbèn sâ ndɔ, bò sóu ñgòn né teèn nyagá den bele.

5 Felè mbèn sâ bó lé teèn me dili kwaá naâ bò cili Càn terrèb.* Bó me ndógó ñji né bó bà yí felè mbèn, bèh mé bó ber yeé húóm teèn, te Càn kulu sɔm bò nùàr veên yoòr. Kè, ñgòr hên dé kènê tueé gii sam.

6 Bó yeé nyegé kwaá gi aá ménà, bò ñgàn sèmè né lom cieé ɔɔɔɔ te mí dé toò jògò sâ yilá sóó, bó né seé Càn teèn bóó.

7 Te mí dé yí jomò doò, ñgàn sèmè dé koò yila cegé yeé teèn kɔɔ, à yila cegé yeé mbei cén te nyèmà ndɔ. À teèn yila yeé mé húóm nyaàm beè, te à haá *sèmè mé ñjéh, Càn kulu sɔm bú veên yoòr, kulu sɔm gi bò nùàr veên mé bó né bóó sabé doò yoòr ndɔ.

8 Cúcuí Ñagâ feh kwaá baá-re béh mé bò ñjéh sâ ndɔ, ye béh a: mɔ mò bú toò jògò sâ nées ka toò tég ñeí tená, sâ ndóg ceér mò dé joloò nées ndúg ye ma.

9 Sâ ɔɔɔɔ né kàn mé feh kwaá né bò ñjéh dé cafanê,

9:2 9:2 Ex. 26:1-30; 25:31-40, 23-30 9:3 9:3 Ex. 26:31-33 9:4 9:4 Ex. 30:1-6; 25:10-16; 16:33; Nomb. 17:8-10; Ex. 25:16; Deut. 10:3-5 9:5 9:5 Ex. 25:18-22

* 9:5 9:5 Bó bò cili Càn sâ yilá né chérubins". 9:6 9:6 Nomb. 18:2-6 9:7 9:7 Lé. 16:2-34

ye béh a, bó né gi mbe mé *sèmè dág haá; njèh cén, gèh Càṅ duaà bú sâ temé nùàr nyégé kòmò ndé ṅgwéh.

10 Né lom bò gènnè yâb bô gènnè mbè mé tòu nyénnè ma. Bò njií sâ doṅṅ né gi wàn ndò. Bó lo teèn deén naâ, ye te béh be lulú den ṅṅogô mé njéh. Mò njèh doṅṅ ndeè kweéh seér gi aá, Càṅ ye te nyí fò sòm ye bò sâ bò.

11 Kènê *Kristò waà baá ndò. Ngàn sèmè dé koò né bú; béh bò njèh gècèn kwa gi né beè seèn. À lé naâ lè mò dé Càṅe yilá ndeé. Bú sâ né dé Músi hèllè lieé yogó, né bú jolo yogó ndò. Bò nùàr lé kóó síé ná ṅgwêh, à dé njèh wôn sam ndò.

12 Kristò lo teèn yila ndeè naâ dé kèi cèn. Lo mé húóm mbieè ná ṅgwêh, mé húóm huaán nàgà sam ndò. Lo naá seêr mé húóm seèn nùà njèh. À lo béh yili soóm naâ mé njéh, lo naâ dé kèi cèn ndò.

13 Bí né gi kóó ye, dé tòu nùàr, bó nùàr yoòr yuòb yeé húóm mbieè mé húóm tela nàgà. Bó né yeé nàgà tuar ṅgie njií; bó weh tou sâ, bó yuòb njií bò nùàr yoòr ndò, ye sâ bó *sené yeé bó lòu.

14 Mò né yeé mé húóm nyaàm mân, sé tagá mé dé Kristò wa? Kristò lé dé seèn *semé seér naâ gùm seèn nùà njèh. Dé sâ né lom jéjég sèmè kóó, Cúcuí Càṅ ndeèr

né teèn. Dé seèn húóm seèn nde né temé beèh sené, te bò seé mamvuaàn lè beèh dèn cú, te béh ṅa bò seé bò Càṅ làn.

15 Sâ tueé né ye, Kristò nyogó bilí aá béh bò Càṅ kèn; à béh bó nyogó bilí né mé ṅṅòṅ feé, te bòó mé Càṅ lé naá gií yilá doṅṅ yila gi ṅṅulù seèn, bó den teèn dé ndeèr, faá à lé ye bó nde né teèn yilá nò. Lòu sam, Kristò lé naâ cio beèh ṅaá weh. Bò nùàr te ṅṅòṅ dé toò jògò hèllè lé né mene veèn bòó, à lé naâ bó teèn huar sòm.

16 Bí kóó ye, mò nùàr lé naá gií ṅṅulú seèn lòu taṅṅ kwaá, kò bó ndeè ṅene ye à kuú baá, bó geé ye ṅṅulú sâ.

17 Mò nùàr lé naá gií ṅṅulú seèn jege kwaá, à née mé njolo, bó ṅṅulú hèllè cu sâ gè ndé ṅgwéh.

18 Mé ṅṅòṅ Càṅ dé toò jògò hèllè lo naâ ménâ ndò; húóm lé naâ teèn yilá, te ṅṅòṅ kwa ye terreb.

19 Músi yeé kulá kwaá gi aá cili nùàr sóu Càṅ doṅṅ tièè, à weh húóm huaán nàgà mé húóm mbieè, à hualé bilí mé nòmò. À weh cú, à bilí mé yúli sòṅṅaṅṅ, à né te húóme yíi njií, à né felè mvù sóu yuòb njií, à né cili nùàr yoòr yuòb njií ndò.

20 À ye bò nùàr a:

Hèn né húóm mé Càṅ kò kuú né ṅṅòṅ mé njéh,
ye te bí jolo cí.»

21 Músi lé naâ húóm sâ te *gwà cògò yuòb njií, à lé naâ te njèh seé gwà Càṅe doón yuòb njií ndò;

22 faá sóú tueé nê nɔ, ye né mene kei wa, kɔ húóm njèh doón *sené né kɔó ma. Yeé baá ménâ, kɔ húóm kwar kɔó, te Càṅ nde ye nùàr veên yoòr kulú sɔm ndò.

**Sèmè dé *Kristò veên yaga cegé né kɔó*

23 Bò njií mé bò nùàr lé naâ ké te vulúu si weh sâ, bó lé naá gií bó faá mè la naâ tueé nɔ, sené gií. Njèh cén, bò dé ké te vulúu dé boòn gwaán né bò jéjég sèmè.

24 Mè né tueé: Kristò lo te mò mé bò nùàr me né kɔó yilá ná ṅwêh. Lòu sam, né lom cecemé mé bó lé si weéh naâ yoòr mò dé ké te vulúu. À lé yila seér naâ ké te vulúu sâ. À ké teèn toò Càṅ kènê né sòn beèh.

25 Ké lètenè bò *Jûf nyèmà doón *ṅgàṅ sèmè dé koò né yeé lè mò joloò mé húóm nyaàm beè yilá sɔó. Dé Kristò lé môn ná ṅwêh, à lé teèn lòu yágá dèn ná ṅwêh, à lé feh seèn semé cegé naâ mbei cén.

26 Mɔ sam, sâ bèh lo mé wón lo duóóm naâ, à sé naâ gèr mé gùm seèn nyèmà doón ṅené kum. Mè tueé bí, môn sam. À lé dé seèn waá naâ te nàm bú mé wón nde aá teèn ceré hên; à gùm seèn nùà njèh *semé cegé mbei cén, te yaga sɔm bò nùàr veên yoòr.

27 Né mene nei doón kuú cegé yeé mbei cén. Mɔ à kuú baá, à nde ké te ju toò Càṅ.

28 Kristò lé kuú naâ mbei cén ndò; à lé feh seèn semé naâ, ye te nyí kulu sɔm nùàr ṅgún veên yoòr. À nde cuú né mbei cén dé jomò waá; dé sâ felè veên sam cuú, nde baá dé bò nùàr seèn yili sɔóm. Bòó mé né bú goó kela den doón nde né yili yuo gií.

10

1 Mè tueé bí, *sóú Músi né lom cecemé bò njèh jéjég. Bò njèh jéjég sâ née ké toò ye ndò. Sóú seèn hèllè mé terreb sam, à nùàr ké toò Càṅ nyégé nji ndé ṅgwéh gùm doón; wanɔón à seèn nùàr mé cící *sèmè cící sèmè nyèmà doón *sené caá nde né mé ṅgei wa?

2 Mɔ veên sé lo né bò dùà-Càṅ bò yoòr mé gèh sèmè bú sâ gií, kènê bó sé lo núr veên yoòr boòn ṅgwé dèn ná cú; sèmè hèllè sé lo naâ gií ndò.

3 Mɔ wa hên bó née den núr sâ yoòr boòn ṅgwéé, sâ sèmè hèllè né bó nyèmà doón lòu tueé den, ye bó a: bí né bò vevenê bò ma.

4 Lòu sam, húóm nàgà mé húóm mbieè dé boòn veên sènè kòmò bèh.

5 Yeé baá ménâ, cu mé *Kristò lé ndeé naâ ká te wónje ndeê, à lé ye Càṅ a: Wò sèmè bó mbe gwàn bèh, wò ye mè a, ṅá sér nùàr.

6 Bó né mene wò mbe nyaàm ké te kɔ ṅgela haá den,

wò njolo teèn kè nji bèh.
 Né mene sèmè dé veèn senê,
 wò njolo teèn kè nyi bèh ndo.
 7 Yeé baá môn, mè ye wò a:
 Sâ mè hên no, Càᅇ mò!
 Mè ndeè, te mè boó faá wò
 gwaán nê no;
 te den ka nág faá né felè mò
 te mvù
 nyagá den ndo.»

8 Sâ Kristò lé tueé logó naâ
 faá béh la naâ ᅇgweé no, ye
 Càᅇ a: Wò sèmè gwàn bèh,
 wò mbe gwàn bèh. Bó né
 mene wò nyam ké felè koó
 ᅇgela haá, wò njolo teèn kè
 nji bèh; né mene sèmè dé
 veèn senê, wò njolo teèn kè
 nyi bèh ndo.» Á sâ, bò sèmè
 hèllè né gi faá sóú tueé nê
 ndo.

9 Kristò den cuù faá béh
 la naâ ᅇgweé no, ye Càᅇ
 a: Sâ nyi hên no, Càᅇ nyi!
 Nyi ndeè te nyi boó faá wò
 gwaán nê no.» Mé Kristò lo
 nde faá bèh ménâ tueé, sâ
 feh keéh né ye, Càᅇ bò sèmè
 hèllè vurú som gi aá kèn, à
 teèn yii keéh seér aá sèmè dé
 Yeésò Kristò ma.

10 Kristò lé naâ dé seèn faá
 Càᅇ gwaán nê no boó jege. Á
 lé *semé naâ gùm seèn nùà
 njèh, lé naâ mbei cén dé kèi
 cên ndo. Béh baá *senésé
 mé njéh.

11 Dé bò *ᅇgàᅇ sèmè, né
 lom ka cíci sâ bó baá cu
 teèn; bó né lom cieé doón
 ter njebá soó, bó né seé cên
 sâ boó gerá kuú, bó né-re
 sèmè sâ ferré den, sâ sèmè

hèllè veèn yoòr sòm kòmò
 bèh ndo.

12 Dé Kristò, à lo semé cegé
 naâ mbei cén, ye te nyi fo
 som bò nùàr veèn yoòr dé
 kèi cên. Jomo sâ à ᅇaá yuo
 ké ter, à nde te be gaá Càᅇ
 den ndeé.

13 À kènê né ké sâ, à kela
 den né cu mé Càᅇ nde né bò
 bònò bò seèn ka ba gulè seèn
 baá yii.

14 Mé sèmè Kristò cén-tà-
 cén sâ, boó mé né *senésé
 baá gi dé boón tê dé kèi cên.

15 Cúcuí ᅇagâ toò tueé taré
 né béh ménâ ndo, ye né lom
 môn jéjég, wa Càᅇ ye:

16 Hên né ᅇgòᅇ mé nyi ko
 nde né mé bó lou sâ,
 jue nyi Càᅇ Dueè:

nyí bó sóú nyi sóú kwaá seér
 nde aá felè,
 nyí bó nyagá kwaá seér nde
 aá te temê ndo.»

17 À den cuù déi, ye:
 Nyi veèn boón ká lè nyi siè
 kwá ndé cú;

bó lé naá menè sóú nyi
 kwalé,

nyí dé cuùm sâ lòu táᅇ ndé
 cú ndo.»

18 Bí kóo ye, mo Càᅇ kulu
 som gi aá veèn yoòr nùàr
 kèn, húóm cú mé nùàr haá
 cu sèmè.

*Béh dèn ndé lòm yí yoòr
 Càᅇ*

19 Mo né mân bò nùàr mò,
 sâ kènê béh njeré déi nyámé
 ndé cú, béh nde né te mò
 joloó yilá. Né mé njua húóm
 Yeésò.

20 Bí kóó ye, Kristò béh ceér loṅ komo kwaá baá kèn. Né ceér feê mé béh nde né yòṅ teèn kwa. À ḡerré som aá cògò mé lé naâ toò cií tená doò. Sâ jue né gùm seèn nùà njèh mé lé naâ kuú doò.

21 Kènê béh baá mé *ḡgàṅ sè mè beèh dé koò teèn; felè mbàgà Càn doóṅ né bú.

22 Sâ béh hin lom ké yoòr Càn mé temé cén, mé ndèm beèh mene doóṅ. Yeésò yaga som gi aá béh temé kèn; bó lé naâ béh mé nòmò ḡagá kou ndo.

23 Béh kwá nǝí lòm ndèm te njí mé béh né bò nùàr tueé hèn tég. Bí kóó ye, Càn boó nde né nág faá à lé naâ béh tueé kwaá nò.

24 Béh kè kú lètenè beèh, te gwaân yam lètenè beèh, seé bagaà yam mé njéh ndo.

25 Béh té lè bilí bò Càn bò kún, faá bò déi né yeé kuún nò. Béh fágá kú sér dé beèh mé feh. Bí kóó ye, kwarè bìi doó sâ baá gií cieé mé Nùà Dueè ndeè né teèn cuú.

26 Mò béh né gi gècèn Càn kóó, mé njéh mene béh né cu veèn mé be beèh loró ḡeí, sâ béh kóó ye: ndóg, sè mè mé nde cu né béh veèn sâ yoòr yaga som teèn sam ma.

27 Mò nuaré déi né yeé ménâ boó, sâ bú a, ndèlè kú mé veéh ndelè, à kèlà lòm á dé seèn ju mé nde né bú lòu sâ kwa. We tarê nde né bò bunnò bò Càn lòu sâ mé ndègè mene ḡgie ceré.

28 Né gi bí tieè mé sóú Músi ménâ ndo, ye: mò nùà fà mé tagár tueé gi né mé sòn cèn doóṅ, ye nùà mân cum aá sóú, sâ bó wúlá bú wúlá, bó té jere kwá ma.

29 Mò mé sóú Músi né mân, sâ ju nuaá mé seb seér né dé seèn Nùnà Càn den nde né naàn wa? Mò à dé seèn tán ḡgwéh ye húóm ḡgòṅ Càn lé naâ nyí *sené, wa Cúcuí Càn né nyí bagaà dé lòu boó, à né bú lòu selé seér, sâ ju felè seèn den nde né naàn ndo wa? Mè tueé bí, dé nùà sâ dé tueé sam.

30 Ngweéh béh né Càn kóó wa? Á lé naá gií sòn seèn cie tueé kwaá, ye: Nyí njùṅ som nde né kóó. Mò nuaré déi né wò veèn boó, nyí bú sòn sâ boó som cu nde né kóó ndo. Á né gi tueé ye:

Jue mè Nùà Dueé,
mè nde né ju felè bò nùàr mò tená.»

31 Càn a bó nuaré déi die ke ju beè Càn làn lòu sâ nò, te à ḡene bú.

32 Bí jògò munnò njí ke ye: cu mé bí lé naâ ḡagá ḡené logó, bí lé naâ dàm gèr ḡené laré; bí lé naâ yoòr noóṅ yoló kwaá njí ndo;

33 séb o, núr o, doóṅ bí lé naá gií mé njéh njolò bò nùàr kwaré. Mé njéh mene bí lé dé sâ tán ná ḡgwéh, bí lé naâ bò mbaábi mé né ménâ jamé, lòu taá seér.

34 Bí lé naâ bò gwà cibi bò jere kóó. Bò nùàr né mene bò njèh bìi ḡgaá weh, bí lé

naá giì be teèn mé vógó-temé mene sòm, ye bí nde cu né ménâ kwa yógó keéh, wa dé sâ dé seèn jí ndé cú ndo ma.

³⁵ Mo né mân bò nùàr mò, bí té temé ter sòm. Bí kóo ye, sàgà bìi ké beè Càṅ né duesé ma.

³⁶ Huòm kela né ménâ yolô, bí té gùr, te bí bóo ye njií mé né Càṅ yoòr huóm, bí kwa ye faá Càṅ lé ye nyí nde né bí haá ndo.

³⁷ Né te mvù Càṅe nyagá den ye:

Le lom aá njó, tánjó mân,
sâ nuaá mé ndeè né ndeè
doò waà baá kèn,
à ngágá ndé cú.

³⁸ Càṅ ye, nuaá mé ḡa né nùà
dilí beè nyí

mé temé cén yoòr nyí kwaá
njií doóṅ

kwa nde né yòṅ kóo.

Mo à bele seér njolo, nyí sòm
temé yoòr seèn ndo.»

³⁹ Dé beèh, mè mùnò ḡgwéh
ye béh né te bòn bóo mé nde
né jomo cuú teèn. ḡgwééh
bò sâ bò nde né lòu leér le
ma. Béh dé beèh né temé
cén mé Càṅ kwaá njií, te béh
yili yuo.

11

Temé cén kwaá njií

¹ Mo nùàr né temé cén mé Càṅ kwaá njií, sâ à né ndèm mé bú kwaá, ye nyí kó gi aá kèn ye Càṅ nde né njií sâ ménâ bóo ma. À mene njií sâ mé njolo ḡéné ḡgwéh, à né gi kóo ye, né teèn.

² Càṅ lo ye bò jògò bò né te ceér-e. Lòu sam, bó lé naá bú mé temé cén sie.

³ Béh lo temé cén kwaá njií giì naá mé Càṅ, te béh nde ye ḡgwéé kóo, ye Càṅ lo *wón sií naá mé ḡgòr seèn. Sâ tueé né ye, njií mé nùàr mé njolo ḡéné béh lo sií naá dé mé nùàr né lòu ḡéné kóo.

⁴ Mé Ábèl lo naá ménâ ndo. À lo naá Càṅ *sèmè haá. À lo lòu haá ḡgulí naá mé temé cén yoòr seèn kwaá njií. Yeé baá ménâ, sèmè seèn nde ye dé Kayín ḡgulí yógó. Njua mé Ábèl lo naá Càṅ mé temé cén ménâ sie ndo, Càṅ lo naá bú nùà dilí yilá; à weh sèmè dé seèn, te bò nùàr ḡene kó mé njéh. Gwaán Ábèl a kú seèn kuù, be seé seèn kú ḡgwéh; wa hên temé cén mé à lé naá yoòr Càṅ kwaá njií doò nées ḡgulí ndeé den ye.

⁵ Mé Hénòḡ lo naá ménâ ndo. Càṅ lo naá mé bú ké te vulúu làn weh ḡaá te à dé seèn lòu kú cú. Càṅ yeé weh ḡaá baá mé bú ménâ, bó bú mé njolo ḡéné cú ndo. Sâ doóṅ lo naá giì mé temé cén yoòr Càṅ kwaá njií. Te mvù Càṅe né nyagá den, ye: mé Càṅ lo nde Hénòḡ ménâ weh, sâ Hénòḡ lo huòm giì naá Càṅ yoòr lòu ma.

⁶ Á ḡgwééh sâ, bóo mene naàn, mo nùàr temé cén mé Càṅ kwá ní ḡgwéh, à Càṅ yoòr húóm ndé ḡgwéh mà. Sâ tueé né ye, nuaá mé nde

né yoòr Càṅ den ndeé dɔ́ṅ, kɔ à né gi mé temé seèn bagasé ṅené njií, ye Càṅ né teèn; wa bɔ́ mé né ceér seèn fɔ́n dɔ́ṅ, à nde né bó sàgà haá ma.

⁷ Mé Noê lo naâ ménâ ndɔ. Mé gèr lo nde wɔ́ṅ kwa, Càṅ lo naá gií Noê toò tueé kwaá; Noê lo sòn seèn ṅweé naâ, sâ à née bò njií sâ mé njolo ṅéné ṅwéeh ye. Lo naâ mé temé cén mé Càṅ kwaá njií. À fagá kom faá Càṅ lé naâ bú tueé nɔ, à yili som mbàgà seèn mé njéh. Ju sie bò jomo bò mé njéh ndɔ. Noê lé nùà dilí beè Càṅ ṅaà naâ mé temé cén yoòr seèn kwaá njií sâ.

⁸ Mé Abrahâm lo naâ ménâ ndɔ; à lé sòn Càṅ ṅweé naâ mé temé cén yoòr Càṅ kwaá njií; à lé naâ ter te sòn Càṅe komo wuo, à nde te tàbè mé Càṅ ndeè nde né bú haá doô. À mene tàbè sâ kó ṅwéh, mé njéh mene à kɔ lom teèn ndeê.

⁹ Tàbè mé Càṅ lo ye nyí nde né bú haá sâ, à lo teèn cer deén naâ faá nùà kìn nɔ. Lo naâ mé temé cén yoòr Càṅ kwaá njií. Nde nde Càṅ ye Isâk bô Jakôb a, nyí nde né bó lò bú cén sâ haá ndɔ. Mé njéh mene, bó bò Abrahâm dɔ́ṅ né ké sâ te *gwà cògò faá bò kìn nɔ cer den.

¹⁰ Lòu sam, Abrahâm lé njolo ke deén naâ mé loó déi; Càṅ nùà njéh lé loó sâ síí naâ kɔ́, lé naâ mé kàgà-ndòn

seèn ndɔ; à bú kaṅ yɔṅ né mé bāṅ. Abrahâm lé kela deén naâ cí.

¹¹ Mé Sará lo naâ ménâ ndɔ. À lo baá gií mene kuúm, mé njéh mene à lé naâ huaán ṅar kwa. Lo naâ mé temé cén yoòr Càṅ kwaá njií; ye nyí né gi bagasé kɔ́ nyegé, Càṅ bɔ́ nde né faá à lé naâ tueé ma.

¹² Sì seèn Abrahâm lo baá gií mene faá komó nɔ, mé njéh mene bó bú lé naâ huaán ṅar kwa. Dàm bò ndüté ndütù nùà cén sâ lé naâ tetoò faá mbentò nɔ yaám ndeé, né faá mbésebé sòn nòmò koô yaám ndeé den ndɔ.

¹³ Nde nde bò nùà hèn kuú gi, sâ temé bɔ́n cén né den ka yoòr Càṅ kwaá njií ye. Njéh cén, bò njií mé Càṅ lé tueé naâ sâ, bó lé dé bɔ́n kwà ná ṅwèh, bó lé bó ṅene njií seér naâ lòu, bó né bó mé be yí dàb bieé njií den. Bó lé naâ ṅené kɔ́, ye bó né bò kìn, loó bɔ́n ká te wɔ́ṅe sam ma.

¹⁴ Bɔ́ mé né mân tueé dɔ́ṅ né gi bèsónè feh keéh, ye bó né loó feè fɔ́n te bó yila teèn dé kèi cèn.

¹⁵ Mo bó sé né lò bɔ́n ké jomo munó njií, bó sé naâ ceér fɔ́n, te bó cu cu gi jomo.

¹⁶ Njéh cén, temé bɔ́n lé naâ seèr te loó mé né dé ké jomò huóóm yɔgò. À né dé seèn ké te vulúu. Càṅ ye bó júée nyí né Càṅ bɔ́n dé cí,

wa fegùli nyí mé njéh siè ndé ngwéh ma. Lòu sam, nyí lé naá giì bó loó dé feê nyegé kwaá.

¹⁷ Càn lo naâ Abrahâm ceéh, ye bú a, wò *sèmè haá nde né nyí nuna yeè Isâk ma. Abrahâm lo naâ bú ménâ haá. Lo naâ mé temé cén yoòr Càn kwaá njií. Ndeb Càn felè Isâk lo né mene Abrahâm lè, mé njéh mene à lo kò cegé naâ Càn feh keéh, ye bú a: sèmè mé gòndò huaân sâ hên ma.

¹⁸ Sâ, mé Isâk sâ, Càn lé naá giì Abrahâm tieè tueé kwaá, ye bú a: bò ndùtè ndùtù yeè ndeè nar nde né bú ma.

¹⁹ Sâ Abrahâm né gi terreb Càn teèn ngweé keéh, ye Càn nde né Isâk te cio nyimé komo ndò. Abrahâm kwa cu baá-re kú-nyimé seèn Isâk faá nuaá mé yuoò dòu nò.

²⁰ Mé Isâk lo naâ ménâ ndò. À lo naâ Jakôb bô Esayû kulú. Lo naâ mé temé cén yoòr Càn kwaá njií.

²¹ Mé Jakôb lo naâ ménâ ndò. À yeè nde aá kuú, à lé naâ cùgò sieé, à komo njebá teèn, à die Càn, à kulu bò njunà Josêf. Lo naâ mé temé cén yoòr Càn kwaá njií.

²² Mé Josêf lo naâ ménâ ndò. Cu mé bò huaán *Iseralà lo nde ké Ejipto yuo, à lo naá giì njolò nené kwaá, à tueé kwaá bó toò te à nde ye kuú. À tueé kwaá bó njií mé bó nde né mé kuú seèn boó

ndò. Sâ doón lo naâ mé temé cén yoòr Càn kwaá njií.

²³ Mé bò tele Músi lo naâ ménâ ndò. Bó yeé nar aá Músi, bó sie leér soó bú weéh tagár. Bó né sòn mgbè Ejipto ngeén; veéh bó siè ngwéh. Lòu sam, bó lé naâ nené, ye huaán né lom yàgà huóm dé gecên. Sâ doón lo naâ mé temé cén yoòr Càn kwaá njií.

²⁴ Mé Músi nua njèh lo naâ ménâ ndò. Músi yeé kula baá, à lé naâ yili ndù *Farôn yoòr huar sòm. Lo naâ mé temé cén yoòr Càn kwaá njií.

²⁵ À lé naâ cio ngóón, ye mò bó bò nuàr Càn nene né gèr doón, huóm kela né cí mé *wón vògò; wa lòu sam, wón vògò hèllè né wàn ma.

²⁶ Ye, gèr felè *Nua Cò n nene huóm kela né nyí kòó mé ngulù Ejipto yieê. Lòu sam, à lé njolo ke njií naâ mé sàgà dé ké toò.

²⁷ Temé lo naâ mgbè Ejipto mé bú naá. Mé njéh mene, à vèh ngwéh, à kò lom te tàbè sâ yuoò. Lo naâ mé temé cén yoòr Càn kwaá njií. Lòu sam, temé seèn né lom yoòr Càn tég; den lom beè seèn faá à né bú mé njolo nené njií nò.

²⁸ À lo naâ bò huaán Iseralà *Pàskà si kwaá, ye bó a: lóró kwá bèlè húóm te hin te hin, te cili Càn mé wula yeé nuàr doò nene ménâ, à bò ndoón beè bò Iseralà bò

wulá cú ma. Sâ doónj lo naâ mé temé cén yoòr Càn kwaá njií.

²⁹ Mé bò huaán *Iserálà lo naâ ménâ ndò. Bó lo naâ ndèndènj nòmò koô faá njèh mbaâ nò sela. Lo naâ mé temé cén yoòr Càn kwaá njií. Càn lo naâ nòmò sâ kèb cén lu njií, te bó kela sa. Bó nòmò sâ yilá né nòmò bèlè. Bò Ejiptò bò yeé nde aá ménâ sela ke, bó kum le dé boòn dùà.

³⁰ Mé bògò Jerikò lo naâ ménâ ndò. Bò huaán *Iserálà lo naâ bú cieé téhbeh jege yon, à ñem die. Lo naâ mé temé cén yoòr Càn kwaá njií.

³¹ Mé Rahâb sormbe lo naâ ménâ ndò. Bó bò mbei lo kèi cén kú gí ná ñgwèh. Lo naâ mé temé cén yoòr Càn kwaá njií. Lòu sam, à lo naâ dé seèn bò no Càn ke nyegé. Bò mbei ñgeén seér sòn Càn lòu.

³² Sâ belà, mè nde né-re tueé gií à. Cu né he? Mè jògò tueé nde né dé Jedeónj wa, dé Barâk wa, dé Saámsónj wa, dé Jeftè wa, dé *Davíð wa, dé Samuel wa, dé bò *sòn-Càn bò wa?

³³ Bó lo naâ lò déi mé taáb lieé yogó, bó lo bó lie yogó naâ mé temé cén yoòr Càn kwaá njií. Bó né njèh te ceér-e te ceér-e boó yíí. Njií mé Càn lo ye bó nde né beè nyí kwa doónj, bó lo naâ kwa

gií. Bó né gélôg sòn mé be sie;

³⁴ Bó né we tarê mé be sie nyimé; gwaga taâb né yoòr boòn luaré kelá, né doó sue ndeé; bó lé naá gií bò yuyuaâ bò, bó ña seér cu bò tetaré bò; bó né bò kwaá-taâb ñaá seér, bó né bò kìn mé taáb yieé.

³⁵ Bòó mé lo naá gií kuú, bò déi lètenè boòn lo naâ te cio komo yuo cuú, bò véh boòn lo naâ bó làn kwa cuú. Sâ doónj lo naá gií mé temé cén yoòr Càn kwaá njií.

Bò déi lo naâ mé gèr tèen ñené kuú ndò. Bó lo ye bò sâ bò a: mo bó Càn ñgón ñgwéh wa, bó nde né bó wulá ma. Mé njéh mene, bó lo Càn ñgón ná ñgwèh; ye lòu sam, bó né koó ye bó nde né lè cio komo yuo, bó kwa yon tètàgà ma.

³⁶ Séb né bò déi yoòr sue, núr né bó yoòr boógó. Bò déi né te yuú jaá yilá, bó né bó ké gwà cibì jogó silí njií.

³⁷ Bó né bò déi mé taá tobé wulá; bó né bò déi mé bòu sèsèg segé tená; bó né bò déi lòu kòré wulá; bó né bò déi bèh kàn mé bèh kàn kwogó njií. Bò sâ bò né mé par mbieè yoòr su go; saám né bó seé weh, bó né bó tèen bunó yíí. Bó lo naâ gèr mé gècèn mene ñené.

³⁸ Bó né yeya yon go, bó né

11:29 11:29 Ex. 14:21-31 **11:30 11:30** Jos. 6:12-21 **11:31 11:31** Jos. 2:1-21; 6:22-25 **11:32 11:32** Jug. 6:11-8:32; 4:6-5:31; 13:2-16:31; 11:1-12:7; 1 Sam. 16:1-1 Rois 2:11; 1 Sam. 1:1-25:1 **11:33 11:33** Dan. 6:1-27 **11:34 11:34** Dan. 3:1-30 **11:35 11:35** 1 Rois 17:17-24; 2 Rois 4:25-37 **11:36 11:36** 1 Rois 22:26-27; 2 Chr. 18:25-26; Jér. 20:2; 37:15; 38:6 **11:37 11:37** 2 Chr. 24:21

te tòre yon go ndo. Bò déi né te gbanje ndeé, bó cer teèn; bò déi dòu lùgò. Mé gècèn mene *wón sé bò nùà hèn siè kòmò ná ngwèh bòn; à wúlú ngwéh.

³⁹ Càn né mene tueé ye, bò nùà hèn né lom temé cén yoòr nyí kwaá njií, mé njéh mene bó lé ndéb Càn sâ kwà ná ngwèh.

⁴⁰ À lo gwàn ná ngwèh mé ndéb seèn mboón, mé béh bó kó sam. Ye huom kela né mé ndeè mboón seér ká te nàm beèh ma.

12

Tele beèh Càn

¹ Dé beèh né бага; dàм bòó mé lo naá gií temé cén yoòr Càn kwaá njií doón né béh beè kaán sie, te béh ñene weh beè boòn, yo taré béh. Sâ njií mé nde né gò beèh ki, béh gè lòm mé ceér seèn noón. Mo sam, veèn né cíci kela, à béh gá ndé ngwéh. Béh té doò hómó, yoòr beèh né cí.

² Béh lèmè lòm mé Yeésò. Temé beèh doón né gi beè seèn; toò bô jomo gi né bú ndo. À lé naá cio ké te toú yoló, à gèh cio fegùli hèllè dùlà ngwéh. Lòu sam, ye vógó-temé nyí né ter, wa Càn nde né nyí haá ma. Kènê à baá ké teèn kwarè kogo Càn, à né te be gaá seèn den den.

³ Bí jògò kè njí ke bú ye. Bò vevenê bò lé naá bú gèr feh keéh; mé njéh mene à lé naá

yoló. Bí yoló ménâ ndo, bí té gùr.

⁴ Bèh lo mé bí bò veèn né lege doón, nuaá mé lo naá teèn kuú le ngweé teèn sam. Sâ bí té gùr.

⁵ Bí kó cú, ye Càn né bí ndogó wa? À mé bí tueé né faá tele tueé njií né mé ñuna seèn no, ye:

Huaán mò,
mo Nùà Dueè né wò njèh mé gèr mene feh,
ngwé lòm bú be fà.

À né mene wò lòu nde, té gùr ndo.

⁶ Né môn:

Càn njèh mé núr mene feh yeé bò yíé-temé bò seèn.

Nuaá mé Càn ko né ye hèn baá ñuna nyí doón,
à né yeé bú ménâ lobo.»

⁷ Bí gèr yolo né dé njèh maân. Càn mé njéh feh keéh né ye, bí né bò ñuna nyí. Huaán mé tele bú lòbò bèh né teèn wa?

⁸ Mo bí gèr beè Càn ñéné ngwéh, faá huaán ñene yeé beè teleè no, sâ bí bò ñuna Càn sam. Sâ bí né bò huaán kùkùn.

⁹ Wanoón béh né gi kó ye, bò tele beèh dé ká doò né yeé béh seé mé gèr mene feh, béh né sòn boòn ngweé; sé tagá Tele beèh ké te vulúu wa? Mè tueé bí, béh ngwé kélá sòn dé seèn, te béh kwa yòh.

¹⁰ Bò tele beèh dé ká doò feh tena weh yeé béh gèr lòu; bó né mé béh faá bó gwaán nê no boó keéh. Dé

Càṅ, à mé gèr nyegé seér né béh lòù, ye te béh yuo ṅagásé faá nyí nò.

¹¹ Dé yulâ, mɔ gèr kwa aá nùàr, né yeé yulá. Nùàr cu sâ túé ndé ṅgwéh ye nyegé seér né nyí lòù. Kò nde kela sa baá, nùàr nde ye ṅené kɔ́, ye kàmbér lé nyegé seér naá nyí lòù wa. Te dene seèn nde ye kweéh seér, temé die bú lè ndò.

Bèh lòù sɔgò

¹² Sâ mɔ né mân, bí tòrò be torò, bí cou nyegé gule ndò,

¹³ bí bèlè lòm ceér dé dilí, te gule mé né sɔgò dɔ́ṅh lòù mbògò sér cú, à taré seér lòù.

¹⁴ Bí lègè lòm tég, te dólè cer mgbè lètenè bìi mé bò nùàr dɔ́ṅh. Bí den lom jolosé ndò. Mɔ sam, nùàr a, té ndèm mbaá kwá kú, ye nyí nde né Càṅ Dueè mé njolo ṅené.

¹⁵ Mɔ bí bagasé kè nyégé ṅgwéh, nuaré déi nde né fùgò beè Càṅ líim. Bí né lom bagasé ke nyegé, te cén déi lètenè bìi nyure veèn ṅá cú, à jin bò mbaábon.

¹⁶ Bí té njolo cì, te nuaré déi lètenè bìi yàgà ndé cú, à bò ṅhè jejoloò faá Esayû nò sèb cú ndò. Esayû lo naá ménâ, à lo naá dene bei seèn yoòr go sòm; lo naá mé yáb;

¹⁷ te ká jomo à nde ye gwaán den, ye tele a, bei né

nyí, kúlú nyí kulù; tele lé naá berón ndò. À né mene mé yímé mene yueé fɔ́n, ceér mé à nde cu né kweéh seér lé teèn ná cù. ṅgweéh bí né gi ménâ kɔ́ mà.

¹⁸ Bí kwarè tòr mé bó sé naá mé be kema sam. Bò huaán *Iserálà lo naá tà-kpù weè ké te tòr Sinayí ṅené, mé mgbátág cibí teèn líér, léláṅ fu taré.

¹⁹ Tàṅ* lé naá ké teèn mbamé, mé hueh nùàr mene. Mɔ bò huaán Iserálà baá hueh doò ṅgweé, njií ye bó a, kú lòm mé veéh dé kuû. Bó né Càṅ bɔṅ, ye bú a: Té mé béh ménâ túé njí cù.»

²⁰ Lòù sam, hueh doò lé naá loòm mé gècèn mene tueé taré, ye bó a: Né mene nùàr, né mene nyam, njií mé cor kema tòr hèn dɔ́ṅh, bó tòbè wúlá sòm bú tòbè ma.

²¹ Lé naá loòm bó taré yɔgò dé gècèn. Músi mé feh seèn lé naá giì môn tueé, ye: Baá nyí yoòr hemé; veéh baá nyí lòù bené seér ma.

²² Dé bìi môn sam, bí né dé bìi te tòr dé Siyôn,† bèh mé loó Càṅ làn né teèn: né Jerusalem dé ké te vulúu; bò cili Càṅ né lom teèn mgbón.

²³ Bí bò ndoón ‡ den bilí né kɔ́, bí né kùrmò juóbé. Yilí bò sâ bò né gi ter te mvù Càṅe nyagá den. Bí baá gi dé bìi ká yoòr Càṅ; ju felè nùàr

12:12 12:12 Es. 35:3 **12:13 12:13** Prov. 4:26 **12:15 12:15** Deut. 29:18
12:16 12:16 Gen. 25:29-34 **12:17 12:17** Gen. 27:30-40 **12:18 12:18-19** Ex.

19:16-22; 20:18-21; Deut. 4:11-12; 5:22-27 * **12:19 12:19** Tògò dé koò mé hueh faá tàṅ nò. **12:20 12:20** Ex. 19:12-13 **12:21 12:21** Deut. 9:19 † **12:22 12:22** Siyôn né yilí Jerusalem déi (1 Chr. 11:4-5) ‡ **12:23 12:23** Huaán dé toò jògò.

ḏóṅ tena nde né bú. Bí bò càṅ bò didilí bò mé baá gi tē den né kóó.

²⁴ Bí baá ká yoòr Yeésò. Càṅ lé ḡṅṅ feê kóó naâ mé bú. Húóm seèn bí yuòb den né kóó. Nḡulí kela né cí mé húóm Ábèl.

²⁵ Sâ bí kè keè, bí té sòn nuaá mé né bí tie ndóḡó doò bèròṅ, wanóṅ bò jòḡò bò lo naâ tie duagá, bó beróṅ sòn nuaá mé né bó ká te tàbè tueé, bó ḡene gèr mé njéh. Sâ mɔ béh né sòn nuaá mé tueé né dé ké te vulúu ḡgeén, sâ béh nde né te ju mvelé yuo wa?

²⁶ Lo sâ hueh seèn lo naá giì tàbè jilí. À né cu béh déi tueé kwaá ndo, ye nyí nde cu né tàbè mbei cén jilí, wa dé sâ tàbè kóó jilí lòm ndé cú, jilí bilí nde aá mé vulú mene ma.

²⁷ Dé mé à tueé né ye mbei cén" hèn, feh kwaá gi aá, ye bò njií mé Càṅ lé si giì naâ ḏóṅ nde né lòu sâ jilí nyoló gií, te bò dé ndeèr ndeè ter le lom kóó.

²⁸ Sâ béh vrà lòm Càṅ mé terreè. Lòu sam, à béh haá né lò mé dé seèn jilí nyí ndé ḡwéh. Béh sén yí lòm bú teèn faá à gwaán nê nɔ, béh léb toò seèn leèb, béh veéh bilí bú.

²⁹ Mè tueé bí, Càṅ beèh né lom we mé ḡgie yeé njèh dé mvûṅ.

13

Dene mé nde né Càṅ yoòr huóóm

¹ Bí gwàn kú dèn lètenè biì cu ḏóṅ lòu.

² Bí kɔ gi ndo, ye bí nde né bò kìn sie nyegé ma. Bò déi lo bɔó naâ ménâ, bó sie nyegé keéh bò cili Càṅ teèn, bó kó ḡwéh ye né bó.

³ Bí mùnò ká bò gwà cibì bò mùnò, te den faá bí bó né ké gwà cibì sâ ḏóṅ nɔ. Bòó mé bó né bó gèr feh keéh, bí té bó nyèn, te den faá bó gèr sâ feh keéh né bí bó ḏóṅ ndo.

⁴ Gwòm a dèn lòm jolosé beè nùàr ḏóṅ. Si bô veèh a, té gwòm cùm; dé kàn a, dèn lòm kóbè sâ. Mɔ sam, Càṅ nde né ju felè bò cùm-gwòm bò tená, à tena ju felè bò ndé-yàgà bò ndo.

⁵ Kàgàlòṅ a, té bí kɔḡo kàgà. Njií mé né beè biì ḡené yuo kelâ ḏóṅ, yo a, táre sér bí mé njéh lòu. Lòu sam, Càṅ ye nyí wò mé huún kwá ló ndé ḡwéh ma, wa nyí wò vú ló ndé ḡwéh ndo.

⁶ Mɔ né mân, béh gwaán njiì nde né ké ter mé temé cén ye:

Gàm mò né Nùà Dueè, mè njeré déi vèh ndé ḡwéh.

Nuaré déi mè njeré déi bó kòmò ndé ḡwéh ndo.»

⁷ Bí té bò kokoò bò biì dé léi toò nyèn; ḡḡòr Càṅ ké lètenè biì lé seé naâ bó. Bò sâ bò lé kuú giì naâ te ceér

Càŋe. Bí kè wèh dene bòn, bí kwaá njií temé cén yoòr Càŋ ménâ ndò.

⁸ Bí kóo ye, Yeésò *Kristò né den cu dónh kèi cén: à né léilé, à né lan, à nde den nde né ménâ kèi cén ndò.

⁹ Bí kè nyégé bagasé, wanónh bí nde né leér le. Lòu sam, bò nuaré déi baá bò njèh fefeê lètenè biì feh yíí. Huóm kela né mé temé beèh sagár seér mé fùgò Càŋ, te yo taré nyegé béh tarè. Dèn ngwéh dé tòu yâb. Mè tueé bí, bòó mé né tòu yâb hèllè genné seér dónh né yeé lòu mvuaán yuo kelá.

¹⁰ Béh né mé ko *sèmè dé beèh teèn. Bò *ngàŋ sèmè mé bóó yeé seé te *gwà cògò bò Júf, sèmè teèn yíí ndé ngwéh, bó mé ceér sam.

¹¹ Ngàŋ sèmè bò Júf dé koò né yeé te mò dé bòn yilá, à beè yila yeé mé húóm nyaàm, à nde bò nuàr veèn yoòr mé njèh semé sòm. Jomo sâ bó jògò weh komó nyam hèllè, bó nde ngie njií ké jomo lòò.

¹² Né dé cî mé Yeésò lé nde kuú naâ ké jomo lòò. À lé kuú naâ ye te nyí bò nuàr *sené seér mé húóm dé nyí nuà njèh.

¹³ Mò né mân, sâ béh hin gi ké jomo lòò yoòr seèn, béh bó nde gulí kuú ké sâ dónh.

¹⁴ Lòu sam, lòó beèh dé kèi cén ká te wónh sam, béh fónh seér né lòó dé ké toò.

¹⁵ Sâ, béh té sòn mé Càŋ seèn dù. Sòn sèmè dé beèh né cí, né mé njua Yeésò. Sâ

tueé né ye: béh sèn bèh yilí Yeésò toò bò nuàr mé sòn beèh nuà njèh.

¹⁶ Bí té bagaà bôn nyèn, bí gàm kú lètenè biì gaàm. Sâ né gèh sèmè mé né Càŋ yoòr huóm dé gècèn ndò.

¹⁷ Bí ngwé sòn bò kokoò bò biì ngweè, bí dèn bèh ka bòn. Lòu sam, bó lóm felè biì cèr ngwéh, ye Càŋ nde né mé bó bieé le. Mò bí né sòn bòn ngweé, sâ bó nde né seé bòn mé vógó-temé mene bóó. Mò sam, bó sé bóó né seé mé yúlá-temé mene. Á sâ, nde né bí gam cuú wa?

¹⁸ Bí dùà dèn Càŋ felè beèh cu dónh. Béh ko gi aá kèn, ye dé beèh, temé beèh né lè die. Lòu sam, béh gwaán lom né ye dene beèh a, húóm gi te njèh dónh lòu.

¹⁹ Mè né bí dua, kúkùr biì, bí dùà lòm Càŋ kókoó, ye bú a, kwá mè cu cu ké yoòr biì wágácén ma.

Bèh Càŋ duaà

²⁰ Càŋ mé yuòb yeé nuàr dolé komo sòm aá Fehtoò beèh Yeésò te cio kèn. À Nuà mbieè nuà njèh yuo né mé cio bú sâ. Càŋ ngòŋ dé kèi cèn jegé né mé húóm seèn ndò.

²¹ Càŋ yùòb nuàr a, nyén kwá bí ngulisé, te bí bóó faá à gwaán nê nò. Bú a, sòm kèh be seê seèn yoòr beèh mé Yeésò Kristò, te béh bóó njií mé né bú yoòr huóm. Kùsèm terreb Yeésò Kristò a,

*sùmù yùò kélá dèn cie dé
nyèmà mé nyèmà. È môn.

Bèh ceṛé

²² Bò nùàr mò, bí té ndè,
mè bí hên nyagá kuú né ye
te yo taré bí tarè; mè nyagá
lom né tibísé ndo.

²³ Bí kóo ye, bó som aá
mbeí beèh Timoté gwà cibì
kèn. Mo à waà né jògò, sâ
mo mè baá ké yoòr bìi ndeê,
béh bú wa ndeè né kóó.

²⁴ Bí bíé kékè mè bò kokoô
bò gwà Càṅ mé bò Càṅ bò ké
sâ doón. Bò Càṅ bò mé né
bò Italí bò doón ye bíé kékè
bí ndo.

²⁵ Húóm-temé Càṅ a, ká siè
gí bí beè doón.

Mvù Jâk

Bèh bieê

¹ Né mè Jâk nyagá né kóó. Mè né nùà seê Càn bô Feh-toò beèh Yeésò *Kristò. Mè nyagá njií né mé bí bô Càn bô* mé né wónj dójn ñellé ndeé, mè né bí bieé.

Càn mé temé cén duaà

² Bò nùàr mò, mo bí baá mene bô dà m gèr feh hihiné ñené, bí sàmè sér mé ñjéh lòu;

³ bí kó né ye, mo bí né temé yoòr Càn tég kwaá njií, gèr né mene bí jilí, sâ feh né bí ñjéh yolô.

⁴ Mo bí baá yoló, bí yoló ñágá lò m ñjéh dójn ndo, te gècèn bì yieé lom mé gùm mene, veèn déi yoòr bì ñéné cú, bí den lom bô jéjég bô sâ.

⁵ Mo lètenè bì lo né nuaré déi saám, bú a, yúé ñjé mé Càn, à nde né bú ceér feh; à né Càn kó-jere felè nùàr dójn, à haá yeé mé temé cén.

⁶ Ñjéh cén, kó nùà bú sâ a, dùà lò m bú mé temé seèn mene ndo, à té lòu sà n sér. Mo sam, nùà saàn den né faá mvùòb nòmò n; fu sé yeé baá kobó, nde né mé bú dùà dójn ndoré yonj.

⁷ Mo à né gèh nùà dé sâ, bú a, té ndèm mbaá kwá kú, ye nyí nde né njeré déi beè Càn kwa ndo;

⁸ bú a, kó sér lòu, ye nyí né nùà sòn fà, nyí né táfùr mbaá ma.

Nùà saám mé nùà lieê

⁹ Nùà saám mé né beè Yeésò *Kristò a, té njeré déi nyàmè; bú a, sàmè sér lòu, ye ñgúlú dé nyí né beè Càn ma.

¹⁰ Mé nùà lieê mene, bú a, sàmè táré mé ñgúlú dé beè Càn ménâ ndo. Bú a, kóo ye, dé kènê nyí nde né lòu jieé seér, nyí nde cu né faá mvue nyurè n; yuaá yuo.

¹¹ Mo lou komo yuoó aá gè bà, nde né baá taré, à bogó ñema som nyure dójn, bô mvue yua yuo gi, nòmò yàgà bòn nyimé yuo gi ndo. Nùà lieê né ménâ, à nde né lètenè bô ñjéh seèn môn nyimé yuo.

Tájilí

¹² Nuaá mé gèr jilí mene bú naàn, mo à né yoló, à nde né samésé den. Lòu sam, à nde né yonj ndeèr jomo sâ kwa. Né sàgà mé Càn lé naà tueé kwaá, ye bòó mé né nyí gwaán dójn, nyí nde né mé bó haá.

¹³ Mo veèn baá nuaré déi taáb, bú a, té Càn yoòr kú, à té túé ye, Càn tab né nyí kóó. Mè tueé bí, veèn Càn siè kòmò bèh, Càn nùàr mé veèn táb bèh ndo.

¹⁴ Tuaá mé né yoòr nùàr nderé né nùàr kóó, né bú soób, ye te à sela veèn.

15 Tũaá hèllè sé yeé baá kurú, veên ñar. Veên sé yeé baá yaám, cio ñar ndo.

16 Bò nùàr mò, temé mò né yoòr bìi, bí té feh bìi mbaá bèlè kú.

17 Bò ñjèh dé bebagaà yuo gi né ké te vulúu beè Càn nùà ñjèh. Lou bô weéh mé bò mbentò ké te vulúu doónj lé si gi naâ bú. À dé seèn kwéh sér bèh, à faá lou no yílá lèr bèh, à béh te cibi faá lou no si ló ñgwéh.

18 À béh yòn haá seér yeé kóó, à béh haá lom né mé kàgà-ndòn seèn ndo. À lé béh yòn sâ haá keéh naâ te ñgòr gècên-e, ye te béh yuo kela logô mé yòn sâ kóó, béh den felè bò ñjii mé nyí lé naá gi si doónj.

Nùà ñgwé-tieè

19 Bò nùàr mò, temé mò né yoòr bìi, bí múnò den ñgòr hèn munò. Sâ tueé né ye: mo bó né tueé, nùà kàn a, félá kór jí doónj. Ñjèh cén, bú a, téé wúwágá túé ye; temé a, té bú wúwágá ñá ndo.

20 Mo sam, nùà fúru-temé ñjèh didilí beè Càn bó húóm ndé ñgwéh.

21 Bí gè mé ceér jéré-temé lè bìi, bí nyénné sér veên lòu. Bí gwaán yebbé seér ñgòr Càn mé Càn dobo kwaá né lè bìi doó; dé sâ yili som seér nde né bí kóó.

22 Bí té ñgòr Càn mbaá ñgwé fàn ñjii, kó bí boó seér faá ñgòr Càn tueé nê no, sâ ye. Mo sam, sâ bí né feh bìi mé be bìi bele.

23 Mè tueé bí, nuaá mé né ñgòr Càn ñgwéé, à faá ñgòr Càn tueé nê no bó ñgwéh, felá né nuaá mé la naâ daregà ke.

24 À yeé ñene nyegé gi aá njolo seèn teèn bagasé, à kwaá ñjii doó, à foón gò seèn; tètèi sam à nyen ñjii cu aá gèh dé mé njolo seèn hèllè la naâ.

25 Dé nuaá mé né *sóú Càn ñené kóó, mún sam, à dé seèn sóú mbaá ñgwé ñjii ñgwéh, à bú nyèn ñgwéh. Lòu sam, sóú sâ né sóú jéjèg mé né nùàr te veên huaár som. À né temé teèn kwaá ñjii, à né faá tueé nê no boó ndo. Dé seèn Càn nde né bú mé seé seèn kulú.

26 Mo nuaré déi né munó ye nyí né nùà Càn, mé à leba siè ñgwéh, sâ à né feh seèn bele, à Càn dua kuú né dé lòu.

27 Ceér Càn duaà mé né Càn yoòr huóom tueé né dé seèn ye: kó nùàr né bò huaán kú mé bò ma kú te gèr-e sie nyegé, sâ ye; kó à né be te seé *wónje som, te veên bú yoòr jèrè ndé cú, sâ ye ndo. Tele beèh Càn gwaán kela né cí.

2

Nùà balé

1 Bò nùàr mò, bí bòó mé né dé bìi temé yoòr Fehtoò beèh Yeésò Kristò Nùà *Sùsum kwaá ñjii doónj, bí té bò nùàr lòu balé.

2 Sâ jue né, merré déi nuaré déi bô mbeí ndeè naâ te mògò bìi yílá ndeé, déi né nùà sèsám, à né mé bò cògò

sèsàm yoòr mé lòn sèsàm beè ndo; déi né dé seèn nùà saâm, mé cògò tándàrè mân yoòr.

³ Bó fà dɔ́ɔŋ yeé waà baá, bí *sumú weh nùà sèsàm dé seèn lòu, bí feh bú kɔ́ɔ sùsùm, ye bú a: ndé dèn dé yeé ká teèn. Bí né nùà saâm dé seèn ter ngaán kwaá den; mɔ sam bí ye bú a: dèn ndé dé seèn ka biì te bàŋ tabe.

⁴ Ngweéh sâ bí geí né nùàr lòu wa? Ngweéh sâ ndièm veèn lè biì doò tena né ju ménâ kɔ́ɔ mà.

⁵ Bò mbeí mò, temé mò né yoòr biì, bí fèlá nyégé bagasé, bí kɔ́ɔ ye, Càŋ ká lè wɔ́ŋe balé weh seér né bò saám bò, ye te bó kwaá yam njií gi temé yoòr nyí, bó yila Lò nyí faá nyí lé naà tueé kwaá nɔ: sâ à lé ye bòó mé gwaán né nyí dɔ́ɔŋ nde gi né Lò nyí yilá.

⁶ Mɔ Càŋ né dé seèn ménâ tueé, bí bò saám bò lòu seb seér né dé keì wa? Ngweéh bò sèsàm bò hèllè bí gèr feh keéh yeé kɔ́ɔ wa? Ngweéh bó bí toò juù njií yeé kɔ́ɔ wa?

⁷ Yilí nyógòr mé né yoòr biì doò, bó bóó beéh yeé kɔ́ɔ ndo mà.

⁸ Mɔ bí né sóú dé koò mé lé yuoó naà sònò Nùà Dueè jolo, sâ bí bóó yií né teèn. Te mvù Càŋe né môn nyagá den, ye: Gwàn mbeí yeé faá wò gwaán né ngàŋ yoòr yeé nɔ.»

⁹ Mɔ bí ménâ bó ngwéh, bí né seér nùàr lòu balé, sâ bí

kwa né sóú, bí sela né veèn; á sâ, ju nde né bí sie ndo.

¹⁰ Lòu sam, nuaá mé kwa baá njolo sóú cén kwa bilí né mé bò dé jomò mene.

¹¹ Bí kɔ́ɔ ye, nuaá mé lé yiín naà yàgà kuù doò, yiín cu né feh wulâ kɔ́ɔ ndo. Mɔ né mân, nuaá mé yàgà kú ngwéh, wula seér né dé seèn feh, kum né sóú.

¹² Mè tueé bí, njií mé bí né gi tueé, mé bí né bóó dɔ́ɔŋ, bí kɔ́ɔ ye, sóú mé nde né béh te veène huaár sɔm doò nde gi né bí ju teèn bele laré.

¹³ Lòu sâ jere Càŋ mé nuaré déi siè ndé ngwéh faá jere lé nùà sâ mé mbeí siè ná ngwéh nɔ. Dé bò kó-jere bò, lòu sà bó nde né ju feém.

Temé yoòr Yeésò kwaá njií, mé seé mene

¹⁴ Bò nùàr mò, hèn mɔ nuaré déi tueé lom né mé sòn, ye nyí né temé yoòr Càŋ kwaá njií, à njií mé Càŋ tueé nê bó ngwéh, sâ né njeré déi gam wa? Gèh temé kwaá njií bú sâ nde né bú yili sɔm ndo wa?

¹⁵ Mè jue né merré déi cògò bô yáb né yeé mbeí saám,

¹⁶ bí né bú tueé seér, ye bú a: ndé bá-re бага, dùlù a, té wò dólé; cùè a, té wò siè ndo. Mɔ njií mé né bú yɔ́gó sâ, bí bú há ngwéh, sâ léláŋ ngòr biì nde né bú gam wa?

¹⁷ Né kèi cén mé temé nùàr ndo: mɔ nuaré déi né temé yoòr Càŋ kwaá njií, à seé

bó ñgwéh, sâ temé kwaá njiî seèn sâ né komó temê.

¹⁸ Mɔ nuaré déi ye mè a: mè bɔɔ né dé mò seé, nyi kwaá njiî né dé nyi temé yoòr Càn ma, mɔ à tueé né ménâ, sâ mè nde né bieé ye bú a: Jògò fèh ke mè ndândaà temé yoòr Càn kwaá njiî, mé seé teèn yilá ñgwéh sâ, te mè feh keéh bú temé yoòr Càn kwaá njiî, mè feh keéh bú mé seé mò.

¹⁹ Ñgweéh wò né gi kɔɔ ye, Càn gi cegé né cén mà. Wò kɔ yii né teèn. Bò tándulu né taré môn kɔɔ ndɔ, bó toò seèn ndelé yeé dé cí!

²⁰ Kòcò, tándugó! Kè, ndândaà temé yoòr Càn kwaá njiî mé seé teèn yilá ñgwéh, né temé kuû. Kɔ bó né gi fà dɔɔɔ, sâ ye. Kwá mè feh wò.

²¹ Ñgweéh Abrahâm, tele beèh dé koô, lé nùà gècèn beè Càn ñaà naâ mé seé wa? À lé naâ ñuna seèn Isâk toò Càn *semé njiî.

²² Kènê wò ñene kɔ baá kèn, ye temé seèn yoòr Càn kwaá njiî, bô seé seèn lé naá gi bècènè fà dɔɔɔ, te temé seèn yoòr Càn kwaá njiî mboón ye mé seé seèn.

²³ Te yuo faá bó nyagá kwaá né te mvù Cànè nɔ, ye: Abrahâm lé naâ temé cén yoòr Càn kwaá njiî; Càn lé bú nùà dilí yilá naâ mé njéh.» À lé bú mbeí seèn yilá naâ dé cí ndɔ.

²⁴ Sâ, bí ñéné kó bá ñenè, ye Càn nùà nùà dilí beè

seèn yilá né mé temé yoòr seèn kwaá njiî bô seé fà dɔɔɔ ma.

²⁵ Lé naá cuù mé Rahâb sɔrmbe ménâ ndɔ: Càn lé bú nùà dilí beè seèn yilá naâ mé seé gècèn seèn: bò tebé bò déi lé yuoó naâ lètenè bò *Jûf, bó waà, à sie nyegé bó, à né bó gam. Bó yeé baá mé gò, à feh bó ceér dé hiîn, te bó beè yilá cú.

²⁶ Den né faá yo nùàr nɔ; mɔ cúcuí nùàr yuo aá, yo ña ká jomo komó. Né mé temé yoòr Càn kwaá njiî ménâ ndɔ, mɔ seé teèn yilá ñgwéh, sâ né komó temê.

3

Leba

¹ Bò nùàr mò, bí té mgbón mbaá mèrrè dèn, ye bí nde gi né bò fèh-ñjèh bò ñaá. Mè tueé bí, béh bò fèh-ñjèh bò sâ, ju nde né felè beèh teèn; ju dé beèh taré kela nde né kɔɔ mé ju dé bò nùàr.

² Lòu sam, béh dɔɔɔ, béh né gi kèkènè bò veèn hihiné bɔɔ laré. Mɔ nùàr sòn mbaá túé sábé nji ñgwéh, sâ nùà gècèn jéjég né bú, à nde né gùm seèn sie kɔɔ.

³ Béh nyam tébàgàr lòn sònò yii yeé dé cí, ye te bó ñgweé sòn beèh ñgweè, te béh sie komo gùm bòn dɔɔɔ mé njéh.

⁴ Déi né cu bàtô; mé hà m seèn mene dɔɔɔ, támbèn pili mân lemé gɔ né mé bú kɔɔ. Bò fu tetarê né mene bàtô velá mgbómé yɔgò, mé njéh

mene, mo nùà fár-bàtô ye nyí gwaán né kàn mé kàn ndeê, à nde né tànèr bàtô hèllè bèh sâ mé njéh pílí lemé njií.

⁵ Mé leba né yeé ménâ ndo; támbèn gà mé jie kela né yoòr nùàr koo né bú. Mé njéh mene, à bò gègeér ngòr tueé yegé komo gi né koo. Déi né cu we. Mo támbèn bogó weè mân njaga baá, à nde né gùm ndèndèn hobò dooj ngie som.

⁶ Leba né môn, à né faá we no, dà m bò veên ká lè wone dooj bilí gi né teèn, à gùm nùàr dooj boó beéh yeé koo. Mo à baá sela, à nde né gùm nùàr dooj beè nj sie, à ngie som bú. Lòu sam, we bú sâ yuo den né tuar te cio.

⁷ Nùàr né gi bò kèkènè njèh dooj sie komo, à tu bó: bò nyam o, bò non o, bò sàb mé bò ngò o, dooj nùàr né gi bó sie komo.

⁸ Dé leba môn sam: bèh lo mé naà-naà, nuaá mé né leba sie komo née teèn sam ye. Leba né lom gùr veên, nùàr bú siè kòmò bèh; teèn gobé den lom né lélán ndièm.

⁹ Mé leba cên sâ, béh Tele beéh Càn seén né mé njéh; bò nùàr mé Càn me kwaá né faá sòn seèn no, béh bó duagá cu né mé njéh ndo.

¹⁰ Béh vra né mé sòn cên sâ, béh duagá cu mé sòn cên sâ ndo. Kòcò bò nùàr mò, bí léloò,

¹¹ wanooj manyor* cén nòmò bagaà bò nòmò veên

bèh cén-e sòm bèh.

¹² Mángòrè yeé màkpelân féi bèh, teér mángòrè féi bèh ndo. Né kèi cén mé nòmò ménâ; ndóg nòmò bagaà te nòmò jelá yuò bèh, bò nùàr mò.

Kónkòj mé lo dé Càn

¹³ Nùà loò déi né lètenè bìi teèn wa? Nùà kógòn déi né lètenè bìi teèn ndo wa? Bú a, bó yébbé sòm kèh te seé seèn, te bò nùàr njene kò teèn, ye à né njèh koo.

¹⁴ Á, mo bí jelá le né lélán sà bò huer ndo, sâ bí té mbaá púnó kú, bí té gècèn Càn te nyeéne nyímé ló.

¹⁵ Gèh kógòn bú sâ beè Càn yuò bèh; né lo dé bò nùàr ká lè wone, dé sâ né seé táhòrò.

¹⁶ Lòu sam, bèh mé sà bò huer né teèn, njèh nde né bèh sâ lòu ndabé den, veên feh hihiné nde né bèh sâ kurú ndo.

¹⁷ Kónkòj Càn dé seèn môn sam, à né dé seèn njagásé tàn, dolésé mbò, yébbè yébbè ndo; à né dé seèn lélán húóm-temê, mé kó-jere, lélán njagá temê; à nùàr gèi bèh, à mé sòn fà sam ndo.

¹⁸ Mè tueé bí, bòó mé né dolé lètenè bò mbaáboon goó su dooj, vu kwaá né gèh bèh dolé, te wa tàb, bó ndeè kaga nyegé bagasé. Tàb sâ né dene dé dili.

4

*Mbei *wòj deèn*

¹ Jógó mé kèrrè lètenè bìi kelà he ndo wa? Sâ dooj

né gi tuaá wônj mé né lè biì, ñaáñ né bí môn kóó.

² Bí sé yeé baá njeré déi gwaán, temé biì jɔɔ le teèn; bí sé yeé kwà cú, ña wúláfèh. Tuaá sé yeé baá bí mé njeré déi sie, bí sé yeé kwà kòmò cú, lègè die lètenè biì, kèrrè kela baá-re teèn yila. Mè tueé bí, bí bò njií sâ kwà bèh; lòu sam, bí mé Cànɔ dùa nji bèh.

³ Bí né mene mé bú dua njií, bí kwà bèh. Lòu sam, bí teèn dùa yí ñgwéh, bí kɔ lom né duaà, te bí bɔó mé njéh faá bí gwaán nê nɔ.

⁴ Kòcò, jue ka bí bò vevenê bò! Bí kó ñgwéh ye, mɔ bí né bò mbeí wônj, sâ bí né bò bònò bò Cànɔ wa? Né yeé môn; nuaá mé ye nyí né mbeí wônj né nua bònò Cànɔ.

⁵ Bí té múnò, ye bó te mvù Cànɔ nyagá kuú né dé lòu, ye: Yòn mé Cànɔ yií kwaá né yoòr beèh hên, à bú cií lom nde né mé huer mene.

⁶ Sâ kè-re ndɔ, mé njéh mene, Cànɔ né cu béh húóm-temé seèn lòu feh keéh ñeí, te yuo faá bó lé nyagá kwaá naá te mvù Cànɔ nɔ, ye:

Nuaá mé né lòu ñgumó dɔɔñ, Cànɔ bú gwàn bèh,

à húóm-temé seèn feh keéh seér né mé bò dedólè bò.»

⁷ Mɔ bí ye te huóm, bí léb ndé toò Cànɔ, bí njéba taáb mé *Sátàn, à nde né bí dula kwaá lɔó.

⁸ Bí ñgòrò ndé jí yoòr Cànɔ, te Cànɔ ñgoró nde yoòr biì ndɔ.

Kòcò bò leba bò, bí yàgà sòm jí bò veèn beè, bí yaga nyegé temé ndɔ.

⁹ Bí vúágá kú, bí sì yúé, bí né njegér. Bí lòò ja kioò, bí yúé sér lòu. Bí lòò vógó-temé, bí vúágá sér kú.

¹⁰ Bí cémmé ndé jí toò Feh-toò beèh, à nde né bí ter sie sòm.

Ju felè mbeí tená

¹¹ Bò nùàr mò, nùàr té mbeí júé. Nuaá mé né mbeí jueé, mé né ju felè seèn tená gɔ dɔɔñ, jue né *sóú, à ju tena né felè sóu ndɔ. Mɔ à né ju felè sóu ménâ tená, sâ à feh seèn weh né faá nua ténâ-juù nɔ, à sóú hèllè jòlò ndé cú.

¹² Mè né tueé ye bí a, ye sóú sou lom né Cànɔ nua ñjèh, à né lom nua ténâ-juù teèn mé huún ndɔ. Terreb nùàr yili sòm mé nùàr calé sòm né cegé beè seèn mé huún. Wò né neí mé né ju felè mbeí tená wa?

Hàm feh

¹³ Bí bòó mé né tueé gɔ ye: lan wa, né kwéh wa, béh nde né te lɔó mân ndeé, béh cer teèn gùm nyemà, béh né toón bɔó, béh né kàgàlònj kwa, bí bòó mé né ménâ tueé sâ, bí ñgwé nyégé bagasé.

¹⁴ Njií mé wa ndeè né felè biì kwéh, bí né kóó wa? Bí den né faá mvulu bègè nɔ; à nde jí né bagasé sie ndɔgó, tètèi sam à ñagá yuo cu aá kèn.

¹⁵ Mɔ ye te huóm, bí sé la tueé seér naá ye: mɔ Nua Dueè né gwaán, à nde né

béh terreb haá, te béh boó dé kàn mé dé kân.

¹⁶ Bí lòò cí, bí né seér feh mé púnò mbaá ham gò. Bí kó ñgwéh ye gèh púnò bú sâ né dé veên wa?

¹⁷ Sâ kènè ndò, nuaá mé né ceér bagaà koó, lòò cí, nde bele seér ceér dé hiîn, kuú baá veên kèn.

5

Gèr felè bò lilièè bò

¹ Bí bò lilièè bò ñgwé nyégé bagasé ndò, bí si mbà sii, bí njègèr lòm dé njègèr, gèr baá felè biì ndeê!

² Bò ñgúlú biì hèllè baá gi tàbè, sueé cògò biì yieé gi aá kèn.

³ Jagàb kàgàlòn biì vu sòm aá ndò, te bí ndeè die ju mé njéh. Mè tueé bí, gùm biì vu nde né faá we ñgie né bú koó nò. Lòù sam, bí nde ñgúlú biì cuan bilí, sâ wón baá gi ká bèh cerè.

⁴ Bí né bò seé bò ké ñueh yií, bó né bí boór kieé, bó né yab kwaá, bí bó kàgàlòn gwòm bèh. Bí ñgwé ñjí kèj boòn kán, bó né Càn terrèb felè biì keéj yilá, à né hueh boòn ñgweé ndò.

⁵ Bí né dé biì *wón samé yieé, bí né pòyòg yieé. Ñgweéh bí né lom faá nyam cellè mé bó nde né ñoób wa?

⁶ Bòó mé bèh njèh kó ñgwéh, bí ju felè boòn tena gi aá kèn, bí wula kuú né bó mé sòn fuú ndò. Mé njéh mene, bó kò lom né kuú, bó sòn toó biì táré bèh.

Temé sieè mé Càn duaà

⁷ Bò nùàr mò, bí siè lòm temé tég, kò Fehtoò beèh ndeè cuú baá kèn. Bí kè wèh beè nùà kié-boór: mò à kie gi aá boór seèn, à nde né sèj mé nu cèn kwaá, à nde né sèj mé nu dé jomò kwaá, à né yab teèn yoló kela den.

⁸ Bí yoló ménâ ndò, bí siè lòm temé tég, Fehtoò beèh baá ndeê.

⁹ Bò nùàr mò, bí té lètenè biì lòù ndúgò gò, te ju ndeè bí beè Càn siè cú. Nùà téná-juu baá ndeè, à hèn nò.

¹⁰ Belà, bí mùnò ñjí cége mé dene bò *sòn-Càn bò léi jògò; bó lé naâ lè yilí Nùà Dueè tueé, bó né gèr teèn ñené yií. Mé njéh mene, bó lé naâ lòù yoló seér. Bí kè wèh beè boòn, bí yolo lom ménâ ndò.

¹¹ Béh né gi koó ye, kènè bó né dé boòn dé samé samé seér. Lòù sam, bó lé naâ tég sie huóòm. Bí lé naá gi siè-temé Jòb ñgweé. À yeé baá temé môn sie, Nùà Dueè lé naâ bú njèh ñgún kulú haá cuú; bí né gi koó. Lòù sam, Nùà Dueè né Càn kó-jerè, léláñ huóòm-temê ndò.

¹² Tétán bò nùàr mò, bí té jègè jègè nyi. Nùàr a, té vulú jègè, à té tàbè jègè. Né mene kei, bú a, té ñjií sâ jègè nyi. Nùà kàn a, túé lòm sòn cèn, sâ gi aá. Mò né nyea, sâ né lom nyea; mò né sam, sâ né lom ka sam, gi môn ndò; te ju bí beè Càn siè cú.

¹³ Lètenè bì nuaré déi né gèr teèn ñené wa? Bú a, dùà Càn duaà. Nuaré déi né samé wa? Bú a, sì bené.

¹⁴ Lètenè bì nuaré déi né teèn baán wa? Bú a, yílá bílí bò kokoô bò gwà Càn. Mò bó baá gi doó, bó dua bú Càn felè, bó bò bú kómó mé yílí Nùà Dueè.

¹⁵ Mò bó dua lom né mé temé cén, sâ Nùà Dueè nde né nùà beên doô yili sòm, à nde né bú ter sie sòm. Mò à naâ veên déi bóó, Nùà Dueè nde né bú mé njéh kulú sòm ndò.

¹⁶ Mò né mân, sâ bí sàlè sòm kú mé veên lètenè bì, bí né mé Càn dua kuú, te bí taré yuo. Bí kóó ye, mò nùà dilí baá Càn mé temé cén dua, sòn seèn né yeé ñgulí dé gècên ma.

¹⁷ Né faá *Elí nò; à lé naâ nùàr faá béh ndò. À lé dua loóm naâ Càn mé temé seèn mene doón, ye te nu né cú. Ngweéh nu ka né ñgwéh tóg nde wa nyèmà tagár mé kwèh mà.

¹⁸ À yeé dua cu aá Càn, nu ne cu ye; yab nde cu ye yuo.

¹⁹ Bò nùàr mò, mò nuaré déi né ceér gècên saáb, nuaá mé weh ñjii cuù bú te ceér gècéne doón bóó yíí né teèn.

²⁰ Bí kóó ye, nuaá mé sie sòm nùà veên déi te veéne, feh bú ceér Càn, yili sòm seér né nùà sâ te cio lòù. Sâ veên seèn lé naá mené ñgún, bó nde né bú mé njéh kulú sòm gií.

Mvù Piêr dé toò jògò

Bèh bieê

¹ Né mè Piêr, mbòn tebê Yeèsò *Kristò. Mè nyagá njí né mé bí bò nùàr Càṅ mé ṅellé yila gi aá te tàbè Pónḡe, tàbè Galatí, tàbè Kapadôs, tàbè Asíà mé tàbè Bitiní. Bí bòó mé né ké sâ cicie faá kìn nò cer gò dónḡ, mè nyagá njí né mé bí.

² Tele beèh Càṅ lo naá gi bí ter ké toò jògò balé kwaá; lo naâ mé kàgà-ndòn seèn ndò. Bí kènê baá gi bò nùàr seèn, né mé terreḡ Cúcuí Ṅagá; Càṅ ye te bí ṅweé sòn Yeèsò Kristò, à *sené bí mé húóm seèn. Kùsèm dolê seèn a, yám siè bí beè!

Ndèm mé né ṅulí

³ Kùsèm Càṅ Tele Fehtoò beèh Yeèsò Kristò.

À lo béh kòò naâ mèi bò jerè: à komo sòm Yeèsò Kristò lè cio, ye te béh yòn dé feê kwa mé bú, bèh ndèm beèh kènê dónḡ né gi sâ.

⁴ Ṅgùlù Càṅ né cu béh kela. Ye nyí kwaá né mé bò nùàr nyí. Ṅgùlù bú sâ dé seèn vù kòmò ndé cú, jéré teèn siè kòmò ndé ṅgwéh, à nòmò kwéh sér kòmò ndé cú ndò. Càṅ bú dé seèn léer kwaá né ké te vulúu kwarè seèn, ye né dé bìi.

⁵ Bí bòó mé né gi temé cén yoòr Yeèsò Kristò

kwaá njí dónḡ, Càṅ terrèḡ né bí beè kurú kwaá, te loù mé wónḡ ndeè gi, Yeèsò Kristò yili sòm béh, bò nùàr ṅene mé njolo bòòn.

⁶ Ṅgweéh sâ bí sàmè bílí cégé kòó mà! Mò gèr feh hihiné ye nyí nde né mene bí teèn ceéh weh, bí dèn samésé.

⁷ Dé sâ, ye te bó ṅene kò teèn, ye temé cén bìi né yieé. Ṅgweéh né mene goó ṅèh wàn, bò nùàr bú faá ṅèh gècèn nò ṅene kò yeé mé tuar yilá yuo kelâ wa? Sé tagá ndèm bìi mé né goó te mbeí yuií huóóm yògó wa? Sâ, mò bí né mene gèr teèn ṅené dónḡ, né te bó ṅene kò mé ṅéh ye bí né bò gècèn bò; te loù mé Yeèsò Kristò ndeè cuù, Càṅ seèn nyegé ye bí, bí den gi bò nùàr beè seèn.

⁸ Ṅgweéh bí né Yeèsò gwaán mà. Bí lo mene bú njolò ṅéné ṅgwéh, mé ṅéh mene, temé cén bìi dónḡ né gi yoòr seèn, bí né teèn samé sóó. Gèh sèsàm bú sâ dé tueé sam.

⁹ Lòu sam, bí yili yuo aá kèn. Né mé temé cén mé bí né yoòr seèn kwaá njí doò.

¹⁰ Sâ lo baá dàḡ mé bò *sòn-Càṅ bò né ceér mé né nùàr yili sòm hèn kweé fónḡ, bó né bò nùàr njí sâ se nyegé, ye bó a: Càṅ lo naá gi ké toò jògò ter nyegé kwaá, ye nyí ndeè nde né bí dé lòu yili sòm ma.

¹¹ Bó mé feh bòòn lé naá loòm mé terreḡ mene lege,

ye te bó ñene kwaá gi nàm mé kèkènè sâ njolò. Lòu sam, Cúcuí Ñagâ mé né lè bòn doô, lé naá gi bó toò tueé kwaá, ye bó a: Kristò ndeè jògò ñene logó nde né gèr, te jomo sâ be terrèb seèn ñené ñaá ye mé ñjéh ter ma.

¹² Bó né mene lege, ye te bó ñene kwaá gi nàm bú sâ njolò, mé ñjéh mene Càn lo ye bó a, bó ndeè nàm sâ njolò kóó ñéné ndé ñgwéh, wa bí bòn hên bòn ndeè nàm bú sâ njolò ñene seér nde né kóó ma. Kènê, bí baá gi mé ñjéh tieè: Cúcuí Ñagâ lé naá ké te vulúu beè Càn suagâ; bòn mé né Njàgà Bagaà se lé naá terreba kwa, bó se kwaá bí ñgòr sâ tieè. Sâ ñgweéh lo né mene bòn cili Càn, bó lo naá gwaán ye te bó ñene kwa teèn mà.

Dene nùà Càn

¹³ Mò né mân, bí téné lòm cúcuí mé seé Càn. Bí dèn dene kòr, bí kwá ñjí gí ndèm ye lòu mé Yeésò Kristò ndeè né cuú, wa bí nde né mé fùgò beè seèn kuú ma.

¹⁴ Bí ñgwé sér á sòn Càn, bí té ñjéh mé feh bìi faá léi toò nò bó cùr cú. Dé sâ lé naá sâ bí nées Càn kó ñgwéh ye.

¹⁵ Bí bòn mé Càn lé naá gi balé sòm dón, bí dèn lòm jolosé faá Càn nùà ñjéh nò.

¹⁶ Te mvù Cànge bó toò nyagá taré né cí ndò, ye: Bí dèn lòm jolosé. Lòu sam, mè né Nùà joloò.»

¹⁷ Mò bí nde aá Càn dua, ñgweéh bí né yeé bú Tele bìi yilá mà. Né bòn. Jéjég juú felè nùà dón tena yeé bú, à ju nùà kàn tena né mé seé seèn ndò. Mò né ménâ, sâ bí vèh lòm bú mé temé cén. Cu mé bí nées ká lè wónje hên, bí dùlà bú dùlà.

¹⁸ Bí né gi kóó, ye bí lo naá gi te cùr tòu bòn jògò bòn teèn. Yeésò Kristò lé bí teèn ñge weéh naá kóó, à lé bí teèn huar sòm naá mé keh taré; bí né gi gèh keh sâ kóó, lo dèn ná ñgwéh mé ñjéh wàn faá kàgàlòn bòn goó nò, ndóg lo cí ná ñgwéh.

¹⁹ Lo naá seér mé jéjég húòm Kristò nùà ñjéh. À dé seèn né faá *mbieè sèmé mé beré déi yoòr sòrò nyi ñgwéh, veèn déi yoòr sam ndò.

²⁰ Càn lo Kristò balé kwaá naá sâ wónj nées teèn sam ye. Te nde nde, yeé baá ká jomo mé cu nde aá gi hên, Càn nde ye bú bèsonè felè bìi ñené sòm keéh, ye te à yili sòm bí.

²¹ Bí temé cén yoòr Càn kwaá ñjii né mé bú, ye: Càn lé naá bú te cio komo sòm, ye Kristò né nùà mé yili. Te temé cén bòn ndèm bìi dón nde ye kènê yoòr Càn jógó le.

²² Bí *senésé mân yuo gi né mé ceér gècèn ñgweê, ye te bí gwaán ñagá bòn mbaábi mé temé cén. Sâ bí bógo lòm ká-re lètenè bìi mé temé cén ménâ.

²³ Bí kóó ye, bó bí ñar seér cu aá dé feê. Tele bìi

né tètàgà, gèh seèn kú bèh. Gèh sâ né ngòr seèn, né ngòr ngulí mé dé seèn yieé den né cu δοῶν.

²⁴ Né gi te mvù Càṅe nyagá den, ye:

Nùàr δοῶν né faá nyure nɔ.

Dene nyàgàm bɔ̀òn né faá mvue nyurè sâ ndɔ.

Mɔ nyure baá ṅemá, mvue né yeé nyoló yuo.

²⁵ Ter cu δοῶν le lom yeé ngòr Nùà Dueè.»

Njàgà Bagaà mé bí né ṅgweé hên né cí.

2

Taá dàn

¹ Sâ kènê né mene gèh veèn dé heè δοῶν, bí sòm gí bá be teèn: bí té nyeén túé cú, bí té leba nágá cú, bí té huer kú, bí té nùàr júé ndɔ.

² Bí dèn sér á faá bò huaán mbembogò nɔ, bó sòn mé mbán ṅaám dù bèh. Njèh cén, mbán dé bìi né ngòr Càṅ, bí té sòn mé njéh dù nyì, te bí kula seér mé njéh, bí yili yuo.

³ Né te mvù Càṅe nyagá den ye: Bí lé naá gii húóm-temé Nùà Dueè ṅenè ṅgweé!»

⁴ Mɔ né ménâ, bí ndê bílí dèn gí ká kwarè Nùà Dueè; taá dàn né bú. Bò nùàr lé naá bú ké jomo komo si njií, sâ beè Càṅ taá nùà njèh né seér bú, Càṅ lo naá gii bú ter balé kwaá.

⁵ Bí bílí ndé gí ká yoòr seèn, te bí ṅa gi bò taá nùà njèh, bí me yila te gwà Càṅ dé koô, Cúcuí seèn cer beh teèn; te ké gwò sâ bí ṅa gi bòn bòn *ṅgàṅ sèmè, bí seé Càṅ bɔ̀ó lom mé temé cén, te temé nɔ̀ré bú lè mé bí felè Yeésò *Kristò.

⁶ Te mvù Càṅe né gi mân nyagá den ndɔ, ye:

Mè taá nùà njèh balé som aá kèn,

à né lom mé yilí beè mò kɔ́.

Kènê mè nde né bú taá dàn te loó Siyôn* sio kwaá.

Nuaá mé né temé cén yoòr seèn kwaá njií δοῶν

lòu pó lè ndé ṅgwéh.»

⁷ Dé bìi, taá bú sâ beè bìi baá gi mé yilí. Lòu sam, temé bìi δοῶν né gi yoòr seèn. Beè bɔ̀ó mé temé teèn kwá njií ṅgwéh, môn sam. Bó mene ṅené kó ṅgwéh, mé njéh mene,

Né taá mé bò mé-gwà bò lé naá ké jomo

komo si njií, taá dàn ṅa seér cu né kɔ́.»

⁸ Né beré déi te mvù Càṅe nyagá den ndɔ ye:

Né taá cén-gulè bò nùàr,

kweéh dièb bɔ̀òn né cí.»

Bó teèn cenné die kuú gi né mé dúágá-temé bɔ̀òn. Sâ Càṅ lo toò baá gi mé kàgà-ndòn sâ lè ndɔ, ye bó nde né dé bɔ̀òn faá bèh sâ cenné ma.

⁹ Dé bìi, bú a, té cí dèn; lòu sam, bí dé bìi né bò nùàr Càṅ. Bò *ṅgàṅ sèmè dé Nùà

Dueè né bí. Càn bí hiín nyeén kwaá né ye bí baá bò gèh nùàr nyî. À lo bí balé soóm naâ, ye te bí nde bò nùàr be seé nyî tueé, bí ye bó a, nyî lé bí te cibi ña soóm naâ kóó, nyî weh kwaá njií bí bèh ñagâ ma.

¹⁰ Léí toò bí lé bò gèh nùàr Càn ná ñgwêh, bí bò gèh nùàr seèn ña né kènê. Bí lo kó ná ñgwêh, ye Càn né yeé bí jere kóó ndo. Baá ye kènê, bí baá fùgò húóm-temé seèn kuú.

Dene nùà seê Càn

¹¹ Bí kóó ye, ká te wónje bí ndeè né kìn, wa bí nde né wàn cer weh ndo. Mò né mân, sâ kúkùr bìi bò mbeí mò, njií mé ñgàn yoòr gwaán né kóó, bí té temé teèn njií. Lòu sam, bò njií sâ lege ye te bó wula som yòn bìi.

¹² Dene bìi ké lètenè bò Càn-kó a, dèn lòm dilísé. Mò bí né ménâ den, sâ bó né mene bí jueé, bó nde né seé bagaà bìi ñené, bó keí seér cu bí lòu, te lòu mé Càn ndeè cuù teèn, bó seén bú.

¹³ Bí yoòr sâ né mé yilí Nùà Dueè, bí ñgwé làrè sòn bò kokoò bò dón. Bí ñgwé lòm sòn mgbè dé koò faá cí nò, terreb dé koò né beè seèn.

¹⁴ À bò ñgómna terreba háá yeé kóó, te bó nde ye bò vevenê bò seé weh;

¹⁵ Bòó mé né ñhèh bóó húóm, bó seén nyegé bó ndo. Bí ñgwé jí sòn bòn. Sâ dón, Càn ye te bóó mé né

lòu bóó ndugó gò, sé yeé baá seé bagaà bìi ñené, te sie bó sòn.

¹⁶ Bí fèh kèh mé dene bìi ye bò nùàr a, bí baá mé feh bìi ma. Njèh cén, mé feh bìi bú sâ, né dé bò seé bò Càn, dèn ñgwéh mé feh bìi dé veèn bóó.

¹⁷ Bí lèb làrè toò bò nùàr dón. Bò mbaábi mé né te ceér Yeésò Kristò dón, bí gwàn jí bó mé temé cén, bí né Càn mé feh mene veéh, bí né sòn mgbè dé koò ñgwé ndo.

*Gèr *Kristò*

¹⁸ Bí bò seé bò, ñgwé jí sòn bò tele seé bìi mé gùm mene. Bò déi né mene temé húóm, bò déi mene temé húóm ñgwéh dón, bí ñgwé njií sòn bòn kèi cén.

¹⁹ Lòu sam, nuaá mé né gèr mé sòn fuù ñené dón, mò à mé njéh veéh né Càn, sâ à bóó né ñhèh bagaà.

²⁰ Mò wò sé la gèr hèllè ñene né mé yìè veèn yeè nò, wò sé la bú yóló ná ñgwêh wa? Neì sé la wò seén naâ kóó ndo wa? Mò bí gèr ñene seér né mé seé bagaà, bí né mbaá yoló njií, sâ beè Càn né ñhèh bagaà.

²¹ À bí yilá njií naâ bèh cí. Lòu sam, Kristò mé feh seèn lé naâ mé gèr felè bìi kwaré, te bí ñene weh teèn, bí bele ménâ.

²² Sâ ndóg, à lo bèh veèn déi kó ná ñgwêh ndo; ndóg nyeén déi bú sònò yuò ñgúnjgwéh.

23 Bó né mene bú mbaá selé weh,
mé njéh mene, à lo sòn cú ná ngwêh.

À né mene gèr ñené, à lo sòn cú ná ngwêh ndo.

À lé doón kwaan lo gi naâ beè Càn,
ye ju teèn tena yii nde né bú ma.

24 À mé feh seèn lé naâ veên beèh yoòr nguú kwaan,
bó faga bú sòn beèh.

Sâ doón ye te béh den gi bò komó te veéne,
ye te béh làŋ den seér te seé didilí.

Nyer Kristò lé bí taré soóm naâ koo.

25 Lòu sam, bí lé naâ gi faá bò sòrŋaŋ mé né lòu sabé go no. Kèné bó bí bilí kwaan baá ká kwarè nua njèh. Gó biì né bú.

3

Bò vèh bó bò si

¹ Bí bò vèh ndo, bí ngwé gí sòn bò si biì. Ko ngweéh bò déi lètenè boòn Càn dùa bèh wa, mo bí né sòn boòn ngweé, bó nde né ménâ ñené, bó kweéh seér temé. Gwaan cu sâ, bí té mene bó ngòr Càn lòu túé, bó nde gi né te dene biì ñené keéh, ye bí né te ceér-e.

² Lòu sam, bó nde né ñené, ye bí né teèn boó yii, wa bí né bó veéh ma.

³ Bí té gwàn mé bí foón seér ceér dé yàgà huóòm; né lom bò njèh dé kèb cieè. Mè jue né feh lòu beéh góné

kwaan, yiyâr bègè tieè yii, bò cògò nyàgàm yoòr su kwaan beleè ndo, mè jue né cí.

⁴ Bí yàgà húóm sér kèb lè, te bú sâ ndeè lè bò nuàr gí cú. Mo bí né dole huóòm, bí né noón den, bí nde né Càn yoòr mé gècèn mene huóòm.

⁵ Léi toò bò vèh déi lé naâ ménâ boó, bó lé yàgà nyegé seér naâ mé ndèm yoòr Càn kwaan njiì, bó né sòn bò si boòn ngweé.

⁶ Sâ né njiì mé Sará lé boó naâ; à lé Abrahâm yilá naâ Nua njèh". Lé naâ mé tie ngweé. Ngweéh bò ñuna Sará kèné baá bí mà. Mo bí né bò njèh teèn boó yii, veéh bí mé njeré déi siè ngwéh, sâ bò ñuna seèn né bí.

⁷ Mé bí bò siib ndo, bí wèh kwá bò veéh biì faá nuàr no. Lòu sam, bí bó doón yòŋ tètàgà beè Càn kwa nde né kèi cén. Nua kàn a, koo ye, dé vèh faá nyí no taré wá ngwéh lòu. Mo bí né ménâ boó, sâ njiì mé bí né mé Càn dua njiì, à nde né ngweé.

Bèh bò Yeésò bò soó

⁸ Bí dèn lòm mé sòn cèn, bí né mé jere lètenè biì koo kuú, bí né lètenè biì faá bò hwaan mé lèi cèn no gwaan kuú ndo. Dé kàn a, té toò bò mbei lòu jéla sér; dé kàn a, dole sér toò bò mbei lòu ndo.

⁹ Mo nuaré déi né bí veèn boó, bí té veèn mé veèn cú. Né mene séb, bí té mé séb cú ndo. Bí dé biì cu sâ kúlú sér bó lòu. Lòu sam, Càn lé bí tétég yilá kuú naâ dé nuàr

lòu kulû, te bí kwa keéh dèh teèn ndo.

¹⁰ Né te mvù Càṅe nyagá den, ye:

Nuaá mé né dene nɔrê mé bò cieé nenɔrê yoòr seèn gwaán dɔ́ṅ, bú a, siè leba mé júéb,

à sie leba mé nyeén ndo.

¹¹ Bú a, nyénné veên, à bɔ́ seér bagaà.

Bú a, fón kwà cú ceér mé dolê nde né bò nùàr teèn kwa, à kela cí.

¹² Lòu sam, njolo Nùà Dueè né seér yoòr bò didilí bò.

Tie seèn né gi ṅgòr bɔ̀n ṅgweé ndo.

Dé bò vevenê bò, à njolo yoòr bɔ̀n kè njí bèh.»

Gèr mé seé bagaà ṅenê

¹³ Mɔ bí né léláṅ bó-bagaà, sâ nuaré déi nde né bí veên bɔ́ wa?

¹⁴ Bí né mene gèr ṅenê, mɔ né felè seé bagaà, bí té njeré déi nyàmè, bí té nuaré déi vèh, Càṅ nde né bí kulú.

¹⁵ Bí temé bìi gùm dɔ́ṅ kwá njí lòm mé Yeésò *Kristò, te Nùà Dueè teèn cer lom bú. Bòó mé né bí njèh bieé dɔ́ṅ, bí dèn lòm làṅ toò bɔ̀n, te bí se bó kwòm mé bí né ndèm mé Yeésò Kristò kwaá njí.

¹⁶ Mɔ bí baá bó se, bí sè njí bó meman, nenɔ́ṅ ndo. Njèh cén, bí té mé veên yoòr dèn. Mɔ bí né ménâ bɔ́, sâ bó jue kuú mene bí te ceér Yeésò Kristò naàn, nde né bó sònò cí le.

¹⁷ Mɔ Càṅ gwaán né ye bí gèr ṅenê sér mé seé bagaà, mè tueé bí, huòm kela né cí mé gèr felè seé veên ṅenê.

¹⁸ ṅgweéh Kristò mé feh seèn lo naâ felè bìi kuú mà! À lé naâ mbei cén dé kèi cèn kuú. Sâ nùà dilí faá bú nɔ sam ndo; mé njèh mene, à nde cio bò jéré-temé bò kuú seér cu kɔ́, sâ dɔ́ṅ ye te nyí weh nyogó njíi cuù bí ká yoòr Càṅ. Càṅ mé ṅgeér sam, bó yeé wula sòm aá bú te yo húóme, Càṅ nde bú haá seér yo dé Cúcuí.

¹⁹ À lo mé Cúcuí sâ nde bìli naâ ké dòu bèh cibì yoòr bò càṅ mene, à né bó ṅgòr Càṅ se.

²⁰ Bò sâ bò lo naâ feh mé Càṅ taré. Lo naâ te nàm Noê. Sâ Càṅ né sèṅ kwaá, ye kɔ Noê fagá gi aá kòm. Mɔ gi aá, à yili sòm lom nùà téndelé, à né bó mé nòmò yili sòm.

²¹ Nòmò sâ lo naâ cecemé nòmò Càṅ mé né bèh kènè yili sòm hèn. Gèh nòmò Càṅ bú sâ dé seèn dé ṅgàṅ yoòr kou sam, bèh bú bie njíi yeé mé Càṅ, te à nyegé bèh temé mé njèh. À né bèh temé mé njèh nyegé ndo. Né mé njua Yeésò Kristò. À lé naâ te cio komo yuo,

²² à ṅaá nde ké te vulúu, à den nde te be gaá Càṅe. Bò cili Càṅ bó bò kokoò bò mé bò terre bò ké ter ka vulúu dɔ́ṅ né gi beé seèn.

4

Dene feê

¹ Béh lé naá gii ñené, ye Yeésò *Kristò lé naá gèr mé yo nùàr yoòr ñené. Mò né mân, sâ bí yí lòm njágá dòu mé gèr faá bú ño. Lòu sam, nuaá mé né gèr mé ñgàñ yoòr ñené dɔ́ɔ́ñ, dé seèn veèn yoòr seèn ñgwé ndé cú.

² Mò né mân, sâ duɔ́ɔ́m hên, nde wa lòu mé cieé bìi gi nde né teèn, bí dèn bá dene mé Càñ gwaán nê. Njii mé ñgàñ yoòr bìi gwaán né kɔ́ɔ́, bí té kè mà cú.

³ Veèn bìi kela baá mé dé jomò. Lòu sam, bí lo naá veèn faá bò Càñ-kó ño bɔ́ɔ́: bí lo naá feh logó, njii mé ñgàñ yoòr gwaán né kɔ́ɔ́, bí lé naá bɔ́ɔ́, bí né *wónj sela; njii mé nùàr sé la bó ná ñgwêh, bí né cí bɔ́ɔ́ seér, bí né lòu sela tugó seér. Cècàñ né mene beè Càñ ñhèh lòròmù, mé ñjéh mene bí lo naá cí dua bilí gií. Wulu baá kèn.

⁴ Kènê, bò Càñ-kó nde aá mé bí lòu híim seér. Lòu sam, bó sé yeé bí lètenè bɔ́ɔ́n te tándabé denè hèllè ñéné cú, bí ña toú sêb beè bɔ́ɔ́n.

⁵ Kwá ñɔ́ɔ́ñ, Càñ nde aá ju felè bò làn bò mé bò komò tená ndo. Lòu sâ bó nde né toò juù njebá, bó salé kwaá seé bɔ́ɔ́n cie mé sòn bɔ́ɔ́n.

⁶ Kristò lo ké dòu yoòr bò komò waá naá dé cí, ye te nyí se bò càñ bɔ́ɔ́n Njàgà Bagaà. Lòu sam, cu mé bò sâ bò lo naá ká cie, ju lo naá felè bɔ́ɔ́n tená, faá né yeé felè bò nùàr dɔ́ɔ́ñ ño. Kristò lo mé

Njàgà Bagaà ké dòu se ndeé naá, ye te bó kwa seér cúcuí, bó den faá Càñ den nê ño.

Dene bò Yeésò bò lètenè bɔ́ɔ́n

⁷ Wónj nde aá gií, sâ ñhèh dɔ́ɔ́ñ ceré baá ndo. Bí siè yo, bí dèn bá dene kôr, te bí dua nyegé ye Càñ.

⁸ Bí gwàn kú dèn lètenè bìi cu dɔ́ɔ́ñ, ñhèh dueè né cí. Mò bí né lètenè bìi mé temé cén gwaán kuú, sâ veèn ñgún nde né lètenè bìi nyimé yuo gií.

⁹ Cu dɔ́ɔ́ñ hin gwà kìn a, dèn dèn lo bìi lɔñ; nùàr té dèi lòu ndúgò sér.

¹⁰ Bí lètenè bìi né gi mé gèh seé hihinè yoòr. Càñ haá né nùà kàn ménâ kɔ́ɔ́; bú a, siè mé temé cén, à né bò nùàr mé ñjéh gam.

¹¹ Nuaá mé Càñ ye seé dé seèn né ñgòr Càñ tueè, bú a, sè ñgòr Càñ. Mò seé nuaré dèi né nùàr gaàm, bú a, gàm lòm mé temé Càñ mene ndo. Bò dé kàn a, bó gi ménâ, te bò nùàr seén gi Càñ felè Yeésò Kristò mé gum mene. Nùà *sùsùm né bú; terreb seèn né dé ndeèr. È môn!

*Gèr jomo *Kristò ñenê*

¹² Bò mbeí mò, mò gèr né mene bí yoòr furú, bí té lòu híim sér, faá né ñhèh kèkèné ño.

¹³ Bí sàmè sér mé ñjéh dé samê, ye bí baá gèr faá Kristò ño ñené. Te lòu mé be terrèb seèn ndeé ñené ñagá teèn, vógó-temé kibí sie bí beè.

14 Mò bò nùar bí selé né ye bí né bò mbòṅ Kristò fí, bí kóo ye, samésé né bí. Lòu sam, bí bò Cúcuí Càn né kóó, terreb doóṅ né gi beè seèn.

15 Càn a bó nuaré déi ḡene gèr lètenè bìi mé yìè veèn déi: yìè wúlá-nùar, yìè yìb, wa né te ju nuaré déi mbaá loó yilá wa, Càn a bó bí gwaán gèh gèr bú sâ.

16 Nuaá mé dé seèn gèr ḡene seér né mé yilí Kristò, bú a, té mé fegùlì kú gùm doóṅ, à vrà sér Càn mé njéh dé vraà. Lòu sam, à né yilí Kristò.

17 Kènê baá cu, bó nde áá ju tená. Bó ju tena loó nde né te mbàgà Cànḡe. Á, mò bó ju tena duóóm né mé béh mân, sâ ju dé bòó mé né Njàgà Bagaà Càn ḡeén, den nde né naàn?

18 Sâ te mvù Cànḡe né gi nyagá den, ye:

Mò bò didilí bò lege né lòu,
te bó nde ye yili yuo,
sâ bò jéré-temé bò mé bò
vevenê bò
dé boòn boó nde né naàn
wa?»

19 Mò né mân, sâ bòó mé gèr ḡene né mé yilí Càn doóṅ, bó a, kó lòm mé seé bagaà tetoò boó ndeê. Bó gùm boòn doóṅ ḡéh kwá gí yoòr Càn; à njéh doóṅ si giì naá kóó. Ndéb seèn doó diè kélá bèh.

5

Seé bò Yeésò bò dé kokoò lètenè bò mbei

1 Mè kènê tueé njií nde né mé bò kokoò bò lètenè bìi. Mè toò né taré nùà koò lètenè bò Yeésò bò méná ndo. Mè lé naá giì bò dà m gèr *Kristò mé njolo ḡené. Lòu mé be terreb Càn nde né teèn ḡené ḡagá, mè gà dé mò teèn lím ndé ḡgwéh. Mè né bí dua:

2 Kúkùr bìi, bòṅ bò nùar Càn mé Càn haá kwaá né beè bìi doò, bí kè nyégé lòm bó faá nùà njèh né bòṅ mbieè seèn ke nyegé nò; bí dèn kór lòm teèn mé temé cén faá Càn né gwaán ndo. Càn a bó nuaré déi boó jelá seér seé lòu. Bú a, bó lòm seé faá seé né bieé nò, dèn ḡgwéh seé kàgàlòṅ.

3 Bòó mé né beè bìi sâ, bí té gwàn mé bí tuú seér bó lòu. Dene bìi a, húóm sér toò boòn dé huóóm, te bó si weh dene bagaà teèn.

4 Te lòu mé Tele bò mbieè ndeè cuù teèn, bí kwa gi tám ḡḡoòg dé nyèmà mé nyèmà.

5 Mè kènê tueé nde né mé bò mbò ndà ndo, bí ḡgwé tie. Bòó mé nyèmà boòn né dé bìi yógó doóṅ, bí vèh bó veèh.

Mè kènê tueé njií nde áá mé bò nùar doóṅ, bí dèn yébbé kú lètenè bìi lòu. Né te mvù Cànḡe nyagá den, ye: Càn njèh nomo yeé nùà fù ḡḡaṅ,

à kulu seér nùà doólê.»

6 Sâ, bí dèn yébbé ndé giì ká beè Càn terreb, te lòu mé ye nyí nde né bí ter teèn sie sòm, à sie sòm bí mé be seèn.

⁷ Bò njií mé né bí seé weh đóóη, bí húaré kwá nji beè seèn, à bí ke nyegé né kóó.

⁸ Bí dèn kór lòu, bí né bèh đóóη ke tená; *Sátàn nùà bònò né kwarè bìi faá gélôg nò ηgugó ηuob gò, te nyí sie yieé cén déi lètenè bìi.

⁹ Bí wèh bú seé, bí njéba lòm te ceér Càηe tég, bí té jìlì. Ngweéh bí né gi kóó ye, bò Yeésò bò mbeí bìi bèh đóóη né gi mé gèr ménâ kwaré mà.

¹⁰ Njua mé gèr hèllè dàb ndé ndé ηgwéh ndò. Mò cu sâ kela baá, Càη húóm-temê mé lé naâ bí te dene tètàgà beè seèn mé Kristò yilá kwaá, nde né bí nòóη mé feh seèn vuaá kwaá, à haá bí terreb, te bí njéba nyegé ye tarésé.

¹¹ Bú a, dèn dèn nùà terrèb dé nyèmà mé nyèmà ménâ ndò. È môn!

Bèh cerê

¹² Mè né bí bieé. Mvù maànjé hèn, Silàs nyagá kwaá né mè kóó, te mè nde ye bí temá njií. Beè mò, à né nùàr mò, mé né ceér Yeésò Kristò te be sâ bele. Mè mvù hèn nyagá né ye te mè toó nyegé bí, bí kò nyegé bagasé ye, mé gècên mene, fùgò Càη mé bí né teèn sâ, né faá bí naá gii ηgweé nò. Bí té teèn yùò nyì.

¹³ Bòη bò Càη bò ká Babilôn mé Càη balé kwaá né faá bí nò, ye bíé kéh bí бага. Nuna mò Mârk ye bíé kéh bí ndò.

¹⁴ Bí bíé kú lètenè bìi mé temé nùàr lè. Bí bò ηgwómé Kristò, dolé a, dèn mé bí đóóη.

Mvù Piêr dé jomò

1 Né mè Simôn Piêr; mè né nùà seê Yeésò *Kristò, mè né mbòn tebê seèn ndò. Mè né bí nyagá njií. Bí kóó ye, béh bí doón yòòr Kristò kwaá njií gi né temé cên. Dé bìi né faá dé beèh nò yieé, njua mé Càn beèh Yeésò Kristò Yili-nùàr né Càn dilí.

2 Càn bô Fehtoò beèh Yeésò a, kúlú bí. Dólê bòn a, yám siè bí beè. Lòu sam, bí né bó kóó.

Yòòr Càn mege ndeé

3 Càn mé terreb seèn lé béh haá gi naâ bò njií mé nde né béh gam, te béh kwa yòn, béh den mege nde yòòr seèn. À lé boó naâ kóó, te béh nde ye Kristò kóó. Né nuaá mé lé naâ béh te dene koò seèn yilá yií, ye te nyí feh keéh béh húóm-temé nyí.

4 À lé naâ béh ndéh tieè kwaá kwaá, ye nyí boó nde né bò njèh dudueèr mé né gi njèh doón huóm yóó, ye te bí mvelé yuo beè *wón, bí temé te bò njèh nùàr jógó kwá cú, te bí lè den seér mé kèkèné dé nyí ma.

5 Mò né ménâ, sâ bí lègè néí cú lòu. Mè né kóó ye, bí baá gi mé temé cén yòòr Yeésò Kristò; kènê bí gò dilí néí cú lòu ndò. Bí felèbò kó néí cú Càn dé kóó.

6 Mò bí kó gi aá, bí né yo tèèn sie yií. Mò dé sâ gi aá,

bí felèbò kwá yí sèn, bí né yòòr Càn mege ndeé.

7 Mò bí mege nde gi aá yòòr Càn kèn, bí lètenè bìi dèn lòm dene bò dim bò bei. Mò bí den kó gi aá ménâ, bí felèbò doón sagá yií baá-re gwaân.

8 Mò yòòr bìi yam den né bò sâ bò, sâ nde né bí terreb haá, te bí kó nyegé Fehtoò beèh Yeésò Kristò, bí den làn, te tàb yuo tèèn.

9 Mò nuaré déi mé bò njií hèn yòòr sam, sâ tácugó bilí né bú, à nyen aá ye, Càn lé naâ nyí veèn dé léi toò yòòr kúlú som.

10 Mò né mân, sâ belà, bí beè Càn dèn gi mé gùm mene. Ngweéh à lé bí yilá naâ dé cí mà. À lé naâ bí balé weh; bí mègè néí cú yòòr seèn lòu. Mò bí né yòòr seèn tég mege ndeé, sâ boó mene naàn, bí diè ndé ngwéh.

11 Càn nde lom né bí ké mbàm yòòr Yeésò Kristò gulu keéh. Fehtoò beèh mé Yili-nùàr né bú. Ké doó sâ baá bèh denè seèn dé nyèmà mé nyèmà.

12 Mè kó né ye bí né gi bò njií hèn kóó nyegé, wa bí noón njebá den né te gècên mé bí lé naâ ngweé doò ndò. Mé njéh mene, mè ye kó mè jilí den bí beè beè.

13 Mè ye, cu mé mè née mé njolo hèn, kó mè bí jilí den beè beè, te bí den den làn. Beè mò huóm kela né cí.

14 Lòu sam, ser toò hèn mè nde aá mé yo dé wàn geé;

Fehtoò beèh Yeésò Kristò lé naá gii mè njolò ñené feh.

¹⁵ Mè mé terreb mene doón lege lom aá cí, te bí sie den be mé njéh jomo.

**Sùsùm mé terreb *Kristò*

¹⁶ Cu mé béh lé ye bí a, Fehtoò beèh Yeésò Kristò nde né mé terreb mene **sumú* cuú, béh lé mé feh faá débè bò nùàr nɔ túé ná ñgwêh, béh lé sùsùm seèn ñené naá mé njolo.

¹⁷ Cu mé à lé naá sùsùm mé terreb beè Tele seèn Càñ kwa, béh lé naá gii doó. Béh yeé ñgwéé, hueh déi ké sònò Càñ Dueè Nùà terrèb lé naá ñgulí, ye:

Hên né huaán yíé-temé nyí, temé nyí né lè mé bú nɔré.»

¹⁸ Lou sâ béh bó lé naá ké felè tòr joloò, béh lé naá hueh sâ mé tie ñgwéé.

¹⁹ Yeé bilí cu aá mé ñgòr bò **sòn-Càñ* bò mene, béh kɔ nyegé lom baá-re ye né môn. Mɔ bí ye te huòm, bí féla níj tie teèn. Lòu sam, ñgòr bò sòn-Càñ bò né te cibi faá lâm nɔ baá den, tóg kɔ cieé ñaga baá kɔó. Cu sâ có ndeé né yuoô, à ba njeré sie bí temé beè.

²⁰ Tétég bí jògò kó ye, ñgòr sòn-Càñ mé né gi te mvù nyagá den, nuaré déi bú mé lèi seèn sè kòmò bèh.

²¹ Lòu sam, boó mene naàn, ñgòr sòn-Càñ beè nùàr yuò bèh. Cúcuí Ñagá lé bó ceér feéh naá kɔó, ye te bó tueé keéh bò nùàr ñjii mé yuo yeé sònò Càñ.

2

Bò nyeén bò
(Júde 4-13)

¹ Bòó mé ye bó né bò **sòn-Càñ* bò sé wa, lo naá toò lètenè bò nùàr nabé yilá, bó goó su nyeén teèn. Bò fèh-nyeén bò nde cu né lètenè biì ménâ ndɔ. Bó nde né bí bò ñgòr nyenyené feh, te mògò ñellé mé njéh. Nùà fèh-ñjèh beèh Yeésò Kristò mé lé naá bó yili sòm, bó nde né bú ñgoón, bó yila nde seér te gèr-e, bó nyoló le teèn mé be boòn.

² Nùàr ñgún nde gi né bó te tándabé denè hèllè kem bele; te bò nùàr tueé beéh ceér gècèn.

³ Bò nyeén bò hèllè sé yeé baá kàgàlòñ beè biì gwaán, bó yila bò débè mé feh munó foón, bó né bí mé njéh ñjuaré. Kwá nɔón, ju boòn né ter taáb kwaá ndɔ; nuaá mé nde né bó sé weh lóm cèr ñgwéh, ye kɔ nyí nyoló sòm aá bó kèn.

⁴ Mé bò cili Càñ mene, Càñ lé déi jomo kélá kéh ná ñgwêh. Bòó mé lé naá veèn kuú doón, né gi kènê ké dòu bèh cibi tuar, bó né ju teèn kela den.

⁵ Mé nàm bò jògò bò mene, Càñ déi jomo kélá kéh ñgwéh: à lo naá **wón* mé nòmò kum sòm. Lé naá felè bò jéré-temé bò. À yili sòm cegé Noê, nùà dilí, à yili sòm mé nùà téhbeh ndɔ.

⁶ Bò loó kokoô déi lé naá teèn: yilí boòn lé naá

*Sòdòm bô *Gòmôr: Càn lo bó tuar kum lò naâ mé yìe veên bòn ndo. Ye te bô jéré-temé bô dé jomò ñene kwaá gi seé mé nyí nde né bó weh njolò.

⁷ À lo ké Sòdòm yili som cegé naâ *Lôt, nùà dilí. Lòu sam, veên mé bô nùàr lo naâ bôó doón, temé lé naâ Lôt mé njéh lè yulá dé gècên.

⁸ Sâ cieé dé kàn mé cieé dé kàn, mé bó lé naâ veên kuú soó, bó né lom Lôt temé lè mé veên bòn hèllè bôó yulá. Càn yeé ñene à né dé seên nùà dilí ménâ, à yili som bú.

⁹ Beè Nùà Dueé né yeé môn, bôó mé né yoòr seên mege ndeé doón, ceér mé à nde gi né bó teên yili som, à né kóó, te bó diè cú. À né gi lèh bô jéré-temé bô kóó ndo: à bó sie kwaá né beè, te lòu ju tenâ, bó yila lè gèr-e.

¹⁰ Mè tueé bí, gèr nde né ñueé. Bôó mé bôó né njií mé ñgàn yoòr bòn gwaán nê, mé né bô dudueèr bô seb doón, gèr tétán ñueé kela nde né bó.

Bô fèh-nyeén bô mé mè la naâ tueé hèllè, mènàn ceré né beè bòn. Né mene bôó mé né mé terreé ké te vulúu teên, bô nyeén bô hèllè né lom bó ñaár sie, bó tobé bó séb.

¹¹ Sâ bô cili Càn né gi bô fèh-nyeén bô sâ mé terreé yóó ndo. Mé njéh mene, bó bô nyeén bô toò Nùà Dueé jóóó ní bèh, bó bó sélé bèh ndo.

¹² Dé bô fèh-nyeén bô hèllè, bó ñèh doón bôó mbi go né mé feh bòn, bó né faá bô nyam ké ya dueé mé bó nde né lòu sie ñóób no; bó né mbaá selé mbi njií, bó ñgwé kòmò bèh. Cio bòn né cu gèh dé sâ ndo: bó nde né mbaá faá bô nyam ké ya dueé no kuú mbi njií.

¹³ Gèr mé bó né bô nùàr feh doò, Càn bó sòn sâ gwom cu nde né mé núr gèr ndo. Bó vóóó-temé bòn kwa seér yeé mé veên, bó né mé njéh cie ñagá le. Mo bó né doó, bí bó né yáb yieé bilí, mè tueé bí, né ñèh fegùli. Yo bó taré seér cu né mé nyeén bòn hèllè lòu.

¹⁴ Njolo bòn le lom né yoòr bô véh nùàr. Bó né mene te núlu jelág soó, bó hómó bèh. Nuaá mé bó ñene, à te ceér Càn taré nyéé ñgwéh doón, bó bele weh bú, bó yí njií te veên. Cu doón, temé bòn né lom te kàgàlòñe. Yeé baá ménâ, Càn ye, nyí bó duagá som nde né mé gèr ndo.

¹⁵ Bó né ceér seên kwaá loó gií, bó sabé bele seér ceér dé hiín, bó né faá Balam ñuna Bosôr no bôó: sâ Balam lo te veéne jím yilá naâ mé yìe kàgàlòñe.

¹⁶ Càn lo naâ bú nde: vuómndèè nde tueé bú sòn beè faá nùàr no, ye te à geé mé ceér kùlù sâ.

¹⁷ Bô fèh-nyeén bô mé mè la naâ bí tueé hèllè né bô bèlè-nùàr bô. Bó den né faá nduùn mé nòmò teên sam

3

no. Bó den cu né faá vúlú nuù no mé fu né mé njéh kobó jógó ndeé, nu teèn sam. Càṅ ye, kwá noón, bó bò mgbátág cibì nde né beè nyí kwaré ndo.

¹⁸ Bó né bò cùr ṅgòr yie punó gɔ; bó ke né njií mé né bò nùàr yoòr yilá, bó njebá yila teèn, te bó bele kwa bò nùàr. Bòó mé lé naá te bòn bò macùr sâ mvelé yuo, sé yeé ṅgweé cu ménâ, bó die yila cu teèn.

¹⁹ Bó né bò nùàr tueé ye bó a: mo bí den beè beèh, bí né mé feh bìi ma. Á sâ, bó bò njèh bò hèllè toò né taré kwer veèn ndo. Lòu sam, nùà kàn né kwer beè njií mé né felè seèn cer.

²⁰ Mo nuaré déi naá gií mé feh seèn ṅené kóó, ye Yeésò *Kristò Fehtoò beèh né Yìlì nùàr, mo à naá te veène mvelé yuo, à yila ndeè ká beè Yeésò, jomo sâ mo à den cuù, à nde cu te veèn teré yilá, sâ veèn seèn bú dé jomò hèllè nde né dé toò ṅaá yógó, te weh bú seé.

²¹ Gèh dé mé nùàr nde gií né ceér dilí kwa, te à yuo kwaá lo cu ndéb Càṅ sâ, huòm kela né mé à sé lo ṅéné kó ná ṅgwèh ye né ceér dé dilí.

²² Sâ doón tueé né ye, kàn déi tueé né gècèn. Kàn sâ né tueé ye: Tíéb mé boór naá sònò tieé sòm, à baá cu nagá. ṅguiáṅ mé bó naá kènê kou sòm, baá cu tuob teré ndo ma.»

Cuù Yeésò *Kristò

¹ Bò mbeí mò, mè bí hèn nyagá baá mvù mò dé jomò. Te bò mvù mò fà doón, mè ferré den né bò njií mé bí lé naá gií ṅgweé. Mè ye te bí den beh làn, bí né bó munó nyegé.

² Mè ye te ṅgòr mé bò *sòn-Càṅ bò lo naá gií léi toò tueé doón, lè bìi gí cú; te bò ndéb mé Fehtoò beèh Yìlì nùàr lé tueé keéh naá bí sònò bò mbòn tebê, lè bìi gí cú ndo.

³ Bí jògò kó nées bú hèn ye: bí kóó ye, mo wón nde aá gií, bò nuaré déi ndeè né lètenè bìi yuo kelâ, dé kàn nde né njií mé ṅaá né lè seèn boó; bó nde né bí selé,

⁴ bó ye bí a: ṅgweéh Kristò ye nyí baá cuù mà! Á, heèh wee? ṅgweéh bèh lo mé bò tele beèh lo kuú gií, njèh doón nées den ka faá wón lo duóóm naá mà.»

⁵ Sâ bò hèllè bò berón lom né mé be boòn gwaán ṅagá ye: lo baá dàb wa, Càṅ lo vúlú mé tàbè síi naá mé ṅgòr, à lo tàbè síi naá mé nòmò ndo, wa jomo sâ à lo naá tàbè bô nòmò hihiné geé kwaá ma. Bó dé sâ muno ṅgwèh.

⁶ Sâ mé nòmò cèn sâ Càṅ lo wón dé cuùm kum soóm naá mé njéh. Nòmò dueé yeé baá naṅ, wón dé léi toò hèllè dùà mbíb.

⁷ Vúlú bô tàbè dé jomò hèn ter njebá den cu né mé ṅgòr

cên sâ, te we ndeê ñgie sòm bó lòu. Càn ye, kwá bó den; lòu mé nyí nde né ju bò jéré-temé bò tená, nyí nde né bó tuar ñgie ñjii, nyí nyoló sòm bò jéré-temé bò ndo.

⁸ Bò mbeí mò, bí kóo ye, beè Nùà Dueè, cieé cén né faá nyemà kám nò, nyemà kám né faá cieé cén ndo.

⁹ Mò Nùà Dueè ye nyí nde né ñjii sâ bóó, sâ à bú bóó nde né ka nág ménâ. Bò déi né munó ye, à wágá wá ndé ñgwêh. Mè tueé bí, à ñgágá ndé ñgwéh, à bí yolo den né lòu. À gwàn bèh dé nuaré déi leér le, né mene nei. À gwaán seér né mé nùà kàn né feh seèn yueé foon, te à yili sòm bú.

¹⁰ Mé cieé Nùà Dueè, Nùà Dueè kar waà nde né faá nùà yib nò. Lòu sâ, bèmè nde né to taré, vulú nde né nyueé leér, we nde né ké te vulúu die, ñjèh doónj ñgie yuo, tàbè mé bò ñjèh teèn doónj nde gi né ñgie yuo ndo.

¹¹ Bò nùàr mò, mò Càn ñjèh doónj calé sòm nde né faá bèh mân, sâ dene bìi den nde né gèh dé heè wa? Bí kè nyégé bagasé, te bí den lom nyennésé, te ñené yuo kela yoòr bìi, ye bí né yoòr Càn mege ndeé ma.

¹² Bí njolo kè mé cieé Fehtoò beèh, bí né seé bóó, te à cuù ye. Lòu sâ, vulú nde né tuar yilá ndeé, bò ñjèh teèn doónj laga nde gi tuar.

¹³ Né faá Càn lo tueé kwaá

naâ nò, ye te vulú dé feê mé tàbè dé feê yuo kela nyegé kóó, bò ñjèh didilí cer teèn. Béh hên kela den né cí!

¹⁴ Sâ bò nùàr mò, cu mé bí né cieé sâ teèn kela hên, bí lègè lòm faá bí lege aá nò, te bí ndeê yuo gi njolò Càn kóbè sâ mé veèn yoòr sam, còñ die lètenè bìi, bí bò Càn.

¹⁵ Bí kóo ye, sèn mé Fehtoò beèh Yeésò *Kristò né kwaá doò gam né kóó, te bí ndeê nde ye yili yuo. Pôl nùà yí-temé beèh lé naá gi bí ménâ te bò mvù seèn nyagá ñjii ndo. Càn lé bú kógòn sâ haá naâ kóó.

¹⁶ Cu mé à né felè ñgòr hên nyagá doónj à tueé gi né faá bèh mân. Te bò mvù seèn mé à nyagá gi né kóó, bò beré déi né lom taré dé gécên. Bò cùr mé temé kuú sé yeé ñgwé kòmò cú, bó lugó keéh ñjii kwòm bèh hiîn, bó ferré yii seér nyeén, faá bó bóó yeé mé bò beré déi te mvù Càn nò. Kwá-re nóónj ndo, bó mé ñjèh tulu su né ju yoòr!

¹⁷ Dé bìi bò mbeí mò, bí baá gi mé ñjèh tieè, bí dèn á dene kôr, te veèn bò jéré-temé bò bí jìn cú, te bó bí te bèh denè bìi kòrò sòm cú ndo.

¹⁸ Sâ bí bó lòm tég, te húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò Kristò yam sie bí beè, bí ko ñeí cu bú dé kôô. Yili nùàr né lom bú. Kùsèm, *sùsùm seèn a, ká ndé wónj doónj, yuoô lan, nde tóg dé

nyèmà mé nyèmà. È môn!

Mvù Jân dé toò jògò

Ngòr mé lé naâ nùàr ñaá

¹ Béh bí hên nyagá njií kuú né felè ngòr mé né yòh haá. Mé wón lo nde duóm, sâ à lo dé seèn baá gi teèn. À lé naâ tieè beèh ngulí yilá, béh lé naâ bú ñené ndo. Né ka môn jég, béh lé naá giú bú mé njolo ñené, béh lé naâ bú mé be kema ndo.

² Yòh sâ yeé waà baá ká lètenè beèh, à ñené ñagá bèsonè, béh ñene ye bú mé njolo. Béh hên jue den né bí cí. Né yòh tètàgà mé lo naâ ké kwarè Tele seèn doô, à lé naâ njolò beèh ñené yuo kelâ.

³ Njií mé béh lé naâ ñené, mé béh lé naâ ngweé sâ, béh hên tueé keéh né bí cí, te béh bí te bilí gi teèn bècènè. Dé beèh, béh bò Tele mé Nuna seèn Yeésò *Kristò te bilí gi aá kèn. Béh ye te béh bí doón te bilí gi ménâ ndo.

⁴ Béh bí mân nyagá kuú né ye te temé beèh die lè, béh samé gi mé gùm mene.

Ñagá Càn

⁵ Béh hên tueé keéh né bí hueh Yeésò Kristò: wa Càn né lom ñagásé tâh ma. À mé bèh cibì déi yoòr teèn sam gùm doón.

⁶ Mo béh tueé né ye, béh baá yoòr Càn teé ndeé, mé béh né te cibì go den, sâ béh

tueé né nyeén, seé beèh te ceér gècèn sam.

⁷ Á, mo béh go né bèh ñagá faá Càn nùà ñhè né bèh ñagá no, sâ tueé né ye béh bí né gi bècènè teé bilí; sâ tueé cu né ye, húóm Nuna seèn Yeésò Kristò né béh veèn yoòr yaga som giú ndo.

⁸ Mo béh ye, béh mé veèn déi yoòr sam, sâ béh bele den cu né feh beèh mé be beèh, béh mé gècèn yoòr sam.

⁹ Nuaá mé né dé seèn bò veèn seèn cie lòu tueé som seér, sâ Càn nde né bú bò veèn seèn doón kulú som giú, à *sené nyegé bú ndo. Lòu sam, Càn né lom dilísé, à boó lom yeé jégé faá à lé naâ tueé kwaá no.

¹⁰ Mo béh ye béh bò vevenè bò sam, sâ béh mé ngòr seèn lè sam, béh yoòr seèn Nùà ñhè horó kwaá seér né nyeén.

2

**Kristò nùà gàm beèh.*

¹ Bò huaán mò, mè bí mvù hên nyagá njií kuú né ye te bí veèn bó cú. Ye mo lètenè bìi nuaré déi né mene veèn boó, te à ko ye, béh né mé nùà gàm beèh ké beé Tele beèh teèn ma; né Yeésò Kristò nùà dilí.

² À lé naâ feh seèn te cio mé yìè veèn beèh semé njií, te Càn nde ye béh veèn yoòr kulú som. Lélán dé beèh mé huún gí lòm ngwéh, né dé bò nùàr *wón doón ndo.

3 Mɔ béh né sòn Càn ngweé, béh nde né teèn ñené kɔ́ó ye béh né Càn kɔ́ó.

4 Mɔ nuaré dèi ye nyí né Càn kɔ́ó, mé à sòn Càn jòlò ngwéh, sâ né nùà nyeên, à mé gècên yoòr sam.

5 Nuaá mé né dé seèn ngòr Càn jolo, gwaán seér né Càn mé gècên mene kɔ́ó. Béh ñene kɔ yeé mé ñjéh ndɔ, ye béh né yoòr Càn nyɔ́gɔ́ ndeé.

6 Nuaá mé ye nyí nyɔ́gɔ́ den aá dé nyí yoòr Càn, sâ kɔ́ bú a, gò lòm ká nág faá Yeésò lé gɔ́ó naâ nɔ.

Ngòr dé cuùm mé né den feésé

7 Bò mbeí mò, ngòr mé mè nyagá né hèn ñjèh feê beè bìi sam; né ngòr cuùm mé bí lé naá giì ké bèh duɔ́m ngweé. Ngòr sâ bí lé naá giì bú gwaán ndɔ.

8 Ngòr sâ né mene dé cuùm, mé ñjéh mene né feésé. Mè bí hèn nyagá né cí. Gècên seèn né yoòr Yeésò Kristò ñené ñagá; né lè dene bìi ñené yuo kelâ ménâ ndɔ. Lòu sam, cibí baá ñellé yuo, ñagá baá seér kɔ́ó baá; né ñagá nùà ñjèh.

9 Nuaá mé ye nyí né bèh ñagá, mé à né mbeí bunó dɔ́ɔ́n tueé né nyeén, à née den ka bèh cibí ye.

10 Nuaá mé né bò mbaábɔn gwaán, né seér bèh ñagá kɔ́ó. Dé seèn, ndògò ñjii mé nùàr nde né teèn ceén die bú yoòr sam.

11 Dé nuaá mé né bò mbaábɔn bunó, môn sam; à

dé seèn né te cibi, à né teèn gɔ́ yɔ́n, cibí cib aá bú njolo, à lè mè kó cú.

12 Bò huaán mò, Càn bí bò veèn bìi fo sɔm gi aá kèn, né felè yilí Yeésò; mè bí hèn nyagá kuú né dé cí.

13 Mé bí bò tele mò ndɔ, ngweéh nuaá mé lo naá logô teèn, te wón nde ye duɔ́m, bí né gi bú kɔ́ó mà; mè bí hèn nyagá ñjii né dé cí. Mé bí bò ndà mene, bí lé naâ *Sátàn taré yɔ́gɔ́; mè bí hèn nyagá ñjii né dé cí ndɔ.

14 Né cu mé bí bò huaán mò, bí né Càn Tele beèh kɔ́ó; mè bí nyagá ñjii né dé cí. Mé bí bò tele mò ndɔ, ngweéh nuaá mé lo naá logô teèn, te wón nde ye duɔ́m, bí né gi bú kɔ́ó mà; mè bí nyagá ñjii né dé cí. Mé bí bò ndà mene, bí né taré, bí né mé ngòr Càn lè, bí né Sátàn taré yɔ́gɔ́; mè bí nyagá kuú né dé cí.

15 Bí té *wón gwàn, bí ngón bílí mé tò mò ñjèh wón mene, wanɔ́ɔ́n nuaá mé né wón gwaán, dé seèn Tele beèh Càn gwàn kòmò ndé ngwéh.

16 Bí kóɔ ye, bò ñjèh wón né mé ceér hihiné: tuaá veèn né bò nùàr lè li den; bó ñjèh wón ñené téná bèh. Mɔ bó baá ngùlù wón yieé, bó né mé kàn lobo nyen le. Mè tueé bí, gèh dé sâ yuo yeé beè wón; ndóg beè Tele beèh Càn yuò bèh.

17 Kwá-re nɔ́ɔ́n ndɔ; wón hèllé baá gií, bò ñjii mé bò nùàr né gwaán sâ baá nyoló

ndeé. Nuaá mé boó né faá Càn gwaán nê nɔ, tètàgà le lom nde né kóó.

*Nuà bònò *Kristò*

¹⁸ Bò huaán mò, waà baá kèn! Bí lé naá giì ngweé, ye mɔ wón nde aá gií wa, nuà bònò Kristò ndeé né cu sâ waâ ma. Kènê bò bònò bò Kristò baá lom cie faá cí nɔ bomó sue; béh baá mé njéh ñené kóó, ye hên baá bèh cerê sâ ndo.

¹⁹ Mé gècên mene, bò sâ bò lé yuoó naâ ká lètenè beèh. Mé njéh mene bó lé dé beèh ná ngwêh. Mɔ bó sé lo né bò dé beèh, béh bó sé née kóó ye. Sâ doón boó gi né te béh ñene ñagá teèn, ye bò sâ bò te bòn beèh sam bòn.

²⁰ Dé bìi môn sam. Dé bìi Kristò lé naâ bí Cúcuí Ñagá yoòr nyeén kwaá gií, bí lé naâ bú kwa; bí né gi bò njèh dé gècên mé bú ñené kóó.

²¹ Mɔ mè né mene bí mân nyagá, sâ túé ngwéh ye bí née gècên kó ngwéeh ye; né seér ye bí né gècên kóó ma. Bí né gi kóó ndo, ye ngòr gècên mé nyeén yoòr sam gùm doón.

²² Á sâ, nuà nyeên né neì? Sâ nuà nyeên né nuaá mé ye Yeésò *Nuà Còn sam. Nuà bú sâ né nuà bònò *Kristò, à berón bilí né Huaán mé Tele mene.

²³ Né yeé môn, nuaá mé né Huaán berón, berón né mé Tele mene; mɔ à né Huaán gwaán, sâ à gwaán né mé Tele mene ndo.

²⁴ Dé bìi, bò njií mé bí lé ngweé naâ ké bèh duoôm

hên, bí lèr kwá nyégé lè bìi bagasé. Mɔ bò njií mé bí lé ngweé naâ ké bèh duoôm doó né gi lè bìi te be sâ den den, sâ bí bò Tele mé Huaán nyogó bilí né kóó.

²⁵ Sâ ndéb mé Kristò lé kwa kwaá naâ béh tieè doó né yòn tètàgà ndo.

²⁶ Mè bí nyagá kuú né felè bòó mé gwaán né bí beleè doò.

²⁷ Dé bìi, bí kóó ye Kristò bí Cúcuí seèn yoòr nyeén kwaá gi aá kèn. Nuaré déi a, té bí njeré déi mbaá fèh kú cú, Cúcuí seèn né gi bí njèh doón feh den, à feh lom né bò njèh gècên gècên ndo, à ngòr nyeên déi teèn fèh yí kék bèh. Bí nyògò dèn gi yoòr Kristò, faá Cúcuí Ñagá né bí feh den nɔ.

²⁸ Bò huaán mò, bí bò Kristò nyògò dèn lòu, te lòu mé à ndeè cuù, béh njeré déi nyàmè cú, te fegùli ndeè béh toò seèn siè cú ndo.

²⁹ Bí né gi kóó ye Kristò né lom dilisé. Sâ bí kó nyégé-re bagasé ndo, ye nuaá mé né njèh teèn boó dilí yí doón né ñunà Càn ma.

3

Bò ñunà Càn

¹ Bí jògò ke ke gwaán mé Tele beèh Càn gwaán né béh kán ye! Ngweéh à béh yilá né bò ñuna seèn mà. Né bòn, béh né lom bò ñunà Càn. Bò *wón bò dé boòn béh ñené kó ngwéh; lòu sam, bó Tele beèh Càn nuà njèh kó ngwéh.

² Bò mbeí mò, bí kóo ye, béh baá bò ñunà Càn. Gèh dene mé né béh kela sâ nées bèsónè ñéné yùò kélá ñgwéeh ye lòù. Mé ñjéh mene, béh né gi kóo ye: mo *Kristò ndeé ñagá yuo kelà baá, béh bú ñene nde né te be sâ, te béh den faá bú no.

³ Sâ nuaá mé né ndèm yoòr Kristò mân kwaá ñjii dón, bú a, dèn lòm ñagásé faá Kristò né ñagásé ndo.

⁴ Nuaá mé né veên kema dón sela né *sóú. Lòù sam, veên né sóú selaà sâ.

⁵ Bí né gi kóo ye, Yeésò lé ká lè wónje nde kuú naâ bò nùàr veên yoòr fo sóòm, wanón ñdògò veên déi lé yoòr seèn ná ñgwéh gùm dón.

⁶ Sâ nuaá mé nyogó den né yoòr seèn dón, dé seèn veên kema ndé cú. Nuaá mé né dé seèn veên sela sóó, nées Yeésò Kristò ñéné ñgwéeh ye, sâ à bú kó ñgwéh ndo.

⁷ Kúkùr bìi bò huaán mò, bí té gwàn mé nuaré déi bele bí! Bí kóo ye, nuaá mé né ñjéh bóó dilí dón, baá gi dilísé faá Yeésò Kristò né dilísé no.

⁸ Nuaá mé né dé seèn mé veên kema ndeé den dón, né dé seèn nùà *Sátàn. Lòù sam, Sátàn né yeé môn, à lé veên bóó duóòm naâ ké bèh duóòm ndo. Ñunà Càn lé ká cie hèn nde kuú naâ bò seé Sátàn hèllè nyoló sóm.

⁹ Nuaá mé né ñunà Càn dón, dé seèn veên sèlà ndé cú; dé seèn Càn baá Tele

seèn kóó, à veên déi bó kòmò ndé cú, à dé seèn yoòr baá seér mé kèkènè dé Càn.

¹⁰ Mo nùàr baá ñunà Càn, bó nde né bú ñené kóó, bó nde né bò dé Sátàn ñené kóó ndo: bóó mé ñjéh teèn bó dilí yí ñgwéh, mé bò mbaábón gwàn ñgwéh dón, dé bóòn bò ñunà Càn sam.

Gwaân lètenè bìi

¹¹ Bí lé naâ ñgòr hèn ké bèh duóòm ñgweé gií, ye béh gwàn kú lètenè beèh gwaàn.

¹² Mo né mân, sâ béh té faá Kaín no dèn; né nùà Sátàn. À lé naâ ñim seèn wulá. À lé ñim wulá naâ mé ñgei wee? Ñgwéeh sâ lé naâ mé dògòti seé bóòn mà. Seé dé seèn lé naâ veénsé; seé dé ñim dilísé. À lé ñim wulá naâ mé ñjéh.

¹³ Bò nùàr mò, mo *wón baá mene bí bunó, bí té lòù géi sér.

¹⁴ Béh dé beèh te cio sam cuú, béh baá seér te yónje. Béh né gi ménâ kóó nyegé; lòù sam, béh né bò mbeí beèh mé temé cén gwaán. Nuaá mé mbeí mé temé cén gwàn ñgwéh nées dé seèn te cio ye.

¹⁵ Nuaá mé né mbeí lè sie kwaá dón né nùà wulá-nùàr. Bí né gi kóo ye nùà wulá-nùàr dé seèn mé yòn tètàgà yoòr sam.

¹⁶ Dé Yeésò *Kristò né hiín; à gwaán lom né dé seèn nùàr mé temé cén, à lé cio beèh hèn ña weh kuú naâ dé cí,

béh ceér nùàr gwaân ñene kɔ né teèn sâ. Mɔ né mân, béh kè wèh teèn, te béh kuú felè bò mbeí beèh ménâ ndɔ.

¹⁷ Wanɔ́ṅ hèn mɔ nuaré déi né mé ṅgúlú beè, mbeí mé njéh sam, à mbeí jere kó ṅgwéh, sâ à né mé temé Càn lè wa?

¹⁸ Bò huaán mò, béh bí té lòm nùàr mé léláṅ sòn mbaá gwàn nágá dèn, béh gwàn gí nùàr mé temé beèh mene, mé seé beèh mene dɔ́ṅ.

¹⁹ Mɔ béh né bò mbeí beèh mân gwaán, béh nde né teèn ñené kɔ́ ye béh né bò huaán gècèn, sâ temé beèh nde né lè toò Càn die ndɔ.

²⁰ Á, mɔ càn né béh lè mé njeré déi tené, sâ mé njéh mene, béh ká toò Càn ndé cù wa? ṅgweéh Càn nùà ñjèh né temé beèh ñené yɔ́gɔ mà. Mè tueé bí, ñjèh dɔ́ṅ né gi njolò Càn.

²¹ Bò mbeí mò, mɔ càn béh lè téné ṅgwéh, sâ béh nde né njeré déi toò seèn nyamé wa?

²² Béh né bú ñjèh dɔ́ṅ bieé, à nde né béh haá, ye béh né ndéb nyí jolo, wa béh bɔ́ɔ né njií mé né nyí yoòr huɔ́óm ma.

²³ Ndéb sâ né mân: Càn ye, kwá njí lòm temé cén yoòr ṅjuna nyí Yeésò Kristò, wa bí né lètenè biì gwaán kuú ndɔ ma, te den faá à lé naá giì tueé kwaá nɔ.

²⁴ Nuaá mé né sòn Càn ménâ jolo dɔ́ṅ, dé seèn nyɔ́gɔ den né yoòr Càn; sâ Càn né bú yoòr teèn ndɔ.

Mɔ béh bò Càn né kɔ́, béh ṅgweé kɔ né mé Cúcuí seèn yoòr beèh. Càn lé béh ménâ haá naá kɔ́.

4

Cúcuí dé Càn mé cúcuí nùà bònò seèn

¹ Bò mbeí mò, mɔ nuaré déi waà, né njeré déi kwarè biì tueé den, wa nyí tueé né mé terreb Cúcuí ṅagâ, bí té mbaá gwàn njí, bí kwé sér bú lòu. Mɔ à bí tueé né mé terreb Cúcuí dé Càn, bí nde né teèn ñené kɔ́. Wanɔ́ṅ bò *sòn-Càn bò dé nyenyenê baá *wɔ́ṅ beè ṅab sie.

² Mɔ né Cúcuí dé Càn, bí nde né bú dé seèn ñené kɔ́: nuaá mé né bèsónè tueé ṅagâ, wa né gècèn, Yeésò Kristò lé naá nùàr ṅaá ma, nuaá mé né ménâ tueé dɔ́ṅ, tueé né mé Cúcuí dé Càn sâ.

³ Nuaá mé né dé seèn Yeésò lòu ṅɔ́ón seér dɔ́ṅ, mé Cúcuí dé Càn lè sam; lè seèn né seér cúcuí nùà bònò Kristò. Bí lé naá giì ménâ ṅgweé, ye à baá ndeé. Hèn baá bú sâ, kènè à baá giì ká te wɔ́ṅe.

⁴ Mé njéh mene, bò huaán mò, bí baá gi dé biì bò dé Càn; bí né bò sâ bò taré yɔ́gɔ. Cúcuí Càn baá gi bí yoòr; taré kela né bú mé cúcuí bò wɔ́ṅ bò hèllè.

⁵ Bò sòn-Càn bò dé nyenyenê sâ né dé bònò bò wɔ́ṅ bò; bó tueé né njií mé wɔ́ṅ gwaán nê, wɔ́ṅ sòn bònò ṅgweé né dé cì.

⁶ Dé beèh môn sam, béh né dé beèh bò ñunà Càn. Nuaá mé né Càn kóó doón né gi dé seèn sòn beèh ñgweé. Nuaá mé ñunà Càn sam né sòn beèh lòu ñgeén seér. Béh nùà Cúcuí gècên mé nùà cúcuí dé nyeèn ñene kó yeé mé ñjéh sâ.

Càn né lélan̄ gwaân

⁷ Bò mbeí mò, béh gwàn kú lètenè beèh gwaân. Lòu sam, gwaân yuo yeé beè Càn. Nuaá mé né nùà mé temé cén gwaán doón né ñunà Càn, sâ nùà sâ né Càn kóó ndò.

⁸ Nuaá mé dé seèn nùà gwàn ñgwéh, Càn kó ñgwéh. Lòu sam, gùm Càn nùà ñjéh né gwaân sâ kóó.

⁹ À né lom béh mé temé seèn mene gwaán; à lé naâ gòndòŋ Ñuna seèn ká te wónje temá njií, ye te béh kwa yòŋ mé bú. À béh gwaân seèn bèsonè feh keéh né mé ñjéh.

¹⁰ Gwaân sâ túé ñgwéh ye béh né Càn gwaán komo; Càn nùà ñjéh gwaán seér né béh kóó; à lé naâ Ñuna seèn ká lè wónje felè beèh temá njií, à semé bú felè beèh, te à kulu sòm gi béh veèn yoòr mé ñjéh.

¹¹ Bò mbeí mò, mò Càn né béh mân gwaán, sâ béh gwàn kú dèn lètenè beèh môn ndò.

¹² Wanoón nuaá mé lé naâ Càn mé njolo ñené teèn sam. Mé ñjéh mene, mò béh né lètenè beèh mân gwaán

kuú, sâ à né lè beèh teèn; sâ gwaân seèn nde né yoòr beèh jegé yuo kelâ.

¹³ Càn né béh Cúcuí seèn haá. Béh ñene kó yeé mé ñjéh, ye béh né yoòr Càn nyogó den; ye à nyogó den né yoòr beèh ndò.

¹⁴ Béh lé naá gii mé njolo beèh ñené, ye Càn Tele beèh lé naâ Ñuna seèn ká te wónje temá njií, te *wónje yili yuo mé bú. Béh né gi nùà doón ménâ tueé bele.

¹⁵ Nuaá mé né bèsonè tueé ñagá, ye bò nùà a, Yeésò né Ñuna Càn doón, nyogó den né yoòr Càn; sâ Càn né yoòr seèn nyogó den ndò.

¹⁶ Gèh gwaân mé Càn né béh gwaán hèn, béh né gi dé beèh yoòr beèh ñgweé kóó, béh né lom temé teèn tég kwaá njií. Lòu sam, gùm Càn nùà ñjéh né gwaân sâ. Nuaá mé né mbeí cu doón gwaán, nyogó den né yoòr Càn, sâ Càn né yoòr seèn nyogó den ndò.

¹⁷ Mò béh né mé gwaân lè deí, sâ lòu téná-juù béh dé beèh njeré déi nyàmè ndé cú. Lòu sam, gèh dé mé Yeésò nê, béh né ká te wónje môn ndò.

¹⁸ Mò nùà né mé gwaân lè, à njeré déi vèh ndé cú; gwaân mé né lè seèn doô nde né veéh kwogó sòm. Lòu sam, mò veéh né nùà sie, sâ ndòn seèn weh né bú seé kóó, ye bú a, wò nde né gèr ñené ma. À sé yeé baá-re ménâ veéh, gwaân Càn mé

né bú yoòr doô mbierré yuo ndo.

¹⁹ Dé beèh, gwaân Càn né gi béh lè. Lòu sam, à lé naá gi béh gwaán, te béh nde ye bú gwaán.

²⁰ Mo nuaré déi ye nyí né Càn gwaán, mé à né mbeí seèn lòu bunó seér, sâ nùà sâ né lom nùà nyeên, wancón à mbeí mé né njolò seèn gwàn kòmò ngwéh, sé tagá Càn mé à mé njolo ñéné bèh wa?

²¹ Ndéb hên Yeésò *Kristò tueé né mé sòn seèn ye: kò nuaá mé né Càn gwaán dcón, gwaán mbeí seèn ndo, sâ ye.

5

**Wón yógó*

¹ Nuaá mé né temé kwaá njií, ye *Nùà Cón né Yeésò, dcón né ñunà Càn. Sâ nuaá mé né Tele gwaán, nde né mé bò ñuna seèn mene gwaán bilí ndo.

² Mo béh né Càn gwaán, mo béh né *sóu seèn jolo, béh nde né teèn ñéné kóó, ye sâ béh né bò ñunà Càn gwaán.

³ Mo béh né Càn gwaán, sâ béh né sóu seèn jolo. Sóu sâ tétán yúlá ngwéh ndo.

⁴ Lòu sam, béh né bò ñuna seèn; nuaá mé né ñunà Càn dcón, né yeé wón yógó. Béh wón yógó né mé temé beèh yoòr Yeésò tég kwaá njií.

⁵ Neì wón yógó nde né kóó wa? Mè tueé bí, gi cegé né nuaá mé né temé yoòr Yeésò

kwaá njií, ye Ñunà Càn né bú.

*Bò njií mé tueé né sòn Yeésò *Kristò*

⁶ Yeésò Kristò nùà ñjèh lé naá ká te wónje waá; bó kou bú nòmò; à lé naá kuú, húóm seèn ber. Lé dé lélan nòmò ná cégé ngwéh, lé naá mé nòmò bô húóm mene. Cúcuí Ñagá tueé né ménà ndo, ye né lom gècên. Nùà gècên né cu Cúcuí sâ ndo.

⁷ Bò njií mé né gi sòn Kristò tueé né tagár:

⁸ Cúcuí né ménà tueé, nòmò bô húóm tueé cu né ménà ndo. Bò ñjèh tagár hên tueé gi né mé sòn cên dcón.

⁹ Béh né gi kóó ye bò nùàr né yeé béh njeré déi tueé, béh ngweé sòn bòn, sé tagá sòn dé Càn wa? Bí kékòó ye kela né sòn dé Càn mé dé bò nùàr. Dé Càn, à tueé né felè Ñuna seèn nùà ñjèh.

¹⁰ Sâ nuaá mé né temé cén yoòr Ñunà Càn kwaá njií dcón, nde né yoòr seèn ngweé kóó, ye né gècên. Nuaá mé temé yoòr Càn kwá ní ngwéh dcón, sie né Càn nyeén ndo; wancón Càn nùà ñjèh né mene mé sòn seèn felè Ñuna seèn tueé ñagá, nùà hèllè seèn temé teèn kwá ní ngwéh no.

¹¹ Bèh hên tueé né sòn Yeésò sâ, ye Càn béh yòn tètàgà haá baá kèn; wa yòn sâ yuo yeé beè Ñuna seèn ma.

¹² Sâ nuaá mé né beè Ñuna seèn dcón né mé yòn sâ yoòr. Nuaá mé beè Ñunà Càn dèn

ngwéh, dé seèn mé yòn sâ yoòr sam.

Yòn tètàgà

¹³ Bí bòó mé né gi ndèm lè yilí Nuna Càṅ kwaá njií dɔ́ɔṅ, mè hèn nyagá njií né mé bí, te bí kɔ nyegé ye bí baá mé yòn tètàgà teèn ma.

¹⁴ Béh njeré déi toò Càṅ nyàmè cú. Béh né gi bagasé kɔ́ɔ nyegé, ye mɔ béh né bú njeré déi te sòn seène dua yilí wa, à nde né sòn beèh ṅweé ma.

¹⁵ Mɔ béh né gi mân kɔ́ɔ nyegé, ye à né yeé sòn beèh ṅweé, sâ béh kɔ gi aá kèn ye béh kwa baá njií sâ ndɔ.

¹⁶ Mɔ nuaré déi ṅene mbeí sela baá veèn mé nùàr te cio tulu yí ṅwéh, bú a, dùà lòm Càṅ felè mbeí hèllè tég; Càṅ nde né mbeí sâ yilí sɔm. Njèh cén, kɔ né ka veèn mé nùàr te cio tulu yí ṅwéh sâ ndɔ. Veèn déi né teèn, né yeé nùàr te cio tulu yilí. Mè túé ṅwéh ye bí dùà Càṅ te gèh bú sâ.

¹⁷ Bò seé vevenê né ṅún; dɔ́ɔṅ né gi núlú. Njèh cén, bò déi nùàr mé njéh kú ndé ṅwéh.

¹⁸ Béh né gi kɔ́ɔ ye, mɔ nùàr né ṅuna Càṅ, à mé veèn bó dèn ndé cú. Nuna Càṅ né bú cií nyegé, *Sátàn bú dé seèn cór ndé ṅwéh.

¹⁹ Béh né gi kɔ́ɔ ye, béh né dé beèh bò dé Càṅ, wa *wɔ́ṅ né dé seèn beè Sátàn.

²⁰ Béh né gi kɔ́ɔ ye, Nuna Càṅ lé naâ ká yoòr beèh waâ, à lé naâ béh feh komo lɔ́ɔ, te béh ṅene kɔ Càṅ

gècèn mé njéh. Béh yoòr Càṅ gècèn sâ nyɔ́ɔ den né mé Nuna seèn Yeésò Kristò. Càṅ dé gècèn gi lom né bú; yòn tètàgà né lom bú ndɔ.

²¹ Bò huaán mò, bí gè lòm mé ceér cècàṅ nɔ́ɔṅ.

Mvù Jân dé fà

Bèh bieê

¹ Né mè nùà koô gwà Càṅ nyagá né wò kóó. Mè né wò bieé dé vêh, mè né bò ṅuna yeè bieé ndo. Càṅ lé balé soóm naâ wò kóó; mè né wò mé gècên mene gwaán. Mè jí lòm ṅwéh, bòó mé né ṅgòr gècên kóó doóné né jí wò gwaán ndo.

² Lòu sam, béh né mé ṅgòr gècên yoòr, ṅgòr gècên sâ le den nde né yoòr beèh dé ndeèr.

³ Béh bòó mé né ceér gècên bele, mé né lètenè beèh gwaán kuú doóné, Càṅ Tele beèh bô ṅuna seèn Yeésò *Kristò nde né béh kulú, bó nde né béh jere kóó, bó nde né béh dolê haá ndo.

Gècên bô gwaân

⁴ Lé naá loôm mè yoòr mé gècên mene nòré huóóm. Lòu sam, mè lé naâ bò huaán yeè déi te ceér gècên kwa, bó bele lom né faá Tele beèh né béh soó nò.

⁵ Teèn sâ, mè né wò bõṅ, dé vêh, béh gwàn kú dèn ká lètenè beèh gwaàn. Ndéb bú hên dé feê sam, né den ka ndéb mé béh bí lé naá gii ké bèh duóòm ṅwéeé doô, mè wò hên nyagá njií cu né cí.

⁶ Mò béh né lètenè beèh gwaán kuú, sâ béh né sòn seèn jolo. Càṅ lé naá gii ménâ sou kwaá, ye bí gwàn kú bèh lètenè bìi gwaàn.

Bí lé naá gii ké bèh duóòm ṅwéeé ndo.

⁷ Mè lòu túé ṅwéh, bò nyeén bò ṅab sie aá *wón beè; bó né lom berón, ye Yeésò Kristò lé nùà ṅá ná ṅwéh. Mè tueé bí ndo, nuaá mé né mân tueé doóné né nùà nyeèn, né nùà bònò *Kristò sâ.

⁸ Bí kógón lòm beè bònò dé gècên, te sàgà seè bìi ndeè mbaá vù lè cú, bí ndeè bú kwa jí mé gùm mene.

⁹ Nuaá mé né ṅgòr felé Kristò ṅgeén, né seér dé hiín sagá yíi doóné, dé seèn beè Càṅ sam; beè Càṅ bô ṅuna seèn né seér nuaá mé né yeè ndéb Kristò jolo.

¹⁰ Mè tueé bí, mò nuaré déi waá ké yoòr bìi, à ndéb Yeésò Kristò fèh ṅwéh, bí té bú gwò yí kék, bí lím bílí bú mé dé bieê mene doóné.

¹¹ Lòu sam, nuaá mé né gèh bò sâ bò bieé, né gèh veèn mé bó né bõó sâ lòu seèn. Sâ be seèn né teèn ndo.

Bèh cerê

¹² Mè né lom mé ṅgòr lè ṅún. Njèh cén, mè bí lòu nyàgà ndé ṅwéh, mè gwaán kela né ké yoòr bìi mé feh mò yõṅ ndeê, te béh bí tueé kò mé sòn, béh samé jí mé gùm mene.

¹³ Bò ṅuna bei yeè mé Càṅ lé balé soóm naâ hên ye bíé kék wò.

Mvù Jân dé tagâr

Bèh bieé

¹ Né mè nùà koô gwà Càṅ nyagá né wò kóó. Yíé-temé mò Gayûs, mè né wò bieé. Mè né wò mé gècèn mene gwaán.

² Mbeí mò, mè né lom gwaán ye njèh doón a, yùò húóm gí beè yeè lòu, wò té bán ndò. Dé ceér Càṅ beleè, mè né gi bagasé kóó nyegé ye càṅ wò lè téné ndé ṅgwéh.

³ Mè né lom mé vógó-temé felè yeè dé gècèn. Lòu sam, bò Yeésò bò lé naâ waâ, bó keí huóm wò toò mò, bó ye mè a, gècèn yeè né yieé, wa wò né ceér gècèn bele huóm ma.

⁴ Mè túé kó cú mbeí mò, kènè bèh nóré-temé mò doón baá lom bèh mé bò huaán mò né gi ceér gècèn teèn bele huóm hên.

Gâyûs nùà gècèn

⁵ Mbeí mò, kóó ye mé nyí né bò Yeésò bò mé gècèn mene gam sâ, nyí bókó yíí né teèn ma. Wò né mé bò dé kìn mene gam bilí ndò.

⁶ Bó né yeé ká te bòn beèh waâ, bó né yilí yeè teèn keí huóm, ye wò né lom bó gwaán dé gècèn. Kúkùr yeè, gàm dèn ká bó mé temé Càṅ lè ménâ, te bó gò nde den mé gò bòn tetoò.

⁷ Bó lé yuoó baá gò kèn, ye bó nde aá bèh seé dé *Kristò,

bó gwàn bèh njeré déi beè bò Càṅ-kó bò kemaà ndò.

⁸ Sâ kó béh gàm gèh bò sâ bò kóó, te béh bó doón yíí gi be te seé gècènè.

Diòteréfè bô Dèmeteriyû

⁹ Mè lé naâ huaán mvù déi mán te bòn bìi nyagá njií. Njèh cén, Diòteréfè mé gwaán né felè bòn deèn, né yeé ṅgòr mò doó si njií.

¹⁰ Bú a, kwá-re seèn noón ndò, mè baá ndeê. Mò mè waâ baá, bò veèn mé à lé bókó gi naâ doón, mè nde gi né cie salé som; bò ṅgòr jejelâ, mé bò nyeèn seèn yoòr beèh doón, mè nde gi né lòu sâ salé som. Dé sâ gí cége ṅgwéh; bò Yeésò bò mé waâ né kìn ké sâ doón, à bó gwàn bèh. Bò loó bò ye te bó sie nyegé mene bó, à né bó yíin ndò. Né mene te bòn bò Càṅ bò, à né bó teèn kwógó som bele ndò.

¹¹ Mbeí mò, té dé yeè gule bò vevenê bò bèlè, bèlè sér gule nùà bagaà. Nuaá mé né bagaà bókó, né ṅunà Càṅ kóó; nuaá mé né yeé dé seèn veèn kema doón née mé Càṅ njolò sam ye.

¹² Dé Dèmeteriyû, nùàr doón né seé seèn keí laré. Gècèn né sòn seèn ménâ tueé; béh tueé taré né sòn seèn ménâ ndò. Wò né gi kóó ye béh tueé yeé gècèn; béh tueé né gècèn sâ.

Bèh ceré

¹³ Mè né lom mé ṅgòr lè ṅgún mbaá; mé njéh

mene mè wò lòn nyàgà ndé
ngwéh.

¹⁴ Mè gwaán kela né ké
yoòr yeè mé feh mò ndeê.
Nde né toò hên, te bélò tueé
kò mé sòn; huòm kela né cí.

¹⁵ Kùsèm, dèn mé dólê.
Bò mbeí yeè ye bíé kéh wò.
Bíé kéh bò mbeí beèh ké sâ
cécéné cécéné dóón ndò.

Mvù Jûde

Bèh bieê

¹ Né mè Jûde, nùà seê Yeèsò *Kristò; mè né òm Jâk. Mè nyagá njií né mé bí bòó mé temé Càn né yoòr bìi, bí bòó mé Càn Tele beèh né bí yilá, à né bí beè Yeèsò Kristò kurú kwaá òóh.

² Bú a, kó bí jere teèn; òlê mé gwaân seèn a, yám siè bí beè.

Bò ñgòr nyenyenê feh gòò (2 Pièr 2:1-17)

³ Bò mbeí mò, mè lé tétég lege loóm naâ ye te mè nyagá njií bí mvù felè ceér mé béh bí òóh nde gi né teèn yili yuo. Mé njéh mene, kò mè bí nyagá seér mvù dé hên, te toó nyegé bí toò, te bí lege njií ceér Càn ter. Né ceér dé kèi cên mé à lé naâ mé bò dé seèn haá.

⁴ Wanoóh bò jéré-temé bò òm baá lètenè bìi nabé yilá; fùgò Càn mé béh né dé lòu kuú den hên, bó né bú lòu feré seér, bó né ceér teèn kwa keéh, te bó teré yilá kò te núlu. Bó yeé baá ménâ bòó, bó né Yeèsò *Kristò gòndòh Nùà koò beèh cén mé njéh gè jomo yalé si njií. Sâ Nùà Dueè né lom bú ndò. Kwá-re òóh ndò mà, bó nde né gèr ñené, dàb mé mvù Càn luom kwaá gi aá kèn, ye bò sâ bò nde né ju die.

⁵ Mè kò né ye bí né gi bagasé kòó nyegé. Mé njéh mene, bí kwá mè kemá weh cu bí gèh dé mé Nùà Dueè lé yili soóm naâ òm bò huaán *Iseràlà te tàbè Ejiptò hên ye. À lé naâ bó yili soóm; mé njéh mene à yeé ñene bò òm temé yoòr seèn kwá nji ñgwéh, à wula soóm gi bó.

⁶ Lé naá cuú mé bò cili Càn òm ménâ ndò; bó yeé baá mé feh bòò den, bó faá Càn lé tueé naâ òm òm cù, Càn lé naâ mé bó ké kundun te ndèndèn cibí mgbátág sie ndeé, à ferá lo bó te fògò lòh. Wa hên bó bó nêe ka ké sâ jueé den ye. Càn ye, mò cieé ju tenâ ndeè waà baá, bó ju die ye dé tíndòg.

⁷ Lé naá cuú mé *Sòdòm bò *Gòmòr mé bò lòò kukwarè ménâ ndò. Bó né be mé sár kwaá njií. Njií mé môn sam bèh, bó bòó seér cí. Yeé yògò baá, ñgwééh Càn lé naâ bó we taré yoòr jege si, te nuàr kàn ñgwéé kwaá dé seèn tieè wa?

⁸ Mè tueé bí, bòó mé né lètenè bìi nabé yilá hên, né ménâ bòó ndò; bó né ndòn jurá se bele, bó né bò nuàr te núlu mé njéh kulu su, bó né terreb dé Càn mé njéh seb, bó né bò kokoò bò ké ter ka vulúu séb teèn tòbé yii ndò.

⁹ Sâ gèh njií bú séná, né mene Mikael cili Càn dé koò òm, lé ménâ bó ná ñgwéh. Bò *Sátàn lé né mene tògò felè komó Músi nde, bó né kweé kuú, mé njéh mene

Mikael lé gwàn ná ηgwêh Sátàn ju yoòr luú njií, à bú lòu séi ηgwéh ndo, à tueé cegé ye bú a: Bî Càṅ jue nde né kóó.»

¹⁰ Dé bò nyeên bò hèllè môn sam. Njií mé bó ηgwé kó ηgwéh doón, bó né mbaá selé njií. Bó né faá bò nyam ya dueè nò munó cur go. Bó sé yeé baá ménâ fur go, bó leér le keéh teèn.

¹¹ Gèr boòn fí ndo! Bó boòn gèh ceér Kaín sâ belé né dé kei? Bó boòn te kàgàlòn faá Balam nò die sabé yila né dé kei ndo? Bó mbaá kú ηgwéh, yìè né ka mé táre-feh boòn faá Koré nò.

¹² Mo bó né lètenè bìi teèn, lòu kúmnjúg* sâ bò nùàr nde né felè boòn cenné dielé keéh. Bó fegùli kwá bèh, bó kó cegé yeé dé boòn, bó dé nùàr tán bèh. Bó den né faá vúlú nuù nò mé fu né mé njéh kobó jógó ndeé, nu teèn sam. Bó den cu né faá tou ηgiín ndo; né mene jàtenè, bó tàb wá bèh. Komó jaâr te mbeí fà mé jógòb muró die gi aá cie kèn, ceré né bó.

¹³ Bó den né faá leba nòmò koò furú ηaán yeé ké dùà nò. Bó né bò seé fegùli boó bele, te bó sé yeé yuo, cíciíb huar le. Bó den cu né faá mbentò sàr ndo. Bèh denè boòn dé kèi cèn mé Càṅ kwaá né bó, né lom ké kundun te ndèndèn cibì mgbátág.

¹⁴ Né Hénòg, nduté ndùtù Ádàm, huaán dé lèmè

téhbeèh né bú, à lo naâ felè boòn ηené, Càṅ lo ye bú a:

Júée bò nùàr a: ηgwé,

Nùà Dueè ndeé né mé bò cili seèn dé jojoloò kem waâ, bó nde lom né mgbón mbaá,

¹⁵ te à weh sie ju felè nùàr wón doón tenâ ma,

te bò jéré-temé bò mé lé naâ taáb mé bú lieé njií doón yila gi beé mé jéré-temé boòn sâ.

Bòó mé lé naá giú bú bò ηgòr jéré-temé yoòr tueé njií doón nde gi né gèr mé nyie fí yieé.»

¹⁶ Bò nùà hèn né yógó bòn; cu doón temé boòn lè nórè bèh; sònò mbembaá ndugó goò né seé boòn; bó njèh doón boó ηaán go né mé feh boòn; seé boòn né ηgòr mènàn sònò tueé goò faá bèh sâ ndo; bó gwagá yieé lom né mé tánágá, bó ηueé mé leba.

Bèh ndèb

¹⁷ Bò mbeí mò, bò ηgòr mé bò mbòn tebè Fehtoò beèh Yeésò *Kristò lé naâ bí toò tueé kwaá doò, bí té nyèn.

¹⁸ Bó lé ye bí a: mo ndeé baá te nàm cèrè jomò wa, bò nuaré déi ndeé né yuo kelâ, bó weh bí séb ma; wa bó nde né mé bò njèh vevenê faá temé boòn gwaán nê nò, boó kuú ndo.

¹⁹ Mè tueé bí, yìè kèrrè lètenè bò nùàr né bò sâ bò. Bó mé Cúcuí Càṅ yoòr sam,

yoòr boòn tab lom né njèh wôh.

²⁰ Dé biì bò mbeí mò, bí fágá feh, bí kwá yám njí lòm temé cén yoòr Yeésò, faá Càn né bí feh nɔ. Bí dùà lòm Càn mé terreɓ Cúcuí Njagâ mene doón.

²¹ Càn né bí gwaán, bí mé dèn jí ka seèn noón, bí né Fehtoò beèh Yeésò Kristò meì bò húóm-temé bò teèn gaán den, te à ndeè cuù, bí kwa yòh tètàgà beè seèn.

²² Bóó mé né beè Yeésò den ndoré go, bí kó bó jere teèn,

²³ bí yili sòm sér bó lòu, bí né bó tuar gellé som keéh. Bí kó cú bò mbaábi déi jere toò faá bèh sâ ndɔ. Njèh cén, bí ciéj lòu, bí dùlà bílí mé bò kurú cògò boòn mene, wanóón dé sâ né seé njànj yoòr.

Bèh Càn seén cerê

²⁴ Doón né gi beè Càn. À né mé terreɓ, à nde né bí cií te bí diè cú. À nde né bí ké mbàm bèh *sùsùm weh njíí, te bí den lom toò seèn kóbè sâ, bí samé kuú mé vógó-temé beè seèn.

²⁵ Béh sén bú seèn! Càn sùsùm gi lom né bú. À béh mé Fehtoò beèh Yeésò Kristò yili som né kóó! *Wóh doón a, vèh bílí jí mou terreɓ seèn hèn veèh. Nùà sùsùm gi cegé né bú; be terreɓ seèn cie dé kèi cên njéné le lom nde né kóó. Lo ducoóm naâ mân, née den ka môn ye, nde den cu nde né kèi cén ménâ tóg dé tueê sam. È môn!

Mvù vuú mé Yeésò Kristò lé naâ Jân njolò nené feh

Bèh duóòm

¹ Te mvù hên né gi dògòti njií mé Yeésò *Kristò lé naâ cie nené som keéh. Càn lé ye bú a, bò njií mé nde gií né waâ dóṅ, ndé bò seé bò seèn njolò nené feh kwaá ma. Yeé baá ménâ, Yeésò Kristò tema njií cili seèn déi ké yoòr Jân nùà seê seèn ndo.

² Jân yeé nene gi aá, à se kwaá gi bò nùàr njií sâ dóṅ tieè, ye bó a: Hên né ṅòr Càn, njèh gècèn mé Yeésò Kristò tueé naâ mé sòn seèn.

³ Bò ṅòr mé né sònò Càn yuo hên, nuaá mé né bú ké ter toò bò nùàr jané njií dóṅ, Càn nde né bú kulú. Bòó mé né ṅweé, mé né faá tueé nê nò bóó, à kulu nde né bó ménâ ndo. Mè tueé bí, baá didì.

Bò Yeésò bò bòn téhbeh

⁴ Né mè Jân, mè nyagá njií né mé bò Yeésò bò bòn téhbeh te tàbè Asià dóṅ. Càn a, kúlú bí, à haá bí dolé. À né léi jògò, à né kènê, ké jomo yóṅṅon né cu bú ndo. Bò cúcuí téhbeh mé njobá yeé toò kogo seèn a, kúlú bí, bó haá bí dolé.

⁵ Yeésò *Kristò a, kúlú bí, à haá bí dolé ndo. Sòn-Càn jéjêg né bú, à lé te cio komo yuo logó naâ koo. Nùà njèh né bú, felè bò mgbè dóṅ né bú ndo.

À né béh gwaán. Mé húóm seèn, à lé naâ béh lè veèn yili som,

⁶ béh ṅa bò huaán ké mbàm, te béh den bò *ṅṅan sèmè, béh bóó seé Tele seèn Càn. Kùsèm be terrèb seèn a, *sùmù yuò kélá dèn cie dé nyèmà mé nyèmà. È môn.

⁷ Bí kè njií ké ter te bègè kíè, ka suaga né bú. Bò nùàr nde né bú dóṅ nené laré; bòó mé lé naâ bú kwar mé gwaga sieé logó dóṅ nde gií né bú lòu sâ mé njolo nené cuú. Dàm bò nùàr ká doḡ dóṅ nde né lòu sâ mé yúé jomo seèn saá kuú. Dé sâ nde né môn bóó. È môn.

⁸ Feh né mè; tíí né mè ndo.» Né Càn ndeèr tueé né koo. Sâ bí koo ye, à né léi jògò, à né kènê, ké jomo yóṅṅon né cu bú ndo. Terreb dóṅ né gi beè seèn.

*Vuú felè Yeésò *Kristò lé naâ Jân njolò nené*

⁹ Né mè Jân, bei biì. Béh bí dóṅ né gi yoòr Yeésò. Né mene gèr, né béh bí dóṅ. Ké mbàm né béh bí dóṅ. Béh bí dóṅ yolo bilí né koo ndo. Bó lé mè dé mò sieé naâ, sâ mè né ṅòr Càn tueé, bó weh njií mè ké Pàtòmósè; ten tàbè sâ tené le né ké

lètenè ndèndèn nòmò mân. Bó ye, mè lé ye bò nùàr a: Yeèsò né lom nùà gècên kóó fí.

¹⁰ Yeé baá mé cieé dé Feh-toò beèh, Cúcuí Nágâ waa kema mè ndo. Mè yeé ngweé, ké jomo mò hueh déi baá teèn ngulí mbamé den faá tàn* nò;

¹¹ ye: Bò njií mé wò né ñené hên dóón, wèh mvù, nyàgà kwá gí teèn, wò tema njií mé bò Yeèsò bò bòn téhbeh dóón ma; bòn dé ké Efèse, bòn dé ké Smírnè, bòn dé ké Pérgàm, bòn dé ké Tiatír, bòn dé ké Sârdè, bòn dé ké Filadelfí mé bòn dé ké Laodísè.»

¹² Mè yeé baá mân ngweé, mè bele seér, te mè ke njií nuaá mé né tueé den sâ. Mè ñene njií tàndán lâm téhbeh; bó me né mé goó.

¹³ Njeré déi né ké lètenè bòn faá nùàr nò. À né mé cògò suù dàbsé mân yoòr, à cam tena né ká te kàñe mé kándá goò mân ndo.

¹⁴ Yúlí feèh wula njeré lom né bú felè pób faá nyogór nò; njolo né lom bú lè bò gui faá bógó wèè ndo.

¹⁵ Bò gule né lom yôn, faá tugó sieé né yí tuar nò. Hueh ngugó lom né bú beè faá vùvù nòmò koò ndo.

¹⁶ Be gaá seèn weh sie né mbentò téhbeh. À nema kwaá né tàndón bòu sònò, kèb fâ dóón nulásé túéñ. Kuún seèn beéh tógóm lom

né dé tógóm faá lou suútenè nò.

¹⁷ Mè yeé ñene aá bú ménâ, mè jògò die nde doó gulè seèn faá komó nò. À kema njií mè be gaá yoòr, ye mè a: Té vèh! Feh né mè; tíí né mè ndo.

¹⁸ Yôn né beè mò. Mè lé naâ kuú, mè baá cu làn dé kèi cên, mè baá mé terreb felè cio mé ndugo bò càñ mene.»

¹⁹ Jomo sâ ye mè a: Nyàgà-re nyagà mà! Nyàgà gí ká bò njií mé wò né ñené hên: bòó mé né kènè bóó, mé bòó mé nde cu né toò hên bóó dóón, nyènyagá.»

²⁰ À den cuù ye mè a: Kwá mè se wò kwòm mbentò téhbeèh mé wò né ká te be gaá mò ñené hên; mè se cu wò dé bò tàndán lâm goó téhbeh doò ndo. Bò mbentò téhbeh hên né bò cili Càñ felè bò Yeèsò bò bòn téhbeh; bò tàndán lâm téhbeh hên né bò Yeèsò bò bòn téhbeh ndo.»

2

Tebé dé bò Yeèsò bò ké Efèse

¹ Nyàgà ní mé cili Càñ dé bòn bò Yeèsò bò ké Efèse, júée bú a: Nuaá mé be gaá seèn weh sie né mbentò téhbeh tueé né kóó; à né ké lètenè bò tàndán lâm goó téhbeèh yon den, ye:

² Mè né seé yeé kóó ma. Mè né kóó ye, wò né gèr mé seé ñené, wò né yoló ndo.

* **1:10 1:10** Tògò dé koò mé hueh faá tàn nò. **1:13 1:13** Dan. 7:13; 10:5 **1:14 1:14-15** Dan. 7:9; 10:6 **1:15 1:15** Ese. 1:24; 43:2 **1:17 1:17** Es. 44:6; 48:12; Vuù 2:8; 22:13

Mè né kɔ́ ye, bò jéré-temé
bò ceér beè yeè kwà bèh.
Bòó mé né bò nuàr bele go,
wa bó né mbòn tebê dɔ́n,
wò né bó kweé nyegé, wò sie
bó nyeén.

³ Wò né gèr felè mò yoló,
temé yeè lè kú ngwéh.

⁴ Né gi môn dág. Njèh cén,
wò mè faá ké bèh duóm nɔ
gwàn nyégé cú.

⁵ Mè tueé wò, ñéné kó cú
bèh hèllè ñenè, wò kweéh
seér temé, wò bóó cu faá léi
toò nɔ. Mɔ sam, mè ndeé
né yoòr yeè ñaár waâ, mè
ko som tàndán lám yeè bèh
denè seèn.

⁶ Mé njéh mene, wò bóó
cu née yeè бага ndɔ. Lòu
sam, wò né seé bò Nikolâ *
bò berón; mè berón taré né
toò ménâ ndɔ.

⁷ Ngòr mé Cúcuí Nágâ né
bòn bò Yeésò bò tueé den
hên, nuaá mé né tie ngweé,
bú a, ngwé nyégé bú bagasé.
Nuaá mé nde né veên taré
yógó dɔ́n, mè nde né bú ké
mbar Càn yíi keéh, à kaga
yieé tàb tou yòn.»

*Tebé dé bò Yeésò bò ké
Smírnè*

⁸ Nyàgà njí mé cìlì Càn dé
bòn bò Yeésò bò ké Smírnè,
júée bú a: Nuaá mé feh né
bú, tíí né bú, tueé né kɔ́; à
lé naâ kuú, à baá cu làn. Ye:

⁹ Mè né kɔ́ ye, wò né
dàm gèr ñené; mè né saám
yeè kɔ́ ndɔ. Mè tueé wò,
mé njéh mene, wò né seér

nuà sèsàm. Ngòr jéré-temé
mé bò nuàr né felè yeè tueé
dɔ́n, mè né gi ngweé. Bò sâ
bò ye bó né *Jûf sé wa, sâ bó
Jûf déi sam ndɔ, né lom bòn
bò *Sátàn bò.

¹⁰ Mè tueé wò, té gèr mé
wò nde cu né ñené doò vèh
nyí. Bó nde né bò nuàr bíi
déi gwà cibì domó yíi, Sátàn
nde né bí ceéh, bí nde né
mé gèr kwaré; nde né dé cie
yulà. Mé njéh mene, ngón
lòm cio tég, wò den kóbè sâ,
mè nde né wò tàmm ngôg sulí;
tàmm sâ né yòn.

¹¹ Ngòr mé Cúcuí Nágâ né
bòn bò Yeésò bò tueé den
hên, nuaá mé né tie ngweé,
bú a, ngwé nyégé bú bagasé.
Nuaá mé nde né veên taré
yógó dɔ́n, dé seèn núr ciòò
dé jomò ngwé ndé cú.»

*Tebé dé bò Yeésò bò ké
Pérgàm*

¹² Nyàgà njí mé cìlì Càn dé
bòn bò Yeésò bò ké Pérgàm,
júée bú a: Nuaá mé né tueé
hên né mé tàndòn bòu sònò,
kèb fà dɔ́n nulásé túéñ, ye:

¹³ Mè né bèh denè yeè
kɔ́; wò né ké bèh mé kɔ́gɔ
*Sátàn né teèn. Mé njéh
mene, wò temé kwaá njíi
lom né yoòr mò. Ké te lege
Sátàn sâ, bó lé naá menè
Antipas sòn mò jéjêg teèn
wulá, wò lé temé yoòr mò
sòm ná ngwèh.

¹⁴ Né gi môn dág. Njèh
cén, bò nuaré déi né ké

* **2:6 2:6** Bò Nikolâ bò lé bò nuàr njèh feéh naâ faá Balam nɔ. Ndé te lèmm 14,
wò ngweé seé seèn teèn. **2:7 2:7** Gen. 2:9; Vuú 22:2; Ese. 28:13; 31:8 **2:8**
2:8 Es. 44:6; 48:12; Vuú 1:17; 22:13 **2:11 2:11** Vuú 20:14; 21:8 **2:14 2:14**
Nomb. 22:5, 7; 31:16; Deut. 23:4; Nomb. 25:1-3

beè yeè sâ teèn, bó né ngòr Balam ngweé. Sâ Balam lo naâ Balák ceér veên feh, te à kulu su bò huaán *Iserála te veéne, bó né *sèmè cècàn yieé, bó né yàgà ndeé ndo.

¹⁵ Wò né cu mé bò nuaré déi teèn, bó né ngòr bò Nikolâ† bò ngweé ndo.

¹⁶ Mò né mân, sâ kwéh sér cú dene yeè. Mò sam, mè ndeé né ké yoòr yeè ñaár waâ, mè kóre wula gi bò sâ bò mé bòu sònò mò hên. Ngágá ndé cú.

¹⁷ Ngòr mé Cúcuí Ñagâ né bòn bòn Yeésò bò tueé den hên, nuaá mé né tie ngweé, bú a, ngwé nyégé bú bagasé. Nuaá mé nde né veên taré yógó dóón, nde né yáb mé bó yilá né *mánà" doò yieé; nuaré déi bèh sâ kó ngwéh. Mè haá kwaá nde né bú taá ndòn beè, mé yilí feê déi né teèn nyagá den. Nuaré déi yilí bú sâ ñéné kó ndé ngwéh; gi lom né bòó mé né mé njéh beè.»

Tebé dé bò Yeésò bò ké Tiatîr

¹⁸ Nyàgà nji mé cili Càn dé bòn bò Yeésò bò ké Tiatîr, júée bú a: Ngòr hên, Nuna Càn tueé né kóó. Nùà sâ, njolo bó gui lom né bú lè faá bogó weè nò, gule bó lom né yôn, faá tugó sieé den né yí tuar ndo. À ye:

¹⁹ Mè né gi seé yeè kóó; wò né mé gwaân lè; wò né nùà gècên, wò né seé sie, wò né

yoló ndo. Mè né kóó ye, wò bóó kela né seé kènê mé léi toò.

²⁰ Wò bóó gi né ménâ dág. Njèh cén, wò Jasebêl yín bèh dé kei? Ma sâ né yeé bò seé bò mò bele, wa nyí né *sòn-Càn sé wa. À né bó ceér veên feh, ye bó a, ndé yàgà mbaá, bó yíé *sèmè cècàn ndo.

²¹ Mè né mene bú cieé kulá haá, te à kweéh seér teèn, à kó lom né yàgà seèn ndeé.

²² Mò né mân, mè nde né bó bò yàgà seèn dóón gèr feh, à nde né dé seèn lè ndagáa keré le. Mò sam, kó bó kweéh seér temé, bó sòm be teèn, sâ ye.

²³ Mè nde cu né bò ñuna seèn wulá ceré ndo, te bò Yeésò bò ñene kó teèn ye, mè né mùnò nùàr mé temé nùàr ñéné gií ma. Nùà kàn kwa nde né sàgà beè mò mé gèh seé seèn.

²⁴ Bí bò Yeésò bò déi ké Tiatîr sâ, dé bìi be te ngòr sâ cór yí ngwéh. Bò njií mé bó yilá né gùgò *Sátàn hèllè, bí temé teèn kwá nji bèh ndo. Mè bí dé bìi mbaá tágá kú ndé ngwéh;

²⁵ kó né cegé dé hên: bí siè dèn ká ngòr Càn tég faá bèh sâ nò; te mè ndeé cuù, mè kwa bí teèn.

²⁶ Nuaá mé nde né veên taré yógó, mé jolo komo nde né njií mé mè gwaân nê dóón, nde né terreb beè mò kwa. Mè haá nde né bú terreb felè nùàr dóón,

† 2:15 2:15 Bó bò nùàr feéh naâ faá Balam nò. 2:17 2:17 Ex. 16:14-15; 16:33-34; Jân 6:48-50; Es. 62:2; 65:15 2:20 2:20 1 Rois 16:31; 2 Rois 9:22, 30 2:23 2:23 Ps. 7:9; Jér. 17:10; Ps. 62:12 2:26 2:26-27 Ps. 2:8-9

²⁷ à feh nde né bó ceér mé cùgò lòn, à nde né bó faá màr nɔ tieé. À nde né terreb beè mò kwa faá mè lé kwaá naà terreb beè Tele mò nɔ.

²⁸ À gɔ nde né mé có beè.

²⁹ Ngòr mé Cúcuí Nɔgâ né bòn bòn Yeésò bòn tueé den hên, nuaá mé né tie ngweé, bú a, ngwé nyégé bú bagasé.»

3

Tebé dé bòn Yeésò bòn ké Sârdè

¹ Nyàgà nji mé cili Càn dé bòn bòn Yeésò bòn ké Sârdè, júée bú a: Ngòr hên yuo né sònò nuaá mé weh sie né cúcuí téhbeh mé mbentò téhbeh beè; ye: Mè né gi seé yeè kɔ́. Yilí yeé né toò bòn nùàr ngulí, ye wò né làn; kàmber wò né seér komó.

² Mɔ né mân, nyimè dèn cú làn, wò taré be mé dé jomò ndɔ. Mɔ sam, nde gi né dɔ́ɔ́n kuú yuo. Mè ɲene, seé yeè ké beè Càn né gi gogobó mbaá.

³ Ngweéh wò lé naá gii ngòr Càn ngweé, wò gwaán ndɔ wa? Mùnò cú múnò; wò kweéh seér temé, wò bó cí. Mɔ sam, mè kar waà nde né yoòr yeè lòu, nde né faá nùà yíb nɔ, wò cu sâ kó ndé ngwéh.

⁴ Mé njéh mene, bòn nuaré déi né lètenè bìi ké Sârdè sâ teèn, jéré cògò bòn kèma bèh. Bòn sâ bòn nde né mé cògò ɲenagâ yoòr wulá

njerré den; béh bó nde né bècènè gɔ, bó wulu né wulù.

⁵ Nuaá mé nde né veên taré yɔ́gɔ dɔ́ɔ́n nde né mé cògò wulê ménâ beè mò su kuú. Mè yilí seèn te mvù yòɲe fò sòm ndé ngwéh. Mè nde né bú toò Tele mò mé bòn cili seèn mene gwaán weh.

⁶ Ngòr mé Cúcuí Nɔgâ né bòn bòn Yeésò bòn tueé den hên, nuaá mé né tie ngweé, bú a, ngwé nyégé bú bagasé.»

Tebé dé bòn Yeésò bòn ké Filadelfi

⁷ Nyàgà nji mé cili Càn dé bòn bòn Yeésò bòn ké Filadelfi, júée bú a: Nùà joloò tueé né ngòr hên kɔ́, nùà gècèn né bú, à né mé kî Mgbè *Davíd beè, à gulu yeé kɔ́; mɔ à gulu baá, nùà cóló cú; à colo yeé kɔ́; mɔ à colo baá, nùà gùlù bèh ndɔ. À ye:

⁸ Mè né gi seé yeè kɔ́; mè né kɔ́ ye, terreb yeè né lom ngób. Mé njéh mene, wò né sòn mò ngweé, wò né bòn nùàr yilí mò saán keéh. Kènê, hin baá toò yeè lòn, mè gulu kwaá né wò, nuaré déi a, jògò kema ke ye.

⁹ Bòn bòn *Sátàn bòn, mè nde né bó seé weh; né lom bòn nyeén bòn: bó ye bòn nùàr a, *Jûf né bó, sâ bó Jûf sam. Kwá nɔ́ɔ́n, mè nde né bó seé weh, te bó nde ka bìi cemmé. Bó nde né teèn kɔ́, ye mè né wò gwaán ma.

¹⁰ Lòu sam, wò né ñgòr mò sie, wò né yoló ndo. Lòu mé gèr nde né *wónj dónj jilí laré, mè nde né wò dé yeè cií nyegé.

¹¹ Wò ñgweé gi aá kèn, kébbé nyégé bagasé, wò né teèn tég njebá taré. Mò sam, nuaré déi nde né tám ñgôg yeè luaga weh. Mè baá ndeê.

¹² Nuaá mé nde né veên taré yógó dónj, mè nde né bú ké gwò Tele mò faá sòm no sieé kwaá. Sâ baá bèh dene seèn dé kèi cên. Mè nde né bú yilí Càn Tele mò yoòr nyagá kwaá, mé yilí loó seèn, Jerusalem dé feé mene. Loó sâ suagà nde né ter beè Càn. Mè nde né yilí mò dé feé yoòr seèn nyagá kwaá ndo.

¹³ Ngòr mé Cúcuí Ñagá né bòn bò Yeésò bò tueé den hên, nuaá mé né tie ñgweé, bú a, ñgwé nyégé bú bagasé.»

Tebé dé bò Yeésò bò ké Laodísè

¹⁴ Nyàgà njí mé cili Càn dé bòn bò Yeésò bò ké Laodísè, júée bú a: Nuaá mé né È môn" tueé né kóó. Sòn-Càn jéjég né bú, nùà gècên né bú ndo. Bò njií mé Càn lo naá gií si dónj, ndègè né bú. Ye, júée wò a:

¹⁵ Mè né gi seé yeé kóó. Wò dólé ñgwéh, wò sálé ñgwéh ndo. Wò kàn sam, kán sam. Mò wò sé la naá cén ke sòm, beè mò huòm kela né cí.

¹⁶ Mò sam, kóó ye, nyí né ñabésé, nyí salésé sam, nyí

dólésé sam, mè nde né nyí tieé sòm ma.

¹⁷ Wò ye, nyí né nùà sèsàm, wa njeré déi nyí sám ñgwéh, nyí mé tuaá njeré déi sam ndo. Wò kó ñgwéh ye nùà kújere faá nyí no sam wa, ye nyí né lunjuru, nyí né tácugó, saám né nyí sòn doó sege, wò ménâ kó ñgwéh wa?

¹⁸ Mè né wò bòn, ndê goó dé jéjég ká beè mò ñge weh, te wò yam mé njéh. Ndé bò cògò dé wuwulê ká beè mò ñge weh, te wò cií mèfà hèllè mé njéh, wò huar sòm fegùli yoòr beè bò nùàr. Wò ndê lèh njolò ká beè mò ñge weh, te wò deén beh njolò, wò ñene nyegé njèh bagasé.

¹⁹ Mò mè né nùàr gwaán, mè bú pamé seér yeé lòu, mè feh bú gèr te à kekòò. Á sâ, mò né mân, fágá lòm feh mé temé kweéh seér tég, wò bele ceér mò.

²⁰ Mè né tütùlù hin góó den; nuaá mé né hueh mò ñgweé, à gulu keéh mè dónj, mè nde né gwò seèn yilá, béh bú yieé bilí mé ñgàb cên.

²¹ Mè tueé bí, nuaá mé nde né veên taré yógó dónj, mè nde né bú bèh denè te kógo mò haá. Né faá mè no: mè lé veên taré yógó naá, te mè nde ye bèh denè te kógo Tele mò kwa.

²² Ngòr mé Cúcuí Ñagá né mé bòn bò Yeésò bò tueé den hên, nuaá mé né tie

ngweé, bú a, ngwé nyégé bú bagasé.»

4

Càŋ keí ké te vulúu

¹ Jomo sâ vuú déi ñene cu njolò mò, mè ñene njií hin né ké te vulúu lon gulu den. Mè ngweé njií cu hueh nùà lòu mé lé tueé mbamé deén naâ faá tàn doô, baá cu ménâ tueé, ye mè a: Nâ ká ter, mè feh kwaá wò bò njií mé nde giú né waâ doón njolò.»

² Sòn mé bó jueè, sâ Cúcuí Nágâ waà kema mè ndo, mè ñene njií kogo mgbè déi ké te vulúu, nuaré déi né teèn den den.

³ À huom ndellé lom né yàgà faá taá ndòn beéh den né te lou no. Kwarè kogo sâ doón fií kan yon né nyenyemà, à né faá taá ndòn no beéh ñuerré den ndo.

⁴ Kwarè kogo mgbè sâ doón kan yon cu né bò kogo déi, bó né ndetoón cùòb nèà, mé bò kokoò bò teèn ndetoón cùòb nèà ndo. Bó su bele né cògò wuwulé mân. Bó né bele mé tà m kàgà fefelè, bó me né tà m sâ mé goó.

⁵ Mbàn né ké te kogo sâ be yuoò, nu né ké teèn gwaán tulú, bò hueh né ké teèn ngulí ndo. Ké toò kogo sâ bó mogo kwaá né kor teèn téhbeh. Sâ lé naâ bò cúcuí Càŋ téhbeh doô.

⁶ Ké toò kogo sâ, njeré déi lé naâ doó faá tàmbàn tuùb

no laga den. Né faá daregà mé taá ndòn no wulá togóm den.

Bò njeré déi nèà né ké kwarè kogo sâ njebá kaán den; bó né mé njolo kèb toò mene, kèb jomò mene. Doón bó né gi lèlàn.

⁷ Dé toò jògò felá né gélôg, dé jomò felá huaán nàgà, dé tagâr né mé feh ter faá feh nùàr no. Dé nèà, felá né jìè mé né ter loó go.

⁸ Bó nèà doón né gi mé bà yoyoòr, dé kàn né mé njéh ténjén, dé kân né mé njéh ténjén. Bó né mé njolo yo doón ndo; kèb lè mé kèb cieè mene né gi njolo. Cibíteèn mé suútenè mene, bó sòn dù bèh, bó né lom bené de soó, ye:

Càŋ Dueè Nùà terrèb jolo lom né dé tueé sam.

À né léi jògò, à né kènè,

ké jomo yónyón né cu bú ndo.»

⁹ Bò njèh lèlàn nèà doô ménâ seén den né Nùà ndeèr mé né ké te kogo, bó né bú keí, bó né bú vra den.

¹⁰ Mò bó baá ménâ seén, bò kokoò bò ndetoón cùòb nèà doô sue cemmé nde gi doó toò Nùà ndeèr mé né te kogo, bó né bú keí. Bó né bò tà m kàgà toò kogo komó su njií, bó né sònò de, ye:

¹¹ Kùsèm, Càŋ beèh, Nùà Dueè,

*sùsùm mé terreèb né wò sie huóm,

béh seén lom né wò Nùà dueè.

Lòu sam, wò lo njèh doónj si
giì naâ kóó.
Lé naâ mé kàgà-ndòn yeè, te
njèh doónj nde ye die.»

5

**Mbieè sèmè mé mvù*

1 Mè ñene njií bú ké te
kɔgɔ; à né mvù mé be gaâ
weh sie. Bó keéh kwaá
né lòu, bó nyagá né kèb
lè mé kèb cieè mene. Bó
lieré kwaá né ñgèh teèn bèh
téhbeh.

2 Mè ñene cu cili Càn dé
koô, à né ké ter logó njií, ye:
Nuaá mé nde né mvù hên
keh komo te à ke njií njolo
teèn né nèi wa?»

3 Á sâ, mo nuaré déi naâ
he! Né mene ké ter, né mene
ká doó, mé ké dòu mene,
nuaá mé nde né mvù sâ keh
komo te à ke njií njolo lé,
teèn sam.

4 Nuaá mé nde né mvù sâ
keh komo, te à ke njií njolo
teèn yeè yùò kélá cú ménâ,
mè si yúé.

5 Nuaá koô déi lètenè bò
kokoô bò doô ye mè a: Té
yúé, Gélôg né teèn, à né
te gèh bò Júdá; né *ndùté
ndùtù mgbè Davíd, à né dé
seèn mé terreb, à né njèh
doónj taré yɔgɔ, à nde né bò
ndo ñgèh téhbeh doô kélé
som gií, à komo ke lé.»

6 Mè ñene njií baá-re
Mbieè sèmè né ter lètenè
kɔgɔ mgbè doô njebá den.
Bò njèh lèlàn nèa né ké teèn
njebá kaán den ndo. Bó bò
kokoô bò ndètoón cùòb nèa

doô né kóó. Mbieè sèmè dé
seèn den né faá bó wula gi
aá bú no. À né mé lúli felè
téhbeh, njolo téhbeh ndo.
Bò njolo sâ né bò cúcuí Càn
téhbeh. Càn né bó ká doó
bèh doónj temá njií.

7 Mbieè sèmè nde ser yí
yoòr nuaá te kɔgɔ doô, à weh
bú mvù mé né te be gaâ doô
beè.

8 Á yeé weh gi aá, bò njèh
lèlàn nèa, mé bò kokoô bò
ndètoón cùòb nèa doô, sue
cemmé nde gi doó toò seèn,
dé kàn mé nján beè, dé kân
mé nján beè. Bó né cu mé
ngàb beè-beè, bó ngàb sâ
me né mé goó, san né bele
lè dedei ndo. San sâ né sòn
Càn duaá dé bò Yeésò bò.

9 Bó né bené feè sònò de
den, ye:

Wò wulu lom né nuaá mvù
hên kemaá kóó.

Nuaá mvù hên lé komo keè gi
lom né wò.

Lòu sam, bó lé naâ wò wulá,
wò lé naâ bò nuaá lè veèn
yili som,

lé naâ mé húóm yeè.

Lé naâ nuaá mé gèh hihiné,
ju hihiné

mé tàbè hihiné ndo.

10 Wò lé bóó naâ kóó,

te bó nde ye bò huaán ké
mbàm ñaá,

bó den bò *ngàn sèmè, bó
bóó seé Tele beèh Càn.

Bó cer nde né felè bò nuaá
wónj doónj.»

11 Mè yeé ke, mè ñene njií
bò cili Càn ngún ké kwarè
kɔgɔ. Bó kan keéh né kɔgɔ

bó bò lèlàn bò nèà, mé bò kokoô bò ndètoón cùòb nèà doô yí lètenè. Bó né lom kékám kékám, dé kulâ sam. Mè yeé ngweé,

¹² bó né ké ter tueé njií, ye: Kùsèm Mbieè Sèmè mé lé naâ kuú. Nùà Dueè né cegé bú; à né lom nùà ngùrmò* kóó.

Kékàn sie lom né bú; Nùà *sùsùm hèn nò.

Kùsèm, nùàr a, kéí bú keí.»

¹³ Jomo sâ mè ngweé njií cu bò njií mé Càn lé si gií naâ doón baá bené de ndò; bò dé ké te vulúu o, bò dé ká te tàbè o, bò dé ké dòu mé bò ké dùà bò mene doón né gi de, ye:

Kùsèm, béh hèn keí yeé nuaá mé né te kogo

bô Mbieè Sèmè.

Bò dudueèr bò, bò terrèb bò, bò sùsùm bò dé cu doón gi lom né bó.»

¹⁴ Bó né de, bò lèlàn bò nèà doô né gwaán, ye: Né môn!» Bò kokoô bò doô né dé bòn doó sue cemmé ndeé, bó né bú keí.

6

Bò ndò ngèh téhbeh

¹ Mè yeé ke, Mbieè Sèmè sie kò sòm aá ndò ngèh déi lètenè bò ndò ngèh téhbeh doô. Mè ngweé njií nùà cén déi lètenè bò lèlàn bò nèà doô baá tueé, hueh ngugó lom né bú faá nu nò, ye: Ndê!»

² Mè ñene njií nyam tébágà wulésé mân baá ké teèn njobá den, nuaré déi né teèn ñaá den, à né mé lièm beè, bó sulí kwaá né bú tà m ngóg felè ndò. Nùà sâ lé naá gií feh jógó; à nde cu né feh déi jógó.

³ Jomo sâ Mbieè Sèmè sie kò sòm cu ndò ngèh déi. Mè yeé ngweé, nùà cén déi lètenè bò lèlàn bò nèà doô ye: Ndê!»

⁴ Mè ñene njií cu nyam tébágà déi bèlèsé mân baá ndeé, à né mé nùàr ngètenè. Bó jege nùà sâ, ye bú a: Ndé dé seèn taáb ká te tabe bèh doón kóó sí, te bò nùàr wula kuú seér mé yo bòn ma. Bó haá kwaá bú tàndòn bòn taáb beè ndò.

⁵ Jomo sâ Mbieè Sèmè sie kò sòm cu ndò ngèh dé tagár. Mè yeé ngweé, nùà cén déi lètenè bò lèlàn bò nèà doô ye: Ndê!» Mè ñene njií nyam tébágà déi yilísé mân né ké teèn mé nùàr ngètenè njobá den. Nùà sâ né dé seèn mé mòu beè.

⁶ Mè ngweé njií cu faá né hueh nùà cén déi ké lètenè bò lèlàn bò nèà doô nò, né tueé den ye: Sàgà seé dé gùm cieé nde cegé né kó yolò cén; mò né ngwàgàm, nde né kó tagár. Té kómó bô mbè dé bòn teèn kè mà kék.»

⁷ Mbieè Sèmè sie kò sòm cu ndò ngèh dé nèà. Mè ngweé njií nùà cén déi lètenè bò lèlàn bò nèà doô ye: Ndê!»

* 5:12 5:12 Nuaá mé né gi mé ñhèh doón beè. 6:2 6:2 Zach. 1:8; 6:3, 6 6:4 6:4 Zach. 1:8; 6:2 6:5 6:5 Zach. 6:2, 6 6:8 6:8 Ese. 14:21

8 Mè ñene njií cu nyam tébágà déi filisé mân né mé nùàr ñgètenè ñjebá den. Nùà sâ, yilí seèn né Cio; à né mé gùm ndugo bò càñ dójñ jomo. Bó jege bò sâ bò, ye bó a: Bí ndé kòb gè bò nùàr wójñ dójñ bèh nèà, bí wula sòm kòb cén teèn. Bí wúlá bò nuaré déi mé ñjèh salê; bò déi mé cùè, bò déi mé beén, te bò déi nyam yaà sie wula bó kóó.»

9 Mbieè Sèmè sie kò ser cu ndo ñgèh dé tìn. Mè ñene njií bò càñ ké ka kòò. Né bòó mé lé naá gii kuú, bó lé bò sâ bò wula gii naâ lòu, ye bó lo naâ ñgòr Càñ tueé fí; wa bó lo ñjebá taré loóm naâ teèn, ye bò nùàr a: ñgòr gècên né lom cí fí ndo.

10 Bò càñ mé lé naâ ké ka kòò sâ né ké ter bieé njií den ye: Nùà Dueè, Nùà joloò mé Nùà gècên, wò ndeè ju felè bò nùàr wójñ dójñ tueé nde né heèh wa? Bòó mé lé naâ béh wúlá, wò cio beèh mé bó bie nde né heèh ndo wa?»

11 Bó su kwaá bele baá-re bò càñ sâ cògò wuwulé mân yoòr, bó ye bó a: Bí jògò kwáa môn ye, bó née bò mbeé seê biì wúlá gí ñgwéeh ye. Kò bó wula gí aá bó faá bí ño, te wulu ye.»

12 Jomo sâ Mbieè Sèmè sie kò ser cu ndo ñgèh dé ténjèn. Mè yeé ñgweé, tàbè baá jilí taré; lou baá seér cu yilisé faá cògò gùlù dé yilí

ño. Weéh gùm dójñ bò seér cu aá dé seèn faá húóm ño.

13 Bò mbentò né lom ká doó sue suagâ. Né faá fu taré we su yeé bò tàb kekòñ ño.

14 Vulú né faá yùè ño keéh ndeé, né nyue leér yuo. Bò tòr bó bò ten tàbè mé tená le bele yeé lètenè ndèndèn ñòmò dójñ vu gi be mé bèh denè bòòn.

15 Jomo sâ bò nùàr fójñ doò: bò mgbè o, bò kokoò bò o, bò kwaá-taâb o, bò sèsàm bò o, bò terrèb bò mé bò jomo bò dójñ, né mene kwer, né mene bò lòu bò, dójñ né gi mbaá dula kem njií. Bò déi nde lè gbàñe faár yilá, bò déi nde ké te tòre lètenè kweèh dula ñaá, te bó leér den teèn.

16 Bó ye kweéh mé tòr a: Nèmè sù sér béh yoòr kóó; bí lèr béh leèr, te nuaá mé né ké te kògò kíé béh ñéné kéh cú; te yúlá-temé Mbieè Sèmè ká yoòr beèh jèrè wá cù.

17 Né cieé yúlá-temé bòòn waà né kóó, baá bó fulu ñaá. Ndóg nuaré déi ter yilí lè ndé ñgwéh.»

7

*Bò huaán *Iserála kám yuií mé kám yulá nèà cùòb nèà*

1 Jomo sâ mè ñene njií bò cill Càñ déi nèà, bó né ké te bò gou wójñe nèà dójñ ñjebá den, bó né bò fu nèà sie yíin

ló, te bò fu hèllè tàbè bô nòmò mé tou dé kàn kóbó kèrà cú.

² Sâ bò cili Càṅ doô lé naa gi mé terreb beè, te bó bób beèh tàbè mé nòmò mé njéh. Mè nene njií cu cili Càṅ déi baá kèb bà yuoô, à né mé mágá Càṅ lāṅ beè, à né mé bò cili Càṅ nèà doô lógó njií, ye bó a:

³ Bí tée tàbè bô nòmò mé bò tou bó béh ye; kó béh tuaán laré gi aá bò seè bò Càṅ mágá toò kuún, sâ ye.»

⁴ Jomo sâ bó kulá feh keéh baá-re mè dām bób mé baá gi mé mágá Càṅ toò kuún sâ ndo, bó lé naá kám yuú mé kám yulà nèà cùòb nèà; dōṅ lé naá gi bò huaán Iserála.

⁵ Te gèh Júda, bó tuaán kám yulà cùòb fà; te gèh Rúbèn, kám yulà cùòb fà; gèh Gàd, kám yulà cùòb fà;

⁶ gèh Asêr, kám yulà cùòb fà; gèh Naftalí, kám yulà cùòb fà; gèh Manasê, kám yulà cùòb fà;

⁷ gèh Simeôn, kám yulà cùòb fà; gèh Leví, kám yulà cùòb fà; gèh Isakâr, kám yulà cùòb fà;

⁸ gèh Jebulôn, kám yulà cùòb fà; gèh Joséf, kám yulà cùòb fà; mé gèh Benjamên, kám yulà cùòb fà ndo.

Cili nuàr

⁹ Jomo sâ mè yeé ke, mè nene njií cu cili nuàr né mbaá yaám ndeé, dé kulá sam. Lò nuàr wón dōṅ lé naá gi teèn, mé bèh hihiné,

gèh hihiné, ju hihiné ndo. Bó né ké toò kōṅo Càṅ bô Mbieè Sèmè njebá den, bó né mé còṅò wuwulê yoòr, mé ṅgéh-teêr beè beè ndo.

¹⁰ Bó né ké ter gōṅó njií, ye: Càṅ Tele beèh ké te kōṅo bô Mbieè Sèmè béh mân yili som né kōó.»

¹¹ Sâ dām bò cili Càṅ baá gi ké kwarè kōṅò kaáṅ den ndo, bó né bò kokoô bò mé bò lèlāṅ bò nèà lètenè kaáṅ keéh. Bó né toò kōṅò cemmé sulí ndeé, bó né Càṅ keí,

¹² bó ye:

Né bòn! Nùà *Sùsùm né Tele beèh Càṅ, Nùà dueè.

Terreb mé kékōṅ né gi beè seèn.

Béh vrà bú vraà, béh vèh dèn bú.

Kùsèm terreb Càṅ a, *sùmù yuò kèlà cie dé kèi cèn.»

¹³ Jomo sâ nuaré déi deèn ké lètenè bò kokoô bò doô, ye mè a: Bób mé né còṅò wuwulê su hèn né bò nèi wa, bó yuoô he ndo wa?»

¹⁴ Mè ye bú a: Kó kela né wò, dé kōó.» À tueé baá-re ye mè a: Né bób mé lé naá lè mambin gèr cèrè jomò kelá ma. Wa bò sâ bò lé naá còṅò bōòn lè húṅm Mbieè Sèmè yaga. Bò còṅò bōòn baá gi wuwulê.

¹⁵ Bó ké toò Càṅ den né dé cí. Bó né seé seèn ké gwà Càṅ cibí mé lou mene bób sóó.

¹⁶ Cùè mé nyúá bó siè ṅgwé ndé cú; lou mé njeré déi bó lì ṅgwé ndé cú ndo.

17 Mbieè Sèmè né ké lètenè kɔ̀gò, à ke nyegé né bó kɔ̀ɔ́, à nde né bó lè nduùn nòmò yòŋe njií. Càn nde né bó yímé njolò fɔ̀ sɔ̀m ndɔ̀.»

8

Nɔ̀ ngèh dé téhbeèh

1 Te Mbieè Sèmè yeé nde sie kɔ̀ sɔ̀m ndɔ̀ ngèh dé téhbeèh doò, njèh dɔ̀ɔ̀ŋ maáb tené le gi ké ter. Nde nde, wa gùm kwèh yòŋ loù njèh dɔ̀ɔ̀ŋ né nɔ̀ɔ̀ŋ.

2 Jomo sâ mè yeé ke, bò cili Càn téhbeh né ké toò Càn njebá den; bó haá kwaá né bó tàŋ* téhbeh beè.

3 Cili Càn déi wa cuù, à né mé tàndáŋ beè, tàndáŋ sâ bó me né mé goó. À nde ké kwarè kɔ̀ò njebá ndeé. Bó kela bú san lè tàndáŋ ngún, bó bilí kwaá, ye te à hualé bilí mé dà mè bò Yeésò bò, à né ké felè kɔ̀ò mé Càn ngie haá njií. Bó kɔ̀ sâ me né mé goó; né ké toò kɔ̀gò den den.

4 Ju weè saàn mé dà mè bò Yeésò bò dɔ̀ɔ̀ŋ né beè cili Càn yuo, né yoòr Càn lulí ndeé.

5 Jomo sâ cili Càn ŋuaán sɔ̀m we hèllè felè kɔ̀ò, à kwaá njií lè tàndáŋ déi, à tum si njií ká doó. Mbàn né die, nu né gwaán, bò hueh né ŋulí, tàbè jilí lom mé gècèn mene.

Bò tàŋ†

6 Jomo sâ bò cili Càn téhbeh mé tàŋ beè beè doò njebá nyegé mé tàŋ boòn.

7 Cili Càn dé toò jògò yi si tàŋ: boó mé we mé húóm mene bomo suagà ká doó, ngie sɔ̀m kòb tàbè cén, kòb fà le. Kòb bò toù cén ngie yuo, kòb fà le. Bò nyure dedoò ngie yuo gi ménâ ndo.

8 Cili Càn dé jomò yi cu tàŋ dé seèn: kèkènè tàŋòr tòr déi léláŋ weè mân, komo tum suagà, die yila dùà; kòb ndèndèŋ nòmò cén ŋa húóm, kòb fà le.

9 Dàm bò njií mé yòŋ yeé dùà dɔ̀ɔ̀ŋ, kòb cén kuú gi, kòb fà le. Kòb cén bò bàtò dùà dɔ̀ɔ̀ŋ ŋerré yuo, kòb fà le.

10 Cili Càn dé tagâr yi cu tàŋ dé seèn: mè ŋene tàtù mbentò déi komo suagà ké ter léláŋ weè faá boó kòòr nɔ̀, die yila dùà nòmò mé bò nduùn mene; kòb cécéné veé yuo.

11 Yilí mbentò sâ né nó. Nòmò kòb cén jelá yuo, kòb fà le. Bò nùàr kókoó mbaá ŋueé kuú gi mé njéh; sâ jelá yògò baá.

12 Cili Càn dé nèà yi cu tàŋ dé seèn. Lou kòb cén yilí, kòb fà le. Weéh kòb cén yilí, kòb fà le. Bò mbentò dɔ̀ɔ̀ŋ, kòb cén yilí yuo, kòb fà le. Lou cib sɔ̀ɔ̀ gùm kòb cieé cén, kòb fà le. Weéh cib ŋaga kòb cibí cén ménâ ndo.

7:17 7:17 Ps. 23:1; Ese. 34:23; Ps. 23:2; Es. 49:10; 25:8 * 8:2 8:2 Tògò dé koò mé hueh faá tàŋ nɔ̀. 8:3 8:3 Am. 9:1; Ex. 30:1, 3 8:5 8:5 Lé. 16:12; Ese. 10:2; Ex. 19:16; Vuú 11:19; 16:18 † 8:5 8:6 Tògò dé koò mé hueh faá tàŋ nɔ̀. 8:7 8:7 Ex. 9:23-25; Ese. 38:22 8:10 8:10 Es. 14:12 8:11 8:11 Jér. 9:15 8:12 8:12 Es. 13:10; Ese. 32:7; Joèl 2:10, 31; 3:15

13 Mè yeé ke cu, jìè baá tóg ké ka vulúu ló yon, à né ké ter keí njií, ye: Gèr-e! Gèr-e! Bò cìlì Càn dé tagâr nde áá tàn dé bòn tuagá. Mambin gèr nde né bò nùàr ká doó kwa.»

9

1 Cìlì Càn dé tìn yi cu tàn dé seèn. Mè ñene tátù mbentò déi ká doó, à lé die suagá naâ ter; bó né bú kí lege ñgòbè beè haá kwaá.

2 Mbentò doô komo lege ñgòbè sâ ndò. Ju weè kulu yuo kela teèn, ka yilí ñaá ter lég, cib som lou; ter doón yili yuo mé ju weè lege ñgòbè hèllè.

3 Kètàr né ké teèn bomó yuo den, né ká doó sue suagá, bó né bèh doón kwaár ndeé; bó né bó gèh terreb bò tantàn jege haá, bó ye bó a:

4 Bí té nyure mé tou kèrà. Bí ndé lòm yoòr bò nùàr. Bò mé mágá Càn toò kuùn sam, bí bó júé lòm kóó.»

5 Bó ye bó a: Bí té bò nùàr lòu wúlá, bí témá só bó seé yoòr weéh tìn, bó nde né mé gèr kwaré.» Bàn kètàr yulá nde né ka bó nág faá dé tantàn gèr nò.

6 Bó yilá foon nde né cio mé njéh gùm weéh tìn doón, cio bó sòn kòmò ndé ñgwéh. Bó gwaán nde né mene kuú, cio nde né bó ñgoón, te bó kekòò.

7 Bò kètàr sâ den né faá bò nyam tébágá mé bó kaga kwaá né dé gò taáb nò: bò njeré déi né bele bó felè faá tám ñgòg mé bó me né mé goó nò. Toò sieè bòn den bele né faá dé nùàr nò.

8 Yúlí feèh né faá dé bò vèh ndò; nyie den bele né bó sònò faá nyie gélòg.

9 Te kàn bòn den né faá cògò lòn nò. Bèmè bà bòn ñgulí felá né bèmè bòn bò màtúâ taáb mé bò nyam tébágá né bèh taáb tulu njií.

10 Njòr né bele bó te ñgere faá dé tantàn gèr nò. Terreb mé bó feh keéh nde né bò nùàr gèr mé njéh weéh tìn doô né gi bó ké te ñgere sâ.

11 Mgbè bòn né *Sátàn. Bèh denè seèn né lè lege ñgòbè hèllè. Yilí seèn né Njéllé-nùàr. Mé ju *hebreèh né Àbadôn; mé ju greèk né Apoliôn ndò.

12 Hèn née gèr dé toò jògò ye; bò fà bò déi baá cuù ndeè.

13 Jomo sâ cìlì Càn dé ténjèn yi cu tàn dé seèn. Mè ñgweé njií ké te kò toò Càn hueh déi né ñgulí den. Bó kò sâ me né mé goó. Hueh sâ né ké te gou seèn nèà doón ñgulí den.

14 À tueé njií mé cìlì Càn dé ténjèn mé tàn baá toò seèn doô, ye bú a: Bò cìlì nèà mé bó lé naâ bó ké kwarè nòmò Efraté coló kwaá doô, sè yi bó.»

15 Bó se yi bó nèà dɔ́ɔŋ ndɔ. Sâ bó lé naá giù bó nyegé kwaá, lé naâ dé cu sâ, dé cieé sâ, dé weéh sâ mé dé nyèmà sâ ndɔ, bó ye te bó nde bò nùàr kòb tagár geé, bó wula sòm kòb cén.

16 Bó kulá feh mè bò sójì mé lé naâ nyam tébágà ñaá ndɔ: dɔ́ɔŋ bó lé naâ kám yuif fà.

17 Bó lé naâ njolò mò ñene yuo kelà; bó lé beè naâ bele mé kò bèbèlè faá we nɔ, faá nòmò vulú nɔ, faá nyùm nàgàkèn nɔ. Bò nyam tébágà bɔ̀n né bele mé feh faá gélôg ndɔ. We mé ju mé nyùm nàgàkèn lé naâ bó sònò bomó yuo den.

18 Bò ñèh gèr tagár mé lé naâ sònò bò nyam tébágà bomo yuo sâ, lé naâ bò nùàr kòb cén wulá sòm, kòb fà le. Lé naâ we mé ju mé nyùm nàgàkèn.

19 Bò nyam tébágà dé bɔ̀n lé naâ mé terreɓ bèh fa: déi lé naâ ké sònò, déi ké te ñgere. Bò ñgere bɔ̀n lé naâ faá sàb nɔ, feh lé naâ teèn; bó lé bò nùàr veèn bɔ́o deén naâ mé ñjéh.

20 Mé ñjéh mene, bɔ́o mé lé naâ ter le, mé bò gèr hèllè lé bó wulá ná ñgwèh, lé naâ ménâ taŋ den, bó temé kwéh sér ñgwéh, bó kɔ lom né cècàŋ feh hihiné duaà: bó né tándulu dua, bó né ñgùlà múr* mé feh hihiné dua; bó bò déi me né mé goó, bò déi mé lòn; bò déi mé taá,

bò déi tou. Bó dɔ́ɔŋ né gi mùmúr mbaá, bó ñéné bèh, bó ñgwé bèh, bó gò bèh ndɔ.

21 Bó yeé temé kwéh sér cú ménâ, bó kɔ lom baá-re feh wulá ndɔ, bó né lob yuo; bó né yàgà bɔ́o tobó gɔ; yib ceré né bó ndɔ.

10

Cìli Càn mé mvù dé maàn beè

1 Jomo sâ mè ñene ñjii cu cili Càn terreɓ déi baá cuù ké te bègè kaá suagâ; à né mé kou nyènyèmà felè; toò sieè seèn ba lom né faá lou nɔ; bò gule ba né faá leba weè ndɔ.

2 À komo sie né mvù beè. Mvù sâ né lom maànje mân. À gule gaá dobo kwaá né felè ndèndèn nòmò, gule ñgoù te bàŋ tàbè.

3 À né ké ter logó ñjii faá gélôg geba né kɔ́o. À yeé huné aá, nu gwaán mbei téhbeh, faá nùàr tueé né kɔ́o nɔ.

4 Mè yeé nde aá ter nyagá kwaá, hueh déi den cuù ké te vulúu, ye mè a: Té lòu nyàgà, ñgwé lèr kwá lòm bò nu téhbeh sâ lè yeè nɔ́ɔŋ ménâ.»

5 Mè yeé ke, cili Càn mé gule déi né felè ndèndèn nòmò, déi felè bàŋ tàbè doò sòm ñjii aá be gaá ké te vulúu,

6 à jege Càn ndeèr, nùà mé lo sií naâ vulú mé bò ñèh teèn mene, tàbè mé bò ñjii teèn mene, nòmò koô mé bò

9:20 9:20 Ps. 115:4-7; 135:15-17; Dan. 5:23 * 9:20 9:20 Njii mé bó bɔ́o né lòu te den faá nùàr, faá nyam ndɔ. 10:5 10:5-7 Ex. 20:11; Deut. 32:40; Dan. 12:7; Am. 3:7

njèh teèn mene dɔ́ɔŋ, à jege ye: Waà baá kèn.

⁷ Kwá ɔ́ɔŋ, mɔ̀ cìlì Càn dé téhbeèh baá tàn dé seèn tuagá, bò njií mé Càn lé naâ lòu nyegé leér kwaá dɔ́ɔŋ, nde né lòu sâ mboón, te yuo faá à lé tueé kwaá naâ mé bò *sòn-Càn bò mé bó né seé seèn bɔ́ɔ̀ nɔ̀.»

⁸ Jomo sâ hueh mé lé ngulí deén naâ ké te vulúu doô den cuù ye mè a: Ndé wèh mvù mé bó komo kwaá né loŋ ké beè cìlì Càn doô weèh; à njebá den né felè nòmò, kèb déi felè tàbè mân.»

⁹ À yeé tueé gi aá, mè nde ké teèn ndɔ̀, mè ye cìlì Càn a: Há mè mvù dé maàn beè yeé sâ teèn.» Ye mè a: Wèh yíé njí mvù hèn sònò. À né sònò nɔ̀ré, né faá nyuíí nɔ̀. Njèh cén, ké lè à nde né lòu jelá seér.»

¹⁰ Mè weh bú mvù sâ beè, mè yieé ndɔ̀, nɔ̀ré ka mè sònò faá nyuíí sâ; mè yeé mena sɔ̀m aá, wa ké lè mò, jelá yuo.

¹¹ Bó ye mè a: Ndé cú sòn-Càn tueé; wò tueé nde né felè dà m nùàr mé lò hihiné, ju hihiné, mé mgbè hihiné ma.

11

Bò sòn déi fà

¹ Bó weh gor, bó haá mè beè faá cùgò nɔ̀, bó ye mè a: Wùò ter, ndé mè *gwà Càn koò mé kɔ̀ mene meè; kùlà gí

bò dùà-Càn bò ké gwò dɔ́ɔŋ ndɔ̀.

² Kwá ló caá kèb cieé dé seèn ménâ, té bú mè, né beè bò Càn-kó bò, bó nde né lɔ́ɔ̀ joloò gulè doró keèh, bó bɔ́ɔ̀ nde né teèn weèh yulà nèà cùòb fà.

³ Te cu sâ mè nde né bò sòn mò fà tema njií, te bó tueé den sòn mò ké lètenè bò nùàr. Bó yíí nde né wè, bó bɔ́ɔ̀ nde né ké sâ weèh yulà nèà cùòb fà. Bò weèh yulà nèà cùòb fà né cieé kám mé yuíí fà mé yulà ténjén.»

⁴ Bò *sòn-Càn bò fà doô né bò touú fà mé feí yeé kómó; bó né bò lâ m tàn dáŋ fà mé den yeé toò Nùà tàbè doô ndɔ̀.

⁵ Nuaá mé né bó mé veèn munó dɔ́ɔŋ, we ndeé né sònò bɔ̀òn bomó yuo kelâ, ngie sɔ̀m bú. Bòó mé nde né bó mé veèn coór kema dɔ́ɔŋ, kuú gi nde né ménâ ndɔ̀.

⁶ Bó né mé terreb nu ngaáŋ lɔ̀ò, te bó tueé den sòn-Càn. Bó né cu mé terreb nòmò kweèh seèr, te ŋa húóm. Mɔ̀ bó gwaán né *wɔ́ŋ gèr dé kàn feh keèh, cu mé bó gwaán nè dɔ́ɔŋ, bó né gi mé terreb dé ménâ bɔ́ɔ̀ teèn.

⁷ Bó tueé den nde né ka sòn-Càn ménâ. Mɔ̀ gi aá, nyam veèn yuo kelà nde né te lege ngòbè doô, ŋar sie bó, à nde né bó yɔ̀gɔ̀, à nde né bó wulá sɔ̀m ndɔ̀.

⁸ Bò komó bɔ̀òn dielé le nde né cie te kɔ̀ŋe lè lɔ́ɔ̀

koô. Né loó mé bó lé faga wulà naâ Fehtoò beèh teèn doò. Bó né loó sâ yilí *Sòdòm mé Ejíptò yoòr yilá kwaá.

⁹ Dàm nùàr mé gèh hihiné, ju hihiné, lò hihiné doón, nde gi né komó bòn cie ñené soó; nde né cieé tagár mé kwèh. Bò nùàr gwàn ndé ñgwéh mé nuaré déi furú nyegé bó.

¹⁰ Bò nùàr ká doó samé seér nde né mé cio bò nùà fà hèn dé samé; bó nde né sagá; bò nùàr nde né mé kùrmò felè cio bò sòn-Càñ bò fà hèn yieé kuú, ye bò fà bò hèn naâ bó gèr feh keéh fí.

¹¹ Komó bò nùà fà hèn lé cie boó naâ cieé tagár mé kwèh. Jomo sâ, Càñ lé naá cuù bó cúcuí lè fulu yíí, bó njobá cu ter. Bòó mé lé naâ ñené, veéh lé naâ bó ñèh boó.

¹² Jomo sâ hueh taré déi yilá bò sòn-Càñ bò fà hèn ké te vulúu, ye bó a: Bí ñá kán!» Bó ka ñaá yuo ké te vulúu lètenè bègè ndo. Lé naâ njolò bò bònò bò bòn hèllè.

¹³ Cu sâ tàbè lé naâ jilí taré; loó kèb déi lugo su doó. Te gwà yulá doón, cén lé naâ lugo die. Nùàr kám téhbeh kuú teèn. Veéh lé naâ bò jomo bò lè yilá, te bó nde ye Càñ Nùà vulú seén.

¹⁴ Hèn baá ye gèr dé mbelèm fà; dé tagár baá cuù hèn ndeê.

Tàñ dé téhbeèh

¹⁵ Jomo sâ cìlì Càñ dé téhbeèh yi cu tàñ dé seèn: bò hueh déi tetarê mân né ké te vulúu ñgulí, ye:

Mbàm Nùà Dueè bô *Nùà Còñ

baá kènê wón doón beè kaá sie.

À teèn cer den nde né dé nyemà mé nyemà.»

¹⁶ À yeé tueé gi aá mân, bò kokoò bò ndètoón cùòb nèà mé né gi ké toò Càñ te kogo bònne doón cemmé sulí nde gi doó, bó né Càñ keí, bó ye:

¹⁷ Mòn, Càñ Dueè Nùà terrèb,

wò né léi jògò, wò né kènê ndo.

Béh né wò vra mé kènê be terrèb yeè baá ter.

Kènê mbàm yeè wón beè ka sie né koó.

¹⁸ Cècàgà, lò nùàr hihiné lé ñaáj baá wò yoòr kela.

Kènê baá cu yulá-temê;

wò nde aá ju felè bò komó tená.

Bò sòn yeè mé né seé yeè boó, nde né sàgà kwa.

Bò nùàr yeè mé bòó mé né wò veéh doón,

huaán maàn mé kàm bò mene,

nde né sàgà kwa laré.

Bòó mé né yeé wón boó beéh doón

nde né nyoló yuo.»

¹⁹ Bó yeé tueé gi aá mân, gwà Càñ koó ké te vulúu gulu logó ndo, *mbèñ ñgòn ñené yuo kela ké gwò, mbàn

né die, nu né gwaán, bò hueh né ngulí, tàbè né jilí taré, boó sue lom mé gècên mene.

12

Ma déi bô mèmàm

¹ Jomo sâ ciè déi ñené yuo kelà ké te vulúu: lé naâ ma déi, lou né bú faá cògò nɔ vuɔb keéh; à né weéh gulè dobo kwaá; felè seèn né mbentò yulà cùòb fà, né tà m kàgà seèn.

² À né mé lèi, nyer né bú nemá, à né mé gèr keéj den.

³ Jomo sâ ciè déi ñené yuo kela cuù ké te vulúu ndɔ; lé naâ mèmàm bèlèsè mán mé feh felè téhbeh, lulí teèn yulà; feh dé kán né mé tà m kàgà felè.

⁴ Ngere ké jomo né bò mbentò ké te vulúu komó sɔm; né ká doó su njií. Kòb cén sue suagà, kòb fà le. Mèmàm hèllè né toò ma nyeèr doò njebá den, ye te huaán yuo kelà, nyí dɔm yieé sɔm.

⁵ Nde nde, ma doò ñar ndɔ, à ñar kwa huaán dé siib. Huaán sâ nde né lò nùàr dɔɔj seé weh. Nde né mé cùgò lòj. À yeé ñar aá bú, bó weh njií huaán sâ ké toò Càn te kɔgɔ seèn.

⁶ Meí dula nde dé seèn ké ya dueè. Càn lé naâ bú bèh sâ nyegé kwaá, te bó koó den bú teèn. À boó ké sâ cieé kám mé yuií fà, mé yulà ténjén.

⁷ Yeé baá ménâ, taáb kɔ die ké te vulúu ndɔ: Mikael bó bò cili seèn kaga taáb mé mèmàm bó bò cili dé seèn. Bó bó kwaá njií taáb doó. Mikael bó bò cili Càn ñar yila bó yoòr,

⁸ bó yɔgɔ bó, bó kwɔgɔ sɔm bò mèmàm hèllè, bó sɔm bèh denè boòn ndɔ.

⁹ Bó lu si keéh mèmàm doó ká doó. Né cu ka bú kuúm sàb cên sâ; bú táhòrò; yilí seèn déi né cu *Sátàn, à dà m nùàr wɔj dɔɔj bele gi né kɔó. Bó lé ká doó si keéh naâ bú mé bò cili seèn hèllè mene.

¹⁰ Jomo sâ mè ñgweé njií hueh taré déi né ké te vulúu mbamé den, ye: Hèn, Càn sɔm keéh né be terrèb seèn. Mbàm seèn baá *wɔj beé kaá sie; à béh yili sɔm aá kèn. Kènê, ñgóg *Nùà Còj ngulí yuo kela baá cie. Cècàgà, bó nùà súi hèllè lu sɔm aá kèn. Suútenè mé cibíteèn mene, à lé naá loòm bò mbeí beèh ké toò Càn yoòr njoró.

¹¹ Kènê bò mbeí beèh bú doó jɔgɔ si aá kèn. Bó bú yɔgɔ né mé terreb húóm Mbieè Sèmè. Njua mé bó lé naâ cio ñgɔɔn, bó te ñgòr Cànje njebá taré lom téj, ye bò nùàr a: lár, hèn né lom ñgòr gècên kɔó.

¹² Né bòn! Vulú a, sèsamè! Bí bò teèn bò a, sàmè gi ménâ ndɔ.»

Jomo sâ hueh doò den cuù, ye tàbè bô nòmò a: Gèr-e, gèr waà baá kèn, bó táhòrò

lu si njií aá ké yoòr biì, à né mé yúlá-temé furú ɔɔ. Cu seèn nde aá gií, ɲaáɲ ɔɔ né bú cí.»

¹³ Mèmàm doô yeé ke, bó bú ká doó lu si njií aá ménâ, temé ɲaâ bú ndo; à ɲar bele keéh ma vùlù hèllè jomo dé ɲaâr.

¹⁴ Bó haá ma doô bà fà, né faá bà jìè nɔ, te à lo nde mé njéh ké ya dueè bèh denè seèn. Bó nde né bú ké teèn nyèmà tagár mé kwèh koó den, te sàb doô bú fón kwà cú.

¹⁵ Sàb hèllè yeé ɲene aá ménâ, à fam sòm keéh nòmò sònò faá gùm nòmò koô nɔ, né ma doô jomo pieém bele, te sie bú.

¹⁶ Tàbè yeé ɲene aá ménâ, tàbè gam ma doô ndo, tàbè ɲueé ɲemá sòm nòmò hèllè, ɲjíèr.

¹⁷ Furú yɔɔɔ cu mèmàm mé ma doó, à ɲar nde seér mé taáb ké jomo yoòr bò ɲuna seèn, ye te nyí wula sòm gi bòó mé né sòn Càɲ mé ɲgòr Yeésò ɲgweé doóɲ.

¹⁸ Mèmàm hèllè nde baá-re ké sòn nòmò ménâ ɲjebá den.

13

¹ Jomo sâ, mè yeé ke, nyam déi baá yí lètenè ndèndèɲ nòmò yuo kelâ; à né mé feh felè téhbeh, lulí né teèn yulá; lulí dé kàn né mé tàmm kàgà felè; feh dé kàn né mé yilí séb-Càɲ yoòr nyagá den.

² Nyam sâ den né faá ɲgùì nɔ; gule né faá gule sésee mân, sòn né faá sòn gélôg ndo. Mèmàm weh kɔɔɔ seèn, haá njií mé nyam doô, haá bú terreb, jege haá njií gi bú seé seèn ndo.

³ Nyam doô né mé bàn felè, den né faá bó lé ye bó nde aá bú feh cén déi kɔ wulá sòm nɔ. Njèh cén, nyer hèllè te gi cu aá kèn. Né bò nùàr mé njéh hiím yɔɔɔ. *Wóɲ doóɲ kem bele gi nyam doó ndo.

⁴ Bò nùàr yeé ɲene mèmàm haá baá nyam doô terreb ménâ, bó yila mèmàm keí, bó né nyam doô keí ndo; bó ye: Neì den né faá nyam hèn kóó wa? Nuaré déi nde né bú mé taáb lieé yɔɔɔ ndo wa?»

⁵ Jomo sâ nyam hèllè kwa ceér, à né ɲgòr gàgà sònò tueé toró, à né Càɲ teèn seb keéh. À bòó sɔó méménâ weéh yulá nèà cùòb fà;

⁶ à né Càɲ selé, à né yilí Càɲ tueé beéh, à né bèh denè Càɲ tueé beéh. Bòó mé né ké te vulúu, à né yilí bòòn ménâ tueé beéh ndo.

⁷ À kwa terreb, te bó bò nùàr Càɲ lie taáb, à taré yɔɔɔ bó. À kwa cu terreb te à den felè bò nùàr mé gèh hihiné, lò hihiné mé ju hihiné ndo.

⁸ Bò nùàr dua laré bú wóɲ doóɲ. Sâ tueé né ye, Mbieè Sèmè mé lé naâ kuú, né mé mvù yòn beè. Bèh lo mé wóɲ

lo duóm naâ, yilí bò sâ bò teèn nyàgà yilá ñgwéh.

⁹ Nuaá mé né tie ñgweé, bú a, ñgwé nyégé ñgòr hèn bagasé!

¹⁰ Mò nùàr yoòr né mé húóm gwà cibi yilá, sâ à nde né ménâ yilá. Mò bó bú teé wula nde né lòu, sâ yoòr seèn né cí. Mò né mân, sâ bò Yeèsò bò a, yiyolò, bó temé tég kwá nji lòm yoòr Càñ.

¹¹ Jomo sâ mè yeé ke, nyam déi komo yuo kelà baá dòu. À né mé lulí felè fà; né faá lulí huaán sòrñgañ nò. À né sònò faá mèmàm nò tueé den.

¹² Terreb seèn né cu faá terreb nyam dé toò jògò ndò. Njolò mbeí doó sâ à duóm seé seèn bòô. À né bò nùàr wón dòn baá, ye bó a: bó dùà gí nyam dé toò jògò mé lòrè nyeer yoòr doô ma.

¹³ À né dé seèn bò ñhèh kèkèné hihiné bòó bele; à ñaga sòm keèh we déi ké te vulúu, dar suagà, cor ká doó njolò bò nùàr.

¹⁴ À yeé kwa baá ceér ménâ, njolò mbeí doó sâ à yila bò nùàr mé terreb sâ beleè, ye bó a: Nyam dé toò jògò mé bó lé ye bó nde aá kò wulá, à kú ñgwéh doô, bí mé kwá ñgùlà múr,* te den faá bú nò, bí né bú dua.»

¹⁵ Nyam dé jomò doô yeé tueé gi aá ménâ, bó haá bú terreb ndò, à fulu yí ñgùlà múr doô cúcuí lè, te à

kwa yòn, à tueé sòn, ye te bó wula sòm gi bòó mé nyí dùà ñgwéh dòn.

¹⁶ À duóm baá-re bò nùàr baá beleè: à né bò kokoò bò mé bò huaán tetòr baá, à né bò lilieè bò mé bò saám bò baá, à né bò kwer mé bò lòu bò baá ndò, bó né bó mágá yoòr tóre kwaá bele, mò te be gaá sam, né toò kuùn.

¹⁷ Kò nùà kàn né mé mágá sâ yoòr, te à ñge ye ñhèh, à go ye ñhèh ndò. Mágá sâ lé naâ sòn yilí nyam sâ. Mágá hèllè lé naâ cuù kwòm yilí seèn ndò.

¹⁸ Bò nùàr a, dèn mé lo, bó munó nyegé bagasé. Nùà loò nde né dògòtì mágá nyam hèllè munó komo. Né ndègè yilí nùàr; né yuú ténjén mé yulà ténjén cùòb ténjén.

14

Bené bò Yeèsò bò

¹ Jomo sâ mè yeé ke, Mbieè Sèmè baá ké te tòr Siyôn* ñjebá den; à né mé bò nùàr kám yuú mé kám yulà nèà cùòb nèà beè. Bò sâ bò né gi dé bòn mé yilí seèn toò kuùn nyagá den, bó né gi mé yilí Tele seèn toò kuùn nyagá den ndò.

² Mè yeé ñgweé, hueh déi baá ké te vulúu faá nòmò vùvù nò ñgulí, né faá nu nò gwaán tulú. Hueh sâ ñgulí lom né faá hueh ñjāñ nò.

³ Bò kám bò hèllè né ké toò kògò ñjebá den, bó né ké toò bò ñhèh lèlāñ nèà mé bò kokoò bò doô; bó né bené feè

13:10 13:10 Jér. 15:2; 43:11 * **13:14 13:14** Njii mé bó bòó né lòu te den faá

nùàr, faá nyam ndò. **14:1 14:1** Ese. 9:4; Vuù 7:3 * **14:1 14:1** Yilí Jerusalem déi (1 Chr. 11:4-5).

sònò de den; bené sâ lé de ko cegé naâ bòó mé Càn lé naâ ká lè wónje ñaá weh doô. Né bò kám yuúì bò, mé kám yulà nèà cùòb nèà sâ.

⁴ Bò sâ bò lé naâ dé bòn yo bòn jolo nyegé, bó lé bò véh kè mà ná ñgwêh, bó né lom dé bòn jomo Mbieè Sèmè, à nde mene he, bó bó né kóó. Sâ né bò toò jògò bò. Càn lé ká doó lètenè bò nùàr ña weéh naâ bó, te bó den beè seèn, beè Mbieè Sèmè ndò.

⁵ Bò sâ bò mé nyeén lè sam, bó mé veèn déi yoòr sam ndò.

Bò cili Càn déi tagár

⁶ Mè yeé ke, cili Càn déi baá tóg ké ka vulú loó yon, à ndeè naâ bò nùàr Njàgà Bagaà dé ndeèr tueé weh. Lé naâ bò nùàr mé gèh hihiné, lò hihiné mé ju hihiné ndò.

⁷ Cili Càn doô né ké ter logó njií, ye bò nùàr a: Bí vèh Càn veéh, bí sén ní bú ké ter. Cu seèn waá baá. Kènê ju nde aá felè bò nùàr tená. Bí kéí bú kei. Vulú bô tàbè mé nòmò mene doón lo si gií naâ bú.»

⁸ Cili Càn dé jomò njege bele cu dé toò ndò; à né sònò tueé go ye: Gi aá, gi aá kèn. Tànòr Babilón doó mvúób. À lé bò nùàr wónj doónj sela feéh naâ sár.»

⁹ Te mè yeé ke, cili Càn déi baá cu bò dé fà doô jomo njege bele, à né ké ter logó njií, ye: Bòó mé dua yeé

nyam mé naâ ké dùà doô nde né gèr ñené, bòó mé né ñgùlà múr seèn dua, mé né gi mé mágá seèn yoòr, né mene beè, né mene toò kuún doónj

¹⁰ nde gi né mé mbè fúru-temé Càn ñueé kuú, te bó kekòò. Bó nde né tuar te we tarê yilá ndeé, bó nde né gèr mé we nyùm nàgàkèn fí ñené. Bó gèr ñene nde né toò bò cili Càn mé *Mbieè Sèmè.

¹¹ Ju weè mé né bó ñgie den sâ, nde né ter dé kèi cèn faár yilí ñaá den. Bòó mé né nyam hèllè dua, mé né ñgùlà múr seèn dua, mé né gi mé mágá seèn yoòr doónj nde né gèr ñené. Cí bí mé lou mene bó dù ndé ñgwéh.»

¹² Sâ bò Càn bò a, yóló dé bòn yolò. Lòu sam, bó ñgwéé né dé bòn sòn Càn, bó temé kwaá njií né yoòr Yeèsò ndò.

¹³ Yeé gi aá, mè ñgwéé njií hueh déi ké te vulúu ye mè a: Nyàgà bò njií hèn nyagaà. Ye mè a, nyàgà ye: Duòòm lan nde ké toò, bò nùàr mé kuú né mé yilí Fehtoò beèh lè, Càn nde né bó kulú.» Hueh doô yeé tueé gi aá, Cúcuí Njàgà gwaán, ye: Nyea, né môn, à nde né bó kulú. Kènê gèr sam cuú, bó dù bá dé duù; tàb seé bòn baá cie.»

Bólé baá kèn

¹⁴ Jomo sâ mè ke njií njeré déi faá nùàr nò, né ké te vulú

nuù wulésé mân ñené den, à né mé tàmm ngôg felè, bó tàmm sâ me né mé goó; à né cu mé bòu nulásé mân beè ndo.

¹⁵ Mè yeé ke, cìlì Càn déi yuo kela baá ké *gwà Càn koô, à né ké ter logó njií, ye nùà ké te vúlú nuù doô a: Siè nyégé bòu sieè; baá cu, yab baá bolé, baá dé hobô.»

¹⁶ À yeé ngweé aá ménâ, à kura yíi keèh bòu seèn hèllè ká doó ndo. Tètèi sam tàbè mvúâr!

¹⁷ Jomo sâ cìlì Càn déi yuo kela cuù ké gwà Càn koô ké te vulúu, à né mé bòu déi beè ndo.

¹⁸ Mè ñene cìlì Càn déi yuo kela cuù baá, à la naâ dé seèn ké toò kòò; seé seèn né mé we. Dé sâ né ké ter logó njií, ye nùà bòu doô a: Kènè tàb toú ké te wónje te gi aá kèn. Wèh bòu yeè, ndé bó mvurú bele.

¹⁹ Cìlì Càn doô yeé ngweé aá ménâ, à weh bòu seèn ndo, à kura yíi keèh ká doó, à mvurú bilí tàb toú ká doó doón, à ñuaán su njií ké te vua ñjùñ Cànje.

²⁰ Vua sâ né ké jomo loô mân, bó doró den baá-re teèn. Bó yeé baá doró, húóm yuo seér teèn kóó, né faá gùmm nòmò koô nò kwaár ndeé. Húóm doô kwar sòm gùmm kilómétà yuii tagár, lé naâ yilá ndo. Mò nyam tébágàr yila teèn, ngògò jíim, feh le lom cie kóó.

15

Bò cìlì Càn mé gèr téhbeh beè

¹ Jomo sâ mè ñene njií kèkènè njeré déi ké te vulúu, híim yógó mè. Lé naâ bò cìlì Càn téhbeh; bó beè né mé ñhèh nduàn téhbeh ndo. Càn bò nùàr gèr feh ceré nde né mé ñjéh.

² Mè ñene njií cu njeré déi, né faá tàmbàn tuub nò, né faá daregà ndo, né mé we mene laga den. Bò nùàr né ké kwarè ndèndèñ tuub sâ ñjebá den. Bò sâ bò lé naâ nyam doô bò ngùlàmm seèn taré yógó, bó lé naâ nyam mé yilí seèn né seér dé kulá hèllè taré yógó ndo. Bò cìlì Càn sâ lé naá gií mé ñján beè-beè; Càn lé haá naâ bó ñján sâ kóó.

³ Bó né bené de, né bené Músi nùà seè Càn mé bené *Mbieè Sèmè, bó né de ye: Càn ndeèr Nùà terrèb, seé yeè né tànòr kela, né nòré ndo.

Nùà Dueè felè dàmm lò nùàr né cegé wò.

Ceér yeè doón né gi teèn dilí yilá, wò né nùà gècèn.

⁴ Nuaá mé wò sén ndé ñgwéh né ñeì wa?

Ñeì wò *sùmmù ndé ñgwéh ndo wa?

Lòu sam, nùà joloò gi lom né wò.

Lò nùàr wón doón ndeè né waá gií,

bó cemmé toò yeè, bó né wò keí bilí.

Lòu sam, seé yeè baá bèsonè ñené ñagá.»

⁵ Jomo sâ, mè ke cu, *gwà Càṅ koô gulu baá ké te vulúu, *gwà cògò mé Càṅ ñené yuo kelà yeé teèn né ké gwò ñené den.

⁶ Bò cìlì Càṅ téhbeh doô yuo kelà ké gwò ndo, bó beè née mé bò ñhèh nduàn téhbeh doô ye. Cògò wula njerré lom né bó yoòr pób, bó cam tená bele né mé kàndá goô.

⁷ Ñhèh làn cén déi lètené bò nèà bò doô, weh ngàb njùṅ téhbeh, haá kwaá bele bò cìlì Càṅ téhbeh doô beè-beè. Fúru-temé Càṅ Ndeèr né bele lè dedeí. Bó bò ngàb sâ me bele né mé goô.

⁸ Bó yeé baá mé ñhèh beè beè, *sùsùm Càṅ mé terreè Càṅ ñené yuo kelà ndo, jeré yuú gwà Càṅ mé ju, né bò nuàr dé gwò yilá faáṅ yogó. Ko seé bò ñhèh nduàn téhbeh beè bò cìlì Càṅ doô mboón aá, sâ ye.

16

Bó ngàb njùṅ

¹ Jomo sâ mè ngweé njií hueh déi baá ké gwà Càṅ koô logó, ye bò cìlì Càṅ téhbeh doô a: Bò ngàb njùṅ Càṅ téhbeh doóṅ, bí ndé sù njí ké te wóṅe.»

² Cìlì Càṅ dé toò jògò njege yuo, nde su njií ngàb dé seèn. Bòó mé dua yeé ngulámúr doô, nyer yulásé mân ñar yila bó yoòr. Bòó mé né mé mágá nyaàm doô

yoòr doóṅ ñene kuú gi mé gèr njùṅ sâ.

³ Cìlì Càṅ dé jomò su njií ngàb dé seèn dùà te ndèndèṅ nòmò. Nòmò ña húóm, né faá húóm komò no; ñhèh dùà doóṅ kuú gi.

⁴ Cìlì Càṅ dé tagâr nde ngàb dé seèn dùà su njií ndo: bò nòmò kokoô mé bò nduùn mene ña gi húóm.

⁵ Mè yeé ngweé, cìlì Càṅ déi baá tueé. Dé sâ, seé seèn né yeé mé nòmò. À ye Càṅ a: Môn Càṅ Dueè, wò né lom Nùà dilí kóó. Wò né léi jògò, wò né kènê ndo. Nùà gècên né wò. Wò ju hên tena yií né teèn.

⁶ Bò nuà hên né gi bò wúlá-nuàr bò. Dàm húóm bò sòn yeè bò mé bò nuàr yeè doóṅ, lo berré gi beè bò nuà hên, wò bó húóm hên kura yií né teèn.»

⁷ Hueh déi den cuú ké te ko, ye: Môn Càṅ Dueè Nùà terreè, wò ju tena yií yeé teèn.»

⁸ Jomo sâ cìlì Càṅ dé nèà su njií ngàb dé seèn ké te lou; lou kwa terreè faá we no, te à fií bò nuàr.

⁹ À yila bó fií ndo. Yeé baá bó seé weh, bó duagá seér cu lòu, bó lòò temé kweéh seêr. Càṅ mé terreè felè bò ñhèh gèr sâ né beè seèn, bó seb seér cu bú lòu. Yeé baá ménâ, bó bú sén cú ndo.

¹⁰ Cìlì Càṅ dé tîn su njií ngàb dé seèn te kogo nyam doô; cibí die te lò seèn, yili mban lo bò nuàr seèn ménâ,

gèr kwaá njií bó be yoòr. Bó né leba mé nyie yieé,

¹¹ nyer yulásé mân né bó yoòr ñaár yilá. Bó lòò dene bòn kweéh seêr, bó seb seér cu Càn Nùà vulú lòù.

¹² Cìli Càn dé ténjèn nde su njií ngàb dé seèn te nòmò koò mé bó yilá né Efrátè doò. Nòmò hèllè ñemá yuo, te bò mgbè mé yuo ndeé né kèb bà sela kela sa.

¹³ Mè yeé ke, bò tándulu déi tagár yuo kelà baá kèn, bó den bele né faá kùlà ño. Déi yuo kelà sònò mèmàm, déi sònò nyam doò, déi sònò nùà ndòn hèllè.

¹⁴ Seé bò tándulu sâ né táhunó lètenè bò mgbèémgbè wón ðóñ bóó yon gòò, bó né bó yilá bilí gò, te lòù mé Càn terrèb nde né ju tená, bó bó kwaá njií taáb doó.

¹⁵ Jue mè Yeésò, mè nab waà nde né faá yíb ño. Samésé nde né nuaá mé né làñ mé cògò yoòr. À dé seèn toò bò nùàr lòù sâ, lunjturu gò ndé ngwéh.»

¹⁶ Bò tándulu doò né ka mé bò mgbèémgbè bilí ndeé, bó nde bilí kwaá bó ké Harmagedón; né yilí bèh sâ te ju *hebreéh.

¹⁷ Jomo sâ cìli Càn dé téhbeèh su njií ngàb dé seèn ké ter mbaá. À yeé su sòm aá, mè ngweé njií hueh déi baá ké *gwà Càn koò te kògò

Càn ngulí taré, ye: Bó baá kèn! Bó baá kèn!»

¹⁸ Yeé baá ménâ tueé den, mbàn die, nu gwaán, bò hueh né ngulí, tàbè jilí taré, dé tueé sam. Bèh lòó mé naà-naà mé Càn lò meè nùàr, gèh tàbè jilí taré bú sâ lò née teèn sam ye.

¹⁹ Tàbè kerré geé kwaá Babilôn bèh tagár; bò lòó kokoò ká lè wónje ðóñ ñemmé tobé yuo gi ndo. Càn yeé nde munó njií dé Babilôn mân, temé ñaá bú, à kura njií gi bú ngàb njùñ lè.

²⁰ Gùm ten tàbè dé kàn mé né lètenè nòmò ðóñ kum le dùà; nùàr tòr mé njéh ñéné cú ndo.

²¹ Bò mege boò faá gùm nyèn ño né ké ter komó suagâ, né bò nùàr seé weh. Bó yila cu Càn mé njéh lòù selé seêr, sâ bógó yógó baá!

17

Mei bò sormbeè

¹ Lètenè bò cìli Càn téhbeèh mé lé naà mé bò ngàb téhbeh beè doò, cén déi lètenè bòn waà ye mè a: Ndê mè feh kwaá wò njolò. Né gèr mé nde né mei bò sormbeè kwa; mè jue né tàyàm lòò mé bó me kwaá né ké te làrè nòmò doò.

² À bò mgbèémgbè wón ðóñ jin gi né kòó, bó bó tobó kuú gi aá kèn. Kènê, bò nùàr wón ðóñ sela tobó nde gi aá mé njéh ménâ ndo.»

³ Yeé baá ménâ, Cúcuí Nágâ waà kema mè ndo, cili Càṅ doô weh njií mè ké ya dueè. Wa ké teèn, mè ɲene njií ma déi, à né ké ɲètenè nyam déi bèlèsé mân ɲaá den. Nyam sâ né mé feh felè téhbeh, lulí né teèn yulà. Bó nyagá lamé kwaá né nyam hèllè bò yilí séb-Càṅ yo dɔ́ɔṅ.

⁴ Ma doô dé seèn yoòr lé naâ mé cògò bèlè jùm mé bèlè yôṅ mân. À né mé lòṅ bèlè tieè; à né mé taá ndòn mé gòm feh hihiné yoòr dei; à weh sie né ɲgàb déi mé be gaá, bó ɲgàb sâ me né mé goó. Lè ɲgàb hèllè né lom ndândaà bò ɲhèh fefò. Bò ɲhèh fefò sâ né ɲjègè yàgà yɔṅ tobo goò seèn hèllè.

⁵ Yilí déi né ma hèllè toò kuùn nyagá den; bó nyagá gugó né Tàṅòr Babilôn meì bò sɔrmbeè, ye né ɲgum veèn bò nùàr wón dɔ́ɔṅ.

⁶ Mè yeé ke njií, ma hèllè baá mé húóm bò nùàr Yeésò sela den, né húóm bò sòn Yeésò bò mé bó lé wula giì naâ felè Yeésò doô. Geí seér mè lòu.

⁷ Cili Càṅ doô ye mè a: Té mbaá him kú; mè nde né wò kwòm ma kíê se. Nyam seèn mé feh téhbeh mé lulí teèn yulà doô, mè nde né wò kwòm seèn se ndo. Kwòm sâ lé leér deén naâ bèh ɲábe.

⁸ Nyam mé wò né ɲené kíê cemá sam cuú, wanɔ́ɔṅ léi toò à lé naá giì cemásé. Mé njéh mene, à nde cuù né te lege ɲgòbè doô komo

yuo kelâ, te Càṅ bú wula calé sɔm cu ye dé kèi cên. Bòó mé Càṅ lo yilí boòn te mvù yòṅe ké bèh duɔ́ɔm nyàgà kwá ná ɲgwèh dɔ́ɔṅ, nde né nyam hên ɲené, bó geí gi. Lòu sam, nyam doô teèn sam cuú lòu, wanɔ́ɔṅ léi toò à lé naá giì cemásé, toò hên à nde cuù né yuo kelâ.»

⁹ À den cuù ye mè a: Ko bò nùàr den lom mé lo, sâ ye; wanɔ́ɔṅ bò ɲgòr hên né taré. Mè tueé wò, wò né feh téhbeh felè nyam doô ɲené, né bò tòr téhbeh mé ma doô den yeé teèn; né cu bò mgbèémgbè hihiné téhbeh ndo.

¹⁰ Bò tìn bò déi die yuo aá teèn. Cén déi né kènê te kɔgɔ. Mbeì boòn dé téhbeèh doô, cu seèn née wá ɲgwéeh ye. Mo ndeè waà baá, à ndeè te mgbè sâ cèr dè ndé ɲgwéeh ndo.

¹¹ Nyam doô mé feh seèn mgbè dé téndelê hên cer nde né kɔ́, à cemá sam cuú lòu, wanɔ́ɔṅ à lé naá giì cemásé. Mgbè hèllè né lètenè bò téhbeh bò doô ndo, à nde cuù né komo yuo kelâ, te Càṅ wula calé sɔm cu ye bú dé kèi cên.»

¹² À den cuù ye mè a: Kè, bò lulí seèn yulà mé wò la naâ ɲené doô, né bò mgbè hihiné yulà ndo; bò sâ bò née dé boòn cèr dùòm ɲgwéeh ye. Càṅ nde né bó bò nyam doô dɔ́ɔṅ terreb haá giì; ɲhèh cén, bó cer weh cegé nde né mgbè yòṅ lòu

cén ndóg.

¹³ Bó yulà doón baá gi mé sòn cên; bó terreb bòn haá njií gi aá mé nyam doô, te à mgbè cer kóó.

¹⁴ Bó nde né taáb mé *Mbieè Sèmè kaga njií. Mbieè Sèmè nde né bó yógó ndo. Lòu sam, Mgbè bò mgbè né lom bú. Nùà Dueè felè bò dudueèr bò doón gi lom né bú ndo. Bó bò nùàr seèn né kóó, à lé bó balé soóm naá kóó, à weh kwaá bó beè seèn. Bò sâ bò né dé bòn kóbè sâ.»

¹⁵ Cìli Càn doô den cuù, ye mè a: Ngweéh nòmò mé sormbe hèllè la naá teèn doô, wò la naá ñené wa? Né dà m bò nùàr mé lò hihiné, mé ju hihiné ndo.»

¹⁶ Ye mè a: Ngweéh wò naá bò lulí yulà mé nyam doô mene ñené ndo wa? Bó nde né meì bò sormbeè doô seé weh; bó nde né bú bunó, bó huaré kwaá bú lunjuru, te bó yieé ñaré som ye bú, bó nde né dé jomò ñgie calé som ndo.

¹⁷ Sâ doón Càn ye te bò lulí yulà bó bò nyam doô saga sòn, bó terreb bòn haá njií mé nyam doô, te à cer mgbè mé njéh; sâ Càn ye te mboón faá nyí gwaán nê, faá nyí lé naá tueé kwaá ndo.»

¹⁸ Cìli Càn doô den cuù, ye mè a: Ma mé wò la ñené naá doô, né tànòr loó koó; bò mgbè ká lè wónje doón né gi ka seèn.»

18

Babilôn doó mvúób

¹ Jomo sâ, mè yeé ke, cìli Càn déi baá cuù ké te vulúu suagâ. Dé sâ bó jege haá né bú terreb duesé mân beè; ñjènjàn seèn ba ñagá sie né *wón doón beè.

² Dé sâ logó njií ké ter, ye: Mvúób, tànòr Babilôn doó mvúób! À baá kènê mvùr bò tándulù, à baá gbàn bò càn vevenê, mé bò non vevenê feh hihiné ndo. Doó sâ haá kènê mbàn bò ñgùgò, bó bò jùkuùm.

³ À lé selá baá kela, à lò nùàr doón sela feh gi né sár. Dàm bò mgbè wón doón jin weh gi aá beè seèn, bó bó né tobó. Bò toón bò wón doón ña keéh gi aá bò lilieè bò mé njéh.»

⁴ Mè yeé ñgweé, hueh déi baá cu ké te vulúu ñgulí, ye: Bí cú yo, bò nùàr mò, bí yuò lo sâ yuò. Mò sam, bó nde né bí mé veèn jin; bí nde né gèr teèn ñené keéh.

⁵ Bí yuò yoòr bòn yuò. Veèn bòn yógó baá, nañ kwa baá Càn ké te vulúu, à baá mé njèh bòn lè.

⁶ Bí wèh loó sâ seé, faá à lé naá bí seé weh no. Bí bá kúrá njí gí bú ñgàb mbè fà lè, te taré yógó dé seèn cén mé à lé haá naá bí doô.

⁷ Sòn sèsàm mé púnò seèn bí kúrá lò m bú gèr yulásé mân, ye nyí né mgbè mé feh nyí sé wa? Nyí nùà kù sam;

ye ndóg cio nyí njeré déi bó ndé ηgwéh ndo sé wa?

⁸ Kwá κωή, dùkàn baá ndeê: beén mé cio bó bò cùè nde né bú bomó kwa; δωή nde né mé cieé cên. We nde né bò dé jomò ηgie nagá som ndo. Lòu sam, Càn Dueè bú mé ju sie né κωó. Nùà terrèb né bú.»

⁹ Bò mgbèémgbè mé lé βοό tobó γωó naâ yàgà mé bú wóη δωή faá né njèh ndà no, nde gi né ju weè seèn lòu sâ ηené njií, bó nde né mé kwòm lòu sâ yueé bieé kuú ndo.

¹⁰ Bó nde né bèh ndón-ndòn mé veéh njebá den, te gèr hèllè bó teèn kwà kék cú, bó keí den teèn, ye: Gèr-e, Babilône gèr-e! Tàyàm Babilôn, meì bò loó koô, baá doó mvúób; δωή né te yòn lòu cén-e.»

¹¹ Bò toón bò wóη δωή yueé kuú gi nde né mé mbà seèn lòu sâ ndo, ye: Bò neì béh goó beè ηge weh nde cu né κωó?

¹² Bò lòn o, bò taá ndòn o, bò gòm o, bò cògò nyàgàm o, bò dé nyényógòr o, bò dé nùnùgò o, bò dé lularê o, δωή neì béh beè ηge weh cu nde né κωó wa? Bòó mé nde cu né bò tou múmù feh hihiné ηge bele teèn sam cuú. Bò njií mé bó βοό bele né mé nyie tòn o, mé tou gècên o, mé lòn bèlè o, mé taá ndòn o, δωή nuaá mé nde né béh beè ηge weh

teèn sam cuú.

¹³ Né mene bò soó, bò sibi, bò kómó-múmù feh hihiné mé bò san, nùàr ηgè nde cú. Bò mbè, bò kómó, bò nyùm, bò yolo, bò nàgà, bò mbieé, bò nyam tébàgàr, bò pús, mé bò kwer, neì beè beèh ηge cu nde né κωó wa? Te nùàr mé gùm mene ηge cu nde né neì ndo wa?»

¹⁴ Bò toón bò hèllè né mé tànòr loó séná yueé bieé njií den, ye bú a: Wò vu aá be, hèn bò njií mé wò lé naá gi gwaán δωή mvùη; hèn dà m bò njèh yeè mé yila lom yeè wò yoòr hèllè δωή kùmjèg! Kènè bó baá njolò yeè nyúér dé ndóg.»

¹⁵ Bò toón bò mé yili gi yeè mé loó sâ δωή nde gi né bèh ndón-ndòn mé veéh njebá den, te gèr hèllè bó teèn kwà kék cú; bó né mé mbà seèn yueé kuú,

¹⁶ ye: Gèr-e! Bí kè njèh gèr kán, tàyàm loó hèn kum yuo aá, loó hèllè nyegé kuú aá mé yàgà dé lòu. Sâ, bò cògò nyàgàm baá gi yoòr nyogór den; lòn yàgà tie deí, bó me gi né mé goó ndo, sâ bò taá ndòn mé gòm baá gi yoòr lané den.

¹⁷ Mé njéh mene, δωή lé naá cegê te yòn lòu cén-tà-cén ηgie yuo.»

Bò fár-bàtô bò, mé bò kokoô bò teèn mene, bò yílà-bàtô bò mé bòó mé yili yeè mé nòmò δωή, lé naá gi bèh ndón-ndòn njebá den,

18 bó né ju weè seèn ñené njí, bó né keɛɛ den, ye: Bí kè ní tà̀yàm loô faá cí nɔ, baá doó mvúó!»

19 Bó né ménâ tueé, bó né fufú felè ñuaán su, bó né mé mbà seèn yueé kuú, kɛɛ né silí, ye: Tà̀yàm loó hèn ñene kuú mé gèr! Bí kè ñhèh gèr kán, tà̀yàm loô mé yili sɔm yeé dàm bò bàtò bò kóó hèn, kum yuo aá te yòɛ loù cén faá ñhèh mbaâ nɔ.»

20 Mòn! Vulú, sàmè sér dé yeé mé kùmjèg hèllè lòù; bí bò Càɛ bò sàmè ñáɛ sér dé samê. Bò *sòn-Càɛ bò mé bò mbòɛn tebê a, sàmè gí ménâ ndɔ. Càɛ bie sɔm aá bó bíéb sòn veèn mé bó lé boó naâ bí doô.

21 Yeé baá ménâ, cili Càɛ terrèb déi jɔgɔ wellè tàgèrà taá déi faá nyèn nɔ, à si tulu njí dùà te ndèndèɛ nòmò, à né sònò tueé, ye: Kùmjèg. Bó tà̀yàm Babilôn ñéné ndé cú ndóg, bó tob ba njí nde né bú doó mé terreɛ ka mân nág!

22 Dàm bò ñáɛ bò mé bò dè-bené bò ké Babilôn ñgíb; dàm bò túágá-tògò bò mé bò túágá-tàɛ bò ñgíb ndɔ. Nùà seê déi ké teèn ñéné yùò ndé cù; bó hueh nyèn ké teèn ñgwé ndé cú;

23 mugó lâm déi ké teèn bá ndé cú; ndóg bó hueh fuaân ké teèn ñgwé ndé cú. Lòù sam, bò toón bò yeé sâ lé ye,

bó né kela sé wa? Wò né-re táhunó yeé sâ boó bele, wò né bò nùàr wónɛ doónɛ bele gɔ.

24 Babilôn gèr hèn ñene yíi né teèn: dàm húóm bò sòn-Càɛ bò o, bò Càɛ bò o, dàm húóm bòó mé bó lé naá gii wulá doónɛ né gi lè Babilôn, kòcò!»

19

1 Jomo sâ mé ñgweé njí hueh tarê déi ké te vulúu, né faá hueh cili nùàr nɔ tuòm den, ye: Bí sén Càɛ seèn! Bèh yili yuoò né beè seèn, Nùà *sùsùm né bú, be terrèb seèn baá ter.

2 À né yeé ju teèn tená yíi, à mèi bò sɔrmbeè hèn mé ju sie yíi né teèn. Ma hèllè lé *wónɛ te yàgà yɔɛ nagá yíi naâ kóó. À lé bò seé bò Càɛ wula gii naâ kóó ndɔ. Càɛ bú gèr feh keéh né dé cí.»

3 Bó den cuù ye: Bí sén Càɛ seèn! Kùsàn *kwaré baá felè tà̀yàm loó hèllè kèn; ju weè seèn baá ter dé kèi cén faár yili ñaá.»

4 Bó yeé tueé gi aá, bò kokoò bò ndètoón cùòb nèà, mé bò lèlàɛ bò nèà doô sue cemmé nde gi doó, bó né Càɛ ké te kɔgɔ kéi, bó ye: Mòn, kùsèm Càɛ Dueè!»

*Kùrmò fù *Mbieè Sèmè*

5 Mè yeé ñgweé, hueh déi baá ké te kɔgɔ ñgulí, ye: Bí sén Càɛ beèh seèn! Bí bò seé bò seèn mé né sòn seèn

18:19 18:19 Ese. 27:30-34 18:20 18:20 Deut. 32:43; Jér. 51:48 18:21 18:21 Jér. 51:63-64; Ese. 26:21 18:22 18:22-23 Jér. 7:34; 25:10 18:22 18:22 Ese. 26:13; Es. 24:8 18:24 18:24 Jér. 51:49 19:2 19:2 Deut. 32:43; 2 Rois 9:7

19:3 19:3 Es. 34:10 * 19:3 19:3 Kùsàn né we tarê. 19:5 19:5 Ps. 115:13

ngweé, kàm bò o, huaán tètòr o, bí sèn bú seèn.»

⁶ Jomo sâ mè ngweé njií cu hueh déi né faá hueh cili nùàr nò tuòm den; né faá nòmò vùvù nò ngulí, né cu faá nu nò gwaán ndò. Ké teèn né tuòm den, ye:

Bí sèn Càn seèn! Né Càn dueè Nùà terrèb.
Mbàm seèn baá bèsónè ñenè yuo kelâ.

⁷ Béh sèsamè, béh dòbò tàbè dobò,

béh né bú mbaàn haá.
Kùrmò Mbieè Sèmè baá dé yieè,

Fù nyegé gi aá yàgà.

⁸ Bó ye bú a, sù kwá cògò nyógòr yoòr,

né bórésé mân, ñagásé mân ndò.»

Cògò ñagá sâ né kàn; à me njií né mé seé didilí bò Càn bò.

⁹ Cili Càn ye mè a: Wèh mvù, nyàgà kwá teèn ye: Samésé né bòó mé bó lé naá gi bó yilá, te bó yieè kùrmò Mbieè Sèmè.» À den cuù, ye mè a: Bò ngòr hèn né lom bò jéjég ngòr mé naá gi sònò Càn.»

¹⁰ Mè jògò die nde ka seèn, ye te mè keí bú. À deèn ndò, ye mè a: Té môn bó! Mè né lom nùà seè Càn faá bí bò mbeí yeè nò. Ngweéh bí né gi mé sòn Yeesò lè mà. Dùà lòm Càn!»

Ngòr gècèn mé Yeesò né cie ñenè kwaá dóón haá yeé

bò *sòn-Càn bò terreb lè seé bòòn kóò.

Nuaá mé né te nyam tébàgàr wulésé mân

¹¹ Jomo sâ, mè yeé ke, vulú gulu logó baá, nyam tébàgàr déi wulésé mân né ké teèn mé nùàr ngètenè ñenè den. Yilí nùàr sâ né Nùà jéjég mé Nùà gècèn; à ju tena yíí né teèn, à taáb lie yíí né teèn ndò.

¹² Njolo bò gui lom né bú lè faá bógó weè nò; à né mé bò tàr ngòg felè gur den. À né mé yilí déi yoòr nyagá den, nuaré déi yilí sâ ngwé kòmò ngwéh, kò cegé né bú.

¹³ À né mé cògò déi lélán húòm mân yoòr. Bó nùà sâ yilá né Ngòr Càn.

¹⁴ À né mé bòn bò taáb bò dé ké te vulúu jomo, bó ñaá den bele né te nyam tébàgà wuwulê mân, bó né gi mé cògò nyógòr wuwulê mân yoòr ndò, né lom ñagásé tâñ.

¹⁵ À sònò nema sie né tàndòñ bòu déi ñobósé mân, à nde né lò dé kàn mé njéh doó hobó su; à nde né lò dé kân seé mé cùgò lòñ weh; à nde doró den bó ké te vua mé njùñ Càn terrèb né teèn doò.

¹⁶ Bó nyagá kwaá né bú yilí déi te cògò, déi te ñgeèh, ye: Mgbè bò mgbè né lom bú. Nùà dueè felè bò dudueèr bò dóón gi lom né bú ndò.»

17 Mè yeé ke cu, cìlì Càn déi baá ké te lou njobá den, à né bò non ké te vulúu dɔ́ɔ́n mé hueh tarê yilá bilí, ye bó a: Bí bilí ndé gí kùrmò Càn yieé ma.

18 Bí ndê núógó yieé. Né núógó bò mgbèémgbe mé bò kwaá-taáb; núógó bò sɔ́jì, bò nyam tébágàr mé bò ñá-nyam bò; né núógó nùàr dɔ́ɔ́n: núógó bò kweèr, núógó bò lòu bò, núógó kàm bò mé huaán maàn mene, bí ndê bó seé weh.»

19 Mè yeé ke, nyam veên doô bó bò mgbèémgbe wɔ́n dɔ́ɔ́n wɔ́n gi aá sòn, bó bilí gi aá bò sɔ́jì bɔ̀ɔ̀n, te bó lie taáb mé nùà nyam tébágàr doô bó bò nùàr seèn.

20 Bò hên bò sie nyam veên hèllè. Nùà ndòn mé bɔ́ɔ́ bele yeé táhunó toò nyam doô, bó sie bilí mé bú mene. Á lé bò nùàr bele deén naá mé táhunó hèllè, bó né bó mágá nyam doô yoòr tɔ́ré kwaá, ye bó a, dùà ngùlámúr nyam hèllè. Bó yeé sie aá nyam doô bó nùà ndòn hèllè, bó si njíí bó te ndèndèŋ weè, lèlàn ménâ. Lé naá we nyùm nàgàkèn.

21 Nùà nyam tébágàr doô kɔ́ré wula gi bò taáb bò nyam hèllè ndɔ́. Lé naá mé tàndòŋ bòu sònò seèn doô. Lòu sâ non dɔ́ɔ́n fulu gi núógó.

20

Bò nyemà kám

1 Mè yeé ke, cìlì Càn déi baá cuù ké te vulúu suagâ, à né mé kî lege ngɔ̀bè beè, à né cu mé tàkpèg yuií lòn mân beè ndɔ́.

2 À waà, à cab sie mèmàm doô, né cu ka bú kuúm sàb hèllè, sâ tueé né ye, né táhòrò, yilí seèn déi né cu *Sátàn ndɔ́. Cìlì Càn yeé sie aá bú, à kaga kwaá bú te yuií lòŋe, te à bɔ́ɔ́ teèn nyemà kám,

3 à nde bú te lege ngɔ̀bè jɔ́ɔ́ si njíí ndɔ́, à kibí, à ferá lo bú teèn, à lier nyegé, te mèmàm hèllè tena le dòu, te à lò nùàr bèlè kwà cú, kɔ́ baá nyemà kám, bó se yi weh cu ye bú.

4 Jomo sâ mè ñene njíí bò kɔ́ɔ́: nùàr né bele teteèn. Bó lé naá bó terreb ju tenâ haá. Mè ñene njíí càn bò nùàr Càn ndɔ́. Né càn bò nuaá mé bó lé naá bó feh kɔ́ré sɔ́m, ye bó lé naá sòn Yeésò tueé, bó lé naá bò nùàr ngòr Càn se fí. Bò sâ bò lé dé bɔ̀ɔ̀n nyam doô dùà ná ngwêh, bó ngùlámúr seèn dùà ngwéh ndɔ́. Mágá nyam hèllè lé bó yoòr ná ngwêh, né mene toò kuùn, né mene beè, lé bó yoòr ná ngwêh. Bò sâ bò lé naá cuù yòŋ kwa; bó bò Yeésò bɔ́ɔ́ te kɔ́ɔ́ dɔ́ɔ́n nyemà kám.

5 Hên né bèh dòu komo yuò dé toò jògò. Bò komó déi dòu kòmò yuò ndé ngwéh, kɔ́ baá cu nyemà kám, sâ ye.

6 Bòò mé né gi lètenè bò

toò jògò bò sâ teèn doónj nde né samésé den, bó ña bò dé Càn. Cio dé jomò terreb felè bòn kwà ndé cú. Bó nde né bò *ngàñ sèmè den, bó den ngàñ *Nùà Còñ ndo, bó bò Nùà Còñ nde né te kògò dé nyèmà kâm cer den.

**Sátàn túñtuñ!*

7 Mò nyèmà kám sâ kela baá, bó nde cu né Sátàn ké dòu se yi,

8 à nde cu né bò nùàr wónj doónj bele gò. Sâ tueé né ye, à nde né lò Góg bô Magôg yilá bilí, te bó kaga njií taáb mé Càn. Nùàr né teèn; bó maga lom né faá mbésebé nòmò koò nò,

9 bó né bèh doónj tóòm yuoô, bó né mbàn bò nùàr Càn beè kaáñ sie, bó kañ bilí mé loó yíé-temê Càn mene. Mé njéh mene, we ndeè né ké te vulúu suagâ, ñgie ceré sòm bó.

10 Sátàn nuaá mé bele yee bò nùàr, bó nde né bú lòu sâ te ndèndèn weè si njií; né we nyùm nàgàkèn. Bèh sâ bó lé nyam doô bô nùà ndòn hèllè si njií naâ teèn ndo. Bó ké tuar sâ tegé den nde né cibí mé lou mene, dé nyèmà mé nyèmà.

Ju dé cèrè jomò

11 Jomo sâ mè ñene njií tà-gàg kògò déi wulésé mân, nùàr né ké teèn den den. Tàbè bô vulú nyue leér yuo bú toò ndo, bó fà doónj vu gi be mé bèh denè bòn.

12 Mè yee ke cu, bò nùàr mé lé naá gi kuú, baá gi ké toò kògò ñjebá den. Lé naá bò dé kokoô mé bò dé tetòr mene. Mè yee ke, bó baá bò mvù lelòñ komó kwaá. Bó sie komo mvù déi, dé sâ né mvù yòn. Bó duóòm ju felè nùà kàn tueê, bó né felè nùà kàn faá bó lé naá nyagá kwaá nò tená, bó ju tena lom jéjég faá seé nùà kàn tueé né nò.

13 Nòmò koô né mé bò komó dé beè seèn jògò ndeè, cio bô ndugo bò càn né mé bò komó dé beè bòn jògò ndeè ndo. Ju né felè nùà kàn faá seé seèn tueé nê nò, tená.

14 Bó vulú su njií cio bô ndugo bò càn ké tuar te ndèndèn weè ndo. Bèh sâ né bèh cio dé jomò kuú.

15 Bòó mé yilí bòn lè mvù yòñe nyàgà dèn ñgwéh doónj, bó vulú su njií gi bó ké teèn ménâ ndo.

21

Vulú feê mé tàbè feê

1 Jomo sâ mè ñene njií vulú feê, mé tàbè feê ndo. Sâ vulú dé toò jògò mé tàbè dé toò jògò lé dé bòn nyue nde aá kèn. Ndèndèn nòmò teèn sam cuú ndo.

2 Mè ñene njií loó déi ñagásé mân; né Jerusalem dé feê ñené yuo kela né ké te vulúu beè Càn kóó; né ká doó suagâ. Càn nyegé lom né bú yàgà faá fù nde né yoòr sii nò.

³ Mè yeé ηgweé, hueh tarê deî baá ké te kɔgɔ ηgulí den, ye: Kènê, bèh denè Càn baá ké lètenè bò nùàr! Bó bó den nde aá kɔ́, bó baá bò nùàr seèn, Càn bɔ̀n né lom bú.

⁴ Bú nùà njèh nde né bó yímé njolò fɔ; bó kú ndé cú; yúé gi aá, mbà gi aá, cio teèn sam nde cuú, gèr gi aá ndɔ. Bò njèh dé cucuùm gi aá dé jomò.»

⁵ Nuaá mé né ké te kɔgɔ doò tueé njií ndɔ ye: Kènê, mè njèh dɔ́ɔɔ bɔ́ gi nde aá dé fefeê.» Jomo sâ, ye mè a: Nyàgà kwá bò ηgòr hèn te mvùu, né lom bò jéjég ηgòr mé né gi môn.»

⁶ À den cuú, ye mè a: Gi aá kèn! Feh né mè, tíí né mè ndɔ; Bei wɔ́ɔ́ né mè, Cèrè-mbáɔ́ né mè ndɔ. Nuaá né mé nyúá, mè nde né bú nòmò ηueê ké te nduùn yòɔ́e haá, mè bú haá nde né dé lòu.

⁷ Nuaá mé né veên taré yɔgɔ́ dɔ́ɔɔ, nde né gà bú sâ beè mò kwa; mè den nde né Càn seèn, à ηa ηuna mò ndɔ.

⁸ Dé bò déi môn sam; mè jue né mé bò veéh bò, bò gogobô bò, bò dudulí bò, bò wúlá-nùàr bò, bò yòɔ́ tóbó gò yàgà bò, bò táhunó bò, bò dùà cècàn bò, mé bò nyeên bò dɔ́ɔɔ, bó nde gi né mé gèr ηené kuú; bó silí njií nde né bó ké tuar te ndèndèɔ weè. We sâ né we nyùm nàgàkèn. Bèh sâ né bèh cio dé jomò

kuú.»

Jerusalem dé feé

⁹ Lètenè bò cìli Càn téhbeèh mé lé naâ mé bò ηgàb gèr téhbeh dé jomò beè doò, cén déi lètenè bɔ̀n ndeè ye mè a: Ndê, mè feh keéh wò Fù *Mbieè Sèmè njolò.»

¹⁰ Cúcuí Naga waà kema mè ndɔ. Cìli Càn doò jɔgɔ ηaá mé mè ké te ndɔ́ɔ̀ tòr déi dàbsé mân. Wa ké teèn, à feh keéh mè lɔ́ kɔ̀ déi, né lom ηagásé tâɔ; lé naâ Jerusalem mé né ké ter beè Càn, à lé ká doó suaga deén naâ kɔ́;

¹¹ teèn né lom léláɔ *sùsùm Càn; né faá taá ndòn nɔ beéh den.

¹² Bògò kulasé mân né lɔ́ sâ beè kaáɔ sie. Hin né teèn yulà cùòb fà; bò cìli Càn yulà cùòb fà né teèn njebá tená bele. Yilí gèh bò huaán *Iserála yulà cùòb fà dɔ́ɔɔ né gi te hin sâ nyagá kwaá bele.

¹³ Kèb lɔ́ dé kàn lé naâ mé hin teèn tagár: kèb fenê tagár, kèb túnò tagár, kèb bà tagár, kèb nyiib* tagár ndɔ.

¹⁴ Maàɔ bògò né felè taá yulà cùòb fà njebá den. Yilí bò mbòɔ tebê Mbieè Sèmè yulà cùòb fà dɔ́ɔɔ né felèbò nyagá den ndɔ.

¹⁵ Cìli Càn mé naâ mé mè tueé njií doò lé naâ mé mòu beè, te à me lɔ́ mé njéh, à me bò hin mé bògò mé njéh ndɔ.

21:4 21:4 Es. 25:8; 35:10; 65:19

21:6 21:6 Es. 55:1

21:7 21:7 2 Sam. 7:14;

Ps. 89:26-27

21:10 21:10 Ese. 40:2

21:12 21:12-13 Ese. 48:30-35

* 21:13

21:13 Kèb mé lou yila yeé teèn.

21:15 21:15 Ese. 40:3

16 Lóó sâ lé naâ gou-gou mân, hám bô dàb né gi kèi cén. Cìlì Càn doô duoôm lóó mé cùgò seèn meè: lóó sâ lé naâ kilòmétà kám fà mé yuif fà;† hám ménâ, dàb ménâ, dàb teèr ménâ ndo.

17 Cìlì Càn duoóm cu bògò ménâ meè: dàb teèr lé naâ métà yulà téhbeh cùòb fà.‡ Dé sâ lé naâ mòu mé bò nùàr me yeé njèh mé njèh.

18 Bó lé bògò sâ meè naâ mé gèh taá déi mân, yilí taá sâ né jâspè; bó lóó dé seèn me né mé ndândaà goô, nyagásé mân faá daregà no.

19 Bó nyagá góné kwaá né maàn bògò taá nyagàm yoòr feh hihiné: taá toò jògò lé naâ jâspè, jomo bele né sàfir, dé tagár né àgátà, dé nèà emaròdè,

20 dé tìn né oníke, dé ténjèn né sarduan, dé téhbeèh né kerisalítè, dé téndelè né beril, dé tárenèà né topásè, dé yulà né kerisoprásè, dé yulà cùòb cèn né tùrkwásè, dé yulà cùòb fà né ametistè.

21 Bò hin yulà cùòb fà doô, bó dé kàn boó né mé taá huóómsé mân. Bó ceér lètenè loó me né mé goó ndo, ndândaà goô njénésé mân.

22 Teèn lo sâ mè gwà Càn jéné ngwéh. Gwà Càn dé seèn né seér Càn Dueè Nùà terrèb bô Mbieè Sèmè.

23 Lóó sâ dé seèn mé lou bô weéh tán ngwéh, *sùsùm Càn teèn ba njerré den né kóó. Lám teèn né Mbieè Sèmè ndo.

24 Nùàr wón dón nde né mé njèh go njéné. Bò mg-bèémgbè wón dón nde né ngúlú boòn ké teèn bilí njií gií.

25 Bò hin bògò dón nde gi né lelón soó den, bó bó cóló nyi ndé ngwéh; lòu sam, ké sâ cibí teèn sam.

26 Bó nde né bò njèh ngungulí, mé bò njèh teterrèb wón dón ké lo sâ bilí njií gií.

27 Njèh cén, njèh jéré déi lo sâ yilá nyi ndé ngwéh, ndóg bò dudulí bò mé bò nyeén bò teèn yilá nyi ndé ngwéh. Ké teèn yila cegé nde né bòó mé yilí boòn baá gi te mvù yòne nyagá den; mvù sâ né beè Mbieè Sèmè.

22

1 Cìlì Càn feh keéh cu mè nòmò koó déi mân, né ké te kogo Càn bô *Mbieè Sèmè kwaré yuo den, né nòmò yòn. Nòmò sâ wulá njerré lom né faá taá ndòn no.

2 Né leló lètenè kpón ceér kwaár bele den. Tou yòn né sòn nòmò kèb kân mé kèb yágà mene yaám den, wa yeé tàb mbei yulà cùòb fà te nyemà cén-e; né te weéh dé kàne mbei cén waá. Yùè

† 21:16 21:16 Mé ju greèk bó lé meè naâ mé stade". Kilòmétà kám fà mé yuif fà sâ né stade" kámyulà cùòb fà. ‡ 21:17 21:17 Métà yulà téhbeh cùòb fà sâ né cakoór yuif mé yulà nèà cùòb nèà. 21:18 21:18-21 Es. 54:11-12 21:23 21:23 Es. 60:19-20 21:24 21:24 Es. 60:3 21:25 21:25-26 Es. 60:11 21:27 21:27 Es. 52:1; Ese. 44:9 22:1 22:1 Ese. 47:1; Zach. 14:8 22:2 22:2 Gen. 2:9; Es. 47:12

seèn né lèh mé né nùàr wón
dóón taré sòm.

³ Ké sâ njií mé né beè Càn
duagásé dóón teèn yílá ndé
ngwéh. Kogò Càn bô Mbieè
Sèmè teèn den nde né kóó,
bò seé bò seèn nde né bú cu
dóón die den.

⁴ Bó nde né kuún seèn
nené; yílí seèn nde né bó toò
kuún nyagá den.

⁵ Ké teèn cibí sam nde cuú,
bó mé ñagâ lâm bô ñagâ louú
táj ndé cú ndò; Càn Dueè
baá gi ké teèn ñagá den. Bó
ngbè ké sâ cer den nde aá
dé nyèmà mé nyèmà.

Cuú Yeésò

⁶ Cìlì Càn den cuú, ye mè
a: Bò ngòr hên né gi bò jéjég
ngòr mé né gi môn. Càn
Dueè lé haá naá bò *sòn-Càn
bò Cúcuí kóó, à lé tema njií
naá cìlì seèn kóó ndò, ye bú
a: Ndé fèh kwá bò seé bò nyí
bò njií mé nde gi né bóó dóón
njolò ma.»

⁷ Jue mè Yeésò, mè baá
ndeê! Bò ngòr mé lé naá
gii sònò Càn yuo, mé né gi
lè mvù hên nyagá den, nuaá
mé né faá tueé nê nò go
dóón, samésé né bú.»

⁸ Né mè Jân, mè lé bò njií
hên mé njolo ñene gii naá
kóó, mè lé bó mé tie ñgweé
gii naá kóó ndò. Mè yee
ñene gi aá, mè ñgweé gi aá,
mè jògò die nde doó ka cìlì
Càn mé né mè feh doô, ye te
mè keí bú.

⁹ À deên ndò, ye mè a: Té
môn bó! Mè né lom nùà seé
Càn faá bí bò mbeí yee sòn-
Càn nò. Mè né faá bòó mé
né ngòr lè mvù hên tég sie
dóón. Dùà lom Càn!»

¹⁰ À den cuú, ye mè a: Bò
ngòr mé lé naá gii sònò Càn
yuo, mé né gi te mvù hên
nyagá den dóón, té bó dé yee
mé huún kwá lóm. Mè tueé
wò, baá gi hên.

¹¹ Nùà veên a, bó ndé cú
mé veên toò. Nùà dulí a, dùlì
ndé cú toò ménâ ndò. Nùà
húóm-temê a, húóm ndé sèr
mé njéh toò. Nuaá mé né
kóbè sâ a, ñagá ndé sèr cú
toò ménâ ndò.»

¹² Jue mè Yeésò, mè baá
ndeê! Mè wa ndeè né mé
sàgà nùà kàn beè, mè nùà
kân gwòm nde né faá seé
seèn tueé nê nò.

¹³ Feh né mè, tíí né mè
ndò; Bei wón né mè, Cèrè-
mbán né mè ndò; mè lé
duóóm naá kóó, mè ceré cu
nde né kóó.»

¹⁴ Samésé né bóó mé né
cògò bóón yaga nyegé, te bó
ké lo yila kela lè hine, bó kwa
ceér, bó yieé tàb tou yòn.

¹⁵ Ké jomo bân sue le nde
né bò dudulí bò, bò táhunó
bò, bò yòn tóbó gò yàgà
bò, bò wúlá-feh bò, bò dùà
ngulámúr bò, mé dàmbò
nyeên bò mene dóón.

¹⁶ Né mè Yeésò tema njií
né bí cìlì mò kóó, mè ye bú
a, ndé gí bòn bò nùàr mò
dóón ménâ tueé kwaá. Jéjég

*ndùté ndùtù mgbè Davîd né mè. Cò toò cieê né mè ndɔ.»

¹⁷ Cúcuí Nḡagâ bô Fù ye: Ndê!» Nuaá mé né felá, bú a, júée: Ndê!» ndɔ! Nuaá né mé nyúá nòmò, bú a, ndê! Nuaá mé gwaán né nòmò yòḡ ñueê, bú a, ndê, à weh dé lòù.

Bèh Cerê

¹⁸ Né mè Jâḡ. Bò ḡgòr mé lé naá ḡì sònò Càn yuo, mé né ḡì te mvù hên nyagá den dɔḡḡ, bí bòs mé né bó ḡḡweé, mè tétég tie hên sio né bí, ye bí a, nuaá mé sagá yí njeré déi teèn, dàḡ bò

ñhèh ndùàn mé bó tueé kwaá né te mvù hên dɔḡḡ, Càn nde ḡì né bú yoòr bomó su.

¹⁹ Nuaá mé né seér njolo déi keh sòm dɔḡḡ, Càn nde né bú te ḡà tàb toú yòḡ ménâ sòm, à mé bèh denè te lóó joloò sam nde cuú ndɔ. Kùr tàb toú mé lóó joloò sâ né ḡì te mvù hên nyagá den.

²⁰ Nùà jéjêḡ felè ñhèh dɔḡḡ né bèsónè tueé, ye: Né bòn, mè baá ndeê!» Mòn Fehtoò beèh Yeésò, ndê!

²¹ Húóm-temé Fehtoò beèh Yeésò a, ká siè ḡì bò nùàr beè dɔḡḡ.